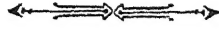

శ్రీః

నిర్ణయసింధుః.

శ్రీమత్కాశీస్థపదవాక్యప్రమాణ పారావారీణ
మహామహేశాపాధ్యాయ శ్రీనమలాకర భట్టప్రణీతః.

శాస్త్రనూతనవిశ్వనాథశాస్త్రిణా

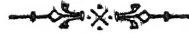
పరిష్కృతః.

చన్నపుర్యాభరణాయమానాయాం

శాస్త్రసంజీవిని ముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రితం సద్విజయతేతరాం.

చెన్నపురి.

1908.

మూల్యం ౨ రూపకైవశ్యం.

విగ్రహాభివర్ణితం.

శ్రీః.

నిర్ణయసింధుస్థవిషయానుక్రమః.

ప్రథమపరిచ్ఛేదః.

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
మంగళాచరణం	౧	అధికమాసకాలనియమః	౮
సంక్షేపతఃకాలనిణాయః		క్షయమాసస్యాగమకాలనియమః	
అభ్యుపంచధా		మలమాసేకార్యాకార్యనిణాయః	
చాంద్రోబ్ధః పృథ్విభేదః		మలమాసేవర్జ్యాని	౯
సంవత్సరనామానితన్నిణాయశ్చ		క్షయమూసేవర్జ్యవర్జ్యవిచారే	౧౦
సంవత్సరనిణాయః	౨	శుక్రసర్వస్తాదవిచారః	౧౧
అయననిణాయః		గురుశుక్రాస్తాదావర్జ్యం	
అయనయోర్వినియోగః		సింహస్తేకన్యాగతేవాగురాగోదావరీ	
తన్నగృహప్రవేశాదేవతా		కృష్ణాన్నానం	
ప్రతిష్ఠాదినిణాయః.		గురుశుక్రయోర్బాల్యవృద్ధత్వ	
దక్షిణాయనేఽప్రతిష్ఠా		విచారః	౧౨
ఋతునిణాయః		అతిచారగతేజీవే	
ఋతుమాసభేదాః		బాల్యాదేదేశపరత్వేసన్యవధ్ధా	
మాసనిణాయః		అస్తాదేరపవాదః	
సంక్రాంతినిణాయః		మలమాసేచవ్రతవిశేషః	
సర్వసంక్రాంతిషుదానాని	౩	పక్షనిణాయతిథినిణాయకా	
సంక్రాంతాపుషవాసదాననిణాయః		తిథేర్వేధాదినిణాయః	
సంక్రాంతౌశ్రాద్ధం	౪	సాయంప్రాతర్వేధలక్షణం	౧౩
విష్ణుపదాదిస్వరూపం		తిథివిశేషేవేధవిశేషః	
అత్రచపిండరహితంశ్రాద్ధం	౫	కర్మకాలవ్యాపినీతిధిః	
కుత్రచిద్రాతౌన్నం		సామాన్యతోదశమే	
జన్మక్షేపంసంక్రాంతౌన్నానేవిశేషః		త్రయోదశీ	
కుత్రచిత్సాయంసంధ్యానిషేధః		ప్రతిపదా	
చాంద్రాదిమాసకథనం	౬	ఖర్వదర్పలక్షణం	
సావనాదిమాసవ్యవస్థా		ఏకభక్తకాలనిణాయః	
మలమాసక్షయమాసనిణాయః		ప్రదోషయోర్విచారి.	౧౪

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
ప్రహోషేనివిధిపదాధాః		ప్రతోద్ధ్యాపనానుక్తౌ	
సంధ్యాలక్షణం		ప్రతోద్ధ్యాపనాశక్తౌ	
యతినక్తంవిధవానక్తంచ		వృధావిప్రచనగ్రహణే	
విధురనక్తంతల్లక్షణం		దక్షిణానిర్ణయః	
సౌరనక్తం		రజతదక్షిణానిషేధః	
హరినక్తం		పరాన్నభోజననిషేధః	
నక్షత్రర్యాచరణం	౧౫	తౌరపదార్థనిషేధః	
అయాచితనిర్ణయః		తౌరస్వరూపనిర్ణయః	
నక్షత్రప్రతకాలనిర్ణయః		గోధూమప్రతిప్రసవః	
ప్రతపరిభాషా		ప్రతేగ్రాహ్యధాన్యాని	
ఉపవాసాధికారినిర్ణయః	౧౬	కూష్మాండాదినిషేధః	౧౯
శూద్రవైశ్యవర్ణధర్మాః		ప్రతిపదాదిషుహవిష్యపదాధాః	
స్త్రీణామనుజ్ఞైవ		గృహీతప్రతత్యాగేప్రత్యవాయః	
స్త్రీణాంన్ననిషేషః		ఉపవాసప్రత్యామ్నాయః	
ప్రతసంకల్పస్తదారంభకాలశ్చ		ప్రతేనియమాః	
భద్రానిర్ణయః		స్త్రీప్రతేవిశేషనిర్ణయః	
భద్రాపుచ్చనిర్ణయః		విధవాయావిశేషః	
భద్రాసర్పిణీవృత్తికీచ		ఏకాదశ్యాంతాంబూలనిషేధః	
దినభద్రారాత్రిభద్రా	౧౭	అశ్రుపాతాదినిషేధః	
ప్రతారంభేవిశేషః		నూతకాదావ్రతనిర్ణయః	
ఖడ్గతిథిలక్షణం		క్షత్రజాశౌచేనిర్ణయః	
ప్రతారంభేధర్మాః		జాతాశౌచేనిర్ణయః	
ప్రతస్థధర్మాః		మృతాశౌచేనిర్ణయః	
ప్రతీబాహ్మణభోజనం		గర్భిణ్యాదీనాంప్రతంప్రతినిషేధః	
సహస్రభోజనేవిశేషః		పూర్వసంకల్పితప్రతేరజస్వలాసుప్రతి	
ద్విత్రియజమానకర్తృకే		నిధయః	
శుద్రస్యవిప్రద్వారావ్యాహృతిపరోమః		స్త్రీశూద్రయోప్రతాచానిషేధః	
ప్రతిమాస్వరూపనిర్ణయః		బ్రాహ్మణస్యగృహీనవర్ణకర్మకరణేనిషేధః	
అనాదేశేఽజ్యద్రవ్యం	౧౮	కుత్రచిత్ప్రతినిధినిషేధః	
అనాదేశమంత్రేసమస్తవ్యాహృతిః		ప్రతాదిసన్నిపాతేవిశేషః	౨౦
అనాదేశేదేవతాప్రజాపతిః		శివరాత్రోపాతఃపారణం	
గ్రహాదిపూజాయాం హోమసంఖ్యా		భూతాష్టమ్యాదాదివాభోజననిషేధః	
అనుక్తసంఖ్యాయానిర్ణయః		సంకాంత్యాదారాత్రిభోజననిషేధః	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
చాంద్రాయణోపకాదశ్యాంభోజనం		ఆహ్ని కాపకషణః	
కార్యం	౨౧	ప్రదోషాదిసంకటేనిర్ణయః	౩౪
ప్రతిపన్నిర్ణయః		హానివాసరలక్షణం	
సర్వతిథిషువర్జ్యాని	౨౨	ఉపవాసాతిక్రమే	
ద్వితీయానిర్ణయః		ద్వాదశీనిర్ణయః	
తృతీయానిర్ణయః		త్రయోదశీనిర్ణయః	
చతుర్థీనిర్ణయః		ప్రదోషవ్రతం	
సంకష్టీనిర్ణయః	౨౩	చతుర్దశీనిర్ణయః	
పంచమీనిర్ణయః		పూర్ణిమామావాస్యానిర్ణయః	
షష్ఠీనిర్ణయః		అమావాంసోమవారాదియోగేనం	
సప్తమ్యష్టమీనిర్ణయస్తత్రబుధాష్టమీ		యోగలక్షణోవ్యతీపాతః	
నవమీదశమీనిర్ణయః	౨౪	ఇప్తికాలనిర్ణయః	౩౫
ఏకాదశినిర్ణయః		పూర్ణమాస్యాంవిశేషః	
ఏకాదశ్యుపవాసాధికారిణః		మలమాసాదౌప్రథమారంభనిర్ణయః	౩౬
ఏకాదశినిత్యకామ్యోపవాసనిషేధే ఫల		వికృతీప్తిః	
హారాభ్యనుజ్ఞానిర్ణయః	౨౫	పశుసోమయాగకాలః	
దశమీవేధేరుణోదయనిర్ణయః	౨౬	ఆధానకాలాః	
ఏకాదశీవ్రతోపయుక్తధర్మాః	౩౧	ఆధాననక్షత్రాః	
ఏకాదశీవ్రతేధికారిణః		అమావాస్యాయాశ్రాద్ధనిర్ణయః	౩౮
ఏకాదశీవ్రతాశక్తౌ		పిండపితృయజ్ఞనిర్ణయః	౩౯
ఏకాదశీవ్రతాకరణేప్రాయశ్చిత్తైకామ్య		పిండపితృయజ్ఞాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
వ్రతంచ		వైశ్వదేవాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
దశమీనియమః		పతితాన్నభోజనేప్రాయశ్చిత్తం	౪౧
వ్రతఘ్నానిత్రప్రాయశ్చిత్తం		నిరగ్నికస్యామానిర్ణయః	
ఏకాదశ్యాంశ్రాద్ధప్రాయశ్చిత్తనిర్ణయః		సాగ్నికస్యామానిర్ణయః	
వ్రతఘ్నాని	౩౨	అనుపసితానాంశూద్రాణాంచామశ్రా	
సర్వమతేషునియమః		ద్ధాని	౪౧
ఏకాదశీవ్రతసంకల్పాదినిదేశః		సిసీవాలీలక్షణం	
ద్వాదశ్యాంవ్రతనివేదనమంత్రః		కుహూలక్షణం	
ద్వాదశ్యాంవజ్యంపదాధాణః		కుతుపకాలలక్షణం	
ఆశోచేద్వాదశీవ్రతం		దర్శశ్రాద్ధేన్యశ్రాద్ధసంపాతేనిర్ణయః	
రజస్వలాయాంఏకాదశీ	౩౩	అమాశ్రాద్ధాతిక్రమేప్రాయశ్చిత్తం	
అష్టామహద్వాదశ్యే		గ్రహానిర్ణయః	౪౨

విషయాః.	పుష్టాంకాః.	విషయాః.	పుష్టాంకాః.
వేదనిర్ణయః		మంత్రదీక్షా హోమామతర్పణం	
చంద్రగ్రహణేవిశేషః		కురుక్షేత్రేప్రతిగ్రహేప్రాయశ్చిత్తం	
చంద్రగ్రహస్తోదయం		పూర్వసంకల్పితద్రవ్యోపగ్రహచేవిశేషః	
చంద్రసూర్యగ్రస్తాస్తే	౪౪	మతాంతరఖండనం	౪౯
గ్రహణేసంఖ్యా హోమామాదా		మేఘాఛాదనేలంధాదీనాం	
బాలవృద్ధాతురాణాం		అధసముద్రస్నానవిధిస్తత్కాలశ్చ	౫౦
శృతాన్ననిషేధః		భామభృగువారస్నాననిషేధః	
తక్రఘృతపాచితానానిర్ణయః		అధపర్వణిస్నానం	
వేధేగ్రహణేవాభోజనేప్రాయశ్చిత్తం		సముద్రాఘ్నమంత్రః	౫౨
ఉపవాసోగ్రహణేకైఃకార్యః		తత్రతర్పణవిధిః.	
పుత్రవతఉపవాసనిషేధః	౪౪	ఇతి ప్రథమపరిచ్ఛేదానుక్రమణికా.	
గ్రహణేచూడామణియోగే			
స్నానాదికాలనిర్ణయః		అథ ద్వితీయపరిచ్ఛేదః.	
ముక్తిస్నానాకరణేదోషః		అథచైత్రమాసః	
గ్రహణస్నానేతీర్థాదావిశేషః		తత్రాదాతిధిక్యత్యేవివాహదాచశుక్ల	
ఉష్ణోదకస్నానేతారతమ్యం	౪౪	కృష్ణమాసాదినిర్ణయః	౫౩
తీర్థవిశేషేదానవిశేషః	౪౫	మాససంక్రాంతినిర్ణయః	
గ్రహణేశ్రాద్ధవిధిః	౪౫	చైత్రశుక్లప్రతిపత్	
గ్రహణేశ్రాద్ధభోజనేదోషః		అధికశ్చైత్తదానిర్ణయః	
మాతక్యేగ్రహణేచక్రవర్తవిశేషః	౪౫	అత్రతైలాభ్యంగః	
రజస్వలాస్నానం		అత్రనవరాత్రారంభః	౫౪
గ్రహణేరాత్రావప్రశాద్ధవిధిః	౪౫	ప్రపాదానం	
చంద్రగ్రహణందివాచేత్		ప్రత్యహంధర్మకుంభదానం	
గ్రహణాదినేప్రతినాంవత్సరికశ్రాద్ధప్రా		చైత్రశుక్లతృతీయానిర్ణయః	
ప్రాతర్నిర్ణయః	౪౬	అత్రసౌభాగ్యశయనవ్రతం	
గ్రహణేమంత్రాదిగ్రహణప్రకారః		అత్రమన్వాదినిర్ణయః	
జన్మరాశ్యాదాగ్రహణంశుభం		అత్రైప్రసంగాత్సర్వమన్వాదినిర్ణయః	
గ్రహణేఇష్టానిష్టఫలం		అత్రశ్రాద్ధముక్తమాత్యే	౫౫
తత్పరిహారాధానాది		మలమాసేపిమన్వాదిశ్రాద్ధముక్త	
నాగబింబదానేమంత్రః	౪౭	తత్రకర్తవ్యతానిర్ణయః	
గ్రహణశాంతిః		అకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
గర్భిణ్యాగ్రహణావలోకననిషేధః	౪౮	చైత్రశుక్లతృతీయామర్చ్యజయంత	
మంగళకృత్యేషువిశేషావేధః	౪౯	దశావతారజయంత్యః	

విషయాః.	సృష్టాంకాః.
చైత్రశుక్లపంచమీనిర్ణయః	౧౬
చైత్రశుక్లపంచమ్యాం లక్ష్మీపూజనం	
చైత్రశుక్లాష్టమీనిర్ణయః	
అత్రైవభవానీయాత్రాః	
అశోకకలికాప్రాశనం	
చైత్రశుక్లసవరూ(రామసవరూ)నిర్ణయః	
రామపూజావిధిః	౧౭
చైత్రశుక్లైకాదశీనిర్ణయః	౧౮
అత్రడోలోత్సవః	
చైత్రశుక్లద్వాదశీనిర్ణయః	
అత్రదమనోత్సవః	
తిథివిశేషేదమనారోపణం	
ఆగమోక్తిద్వితీయతాదమనారోపణవిధిః	
చైత్రశుక్లత్రయోదశీ	౧౯
అత్రానంగవ్రతం	
చైత్రశుక్లచతుర్దశీ	
చైత్రశుక్లపూర్ణిమా	
అత్రచిత్రవస్త్రదానస్నానాన్నదానశ్రాద్ధాద్యుక్తిం	
అత్రైవసర్వదేవానాందమనపూజనముక్తిం	
ఇయంమన్వాదిరపి	
చైత్రకృష్ణత్రయోదశీ	
అత్రమహావారుణీసంజ్ఞయోగః	
చైత్రకృష్ణచతుర్దశీ	
అథ వైశాఖమాసః.	
మేషసంక్రాంతిః	౨౦
ధర్మశుటదానం	
వైశాఖన్నానవిధిః	
తిథ్యానామజ్ఞానే	౨౩
తులస్యాదిపుష్పార్చిష్టుపూజా	
అత్రాశ్వత్థసేచనాది	

విషయాః.	సృష్టాంకాః.
అత్రప్రసాగలంతిగాదానం	
వైశాఖేమలమాసేసతినిర్ణయః	
వైశాఖేసర్వన్నానాశక్తౌ	౨౪
అత్రదానవిశేషః	
వైశాఖవ్రతోద్వాపనం	
ఉద్వాపనాశక్తౌ	
అక్షయ్యతృతీయా	
యుగాదినిర్ణయః	౨౫
అత్రశ్రాద్ధనిర్ణయః	
ధర్మశుటాదిదానంమంత్రశ్చ	౨౬
అత్రరాత్రిభోజనేప్రాయశ్చిత్తం	
వైశాఖేమలమాసేసతితోదైనయుగాదిః	
అత్రశ్రాద్ధాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
అత్రసముద్రస్నానంప్రళయస్తం	౨౭
పరశురామజయంతీ	
గంగోత్పత్తినిర్ణయః	
వైశాఖశుక్లద్వాదశీ	
శుక్లచతుర్దశీనృసింహజయంతీ	
వైశాఖపౌర్ణమాస్యాముదకుంభాదిదానం	౨౮
అత్రకృష్ణాజినదానమ్	
అథ జ్యేష్ఠమాసః.	
మృషసంక్రాంతిః	
జ్యేష్ఠశుక్లతృతీయాయాంరంభావ్రతం	
దశహరావ్రతం	
జ్యేష్ఠేమలమాసేసతి	
అత్రవిశేషఃకాశీఖండే	
జ్యేష్ఠశుక్లైకాదశీనిర్ణయః	౨౯
సావిత్రివ్రతనిర్ణయః	౩౦
త్రైతీవ్రతేవిశేషవిషయః	
జ్యేష్ఠపూర్ణిమాయాంతిలాదిదానవిధిః	

విషయాః.	ప్రస్తావనాః.	విషయాః.	ప్రస్తావనాః.
అథాపాఠః.		శివపవిత్రారోపణం	
మిథునసంక్రాంతిః		దేవతాపరత్వేనపవిత్రారోపణం	౮౧
అపాఠశుక్లద్వితీయా		పవిత్రారోపణేగౌణకాలః	
అపాఠశుక్లదశమీ		పవిత్రనిర్మాణప్రకారః	
అపాఠశుక్లద్వాదశ్యాంవిశుశయ		పవిత్రారోపణేఽధికారిణః	
నోత్సవః	౭౩	పవిత్రారోపణవిధిః	
అపాఠశుక్లకాదశీ		పవిత్రారోపణాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
చాతుర్మాస్యప్రతారంభః	౭౪	శ్రావణశుక్లచతుర్దశీపూర్వయుతా	
ప్రతగ్రహణప్రకారః		ఉపాకర్మవిధిః	౮౨
చాతుర్మాస్యేభ్యోభ్యోభ్యోనిర్ణయః		ఉపాకర్మోత్సర్జనవిషయే కాలనిర్ణయః	
ఆసుపవరిగణనం	౭౫	పాపమానేఉత్సర్జనంకార్యం	౮౩
పాపవిగ్రహసంఖ్యానం		ఉపాకర్మోత్సర్జనయోగ్యుపిపూజనం	
గ్రహభేదేనఫలవిశేషః	౭౬	శ్రావణపౌర్ణమాస్యారంభబంధనని	
ప్రతవిశేషేణదానాని		రయః	౮౪
తప్తముద్రాధారణవిధిః	౭౭	అత్రైవమాయగ్రీవౌత్పత్తిశ్రవణాక	
కోకిలావతవిధిః		ర్మచ	౮౫
శివశయనోత్సవః	౭౮	శ్రావణకృష్ణద్వితీయాయామశూన్య	
అత్రైవవ్యాసపూజా	౭౯	వృతం	

అథ శ్రావణమాసః.

కర్కసంక్రాంతిః	
కర్కశేషనికృంతనవర్జ్యం	
నదీనాంరజోదోషః	
సింహార్కయోఃక్షుద్రనదీషున్నాననిషే	
మహానద్యః	౮౦
సప్తనదాః	
కుత్రచిద్రజోదోషభావః	
శ్రావణశుక్లతృతీయామధుసూరివా	
శ్రావణశుక్లచతుర్థీపూర్వయుతా	
శ్రావణశుక్లపంచమీషష్ఠీయుతాగ్రా	
అత్రవిశేషోపేమామ్రదౌ	౮౧
శుక్లద్వాదశ్యాందధిప్రతపవిత్రారోపణా	
దివిధిః	

అథ భాద్రపదమాసః

సింహసంక్రాంతోగోప్రసవేశాంతిః	
మహిష్యాదిప్రసవశాంతయః	
కజ్జలీబహుళావతనిర్ణయః	
అత్రగోపూజాయవాన్నాశనంచ	
భాద్రకృష్ణషష్ఠీహలపత్తి	
శీతలావతవిధిః	౮౨
జన్మాష్టమీవతం	
అష్టమ్యాంనిశీధవేధవముఖ్యః	౮౩
అష్టమ్యారోహిణీరాహిత్యతత్సత్వాది	
భేదేననిర్ణయః	
పారణనిర్ణయః	౮౪
అష్టమ్యాందేవకీకృష్ణాదిప్రతిమాస్థాపనం	
కుశగ్రహణవిధిః	౮౫

విషయాః.	పృష్టాంకాః.
హరితాలికావ్రతనిర్ణయః	
భాద్రశుక్లచతుర్థిపూర్వవిధా	
సిద్ధివినాయకవ్రతం	
అత్రచంద్రదర్శననిషిద్ధమ్	
ఋషిపంచమీమధ్యాహ్నవ్యాపినీ	౯౭
సూర్యషష్ఠీసప్తమీయుతా	
అముక్తాభరణసప్తమీ	
దూర్వాష్టమీవ్రతం	
తత్రపూజావిధిః	
జ్యేష్ఠావ్రతవిధిః	౯౮
శుక్లద్వాదశ్యాంపారణానిర్ణయః	౯౯
విష్ణుపరివతకనోత్సవః	
అత్రైవశక్రధ్వజార్థాపనం	
శ్రవణద్వాదశీ	
శ్రవణద్వాదశ్యాంపూజావిధిః	౧౦౧
వామనద్వాదశీవ్రతవిధిః	
తత్రపూజావిధిః	
దుర్గావ్రతవిధిః	౧౦౨
భాద్రపదచతుర్దశ్యామనంతవ్రతవిధిః	
అత్రైవాగస్త్యాఋణదానవిధిః	
భాద్రపదశుక్లపౌర్ణమాస్యాంపూజా	
ప్రకారః	౧౦౪
నాందీముఖశ్రాద్ధం	
అథాశ్వినమాసః.	
కన్యాసంక్రాంతిః	౧౦౫
మహాలయః	
షోడశమహాలయనిర్ణయః	
మహాఅయేవిధివాయాఃపార్వణచతు	
ప్రయం	౧౦౬
మహాలయేవర్జ్యతిథినక్షత్రాది	
ఏషామపనాదః	
సన్యాసి నామమహాలయః	౧౦౮

విషయాః.	పృష్టాంకాః.
కాలాతిక్రమేవృత్తిక్రమర్యంతంగణ	
కాలః	
మహాలయాదిశ్రాద్ధమన్నేనైవకార్యం	
సత్వామేన	
మహాలయేపితృపరిగ్రహనిర్ణయః	
అనేకసావత్సరమాతృషుపిండదానం	
బహుబాహ్యణాభావే	౧౦౯
ఏకోద్విష్టస్వరూపః	
పాణిహారామః	
అత్రహోలోచనాదేవా	
సన్యాస్తపితృకేణజీవత్పితృకేనాపిమహా	
లయః కార్యః	
జీవత్పితృకేనిషేధః	
మహాలయేతర్పణనిర్ణయః	౧౧౦
నిషిద్ధదినేతర్పణం	
అధిమాసేమహాలయనిషేధః	
మహాలయేకృతేఫలమ్	
మహాలయాకరణేదోషః	
మహాలయాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
భరణీశ్రాద్ధం	
కపిలాపష్టి	౧౧౧
అత్రవిశేషాహేమాద్రాస్కాందే	
చంద్రషష్ఠీవ్రతం	
మాఘ్యావషణశ్రాద్ధం	
మహాలక్ష్మీవ్రతం	౧౧౨
అన్వష్టకాశ్రాద్ధం	
అన్వష్టకాశ్రాద్ధం అనువసితేనాపికార్యం	
అత్రాశక్తావసుక్పుమాహాశ్వలాయనః	
ఏతదకరణేప్రాయశ్చిత్తం	౧౧౩
భాద్రశృష్ఠినవమ్యాం సువాసినీభోజనం	
ద్వాదశ్యాంసన్యాసినీశ్రాద్ధం	౧౧౪
మఘాత్రయోదశీశ్రాద్ధమ్	
గజచ్ఛయోక్తా	

విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.	విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.
మహానవమీమూలయుక్తాః		మహానవమీమూలయుక్తాః	
యుగాదిశ్రాద్ధానాం తంత్రేణప్రయోగః		పుత్రవతోఽప్తమ్యాముపవాసనిషేధః	
శస్త్రవిషాద్యపఘాతవిపన్నానాంచతు		లోహాభిసారికంకర్మ	౧౩౧
దశశ్యాశ్రాద్ధం	౧౧౧	రాజచిహ్నానాంపుష్పకపూజామంత్రాః	
అమావాస్యాయాంగజచ్ఛాయాని		నవమ్యాంనృపతికర్తవ్యవిశేషః	౧౩౩
ర్ణయః	౧౧౨	బలిదానవిధిః	౧౩౪
కాహిత్రశ్రాద్ధంబవత్పితృకేణాపికార్యం		మహానవమీపూర్వవిధా	౧౩౫
నరాత్రారంభేప్రతిపన్నిర్ణయః	౧౧౩	హోమామప్రకారః	
అత్రదేవీపూజాయాఃప్రాధాన్యత్యలమ్		బలిదానప్రకారః	౧౩౬
త్రైతీకపవాసాదిరాత్రిపూజావి		శతచండవిధానం	౧౩౭
చారః	౧౧౪	సహస్రచండప్రకారః	౧౩౮
వైధృత్యాదిదుష్ప్రయోగేప్రతిషన్న		నవరాత్రపారణానిర్ణయః	
గ్రాహ్య	౧౧౫	స్త్రీణాంరజోదర్శనేపారణానిర్ణయః	౧౪౦
దేవీసవాక్షరమంత్రేణపూజావిధానం		దశమ్యాందేవీవిసర్జనవిధిః	
కుమారీపూజనవిధిః	౧౧౬	విజయాదశమి	౧౪౧
నవరాత్రేవేదపారాయణచండీపాఠాది		పార్వమాసీనిర్ణయః	౧౪౨
విధిః	౧౧౭	పార్వమాస్యాంలక్ష్మీపూజనాదివిధిః	
ప్రతిపదాదావిశేషః	౧౧౮	ఆశ్వయుజీకర్మవిధిః	
స్త్రీకర్తృకప్రతేవిశేషః		ఆగ్రయణనిర్ణయః	
అత్రాశౌచేనిర్ణయః	౧౧౯	అన్యాయకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
ఉపాంగలలితావ్రతం			
సహస్వతీస్థాపదపూజనాది		అథ కార్తికమాసః.	
షష్ఠ్యాంబల్యాభిమంత్రణం		తులాసంక్రాంతిః	౧౪౩
అస్యామేవదేవీలిరాత్రం	౧౨౦	కార్తికకన్నానవిధిః	
పత్రికాపూజావిధిః	౧౨౧	కార్తికేమాలాధారణయాత్రాదివిధిః	
దేవీగృహప్రతిమాధికారణవిధిః		కార్తికేద్విదశాదివర్జనం	౧౪౫
దేవ్యాఃప్రతిమాలక్షణం		ఆకాశదీప్తప్రకారః	
హేమాద్రిప్రతిమాకరణం		కరకచతుర్థినిర్ణయః	౧౪౬
ప్రతిమాభావేవిశేషః		గోవత్సద్వాదశీత్రగోప్రదానాదివిధిః	
సప్తమ్యాంపత్రికాదేవీపూజనాదివిధిః		ద్వాదశ్యాదిషుపంచదశేషుసీరాంజనమ్	
అత్రశస్త్రాదిపూజాశ్రా		కార్తికకర్పణత్రయోదశ్యాంయమదీప	
దుర్గాస్తుతిః	౧౨౨	దానం	
మహావృషావ్రతం	౧౨౩	నరకచతుర్దశ్యామభ్యంగన్నానమ్	

విషయాః. పృష్టాంకాః.

అస్యామేవదీపోత్సవః ౧౪౭

అస్యాంమాపత్రశాకభోజనం ౧౪౮

అత్రభీష్మతర్పణముక్తం ౧౪౯

కాతికకామావాస్యాయామభ్యంగః

లక్ష్మీపూజనాది

అలక్ష్మీనిస్సారణం ౧౫౦

కాతికకశుక్లప్రతిపదిగోక్షోడనం

అత్రబలిపూజోక్తా

అత్రైవమ్యాతంతకవ్యం ౧౫౧

అస్యాంగోవధకనపూజోత్సవః

అత్రమాంగపాలీబంధనం

యమద్వితీయా

యమపూజనంయమునాస్నానంచ ౧౫౨

అస్యాంభాగినీహస్తావ్భోజనం

కాతికకశుక్లనవమియుగాదిః

విష్ణుత్రిరాత్రవ్రతం

కాతికకశుక్లకాదశ్యాంభీష్మపంచక

వ్రతం

కాతికకశుక్లకాదశ్యాంపారణాది

అస్యామేవరాత్రోదేవోత్థాపనముక్తం

అస్యాంచాతుర్మాస్యవ్రతసమాప్తిః

విష్ణుప్రబోధోత్సవః

వారాహోక్తోబోధినీవిధిః ౧౫౪

కాతికకశుక్లద్వాదశీపౌర్ణమాసీచమ

న్వాదిః

వైకుంఠచతుర్దశీ

అస్యామేవవిశ్వేశ్వరయాత్రా

కాతికకవ్రతోద్వాపనం ౧౫౫

కాతికకపౌణిమా

అత్రయోగవిశేషః

అస్యాంపద్మకేయోగఉక్తః

అస్యామేవమత్స్యావతారః

విషయాః. పృష్టాంకాః.

కాతికకశుక్లపౌణిమాన్యాంతిపురో

త్సవః

అత్రవృషోత్సగఉక్తః

అత్రైవకాతికకేయదర్శనముక్తం

అథ మాగణేశమాసః.

వృశ్చికసంక్రాంతిః ౧౫౬

కాలాష్టమీత్రోపవాసాదివిధిః

మాగణేశమాశుక్లపంచమీనాగపం

చమీ

చంపావప్తివ్రతేష్టిపరయతా

ఇయమేవసంబంధప్రశ్నై ౧౫౭

మాగణేశమాశుక్లచతుర్దశ్యాంవిశా

చమోచనీశ్రాద్ధవిధిః

దత్తజయంతీ

మాగణేశమాపూణిమానంతర్వా

మీలన్వప్తకా ౧౫౮

అష్టకానిర్ణయః

అత్రకామకాలౌదేవా

అష్టకాకరణేప్రాయశ్చిత్తం

మలమాసేసతినిర్ణయః

మాగాదిపురవివారవ్రతవిధిః

అథ పౌషమాసః.

ధనుఃసంక్రాంతిః ౧౫౯

పౌషశుక్లౌపమ్యాంయోగవిశేషేణ

జపహుమాదివిధిః

అత్రైవహిణ్యాద్రామోగేవిశేషః

పౌషశుక్లకాదశిమన్వాదిః

పౌషపౌర్ణమాసీనిర్ణయః

అధోదయనిర్ణయః

అత్రదానాదివిశేషఉక్తః

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
అథ మాఘమాసః.		అత్రస్నానదానాద్యుక్తం	
మాఘస్నానవిధిః	౧౫౯	మాఘ్యుక్తానిర్ణయః	
అత్రాధికారిణః			
అశక్తౌక్షిణ్యోదకస్నానం	౧౬౦	అథ ఫాల్గునమాసః.	
మాఘేమలమాసేసతినిర్ణయః		కుంభసంక్రాంతిః	
మాఘస్నానేమంత్రః		సీతాష్టమీ	
మాఘస్నానకాలః		మహాశివరాత్రివ్రతనిర్ణయః	౧౬౭
సంపూర్ణమాఘస్నానాశక్తౌదినత్రయం		శివరాత్రిపారణానిర్ణయః	
స్నానవిధిః	౧౬౧	ఇదంవ్రతంవిత్వంకామ్యంచేత్సుక్తం	
మాఘస్నానేనియమాః		అస్యాంప్రతారంభోపేమాదౌ	౧౬౯
స్నానోత్తరకృత్యముక్తం		ఉద్యాపనవిధిః	౧౭౦
అత్రభోజ్యకంబలాదిదానం	౧౬౨	మాఘమావాస్యాయుగదిః	
అత్రవ్రతోద్యాపనముక్తం		హోళికానిర్ణయః	
మకరసంక్రాంతిఃర్ణయః		భద్రానిర్ణయః	
తత్రకాలనిర్ణయః		అత్రగ్రహణేనిర్ణయః	౧౭౧
మకరేదానవిశేషః	౧౬౪	హాలికాపూజామంత్రః	
అత్రరాత్రావపిశ్చాద్ధముక్తం		మలమాసేసతినిర్ణయః	౧౭౨
మాఘమాయాంఅధోదయః		ఇయంమన్వాదిః	
మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యాంయమతర్పణవిధిః		అత్రగోవిందదోలోత్సవః	
మాఘశుక్లాచతుర్ధ్యాకతకవ్యవిశేషః		వసంతోత్సవనిర్ణయః	
ఇయమేవకుండచతుర్థీ		హోలికావిభూతివందనం	
శ్రీపంచమీ		అత్రమంత్రః	
అథసప్తమీ		ఇమ్రకుసుమప్రాశనమ్	
అస్యాంస్నానముక్తం		చైత్రమావాస్య	
అత్రవిధిర్భవిష్యే	౧౬౫	గ్రంథకర్తృరభ్యర్థకనా	
దానాదివిశేషఉక్తః		ఇతి ద్వితీయపరిచ్ఛేదానుక్రమశిశికా.	
ఇయంమన్వాదిః			
భీష్మాష్టమీ	౧౬౬	అథ తృతీయపరిచ్ఛేదః.	
అత్రశ్రాద్ధంకామ్యముక్తం		గర్భాధానవిధౌప్రథమరజోదర్శనేతిథి	
భీష్మద్వాదశీఇయంపూర్వవిధౌ		నక్షత్రాదిఫలం	౧౭౩
మాఘీపౌణిమా		దుష్టతిథ్యాదిఫలం	
		దుష్టవారాదిఫలం	
		దుష్టనక్షత్రాదిఫలం	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
లగ్నఫలం - వత్సరఫలం		రజసోఅజ్ఞానేనతివిచారః	
సమవిషమరక్తబిందుఫలం		పుంసవనవిధిః	౧౭౯
ప్రభూతదోషేస్త్రీసంసర్గవజ్జనం		పుంసక్షత్రాణి - పుంసవనేతిధ్యాది	
యోగఫలం	౧౭౪	అనవలోభనం	
భువనేశ్వరీశాంతివిధిః		సీమంతోన్నయనవిధిః	
ప్రథమతౌకర్తవ్యవిశేషః	౧౭౫	ప్రతిగర్భంకర్తవ్యతా	
ద్వితీయాద్యృతుమనియమమాహ		సీమంతోన్నయనాభావే	
ప్రథమాతౌకపూర్వంస్త్రీగమనేనిషేధః		సీమంతోన్నయనేభోజనేప్రాయ	
ఋతౌగమనమాహ		శ్చిత్తం	౧౮౦
అన్యతావపిగమనం		గర్భిణీతత్పత్నినియమాః	
ఋతోరాత్రిసంఖ్యా		దర్శిణీసమీపభోజనాదినకుర్యాత్	
తత్రనింద్యరాత్రయః		పత్యుర్వపనాదినిషేధః	౧౮౧
తత్రతిథ్యాదీనాహ		పత్యుఃశ్రాద్ధభోజననిషేధః	
సమవిషమరాత్రిఫలం	౧౭౬	రోహిణ్యాదిశుభయోగేనూతికాగృహ	
చతుర్ధ్యాదిరాత్రిఫలాని		ప్రవేశః	
రజస్వలాయాశ్చతుర్థాదినేకర్మాధి		జాతకర్మవిధిః	౧౮౨
కారనిణాయః		అత్రవృద్ధిశ్రాద్ధవిచారః	
శ్రాద్ధాదాస్త్రీగమనేనిణాయః		జననమరణాశౌచయోజ్ఞాతకర్మప్రాప్తౌ	
అనేకభార్యస్యృతుయాగవద్యే	౧౭౭	దుష్టకాలాదినిషేధేణదాననిణాయః	
ఋతాగమనేదోషః		దుష్టజన్మనిదానం	
గర్భాభానాంగహూమాకరణేప్రాయ		ఆశ్లేషాజననఫలం	౧౮౩
శ్చిత్తం		జ్యేష్ఠాఫలం - మూలఫలం	
అత్రమలమాసశుక్రాస్తాదినిర్ణయః		అనుక్తమూలజన్మనిబాలకత్యాగః	
స్త్రీగమనేశుద్ధిమాహ		మూలవృక్షః	
ఋతేస్త్రీయా అస్పృశ్యత్వనిర్ణయః		పృషాదిపరత్వేనమూలవాసస్తత్ఫలంచ	
రాత్రౌరజసిజననాదాచనిర్ణయః		విశాఖాదినక్షత్రజననఫలం	
సప్తదశదినాత్పాక్షరజౌదర్శనే		చిత్రాదిఫలం	౧౮౪
రోగజేరజసి	౧౭౮	వ్యతీపాతాదిఫలం	
రజస్వలానాంసరస్పరస్పర్యే		వికృతాంగజననేఫలం	
అసవణానాంవిశేషః		సదంతేజాతేఫలం	
రజస్వలాయాశ్చందాలాదిస్పర్యే		కృష్ణచతుర్దశీజననే	
రజస్వలాయానైమిత్తికస్నానం		పితృద్యౌకనక్షత్రజననే	
రజస్వలాస్నానవిధానం		గ్రహణసంకరాంతః	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
అకాలాదిప్రసూతౌదేశ నాశాద్యనిష్ట		సోదరయోఃసమాసక్రియానిషేధః	
ఫలం	౧౮౫	అశౌచాదాప్రాప్తేనిణయః	
యుగశ్చప్రసవాదిఫలం		షష్ఠాబ్దాదాముండననిషేధః	
వికృతప్రసవాదిఫలం		శిఖాధారణవిచారః	
ఉపరిదంతజననేఫలం		స్త్రీశూద్రయోఃశిఖావిచారః	
ద్వితీయాదిమాసేదంతజననేఫలం		అత్రభోజనేప్రాయశ్చిత్తం	
తచ్ఛాంతివిధిః		స్త్రీణాంసంస్కారవిచారః	
ప్రథమోర్ధ్వదంతజననేఫలం		పంచమేద్దేవిద్యారంభః	౧౮౬
తచ్ఛాంతివిధిః		ధనుర్విద్యాప్రదానం	
త్రికప్రసవశాంతిః	౧౮౬	అనుపనీతస్యకామచారాది	
షష్ఠిజన్మదాదిదేవతాపూజనం		శిశులక్షణం	
దత్తగ్రహణవిధిః		అష్టమేవపేక్షాబ్రాహ్మణాదీనాముపన	
స్త్రీశూద్రయోర్దత్తకవిచారః	౧౮౭	యనం	
శూద్రకర్తృకహోమామవిశేషః		జన్మమాసాదినిణయః	౧౮౭
యమశసంస్కారేజ్యేష్ఠకన్యకన్యత్వం	౧౮౮	ఉపనయనేగురుబలం	
సూతికాన్నానం - నామకర్మవిధిః		గళగ్రహః	౧౮౮
దోళారోహణవిధిః	౧౮౯	నైమిత్తికానధ్యాయః	
గుగ్ధపానం	౧౯౦	జ్యేష్ఠమాసాదినిణయః	
షష్ఠాదిమాసేకణిణవేధః		సోపపదాస్తిధయః	
సాధకమాసద్వయేతాంబూలదానం		ప్రదోషస్వరూపం	
పంచమేమాస్యపవేశనం	౧౯౧	అక్షయతృతీయాదా ఉపనయనం	
షష్ఠిమాస్యన్నప్రాశనం		భూకంపాదా	
అబ్దపూర్తామార్కండేయాదిపూజనం		ఉపనయనేనక్షత్రాణి	౧౯౨
తద్దినేవజనం		పునరుపనయనం - శౌఖాధిపాః	
ఉష్ణోదకస్నానముక్తం		ప్రాతస్సంధ్యాగర్జనే	
కటిసూత్రబంధనం	౧౯౩	ఉపనయనేగర్జితాదిశాంతిః	
చౌలవిధిః		ఉపనయనేపిత్రాద్యధికారిణః	
మాతరిగర్భిణ్యానిషేధః	౧౯౩	మండమూకబధిరాదీనాంసంస్కారః	౧౯౪
జ్వరోత్పత్తేనిషేధః		కుండగోళకయోగ్రాయత్యుపదేశః	౨౦౦
మాతరిరజస్వలాయాం		భిక్షాయాంవిచారః	
సంకటేవిచారః		సంస్కారలోపేప్రాయశ్చిత్తం	
మండనోత్తరముండనంనకార్యం	౧౯౪	అతీతసంస్కారాణాంయుగవత్కరణం	
మండనముండనవిచారః		ఉపనీత్యాసహచారికరణే	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
ఉపనయనది సేమధ్యాహ్న సంధ్యా		స్నాతకనియమాః	
బ్రహ్మయజ్ఞారంభః	౨౦౧	ఘరికాబంధనవిధిః	౨౦౨
బ్రహ్మచారిణః కర్తవ్యకర్తవ్యనిగ్రహయః		వివాహేకన్యాపరీక్షణం	
గురూచ్ఛిష్టం		ఉపనయనాదికారిణాంసాపిండ్యుని	
బ్రాహ్మదాదిభేదేన మేఖిలాభేదాః		ణకయః	౨౦౪
దండగ్రహణవిశేషః		త్రిగోత్రాత్యయేవిశేషః	
అజినగ్రహణనిణకయః		మాతులకన్యానిణకయః	౨౦౬
యజ్ఞోపవీతధారణవిధిః		జీవత్పితృదాకసపిండాః	
యజ్ఞోపవీతంతన్నిర్మాణప్రకారశ్చ		కన్యాసాపిండ్యం	౨౦౭
యజ్ఞోపవీతధారణసంఖ్యా	౨౦౨	సాపత్నీ మాతామహకులేసాపిండ్యం	
బ్రహ్మచారీధర్మలోపేప్రాయశ్చిత్తం		గురుకులేత్రిపురుషంసాపిండ్యం	౨౦౮
యజ్ఞోపవీతలోపేప్రాయశ్చిత్తం		దత్తకస్యనాపిండ్యం	
అగ్నికార్యలోపే - సంధ్యాలోపే		వివాహేగోత్రప్రవరనిణకయః	
స్త్రీసంకే		ప్రవరనిణకయః	౨౦౩
యజ్ఞోపవీతంవినాభోజనాదికరణేప్రాయశ్చిత్తం		ద్విగోత్రప్రవరనిణకయః	౨౦౪
పునరుపనయనం	౨౦౩	గోత్రాజ్ఞానేపురోహితాదిగోత్రప్రవరోభవతి	
తన్నిమిత్తానిచ		మాతృగోత్రవజఃసనిర్ణయః	౨౦౬
మృతనారాంశ్రుత్వాకృతౌధ్వదేహికః		సగోత్రసాపిండ్యాదివివాహేప్రాయశ్చిత్తం	
పునరాగచ్ఛంతిచేత్	౨౦౪	కన్యావివాహకాలః	
ప్రవ్రజితఃపునగృహస్థాశ్రమంకతుమిచ్ఛంతిచేత్		గుర్వర్కబలమ్	౨౦౭
పితృతాదివ్యతిరేకేప్రేతకర్మకరణే	౨౦౫	స్త్రీణాంగురుబలశ్రేష్ఠ్యాదవశ్యంవివాహేతన్నిరీక్షణం	
ఏకంవేదమసిత్యద్వితీయమధ్యేతుమిచ్ఛంతిచేత్		గుర్వనుకూలాధికాంబృహస్పతిశాంతిః	
పునరుపనయనేతృత్వనిచారః		సింహస్థినిణకయః	౨౦౮
స్త్రీణాముపనయనం		శుక్రాస్తాదిసిమితై	
అవధ్యాయపరిగణనం		కన్యాదానేపితృద్యధికారిణః	౨౦౯
నైమిత్తికానధ్యాయాః		భౌత్రాణాంసంస్కృతానామధికారః	
ప్రదోషలక్షణమ్		స్వయంవరేనాందీశాద్ధం	
మహానామ్నోద్వివ్రతమ్	౨౦౬	మాతృదాతృత్వేనాందీశాద్ధం	
సమావతాననిణకయః		పరకీయకన్యాదానే	
వటోపూర్వమృతానాంత్వహశౌచమ్		గౌర్యాదిదానఫలం	

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

వివాహేమాఘాదిమాసానాంప్రా

శస్త్యం

జ్యేష్ఠమాసనిర్ణయః

వేధాదిదశదోషాః

గురోరతిచారే

౨౨౨

ఘాతచంద్రవిచారః

అకాలవృష్ట్యాదౌ - భూకంపాదౌ

నాందీశ్రాద్ధభూకంపాదేరపవాదః

కన్యాయావైధవ్యయోగః

అపరిహర్యేదుష్టయోగకుంభవివాహః

దుష్టయోగపరిహారాధికంవిష్ణుప్రతి

మాదానం

౨౨౩

ప్రతికూలాది

వివాహనిశ్చయేవధూవరగృహేకస్యచి

న్యతౌ

తేత్రవినియోకశాంతిః

౨౨౪

ప్రతికూలాపవాదః

మాతురజోదోషే

నాందీశ్రాద్ధోత్తరంమాతురజసి

౨౨౫

ఏకమాతృజకన్యాపుత్రయోరేకత్రవివా

హాది

వీతదపవాదస్తతైవ

మండనముండనవిచారః

౨౨౬

సంకటేవిశేషః

వివాహమధ్యేశ్రాద్ధపాతే

మాసికశ్రాద్ధాపకషణః

యమశయోఃసహౌదరయోశ్చవి

శేషః

భిన్నమాతృజయోర్వివాహః

ప్రత్యుద్వాహేవిధినిషేధః

వివాహాత్ప్రకన్యారజాదర్శనే

౨౨౭

కన్యారజాదోషనివృత్తయేప్రాయ

శ్చిత్తం

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

తద్వివాహేవరస్యప్రాయశ్చిత్తం

గాంధర్వాద్యష్టేవివాహః

కన్యాయాఃబలాదపహరణే

౨౨౮

వివాహేదావాశౌచప్రాప్త్యానిర్ణయః

నాందీముఖాదినావధిః

నూతనేప్రాప్తేప్రాయశ్చిత్తం

అన్నాదౌవిశేషః

౨౨౯

ధర్మాధికంవివాహేమహాపుణ్యఫలం

ప్రజాత్పత్తిపర్యంతంకన్యాయౌగృహేన

భుంజీత

భోజనకాలేనూతనవస్త్రధారణేదోషా

భావః

వివాహేస్త్రియాసహభోజనం

వివాహేనక్షత్రాణి - వజ్రకవారాః

అనిష్టనక్షత్రాదాదానముక్తం

వివాహేమండపాదిప్రమాణం

తైలహరిద్రాలేపనాది

౨౩౦

వివాహవేదికా - మృదాహరణం

అంకురార్పణవిధిః

కన్యవరయోర్వరణంవాగ్దానంచ

వాగ్దానోత్తరంవరమరణే అన్యోవివాహః

వివాహితాయాఅపిఅవిధ్యయోని నిర్ణయః

వరస్యాస్యజాతీయత్వాదిదోషసత్వే

కలౌపునరుద్వహనాదినిషేధః

౨౩౧

వరస్యదేశాంతరగమనే

శుల్కదానే

అనేకేభ్యోపిదత్తాయాం

వివాహేనాందీశ్రాద్ధవిశేషః

లగ్నఘటిస్థాపనవిధిః - మధుపర్కవిధిః

అన్యశాఖాయమధుపర్కనిర్ణయః

౨౩౨

విష్టరలక్షణం - కన్యాయానవిధిః

గృహప్రవేశనియమేవిశేషః

దేవకోత్తాపనం

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
వివాహా త్తరానిషేధాది		జ్యేష్ఠేభ్యా తరిపితరిచసత్యపి	
స్మృష్టౌ స్మృష్టేదోషాభావః		గృహస్థస్యాధ్యధ్యయనమాహ	౨౩౬
మంగళో త్తరంన్నాననిషేధః		గృహస్థాధ్యయనవిధిస్తథాజ్యేష్ఠేభ్యా	
మంగళానంతరంవషణపర్యంతం		తరికృతాధానేకనిష్ఠస్యానధికారః	
నిషిద్ధకర్మాణి		పరివేతాదినిణయః	
వివాహాపనయనోధ్వంముండన		జ్యేష్ఠేసాదరేతిష్ఠతినిషేధః	
నిషేధః		తదాజ్ఞయాదోషాభావఉక్తః	
గోపీచందనధారణనిషేధః	౨౩౨	దేశాంతరేవిశేషః	
వివాహాత్ప్రధమేవ షేకన్యానివాస		క్లిబాదావప్యదోషః	
విచారః		శూద్రాణాంతుమంత్రరహితాఃసం	
వివాహప్రత్యోర్ధ్వం పిండదానాదినిషేధః		స్కారాః	౨౩౭
వివాహాత్ పష్ఠాదిదివసేవధూప్రవేశః		ఇతి సంస్కారప్రకరణం.	
తత్రమాసాదినిణయః		అథ యుద్రకాలాః.	
ప్రతిశుక్రవిచారః		వాపీకూపాదినిర్మాణకాలః	౨౩౮
గురుశుక్రాస్తాదినిణయః		కూపదేశాస్తత్ఫలంచ	
శస్తానినక్షత్రాణి		వాపీకూపాద్యుత్సర్గవిధిః	౨౩౯
మాంగళికప్రాప్తశ్రాద్ధాదినకార్యం		కూపాదేరుత్సర్గాకరణేదోషః	
ద్విరాగమననిణయః		నృతూరోపణం	
తత్రమాసపక్షాదివిచారః	౨౩౩	మూతిప్రతిష్ఠాకాలనిణయః	
భార్యాయామప్రజాదిదోషయుక్తాయాం		ప్రతిష్ఠానక్షత్రాణి	
పునర్వివాహః		మాసనిణయః	౨౪౦
తత్రకారణనిణయః		ప్రతిష్ఠాతిథయస్తత్ఫలాలాచ	
బహుభార్యత్వేజ్యేష్ఠేభ్యార్యాధికారః		వారఫలాని	
ద్వితీయవివాహామేగ్నిమాహ		అయనతుఫలాని - లింగేవిశేషః	
అగ్నిద్వయసంసర్గవిధిః	౨౩౪	ప్రతిష్ఠాధికారినిణయః	
ద్వితీయవివాహకాలః		శూద్రస్థాపితలింగాదానిణయః	
తృతీయవివాహనిషేధాదర్కవివాహః		స్త్రీశూద్రాణాంశివవిష్ణుపూజనేని	
తస్యవిధిః	౨౩౫	షేధః	౨౪౧
అగ్నిధానకాలః - తత్రనక్షత్రాణి		ప్రతిమాదిపూజనేదిక్షియమః	
అగ్నిహోత్రకాలః		ప్రతిమానిణయః	
ఆవసధ్యాధానం		గృహేప్రతిమామానం	
పితృభ్యపరతేదవశ్యమగ్నిగ్రహణం		ప్రాణప్రతిష్ఠాదివిధిః	
అగృహీతాగ్నేరన్ననిషేధః		మృదాదిద్రవ్యభేదేనలింగేఫలమ్	౨౪౨

విషయాః.	స్మృతాంకాః.
పంచనూత్రవిధిః	
గృహేకంసాలగ్రామాదిపూజనవిధయః	
స్త్రీభిఃశివవిష్ణుస్పర్శేనకార్యః	౨౪౩
బ్రాహ్మణాదిభిఃకలిసగఖ్యాప్రతిమాః	
పూజ్యాః	
నవధాద్రవ్యస్యప్రతిప్రసవః	
సాలగ్రామశివనాభిపరీక్షా	
పార్థినపూజావిధిః	
అముకదేవేఅముకవాద్యనిషేధః	
శివస్యపుష్పాదికమర్పణీయం	
త్రిపుండ్రధారణంరుద్రాక్షధారణంచ	
రుద్రాక్షధారణేషికవక్త్యాదిభేదేనఫల	
విశేషః	
రుద్రాక్షాభిమంత్రణం	
రుద్రాక్షమాలాధారణం	౨౪౪
శివమహాస్నానంపంచామృతస్య	
విష్ణవాదామహాస్నానంపంచామృతస్య	
విష్వక్సేనాదీనాంనైవేద్యవిభాగం	
పంచాయతనస్థాపనప్రకారః	
కేశవాదిమూర్తికనిర్ణయః	౨౪౫
దేవప్రతిష్ఠాప్రయోగః	
లింగప్రతిష్ఠా	౨౪౬
బ్రహ్మాదిసుండలదేవతాః	
ప్రాణప్రతిష్ఠా	౨౪౮
పునఃప్రతిష్ఠా	౨౫౦
శిరోధారాః	౨౫౨
మూర్తిప్రసాదభేదేన	
తులసీగ్రహణం	౨౫౩
పుష్పాదీనాంపర్యుషితత్వవిచారః	
శివనిర్మల్యవిచారాః	౨౫౪
కృషికర్మనిర్ణయః	౨౫౫
వస్త్రపరిధాననిర్ణయః	
అలంకారవలయాది	౨౫౬

విషయాః.	స్మృతాంకాః.
నూచీకర్మ - శయ్యాద్యారంభః	
వస్త్రధారణం - స్వామిసేవా	
గజాశ్వదోలారోహణం	
సృత్యారంభః - రాజదర్శనం	
క్రయవిక్రయనిర్ణయః - సేతుబంధనం	
పహూనాంక్రయాదినిర్ణయః	
గజదంతచ్ఛేదః	౨౫౭
ధననిక్షేపః - ఋణమోక్షః	
రాజముద్రానిర్మాణం - నౌకానిర్మాణం	
భోగనిర్ణయః - శ్రేణుకర్మనిర్ణయః	
కాష్ఠసంగ్రహః - నవాన్నముహూర్తః	
నవభోజనపాత్రం	౨౫౮
నవపణాఫలభక్షణాది	
హోమమేఘహుతినిర్ణయః	
శాంతినిర్ణయః	
జ్వరాదాఫలపరిహరశ్చ	
భేషజగ్రహణం - ఆరోగ్యస్నానం	
దంతధావనం	౨౫౯
ప్రోషితభిక్షాకానియమాః	
ఆమలకస్నానం - అభ్యంగనిషేధః	
గృహంగభముహూతకః	౨౬౦
గృహస్రవేశః	౨౬౧
కలిపిత్యాకాని	౨౬౨
త్రితయపరిచ్ఛేదపూర్వాధికం	
సంపూర్ణం.	
శ్రాద్ధనిర్ణయః	౨౬౩
శ్రాద్ధలక్షణం	౨౬౬
శ్రాద్ధభేదాః - వృత్తిశ్రాద్ధం	
శ్రాద్ధదేశాః	
గయాశ్రాద్ధం	౨౬౭
గయాశిరఃప్రమాణం - సప్తగోత్రాణి	
ఏకోత్తరశతంకులమ్	

విషయాః. పృష్టాంకాః.

నిషిద్ధదేశాః - పరగృహేశ్రాద్ధం నిషిద్ధం
శ్రాద్ధకాలః ౨౬౮

సవాన్నశ్రాద్ధం - శంఖపద్మాదియోగాః
ప్రతికృష్టపక్షశ్రాద్ధం
వ్యతీపాతేశ్రాద్ధం - తిథివిశేషేశ్రాద్ధం
సక్షత్రశ్రాద్ధం యోగశ్రాద్ధంచ ౨౬౯

శ్రాద్ధాధికారిణః
ద్వాదశపుత్రభేదాః ౨౭౦

అనువసితశ్చపుత్రోఽధికారి
అపుత్రస్యక్రియాది
భగినీతత్సతయోర్నిరణయః
బ్రాహ్మణస్యాస్యక్రియానిషేధః ౨౭౧

దత్తకీతకృత్తిమపుత్రాణాశ్రాద్ధాది
వత్సాన్యదేఃసపిండనాదావధికారః
సపిండనాధికారిణః ౨౭౩

పుత్రక్రియాకరణేపిత్రాదేరనధి
కారః ౨౭౪

బ్రహ్మచారిణఃపిత్రోఃశ్రాద్ధాధికారః
అవిభక్తానాంభౌతృణాంవిచారః
జూరజానాంవిశేషః ౨౭౬

ధర్మాధికంశ్రాద్ధకరణే ౨౭౭

గయాయామపితృత్రైవ
స్త్రీశూద్రయోర్విచారః
శూద్రాణాంగోత్రాభావేకాశ్యపగోత్రం
ద్విజస్త్రీణాంవిశేషః
రాజకార్యనియుక్తాదీనాంశ్రాద్ధని
రణయః ౨౭౮

యవనాదీనాంశ్రాద్ధనిరణయః
శ్రాద్ధేపితరః
పితృణాంశ్రాద్ధాన్నయథోపత్తిస్తతి
పసురుద్రాదిత్యానాంస్వరూపమ్ ౨౭౯

బ్రాహ్మణాదివర్ణానాంపితరః
కేవలపితృపార్వణనిషేధోఽత్రాపవాదః

విషయాః. పృష్టాంకాః.

దర్శాచాసపత్నీకానానిరణయః
విశ్వేదేవనిరణయః
ఇష్టిశ్రాద్ధైకత్వపక్షం
నాందీశ్రాద్ధసత్యసమా
నైమిత్తికశ్రాద్ధాదౌకామకాశా ౨౮౦

కామ్యశ్రాద్ధేధూర్లోచనా
పార్వణశ్రాద్ధేపురూరవాదపా
శ్రాద్ధంఽనిధం - శ్రాద్ధేఉత్తమావిప్రాః
శ్రాద్ధేఽరిమిత్రవశ్యే ౨౮౧

పితృపుత్రౌభాతరాచవశ్యే
సద్ధ్యమావిప్రాః - అశ్రవశేషః
శ్రాద్ధేవజ్ఞ్యావిప్రాః ౨౮౨

తత్రకాండపృష్టవిప్రలక్షణం
త్రిశంకుబర్హరాదివిప్రావజ్ఞ్యాః
కాణమబ్జ్యాదయోవజ్ఞ్యాః
ద్విర్నగ్నదయోవజ్ఞ్యాః ౨౮౩

తత్రదిర్నగ్నలక్షణం - లంబకర్ణలక్షణం
పణ్డెసస్తవిధః
తస్తముద్రాంతవిప్రనిషేధః
కుష్టికాణాదేరవవాదః
గయాస్థవిప్రప్రాశస్త్యం
తీర్థేషుబ్రాహ్మణవిచారః
దైవేపితృచక్ర్యుజివిప్రవిచారః ౨౮౪

శ్రాద్ధేవిప్రనిమంత్రణం
బ్రాహ్మణాదీనాంనిమంత్రణప్రకారః
సనణేనైవవిప్రనిమంత్ర్యాః
నిమంత్రణేశూద్రనిషేధః
శ్రాద్ధేబ్రాహ్మణసంఖ్యా ౨౮౫

అశక్తౌపకవిప్రభోజనేనిరణయః
ఏకవిప్రేసాగ్నిర్విశేషః
సర్వధావిప్రాలాభేచటకశ్రాద్ధం
తత్రదక్షిణాదానేవిచారః
దర్భవచాదర్భగ్రహణేవిశేషః

విషయాః. పృష్టాంకాః.

మాతృశ్రాద్ధవిప్రాలాపేనువాసిన్యః
లింగశాలగ్రామసన్నిధౌ శ్రాద్ధంకార్యం
శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమాః ౨౮౬
నిమంత్రితబ్రాహ్మణాతిక్రమే
బ్రాహ్మణేనగృహీతామంత్రణత్యాగే
కర్తృభోక్తృశ్చక్షుతుగమనాదినిషేధః
శ్రాద్ధభోజనేప్రాయశ్చిత్తం
అమాయానిషేధః ౨౮౭
శ్రాద్ధభోజనేహూమాదినిషేధః
కర్తృభోక్తృదంతథావననిర్ణయః
ననస్పతిగతస్వరూపం
క్షౌరవిచారః
అశక్తౌపుత్రాదిప్రతినిధయః
స్త్రియానియమాః
పిండదానాత్పక్వగృహేభోజననిషేధః
గంధాదిధారణనిషేధః
శ్రాద్ధపదార్థాః - దర్భగ్రహణం
పవిత్రేదర్భసంఖ్యా ౨౮౮
పవిత్రతాభావే - దర్భగ్రహణేమంత్రః
దశదర్భాః - కాశాదావిశేషః
నిషిద్ధదర్భాః - సువర్ణపవిత్రం
శ్రాద్ధహవిర్హిణ్యయః
శాకాదివస్తూని ౨౮౯
శ్రాద్ధమాంసమధుగ్రహణం ౨౯౦
కలహమాంసనిషేధః ౨౯౧
అత్రదేశాచారవ్యవస్థాక్తా
క్షీరాదావిశేషమాహ
కాలశాకాదిగ్రహణం ౨౯౨
శ్రాద్ధేవజ్యోవస్తూని
శ్రాద్ధజలనిర్ణయః ౨౯౩
కుతుపాఅప్తవిధాడక్తాః
దాహిత్రలక్షణం - శ్రాద్ధేనప్రపవిత్రాణి
తిలనిర్ణయః - శ్రాద్ధపజ్యోని

విషయాః. పృష్టాంకాః.

శ్రాద్ధదినకృత్యం ౨౯౬
శ్రాద్ధదినేకాలజకాదిదానేనిషేధః
పిండదానత్పక్వీకీంచిన్నదేయం
శ్రాద్ధస్యఆమశ్రాద్ధవిధిః
ఆమశ్రాద్ధాదేకాలః - హిరణ్యశ్రాద్ధం
శ్రాద్ధేపాకాధికారిణః
పాకభాండాని
పాకాగ్నినిర్ణయః ౨౯౭
శ్రాద్ధకృత్యనిర్ణయః
నిమంత్రితవిప్రస్యకృత్యం ౨౯౮
శ్రాద్ధకర్తృనియమాః
వస్త్రేవిశేషః - పుండ్రనిర్ణయః
వామహస్తేదర్భధారణవిశేషః
గృహ్యైరంగవల్లీనిషేధః
అత్రాచారాద్యవ్యవస్థా
సదర్భతిలకరణేనిషేధః
శ్రాద్ధారంభకాలః
శ్రాద్ధపరిభాషా ౨౯౯
తత్రజానుపాతనం
గోత్రనామోచ్చారణనిర్ణయః
నామోచ్చారణేవిశేషః
పితృదినామాజ్ఞానే
స్త్రీణాంనామోచ్చారణేవిశేషః
సంకల్పాదావిభక్తివిచారః ౩౦౦
తత్రమాతుర్విశేషః
అనుపనీతస్త్రీశూద్రాదేసవ్యాపనవ్య
నిర్ణయః
సూక్తస్తోత్రజపాదాసవ్యాపనవ్యం
ఆచమనవిచారః
విప్రవిసర్జనాత్పక్వదానాదివిశేషః
శ్రాద్ధేనైవేద్యనిర్ణయః
దేవాద్యర్చాక్రమః
శ్రాద్ధేదర్భత్యాగవిచారః

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
శ్రాద్ధేమంత్రాదాడుహః	300	గృహాదిభోజనపాత్రదానం	301
సంకల్పాత్పూర్వం ప్రాయశ్చిత్తాదిక		బంధీకృతమోచనఫలం	
తఽవ్యతా		దేవస్థాయాపితరచ్చ	
సంకల్పవిచారః		పిత్రచ్చాయాంవిశేషః	
నిమంత్రణప్రకారః	302	తత్రార్ఘ్యకల్పనా	
పాద్యాధామండలవిచారః		ఏకద్రాహ్మణపక్షే అఘ్నాపాత్రసాదనే	
తత్రగోమయగ్రహణేనాచారః		నిణాయః	
పాద్యవిధిః		అఘ్నాసవ్యాపనవ్యం	
నిషిద్ధాసనాని	303	అఘ్నానుమంత్రణాదివిశేషః	
ఆసనాని - ద్వీరాచమనం		పిత్రాదీనామావాహనాదిప్రకారః	
నీవీబంధః - దేవార్చనం		అఘ్నాని వేదనాది-సంగ్రహవిశేషవిచారః	
అఘ్నాపాత్రనిణాయః		పితృపాత్రస్థాపననిణాయః	
విప్రైకత్వద్విత్వాదాఅఘ్నాపాత్రని		గంధపుష్పాదిదానం	304
ణాయః	304	మండలాని	305
అఘ్నాపాత్రసాదనాదివిధిః		శ్రాద్ధేభోజనపాత్రాణి	
ఆవాహనవిధిః	306	కాంస్యాదిభోజనపాత్రమానం	
అఘ్నాదానం - గంధపుష్పాద్యర్చనం		కాంస్యపాత్రనిషేధః	
తత్రగంధాః		శ్రాద్ధేపాలాశాదిపాత్రాణి	
ఆసనాదిదానేప్రతివచనం		అభావేకదభ్యాదీనిగ్రాహ్యని	
విప్రణాంక్షేర్ధ్వపుంక్షాదినిషేధః		కదళీపాత్రనిషేధః	308
శ్రాద్ధేయోగ్యపుష్పాణి	307	భస్మమర్యాదాకరణేదోషః	
వజ్ర్యపుష్పాణి		అగ్నాకరణనిణాయః	
అధధూపః	308	పాణిహోమామనిణాయః	309
అధదీపః - అధవస్త్రం		బహ్వృచాతిరిక్తానగ్నికేనిణాయః	
యజ్ఞోపవీతదానం		తీర్థశ్రాద్ధేపాణిహోమామనిణాయః	
శ్రాద్ధేదేయవస్తునిణాయః		అనగ్నికస్యపాణిహోమామనిణాయః	
కంచుకాదిదేయం		విధురస్యపాణిహోమామనిణాయః	
స్త్రీణాంశ్రాద్ధేసింహారాదిదేయం		దేవవిప్రానేకత్వే-మృతభార్యస్యనిర్ణయః	
కృష్ణవణాదినిషేధః		సభార్యనష్టాగ్నేర్నిణాయః	
యజ్ఞోపవీతదానావశ్యకతా		అనుపవీతబ్రహ్మచర్యాదేః	
కమండల్వాదిపాత్రదానం		దైవేపితృత్యచహోమేసవ్యాపనవ్యని	
ఉపానఘత్రాదిదానం		ణాయః	
అలంకారాదిదానం		సాగ్నేర్విదేశాదాపాణిహోమామః	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
అగ్ని దూరభార్యయోః పాణిహూమః		అపేక్షితయాచనేదోషః	
పాణిహూమవిధిః	3౧3	పంక్తౌపరస్పరస్పశ్యేప్రాయశ్చిత్తం	3౧౪
తత్రవజ్యకర్మాణి		అశ్రుపాతాదివజ్రణం	
పాణిహూమేప్రశ్నాది		ఉపహూతనిమిత్తైప్రాయశ్చిత్తం	
పాణిహూతాన్నస్యవినియోగః		విప్రాణాంగుదసాదిప్రాయశ్చిత్తం	
హుతశేషంపితృపాత్రస్యదేయం	3౧౪	విప్రవమనేప్రాయశ్చిత్తం	
ఆపస్తంబానామగ్నకరణం		శ్రాద్ధవిఘ్నేప్రాయశ్చిత్తాది	3౧౫
ఛందోగాదీనాంపాణిహూమః		శ్రాద్ధవిఘ్నేపునశ్రాద్ధం	
పరివేషణం	3౧౫	పిండదానోత్తరంవాంతౌ	
తచ్ఛోపవీత్యైవవేదపూర్వం		పిండదానాత్పాక్వాంతౌ	
స్వయంభార్యయావాపరివేషణంకార్యం		దర్శాదాపమనేఆమశ్రాద్ధం	
అపవిత్రేనైకహస్తేనపరివేషణంనకార్యం		శ్రాద్ధవిఘ్నేపునరావృత్తినిర్ణయః	
ఆయసాదిపాత్రేణపరివేషణేదోషః		తృప్తిప్రశ్నాది	3౨౦
పరివేషణేపవిత్రపాత్రాణి		శ్రాద్ధవిశేషేప్రశ్నభేదః	
దర్శ్యాఘృతాదిదేయం		వికిరదానం - ఆచమదాననిర్ణయః	
దర్శ్యాన్నోదకదానేనిషేధః		హస్తక్షాళననిర్ణయః	
పంక్త్యాంవిషమదానేదోషః		గంఢూషాదికరణేకాంస్యసాత్రంవర్జనం	
భోజ్యపాత్రేతిలనిషేధః		పిండదాననిర్ణయః - శాఖాభేదేనవ్యవస్థా	
హస్తదత్తస్నేహాలవణాదిభోజనేదోషః		పిండదానంకుత్రకతకవ్యం	
ఘృతపాత్రేవిశేషః	3౧౬	పిండదానేకుశాదయః	3౨౧
అపక్వంతైలపక్వంచహస్తదత్తం		అష్టాంగఃపిండః - పిండదానమాషనిషేధః	
గ్రాహ్యం		పిండార్థశున్నగ్రహణవిచారః	
పాత్రాలంబననిర్ణయః		పిండప్రమాణం	
అంగుష్ఠనివేశనేవిశేషః		తత్రైకోద్దిప్తశ్రాద్ధేపిండప్రమాణం	
అన్నదానవిధిః		ప్రత్యాబైతీర్థేదధ్యేచపిండప్రమాణం	
సంకల్పాదికర్మక్రమః	3౧౭	మహాలయేగయాయాంచపిండప్రమాణం	
అసంకల్పితాన్నభోజనేనిషేధః		ప్రేతపిండప్రమాణం	
ఆపాశనేవిశేషః - చిత్రాహుతినిషేధః		మహాలయాదాపిండశబ్దప్రయోగఃకథం	
భోజనేలవణాదినప్రచ్ఛేత్		కతకవ్యః	
అభిశ్రవణీయమంత్రాః		పత్న్యాపిండాకరణీయః	3౨౨
అశ్నవస్తువిప్రేషుగాయత్ర్యాదిసూక్త		పిత్రాదినామాజ్ఞానేపిండదానేఊహః	
జపః		పిత్రాదిపిండభ్యోపశ్చిమేమాత్రాదిపిం	
భోజనకాలేవిప్రనియమాః		డాదేయాః	

విషయాః. పృష్టాంకాః.

అన్వప్తకాదాస్తీణాంపుథక్ శ్రాద్ధం
దర్భమూలేహస్తలేపాదినిణాయః
సీవీవిసజ్జనం 3౨౩

అంజనాభ్యంజనే - వాసోదానాది
పిండపూజనం
పిండానాంసర్వాన్నవై వేద్యందేయం
అత్రసవ్యాపసవ్యయోర్వికల్పం
పిండానమృణం - పిండోపస్థానం
ఆచాన్తైషుఉదకాదిదానం
ద్విజేభ్యఃఆశీగ్రహణం
స్వస్తివాచనాత్పక్ పాత్రచాలనం
కార్యం
పాత్రచాలనకేనకార్యం-స్వస్తివాచనం
అక్షయోదకదానం - దక్షిణాదానం
స్వధావాచనం
పిండప్రవాహణం 3౨౪

విప్రవిసజ్జనం-విప్రపాథకానా
పిండప్రతిపత్తిః
మధ్యమపిండప్రాశననిణాయః
తీర్థశ్రాద్ధతీర్థకవపిండప్రక్షేపః
గవాదిభ్యఃపిండాదేయాః 3౨౫

పత్నాయోరోగాదియక్తాయాంభక్షణే
నిణాయః
పిండోపఘాతప్రాయశ్చిత్తం
పునఃపిండదాననిర్ణయః
పిండదానేనిషిద్ధకాలః
వినాహుదాకృతపిండనిషేధేమాససంఖ్య
కృతోద్వాహేనాపిప్రత్యోపిండదానం
కార్యం
పుత్రేపుభిర్నందాదితిథ్యాదాపిండా
వజ్ఞాః 3౨౬

ఉచ్చిష్టోద్వాసదనిణాయః
శ్రాద్ధోచ్చిష్టంశూద్రాదిభ్యోనదేయం

విషయాః. పృష్టాంకాః.

ద్విజోచ్చిష్టంభూమానిఖానయేత్
శ్రాద్ధాదినేవైశ్వదేవనిణాయః
నిత్యశ్రాద్ధం 3౨౭

నిత్యశ్రాద్ధేపాత్రాభావే
నిత్యశ్రాద్ధస్యప్రసంగసిద్ధిః
శ్రాద్ధేనకాదశ్యాదౌభోజననిర్ణయః
శ్రాద్ధేకృతేదివైవభోక్తవ్యం
తద్దినేపరపాకసేవననిషేధః
శ్రాద్ధశేషభోజనస్యక్వచిన్నిషేధః
శ్రాద్ధావశిష్టభోజనేనిషేధః
అస్యాపవాదః
శ్రాద్ధకర్తాతాంబూలాదివజ్ఞాం
శ్రాద్ధదినేగృహేశూద్రంనభోజయేత్
శ్రాద్ధానుకల్పాః
తత్రవిప్రాలాభేదర్భవటుః
ఆమశ్రాద్ధం - ఆమశ్రాద్ధకుత్రకార్యం
శూద్రస్యశ్రాద్ధేవక్వనిషేధః 3౨౮

మృతాహుదాఆమశ్రాద్ధంనకార్యం
ఆమంకియత్పరిమితందేయం
ఆమశ్రాద్ధవిధిః
ఆమశ్రాద్ధేపిండదాననిణాయః
ఆమశ్రాద్ధేహవిచారః
ఆమశ్రాద్ధేవజ్ఞకర్మాణి 3౩౦

శూద్రస్యఆమశ్రాద్ధవిధిః
ఆమశ్రాద్ధాదేకాలః - హిరణ్యశ్రాద్ధం
హేమశ్రాద్ధేపిండదానపదాధాః
పిండదానేవికల్పః
హేమశ్రాద్ధంశూద్రైకధంకార్యం
హేమశ్రాద్ధేవజ్ఞకర్మాణి 3౩౧

హేమశ్రాద్ధేమంత్రోహఃకాలశ్చపూ
ర్వవత్
శ్రాద్ధీయస్య హేమాదేర్లభ్యస్యఘ్నియోగః
ఆమాదాశూద్రాల్లజ్ఞేనిణాయః

విషయాః.

సృష్టాంకాః.

శూద్రాన్నావేద్ధాః హ్యగ్రాహ్యనిర్ణయః
సాంకల్పికశ్రాద్ధం
శాంకల్పవిధౌపజ్యోకర్కాణి
మఖాదిశ్రాద్ధేషుసాంకల్పవిధిరేవ
వివాహాద్యుధ్యంసపిండానాంపిండ
నిషేధః

అస్యాపవాదఃపూర్వముక్తః
అనగ్నికాదిభిఃసాంకల్పికవిధిః
శ్రాద్ధేత్యంతాశక్తౌఅనుకల్పః ౩౩౨
శ్రాద్ధభోజనేప్రాయశ్చిత్తం
సంస్కారేషుభోజనేప్రాయశ్చిత్తాని
నవశ్రాద్ధైకాదశాహాదాభోజనేప్రా
యశ్చిత్తం
ఆమహేమసంకల్పశ్రాద్ధేషుభోజనేప్రా
యశ్చిత్తం

యత్యాదీనాంశ్రాద్ధభోజనేనిషేధః
దర్శాదాభోజనేప్రాయశ్చిత్తం

క్షయాహశ్రాద్ధం ౩౩౩

తత్స్వరూపం - మృతతిథినిర్ణయః
అత్రచాంద్రమానంజ్ఞేయం
మలమాసమృతేసౌరమాసం
ప్రతిసాంవత్సరికంకేనకార్యం
సాంవత్సరికాకరణేదోషః

తత్రపార్వణైకోద్దిష్టయోర్విచారః
అత్రదేశాచారవంశధర్మవ్యవస్థా
సన్యాసినాంశ్రాద్ధనిర్ణయః
సంగ్రామమృతానాంశ్రాద్ధనిర్ణయః ౩౩౪
జ్యేష్ఠభాగ్రితుఃకనిష్ఠేనకర్తవ్యం
కనిష్ఠస్యచజ్యేష్ఠేనైకోద్దిష్టంకార్యం
అపుత్రపితృవ్యసర్వశ్రాద్ధేనిర్ణయః
పతన్యైకత్వత్వేనశ్రాద్ధనిర్ణయః
అపుత్రమృతానాంకీకార్యం
ఏకోద్దిష్టంకేషాంకార్యంతన్నిర్ణయః

విషయాః.

సృష్టాంకాః.

క్షయాఃద్వైధేనిర్ణయః ౩౩౫
తత్రైకోద్దిష్టేతిథినిర్ణయః
పార్వణశ్రాద్ధేతిథినిర్ణయః
ప్రత్యాబ్ధికశ్రాద్ధేతిథినిర్ణయః
దివావిఘ్నైరాత్రావపిశ్రాద్ధం

శ్రాద్ధంవినామృతాహాదిక్రమేదోషః
గ్రహాదినేశ్రాద్ధప్రాప్తౌ ౩౩౬
మలమాసేప్రత్యాబ్ధికనిర్ణయః ౩౩౭
దర్శేవాషింకంచేత్తన్నిర్ణయః
ఏవంమాసకాదిశ్రాద్ధమపి
మృతాహేవృషాత్సర్వగృహేక్ష
శుద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః
వర్షత్రయపర్యంతంశ్రాద్ధభోజననిషేధః
క్షయాహజ్ఞానేనిర్ణయః ౩౩౮

శ్రాద్ధవిఘ్ననిర్ణయః
తత్రనిమంత్రితవిప్రస్యాశౌచేప్రాప్తేని
ర్ణయః

శ్రాద్ధకర్తృరాశౌచేప్రాప్తేనిర్ణయః
శ్రాద్ధారంభనిర్ణయః
దాతుగృహేమరణాదానిర్ణయః
విప్రేషుభంజానేషుసూతకేప్రాప్తే
దాతుర్భృక్తుశ్చాశౌచేప్రాప్తే
తత్రభోక్తురేవప్రాయశ్చిత్తం ౩౩౯
ఆశౌచమధ్యేశ్రాద్ధంప్రాప్తంచేత్
దర్శాదినిత్యకర్మలోపేషపవాసాదిప్రాయ
శ్చిత్తమ్

సూతకాదివిఘ్నంచేత్కర్తృకర్తవ్యం
భార్యారజోదర్శనే
తత్రదర్శశ్రాద్ధనిర్ణయః ౩౪౦

మహాలయయుగాదిశ్రాద్ధనిర్ణయః
ఆబ్ధికశ్రాద్ధనిర్ణయః
అపుత్రస్వభార్యారజోదర్శనే
గర్భిణీసూతికాదీనానిర్ణయః

విషయాః. పృష్టాంకాః.

అనుపసీతాదేశశ్రాద్ధాధికారః
అన్వారోహణేనిర్ణయః ౩౪౦
ఏకకాలేమృతానాం
స్వామిసేవకానామేకసమయమరణే
పత్యాసహస్త్రిమరణే
భర్తృశాచోత్తరమన్వారోహణే ౩౪౩
దేశాంతరమృతమన్వారోహణే
భర్తృశాచమధ్యేపృథక్చితౌవా
భర్తృశాచోత్తరమృతౌతు
అన్యసపిండశాచమధ్యేవిదేశామృతా
న్వారోహణే
అన్యకాలేఽవ్యతిథావాన్వారోహణే
నిర్ణయః
సహగమనశ్రాద్ధేపాకనిర్ణయః
అత్రశ్రాద్ధేనువాసినీభోజనం
శ్రాద్ధసంపాతేనిర్ణయః
అత్రపితౄర్మృతతిథ్యేకత్వే
పార్వణైకోద్దిష్టయాఃసంపాతే
ఏకకాలేమృతానాంశ్రాద్ధనిర్ణయః ౩౪౪
ఏకస్మిదినేఅనేకశ్రాద్ధప్రాప్తౌక్తృ
నిర్ణయః
యుగపస్కరణేనిర్ణయః
నిత్యవైమితికదర్శాదిప్రాప్తానిర్ణయః
అన్యదేవతాభేదాదపవాదః
శ్రాద్ధాంగతర్పణనిర్ణయః
పరేద్యుస్తర్పణేఽకృతేదోషః
తిలతర్పణేనిషిద్ధకాలః ౩౪౫
శ్రాద్ధదినేనిత్యతర్పణేతినిర్ణయః
ప్రత్యుదైశ్రాద్ధేపరేద్యుస్తర్పణముక్తం
మహాలయేపరేద్యుస్తర్పణం
అన్యప్రత్యేసద్యుస్తర్పణం
శ్రీధశ్రాద్ధేదర్శపతే

విషయాః. పృష్టాంకాః.

మాఘ్యాద్యన్వప్తకాదావంతేతర్పణం
అనేకశ్రాద్ధసంపాతేతర్పణనిర్ణయః
శ్రాద్ధాంగతర్పణవిధిః ౩౪౬
మన్వాద్యాండాతర్పణనిర్ణయః
తిలతర్పణనిషేధః - అత్రాపవాదః
తిలాభావేతర్పణేనుపరణాది
వృద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః-వృద్ధిశ్రాద్ధనిమిత్తాని
వృషోత్సర్గాదావృద్ధిశ్రాద్ధంవర్జ్యం ౩౪౭
వృద్ధిశ్రాద్ధకాలమాహ
అత్రాధికారిణః ౩౫౦
జాతకర్మాదావృద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః
సాగ్నికస్యజీవత్పితౄనధికారః
సమావర్తనాదావృద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః
ప్రథమవివాహేవృద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః ౩౫౧
ఋతురభావేవృద్ధిశ్రాద్ధాదికారికమః
జీవత్పితౄకస్యవిశేషః
కర్మాంగవృద్ధిశ్రాద్ధయోర్నిర్ణయః ౩౫౨
నాందీశ్రాద్ధకతావ్యం
వృద్ధాకుశస్థానేదూర్వాః
వృద్ధిశ్రాద్ధేనిప్రసంఖ్యా
అత్రపిప్రలాభేస్త్రీయోభోజ్యాః
వృద్ధిశ్రాద్ధేపిండాగ్నీకరణేనిర్ణయః
అత్రసంకల్పవిశేషః ౩౫౩
వృద్ధిశ్రాద్ధప్రయోగక్రమః
వృద్ధిశ్రాద్ధేవైశ్వదేవనిర్ణయః
అత్రశ్రాద్ధాంగతర్పణంపజ్యకం
జీవత్పితౄకశ్రాద్ధం
పితామహేజీవతినతి ౩౫౪
జీవత్పితౄన్వప్తకాదాశ్రాద్ధసం
కార్యం ౩౫౬
విభక్తాఽవిభక్తనిర్ణయః
అవిభక్తానాంవైశ్వదేవనిర్ణయః ౩౫౭
విభక్తావిభక్తానాంబ్రహ్మయజ్ఞాదినిర్ణయః

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

దేవపూజాయాంవికల్పః

దర్శగ్రహణాదిశ్రాద్ధాదానిణ్యయః

అవిభక్తానాంయుగపత్తిర్ధాన్వాప్తా

నిణాయః

కామ్యదానానిలనుమత్యా

విభక్తైఃపుష్కంసాంవత్సరికంకార్యం

విభక్తానాంపిత్రోర్వ్యవహార్యంత్రా

ద్ధాదిక్రియానిణ్యయః

తీర్థశ్రాద్ధనిణ్యయః ౩౫౮

తత్రయాత్రాయాంసపత్నీకేనైవమం

తవ్యం

ప్రాయశ్చిత్తార్థయాత్రాయాంఫత్నీ

రహితోగచ్ఛేత్

విధవాయాఃపుత్రాద్యనుష్ఠా

తీర్థయాత్రావిధిః

యాత్రాకాలేవపనవిచారః

గమనాదాఘృతశ్రాద్ధనిణ్యయః

తీర్థాత్ప్రత్యాగమనేఘృతశ్రాద్ధం

శ్రాద్ధాక్తంగమనప్రకారః

అన్యద్వారాయాత్రాకిరణేఫలం ౩౫౯

యాత్రామధ్యేఅశౌచేరజనీహప్రాప్తే

యాత్రామధ్యేన్యతీర్థప్రాప్తే

వాణిజ్యాద్యధికంగతేతీర్థప్రాప్తే

మాగాంతరేతీర్థప్రాప్తే

యాత్రాయాంద్విభోజనేనిణ్యయః

యానాదినాయాత్రాకరణే

మాగంతరానదీప్రాప్తే

తీర్థప్రాప్తేలుంఠనంకార్యం

తీర్థప్రార్థనామంత్రాః

తీర్థేషువాసముండననిర్ణయః

కురుక్షేత్రాదిఘముండనోపవాసనిషేధః

దశమాసోధ్యవంపునస్తీర్థప్రాప్తే

తీర్థేనిషిద్ధినేపితౌరమావశ్యకం

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

వపనేదిక్ష్యయమః

సధవానాంప్రయాగేవపననిర్ణయః ౩౬౦

యతీనాంతీర్థేవపననిర్ణయః

జీవత్పితృకస్యవపననిర్ణయః

పరార్థయాత్రాయాంఫలం

ప్రతికృతిద్వారాతీర్థేన్నానఫలం

తీర్థేలవిలంబేనశ్రాద్ధంతర్వణంచకార్యం

తీర్థవిధాకాలనియమోనాస్తి

అశౌచేపిస్తీర్థప్రాప్తే

మలమాసేతీర్థశ్రాద్ధాదినిర్ణయః

ఆకస్మికతీర్థప్రాప్తే

తీర్థశ్రాద్ధేనజ్యేష్ఠకర్మాశి

తీర్థశ్రాద్ధపక్వాన్నాదినా

౩౬౧

పిండద్రవ్యాణి

సిండానాంతీర్థేప్రక్షేపం

సపుత్రవిధవాయాంతీర్థవిధిర్నకార్యః

సన్యాసినాంతీర్థవిధిః

తీర్థేప్రతిగ్రహనిర్ణయః

ఇతి తీర్థశ్రాద్ధవిధిః.

అథాశౌచప్రకరణం.

తత్రశావాశౌచం

౩౬౧

సప్తమాసాదిజననేపూర్ణాశౌచం

జాతాశౌచేవిప్రాదీనాంధినసంఖ్యా

పుత్రేజాతేమాతాపిత్రోఃస్నాననిర్ణయః

కన్యోత్పత్తేస్నాననిర్ణయః

సర్వవర్ణానాంసూతికాశుద్ధినిర్ణయః

సూతకేసంసర్గనిర్ణయః

౩౬౨

సూతికాయాఃకర్మాధికారనిర్ణయః

ప్రథమషష్ఠదశమదినేషుజాతకర్మాద్యధి

కారః

సపిండాదీనాంమృతకేనిర్ణయః

మృతాశౌచం

౩౬౩

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

జాతమృతేమృతజాతేవా
నాశచ్ఛేదనాత్పాక్ శిశుమరణే
నాశచ్ఛేదనోర్ధ్వందశాహమధ్యేశిశు
మరణే
నామకరణాత్పాక్ శిశుమరణే ౩౬౪
నామోత్తరందంతోత్పత్తైస్సాక్ శిశు
మరణే
దంతోత్పత్తానంతరంతివర్తాత్పాజ్జరణే
త్రివర్షోర్ధ్వంకృతచూడేమృతే
ప్రథమవర్షాదాకృతచూడేమృతే
శూద్రశిశుమరణే ౩౬౫
త్రివర్షోర్ధ్వంశూద్రశిశౌమృతే
అనూఢాభార్యేశూద్రేమృతే ౩౬౬
కన్యామరణాశౌచనిర్ణయః
పితృగృహేనూఢాకన్యారజస్వలా
మరణే ౩౬౭
అనుపసీతమృతానాందాహాదినిర్ణయః
త్యక్తాశౌచేపిండదానవిధిః
శిశులక్షణం - బాలలక్షణం
కుమారలక్షణం - సౌగంధలక్షణం
ఏతేషాంమృతానాంక్రియావిధిః
స్త్రీణాముద్వాహాత్పాజ్జృతానాంపిం
డదానే
జాత్యాశౌచం
తత్రవిప్రాదీనాందశాహాదినిర్ణయః
పితృదయోమహాగురవః
స్త్రీణాంపతిరేవగురుః ౩౬౮
సపిండానాంలక్షణం
సమానోదకలక్షణం - సగోత్రలక్షణం
స్త్రీశూద్రయోర్వివాహార్థంజా
త్యాశౌచం
ఆశౌచసంకోచేనిర్ణయః
సర్వవర్ణానాందశాహాదేవశుద్ధిః

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

పూర్ణాశౌచేస్పర్శనిర్ణయః
దత్తక్షేతాదిపుత్రాణామాశౌచం ౩౬౯
వ్యభిచారిణీషుసంపిండత్వాదినిర్ణయః ౩౭౦
అనారసేషుపుత్రేషు-పునర్భూషుస్త్రీషు
అన్యాశ్రితస్త్రీణామాశౌచం
పరపత్నీసుతానామాశౌచం
దత్తకేమృతేపూర్వాపరపిత్రోరాశౌచ
నిర్ణయః
దత్తకసాపిండ్యం
పూర్వాపరభర్తౌరుత్పన్నయోః
ఊఢకన్యానామాశౌచం
ఊఢకన్యాయాఃపితృగృహేప్రసవేమర
ణేచ
మాతాపిత్రోరాశౌచం
భ్రాతృరాశౌచం
పరస్పరంభ్రాతృభగినోః
భ్రాతృభిన్నానామాశౌచం ౩౭౧
పతిగృహేప్రసవే - కన్యామృతాపితోః
గామీమాంతరేకన్యామృతాపితోః
శ్వశూశ్వశురయోర్మరణే
భగినీమరణే
మాతులమాతులనోర్మరణే
పితోఃమృతరిస్వసాయాం
సోదరమరణే
పితోర్మరణేస్త్రీణామాశౌచనిర్ణయః
తత్రపితోర్మరణేఊఢకన్యాయాః
భ్రాతృభగినోర్మరణోన్యగృహేమరణే
భ్రాతృభగినోఃపరస్పరమరణే
పుత్ర్యాఃపితృవ్యాశౌచం
మాతామహాదీనాంమరణే
స్వగృహేపరమరణే
బంధుత్రయమరణే
స్వల్పసంబంధయుక్తమృతే

విషయాః.

ప్రస్తాంకాః.

దాహిత్య గాగి నేయయోరాశౌచం
మాతులాదాసన్నిధివిదేశయోర్మృతే
శ్రోత్రియేస్వగృహేమృతే
ఋత్విగ్విషయే 32౨
బంధుత్రయనిణయః
పితృష్వస్రాదికన్యానాం
జామాతృమరణే - శాలకమంజే
అసపిండస్వవేశ్మనిమృతే
ద్విజగృహేశ్వశూద్రపతితాదిషుమృ
తేషు
శనదూపితగృహశుద్ధిః
గ్రామనుధ్యేశవస్త్రితీచేత్
గృహేపశ్వాదామృతే 323
క్రియాకర్తృరాశౌచం
యథైమృతస్యాశౌచం
శృంగిదంష్ట్రాదిభిహతానాం
గోవిప్రపాలనేమృతానాం
శస్త్రంవినాపరాజ్ముఖహతే 32౪
రాజ్ఞావధ్యేహతే - తుతేనమృతే
శస్త్రాధానేత్యైహిహధ్వంమృతే
శవస్యస్పర్శేఆశౌచం 32౫
సంసర్గాశౌచేకర్మాధికారః
నిహారణాద్యాశౌచం
నిహారణంవినాతదన్నాశనేతద్గృహ
వాసేచ
మృతిగ్రహణేననిహారే
విజాతీయనిహారే - సోదకనిహారణే
ప్రేతాలంకరణే
ధర్మార్థమనాధాహరణేక్రియాహరణేచ
బ్రహ్మచారిణాశవవాహాదికృతేప్రాయ
శ్చిత్తం
సమోత్కృష్టవర్ణానుగమనే
హీనవర్ణస్యదాహాదికరణే 32౬

విషయాః.

ప్రస్తాంకాః.

రోదనేఆశౌచనిణయః
తత్రసమోత్తమవర్ణయోః
హీనవర్ణేషు - విప్రస్యకత్రియవిషయే
క్షత్రస్యవైశ్యేషి - విప్రదీనాంశూద్రే
శూద్రస్యశూద్రే
సపిండానాంరోదనేనిహారణేచ
ఆశౌచ్యన్నభక్షణే
ఆశౌచాన్నభక్షణేప్రాయశ్చిత్తం
దాసాద్యాశౌచం
దత్తదాసీనాంస్వామిసపిండ్యమరణాదా
పంచదశదాసభేదాః 32౭
రాత్రౌజననేమరణేవానిణయః
ఆహితాగ్నేర్దాహాదినిర్ణయః
అత్రికాంతాశౌచం
తత్రాశౌచమధ్యేజననాదాజ్ఞాతే
దేశాంతరేఅత్రికాంతాశౌచే 32౮
దశదినమధ్యేశ్రుతంచేత్
దశాహిహధ్వంమాసత్రయపర్యంతం
శ్రుతంచేత్
షణ్మాసపర్యంతంశ్రుతంచేత్
నవమాసపర్యంతంశ్రుతంచేత్
తదూధ్వంశ్రుతంచేత్
జననేఅత్రికాంతాశౌచనిర్ణయః
అత్రికాంతేఆపదానాపద్యవస్థా
దేశాంతరేక్షీబాదిమృతౌ
దేశాంతరలక్షణం
దేశాంతరేమాతాపిత్రోర్మరణే
స్త్రీపుంసయోఃపరస్పరంమరణే
సాపత్నమాతురాశౌచం
హీనవర్ణసాపత్నమాతృషుమృతాసు
ఆశౌచసంపాతేనిర్ణయః
తన్నజననేజననాశౌచే
శావేశావాశౌచే-సూతకేశావాశౌచం

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
శావేసూతకమ్		అత్రాపవాదాంతరమ్	
ఏకదిసేనమంన్యూనమధికంవాప్రాప్తం చేత్		శ్రాద్ధాదావిశేషః	
స్వల్పాశౌచేదీర్ఘాశౌచం	32౯	స్మాతాగ్నిహోమాదాసూతకా భావః	
దీర్ఘాశౌచేస్వల్పాశౌచం	3౩౦	ఆశౌచేపంచమహాయజ్ఞనిషేధః	
జననమరణాశౌచస్యగురుత్వం		సంధ్యాదీనామపవాదః	3౩౧
దశమేహనిఆశౌచాంతరపాతే	3౩౧	సూతకేసంధ్యావిధిః	
పిత్రాశౌచేమాత్రాశౌచం		గ్రహణేఆశౌచాపవాదః	3౩2
మాత్రాశౌచేపిత్రాశౌచం		భోజనకాలేశుచిర్భవతిచేత్	
అన్యారోహణేవిశేషః	3౩౨	ద్రవ్యతఃశుద్ధినిణాయః	
భతుకరాశౌచోత్తరమన్వారోహణే		అత్రలవణాదిద్రవ్యే	
ఆశౌచాపవాదఃపంచధా	3౩3	పణ్యద్రవ్యేషునాశౌచం	
తత్రకర్తృతః		సత్రేఅమాన్నాదాదోషాభావః	
యత్యాదీనామాశౌచాభావః		ఉభాభ్యామపరిష్కానేసూతకే	
బ్రహ్మచారిణాపిత్రోరంత్యాకర్మకార్యం		వివాహాత్సవాదిషుసూతకే	
సంధ్యాదిలోపాభావః		పుస్తకశుద్ధిః	
బ్రహ్మచారిణోఽంత్యకర్మాకరణేఆశౌ చాభావః		మృతదోషతఃశుద్ధినిణాయః	
సమావతనోత్తరంత్రహాశౌచం౩౩౪		తత్రాత్మభూతే	
సన్భిక్షాద్యాపద్ధతానామాశౌచాభావః		పతితానాంమృతానాందాహాదినిర్ణయః	
కర్మతత్రాశౌచం		చండాలాదిభ్యోమరణే	3౩౪
తత్రసప్తవ్రత్యాదీనామాశౌచం		పతితానామంత్యకర్మకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
కార్యాదీనామాశౌచాభావః		ఆత్మత్యాగినాంక్రియాకరణేప్రాయ శ్చిత్తం	
రాజాదీనామ్		ఆహితాగ్నేర్విశేషః	
వ్రతయజ్ఞవివాహాదిషుఆరంభోత్తరం నాశౌచం		ప్రమాదమరణేత్వాశౌచంన	3౩౫
ఆశౌచేఆకస్మికతీర్థప్రాప్తౌ		సర్పహతేమృతేవిశేషః	
దీప్తోవతాంజపపూజాన్మహానాదావా శౌచాభావః		దుర్మరణనిమిత్తాదానాది	
సూతకీనఃపూజాధికారః		తత్రవ్యాఘ్రేణనిహతే	
శ్రౌతకర్మవిశేషః		సర్పదష్టేమృతే - రాజానిహతే	
ఋత్విజామాశౌచాభావః	3౩౬	చోరేణనిహతే - శయ్యామృతే	
తులాపురుషదానాదాదోషాభావః		శౌచహీనేమృతే	
		సంస్కారహీనేమృతే	
		అశ్వహతే - శునాహతే	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
సూకలేణమాతే		నారాయణబలిః	3౯౪
కృమిభిర్మృతే		జేతితోదకవిధిః	
వృక్షమాతే		నారాయణబలిప్రయోగః	
శృంగిణామాతే		అత్రసర్పహతేతువిశేషః	
శకటేనమాతే		ఉదకమృతేవిశేషః	
భృగుపాతమృతే		నారాయణబలికర్తుకారశౌచం	
అగ్నినానిమాతే		పుష్పిన్నసంతతిమృతేవిశేషః	
దారుణానిమాతే		అపుత్రస్యనారాయణబలిః	
శస్త్రేణనిమాతే		విధానాదాశౌచాభావః	3౯౫
అశ్వనానిమాతే		బ్రహ్మీభూతయతినంస్కారనిర్ణయః	
విషేణమృతే		యతేర్నారాయణబలిః	
ఉద్బంధనేనమృతే		కృతజీవచ్ఛాద్యేమృతే	3౯౬
జలేనమృతే		ఆహితాగ్నేప్రోషితేమృతే	
విషూచికామృతే		అస్థాద్యలాభేపాలాశాదిదాహవిధిః	
కంఠాన్నకవలేమృతే		పాలాశవిధిద్రవ్యాణి	
కాసరోగేణమృతే		ఇదంనిర్గోరసి	3౯౭
అతిసారమృతే		ప్రోషితస్యద్వాదశాబ్దాతిక్రమే	
శాకిన్యాదిగ్రహమామృతే		దేశాంతరమృతస్యదినాజ్ఞానేసంస్కార	
విమృత్వాతేనమృతే		కాలః	
అన్వరితుమృతే		ఆహితాగ్న్యదీనామాశౌచనిర్ణయః	
అస్పృశ్యస్పృశ్యతేమృతే		తత్రగృహీతాశౌచానానిర్ణయః	
పతితేమృతే		అగృహీతాశౌచానానిర్ణయః	
అపత్యరహితేమృతే		అతీతసంస్కారేఆశౌచనిర్ణయః	
స్త్రీయాఅన్వారోహణే		ప్రేతసంస్కారకాలః	3౯౮
వైధమరణే		ప్రత్యక్షశవసంస్కారే	
తీర్థేమరణే	3౯౦	ఆశౌచమధ్యేశవసంస్కారే	
కతౌస్త్రీణాంసహగమనం		ఆశౌచోత్తరంసంస్కారే	
ప్రయాగాదౌమరణేదశాహశౌచం	3౯౧	అస్యాపవాదః	
అనశనాదిమృతానాం		సాక్షాత్సంస్కారే	
మరణాంతప్రాయశ్చిత్తే		అతీతేఅస్తాదివజ్యం	
ఆత్మహదీనాంవత్సరాంతేదౌర్ధ్వకదే		నిషిద్ధకారేదాహదానాది	
హికం	3౯౨	కృతౌర్ధ్వకదేహికేజీవన్నాగచ్ఛతిచేత్	
ఆత్మఘాతాదిప్రాయశ్చిత్తం	3౯౩	అమృతస్యదాహదాస్త్రీసహగమనే	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
సర్వసంస్కారవిధిః	౩౯౯	ఆశౌచాంతేపునర్యపనం	
నాగబలివిధిః		రాత్ర్యుష్ణితేప్రేతేప్రాయశ్చిత్తం	
జీవతోంత్యకర్మాశౌచం		సాగ్నేయరణేవిశేషః	
ఘటస్ఫటివిధిః	౪౦౦	విచ్చిన్నశౌతాగ్నేఃప్రేతాధానం	
పతితసంగ్రహవిధిః		అగ్న్యరణేనాంనాశే	
కృతఘటస్ఫటిస్యపునఃసంగ్రహవిధిః		వృష్ట్యాదినాఽగ్నినాశే	
పతితానాంచరిత్రతానాంపరిగ్రహః	౪౦౧	పత్నీమరణేష్యేవం	౪౮౪
అంత్యకర్మనాథారణవిధిః		ప్రథమాయాంజీవంత్యాంద్వితీయాయాం	
తత్రాదికారిణఃప్రాగుక్తాః		మృతాయాందాహనిణయః	
సర్వాభావేధర్మపుత్రః		దంపతోర్మధ్యేప్రథమమృతస్యదాహనిణయః	
యోగ్నిదఃసదశాహంకుర్యాత్		నిణయః	
ఆసన్నమరణేదానాని		పశ్చాన్నమృతస్యదాహనిణయః	
తత్రమోక్షధేనుదానం		అపత్నీకస్యాధానం	౪౦౫
ఋణధేనుదానం		విధురస్యదాహాగ్నినిణయః	
పాపధేనుదానం		విధవాయాదాహాగ్నినిణయః	
మరణస్యపుణ్యకాలః		బ్రహ్మచారిణోదాహేనిణయః	
వైతరణీధేనుదానం		ఉత్తపనాగ్నిలక్షణమ్	
ఉత్క్రాంతిధేనుదానం		దాహేనిషిద్ధాగ్నిః	
దశదానాని		శవనిహారణేదిక్షియమాః	
తిలపాత్రదానం		నిహారణప్రకారః	
మరణకాలేపుణ్యమంత్రశ్రవణం	౪౦౨	శవసంస్కారవిధిః	
అష్టేదానాని		ఆహితాగ్నౌవిదేశమృతేదాహనిర్ణయః	
కర్తురధికారప్రాయశ్చిత్తం		సాగ్నేయాదాహేపాత్రన్యాసాది	
ముమూక్షోర్మధుపర్కదానం		శవేఽగ్నిదాహమంత్రః	
దుర్మరణేనిణయః		ఉత్క్రాంతికాలేషట్పిండదానం	
శూద్రేణదగ్ధప్రాయశ్చిత్తం		ప్రేతస్యన్నానవస్త్రాలంకరణం	౪౦౩
అస్పృశ్యస్పృశ్యేప్రాయశ్చిత్తం		ప్రేతస్యపవనం	
ఉద్ధోర్వాచ్ఛిష్టేమృతేప్రాయశ్చిత్తం		నలదానులేపనాది	
ఖిట్వాయాంమరణేప్రాయశ్చిత్తం		నగ్నఃప్రేతోనదగ్ధవ్యః	
రాత్రౌప్రేతదాహేనిణయః		సశేషఃప్రేతోదాహ్యః	
రాత్రౌపవననిణయః	౪౦౩	దాహకాలేఽగ్నినాశే	
ప్రేతస్యపవననిణయః		పణశరదాహాగ్నినాశే	
		పణశరదగ్ధతద్వైహలాసే	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
దంపత్యో రేకదామృతౌ		ఏకాదశాహపర్యంతం గాత్రౌ జలదుగ్ధంచ	
ఉదకదానవిధిః	౪౦౪	దేయం	
ప్రేతస్నానే విశేషః		దశాహే తైలాదీపః స్థావ్యః	
అంజలిదాననిర్ణయః		భోజనకాలేభక్తముష్టిదానం	
క్లిబాదైర్వ్యోదకం దేయం	౪౦౯	దశాహమధ్యే దర్శనా తే	
ఆశౌచేనియమాః		మాతాపితౄస్త్రువిశేషః	౪౧౩
ప్రేతందగ్ధాగృహమాగత్యనింబదంశనా		అత్ర దేశాచారాద్యవ్యవస్థా	
దికార్థం		అస్థిసంచయః	
తద్దినే క్షీతలబ్ధమన్నాదిభక్షణీయమ్		తత్ర కాలనిర్ణయః	
ఉపవాసాశక్తౌ అశననిర్ణయః		సంచయనేత్రాద్ధత్రయం	
అధశ్యయాసనాదినియమాః	౪౧౦	సద్యశ్చైవే సంచయనం	
దశాహమధ్యే జాతిభోజనం		త్ర్యహశ్చైవే సంచయనం	
ఆశౌచేదానప్రతిగ్రహాదివజ్యం		సంచయనే స్మశానదేవతాః	
మృత్యుస్థానే ప్రత్యహంబలిదేయః		సంచయనవిధిః	
నగ్నప్రచ్ఛాదనశ్రాద్ధే వస్త్రాదిదానాని		ప్రేతస్య ప్రధానాం గాస్థిగ్రహణం	౪౧౪
ప్రేతపిండనిర్ణయః		తీర్థేఽస్థితే పవిధిః	
వర్ణభేదేన పిండసంఖ్యా		అన్యకులస్సాస్థినయనేదోషః	
సద్యశ్చైవే పిండదాననిర్ణయః		అస్థితే పాంగహేమశ్రాద్ధం	
త్యగ్భాషాచే పిండదాననిర్ణయః		అస్థితే పాంగహేమముః	
ఉత్తరీయశీలాపాత్రకర్తృద్రవ్యవిషయ		అస్థ్యాం శుద్ధికరణేపదార్థాః	
యేనిర్ణయః		సంచయనోత్తరశ్రాద్ధం	
క్రియాకర్తృనాశే	౪౧౧	అనుపనీతస్సాస్థిసంచయననిర్ణయః	౪౧౫
భార్యాయాః కర్తృకేర్వరజాదర్శనేని		నవశ్రాద్ధనిర్ణయః	౪౧౬
ర్ణయః		నవశ్రాద్ధాకరణేదోషః	
ఆశౌచమధ్యేకర్తృకస్వస్థ్యే		శాఖాభేదేన వ్యవస్థా	
అసంస్మృతానాం పిండకుత్రదేయః		ప్రేతశ్రాద్ధేఽపైదశపరాధాన్ వజ్యాః	
ఘలమూలాదిద్రవ్యమిశ్రకః పిండోదేయః		ప్రేతశ్రాద్ధానితాకికాగ్నాగృహే కా	
ఏకమేవ పిండద్రవ్యం		ర్యాణి	౪౧౭
పిండాన్నితాకికాగ్నాపచేత్		ప్రేతశ్రాద్ధం సంభవేఽన్నేన కార్యం	
యేన కేనాపిదాహాదిక్రియారథ్యాచేత్		నవశ్రాద్ధశేషభోజనే ప్రాయశ్చిత్తం	
పుత్రేణ పునఃకరణేనిషేధః	౪౧౨	నవశ్రాద్ధే విఘ్నప్రాప్తే నిర్ణయః	
ప్రేతపిండదానే పితృశబ్దస్వధాశబ్దాదినో		అన్యోహేదో విశేషః	
చ్చారణీయం		ఆశౌచాంత్యదినకృత్యం	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
దశమదినేపపనిణాయః		ఊనమాసికనిణాయః	
ఏకాదశాహవిచారః	౪౧౮	ఊనేషుపజ్యుది నాని	
విప్రాదీనామాశౌచశుద్ధిః		త్రిపుక్కురలక్షణం	౪౨౪
ఆద్యశ్రాద్ధమేకాదశేషైకార్థం		ప్రతిమాసం శ్రాద్ధకరణాశక్తౌ నిణాయః	
అస్యవిఘ్నే గౌణకాలః	౪౧౯	ఏతేషాంయుగపత్కరణేనిణాయః	
ఆద్యమాసికాద్యాబ్దికయోర్నిణాయః		వృద్ధివి నాపక మేపునఃకరణం	
విప్రాభావేలగ్నమహైకోద్దిప్తం		వృద్ధివి నాపక మేపునఃకరణా	
వృషోత్సర్గానిణాయః	౪౨౦	భావః	౪౨౫
వృషోత్సర్గాకరణేదోషః		సపిండనాపక మేదోషః	
నీలవృషోత్సర్గాఫలం		అంతరితానాంసప్రశ్రాద్ధమాసికాదీనాం	
వృషోత్సర్గాకాలః		సహశంత్రం	
అయంగృహేనకార్యః		సపిండీకరణం	
నీలవృషలక్షణం		తత్రసాగ్నికనిరగ్నికయోర్ని	
వృషాభావేమృదాదినాకార్యః		ణాయః	౪౨౬
తదభావేహేమకార్యః		సపిండీకరణకాలః	
వృషోత్సర్గావిధిః		సపిండీకరణాపకమణిణాయః	
పతిపుత్రపత్యావృషోత్సర్గేనకార్యః		వృద్ధిశ్రాద్ధస్యావశ్యకానావశ్యకతాని	
తత్త్వానేసవత్సాపయస్విసీదేయా		ణాయః	
ఆశౌచాంతరేపివృషోత్సర్గాదికానాంకా		అంతరితసపిండీకరణే	
ర్యమేవ	౪౨౧	నక్షత్రాది	౪౨౭
పదదానం		సపిండీకరణేఅప్తేకాలాః	
పదదానవస్తూని		సపిండీకరణేజ్యేష్ఠస్త్వైవాధికారః	
చతుర్దశశోపదానాని		ఆహితాగ్నేఃకనిష్ఠస్యావ్యధికారాః	
శయ్యాదానం		ఏవంవృద్ధావపి	
శయ్యాదానసామగ్రీ	౪౨౨	వృద్ధ్యభావేపక్షాంతేసపిండీ	౪౨౮
శయ్యాదానమంత్రః		జ్యేష్ఠేదేశాంతరేసతి	
మృతకశయ్యాదానేవిశేషః		దేశాంతరమృతేపుత్రైఃకింకార్యం	
లాలాటికాస్థిభ్రంజనం		అత్రదత్తకస్యవిశేషఃప్రాగుక్తః	౪౨౯
ఉదకుంభదానం		క్వచిత్కనిష్ఠస్యావ్యధికారోయుక్తః	
అన్నదానం		పునఃసపిండీకరణేవిశేషః	
ప్రథమాదైప్రత్యహందీపోదేయః	౪౨౩	వృత్క్రమమృతౌ సపిండీకరణని	
మాసికశ్రాద్ధాని		ణాయః	౪౩౧
తత్రపోషశ్రాద్ధనిణాయః		గోత్రాదేః సపిండనాధికారః	౪౩౨

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

స్త్రీణాంసపిండికరణనిర్ణయః

అపుత్రాయాఃసపిండనం

అసురాదివీవాహితాయాఃసపిండిని

ర్ణయః

సర్వత్రదేశభేదాద్వికల్పః

౪౩౩

కోశిలమతానుసారిణః

అపుత్రాణాంసపిండనం

బ్రహ్మచారీణాంసపిండనం

అపుత్రేవృత్తక్రిమమృతేవిధిః

యతీనాంసపిండనంనాస్తి

సపిండనేకామకాలోదేవా

సపిండికరణంపక్వాన్నేనైవకర్తవ్యం

సపిండనానంతరంవాధేయశ్రాద్ధం

తతోవృద్ధిశ్రాద్ధంకార్యం

ఏతన్మృతమాసేపికర్తవ్యం

ఇతి సపిండికరణం.

ప్రథమాభైనిషిద్ధాని

౪౩౪

దైవపితృకర్మణిలశుచిత్వం

పత్న్యదౌలపవాదః

సంఘాతమరణేనిర్ణయః

పితరిమృతేలన్యస్యశ్రాద్ధంనకార్యం

పిత్రాదీనామాశౌచనిర్ణయః

౪౩౫

తత్రపితరుషరతే అద్వైతవ్యంతమా

శౌచం

మాతుఃపాణ్డ్రాసపర్యంతమాశౌచం

భార్యాయాస్త్రీమాసపర్యంతమా

శౌచం

భాతృపుత్రత్రయోఃసాధకమాసమా

శౌచం

ప్రథమేభైగయాశ్రాద్ధాదినిషేధః

అస్యాపవాదః

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

విధానాని

౪౩౬

తత్రపంచకమృతేవిధానం

త్రిపాదక్షేమృతౌవిశేషః

త్రిపుష్కరేమృతౌవిశేషః

పంచరత్నాని

నూతకాంతేశాంతివిధిః

ప్రకారాంతరేణశాంతివిధిః

త్రిపాన్నక్షత్రాణి

౪౩౭

మృతశ్శశానాజ్జీవన్మునరాగచ్ఛేచేత్

బ్రహ్మచారిమృతే

తత్రావకీణిదోషప్రాయశ్చిత్తం

కుష్ఠీమృతౌప్రాయశ్చిత్తం

౪౩౮

కుష్ఠీలక్షణాని

ప్రాయశ్చిత్తంవినాకుష్ఠీదాహేప్రాయ

శ్చిత్తం

అప్తేమహారోగాః

రజస్వలామరణే

నూతికామరణే

గర్భిణీమరణే

౪౩౯

అన్వారోహణేప్రయోగః

తత్రహరిద్రాకుంకుమాంజనయుతశూ

ర్పవాయనదానాని

అగ్నిప్రార్థనా

౪౪౦

ఆజ్యహోమాః

దృవదుపలాఘాజనం

పునర్ఘ్నిప్రార్థనా

కాతరాయాఃపునర్మృతాపనం

సహగమనమహిమా

వృధక్ష్మితారోహణేనిషేధః

౪౪౧

క్షుత్రియాదిస్త్రీణాంవృధక్ష్మితిః

పత్యాదేశాంతరేమృతేగమనేవిశేషః

అస్థిదాహేపణాశరదాహేవానవృధక్ష్మి

తిరోషః

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

గ్రామాంతరస్థాయాఃసహగమననిణయః

ఉదక్యామలన్వారోహణనిణయః
చితిభిష్టాయాఃప్రాయశ్చిత్తం
గర్భిణ్యాదీనాంసహగమనేనిషేధః
అన్వారోహణేరజన్వలాయాఃశుద్ధివిధిః
అత్రశ్రాద్ధాదినిణయఃపూర్వముక్తః
అగ్నిప్రవేశశాశక్తౌ

౪౪౨

విధవాధర్మాః
విధవాయాస్తర్పణవిధిః
శ్రాద్ధాదావిశేషఃప్రాగుక్తః
సంన్యాసనిణయః
అత్రనిప్రస్యైవాధికారఉక్తః
వణక్రమేణాశ్రమాఉక్తాః
సన్న్యాసశ్చతుర్థాః
తత్రకుటిచకలక్షణం
బహూదకలక్షణం
పరమహంసలక్షణం

వైరాగ్యంవినాసంన్యాసేదోషః
యతేపూజ్యత్వం

సంన్యాసవిధిః
తత్రాదాప్రాయశ్చిత్తం

౪౪౩

అష్టశ్రాద్ధాని
తత్రప్రతిశ్రాద్ధందేవతాక్రమః
తద్విధిశ్చ
దేవేదక్షక్రతుసత్యవసూవా
దండాదిసామగ్రీ

పూర్వేద్యుఃనాందీశ్రాద్ధం
దండస్యప్రమాణంలక్షణంచ

౪౪౪

సాగ్నిన్నిరగ్నేశ్చవిధిః
సంన్యాసగ్రహణక్రమః

తత్రాధికారాధాంస్వయంనవశ్రాద్ధా
దీనికతకవ్యాని

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

అనాశ్రమీచేత్ప్రియశ్చిత్తం

సంన్యాసగ్రహణకాలః

సంన్యాససంకల్పాది

హోమేఅగ్నిసిద్ధిః

తత్రాహితాగ్నేర్గాఽహాపత్యే

విధురోగ్నిహూత్రీచేత్

బ్రహ్మచారిచేత్లాకికే

వపనపూర్వకంసావిత్రిప్రవేశాదికంకర్మ

అత్రవిరజాహూమఃకేచిన్మతే

తతోవశిష్టప్రయోగః

యతిధర్మాః

౪౪౫

యతిభిక్షాకాలః

యతేభిక్షావిధిః

యతేభోజనవిధిః

యతిభిక్షాదానేఫలం

యతేగ్రామాదావాసదినాని

నిషిద్ధవాసస్థానాని

యతేర్షిషిద్ధకర్మాణిషట్

యతేపతనహేతునికర్మాణిషట్

యతేర్బంధకషట్కర్మాణి

యతిపాత్రాణి

యతేర్షిషిద్ధభిక్షా

యతేర్షిషిద్ధకర్మాణి

యతేపితృపుత్రాదిమరణేన్నాన

మాత్రం

యతిసంస్కారః

౪౪౬

ఆతురసంన్యాసః

ఆతురసంన్యాసప్రయోగః

సంన్యాసగ్రహణేఫలం

కృచ్ఛానాందీశ్రాద్ధవిరజాహూమశ

క్తానిణయః

ఆతురసంన్యాసవిధిః

తత్రఅప్నహూమః

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
ఆశు సంన్యాసినిమృతేవిణ్ణయః		తతఃప్రోక్షణం	
విరక్తన్యాతురస్యనిగ్ణయః		అనప్రేప్రోక్షణం తనితేపశ్చ	
సమాధిసంస్కారాదివిణ్ణయః		శంఖేనమూర్ధాభేదనం	
ఆశు సంన్యాసానంతరంజీవిత శ్చేన్ని ణ్ణయః		తత్తోలవణేననతఃపూరణం	
కుటీచకస్యదహనం	ర. ౧౧	కుటీచకస్యదహనవిధిః	
బహూదకంపూరయేత్		అస్థ్యాంతీధకనితేషః	
హంసస్యజలేచితేషః		అస్థ్యాశౌచంనాస్తి	
పరమహంసపూరయేత్		ఏకాదశేహ్నిపార్యణం	
పలాశమూలేపదీతీరేవాపూరణం		హంసపరమహంసానాంసపార్యణం	
శవస్యస్నానాలుకరణాదిపూజనం		ద్వాదశేహ్నినారాయణబలిః	
యథాస్థానందండాదిదానం		తద్విధిరన్యశ్చవిశేషః	
		గ్రంథకతుఃశ్లోకాః.	ర. ౧౨

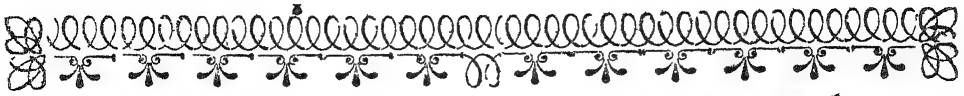
ఇతి నిర్ణయసిద్ధోర్విషయానుక్రమణికా

సమాప్తా.

ఈప్రస్తావనము వలయునారలు యీదిగువకనుబరచియుండు విభాగదార్లకు వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

తి - స్వామినాథశాస్త్రిలు,
శాస్త్రసంజీవిని ముద్రాక్షరశాల,
నెం. ౩౧౩ టంకసాలవీధి మద్రాసు.

శ్రీ ర మ్మ.

మూ

శ్రీ గణేశాయనమః.

ని గణ య సిం ధు ప్రా రం భః.

శ్లో॥ కారుణ్యైకనికేతం రామం సీతాలతాయుక్తమ్ |

విశ్వామిత్రాన్యవాయుప్రతేనసమాలంబిశాభినం వందే॥

లక్ష్మీసహాయంకల్పద్రుతలకంజితగోకులమ్ | బహుకపీడంఘనశ్యామంమహాకించి
 దుచాస్మహే॥ వేదాధికాధర్మరక్షయైరూయామానుషరూపిణమ్ | సీతామహంహరిం,
 వందేభట్టనారాయణాహ్వయమ్ ॥ యత్పాదసంస్పృతిస్సర్వ మంగళప్రతిభూర్మతా |
 తాత్పర్యైర్దామకృష్ణాఖ్యాక్రీతాతచరిణాన్నుమః ॥ సర్వకల్యాణసందోహ నిదానం
 యత్పదద్వయమ్ | ద్యునదీనోదరీనుంబాముమాఖ్యాం నౌమిసాదరమ్ ॥ బిందుమాధ
 వసాదాబ్జరోలంబీృతవిగ్రహమ్ | జ్యాయాం సంభ్రాతరంభట్ట దివాకరముపాస్మ
 హే॥ హేమాద్రిమాధవమతే ప్రవిద్యార్యసమ్యగాలోచ్యత త్వమథతీర్థకృతాంప
 రేహమ్ | శ్రీరామకృష్ణతనయఃకమలాకరాఖ్యఃకాలేయథామతివినిగణయమాతనో
 తి॥ సంతియద్యపివిద్వాంసస్త్రబంధాశ్చకోటిశఃతథాప్యముష్మవైదగ్ధీం కచిద్విజ్ఞా
 తుమీకతే॥

తత్రసంక్షేపతఃకాలక్షోధా, అబ్ధోయనమృతుర్మాసః పక్షోదివసత్తితి, తత్రా
 బ్ధోమాధవమతేపంచదా, సావనస్సాగ్రశ్చంద్రో రాక్షతోబాహ్వస్సత్వత్తితి - గురో
 ర్మధ్యమరాశిభోగేనబాహ్వస్సత్వః సచత్యోతిశ్చాస్త్రైప్రసిద్ధః - హేమాద్రిస్తవ్యంత్వ
 యోద్ధగృశాస్త్రైఽను ప్రయోగాత్తిస్రవేన విధాతా - తత్రపక్ష్యమాణైఃసావనా
 దిద్వాదశిమాసైస్తత్తరబ్దం, మలమాసేతుసతివష్టిదినాత్మకవకోమాసత్తితి ద్వాద
 శిమాసత్వమవిరుద్ధం - లథాచవ్యాసః॥ పప్త్యాతుదివవైర్మాసఃకథితోబాదరాయ
 ణైఃతి ॥ తత్రచాంద్రోబ్రహ్మిభేదః - తదాహగార్గ్యః ॥ శ్రభవోవిభవశ్శుక్లఃప్రమో
 దోథ ప్రజాఃతిః | అగ్నిరాశ్రీముఖోభావోయువా ధాతేశ్వరస్తథా ॥ బహుధా
 న్యఃప్రమాధీచవిక్రమోఽథవృషస్తథా | చిత్రభానుస్సుభానుశ్చ తారణఃపార్థివోవ్య
 యః॥ సర్వజిత్ర్యధారీచవిరోధీవృక్షఃఖరః | నందనోవిజయశ్చైవజయోమన్మథదు
 ర్ముఖా ॥ హేమలత్యావీలంబోధవికారీశార్వరీప్లవః | శుభశ్చచ్ఛభఃక్రోధీవిశ్వా
 వసుషరాభతా ॥ ప్లవంగఃకీలకస్సౌమ్యస్సాధారణవిరోధకృత్ | పరిధాపీప్రమాదీచ
 అనందోరాక్షసోఽపః | పింగళఃకాళయ క్తిశ్చసేధాధీశారాద్రదుర్మతి | దుందుభీరుధిరో
 గ్ధారీరక్తాక్షీక్రోధనఃక్షయత్తితి ॥ యద్యపిజ్యోతిషేగురోర్మధ్యమరాశిభోగేనప్రభవా

దీనాంమాఘాదా ప్రవృత్తిరుక్తా - తథాపిప్రభవాదీనాంచాంద్రత్వమశ్యస్తే || చాం
 ద్రాణాంప్రభవాదీనాంపంచకేపంచకేయగేఐతి మాధవోక్తేః - తేనచాంద్రప్రభ
 వాదిశ్చైత్రసితేప్రవర్తతే, భార్గవస్సత్యస్తుమాసాదా, తయోర్వినియోగోజ్యోతి
 ర్నిబంధేబ్రహ్మసిద్ధాంతే || వ్యావహారిక సంజ్ఞోఽయంకాలాన్సృత్యాసుకర్మసు యో
 జ్యస్సర్వత్రతత్రాపిజైవోవానర్కదోత్తరే || అష్టికాపేః || సృరేత్యగ్వత్రిన్యాదా
 చాంద్రంసంసత్సరంసదా | నాన్యంయస్మాద్యత్సరాదా ప్రవృత్తిస్త్యక్తిర్దితేతి || అయ
 నంతుసారదుత్తయాత్మకం - సారదుత్తితయంప్రదిప్తమయనమితిదీపికోక్తేః - తద్వి
 విధం, దక్షిణము స్తరంచేతి, కర్కసంక్రాంతిర్దక్షిణాయనం, మకరేంత్యం - అయో
 ర్వినియోగమాహమదనర త్నేనత్యవ్రతః || దేవతారామవాప్యాని ప్రతిష్ఠాపదేముఖే
 రవా | దక్షిణాశాముఖేకుర్వన్నుతత్ఫలమవాప్నుయాత్ || వైఖానసః || మూర్త్యుభైరవ
 వారాహనరసింహాత్రివిక్రమాః | మహిషాసురహంత్ర్యశ్చస్థాప్యావైదక్షిణాయనే ||
 వైశంపాయనోర్ధ్వేనతుదక్షిణాయనపివేతినియమః, పూర్వవచననే. దక్షిణాయనేనిసిద్ధాయా
 దేవప్రతిష్ఠాయాదేవవిషయేప్రతిప్రసవమాత్రాత్ - రత్నమాలాయాం || గృహప్ర
 వేశితదశప్రతిష్ఠావివాహచౌలప్రవరబంధపూర్వమ్ | సామ్యాయనేకర్మభంవిధే
 యం యగ్గర్హితంతఫ్ఫలుదక్షిణేచేతి || అస్యాపవాదకాశీఖండే || సదాకృతయుగంచా
 న్నుసదాచాస్తూ త్రరాయణమ్ | సదామహాదయశ్చాస్తూకాశ్యాంసనశాంసతామ్ |
 ఇత్యయనం*ముతుర్మా సద్యయాత్మైశుల మాసేతుమాసద్యయాత్మక ఏకోమాస
 పైసమాసద్యయాత్మకత్వమవిరుద్ధం, సద్యేభాచాంద్రస్సారశ్చ, చైత్రారంభోవసం
 తాదిశ్చాంద్రః-మీనారంభో మేషారంభోవాసారః-మీనమేషయోర్ధ్వపవృషయో
 ర్వాచనంతఇతిబోధాయనోక్తేః-అనయోర్వినియోగమాహాత్రికాండమాదనః || క్రా
 తస్మాత్క్రియాస్సర్వాకుర్యాచ్చాంద్రమనర్తునా తదభావేతుసారదుత్పత్తిణ్యోతిర్వి
 దాంతుతిత్ || సద్వివిధోపిషాధా,వసంతో గీర్వాణస్తాశ్చగర్భేమంతశ్శిశిరః, ఇత్యుత్తుః*
 మాసశ్చతుర్థా, సావనస్సారశ్చాంద్రోనాక్షత్రఇతి, త్రింశద్దినస్సావనః, అర్కసం
 క్రాతేసంక్రాంత్యనధిస్సాగః, యద్యపి హేమాద్రిమాధవకాలానర్కాద్యాలోచ
 నేన మేషసంక్రాంత్యాసమాప్తమావాస్యకత్వంచైత్రత్వమితి లక్షణాచ్చమేషసం
 క్రాంతేశ్చైత్రత్వంప్రతీయతేతథాపిమేషసంక్రమేదన్యద్యయే సతివైశాఖస్యేవాధి
 క్యాత్తత్పూర్వభావిత్యేనమీనస్యైవచైత్రత్వంయ్యుక్తం, ఏవంమేషాదయోవైశా
 ఖాః అతోమీనసంక్రాంత్యామధ్యస్యపార్థమాసికత్వం, అద్యతిథికత్వంచైత్రత్వ
 మితిలక్షణాత్, మీనపవనసారశ్చైత్రఃఏవంచైత్రాఖాదయోపిమేషాద్యాజ్ఞేయాః *
 సారమాసప్రసంగాత్సంక్రాంతినిర్ణయఉచ్ఛతే-తత్రపూర్వతోపివరతోపిసంక్రమా

త్పుణ్యకాలఘటికాస్తుష్టోడశేతిసామాన్యతః పుణ్యకాలస్సైవైతత్తః విశేషస్తూచ్యతే - అత్రమామకాస్సంగ్రహణోక్తాః । ప్రాగూర్ధ్వాదశ పూర్వతష్టడపనిస్తద్వత్పురాః పూర్వశస్త్రింశష్టోడశపూర్వతౌధవరతఃపూర్వాః పరాస్సన్యర్దశ- పూర్వాష్టోడశవౌత్తరా ఋతిభువ పశ్చాత్తవేదాఃపునః పూర్వాష్టోడశ చౌత్తరాః పునరథోపుణ్యస్తుమేపాదితః ॥ అస్మాన్మహామహాప్రాగూర్ధ్వాంచదశఘటికాఃపుణ్యకాలః పుష్యేపూర్వాష్టోడశః, మిథునేపరాష్టోడశః, కర్కేపూర్వాస్త్రింశత్, సింహేపూర్వాష్టోడశః, కన్యాయాంపరాష్టోడశః, తులాయాంప్రాగూర్ధ్వాదశః, వృశ్చికేపూర్వాష్టోడశః, ధనుషమిరాఃష్టోడశః, మకరేచత్వారింశత్పురాః ఇదంచహేమాద్రి మతేనోక్తం - మాసవమతేత్వప్రపరావిశతిః, పుణ్యాఃకుంభేపూర్వాష్టోడశః, మీనేపరాష్టోడశేతి ॥ యాప్యత్తరాపుణ్యతమామయోక్తాసాయంభవేత్సా యదిసావీపూర్వా । పూర్వాతుయోక్తాయదిసావిభాతే సాప్యత్తరారాత్రినిషేధతస్సన్యత్ ॥ అర్వాచీనశీఘాన్యది సంక్రమస్సన్యత్సూర్యేహ్నిపుణ్యంపరతఃపరేహ్ని । అసన్నయామదయమేవ పుణ్యంనిశితమధ్యేతుదిసద్వయంన్యత్ ॥ కర్కేఋషేష్యేనమితిహయవాచహేమాద్రినూరిశ్చత్రపరాః । ఋషఃప్రదోషేయదివార్ధరాత్రేపరేహ్నిపుణ్యంత్వధకర్కటశ్చేత్ ॥ ప్రభాతకాలేయదివానిశితే పూర్వేహ్నిపుణ్యత్వితిమాధవార్యః ॥ అత్రమూలవచనానిమాధవాపరాః హేమాద్ర్యాదిమద్రష్టవ్యానిసర్వాసుసంక్రాంతిమదానవిశేషా హేమాద్రాదానకాండేక్షక్తఃవిశ్వామిత్రః ॥ మేషసంక్రమణేభానోర్మేషదానంమహాఫలమ్ । వృషసంక్రమణేదానంగవాంప్రోక్తంతథైవ ॥ వస్త్రాన్నపానదానానిమిథునేవిహితానితు । ఘృతభేనుప్రదానంచకర్కశుపివిశిష్టతే ॥ ససువర్ణంఛత్రదానంసింహేవిహితంసదా । కన్యాప్రవేశేవస్త్రాణాం శేషనాందానమేవ ॥ తులాప్రవేశేతిలానాంగోరసానామపీష్టదమ్ । అనకీచలితేభానాదీవదానంమహాఫలమ్ ॥ అనకీవృశ్చికః । ధనుఃప్రవేశేవస్త్రాణాంయనానాంచమహాఫలమ్ ॥ ఋషప్రవేశేదానానాంధానమగ్నేస్తథేవచ ॥ కుంభప్రవేశేదానంతుగవామంబుత్పాస్యచ । మీనప్రవేశేస్థానానాంమాలానామపిచౌత్తమమితి ॥ అత్రోపవాసమాసాహేమాద్రా వాపస్తంబః ॥ ఆయనేవిమవేదైవత్రిరాత్రోపోషితోనరః । స్నాత్యాయస్త్యర్చయేద్భానుంసర్వకామఫలంభేత్ ॥ అశక్తౌతువృద్ధవసిష్టః ॥ ఆయనేసంక్రమేదైవగ్రహణేచద్రసూర్యయోః । అహారాత్రోపితిస్నాత్యసర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ అత్రోపవాససంక్రమదిసేదానాదితుపుణ్యకాలదినత్యుచార్యచూదామణిః, విధిలాఘవాత్పుణ్యకాల దినవివోభయమితివృద్ధాః, ఇదంపుత్రిగృహస్థాతిరిక్తవిషయం ॥ అదిత్యేహనిసంక్రాంతౌ గ్రహ

నే చంద్రమార్యయోః । ఉపవాసోపకర్తవ్యపుత్రిణాగృహీణాతథేతిజైమినీచరా
 త్ - అత్రశ్రాద్ధము క్తంహేమాక్రావిష్ణుధర్మే ॥ శ్రాద్ధంసంక్రమణేభానోః ప్రశ
 స్తంపుధీవితే ॥ అపరాశ్మేపివిష్ణుః ॥ అదిత్యసంక్రమణంవిశేషేణాయన్వయః॥
 జన్మభమభ్యుదయశ్చ, ఏతాంస్తుశ్రాద్ధకాలానైవకామ్యానాపాదజాతీరితి॥ ద్వా
 దశాదిదినైరర్వాగయనాంతప్రవృత్తాపిపుణ్యంవక్తుమయస్గ్రహణా, అన్యథాసం
 క్రమేణసిద్ధేరయస్గ్రహణం వ్యర్థంసాదిత్యపరారంభః - హేమాద్రావణిగలవః॥ ఆ
 యనాంశకతుల్యేనకాలేనైవస్ఫుటంభవేత్ । మృగకర్మాదిగేనూర్వేయామ్యోగ
 యనేనతి ॥ తదాసంక్రాంతికాలేన్యగుక్తావిష్ణుపదాదయతి ॥ అయనాంతమృతి
 రూపే సంక్రాంతికాలేవిష్ణుపదాదయఃప్రవర్తంతే తేతత్ప్రయుక్తంపుణ్యకాలాది
 తత్రాపిక్షేమమితి స్వవవ్యాచఖ్యా, తచ్చమేషాయనంపుషాయనమిత్యాదిసర్వత్ర
 క్షేమం - మాధవీయేపిజాబాలిః ॥ సంక్రాంతిపుయథాకాలస్తదీయేప్యయనేతథా
 అయనేవిశతిఃపూర్వాపకరేవిశతిఃపరేతి॥ మకరాయనేపూర్వావిశతిఃపుటికాః
 పుణ్యాఃమకరసంక్రాంతేతుపశ్చాద్వింశతిఃపుణ్యాః అన్యత్రాయనేతత్సంక్రాంతిపది
 త్యక్తః విష్ణుపదాదిస్వరూపంచ దీపికాయాముక్తం ॥ హర్షంఘోర్వృషసింహవృష్టి
 కఘటేష్వర్కస్యయస్సంక్రమణీన్యామీన ధనుర్నైయుత్కుషడిత్యాఖ్యైర్మృతృలా
 మేషయోః । పోక్తంతద్విషువదర్పుషేయనముదక్కర్మాటకేదక్షిణమితి॥ హర్షం
 ఘోర్విష్ణుపదం, పృథుక్మిధునం, అత్రచపిండరహితంశ్రాద్ధంకుర్యాత్ - తథాదా
 పరాశ్మేమాత్యే ॥ అయనద్విపయేశ్రాద్ధంవిషువద్విపయేతథా । సంక్రాంతిపు
 చనర్వానుపిండసర్వపణాదృతతి॥ శ్రాద్ధశూలపాణిస్త్యగ్యుర్గులత్వాత్సమూ
 లత్యేసి ॥ తతఃప్రభృతీసంక్రాంతాపుపరాగాదిపర్వసు । త్రిపిండమాదరేచ్ఛార్థమే
 కోద్దిష్టంమృతాహనీతి మాతోన్యేక్షేన్ద్రహణాగ్రహణవ్యోకల్పవేత్యాహ - తన్న
 అన్యపార్వణానువాదకత్వేన పిండవిధాయకత్వాత్, పిండోన్యక్తిఃఅన్యథైకపదేపి
 దానువాదేత్రిత్వవిధాచపటకర్తుః ప్రథమభక్షనద్వైరూప్యావత్తేతథాచోభయన
 మూలత్యే పిండరహితంపార్వణంకర్తవ్యమిత్యుభయవచనయోర్నిః, త్రిపిండశబ్దే
 నైకోద్దిష్టవ్యావర్తనమాత్రం, మంగళకృత్యేషువిశేషనూహజ్యోతిర్నిబంధేనారదః॥
 త్యాజ్యానూర్గస్యసంక్రాంతేః పూర్వతఃపరతస్తథా । వివాహాదిషుకార్యేషునా
 ద్యస్తోడశకషోడశేతి ॥ ఏతత్పుణ్యకాలాపలక్షణం ॥ భానోస్సంక్రాంతిభోగశ్చసృజిక
 శ్చార్థయామకతి, జ్యోతిఃప్రకాశేపర్యేషుపరిగణిత, అయనవ్యతిరక్తానుశాసన
 సంక్రాంతిపురాత్రోన్నన శ్రాద్ధాదినకార్యం ॥ అహ్నిసంక్రమణే కృత్స్నమహః
 పుణ్యంప్రకీర్తితమ్ । రాత్రోసంక్రమణేభానోద్దినార్థంన్నానదానయోః॥ అథరాత్రా

దథ స్తస్మిన్మథ్యాహృష్యో పరికిరయా । ఊర్ధ్వంసంక్రమణ చోధ్య ముదయా
 స్ప్రిహరద్యయం । పూణేజేదథ రాత్రేతుయదాసంక్రమతేరః । స్రాహు
 ర్ధిన్యయం పుణ్యముక్త్యామకరకటావితి వృద్ధవసిష్ఠాదివచనైరహః పుణ్య
 న్యోక్త్యా ॥ రాత్రాసంక్రమణేధానోర్ధివాకుర్యాశుతత్కిరయామ్ । పూర్వస్మా
 త్పరతోవాః ప్రత్యాసన్నగ్యశస్థలమితి వసిష్ఠవచనాచ్ఛాన్తాద్రాత్రా స్నానాది
 నిషేధప్రతీతేయానిత । సవాహ ప్రతసంక్రాంతి ప్రతిష్ఠాబుతుజపసు । తథో
 పరాగపాతాచాస్నానే దానేనికాశుభేతి ॥ రాహుగన్ధసంక్రాంతివివాహత్యయ
 వృద్ధిషు । స్నానదానాదికంకుర్యన్నికాకావ్యవ్రతేషుచేత్యా దీనివిష్టురోభిలాదివ
 చనానితానిమకరకటాసంక్రాంతివిషయాణిముక్త్యామకరకటావితి తయోర్ధినా
 కుష్ఠానన్యపర్యస్తత్వాదితిహేమాద్రిమాధవాదయః - వస్తుతస్తుప్రాగుక్తవచనేవ
 తయోర్ధినన్వయపుణ్యత్వాదేవపర్యదాసాన్యకరకటాయోరపిస్నానం దానంపరే
 హానిత్యాదిభిరహః పుణ్యన్యోక్తేః ఆహఃపుణ్యత్వానుపపత్త్యాల్పరాత్రానిషేధస్య
 చప్రత్యక్షరాత్రివిధినా బాధాత్సర్వసంక్రాంతిషు రాత్రావ సుష్ఠాసవికల్పః, సచదే
 శాచారాద్యవతిష్ఠతథానియుక్తఃపంథాః, ఆయనయోస్తువక్తవ్యో విశేషఃత్రావణ
 మూఘేచవక్ష్యతే - జ్యోతిర్బుంధేగర్గః ॥ యస్యజన్మన్మ మూసాద్యేరవిసంక్రమణం
 భవేత్ । తస్మాసాధ్యంతరేతస్యవై రక్షేశధనక్షయాః ॥ లగరసరోరుహపజైరజనీనీధా
 ధల్బాధ్రసంయుక్తేః । స్నానంజన్మగతేవిసంక్రమణేనృణాంశుభదమ్ ॥ హేమా
 ద్రా ॥ అహ్నిచేదాత్రియుగ్మంస్యాద్రాత్రాచేద్యాసరద్యయమ్ । సంక్రాంతిఃపక్షి
 ణీజ్జేయాదాసాధ్యయచకర్మసు ॥ యత్తుగౌడాః ॥ సంక్రాంత్యాపక్షయోరంతేద్యా
 దశ్యాం త్రాధ్ధవాసరే । సాయంసంధ్యాంసకుర్వీతకుర్యంశ్చ పితృహాథవేదితి ॥ కర్ణా
 పదేశిన్యాంవ్యాసోక్తేః, సాయంపుణ్యకాలే సంధ్యానిషేధమాహుస్త నిర్ముఖం-
 అన్యచ్ఛుభమువక్తవ్యంవిస్తరభీతేర్నోచ్యతే - ఇతిసంక్రాంతినిర్ణయః*పక్షయుగజ
 త్వాండ్రోమాసఃసద్యేధా, శుక్లాదిరమాంతః కృష్ణాదిఃపూర్ణామాంతశ్చేతి - తథాచ
 త్రికాండమండనః ॥ చాండ్రోపిశుక్లపక్షాదిఃకృష్ణాదిన్యేతివద్విధేత్యుక్త్యా దేశభేదేనత
 ద్యవస్థామాహ ॥ కృష్ణపక్షాదికంమాసంనాంగీకుర్యంతికేవన । యేవీచ్ఛంతినతే
 హామపిష్టోవింధ్యస్యక్షిణాశితి - వింధ్యస్యక్షిణాకృష్ణాదినిషేధాదుత్తరతోగవయో
 రభ్యనుజ్ఞాగన్యతే - తత్రాపిశుక్లాదిర్ముఖ్యః, కృష్ణాదిగాణః, శాసేనుచేత్రిశుక్ల
 ప్రతిపద్యేవచాంగ్రసంవత్సరారంభోక్తేః - తదుక్తందీపికాయం ॥ చాండ్రోబ్ధామ
 ధుశుక్లగ్రతివదారంభాశి, నహియేకృష్ణాదించుప్యంతే తేషామల్పరారంభోభిద్యతే
 అతిశుక్లాదిర్ముఖ్యః కృష్ణాదినామలమాసానంధవాచ్ఛాన్తాద్రాత్రాసర్వ సక్షత్రభో

గేననాక్షుః ప్రోమానః సావనాదీంశ్యసభ్యోక్తా హేమాద్రాబ్రహ్మసిద్ధాంతే || అమా
వాస్యాపరిచ్ఛిన్నోమాసస్సావ్యాబ్జిహ్వానస్యను | సంక్రాంతిపార్వ మాసీభ్యాంతరై
వన్యపవైశ్యయోః || అత్రబ్రాహ్మణాదీనాంయత్రకర్మవిశేషేవచనాంతరేణసం తే
బ్రాహ్మణోగ్నీనాదధితేత్యా దివన్మాసఉ క్తస్తత్ర దర్శాంతత్వమాత్రంనియమ్యతే,
నతునర్వకర్మనుదిర్భాతపవేతి. వృష్ట్యాన్యర్థసౌభరేహిషాదివిధననియమవద్విధిలా
ఘవాత్. త్రైవర్ణికానాంనర్వకర్మనుమాసవిశేషవిధేస్సావనాదీనాం శూద్రాను
లోమాదిపరత్వావత్తేజ్జేతి గురుచరణః. జ్యోతిర్గర్గః || సౌరోమాసోవివాహాద్వా
యజ్ఞాదౌసావసంస్మృతః | అద్వికపితృకార్యేచచాంద్రోమాసఃప్రశస్యతే | ఋశ్య
శృంగః | వివాహప్రతయజ్ఞమసౌరమాసంప్రశస్యతే | పార్వణత్వప్తకాశ్రాద్ధేచాం
ద్రవిష్టంతథాద్వికే | స్మృత్యంతరే | ఏకోద్దిష్టవివాహాదృణాదౌసౌరసావనా ||
జ్యోతిర్గర్గః || ఆయుర్దాయవిభాగశ్చప్రాయశ్చిత్తక్రియతథాసావనేనైవకర్తవ్యా
శత్రూణాంచాచ్యుతాసనా || విష్ణుధర్మేనక్షత్రసత్రాణ్యయనానిచేంద్రోర్మాసేనకు
ర్యాభ్యగణాత్మకేనేతి | బ్రాహ్మే || తిథిక్రమేచక్రమృదీంప్రతేకుల్లాదిమవచావివాహ
దౌచసౌరాదింమా సంకృత్యేన్నిర్దిశేత్ || అథమలమాసః-తత్రేకమాత్రసంక్రాంతిర
హితః సి తాదిశ్చాంద్రోమాసోమలమాసః | ఏకమాత్రసంక్రాంతి రాహిత్యమసం
క్రాంతత్యేనసంక్రాంతిద్వయవత్త్యేనచభవతిమలమాసాహద్వేర్థా అధిమాసఃక్షయ
మాసశ్చేతి-తదుక్తంకాతకగృహ్యే||యస్మిన్మాసేనసంక్రాంతిస్సంక్రాంతిద్వయమేవ
వా|మలమాసస్సవిజ్ఞేయోమాసస్సాన్యత్తుత్రయోదశశతాని|సత్యవ్రతోపి| రాశిద్వయం
యత్రమాసే సంక్రమేతదివాకరః | నాధిమాసోభవే దేవమలమాసమశేవలమితి||
అధికమాసస్యకాలనియమహవసిన్ధః | ద్వాత్రింశద్భిర్నితైర్మాసైర్దివైషోడశభిస్తథా
ఘటికానాంచతుష్కేణపతత్యధికమాసకర్తవ్య - ఏతచ్చసావనాదిమాసేన సంభవా
భాంసతునియమాభాం, అన్యథాషోడశాదినాధికద్వాత్రింశత్సాసాంతరం కృష్ణ
పక్షనియమేనశుక్లాదిత్వభంగావత్తైతేనన్యూనాధికకాలే మలమాససాతేపిసంజాతః-
అతపవోక్తంమాధవీయే || మాసేత్రింశత్రమేభవేదితి || క్షయస్యాపిజ్యోతిశ్చాస్తే||
అసంక్రాంతిమాసోఽధిమాసస్సుటంస్యాద్ద్వి సంక్రాంతిమాసఃక్షయఃఖ్యుఃదాచి
త్ | క్షయఃకాతికాదిత్రయేనాన్యతస్సాన్యత్రదావషణ్మధ్యేదిమాసద్వయంచ | ఏ
కఃక్షయాత్సూర్యంపరతత్రైకేత్యధిమాసద్వయంభవతిత్యభావః - అత్రవిశేషమా
హజాబాలిః || మాసద్వయేబ్దమధ్యేతుసంక్రాంతిర్నయదాభవేత్ | ప్రాకృతస్త
త్రపూర్వస్సాన్యరథి మాసస్తథోత్తరఇతి | ఉత్తరపవకాలాధిక్యంచ పూర్వస్మిన్ని
త్యభావః - యత్తుబ్రహ్మసిద్ధాంతే || చైత్రాదర్వాషాధిమాసః పరతస్త్యధికోభవే

ఓతి || తత్రచైత్రాశ్వాశ్చం అసంక్రాంతద్వయేపూర్వోపాధికః కింతుఃరథత్యధికః
 యచ్చజ్యోతిసిసింధౌతే ఘటకన్యాగతేనూశ్యవృష్టివేదాధినిని । మకరేవాధకుం
 భేవానాధిమాసోవిధియతఇతి || తద్వృష్టికాదిచతుష్టయేమల మాసేనతిపూర్వంతు
 లాకన్యాగతేనూశ్యక్షయాత్పూర్వం కాలాధిక్యనిషేధాధికాంత్యధికమాశ్రయ్య
 కానాం ఘట్టనాదీనాంప్రాయోమాఘస్యచక్వచిత్, నపుంసకత్వంభవతీశ్యేషకా
 స్త్రువినిశ్చయఇతి హేమాద్రావిష్ణుధర్మచిరోధాత్, మలమాసేష్టకాదినిషేధానుప
 పత్తైశ్చమకరేవాధకుంభేవేతి దృష్టాంతాథకప్రాప్త్యభావాచ్చ - త్తయస్యాగమన
 కాలఉక్తస్సింధౌతశిరోమణా || గోశ్చక్రదిసంక్షేపేతేకాక కాలేతిధీశ్చైర్భవిష్య
 త్యధాంగామీనూదైవైః । గజాద్యగ్నిభూమీస్తథా ప్రాయశోయంకుపేదేందువ
 ప్తేఃశ్యవిద్యోకుభిశ్చేతి || అబ్ధయశ్చత్వారః, అద్రయస్సప్త, సందానవ, ఏషాం
 ప్రాతిహిమ్యేనచాతే ౭౪ తైర్మితేవక్షేకశ్చిష్ట యమాసః పూర్వజాతఇత్యధికః,
 తిథయఃపంచదశ ౧౫ ఈకావకాదశ ౧౧-౧౫ ఏవంమితేయాతేకశ్చిన్భవిష్యతీత్య
 థకాఃఅంగా ౬ త్త ౫ సూర్యాః ౧౨ఏకత్ర ౧౨-౫౬ గజాః ౪ అద్రయః ౭౨గ్న
 యః ౩ భూః ౧ ఏకత్ర ౧౩-౭౪ ఈః ౧ వేధాః ౪ ఇందుః ౧ ఏకత్ర ౧౪౧గావః
 ౯ ఈః ౧ ఏకత్ర ౧౯ ఏతైర్మితేవక్షేయాతేకశ్చిన్భవిష్యతీత్యధికః-అథమలమాసేకా
 ర్యాకార్యంనిరూప్యతే - తత్రజాబాలిః || నిత్యనైమిత్తికేకుర్యాచ్చార్థంకుర్యాన్న
 లిఘుచే । నీధినక్షత్రవారోక్తంకామ్యం వైవకదాచన । ఆయంచకామ్యనిషేధః
 ఆరంభనమాప్తివిషయః || అసూర్యరామయే మాసానతేషుమమనమ్మతః । ప్ర
 తానాంచైవయజ్ఞానా మారంభశ్చసమాపనమితితే వైవోక్తత్వాత్, అసూర్యాఅ
 ధికమాసాఇత్యధికః, తత్రమండలంతపతేరవిరితివచనాత్ - కారీర్యాదేకామ్యగ్ని
 త్వారంభనమాప్తిభవత ఏవేత్యాదిరత్యన్యత్రవిస్తరః - కాశకగృహ్యేపి || మలే
 నస్యగతింకుర్యాన్నిత్యాంనైమిత్తికీంక్రియామితి || తానినైమిత్తికానిదీపికాయాము
 క్తాని || యనైమిత్తికమగ్నినవ్యమ గతాగ్న్యాధానమర్చన వాసంసాగరాది
 విలోపనేనతిపునః ప్రోక్తంప్రతిష్ఠాదికమితి || గత్యంతరయుతంతుసామాదిహేయమేవ
 తత్రకతకవ్యాప్యక్తానికాలాదర్శే || ద్వాదశాహసపిండాంతంకర్మగ్రహణజన్మనోః ।
 సీమాంతేపుంసవేత్రాద్ధంద్వావేతాజాతకర్మచ || రోగేశాంతిరలభ్యచయోగేత్రాద్ధ
 ప్రతానిక । ప్రాయశ్చిత్తమిత్తస్యవశాత్పూర్వేవరత్రచ || అబ్ధాదకుంభమన్వాది
 మహాలయయుగాదిషు । త్రాద్ధందర్శేవ్యహరహశ్చార్థమూనాదిమాసికమ్ || మలిఘ్ను
 చాన్యమాసేషుమ్మతానాంత్రాద్ధమాబ్దికమ్ । త్రాద్ధంనుపూర్వదుష్టేషుతీర్థాప్యే
 వయుగాదిషు || మన్వాదిషుచయద్ధానంబాపందైనందినంచయత్ । తిలగోధూహిర

జ్ఞానాం సంఖ్యోపాసనయోః క్రియః ॥ పర్యహోమశ్చాగ్రయణం సాగ్నేరిష్టిశ్చ పగ్వ
 ణి । నిత్యాన్నిహూత్రహూమశ్చ దేవతాభిపూజామ్ స్నానంచ స్నానపాదినాభ్యభ
 త్యోపేనువహః, మేతగ్గుణ వానిమిత్యుచ్యత్యానుభయత్రచేతి ॥ ఏతావుంసవనసీ
 మతా, ఏతచ్చగర్భాధానాన్యన్నప్రాశనాంతసంస్కారోపలక్షణం - తదుక్తందీప
 నాయాం ॥ గర్భాదానముఖంచ చౌలవిధితః ప్రాక్షాతయగంపినాకృచ్ఛేష్ట్యాగ్రయ
 ణం గజేంద్రపురభిశ్చ నూచుమూనంగయోః । నీర్ధేందుక్షయయోశ్చ పితృమధికేమా
 న్యేనమాధ్యేవదేదితి ॥ అలభ్యయోగేధోకాదయ పద్మతాదాకామ్యాన్యపితృతాదీని
 కార్యాణి త్యభాసి పూర్వేపరత్రమలేశుద్ధేచేత్యభాసి నూచులయశబ్దేన మాత్రయో
 దిశ్చ చ్యతే ఇహిమాధవః ద్భూతాద్భంమలేపికార్యం యత్త్ర ముశ్యశ్యంగం ॥ సంవత్సరాతిరే
 కేన మాసోయస్సాన్యన్మలిష్టుచః । తస్మిన్ ప్రయోదశే శ్రాద్ధంసతుర్యాదిందుసక్షయభి
 తి ॥ తత్కామ్యదష్టశ్రాద్ధవిషయం కావ్యం నైవకదాచనేతివచనాత్ ॥ దశ్మచేకామ్యం
 శ్రాద్ధకన్యాకన్యావేదినశ్చేత్యాదినా యజ్ఞవల్క్యేనోక్తం, సిత్యతుమలేపివ
 త్యేవ ॥ దశ్యేహూహశ్చాద్భంధదానంచ ప్రతివాసరమ్ । గోభూతిలపిరజ్ఞానాం
 మాసేపిన్యాన్మలిష్టుచే ఇతిమాసోన్యైరేతి హేమాద్ర్యాదయః - దివోదాసీయేపి ॥
 అనిందురిందుపూజాచహరివారోబుధాప్తమీ । నాధిమాసేచరిత్యాజ్ఞాస్సీమంతా
 న్నాశనేశిశోరితి ॥ అనిందుద్గర్భః ద్వివిధమవ్యమా శ్రాద్ధంకార్యమిత్యుక్తారామ్ ॥
 అత్రయన్విహితంకన్య ఉత్తరేమాసికారయేదిత్యుక్తైః ॥ పత్యతుదివనైర్మాసైరతిశు
 ద్ధమాసకరణేపిశాస్త్రాభోకపక్షేద్దర్శశ్రాద్ధంమలేకార్యమితి ప్రాచీనగౌడాః - శూ
 లపాణిశ్చరంవత్సరప్రదీపేపి ॥ ఏకరాశిస్థితేమాశ్యేయదాదగర్భద్యయంభవేత్ । దర్శ
 శ్రాద్ధంధదాదాన్యాన్న పరిత్రమలిష్టుచే ॥ అత్రాపిప్రాగ్వద్వ్యవస్థా, యద్యపికా
 లాదశ్చేసర్వంవాషిణకం మాసద్వయేకార్యమిత్యుక్తంతథాపి హేమాద్రిమాధ
 వాపరాక్రావమతాత్ప్రధమాబ్దికంత్రయోగశేమలమాసేద్వితీయాద్యాబ్దికంతుశు
 ద్ధమాసవకార్యం ॥ అసంక్రాంతేపికణవ్యమాబ్దికంప్రథమంద్విజైః । తద్ధేవమా
 సింశ్రాద్ధంసపిండికరణం తథేతిహరితోక్తైః ॥ ఆబ్దికంప్రథమంయత్స్యాత్తత్కుర్వీ
 తమలిష్టుచే । చతుర్ణశేతుసంప్రాప్తే కుర్వీపునరాబ్దిమితి స్మృత్యంతరోక్తశ్చ
 పురాబ్దికద్విసింహుదివాషిణకం ప్రయోదశేమాసేతంతే చతుర్ణశాద్భిదినేషు
 ర్యాదిశ్యభాసి - యత్ప్రత్యవ్రతః ॥ వషేవషేతుయచ్చాద్భంమాతాపిత్రో
 ర్మృతేహని - మలమాసేనతత్కార్యం వ్యాఖ్యాయోచనం యథేతద్ద్వితీయాది
 వషిణోవిషయం ॥ ఆబ్దికంప్రథమయత్స్యాత్తత్కుర్వీతమలిష్టుచే ఇతిపూర్వోక్త
 వచనాత్ - యత్రద్వాదశకంమాసికంశుద్ధమాసేభవతితత్రత్రయోదశేభిక ఏవా

ద్యౌర్బింశాంశం, యత్రత్వధికమధ్యేద్వాదశం మాసికంతత్రతస్యద్విరావృత్తిం కృత్వాచతురశశేకుర్థ ఏవప్రథమాద్వికమితిషష్ఠాః. తేనద్వితీయాది శుద్ధమాస ఏవ॥ పృథ్వీచంద్రోదయే॥ దివోదాసీయేమదనపారిజాతేచైవం-మలమాసమ్మతానాంతు యదానపవాధికస్యాత్తదాతత్రైవప్రతిసాంవత్సరికంకార్యం-యథాపైరీనసిః॥ మల మాసేమృతానాంతుశ్రాద్ధంయత్ప్రతివత్సరమ్॥ మలమాసేపిక్రవ్యంనాన్యేసాంతు కథంచనేతి॥ హేమాద్రావ్యాసోపి॥ మలమాసమ్మతానాంతుసారంమాసంసమాశ్రయేత్॥ సపదిపనస్తస్యశ్రాద్ధపిండోదకాదిభు॥ అత్రాధికమృతస్యనద్వితీయాద్యబ్దేపిసౌరవిధిః, ద్వితీయాదావన్యాధికే వాపూర్వాని యమవిధిప్రాయాత్, కింతుప్రథమాద్వికస్యమలేయమాత్సత్యప్రతేతత్సన్నస్యసర్వస్యాధికేనిషేధేప్రాప్తిప్రతిప్రసవమాత్రంలాఘవాత్ అతోపద్వితీయాదాసారమాసప్రసంగః, చాంద్రమిష్టంతథాద్వికే॥ మాసపక్షతిశిస్సప్తేతత్త్యాజివిరోధాచ్చ-యన్తువృద్ధవసిష్ఠః॥ శ్రాద్ధీయాహనిసంప్రాప్తేఅధిమాసోభవేద్యది॥ మాసద్వయేపికుర్వీతశ్రాద్ధమేవంసముహ్యతి॥ యచ్చస్యాసః॥ ఉత్తరే దేవకార్యాణి పితృకార్యాణిచోభయోరితి తన్మాసికాదివిషయం॥ యాగాదికంమాసికంచశ్రాద్ధంచాపరపక్షికమ్॥ మన్వాదికంతైర్భింశంచ కుర్యాన్మాసద్వయేపిచేతిస్మృతిచంద్రికోక్తేః॥ జ్యేష్ఠంతీర్థశ్రాద్ధం, తచ్చమాసద్వయేపికార్యమితిత్రైవీసేతాభట్టాః - కేచిత్తు॥ ప్రతిమాసంమృతాహేచశ్రాద్ధంయత్ప్రతివత్సరమ్॥ మన్వాదాచయుగాదాచతన్మాసోరుభయోరపీతిమరీచి వచననాత్॥ ఐశ్వేనర్షేతుయచ్ఛాద్ధంమాతాపిత్రోర్మృతేహని॥ మాసద్వయేపితత్కుర్యాద్వాప్యశుక్లస్య వచనంయథేతిగాలనోక్తేచ్చ-ప్రత్యాద్వికంమాసద్వయే కార్యమిత్యాహుః తత్తుచ్చంప్రతిమాసంమృతాహేక్రియమాణంమాసికం ప్రతిసంవత్సరంక్రియమాణంకల్పాదిశ్రాద్ధమితిమరీచివచసోమదనరత్నేన వ్యాఖ్యానాత్ గాలనీయస్యచమాసద్వయాత్మకేత్యయమాసఐతిమాధవేన వ్యాఖ్యానాత్, యచ్చక్షేప్రీదుక్షంప్రథమాద్వికం మాసద్వయేకార్యం॥ అబ్దికం ప్రథమంయత్స్యాత్తత్కుర్వీతిమలిష్టుచే - త్రయోదశేచసంప్రాప్తే కుర్వీతపునరాద్విక మితియమోక్తైరితి తదపిచింత్యం - పునరాబ్దికం ద్వితీయాదిపాక్షికం త్రయోదశేఽతీతేచతుర్దశేకుర్యాత్ అన్యథా॥ సాంవత్సరంసవర్ణేతశ్రాద్ధంతశ్రుత్యతేహసీతిపైరీనసినిరోధస్సాన్యదితిహేమాద్రావృద్ధీచంద్రోదయేచ-ఏతేనసవర్ణేతసచ్ఛిం ద్యాచ్చుద్ధపి కుర్యాదేవేత్యనంతభట్ట వ్యాఖ్యానానాభావాత్ పరస్తాపూర్వవ్యాఖ్యానాంతంహరితీయే ప్రథమగ్రహణ మేవమాసంయదపినిర్ణయామృతే పూర్వోక్తకాలాదర్శవచనాత్ మలమాసేశ్రాద్ధదినస్యచంధ్యత్వ నిరాసాక్షం పితృదేవేన బ్రాహ్మణాన్భూషయిత్వాశుద్ధ మాసేనసింహకంశ్రాద్ధంకుర్యాత్॥ సిం

డవర్జమసంక్రాంతేసంక్రాంతౌ పిండసంయుతమ్ | ప్రతిసంవత్సరం శ్రాద్ధమేవం మా
 సన్వయేపిచేతివృద్ధపరాశరోక్తైరితి || తదపిచింత్యం, పూర్వోక్తవచనస్యక్షయపూర్వ
 భావ్యధికమాసవిషయత్వాత్, తత్రహిమాసద్యయే శ్రాద్ధముక్తం - తదాహసత్య
 తపాః, ఏకఏవయదామాససంక్రాంతిద్వయసంయుతః | మాసద్వయగతం శ్రాద్ధం
 మలమాసేపిశస్యతఇతి || మాసద్వయగతం పూర్వాసంక్రాంత గతంక్షయగతంచ,
 మలమాసేక్షయమాసే, అపీశబ్దాత్పూర్వాధిమాసంచేతిహేమాద్రీః - దీపికాయామ
 సి || తత్ప్రాగ్సంగ్యధిమాసకో యదిభవేత్తత్రత్య సాంవత్సరం తస్మిన్పుష్కతయాక్ష
 యేచ వచనాత్పూర్వాద్వయోఃకోవిదః || ఇతికాలాదర్శేప్యేతద్విషయవేత్యలంబ
 హునా - మలమాసేవర్జ్యాన్యక్తానికాలాదర్శే || అనిత్యమనిమిత్తంచదానంచమహ
 దాదికమ్ | అగ్న్యథానాధ్వరా పూర్వతీర్థయాత్రామరేక్షణమ్ || దేవారామత
 టాకాదిప్రతిష్ఠామాంజబంధనమ్ | ఆశ్రమస్వీకృతిః కామ్యవృషోత్సగ్గశ్చ నిష్క్రమః
 రాజాభిషేకః ప్రథమశ్చూడాకర్మవ్రతానిచ | అన్నప్రాశనమారంభోగృహణం
 చప్రవేశః || స్నానంవివాహానా మూతిపన్నం దేవమహూత్సవః | వ్రతారంభ
 సమాప్తీచాకామ్యం కామ్యంచపాపృణామ్ || ప్రాయశ్చిత్తంతుసర్వస్యమలమాసే
 వివక్షాయేత్ | ఉపాకర్మోత్సజ్జానంచవనిత్రదమనార్పణమ్ || ఆనరోహశ్చహేమం
 తస్సర్వాణాంబలిరప్తకాః | ఈశానస్యబలిర్విష్ణోశ్చయనంపరివర్తనమ్ || దుగ్ధేంద్రస్థా
 వనోత్థానేధ్వజోత్థానంచవజ్రీణః | పూర్వత్రప్రతిపిద్ధాని పరత్రాస్యచ్చదైవికమితి ||
 అత్రమూల వచనానిహేమాద్రీ మాధవాదిభ్యోజ్ఞేయాని - దివోదాసీయేసి || యా
 త్రోత్సవంచదేవాదిశపథందివ్యమేవచ | మలమాసేనకుర్వీతవ్యాఘ్ర స్యవచనంయ
 థైతి || అయంనిర్ణయః క్షయమాసేపిజ్ఞేయః || రవిసంక్రమహీనేయోవర్జ్యావజ్ఞాని
 ధిఃస్మృతః | సఏవతుద్విసంక్రాంతేమలమాసేప్ర్యదీరిత ఇతికాతకగృహ్యాక్షేః ||
 క్షయమాసమృతానాంప్రత్యాబ్ధికేవిశేషోహేమాద్రా | తిథ్యరైప్రథమేపూర్వోద్వి
 తీయైర్థైతతోత్తరః | మాసావితిబుద్ధైస్త్రిత్యేక్షయమాసస్యమధ్యగః | ఆర్దికధార్పణే
 పిజ్ఞేయం, యస్యలమాసేవర్జ్యముక్తం తచ్చ క్రగుర్వీరస్తాదిప్రపిజ్ఞేయం - తదా
 హబృహస్పతిః || బాలేవాయదివావృద్ధేశుక్రేవాస్తంగతేగురా | మలమాసఇవైతా
 నివర్జయేదేవదర్శనమితి || అనాదిదేవతాందృష్ట్యాశుచస్సృగ్నవృద్ధభాగవే | మల
 మాసేవ్యనావృత్తతీర్థయాత్రాంవివక్షాయేత్ || ఆవృత్తతీర్థాదోషభావమా
 త్రంనశుఫలమితివాచస్పతిమిత్రాః, తన్న, అసతిబాధకేఫలహేతుత్వాత్తేః - లల్లో
 పినీచస్థైవక్రసంస్థైస్యతిచరణగతేబాలపృథ్వాస్తగేవాసవ్యాసోదేవయాత్రా ప్రతని
 యమనిధిఃకణావేధస్తుదీక్షా | మాంజీబంధోంగనా నాంపరిణయన విధిత్వాస్తుదేవప్ర

తిష్ఠావజ్ఞాన్సన్నిభఃప్రయత్నాత్రిదశ పతిగుకాసింహరాశిస్థితేచేతి । దీక్షాయాగదీ
క్షా అగమదీక్షాచ - తథా ॥ ఉద్యానచూడావ్రతబంధదీక్షా వివాహయాత్రాచవ
ధూవ్రవేశః । తటాకకూపత్రిదశ ప్రతిష్ఠాబృహస్పతౌసింహగతేనకుర్యాత్ ॥ జిహ్వా
దాసీయే ॥ గుర్వాదిత్యేగుకాసింహేనష్టేశుక్రేమలిష్టుచే । గృహకర్మవ్రతంయా
త్రాంమనసాపినచింతయేత్ । అస్యాపవాదఃతత్రైవబ్రాహ్మే ॥ ముండనంచోపవా
సశ్చగౌతమ్యాంసింహగెగురౌ । కన్యాగతేతుకృష్ణాయాం సతుతత్త్రివాసిनाమ్ ॥
తథా । ఆద్యాసౌగౌతమీగం గాద్వితీయాజాహ్నవీస్మృతా । సర్వతీర్థఫలంస్నా
వాద్గౌతమ్యాంసింహగేగురౌ । సంహితాప్రదీపే ॥ స్యాత్సప్తరాత్రంగురుశుక్రయౌ
శ్చబాలత్యమహ్నిండశకంచవార్ధమ్ । వృద్ధాసితేజ్ఞ్యావశుభాశిశుత్వేతస్తాయతస్తాచ
పచీయమానౌ ॥ వసిష్ఠః ॥ అతిచారగతేజీవేవజ్జయే త్తదసంతరమ్ । ప్రతోద్వా
హాదికార్యేషుఅష్టావింశతివాసరౌ ॥ బాల్యాదిలక్షణము క్తంబ్రహ్మసిద్ధాంతే ॥
రవిణానత్తిరన్యేషాంగ్రహణామస్తవచ్యతే । తతోర్వాగ్వాగ్ధకంప్రోక్తమూర్ధ్వంబా
ల్యంప్రకీర్తితమితి ॥ బాల్యాదిపరిమాణంచవృత్తతే । బాలశ్శుక్రోదివసదశకం
పంచకంచైవవృద్ధః పశ్చరహ్నింత్రితయముదితఃపక్షమైంద్ర్యాంక్రమేణ । జిహ్వా
వృద్ధశ్శిశురపి తథా పక్షమన్యైశ్శిశుతౌ వృద్ధాప్రోక్తాదివసదశకంచాపరైస్సప్తరా
త్రమ్ ॥ పశ్చిమత ఉదయేదశదినానిబాలః, అస్తేశంచదినానివృద్ధః, పూర్వతోదినత్ర
యంబాలః, పక్షంచవృద్ధశ్శిశుః, జిహ్వాగురుః, అన్యత్రత్యన్యథోక్తం ॥ ప్రాకృత్వా
దుదితశ్శుక్రః పంచనస్తదినంశిశుః । విపరీతంతువృద్ధత్యంతద్వదవగురోరపితి । ఏ
షాంచపక్షాణాంవ్యవస్థామాహమిహిరః ॥ బహవోదర్శితాఃకాలా యేబాల్యే వార్ధ
కేపివా ! గ్రాహ్యస్తత్రాధికాశ్చేషాదేశ భేదాదుతాపదీతి ॥ దేశభేదశ్చయదపరత్నై
గార్గ్యః ॥ శుక్రాగురుఃప్రాకృవరాకృబాలౌ వింశ్యేదశావంతిషునస్తరాత్రమ్ । వంగేషు
హూణేషుచమట్పుపంచశేషేచదేశేత్రిదినంవదంతితి ॥ అస్తాదేరవవాదః కాశీఖండే ॥
నగ్రహస్తోదయశ్చతోహోహవిశ్వేశ్వరాలయే ॥ త్రిస్థలీసేతౌవాయవీయే ॥ గోదావ
ర్యాంగయాయాంచ శ్రీశైలేగ్రహణద్వయే । సురాసురగురూణాంచచూఢ్యదోహో
నవిద్యతే ॥ గ్రహణద్వయేతన్నిమిత్తకరుక్షేత్రయాత్రాదానాదావిత్కథః-తదాహ
త్రిస్థలీసేతౌలల్లః ॥ ఉపప్లవకీతలభానుభాన్వోరగ్ధోదయేవైకపీలాఖ్యపష్ట్యామ్ । సు
రామరేజ్యాస్తమయేవీతిభాషాత్రావిధిస్సంక్రమణేవతస్తః ॥ సమూహదోహోనచ
రాత్రిదోహోనచాధిమాసేనమృతిర్నమాతిః ॥ ఏవమవృత్తార్థంపరంతి, ఇత్యలంబ
మానా - మలమాసేచవ్రతవిశేష ఉక్తోహేమాద్రాపాద్యే ॥ అధిమాసేశుసంప్రా
ప్తగుడసర్పిర్యుతానిచ । త్రయస్త్రింశదపూచానిదాతవ్యానిదినేదినే ॥ సాజ్ఞానిగు

దమిత్రాణి అధిమాసేనృపాత్తమ । అధిమాసేతుసంప్రాప్తే శ్రయస్త్రింశత్తుదేవ
తాః ॥ ఉద్దిశ్యాపూషదాసేనృపధీదానఫలంభేత్ । త్రయస్త్రింశదపూపాన్నంకాం
స్యచాత్రేనిధాయచ ॥ సఖ్యతంసహిరణ్యంచబ్రాహ్మణాయనివేదయేత్ । విష్ణురూపీ
సహస్రాంశుస్సర్వపాపప్రణాశనః ॥ అపూపాన్నప్రదాసేనమమపాపంస్యపోహతు ।
నారాయణజగద్బిజభాస్కర ప్రతిరూపక ॥ బ్రతేనాసేనపుత్రాంశ్చసంపదంచాభివర్ధ
య ॥ యస్యహస్తైగదాచక్రే గరుడోయస్యవాహనమ్ ॥ శంఖఃకరతలేయస్యనమేష
ష్ఠః ప్రసేదతు । కలాకాష్ఠాదిరూపేణనిమేషఘటికాదినా ॥ యోవంచయతి భూతా
నితస్మైకాలాత్మనేనమః । కురుక్షేత్రమయంచేశః కాలఃపర్వవృత్తోహరిః ॥ పృథ్వీస
మమిదంధానుగృహణపురుషోత్తమ । మలానాంచవిశుద్ధ్యర్థంపాపప్రశమనాయచ ॥
పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యథకంతవదాన్యమిభాస్కర । మంత్రేణాసేనయోగద్యాత్మీయ
స్త్రింశదపూషకా ॥ ప్రాప్నోతివిపులాంలక్ష్మీంపుత్రపౌత్రాదినంపదఘ్నిః । * ఇతిని
ర్ణయసింధౌ మలమాసనిర్ణయః, * పక్షునిర్ణయస్తు ॥ దైవేముఖ్యశుక్లఃపక్షిఃకృష్ణః
పితృవశిష్యతే ఇతిమాధవేనోక్తః * అథశినిర్ణయః- తత్రతిథిర్ద్విధా, శుద్ధావిధా
చ, దినేతిధ్యంతరసంబంధ రహితాశుద్ధా, తద్రహితావిధా, తత్రశుద్ధాయామసందే
హాద్విధానిర్ణయతే - తత్రసామాన్యతోవేధమాహమాధవీయేపైరీససిః ॥ పక్ష
ద్యయేపితిథయ స్థితింపూర్వాంతథోత్తరామ్ । త్రిభిర్ముహూర్తైర్విధ్యంతిసామా
న్యాయంవిధిఃస్మృతఘ్నిః ॥ హేమాద్రిమదనరత్నాకాతుద్విము హూర్తోమృతః ॥
ఉదితేదైవతంభాషా పిత్ర్యంచాస్తమితేరవా । ద్విముహూర్తాత్రిరహ్నశ్చసాతిథి
హావ్యకవ్యమూరితివిష్ణుధర్మోక్తః ॥ ద్విముహూర్తత్వంచాచుకల్పః ॥ ద్విముహూ
ర్తాపిక రవ్యాయాతిథిర్వృద్ధిగామనీతిదక్షిణాపితృబ్దోక్తః ॥ అయంవేధఃప్రాతరేవ- సా
యంతుత్రిముహూర్తోవేధవీవ ॥ యాంతిథింసమనుప్రాప్యయాత్యస్తంపద్మినీవతిః ॥
సాతిథి స్తద్దినేప్రోక్తాత్రిముహూర్తైవయాభవేదితిస్కాందోక్తః ॥ దీపికాపి ॥ త్రిము
హూర్తగాతుసకలాసాయేఘ్నిః ॥ యానితుప్రతోపహాసన్నానాదాఘటికైకాపీయాభ
వేత్ ॥ ఉదయేసాతిథిర్గ్రాహ్యవిపరీతాతుపైతృకైశ్చాదీనిస్కాందాదివచనానితానివై
శ్వాసరాధికరణవ్యాయేనావయవస్తుత్యాత్రిముహూర్తప్రశంసాపరాణి-తిథివిశేషేవే
ధవిశేషస్కాందేనాగోద్వాదశనాడీభిరక్ష్యంచదశభిస్తథా ॥ భూతోహ్రాదశనాడీభి
ర్దూషయోత్పుత్రరాంతిథిమితి ॥ అయంచోపవాసాతిరిక్తవిషయేఘ్నివక్ష్యతే- ఇతివేధః*త
త్రసర్వాతిథిర్వచహఃకర్మకాలవ్యాపిసీనైవగ్రాహ్య-కర్మశోయస్యయఃకాలస్తతాగ్ర
లవ్యాపిసీతిథిః ॥ తయాకర్మాశికుర్వితప్రాసవృద్ధీంకారణమితివిష్ణుధర్మోక్తః ॥ దినద్వయే
తద్వ్యాప్తావేకదేశవ్యాప్తావాయుగృహకార్యానిర్ణయః, తస్యపూర్వాబాధేనోపప

త్రైకర్మకాలస్యప్రధానాంగత్వాచ్చ - యుక్మవాక్యంతునిగమః ॥ యుగ్మాగ్నియు
గభూతానాంషణ్మనోవ్యసురంధ్రయోః । రుద్రేణద్వాపశీయుక్తాచతుదశశ్యాచ,
పూణీణమా ॥ ప్రతిపద్యవ్యమావాస్యాతిధోవ్యగ్మంమహాఫలమ్ । ఏతద్విస్తంమ
హదోషంహంతిపుణ్యం పురాకృతమితి ॥ అత్రరంధ్రాంతాశ్శబ్దాః ద్వివీయాదినవమ్యం
తతిధివాచకాః - రుద్రఏకాదశీ-ద్వివీయా తృవీయా యుయుతాసాచద్వివీయా యుతేతి
సప్తయుగ్మానీత్యవధానః - ఇందచతుక్షణజే, అమాప్రతిశద్భ్యగ్మవ్యపూర్ణిమాయాశ్చ
తత్రైవసత్త్వాదితికేచిత్, తత్త్వంత్యమావాస్యా ప్రతిపద్యగ్మాశ్చష్టపత్య లింగా
త్పక్షద్యయపరమిదం తత్త్వశేషవాక్యైః కృష్ణేతిధివిశేషేపోహ్యతి, దశమీ
తూక్తాపురాణసముచ్చయే ॥ సంపూర్ణేదశమీ కార్యామిత్రితాపూర్వయాభవ ॥
సంపూర్ణే శుక్లపక్షే త్రయోదశీతుసుమంత్రునోక్తా ॥ త్రయోదశీతుకర్తవ్యాద్వా
దశీసహితామునేతి ॥ కృష్ణపక్షేత్వాపస్తంబః ప్రతిపత్నద్వివీయాస్యాద్వివీయాప్రతి
పద్యతా । చతుర్దశీసంయుతాయాచ సాతృవీయాఫలఫ్రదా ॥ ఫంచమీచప్రకర్త
వ్యాపస్థాయుక్తాతునారద । కృష్ణపక్షేష్టమీచైవకృష్ణపక్షేచతుదశీ ॥ పూర్వవి
ధాప్రకర్తవ్యాపరవిధానకుత్రచిత్ । దశమీ చప్రకర్తవ్యాసదుగ్రాద్విజనత్తమ ॥
షష్ఠ్యష్టమీఅమావాస్యాకృష్ణపక్షేత్రయోదశీ । ఏతాఃపరయుతాః పూజ్యాః పరాః
పూర్వేణసంయుతాఃఇతి ॥ యత్తువ్యాఘ్రిః ॥ ఖర్వోదర్పస్తభాహింస్యాస్త్రివిధంతిధి
లక్షణమ్ । ఖర్వదర్పపరాపూజ్యేహింసాస్సాన్యత్పూర్వకాలిశీతి ॥ ఖర్వస్సామ్యం
దర్పవృద్ధిస్తయోః పరాహింసాః త్తయస్తత్రపూర్వేత్యథాః - ఏతచ్ఛాన్ధాదివిష
యం ॥ ద్వివీయాదిషుయుగ్మానాంపూజ్యతానియమాదిషుః ఏకోద్దిష్టాదివృద్ధ్యాచాహా
సవృద్ధ్యాదిచోదనాఇతివ్యాసోక్తేః ॥ నియమాదిషుప్రతదానాదికర్మను ఏకోద్దిష్టాదిభి
ర్వృద్ధ్యాదానిత్యథాః - కర్మకాలవ్యాప్త్యభావేతుకర్మో పక్రమకాలగైవగ్రాహ్యం
కర్మోపక్రమకాలగాతుకృతిభి గ్రాహ్యసయుగ్మాదరఇతిదీపికోక్తే ॥ యానితు ॥
యాంతిథింసమనుప్రాప్య ఉదయంయాతిభాస్కరః । సాతిథిస్సకలాజ్ఞేయాదానాధ్యయ
నకర్మను ఇత్యాదీని తాని త్రిముహూర్తాదిస్తుతిరితినిర్ణయశైలీః ॥ అక్షేకభక్తం - త
త్కాలః పాద్యే ॥ మధ్యాహ్న వ్యాపిగ్రాహ్యఏకభక్తసదాతిథిరితి ॥ మధ్యాహ్నశ్చపంచ
ధావిభక్తదినతృతీయాంశః తేనయద్యపిద్వాదశదండానంతరం ప్రాప్యతేతథాపి ॥
దినాథానమయేఽతీతేభుజ్యతేనియమేనయత్ । ఏకభక్తమితిప్రోక్తమతస్తత్సాన్ధి
వైవహితీస్కాందోక్తేః షోడశసప్తశాదిదండాముఖ్యికాలః - దీపికాయాంతు ॥
మధ్యాహ్నంత్యదిశేత్రిభాగదినసేస్యాదేకభక్తమితి ॥ తతస్సూర్యాస్తవర్యంతం
గౌణి - దినైఃపీత్యస్యవైయ్యర్థాపత్యైతత్పరత్వాత్ - అత్రపూర్వేద్యుర్వాప్యప్తిః ప

శేష్యశేషోభయద్వ్యర్వాప్తిస్త దభావోశవ్యాప్తిస్తత్రాపీసామ్యంవైషమ్యంచే
తివత్పటాః, తత్రాద్యయోగసందేహవీచ-తృతీయేతుపూర్వహి గౌణముఖ్య వ్యా
ప్తేస్తత్వాత్పూర్వేతిమాధవః - యుగ్మవాక్యాన్నిర్ణయఇతిహేమాద్రిః - చతుర్థప
క్షేపూర్వైవగౌణకాలవ్యాప్తేస్తత్వాత్ - వైషమ్యేణాంశవ్యాప్తౌ యాధికాసా
గ్రాహ్య, సామ్యేపూర్వా, ఆయంచస్వతంత్రైకభక్తనిర్ణయః - అన్యాయేగేడవవాస
ప్రతినిధౌతదనుసారేణిర్ణయః. * ఆధనక్తం- తచ్చడినానశనపూర్వంరాత్రిభోజనం
తత్రప్రదోషవ్యాపీగ్రాహ్య ॥ ప్రదోషవ్యాపీగ్రాహ్యతిథిర్నక్తప్రతేనదేతివత్స
క్తేఃప్రదోషస్తు । త్రిముహూర్తంప్రదోషస్సన్యధానావస్తంశతేనతిన్తంత్రత్రతు
కర్తవ్యమితిశాస్త్రవినిశ్చయః ఇతిమదనరత్నేవ్యాసోక్తేః తత్రాపిత్రిదండోత్తరంకా
ర్యం । సాయంసంధ్యాత్రిఫుటికా అస్తాదు పరిధాన్వతః ఇతిస్కాందోక్తేర్పండప్రయ
స్యసంధ్యాత్వాత్తత్ర ॥ చత్వారీమానికర్మాణి సంధ్యాయాంపరివర్జయేత్ । అహ
రంమైథునంనిద్రాంస్వాధ్యాయంచ చతుర్థకమితి ॥ మార్కండేయేన భోజననిషే
ధాత్ ॥ ముహూర్తాశ్చనందినం నక్తంప్రవదంతిమసిషిణః ॥ నక్షత్రదర్శనాన్నక్తమ
హంమన్యేగణాధిపేతి మాధవీయేభవిష్యోక్తేశ్చ - గౌడాస్తు ॥ ప్రదోషోస్తమయా
దూర్ధ్వంఘటికాద్వయమిష్యత ఇతివత్సక్తఃప్రదోషః - సంధ్యాచదినరాత్ర్య
స్సంధౌముహూర్తాంతరాస్తమయార్యసంధ్యావ్యక్తీభూతానతారకాయావత్ ॥ తేజఃప
రిహానివకాద్భానోరగ్ధోదయంయూవదితివరాహోక్తైర్త్యాహుః- తన్న, అన్యసంధ్యా
దనానధ్యాయాదిపరత్వాత్, అతేవతత్రఖండమండలస్యసంధ్యాత్వముక్తం ॥ విజ్ఞా
నేశ్వరేణ - యచ్చమదనరత్నే ॥ నక్తస్యవైధత్వాదాగ్రాప్తభోజనగోచరోనిషే
ధఇత్యుక్తం-తన్న-విధేర్నిషేధావిరోధాత్, అన్యథాకవింజలానిత్యత్రత్రిభ్యోధికానాం
హింససంస్యాత్- సాయంకాలేనక్తంతుడినద్వయప్రదోషస్పృశ్యేజ్ఞయం । అతథాత్వే
కరత్రస్యాదస్తాదర్వాగ్య తోహిసేతి జాబాలివచనాత్ ॥ ప్రదోషవ్యాపీనస్యాద్ది
వానక్తంవిధీయతే । ఆత్మవోద్విగుణాచ్ఛాయామందీభవతిభాసః । తన్నక్తంనక్తమి
త్యాహుర్ననక్తంనిభోజనమితిసామందాచ్చయత్యాదీనాషవీసాయామ్న । నక్తం
నిశాయాంకురీతగృహస్థోవిధిసంయుతః । యతిశ్చవిభవచైవకుర్యాత్తత్పదివాకరమి
తి, తత్రైవస్మృత్యంతరాత్ - ఇవమపుత్రవిధురోపలక్షణం- పుత్రవతస్తురాత్రాశేవ ॥
అనాశ్రమోష్యాశ్రమీస్యాదపత్నీకోపి పుత్రవానితిసంగ్రహాత్కైః - సౌరనక్తంతు
దివైవ ॥ త్రిముహూర్తస్సగేహహినిశిచైతావతీతిథిః । తస్యాంసౌరంభవేన్నక్తమ
హన్యేనతుభోజనమితి సుమంతూక్తేః - హరినక్తవిశేషః కాలాదర్శేస్కాందే ॥ ఉద
యస్థానదాశూజ్యాహరినక్తప్రతేతిథిరితి ॥ అన్యనక్తంతుసంక్రాంత్యాదావపిరా

త్రావేవ - నిషేధస్య రాగప్రాప్తభాజనగోచరత్వేన వైధాబాధకత్వాత్ - దినద్య
యవ్యాప్తపరా । ఉభయోర్యదివాతిభ్యః ప్రదోషవ్యాప్తిభిః । తత్రోత్తరత్రస
త్సంస్యదుభయత్రాపిసాయతః ఇతికాలాదర్శేణాబాలివచనాత్ - అన్యపక్షేఘావక
భక్తవన్నిర్ణయః । అత్రవిశేషోమదనరత్నే గారుడే ॥ హవిష్యభోజనం స్నానంసత్య
మాహారలాఘవమ్ । అగ్నికార్యమధశ్శయ్యాంసక్తభోజీషడాచరేత్ ॥ అగ్నికార్యం
వ్యాప్యతిహామః - ఇతిసక్తంఅయోచితేతువిశేషవచనాభావాత్పక్షేషవవాసేప్రా
ప్తే ఉపవాసవన్నిర్ణయః । * అథసక్షత్రవ్రతకాలనిర్ణయః * విష్ణుధర్మే ॥ ఉపాపిత
స్యంసక్షత్రంయస్మిన్నస్తమియాద్రవిః । యుజ్యతేయత్రవాతారానిశీఘ్రశనినాస
హేతి ॥ మాధవీయస్కాండే । తత్రైవోపవసేద్యక్షేయన్నిశీఘ్రాదధోభవేత్ । ఉప
వాసేయదృక్షంస్యాత్తగ్నినక్తకభక్తయోః । అథవ్రతపరిభాష - తత్రాధికారిణో
మదనరత్నేభవిష్యే । అనగ్నయస్తుయేవిప్రాస్తేషాంక్రేయోవిధీయతే । వ్రతో
పవాసనియమైర్నానాదావైస్తథాన్యప ॥ అనగ్నిగ్రహణముపవాసవిషయం అతప
వదేవలః ॥ ఆహితాగ్నిరనద్వాంశ్చబ్రహ్మచారీచతేత్రయః । అశ్నంతపవసిద్ధ్యంతి
వైషాంసిద్ధిరనశ్నతామ్ ॥ ఏకాదశ్యాకాతువచనాదభ్యవతీవత్సౌమః - శూద్రస్యా
స్యధికారః ॥ శూద్రావర్ణశ్చతుర్థోపవర్ణత్వాధర్మమర్హతి । వేదమంత్రస్వధాన్వాహా
వమటూరాదిభిర్విశేతివ్యాసోక్తేః ॥ ప్రాచ్యాస్తువైశ్యశూద్రయోర్ద్విరాత్రాధికో
పవాసనిషేధః ॥ వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చయే మోహదుపవాసంప్రకుర్వతే । త్రిరాత్రం
పంచరాత్రంవాతేషాంపుష్టిర్నవిద్యతే ॥ చతుర్థభక్తపణంవైశ్యశూద్రే విధీయ
తే । త్రిరాత్రంతునధర్మజ్ఞైర్విహితం బ్రహ్మవాదిభిరితి హేమాద్రావచనాదిత్యా
హుః । యావదుక్తనిషేధఇత్యనేయ, తత్సంతుప్రకరణాన్యహా తపోవిషయ
ఇతియుక్తం - ఏవంస్త్రీణామపి, యత్తుస్కాండే । నాస్త్రీణాంపుధగ్యజ్ఞోన
వ్రతంనాప్యపోషణమ్ । భర్తృశుశూషయైవైతాలాకానిష్టాన్వరిజంహి ॥ యద్దే
వేభ్యోయచ్చపిత్రాదికేభ్యః కుర్యాద్భర్తృభ్యర్చనంసత్కియాంవ । తస్యాథంవైసా
ఫలం నాన్యచిత్తానారీభువక్తేభర్తృశుశ్రూషయైవ ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥ నారీభిర్వ
సనుజ్ఞాతా భార్యావాపిసుతేనవా । విఫలంతద్భవేత్రస్యాయత్కరోత్యేర్థస్య
దైహికమితి ॥ ఔర్ధ్వదైహికంపారలౌకికం, తద్భర్తృసనుజ్ఞావిషయం । భార్యాప
తుర్మరతేనైవప్రతాదీనాచరేత్సదేతికార్యాయనోక్తేః ॥ అప్రీవిశేషోహరివంశేస్నా
నంవకార్యంశితసప్తతః ఫలమనాప్నుయాత్ । స్నాత్యాస్త్రీప్రాతరుత్థాయపతింవి
క్షాపయేత్సతీ ॥ తిథా ॥ గృహీత్వేదుంబరంపాత్రంసకుశంసాక్షతంతథా । గోశృంగం
దక్షిణంసింహప్రగృహ్ణీయాచ్ఛతజ్జలమ్ ॥ ఔదుంబరంతామ్రమయం । తతోభర్తృస్స

పీదద్యాత్సాన్నితస్యప్రయతస్యచ । ఆత్మనశ్చాభిషేక్తస్యంతతశీరసితజ్జలమ్ ॥ ఉప
 వాసేషుకర్తవ్యమేతద్ధివ్రతకమచక్షతి ॥ సర్వప్రతేషుసంకల్ప విధిశ్చభారతే ॥ గృహీ
 త్వేదుంబరంపాత్రం వారిపూర్ణముదజ్ ముఖః।ఉపవాసంతుగృహీయాద్యద్వాసం
 కల్పయెద్భుధః ॥ హస్తేనైవేత్యథః॥ అధఃవతారంభకాల్మ మదనరత్నేగార్గ్యః॥అ
 స్తగేచగురౌ శుక్రేబాలేవృద్ధేచులిష్టుచే । ఉద్యాపనము పారంభంప్రతానాంనైవ
 కారయేత్ ॥ రత్నమాలాయాం ॥ సోమసౌమ్యగురుశుక్రవాసరాస్సవ్యకగ్గుసుభవం
 తిసిద్ధిదాః । భానుభామశనివాసరేషుచప్రోక్తమేవఖలుకర్మసిద్ధతిః ॥ తథా ॥ విరుద్ధ
 సంజ్ఞాత్వ యేచయోగాస్తైషామనిష్ఠః ఖలుపాదఆద్యః । సవైభృతిస్తువ్యతిపాతనా
 మాసర్వోఽప్యనిష్ఠః పరిఘస్యచాద్ధమ్ ॥ తిస్రస్తుయోగేప్రథమేసప్రజేవ్యాఘాతసంజ్ఞే
 నవపంచశూలే । గండేఽతిగండేచషడేవ నాడ్యశ్శుభేషుకార్యేషువివర్జనీయాః॥సంగ్ర
 హే॥ కృష్ణేగ్నిదిశయోరూర్ధ్వంసప్తమీభూతయోరథః । శుక్లేవేదేశయోరూర్ధ్వం
 భద్రాప్రాగ్గుసుపూర్ణయోః ॥ శ్రీవతిః ॥ ససిద్ధిమాయాతికృతంచవిప్లవం విహరిహ
 తాదికమత్రసిద్ధమ్ ॥ వ్యవహారసముచ్చయే ॥ దశమ్యామప్తమ్యాం ప్రథమఘటికా
 పంచకపరంహరిద్యుస్సప్తమ్యాంద్విదశశఘటికాం తేత్రఘటికమ్ । తృతీయారాకా
 యాంఖయమంఘటికాభ్యఃపరభవంశుభంవిప్లేఃపుచ్ఛం శివతిథిచతుర్థ్యాస్తువిరమే॥
 తత్రైవ ॥ సర్పిణీతునితేపక్షే కృష్ణేచైవతువృశ్చీకీ । సర్పిణ్యాస్తుముఖంత్యాజ్యంవృశ్చి
 క్యాః పుచ్ఛమేవచ ॥ మాధవీయే ॥ విష్టిర్యదాహనితిథిరపరాధజాతా పూర్వార్ధ
 జానిశితదాశుభదాచపుచ్ఛ ॥ బ్రహ్మయామశే ॥ దిశభద్రాయదారాత్రారాత్రిభ
 ద్రాయదాదివా । నత్యాజ్యా శుభకార్యేషు ప్రాహురేవం పురాతనాః॥ శ్రీవతిః॥
 షష్ఠౌష్ఠతోద్వాదశశాంకరాచ్చ పారందరాద్భానినవక్రమేణ । పూర్వార్ధమధ్యా
 పరభాగ యుంజచిరంతనజ్ఞ్యాతిషివైఃస్మృతాని ॥ ప్రతారం భేచవిశేషః - మ
 తనరత్నే సత్యప్రతేనోక్తః ॥ ఉదయస్థాతిధిర్యాహినభవేద్దిన మధ్యభాగ్ । సా
 ఖండావప్రతానాంస్యా దారంభశ్చ సమాపనమితి ॥ దేవతః ॥ అఘక్తాప్రతాత
 రాహారంస్నాత్వా చమ్యసమాహితః । సూర్యాయ దేవతాభ్యశ్చ నివేద్యవ్రతమా
 చరేత్ ॥ మదనరత్నే భవిష్యే ॥ క్షమాసత్యం దయాదానంశౌచ మింద్రియనిగ్ర
 హః । దేవపూజాగ్నిహవనంసంతోషస్త్రైయవర్జనమ్ ॥ సర్వప్రతేష్వయంధర్మస్సా
 మాన్యోదశధాస్మృతః॥అగ్నిహోమస్తద్దైవత్యః వ్యాసృతిహోమోవేతివధకా
 మానః - యత్తుతేనోక్తం, సర్వపదమేతత్పురాణోక్తప్రకృతవ్రతపరం, ప్రతాంత
 రేతువిధ్యంతరసత్వే హోమోఽన్యథాన, అతఏవైకాదాశ్యాంశిష్టానాం హోమా
 నాచరణమితి, తన్న జపోహోమశ్చేతివక్ష్యమాణైక వాక్యత్వేనాప్యకామ్యవ్రతస

మాప్తిపరత్వాత్. తత్త్వంతుసాప్తదశ్యస్యపశుమిత్రవిందాదిప్రకరణాన్ధేనేవతత్తద్యై
తవిశేషహూమవిధిభిరస్యోపసంహారణి, విష్ణుధర్మే || తజ్జవ్యజనంధ్యానంతత్కా
థాశ్రవణాదికమ్ | తదర్చనంచతన్నామకీర్తనశ్రవణాదయః || ఉపవాసకృతామేతే
గుణాః ప్రోక్తామనీషిభిః || కౌర్మే | బహిర్గ్రామాంత్యజాన్ నూతినపతితంచరజస్వ
లామ్ | నస్సృశేన్నాభిభాషేతసేక్షేతవ్రతవాసరే | పృథ్వీచంద్రాదయః, అగ్నిపు
రాణి || స్నాత్వావ్రతవతాసర్వప్రతేషు వ్రతమూర్తయః | పూజ్యాస్సువర్ణమయ్యా
ద్యాశ్చక్త్యావైభూమికాయినా || జపోహూమశ్చసామాన్యం వ్రతాంతేదానమేవ
చ | చతుర్వింశద్ద్వాదశశవాపంచవాత్రయసేవచ || విప్రాభోజ్యాయథాశక్తిజేభ్యో
దద్యాచ్చదక్షిణామ్ | ఆత్రవిప్రాశ్చిత్తుల్లింగనిదేశాత్పుమాంససేవభోజ్యాః, న
తుస్త్రీయః - ఏవంసహస్రభోజనాదావపివిరూపైక శేషస్యప్రమాణాంతరంవినాయు
క్తత్వాత్ - అతఏవద్వయోర్యజమానయోఃప్రతిపదంకుర్యాత్ - బహుభ్యోయజమా
నేభ్యశ్చత్యజా విరూపైకశేషాయోగాత్ - సత్త్వభిప్రాయంద్విత్వంబహుత్వం
వా సదభవీత్యుక్తమాచార్యైః - పార్థసారథినాచ - ఏతేపైకస్యబ్రాహ్మణస్యా
సృత్యాభోజనంపరాస్తంబహుత్వపైకపదశ్రుత్యాబ్రాహ్మణాన్వితత్వేన భాజనా
న్వయాభావాదిత్యవ్రతవిస్తరః - శూద్రస్యతుప్రతిపాదిపద్విప్రద్వారావ్యాప్యతి
హూమజ్జివగ్ధమానః వ్రతమూర్తయోవ్రతదేవతాప్రతిమాః - ప్రతిమాస్వరూపం
చమదనరత్నేభవిష్యే || అనుక్తద్రవ్యతత్సంఖ్యాదేవతాప్రతిమాన్యవ | సౌవణిక
రాజాతీతామిన్యక్షజామార్తికీతాథా || చిత్రజాప్తిప్రేభోత్థానిజవిత్రానురూపతః
ఆమాషాత్పలవర్యంతం కర్తవ్యాశాత్యవర్జితైః || తత్రైవబ్రాహ్మే | ఆజ్యంద్రవ్య
మనాదేశేజహూమిషువిధీయతే | మంత్రస్యదేవతాయాశ్చప్రజాపతిరితిస్థితిః || మం
త్రానుక్తౌసమస్తవ్యాహృతిరూపోమంత్రః - ప్రజాపతిశ్చదేవతేతి కల్పతరుః - వర్ధ
మానధృతదేవీరాపుణ | హూమోగ్రహదిపూజాయాం శతమస్తాధికంభవేత్ |
అష్టావింశతిరష్టైవా యథాప్రాప్తవిధీయతే || మదనరత్నే || అనుక్తసంఖ్యా
యత్రస్యాచ్చతమష్టోత్తరంస్మృతమ్ | వర్ధమానధృతవృద్ధశాతాతపః||ఉపవాసంద్వి
జఃకృత్వా తతోబ్రాహ్మణభోజనమ్ | కుర్యాత్తేనాస్యసగుణ ఉపవాసోఽభిజాయతే
వ్రతోద్యాపనానుక్తౌ పృథ్వీచంద్రాదయః నందిపురాణే || కుర్యాదుద్యాపనంతస్య
సమాప్తాయమదీరితమ్ | ఉద్యాపనంవినాయత్తుతద్యైతం నిష్కలంభవేత్ || యది
చోద్యాపనంనోక్తం వ్రతానుగుణతశ్చరేత్ | విత్తానుసారతోద్యాపనంనోద్యా
పనేవ్రతే || గాత్రైచ్చకాంచనందద్యా ద్వైతస్యపరిపూర్తయే || అశక్తానారదీయే||
సర్వేషామప్యలాభేతుయభోక్తకరణంవిరా | విప్రవాక్యంస్మృతంశుద్ధం వ్రతస్యపరి

పూర్తయే || యథావిప్రవచోవస్తు గృహ్లాతిమనుజశ్శుభమ్ | అదత్వాదక్షిణాం పా
 వస్సయాతిసరకంధ్రువమ్ || భారతే || వేదాపనిషదేచైవ సర్వకర్మసుదక్షిణా || స
 ర్వక్రతుమయోద్దిష్టా భూమిర్గావోభకాంచనమ్ || బైజవాహి || శివనేత్రోద్భవంయ
 స్మాద్రజతంపితృవల్లభమ్ | అమంగళంతద్యత్నేన దేవకా ర్యేషువర్జయేత్ || టాడ
 రాసందేదేవీపురాణే || వ్రతేచత్థిరేధ్యయనేత్రాధైపిచవిశేషతః | పరాన్నభోజనాద్దే
 వియస్యాన్నంతస్యతత్ఫలమ్ || పృథ్వీచంద్రోదయేఽగ్నిపురాణే || నిత్యస్నాయామి
 తాహారోగురుదేవద్విజార్చకః || తూరంతూరంచలవణం మధుమాంసంజవర్జయేత్ ||
 తూరాస్తుతత్రైవోక్తాః || తిలముద్గాదృతేజైబ్యం సగ్యేగోధూమకోద్రవం | ధా
 న్యకందేవధాన్యంచ శమిధాన్యంతదైక్షవమ్ || స్విన్నధాన్యంతథావ్యంమూలంతూ
 రగణః స్తృతః || గోధూమానాంతుతత్రైవ ప్రతిప్రసవః || ప్రేహిపద్మికముద్గాశ్చ
 కలాయస్సతిలంపయః | శ్యామాకాశ్చైచ నీవారాగోధూమాద్యావ్రతేహితాః ||
 కూక్మాండాలాబువారాక పాలంకీజ్యోత్స్నికాస్త్యజేత్ | చతురైభృతుం సక్తుక
 ణాశ్చాకందధిఘృతంమధు || శ్యామాకాశ్చాలిసీవారా యావకంమూలతండులమ్ |
 హవిష్యవ్రతసక్తాదావగ్ని కార్యాదికేహితమ్ || మధుమాంసంవిహాయాన్యద్యతే
 వాహితమితి || శమిధాన్యంమాషాది, పాలంకీమధ్యదేశేహితి ఇతి ప్రసిద్ధా
 జ్యోత్స్నికా-కోశాతకీ - మితాక్షరాయాం గౌతమః || చతురైభృతుసక్తుకణయావకశా
 కషయోదధి ఘృతమూలఫలాద కానిహవీంస్యత్రోత్తరంప్రశస్తానిపయోదధిఘృ
 తంజగన్యమితి || అన్యేచవిశేషా ఏకాదశీచాతుర్మాస్యాది ప్రకరణేవత్వంతే - గృ
 హీతవ్రతత్యాగేతు మదసరత్నే ఛాగలేయః || పూర్వంవ్రతంగృహీత్వాయో నచ
 రేత్కామమోహితః | జీవన్మసతిచాండాలో మృతశ్చాన్వచాభిజాయతే || తత్రప్రా
 యశ్చిత్తముక్తం పృథ్వీచంద్రోదయేఽగ్ని గారుడపురాణయోః || క్రోధాత్పరమా
 దాల్లోభాద్వావ్రతభంగోభవేద్యది | దివత్రయంసఘంజీత ముండనంశిరసోభవా ||
 ఇతిప్రాయశ్చిత్తామ్నాదతిక్రాంత వ్రతానుష్ఠానంనాస్తీతి గమ్యతే - యత్తు |
 ప్రాయశ్చిత్తంతతః కృత్వాపునరేవవ్రతీభవేదితివచనాత్ || యచ్ఛాతిక్రాంత మసి
 ద్రతంకార్య మేవేతిశూలపాణిః - తస్మధ్యేలోపేవ్రతశేష సత్వేజ్ఞేయం, ఏతచ్చశ
 క్తవిషయం, అశక్తౌతుకాలహేమాద్రా పురాణాంతరే || ఉపవాసాసమర్థశ్చేదే
 కవిప్రంతుభోజయేత్ | తావద్ధనాదివాదద్యా ద్భుక్తస్య ద్విగుణాంతథా || భుక్తశ్చ
 తభోజనః బ్రాహ్మణభోజనం విశేషిశేషః || సహస్రసమ్యుతాందేవీం జపేద్వాప్రాణ
 సంయమాత్ | కుర్యాద్వాదశసంఖ్యా కాన్యథాశక్త్యాతురోసరఇతి || శుద్ధితత్వే
 మాత్సేయే || ఉపవాసేత్వేశక్తానాం సక్తంభోజనమిష్యతే || మదసరత్నే వాయుపి

యే । ద్రవ్యదాతోపవాసస్యశలంప్రాప్నోత్యసంశయమ్ ॥ తథాఽపరాక్రేదేవ
 లః ॥ బ్రహ్మచర్యంతథాశౌచం సత్యమామిష వర్జనమ్ । వ్రతేష్వీతాని చత్వారి
 వరిష్టానీతిశ్చ ॥ మాత్స్యే ॥ తస్మాత్కృతోపవాసేన స్నానమభ్యంగపూర్వక
 మ్ । ఐర్జనీయంప్రయత్నేన రూపఘ్నంతత్పరంస్థప ॥ అన్యేచనియూస్తత్రితత్రా
 న్యేషణీయా * అధస్త్రీవ్రతేషు విశేషఉచ్యతే * తత్రహేమాద్రా వ్రతకాండే
 గారుడే ॥ గంధాలంకారతాంబూల పుష్పమాలానులేపనమ్ । ఉపవాసేనదుష్యం
 తిదంతథావసమంజసమితి ॥ ఇదంచసభర్తృకోపవాసవిషయం ॥ అంజనంచసతాం
 బూలం కుంకుమంరక్తవాససీ । ధారయేత్సోపవాసాపి అవైధ్యకరంయతః । విధ
 వాయతిమూర్ఘైకుమూరీ వాయద్విచ్ఛయేతి ॥ తత్రైవభవిష్యక్తే, తథావిష్ణుధ
 ర్మే ॥ సర్వేషుతూపవాసేషు పుమాన్వాధినువాసినీ । ధారయేద్ద్రక్తవస్త్రాణి కుసు
 మానిసితానిచ । విధవాశుక్లవసనమేకమేవహిధారయేత్ । మనురపి । పుష్పాలం
 కారవస్త్రాః గంధధూపానులేపనమ్ । ఉపవాసేనదుష్యంతి దంతథావసమంజసమ్ ॥
 మదనరత్నేవ్యాస ॥ దంతథావసపుష్పాది వ్రతేష్యస్యానదుష్యంతి ॥ యద్యపీదంస
 ర్యోపవాసవిషయంప్రతీయతే, తథాపిష్టాదారాత్సే భాగ్యాద్యర్థం క్రియమాణభ
 వరాత్రత్తిరాత్రాద్యుపవాసవిషయమేవ, నత్యేకాదశ్యాదివిషయం ॥ అసకృజ్జలపా
 నాచ్చ సకృత్తంబూలచర్వణాత్ । ఉపవాస ప్రణశ్యేతదివాస్వాపాచ్చ మిధునా
 దిత్యవరాక్రేదేవలేనత్సపేధాత్ సచాగ్యపుంవిషయత్వేన సావకాశత్వాత్
 స్త్రీణాంతాంబూలాదిప్రాప్నోతీతివాచ్యం - తాంబూలాదిప్రాపకవైధ్య వైకాదశీ
 తరివిషయత్వేన వైపరీత్యస్యాపి సువచనత్వాత్ - యస్తుచారివౌశే ॥ అంజనంరోచ
 నంచైవ గంధాకానుమనస్తథా । వ్రతేచైవోపవాసేభ నిత్యమేవవివర్జయేత్ ॥ శిర
 సోఽభ్యంజనంసామ్యే వైవమేతత్ప్రశస్యతే । సపాదియోర్నుగతస్య స్నేహేనేతిస్థి
 తిః స్మృతేతి ॥ తత్రత్రైలోక్త పుణ్యవ్రతవిషయం, సతుగర్వత్ర, పూర్వోక్తవిరో
 ధాదితి మదనరత్నేఉక్తిం ॥ తత్రైవ- అశ్రుప్రసాతోరోషశ్చ కలహస్యకృత్తిస్తథా ।
 ఉపవాసాద్వృతాద్వాపి సవ్యభిషయతిస్త్రియమ్ ॥ స్త్రీయమిత్యుపలక్షణం -
 మదనరత్నే, శివధర్మే ॥ దానవ్రతాని నియమాజ్ఞానం ధ్యానంహుతంజపః । య
 త్సేనాసికృతంసర్వం క్రోధితస్యవృథాభవేత్ ॥ * అథసూతకాదానిర్ణయః * త
 త్రకావమాత్యాశాచయోస్సర్వస్త్యైర్కర్మనివృత్తి ర్విబంధేషుస్పృహైవ గౌడాస్తు
 క్షుతాశాచాదావపి తామాహుః ॥ జ్ఞానూర్ధ్వంక్షుతజేజాతే నిత్యకర్మనచాచరేత్ ।
 వైమిత్తిచతదధస్యప్రక్షోసవాచరేత్ ॥ లోతకెవసముత్పన్నే జ్వరకర్మణిహై
 ధునే । ధూమోష్ణారేతథావాంతౌ నిత్యకర్మాణినంత్యజేత్ ॥ ద్రవ్యేభుక్తేభ్యశీరేవ

నైవభుక్తా వసికించనః కర్మకర్త్యాన్నరోనిత్యం సూతకేమృతకేతథా॥ ఇతికాలికాపురా
ణాత్ - వస్తుతస్తుపూర్వం దేవీ పూజాపక్రమాత్తన్తా ప్రవిషయత్వమస్యేతియుక్తం
ప్రతీమః - తథాహేమాద్రాపాద్యై ॥ గర్భిణీసూతికాదిశ్చ కుమారీవాధరోగిణీ
యదాశుద్ధాతదాన్వేనకారయే త్ప్రయతాస్వయం॥ ఇతి॥ పుంసోప్యేషవిధిః, లింగ
స్యావివక్షితత్వాత్ - తేనయస్మిన్ప్రతేయత్పూజాద్యుక్తం తదన్వేనకారయేత్ - శా
రీరనియమాత్స్వయం కుర్యాదితిహేమాద్రావ్యాచఖ్యా, సప్రతిసాంప్రతేఇతివి
ష్ణూకేశ్చ, ఆరంభస్తునభవత్యేవ, శుద్ధితత్వేవిష్ణుః ॥ బహుకాలికసంకల్పా గృహీ
తశ్చపురాయది । సూతకేమృతకేదైవ ప్రతంతవైషమ్యపరిణి ॥ ఏతత్కామ్యపరం
త్యంతవినారబంధమపి కార్యమితిగాడాః - మదనరత్నే ॥ పూర్వసంకల్పితంయచ్చ
ప్రతంసునియతవ్రతైః । తత్కర్తవ్యంనరైశ్శుద్ధం దానార్చనవివర్జితమ్ ॥ మాధవీ
మేకార్చ్యే ॥ కామ్యోపవాసేప్రక్రాంతే త్వంత రామృతసూతకే । తత్రకామ్యప్రతం
కుర్యాద్దానార్చనవివర్జితం॥ ఇతి॥ ఏతేనసాంకేధికారాద్వైతాంగదేవ పూజాదికా
ర్యమితిసర్థమానోక్తిః పరాస్తా - ప్రారబ్ధంపూజాదికార్యమేవ - సవరాత్రేతుత
త్రైవిశేషం వక్ష్యామః, ఏవంరజస్వలాపి - యత్తునత్యచృతః - ప్రారబ్ధదీర్ఘతపసాం
నారీణాంయద్రజోభవేత్ । సతత్రాపివ్రతస్యస్యా దుపరోధః కథంచన॥ ఇతి॥ తత్ప్రతి
నిధినాకారణైత్యేతత్పరమ్ - తదుక్తం మదనరత్నేమాత్మే ॥ అంతరాతురజో
యోగే పూజామన్వేనకారయేత్॥ ఇతి॥ ప్రతినిధయశ్చ నిర్ణయామ్యుత్పైతీసనిః॥ ధా
ర్యాపత్యుర్వీతంకుర్యాద్ధ్యార్యాశ్చపతిర్వీతమ్ ॥ అసామర్థ్యపరస్తాభ్యాం ప్ర
తభంగో నజాయతే ॥ సాంకేతి ॥ పుత్రంవావినయోపేతం భగినింభ్రాతరంతథా
ఏషామభావపవానయం బ్రాహ్మణం వానియోజయేత్ ॥ కాత్యాయనః॥ పితృమాతృ
భ్రాతృపతిగుర్వధైచవిశేషతః । ఉపవాసంప్రకుర్వాణః పుణ్యంశతగుణాలభేత్॥ మా
తామహదీనుద్దిశ్య ఏకాదశ్యాముపోషణే । కృతేతేతుఫలంవిప్రా స్సమగ్రంసమవా
న్నయః ॥ మదనరత్నేప్రభాసఖండే ॥ భర్తాపుత్రః పురోధాశ్చ భ్రాతాపత్నీసఖాపి
చ । యాత్రాయాంధర్మకార్యేషు జాయంతేప్రతిహస్తకాః ॥ ఏభిఃకృతం మహాదేవి
స్వయమేవకృతంభవేత్ । తత్రైవవాయవీయ ॥ స్వయంకర్తుమశక్తశ్చై త్కార
యీతపురోధసా । ఇదంచనర్వవర్ణసాధారణం, అవిశేషాత్, యత్తుకశ్చిదాహ
శూద్రస్య బ్రాహ్మణాదిరేవ ప్రతినిధిర్యక్తోనశూద్రః ॥ జపస్తపస్తీర్థసేవా ప్రవ్ర
జ్యామంత్రసాధనమ్ ॥ విప్రైస్సంపాదితంయస్య సంపన్నంతస్య తత్ఫలమితిమరీచి
వచనాదితి - తత్తుచ్చం - ప్రవ్రజ్యాదీనాం శూద్రదేవసంభవాద్విషయే ప్రాయదర్శ
నాదిత్యాదేనాస్యబ్రాహ్మణాదిగోచరత్వాత్, యదాపిఉపవాసోవ్రతంహేమామ

స్త్రీర్థస్నానజపాదీకమితి పూర్వార్థేకపాతస్తదాపిసపవదోషస్త్రీశూద్రపతనానిష
డితిమానవీయేజపిషేధాత్, చస్తుతస్తుసంపూర్ణతావాచనమాత్రమత్రోచ్యతేతిప్ర
తినిధేఃకావారైత్యలం - అత్రవిశేషమాహత్రికాండమండనః॥ కామ్యేప్రతినిధిర్నా
స్తినిత్యేనైమిత్తికేచనః । కామ్యేపుష్పక్రమాదూర్ధ్వంకేచిత్ప్రతినిధివిదుః॥ సన్యా
త్ప్రతినిధిర్భూతస్వామిదేవాగ్నికర్మను । సదేశకాలయోర్నాస్తినిరణేరగ్నిరేవ
సా ॥ నావీప్రతినిధాతవ్యంనిషిద్ధంవస్తుకుత్రచిత్ ॥ హిరణ్యకేశినిత్రేపి ॥ సన్యామి
త్వస్యభార్యాయః పుత్రస్యదేశస్యకాలస్యాగ్నేర్దేవతాయః కర్మణశ్చబ్రహ్మచరీతి
నిధిర్విద్యతేతి * అఖప్రతాదిసన్నిపాతేనిర్ణయః * తత్రతిధివ్యయసన్నిపాతేతత్రో
క్తందానవహోమాదిక్రమేణానుష్ఠేయం - ఆవిరోధాత్ ఇదంపూర్వారభేష్యవ.
ఏకమధ్యేనస్యకామ్యకర్మారంభస్తునభవత్యేవగుణఫలాదృతేయస్యయజ్ఞేవ్రతతేం
తరాయజ్ఞస్తాయతేతంయజ్ఞంనీర్మతిర్గృహ్లాతీతి రాణకధృతశ్రుతేఃయజ్ఞఃప్రతాది
కర్మమాత్రం, ఆనాగేనవ్యవధానదోషస్యసర్వత్రసామ్యాత్, శిష్టాస్తుమాఘకార్తి
కస్నానాదిమధ్యే, లక్షహోమామతులాభారతశ్రవణాద్యాచరంతి తన్నిత్యమధ్యేనస్తు.
కామ్యమధ్యేచింత్యం, యత్రతునక్తకభక్తాదావిరోధస్తత్రప్రాథమ్యాదేకభక్తం
కార్యం, నక్తంతుపరేద్యుస్తతిధాగౌణకాలేకార్యం, సమకాలీనవిరుద్ధవ్రతాదాతు
ఏకంస్వయంకృత్యాన్యధ్భార్యాదినాకారయేదితిమాధవః, యత్రతుశివరాత్వా
దాతిధిమధ్యేపారణయాఽహ్నిభోజనంప్రాప్తం ॥ భూతాష్టమ్యోక్తివాఘక్త్యా
త్రాధుక్త్యావపర్యణి । ఏకాదశ్యానుహోరాత్రంభుక్త్యాచాంద్రాయణంచరేత్ ఇతి
తన్నిషేధశ్చ తత్రపారణాయవైధత్వాద్దివైవభోజనంనిషేధస్తు రాగప్రాప్తభోజ
నవిషయఃఏవమష్టమ్యాదినక్తవ్రతేనంక్రాంత్యాచారవౌసంకప్తచతుర్థ్యాంచరాత్రా
భోజనంయత్రత్వప్రమ్యాదాదివాభుజిషేధః-సంక్రమేచరాత్రావితినీషేధద్వయంత
త్రోపవాసఏవకార్యః యద్యపీపుత్రిణఉపవాసోనిషిద్ధస్తథాపి ఉపవాసనిషేధేతుభ
క్ష్యంకించిత్ప్రకల్పయేడితి వచనాత్కించిద్భక్షయిత్వోపవాసఃకార్యః-చాంద్రాయ
ణమధ్యేఏకాదశ్యాచాంద్రాయణానియమేనతుభోజనంకార్యమేవ - చాంద్రాయణ
స్యకామ్యత్వైసనిత్యబాధకత్వాత్ - అబాధనగత్యసంభవాచ్చ-ఏకాదశ్యామేకాంత
రోపవాసాదిపారణాయాం జలపారణాంకృత్వోపవసేత్ - ఆపోవాళితమనశితంచేతి
శ్రుతేః - ఏవంద్వాదశ్యాంమాసోపవాసక్రాద్ధప్రదోషాదిషుజ్ఞేయం - ఏవంకామ్య
నైమిత్తికనిత్యత్వాదికృతంబలాబలంస్వయమూహ్యమితిదిక్ - ఇతినిర్ణయసింధౌవ్రత
పరిభాషాసమాప్తః. —*అఖప్రతిపదాదినిర్ణయః* —శుక్లప్రతిపదపరాష్టావ్యా
పిత్యేపూర్వాగ్రాహ్య - యుగ్మవాక్యాత్ ॥ ప్రతిపత్సమ్ముఖికార్యయాభిషేదాత్

రాష్ట్రీకీతిసాక్షిండోక్తేః॥ శుక్లాస్యాత్పత్తిపత్తిధిః ప్రథమతశ్చేత్సావరాష్ట్రాభవేదితి
 దీపికోక్తేశ్చ - అపరాష్ట్రాశ్చపంచభాషితవేదినే చతుర్థోభాగః - తదభావేనాయా
 హ్వావ్యాపిసీగ్రాహ్య - తదభావేతుసాయాహ్వావ్యాపిసీపరిగృహ్యతామితిమాధవోక్తేః
 కృష్ణాతుపరా ॥ కృష్ణాతూత్తరతోభిలేదిపికోక్తేః - కృష్ణాపిపూర్వైవేత్యనంతభ
 ట్టాః - సర్వతిథిషువర్జ్యాన్యక్తానిముహూర్తదీపికాయాం ॥ కూశ్మాండంబృహతీఫ
 లా నిలవణంవర్జ్యంతిలాఘంతిథాతైలంచామలకం దివంప్రవనతాశీర్షంకపాలాంశ్ర
 కమ్ | నిష్పాపాంశ్చమసూరికాన్ఫలమధౌ వృంతాకసంజ్ఞంమధున్యూతంస్త్రీగమనం
 క్రమాత్పత్తిపదాదిష్యేవమాషాడశ ॥ శీర్షంనాతికేళం - కవాలంఆలాబు, ఆంత్రం
 వటోలకం - భూపాలః ॥ కూశ్మాండంబృహతీతూరంమూలకంపనసంఫలమ్ | దాత్రీ
 శిరఃకపాలాంశ్రంసఖచర్మతిలానిచ ॥ యురకర్మాంగనాసేవాంప్రతిపత్ప్రభృతిత్యజేత్
 సఖంశింబీ - చర్మంమసూరికా - ద్వితీయాతుకృష్ణాపూర్వాశుక్లోత్తరేతిహేమాద్రి॥
 కృష్ణాద్వితీయా౨౨దిమాపూర్వాహ్మయదిసాసితాతుపరతస్సర్వేదిపికోక్తేః-మా
 ధవాసంతభట్టమతేతుసర్వాపిద్వితీయాపరా - తథాచమాధవః ॥ పూర్వేద్యురసతీ
 ప్రాతఃపరేద్యుస్త్రిముహూర్తగా | సాద్వితీయా౪రోహిష్యా పూర్వవిధాతతో
 న్యధేతి ॥ తృతీయాతుసర్వమతేరంభావ్యతిరిక్తావరైవ - తేనయుగ్మవాక్యంరంభాప్ర
 తిపషయం ॥ రంభాఖ్యాంవర్జయిత్వాతుత్పతీయాంద్విజనత్తమ | అన్యేషుసర్వకా
 ర్యేషుగణయుక్తా ప్రశస్యత ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - గౌరీప్రతేతువిశేషమాహమాధ
 వః ॥ ముహూర్తమాత్రసత్వేపిసినేగౌరీప్రతంకురే | శుద్ధాధికాయామప్యేవంగణ
 యోగప్రశంసనాదితి - చతుర్థ్యపిసర్వమతేగణేశ ప్రతాతిరిక్తావరైవ, యుగ్మవా
 క్యాత్ ॥ ఏకాదశీతథాషష్ఠి అమావాస్యచతుర్థికా | ఉపోష్యాఃపరసంయుక్తాః
 పరాఃపూర్వేణసంయుతా ఇతిమాధవీయే బృహద్యస్థితోక్తేశ్చ - నాగచతుర్థీతుమ
 థ్యాహ్నావ్యాపిసీపంచమీయుతాచగ్రాహ్యేతి నిర్ణయాన్మృతేమాధవీయేచోక్తం॥
 యుగంమధ్యందినేయత్రతత్రోపోష్యఫణీశ్వరా ॥ క్షీరేణాప్యాయ్యపంచమ్యాం
 పూజయేత్ప్రాయతోసరః ॥ విషాణితస్యసశ్యంతినతాహింసంతిపన్నగాః - ఇతిమా
 ధవీయేదేవతోక్తేః॥ యుగంచతుర్థీపూర్వత్రమథ్యాహ్నావ్యాప్తాపూర్వా, అన్యవక్ష్యే
 ముపరైవ, పంచమ్యాంపూజోక్తేః, గణేశప్రతే తృతీయాన్యుతైవచతుర్థీ ॥ చతుర్థీతు
 తృతీయాన్యాంమహాపుణ్యఫలప్రదా ॥ కథావ్యాప్రతిభిర్వత్సగణనాథసుతోషిణీఇతి
 హేమాద్రాబ్రంహవైవర్తాత్ - మాధవీయేతుగణేశ ప్రతేమథ్యాహ్నావ్యాపిసీ
 ముఖ్యా ॥ చతుర్థీగణనాథస్యమాత్మవిధాప్రశస్యతే ॥ మథ్యాహ్నావ్యాపిసీచేత్సాన్య
 త్పరతశ్చేత్సరేహసీతిబృహస్పతి వచనాత్ ॥ పాతశ్శుక్లతిలస్సన్వాత్వామథ్యాహ్నా

పూజయేన్న పేతితత్కల్పేభిదానాచ్చ, తేనపరదినేతత్వేపరా, అన్యథాపూర్వేత్సు
 క్తం, వస్తుతస్తుయత్రభాద్రశిక్షచతుర్థ్యాదా గణేప్రతివిశేషేమధ్యాహ్నాపూజో
 త్తా తద్విషయాణ్యేవప్రాగుక్తవచనాని సతుసార్వత్రికాణి సంకష్టచతుర్థ్యాదాబ
 హూనాంకమకాలానాంబాధాపత్తే - తేనసర్వత్రగణేశప్రతే పూర్వైకేతిసిద్ధం,
 సంకష్టచతుర్థీకు చంద్రోదయవ్యాసశీగ్రాహ్య, దినద్వయేతత్వేమాసృయోగ్య స
 త్యాత్సూర్యేతికేచిత్ - అక్యేతుదినేముహూర్తకాయాదిరూపస్య తృతీయాం
 గన్యాభావాత్పరదినేమాధవోక్తమధ్యాహ్నావ్యాససత్యాత్సం పూజిత్యాచ్యపరే
 త్యాచక్షతే, దినద్వయేతదభావేతుపరైవ, గౌరీప్రతేతుపూర్వైవ ॥ గణేశగౌరీబ
 హూలావ్యతిక్రా ప్రకీర్తితాః । చతుర్థ్య పంచమీవిధాదేవతాంతరయోగతత్త్వము
 దనరత్నే బ్రంహచైవరత్ - పంచమీతుమాధవమతేనర్వాపూర్వా ॥ చతు
 ర్థీసంయుతాకార్యాపంచమీపరయానతు । దైవేకమణి త్యేచక్షుక్ల పక్షేతథా
 సితాతత్త్వహరితోక్తే హేమాద్రిమతేతుకృష్ణాపూర్వాసితాపరా ॥ కృష్ణాపూర్వయు
 తాసితాపరయుతాస్యాత్పంచమీతత్త్వదీపికోక్తా ॥ వస్తుతస్తుహరితోక్తిరుపవాసవిష
 యా ॥ ప్రతిపత్పంచమీదేవసానిత్రీభూతపూజామా । పవమీదశమీచైవసోపాహ్వా
 పరసంయుతాతత్త్వ బ్రంహచైవరత్ ॥ యత్తు ॥ పంచమీతుప్రకర్తవ్యాపస్త్యాయ
 త్తాతునాతదేత్వాపస్త్యంబీయం, తత్సంధప్రతఃసం ॥ సందోపవాసేస్తీకార్యా
 పంచమీపరసంయుతేతి వాక్యకేషాదితిమాధవః, తన్నాగపూజావిషయమిత్యసం
 తభట్టపిర్ణయాన్యతాదయ - చమత్కారచింతామణౌచ ॥ పంచమీనాగపూజా
 యాంకార్యాపస్త్యసమన్వితా । తస్యాంతుతుషీతానాగా ఇతరాసుపతుధికేతితేన
 నాగపూజాదాపరైవ - యత్తుమదనరత్నదివోదాసీయయోః శ్రావణపంచమ్యతిరి
 క్తాపూర్వేత్సుక్తం ॥ శ్రావణేపంచమీశుక్లా సంప్రాక్తా నాగపంచమీ । తాంపరి
 త్యజ్యపంచమ్యశ్చతుర్థీసహితా వాతాతత్త్వసంగ్రహాకై ॥ గణేశస్కందయోగా
 భ్యాంక్రమాన్నాగశ్శుభాశుభ । మిత్రామిత్రేతయోఃప్రతేనాగానామాఖుబహికా
 జ్ఞాతీషట్కరిగన్మతాచ్చ శ్రావణపంచ మ్యతిరిక్తాయా నాగపంచమ్యాశ్చతుర్థీకా
 యుతత్వముక్తం తదుపవాసాదివిషయం పత్రేవాహనే ॥ షష్ఠీసర్వమతేస్కందప్ర
 తాతిరిక్తాపరైవయుగ్మవాక్యాత్ । నాగవిధానకర్తవ్యాపస్త్యేచైవకతోచనేతిస్కాం
 దాత్ - నిర్ణయమృతే ॥ షష్ఠీచసప్తమీచైవవారశ్చేదంశుమాలినః ॥ యోగోయం
 పద్మకోనామ మూర్యకోటిగ్రహైస్సమః ॥ సప్తమీపూర్వైవయుగ్మవాక్యాత్ ॥
 పస్త్యాయతానప్తమీచకర్తవ్యాతాతసర్వదేహిస్కాందాచ్చ - అప్తమీతుసర్వమ
 తేకృష్ణాపూర్వాసితాపరా ॥ ప్రతమప్రతప్తమీ కృష్ణాపూర్వాశుక్లాప్తమీచతే

మూఢులొక్కః - యదుకుక్కుష్టమిహుర్వయకృష్ణేతి దీపికోక్తౌ - శివశక్తి
 త్వవేతుకృష్ణాపుత్రరా - పక్ష్యయేపుత్రరైవశివశక్తిమహోత్సవ ఇతిమాధవో
 క్తః - దివోదాసీయే, భవిష్యే॥ యదాయదాసితాప్తమ్యాంబుధవారోభావేత్కృచి
 త్ । తదాతదాహిసాగ్రాహ్య ఏకభక్తాశనేనృప ॥ సంధ్యాకాలేతథాదైత్రేప్రసూ
 పైచ జనార్దనే । బుధాప్తమినకతకావ్యాహంతిపుణ్యంపురాతనమ్! అంత్యంపద్యం
 హేమాద్రావధృతం - నవమీతుసర్వమతేపూర్వాయుగ్మవాక్యాత్ ॥ నకుర్యాన్న
 వమీంతాతదశమ్యాతుకదాచనేతిసాగ్రంధాచ్చ - దశమీతుపూర్వాపరావేతిహే
 మాద్రిః॥ కృష్ణాపూర్వోత్తరాశుక్లా దశమ్యేవంవ్యవస్థితేతిమాధవః - వస్తుతస్తుము
 ఖ్యానవమీయతైవగ్రాహ్య । దశమీతుప్రకతకావ్యాసదుగాడ్విశసత్తమేత్యావ
 స్సంబోధైః - యత్తు ॥ సంపూర్ణాదశమీకార్యా పూర్వయా పరయాధవేత్యం
 గిరసోక్తం - తన్నవమీయక్తాలాభే బౌదయికీగ్రాహ్యేత్యేవం నేయం॥—*అత్రై
 కాదశీ*—తత్రైకాదశ్యవవాసో ద్వేధా, నిషేధ పరి పాలనాత్మకో ప్రతరూపశ్చ,
 తత్రాద్యః ॥ నశంభేనవిబేత్తాయం నఖాదేతూకమక నూకరా । ఏకాదశ్యాంనభుం
 జీతపక్షయో రుభయోరపీతి కామకా దేవలాద్యుక్తః - అగ్ని పురాణేపి ॥ గృహస్థా
 బ్రంహచారిచ అహితాగ్ని స్తతేవచ ॥ ఏకాదశ్యాం నభుంజీత పక్షయోరుభయో
 రపీతి ॥ నచాత్రపర్యదాసేనప్రతవిధి స్తథేత్రప్రతాదిశబ్దాభావాత్ - ప్రతరూపస్తు
 బ్రంహచైవతేక ॥ ప్రాప్తహరిదినేనమ్యగ్నిధాయనియమమనిశి । దశమ్యాముప
 వాసస్యప్రకుర్యాద్వైష్ణవంప్రతిమితి । ఇదంచశివభక్తాదిభిరపికార్యం । వైష్ణవోవా
 ధతైవోవా కుర్యాదేకాదశీప్రతిమితి శివభక్తామోక్తైః ॥ వైష్ణవోవాధతైవోవాసారో
 వ్యే తత్సమాచరేదితి సారపురాణాచ్చ - సోపిద్వేధా, నిత్యఃకామ్యశ్చ ॥ ఉపోవ్యై
 కాదశీంసత్యంపక్షయోరుభయోరపీతిగారుడోక్తైః । పక్షేపక్షేచకతకావ్యమేకాదశ్యా
 ముపోవమితివారదోక్తశ్చనిత్యతా ॥ యదీచ్ఛేద్విష్ణుసాయజ్యంత్రియంసంతిమా
 త్మకః । ఏకాదశ్యాంనభుంజీతపక్షయో రుభయోరపీతికామకాదిషుఫలప్రతేశ్చ -
 కామ్యతా - ఉభయైకాదశీప్రతంగృహస్థాతిరిక్తావామేననిత్యం - గృహ స్తస్యతుశు
 క్లాయామేవప్రతనిత్యంసకృష్ణాయాం ॥ ఏకాదశ్యాంనభుంజీతపక్షయో రుభయోర
 పి! వనస్థయతిధ మోయంశుక్లా మేవసదాగృహీతిదేవలోక్తైః - నచాసేనిషేధవా
 లనమేవవనస్థయతివిషయే ఉపసంప్రీయతేనతు ప్రతిమితివాచ్యం - అన్యపర్యదా
 సేనప్రతవిధివరత్వాత్ - అన్యథాపూర్వోక్తాగ్నిపురాణవచనేనిషేధపాలనేగృహస
 న్యాధికారోక్త్యావిరోధస్సాత్ - నిషేధస్యనివృత్తిమాత్రఫలత్వేన విశేషానపేక్ష
 కాదుపసంహారా యోగాత్ - అభావస్యధమకత్వాభావాచ్చ - తస్మాదనేనసర్వే

షామేకాదశీవ్రతవిధాయినాంసామాన్యవాక్యానాంపనస్థయతివిషయేఉపపంహారా
 న్నగృహస్థస్యకృష్ణాయాంనిత్యవ్రతప్రాప్తిః-కథంతహి ॥ సంక్రాంత్యాముపవాసం
 చకృష్ణైకాదశివాసరే । చంద్రసూర్యగ్రహేనైవనకుర్యాత్పుత్రవాన్గ్రహీ । ఇతి
 నారదాదివచనేమకృష్ణానిషేధః- ప్రాప్త్యభావాదితిచేత్, శ్రూయతా॥ శయనీబో
 ధనీమధ్యేయాకృష్ణైకాదశీభవేత్ । పైప్రాహ్మ్యగృహస్థేననాన్యాకృష్ణాకదాచ
 నేతిపాద్యే ॥ గృహస్థస్యఆమాఢీకాతిఃకీమధ్యస్థాయా కృష్ణావిహితాసా పుత్రవతోనిషి
 ధ్యతే, అన్యకృష్ణాయాంతునవిధిః-సర్వవిధీనాం పనస్థయతిషూప సంహారాన్ననిషే
 ధః ప్రాప్త్యభావాత్ - శయన్యాదివాక్యం త్వపుత్రగృహీగోచరమిత్యనంతభట్ట
 హేమాద్వాద్విగ్రంధాః - దీపికాపి ॥ అసితాతుశయనీబోధాంతర స్థాస్యధోనస్యా
 త్సత్త్వవతోపీతి - మదనరత్నేభవిష్యే ॥ యథాశుక్లాతథాకృష్ణాద్వాదశీమేసదా
 ప్రియా । శుక్లాగృహస్థైః కతకవాభోగసంతానవధిని ॥ ముముక్షుభిస్తథాకృ
 ణ్ణా నతేతేనోపదర్శితేతి ॥ నిషేధశాలనంకామ్యవ్రతంచసత్కృష్ణాయాం షర్వగృ
 హీణాంభవత్యేవ ॥ పుత్రవాంశ్చ సభార్యశ్చ బంధుయుక్తస్తతైవచ । ఉభయోః
 పక్షయోఃకామ్యవ్రతంకుర్యాత్తునైష్ట్యవమితి నారదోక్తైః - ఏతచ్ఛరస్వంకాలాద
 ర్శ్యేఉక్తం ॥ విధవాయావనస్థస్య యతేత్యైకాదశీద్వయే । ఉపవాసాగృహస్థస్యశు
 క్లాయామేవపుత్రిణః । భుజేర్నిషేధః కృష్ణాయాం సిద్ధిస్తస్యతతోవ్రతేఇతి - ప్రా
 చ్యాస్తునైష్ట్యవగృహస్థానాం కృష్ణాపినిత్యా ॥ నిత్యంభక్తిసమాయుక్తైర్నరైర్వి
 ణ్ణాపరాయణైః ॥ పక్షేపక్షేచకతకవ్యమేకాదశ్యాముపాపణమ్ ॥ సపుత్రశ్చసభార్య
 శ్చసుజనోభక్తిసంయుతః । ఏకాదశ్యాముపవసేత్పక్షయోరుభయోరపీతినారదోక్తై
 రిత్యాహుః- పుత్రశబ్దశ్చపత్యమాత్రవచనః-నారాయణవృత్తైః-పుమాంసయేవమే
 పుత్రాజాయేరన్నిత్యతాపత్యమాత్రవాచితోక్తైః - జనయద్భూహపుత్రాణీతిలిం
 గాత్ - పాత్రీమాతామహస్సేనేతిమనూక్తైః, పుత్ర్యాంలపత్యమిత్యధేతు శ్రీభ్యో
 ధగితిపాత్రేయత్యాపత్యైః, పుమాన్పుత్రోజాయతేఇతిచ- ఉపవాసనిషేధేవిశేషో
 వాయవీయేఉక్తః ॥ ఉపవాసనిషేధేతుభక్ష్యంకించిత్ప్రకల్పయేత్ । నదుష్యత్సుప
 వాసేపఉపవాసఫలంభేత్ ॥ భక్ష్యంచతత్రైపుక్తం ॥ సక్తంహవిష్యాన్నమవోదనం
 వాఫలంతిలఃక్షీరమథాంబుచాజ్యమ్ । యత్పంచగవ్యంయదివాపివాముః సశస్త్రమ
 త్రోత్తరముత్తరంచేత్యలం ॥ తత్రదశమీవేధోద్వేధాలరుణోదయవేధస్సూర్యోద
 యవేధశ్చేతి ఆద్యోగారుడే ॥ దశమీశేషఫలముక్తోయదిస్యాదరుణోదయః ॥ నైవో
 పాష్యంవైష్ణవేవతద్ధిశేకాదశీవ్రతమితి ॥ అరుణోదయస్వరూపంచమాధవీయేస్కాం
 డే ॥ ఉదయాత్పూర్వకృతవస్త్రుఘటికాలరుణోదయఇతి-యదపి ॥ ఉదయాత్పూర్వగృహవి

ప్రముఖాత్కద్యయసంయుతా ॥ సంపూజ్ఞైకాదశీనామతత్రైవ్రాపవసేద్గ్రహీ
తిగారుడసారథర్వాదివచనం-యచ్చభవిష్యే॥ఆదిత్యోదయవేళాయాః ప్రాజ్ఞుహూ
త్కద్యయాన్వితా॥ ఏకాదశీతుసంపూర్ణావిధాన్యాపరికిర్తితేతి॥ తదప్రసవసంహార
న్యాయేనదండచతుష్టయపరమేవ-హేమాద్రావప్యేవం. యత్తుబ్రహ్మవైవర్తే॥చ
తస్రోఘటికాఃప్రాతరుణోదయనిశ్చయః ॥ చతుష్టయవిభాగోత్రవేధాదీనాంకిలోది
తః॥ అరుణోదయవేధస్సాన్యతాన్ధకంతుఘటికాత్రయమ్॥అతివేదోద్విఘటికఃప్రభా
నందర్శనాద్రవేః॥ మహావేధోపితత్రైవదృశ్యతేర్కనదృశ్యతే॥ తురీయస్త్రవిహి
తోయోగసూర్యోదయేబుధైరితి॥తదస్యవయవద్వారారుణోదయవేధవిశేషపరమే
వేతిమాధవీయేమదనరత్నేచ-అంత్యస్తాదయవేధః,తథాన్యేపివేధాః-హేమాద్రా
మాధవీయేచగారుడే॥ ఉదయాత్పాక్షిఘటికావ్యాపిన్యేకాదశీయదా॥సందిగ్ధై
కాదశీనామవర్జ్యేయంధమకాంక్షిభిః ॥ ఉదయాపాజ్ఞుహూతేనన్యాపిన్యేకా
దశీయదా॥ సంయుక్తకాదశీనామవర్జ్యేయంధమకవృద్ధయే॥హేమాద్రా॥రాత్రేరం
తోష్టమోభాగోప్యరుణోదయఉక్తః॥ నిశఃపాన్తేతుయామాధేదేవవాదిత్రీవా
దనే॥ సారస్వతానధ్యయనేచారుణోదయఉచ్యతేఇతిస్మృతేః-అత్రైకే-ఏషాంసర్వ
పక్షాణాంముహూర్తద్వయేనకోడికారాన్నిశః పాన్తేఇతివచనాచ్చరాత్రిమాన
పక్షాత్సార్థత్రిదండాదయోనేకేరుణోదయాః తదాహహేమాద్రాః ॥ సార్థఘటికాత్ర
యోక్తిరష్టావింశతిఘటిమితరాత్రివిషయా, మహాత్తరాస్తురాత్రీరపేక్ష్యచతస్రీ
ఘటికాఇత్యుక్తమితీత్యాహుః- తన్న, అరుణోదయశబ్దస్యానేకార్థత్వాపత్తేః-నచ
ముహూర్తద్వయమర్థః-దండద్వయైకముహూర్తాదివేధానాంతథాప్యనుపపత్తేః-న
హి తేషాంయామార్థత్వమరుణోదయత్వంచాస్తి-ముహూర్తకద్యయస్యయామార్థ
స్యచచతస్రీఘటికాఇత్యనేనోపసంహారాచ్చనతదర్థః-నచసార్థంతుఘటికాత్రయ
మిత్యనేనాపితదాపత్తిశంక్యాతేనచతుర్దండవేధస్యైవ్రాక్తేః-చతుర్దండేర్థఘటిదశ
మీసత్వేహివేధస్తదర్థః-ద్విఘటికాదాతదయోగాచ్చ-యత్తుమతం-కియతారుణో
దయవేధఇత్యపేక్షాయాంసార్థఘటికాత్రయనియమాదరుణోదయేధః ఘటికాతో
న్యూనదశమీసత్వేనదోషఇతి-తత్తుచ్చం-ద్విదండాదావపితదాపత్తేః ॥ దశమీశే
షసంయుక్తోయదిన్యాదరుణోదయః॥ నైవ్రాపోష్యంవైష్ణవేనతద్ధిన్వైకాదశీవతమితి
గారుడేభవిష్యేచయోగమాత్రనిషేధాత్ నారదీయేసి॥లవవేధేపివిప్రేంద్రదశమ్యై
కాదశీంత్యజేత్॥ సురాయాబిందునాస్సప్రప్తంగంగాంభఇవనిమలమ్॥స్కందేపి॥
కలాకాష్ఠాదిగతైవదృశ్యతేదశమీవిభో॥ ఏకాదశ్యాంనకత్కవ్యంప్రతంరాజన్మ
దాచనేతి॥ మాధవోపాక్షహ॥ సోఽయంకలాదివేధోరుణోదయవేధేనూర్యోదయ

వేధేచనమానశ్చితి॥నిగమేపి॥ సర్వప్రకారవేధోయముపవాసస్యదూషకశ్చితి-అతప
వమాధవేనఅరుణోదయాద్యదండేల్పదశమీస్పర్శేసంపుక్తాకృత్సన్నుతియోగే
సందిగ్ధా-ముహూర్తవ్యాప్తాసంయుక్తాఉదయేసంకీర్ణేత్వ్యక్త్యా ॥ అరుణోదయవేళా
యాందశమీయదినంగతా॥ సంపుక్తకాదశీంతాంతుమోహినైదత్తవాన్ప్రభురితి
గోభిలాద్యుక్తేః - పూర్వోక్తగారుడాదేర్చసామాన్యతోవిశేషతశ్చారుణోదయవే
ధోనిషిద్ధః-యత్త్వస్థమభాగోరుణోదయశ్చితిహేమాద్రిణోక్తం - యచ్ఛమహత్త
రారాత్రిరితితత్పరమతంస్వయమేవదూషితం- అంతేప్యక్తం- వేధతారతమ్యంచ
దోషతారతమ్యాదుపపద్యతశ్చితిదోషతారతమ్యంచప్రాయశ్చిత్తతారతమ్యాదవగ
మ్యతే-తత్సంక్తంహేమాద్రిణోదయస్మృత్యంతరే॥ అజ్ఞానాద్యదివామోహాత్కుర్వన్నే
కాదశీంసరః-దశమీశేషసంయుక్తాంప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ ॥కృచ్ఛిపాదంసర
శ్చీర్వాగాంచదద్యాత్సవత్సకామ్॥సువర్ణస్యార్థకందేయంతిలద్రోణసమన్వితమ్ ॥ వి
ధానాంతరంత్రైవ॥ బ్రాహ్మణాన్భజయేత్త్రింశద్దాంచదద్యాత్సవత్సకామ్॥ధర
ణస్యార్థకందేయంతిలద్రోణమధాపివేతి ॥ అత్రవేధతారతమ్యాద్యవశేతి హేమా
ద్రిః-నిశఃప్రాంతశ్చిత్తపిదోషాధిక్యార్థమేవ-తస్మాద్చతుర్భుజికాత్మకవీరారుణోదయ
శ్చితినిష్ఠం - తేనపట్నంచాశద్దండానంతరందశమీప్రవేశేరుణోదయవేధఉక్రోభవతి-
అంత్యోపితత్రైవకణ్వేనోక్తః॥ ఉదయోపరివిధాతుదశమ్యైకాదశీయది । దానవే
శ్యః ప్రీణనార్థందత్తవాన్పాకశాసనశ్చితి॥ స్మృత్యంతరేపి॥ దశమ్యాఃప్రాంతమా
దాయయదోదేతిదివాకరః॥ తేనస్పృష్టంహరిదిసందత్తంజంభాసురాయతదితితత్రా
రుణోదయవేధోవైష్ణవవిషయః-తద్వాక్యేషువైష్ణవగ్రహణాత్ - తత్సర్వరూపంతు
మాధవీయస్కాండే॥ పరమాపదమాఫనోహర్షేవాసముపశ్ఛితే । వైకాదశీంత్యజే
ద్యస్తుయస్యదీక్షాస్తివైష్ణవీ॥ విష్ణ్వర్చితాఽఖిలాచారస్సహివైష్ణవఉచ్యతేశ్చితి-య
ద్యపిపితాదేరాగమదీక్షాయాంతన్మాత్రస్యవైష్ణవత్వంసతుపుత్రాదేస్తథాపిస్వపా
రంపర్యప్రసిద్ధమేవవైష్ణవత్వంస్తార్థత్వంచమన్యంతేవృద్ధాః-తత్త్వసాగరేభవిష్యే॥
యథాశుక్లాతథాకృష్ణాయథాకృష్ణాతథేతరా॥తుల్యేతేమన్యతేయస్తునవైష్ణవఉ
చ్యతే॥కేచిత్తుదశమ్యాంసవమీవేధమపిత్యజంతి-తత్రమూలంమృగ్యం-ఉదయవేధ
స్తుపరిశేషాత్ స్మార్తగోచరః-తథాహమాధవః॥అరుణోదయతేధోత్రవేధస్సూర్యో
దయేతథా । ఉక్తాద్వాదశమీవేధావైష్ణవస్మార్తయోఃక్రమాత్ ॥ హేమాద్రిస్తు
కేషాంచిదర్థరాత్రేపిదశమీవేధమాహ॥ అర్ధరాత్రేతుకేషాంచిద్దశమ్యావేధఉచ్య
తేకపాలవేధశ్చిత్వాహురాచార్యాయేహరిప్రియాః ॥ సతస్మమమతం యస్మాత్త్రి
యామారాత్రిరివ్యతశ్చితిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - అస్యార్థః- అసద్యతసేలకశ్చిత్తాత్

తాయాఃరాత్రేఃపశ్చిమయామద్వయమాగామిన్యాఃరాత్రేఃపూర్వయామద్వయంది
 వసశ్చసకాలవిషోఽద్యతనస్సకలఇత్యుక్తమహాభాష్యే- సపవనర్తమానఃకాలవ
 కాదశ్యహూరాత్రఃపాపవ్యః । తస్మద్దేదశహూప్రవేశేవిధాసాత్యాజ్యాఅతవవ
 హేమాద్రాదశమ్యాస్సంగదోషేణఅర్ధరాత్రాత్పరేణతు । వర్జయెచ్చతురోయా
 మాస్తస్సంకల్పార్చనయోస్సజేతివోషఉక్తః - చతురోయామాద్వివసస్యేత్యధః-
 స్వమతెతు, రాత్రేస్త్రియామత్వాత్ప్రహరత్రయం పూర్వశేషః, తేనచతుర్థప్ర
 హరవవవేధోయుక్తః, సోవ్యరుణోదయవవ॥ సూర్యోదయంవినానైవన్ననదానా
 దికఃక్రమఇతిమార్కండేయపురాణాత్ ॥ ప్రత్యూషోఽహర్ముఖంకల్యఃఇతికోశాద
 రుణోదయమారభ్యమార్యాంశుప్రవృత్తైస్తత్రైవనిషేధః - తేనమతథేదాద్వ్య
 వస్థాతికేచిత్ - కైముతికన్యాయేనారుణోదయవేధస్యైవేయంస్తుతిరితితమాధవః॥
 యస్తుదిక్పంచదశభిస్తథేతివేధస్సఉపవాసాతిరిక్తవిషయఇతిమాధవః ॥ సర్వప్రకా
 రవేధోయముపవాసస్యదూషకః । సాధనస్తముహూర్తస్తుయోగోయంబాధతే
 ప్రతమితినిగమాదిత్యలమ్-అత్రమాధవమత్యైవైష్టవైరరుణోదయవిధాత్యాజ్యాయ
 ధాత్వేకాదశ్యేవశుద్ధాసతీవధః-తద్వాదశీవాఉభయంవాతదాసరోపోష్యా॥ ఏకాద
 శీద్వాదశీవాధికాచేత్యజ్యతాందినమ్ । పూర్వంగ్రాహ్యంతూత్రరంస్యాదితివైష్టవ
 నిర్ణయఃఇతిమాధవోక్తేః-స్మార్తైస్తూసూర్యోదయవిధాత్యాజ్యాయదాత్వేకాదశీ
 శుద్ధాసతీవర్ధతద్వాదశీచ సమాన్యూనావాతదాగృహస్థైః పూర్వాయతిభిరుత్తరా
 కార్యా॥ ప్రథమేహనిసంపూర్ణావ్యాప్త్యాహూరాత్రసంయుతా ద్వాదశ్యాంచ
 తథాతాతదృశ్యతేపునరేవచ॥ పూర్వాకార్యాగృహస్థైశ్చయతిభిశ్చిత్తరావిభోఇ
 తిస్కాందోక్తేః-వర్ధమానోష్యేవమేవాహ-ఉభయవృద్ధాతుశుద్ధావిద్ధావాహసర్వే
 షారిపరైవ ॥ సంపూర్ణైకాదశీయత్రప్రభాతేపునరేవసా । సర్వైరేవోత్తరాకా
 ర్యాపరతోద్వాదశీయది ॥ ఇతినారదోక్తేః, ద్వాదశీమాత్రవృద్ధాతు శుద్ధాయాం
 పూర్వైవ॥ నచేదేకాదశీవిష్టేద్వాదశీపరతస్థితా॥ ఉపోష్యేకాదశీతత్రయదీచ్ఛత్స
 రమంపదం॥ ఇతినారదోక్తేః, ద్వాదశీమాత్రవృద్ధాతుశుద్ధావిద్ధేవ్యవస్థితే । శుద్ధా
 పూర్వోత్తరావిద్ధాస్మార్తనిణాయఈదృశఇతి మాధవోక్తేశ్చ, మదనరత్నై ప్యే
 వం, యత్తు, విద్ధాప్యవిద్ధావిజ్ఞేయావరతో ద్వాదశీనచేత్, అవిద్ధాపిచవిద్ధాస్యాత్స
 రతోద్వాదశీయదీతీ హేమాద్రాసాద్యవచసంతదేకాదశ్యావృద్ధాజ్ఞేయంతదుక్తం
 మాధవేన ॥ ఏకాదశీద్వాదశీచేత్య భయంవర్తతేయదా తదాపూర్వందినంత్యా
 జ్యంస్మార్తైగ్రాహ్యంసంపదినమితి - విద్ధైకాదశ్యాంద్వాదశీ మాత్రవృద్ధాచస
 ర్వేషాంపరైవ, తత్రైవైకాదశీమాత్రవృద్ధాగృహిణః పూర్వాయతేరుత్తరాపూ

ర్వోక్తపాదోక్తైః॥ ఏకాదశీవివృద్ధాచేచ్ఛుక్తకృష్టేవిశేషతః॥ ఉత్తరాంతయతిఃకు
ర్యాత్పూర్వాముపపన్నేన ప్రహితప్రచేతసోక్తేః॥ ఏతచ్ఛుద్ధావిద్ధాతుల్యమితిమాధవః॥
త్రయోదశ్యాంనలభ్యేతద్వాదశీయదికించన॥ ఉపామ్యైకాదశీతత్రదశమిమిశ్రితా
పిచేతిస్కాందాత్॥ అవిద్ధానినిషిద్ధైశ్చనలభ్యంతెదినానితు॥ ముహూర్తపంచకమరుణో
ర్విద్ధాగ్రాహ్యైవైకాదశీతిథిత్యప్రవృత్త్యంగోక్తేశ్చ - ముహూర్తపంచకమరుణో
దయమారభ్యజ్ఞేయం - అన్యథోత్తరేఽహ్నిఏకాదశ్యభావాసంభవాత్ - యదపి
హేమాద్రిణా, శుద్ధసమాశుద్ధన్యూనావాఅధికద్వాదశీకాచేత్సర్వేషాంపరైవేత్సు
క్తం, తదపివైష్ణవవిషయం, స్మార్తానాంతుపూర్వైవేత్సవిరోధః, హేమాద్రిమతే
తూచ్యతే, తత్ర॥ శుద్ధావిద్ధాద్వయానందాత్రేధాన్యూనసమాధిక్తేః॥ షట్పాకారా
పునస్త్రీధాద్వాదశ్యూనసమాధిక్తైరిత్యస్తాదశైకాదశీభేదాః, తత్రశుద్ధాధికన్యూ
నద్వాదశికాశుద్ధాధికసమద్వాదశికాచసకామైఃపూర్వానిష్కామైరుత్తరాకార్యా
ప్రథమేహనిసంపూర్ణేతిపూర్వోక్తస్కాందాత్, ఊనద్వాదశికాయాంతువిష్ణుప్రీతి
కామైరుపవాసద్వయంకార్యం॥ సంపూర్ణైకాదశీయత్రప్రభాతేపునరేవసా॥ లు
ప్యతేద్వాదశీతస్మిన్నుపవాసఃకథంభవేత్॥ ఉపామ్యద్వేతిథిత్రవిష్ణుప్రీతినతత్పరై
రితివృద్ధవస్తిసోక్తేః, శుద్ధన్యూనాశుద్ధాదికాశుద్ధసమావిద్ధన్యూనావిద్ధసమావాధిక
ద్వాదశికాచేత్సర్వేషాం పరైవేతిహేమాద్రిః మదనరత్నేతుశుద్ధాధికాపరా, సం
పూర్ణైకాదశీయత్రేతిపూర్వోక్తేః, అన్యూపూర్వా॥ శుద్ధాయదాసమాహీనా స
మాహీనాధికోత్తరా॥ ఏకాదశీముపపన్నశుద్ధాంవైష్ణవీమపీతిస్కాందాత్॥ శు
ద్ధాఏకాదశీఉత్తరాద్వాదశీ॥ నచేదేకాదశీవిష్టేఇతినారదోక్తేశ్చ, యత్తు॥ అవిద్ధా
పిచవిద్ధాస్యాదితిపాద్యంతచ్ఛుద్ధాధికాపరం, యత్తు॥ సంపూర్ణైకాదశీత్యాజ్యాప
రతోదాద్వాదశీయది, ఉపామ్యద్వాదశీశుద్ధాద్వాదశ్యామేవసారణమిత్యాదితదైవైష్ణ
వపరం - స్మార్తానాంతుపూర్వైవేత్సుక్తంవిద్ధన్యూనానమద్వాదశికాతు ముము
క్షూణాంపుత్రవతాంచపరా - అన్యేషాంపూర్వా - పుత్రవతోపిపూర్వేతిమదనర
త్నేవిద్ధన్యూనాన్యూనద్వాదశికాపైవసర్వైకాచ్యేతిహేమాద్రిః॥ ముముక్షూణాం
పరాన్యేషాంపూర్వేతిమదనరత్నే - విద్ధసమానమద్వాదశికోనద్వాదశికాచము
ముక్షుభిఃపరానైవైకాపూర్వాకార్యాదశమిమిశ్రితాపూర్వాద్వాదశీయదిలుప్య
తే॥ శుద్ధైవద్వాదశీరాజన్నుపామ్యమోక్షకాంక్షీభిరితివ్యాసోక్తేః - మోక్షకాం
క్షీగ్రహణాదన్యేషాంపూర్వైవ॥ పర్వత్రైకాదశీకార్యాద్వాదశీమిశ్రితానరైః॥ పా
తర్భవతువామాహాయతోనిత్యముపాపణమితిపార్థిక్తేః - విద్ధాధికాసమద్వాదశి
కాచసర్వేషాంపూర్వైవ॥ పారణాహేనలభ్యేతద్వాదశీకలయాపిచేత్॥ త్రదానితద

శమీవిధాప్యపామేయకాదశీతిధిరితిముష్యశృంగోక్తేశ్చ - మాధవమతేతు- అత్ర
 గృహిణఃపూర్వాయతేరుత్తరా- విధాధికన్యూనద్వాదశికామోక్షపాపక్షయవిష్ణు
 ప్రీతికామైపరాకార్యా - గృహస్థేనతునక్తంకార్యం॥ ఏకాదశీద్వాదశీచరాత్రిశేషే
 త్రయోదశీ । ఉపవాసంనకుర్వీతప్రత్రపాత్రసమన్వితఇతికౌర్తేదినక్షయేఉపవాసని
 షేధాత్ ॥ దశమైకాదశీవిధాద్వాదశీచక్షయంగతా । క్షీణాసాద్వాదశీజ్ఞేయాన
 క్తంతుగృహిణఃస్మృతం॥ ఇతివృద్ధశాతాతపాక్షేశ్చ- గృహిణఃపూర్వత్రోపవాసః-
 ఏకాదశ్యాశ్శుద్ధన్యూనత్వేశుద్ధసమత్వే వాద్వాదశ్యాఃన్యూనసమత్వయోరేకాద
 శ్యాముపవాసః - యానితు॥ దశమ్యనుగతాహంతిద్వాదశద్వాదశీఫలమ్ । ధర్మా
 పత్యధనాయూంషిత్రయోదశ్యాంతుపారణమితికౌర్మాదీనిదశమీ వేధత్రయోదశీ
 పారణయోనిషేధకానితానివిహితభిన్నపరాణిఅత్రమూలవచనానితద్వ్యవస్థాచా
 కరేజ్ఞేయా - యత్తుకాలహేమాద్రా ॥ బహువాక్యవిరోధేనసందేహాజాయతే
 యదా॥ ద్వాదశీతుతదాగ్రాహ్యత్రయోదశ్యాంతుపారణమితిమార్కండేయోక్తేః
 సందిగ్దేషుచవాక్యేషుద్వాదశీంసముపాపయేత్తథా ॥ వివాదేషుచసర్వేషుద్వాద
 శ్యాంసముపాపణమ్॥ పారణంచత్రయోదశ్యామాజ్ఞేయంమామకీమునేఇతిపాద్లోక్తే
 శ్చ- వేధసందేహజ్యోతిషి-దాంవిప్రతిపత్తేవాపరాకార్యత్వక్తం- తద్వైష్ణవవిష
 యమిత్యలంబహునా- అథాత్మోపయుక్తంకించదుచ్యతే - తత్రదశమ్యామేకాదశీ
 యోగేదశమీమధ్యేవభోజనంకార్యం- ఏకాదశ్యాంనభుంజీతేతితస్యా ఏవనిమిత్త
 త్వాత్ ॥ నిషేధస్తునివృత్త్యాత్మాకాలమాత్రమపేక్షతేఇతిదెసలోక్తేశ్చ- కేచిత్తుప
 కాదశీవ్రతాంగత్వేనపూర్వేద్యురేకభక్తవిధానాద్విధిన్నప్రేచనిషేధానవకాశా
 న్నకామ్యవ్రతాంగేభోజననిషేధప్రవర్తతే. తేనైకావశీమధ్యేపూర్వదిసేభోజనమి
 త్యాహుః-అత్రాధికారీమాధవీయేకాత్యాయనేనోక్తః॥ అప్రవర్తాధికోమర్త్యోహ్యశీతి
 స్మూయనవత్సరః॥ ఏకాదశ్యామ్యుపసేత్పక్షయోరుభయోరపీతి॥ భవిష్య॥ బ్రహ్మచా
 రీచనారీచశుక్లామేవసదాగృహీతి- యత్తువిష్ణుః ॥ పత్యోజీవతియానారిఉపోష్యవ్ర
 తమాచరేత్ ॥ ఆయుష్యంహరతేభర్తుర్నకంచైవగచ్ఛతీతితద్భర్త్రీననుజ్ఞావిషయమి
 తిప్రాగుక్తం- ఉపవాసాసామర్థ్యేతుమార్కండేయకౌర్మయోః॥ ఏకభక్తైననక్తైనత
 త్తై వాయాచితేనచ । ఉపవాసేనదాసేనననిర్వాదశికోభవేత్ ॥ అత్ర ॥ ఏకభక్తైన
 యోమర్త్యఉపవాసవ్రతంచరదిత్యేకభక్తాదిమాపవాసశబ్దస్తద్ధర్మాదిదేశార్థః- తే
 నతత్ప్రీయుక్తాస్సర్వధర్మా సుంకల్పమంత్రేచైకభక్తాదిపదేనోహః కార్యఇతిమదన
 రత్నే- తథా-సామర్థ్యేప్రీతినిధినాకారయేదితిప్రాగుక్తం-వ్రతాకరణే ప్రాయశ్చి
 త్రమాహమాధవీయేకాత్యాయనః ॥ అగ్నిపర్వద్వయేరాత్రో చతుర్దశ్యస్తమీ

దివా । ఏకాదశ్యామహారాత్రంభుక్త్వాచాంద్రాయణంచరెదితి ॥ అధికామ్య
వ్రతవిధిః - లఘునారదీయే ॥ దశమ్యాది మహిపాలత్రిదిసం పరివర్జయేత్ ।
గంధతాంబూలపుష్పాది స్త్రీసంభోగంమహాయశాః ॥ తత్రదశమ్యాంవిధిఃకౌమేః॥
శాకంమాంసంమసూరాంశ్చ చణకానోరదూషకాః । శాకంమధుపరాన్నంచ
త్యజేదుపవసా స్త్రియమ్ ॥ తథా ॥ శాకంమాంసంమసూరాంశ్చపునర్భోజనమైధు
నే । ద్యూతమత్యంబుపానంచదశమ్యాంవైష్ణవ స్త్యజేత్ ॥ మదనరత్నే నారదీయే,
అత్రారలవణాస్సర్వేహవిష్యాన్ననిషేవిణః । అవసీతల్పశయనాఃప్రియాసంగమవర్జ
తాః ॥ వ్రతఘ్నాన్యాహహేమాద్రాదేవలః ॥ అసకృజ్జలపానాచ్ఛసకృత్తాంబూల చ
ర్వణాత్ ॥ ఉపవాసఃప్రిణశ్యేతదివాస్వాపాచ్ఛమైధునాత్ ॥ అశక్తాతుమదనరత్నే దే
వలః ॥ అత్యయేచాంబుపాసేననోపవాసఃప్రణశ్యతి ॥ అత్యయే—కట్టే ॥ విష్ణురహ
స్యే ॥ గాత్రాభ్యంగంశిరోభ్యంగంతాంబూలంచానులేపనమ్ । వ్రతస్థానర్జయేత్సర్వం
యచ్చాన్యత్రనిరాకృతమ్ ॥ ఏషుప్రాయశ్చిత్తముక్తంనిణాయామృతే, సంగ్రహే ॥
స్తైనహింసకయోస్సఖ్యంకృత్వాస్పృశ్యంతంచహింసకమ్ । ప్రాయశ్చిత్తంవ్రతీకుర్యా
జ్జపేన్నామశతత్రయమ్ ॥ మిథ్యావాదేదివాస్వాపేబహుశోంబునిషేవణే । ఆష్టాక్ష
రంవ్రతీజప్తా శతమష్టోత్తరంశుచిః ॥ ఓంనమోనారాయణాయేత్యష్టాక్షరః ॥ తత్రై
వపైరీనసిః ॥ తాంబూలచర్వణేస్త్రీసంభోగమాంసనిషేవణే । వ్రతలోహనచేత్తుర్యా
త్కృష్ణావద్యుజివర్జనమితికృష్టే కాదశీ వదోభజననిషేధమాత్ర పరిపాలనేతుతాం
బూలచర్వణాదావపి నదోషఃకృత్యః, సంభోగోఽముతుకాలాదన్యత్ర ॥ రేతస్స
కాత్మసంభోగమృతేన్యత్రక్షయఃస్మృతఃకాత్యాయనోక్తైః, హేమాద్రావసిన్ఘః ॥
ఉపవాసేతథాశాగ్ధేనకుర్యాద్దంతధావనమ్ । దంతానాంకాష్టసంయోగోదహత్యా
సప్తమంకులమ్ ॥ కాష్ఠగ్రహణాన్మృల్లోష్టాద్యనిషేధఃకృతీహేమాదిః - విష్ణురహ
స్యే ॥ శాగ్ధోపవాసదివసేఖాదిద్వాదంతధావనమ్ ॥ గాయద్యోశతసంపూతమం
బుపాశ్యవిశుద్ధ్యతి ॥ నిణాయామృతేవ్యాసః ॥ వర్జయేత్పరణేమాంసంవ్రతాహే
ష్యావధంసదేతి ॥ ఏకాదశ్యాంశాగ్ధపాప్తమాధవీయేకాత్యయనలపాః ॥ ఉపవాసో
యదానిత్యశ్శాగ్ధంనైమిత్తికంభవేత్ । ఉపవాసంతదాకుర్యాదాఘ్రియపితృసేవి
తమ్ ॥ మాతాపితోఃక్షయేప్రాప్తేభవేదేకాదశీయది । అభ్యర్చ్యపితృదేవాంశ్చుత
జఘ్నేత్పితృసేవితమితి ॥ హేమాద్యాదిసర్వనిబంధేష్వప్యేవం—ఏతేనఏకాదశీనిమిత్త
కంశాగ్ధంద్వాదశ్యాంకార్యమితివదంతః, పరాస్తాః—కించమహాలయే ॥ సపక్షస్సక
లః పూజ్యశ్శాగ్ధఃకంప్రతీతిశుతంహేడశత్వంపాప్తేకాదశ్యాంచ మన్వాది
శాగ్ధంక్షయాహపరిజ్ఞానేచతత్పక్షైకాదశ్యాంవిహితంశాగ్ధంబాధితమేవస్యాత్ య

దశస్కృతిచందికాస్థంపరంతి॥ అన్నాశ్రితానిపాపానితద్భక్తుర్దాతురేవచ । మజ్జంతిపితరస్తస్యనరకేశాశ్వతీస్సమాఃఇతి- తస్యాపి రాగప్రాప్తభుజగోచరస్యవైధంశాద్ధంగోచరయతామహత్సాహసమిత్యలం- యోపి॥ ఆకృతశ్శాద్ధనిచయాజలపిండం వినాకృతాః ఇతిలఘునారదీయేపకాదశ్యాం శాద్ధాదినిషేధః- సమాతాపితృభిన్న విషయఃపూర్వవాక్యేతద్గృహణాత్, నిచయఃప్రతిగ్రహః - అవత్రఘ్నాన్యాహమదనరత్నేదేవలః॥ సర్వభూతభయంవ్యాధిఃప్రమాదోగురుశాసనమ్ । అవత్రఘ్నాని పర్యంతేనకృదేతానిశాస్త్రతః॥ స్కందేపి॥ అష్టాతాన్యవత్రఘ్నానిఆపోమూలంఫలంపయః! హవిర్బాహ్మణకామ్యాచగురౌర్వచనమాపదమ్ ॥ ఇదంచాతిసంకటవిషయం- నారదీయే॥ అనుకల్పేన్యకాంప్రొక్షఃక్షీణానాంవరవర్ణిని । మూలంఫలం పయస్తాయముపభోగ్యంభవేచ్ఛుభే ॥ న త్వేవభోజనంకైశ్చిదేకాదశ్యాంబుధైఃస్మృతమితి-అస్యాపవాదః॥ శయనేచమదుత్థానమత్సార్వవపరివర్తనే । నరొమూలఫలాహరీహృదిశల్యంమమార్పయేత్ ॥ ఏతేచావిరోధినోనిర్ణయాస్సర్వవ్రతేషుజ్ఞేయాః- తత్రైకాదశ్యాంసంకల్పః॥ గృహీత్వాదుంబరంపాత్రంవారిపూర్ణముదజ్జుఖః । ఉపవాసంతుగృహ్ణీయాద్యద్వావార్యేనధారయేదితిమాధవీయేవారాహుకైః- మంత్రస్తువిష్ణుక్తః॥ ఏకాదశ్యాంనిరాహారఃస్థిత్యాహమపరేహని । భోక్త్యామిపుండరీకాక్షశరణంమేభవాచ్యుతేతి॥ శైవాదీనాంతుహేమాద్రాసారపురాణే ॥ సావిత్వ్యాష్టధవానామ్నాసంకల్పంతుసమాచరేత్ । శివాదిగాయత్రీయజుర్వేదేప్రసిద్ధాః- వారాహే । ఇత్యుచ్చార్యతతోవిద్వాన్ముష్పాంజలిమధార్పయేత్ ॥ తతస్సజలంపిబేత్ ॥ అష్టాక్షరేణమంత్రేణత్రిర్జప్తైనాభిమంత్రితమ్॥ ఉపవాసఫలంప్రేమఃపి బేత్సాత్రగతంజలమితికాత్యాయనోక్తేః- మధ్యరాత్రేఉదయేవాదశమీవేధేరాత్రోసంకల్ప ఇతిమాధవః॥దశమ్యాస్సంగదోషేణఅధరాత్రాత్పరేణతు ॥ పజయేచ్ఛతురాయామాస్తసంకల్పార్చనయోస్తదా॥ విద్ధోపవాసేనశ్చంస్తుదిసంత్యక్తాస్వమాహితః॥రాత్రోసంపూజయేద్విష్ణుంసంకల్పంచతదాచరేదితినారదీయోక్తేః- తత్రైవపూజామభిధాయ॥ దేవస్యపురతఃకుర్యాజ్జాగరన్నియతోవ్రతి॥ ద్వాదశ్యాంనివేదనమంత్రఉక్తఃకాత్యాయనేన॥ అజ్ఞానతిమిరాంధస్యవ్రతేనాసేనకేశవ । ప్రసీదనుముఖోనాభజ్ఞానదృష్టిప్రదోభవేతి॥ నారదీయే॥ బ్రాహ్మణానోభయేచ్ఛక్త్యాదద్యాదైవదక్షిణాంతతః॥ స్కందేపి ॥ కృత్వాచైవోపవాసంతుయోశ్చీయాద్ద్వాదశీదినేనైవేద్యంతులసీమిశ్రంహత్యాకోటివినాశనమ్॥ ద్వాదశ్యాంచవర్జ్యాన్యాహబృహస్పతిః॥దిశానిద్రాపరాన్నంచపునర్భోజపమైధునే॥ తౌద్రంకాంస్యామిషంత్రైలంద్వాదశ్యామస్తవర్జయేత్ ॥ హేమద్రాబంహండపురాణే॥ పునర్భోజనమధ్యాహ్నాంతయాసమై

భునే! ఉపవాసఫలంహన్యుద్ధివానిద్రాచపంచమీ॥ స్కాందేపి ॥ పరాన్నంకాంస్య
 తాంబూలేలోభంవితథభాషణమ్॥ వజ్రయేదితిశేషః- విష్ణుధమే॥ అసంభాష్యా
 హిసంభాష్యతులస్యతసికాదశమ్॥ అమలక్యాఃఫలంవాపిపారణేప్రాశ్యశుద్ధ్యతి॥ బృ
 హన్నారదీయే॥ రజస్వలాంచచాండాలంమహాపాతకినంతథా ॥ నూతికాంపతితందై
 వఉచ్చిష్టంరజకాదికమ్ ॥ వ్రతాదిమధ్యేశ్వణయద్యద్యేషాంధ్వనిముత్తమః ॥ అష్టో
 త్తరసహస్రంతుజపేద్వైవేదమాతరమ్॥ ఏతద్వ్రతంనూతకేపికార్యం॥ నూతకేమృ
 తకేచైవసత్యాజ్యంద్వాదశీవ్రతమితివిష్ణూక్తైః- తత్రత్యక్తందానాదినూతకాంతేకా
 ర్యం॥ నూతకాంతేనరస్సౌత్వాపూజయిత్వాజనార్దనమ్ ॥ దానందత్వావిధానేన
 వ్రతస్యఫలమన్నతఃకాంతోన్యైః- రజోదర్శనేపికార్యం॥ ఏకాదశ్యాంసభుంజిత
 నారీదృష్టైరజస్వపీఠిపులస్త్యైః- యదాద్వాదశ్యాంశ్రవణార్జుంతదాశుద్ధామప్యే
 కాదశీంత్యక్త్యావ్రతైర్హోపవాసఃకార్యః॥ శుక్లావాయదివాకృష్ణాద్వాదశీ శ్రవణాన్వి
 తా తయోరేహోపవాసశ్చత్రయోదశ్యాంచపారణమితి నారదీయోక్తైః- ఏతేచని
 యమాఃకామ్యవ్రతేనియతాః-నిత్యవ్రతేనతిసంభవేకార్యః॥ శక్తిమాంస్తుపుమాం
 కుర్యాన్నియమంసవిశేషణమితికాత్యాయనోక్తైః- అశక్తాతుమాధవీయేబ్రహ్మవైవ
 తే॥ ఇతివిష్ణూయకుర్వీతావశ్యమేకాదశీవ్రతమ్ ॥ విశేషనియమాశక్తోఽహూరా
 త్రంభుజవజ్రతఃఇతి- అథాష్టమహాద్వాదశ్యః- తత్రశుద్ధాధికైకాదశీయుతాద్వాద
 శీఉస్మిలిసీసంజ్ఞాద్వాదశ్యేవశుద్ధాధికావర్ధతేచేత్సావంజులీ- వాసరత్రయస్పర్శిసీత్రి
 స్పృశా- అగ్రేపర్వణస్సంపూర్ణాధికత్వేపక్షవర్ధిని- పుష్యర్క్షయుతాజయా- శ్రవణ
 యుతావిజయా- పునర్వసుయుతాజయంతి- రోహిణీయుతాపాపనాశిని- ఏతాఃపా
 పక్షయముక్తికామఉపవసేత్- అత్రమూలంహేమాద్రాజ్ఞేయం- ఏకాదశీద్వాదశ్యో
 రేకత్వేతంత్రేహోపవాసః- పాథకేయశక్త్యోపవాసద్వయం॥ ఏకాదశీముహూప్యే
 వద్వాదశీంసముహూషయేదితివిష్ణురహస్యాత్- అశక్తాతుద్వాదశ్యామేవ॥ ఏవమేకా
 దశీంత్యక్త్యాద్వాదశీంసముహూషయేత్ ॥ పూర్వవాసరజంపుణ్యంసర్వప్రాపీత్య
 సంశయమితితత్త్రేహోక్తైః- యదాత్వల్పాద్వాదశీతదోక్తంమాత్రేన్యై ॥ యదాభవ
 తిలల్పాపిద్వాదశీపారణాదినే ॥ ఉషఃకాలేద్వయంకుర్యాత్ప్రతర్కాధ్యాపిక్షాంత
 దా॥ నారదీయేపి॥ అల్పాయామధవిప్రేంద్రద్వాదశ్యామరుణోదయే ॥ స్నానార్చన
 క్రియాఃకార్యాదానాహూమాదిసంయుతాఇతి- సంకటేతుమాధవీయేదేవలః॥ సం
 కటేవిషమేప్రాప్తేద్వాదశ్యాంపారయేత్కథమ్ ॥ అభిస్తుపారణంకుర్యాత్పునర్భు
 క్తంసదోషకృతిమ్॥ సంకటేత్రయోదశీశ్రాద్ధప్రదోషాదా- అత్రకేచిదాహుః- అ
 పకషవాక్యాన్యనాహితాగ్నివిషయాణి- అగ్నిహూత్రాదీనాంకౌతత్వేనాథ

కషాయోగాదితి- ద్వాదశ్యాంచప్రథమపాదమతిక్రమ్యపారణంకార్యం || ద్వాదశ్యాఃప్రథమఃపాదోహరివాసరసంజ్ఞితః|| తమతిక్రమ్యకుస్వీతపారణంవిష్ణుతత్పరఇతిని
 ణాయామృతేమదనరత్నేచవిష్ణుధర్మోక్తేః- అత్రకేచిత్సంగిరంతే - యదాభూయసి
 ద్వాదశీతదాప్రిప్రాతముకహూతత్రయేపారణంకార్యం|| సర్వేషాముపవాసానాం
 ప్రాతరేవహిపారణమితివచనాదితి-అస్మద్గురువస్తుబహూనాంకర్మకాలానాంవినా
 కారణంబాధాపత్తేఃప్రాగుక్తవచనైశ్చ - అల్పద్వాదశ్యామేవాపకషయవిధానాద
 పరాష్ణాపవకార్యం- ప్రాతశ్శబ్దస్తు|| సాయంప్రాతర్ద్విజాతీసామశిసంశ్రుతిచోదితమి
 తివదపరాష్ణావాచిత్యైప్ర్యుపపన్నః - సచవాక్యవైయర్థ్యంపునర్భోజనసాయం పా
 రణనివృత్త్యర్థత్వాత్తస్యేత్యాహుః|| ప్రమాదేనపకాదశ్యుపవాసాతిక్రమేఅపరాక్లే
 వారాహే || ఏకాదశీవిప్లుతాచేద్ద్వాదశీపరతస్థితా || ఉపాష్యాద్వాదశీతత్రయదీచ్ఛే
 త్పరమంపదమితి|| కైశ్చిత్తువిష్ణునాచేదితిపరితం-అత్రావిరోధినోనియమా స్సర్వప్ర
 తేషుబోధ్యవ్యాః - అన్యేచనపరాత్రేవత్యంతేఇతిదిక్--ఇతిశ్రీరామకృష్ణభట్టత్మ
 జకమలాకరభట్టకృతే నిర్ణయసింధౌ ఏకాదశీనిణయః --ద్వాదశీతుపూర్వై
 వయుగ్మవాక్యాత్ || ద్వాదశీతుప్రకర్తవ్యాఏకాదశ్యాయతాప్రభోఃఇతిస్కాందా
 చ్చ- త్రయోదశీతుసర్వమతేశుక్లాపూర్వాకృష్ణోత్తరా- త్రయోదశతిధిఃపూర్వస్సి
 త్తోత్తోధాఽసితఃపశ్చాదితిదీపికోక్తేః|| శుక్లాత్రయోదశీపూర్వాపరాకృష్ణాత్రయో
 దశీతిమాధవాచ్ఛ-చతుర్దశీసర్వమతేకృష్ణాపూర్వాశుక్లోత్తరా-ఉపనాసేతుద్వయ్య
 పిపరేతిమదనరత్నే- పార్థమాస్యమావాస్యేతుసావిత్రివతంవినాపరేగ్రాహ్యా||భూ
 తవిద్ధైకతత్రవ్యేదర్శపూణేకదాచన|వర్జయిత్వామునిశ్రేష్ఠసావిత్రివతముత్తమం|
 ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - అమాయాంయోగవిశేషమాహఅపరాక్లేశాతాతపః|| అ
 మావాస్యాంభవేద్వారోయదాభూమినుతస్యవై | జాహ్నువీన్నానమాత్రేణగోసహ
 స్రఫలంభేత్ || అమావైసోమవారేణరవివారేణస్తమి | చతుర్థీభామవారేణ
 విషువత్సదృశంఫలం|| తత్రైవవ్యాసః || సినీవాలీకుహుర్వాపియదిసోమదిసేభవేత్ |
 గోసహస్రఫలందద్యాత్సానంనైమానినాకృతమ్|| హేమాద్రాబృహస్పనుః|| శ్ర
 వణాశ్విధనిష్ఠాద్ద్రావాగదైవతమస్తకే | యద్యమారవివారేణవ్యతీపాతస్సఉచ్యతే||
 నాగదైవతంఆశ్లేషా- మస్తకోమ్మగళిరః- ప్రథమపాదఇత్యస్తే- సచసర్వేషాం--
 అథేష్టికాలః- గోభిలః|| పతాంతాఉపవస్తవ్యాఃపతాదయోఽభియప్తవ్యాఇతి. ఉప
 వాసోఽన్వాధానం-తత్రమధ్యాహ్నేతత్పూర్వంవాపర్వప్రతిఽత్సంధాతద్దిసేయాగః||
 పూర్వాహ్నేవాధమధ్యాహ్నేయదిపర్వసమాప్యతే| ఉపాష్యత్రపూర్వేద్యుస్తదా
 హార్యాగఇష్యతఇతితాగాక్షివచనాత్-తత్రచద్వేధావిభాగః || అవర్తనాత్తుపూర్వా

జ్ఞానోహ్యపరాజ్ఞాస్తతఃపరః। మధ్యాహ్నస్తతయోస్సంధిర్యదావర్తనముచ్యత ఇతిమద
 నరత్నేవచనాత్ - మధ్యాహ్నదూర్ధ్వంసంధౌమాధవమతేపరేహ్నియాగః॥ అప
 రాహ్నోధవారాత్రోయదిపర్వసమాప్యతే। ఉపాప్యతస్మిన్నహనిశోభాతేయాగఇ
 ప్యత ఇతిశాగాక్షిణోక్తేః, హేమాద్రిస్త్వరరాహ్నసంధావపిపరదినేప్రతిపచ్చతుర్థాం
 శేచంద్రోదయేచసతిద్వితీయాదిష్వత్యంతక్షయేసతిపూర్వేద్యుర్యాగః॥ పర్వణాం
 శేద్వితీయేతుయ్యవ్యంతుద్విజాతిభిః। ద్వితీయాసహితంయస్మాద్దూషయంత్యాశ్వ
 లాయనాఃఇతి-ద్వితీయేద్వితీకౌముతికన్యాయేనతుర్యాంశపరం, తురీయేద్వితీశూలపా
 తౌపరస్సప్తార్థయేవ- తథా॥ భూతాపంచదశీపూర్ణాద్వితీయాక్షయగామినీ। చరు
 రిష్టిరమాయాంస్యాద్భూతేకవ్యాదికీయేతిజాధాయనవచనాచ్ఛత్యాచివా- మ
 దనరత్నేపి॥ చతుర్దశీచతుర్యామాలమావాస్యానదృశ్యతే। శోభాతేప్రతిపచ్చే
 త్సాన్యశూర్వాంతత్రైవికారయేదితి॥ యత్తుమాధవః॥ యస్తువాజసనేయీస్యాత్త
 స్యసంధిదినాత్పురా। నక్వాప్యన్వాహితిఃకింతుసదాసంధిదినేహినేత్యాహ - యచ్చ
 కాలాదర్శేప్యక్తం॥ అపర్తనాదధసంధిర్యద్యన్వాధాయతద్దినే। పరేద్యురిష్టిరిత్యా
 హుర్విప్రావాజసనేయినఇతి- యచ్చమదనరత్నే॥ మధ్యందినాత్సాన్యదహనీహాయ
 స్సినాన్విక్పర్వణసంధిరియంతృతీయా। సాఖర్వికావాజసనేయమత్యాతస్యాముషో
 ష్యాధవపేద్యురిష్టిరితి॥ ఏతత్పర్ణమాసీపరమితితత్రైవి॥ అపర్తనోర్ధ్వమర్వాగస్తాద్రా
 త్రోవాసమాప్తాద్వేమధ్యాహ్నదర్వాకృమాప్రాతృతీయేత్యర్థః- తత్కర్కభాష్యదేవ
 జానీశ్రీఅనంతభాష్యాదిసకలతచ్ఛాఖియగ్రంధవిరోధాద్వృద్ధానాదరాహ్నోపేక్ష్యం
 పౌర్ణమాస్యాంవిశేషమాహకాత్యాయనః॥ సంధిశ్చేత్సంగవాదూర్ధ్వంప్రాకృర్యా
 వర్తనాద్రవేః। సాపౌర్ణమాసీవిజ్ఞేయానద్యస్కాలవిధానరైః॥ అమాయాంవిశేష
 మాహజాధాయనః॥ ద్వితీయాత్రిముహూర్తాచేత్ప్రతిపద్యాపరాస్థికి! అన్వాధానం
 చతుర్దశ్యాంపరతస్సమదర్శనాత్॥ కాత్యాయనశ్చ॥ యజనీయేహ్నిసోమశ్చేద్వా
 రుణ్యాందిశిదృశ్యతే। తత్రవ్యాహృతిభిర్న్వత్వాదండంద్యాద్దివిజాతయ్యఇతి॥ ఏతచ్చ
 జాధాయనవాజసనేయివిషయం - తైత్తిరీయశ్రుతౌతుచంద్రదర్శనేవియాగఉక్తః-
 ఏషావైసుమనానామేష్టిర్యదుద్యజానకపశ్చాచ్ఛంద్రమాలభ్యుదేత్యస్మిన్నేవాస్తై
 లోకేర్ధుకంభవతీతి- శ్రుత్యంతరేపి॥ యదహఃపశ్చాచ్ఛంద్రమాలభ్యుదేతితదహర్యజ
 న్నిమాంట్లోకానభ్యుదేతీతి- ఇదంబహ్యవచాపస్తంబవిషయం- మదనరత్నేపేవం-
 అపస్తంభభాష్యార్థసంగ్రహేప్యేవం- అతఃపక్షజ్యేయస్యస్వస్వసూత్రాద్వ్యవధేతిత
 త్వం- దూషయంత్యాశ్వలాయనాఃఇతితుపూర్వాష్టాసంధివిషయమితిమాధవః- శే
 షపర్వణీష్టావిశేషమాహమాధవీయేగార్గ్యః॥ ప్రతిపద్యప్రవిష్టాయాయదిచేష్టిన్య

మాప్యతే! శునఃప్రణీయకృతేషుస్థిరైశ్చర్తవ్యాయాగవిత్తమైః॥ గృహ్యగ్నేర్నాయం
నియమఇతిమదనపారిజాతః- ఏవంపర్వాంత్యాంతః ప్రతిపదశ్చత్రయోంశాయాగకా
లః ఉక్తః- క్వచిత్ప్రతిపత్తుర్యాంశేషియాగః॥ సంధిర్యద్యపరాపేన్నస్యాద్యాగంప్రా
తఃపరేహని । కుర్వాణఃప్రతిపద్భాగేచతుర్థేపినదుష్యతీతివృద్ధశాతాతపోక్తైః- ఏత
త్పుణ్ణిమాపరమితిమదనరత్నే- పర్వణిప్రతిపదఃక్షయస్యవృద్ధేశ్చార్థంప్రక్షిప్యసంధి
క్షేయః- తదాహమాధవః॥ వృద్ధిఃప్రతిపదోయాస్తితదర్థంపర్వణిషీపేత్॥క్షయస్యా
ర్థంతథాక్షిప్త్వాసంధినిక్షేయతాంసదేతి॥కాత్యాయనోపి॥ పరేషిన్ముటికాన్యూనా
స్తదైవాభ్యాధికాశ్చయః । తదర్థక్షిప్త్వాపూర్వస్మిన్ప్రహసన్వృద్ధీప్రకల్పయేదితి ॥ ఏ
వంస్తార్థస్థాలీపాకేషిక్షేయం - తత్తేష్టిస్థాలీపాకావాధానగృహప్రవేశనీయ హి
మానంతరభావిన్యాంపౌణమాన్యాంప్రారంభణీయానతుదర్శే- యద్యారంభేమః
మాసపౌషమాసగురు శుక్రాస్తాదిభవతితదాప్యారంభఃకార్యః- యానితు॥ ఉపరా
గోధిమాసశ్చయదిప్రథమపర్వణి । తథామల్లిన్లుచేపాషేనాన్వారంభణమిష్యతే॥గు
రుభార్గవయోక్తార్థేచంద్రసూర్యగ్రహేతథేతిసంగ్రహవచనానితానిఅలన్యాదినాతి
క్రాంతశుద్ధకాలప్రారంభవిషయాణి॥ నామకర్మచదర్శేష్టింయథాకాలంసమాచరే
త్ । అతిపాతేనతతయోఃప్రశస్తేమాసిపుణ్యభే ఇత్యపరాశ్మే-గర్గవచనాదితి ప్రయో
గపారిజాతే- ఉక్తంచైతత్ప్రయోగరత్నేభట్టైఃకాలాదర్శేతు-నామకర్మచజాతేష్టి
మితిపారః-యాజ్ఞికాస్తు॥ ఆధానానంతరాపౌర్ణమాసీచేన్మలమాసగా॥తస్యామార్గం
భణీయాదీన్నకుర్వీతకదాచనేతి త్రికాండమండనవచనా చ్చుద్ధికాలవవవిభిక్షేష్టిం
కృత్వారంభంకుర్వాదిత్యాహుః- కాలాదర్శేస్మృతిసంగ్రహేపి॥ ఆరంభందర్శపూ
ణేష్ట్యోరగ్ని హూత్రస్యచాదిమమ్ । ప్రతిష్టాఃపంచకూర్మాద్యామలమాసే వివర్జ
యేదితి-అధవికృతీప్తిః- తత్రాపస్తంబః॥ యదీష్టాయదిపశునాయదిసోమేనయజే
తసోమావాన్యాయాంపౌర్ణమాన్యాంచేతి - అత్రప్రకృతితఃకాలేసిద్ధేపినద్యస్కాల
తావిధేయాత్ప్రతి యయాసాంగత్యేనోక్తైః - అత్రపౌర్ణమాస్యమావాన్యాశబ్దా
భ్యాంతదంత్యక్షణోగృహ్యతే- తేనతద్వత్సహూరాత్రఇత్యర్థమాహరామాండా
రః- మాధవ్రాపి॥ ఇష్ట్యాదివికృతిస్సర్వాపర్యణ్యేవేతినిర్ణయఇతి-అత్రవిశేషమాహ
త్రికాండమండనః- కాత్యాయనశ్చ॥ ఆపర్తనాత్ప్రగ్నిదిపర్వసంధిఃకృత్వాతుతస్మి
న్ప్రకృతింవికృత్యాః । తదైవయాగపరతోయదిస్త్వాత్ప్రక్షిన్వికృత్యాఃప్రకృతేఃపరే
ద్యురితి । ధూర్తస్వామ్యాదయోష్యేవమాహుః ॥ యదీష్టేతిసాంగాయావికృతేః
పమకాలత్వాదాపర్తనాత్ప్రకృంధా సంధిమభితోయజేతేతిప్రకృతేః ప్రతిపదిన
మాప్తినియమాత్ప్రకృత్యనంతరంప్రతిపదివికృత్యయోగాచ్ఛుర్వేద్యుర్వికృతిరిత్యు

క్షంతంత్రతే పార్థసారథినాయద్యపిప్రకృతేః పూర్వత్వాదపూర్వమంతే స్యాదిత్యా
 పస్తంబేనో క్తం - తథాపి హేతువాదేన శ్రుతిమూలత్వాభావాదంగంవాసమభివ్యా
 హారాదితివదప్రామాణ్యమితి తదాశయః - అగ్రయణేతువిశేషంవత్సామః - అన్వారం
 భణీయాతుచతుర్దశ్యాంకార్యేతి హిరణ్యకేశివృత్తైమాతృదత్తియ్యే - అన్యేషాంప
 ర్వణ్యేపవశౌ సోమేచకాలాంతరమప్యహవాధాయనః - అమావాస్యేనవాహవిషే
 ప్త్యానక్షత్రేచేతి - శుక్లపక్షేకృత్తికాదివిశాఖాంతేషుదేవనక్షత్రేష్యేతి కేశవస్వామీ
 వ్యాచక్ష్యా - చాతుర్మాస్యేష్వపిద్వాదశాహయధాప్రయోగపక్షయో ర్నక్షత్రే
 ష్వప్యారంభః - యావజ్జీవసాంవత్సరప్రయోగయోస్తుఫాల్గున్యాంచైత్యాంవారం
 భః - పశౌతువిశేషమాహకాత్యాయనః॥ అర్థాదహ్నాభవతినియతంపర్వసంధిఃప
 రస్తాత్రత్వాత్సత్తిన్నహనితుపశుంసద్యపవద్వ్యహంవా । ఆరభ్యాధప్రకృతిరథచే
 త్పర్వసంధిఃపురస్తాత్రత్వాత్సత్తిన్నకృతిమథతుస్యాత్పశుస్సద్యపవ ॥ అధికారపశు
 స్త్వగ్నిషోమీయేణసవనీయేనవాసమానతంత్రోవాకార్యః ఇతి త్రికాండమండనః -
 సోమేత్యాహపస్తంబః ॥ అమావాస్యాయాందీత్యాయజనీయేవా మావాస్యాయాం
 యజనీయేవానుత్యమహః పార్థమాస్యాందీత్యాయ జనీయేవాపౌణమాస్యాంయజ
 నీయేవానుత్యమహరితి ॥ లాట్యాయననూత్రేపి ॥ పూర్వపక్షస్యప్రథమేహనిదీక్షేత
 దృష్ట్యావానక్షత్రయోగేచ - ఇతి - పూర్వపక్షశుక్లపక్షః - నక్షత్రయోగేచేత్యయమ
 ర్థః - చైత్యాదిపూర్ణిమాయాశ్చిత్రానక్షత్రయోగేదీక్షేతేతి - ఆధానంతుపర్వణి
 నక్షత్రేషుచోక్తం - తత్రపర్వనక్తంగార్హపత్యమాదధీతేత్యాదికర్మకాలవ్యాపిగ్రా
 హ్యం - దినద్వయేతత్సేవరంగ్రాహ్యం - సంకల్పస్యపర్వణిలాభాత్ - పూర్వంనక్షత్ర
 యోగేత దేవగ్రాహ్యం - యత్రత్రీణినన్నిపతితాన్యృతుర్నక్షత్రంచ పర్వతత్సమృ
 ధ్ధంవిప్రతిషేధేఋతుర్నక్షత్రంచబలీయఇతి - హిరణ్యకేశినూత్రాత్ - ఋతుర్వసం
 త్రేబాహ్యణోగ్నినాదధీతేత్యాదిః - రేణుకారికాయాంతు ॥ మాఘాదిపంచమాసే
 షుశ్రావణేవాశ్వినేతథా ॥ మార్గశిరేషుక్లపక్షేఆధానమధికారయేదిత్యుక్తం॥ అత్ర
 మూలంమృగ్యం - ఆధాననక్షత్రాణిత్యాపస్తంబనూత్రేకృత్తికారోహిణీమృగశీర్ష
 పునర్వసుపుష్యపూర్వోత్తరాపూర్వాషాఢోత్తరాషాఢాహస్తచిత్రావిశాఖాఽనూ
 రాధాశ్రవణోత్తరాభాద్రపదాఇతి - సోమపూర్వాధానేవిశేషమాహపస్తంబః॥ సో
 మేనయత్యుమాణాఆదధానోనర్తాన్సౌంద్యేన్ననక్షత్రమితి - అత్రప్రకరణాదాధానకా
 లశాధః - తేనసోమస్యవసంతకాలతానబాధ్యతఇతిరుద్రదత్తవృత్తౌ నారాయణవృ
 త్తౌచోక్తం - తంత్రతే వాగ్ధికేచ॥ తేవాపతేఉభయేలపహతాపాస్మానోఋతవషపష
 షాఉద్యన్నాదిత్యపమాలిపాపుపాపహంతా - యదైవై నంకదాచనయజ్ఞముపసమేత్త

ధాదధీ తేత్యత్రోత్తరాయణరూపంచ పితృమితృభయమృతు త్రయంసో
 మాధానేతపథవిశిష్యనిహితం - తదేకవాక్యతయాశాఖాం తదేవినర్తూనూ
 త్తేదిత్యత్ర సోమకాలబాధపవ - ఆధానకాలబాధస్య యదైవైసం శ్రద్ధోపన
 మేత్తవాదధీతేత్యస్యాంశాఖాయాం వాక్యంతరేణసిద్ధత్వాత్సోమ కాలబాధార్థ
 మేవేదమిత్యుక్తం - ధూర్తస్వామితుసోమస్యాపియముతుస్తస్యాపినసూక్ష్మేదితిలిఖ
 నాదుభయకాలబాధంమన్యతే - శ్రీరామాంశారస్తుకాలాంతరవిధానంవా సర్వకా
 లానాదరోవేతిపక్షద్వయముక్తవాక్ - తత్రాద్యేకృత్తికాదికాలాంతరస్య యథాధా
 నేనసంతాద్యబాధేనవిధానం - తథాసోమేవ్యదగయనపూర్వపక్షపుణ్యాహనన్నిపా
 తేయజ్ఞకాలానాదేశఃఇతిఛందోగనూత్రోక్తోదగయనబాధేనసోమాభినందిరూపకా
 లాంతరవిధానాదుదగయనంత్యపేక్షతఇత్యుక్తం - ద్వితీయపక్షేతుయదైవైసంయ
 జ్ఞఉపనమేదితసర్వకాలానాదరఉక్తఇతి భరద్వాజసూత్రాత్సర్వశబ్దస్యచవిశ్వజత్స
 ర్వప్రప్తఇతివద్వయోరప్రయోగాత్సర్వకాలబాధఇతితేనదక్షిణాయనేవిభవతీత్యు
 క్తం - పశ్చిమభాష్యే దేవత్రాతభాష్యే తంత్రతేచపట్నవిముతుషభవతీత్యు
 క్తమితిదిక్ - శాగ్ధేత్వమావాస్యా త్రేధావిభక్తదినతృతీయాం శేయోపరాహ్లా
 భాగస్తద్వ్యాపిసీసాగ్నికైర్గ్రాహ్యః || పిండాన్వాహర్యకంశాగ్ధం క్షీణేరాజనిశ
 స్యతే | వాసరస్యతృతీయేంశేనాతి సంధ్యాసమీపతఇతి కాత్యాయనోక్తేః ||
 దర్శశాగ్ధంతుయతోప్రిక్తంసార్వణంతత్ప్రీతితమ్ | అపరాహ్ణేపితౄణాంచత్ర
 దానంప్రశస్యతఇతిశాతాతపోక్తేశ్చ - దినద్వయేతత్రసత్వేసర్వాపరాహ్లావ్యాపిద
 ర్శోగ్రాహ్యః - యద్యుభయేద్యురేష విహితః సర్వాపరాహ్లా స్థితఇతిదివికో
 క్తేః - యత్తుకాహ్లాజినీః || భూతవిధామమావాస్యాం మోహదజ్ఞానతోపి
 వా | శ్రాద్ధకర్మణియేకుర్యుస్తేషామాయుఃప్రహీయతే || ఇతితదపరాహ్ణేచతుదశి
 వేధపరమిత్రశాద్ధహేమూద్రః - అపరాహ్లావ్యాప్తిపరమితిమాధవః - దినద్వయేఽప
 రాహ్లావ్యాప్త్యభావేంశతో వ్యాప్తాచతిథిక్షయేపూర్వేతిహేమూద్రః || యదాచతు
 ర్దశీయావంతురీయమనుపూరయేత్ | అమావాస్యాక్షీయమాణాతదైవశ్రాద్ధమివ్యత
 ఇతి కాత్యాయనోక్తేః - చతుర్దశ్యాశ్చతుర్థంయామందర్భః పూరయేత్ - చతుర్దశీ
 యామత్రయంస్యాదిత్యర్థః - క్షీయమాణాపరదినేఽపరాహ్లావ్యాపిసీనేత్యర్థఃవ్యతిరేక
 మాహ || వర్ధమానామమావాస్యాంలక్షయేదపరేహని | యామాంప్రీనధికాన్వా
 పిపితృయజ్ఞస్తతోభవేత్ || తతశ్శాగ్ధంచ - దినద్వయేఽపరాహ్లావ్యాప్తాదాతిథివృ
 ధ్నాచహారితః || త్రిముహూర్తాచకర్తవ్యాపూర్వాభిర్వాచబహ్యుచైః | కుమార
 ధ్వర్యుభిఃకార్యాయథేష్టంసామగీతిభిః || త్రిముహూర్తాభావేతుపూర్వానేత్యర్థః-పిం

డపితృయజ్ఞస్తుకాత్యాయనైర్వాగదినాత్పూర్వేద్యుఃకార్యః - పూర్వేవాంగత్వాత్
 పిండపితృయజ్ఞఃఇతితత్సూత్రాత్ - వ్యాఖ్యాతంచైతత్కర్మాచార్యైః-పూర్వపద
 ర్వాత్పిండపితృయజ్ఞోనశ్చాత్ - కుతఃఅంగత్వాత్ - తథాచశ్రుతిః || తస్మాత్పూ
 ర్వేద్యుఃపితృభ్యఃక్రియతఉత్తరమహద్దేవాన్యజంతఇతి, పూర్వేద్యుఃపితృభ్యోయజ్ఞం
 నిపుణీయత్రాతర్దేవేభ్యఃప్రతనుతేఇతిచ - తేనతస్మత్తేఅంగమేవాసా - తదుక్తం ||
 అంగంవాసమభివ్యాహరాదితీతేనకర్మమతేచతుర్దశీయక్తదర్శేపిండపితృయజ్ఞఇతి-
 శ్రీఅనంతభాష్యేతు పరేద్యురిత్యుక్తం - అత్రద్వేధా ఆచారో దృశ్యతే - ఆప
 స్తంబానాంతుపరదినేముహూర్తమపిదర్శనత్వేతత్త్రైవిపితృయజ్ఞః- తదాహఆపస్తం
 బః || అమావాస్యాయాంయదహశ్చంద్రమసంనపశ్యతితదహఃపిండపితృయజ్ఞంకు
 రుతేఇతి-అన్యరుద్రదత్తీయావ్యాఖ్యాపిండైర్వ్యక్తఃపితృయజ్ఞఃపిండపితృయజ్ఞః - సచ
 కర్మాంతరం - నతుదర్శనేషః యథానత్యుతి- పితృయజ్ఞస్సకాలవిధానాదనంగం
 స్యాదితి - తంచయదహశ్చంద్రమసంనపశ్యతిపంచదశ్యాంప్రతిపదివాతదహఃకురుతే
 యదహస్తయోస్సంధిరతదహరిత్యర్థఃఇతి - రామాండారోవ్యాహ - పిండపితృయ
 జ్ఞస్తుపర్వసంధిమదాహారాత్రాపరాహ్ణాఇతి-అతఃపర్వసంధిదినేపితృయజ్ఞః - శాత
 పథశ్రుతిరపి || యదైవైషనపురస్తాన్నపశ్చాద్దృశ్యతేదపితృభ్యోదదాతీతి-పర్వసం
 ధిదినేహిపూర్వతఃపశ్చాద్వాచంద్రోనదృశ్యత ఏవేత్యర్థః - సత్యాపాథోపి- పితృ
 యజ్ఞంప్రకమ్యదృశ్యమానేతూపోష్యశోభూతయజతేఇత్యాహ- హేమాద్రిస్తు-
 అమావాస్యశబ్దస్థిభివచనపవపూర్వోక్తాపస్తంబసూత్రేయదుక్తం - నపశ్యతీతి
 తత్రక్షయోఽభిప్రేతః | అతశ్చతుర్దశ్యాంచంద్రమసశ్చక్షీణత్వాత్తదుక్తదర్శేపితృ
 యజ్ఞః || పితృయజ్ఞంతునిర్వర్త్యవిప్రశ్చంద్రక్షయేఽగ్నిమానితిమనూక్తైః || యదు
 క్తంయదహస్తైవపదర్శనం వైతిచంద్రమాః || తత్త్వయాపేక్షయాజ్ఞేయంక్షీణేరాజ
 నిచేత్యపీతి || యదుక్తందృశ్యమానేపితచ్చతుర్దశ్యపేక్షయేతిచకాత్యాయనోక్తైః-
 దృశ్యమానేప్యేకఇతిగోభిలోక్తైః || తస్మాంసంధ్యాగతస్సమోమృణాళమివదృశ్య
 తే | అపరాహ్ణాక్షయస్తస్యాంపిండానాంకరణంధ్రువమితిహాఁఁఁఁఁక్తైశ్చచంద్రక్ష
 యకాలశోఽక్షకాత్యాయనేన || అప్తమేంశేచతుర్దశ్యాః క్షీణోభవతిచంద్రమాః |
 అమావాస్యాప్తమేంశేతుపునఃకిలభవేదణురితి - తేనపూర్వేద్యురేవ పితృయజ్ఞఇ
 త్యాచివాక్ - కర్మాచార్యైరపి || అపరాహ్ణాపిండపితృయజ్ఞశ్చంద్రాదర్శనేమా
 వాస్యాయామితికాత్యాయనసూత్రేఽదర్శనేనక్షయపప్రాక్తః - తస్మిన్క్షీణేదదాతీతి
 శ్రుతేః - అతస్తస్మత్తేచతుర్దశీయక్తదర్శే పితృయజ్ఞేనతిపరదినేయాగోధాత్నిధ్యః -
 తదేతత్సర్వోత్కృష్టమపి హేమాద్రికర్మాదివ్యాఖ్యానమాపస్తంబైరనభ్యుపగమా

త్రాతీయబాధాయనాదినిషయం- ఆశ్వలాయనానామపి శేషపర్వణిపిండపితృయజ్ఞః-
తథాచనూత్రం - అమావాస్యాయామపరాహ్ణాపిండపితృయజ్ఞస్థితి - అత్రనారా
యణవృత్తిః - అమావాస్యశబ్దః ప్రతిపత్నంచదశ్యోస్సంధివచనోప్యత్రా పరాహ్ణా
శబ్దసమన్వయాన్తద్వత్య హూరాత్రేవతతే - తస్యాపరాహ్ణాహ్నశ్చతుధక
భాగేపిండపితృయజ్ఞఃకార్యః- ఔపవనధ్యేయజనీయేవాహనియదాత్వహూరాత్ర
సంధౌతిధిసంధిస్సన్యత్రదౌపవనధ్యేవవాహనిక్రియతేఇతి - అతపవముహూతమ
వ్యమావాస్యాప్రతిపద్యపిచ్ఛేద్యవేత్|తద్దత్తమక్షయంజ్ఞేయంపర్వశేషంతుపర్వవత్ ఇ
తిహేమాద్రౌపచనంపిండపితృయజ్ఞపరముక్తంప్రయోగపారిజాతే - అయంచస్మా
త్తాగ్నిమతాసంపూర్ణేదర్శేత్రాధ్యవృత్తిషంగేణకార్యః - వ్యతిషంగోనామోభయో
స్సహానుష్ఠానం - ఏతచ్ఛ్రుతీపాకేనసహపిండార్థముద్భృత్యేతిసూత్రేవృత్తికృతో
క్తం - ఖండపర్వణీతుకేచిదాహుః - పూర్వేహ్నిపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషంగేణశ్రా
ద్ధంకృత్వాపరేహ్నికేవలఃపిండపితృయజ్ఞఃకార్యః-వృత్తికృతాతు|అన్వప్యక్యంచపూ
ర్వేద్యుమాసిమాస్యధాపర్వణమ్|కామ్యమాభ్యుదయేష్టమ్యామేకోద్దిష్టమధాష్ట
మమిత్యదాహృత్యపూర్వేషుచ చతుర్ష్రుతీపాకాదుద్భృత్యా గ్నీకరణమిత్యక్తై
ర్దర్శిత్రాధైష్ఠీపాకోనియతఇతిగమ్యతే- స్థాతీపాకశ్చపితృయజ్ఞయేవేదితిపూర్వదినే
వ్యతిషంగఃసిద్ధః - ప్రయోగపారిజాతేతు వాషికశ్రాద్ధాదేరపివ్యతిషంగఉక్తః
కిముతదర్శిత్రాధస్యన్యాయవిదస్తాహుః - సూత్రస్యవృత్తేశ్చసంపూర్ణదర్శవిషయ
త్వాత్థండపర్వణిపూర్వదినేకేవలంశ్రాద్ధంపరదినేచకేవలఃపితృయజ్ఞఃకార్యః - అతప
పౌక్తంవృత్తికృతా-నాత్రపూర్వస్థాతీపాకశోచ్చిద్యతేనర్వశ్రాద్ధేషుప్రసంగాదితి-ప్ర
యోగపారిజాతోక్తిరప్యేతద్విషయైవ - పూర్వదినేచశ్రాద్ధేగ్నీకరణమేవనసాణి
హూమః || చతుర్ష్రాద్యేషుసాగ్నినాంవహ్నా హోమోవిధీయతే || పితృబ్రా
హ్మణహస్తేస్యాదుత్తరేషు చతుర్ష్రపీతిపరిశిష్టేనియమాత్ - నచతాకికాగ్నాప
క్వస్యకథంగృహ్యగ్నీహూమః|| నాన్యాగ్నాపక్వమన్యాగ్నాజుహూయాదితినిషే
ధాత్ - మైవం- శ్రాద్ధస్యగృహ్యత్యేనస్మార్తాగ్నాపచనాగ్నావాకతతవ్యత్వాత్ -
తస్మాత్పూర్వేద్యుఃకేవలంశ్రాద్ధంనవ్యతిషంగః - ఇదమేవచయుక్తం - ఆహితాగ్ని
నాతుసర్వాధానినార్ధాధానినావాసంపూర్ణేఖంజేవా దర్శేత్రౌతాగ్నా పృథగేవ
పితృయజ్ఞః కార్యోనతుదశక శ్రాద్ధవ్యతిషంగేణేతి, విస్తరభీతేర్విరమామః-
సంపూర్ణేదర్శేచ- విశేషమాహలాగాక్షీః|| పతంతంకమన్విర్వర్త్యవై శ్వదేవం
చసాగ్నికః| పిండయజ్ఞంతతఃకుర్యాత్తతోన్వాహార్యకంబుధఇతి-పతంతంకమాన్
న్వాధానంఅన్వాహార్యకందర్శిత్రాద్ధం - అయమేవసాగ్నేజీవత్పితృకస్యపిండపితృ

యజ్ఞకాలోజ్ఞేయః - తస్యాపికాత్యాయనేనహోమాంత మనారంభోవేత్యామ్నా
 నాత్ - పిండపితృయజ్ఞకరణప్రాయశ్చిత్తమాహ పరాశరమాధవీయేకాత్యాయ
 నః ॥ పితృయజ్ఞాత్యయేనైవవైశ్వదేవాత్యయేపిచ । భోజనేపతితాన్నస్యచరుర్వై
 శ్వానరోభవేదిత్యలం—ప్రకృతమనుసరామః - నిరగ్నికాదిభిస్త్యమావాస్యాప
 రాష్ట్రావ్యాప్త్యధావేతుకుతుపకాలవ్యాపిసిగ్రాహ్య ॥ భూతవిధాప్యమావాస్యాప్ర
 తిపన్మిశ్రితాపివా । పిత్రేకమణివిద్యద్భిర్గ్రాహ్యకుతుపకాలీతిహారీతోక్తః-ఇదం
 చనిరగ్నికాదివిషయం ॥ సినీవాలీద్విజైఃకార్యానాగ్నికైఃపితృకర్మణి । శ్రీభిశ్శు
 దైఃకుహూః కార్యాతథాచానగ్నికైర్ద్విజైరితితాగాక్షీవచనాత్ - అత్రసాగ్ని
 రాపాసనాగ్నిరపీతిమదనపారిజాతేఉక్తం - కుతుపశ్చాపరాష్ట్రావ్యాప్త్యలాభేఽనుక
 ల్పః ॥ అపరాష్ట్రాద్వయావ్యాపీయదిదర్శస్థిక్షయఃఆహితాగ్నేసినీవాలీనిరగ్ని
 దేకుహూర్మతేరిజాబాలినాభావేవిధానాత్ - తేనసాగ్నినానిరగ్నినాంవాపరా
 ష్ట్రావ్యాపిస్యేవముఖ్యా - తిధిసామ్యవృద్ధిక్షయైస్సమవ్యాప్తౌఖర్వాదినానిర్ణయః -
 వైషమ్యేధికా-దినద్వయేపరాష్ట్రాస్సశేకుతపవ్యాపిసీతిమాధవః-ఇదమేవయ్యుక్తం,
 హేమాద్యాదిమతేకుతపవ్యాపిస్యేవనిరగ్నిదేముఖ్యా - అత్రసాగ్నిరాపాస
 నాగ్నిరపీతిమదనపారిజాతేఉక్తం - సినీవాలీద్వప్తచంద్రా - తథాచవ్యాసః ॥ దృ
 స్తచంద్రాసినీవాలీనప్తచంద్రాకుహూఃస్మృతేతి- పూర్వదినేపరదినపవవాతద్వాప్తి
 పిత్యేనైవగ్రాహ్య-అంశవ్యాపిత్యేవైషమ్యేధికకాలవ్యాపిసిగ్రాహ్య-దినద్వయేం
 శతస్సమవ్యాప్తౌతిధిక్షయేపూర్వా-వృద్ధాసామ్యేచపరా॥ తిధిక్షయేసినీవాలీతిధివృ
 ద్ధాకుహూఃస్మృతా । సామ్యేపిచకుహూజ్ఞేయా వేదవేదాంగవేదిభిరితిప్రచేతో
 వచనాత్ దినద్వయేసంపూర్ణకుతపవ్యాప్తిస్తుతిధివృద్ధావేవభవతీత్యనంతరవచనా
 త్పరైవేతి - కుతపస్తు ॥ అహోముహూర్తావిజ్ఞేయాదశపంచచనర్వదా । తత్రా
 స్తమోముహూర్తాయస్సకాలఃకుతపస్తృతశ్చితిమాతోన్యైక్తః - తులాదానపితృదే
 వపీత్యధోవపాసాదాతుపరాగ్రాహ్యేత్యన్యత్రవిస్తరః - దశేచమాసికవార్షి
 కాదిశాద్ధప్రాప్తాకాలాదగ్నేవిశేషఉక్తః॥ దశేస్యచోదకుంభస్యదర్శమాసికయో
 రపి - నిత్యస్యచాద్భికస్యాపి దార్శికాద్భికయోరపీత్యుక్త్వా ॥ సంపాతేదేవతాభేదా
 చ్చాద్భియుగ్మంసమాచరేత్ । నిమిత్తానియతిశ్చాత్ర పూర్వానుష్ఠానకారణమితి-
 అత్రక్రమోనిణయదీషేఉక్తః ॥ నప్తచంద్రేయదాకాలేక్షయాహ దివసోభవేత్ ।
 వైశ్వదేవంక్షయశ్రాద్ధంకుర్యాత్పౌర్ణమీర్కర్మణః॥ అహ్నాశ్రాద్ధంచానుపనీతోపికు
 ర్యాత్ - శ్రాద్ధశూలపాణా ॥ అమావాస్యస్యకాశ్యష్టమక్షయంచదశీషుచేత్యుపక్ర
 మ్య ॥ ఏతచ్ఛానుపనీతోపికుర్యాత్సర్వేషుపర్వసు । శ్రాద్ధంసాధారణంనామనత్య

కర్మఫలప్రదమ్ || భార్యవిరహితో ష్యేతత్ప్రవాసస్థాపినిత్యశః | సూద్రోఽప్యమం
త్రవత్కుర్యాదనేనవిధినాబుధఇతిమాతోన్యైశ్చైః - అమాశ్రాద్ధాతి క్రమేప్రాయ
శ్చిత్తముక్తమృగ్విధానే || న్యూమూవాచంజపేన్మంత్రంశతవారందినేదినే | అమా
శ్రాద్ధంయదానాస్తీతదాసంపూణణమేతితత్ || అత్రపూర్వోక్తసాగ్నికపదే నాహీ
తాగ్నిస్తార్తాగ్నిమాంశ్చగృహ్యతే - విచ్ఛిన్నాగ్నికాదిశ్చనిరగ్నికః - తథాచహే
మాదిరగ్నాకరణప్రకరణే || సాగ్నిరగ్నావనగ్నిస్తుద్విజపాణావధాపునా | కుర్యా
దగ్నాక్రియానిత్యంశాకికేనేతినిశ్చితమిత్స్యతివాక్యముదాహృత్యయస్త్యస్వీకృ
తౌపాసనతయాసముచ్ఛిన్నాగ్నితయా భార్యవిధురతయావాగ్నిరహితస్తస్యద్వి
జపాణౌజలాదావాహూమః ఇతివ్యాచచక్షే-మదనపారిజాతేష్యేవ||ఇదమేవసా
గ్ని కానగ్నికస్వయాపసర్వత్రజ్ఞేయం - *అధగ్నిహణంనిణీయతే* - తత్రచం
ద్రగ్రహణేయస్మిన్యామేగ్రహణంతస్తాత్పూర్వంప్రహరత్రయంనభుంజీత - సూర్య
గ్రహేతుప్రహరచతుష్టయంనభుంజీత || సూర్యగ్రహేతునాశ్నీయాత్పూర్వం యా
మచతుష్టయమ్ | చంద్రగ్రహేతుయామాంస్త్రీన్బాలవృద్ధాతురైర్వినేతి మాధవీ
యేవృద్ధగాతమోక్తైః || గ్రహణంతుభవేదిందోఃప్రథమాదధియామతః| భుంజీతావ
ర్తనాత్పూర్వంప్రథమప్రథమాదధితిమార్కండేయోక్తైశ్చ-అధిష్ఠాన్ధ్వం-నమచం
ద్రగ్రహేయామచతుష్టయనిషేధ ఉచితోనతుసూర్యగ్రహే సూర్యోదయాత్పూ
ర్వోజనాప్రాప్తేః - మైవంవచనస్యప్రథమయామేసూర్యగ్రహేసతిపూర్వేద్యుఃపూ
ర్వరాత్రే భోజననిషేధపరత్వాత్ - చంద్రగ్రహేవిశేషమాహ మాధవీయేవృద్ధ
వస్తిః || గ్రస్తాదయేవిధోఃపూర్వంనాహర్భోజనమాచరేదితి - ద్వయోగ్నిస్తాపైతు
మాధవీయేవ్యాసః|| అముక్తయోరస్తగయోరద్యాద్ధృష్ట్యాపరేహనీతి||విష్ణుధమే
పి || అహోరాత్రంనభోక్తవ్యం చంద్రసూర్యగ్రహోయదా | ముక్తిందృష్ట్యాతు
భోక్తవ్యంస్తానంకృత్వాతతఃపరమ్ || అహోరాత్రనిషేధసూర్యగ్రస్తాపై || మద
నరత్నేగార్గ్యైః || సంధ్యాకాలేయదారాహుర్గ్రీనతేశశిభాస్కరా | తదహర్తైవ
భుంజీతరాత్రావపికదాచన || సాయంసంధ్యాయాంసూర్యగ్రస్తాస్తేపూర్వేహి రా
త్రౌచనభోక్తవ్యం - ప్రాతసంధ్యాయాంచంద్రస్యగ్రస్తాస్తే పూర్వరాత్రాపుత్తర
హ్నిచనభోక్తవ్యమిత్యర్థః-చంద్రగ్రస్తాస్తే ఉత్తరదినేసంధ్యాహోమాదానదోషః
తదాహోశేనా|| గ్రస్తేచాస్తగతేత్విందాజ్ఞాత్వాముక్త్యవధారణమ్ | స్నానహో
మాదికంకార్యభుంజీతేందూదయేపునః || ఏతదనాహితాగ్నివిషయం- ఆపరాధ్వా
నతోపాయనీయమశ్నీతేతి కాత్యాయనోక్తేర్వృతస్యశ్రౌతత్వేనవిహితత్వేనచప్ర
బలత్వాత్ - అద్భిర్వృతంకుర్యాదినిణాయదీహః, రాగప్రాప్తభోజనేకాల నియ

మోయం, తేనజ్వరాదావివసభోజనమితికర్మానుసారిణః, బాలవృద్ధాతురాణాం
 తుగ్రహణయామాత్మర్వమేకయామోనిసిద్ధః॥సాయాహ్నోగ్రహణంచేత్సన్యదప
 రాష్ట్రేనభోజనమ్! ఆపరాష్ట్రేనమధ్యాష్ట్రేమధ్యాహ్నోనతుసంగవే॥భుంజీతసంగవేచే
 త్సన్యన్నపూర్వభోజనక్రియేతి మార్కండేయోక్తేః, ఇదంచబాలాదివిషయం,
 బాలవృద్ధాతురైర్విసేతిపూర్వోక్తేః, వేధకాలేగ్రహణేవాపక్వమన్నంత్యాజ్యం ॥
 సర్వేషామేవవర్ణానాంసూతకంరాహుదర్శనే । స్నాత్వాకర్మాణికుర్వీతశృతమన్నం
 వివర్జయేదితిహేమాద్రాపట్రింశస్మతాత్, శృతమితితదంతరితస్యోపలక్షణం ॥ నవ
 శ్రాద్ధేషుయచ్ఛిష్టంగ్రహపర్యుపితుంచయత్ ఇతిమితాక్షరాయాంపచనాత్, భార్గవా
 ర్చనదీపికాయాంజ్యోతిర్నిబంధేమేధాతిథిః॥ఆరనాశంపయస్తక్రందధిన్నే హజ్యపాచి
 తమ్ । మణికణ్ఠాదకంచైవనదుష్క్రేదాహుసూతకే ॥ మన్వర్థముక్తావళ్యాం॥ అన్నం
 పక్వమిహత్యాజ్యంస్నానంనవసంగహే । వారితక్రారనాశాదితిలదత్తైర్భిర్దుష్య
 తి ॥ జలేత్వదోషోగాంగవిషయః ॥ గ్రహోపితంజలంపీత్వాపాదకృచ్ఛం సమాచ
 రేదితి ॥ తత్రైవచతుర్వింశతిమతేన్యజల్సన్యదోషోక్తేః, వేధకాలేగ్రహణేవాభోజనే
 స్రాయశ్చిత్తముక్తం మాధవీయేకాత్యాయనేన॥ చంద్రసూర్యగ్రహేభుక్త్వాప్రాజా
 పత్యేనశుద్ధ్యతి । తస్మిన్నేవదినేభుక్త్వాత్రిరాత్రేజైవశుద్ధ్యతీతి, గ్రహణేచత్రిరాత్ర
 మేకరాత్రంపూపవాసశ్చేయోర్ధినాకార్యః॥ ఏకరాత్రముపాప్త్యేవస్నాత్వాదత్వా
 చశక్తితః । కంచుకాదివసర్పస్యవివృత్తిఃపాపకోశతః । త్రిరాత్రంసముపాప్త్యేవ
 గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । స్నాత్వాదత్వాచవిధివన్మౌదతేబ్రహ్మణానసహేతి హే
 మాద్రాపట్రింగోక్తేః, ఇదంచపుత్ర్యతిరిక్తవిషయం ॥ ఆదిత్యేహని సంక్రాంతేగ్రహ
 ణేచంద్రసూర్యయోః । పారణంచోపవాసంచనకుర్యాత్పుత్రవాన్యప్రహేతి జ్ఞేమినిష
 చనాత్, యదాతురవేర్గస్తాస్తస్తదాపుత్రిణః ప్రహరద్వయంహిత్యా బాలాదివ
 ద్భోజనంనతూపవాసః॥సాయాహ్నోగ్రహణంచేత్సన్యదితిపూర్వోక్తమార్కండేయవ
 చనాత్॥సాయాహ్నోసంగవేన్నీయాచ్ఛారదేసంగవాదధః । మధ్యాహ్నోపరతోన్నీ
 యాన్నోపవాసోరవిగ్రహఇతి స్మృతేశ్చేతిహేమాద్రిః, శారదోపరాష్ట్రాఃమాధవః
 తేతుపుత్రిణోపితతోపవాసఏవ, అహోరాత్రంనభోక్తవ్యమితిపూర్వోక్తనిషేధస్య
 తేనాపిపాలనీయత్వాత్, ఉపవాసనిషేధస్తువతరూపోపవాసపరః, కృష్ణైకాదశీ
 నిషేధవదీతి, మదనరత్నైర్యేవం, ఇదమేవచయుక్తం, వర్ధమానస్తు॥అహూరాత్రం
 నభోక్తవ్యమితిశాతాతపీయాగ్రే ॥ సూర్యాచంద్రమసోగ్లోకానక్షయాన్యాతిమా
 నవఇతిఫలశ్రుతేర్ముక్త్యదర్శనేఉపవాసః శామ్యః, నత్వయంనిషేధఇత్యాహ-తన్న,
 తత్రవతత్యేపిసాగుక్తవిష్ణుధర్మేనిషేధావశ్యంభావాత్, తథాచవ్యాసః ॥ రవిగ్ర

హస్సూర్వవారేసోమేసోమగ్రహస్తథా । చూడామణిరితిఖ్యాతస్తత్రదత్తమనంత
 కమ్ ॥ వారేష్వస్యేషుయత్పుణ్యంగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । తత్పుణ్యంకోటిగుణి
 తయోగేచూడామణౌస్మృతమ్ ॥ అత్రచాద్యంతయోస్సాన్నిసంకుర్యాత్ ॥ గ్ర
 స్యమానేభవేత్సాన్నిసంగ్రస్తేహోమోవిధీయతే । ముచ్చమానేభవేద్దానంముక్తే
 సాన్నిసంవిధీయతఇతి హేమాద్రావచనాత్ ॥ సాన్నిసంస్యాదుపరాగాజామధ్యేహూ
 మస్సురార్చనమితిబ్రహ్మవైవర్తాచ్చ ॥ సర్వేషామేవవర్ణానాంసూతకం రాహుద
 ర్శనై । సచైలంతుభవేత్సాన్నిసంసూతకాన్నించ వజ్రయేదితివృద్ధవసిష్ఠోక్తేశ్చ-స
 చైలంముక్తిసాన్నిసం పరమితిమదనరత్నేఉక్తం - భాగవార్చనదీపికాయాం చతు
 ర్వింశతిమతే ॥ ముక్తాయస్తునకుర్వీతసాన్నిసంగ్రహణసూతకే । ససూతకీభవేత్తావ
 ద్యావత్సాన్నిదపరోగ్రహః ॥ ఇదంచసాన్నిసమమంత్రకంకార్యమితి స్మృతిరత్నావ
 శ్యాంత్రత్రతిథివిశేషభారతే ॥ గంగాసాన్నిసంతుకుర్వీతగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః
 మహానదీషుచాన్యానుసాన్నిసంకుర్యాద్యధావిధి ॥ మహానదీష్వపిమాసవిశేషేకా
 శ్చిచ్ఛేష్ఠాః ॥ ప్రయాగేదేవికారేవాసన్నిహత్యాచవారణమ్ । సరస్వతీచంద్రభా
 గాకౌశికీతాపికాతథా ॥ సింధుర్గండకికాచైవసరయోఃకార్తికాదితః ॥ మూలంహే
 మాద్రాస్పష్టం - వ్యాసః ॥ ఇందోర్లక్షగుణంపుణ్యంరవేదశగుణంతతః । గంగా
 తోయేతుసంప్రాప్తఇందోఃకోటిరవేర్దశ ॥ గవాంకోటిసహస్రస్వయత్ఫలంలభతేన
 రః । తత్ఫలంలభతేమర్త్యగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః అసంభవేతుమాధవీయేశం
 ఖః ॥ వాపీకూపతఃకేషుగిరిప్రసవణేషుచ । నద్యాంనదేదేవఖాతే సరసీమూర్ధ్న
 తాంబుని ॥ ఉష్ణోదకేనవాసాన్నియాదగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః ॥ అత్రతారతమ్యమా
 హమార్కండేయః ॥ శీతముష్ణాదకాత్పుణ్యమపారక్యంఘోదకాత్ । భూమిస్థము
 ధృతాత్పుణ్యంతతఃప్రసవణోదకమ్ ॥ తతోపిసారసంపుణ్యంతతః పుణ్యంనదీజ
 లమ్ ॥ తీర్థతోయంతతఃపుణ్యంమహానద్యంబుపావనమ్ ॥ తతస్తతోపిగంగాంబుపు
 ణ్యంపుణ్యస్తతోంబుధిరితి ॥ ఉష్ణోదకమాతురవిషయం - తథా ॥ గోదావరీమహా
 పుణ్యాంచంద్రేరాహునమన్వితే ॥ సూర్యేచరాహుణగ్రస్తేతమోభూతేమహాము
 నే ॥ నర్మదాతోయసంస్పృశ్యేకృతకృత్యాభవంతిహ, ॥ పృథ్వీచంద్రోదయప్రభాస
 ఖండే ॥ గాఘ్రానాగాస్త్రీలాధాన్యంతాన్నివికనకంమహీ । సంప్రదాయకురుక్షేత్రే
 యత్ఫలంలభతేనరః ॥ తదిందుగ్రహణేంబోధాసాన్నినాద్యవతిష్ఠణమ్ ॥ తత్రేవసౌ
 తపురాణంబుధిసాన్నిసముపక్రమ్య ॥ దానానియానిలోకేషువిఖ్యాతానిమనీషీభిః తే
 షాంఫలమవాప్నోతిగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః ॥ దేవీపురాణే ॥ గంగాకనఖలంపు
 ణ్యంప్రయాగఃపుష్కరంతథా । కురుక్షేత్రం మహాపుణ్యంరాహుగ్రస్తే దివాకరే ॥

సానాసంభవేస్మరణంవాకార్యం || స్మృత్వాశతత్రతుఫలందృష్ట్వా సర్వాఘనాశ
 నమ్ || స్మృష్ట్వాగోమేధపుణ్యంతుపీత్వాసాత్రామణైర్లభేత్ || స్నాత్వావాజిమఖం
 పుణ్యంప్రాపుయాదవిచారతః | రవిచంద్రోపరాగేచఅయనేచోత్తరే తథేతిమా
 ర్కండేయోక్తేః - అత్రశ్రాద్ధమాహఋష్యశృంగః || చంద్రసూర్యగ్రహేయస్తు
 శ్రాద్ధంవిధివదాచరేత్ | తేనైవసకలాపృథ్వీదత్తావిప్రస్యవైకరే || భారతే || సర్వ
 స్వేనాపికర్తవ్యంశ్రాద్ధంనైరాహుదర్శనాఅకుర్వాణస్తునాస్తిక్యాత్పంకెగౌరీవసీదతి ||
 విష్ణుః || రాహుదర్శనదత్తంహిశ్రాద్ధమాచంద్రతారకమ్ || ఇదంచామాన్నేనహే
 మ్నావాకార్యంనత్వన్నేన || ఆద్యనగ్నతీర్థేచచంద్రసూర్యగ్రహేతథా | ఆ
 మశ్రాద్ధంప్రకుర్వీతహేమశ్రాద్ధమధాపివేతిశాతాతహాక్షేరితి హేమాద్రిమాధనా
 దయః - అపరార్కస్తు - ఏతద్ద్విజాతీనాంపాకాభావేద్రప్తవ్యంతీర్థశ్రాద్ధవత్ ||
 పాకాభావేద్విజాతీనామామశ్రాద్ధంవిధీయతే || ఇతిసుమంతూక్తేః || సైంహికేయా
 యదాసూర్యంగ్రసతేపర్వసంధిషు | గజచ్ఛాయాతుసాప్రోక్తాతస్యాంశ్రాద్ధం ప్రక
 ల్పయేత్ | ఘృతేనభోజయేద్విప్రాస్థుతంభూమాసముత్సృజేదివాఅవీయోక్తే
 శ్చేత్యాహ - విజ్ఞానేశ్వరోప్యాహ || గ్రహణశ్రాద్ధే భోక్తుర్దోషోదాతుస్త్వభ్యుద
 యతి || సూతకేమృతకేభుజ్తేగృహీతేశశిబాస్కరే | ఛాయాయాంహస్తిసశ్చై
 వనభూయః పురుషోభవేదిత్యావస్తంబేనభోజననిషేధాత్ - అయంచనిషేధః-శ్రా
 ద్ధభోక్తుర్హస్తిచ్ఛాయాసాహచర్యాత్ - అత్రగ్రహణనిమిత్తకశ్రాద్ధేనైవామాసం
 క్రాంత్యాదివైమిత్తికానాంసిద్ధిః - దార్మికాలభ్యయోరపీతికాలాదర్శోక్తేః -అత్రా
 శౌచమధ్యేపిన్నానశ్రాద్ధాదికార్యమేవ || సూతకేమృతకేచైవనదోషో రాహుదర్శ
 నే | తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యావన్నుక్తిర్న దృశ్యతఇతిమాధవీయే నృద్ధవస్థితే ||
 స్ఫూర్తకర్మపరిత్యాగోరాహూరన్యత్రసూతక ఇతివ్యాఘ్నిపాదోక్తేశ్చ - కాలాదర్శ
 అంగిరాః || సర్వేవర్ణాన్సూతకేపిమృతకేరాహుదర్శనే | స్నాత్వాశ్రాద్ధంప్రకుర్వీ
 రద్దాసంశాత్యవిజర్జితమ్ || మదనపారిజాతేప్యేవం - తేన || స్నానమాత్రంప్రకుర్వీ
 తడానశ్రాద్ధవిబ్జితమితినిర్మూలంపదంతోగౌడాః - పరాస్తాః - ఇయంచశుద్ధిరవిశే
 షాన్యంత్రదీక్షాపురశ్చరణాదిసర్వస్ఫూర్తకర్మవిషయా - మదనరత్నేప్యేవం - రజస్వ
 లాయాస్తుభార్గవార్చనదీపికాయాం - సూర్యోదయనిబంధే || నసూతకాదిదోషో
 స్తిగ్రహేహామజపాదిషు | గ్రస్తేస్నాయాదుదక్యాపిబీభాదుద్భృతవారిణైతి - అ
 త్రచ || స్నానేనైమిత్తికేప్రాప్తేనారీయదిరజస్వలా - పాత్రాంతరితతోయేనస్నా
 నంకృత్వావ్రతంచరెదిత్యాదిర్మితాక్షరోక్తోవిధిర్జ్ఞేయః - తథాగ్రహణేరాత్రాపః
 శ్రాద్ధాదికార్యం || గ్రహణోద్వాహసంక్రాంతియాత్రాత్రిప్రసవేషుచ - షానం

వైమితికంజ్ఞేయం రాత్రావపితదిష్యతఇత్యపరాశ్చే-వ్యాసోక్తే॥చంద్రగ్రహేతథా
 రాత్రోన్ననందానంప్రశస్యతఇతి దేవలోక్తేశ్చ - యదాతు జ్యోతిశ్చాస్త్రగ
 మ్యాదివచంద్రగ్రహారాత్రోనసూర్యగ్రహస్తదాన్నానాదినకార్యం॥ సూర్యగ్ర
 హాయదారాత్రోదివాచంద్రగ్రహస్తథా । తత్రన్నాననకుర్వీతదద్యాద్దానంనచ
 క్వచిదిష్యత్రింశస్యతాత్ - గ్రహణదినే వార్షికశ్రాద్ధప్రాప్తౌప్రయాగపారిజా
 తెగోభిలః ॥ దర్శరవిగ్రహేపిత్రోప్రత్యాబ్ధికముపస్థితమ్ । అన్నేనాసంభవేహేమ్నా
 కుర్యాదామేనవాసుతఇతి - అత్రదర్శరవిపితృసుతశబ్దాఃప్రదర్శనార్థాః న్యాయసా
 మ్యూత్ - తెనచంద్రగ్రహేపినసింహాదివార్షికమన్నాదినాతద్దిన ఏవకార్యమితిమదన
 సారిజాతేవ్యాఖ్యాతం - పృథ్వీచంద్రోదయేష్యేవం - తెనయాని ॥ అమశ్రాద్ధంప్ర
 కుర్వీతమాసనంవత్సరాదృతఇతి ॥ అన్నేనైవాబ్ధికంకుర్యాద్ధేమ్నావామేననక్వచిది
 తి మరీచితాగాఙ్మ్యాదివచనానితానిగ్రహణదినాతిరిక్తవిషయాణి - నిర్ణయామృతే
 ష్యేవం - యానితు ॥ గ్రహణాత్పద్వితీయేఽహ్నిరజోదోషాత్తుపంచమే ॥ తథా ॥
 గ్రస్తాదయేయదాచంద్రేప్రత్యబ్జంసముపస్థితమ్ । తద్దినేచోపవాసస్సాస్త్రప్రత్యబ్జంతుప
 రేఽహని ॥ తథా ॥ గ్రస్తావేవాస్తమానంతురవిందూప్రాపున్నతోయది । ప్రత్యబ్జం
 తుతదాకార్యంపరేఽహన్యేవసర్వదా ॥ చంద్రసూర్యోపరాగేచతథాశ్రాద్ధం పరే
 ఽహనిత్యాదీనివచనానితానిమహానిబంధేషుక్వాప్యనుపలంభాన్నిర్మూలాని । ప్రత్యు
 తపూర్వోక్తనిబంధేషుతద్దినఏవశ్రాద్ధముక్తమిత్యలం - గ్రహణాదినస్తదినపర్యంతం
 రామగోపాలాద్యాగమదీక్షోక్తాశివార్చనచంద్రికాయాంజ్ఞానార్ణవే ॥ మంత్రాద్యా
 రంభణంకుర్యాద్గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । గ్రహణాద్వాపిదేవేశికాలస్సస్తదినా
 వధి - ఇతిరత్నసాగరే ॥ సత్తీర్థేఽర్కవిధుగ్రాసే తంతుదామనపర్వణి । మంత్రదీ
 త్కాప్రకుర్యాణోమాసగ్నాదీన్నశోధయేత్ ॥ అత్రసూర్యగ్రహణమేవముఖ్యం ॥
 సూర్యగ్రహణకాలేతునాన్యదన్వేషితంభవేత్ । సూర్యగ్రహణకాలేనసమోనాన్యః
 కదాచన ॥ సమాసతిథివారాదిశోధనం సూర్యపర్వణీతితత్త్రైవకాలోత్తరవచనాత్ ॥
 చంద్రగ్రహేతుయాదీత్యాదీత్యావ్రతచారిణామ్ । వనస్థస్యచయాదీత్యాదారిద్యం
 సప్తజన్మస్వీతితత్త్రైవయోగినీతంత్రేనిషేధాచ్చ - గ్రహణంచజన్మరాశ్యాదానిషి
 ధ్ధం - తదుక్తంజ్యోతిషే ॥ త్రిషడ్దశాయోపగతంసరాణాంశుభప్రదంస్యాద్గ్రహణం
 రవీందోష్ఠిః । ద్విసప్తనందేషుషుమధ్యమంస్యాచ్ఛేషేవ్యనిష్ఠంకథితంమునీంద్రైరితి ॥
 ఆయవీకాదశ, సందానవ, ఇషుఃపంచ, మదనరత్నైగర్గః ॥ జన్మసప్తాష్టరిఃఫాంకమశ
 మస్తైనిశాకర । దృష్టాఽర్కప్రదోరాహుర్జన్మర్షేనిధనేపిచ ॥ రిఃఫంద్వాదశం - అం
 కానవ, నిధనంసప్తమతానా పృథ్వీచంద్రోదయే, విష్ణుధర్మ ॥ యన్నక్షత్రగతో

ర్వాప్సర్గసతేశశిభాస్కరా । తజ్జాతానాంభవేత్ప్రిడా యేనరాశ్శాంతివజ్జితాః॥ తప్తే
 వపురాణాంతరే ॥ సూర్యస్యసంక్రమేవాపిగ్రహణంచంద్రసూర్యయోః ॥ యస్యత్ర
 జన్మనక్షత్రతస్యరోగోధవామృతిః॥ తస్యదానంచహోమంచదేవార్చనజపాతథా ।
 ఉపరాగాభిషేకంచకుర్యాచ్చాంతిర్భవిష్యతి ॥ స్వస్థేనవాధవిష్టేనకృత్వాసర్వస్త్వచా
 క్షతిమ్ । బ్రాహ్మణాయదదేత్తస్యనరోగాదిశ్చతత్కృతః ॥ జన్మనక్షత్రంతత్పురో
 త్తరేచత్రజన్మనక్షత్రమిత్య్యచ్యతే - జన్మదశమైకోనవిశతితారాగతికేచిత్ - సర్వ
 స్వతదాకారస్యరాహురిత్యర్థః - అద్భుతసాగరభాగ్గః ॥ యస్యరాజ్యస్యనక్ష
 త్రేశ్వర్భానురుపరజ్యతే । రాజ్యభంగంసుహృన్నాశంమరణంచాత్రనిగ్దిశేత్ ॥ రా
 జ్యస్యనక్షత్రంఅభిషేకనక్షత్రమితి, తత్రేవవ్యాఖ్యాతం, భాగవార్చనదీపికాయాం
 జ్యోతిస్సాగరే ॥ సౌవర్ణంకారయేన్నాగంపలేనాధవలార్థతః । తదధైర్యతదధేనఫణా
 యాంమాత్తికంస్యసేత్ ॥ తామ్రపాత్రేనిధాయాథఘృతపూణేవిశేషతః । కాంస్యే
 వాకాంతలోహేవాన్యస్యదద్యాత్సదక్షిణమ్ ॥ చంద్రగ్రహేతురూప్యస్యబింబంద
 ద్యాత్సదక్షిణమ్ । నాగంరుక్మమయంసూర్యగ్రహేబింబంచపేమజమ్ ॥ తురంగ
 రథగోభూమితిలసర్పిశ్చకాంచనమ్ । కాలవివేకేపి ॥ సువర్ణనిర్మితంనాగంసతిలం
 కాంస్యభాజనమ్ । సదక్షిణంసవప్త్రంచబ్రాహ్మణాయనివేదయేత్ ॥ సౌవర్ణంరాజ
 తంవాపిబింబంకృత్వాస్వశక్తితః । ఉపరాగభవక్షేశచ్ఛిదేవిప్రాయకల్పయేత్ ॥ మం
 త్రస్తు ॥ తమోమయమహాబీమసోమసూర్యవిమర్దన, హేమతారాప్రదానేనమమ
 శాంతిప్రదోభవ ॥ విధుంతుదనమస్తుభ్యంసింహికానందనాచ్యుత । దానేనావేనమా
 గస్యరక్షమాంవేదజాద్భయాదితి॥ అత్రశాంతిరప్యక్తా హేమాద్రామాత్యే ॥ యస్య
 రాశింసమాసాద్యభవేద్ద్రోహణసంభవః॥ స్నానంతస్యప్రవత్స్యామిమంత్రోపధిసమన్వి
 తమ్॥ చంద్రోపరాగంసంప్రవాప్యకృత్వాబ్రాహ్మణశాచనమ్॥ సంపూజ్యచతురోవిప్ర
 ఖ్చుక్లమాల్యానులేపనేః । పూర్వమేవౌపరాగస్యసమానీయాపధాదికమ్ ॥ స్థా
 పయేచ్ఛతురఃకుంభా సప్రణామలిలాన్వితాః । గజాశ్వరథ్యావల్మీకసంగమాధ్య
 దగోకులాత్ ॥ రాజాద్వారప్రదేశాచ్ఛమృతమానీయనిషీపేత్ । పంచగవ్యంపం
 చరత్నంపంచత్వక్ష్పంచపల్లవమ్ ॥ రోచనంపద్మకంశంఖంకుంకుమంరక్తచందనమ్ ।
 శుక్తిస్ఫటికతీర్థాంబుసితస్పర్షపగుగ్గులూః ॥ మధుకందేవదారుంచవిష్ణుకాంతాంశ
 తావరీమ్ । బలాంచసహదేవీంచనిశాద్వితయమేవ ॥ గజదంతంకుంకుమంచతథై
 వౌశీర చందనమ్ । ఏతత్సర్వంవినిషీప్యకుంభేష్వాచాహయేత్సురాః ॥ సర్వేసము
 ద్రాస్పరితస్తీర్థానిజలదానదాః । ఆయాంతుయజమానస్యదురితక్షయకారకాః ॥
 (యోసౌవజ్రధరోదేవతదిత్యానాంప్రభుమతః । సహస్రనయనశ్చక్రోగ్రహపీఠాం

వ్యపోహతు ॥ ముఖంయస్సర్వదేవానాంసప్తార్చిరమతమ్యతిః । చంద్రోపరాగసం
భూతామగ్నిఃపీడాంవ్యపోహతు ॥ యఃకర్మసాక్షిలోకానాంధర్మోమహిషవా
హనః । యమశ్చంద్రోపరాగోత్థాంగహపీడాంవ్యపోహతు ॥ రక్షోగణాధిపస్సా
క్షున్నీలాంజనసమప్రభః । ఖడ్గహస్తాఽతిభీమశ్చగ్రహపీడాంవ్యపోహతు ॥ నాగపా
శధరోదేవస్సదామకరవాహనః । సజలాధిపతిదేవోగ్రహపీడాంవ్యపోహతు ॥ ప్రా
ణరూపోహిలోకానాంసదాకృష్ణమృగప్రియః । వాయుశ్చంద్రోపరాగోత్థాంగహ
పీడాంవ్యపోహతు ॥ యోసానిధిపతిదేవఃఖడ్గశూలగదాధరః । చంద్రోపరాగకలు
షంధనదోఽత్రవ్యపోహతు ॥ యోసావిందుధరోదేవఃపినాకీవృషవాహనః । చంద్రా
పరాగపావానిననాశయతుశంకరః ॥ త్రైలోక్యేయానిభూతానిస్థావరాణిచరాణిచబ్ర
హ్మవిష్ణ్వర్కరుదాశ్చదహంతుమమపాతకమ్ ఏవమావాహయేద్దేవాన్మంత్రైరేభి
శ్చవారుణైః । ఏతానేపతథామంత్రాస్తస్వర్ణపట్టవిలేఖయేత్ ॥ తామ్రపట్టధవాలి
ఖ్యనవవస్త్రైరతైవచ । మస్తకేయజమానస్యనిదద్యుస్తైద్విజోత్తమాః ॥ కలశాస్త్ర
వ్యసంయుక్తాన్నానాహుపసమన్వితాః । గృహీత్వాస్నాపయేద్గూఢంభద్రపీఠో
పరిస్థితమ్ ॥ పూర్వైరేవతుమంత్రైశ్చయజమానంద్విజోత్తమాః । అభిషేకంతతః
కుర్యాన్మంత్రైర్వారుణనూక్షకైః ॥ ఆచార్యంవరయేత్పశ్చాత్సర్వణపట్టానివేద
యేత్ । ఆచార్యదక్షిణాందద్యాగ్గోదానంచస్వశక్తితః ॥ హోమంవాప్రపశుర్వీత
తీతైర్వాహృతిభిస్తథా । దానంచశక్తితోదద్యాద్యదీచ్ఛేద్దాత్మనోహిషణ్ ॥ సూ
ర్యగ్రహేసూర్యనామయుక్తాన్మంత్రాన్శ్చకీరయేత్ । అనేనవిధినాయస్త్రగ్రహణే
స్నానమాచరేత్ ॥ సతస్యగ్రహణేదోషఃకదాచిదపిజాయతే ॥ ఇతిగ్రహణశాంతిః
—ధార్గవార్చనదీపికాయాంబ్రహ్మసిద్ధాంతే ॥ సర్వైఃపటస్థితంవీక్ష్యంఖస్తంత్రైలాం
బుదర్పణైః । గ్రహణంగుర్విణీజాతుసపశ్యేతపటంవినా ॥ తథామంగళకృత్యేషువేధే
విశేషోహేమాదౌ ॥ త్రయోదశ్యాదితోవర్జ్యందినానాంసవకంధృవమ్ । మాంగ
ళ్యేషుసమస్తేషుగ్రహణేచంద్రనూర్యయోః ॥ ప్రకారాంతరంతత్రైవ్రాక్తం ॥ ద్వా
దశ్యాదితృతీయాంతోవేదఇందుగ్రహేస్సృతః । ఏకాదశ్యాదికస్సారేచతుర్థ్యంత
ప్రకీర్తితః ॥ ఇదంచపూర్ణగ్రాసే-త్య్రహంఖండగ్రహేతయోరితితత్రైవోక్తే- ఇదం
చక్రస్థాపైత్రిదినంపూర్వమితివారదేన గ్రహస్థాపైవిశేషోక్తేర్గ్రహస్థభిన్నగ్రహణపరం
జ్యోతిర్నిఖిలంధేచ్యవనః ॥ గ్రహణోత్పతథంత్యాజ్యంమంగళేషుఋతుత్రయమ్ ।
యావచ్ఛరవిణాభుక్త్వాముక్తంభందగ్ధకాష్టవత్ ॥ అన్యానిచాగ్నేయాదిమండలాని
తత్పలంవణావికారాధిఫలంచదైవజ్ఞభ్యోజ్ఞయం-పురశ్చరణచంద్రికాయాం ॥ చంద్ర
సూర్యోపరాగేచస్నాత్వాప్రయతమానసః । స్పృశాదిమోక్షపర్యంతంజపేన్మంత్రం

సమాహితః ॥ జపార్దశాంతోహోమస్తథాహోమాత్తుతర్పణమ్ । తర్పణ
 స్యదశాంశేనమాజకసంకథితంకిల ॥ తత్రైవదేవతారూపంధ్యాత్వాత్మానంప్రపూ
 జ్యచ! సమోంతంమంత్రముచ్చార్యతదంతేదేవతాభిధామ్ ॥ ద్వితీయాంతామహంప
 శ్చదభిషించామ్యసేనతు । తోయైరంజలినాశుద్ధైరేభిస్సించేత్స్వమూర్ధానిమా
 జకసస్యదశాంశేనబ్రాహ్మణానపిభోజయేత్ । జపోఽర్చాపూర్వకోహోమస్తర్పణం
 చాభిషేచనమ్ ॥ భూదేవపూజనంపంచప్రకారోక్తాపురస్కీయామ్ ॥ తథా॥ షాలామా
 శక్తౌజపంకుర్యాద్ధోమసంఖ్యాచతుర్గుణమ్ । ఏవంకృతేతుమంత్రస్యజాయతేసిద్ధిరుత్త
 మామ్ ॥ గ్రహణప్రసంగాత్కురుక్షేత్రప్రతిగ్రహేప్రాయశ్చిత్తముచ్యతే - తత్రారుణ
 స్సృతౌ॥ ప్రతిగ్రహేకురుక్షేత్రేనభూయఃపురుషోభవేత్ । తథాపిమనసశుద్ధ్యాప్రాయ
 శ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ తప్తకృచ్ఛద్వయంకుర్యాదైందవేనసమన్వితమ్ । సత్రేణవా
 యజేతాధజపేద్వాపక్షసప్తకమ్ ॥ వాపీకూపతటాకాదిఖననైర్విస్మజేద్ధనమితి ॥ ఏతచ్ఛ్రు
 యద్గర్హితేనారజయంతికర్మణాబ్రాహ్మణాధనమ్ । తస్యోత్సవేణశుద్ధ్యంతిదానేనతప
 సైవచేతిమనూక్తౌత్సర్గోత్తరంజ్ఞేయమితిదిక్ - గ్రహణాంతరితస్య పూర్వసంకల్పి
 తద్రవ్యస్యదైర్వగణ్యంసంభవతీతిశిష్టాఃపఠంతిచలఘుబ్రహ్మవైవతే ॥ దాతవ్యమితిసో
 కాశ్యాంపక్ష్యవ్యంకుత్రచిత్త్వచిత్ । అహారాత్రమతిక్రమ్యతద్దానంద్విగుణంభ
 వేత్ ॥ దర్శోత్తరంపర్వసుస్యాచ్ఛతంచంద్రగ్రహేభవేత్ । సూర్యగ్రహేసహస్రం
 తస్మరణేనంతకంస్మృతమితి - అత్రమూలంచింత్యం - అత్రకేచిద్బాధ్యత్తుల్యాఅహుః -
 గ్రహణస్యనిమిత్తత్వేనతన్నిశ్చయస్యప్రయోజకత్వాజ్ఞోతిశ్శాస్త్రాదినాజ్ఞానస్యనిమి
 త్తత్వేప్రప్తైపి ॥ స్నానందానంతపశ్చాద్ధమనంతంరాహుదర్శనే । చంద్రసూర్యో
 పరాగేత్తుయావద్దర్శనగోచరఇతి జాబాల్యాదివచనేషు దృశిప్రయోగాచ్చాత్సుషజ్ఞా
 నస్యైవప్రాపనంహరన్యాయేననిమిత్తత్వం - అన్యథాదృశౌలక్షణాస్యాత్ - తేనమే
 ఘాచ్చాదనేంధాదీనాం జన్మసప్తాక్షేత్యాదినిషిద్ధదర్శనానాంచస్నానశ్రాద్ధాదానా
 ధికారఇతి - కల్పతరురప్యాహ - దశకనశబ్దేనచాత్సుషజ్ఞానంగృహ్యతేనజ్ఞానమా
 త్రం - అజ్ఞాతస్యనిమిత్తత్వా సంభవాన్నిమిత్తమహిమైవజ్ఞానలాభేనదర్శనవదవై
 యథ్యావత్తే - తేనచాత్సుషధీయోగ్యఃకాలః పుణ్యయోగ్యత్వంచప్రయత్నానప
 నేయచాత్సుషజ్ఞానప్రతిబంధకరాహిత్యంతేనమేఘచ్ఛన్నేయోగ్యతాభావాన్నస్నా
 నాదిఇతి - నిర్ణయామృతేప్యేవం - తదేతత్తుచ్ఛం - యదిహాత్సుషజ్ఞానంనిమిత్తంస్యా
 త్తదా ॥ సూర్యగ్రహాయదారాత్రౌదివాదంద్రగ్రహస్తథా । తత్రస్నానంసకుర్వీ
 తదద్యాదానంపచక్వచిదితివాక్యంవ్యర్థంస్యాత్ - చాత్సుషజ్ఞానాభావేనప్రాప్త్య
 భావాత్ తత్పూర్వకత్వాచ్చనిషేధస్య - నచేదంగస్తాస్తపరం - రవిచంద్రయోః

స్తానంతరం రాత్రిదివాగ్రహత్యోదితివాచ్యం - తత్రపదస్యగ్రహపర్వత్వేధి కరణ
 త్వాయోగాన్నిమిత్తపరత్వేచతద్గ్రహాన్నిమిత్తకన్నానాదేరస్తాత్వాగప్యధావాపత్తేః
 అధత్రతేతిరాత్రిదినేఉచ్యతేసావైశ్వదేవీతివద్గుణభూతేఅపి - తన్న, తాదృశమం
 త్రలింగాభావాత్ - తతోయోర్నిమిత్తత్వేధికరణత్వేవాస్యప్రయుక్తన్నానాద్య
 భావాపత్తేచ్ఛ-కించ॥ నేతేలోద్యంతమాదిత్యంనాస్తంయంతంకదాచననోపరక్తం
 నవారిస్థంనమధ్యంనభసోగతమితిమనువచనంబాధ్యేత-దృష్టార్హిష్టప్రదోరాహురిత్యా
 దిచ - నచాత్రవిహితేదర్శనేనిషేధాప్రవృత్తివత్పర్యుదనసియతా వినయుక్తేతివా
 చ్యం - దశనస్యానువాదేనవిధేయత్వాభావాత్ - ఏతచ్ఛక్రేవత్యైమః-తత్వే
 వావిరుద్ధతికద్వయాపత్తేః - అస్తునకృద్దశనవిధానేనసంకోచఇతిచేన్న - ముక్తిం
 దృష్ట్యాతతస్మాద్యూదితిముక్తిస్మానేపిచాక్షుషజ్ఞానస్యనిమిత్తత్వాపత్తేః - అస్తుకి
 న్నశ్చిన్నమితిచేత్ సగ్రస్తాపైతయోః పరేద్యురుదయేదృష్ట్యాభ్యవహరేచ్ఛుచిరితిద
 ర్శనోత్తరం భోజనవిధానాదంధస్యపూర్వవేధకాలఇవయావద్దర్శనంభోజననిషేధా
 పత్తిః - మధ్యేంధేభూతస్యనుతరాంయావచ్ఛుఃప్రాప్తపవాసఃప్రసంగశ్చ - అథా
 న్నలోలుపతయాతత్రజ్ఞానమాత్రంవివక్ష్యేతతత్పూర్వమపినిర్ణజ్జేనస్వీక్రియతాం - ఏ
 తేనయత్కేనచిదుక్తంస్పర్శగానంముక్తిస్మానంచయస్యదర్శనంతేనైవకార్యం-
 నాన్యేనక్వాప్రత్యయేనసమానకర్తృకత్వావగతేతి తన్నిరస్తం - కాతర్హితస్య
 గతిః - దృశేరుద్దేశ్యవిశేషణత్వాద్గ్రహైకత్వపదవివక్షయార్థతస్సిద్ధజ్ఞానమాత్రాను
 వాదత్వేసర్వంనుస్థం - అంగుళాద్యనాదేశ్యగ్రహవ్యావృత్త్యావాదర్శనస్యార్థపత్వం-
 నచోక్తయోగ్యతాపిసాధ్యేదర్శనోత్తరంమేఘచ్ఛన్నేయోగ్యతాభావాపత్త్యాదా
 నాద్యభావాపత్తేః-తేనతత్త్రదేఖావచ్ఛేదేనజ్యోతిఃశాస్త్రీవేద్యత్వమేవయోగ్యతా-
 కించ॥ రజసోదర్శనేనారీత్రిరాత్రమశుచిర్భవేదిత్యతావ్యంధస్త్రీణామాశౌచాభా
 వప్రసంగః - యత్తువర్ధమానేనోక్తం - జ్ఞానోత్తరంత్వధికారోనజ్ఞానకాలే - స్మాన
 కాలేజ్ఞానాభావాత్ - ఏవందర్శనోత్తరంముక్తిపర్యంతమపైవయోగ్యతేతితదపి
 ప్రతిజ్ఞామాత్రం - కించ॥ గ్రహాపైతయోఃపరేద్యురుదయేదృష్ట్యాభ్యవహరేచ్ఛుచి
 రిత్యాదివాక్యవైయర్థ్యాపత్తిః - చాక్షుషజ్ఞానాన్యధానుపపత్త్యైవార్థాదుదయేస్మా
 నసిద్ధేః - ననుముక్తిస్మానేశాస్త్రీయమేవజ్ఞానంనిమిత్తంచాక్షుషం॥ చంద్రనూ
 ర్యగ్రహేనాద్యాత్తస్మిన్నహనిపూర్వతః॥ రాహుబాద్విముక్తింవిజ్ఞాయస్మాత్వాకు
 ర్వీతభోజనమితివద్ధగౌతమేనవిజ్ఞాయేతిజ్ఞానమాత్రోక్తేః - యత్తు॥ ముక్తిందృష్ట్యా
 తుభోక్తవ్యంస్మానంకృత్వాతతఃపరమితితదపిజ్ఞానమాత్రపరం॥ మేఘమాలాదిదోషే
 ణయదిముక్తిర్నదృశ్యతే॥ అకలయ్యతుతంకాలంస్మాత్వాభుంజితవాగ్మతఃఇతిగౌఢ

నిబంధేవచనాత్ - మైవం - అజ్ఞాతస్యనిమిత్తత్వాభావేన నిమిత్తమహిమైవజ్ఞాత
 లాభేవాక్యవైయథ్యాత్ - గ్రస్తాస్తైపితదాపతైశ్చకించదర్శనంపుంసోవిశేషణముప
 లక్షణంవా - నాద్యఃదర్శనావచ్ఛిన్నేకాలేన్నానతులాదానాదేర్బాధాత్ - దర్శన
 విచ్ఛేదేకృతమపిన్నానాదిసగ్రహణనిమిత్తంస్యాత్ - నాంత్యః - యావద్దర్శనగోచర
 ఇతియావత్పదవైయర్థ్యప్రసంగాత్ - దృష్టగ్రహస్యగ్రహణోత్తరమపిన్నానాద్యా
 పతైశ్చ - జ్ఞానపక్షేష్యేషదోషస్తుల్యఇతిచేత్ మూఢోసియదిజ్ఞానవాచకంపదంశ్రూ
 యేత - తతస్తస్యాన్వయోవిచార్యేతదృశిస్తుశ్రూయతఇతివైషమ్యం - కథంతర్హి
 జ్ఞానంలభ్యతే - సంకాంతోన్నాయాదితివదధాదిత్యవేహి - అశ్రుతత్వాదేవ నోద్దే
 శ్యవిశేషణవివక్ష్యాకృతోవాక్యభేదోపి - అస్తు, తర్హిదృష్టంగ్రహణం నిమిత్తమితి
 చేత్ - గ్రస్తాస్తైస్తోత్తరంన్నానాపత్యైః - విశిష్టాద్దేశేవాక్యభేదాచ్చ - తవాప్యేత
 త్తుల్యమితిచేత్ - యావద్దర్శనగోచరఇతివచనేన తన్నిషేధాత్ - తవత్వస్యగ్రహ
 ఇవగ్రస్తాస్తైస్యాత్ - కించదర్శనస్యవిధిరనువాదోవా - ఆద్యేగ్రహణోద్దేశేనద
 ర్శనవిధిరుతదర్శనవిశిష్టస్సానవిధిరుతస్సానోద్దేశేనదర్శనవిధిః - నాద్యః - గ్రహో
 ద్దేశేనస్సానవిధానేదర్శనవిధానేచనాక్యభేదాత్ - ఏతేనద్వితీమూపిపరాస్తః - స
 త్మతీయః - స్సానస్యాప్రాప్తేః - దర్శనస్యనిమిత్తత్వేనావిధేయత్వాశ్చ - అన్యథా
 సోమవమనాదాప్రసంజనవిధిః కేనవాచ్యేత - అథనానావాక్యేషుకృద్విదేశనవిశి
 స్టస్సానవిధిః - క్వచిచ్చప్రాప్తందశశకంసం నిమిత్తీకృత్యస్సానమాత్రవిధిః - తన్న,
 స్సానస్యప్రధానస్యప్రాప్తోతదంగదశశకసప్రాప్తిః - తస్యాంచనిమిత్తేనతిస్సానమిత్య
 న్యోన్యాశ్రయాత్ - ఏనందశశకనవిధానతి తన్నిమిత్రకస్సానవిధిః సతిచప్రధాన
 స్సానవిధాతదంగదశశకనవిధిః - చువమధికారేప్రయోజకత్వేచయోజ్యం - త్వా
 ర్థపూర్వకాలత్వవిధౌచాస్త్యేవవాక్యభేదః - అన్యథాస్సానోత్తర మపిదశశకనమం
 గంస్యాత్ - నద్వితీయః - తత్రాపిదశశకసగ్రహయోః నిమిత్తత్వేస్సానద్వయాప
 త్యైః దశశకనావృత్తేనైమిత్తికావృత్తిప్రసంగాత్ - దశశకనవిశిష్టగ్రహస్యవిశిష్టస్యా
 నువాదేవాక్యభేదాపత్యైః - సచహవిరాద్రివద్విశిష్టంనిమిత్తమితివాచ్యం - ఆర్తిమా
 త్రస్యహినిమిత్తత్వేనిమేషాద్యాదేరపితత్వాపత్యైః నైమిత్తిక త్వభంగాద్యుక్తంవిశి
 ష్టోద్దేశ్యత్వం-ఇహతుగ్రహణమాత్రస్యనిమిత్తత్వేనకాదిత్తుతిః, తస్మాద్దశశకనవాక్యా
 నాంగ్రస్తాస్తైషయత్వాదనాదేశ్యగ్రహపరత్వాద్వాజ్ఞానస్యచార్థశ్రేష్ఠేస్తదేవని
 మిత్తం - తేనమేషాద్యాచ్ఛాదనేఽంధాదేశ్యస్సానాదిభవత్యేవేత్యలంపేదబాహ్యై
 స్సంలాపేన - ఇతిగ్రహణనిర్ణయః- *అథసముద్రస్సానం*- ఆశ్వలాయనః || సము
 ద్రేపర్వసుస్సానయాదమాయాంఘవిశేషతః । పాపైర్విముచ్యతేనరైర్వరమాయా

స్నానమాచరణ ॥ భృగౌభౌమదినేస్నాననిత్యమేవవివర్జయేత్ ॥ భారతే ॥ అశ్వ
త్థసాగరాసేవ్యానస్సప్తవ్యాకదాచన ॥ అశ్వత్థంమందవారేతుసాగరంపర్వణిస్సప్త
శేత్ ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేస్కాండే ॥ పునాతిపర్వణిస్నానాత్తర్పణైస్సరితాంపతిః ॥
కదాచిదపినైవాత్రస్నానంకుర్యాదపర్వణి ॥ అస్యాపవాదస్తత్రైవప్రభాసఖండే ॥
పర్వణికాలేచసంప్రాప్తేనదీనాంచసమాగమే ॥ సేతుబంధేతథాసింధౌ తీర్థేష్వన్యేషు
సంయుతః ॥ ఏవమాదిషుసర్వేషుమేధ్యేనస్యేతుస్వకర్మణీ ॥ తథా ॥ వినామంత్రం
వినాపర్వణుంకర్మవినాసరైః ॥ కుశాగ్రేణాపిదేవేశనస్సప్తవ్యోమహూదధిః ॥ త
థా ॥ నకాలనియమస్సేతౌనముద్రస్నానకర్మణి ॥ తద్విధిశ్చతత్రైవ ॥ పిప్పలాదస
ముత్పన్నేకృత్యేలోకభయంకరే ॥ పాషాణస్తేమయాదత్తతహారాథేప్రకల్బ్యతాం
ఇతి పాషాణంప్రక్షిప్య ॥ విశ్వాచీచఘృతాచీచవిశ్వయోనేవిశాంపతే ॥ సాన్నిధ్యం
కురుమేదేవసాగరే ॥ లవణాంభసి ॥ సమస్తైవిశ్వగుప్తాయనమోవిష్ణోలపాంపతే ॥ నమో
జలధిరూపాయనదీనాంపతయేనమః ॥ సమస్తజగదాధారశంఖచక్రగదాధర ॥ దేవ
దేహిమమానుజ్ఞాంతపతీధానిషేవణే ॥ తితత్త్వాత్మకమిశానంనమోవిష్ణుముమా
పతిమ్ ॥ సాన్నిధ్యంకురుదేవేశసాగరేలవణాంభసి ॥ అగ్నిశ్చయోనిరనిలశ్చదేహే
రేతోధావిష్ణురమృతస్యనాభిః ॥ ఏతద్భృవన్పాండవసత్యవాక్యంతతోఽవగాహేత
పతినదీనాం ॥ ఇతిభారతోక్తంమంత్రాస్పృశిత్వావిధవత్సాత్వా ॥ సర్వరతోభవా
శ్రీమాన్సర్వరత్నాకరోయతః ॥ సర్వరత్నప్రధానస్త్యంగృహణార్హ్యంమహూ
దధే ॥ ఇత్యర్ఘ్యంధత్వాత్పయేత్ - యథోక్తంపృథ్వీచంద్రోదయేస్కాండే ॥ పిప్ప
లాదంవికణ్వంచకృతాంతంజీవికేశ్వరమ్ ॥ వసిష్ఠంవామదేవంచపరాశరముమాప
తిమ్ ॥ వాల్మీకింనారదంచైవవాలఖిల్యాంస్తథైవచ ॥ నశంసీలంగవాక్షంచగవయంగం
ధమాదనమ్ ॥ జాంబవంతంహనూమంతంసుగ్రీవంచాంగదంతథా ॥ మైందంచద్వివి
దంచైవఋషభంశరభంతథా ॥ రామంచలక్ష్మణంచైవసీతాంచైవయశస్విసీమ్ ॥ ఏతాం
స్తుతర్పయేద్విద్వాన్జలమధ్యేవిశేషతః ॥ ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంయత్కించిత్యచరాచ
రమ్ ॥ మయాదత్తైనతోయేనతృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు ॥ ఇతి ॥ * * *

ఇతిశ్రీమత్పదవాక్యప్రమాణపారావారపారీణశ్రీమద్రామేశ్వర

భట్టసూరిసూనుమిమాంసకనారాయణభట్టనుతవిద్వత్

కుటవీరాంకురశ్రీరామకృష్ణభట్టాత్మజదినకర

భట్టానుజకమలాకరభట్టకృతే నిర్ణయ

సింధౌ ప్రథమపరిచ్ఛేదః,

శ్రీమత్సీతారామార్పణమస్తు.

శ్రీ ర న్తు.

శ్రీరామచంద్రాయనమః.

నిర్ణయసింఘా, ద్వితీయఃపరిచ్ఛేదప్రారంభః.

అథసంవత్సర ప్రతిపదమారభ్య || తిథికృత్యేచ కృష్ణాదిం ప్రతేశుక్లాదిమే
వచ | వివాహాదాచసారాదింమాసంకృత్యేవినిర్దిశేత్ || ఇతి బ్రాహ్మంప్రాయశోను
సృత్య తిథినిర్ణయ స్తత్కృత్యంచనిరూప్యతే - తత్రమీసంకృతాతౌపశ్చాక్షోడశఘ
టికాపుణ్యకాలః - రాతౌతునిశీదాత్పాక్విరతశ్చసంక్రమేపూర్వోత్తరదినార్ధపు
ణ్యం నిశీధేతుదినద్వయంపుణ్యమితిసామాన్యనిర్ణయాదవసేయం— అథతిథినిర్ణ
యః - తత్రచైత్రశుక్లప్రతిపదివత్సరారంభః - తత్రౌదయికీగ్రాహ్య || చైత్రేమా
సిజగద్భృహస్పాసంర్జప్రథమేహని | శుక్లపక్షేసమగ్రంతుతదానూర్వోదయేసతీతిహే
మాద్రాబాష్పాక్షే - దినద్వయేతద్వ్యాప్తావవ్యాప్తౌవాపూర్వైవ - తదుక్తం
జ్యోతిర్నిబంధే || చైత్రేసితప్రతిపదియోవారోర్కోదయేసవర్షశః | ఉదయద్వితయే
పూర్వోదయయుగ శేపిపూర్వస్యాత్ || యస్మాచైత్రతీతాదేరుదయాద్భానోః
ప్రవృత్తిరబ్దాదేఃఇతి||వత్సరాదావసంతాదాబలిరాజ్యేతథైవచ | పూర్వవిధైవకర్త
వ్యాప్రతిపత్సర్వదాబుధైఃఇతివృద్ధవసిష్టాక్షే || చైత్రమాసస్యయాశుక్లప్రథమాప్రతి
పద్భవేత్ | తదహ్నిబ్రహ్మణఃకృత్వాసోపవాసస్తుపూజనమ్ || సంవత్సరమవాప్నోతిసా
ఖ్యానిభృగునందనేతి హేమాద్రావిష్ణుధర్మోక్షే - యదాతుచైత్రోమలమాసోభ
వతితదాగైవకార్యస్యతత్రనిషిద్ధత్వాచ్చుద్ధేమాసిసంవత్సరారంభః కార్యఇతికేచి
దాహుః - నిష్కర్షస్తు || శుక్లాదేర్మలమాసస్యసోంతర్భవతిచోత్తరః ఇత్యాదివచ
నాదగ్రిమవర్షాంతః పాతాన్మలమాసమారభ్యేవవర్షప్రవృత్తైః - శుక్రాస్తాదావివ
మలమాసవకార్యఇతివయంప్రతీమః - ననుశుక్రాస్తాదాచైత్రశుక్లప్రతిపదంతరస్యా
భావాద్యుక్తంతస్యధ్యవవానుష్ఠానంమలమాసేతుశుద్ధప్రతిపదంతరస్యసంభవాత్ -
శుద్ధవవత్సరారంభోయక్తఇతిచేత్ - భాగింతోసి - సహిప్రతిపదంతరసత్వంప్రయో
జకం-ద్విఃకరణాపత్యైర్వర్షేశ*ద్వయాపత్యైశ్చ - అపితువత్సరారంభఃసతుమలమాసేపీ
త్యుక్తంప్రాక్ - సహిచైత్రశుక్లాదిర్మలమాసః పూర్వవర్షేంతర్భవతీతి బ్రహ్మణాపి
నువచం - తత్రతైలాభ్యంగోనిత్యః || వత్సరాదావసంతాదాబలిరాజ్యేతథైవచ |

* వషాద్వయాపత్యైః - షష్టశబ్దత్వాపత్యేశ్చేతిప్రాచీనపుస్తకేపారః.

తైలాభ్యంగమకుర్వాణోనరకంప్రతిపద్యతఇతిసస్థితైః - అస్యామేవనవరాత్రా
రంభః - తదుక్తంమార్కంజేయపురాణే || శరత్కాలేమహాపూజాక్రియతేయా
చవార్షికీతి - తత్రపరయంతైవగ్రాహ్యే || అమాయుక్తానకర్తవ్యాప్రతిపచ్చండికా
ర్చనే | ముహూర్తమాత్రాకర్తవ్యాద్వితీయాదిగుణాన్వితేతిదేవీపురాణాత్ || త్రి
స్రోహ్యతాఃపరాఃప్రోక్తాస్తిథయఃకురునందనాకార్తికాశ్వయుజోర్మాసోవైప్రతేమా
సిచభారతేతిహేనూద్రాగ్రాహ్యతైః - పరాఃపరయంతాఃఅత్రవిశేషఃపారణానిర్ణ
యశ్చశారదనవరాత్రేవత్యతే - అత్రప్రపాదానముక్తమపరాచ్ఛేదవిష్యే || అతీ
తేఫాల్గునేమాసిప్రాప్తైచైత్రమహూత్సవే పుణ్యేహివిప్రకథితేప్రపాదానంసమా
రభేత్ || ఇత్యుపక్రమ్య || తతశోష్ఠస్తర్జయేద్విద్వాన్మంత్రేణనేనమానవః | ప్రపేయంస
ర్వసామాన్యాభూతేభ్యఃప్రతిపాదితా || అస్యాఃప్రదానాత్పితరస్తృప్యంతుహిపితా
మహః | అనివార్యంతతోదేయంజలంమానచతుష్టయమితి - తథా || ప్రపాందా
తుమశక్తేనవిశేషాద్ధర్మమీపునా | ప్రత్యహంధర్మఘటకోవస్త్రసంవేష్యతాననః ||
బ్రాహ్మణస్యగృహేదేయశ్శీతామలజలశ్శుచిః || తత్రమంత్రః || ఏషధర్మఘటోద
త్తోబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకః | ఆస్యప్రదానాత్సకలామమసంతుమనోరథాః || అనేన
విధినాయస్తుధర్మకుంభంప్రియచ్ఛతి | ప్రపాదానఫలంసోపిప్రాప్నోతీహనసంశయః ||
ఇతి || చైత్రీశుక్లతృతీయాయాంగౌరీమీశ్వరసంయుతామ్ || సంపూజ్యదోలోత్స
వంకుర్యాత్ - తదుక్తంనిర్ణయామృతేదేవీపురాణే || తృతీయాయాంయజ్ఞేద్దేవీంశం
కరేణసమన్వితామ్ | కుంకుమాగరుకర్పూరమణివస్త్రసుగంధకైః || సగ్గంధకూ
ఽదీప్తైశ్చదమనేనవిశేషతః | ఆందోళయేత్తతోవత్సశివోమాతుష్టయేసదేతి - అత్ర
చతుర్థీయతాగ్రాహ్య-ముహూర్తమాత్సనత్సేవిదినేగౌరీవతంపరైతిమాధవోక్తైః
అత్రైవసౌభాగ్యశయనవత్రముక్తంమాత్సేన్యే || వసంతమాసమాసాద్యతృతీయా
యాంజనప్రియే | సౌభాగ్యాయసదాస్త్రీభిః కార్యంపుత్రసఖేస్తుభిరితి - తత్రాపివ
రయంతైవ - ఇయంచమన్వాదిరపి - అత్రైవప్రసంగాత్సర్వమన్వాదినిర్ణయఉచ్యతే-
తాచోక్తాదీపికాయాం || తిథ్యగ్నీనతిథిస్తిథ్యాశేకృష్ణేభానలోగిహః | తిథ్య
రోగ్నశివ్రాశ్యోమాతిథీమన్వాదయోమథోరితి - తిథిఃపూర్ణిమా - అగ్నిస్తృతి
యా, నేతివైశాఖేనాస్తీత్యర్థః - ఆశాదశమీ, కృష్ణైభఃకృష్ణాష్టమీ, అనలస్తృ
తీయా, గృహూనవమి, అర్కోద్వాదశీ, నేతిమార్గశీర్వేనాస్తీత్యర్థః - శివసకాదశీ,
అశ్వస్సప్తమీ, మథోత్పైతౌదారభ్యైతామన్వాదయతిత్యర్థః - అతఃమూలవచ
నానిహేమాద్యాదీక్షేణయాని - ఏతాశ్చమన్వాదయోహేమాదీమతేశుక్లపక్ష
స్తాఃపౌర్వాష్టమీకాఃకృష్ణపక్షస్తా అపరాష్ణికాగ్రాహ్యే || పూర్వాష్టమీతుపదాగ్రా

హ్యశ్శుక్లామనుయుగాదయః ॥ దైవేకర్కశిపై త్యేచకృష్ణేచైవాపరాణ్ణికాశ్శిగారు
 డవచనాత్ - అధోమన్వాదియుగాదికర్మతిధయః పూర్వాణ్ణికాస్సుస్సితేవిజ్ఞే
 యా, అపరాణ్ణికాశ్చబహుళేఇతిదీపికోక్తశ్చ - కాలాదశ్చేత్వపరాణ్ణికావ్యాపిత్యం
 మన్వాదిషూక్తంతత్త్వయుక్తమితియుగాదినిర్ణయేవత్కృమః - అత్యేచశాద్ధము
 క్తంమాత్యే ॥ కృతంశాద్ధంవిధానేనమన్వాదిషుయుగాదిషు । హాయనానిద్విసా
 హసంపిత్యణాంతృప్తిదంభవేదితి - మన్వాదిశాద్ధంచమలమాసేనతిమాసద్వ
 యేపికార్యం ॥ మన్వాదికంతైర్ధికంచకుర్యాన్మాసద్వయేపిచ । ఇతిస్మృతిచందికో
 క్తైః - అత్యేపిండరహితంశాద్ధంకుర్యాత్ - తదుక్తంకాలాదశ్చే ॥ విషువాయన
 సంకాంతిమన్వాదిషుయుగాదిషు । విహాయపిండనిర్వాపనర్వంశాద్ధంసమాచరే
 దితి - మన్వాదిశాద్ధంనిత్యం - అకరణేప్రాయశ్చిత్తదర్శనాత్ । దదుక్త
 మ్మగ్నిధానే ॥ త్వంభువఃప్రతిమంత్రించశతవారంజలేజపేత్ । మన్వాదయోయ
 దాన్యూనాఃకురుతేనైవచాపియః॥ఇతి - ఏవంయత్రప్రాయశ్చిత్తవిప్సాదిదర్శనంతా
 నిష్కణ్ణవతిశ్రాద్ధానినిత్యాని - తానితు ॥ అమాయగమనుక్రాంతిధృతిపాతమహా
 యూః । అన్వాప్తక్యంచపూర్వేద్యుష్ణణ్ణవత్యః ప్రకేర్నితాఇతుక్తాని - చకారాదప్త
 కాగ్రహణం - చైత్రశుక్లతృతీయేవమత్సృజయంతీ - అత్యేవప్రసంగాద్దశావతార
 జయంత్యోనిర్ణీయంతే - తత్రపురాణసముచ్చయే ॥ మత్స్యభూద్ధుతభగ్దినేమధు
 సి తేకూర్మోవిధామూధవేవారాహూగిరిజానుతేనభసియద్భూతేనతేమాధవే । సిం
 హూభాద్రపదేసి తేహరితిధా శ్రీవామనోమాధవేరామోగౌరితిధావతః పరమభూ
 ద్రామోనవమ్యాంమధోః ॥ కృష్ణోష్ణమ్యాంనభసిసితవరేచాశ్వినేయద్దశమ్యాంబు
 ధ్ధఃకల్కినభసిసమభూచ్ఛుక్లషష్ఠ్యాంక్రమేణఅహూమధ్యేవామనోరామరామా
 మత్స్యఃక్రోడశ్చాపరాణ్ణికావిభాగే । కూర్మసింహూబాధ్ధకల్కిచసాయంకృష్ణో
 రాత్రోకాలసామ్యేచపూర్వే ॥ ఇతి కేచిత్తుస్ఫుటాశ్లోకాన్సరంతి - తథా ॥ చైత్రే
 తుశుక్లపంచమ్యాంభగవాస్మీనరూపధృక్ । జ్యేష్ఠేతుశుక్లద్వాదశ్యాం కూర్మరూప
 ధరోహరిః ॥ చైత్రేకృష్ణేనవమ్యాంతుహరిర్వారాహరూపధృక్ । సరసింహశ్చతు
 ర్దశ్యాంవైశాఖేశుక్లషక్షే ॥ మాసిభాద్రపదేశుద్వాదశ్యాంవామనోహరిః । రాధశు
 ద్ధతృతీయాయాంరామోభాద్రపదరూపధృక్ ॥ చైత్రశుక్లనవమ్యాంతురామోదశరథా
 తృజః । నభస్యేతుద్వితీయాయాంబలభద్రోభవద్ధరిః ॥ శ్రావణేబహుళేష్టమ్యాంకృ
 ణ్ణోభూగ్లోకరక్షకః । జ్యేష్ఠేశుక్లద్వితీయాయాంబాధ్ధఃకల్కిభవివ్యతి-ఇతి కొంకణాస్తు
 వరాహపురాణాన్ధత్వేనవాక్యానిపరంతి । ఆసాధేశుక్లపదేతువకాదశ్యాంమహాతిథా
 జయంతీమత్స్యనామ్నాతితస్యాంకార్యముపోషణమ్ ॥ సభోమాసిత్మతీయాయాం

హరిఃకమరూపధృక్ । నభస్యశుక్లపంచమ్యాంవరాహస్యజయంతికా । వైశాఖేతు
చతుర్దశ్యాంస్మసింహస్సమపద్యత । మాసిభాద్రపదేశుక్తైకాదశ్యాంవామనోహరిః॥
వైశాఖేశుక్లపక్షేతుత్పతీయాయాంభృగూద్యహః । చైత్రేనవమ్యాంరామోభూత్కై
సల్యాయాంపరఃపుమాన్ ॥ శ్రావణేబహుశేష్టమ్యాంవానుదేవ్రాజనార్దనః । పౌష
శుక్లేతునస్తమ్యాంకుర్యాద్బద్ధస్యపూజనమ్ ॥ మాఘశుక్లత్పతీయాయాంకల్కినః
పూజనంహరేః । పాత్రఃపాత్రస్తుమధ్యాహ్నేసాయంసాయంతరానిశి ॥ మధ్యాహ్నే
మధ్యరాత్రేచసాయంపాత్రరనుక్రమాదితి - తదత్రీనమూలత్వనిర్ణయేనతికల్పభేదే
నవ్యవస్థాద్విప్రవ్యా - ఏతాశ్చతదుపాసకానానిత్యాః - అన్యేషాంతుకామ్యాః-జ
న్తాస్తమ్యాదౌతువిశేషంవక్ష్యమః-చైత్రీశుక్లపంచమీకల్పాదిః- తదుక్తంహేమా
దౌమాత్యేన్య ॥ బ్రహ్మణోయాదినస్యాదికల్పాదిస్సప్రకీర్తితా । వైశాఖస్యత్పతీ
యాయాకృష్ణాయాఘ్నానస్యచ ॥ పంచమీచైత్రీమాసస్యతత్రైవాంత్యాతధాపరా
శుక్లాత్రైయాదశీమాఘేకార్తికస్యతునస్తమీ ॥ నవమీమార్గశీర్షస్యసప్తైతాస్సం
స్కరామ్యహమ్ । కల్పనామాదయోహ్యేతాదత్తస్యాక్షయకారకాః॥ అత్రీసర్వో
పినిర్ణయోమన్వాదివత్క్షేయః - హేమాదౌబ్రాహ్మే శుక్లాయామధపంచమ్యాం
చైత్రీమాసిశుభాననా । శీర్భిష్టలోకాన్మానుష్యంసంప్రాప్తకేశవాజ్ఞయా ॥ తత
స్తాంపూజయేత్తత్రీయస్తంబత్కర్పిర్ముంచతి ॥ చైత్రీశుక్లాస్తమ్యాంభవాన్యాఉత్ప
త్తిః - తత్రీనవమీయతాగ్రాహ్య ॥ అష్టమీనవమీయక్తానవమీ చాష్టమీయు
తా॥ ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్-అత్రీభవానీయాతోక్తాకాశీఖండే- భవానీయస్తుపశ్యేత
శుక్లాస్తమ్యామథానరః । నజాతుశోకంభతేనదానందమయోభవేదితి । అత్రైవా
శోకకలికాప్రాశనముక్తంహేమాదౌలైంకే ॥ అశోకకలికాశ్చాష్టయేపిబంతిపున
ర్వసా । చైత్రీమాసిసితేష్టమ్యాంనతేశోకమవాపుయః॥ ప్రాశనమంత్రీస్తు ॥ త్వా
మశోకనరాభీష్టంమధుమాససముద్భవమ్ । విభామిశోకసంతప్తామామశోకంసదాకు
రు । ఇతి॥ అత్రీవిశేషఃపుధ్వీచంద్రోదయేవిష్టుః ॥ పునర్వసుబుధోపేతాచైత్రీమాసిసి
తాస్తమీ । ప్రాత్రస్తువిధివత్సాన్త్యావాజపేయఫలంభదితి ॥ తిధితత్వేకాలికాపు
రాణే ॥ చైత్రీమాసిసితాస్తమ్యాంయోనరోనియతేంద్రియః । స్నాయాత్తాహిత్య
తోయేషునయాతిబ్రహ్మణఃపదమ్ ॥ చైత్రీంతుసకలంమాసంశుచిఃప్రియతమానసః ।
తాహిత్యతోయేయస్సాన్యాయత్సకైవల్యమవాపుయ్యాత్ ॥ తాహిత్యోబ్రహ్మపుత్రః॥
మంత్రీస్తు ॥ బ్రహ్మపుత్రీమహాభాగశంతనోకులసంభ । అమోఘాగర్భసంభూతపా
పంతాహిత్యమేహర ॥ చైత్రీశుక్లసవమీరామనవమి ॥ తదుక్తమగస్త్యసంహితా
యాం ॥ చైత్రీనవమ్యాంప్రాప్తేదివాపుణ్యేపునర్వసా । ఉదయేగురుగౌరాంశోద్విః

సోఽచ్చస్థేగ్రహపంచకే || మేషేపూషణి సంప్రాప్తేలగ్నేకర్కటకాహ్వయే |
 అవిరాసీత్సకలయాశౌసల్యాయాంపరఃపుమాన్ || తస్మిన్దినేతుక ర్తవ్యముపవాసప్ర
 తంసదా | తత్రజాగరణంకుర్యాద్రఘనాధపరోభువీతి - ఇయంచమధ్యాహ్నయోగి
 నీగ్రాహ్య || చైత్రశుక్లేతునవమీపునర్వసుయతాయది | పైవమధ్యాహ్నయోగేన
 మహాపుణ్యతమాభవేత్ | ఇతితత్రైవ్రాక్షే-తథా || చైత్రమాసేనవమ్యాంతుజాతో
 రామస్వయంహరిః | పునర్విస్వృక్షసంయుక్తాసాతిధిస్సర్వతామదా || శ్రీరామనవ
 మీప్రాక్షాకోటిసూర్యగ్రహాధికా || తథా || కేవలాపినదోపామ్యానవమీశబ్దసంగ్ర
 హాత్ | తస్మాత్సర్వాత్మనాసరైవ్యకార్యంవైనవమీవ్రతమ్ || పూర్వేద్వయరేవమధ్యా
 హ్నయోగేకర్కకాలవ్యాప్తేసైన్వగ్రాహ్య-దినద్వయేమధ్యాహ్నవ్యాప్తాతవభావేవా
 పూర్వదినేపునర్వస్వృక్షయుక్తామపిత్యక్త్యాపరైవకార్యా - తదుక్తంమాధవీయే
 గస్త్యసహితాయాం || నవమీచాస్త్రమివిధాత్యాజ్యావిష్ణుపరాయణైః | ఉపా
 షణంనవమ్యాంచదశమ్యాంచైవపారణమితి - అష్టమివిధానఋతుషివోపాష్యేతి
 మాధవః - రామార్చన చంద్రికాయామపి || విద్ధైవచేదృక్షయుక్తావ్రతంతత్రక
 ధంభవేత్ | విధానిషిద్ధశ్రవణాన్నవమీచేతివాక్యతః || వైష్ణవానాంవిశేషాత్తుత్రత్ర
 విష్ణుపరైరపి | దశమ్యాదిషువృద్ధిశ్చేద్విద్విధాత్యాజ్యైవవైష్ణవైః || తదన్వేషాంచ
 సర్వేషాంవ్రతంతత్రైవనిశ్చితమితి - అత్రదశమ్యాదిషువృద్ధిశ్చేదితి-తదన్వేషామితి
 చవదన్యదాప్రాతప్రిముహూర్తానవమీదశమీచతుయవశాత్సూర్యోదయాత్పూ
 గేపసమాప్యతే-తదాస్మార్తానాంతత్రైవసకాదశీనిమిత్తోపవాసాత్-నవమీవ్రతాం
 గపారణాలోపస్సాత్ - అతోష్టమివిద్ధైవస్తూరైఃకార్యా - వైష్ణవానాంత్వ
 రుణోదయవిద్ధైకాదశ్యాం హేయత్వాన్నపారణాలోపప్రసంగః-ఇతిద్వితీయైవత్రై
 కాశ్యేతినూచయతి - దశమీవృద్ధ్యభావేష్టమివిధాయావమధ్యాహ్నవ్యాపిత్యే
 యేచవైష్ణవైరపి - విద్ధైప్రాపాష్యేత్యర్థసిద్ధం - ఇదంచవ్రతంసంయోగపుష్క
 క్త్యన్యా యేనకామ్యంనిత్యంచ - తదుక్తంహేమాద్రావగస్త్యసంహితాయాం ||
 ఉపాషణంజాగరణంపితౄనుద్దిశ్యతర్పణమ్ | తస్మిన్దినేతుక ర్తవ్యంబ్రహ్మప్రాప్తిమ
 భీషుభిః || సర్వేషామప్యయంధర్మోభుక్తిముక్త్యేకసాధనః | అశుచిర్వాపిపాపిన్యః
 కృత్యేదంవ్రతముత్తమమ్ || పూజ్యస్సాన్యత్సర్వభూతానాంయథారామస్తథేవసః |
 యస్తుభామనవమ్యాంతుభుజ్ కైమోహాద్విమూఢభిః || కుంభీపాకేషుహోరేషుపచ్య
 తేనాత్రవంశయుః || తథా || అకృత్వా రామనవమీవ్రతంసర్వవ్రతోత్తమమ్ | వ్రతా
 న్యన్యానికురతేనతేషాంఫలభాగ్యవేత్ || ప్రాప్తేశ్రీరామనవమీదినేమత్యోవిమూ
 ఢభిః | ఉపాషణంనకురుతేకుంభీపాకేషుపచ్యతే | అత్రకేచిత్తదుపాసకానామేవేదవ్ర

తనిత్యంసత్వస్యేమామిత్యాహుః - అన్యేతు- అకరణేదోషశ్రవణాత్ || తస్మాత్సర్వా
 త్మనానర్వేకార్యంవై నవమీప్రతిమితి పూర్వోక్తవచనాచ్చ - జన్మాప్రమ్యాదివ
 దిదమపినర్వేషానిత్యం - అన్యథాజన్మాప్రమ్యాదావపితదుపాసకానామేవనిత్య
 తాంవక్తుఃకోవారయితేత్యాహుః-అత్రవిశేషోపేమాద్రావగస్త్యసంహితాయాం||
 ఆచార్యంచైవసంపూజ్యవృణయాత్పిర్ణయేన్నిశి | శ్రీరామప్రతిమాదానంకరిష్యే
 హంద్యజోత్తమ||భక్త్యాచార్యోభవప్రీతశ్శ్రీరామోసిత్వమేవచ||తథా||స్వగృహేచో
 త్తరేదేశేదానస్యోజ్యలమండవమ్|శంఖచక్రహనూమద్భిఃప్రార్థ్యరేనమలంకృతం ||
 గరుత్మణ్శార్ఙ్గపాణైశ్చదక్షిణేనమలంకృతమ్|గదాఖడ్గాంగదైశ్చైవపశ్చిమేనువిభూ
 షితమ్||పద్మస్వస్తికనిలైశ్చకౌబేరేనమలంకృతమ్ | మధ్యేహస్తవతుష్టాశ్చ్యంవేదికా
 ముక్తమాయతమ్ || తతస్సంకల్పయేద్దేవారామమేవస్మరన్మునే! అస్యాంరామ నవ
 మ్యాంచరామారాధనతత్పరః || ఉపోష్యాస్త్రసుయామేషుపూజయిత్వాధావిధి!
 ఇమాంస్వర్ణమయీంరామప్రతిమాంచప్రయత్నతః || శ్రీరామప్రీతయేదాస్యేరా
 మభక్తాయధీమతే | ప్రీతోరామోహరత్యాశుపాపానినుబహూనిమే || అనేకజన్మ
 సంసిద్ధాన్యభ్యస్తానిమహంతిచ | తతస్స్వర్ణమయీంరామప్రతిమాంఫలమూత్ర
 తః || నిమిత్తాంద్విభుజాందివ్యాంచామాంక స్థితజానకీమ్ | బీభ్రతీందక్షిణకరేజ్ఞా
 నముద్రాంమహామునే || వామేనాధఃకరేణారాద్దేవీ మాలింగ్యసంస్థితామ్ | సింహా
 సనేరాజతేత్రపలద్వయవినిమిత్తే || తథా || అశక్తాయోమహాభాగసతువిత్తానుసా
 రతః | పరేనాధఃతదధాధఃతదధాధేనవామునే || సావణంరాజతంవాపి
 కారయేద్రఘనందనమ్ - పార్శ్వేభరతశత్రుఘ్నాధృతచ్చత్రకరావుభౌ || చాప
 ద్వయసయాయుక్తంలక్ష్మణంచాపికారయేత్ | దక్షిణాంగేదశరధంపుత్రావేక్షణత
 త్పరమ్ || మాతురంకగతంరామమింద్రసిలసమప్రభమ్|పంచామృతస్నానపూర్వం
 సంపూజ్యవిధివత్తతః || కౌసల్యామంత్రస్తు || రామస్యజననేచాసిరామరూపమిదంజ
 గత్ | అతస్త్వాంపూజయిష్యామిలోకమాతర్నమోస్తుతే || నమోదశరధాయేతి
 పూజయేత్పితరంతతః||అత్రదశావరణపంచావరణాదిపూజాన్యత్రజ్ఞేయా||అశోకకు
 నుమైర్యుక్తమర్ఘ్యందద్యాద్విచక్షణః! దశాననవధార్థాయధర్మసంస్థాపనాయచ||
 రాక్షసానాంవినాశాయదైత్యానానిధనాయచ | పరిత్రాణాయసాధూనాంజాతో
 రామస్స్వయంహరిః||గృహాణార్ఘ్యంమయాదత్తంభ్రాతృభిస్సహితోనఘ! పుష్పం
 జలింపునర్దత్వాయామేయామేప్రపూజయేత్ || దివైవంవిధివత్ప్రత్యారాత్రౌజాగ
 రణంతతః | తతఃప్రాతస్సముత్థాయస్నాన సంధ్యాదికాఃక్రియాః || సమాప్యవిధివ
 ద్రామం పూజయేద్విధివత్తునే | తతోహూమంప్రకుర్వీతిమూలమంత్రేణమంత్ర

విత్ || పూర్వోక్తపద్ధతుం డేవాస్థండిలేవాసమాహితః । తాకికాగ్నవిధానేనశత
మష్టోత్తరంతతః॥ సాజ్యేనపాయసేనైవస్మరణామమనన్యధీః । తతోభక్త్యానుసంతో
ష్యచిచార్యంపూజయేన్మనఃతతోరామంస్మరన్దద్యాదేవంమంత్రముదీరయేత్ । ఇ
మాంస్వర్ణమయీంరామప్రతిమాంసమలజ్జుతామ్॥ చిత్రవస్త్రయుగచ్ఛన్నాంరా
మోహంరాఘవాయతే॥ శ్రీరామప్రీతయేదాన్యేతుష్టోభవతురాఘవః॥ ఇతిదత్వావిధా
నేనదద్యాద్వైదక్షిణాంభువమ్॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపేభ్యోముచ్యతేనాత్రసంశయః॥ ఇ
తి-ఇయంమలమాసేనకార్యా॥ సుజప్తమప్యసప్తంస్యాన్నోపవాసఃకృతోభవేదితి॥ న
కుర్యాన్మలమాసేతు మహాదానవ్రతానిచేతిచమాధవీయేసంగ్రహవచనాత్ - నను
రామనవమీవ్రతస్య నిత్యత్వాదేకాదశీవన్మలమాసేపికతఃవ్యతాస్యాదితిచెత్ - అత్ర
బ్రూమః - నైకాదశ్యుపవాసస్యవ్రతత్వేనప్రాప్తిః - కింతు ॥ ఏకాదశ్యాంసభుం
జీతపక్షయోరుభయోరపీత్యాదినిషేధస్యమలమాసేపిపాలనీయత్వాత్ప్రక్షేపేకాద
శ్యాంపుత్రవద్గృహిణివాధాధాదుపవాసప్రసజ్యతే - నత్విహతథేతివ్రతత్వేనప్రా
ప్తిర్వాచ్యాసాచనిషిద్ధేత్యప్రసంగః॥ స్పృష్టమాసవిశేషాభ్యావిహితంవర్జయేన్మలేఇతి
నిషేధాచ్చ - ఏవంజన్మాప్తమ్యాదావపిబోధవ్యం - ఇతిరామనవమీ - చైత్రశు
క్లా - కాదశ్యాదోభోత్సవఃక్రీడాప్తా ॥ చైత్రమాసస్యశుక్లాయామేకాదశ్యాం
తువైష్ణవైః । ఆదోభోనియోదేవేశస్సలక్ష్మీకోమహాత్సవైరితి - చైత్రశుక్లాద్వా
దశ్యాందమనోత్సవః ॥ ద్వాదశ్యాంచైత్రమాసస్యశుక్లాయాందమనోత్సవః॥ పౌధా
యనాధిభిఃప్రాక్షఃకతఃవ్యవ్రతవత్సరమితిరామార్చనచంద్రికోక్తేః ॥ ఉద్దేవతం.
మధాదోలాశ్రావణేతంతుపూజనమ్ । చైత్రేచదమనారోపమకుర్వాణోవజత్యధః॥
ఇతితత్రైవపాద్మవచనాచ్చ - శివభక్తాదిభిస్తుచతుర్దశ్యాదాకార్యం - తత్రస్యాత్సీన్వ
యతిధిషువహ్నిదేవమనార్పణమితితత్రైవౌక్తేః - జ్యోతిఃప్రకాశేపి ॥ స్వస్వ
దేవప్రత్యాయాంమంత్రసంగ్రహణేతథా । పవిత్రదమనారోపేగ్రాహ్యతత్త్తిధిర్బు
ధైః ॥ తిథయస్తు ॥ వహ్నిర్విరించిగిరిజాగణేశఃఫణివిశాఖోదినకృన్మహేశః । దు
గాంతకోవిశ్వహరిఃస్మరశ్చశర్వశ్శశీచేతితిధిషు పూజ్యాఃఇత్యుక్తాః - అథాగమో
క్తదీక్షావతోదమనారోపణవిధిః - రామార్చనచంద్రికాయాంతత్రైకాదశ్యాం॥ క్రి
యాలోపవిఘ్నతాధాన్యత్వయావిహితంప్రభో । నమేవిఘ్నభవేదత్రకురునా
ధదయాంమయి ॥ సర్వధాసర్వదావిష్ణోమమత్వంపరమాగతిః । ఉపవాసేనత్వాం
దేవతోషయామిజగత్పతే॥ కామక్రోధాదయోష్యేతేనమేన్యర్వతఘాతకాః । అద్య
ప్రభృతిదేవేశయావద్వైశేషికందినమ్॥ తావద్రతుత్వయాకార్యాసర్వస్యాస్యజగత్ప
తే॥ ఇతిదేవసంప్రార్థనాధ్యక్షదమనమాదాయపంచగవ్యేనప్రోక్ష్యవారిణాప్రత్యౌశ్యాశోఽ

మూలేదేవాగ్రేవా ॥ అశోకాయనమస్తుభ్యంకామస్త్రీశోకనాశన । శోకార్తిహర
 మేనిత్యమానందంజనయస్వమే ॥ ఇత్యశోకం-త్రుట్యాదికాలపర్యంతఃకాలరూపా
 మహాబలః । కలతేచైవయస్సర్వంతస్మైకాలాత్మనేనమితికాలం ॥ వసంతాయన
 మస్తుభ్యంవృక్షగుల్మలతాశ్రయ ॥ సహస్రముఖసంవాసకామరూపనమోస్తుత, ఇతి
 వసంతం ॥ కామభస్మసముద్భూతరతిభాష్పపరిప్లుత । ఋషిగంధర్వదేవాదివిమో
 హకనమోస్తుతేఇతిదమనంచసంపూజ్య ॥ నమోస్తుపంచబాణాయజగదాహ్లాదకారి
 ణే । మన్మథాయజగన్నేత్రేరతిప్రీతిప్రియాయతే ॥ ఇతిదమనముపస్థాయ, ఓంకామ
 యనమః-ఇతిసంపూజ్యనిశాయాందేవతాగ్రేపంచవక్షాః-చందనేనవా అష్టదశంకృ
 త్వా బహిశ్చతురశ్రంతద్బహిర్వర్తులత్రయంతద్బహిర్వృత్తంచతురశ్రంచకృత్వాత
 త్రేకుంభంసంస్థాప్య పరిదమనంపూజయిత్వా ॥ పూజార్థందేవదేవస్యవిష్ణోలక్ష్మీ
 పతేప్రభాః । మదనత్వమిహాగచ్ఛసాన్నిధ్యంకురుతేనమః ॥ ఓంక్లీంకామదేవాయన
 మః - ఓంహ్రీంరత్నైవనమః ఇత్యావ్యాహృదిక్షుపూర్వాదితస్మిన్నరశరీరాయనమః -
 అనంగాయనమః - మన్మథాయనమః - కామాయనమః - క్లీంవసంతసహాయన
 మః - స్మరాయనమః ఇక్షుచాపాయనమః - పుష్పాస్త్రాయనమః ఇతిపూజయిత్వా॥
 ఓంతత్సర్వరూపాయవిద్మహేకామదేవాయధీమహి - తన్నోసంగఃప్రచోదయాత్ -
 ఇత్యుక్తోత్తరశతంసమ్మంత్యైపూజయిత్వాప్రీంసమితిపుష్పాంజలిదత్వా॥ నమో
 స్తుపుష్పబాణాయజగదాహ్లాదకారిణే । మన్మథాయజగన్నేత్రే రతిప్రీతిప్రియాయ
 తేఇతినత్వా ॥ ఆమంతితోసిదేవేశపురాణపురుషోత్తమ । ప్రాతస్త్యాంపూజయి
 ష్యామిసాన్నిధ్యంకురుకేశవ ॥ క్షీరోదధిమహానాగశయ్యావస్థితవిగ్రహ । ప్రాత
 స్త్యాంపూజయిష్యామిసన్నిధౌభవతేనమః ॥ నివేదయామహాంతుభ్యంప్రాతర్దమన
 కంశుభిమ్ ॥ సర్వదాసర్వధావిష్ణోనమస్తైస్తుప్రసీదమే ॥ ఇతిదేవసంప్రార్థ్యపుష్పాం
 జలిదత్వా - అస్త్రైణచక్రమంత్రేణవారక్షాంకుర్యాత్ - తతఃప్రాతర్నిత్యపూ
 జాంకృత్వాపునర్దేవసంపూజ్యగంధదూర్వాక్షతయుక్తందమనమాదాయ మూ
 లమంత్రంపఠిత్వా ॥ దేవదేవజగన్నాథవాంఛితార్థప్రదాయక । హృదిస్థానూపర
 యేఃకామన్మమకామేశ్వరీప్రియ! ఇదందమనకందేవగృహాణమదనుగ్రహాత్ । ఇమాం
 సారవత్సరీంపూజాంభగవన్పరిపూరయ ॥ ఇతిమంత్రాంతేపునర్మూలమంత్రేణదేవేస
 మర్పయేత్ - తతోఅంగదేవతాభ్యస్త్వస్త్వమంత్రేణదత్వాప్రార్థయేత్ ॥ మణివి
 ద్రుమమాలాభిర్మండారకుసుమాదిభిః । ఇయంసాంవత్సరీపూజాతవాస్తుగరుడధ్వజ॥
 వనమాలాయథావిష్ణోకౌస్తుభంసతతంహృది । తద్వద్దామనకీంమాలాంపూజాంచ
 హృదయేవహ ॥ జానతాజానతావాపినకృతంయత్తవార్చనమ్ । తత్సర్వంపూర్ణ

తాంయాతుత్వత్ప్రసాదాద్రమాపతే || జతంతేపుండరీకాక్షనమస్తేవిశ్వభావనానమ
 స్తేస్తుహృషీకేశమహాపురుషపూర్వజ || మంత్రహీనమితిచసంప్రార్థ్యపంచోపచారై
 పునస్సంపూజ్యసీరాజ్యసారయేదితి || దీక్షారహితానాంతునామ్నైవసమర్పణం- అ
 త్రచద్వాదశీమతంత్రీకృత్యపారణాహూగ్రాహ్యం || పారణాహేనలభ్యేతద్వాదశీ
 ఘటికాపిచేత్ | తదాత్రయోదశీగ్రాహ్యపవిత్రదమనార్పణే ఇతితత్త్రైలోక్తే-గా
 ణోపికాలఉక్తస్తత్త్రైవ || హరానదమనారోపస్సాన్యన్యధావిఘ్నతోయది | వైశా
 ఘేశ్రావణేవాపితత్తిథాస్యాత్తదర్పరమ్ || శ్రావణావధిశుక్రాస్తైక ర్తవ్యమితి నారదః,
 ఇతిపారాంతరం. ఇదంచమలమాసేనకార్యం || ఉపాకర్మోత్సర్జనంచపవిత్రదమనార్ప
 ãంఇతికాలాదర్భేమలమాసవర్జ్యేషుపరిగణనాత్ || ఉపాకర్తవ్యహవ్యంచకవ్యంప
 ణ్యోత్సవంతథాఉత్తరేనియతంకుర్యాత్పూర్వేతన్నిష్ఫలంభవేత్ | ఇతిమాధవీయే
 ప్రజాపతివచనాచ్చ - శుక్రాస్తాదాతుకార్యమేవ, పూర్వోక్తవచనాత్ || ఉపాకర్మో
 త్సర్జనంచపవిత్రదమనార్పణమ్ | ఈశానస్యబలింవిష్ణోశ్చయనంపరివర్తనమ్|కుర్యా
 చ్చుక్రస్యచగురోక్మాధ్యేపీతివినిశ్చయఃఇతి జ్యోతిర్నిబంధేవృద్ధగార్గ్యవచనాచ్చఇతి
 దమనారోపః- చైత్రశుక్ల త్రయోదశ్యామనంగవ్రతమ్ - హేమాద్రా భవి
 ష్యే | చైత్రోత్సవే సకలలోకమనోనివాసే కామంత్రయోదశ తిథౌ చవ
 సస్తయుక్తం | పత్న్యా సహచర్యే పురుష ప్రవరోధయోషి త్సేభాగ్య
 రూప సుతసౌఖ్యయుత స్సదాస్యాత్ || తత్రసాపూర్వాగ్రాహ్య - త్రయో
 దశీతిధిః పూర్వస్థితః ఇతి దీపికోక్తే - చైత్రశుక్లచతుర్దశీ పూర్వాగ్రాహ్య||
 మధోశ్శాపణమాసస్యశుక్లయాతుచతుర్దశీ | సారాత్రివ్యాసిసిగ్రాహ్య నాన్యాశు
 క్లాకదాచనేతిహేమాద్రాజాధాయనోక్తే - పరాపూర్వాష్టగామినీతివాసాతః -
 అత్రకేచిద్యథాశ్రుతమేవార్థంవర్ణయంతి || నిశిభ్రమంతిభూతానిశక్తయశ్శూలభృ
 ద్యతః|అతస్తత్రచదుర్దశ్యాంసత్యాంతత్పుజనంభవేత్|ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ -హేమా
 ద్రిమాధవాదిలిఖనమప్యేవం - సంప్రదాయవిదస్త్యాహుః || చతుర్దశీతుకర్తవ్యాత్ర
 యోదశ్యాయతావిభో || ఇతిస్కాండముత్సర్గః - తదపవాదశ్చ || తృతీయైకాదశీమ
 స్తీశుక్లవక్షేచతుర్దశీ | పూర్వవిధ్దానకర్తవ్యాకర్తవ్యాపరసంయుతేతి నారదీయవచ
 నం - తదపవాదశ్చ - మధోశ్శాపణమాసస్యేతితత్రాపవాదాభావేపునరుత్సర్గస్య
 స్థితిరిత్యాయేనపూర్వవిధ్దైవగ్రాహ్యేతిసిద్ధ్యతి - బ్రహ్మవైవర్తంతు|| సామాన్య
 రూపమన్యత్రసావకాశమితి తేనపూర్వదినే ముహూర్తత్రయవేధేపూర్వా - అన్య
 థోత్తరేతి - చైత్రపూర్ణిమాసామాన్యనిర్ణయాయత్నైవ - అత్రవిశేషోనిర్ణయా
 మృతేవిష్ణుస్మృతౌ || చైత్రచిత్రాయతాచేత్సన్యత్సన్యంచిత్రవస్త్రప్రదానేన సౌ

భాగ్యమాప్నోతితి - తథాబ్రాహ్మే ॥ మందేవాక్యేగురౌవాపివారేష్వేతేషుచై
 త్రికా । తత్రాశ్వమేధజంపుణ్యంసాన్వత్రాద్ధాదిభిర్లభేదితి ॥ అత్రసర్వదేవానాందమ
 సపూజోక్తా- తత్రైవవాయవీయే ॥ సంవత్సరకృతార్చాయాస్సఫల్యాయాఃఖలాన్
 సురాన్ । దమసేనార్చయేచ్చైత్యోవిశేషేణసదాశివమితి - అత్రస్వీయతిథ్యా
 సముచ్చయఇతికేచిత్ ॥ స్వీయతిథ్యామకరణేత్రదమసపూజనమిత్యన్యేదీక్షితతదితర
 విషయత్వేనవ్యవధేత్యపదే - ఇయంమన్వాదిరపి - సాచపూర్వముక్తాచైత్రకృష్ణత్ర
 యోదశ్యాంమహావారుణీసంజ్ఞోయోగోగౌడేషుప్రసిద్ధః - తదుక్తంవాచస్పతికృతౌ
 శూలపాణౌచస్కాందే ॥ వారుణేనసమాయుక్తామధాకృష్ణాత్రయోదశీ । గంగా
 యాయదిలభ్యేత సూర్యగ్రహశత్రైస్సమా ॥ శనివారసమాయుక్తాసామహా వారు
 ణీస్సృతాగంగాయాయదిలభ్యేతకోటిసూర్యగ్రహైస్సమా॥శుభయోగసమాయు
 క్తాశనౌశతభిషాయది, మహామహేతివిఖ్యాతాత్రికోటికులముద్ధరేత్ ॥ తత్రైవజ్యో
 తిషే ॥ చైత్రాసితేవాఋణఋక్షయక్తాత్రయోదశీసూర్యసుతస్యవారే । యోగే
 శుభేసామహాతీమహత్యాగంగాజలేర్కగ్రహకోటితుల్యా॥ఇతి॥ త్రిధనీసేతౌబ్రహ్మం
 డపురాణే ॥ వారుణేనసమాయుక్తామధాకృష్ణాత్రయోదశీగంగాయాయదిలభ్యేత
 శతసూర్యగ్రహైస్సమేతి ॥ కల్పతర్కాబ్రాహ్మే ॥ మధాకృష్ణత్రయోదశ్యాంశనౌశ
 తభిషాయతా । వారుణీతినమాఖ్యాతాశుభేతుమహాతీస్సృతా ॥ చైత్రకృష్ణచతు
 ర్దశ్యాంవిశేషః సృగ్ధీచంద్రోదయేపులస్త్యః॥చైత్రకృష్ణచతుర్దశ్యాంయస్సాన్నియా
 చ్చివసన్నిధౌ । నప్రేతత్వమవాప్నోతిగంగాయాంతువిశేషతః ఇతి ॥ అత్రపూర్వా
 గ్రాహ్య - కృష్ణపక్షస్థత్వాత్ - గౌడైస్త్యేతదేవశుక్లచతుర్దశ్యామిత్యేవం తేనలీ
 యత్వేనపతితం- ఇతి నిర్ణయసింధౌ, చైత్రమాసనిర్ణయః- మేషసంక్రమేసాగవ
 రాదశదశఘటికాపుణ్యకాలః - రాత్రౌతుప్రాగుక్తంఅత్రధర్మఘటాదిదానముక్తం
 పృథ్వీచంద్రోదయేపాద్యే ॥ తీర్థేచానుదినంసాన్వంతిలైశ్చపితృతర్పణమ్ । దానం
 ధర్మఘటాదీనాంమధునూదనపూజనమ్ ॥ మాధవేమాసికుర్వీత మధునూదన తుష్టి
 దమ్॥-అథవైశాఖసాన్వనం - తత్రపృథ్వీచంద్రోదయేవిష్ణుస్మృతిపాద్యయోః తు
 లామకరమేషేషు ప్రాత్రస్సాన్నిసంవిధీయతే । హవిష్యంబ్రహ్మచర్యంచమహా
 పాతకనాశనమితి సౌరమాస ఉక్తః - అన్యత్పక్ష ద్వయముక్తం తత్రైవపాద్యే॥
 మధుమాసస్యశుక్లాయామేకాదశ్యాముపావీతః । పంచదశ్యాంచభోవీర మేషసం
 క్రమణేతువా ॥ వైశాఖసాన్వనియమంబ్రాహ్మణానామనుజ్ఞయా । మధునూదన
 మభ్యర్చ్యకర్పూతసంకల్పపూర్వకమ్ ॥ తత్రమంత్రః ॥ వైశాఖంసకలంమాసంమే
 షసంక్రమణేరవేః । ప్రాత్రస్సనియమస్సాన్వీప్రీయతాంమధునూదనః ॥ మధు

హంతుఃప్రసాదేన బ్రాహ్మణానామనుగ్రహత్ । నిర్విఘ్నమస్తుమేపుణ్యం వైశాఖ
 స్నానమన్వహమ్ । మాధవేమేషగేభానామురారేమధుసూదన । ప్రాతస్సాన్ని
 నమేనాధఫలదోభవపాపహన్నితి ॥ తీర్థవిశేషోపితత్త్రైప్రాక్షః॥ మేషసంక్రమణభా
 నోర్మాధవేమాసియత్నతః । మహానద్యాంనదీతీర్థేనదేసరసిర్న్యరే । దేవభాతేధ
 వాస్నాయాద్యధాప్రాప్తైజలాశయే । దీర్ఘికాకూపవాపీషునియతాత్మాహరిన్స్మ
 రక॥ ఇతి॥ సంకల్పేచతత్తత్తీర్థనామగ్రాహ్యం- అజ్ఞానేనతువిష్ణుతీర్థమివదేత్॥య
 దానజ్ఞాయతేనామతస్యతీర్థేనసృజ్యోద్విజాః । తత్రేత్యుచ్చారణంకార్యంవిష్ణుతీర్థమి
 దంత్యితి ॥ తీర్థస్యదేవతావిష్ణుస్సర్వత్రాపినసంశయఇతితత్త్రైప్రాక్షః - తథాన్యోపి
 విశేషస్తత్త్రైవపాద్యే ॥ తులసీకృష్ణగౌరాఖ్యాతయాభ్యర్చ్యమధుద్విషమ్ । విశే
 షేణతువైశాఖేనోనారాయణోభవేత్ ॥ మాధవంసకలంమాసంతులస్యాయో
 ర్చయేన్నరః । త్రిసంధ్యంమధుహంతారంనాస్తితస్యపునర్భవః॥ తథా॥ ప్రాతస్సాన్ని
 త్యావిధానేనమాధవేమాధనప్రియమ్ । యోశ్వత్థమూలమాసిం చేత్తోయేనబహు
 నాసదా ॥ కుర్యాత్ప్రదక్షిణంతంతుసర్వదేవమయంతతః । పితృదేవమనుష్యాంశ్చ
 తర్పయేత్సచరాచరమ్ ॥ యోశ్వత్థమర్చయేదేవముదకేనసమంతతః ॥ కులనామ
 యుతంతేన తారితంస్యాన్నసంశయః ॥ కంఠాయపృష్ఠతోగాంతుస్నాత్వాపిప్పలత
 ర్పణమ్ । కృత్వాగోవిందమభ్యర్చ్యనదుగ్ధేతిమవాపున్నయాత్ ॥ తథా॥ ఏకభక్త
 మధోనక్తమయాచితమతందృతః ॥ మాధవేమాసియఃకుర్యాల్లభేతే సర్వమిహి
 తమ్ ॥ వైశాఖేవిధినాస్నానందేవనద్యాదికేబహిః॥ హవిష్యంబ్రహ్మచర్యంచ భూశ
 య్యానియమస్తితిః ॥ వ్రతందానందమోదేవిమధుసూదనపూజనమ్ । అపిజన్మసహ
 ప్రోత్థంపాపందహతిదారుణమ్ ॥ మదనరత్నేస్కాందే ॥ ప్రపాకార్యాచవైశాఖేదే
 వేదేయాగశంతికా ॥ ఉపాసద్వ్యజనక్షత్రనూక్షువాసాంసించందనమ్ । జలపాత్రా
 ణిదేయానితథా పుష్పగృహణిచ॥ పానకానిచచిత్రాణిద్రాక్షారంభఫలాన్యపి॥తిథి
 తత్త్వే ॥ దదాతియోహిమేషాదానక్తునంబుఘటాన్విత్వా ॥ పితౄనుద్దిశ్యవిప్రే
 భ్యస్సర్వపాప్రైఃప్రముచ్యతఇతి ॥ తథా ॥ వైశాఖేయోఘటంపూర్ణంసభోజ్యంవైద్వి
 జన్మనే । దదాతిసురరాజేంద్రసయాతిపరమాంగతిమ్ ॥ ఏవంసంపూర్ణస్నానాశక్తౌ
 త్యహంవాస్నాయాత్ - తదుక్తంతత్త్రైవపాద్యే ॥ త్రయోదశ్యాంచతుదశ్యాం
 వైశాఖ్యాంవాదినత్రయమ్ । అపినమ్యగ్విధానేననారీవాపురుషోపివా॥ పాత్రస్సాన్ని
 తస్సనియమస్సర్వపాప్రైఃప్రముచ్యతే ॥ యదాతువైశాఖోమలమాసో భవతితదా
 కామ్యానాంతత్రసమాప్తినిషేధాత్ - మాసద్వయంసానింతన్నియమాశ్చకతక
 వ్యాః - మాసోపవాసఘండ్రాయణాదితుమలమాసేషవసమాపయేత్ - తదుక్తం

దీపికాయాం - నియతత్రింశద్దినత్యాచ్చభేమాస్యారభ్య సమాపయేత్ మలినేమా
 సోపవాసవ్రతమితి - అత్రదానవిశేషఉక్తోప రాశ్చేవామనపురాణే॥ గంధాశ్చమా
 ల్యానితధావై శాఖేసురభీశిచ । దేయానిద్విజముఖ్యేభ్యోమధునూదనత్వయే ॥ ఏ
 వంస్న సేకృతేతస్యోద్యాపనంకార్యం - తదుక్తంతత్రైవ ॥ మాసమేవంబహిస్సాన్ని
 త్యానద్యాదావిమలేజలే । ఏకాదశ్యాంచద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యామధాపివా॥
 ఉపోష్యనియతోభూత్యాకుర్యాదుద్యాపనంబుధః । మండలంకారయేదాదాకలశం
 తత్రవిన్యసేత్ ॥ నిష్కేణవాతదధేనతదధ్ధాధేనవాపునః । శక్త్యావాకారయేద్దేవం
 సోవర్ణంలక్షణాన్వితమ్ ॥ లక్ష్మీయుక్తంజగన్నాథంపూజయేదాససేబుధః । భూష
 ణైశ్చందనైఃపుష్పైర్దీప్యైర్నైవేద్యసంచయైః ॥ ఏవంసంపూజ్యవిధిపద్రాత్రోజాగ
 రణంచరేత్ । శోభాభూతేకృతమైత్రోగ్రహవేద్యాంగ్రహాన్యజేత్ ॥ హిమవిభు
 ర్యాత్ప్రియతేనపాయసేనవిచక్షణః । తిలాజ్యేనయవైర్వాపిసర్వైర్వాపిస్వశక్తితః॥
 అష్టోత్తరసహస్రంవాశతమష్టోత్తరంతువా । వ్రతద్విష్ణురసేనైవాగ్నిదంవిష్ణురసేననవా॥
 వ్రతసంపూర్ణిసద్ధ్యధఃంధేనుమేకాంపయస్విసీమ్ । పాదుకోపానహాచ్ఛత్రంగురవే
 వ్యజనంతథా ॥ శయ్యాంసోపస్కరాందద్యాద్దీపికాందర్పణంతథా । బ్రాహ్మణాన్భోజ
 యేత్రింశతేభ్యోదద్యాచ్చదక్షిణామ్ ॥ కలశాంజలసంపూర్ణాన్సైభ్యోదద్యాద్య
 వాంస్తథా । ఏవంకృతేమాధవస్యచోద్యాపనవిధౌశుభే॥ ఫలమాప్నోతిసకలంవిష్ణుసా
 యుజ్యమాపున్నయాత్ ॥ ఏతావత్యశక్తంత్రైవైక్తం॥ వై శాఖ్యాంవిధినాన్నాత్వా
 భోజయేద్బాహ్మణాన్దశ । కృసరంసర్వపాపేభ్యోముచ్యతేనాత్రసంశయః । వై
 శాఖశుక్లతృతీయాఅక్షయ్యతృతీయోచ్యతే - సాపూర్వాష్టావ్యాపిసిగ్రాహ్య- దిన
 ద్వయేపితద్వ్యాప్తేపరైవ - తదుక్తంనిర్ణయామృతేనారదీయే ॥ వై శాఖేశుక్లపక్షే
 తుతృతీయారోహిణీయుతా । దుర్లభాబుధవాచేణసోమేనాపియుతాతథా॥ రోహిణీ
 బుధయుక్తాపిపూర్వవిధావివజ్జితా । భక్త్యాకృతాపిమాంధాతఃపుణ్యంహంతిపురా
 కృతమ్ ॥ గౌరీవినాయకోపేతారోహిణీబుధసంయుతా । వినాపిగోహిణీయోగాత్పు
 ణ్యకోటిప్రదానదేతి ॥ ఇయంయుగాదిరపి ॥ సాచోక్తార్తమాలాయాం ॥ మాఘే
 పంచదశీకృష్ణానభస్యేచత్రయోదశీ । తృతీయామాధవేశుక్లానవమ్యూజేయుగా
 దయః । యత్తుగౌడాః ॥ మాఘస్యపౌర్ణమాస్యాంతు ఘోరంకలియుగంస్మృతమి
 తిబ్రాహ్మణైః ॥ వై శాఖమాసస్యచయాతృతీయానవమ్యూసాకాతికశుక్లపక్షే ।
 నభస్యపూసప్యత్రమిద్రపక్షేత్రయోదశీపంచదశీచమాఘే॥ ఇతివిష్ణుపురాణే । చకారే
 ణతమిద్రపక్షానుషంగేపిపూర్వానురోధాత్పేణామాస్యేవజ్ఞేయా- ద్వ్యుక్తైశ్చైత్యాది
 కంతునిమూలమిత్యాహుః ॥ దశేకాత్త్రయమాఘమాసస్యవ్రతప్రవృత్తౌద్వాపతః

యుగం ఇతి భవిష్యవిరోధాత్ ॥ ఏతేన బ్రాహ్మనుసారాత్పుణ్యమాయామేవయుగా
 దిశ్రాద్ధం వదన్ములపాణిః పరాస్తః - తేన కల్పభేదాద్యుగభేదాద్వాప్యవశేతితత్త్వం
 ఏతేన ॥ కాతికేన వమిశుక్లామాఘమాసేచ పూణిమేతి బృహన్నారదీయం వ్యా
 ఖ్యాతం - నిమూలతోక్తిర్నారదీయాజ్ఞానకృతా - అత్ర శ్రాద్ధముక్తం మాతేన్యే ॥
 కృతం శ్రాద్ధం విధానేన మన్వాదిషుయుగాదిషు ॥ హయనానిద్విసాహస్రం పితౄణాం
 తృప్తిదంభవేదితి ॥ భారతేషి ॥ యామన్వాద్యాదుగాద్యాశ్చ తిథయస్తానుమానవః ॥
 స్నాత్యాహుత్యాచదత్వాచజప్త్యానంతఫలం లభేదితి శ్రాద్ధేషు పూర్వాహ్నావ్యాపిసీగ్రా
 హ్య ॥ పూర్వాహ్నాతుసదాకార్యాశ్చ క్షమామనుయుగాదయః ॥ గైవేకమణిపిత్యే
 చ కృష్ణైచైవాపరాహ్నికా ఇతి సాదోక్తైః ॥ ద్వేశుక్లేద్వేతథాకృష్ణై యుగాదికవ
 యోవిదుః ॥ శుక్లే పూర్వాహ్నికే గ్రాహ్యే కృష్ణైచైవాపరాహ్నికే ॥ ఇతి హేమాద్రా
 నారదీయవచనాచ్చ - దీపికాపి ॥ అధోమన్వాదియుగాదికమతిథయః పూర్వాహ్ని
 కాస్సుస్మిన్ తేవిజ్ఞేయా అపరాహ్నికాశ్చ బహుళే ఇతి - స్మృత్యర్థసారేషి ॥ యుగా
 దిమన్వాదిశ్రాద్ధేషు శుక్లపక్షే ఉదయవ్యాపిసీతి ధిగ్రాహ్య-కృష్ణపక్షే ఒపరాహ్నివ్యా
 పిసీతి - దివోదాసీయోగోభిలః ॥ వైశాఖనృతృతీయాంయః పూర్వవిధాంకరోతివై ॥ హ
 వ్యందేవానగృహ్ణాంతికవ్యంచపితరస్తథేతి - గోవిందాణావేష్యేవం - తేనేయం పూ
 ర్వాహ్నావ్యాపిసీ - దినద్వయేతత్త్వేపరై వేతిథమతత్త్వవిదో హేమాద్రాద్యదయః -
 అనంతభట్టస్తు ॥ సవైధృతిర్వ్యతీపతోయుగమన్వాదయస్తథా ॥ సన్ముఖాఉపవా
 సేన్యుద్దానాదావంతిమాస్మృతా ఇత్యాహ - దానాదావితి శ్రాద్ధసుగ్రహాఉపవా
 సస్త్యగ్రేవత్యతే - హేమాద్రావష్యేవం ॥ మాధవస్తువ్యతీపతశ్రాద్ధేపరాహ్నావ్యా
 పిగ్రాహ్య ఇత్యాహ - స్మృత్యర్థసారేతు కుతుపకాలయోగీత్యుక్తం - యత్త్రమా
 ర్గంజేయః ॥ శుక్లపక్షనృపూర్వాహ్నిశ్రాద్ధం కుర్యాద్విచక్షుణః ॥ కృష్ణపక్షపరా
 హ్నిహిశాహిణంతునలంఘయేత్ ॥ రాహిణోనవమోముహూతః - అత్ర శుక్ల
 పక్షయుగాదిశ్రాద్ధం పూర్వాహ్నికార్యమితి శూలపాణిః - నిరాయామృతాదయస్తు
 కాలాదశేఒమాశ్రాద్ధమాపరాహ్నికముక్త్వా ఏషమన్వంతరాదీనాంయుగాదీనాం
 వినిర్ణయ ఇత్యుక్తత్వాత్ - ద్వేశుక్ల ఇత్యాదివచనం విష్ణుపూజనవిషయం - శ్రా
 ద్ధేత్వాపరాహ్నికే వేతివ్యవస్థాంజగదుః - నేయం పూర్వోక్తానేకవచోవిరోధాత్పుర్వా
 హ్నిదైవికం కుర్యాదిత్యాదివచనాదేవసిద్ధేవచనవైయధ్యాచ్యస్వాచ్చంద్యవిలసిత
 మాత్రమిత్యుపేక్షణీయా - కించ - కాలాదరోక్తిర్నారదీయమూలావచోమూలా
 వా - నాద్యః - యుగాదిశ్రాద్ధస్యామాశ్రాద్ధ వికృతిత్యేన న్యాయతోపరాహ్నావ్యా
 స్తావపి వచనేన తస్య జాధాత్ - నాంత్యః - అతిదేశాదేవాపరాహ్నాప్రాప్తైర్వచనవై

యథ్యాత్ - అప్రాప్తేశాస్త్రమర్థపదిత్యాయాత్ - తేనయదికాలాదర్శితేకథం
 చిచ్ఛిద్ధాజాడ్యేన సమాధిస్సత్త్విన్యాయ ప్రాప్తకృష్ణపక్షయుగాది విషయత్వేన
 సావ్యవస్థాపనీయేతిదిక్ - పూర్వాష్టాస్త్రతద్వేధాభక్తదినపూర్వాధః || ద్వేధా
 భక్తదినాంశకోఽత్రగదితః ప్రాష్టాపరాష్టావితిదీపికోక్తేః - మాధవాదయోప్యేవం -
 అత్రవిశేషోహేమాద్రాధవిష్యే || నైశాఖేశక్లపక్షేతుతృతీయాయాంతథైవచ |
 గంగాతోయేనరస్సాన్వత్యాముచ్యతేసర్వకిల్బిషైః || తస్యాంకార్యోయవైహ్లోమో
 యవైర్విష్ణుంసమర్చయేత్ | యవాన్దద్యాద్విజాతిభ్యఃప్రయతఃప్రాశయేద్యవానితి||
 అత్రదానవిశేషస్తత్రైవభవిష్యే - ఇమాంప్రకమ్య || ఉదకుంభానకనకానా
 నాన్సర్వరసైస్సహ | యవగోధూమచణకానస్తదధ్యోదనంతథా || గైష్ఠికం
 సర్వమేవాత్రసన్యండానేప్రశస్యతేఇతి దేవీపురాణేపి || తృతీయాయాంతువైశాఖే
 రోహిణ్యృక్షేప్రపూజ్యతు | ఉదకుంభప్రదానేనశివలోకేమహీయతే || మంత్రస్తు||
 వీషధర్మకుటోదత్తోబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకః | అన్యప్రదానాత్తృప్యంతుపితరోపిపితా
 మహః || గంధోదకతిలైర్మిశ్రంసాన్నంకుంభంఫలాన్వితమ్ | పితృభ్యస్సంప్రదాన్యా
 మిఅక్షయ్యముపతిస్తతు|| ఇతి | అత్రచపిండరహితంశ్రాద్ధంకుర్యాత్ || అయనద్వితయే
 శ్రాద్ధంవిషువద్వితయేతథా | యుగాదిషుచసర్వాసుపిండనిర్వపణాదృతేఇతిహేమా
 ద్రాఘృలస్త్వవచనాత్ - అత్రరాత్రిభోజనేప్రాయశ్చిత్తమృగ్విధానే || రాత్రౌభు
 క్తేతత్సరేతుమన్వాదిషుయుగాదిషు | అభిస్వప్నప్తింమంత్రంచజపే దశనపాతకఇతి||
 అపరార్కేయమః || కృతోపవాసాస్సలిలంయేయుగాదిదినేషుచ | దాన్యంత్యన్నా
 దినహితంతేషాంలోకామహేమాదయా ఇతి వైశాఖే మలమాసేనతిత్రైవ యుగా
 దిః కార్యా - తథాచహేమాద్రాఘృష్యశృంగః || దశనారా సనోత్కర్షశ్చతు
 వ్యంబియుగాదిషు || ఉపాకర్మణిచోత్సగ్రేహేతదిష్టంవృషాదితఇతి - ఏతద్దశహరా
 దికంవృషాదిసంక్రమేఇష్టం - కన్యాచంద్రేవృషేరవౌవిత్వాదినాసారమాసోక్తేరిత్య
 భః - కాలాదశేషి || అబ్జోదకుంభమన్వాదిమహాలయయుగాదిషు| ఇతి - మల
 మాసకర్తవ్యేషుపరిగణనాచ్చ - మహాలయశబ్దేనమఘాత్రయోదశ్యుచ్యతేఇతిమా
 ధవః - స్మృతిచంద్రికాయాంమాసద్వయేకర్తవ్యమిత్యుక్తం || యాగాదికంమా
 సికంచశ్రాద్ధంచాపరపక్షికమ్ | మన్వాదికంతైర్ధికంచకుర్యాన్మాసద్వయేపిచేతి||
 అవతపక్షకృష్ణపక్షః - సతుమహాలయః - తస్యత్రతనిషేధాత్ - మదనరత్నేపిమ
 రీచిః || ప్రతిమాసంమృతాహేచశ్రాద్ధంయత్ప్రతివత్సరమ్|| మన్వాదాచయుగాదా
 చతన్నాసోరుధయోరపి ఇతి-ప్రతివత్సరంక్రియమాణంకల్పాదిశ్రాద్ధమితి సపవన్యా
 చఖ్ధ్య-అత్రశ్రాదాకరణేప్రాయశ్చిత్తముక్తమృగ్విధానే|| సయస్యద్యావామంత్రం

చశతవారంతదాజపేత్ | యుగాదయోయదాన్యూనాఃకురుతేనైవచాపియఃఇతి -
అత్రసముద్రస్నానంప్రశస్తం - తదుక్తంపుష్కీచంద్రోదయేసారపురాణే || యుగా
దాతునరస్నాన్వావిధివల్లవణోదధౌ | గోసహస్రప్రదానస్యకురుక్షేత్రేఫలంహి
యత్ || తత్ఫలంలభతేమర్త్యభూమిదానస్యచధుఃపమితి - అయంనిణయస్సర్వ
యుగాదిభుజ్యోధవ్యః-ఇతియుగాదినిణయః—ఇయమేవతృతీయాపరశురామజయం
తీ - సాప్రదోషవ్యాపిసిగ్రాహ్య - తదుక్తంభార్గవార్చనదీపికాయాం స్కాందభవి
ష్యయోః || వైశాఖస్యసితేపక్షేతృతీయాయాంపునర్వసా | నిశాయాఃప్రథమేయా
మేరామాఖ్యస్సమయేహరిః || స్వోచ్చైష్ఠ్యక్షిప్తాయుక్తే మిధునేరామాసంస్థితే |
శేణుకాయాస్తుయోగర్భాదవతీణోహరిస్సవ్యయమితి || దినద్వయేతద్వ్యాప్తావం
శతస్సమవ్యాప్తాచపరా - అన్యథాపూర్వైవ - తదుక్తంతత్రైవభవిష్యే || శుక్ల
తృతీయావైశాఖేశుద్ధోషోష్యాదినద్వయే - నిశాయాఃపూర్వయామేచేదుత్తరాస్య
త్రపుర్వికేతి - వైశాఖశుక్లసప్తమ్యాంగంగోత్పత్తిస్తదుక్తం పుష్కీచంద్రోదయే
బ్రాహ్మే|| వైశాఖేశుక్లసప్తమ్యాంజహ్నునాజాహ్నువీపురా||కోధాత్పితాపునస్త్వ
క్తాకణైరంధ్రాత్తుదక్షిణాత్ || తాంత్రత్రపుజయేద్దేవీంగంగాంగనమేఖలామితి||అ
త్రశిష్టాచరాన్మధ్యాహ్నావ్యాపిసిగ్రాహ్య- దినద్వయేతద్వ్యాప్తావవ్యాప్తావేకదేశవ్యా
ప్తానాపూర్వా-యగ్నవాక్యాత్ - వైశాఖశుక్లద్వాదశ్యాంయోగవిశేషోహేమా
ద్రాజ్యోతిశ్చాస్తి||పంచాననస్తాగురుభూమిపుత్రోమేషేరవిస్సాద్యదిశుక్లపక్షే|| పా
శాభిధానాకరభేణయక్తాతిధిస్త్వతీపాతఇతీహయోగః || అస్మిన్సుగోభామిహిరణ్య
వస్త్రదానేనసర్వంపరిహాయపాపమ్ | సురత్వమింద్రత్వమనామయత్వంమర్త్యాధిప
త్యంలభతేమసుప్యఃఇతి||పంచాననఃసింహః - పాశాభిధానాతిధిద్వాదశీ - కరభోహ
స్తిః—వైశాఖశుక్లచతుర్దశీనృసింహజయంతీ - సాప్రదోషవ్యాపిసిగ్రాహ్య- తదు
క్తంహేమాద్రాన్మసింహపురాణే || వైశాఖేశుక్లపక్షేతుచతుర్దశ్యాంనిశాముఖే | మ
జ్జన్మసంభవంపుణ్యంప్రతంపాప్రణాశనమ్ || వషేవర్షేతుకతవ్యంమమసంతుష్టికా
రణమితి || దినద్వయేపితద్వ్యాప్తావంశతస్సమవ్యాప్తాచపరా - విషమవ్యాప్తేత్వధి
కవ్యాప్తిమతీ - దినద్వయేష్యవ్యాప్తావరా - పరదినేగాణకాలవ్యాప్తేస్సత్వాత్పూ
ర్వదినేచతదభావాత్ - యత్తు || తతోమధ్యాహ్నావేళాయాంసద్యాదావిమలేజలే |
ఇత్యుపక్రమ్య, పరిధాయతతోవాసోవ్రతకర్మసమారభేదితత్రైవౌక్తం - తత్సం
కల్పయోప్రవతోప్రకమవిషయం - సత్వేతావతామధ్యాహ్నావ్యాపిసిగ్రాహ్యేతిభిమి
తవ్యం - పూర్వోక్తవచనవిరోధాత్ || వైశాఖస్యచతుర్దశ్యాంసోమవారేనిలర్
కే | అవతారోన్మసింహస్త్వప్రదోషసమయేద్విజా ఇతి టోడరానందేస్కాందాత్ ||

కూమ=స్సింహా జాధకల్పీచసాయమితి పూర్వోక్తపురాణసముచ్చయవచనా
 చ్చ్యోతేసిత్ - తత్త్వంతుపూర్వవచసామనాకరత్వేననిమూలత్వాత్ హేమాద్రా
 నృసింహపురాణే || మజ్జన్మసంభవంపుణ్యంవ్రతంపాపప్రణాశనమిత్యపక్రమ్య || స్వా
 తీనక్షత్రయోగేచశనివారేతుమద్వితీయసిద్ధయోగస్యసంయోగేవణిజేకరణేతథా ||
 పుంసాంసౌభాగ్యయోగేనలభ్యతేదైవయోగతః | సర్వైశ్చేతైస్తుసంయుక్తంహత్యా
 కోటివినాశనమ్ | ఏతదన్యతరేయోగేమద్దినంపాపనాశనమ్ | కేవలేప్రివ్రతకన్యం
 మద్దినేవ్రతముత్తమమ్ | అన్యథానరకంయోతి యావచ్చంద్రదివాకరా || ఇత్యుక్తా
 తతోమధ్యాహ్నావేళాయాంనద్యాదౌవిమలేజలే || ఇత్యాదినామధ్యాహ్నావప్రతవి
 ధానాచ్చతుర్దశ్యుత్తరాధాపణిజేకరణేమధ్యాహ్నాచస్పష్టంజన్మప్రతీయతే - సం
 ధ్యాయాంజన్మతావ్యపృథక్తేర్కౌర్థ్యకృతంతద్వశాన్నిరణయశ్చహేయఏవేతి - త
 ధాఇయమేవ - యోగవిశేషేణాతిప్రశస్తా - తదుక్తంతత్రైవ || స్వాతీనక్షత్రయో
 గేచ శనివారేచమద్వితీయ | సిద్ధయోగస్యసంయోగేవణిజేకరణేతథా || పుంసాం
 సౌభాగ్యయోగేనలభ్యతేదైవయోగతః | ఏభిర్వైగైర్వినిశ్చిన్నాన్మద్దినం పాపనాశ
 నమ్ || సర్వేపాపేవవణానామధికారోస్తిమద్వితీ | మద్భక్తైస్తువిశేషేణకత్క
 న్యంమత్పురాయణైః || తథా || సింహస్వర్ణమయోదేయో మమసంతోషకార
 కః || తథా || విజ్ఞాయమద్దినంయస్తులంఘయేత్పాపకృన్నరః || సయాతినరకంహోరం
 యావచ్చంద్రదివాకరా || ఇదంచసంయోగపుథక్త్వన్యాయేననిత్యంకామ్యంచ || అ
 ధాత్రవిశేషః - మధ్యాహ్నమృగోమయతిలామలకస్నానంకృత్వా || నృసింహదే
 వదేవేశ తవజన్మదినేశుభే | ఉపవాసంకరిష్యామిసర్వభోగవివర్జితః ఇతి - మంత్రేణ
 సంకల్పంకృత్వా ఆచార్యంవృత్వాసాయంకాలే || హైమవతీతత్రమన్మూర్తిస్థా
 ప్యాలక్ష్మ్యతత్రైవచ | పలేనవాతదధేనతదధాధేనవాపునః || యథాశక్తితథాకు
 ర్యాద్విత్తశార్యవివర్జితఇత్యుక్తం - నృసింహమూర్తిశక్తాకృతంసువర్ణసింహంచక
 లశోపరిసంపూజ్య రాత్రౌజాగరణంకృత్వాప్రతఃపునఃసంపూజ్య || నృసింహచ్యుత
 దేవేశలక్ష్మీకాంతజగత్పతే | అనేనార్చప్రదానేనసఫలాన్యర్కనోరధాః || ఇత్యా
 చార్యాయదత్వా || మద్వంశేయేనరాజాతాయేజనివ్యంతిచాపరే | తాంస్త్యము
 ధరదేవేశదుస్తరాద్భవసాగరాత్ || పాతకార్ణవమగ్నస్యవ్యాధిదుఃఖాంబువారిభిః |
 తీవ్రైశ్చపరిభూతస్యమహాదుఃఖగతస్యమే || కరావలంబనందేహి శేషశాయిజగత్ప
 తే | శ్రీనృసింహరమాకాంతధక్తానాంభయనాశన || శ్రీరాంబుధినివాసింస్త్యంచ
 క్రపాణేజనార్దన || వ్రతేనానేనదేవేశభుక్తిముక్తిప్రదోభవేతిప్రార్థయేదితినంక్షేపః -
 వై శాఖాపూరమాస్యామిశేషోపరాక్రేజాబాలిః || శృతాన్నముదకుభంచవై శాఖ్యాం

చవిశేషతః । నిర్దిశ్యధర్మరాజాయగోదాసఫలమాప్నుయాత్ । సువర్ణతిలయుక్తై
 స్తుగ్రాహ్మణాణాం ప్రపంచచ । తర్పయేదుదాతైస్త్రైబహ్మహత్యాంవ్యపోహతీతి-
 ఉదకుంభదానమంత్రస్త్వక్షయ్యతృతీయావకరణౌక్తః- భవిశ్యేషి॥ వైశాఖీకార్తి
 కీమాఘీతిధయోతీనపూజితాః । స్నానదానవిహీనాస్తాననేయాఃపాండునందన॥ అ
 త్రకృష్ణాజినదానంకార్యం- తథాచవిష్ణుః కృష్ణాజినేతిలాస్కృష్ణాహిరణ్యంమధున
 ర్పిషీ । దతాతియస్తువిప్రాయ సర్వంతరతిదుష్కృతమితి - ఇతికాలనిర్ణయసింధౌ,
 వైశాఖ మాస నిర్ణయః - వృషసంక్రాంతోపూర్వాష్టోదశఘటికాఃపుణ్యకాలః ॥
 రాత్రౌసంక్రమేనతిప్రాగోపూర్తం - జ్యేష్ఠశుక్లతృతీయాయాంరంభావ్రతముక్తం
 మాదవియేభవిష్యే ॥ భద్రేకురుష్యయత్నేన రంభాఖ్యంవ్రతముత్తమమ్ । జ్యేష్ఠ
 శుక్లతృతీయాయాంస్నాతానియతమత్పరేతి ॥ సాపూర్వావిధాగ్రాహ్య ॥ బృహత్త
 పాతధారంభాసావిత్రీవలపైతృకీ! కృష్ణాష్టమిచభూతాచ కర్తవ్యాసంముఖీతిధితి
 స్కాందోక్తేః - జ్యేష్ఠశుక్లదశమీదశహరా ॥ తదుక్తంహేమాద్రాణామ్నా ॥
 జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేదశమీహస్తసంయుతా । హరతేదశపాపానితస్మాద్దశహరా
 స్తృతేతి ॥ వారాహేపి ॥ దశమీశుక్లపక్షేతుజ్యేష్ఠేమాసికుజేహని । అవతీర్ణా
 యతస్సర్వాధస్తర్నేచసరిద్వరా ॥ హరతేదశపాపానితస్మాద్దశహరాస్తృతేతి॥ స్కాం
 దేతుదశయోగాఉక్తాః - తథా ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేదశమ్యాంబుధహస్తయోః
 న్యతీపాతేగరానందేకన్యాచంద్రేవపేరవా ॥ దశయోగేనరస్నాత్వాసర్వపా
 పైఃప్రముచ్యతఇతి - అత్రబుధభౌమయోః కల్పభేదేనవ్యవస్థా - ఇయంచయత్రై
 వయోగబాహుళ్యంపైవగ్రాహ్య - యోగాధిక్యేఫలాదిక్యాత్ - జ్యేష్ఠేమలమా
 సేనతితత్రైవదశహరాకార్యా - నతుశుద్ధే - దశహరాసునోత్కర్షశ్చతుర్వపియు
 గాదిప్వీతి ॥ హేమాద్రాఙ్ముష్యశృంగోక్తేః - తథాస్కాందే ॥ యాంకాంచితృరి
 తంప్రాప్యదద్యాదర్ఘ్యంతిలోదకమ్ ॥ ముచ్యతేదశభిఃపాపైస్సమహాపాతకోపమైః ॥
 అత్రవిశేషఃకాశీఖండే ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేప్రాప్యప్రతిపదంతిధిమ్ । దశాశ్వమేధ
 కేస్నాత్వాముచ్యతేనర్వపాతకైః ॥ ఏవంసర్వాసుతిధిఃకుక్రమస్నాయీనరోత్తమః॥
 ఆశుక్లపక్షదశమ్యాంప్రతిజన్మాఘముత్పన్నజేత్ ॥ తథా ॥ లింగందశాశ్వమేధేశందృ
 ష్ట్యాదశహరాతిథౌ । దశజన్మాన్జైపాపైస్సృజ్యతేనాత్రసంశయః ॥ తథాచభవి
 ష్యోత్తరకాశీఖండయోః ॥ నిశాయాంజాగరంకృత్వాసముపోష్యచభక్తితఃపుష్పే
 గ్గంధేశ్చనైవేద్యైఃఫలైశ్చదశసంఖ్యయా ॥ తథాదీపైశ్చతాంబూలైఃపూజయేచ్ఛ
 ధయాన్వితః । స్నాత్వాభక్త్యాతుజాహ్లాద్యాందశకృత్వోవిధానతః ॥ దశప్రసృతి
 కృష్ణాంశ్చతిలానపిశ్చవైజలే । సత్తుపిండాన్లుడపిండాన్దద్యాచ్చ దశసంఖ్యయా ॥

తతోగంగాతటేమ్యేహేమ్నూరూప్యేణవాతథాగంగాయాః ప్రతిమాంకృత్వాస
 త్యుచూణస్వరూపిణీమ్ ॥ సంస్థాప్యపూజయేద్దేవీంతదలాభేమృదాపిచ । అధతత్రా
 ప్య శ క్తశ్చేల్లిభేత్విష్టేనవైభువి ॥ వత్సమాణేనమంత్రేణకుర్యాత్పూజాంవిశేషతః ।
 నారాయణంమహేశంచబ్రహ్మణంభాస్కరంతథా ॥ భగీరథంచనృపతింహిమవం
 తంనగేశ్వరమ్ । గంధపుష్పాదిభిస్సమ్యగ్యథాశక్తిప్రపూజయేత్ ॥ దశప్రస్థాంస్తి
 లాన్దద్వాద్దశవిప్రేభ్యోవవచ । దశప్రస్థాన్యవాన్దద్వాద్దశసంఖ్యాగవిస్తథా । ప్రస్థ
 ష్టాదశపలాని - ఫలంతు ॥ ముష్టిమాత్రంఫలంస్మృతమితిమహాణవేడక్తం ॥ మ
 త్స్యిక్ చ్చపమంషూకమకరాదిజలేచరాకా । హంసకారండవబకచక్రటిట్టిభసార
 సాకా ॥ కారయిత్వాయథాశక్తిస్వర్ణేనరజతేనవా । తదలాభేస్విష్టమయానభ్యర్చ్య
 కుసుమాదిభిః । గంగాయాంప్రక్షిపేదాజ్యదీపాశ్చైవప్రవాహయేత్ । పుష్పాద్యైః
 పూజయేద్గంగాంమంత్రేణానేనభక్తితః ॥ ఓం, నమశ్శివాయైనారాయణ్యైదశహ
 రామైగంగాయైనమోనమః ॥ ఇతిమంత్రంతుయోమర్త్యోదిశేతస్త్రిన్దివానిశమ్ । జపే
 త్పంచసహస్రాచిదశధర్మఫలంభేత్ ॥ కాశీఖండేత్వన్యోమంత్రఉక్తః ॥ నమశ్శివా
 యైప్రథమంనారాయణ్యైఃపదంతతః । దశహారాయైపదమితిగంగాయైమంత్రపషవై ॥
 స్వాహంతఃప్రణవాదిశ్చభవేద్వింశాక్షరోమనుః । పూజాదానంజహోహూమస్తే
 నైవమనునాస్మృతమితి ॥ అత్రగంగాస్తోత్రాపారమపిదశవారంకుర్యాత్ - తదు
 క్తంభవిష్యే ॥ తస్యాందశమ్యామేతచ్ఛ్లోత్రంగంగాజలేస్థితః । యఃపఠేద్దశకృత్వ
 స్తుదరిద్రోవాపిచాక్షుమః ॥ సోపితత్ఫలమాప్నోతిగంగాంసంపూజ్యయత్తుత ఇతి ॥
 స్తోత్రంచప్రతిపడాదిదశమోపర్యంతందినవృద్ధిసంఖ్యయాపరసీయమితిశిష్టాః - అత్ర
 చసర్వోపివిస్తరః - స్తోత్రాదిచభట్టకృతత్రిన్ధలీసేతోరవధయః - విస్తరభీతేస్తునలి
 ఖ్యతే - ఏవంకుర్వతఃఫలముక్తంకాశీఖండే ॥ ఏవంకృత్వావిధానేనవిత్తశార్యవివర్జితః ।
 ఉపవాసీవత్సమాణైర్దశపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ సర్వాన్కామానవాప్నోతి
 ప్రేత్యబ్రహ్మణీలీయత ఇతిచ ॥ అస్యాంసేతుబంధరామేశ్వరస్యప్రతిష్ఠాదినత్వాద్విశే
 షేణపూజాకార్యా - తదుక్తంస్కాందేసేతుమాహత్యై ॥ జ్యేష్ఠేమాసేసితేపక్షే
 దశమ్యాంబుధహస్తయోః । గరానందేవ్యతీపాతేకన్యాచంద్రేవృషేరవౌ ॥ దశ
 యోగేసేతుమధ్యేలింగరూపధరంహరమ్ । రామోవైస్థాపయామాసశినలింగమ
 నుత్తమమితి ॥ ఇతిదశహరా—జ్యేష్ఠశుక్లపకాదశీనిర్జలా - తత్రనిర్జలముపోష్యవి
 ప్రేభ్యోజలకుంభాన్దద్వాదితినిర్ణయామృతేడక్తం - మదనరత్నేస్కాందే ॥ జ్యేష్ఠే
 హుసిన్వప్రశ్నేశుయాశుక్లైకాదశీశుభా । నిజలంసముపోష్యాత్రజలకుంభానశ
 ర్కరాకా । ప్రదాయవిష్ణుముఖేభ్యోమోదతేవిష్ణుపన్నిధౌ—జ్యేష్ఠే పోణిమా

స్యాం సావిత్రివ్రతం - తదుక్తంస్కాదభవిష్యయోః ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేద్వా
 రశ్యాంరజనీముఖేఽత్మ్యపక్రమ్య । వ్రతంత్రిరాత్రముద్దిశ్యదివారాత్రంస్థిరాభవేదితి॥
 అంతేపుష్పసంహృతం ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేపూర్ణి మాయాంతథావ్రతమ్ । చీర్ణం
 పురామహాభక్త్యాకథితం తేమయాన్యపేతి ॥ దాక్షిణ్యాత్యాశ్చైతదేవాదియంతే -
 ఏతచ్ఛానూవాస్యామామప్యక్తంనిర్ణయామ్యతేభవిష్యే ॥ అమాయాంచతథా
 జ్యేష్ఠేవటమూలేమహాసతీ । త్రిరాత్రోపాషితానారీవిధినానేనపూజయేత్ ॥ మదన
 రత్నేత్విదంవాక్యంపంచదశ్యాంతథాజ్యేష్ఠేఽతిపరిత్వాజ్యేష్ఠపార్ణమాస్యాముక్తం-
 తథా ॥ అశక్తౌత్తుత్రయోదశ్యాంనక్తంకుర్యాజ్జితేంద్రియా । అయాచితంచతుర్ద
 శ్యామమాయాంసముపాషణమితి ॥ తత్తుపాశ్చత్యాఅదియంతే - హేమాదిస
 మయోద్యోతాదిషుతుభాద్రపదపూర్ణిమాయాముక్తం - తత్తునేదాసీంప్రచురతి -
 గాడాస్తు ॥ మేషేవావృషభేవాపిసావిత్రింతాంవినిర్దిశేత్ । జ్యేష్ఠకృష్ణచతుర్దశ్యాం
 సావిత్రిమర్చయంతియాః ॥ వటమూలేసోపవాసానతావైధవ్యమాపున్యురితిపరా
 శరోక్తేశ్చతుర్దశ్యాంప్రదోషేవ్రతం - దినద్వయేతద్వాప్తౌపరైవేత్యాహుః-తన్ని
 ర్ముఖం॥అత్రపూర్ణిమామావాస్యేపూర్వవిధేగ్రాహ్యే॥ భూతవిధానకర్త్రవ్యాఅమా
 వాస్యాచపూణిమా॥వర్జయిత్వానరశ్రేష్ఠసావిత్రివ్రతముత్తమమితిబ్రహ్మవైవర్తాత్
 స్కాందేపి ॥ భూతవిధాసిసీవాలీనతుతత్రవ్రతంచరేత్ । వర్జయిత్వాతుసావిత్రివ్ర
 తంతుశిఖవాహనఇతి ॥ మదవరత్నేబ్రహ్మవైవర్తేపి ॥ ప్రతిపత్పంచమీభూతసావి
 త్రివటపూణిమా । నవమీదశమీచైవనోపాష్యాఃపరసంయుతాఇతి ॥ యదా
 త్వష్టాదశఘటికాచతుర్దశీతదాపరాగ్రాహ్య ॥ పూర్వవిధైవసావిత్రివ్రతేపంచదశీ
 తిథిః ॥ నాడ్యోష్టాదశభూతస్యస్యశ్చేత్తచ్చపరేహసీతిమాధవః - వస్తుతస్తు॥ భూ
 తోష్టాదశనాడిభిర్దూషయతుత్తరాంతిథిం॥ఇత్యస్యవ్రతాంతరేసావకాశత్వాద్విశేషః
 ప్రవృత్తపూర్వవిధావిధాయకవచనేనతస్యబాధాదష్టాదశనాడీ వేధోపిపూర్వైవే
 త్యయంపంధాస్సాధుః - అత్రపూర్ణిమానురోధేనైవయథాత్రిరాత్రసంపత్తిర్భవతి-
 తథాత్రయోదశ్యాదిగ్రాహ్యం - తస్యాఃప్రధానత్వాత్ - అయంనిర్ణయోమా
 యామపిజ్ఞేయః - సారణంతుపూర్ణిమాంతేకార్యం - అత్రస్త్రీవ్రతేషువిశేషాఃపరి
 భాషాయాముక్తాః - అత్రవిశేషోభవిష్యే ॥ గృహీత్వావాలుకాంపాత్రేప్రస్థమా
 త్రంయుధిష్ఠిర । తతోవంశమయేపాత్రేవస్త్రయగ్గౌనవేష్టితే ॥ సావిత్రివ్రతిమాంకు
 ర్యాత్సేవర్ణింపాపిమృన్మయీమ్ । సార్ధంసత్యవతాసాధ్వీంఫలనైవేద్యదీపకైః । రజ
 న్యాఃకంఠసూత్రైశ్చశుభైఃకుంకుమకేపరైః ॥ పూజయేదితిశేషః- రజనీహరిద్రా
 కంఠసూత్రంసాభాగ్యతంతః ॥ సావిత్యాఖ్యానకంఠాపివాచంభూతద్విజోత్తమైః ।

రాత్రోజాగరణంకృత్వాప్రథాతేవిమలేతతః ॥ తామపిగ్రాహ్యజేదత్వా ప్రణిపత్యక్ష
మాపయేత్ ॥ మంత్రస్తు ॥ సావిత్రియంమయాదత్తాసహిరణ్యామహాసతీ । బ్రహ్మ
ణఃప్రీణనార్థాయబ్రాహ్మణఃప్రతిగృహ్యతామ్ ॥ ప్రతేనాసేనరాజేంద్రవైధవ్యంవా
పుయ్యాత్కృచదితి ॥ జ్యేష్ఠపార్ణమాస్యాంవిశేషఆదిత్యపురాణే ॥ జ్యేష్ఠేమాసితి
లాన్దద్యాతేష్ఠపార్ణమాస్యాంవిశేషతః । అశ్వమేధస్యయత్పుణ్యంతత్వాహ్నితినసంశ
యః ॥ విష్ణురసి ॥ జ్యేష్ఠీజ్యేష్ఠాయతాచేత్సాన్త్యేస్యాంఛత్రోపానత్పిదాసేననగో
నరాధిపత్యమాహ్నితీతి ॥ హేమాద్రాజ్యోతిషే ॥ ఐంద్రేగురుశ్శశీవైవప్రాజాప
త్యేరవిస్తధా । పూర్ణిమాజ్యేష్ఠమాసస్యనుహజ్యేష్ఠీప్రకీర్తితేతి ॥ ఇయంమన్వాది
రసిసాపౌర్వాణ్ణాకీగ్రాహ్య - విశేషస్తుచైత్రేఉక్తః - తథాపరాక్రేవామనపురా
ణే ॥ ఉదకుంభాంబుదానంచతాళవృతంసచందనమ్ । త్రివిక్రమస్యప్రీత్యర్థందాత
వ్యంజ్యేష్ఠమాసితుఃఇతి ॥ ఇతనిర్ణయసింధౌ, జ్యేష్ఠమాసనిర్ణయః— మిథునసం
క్రాంతౌపరాక్షోడశఘటికాఃపుణ్యకాలః - రాత్రౌతుప్రాగేషాక్షం - ఆమాఢశుక్ల
ద్వితీయాయాంరథోత్సవః - తదుక్తంతిథితత్త్వేన్మాందే ॥ ఆమాఢస్యసితేపక్షేద్వి
తీయాపుష్యసంయుతా । తస్యాంరథేసమారోఽయరామంవైభద్రయాసహ ॥ యా
త్రోత్సవంప్రవర్త్యాధప్రీణయేతద్విజాన్పహూః ॥ తథా ॥ ఋతౌభావేతిథౌకార్యా
యాత్రాసామమపుణ్యదా ॥ ఆమాఢశుక్లదశమిపార్ణమాసీచమన్వాదిః - సాచపూ
ర్వాహ్నివ్యాపిసీగ్రాహ్యేతిప్రాగుక్తం - ఆమాఢశుక్లద్వాదశ్యామనురాధాయోగ
రహితాయాంసారణంకుర్యాత్ - తదుక్తంభవిష్యే ॥ ఆధాకాసితపక్షేషుమైత్రశ్ర
వణరేవతీసంగమేనహిభోక్తవ్యంద్వాదశద్వాదశీర్హరేత్ ॥ అస్యార్ధః-ఆమాఢభాద్రప
దకార్తికశుక్లద్వాదశీష్వనూరాధాశ్రవణరేవతీయోగేసారణంనకుర్యాదితి - అత్ర
యద్యక్యేతావదేషాక్షం - తథాఽయనురాధాప్రథమపాదపవర్జ్యః- తదుక్తంవిష్ణు
ధర్మే ॥ మైత్రాద్యపాదేస్వపితీహవిష్టుఃపాష్టాంత్యపాదే ప్రతిభోధమేతి । క్రుతేశ్చమ
ధ్యేపరివర్తమేతి సుప్రిప్రభోధపరివర్తనమేవవర్జమితి ॥ వస్తుతస్తుపూర్వవచనమిదం
చనిర్ములం - అత్రైవవిష్టుశయనోత్సవఉక్తోహేమాద్రాగ్రాహ్నే ॥ ఏకాదశ్యాం
తుశుక్లాయామామాఢేభగవాహరిః । భుజంగశయనేశేతేక్షీరార్ణవజలేనదేతి॥కల్ప
తకాయమః ॥ క్షీరాద్దాశేషపర్యంకే ఆమాఢ్యాంసంవిశేధరిః - నిద్రాంత్యజితకార్తి
క్యాంతయోస్సంపూజయెత్సదా ॥ బ్రహ్మహత్యాదికంపాపంక్షిప్రమేవంవ్యపాహతి।
హింసాత్మకైస్తుకింత్సయన్జైఃకార్యంమహాత్మనః। ప్రస్యాపేచప్రబోధేచపూజితో
యనకేశవః ॥ టోడరానందేపిన్మాందే ॥ ఆమాఢశుక్లకాదశ్యాంకుర్యాత్సృష్ట
మహాత్సవమ్॥అయంద్వాదశ్యామప్యుక్తః ॥ ఆధాకాసితపక్షేషుమైత్రశ్రవణరేవతీ

ఆదిమధ్యావసానేషుప్రస్వాపావర్తనోత్పవాః॥నిశిస్వాపాదినోత్థానసంధ్యాయాంపరి
వర్తనమ్ ॥ అన్యత్రపాదయోగేపిద్వాదశ్యామేవకారయేత్ ॥ అభాకాద్యేషుమాసే
షుమిధునేమాధవస్యచ । ద్వాదశ్యాంశుక్లపక్షేచప్రస్వాపావర్తనోత్పవాఇతిభవి
ష్యోక్తేః ॥ ద్వాదశ్యాంసంధినమయేనక్షత్రాణామసంభవే ॥ అభాకాసితపక్షేషుశ
యనావర్తనాదికమితివారాహిణ్యక్తేశ్చ॥ద్వాదశ్యామిత్యత్రాపిపారణాహూమా
త్రంవివక్షితం ॥ పారణాహేపూర్వరాత్రేఘంటాదీన్ద్వాదయన్ముహూరితిరామార్చ
నచంద్రోక్తేః - అత్రైకాదశీద్వాదశ్యోర్దేశభేదేనవ్యవస్థా - ఇదంచమలమాసేన
కార్యం ॥ ఈశానస్యబలిర్విష్ణోశ్చయనంపరివర్తనమితికాలాదర్శేనిషేధాత్ ॥ యధ
పి ॥ ఏకాదశ్యాంతుగృహ్నియాత్సంక్రాంతౌకర్కటస్యచ । ఆషాఢ్యాంవానరో
భక్త్యాచాతుర్మాస్యవ్రతక్రియామితి ॥ హేమాద్రాజ్జమ్భవైవర్తేతదపిమలమాసే
సత్ప్రతిష్ఠవ్యం ॥ మిధునస్థాయదాభానురమావాస్యాద్వయంస్పృశేత్ । ద్వీరాషా
ఢస్సవిశ్లేషోవిష్ణుస్సృపితికర్కటఇతితత్రైవమాహశూలోత్తరోక్తేః - అత్రైవ
చాతుర్మాస్యవ్రతారంభఉక్తాభారతే ॥ ఆషాఢేతుసితేపక్షేఏకాదశ్యాముపాషిటః ।
చాతుర్మాస్యవ్రతంకుర్కాద్యత్కించన్నియతోనరఇతి - అన్యనిత్యత్వంతత్రైవో
క్తం ॥ వార్షికాంశ్చతురోమాసాన్వాహయేత్సేనచిన్నరః । వ్రతేననోచేదాపి
తికిల్బిషంవత్సరోద్భవమ్ ॥ అసంభవేతులారేషికర్తవ్యంతత్ప్రియత్నతఇతి - తే
నామాధశుక్లైకాదశ్యాంద్వాదశ్యాం పార్ణమాస్యాంవారంభః సమాప్తిస్తుకార్తి
కశుక్లద్వాదశ్యామేవ - తదుక్తంహేమాద్రాభారతే ॥ చతుర్థాగృహ్యవైచీర్ణం
చాతుర్మాస్యవ్రతంసరః । కార్తికేశుక్లపక్షేతుద్వాదశ్యాంతత్సమాపయేదితి ॥ అ
స్యారంభశ్శుక్రాస్తాదావపికార్యః ॥ నత్రైవంసమాధ్యంతశుక్రగుర్వోర్నవాతిథేః ।
ఖండత్వంచితయేదాదాచాతుర్మాస్యవిధౌనరఇతిహేమాద్రావృద్ధగోగోక్తేః
ఇదంచద్వితీయాద్యారంభవిషయం - ప్రథమారంభస్తునభవత్యేవ - ఆశౌచమ
ధ్యేపి ద్వితీయా ద్యారంభోభవతి॥అశుచిర్వాశుచిర్వాపి యదిస్త్రీయదివాపుమాః॥
వ్రతమేతన్నరః కృత్వాముచ్యతేసర్వ పాతకేరితిభాగవద్వార్యనదీపికాయాంస్కాం
దోక్తేః ॥ ఆరభేనూతకంసన్యాదనారభ్యేతునూతకమితివిష్ణువచనాచ్చ ॥ యత్తు ॥
అసంక్రాంతంతథామాసంరైవేపి త్యేచకర్కణి । మలమాసమశౌచంచవజాయే
న్మతిమాన్నరఇతి ॥ హేమాద్రాచాతుర్మాస్యవ్రతప్రకరణే భవిష్యవచనం -
తత్పూషానుఘంత్రవదసంబద్ధంమధ్యేపతితమితిజ్ఞేయం - అన్యధాపిత్ర్యన్యపూర్వో
క్తన్యవివాహాదేశ్శ్చచాతుర్మాస్యవ్రతేకఃప్రసంగః - ప్రకరణవివేశేపివాప్రథమా
రంభవిషయంజ్ఞేయం॥ కేచిత్ప్రతిపక్షంచాతుర్మాస్యవ్రతప్రయోగానాం భిన్న

త్వాదాశౌచాదిపాతేద్వితీయాదిప్రయోగోనభవత్స్వేత్యాహుః ॥ తన్న ॥ ప్రతివ
 షణ్చయఃకుర్యాదేవంవై సంస్కరణహరిమ్ । దేహంతేఽతిప్రదీప్తేనవిమానేనా
 ర్కవచనా ॥ మోదతేవిష్ణులోకేఽసాయావదాభూతసంప్లవమితి హేమాద్రాభ
 విష్యవచనాదిత్యాస్తాంవిస్తరః - ఇదంచశివభక్తాభిరపికార్యం ॥ శివేవాభక్తిసం
 యుక్తాభానౌవాగణనాయకే । కృత్వానతస్యనియమంయథోక్తంఫలభాగ్భవేదితి
 బ్రహ్మవైవర్తాత్ - ప్రతగ్రహణప్రకారస్తుహేమాద్రాభవిష్యే ॥ మహాపూజాం
 తతఃకుర్యాద్దేవదేవస్యచక్రిణః । జాతీకుసుమమాలాభిమంత్రేణానేనపూజయేత్ ॥
 సుప్తైత్వయిజగన్నాథేజగత్సుప్తంభవేదిదమ్ ॥ విబుద్ధేచవిబుద్ధ్యేతప్రసన్నోమేభ
 వాచ్యుత ॥ ఏవంతాంప్రతిమాంవిష్ణోఃపూజయిత్వాస్వయంనరః । ప్రభాషేతాగ్ర
 తోవిష్ణోఃకృతాంజలిపుటస్తథా ॥ చతురోవాషికాన్కాస్మాసాన్దైవస్యోత్థాపనావధి ।
 ఇమంకరిష్యేనియమంనిర్విఘ్నంకురుమేచ్యుత ॥ ఇదప్రతంమయాదేవగృహీతంపు
 రతస్తవ । నిర్విఘ్నంసిద్ధిమాయాతుప్రసాదాత్తవకేశవ ॥ గృహీతేస్త్రిన్వ్రతేదేవ
 పంచత్వంయదిమేభవేత్ । తథాభవతుసంపూర్ణాంత్యత్ప్రసాదాజ్జనాదన ॥ గృ
 హీతేస్త్రిన్వ్రతేదేవయద్యపూజేమృతోహ్యహమ్ । తస్మైభవతుసంపూర్ణాంత్య
 త్ప్రసాదాజ్జనార్దనేతి ॥ తత్రభార్గవార్చనదీపికాయాంనృసింహపరిచర్యాయాంచభ
 విష్యే ॥ శ్రావణేవజయేచ్ఛాకందధిభాద్రపదేతథా । దుగ్ధమాశ్వయుజేమాసికా
 తికేద్విదళంత్యజేత్ । ఇతిస్కాందేపిచాతుర్మాస్యకల్పేచత్వాశ్వేతానిత్యాని
 చతురాశ్రమవర్ణనామ్ । ప్రథమేమాసికతావ్యంనిత్యంశాకప్రతంనరైః ॥ ద్వితీ
 యేమాసికతావ్యందధిప్రతమనుత్తమమ్ । పయోప్రతంతృతీయేతుచతుర్థేపిని
 శామయ ॥ ద్విదళంబహుబీజంచవృంతాంకంచవివజయేత్ । నిత్యాన్యేతానివి
 ప్రేంద్రప్రతాన్యాహుమన్వీషిణః ॥ జంబీరంరాజమాషాంశ్చమూలకంరక్తమూల
 కమ్ । కూశ్మాండంచేక్షుదండంచచాతుర్మాస్యేత్యజేద్భుధః ॥ తథా ॥ విశేషాద్భుద
 రింధాత్రింకూశ్మాండంతింత్రిణీంత్యజేత్ । జీణాంధాత్రీఫలంగ్రాహ్యంకథంచితా
 యశోధనమ్ । ఇతితీర్థసౌఖ్యేస్కాందే ॥ వాషికాంశ్చతురోమాసాన్పినుప్తైవైజ
 నార్దనే । మంచఖట్వాదిశయనంవర్జయేద్భక్తిమాన్సురః । అన్యతౌవర్జయేద్భార్యం
 మాంసంమధుపరౌదనమ్ । పటౌలంమూలకంచైవవృంతాకంచనభక్షయేత్ ॥ అభ
 త్యంవర్జయేద్దూరాన్మనూరంసితస్వపమ్ । రాజమాషాన్కుశ్మణ్డంశ్చ ఆశుధాన్యం
 చసంత్యజేత్ ॥ శాకందధిపయోమాషాఞ్చావణాదిషుసంత్యజేత్ ॥ అత్రత్యజేది
 వజజనంసంకల్పరూపపర్యుదాసోజ్ఞేయఃప్రతోపక్రమాత్ - అత్రకేచిచ్ఛాకాఖ్య
 స్సత్రపుష్పాదీత్యమరకోశస్యశక్యతేఽశితుమనేనేతిశాకఇతిక్షీరస్వామినావ్యాఖ్యా

నాత్ - వ్యంజనమాత్రస్యనిషేధమాచక్షతే - అన్యేతుశాకశబ్దస్యపత్రాదిదశవి
 థశాకేయోగరూఢత్వాత్ - యోగాచ్చరూఢేర్బలీయస్తాత్సూపాదీనామపిత్యా
 గాపత్రేశ్వతప్రత్యాచక్షతే - తేన || మూలపత్రకరీరాగ్రఫలకాండాధిరూఢకాః |
 త్వక్కుష్మంకవచంచేతిశాకందశవిధంస్మృతమ్ || ఇతిక్షీరస్వామినోక్తస్యవాకస్యనిషే
 థఇతి-అధిరూఢకఅంకురః- వస్తుతస్తు || తత్తత్కాలోద్భవాశ్చాకావజ్జనీయాఃప్రయా
 త్నతః | బహుబీజమబీజంచవికారిచ వివర్జయేదితిభవిష్యవచనాత్తత్తత్కాలోద్భ
 వాన్నానాందశవిధశాకానానిషేధః - అత్రతత్కాలోద్భవజాతీయత్వంవివక్షితం -
 తేనాతపాదిశోషితానాంవర్షాంతరోద్భవానామపినిషేధః - అత్రతత్కాలోద్భవత్వ
 మాత్రం వివక్షితంనతుతస్మాత్రకాలోద్భవత్వంగారవాత్ - తేనాన్యకాలోద్భవా
 నాంతత్కాలోద్భవానాంచబింబాదీనానిషేధః-అత్రతత్తత్కాలోద్భవాఇతివీపా
 వశాత్స్వస్యకాలోద్భవానాంసర్వేషానిషేధఇతివిష్కంభః - బహుబీజమిత్యనే
 కబిజమితికేచిత్ - ఇతరావయవాపేక్షయాబీజావయవాయత్రబహవస్తదిత్యన్యే -
 అబీజంకదశాది - వస్తుతస్తు - ఇదంమహానిబంధేష్వభావాన్నిమూలమేవ-ఆచా
 రప్రదీపే||వృంతాకంచకళిజంచబిత్వామంబరభిస్సః|| (దగ్ధాన్నం)ఉదరేయస్యజీర్యం
 తిత్స్యదూరతరోహరిః || తథాపరాక్రేదేవలః|| బ్రంహచర్యంతథాశౌచంసత్యమా
 మిషవజ్జనమ్ | వ్రతేష్వేతానిచత్వారివరిష్టానీతినిశ్చయః || ఆమిషానిచోక్తానిరా
 మార్చనచంద్రికాయాంపాద్యై || ప్రాణ్యంగచూణాంచర్మాంబుజంబీరంబీజపూర
 కమ్ | అయజ్ఞశిష్టమాషాదియద్విష్టోరనివేదితమ్ || దగ్ధమన్నంమసూరంచమాంసం
 చేత్యష్టధామిషమ్ | రుచ్యంతత్తద్దేశలభ్యంసుప్తేదేవేవివర్జయేత్ || పాద్యై,కాతి
 కమాహుత్యే || గోఘాగ్నిమహిషీదుగ్ధాదన్యదుగ్ధాదిచామిషమ్ | ధాన్యేమసూరి
 కాఃప్రోక్తాః అన్నంపర్యుషితతంధా || ద్విజక్రీతారసాస్సర్వేలవణంభూమిజంతథా||
 తామ్రపాత్రస్థితంగవ్యంజలంపల్వలసంస్థితం || ఆత్మార్థంపాలితంచాన్నంఆమిషంత
 త్స్మృతంబుధైః || తథా || నిష్పాపానాజమాషాంశ్చమసూరంసంధితానిచ | వృం
 తాకంచకళింగంచసుప్తేదేవేవివర్జయేత్ || సంధితానిలవణశాకాదిని || తత్త్రైవవిష్టు
 థమే || చతుర్ద్వపీహమాసేషుహవిష్యాశీనపాపభాక్ || హవిష్యాశీతుప్పద్ధీచం
 ద్రోదయేభవిష్యే || హైమంతికంసితాస్విన్నంధాన్యంముద్గాయవాస్తీలాః | కలా
 యకంగునీవారావాస్తుకంహిలమోచికా || షష్టికాకాలశాకంచమూలకంకేముక్తే
 తరత్ | కందసైన్ధవసాముద్రేగవ్యేచదధిసర్పిషి||వయోనుద్భృతసారంచపనసామ్ర
 హరీతకీ | పిప్పలీజీకంచైవనాగరంగంచతింత్రిణీ || కదలీలవలీడాత్రీఫలాన్యగుడ
 మైశువం | అత్రైలవక్వంమునయో హవిష్యాశీప్రచక్షతేఇతి || సితాస్విన్నం,ఆనూ

మృపకన్ధాన్యంచతండులః - కేముకంకేముతాఇతిప్రాచ్యేషుప్రసిద్ధఃకందః || కల
 యస్తుసతీనకఇత్యమరః - వటురితిప్రసిద్ధాన్యం - మదనరత్నే ప్యేవం, అగ
 స్తీసంహితాయాం, హైమంతాద్యుక్త్వా || నారికేళఫలంచైవకదలీలవలీతథా | ఆ
 మ్రమామలకంచైవపనసంచహాతీతకీ || వ్రతాంతరప్రశస్తంచహవిష్యంమన్వతేబు
 ధాః || అన్యాన్యప్రతాన్యక్తానిహేమాద్రాభవిష్యే || స్త్రీవానరోవామద్యుక్తోధ
 ర్పార్థంసుదృఢవ్రతః | గృష్ణీయాన్నియమానేతాదంతథావనపూర్వకా || తే
 హంఫలానివత్సృమితత్కర్తృణాంపుధక్ష్పృధక్ | మధురస్వరోభవేద్రాజాపురుషో
 గుడవర్జనాత్ | తైలస్సవర్జనాద్రాజన్సుందరాంగః ప్రజాయతే | కటుతైలపరిత్యాగా
 చ్చుత్రునాశఃప్రజాయతే || యోగాభ్యాసీభవేదస్తుసబ్రంహపదమాపుయాత్ | తాం
 బూలవర్జనాద్భగీరక్తకంఠశ్చజాయతే || ఘృతత్యాగాచ్చలావణ్యంసర్వస్నిగ్ధతనుర్భ
 వేత్ || శాకపత్రాశనాద్భగీలపక్వాదోమలోభవేత్ || భూమాప్రస్తరశాయీచ
 విప్రోమునివరోభవేత్ | ఏకాంతరోపవాసేనబ్రంహలోకేమహీయతే || ధారణా
 న్నఖరోష్ణాంచగంగాన్నానఫలంభేత్ | మానవప్రతిభవేద్యస్తుతస్యాజ్ఞాస్థలితాభ
 వేత్ || భూమాభుజ్జ్ఞేనదాయస్తుసపుధివ్యాపతిభవేత్ | ప్రదక్షిణాశతంయ
 స్తుకరోతిస్తుతిసారకః || హంసయుక్తవిమానేనసచవిష్ణుపురంప్రవేశేత్ | అయాచితే
 నప్రాప్నోతిపుత్రాన్ధర్మాన్విశేషతః || షష్ఠాన్నకాలభోక్తాయఃకల్పస్థాయీభవే
 దితి | పణేషుయోనరోభుజ్జ్ఞేకురుక్షేత్రఫలంభేత్ || గుడవర్జనరోదద్యాత్త
 ద్భృతంతామ్రభాజనమ్ | సహిరణ్యంసరశ్రేస్తలవణస్యావ్యయంవిధిః || సుప్తేదేవే
 తుయోవిష్ణోశ్చివస్యాంగణమర్చయేత్ | పంచవక్షేస్తుయోనిత్యంస్వస్తికైః పద్మ
 కైస్తథా || సయాతిరుద్రలోకంహిగాణపత్యమవాపుయాత్ || అత్తైషాసమాప్తా
 కార్తిక్యాందానాని - ఏకభక్తవ్రతేదంపతీసంపూజ్యధేనుదేవయా - నక్షేవస్త్ర
 యుగం - ఏకాంతరోపవాసేనాః - భూశయనేశయ్యా - షష్ఠకాలభోజనేనాః -
 ప్రీహిగోధూమాదిత్యాగేహైమప్రీహ్యది - కృచ్ఛ్రేగోయుగ్మం - శాకాసనేనాః
 పయోవ్రతేచ - దధిమధుఘృతవ్రతేషువాసోగౌశ్చ-బ్రంహచర్యేస్వర్ణమూర్తిః-
 తాంబూలవ్రతేవాసోయుగం-మానేఘృతకుంభోవస్త్రయుగంఘంటాచాదేవాగ్రేరం
 గమాలికాకరణేధేనుహేమపద్మంచ-దీపికావ్రతేదీపికావాసోయుగంచ-భూమిభో
 జనేపణాభోజనేచకాంస్యప్రాత్రంకౌశ్చ-చతుష్పదదీపేగోగ్రాసేచగోవృషే-ప్రదక్షి
 ణాశతేవస్త్రం-అనుక్తేషుస్వర్ణం గౌశ్చేత్యాదిహేమాద్రాక్షేయం-తథాచభాగవా
 ర్చనదీపికాయాంపాద్యై || శయనీబోధినీమధ్యేశమిదూర్వాపమార్గకైః | భృంగ
 రాజేనదేవాంస్తుసార్చయీతకదాచన || హేమాద్రాపాద్యై ఆషాఢాదిచతుర్మా

సానభ్యంగంవజయేన్నరః ॥ సమాప్తౌచపునదద్యాత్తిలతైలయుతంఘటమ్ ॥
 అపాధాదిచతుర్గాసంవజయేన్నఖక్తుంతనమ్ । వృంతాకంగృంజనంచైవమధుస
 ర్నిర్ఘ్నలాన్వితమ్ ॥ కాతికాన్యంత్యత్పునహైమంబ్రాంహాణాయనివేదయేత్ ॥ అ
 న్యాన్యపికేశకర్తనాదివర్జనసంకల్పానురూపాణిపృథ్వీ చంద్రోదయేజ్ఞేయాని ॥ టోడ
 రానందేస్కాండే ॥ ఏకాంతరంద్వ్యంతరంవాకుర్యాన్యాసోపవాసకమ్ । అన్నోదనం
 ఘలాహారంనక్తనత్రమధాపివా ॥ అత్రైవతప్తముద్రాధారణముక్తంరామార్చన
 చంద్రికాయాంభవిష్యే ॥ శయన్యాంచైవబోధిన్యాంచక్రతీర్థేతథైవచశంఖచక్ర
 విధానేనవహ్నిపూతోభవేన్నరః-ఇతి అతస్తతనూర్నతదామోఅశ్నుతేఇతిఋగ్వే
 దాత్ - సహూవాచయాజ్ఞవల్క్యస్తస్మాత్పుమానాత్మహితాయహరింభజేత్ -
 నుశ్లోకమాలేర్వమూన్యగ్నినాసందధతఇతిశతపథశ్రుతేః ॥ ప్రతద్విష్ణోఽబ్జచక్రేనుత
 పైజన్మాంభోధీతతవేచమణీంద్రాః । మూలేభాహూర్ద్వధన్యేపురాణాంత్యలిం
 గాన్యంగేతప్తాయుధాన్యర్పయంతఇతిసామవేదాత్ ॥ అగ్నిహూత్రంయథాని
 త్యంవేదస్యాధ్యాయనయథా । బ్రాహ్మణస్యతథైవేదంతప్తముద్రాదిధారణమితి
 పద్మపురాణాచ్ఛేతి ॥ బ్రాంహణఃక్షత్రియోవైశ్యశూద్రోవాయదివేతరః । శంఖ
 ముద్రాంకితతనుస్తలసీమంజరీధరః ॥ గోపీచందనలిప్తాంగోద్వష్టశ్చేత్తదఘంకుతః ॥
 ఇతికాశీఖండాత్ - తత్ప్రకారస్తురామార్చనచంద్రికాతోజ్ఞేయః - పృథ్వీచంద్రో
 దయాదయస్తు ॥ ఎస్తునంతప్తశంఖాదిలింగచిహ్నతనుర్నరః । సనర్వయాతనాభో
 గీచండాలోజన్మకోటిః ॥ ద్విజంతతప్తశంఖాదిలింగాంకితతనుర్నరః । సంభాష్యశౌ
 రవంయాతియావదింద్రాశ్చతుర్దశేతిబృహన్నారదీయోక్తేః ॥ శంఖచక్రాద్యంక
 నంచగీతనృత్యాదికంతథా । ఏకజాతేరయంధమోనజాతుస్సాన్విద్విజన్మనః । శంఖ
 చక్రేమృదాయస్తుకుర్యాత్తప్తాయసేనవా ॥ సశూద్రవద్భూషికార్యాస్సర్వస్మాద్ద్వి
 జకర్మణః । యథాశ్మశానజంకాష్టమనహంసర్వకర్మసు ॥ తథాచక్రాంకితోవి
 ప్రస్సర్వకర్మసుగహితః ॥ తథా ॥ శివకేశవయోరంకాఘ్నాలచక్రాదికాన్ద్విజః ।
 సధారయేతమతిమాన్వైదికేవత్కేనస్థితఇతి విష్ణ్వాశ్వలాననాదివచనాత్ - ఋ
 గ్వేదాదిశ్రుతీనామన్యార్థత్వాదన్యశ్రుతీనాంచాసత్వాత్ - చక్రాదిధారణం శూ
 ద్రవిషయమిత్యూచః - నృత్యంచోదరాథంనిషిద్ధమితీశ్రీధరస్వామీయద్యపినిషేధ
 స్వప్రాప్తినాపేక్షత్వాద్విధివినాచతదయోగాదుపజీవ్యవిరోధేనసతేపశౌకరోపితి
 వద్వికలోపీయక్తస్తథాపి ఏకజాతేరయంధమణ ఇత్యనేనవిధివాక్యానాము
 పసంహారాత్ ద్విజాతినిషేధోనిత్యానువాదఇతితదాశయః - అత్రశిష్టాచారఏవ
 సంకటపాశనిస్సరణస్పృణురితిసంక్షేపః - అపాధపౌర్ణమాన్యాంకోకిలావ్రతముక్తం

హేమాద్రాభవిష్యే || ఆషాఢపౌర్ణమాస్యాంతుసంధ్యాకాలేహ్యుపస్థితే సంకల్ప
యేన్నాసమేకంశ్రావణేప్రత్యహంహ్యహమ్ || స్నానంకరిష్యేనియతాబ్రహ్మచర్యే
స్థితాసతి | భోక్త్యామినక్తంభూశయ్యాంకరిష్యేప్రాణినాందయామితి || అస్యవక్త
వ్రతత్వాత్సాయాహ్వాప్యపిన్ద్రాహ్య - అత్రైవశివశయనోత్సవఉక్తోహేమాద్రా
వామనపురాణే || పౌర్ణమాస్యాముమానాధస్సవతేచర్మసంస్తరే వైయ్యాఘ్నే
చజటాభారంసముద్గ్రీధ్యాహివప్రకాణా || మదనరత్నేష్యవం - ఇయంచప్రదోష
వ్యాపిన్ద్ర - అత్రైవవ్యాసపూజోక్తా - తత్రత్రిముహూర్తాచేత్పరైవేతినన్నావ్యసవ
ద్ధతే || త్రిముహూర్తాధికం గ్రాహ్యంపర్వత్రైరప్రణామయోరితివచనాత్ || ఇతికాలని
ర్ణయసింధౌ, ఆషాఢమాసస్సమాప్తః - కర్మసంక్రాంతౌపూర్వంతిశద్దండాపుణ్య
కాలః - సూర్యోదయోత్తరంసంక్రమేతుపరతయేవ పుణ్యంరాత్రౌతునిశీధాత్వా
కృతతశ్చసంక్రమేపరాశ్మేహేమాద్ర్యనంతభృద్భాదిమతే పూర్వోత్తరదినయోః
పంచనాడ్యః పుణ్యకాలః || ధనుర్మాసావతిక్రమ్యకన్యాంచమిథుసంతథా || పూ
ర్వాపరవిభాగేనరాత్రౌసంక్రమతేరవిః || దినాంతేపంచనాడ్యస్తుతదాపుణ్యతమా
స్మృతాః | ఉదయేపితదాపంచదైవేపిత్ర్యేచకర్మణీతిస్మాదోక్తైః - పూర్వాప
రవిభాగేనేతిమకరకర్మభిన్నసంక్రాంతిపరం - వత్సమాణవచోవిరోధాదిత్యుక్తం
మదనరత్నేతేనాయమర్థః - రాత్రౌపూర్వభాగేమకరేఉదయేపంచనాడ్యః పుణ్య
కాలః - రాత్రావపరభాగేకర్మటేదినాంతేపంచనాడ్యః పుణ్యకాలః - విషువతో
స్తుపూర్వదినేషుపంచాపరదినేచ పంచేతివాక్యాంతరానురోధాత్తైన హేమాద్రిమా
ధవయోస్సర్వవచనానాంచావిరోధః - మాధవమతేత్వర్ధరాత్రేతదూర్ధ్వంవాసం
క్రాంతౌదక్షిణాయనేపూర్వమేవదినంగ్రాహ్యం యావన్నీదయతేరవిరితి వృద్ధగా
గ్యోక్తేః || మిథునాత్కర్మసంక్రాంతిర్యదిస్యాదంశుమాలినః | బ్రభాతేవానిశీఢేవా
తదాపుణ్యంతుపూర్వత ఇతి భవిష్యోక్తేశ్చపూర్వదినపవపుణ్యం దాక్షిణ్యాత్వస్త్యే
తదేవాద్రియంతే - అత్రరాత్రావపిన్నానాది భవతీత్యుక్తంప్రాక్ - అత్రదానోప
వాసాది పూర్వముక్తం - తథాకర్మేశాదికతఃసంనిపిద్ధం || కుంభేకర్మట
కేవాపికన్యాయాం కార్ముకేరవౌ | రోమఖండంగృహస్తస్య పితృన్నాప్తిశయి
తేయమితిసుమంతవచనాదిత్యుక్తం జీవత్పితృకనిర్ణయేగురుభిః - అధనదీనారజో
దోషః - హేమాద్రావత్రిః || సింహకర్మటయోమః ధ్యేసర్వావద్యోరజస్వలాః |
సన్నానాదీనికర్మాణి తానుకుర్వీతమానవః || ఇదంచక్షుద్రనదీషు || సింహకర్మట
యోమః ధ్యేసర్వావద్యోరజస్వలాః | తానున్నానంసకుర్వీతవజ్ఞయిత్యాసముద్ర
గాఇతివ్యాఖ్యోక్తేః - మాత్యేత్వగస్త్యోదయావధిత్వముక్తం || యావన్నీదే

తిభగవాన్దక్షిణాశావిభూషణః । తావద్రజోమహానద్యఃకరతోయాప్రకీర్తితాః॥ క
రతోయాఅల్పతోయాః - తథాకాత్యాయనః॥ యాశ్శిష్టముఃగచ్ఛంతిగ్రీష్మేకుస
రితోభువి । తానుప్రావృషినన్నా యాదపూజేదశవాసరే । ఇదంచాపదిస్మృతినం
గ్రహే ॥ ధనుస్సహస్రాణ్యష్టేతుగతిర్యాసాంనవిద్యతే । నతానదిశబ్దవహగతా
స్తాఃపరికీర్తితాః ॥ మహానదీషుతుభవిష్యేఉక్తం॥ ఆజాతుకర్కటేదేమహానద్యో
రజస్వలాః । త్రిదినంచచతుర్థేహిశుద్ధాస్యర్జాహ్నవీయథా ॥ మహానద్యశ్చ
బ్రాహ్మే ॥ గోదావరీభీమరథీతుంగభద్రదాచవేణికా । తాపీపయోస్థీవింధ్యస్యదక్షి
ణేతుప్రకీర్తితాః ॥ భాగీరథీనర్మదాచయమునాచనరస్వతీ । విశోకాచవిహస్తాచవిం
ధ్యస్యాత్తరసంధితాః॥ ద్వాదశైతామహానద్యోదేవీషు యేత్రసంభవాః ॥ మదనరత్నే
పురాణాంతరే॥ మహానద్యోదేవికాచకావేరీవంజరాతథా । రజసాతుప్రదుష్టాస్సయః
కర్కటాదాత్ర్యహ్యంనృప ॥ కాత్యాయనః ॥ కర్కటాదారజోదుష్టాగౌనుతీవాస
రత్రయమ్ । చంద్రభాగానతీసింధుస్సరయూర్నర్మదాతథా ॥ ఇదంగంగావ్యతిరిక్త
విషయం ॥ గంగాచయమునాచైవప్లక్షజాతాసరస్వతీ । రజసానాభిభూయంతేయే
చాన్యేనదసంజ్ఞితాః ॥ శోణసింధుహిరణ్యాఖ్యాఃకోకలోహితఘర్షరాః । శతద్రూ
శ్చనదాస్సప్తపావనాఃపరికీర్తితాః ॥ ఇతిదేవలోక్తేః - యత్తు ॥ ప్రథమంకర్కటేదే
విత్త్రహంగంగారజస్వలేత్యాదివచనం, తజ్జహ్నవీభిన్నగోదావర్యాదిగంగాంతరప
రమితిమదనరత్నే - అన్యేత్వంతర్గతరజోవిషయం ॥ గంగాధర్మద్రవఃపుణ్యాయము
నాచనరస్వతీ । అంతర్గతరజోదోషాస్సర్వావస్థానుచామలాఇతినిగమోక్తేః - తీర
వాసినాంతురజోదోషానాస్తి - సతుతత్తీరవాసినామితినిగమోక్తేః - రజోదుష్ట
మపిజలంగంగాజలయోగేపానం ॥ గంగాంభసాసమాయోగాద్దుష్టమవ్యంబుపావన
మితిమాతోన్యేక్తేః - నూతనకూపాదాతుయోగయాజ్ఞవల్క్యైః ॥ అజాగోవోమ
హిష్యశ్చబ్రహ్మణీచప్రనూతికా । భూమేర్న ప్రాదకంచైవదశరాత్రేణశుద్ధ్యతీతి ॥
క్వచిత్త్వదోషమాహవ్యాఘ్రిపాదః ॥ అభావేకూపవాపీనామనపాయిపయోభృ
తామ్ । రజోదుష్టేపివయస్సిగ్రామభోగోనదుష్యతి ॥ గాడాస్తు ॥ అన్యేనాపినము
ద్ధృతేఇతిద్వితీయపాదేపారః - తేనేద్ధృతేనదోషః - తథాచతానున్నానంనేతిప్రా
గుక్తమిత్యాహుః - పసిష్ఠాపి ॥ ఉపాకర్మణిచోత్సర్గేప్రేతన్నానేతథైవచ । చంద్ర
సూర్యగ్రహేచైవరజోదోషానవిద్యతే ॥ ఇత్యలంవిస్తరేణ-శ్రావణశుక్లతృతీయా
మధుస్రవాఖ్యాగుర్జరేషుప్రసిద్ధా - సాపరయుతాగ్రాహ్యేతిదోదానః - శ్రావణ
శుక్లచతుర్థీపూర్వయుతామాతృ విద్ధోగణేశ్వరఇత్యాదివచనాత్ - శ్రావణశుక్లపం
చమీనాగపూజాదోషైరైవేతిసామాన్యనిర్ణయేఉక్తం - చమత్కారచింతామణౌ

పంచమీనాగపూజాయాంకార్యావస్థీసమన్వితా । తస్యాంతతుషితానాగా ఇత
రాసచతుర్థి కేతి ॥ శ్రావణేపంచమీశుక్లాసంప్రప్తానాగపంచమీ । తాంపరిత్య
జ్యపంచమ్యశ్చతుర్థీసహితాయితా ఇతిమదనరత్నేభిధానాచ్చ - తేనపరై వేతి -
శ్రవణేషోహేమాద్రాభవిష్యే ॥ శ్రావణేమాసిపంచమ్యాంశుక్లపక్షేనరాధిప ।
ద్వారాస్కాభయతోలేఖ్యాగోమయేనవిఖల్బణాః ॥ పూజయేద్విధివద్విరదధిదూ
ర్వాంకురైఃకుశైః । గంధపుష్పేపహరైశ్చబ్రహ్మణానాంచతర్పణైః ॥ యేతస్యాం
ఘాటయన్తీహనాగాస్ఫుక్తిపురస్సరాః । సతేమాంసర్పతోవీరధయంభవతికుత్రచిదితి
శ్రావణశుక్లద్వాదశ్యాంధిప్రతంప్రాగుక్తం - తక్రాదీనాంతస్వనిషేధః - తత్రదధి
వ్యవహారాభావాదితివత్స్యతే - అత్రైవవిష్ణోఃపవిత్రారోపణముక్తం హేమాద్రావి
ష్ణురహస్యే ॥ శ్రావణస్యసితేవత్కర్కటఫేదివాకరే । ద్వాదశ్యాం వాసుదేవాయ
పవిత్రారోపణంస్మృతమ్ ॥ ద్వాదశ్యాంశ్రవణేవాపిపంచమ్యామధవాద్విజ । అను
కూల్యేషుకర్తవ్యంపంచదశ్యామధాపివేతి ॥ శివేతుతత్రైవకాలోత్తరే ॥ అషాఢాం
తేచతుర్దశ్యాంసభస్యాసభసోస్తథా । అప్తమ్యాంచచతుర్దశ్యాంపక్షయోరుభయో
స్సమమితి ॥ అన్యదేవతానాంతువత్స్యతే - అధివాసనంతుదీపికాయాం ॥ గోదోహం
తరితికాలేపూర్వేద్యుర్వాదివాసనమితి ॥ గౌణకాలోరామార్చనచంద్రికాయాం ॥
పవిత్రాగోపణంవిఘ్నాచ్ఛాన్తేనభవేద్యతి । కార్తిక్యవధిశక్రాస్తేకర్తవ్యమితి నా
రదః ॥ హేమరావ్యతామ్రతైఃపైస్సూత్రైఃకౌశేయపద్మజైః । కుశైఃకాశైశ్చకా
ర్పానైర్భాగ్యాణ్యైశ్చరైశ్శుభ్రైః ॥ కృత్వాత్రిగుణితంసూత్రంత్రిగుణీకృత్యశోధయే
త్ ॥ తత్రోత్తమంపవిత్రంతుపష్ట్యాసహశతైస్త్రిభిః ॥ సప్తత్యాసహితంద్వాభ్యాం
శతాభ్యాంమధ్యమంస్మృతమ్ । సాశీతినాశతేనైవకనిష్ఠంతత్సమాచరేత్ ॥ సాధా
రణపవిత్రాణిత్రిభిస్సూత్రైస్సమాచరేత్ । ఉత్తమంతుశతగ్రంథి పంచాశద్గ్రంథిమ
ధ్యమమ్ ॥ కనిష్ఠంతుపవిత్రంస్యాత్తట్రింశద్గ్రంథిశోభనమ్ । మట్రింశచ్చచతుర్విం
శద్ద్వాదశేతిచకేచన ॥ చతుర్వింశద్ద్వాదశాష్టావిత్యేకేమునయోవిదుః ॥ హేమా
ద్రావిష్ణురహస్యేత్యన్యథోక్తం ॥ అష్టోత్తరశతంకుర్యాచ్చతుఃపంచాశదేవవా । స
ప్తవింశతిరేవాధజ్యేష్ఠమధ్యకనీయసమ్ ॥ అధమంనాభిమాత్రంస్యాదూరమాత్రం
ద్వితీయకమ్ । ప్రబంబతోజానుమాత్రంప్రతిమాయాంనిగద్యతే ॥ శివపవిత్రంతుత
త్రైవశైవాగమే ॥ ఏకాశీత్వదవానూత్రైస్త్రింశతావాప్తయ్యుక్తయా । పంచాశతా
నాంరహ్యంతుల్యగ్రంథ్యంతరాశకమ్ ॥ ద్వాదశ్యాంగుళమానానివ్యాసాదష్టాంగుళా
నాగా । లింగవిస్తారమానానిచతురంగుళానిచేతి ॥ అధికారిణోపితత్రైవ విష్ణురహ
స్యే ॥ బ్రాహ్మణాఃకుత్రియోవైశ్యస్తథాస్త్రీశూద్రపవచ । స్వధర్మాపథితాస్సత్వే

భక్త్యాకుర్యుఃపవిత్రకమ్ || తథా || అతోదేవేతిమంత్రేణద్విజోవిష్ణానివేదయేత్ | శూ
 ద్రస్యమూలమంత్రోవాయేనవాపూజయేద్ధరిమ్ || ఏతచ్ఛునిత్యం || నకరోతివిధానే
 సపవిత్రారోపణంతుయః | తస్యసాంవత్సరీపూజానిష్ఫలామునిసత్తమ || తస్మాద్భక్తి
 సమాయుక్తైర్నరైర్ద్విష్ణుపరాయణైః | వర్షవర్షేప్రకర్తవ్యంపవిత్రారోపణంహరైః || ఇతి
 తత్రైవ్రాతకైః - దేవతావిశేషేతిధయోపితత్రైవ || ధనదత్తరమాగౌరీగణేశస్సమ
 రాస్తుహః || భాస్కరశ్చండికాంబాచవాసుకిశ్చతదర్షయః || చక్రపాణిర్వ్యనంగశ్చ
 శివోబ్రహ్మతత్రైవచ | ప్రతిపత్ప్రభృతిష్వేతాఃపూజ్యాస్తితిధిషుదేవతాః || యథో
 క్తాశ్శుక్లపక్షేతుతిధయశ్చావణస్యచ || ఇతి తథాహేమాద్రాకాలోత్తరే || చతుర్దశ్యా
 మధ్యాహ్నమ్యాంసర్వసాధారణంతుతత్ || ఇతి తత్ప్రకారస్తురామార్చనచంద్రికా
 యాం-యథా || తతస్తానిపవిత్రాణివైణవేపటలేశుభే | సంస్థాప్యశుచివస్త్రేణవిధాయపుర
 తోన్యసేత్ || అరత్నిసమ్మితాంవేణీంకుర్యాత్త్రింశతాకుశైః || క్రియాలోపవిఘ్నాతా
 ర్థంయత్త్వయావిహితంప్రభో | మయైతత్క్రియతేదేవతవత్ప్రేక్ష్యపవిత్రకమ్ | న
 మేవిఘ్నోభవేద్దేవకురునాధదయాంమయి || సర్వధాసర్వదావిష్ణోమమత్వంసరమా
 గతిః | ఉపవాసేనదేవత్వాంతోషయామిజగత్పతే || కామక్రోధాదయోస్యేతేనమే
 స్యుర్వృతఘాతకాః | అద్యప్రభృతిదేవేశయావద్వైశేషికందినమ్ || తావద్రతౌ
 త్వయాకార్యాసర్వస్యాస్యసమోస్తుతే || ఇతిదేవంసంప్రార్థ్యకుంభంసంస్థాప్యతత్ర
 వంశపాత్రే || ఓం, సాంవత్సరస్యయాగస్యపవిత్రీకరణాయభో | విష్ణులోకాత్పవిత్రా
 గ్యఽగచ్ఛేహసమోస్తుతే || అనేనమూలేనచావాహియాత్తమమధ్యమకనిష్ఠేషువి
 ష్ణుబ్రహ్మరుద్రా సత్వరజస్తమాంసివేదత్రయంవసమాలాయాం ప్రకృతించావా
 హ్యత్రిసూత్యాంబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాస్త్రాంధిషు, క్రియా, పౌరుషీ, వీరా, విజయా,
 శూళా, అపరాజితా, మనోస్థనీ, జయా, భద్రా, ముక్తిశ్చేత్యావాహ్యసంపూజ్య
 ఓం, సంవత్సరకృతార్చాయాస్సంపూర్ణఫలదోషియత్ | పవిత్రారోపణామైతత్కురు
 కంధరతేనమః || విష్ణుతేజోద్భవంరమ్యంసర్వపాతకనాశనమ్ | సర్వకామప్రదందేవ
 తవాంగేధారయామ్యహమ్ || ఇతిదేవకేమంగళసూత్రంబద్ధ్వాదేవంసంపూజ్యనిమం
 త్రయేత్ || ఆమంత్రితోసిదేవేశ పురాణపురుషోత్తమ | ప్రాతస్తాంపూజయిష్యామి
 సాన్నిధ్యంకురుకేశవ || క్షీరోదధిమహానాగశయ్యావస్థితవిగ్రహ | ప్రాతస్తాంపూ
 జయిష్యామిస్సన్నిధౌభవతేనమః || నివేదయామ్యహంతుభ్యంప్రాతరేతత్పవిత్రకమ్ |
 సర్వధాసర్వదావిష్ణోనమస్తేస్తుప్రసీదమే || తతఃపుష్పాంజలిందత్వారాత్రౌజాగరణం
 కుర్యాదితి - అధివాసనం - ప్రాతర్నిత్యపూజాంకృత్యాగంధదూర్వాక్షతయతంఫ
 విత్రమాదాయ || ఓం, దేవదేవసమస్తుభ్యంగృహణేదంపవిత్రకమ్ | పవిత్రీకరణార్థా

యవపక్షపూజాఫలప్రదమ్ || పవిత్రకంకురుష్వాద్యయస్మయాదుష్కృతంకృతమ్ | శు
 ణ్ధోభవామ్యహం దేవత్వత్ప్రసాదాన్మహేశ్వర || మూలసంపుటితేనానేనదత్వాంగదే
 వతాభ్యానామ్నా సమర్ప్య మహానై వేద్యందత్వా సీరాజ్యమణివిద్రుమ మాలాభిరి
 త్యాదిభిర్దమనారోపణోక్తంమంత్రైఃప్రార్థయిత్వాగురవే బ్రాహ్మణేభ్యశ్చదత్వాస్వ
 యంధారయేత్ - తథా || మాసంపక్షమహారాత్రంత్రిరాత్రంధారయేత్తథా |
 దేవేతంనూత్రసందర్శంచేతకాలవిపక్షయా || అకరణైతుతత్త్రైవ || పవిత్రారోపణం
 కాలేనకరోతికథంచన | తదాయతంజపేన్మంత్రంస్తోత్రంవాపినమాహితఇత్యుక్తం-
 ఇతిపవిత్రారోపః- శ్రావణశుక్లచతుర్దశీపూర్వయుతాగ్రాహ్య - అత్రవక్తవ్యోవి
 శేషశ్చైత్రచతుర్దశ్యాముక్తః - అధోపాకర్మ - తత్రబహ్వృచానాంప్రయోగపా
 రిజాతేశౌనకః || అథాతశ్చావణిమాసేశ్రవణర్క్షయుతేదినే | శ్రావణ్యాంశ్రావణే
 మాసిపంచమ్యాంహస్తనంయుతే || దివసేవిదధీతైత్రదుపాకర్మయధోదితమ్ | అధ్యా
 యోపాకృతింకుర్యాత్తత్రోపాసనవహ్నినా || ఇత్యత్రపౌర్ణమాస్యపసంహారన్యాయే
 నయజుర్వేదిపరేతిహేమాద్రః - అత్రహస్తయుక్తాపంచమ్యుక్తా - కారికాపి || తన్నా
 సేహస్తయుక్తాయాంపంచమ్యాంవాతదివ్యతేఇతికేవలపంచమ్యాంహస్తయుతే స్య
 స్సిద్ధినేఇతితుహేమాద్రః- ఉపాసనవహ్ని నేతితుకర్మద్వయమిదంకెచిత్ తాకికాగ్నా
 ప్రకుర్వతేఇతికారికోక్తతాకికాగ్నినావికల్పతే- తత్రాప్యధ్యాప్యైరన్వారభ్యఇతిసూ
 త్రాత్ - సశిష్యత్యేతదధికారికస్యాచార్యాగ్నానాన్యస్యాగ్నావన్యోజుహుయాది
 త్నిషేధాత్ తాకికపవ-తదభావేతుస్మార్తఇతినిగర్మః-యద్యపిదీపికాయాం || వేదో
 పాకృతిరోషధిప్రజననేపక్షేసితేశ్రావణే||ఇతిశుక్లపక్షోపినర్వేషాంముఖ్యకాలత్వేనో
 క్తః-వక్ష్యమాణగార్గ్యవచనేనఛందోగాన్ప్రతివిహితస్యతస్యానిరోధినస్సర్వాస్సప్రతి
 ప్రవృత్తిశ్చ-తథాపి-శ్రావణమాససంబంధస్యనూత్రోక్తత్వాత్కృష్ణపక్షేపికార్య
 మితిపృథ్వాః-తథాచనూత్రం || అథాతోధ్యామోపాకరణమోషధీనాంప్రదుర్భావే
 శ్రవణేనశ్రావణస్యపంచమ్యాంహస్తేనవా-అత్రశ్రవణోముఖ్యోన్యేగౌణాః-తత్రా
 ధమ్యాత్ తస్యాహర్ద్యయయోగేహేమాద్రావ్యాసః||ధనిష్ఠాసంయుతంకుర్యాచ్ఛ్రీ
 వణంకర్మయద్భవేత్ | తత్కర్మసకలంజ్ఞేయముపాకరణసంజ్ఞితమ్||శ్రవణేనతుయత్త
 ర్మహ్యత్తరామాధసంయుతమ్|సంవత్సరకృతోధ్యాయస్తత్క్షణదేవనశ్యతీతి || గా
 ర్గ్యోపి||ఉదయవ్యాపినిత్వేవవిష్ణ్వక్షేఘటికాద్వయమ్|| తత్కర్మసఫలంజ్ఞేయంతస్య
 పుణ్యంత్యనంతకమ్ | ఇతిపూర్వేద్యురుత్తరామాధయోగేవరేద్యుఃశ్రవణాభావేఘటి
 కాద్వయన్యూనేపాపంచమ్యాదాకార్యం-నతుపూర్వవిధాయాంసంగవమాత్రేఅప
 వాదాభావాత్-కించపరేద్యుస్సంగవాస్పర్శేనిషిద్ధపూర్వాగ్రహణకింమాసంసంగవ

వాక్యం శ్రవణవాక్యంచేతిచేత్ - తస్మాద్విహివాక్యాదశ్వశఫవాక్యాచ్చమాషమిశ్రా
ణామాప్యపాదానంస్యాదితిమహత్వాండిత్యంనిషేధానుప్రవేశాన్నైరపేక్ష్యబాధా
నేతిచేత్ - ఇహాపితుల్యం - ఏతేనపర్యాప్యోదయికంవ్యాఖ్యాతంనిషేధానుప్రవేశస్య
భయత్రతుల్యత్వాత్ - శ్రవణయుతదినేనంక్రాంత్యాదాతు ॥ ఉపాకర్మనకుర్వంతిక
మాత్సామర్గ్యజుర్విదః । గ్రహసంక్రాంతియుక్తేషుమాస్త్రశ్రవణపర్వస్తిహేమాద్రా
నిషేధాత్పంచమ్యాదయోగ్రాహ్యః - మదనరత్నేపి ॥ యదిస్యాచ్చావణంపర్వగ్రహ
సంక్రాంతిదూషితమ్ । స్యాదుపాకరణంశుక్లపంచమ్యాంశ్రావణస్యతు ॥ స్మృతిమహ
ణావే ॥ సంక్రాంతిగ్రహణంవాపియదిపర్వణిజాయతే తస్మాదేహస్తయుక్తాయాం
పంచమ్యాంశ్రావణాద్యతే ॥ తత్రాపిప్రయోగపారిజాతేవృద్ధమనుకత్యాయనా ॥ అ
ర్ధరాత్రాదధస్తాచ్ఛేత్సంక్రాంతిగ్రహణంతదా । ఉపాకర్మనకుర్వీత పరతశ్చేన్నదోష
కృదితి ॥ మదనరత్నేగాగ్గోపి ॥ యద్యర్ధరాత్రాదర్వాక్కుగ్రహస్సంక్రమవచనో
పాకర్మతదాకుర్యాచ్చావణ్యాంశ్రవణేపివా ॥ ఏతేనగ్రహణసంక్రాంతికాలేశ్రవణ
సత్వే ఏవనిషేధోనార్యాగితిమూర్ఖశంకాపరాస్తా - గ్రహవిశిష్టానాం మాస్త్రశ్రవణ
పర్వణాంప్రత్యేకంనిషేధేతద్యుతోపాకర్మనిషేధేచ విశిష్టోద్దేశేవాక్యభేదాత్ - పం
చమ్యాంశ్రాంతౌ నిషేధాభావాపత్తేశ్చతేనార్ధరాత్రాత్పూర్వం గ్రహసంక్రమస
త్వేషోపాకర్మనిషేధోనతద్యోనేవ - యత్తు ॥ ప్రతిపన్నిశితేనైవోత్తరాషాఢసం
యుతే శ్రవణశ్రావణంకుర్యుర్గ్రహసంక్రాంతిపర్వతే ఇతిప్రతిపన్నిశ్రనిషేధకంవచనం
తన్నిరూపం - అత్రచ ॥ వేదోపకారణేప్రాప్తేకులీరేనంస్థితేరవౌ । ఉపాకర్మన
కతావ్యంకతావ్యంసింహాయుక్తకై ఇతివచనందేశాంతరవిషయం ॥ నమోదోత్తర
భాగేతుకతావ్యంసింహాయుక్తకై । కర్కటేనంస్థితేభానావుపాకుర్యాత్తుదక్షిణై ఇతి
బృహస్పతివచనాదిప్రయోగపారిజాతేనోక్తం - పరాశరమాధవీయేప్యేవం ॥ సా
మగానాంసింహస్థరవాపుక్తేస్తద్విషయవిదంపురోడాశ చతుర్థాకరణవదుపసంక్ర
యతే - తేషామేవదేశవ్యవస్థా - సతుబహ్వృచాదిపరంతేషాంసూత్రేచాండ్రశా
ఖణోక్తేః - సారేపంచమ్యయోగాత్ ఇతితువయంపశ్యామః - యత్తుకాలాదర్శే ॥
అధ్యాయానాముపాకర్మశ్రావణ్యాంత్రేత్తిరీయకాః । బహ్వృచాశ్శ్రవణేకుర్యుస్సిం
హాగ్గోభవేద్యది । సమాస్తశుక్లపంచమ్యాంశ్రావణసంక్రమే ॥ అసింహార్కే
ప్రోష్ఠపద్యాంశ్రవణేనవ్యవస్థయేతి ॥ తస్మాదేవలీఖనాచ్చింత్యం - శ్రావణేనస్యా
నుద్గమాదాతుబహ్వృచపరిశిష్టే ॥ అపృష్ట్యైవధయస్తస్మిన్నాసేతునభవంతిచేత్ ।
తదాభాద్రపదేమాసిశ్రవణేనతదిష్యతే ఇతి ॥ తత్రాప్యనుద్గమేతుకుర్యాదేవంతద్వా
ద్వికమిత్యాచక్షుతే ఇతిసూత్రాత్ - వర్షతోభవంవార్షికం - ఏతశ్చశ్రుతాస్తాదాభ

పికార్యం || ఉపాకర్మోత్సజనంచపవిత్రదమనార్పణమితిదమనారోపేలిఖితవచనా
 త్ || నిత్యేనైమిత్తికజప్యేహూమేయజ్ఞక్రియానుచ | ఉపాకర్మణిచోత్సగైగ్ర
 హవేధోనవిద్యతైఃఇతిప్రయోగపారిజాతేసంగ్రహాత్తే - పర్వణిగ్రహణేనతి పూ
 ర్వంతిరాత్రాదివేధాభావంవక్తుమిదం తేనపర్వణిగ్రహణాపిచతుర్దశ్యాంశ్రవణేకా
 ర్యమితిహేమాద్రిః - అస్తేప్రథమారంభస్తునభవతి || గురుభాగవయోమూఢ్యే
 బాల్యేవాపాధకాపివా | తథాధిమాససంసర్పమలమాసాదిషుద్ధితే || ప్రథమోపా
 కృతిర్నస్యాత్కృతంకర్తవినాశకృదితితత్త్రేవకశ్యపోక్షే - అత్రప్రథమారంభేవృ
 ద్ధిశ్రాద్ధంకుర్యాదితినారాయణవృత్తే - ఏతచ్ఛాధిమాసేనకార్యం || ఉపాకర్మతథో
 త్సర్గఃప్రసవాహూత్సవాష్టకాః | మాసవృద్ధౌపరేకార్యావర్జయిత్వాత్మపైతృకమి
 తిజ్యోతిఃపరాశరోక్షే || ఉత్కర్షఃకాలవృద్ధౌస్యాదుపాకర్మాదికర్మణి | అభిషేకాది
 వృద్ధీనాంనతూత్కర్షోయుగాదిష్వితికాత్యాయనోక్షేశ్చ - యత్తు || ఉపాకర్మణిచో
 త్సగైహ్యేతదిష్టంవృషాదితః || ఇతిఋష్యశృంగవచనంతత్సామగవిషయం - తేషాంసిం
 హాఃకృషివోక్షే - ఏతశ్చాపరాష్ణేకార్యం || ఉపాకర్మాపరాష్ణేస్యాదుత్సర్గఃప్రా
 తరేవతః || ఇతి అధ్యాయానాముపాకర్మకుర్యాత్కాలేపరాష్ణికే | పూర్వాష్ణా
 తువిసర్గస్యాదితివేదవిదోవిదుః || ఇతిచ హేమాద్రాగోభిలోక్షే-వస్తుతస్తు || భవేదు
 పాకృతిఃపౌణమాస్యాంపూర్వాష్టావేవతః || ఇతి ప్రచేతసోవచనాత్ - పూర్వవాక్యం
 సామగవిషయం - తేషామపరాష్ణావప్రాక్షేరిత్యనుపదంవక్యతే - దీపికాపి - అస్య
 తువిధేఃపూర్వాష్టాకాలః స్మృతః ఇతి - యాజుషాస్తుపర్వణికురుః - తచ్ఛాపస్తంబై
 కాదయికంగాహ్యంఅన్యైస్తుపూర్వవత్ || పర్వణ్యోదయికేకుర్యు శ్చానణంతై త్తిరి
 యకాః | బహ్వృచాశ్శ్రవణేకురుర్గ్రహసంక్రాంతివజ్జితై ఇతి గాగోయోక్షే || సం
 ప్రాప్తవాఙ్ముతీర్బింహపర్వణ్యోదయికేపునః | అతోభూతదినేతస్మిన్నోపాకరణ
 మిష్యతేఇతి కాళికాపురాణాచ్చ || అథచేద్దోషసంయుక్తేపర్వణిస్యాదుపక్రియా | దుః
 ఖశోకామయగ్రస్తారాష్ట్రేతస్మిన్ద్విజాతయిఇతిమదనరత్న హేమాద్యాద్రాగోగ్నేయ
 దోషోక్షే - అత్రశింగాభట్టియేవిశేషః || శ్రవణశ్రావణంపర్వసంగవస్పృగ్యదాభ
 వేత్ | తదైవోదయికంకార్యం నాన్యదోదయికంభవేత్ || పరాశరమూఢనీయే
 పిగాగ్యః || శ్రావణీపౌణమాసీతుసంగవాత్పరతోయది | తదైవోదయికీగ్రాహ్య
 సాన్యదోదయికీభవేత్ || కర్మకాలమాహ - కాలాదర్చేనిగమః || శ్రావణ్యా
 ప్రౌఢపద్యాంవాప్రతిపక్ష్యాహూతకైః | విధాస్యాచ్చందసాంత్రోపాకర్మో
 త్సజనంభవేత్ || అత్రపౌణమాసీశ్రవణహస్తయోరుపలక్షణం - తేనతావపి
 సంగవస్పృశౌఉదయేసంగవస్పర్శేశ్చతౌపర్వణిచార్కభే | కుర్యుర్నభస్యపాకర్మ

ఋగ్యజుస్సామగాః క్రమాదితిప్పర్వీచంద్రః - తేనోదయసంగమౌభయ వ్యాపినీముఖ్యా - పరేద్యుస్సంగవాభావేపూర్వేద్యురుదయాభావేచైతైకసత్వేపూర్వేద్యుశ్చతుదశశీవేధనిషేధా త్సామాన్యవాక్యాదాదయికీకమపర్యాప్తాగ్రాహ్య - సపూర్వా - సంగవనిమిత్తపూర్వవిధాపవాదాభావాత్ । నాన్యదాదయికీత్యన్యపూర్వవిధాపరత్వాభావాత్ - తేనభాద్రపదాదాకాలాంతరేస్యాన్నతునిషిద్ధనహివీహ్యాలాభేనిషిద్ధమాషగ్రహణంయుక్తం - అతవపరేద్యుస్సంగవన్యాప్తాపూర్వవిధానిషేధః - తదభావేతునేతిమూఖ్యవ్యవస్థాప్యక్తావిధివైషమ్యాత్ - మాషనిషేధేపితథాపత్తేశ్చ - పూర్వవిధాపచసత్వేహిసాయజ్యతే - ఏవంశ్రవణవిజ్ఞేయంతన్న, విష్ణుక్షైఘ్రిఘటికాద్వయమితిపూర్వోక్తవిరోధాల్ - తేనప్రాశస్త్యమాత్రపరమిదమ్ - తత్త్వంతు - ఏతచ్ఛుద్ధాధికపరమ్ - తేనయథాగ్నిహోత్రాదాసాయంప్రాతఃకాలభేదేసామాన్యేజీవనావచ్ఛిన్నకాలేదశాదావానుష్ఠానం - యథావాప్రీహ్యశ్చశఘాద్యభావేయాగాక్షిప్తనిషిద్ధవజడద్రవ్యేణ - తథాత్రసంగవాభావేనిషిద్ధవజడకమపర్యాప్తాదయికేకాలాంతరేవానుష్ఠానంసతుకదాచిన్నిషిద్ధే - అపవాదాభావేఉత్పన్నస్త్వవప్రాప్తేః - కాత్యాయనాదీనాంతుదినద్వయేపూర్వాష్టావ్యాప్తాపకదేశస్పృశేవాపూర్వైవేతిహేమాద్రిః - యదపి॥ శ్రావణీదుర్గసవమీదూర్వాచైవహుతాశసీ । పూర్వవిధాప్రకతవాన్య శివరాత్రిర్భలేదినమితి బ్రహ్మవైవర్తం - తద్భృహ్మపవిత్రశ్రవణకర్మాదిదైవకర్మవిషయమితిహేమాద్రిః - అతఏవపచనాత్కులధర్మప్రతాదావపిపూర్వైవ-మదనరత్నేప్యేవం-మదనపారిజాతేపి, పూర్వవిధాయాంశ్రావణ్యాంవాజసనేయినాముపాకర్వేత్త్యుక్తం-మదనరత్నేతు॥ పర్వణ్యోదయికేకుర్వ్య శ్శాసనాంతైత్తిరీయకాశ్చితిబహ్వాచపరిశిష్టే - బహ్వాచాన్ప్రీతికమపిధానార్థం ప్రవృత్తైతత్రతైత్తిరీయకకమపిధ్య యోగాశ్చుర్వోక్తకాళికాపురాణాదా సామాన్యత బౌదయికపర్వప్రాప్తేస్తన్నిషేధేన బహ్వాచానాం శ్రవణవిధానాంతైత్తిరీయక పదమనువాదత్వాత్తస్యచ ప్రాప్త్యధీనత్వాత్ - ప్రాప్తేశ్చయజుర్వేదిమాత్ర పరత్వాత్సర్వయజుర్వేద్యుపలక్షణార్థం - అవయుత్యానువాదోవా - సతువిధాయకంయేనవిశేషవిధిసంహారస్యాత్ - అనువాదత్వల్లక్షణానదోషః - అన్యథాత్వోదయికపర్వవిశిష్టోపకర్మోద్దేశేనకర్తృవిధా కర్తృవిశిష్టేవా బౌదయికపర్వవిధావాక్యభేదాపత్తేః-తస్మాత్తైత్తిరీయకపక్షవివక్షయా సర్వయజుర్వేదినామాదయికమేవపర్వేత్త్యుక్తం - తన్న, సతావత్పరిశిష్టేబహ్వాచాన్ప్రీత్యేవవిధిః ॥ ధనిష్ఠాప్రతిపద్యుక్తత్వాప్తముక్ష సమన్వితమత్యాదితదుచాహృతేపవపరిశిష్టే వేదాంతధర్మవిధీనాందర్శనాత్ - నాన్య

నువాదాయంకాళికాపురాణాద్భవ్యచాదీనామపితదాపత్యైకుర్యురిత్యస్య విధిత్యే
 సత్సైవార్థవాదత్యేనైతత్ప్రస్తుతానువాదిత్వాచ్చ - నచతైత్తిరీయకాణాంగృహ్యే
 తద్విధిరస్తి - యేనానువాదస్సాత్ - నచవాక్యభేదఃతైత్తిరీయకమాత్రస్యకమ-
 మాత్రస్యవాఉద్దేశ్యత్వాయోగేన హవిరార్తి వదప్తవర్షం బ్రాహ్మణ ముపనయా
 తేతివచ్చగత్యా విశిష్టస్యద్దేశ్యత్వాత్ - అన్యథోత్తరాధేబహ్వృచపదస్యా
 పృథివీతాత్యాశ్రవణస్య సర్వసాధారణ్యాపత్యై - తస్మాద్దేమాద్రిమతమేవయు
 క్తమితిదిక్ - ఇదంచశిష్యాసభ్యాపయేత - ఆవసధ్యేగ్నా అసభ్యాపయతోనాధి
 కారఇతికర్కఃశ్రావణ్యామపిగ్రహణాది దుష్టాయాంకాతీయభిన్నైఃప్రోష్ఠపద్యాం
 కార్యం - తైస్తుశ్రావణంపంచమ్యాం || సంక్రాంతిర్గ్రహణంవాపి పౌర్ణమాస్యాంయ
 దాభవేత్ | ఉపాకృతిస్తుపంచమ్యాంకార్యవాజననేయిభిః ఇతిస్మితిమహాణ
 వేవాజననేయగ్రహణాదితిహేమాద్రిః ఇదంచసూత్రోక్తకాలపరత్వాద్భవ్యచ
 పరమపి || సాంఖ్యాయనైస్తుహస్తైకార్యం - ఆపస్తంబైరాధర్వణైశ్చప్రోష్ఠపద్యాం -
 యత్తుజాధాయనః || శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యా మాసాధ్యాం వోపాకృత్యేత్యాచే
 తత్రైష్ఠపద్యామపి దోషే అసాధ్యాంకార్యమిత్యేవమర్థం - తచ్ఛాఖ్యాయవిషయం
 వా - సామగాస్తుశ్రావణేహస్తేకుర్యుఃబహ్వృచాః శ్రవణేచైవహస్తేసామవే
 దినః ఇతినిర్ణయామృతేగోభిలోక్తే - సోపుత్తరః || ధనిష్ఠాప్రతిపద్యుక్తంత్వాప్ర
 ఋక్షస్థమన్వితమ్ | శ్రావణంకమకుర్వీరఃఋగ్యజుస్సామపారకాః || ఇతిమదన
 రత్నేపరిశిష్టోక్తే - గాగోర్వేపి || సింహారవౌతుపుష్యర్థేపూర్వాష్టావివరేబహిః-
 ఛందోగామిళితాకుర్యురుత్సగంస్వస్వఛందసామ్ || శుక్లపక్షేతుహస్తేనఉపాకర్మా
 పరాష్ణికమితి || అవివరే గ్రహాదిదోషహినేవివరేదితి పారోక్షికానకృతః - పుష్య
 ర్థేపూర్వాష్టాఉత్సగః - అపరాష్ణికముపాకర్మైత్యన్వయః - అన్యస్తువిశేషఃపూ
 ర్వమేవోక్తః - ప్రయోగపారిజాతేగోభిః || ఉపాకర్మాత్సజనంచవనస్థానా
 మపీష్యతే | ధారణాధ్యయనాంగత్వాద్గృహిణాం బ్రంహచారిణామ్ || ఉత్సజనం
 చవేదానాముపాకరణకర్మచ | అకృత్వావేదజప్తేనఫలంనాప్నోతిమానవః || సర్వ
 థాలోపేతుకృచ్ఛ్మిఃఉపవాసశ్చ, వేదోదితానాం నిత్యానామితిమనునాభోజనోక్తేః
 ఏవముత్సగేపి - అధప్రసంగాదత్రైవోత్సజనముచ్యతే - తచ్ఛవౌషమాసేరో
 హిణ్యాంతతృప్త్యాప్తమ్యాంవాకార్యం || పౌషమాసస్వరోహిణ్యా మప్తకాయా
 మథాపివా | జలాంతేచ్ఛందసాంకుర్యాదుత్సర్గంవిధివద్భహిరియాజ్ఞవల్క్యోక్తేః-
 శ్రావణ్యాంప్రోష్ఠపద్యాంపూపాకృతౌ క్రమేణపౌషశుక్లప్రతిపదిమాఘశుక్ల ప్రతిప
 దివాకార్యం - అర్ధపక్షమానాన్దాసానధీయూతేతితేనైవోక్తేః - అర్ధపంచమాయే

ఘసాధాచతురశ్చత్యధః - యత్తుహారీతః॥ అర్థపంచమాన్మాసావధితోర్వర్ధముత్సృజేత్ - పంచార్థపష్టాన్వేతితదామాఘ్యపా కర్మవిషయంశాధాయనాస్తుపాఘ్యంమాఘ్యాంవాకుర్యుః॥ పాఘ్యంమాఘ్యాంచోత్సృజేదితతత్సూత్రాత్ - తైత్తిరీయైస్తుతైః పాఘ్యంకార్యం - తైఃపాఘ్యంపౌర్ణమాస్యాంహిణ్యాంవావిరమేదితతత్సూత్రాత్ - బహ్వృచైస్తుమాఘ్యంకార్యం॥ అధ్యాయోత్సర్జనంమాఘ్యంపౌర్ణమాస్యాంవిధీయతేఇతికార్యోక్తేః - కాతీయాస్తుభాద్రపదేకుర్యుఃఉత్సర్గశ్చేతినందాదిదిధ్యాప్రోష్ఠపదేపివేతికాత్యాయనోక్తేః - సామగాస్తుసింహశ్చేపుష్యేకుర్యుః - తథాచసింహేరవౌత్వితిగార్గ్యవచనంపూర్వముక్తం - సర్వైరుపాకర్మదినేవాకార్యం ॥ పుష్యేతూత్సర్జనంకుర్యాదుపాకర్మదినేదవా॥ ఇతిహేమాద్రాధారఖాదిరగృహ్యాక్తేః - యదాసింహస్థేనూర్యేసతితన్మధ్యస్థహస్తనక్షత్రాత్పాక్కుప్యకర్మటస్థోధవతి - తదాతస్మిన్పుష్యేఉత్సర్గంకృత్వాతదుత్తరహస్తేఉపాకర్మసామగాకుర్యుః ॥ మాసేప్రోష్ఠపదేహస్తాత్పుష్యేపూర్వోభవేద్యదా । తదాచశ్రావణేకుర్యాదుత్సర్గంఛందసాంద్విజః॥ ఇతితత్త్రైవపరిశిష్టోక్తేః - అత్రద్వాపిసౌరామాసౌజ్ఞేయా - తేహంసౌరస్యైవైక్తేః - అత్రవిశేషమాహకాష్టాజనిః ॥ ఉపాకర్మణిచోత్సర్గేయధాకాలంసమేత్యచ । ఋషీందర్భమయాన్మృత్యాపూజయేత్తర్పయేత్తతఇతి - ఉపాకర్మణ్యుత్సర్గచత్రిరాత్రంపక్షిణిమహూరాత్రంవానధ్యాయఇతిమితాక్షరాయాయుక్తం - అత్రనదీనాంరజోదోహేనాస్తి ॥ ఉపాకర్మణిచోత్సర్గైర్గోదోహానదిద్యతేఇతిగార్గ్యోక్తేః - అత్రేవరతూబంధనముక్తంహేమాద్రాధానిష్యే॥ సంప్రాప్తేశ్రావణస్యాంతేపౌర్ణమాస్యాందినోదయే । సానంకుర్వీతమతిమాఘ్చిత్సిన్మృవిధానతః॥ ఉపాకర్మాదికంప్రోక్తమృషీణాంచైవతర్పణమ్ । శూద్రాణాంమంత్రరహితంసానందానంచశస్యతే॥ ఉపాకర్మణికర్తవ్యంఋషీణాంచైవపూజనమ్ । తతోపరాహ్ణాసమయేరతూపోటలికాంశుభామ్ ॥ కారయేదక్షతైశ్శష్టైసిద్ధాఞ్శ్చైవమభూషితేరితి॥ అత్రోపాకర్మానంతర్యస్యపూర్ణాతిథావార్థికస్యానువాదోనతువిధిః - గౌరవాత్ప్రియోగవిధిభేదేనక్రమాయోగాచ్చాద్రాదాతదయోగాచ్చ - తేనపరేద్యురుపాకరణేపిపూర్వేద్యురపరాహ్ణేతత్కరణంసిద్ధం - ఇదంభద్రాయాన్నకార్యం॥ భద్రాయాంద్వేనకర్తవ్యేశ్రావణీఫాల్గునీతథా । శ్రావణీనృపతింహంతిగ్రామందహతిఫాల్గునీతిసంగ్రహాక్తేః - తత్సత్వేతురాత్రావసితదంతేకుర్యాదితి నిర్ణయామృతేఇదంవతిపద్యుతాయాంనకార్యం ॥ నందాయాదర్శనేరతూబలిదానందశానుచ । భద్రాయాగోకులక్రీడాదేశనాశాయజాయతే ॥ ఇతిమదనరత్నైబ్రహ్మవైవర్తాత్ భవిష్యే ॥ ఉపలిప్తేగ్రహమధ్యేదత్తచతుష్కేన్యసేత్కుంభమ్ । వీరేతత్రోపవిశేద్రాజమా

త్రైవ్యతత్త్వసముహూర్తే । తదనుపురోధాన్యపతేరక్షాంబధ్నితమంత్రేణ ॥ ఇదం
 రక్షాంబధననియతకాలత్వాత్ - భద్రావర్జ్యగ్రహణదిసేషికార్యంహోళికావత్ -
 గ్రహసంక్రాంత్యారక్షాదానిషేధాభావాత్ ॥ నర్వేషామేవవర్ణానాంసూతకంరా
 హుదర్శనేఇతితత్కాలీనకర్మపరపవనత్వన్యత్ర-అన్యథాహూళికాయాంకాగతిః-
 అతపవ ॥ నిత్యేనైమిత్తికేజప్యేహూమేయజ్ఞక్రియాసుచ । ఉపాకర్మణిచోత్సరై
 గ్రహవేధోనవిద్యతఇతి నియతకాలీనేతదభావఇతిదిక్ - ఉపాకర్మణితద్దినభిన్నపరం
 తంత్రతన్నిషేధాదిత్యుక్తంప్రాక్ - మంత్రస్తు ॥ యేనబద్ధోబలీరాజాదానవేంద్రో
 మహాబలః । తేనత్వామపిబధ్నామిరక్షేమాచలమాచల ॥ బ్రాహ్మణైఃక్షత్రియైర్వై
 శ్వైశ్శూద్రైరనైవైశ్వమానవైః । కర్తవ్యోరక్షితాచారోద్విజాస్తంసంపూజ్యశక్తి
 తఇతి - అత్రైవహయగ్రీవైత్పత్తిః - తదుక్తంకల్పతరా ॥ శ్రావణ్యాంశ్రవణేజా
 తఃపూర్వంహయశిరాహరిః । జగాదసామవేదంతుసర్వకల్మషనాశనమ్ ॥ స్నాత్వా
 సంపూజయేత్తంతుశంఖచక్రగదాధరమ్ ॥ అత్రాశ్వలాయనేనశ్రవణాకర్మోక్తం-
 శ్రావణ్యాంపార్శ్వమాస్యాశ్రావణాకర్మైతి - తత్రాస్తమయయోగినీగ్రాహ్య - అ
 స్తమితేస్థాలీపాకంశ్రవయిత్యేతిసూత్రాత్ - అతపవనిశీష్టేర్దర్శప్రయోగాంతఃపాత
 నియమాత్తదంగైఃప్రసంగసిద్ధిరుక్తాద్వాదశే- అన్యథాపరేద్యుఃప్రాప్తేకఃప్రసంగః -
 ప్రసంగస్యయాజ్ఞికాస్తుపార్శ్వమాదర్శశబ్దయోః పర్వాంత్యక్షణవదహూరాత్రవా
 చిత్వాత్తజ్జేవకర్మకాలవ్యాపిగ్రాహ్యేతి వికృతిత్వాచ్ఛేషపర్వేచ్ఛంతిశ్రావణాది
 మాసచతుష్టయకృష్ణపక్షద్వితీయానుఅశూన్యశయనవ్రతం - తత్రచంద్రోదయ
 వ్యాపిని - దినద్వయేతత్త్వేపరేతినిర్ణయామృతే - ఇతికాలనిర్ణయసింధౌ, శ్రావణ
 మాసనిర్ణయః—సింహాపరాక్షోడశఘటికాపుణ్యకాలః - అన్యత్పూర్వవత్ -
 అత్రగోప్రసవేద్భుతసాగరేనారదః ॥ భానాసింహగతేచైవయస్యగౌస్సంప్రసూయ
 తే । మరణంతస్యనిర్దిష్టపక్ష్యిర్దాసైర్నసంశయః ॥ తత్రశాంతింప్రవక్ష్యామియేన
 సంపద్యతేశుభమ్ । ప్రసూతాంత్యక్షణాదేవతాంగాంవిప్రాయదాపయేత్ ॥ తతో
 హూమంప్రకుర్వీతఘృతాక్షైరాజనర్షపైః । ఆహుతీనాంఘృతాక్షానామయు
 తంజుహుయాత్తతః ॥ వ్యాహృతిభిశ్చాయంహూమః ॥ సోపవాసఃప్రయత్నేనద
 ద్యాద్విప్రాయదక్షిణామితి ॥ తథా ॥ సింహరాశౌగతేసూర్యేగోప్రసూతిర్యదాభ
 వేత్ । పాషేచమహిషీనూతేదివైవాశ్వతరీతథా । తదానిష్టంభవేత్కించిత్త
 చ్ఛాంత్యైశాంతికంచరేత్ । అన్యవామేతిసూక్తేనతద్విష్ణోరితిమంత్రతః ॥ జుహు
 యాచ్ఛతిలాజ్యేనశతమష్టాత్తరాధికమ్ । మృత్యుంజయవిధానేనజుహుయాచ్ఛత
 థాయతమ్ ॥ క్రీసూక్తేనతతస్సాన్నియాచ్ఛాంతిసూక్తేనవాపునః । మధ్యరాత్రేనిశీధే

వాయదాగ్ఃక్రందతేనదా ॥ గ్రామేవాస్వగృహేవాపిశాంతికంపూర్వవద్దిశేత్ ॥
 ఏవంశ్రావణేబడబాప్రసవాదినేనిషిద్ధః - తదుక్తమధర్వవేదినాంగార్గ్యపరిశిష్టే ॥
 మాఘేబుధేచమహిషీశ్రావణేబడబాదివా ॥ సింహేగావఃప్రసూయంతేస్వామినో
 మృత్యుదాయకాఞ్చితితదంతామృతాఖ్యాశాంతిఃకార్యా- భాద్రకృష్ణతృతీయాక
 జ్జలీనంజ్ఞా సాపరాగ్రాహ్యేతిదివోదాసీయేఉక్తం - వచనంతుహరితాళికాప్రకరణేవ
 యోమః - భాద్రకృష్ణచతుర్థీబహుళాఖ్యామధ్యదేశేప్రసిద్ధాసాసాయాహ్నావ్యాపిని
 గ్రాహ్య - దినద్వయేతత్తైపురార్వాగ్రాహ్య ॥ గౌర్యాశ్చతుర్థీవటభేనుపూజాదుర్గా
 ర్చనందుర్భరపూజాళికేచ । వత్సస్యపూజాశివరాత్రిరేతాఃపరాన్వితాఘ్నంతినృపం
 సర్వాప్రమితిదివ్రాదాసీయేవచనాత్ - అత్రవత్సపూజాయాః పృథగుపాదానాద్దే
 నుపూజాశబ్దేనబహుళాఖ్యాగృహ్యత ఇతిసపవవ్యాచఖ్యా - మదనరత్నేప్యేవం -
 అత్రగోపూజాయవాన్నాశనంచతత్తైపుక్తం - భాద్రకృష్ణషష్ఠీహలషష్ఠీసానప్త
 మీయుతేతిదివోదాసః-భాద్రకృష్ణసప్తమ్యాంశీతలావ్రతం - తత్రపూర్వాగ్రా
 హ్యేతి హేమద్రా-అధజన్మాప్తమీ - సాచకృష్ణాదిమాసేన భాద్రపదకృష్ణాప్త
 మీ । తథాభాద్రపదేమాసి కృష్ణాప్తమ్యాంకతాయుగే । అష్టావింశతీమేజాతః కృ
 ష్ణాసాదేవకీసుతఃఇతి కల్పతర్కాబ్రహ్మకైః - అత్రేదంమాధవమతం- అప్తమీ
 ద్వేధా - జన్మాప్తమీజయంతీచేతి - తత్రాద్యాకేవలాప్తమీ ॥ యేనకుర్వంతిజా
 నంతఃకృష్ణజన్మాప్తమీవ్రతమ్ । తేభవంతినరాఃప్రాజ్ఞవ్యాళావ్యాఘ్రాశ్చకాననై
 ఇతిస్కాందాత్ ॥ దివావాయదివారాత్రోనాస్తిచేద్రోహిణీకలం । రాత్రియుక్తాంప్ర
 కుర్వీతవిశేషేణేందుసంయుతాఃఇతిపురాణాంతరాత్ ॥ శ్రావణేబహుళేపక్షేకృష్ణ
 జన్మాప్తమీవ్రతమ్ । నకరోతినరోయస్తుభవతిక్రూరరాక్షసఃఇతిభవిష్యోక్తేశ్చ ॥ కేవ
 లాప్తమ్యాఏవాపోష్యత్వావగతేనైవరోహిణీయక్తాజయంతీ ॥ కృష్ణాప్తమ్యాంభ
 వేద్యత్రకలైకారోహిణీయది । జయంతీనామసాప్రోక్షాపాప్యోసాప్రయత్నత ఇతి
 షష్ఠిపురాణాత్ । అప్తమీకృష్ణపక్షస్యరోహిణీఋతుసంయుతా । భవేత్స్పృష్టపదే
 మాసిజయంతీనామసాస్మృతాఇతివిష్ణురహస్యాదివచనాచ్చ - జ్యోతిరాదివత్సంజ్ఞ
 యాకర్మభేదః - రోహిణీయోగశ్చాహారాత్రంముఖ్యః-నిశీధమాత్రేమధ్యమః-
 దివసాదావధమః ॥ అహారాత్రంతయోర్యోగోహ్యసంపూర్ణోభవేద్యది । ము
 హూర్తమప్యహారాత్రేయోగశ్చేత్తాముపోషయేత్ । ఇతివసిష్ఠసంహితోక్తేః ॥ అ
 ర్ధరాత్రేతుయోగోయంతారాపత్యదయేనతి । నియతాత్మాశుచిస్నాత్తతఃపూజాంత
 త్రప్రవర్తయేదితివిష్ణుధర్మోక్తేః ॥ వాసరేవానిశాయాంవాయత్రస్వల్పవిరోహిణీ ।
 విశేషేణవభోమాసేస్తేషాపోష్యామసిషిభిఃఇతిపురాణాంతరాచ్చ-విశేషేణేతిశ్రుతే

ఛార్మద్రపదేపీదం - శ్రావణేవానభస్యేవేతివత్సమాణాత్ - గౌడాస్తునిశీధసవరో
 హిణియోగేజయంతీనాన్యధేత్యాహుః - తన్న, వాసరేవానిశాయాంవేతివిరో
 ధాత్ - యోగవిశేషాద్గుణాత్పలమిత్యస్యే - తేష్యకరణేదోషశ్రుతేనుపేక్ష్యాః -
 తత్రజన్మాప్తమివ్రతంనిత్యం - పూర్వోక్తవచనేషుఅకరణేనిందాశ్రుతేః || వక్షేవ
 న్నైతుయానారీకృష్ణజన్మాప్తమివ్రతమ్ | నకరోతిమహాప్రాజ్ఞవ్యాళీభవతికాననఇతి
 స్కాందేపిపాశ్రుతేశ్చ - నకరోతిసరోయస్త్వితిపూర్వముక్తేరత్రస్త్రీలింగమతం
 త్రం-మదనరత్నేస్కాందేత్వత్రఫలమప్యుక్తం || జన్మాప్తమివ్రతంవైషక్యర్వంతి
 సరోత్తమాః | కారయంత్యధవాలోకాన్లక్ష్మీస్తేషాంసదాస్థిరా || సిద్ధ్యంతిసర్వకా
 ర్యాణిక్వతేజన్మాప్తమివ్రతేఇతిజయంతీవ్రతంతునిత్యంకామ్యంచ | మహాజయా
 ర్థంకురుతాంజయంతీముక్తయేనఘ|| ధర్మమర్థంచకామంచమోక్షంచమునిపుంగవ||
 దదాతివాఙ్మితానర్థాన్యేష్యస్యేతిదుర్లభాఇతిస్కాందాదాఫలశ్రుతేః|| శూద్రాన్నేన
 తుయత్పాపంశవహస్తస్థభోజనే | తత్పాపలభతేకుంతీజయంతీవిముఖోనరః || నక
 రోతియదావిష్ణోర్జయంతీసంభవంవ్రతమ్ || యమస్యవశమాపన్నస్సహతేనారకింవ్య
 ధాం||ఇత్యకరణేనిందాశ్రుతేశ్చ - యదాచపూర్వేద్యుఃపరేద్యుర్వారోహిణీయోగ
 స్తదాజన్మాప్తమిజయంత్యామంతరూభతాజ్ఞేయా - నతుజన్మాప్తమివ్రతంపుధ
 క్కార్యం - విష్ణుశృంఖలవత్ - తదుక్తంమాధవేనైవ || యస్మిన్సర్వజయంత్యా
 భ్యోయోగోజన్మాప్తమితదా| అంతరూభతాజయంత్యాంస్యాదృక్ష్యయోగప్రతీతి
 ఇతి-మదనరత్ననిర్ణయామృతగౌఢమైథిలమతేష్యేవం హేమాద్రియాదయన్తు||రోహి
 ణీసంయుతోపోష్యాసర్వాఘాఘువినాశినీ | అర్ధరాత్రాదధశోర్ధ్వంకలయావాయ
 దాభవేత్ || జయంతీనామసాప్రోక్తాసర్వపాపప్రణాశనీత్యగ్నిపురాణాదర్ధరాత్రప
 వరోహిణీయోగస్యప్రాశస్త్యాత్ - ముహూర్తమపిలభ్యేతేత్యాదీనాంచార్ధరాత్ర
 యోగేప్యపవత్రైర్నజయంతీవ్రతంభిన్నం - తత్త్వంతుహేమాద్రిమతేపిజయంతీ
 వ్రతంభిన్నమేవ - ఉదయచాస్తమిత్యస్యతేనజయంతీపరతోక్తేః కించ||రోహిణ్యా
 మర్ధరాత్రేచయదాకృష్టాప్తమిభవేత్ | తస్యామభ్యర్చనంశౌచేర్వంతిపాపంత్రిజ
 న్నజం||ఇతివిష్ణుధర్మోక్తేః|| సమాయోగేతురోహిణ్యాంనిశీధేరాజనత్తమ || సమజాయ
 తగోవిందోబాలరూపీచతుర్భుజః || తస్మాత్తంపూజయేత్తత్రయధావిత్రానురూపతః|
 ఇతివహ్నిపురాణాచ్చార్ధరాత్రస్యకర్మకాలత్వమవసీయతే - అతఃకర్మణోయస్యయః
 కాలఇత్యాదివచనాత్పూర్వత్రైవప్రాప్తేః పరదినేనతోపిరోహిణీయోగస్యనప్రయో
 జకత్వం - అన్యథాబుధవారాదే రపితత్త్వావత్తేః - కించ - జయంతీశబ్దోరాత్రివి
 శేషవచనః || అభిజన్మామనక్షత్రంజయంతీనామశర్వరీ| ముహూర్తోవిజయోనామ

యత్రజాతోజనార్దన ఇతిబ్రహ్మాండపురాణాత్ - తేనతద్యోగిరోహిణ్యాం - గౌణ
త్వాన్నప్రతభేదః- యత్తువాసరేవానిశాయాంవేతితత్కై-ముతికన్యాయేననిశేధయో
గపైవసస్తుత్యర్థంపూర్వది నేర్థరాత్రయోగాభావేప్రాశస్త్యార్థమిత్యాహుః-యద్యపి॥
దివావాయదివారాత్రోనాస్తిచేద్రోహిణీకలా|రాత్రియుక్తాంప్రకుర్వీతవిశేషే.నేందు
సంయుతామిం | ఇత్యనేనరోహిణీయోగాభావేర్థరాత్రవ్యాప్తేర్గౌహ్యతోక్తా-తథా
పియస్మిన్వక్షేజయంతియోగోనాస్తితత్రజయంతీవ్రతలోపేప్రాప్తే- అష్టమిమాత్రే
పిజయంతీవ్రతంకార్యంఇత్యేవంపరమిదమితితదాశయః - అత్రహిలత్రాయాగూ
ర్యవిశ్వజతాయజేత ॥ ఏషామసంభవేకుర్యాద్విప్లింవై శ్వానరీంద్విజః|ఇతివద్రోహిణీ
యోగాభావేవిధానాత్తత్కార్యాపత్తిస్సాన్యత్ - అతయేవైక్తం - జయంతీనా
మశర్వరీఇతి - యచ్చస్కాండే॥ ఉదయేచాష్టమికించిన్నవమీసకలాయదీ|భవతే
బుధసంయుక్తాప్రాజాపత్యర్థంసంయుతా॥ అపివర్షతేనాపిలభ్యతేవాధవానవా | ఇతి
యచ్చపాద్మే ॥ ప్రేతయోనిగతానాంతుప్రేతత్వంనాశితంతుతైః ॥ యైఃకృతాశ్రా
వణేమాసిఅష్టమిరోహిణీయుతా ॥ కింపునర్బుధవారేణసోమేనాపివిశేషతః. | కింపు
నర్బువమీయుక్తాకుశకోట్యాస్తుముక్తిదా|ఇతితద్దానాదివిషయంఉపవాసాశ్రవణాది
త్యనంతభట్టః - జయంతీపరమితిహేమాద్రిః-ఉదయేచంద్రోదయఇతికేచిత్ - తన్న,
చంద్రోదయసత్వేసందేహాన్నవమీసకలేత్యయోగాన్మానాభావాచ్చ- తేనపూర్వే
ద్యుస్సప్తమీవేధేపరదిసేనూర్యోదయేఘటికాపిగ్రాహ్యపూర్వవిధాప్తమితిపాద్మో
క్తేః - ఇతియుక్తం - అతోనప్రతభేదోనాప్యంతర్భావఇత్యాచివాక్ - గౌడాస్తు
నవమీక్షయపరమిదంవచనం - నవమీసకలాయదీతివిశిష్టోక్తేః - ఏతత్పూర్వది
నేజయంత్యభావపదమిత్యాహుః - జయంత్యాదినర్వాపవాదోయమితి చూడామ
ణ్యాదయః - వయంతుసత్యంప్రతభేదః - లోకాస్తుజన్మాఽష్టమీమేవానుష్ఠంతి-
నహి ॥ శ్రావణేవానభస్యేవారోహిణీసహితాష్టమి | యదాకృష్ణానరైర్లభాసాజ
యంతీతికీర్తితా ॥ శ్రావణేనభవేద్యోగోనభస్యేతుభవేద్ధృవమితిమాధవీయేవసిన్ధు
సంహితోక్తాపిభాద్రేజయంతీకేనాపిక్రియతే - అతఃపూర్వేద్యురేవోపవాసః- య
ద్వాగుణాత్కలం - సప్తమేబ్రహ్మవర్చసకామముపనయేదితిపదిత్యస్యే- తన్న, నిత్య
త్వానుపపత్తేః - అత్రగౌణముఖ్యచాంద్రాభ్యామేకయేవమాసఇత్యస్యే - తన్న,
ఏకవాక్యేఉభయనిర్దేశేవాశ్బద్వయాయోగాత్ | అతోజయంతీవ్రతన్యాపినిత్య
త్వాదుపవాసద్వయంకార్యమితిబ్రూమః- అతఏవహేమాద్రిమదనరత్నాదాజన్మా
ష్టమివ్రతంజయంతీవ్రతంచభిన్నముక్తం - భిన్నకాలత్వాత్సర్వధాతావదంత
ర్భావోనేతిసిద్ధం, యద్యపి - పూర్వాపరావాల్పాపిరోహిణీయుతైవకార్యేతి గ్రం.

ధానాంత త్వంప్రతీయ తేతదపిజయంతీపరమేవ-ఇదంచకామ్యమేవేత్యనంతభట్టః -
 తద్దూషణంహేమాద్రాజ్ఞేయం - నిత్యంకామ్యమితిబహవః - సనుయధావిష్ణు
 శృంఖలయోగేనశ్రవణద్వాదశీవామన జయంత్యాదిసర్వసిద్ధిర్యథానై కాదశీస్వల్పా
 పిపరా - తథా ॥ కలాకాష్ఠాముహూర్తాపియదాకృష్ణాష్టమీతిధిః - సవమ్యాంసై
 వగ్రాహ్యస్యాత్సప్తమీసంయుతానహి ॥ ఇత్యాదివచనాదగ్ధోదయాదివద్యోగాధి
 క్యేఫలాధిక్యాత్పరైవ జన్మాష్టమీయుక్తేతిచేత్ - వార్తమాత్థ - సహితత్రవ్ర
 తభేదోద్వయోర్నిత్యత్వం ద్వయోరకరణబోధోవాశ్రయః - ఇహ త్వేత్యైస్త్రిభిర్హై
 తుభిస్సంక్షాభేదాద్ధర్మభేదాత్కాలభేదాచ్ఛీపవాసభేదస్సప్తపవ - ఏకదైవతత్వా
 చ్ఛ్రవణద్వాదశీవన్న పారణలోపదోబోధి - తేనవ్రతద్వయమేవయుక్తం-ద్వయో
 రపినిత్యత్వాత్ - కేచిత్తు ॥ త్రేతాయాంద్వాపరేచైవరాజన్మృతయుగేతథా ।
 రోహిణీసహితాచేయంవిద్వద్భిస్సముసోషితా ॥ అతఃపరంమహీపాలసంప్రప్తైతామ
 సేకతా । జన్మదావాసుదేవస్యభవితావ్రతముత్తమమితి హేమాద్రావహ్నిపురా
 ణాత్ - కలాజన్మాష్టమీవ్రతమేవనజయంతీవ్రతమిత్యాహుః - తన్న - తామ
 సేకతాఇత్యుక్తైః - పదమశ్రేయోహేతోరస్యకలాపాపినాందుర్లభత్వముచ్యతే -
 తేనకలాతామసానకరిష్యంతి - కింతుధన్యావేత్యర్థః - అన్యథా ॥ శూద్రాశ్చ
 బ్రాహ్మణాచారాభవిష్యంతియుగేకతా ॥ ఇత్యాదావిధికల్పనాపత్తేః - అత్రనిశీధ
 వేధవవగ్రాహ్యః - పూర్వోక్తవచనేషుతస్యైవముఖ్యకాలత్వోక్తేః ॥ అష్టమీశివ
 రాత్రిశ్చహ్యర్థరాత్రాదధోయది । దృశ్యే తేషుటికాయాసాపూర్వవిద్ధాప్రకీర్తితేతి
 మాధవీయేపురాణాంతరాత్ ॥ అర్ధరాత్రేతురోహిణ్యాంయదాకృష్ణాష్టమీభవేత్ ।
 తస్యామభ్యర్చనంశౌరేర్హంతిపాపంత్రిజన్మజమితిభవిష్యోక్తేః ॥ అష్టమీరోహిణీ
 యుక్తానిశ్యరైదృశ్యతేయది । ముఖ్యకాలఇతిఖ్యాతస్తత్రజాతోహరిస్సవ్యయమితివ
 సిష్ఠసంహితోక్తేశ్చ - తత్రాష్టమీద్వేధాగోహిణిరహితాతద్యుతాచ - అద్యాపి
 చతుర్థా - పూర్వేద్యురేవనిశీధయోగివరేద్యురేవౌ భయేద్యురనుభయేద్యు
 శ్చేతి - తత్రాద్యయోరసందేహపవకమకాలవ్యాప్తేః ॥ జన్మాష్టమీరోహిణీచ
 శివరాత్రిస్తథైవచ । పూర్వవిద్ధైవకర్తవ్యాతిధిభాంతేచపారణమితిభృగూక్తేశ్చ-
 అస్మాత్కేవలరోహిణ్యుపవాసోపి । సిద్ధః - అంత్యయోఃపరైవ - ప్రాతస్సంకల్పకా
 లవ్యాప్తైరాధిక్యాత్ ॥ వర్జనీయావ్రయత్నేనసప్తమీసంయుతాష్టమీతి బ్రహ్మ
 వైవర్తాచ్ఛ - ఏవమంశతః - సమవ్యాప్తాదపివిషమవ్యాప్తౌత్వాధిక్యేన నిణా
 యః - రోహిణీయుతాపిచతుర్థాపూర్వేద్యురేవనిశీధరోహిణీయుతా । పరేద్యురే
 వౌభయేద్యురనుభయేద్యుశ్చ-అత్రాప్యద్యయోరసందేహః ॥ కార్యావిధాపి

సప్తమ్యాంరోహిణీసహితాప్రమాతిపాద్మోక్తేః ॥ జయంత్యాంపూర్వవిధ్వాయాము
పవాసంసమాచరేదితిగారుడాచ్చ ॥ సప్తమీసంయుతాప్రమాంనిశీధేరోహిణీయ
ది । భవితాసాప్రమాపుణ్యాయావచ్చంద్రదివాకరా వితివహ్నిపురాణాచ్చ - ద్వితీ
యేఽసందేహావస - తృతీయపక్షేఽపరైవ ॥ వజ్రానియాప్రయత్నేనసప్తమీసంయు
తాప్రమి । సముత్పాసితకథావ్యాసప్తమీసంయుతాప్రమిఇతి బ్రహ్మగ్నినైవర్తాత్
చతుర్థ్యపితేథా - పూర్వేద్యుర్నిశీధేప్తమివరేహ్ని రోహిణీపరే హ్నిప్రమి
పూర్వేహ్నిరోహిణీ - ఉభయేద్యురుభయస్యనిశీధాసంబంధోవేతి - ఆద్యేవ
రేద్యుజయంతీయోగస్యసత్వాత్సరైవేతిమాధవః - తదుక్తంతేనైవ ॥ యస్మిన్స్వ
షేజయంత్యాభ్యోయోగోజన్మాప్రమితదా । అంతర్భూతాజయంత్యాంస్యాదృక్ష
యోగప్రశస్తిత ఇతి ॥ పూర్వవిధ్వాప్రమియాతుఉదయేనభమిది, నే । ముహూర్తమ
పిసంయుక్తా సంపూర్ణాసాప్రమిభవేత్ ॥ కలాకాష్టాముహూర్తాపి యదాకృ
ష్టాప్రమితిధిః । నవమ్యాంసైవగ్రాహ్య స్యాత్సప్తమీసంయుతాసహితపాద్మోక్తే
శ్చ॥కేచిత్తు॥హేమాద్రా । అప్రమ్యాఃప్రాధాన్యాత్సాత్సపూర్వేద్యుః కర్మకాల
వ్యాపిత్యాత్పూర్వైవ - పాద్మంతుపూర్వేహ్నినిశీధేప్తమ్యభావేజ్ఞేయం - అంత
ర్భూతాక్రిస్తుమూర్ఖదండ్రణమాత్రమితిఅహుః - అన్యేతుపూర్వవిధ్వాప్రమివాక్యేన
జన్మాప్రమాంసూర్యోదయేనప్తమీవేధనిపేథాత్ - కలాఘటిమాత్రాప్యోదయికి
గ్రాహ్య - కార్యావిధ్వాపిసప్తమ్యేతిజయంతీపరం ॥ జయంత్యాంపూర్వవిధ్వాయా
ముపవాసంసమాచరేదిత్యేకవాక్యత్వాత్ - తత్రాపిద్వయోర్నిత్యత్వాత్కాలభే
దాచ్యోపవాసద్వయంభవత్యేవయదాతు కేవలాప్రమిశుద్ధాధికాతదాత్యాగహే
తోఃసప్తమీవేధస్యాభావాత్పూర్వైవ - యదివావిధ్వాన్యనాతదాపరదినేగ్రాహ్య
తిధేరభావాత్పూర్వైవ - ఏవంసర్వాశ్చోదయికవాక్యానిసప్తమీవేధపరాణి -
యేతు ॥ జన్మాప్రమింపూర్వవిధ్వాంసముత్పాంసకలామపి । విహాయనవమింశుద్ధా
ముపావ్యవ్రతమాచరేదితివ్యాసోక్తేర్విధ్వాయాక్షయేశుద్ధనవమ్యాముపవాసః - దశ
మీవేధేద్వాదశ్యుపవాసపదిత్యాహుః ॥ తేనిమూలత్వాదుపేక్ష్యాముహూర్తమ
పిసంయుతేరోహిణీ - యోగేత్యాజ్యతోక్తేః - తిధ్యంతపారణవాక్యానానిర్వి
షయత్వాపత్తేః - నచజయంతీపరాణి శుద్ధాధికాపరాణివాతానిభృగ్వాద్యైఃపూర్వ
విధ్వాప్రమ్యా మపితిధ్యంతేపారణోక్తేః - తేనకలాకాష్ఠేతివాక్యాంతరవశాజ్జయం
తీపరమేతత్ - తత్త్వంతుఅప్రమ్యాకర్మకాలవ్యాప్తే॥ దివావాయదివారాత్రౌనా
స్తిచేద్రోహిణీకలా । రాత్రియుక్తాంప్రకుర్వీతవిశేషేణెందుసంయుతామితిపూర్వో
క్తవాక్యైః - రోహిణీయోగాభావేగ్రాహ్యతోక్తైర్వచనాత్కర్మకాలవ్యాపిని

త్యక్తాపూర్వాపరావాల్పాపిరోహిణీయుతాగ్రాహ్య - మాధవమదనరత్న నిణా
 యామృతానంతభట్టగౌడమైథిలగ్రంథాదివ్యప్యేవమితి - యుక్తంతుఉపవాసద్వయం
 కార్యం, ద్వయోద్విత్యత్వాదితితువయం || అంత్యయోఃపరై వసప్తమీసంయుతాస్త
 మ్యాంభూత్వాఋతుంద్విజో త్తమ| ప్రాజాపత్యంద్వితీయేహ్ని ముహూర్తాథాంభ
 వేద్యది|| తథాప్తయామికంపుణ్యం ప్రోక్తంవ్యాసాదిభిఃపురేతిస్కందాత్ | ముహూ
 రైనాపిసంయుక్తాసంపూర్ణా సాప్తమీభవేత్ కింపునర్న వమీయుక్తకులకోట్యాస్తు
 ముక్తిదేతిపాద్మాచ్ఛేతిదిక్ || నింశాదితోపాసకాస్తుజన్మాప్తమీరామనవమీశివరా
 త్ర్యాదాపూర్వేహ్నికమకాలీనాంతిధింత్యక్తా ద్విత్రిముహూర్తాపరై వతిధిర్గ్రా
 హ్య|| ఉదయవ్యాసినీగ్రాహ్యకులేతిధిరుపోషణ|| నింబారోగభగవాన్యేషాంవాఙ్మ
 తాథాఫలప్రదఃఇతిహేమాద్రామాతోస్యక్తముక్తిసప్తమీప్రతేభవిష్ట్యైకైత్యా
 హుః, తన్న, యదిద్వితీయేదివసేతుఋతుతిథోర్భుతిస్సాన్యత్ నతదోపవాసః|| పూర్వేప్ర
 కుర్యాద్దివసేద్వితీయేదివసేభక్తో ధతదావ్రతాద్యమితిమాత్స్యవాక్యేనతత్ప్రేవ ఉప
 సంహారాత్సర్వార్థ త్వేనమానాభావాత్, ఋతుతిథ్యోహాస్తసప్తమ్యాః, అన్యథా
 ఋషితంత్రమ్యాదాతదాపత్తిః, శిష్టాచారాన్నేతిచేత్ || తస్యన్యాయవచోవిరోధేన
 హేయత్వాత్, ఇదాసింక్వాసినిచారోపాసనాభావాచ్ఛేతిసంక్షేపః, పారణంతు ||
 తిధిరస్త్గుణంహంతిసక్షత్రంచచతుర్గుణమ్ | తస్మాత్ప్రియత్నతఃకుర్యాత్తిధిభాంతేచ
 పారణమితిబ్రహ్మవైవర్తాత్ || తిథ్యక్షయోర్యథాచ్ఛేదోనక్షత్రాంతమధాపివా | అ
 ధికారాతేధవాకుర్యాత్పారణంత్యపరేహసీతిహేమాద్రావచనాచ్ఛాధికారాతేప్య
 భయాంతేన్యతరాంతేవేతిముఖ్యపక్షః || సర్వేష్వైవాసాసేషుదివాపారణమిష్యత
 ఇతిబ్రహ్మవైవర్తంత్యన్యవిషయందినేముఖ్యకాలలాభేన్యతరాంతేవాజ్ఞేయం, గౌ
 డాస్తు || సరాత్రోపారణంకుర్యాదృతేనైరోహిణీవ్రతాత్ | తత్రనిశ్యపితక్కుర్యా
 ద్వజయిత్యామహనిశామితిబ్రహ్మాండపురాణాద్రాత్రో సాధకప్రహరమధ్యేకా
 ర్యమ్ || మహానిశాతువిజ్ఞేయా మధ్యమంమధ్యయామయోః || తథా || మ
 ధ్యమప్రహరేరాత్రేవిజ్ఞేయాతుమహానిశాఇతిస్మృత్యంతరాత్, కల్పతరామదనర
 త్నేచైవం, కామధేనాగగస్త|| మహానిశాతువిజ్ఞేయామధ్యమంప్రహరద్వయం| ఇ
 త్యాహ || ఘృద్ధశాతాతపస్తు || మహానిశాద్వేషుటికేరాత్రోమధ్యమయామయోరి
 త్యాహ, వేదపాఠపరమేతదిత్యన్యే, మహానిశాయామన్యతరాంతేతృతీయదివేపా
 త్రా, అసరేహసీతిపారణోత్తరదివపరత్వాత్, ఉభయాంతాపేక్షణాదిత్యాహుః -
 తత్త్వంతు || మహానిశాతోర్వాగన్యతరాంతలాభేమహానిశానిషేధః - మహానిశా
 యామేపలాభేతత్ప్రేవపారణమితి - దివోదాసస్తు || రజనీప్రహరంయావత్ప్రవృత్తిః

మణోమతా । పారణంతావదేవేష్టప్రమాదాన్నభవేద్యదీతిహాదాదూర్ధ్వంసి
 షేధమాహ - తన్నిర్మూలం - అశక్తౌతువహ్నిపురాణ ॥ భాంతేకుర్యాత్తీధే
 ర్వాపిశస్త్రంభారతపారణంశితి - గారుడవిష్ణుధర్మేచ ॥ జయంత్యాంపూర్వవిధాయా
 ముపవాసంసమాచరెత్ । తిధ్యంతేపూర్వవాంతేనావ్రతీకుర్వీతపారణమ్ ॥ అశ
 క్తౌతు ॥ తిధ్యంతేతిధిభాంతేనాపారణంయత్రవోదితమ్ । యామత్రయోర్ధ్వగామి
 న్యాంప్రాతరేవహిపారణా ॥ సవీవాత్సవాంతశితికాలాదస్యాక్తేశ్చేతిసంతేపః -
 అప్తమ్యాంవిశేషోహేనూద్రాభవిష్యే ॥ తతోష్టమ్యాంతిలైస్సాంతోసద్యాదావి
 మలేజలే । సుదేశేశోభనంకుర్యాద్దేవక్యస్సూతికాగృహమ్ ॥ తన్మధ్యేప్రతిమా
 ధాప్యాసాచాప్యప్రవిధాస్సృతా । కాంచనీరాజతీతామీసైత్త్రీమృణ్మయీతథా ॥
 వాగ్మీమణిమయీచైవవర్ణశైర్ద్రిశితాధవా । సర్వలక్షణసంపూర్ణాపర్యంకేచఽటా
 వృతే ॥ దేవకీంతత్రచైకస్మిన్ప్రదేశేనూతికాగృహే । ప్రస్తుతాంచప్రసూతాంచ
 ధాపయెన్మంచకోపరి ॥ మాంతత్రబాలకంసుప్తంపర్యంకేస్తనపాయినమ్ । యశో
 దాంతత్రచైకస్మిన్ప్రదేశేనూతికాగృహే ॥ తద్వచ్చకల్పయెత్పార్థప్రసూతవరకన్య
 కామ్ । కశ్యపావసుదేవోయమదితిశ్చైవదేవకీ ॥ శేషవైబలభద్రోయంయశోదా
 షీతిరన్వభూత్ । నందఃప్రజాపతిర్దక్షోగర్గశ్చాపిచతుర్ముఖః ॥ కార్ధేనుఃకుంజరశ్చైవ
 దానవాశ్చస్త్రపాణయః । లేఖనీయాశ్చతత్రేవకాళీయోయమునాహ్రదే ॥ ఇత్యే
 వమాదియత్కించిచ్ఛక్యతేచరితంమమ । లేఖయిత్వాప్రయత్నేనపూజయేద్భక్తిత
 త్పరః ॥ మంత్రేణాసేనకాంతేయదేవకీంపూజయెన్నరః ॥ గాయద్విఃకిన్నరాద్యైస్స
 తతపరివృతావేణువీణాని నాదైశ్శృంగారాదర్శకుంభప్రవరకృతకరైః కింకరైః సేవ్య
 మానా । పర్యంకెస్వాస్త్యతేయాముదితతరముఖిపుత్రిణీసమ్యగాస్తేనాదేవీదేవమా
 తాజయతిసుతనయా దేవకీకాంతరూపా ॥ పాదాసంవాహయంతీక్రీడైవక్యశ్చరణాం
 తికె । విషణ్ణాపంకజేపూజ్యానమోదేవైశ్చియెశితి । అర్ధరాత్రేవసోధారాంప్రాత
 యెద్గుడసర్పిషా । నాడీవర్ధాపనంషష్ఠీనామాదేతరణంమమ ॥ తతోమంత్రేణవైద
 ద్యాచ్చంద్రాయార్ఘ్యంసమాహితః । శంఖేతోయంసమాదాయసపుష్పకుచచంద
 నమ్ ॥ జానుభ్యాంధరణింగత్వాచంద్రాయార్ఘ్యంనివేదయెత్ । క్షీరొదార్ణవసం
 భూతలత్రిగోత్రసముద్భవ ॥ గృహాజార్ఘ్యంశశాంకెదంరోహిణ్యాసహితోమమ ।
 జ్యోత్స్నాపతేనమస్తుభ్యంసమస్తేజ్యోతిషాంపతే ॥ సమస్తేరోహిణీకాంత అర్ఘ్యం
 నఃప్రతిగృహ్యతామ్ । యథాపుత్రంహరింలభ్యాప్రాప్తాతేనిర్వృతిఃపరా ॥ తామేవ
 నిర్వృతిందేహినుపుత్రందర్శయన్వమే ॥ ఇతిదేవక్యర్ఘ్యః - తతఃపుష్పాంజలిందత్వా
 యామేయామేప్రపూజయెత్ ॥ ప్రభాతేబ్రాహ్మణాఞ్శక్త్యాభోజయేద్భక్తిమానుషా

ఓంనమోవాసుదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ | శాంతిరస్తుశివంచాస్తుఇత్యుక్త్వా
మాంవిసర్జయేత్ || ఇదంప్రతిమాసకృష్ణాష్టమ్యాంమప్యుక్తం - మదనరత్నేవహ్ని
పురాణే || ప్రతిమాసంచతేపూజామప్తమ్యాంయఃకరిష్యతి | మమచైవాఖిలాన్కా
మాస్తస్సంప్రాప్యత్యసంశమమ్ || తథా || అనేనవిధినాయస్తుప్రతిమాసంసరేశ్వ
ర | కరోతివత్సరంపూర్ణాయావదాగమనంహరేః || దద్యాచ్ఛయ్యాంసుసంపూ
ర్ణాంభోగీరత్నైరలంకృతామ్ || ఇతిజన్మాబ్రమీప్రతమ్—భాద్రామావాస్యాయాం
కుశగ్రహణముక్తంహేమాద్రాహణీతేన || మాసేనభస్యమావాస్యతస్యాందరోభీ
చ్ఛయోమతః | అయాతయామాస్తేదర్పవినియోజ్యాఃపునఃపునః || నభాశ్శ్రావణః తేన
దర్శంతమాసేజన్మాబ్రమ్యాంసంతరిందరోభీలభ్యతే - మదనరత్నేతు || మాసేనభ
స్యమావాస్యాందరోభీచ్ఛయోమతఇతిమరీచివాక్యముక్తం - సభస్యభాద్రపదః -
తేమహాలయాంతర్గతదరోభీలభ్యతే - అత్రగౌణముఖ్యః - చాంద్రాభ్యామేకపవద
ర్శిత్యస్త్యే—భాద్రపదశుక్లతృతీయాయాంహరితాళికావ్రతం - తత్రపరాగ్రాహ్య ||
ముహూర్తమాత్రసత్వేపిదినేగారీవ్రతంపరే | శుద్ధాధికాయామప్యేవంగణయోగ
ప్రశంసనాదిమాధవోక్తేః - చతుర్థీయక్తాయాం ఫలాధిక్యంమాధవీయే ఆపస్తం
బః || చతుర్థీసహితాయాతుసాతృతీయాఫలప్రదా | అవైధవ్యకరాస్త్రీణాంపుత్ర
పౌత్రప్రసర్ధినీ || ద్వీతీయాయోగేప్రత్యవాయమాహసపవ || ద్వీతీయాశేషసంయు
క్తాయాకరోతివిమోహితా | సావైధవ్యమవాప్నోతిప్రవదంతిమనీషిణఃఇతి | ఆద్యా
మధుశ్రావణీకాకజ్జగీహరితాళికా | చతుర్థీమిశ్రితాస్త్రీభిర్దివారక్తేవిధీయతే || తృతీ
యాసభసశ్శుక్లామధుశ్రావణీకాస్సృతా | భాద్రస్యకజ్జగీకృష్ణాశుక్లాచహరితాళికేతి
దివోదాసోదాహృతవచనాచ్చ - భాద్రశుక్లచతుర్థీవరదచతుర్థీ - గామధ్యాహ్న
వ్యాపినీగ్రాహ్య || ప్రాతశ్శుక్లతిలైస్సాన్వత్వా మధ్యాహ్నపూజయేన్నుపెతిహే
మాద్రాహవిష్యేతత్రైవపూజోక్తేః - మదనరత్నేప్యేవం - పరదినేపవాంశేనసాక
లేననామధ్యాహ్నవ్యాప్త్యభావేనర్వపక్షేషుపూర్వాగ్రాహ్య - తథాచబృహ
స్పతిః || చతుర్థీగణనాధస్యమాతృవిధాప్రశస్యతేమధ్యాహ్నవ్యాపినీచేత్సన్యత్పరత
శ్చేత్పరేహనీతి || మాతృవిధాప్రశస్తాస్యాచ్చతుర్థీగణనాయకేమధ్యాహ్నపరతశ్చే
త్సన్యాన్నగవిధాప్రశస్యతేఇతిమాధవీయేస్మృత్యంతరాచ్చ - తత్రగణేశరూపం
స్కాందే | ఏకదంతంశూర్పకణఽనాగయజ్ఞోపవీతనమ్ || పాశాంకుశధరందేవం
ధ్యాయేత్పిద్ధివినాయకమితి || ఇయంరవిభౌమయోరతిప్రశస్తా || భాద్రశుక్లచతుర్థి
యాభౌమేనార్యేణవాయుతా | మహతీసాత్రవిఘ్నేశమర్చ్యత్వేష్టం లభేన్నరఇతినిర్ణ
యామృతేవారాహ్మణ్యోక్తేః - అత్రచంద్రదర్శనంనిషిద్ధంతథాచాపరాగ్యేమాత్మ్యతి

డేయః ॥ సింహాదిత్యేశుక్లపక్షేచతుర్థ్యాంచంద్రదర్శనమ్ | మిథ్యాభిదూషణంకుర్యాత్
 తస్మాత్పశ్యేన్నతంసదేతి ॥ చతుర్థ్యాంసపశ్యేదిత్యన్వయః - ప్రధానక్రియాన్వయ
 లాభాత్ - తేనచతుర్థ్యాముదితస్యపంచమ్యాంసనపేధః - గాడాఅప్యేవమా
 హుః-పరాశరోపి ॥ కన్యాదిత్యేచతుర్థ్యాంతుశుక్లేచంద్రస్యదర్శనమ్ | మిథ్యాభిదూష
 ణంకుర్యాత్తస్మాత్పశ్యేన్నతంసదా ॥ తద్దోషశాంతయేసింహః ప్రసేనమితి వైపరేత ॥
 ఇతి ॥ శ్లోకస్తువిష్ణుపురాణే ॥ సింహప్రసేనమవధీత్సింహుజాంబవతాహతః | సుకు
 మారకమారోదీస్తవహ్యేషస్సృమంతకః - ఇతి - భాద్రపదశుక్లపంచమీఋషిపంచ
 మీ - సామధ్యాహ్నవ్యాపిసిగ్రాహ్య ॥ పూజానతేషుసర్వేషుమధ్యాహ్నవ్యాపిసి
 తిధిఃఇతిమాధవీయేహారీతోక్తేః - దినద్వయేతత్త్వేహేమాద్రిమతేపరా - సితాప
 రయతాస్యాత్పంచమీతిదీపికోక్తేః - మాధవమతేపూర్వా - సర్వత్రపంచమీపూ
 ర్వేత్పుక్తేః - యుగ్మవాక్యాన్నిర్ణయస్తుయుక్తః - ఋషిపంచమీషష్ఠీయతైవేతిది
 వోదాసః - అత్రఋషీన్ప్రతిమానుపూజయిత్వాఽకృష్టభూమిజశాకేనవర్తనంపవం
 సప్తవర్షాణికృత్వాసప్తకుంభేషుప్రతిమానుసంపూజ్యాపరేహ్నితత్తస్మంత్రేణాష్టో
 త్తరశతంతిలాహుత్వాసప్తబ్రాహ్మణాన్భోజయేదితినిర్ణయామృతే - భాద్రశుక్ల
 షష్ఠీసూర్యషష్ఠీసాసప్తమీయతైవేతిదివోదాసః ॥ శుక్లేభాద్రపదేషష్ట్యాంసానం
 భాస్కరపూజనమ్ | ప్రాశనంపంచగవ్యస్యఅశ్వమేధఫలాధికమితివచనాత్ - కల్ప
 తరాభవిష్యే ॥ యేయంభాద్రపదేమాసిషష్ఠీస్యాద్భరతర్షభి యోస్యాంపశ్యతిగాం
 గేయందక్షిణాపధవాసిసమ్ ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపైస్తుముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥
 గాంగేయఃస్వామికార్తికేయః - భాద్రపదశుక్లసప్తమ్యామముక్తాభరణవ్రతమ్ - తత్ర
 సప్తమీపూర్వాయతాగ్రాహ్య - షణ్మనోరీతియుగ్మవాక్యాత్ - భాద్రపదశు
 క్లాష్టమీదూర్వాష్టమీసాపూర్వాగ్రాహ్య ॥ శ్రావణీదుర్గనవమీదూర్వాచైవహు
 తాశసి | పూర్వవిధాతుకర్తవ్యాశివరాత్రిర్బలేర్దిసమితిహేమాదౌబృహద్యమో
 క్తేః ॥ శుక్లాష్టమీతిధిర్యాతుమాసిభాద్రపదేభవేత్ | దూర్వాష్టమీతుసాజ్ఞేయా
 నోత్తరాసావిధీయత ఇతి పురాణసముచ్చయూచ్చ - యత్తు ॥ ముహూర్తైరాహిణే
 ష్టమ్యాంపూర్వావాయదివాపరా | దూర్వాష్టమీతుసాకార్యాజ్యేష్టామూలంచవ
 ర్జయేదితితత్రైవపరాకార్యేత్పుక్తం - తత్పూర్వదినేజ్యేష్టాదియోగేద్రప్రస్యం ॥ దూ
 ర్వాష్టమీసదాత్యాజ్యజ్యేష్టామూలర్క్ష సంయుతా ॥ తథా ॥ వంద్రక్ష్యేపూజితాదూ
 ర్వాహంత్యపత్యానినాన్యథా | భర్తురాయుర్హరామూలేతస్మాత్తాంపరివర్జయేదితి
 త్రైవతన్నిపేధాత్ - ఇదమగస్త్యుదయేకన్యారేచనకార్యం ॥ శుక్లేభాద్రపదే
 మాసి దూర్వాసంజ్ఞాతేభాష్టమీ | సింహార్కవచకర్తవ్యాసకన్యారేకదాచన ॥ సిం

హాస్థేనో త్తమానూర్యేనుదితేమునిస త్తమ ఇతి మదనరత్నే స్కాందోక్తేః అగస్త్యై
ఉదితేతాతపూజయేదమృతోద్భవామ్ | వైధవ్యంపుత్రశోకంచదశవర్షాణి పంచచేతి
తత్రైవదోషోక్తేశ్చ || భాద్రపదశుక్లాష్టమ్యామగస్త్యోదయేభావినిసతిపూర్వకృష్ణా
ష్టమ్యాంపవకుర్యాదితిహేమాద్రిః - దీపికాశ్లేషం - ఇదంచప్రతం స్త్రీణానిత్యం ||
యానపూజయతేదూర్వాంమోహాదిహయధావిధి | త్రీణిజన్మానివైధవ్యంలభతే
నాత్రసంశయః || తస్మాత్సంపూజసియాసాప్రతివర్షంవధూజనైరితిపురాణసముచ్చ
యాత్ - యదాజ్యేష్ఠాదికంవిनाష్టమీసలభ్యతేతదాతత్రైవ్రాక్షం - కర్తవ్యమై
కభక్తేనజ్యేష్ఠామూలంయదాభవేత్ | దూర్వామభ్యర్చయేద్భక్త్యానవంధ్యం దివ
సంనయేదితి - అత్రవిధిర్మదనరత్నేభవిష్యే || శుచౌదేశేప్రజాతాయాందూర్వా
యాంబ్రాహ్మణోత్తమ | స్థాప్యలింగంతతోగంధైఃపుష్పేర్ధూపైస్సమర్చయేత్ || ద
ధ్యక్షతైర్ద్విజశ్రేష్ఠఅర్ఘ్యందద్యాత్రిలోచనే | దూర్వాశమీభ్యాంవిధివత్పూజ
యేచ్ఛిద్ధయాన్వితః || మంత్రస్తు || త్వందూర్వేమృతజన్మాసివందితా సినురాసు
రైః || సాభాగ్యంసంతతిందేహిసర్వకార్యకరీభవ || యథాశాఖాప్రశాఖాభిద్విస్తృ
తాసిమహీతలే | తథామమాపిసంతానందేహిత్యమజరామరమితి || అత్రానగ్నిప
క్వంభక్షయేత్ || అనగ్నిపక్వమశ్నీయాదన్నందధిఫలంతథా | అక్షౌరలవణంబ్రహ్మ
న్నశ్నీయాన్యధునాన్వితమితి తత్రైవభవిష్యోక్తేః - భాద్రపదేధిమాసేనతినిర్ణయది
పేస్కాందే || అధిమాసేతుసంప్రాప్తేనభస్యఉదయేమునేః | అర్వాగ్నూర్వావతం
కార్యంపరతోనైవకుత్రచిత్ || అత్రైవజ్యేష్ఠాపూజోక్తామాధవిదేహిస్కాందే || మా
సిభాద్రపదేశుక్లపక్షేజ్యేష్ఠర్తు సంయుతా | రాత్రిర్యస్మిన్దినేకుర్యాజ్యేష్ఠాయాఃపరిపూ
జనం||ఇతి - ఇయంజ్యేష్ఠాయోగవశేన పూర్వాపరావాగ్రాహ్య - దినద్వయయో
గేపరా - పూర్వేహ్నిరాత్రియోగేపూర్వైవ || నవమ్యాంసహకార్యాస్యాదష్టమీ
నాత్రసంశయః | మాసిభాద్రపదేశుక్లపక్షేజ్యేష్ఠర్తు సంయుతా || రాత్రిర్యస్మిన్దినేకు
ర్యాజ్యేష్ఠాయాఃపరిపూజనమితితత్రైవోక్తేః - అస్యావవాదః || యస్మిన్దినేభవేజ్యే
ష్ఠామధ్యాహ్నిదూర్ధ్వమప్యణః | తస్మిన్హవిష్యంపూజాచన్యూనాచేత్పూర్వవా
సరఇతి - ఇదంకేవలతిథానక్షత్రేచోక్తం - తత్రాద్యంకేవలతిథౌకార్యం - అంత్యం
కేవలర్తు - తదుక్తంమాత్యే || ప్రత్యాబ్ధికంతిథాపుక్తంయజ్ఞేష్ఠాదైవతంప్రతమ్ |
ప్రతిజ్యేష్ఠావ్రతంయచ్చవిహితంకేవలోడుని || తిథావేవాచరేదాద్యంద్వితీయంకేవ
లర్తు తఃఇతి - అతపవమదనరత్నేభవిష్యేనక్షత్రమాత్రేఉక్తం || మాసిభాద్రపదేశు
క్షేశుక్లజ్యేష్ఠాయదాభవేత్ | రాత్రౌజాగరణంకృత్వాపభిర్మంత్రైశ్చపూజయేదితి -
దాక్షిణ్యాత్యాస్త్యైక్షుపవకుర్వంతిహేమాద్రాస్కాందే || మాసిభాద్రపదేశుక్లప

క్షే జ్యేష్ఠస్థ సన్యుతేయస్మిన్సుస్మిద్వినేకుర్యా జ్యేష్ఠాయాఃపరిపూజనమితి - తథా ||
 మైత్రేణావాహయేద్దేవీంజ్యేష్ఠాయాంతుప్రపూజయేత్ | మూలేవిసర్జయేద్దేవీంత్రిది
 సంప్రతముత్తమమితి || మంత్రస్తు || ఏహ్యేహిత్యంమహాభాగేనురాసుర సమస్కృ
 తే | జ్యేష్ఠేత్వంసర్వదేవానాంమత్సమీపగతాభవేత్సాహవ్యా - తామగ్నివర్ణామి
 తిసంపూజ్య || జ్యేష్ఠాయైతేనమస్తుభ్యంశ్రేష్ఠాయైతేనమోనమః || శర్వాయైతేనమ
 స్తుభ్యంశాంకర్యైతేనమోనమః | జ్యేష్ఠేశ్రేష్ఠేతపోనిష్ఠేబ్రహ్మిష్ఠేసత్యవాదిని | ఏ
 హ్యేహిత్య మహాభాగేలర్ఘ్యంగృహ్యసరస్వతి || ఇత్యర్ఘ్యః - భాత్రపదశుక్లద్వాద
 శ్యాంశ్రవణయోగరహితాయాంపారణంకుర్యామ్ - ఆభాకానితపక్షేప్వితీదిప్రాదా
 సోదాహృతవచనాత్ || ఉపోష్యేకాదశీంమోహంతృణంశ్రవణేయది | కరోతి
 హంతితత్పుణ్యంద్వాదశద్వాదశీభవం-ఇతి || తత్రైవసాగ్రదాచ్చ - అన్యతత్రైవ
 ప్రతిప్రసవః - మార్కండేయః || విశేషేణమహీపాలశ్రవణంవర్ధతేయది | తిథిక్ష
 యేనభోక్తవ్యంద్వాదశీలంఘయేన్నహీతి || కేచిత్తు - యదాత్వపరిహార్యోయోగ
 స్తదాశ్రవణంక్షత్రేతేథావిభక్తే మధ్యమవింశతిఘటికా యోగంత్యక్త్యాపారణం
 కార్యం - తదుక్తంవిష్ణుధర్మే || శ్రుతేశ్చమధ్యేపరివర్తమేతినుష్ఠిప్రబోధ పరివర్తన
 మేవవర్జ్యమితి - కేచిచ్చతుర్థావిభజ్యమధ్యపాదద్వయంవర్జ్యమాహుః - అత్ర
 మూలంచింత్యం - అత్రైవవిష్ణుపరివర్తనోత్సవంకుర్యాత్ - సంధ్యాయాంవిష్ణుసంపూ
 జ్యప్రార్థయేత్ | మంత్రస్తుతిధితత్వేఉక్తఃఓంవాసుదేవజగన్నాథప్రాప్తయంద్వా
 దశీతపా పార్శ్వేనపరివర్తస్వసుఖంస్వపిహిమాధవ|| ఇతి | అత్రైవశక్రధ్వజోత్థాపన
 ముక్తమపరాశక్యేగర్గే||ద్వాదశ్యాంతుసితేపక్షేమాసిప్రాప్తపదేతథా|| శక్రముత్థా
 పయేద్రాజావిశ్వశ్రవణవాసవే || ఇయమేవశ్రవణద్వాదశీ - తత్రైకాదశ్యాంద్వా
 దశీశ్రవణయోగేసైవోపోష్యా || ఏకాదశీద్వాదశీచవైష్ణవ్యమపిత్రచేత్ | తద్వి
 ణ్ణోశృంఖలంనామవిష్ణుసాయజ్యకృద్భవేదితి విష్ణుధర్మోక్తేః- నారదీయేషి|| సంస్పృ
 త్యైకాదశీంజన్వాదశీంయదిసంస్పృశేత్ | శ్రవణంజ్యోతిషాంశ్రేష్ఠం బ్రహ్మహ
 త్యాంవ్యపోహతి || ద్వాదశీశ్రవణస్పృష్టాస్పృశేదేకాదశీంయది | సవవైష్ణవ్యప్రా
 యోగోవిష్ణుశృంఖలసంజ్ఞితఇతి హేమాద్రామాతోన్యోక్తేశ్చ - దినద్వయేద్వాదశీ
 శ్రవణయోగేపిపూర్వా - నిర్ణయామృతేత్వస్యపూర్వార్ధపన్యధాపరితం || ద్వాద
 శీశ్రవణక్షృంచస్పృశేదేకాదశీంయదీతి- తేనహేమాద్రిమతేవకాదశ్యాశ్శ్రవణయో
 గాభావేపితమ్యుక్తద్వాదశీయోగమాత్రేణవిష్ణుశృంఖలంభవతి - నిర్ణయామృతమ
 తేతు - శ్రవణస్యైకాదశీద్వాదశీభ్యాంయోగఏవవిష్ణుశృంఖలం - నాత్యధేతి -
 యదానిశీధానంతరంసూర్యోదయావధిద్వికలామాత్రమపిత్రవణక్షృంభవతి - తదా

పిపూర్వైవ - తదుక్తంతత్రేవనారదీయే- ఇమాంప్రకృత్య ॥ తిథిసక్షత్రయోగ్యో
 గోయోగశ్చైవనరాధిప । ద్వికలోయదిలభ్యేతసజ్జేయోహ్యప్రయామికఃఇతి॥ ద్వాద
 శీశ్రవణస్పృష్టాకృతాన్నిపుణ్యతమాతిథిః! నతుసాతేనసంయుక్తాతావత్తేవప్రశస్య
 తఇతిమదనరత్నేమాతాన్యచ్చ ॥ దివోదాసీయేతు ॥ రాత్రేప్రథమపాదేచేచ్ఛప్ర
 ణంహరివాసరే । తదాపూర్వాముపపనేత్ప్రతర్భాంతేచపారణమిత్యుక్తం॥ ఇదం
 తునిమూఽలత్వాత్పూర్వవిరోధావోపేక్ష్యం - ఇయంబుధవారేతిప్రశస్తా ॥ బుధ
 శ్రవణసంయుక్తానైవచేద్వాదశీభవేత్ । అత్యంతమహతీసాస్యాద్దత్తంభవతిచాక్ష
 యమితి హేమాద్రాస్కాందాత్ - యానితుపరంతి ॥ ఉత్తరాషాఢసంయుక్తాశో
 ణామధ్యాహ్నగాపివా । ఆసురీస్తేవతారాస్యాద్ధంతిపుణ్యంపురాకృతమ్ ॥ ఉదయ
 వ్యాపినిగ్రాహ్యశ్రోణా ద్వాదశికాయుతా! విశ్వక్షణసంయుతాసాచనైవోపోష్యా
 శుభేపుంభిరత్యాదీనివిష్ణు ధర్మస్కాందభవిష్యాదీనివచనానితానినిమూఽలాని - య
 దసిన్మృత్యుర్ధసారేఉదయవ్యాపినిగ్రాహ్యేత్యుక్తం - యచ్చబృహన్నారదీయే ఉద
 యవ్యాపినిగ్రాహ్య - శ్రవణద్వాదశీవ్రతేఇతితద్యదాశుద్ధాధికా ద్వాదశీపరదినప
 పూదయేశ్రవణయోగః - పూర్వేష్విచతద్భిన్నేకాలేయోగస్తత్పరం- దినద్వయే
 ఉదయయోగేపూర్వైవ- బహుకర్మకాలవ్యాప్తైరిత్యుక్తంమదనరత్నేయడాత్వే
 కాదశ్యేవశ్రవణయుతానద్వాదశీతదాపిపూర్వైవ ॥ యదానప్రాప్యతేముక్షంద్వా
 దశ్యావైష్ణవంక్వచిత్ ॥ ఏకాదశీతదోపోష్యాపాపఘ్నిశ్రవణాన్వితేతిమదనరత్నేనా
 రదీయోక్తేః - యదాపరైవక్షణయుతాతదాపరా- తత్రతక్తేనోపవాస ద్వయంకా
 ర్యం ॥ ఏకాదశీముపోష్యేవద్వాదశీసముపోషయేత్ ॥ నచాత్రవిధిలోపస్సాన్యదు
 భయోద్దైవతంహరితిభవిష్యోక్తేః - యత్తువిష్ణుధమే॥ పారణాంతంవ్రతంజ్ఞేయం
 వ్రతాంతేవిప్రభోజనమ్ । అసమాప్తైవతేపూర్వేనైవకుర్యాద్వృతాంతరమితితదేత
 ద్భిన్నపరం - అత్రగౌడాః ॥ శృణురాజన్పరంకామ్యంశ్రవణద్వాదశీవ్రతమితిస్థూల
 శీర్షకవచనాత్కామ్యమేవేదం - తేనాశక్తేస్యనిత్యైకాదశీ వ్రతమేవేతిమన్యంతే
 ద్వాద్యశాముపవాసేనశుద్ధాత్కాన్యవసర్వశః! చక్రవర్తిత్వమతులంసంప్రాప్నోత్యు
 త్తమాంశ్రియమితిగౌడనిబంధేమార్కండేయోక్తేశ్చ ॥ దాక్షిణ్యాత్కాన్య ॥ ఏకాద
 శ్యాంసరోభక్త్యాద్వాదశ్యాంసముపోషణాత్ । వ్రతద్వయకృతంపుణ్యంసర్వంప్రా
 ప్నోత్యసంశయమితి వరాహవామనపురాణోక్తేః - శ్రవణద్వాదశీ వ్రతమేవేత్యా
 హుః - భుక్త్యేతిఫలాద్యాహారపరం-నత్వన్నపరం- అన్నాశ్రితానిపాపానీతి నిషే
 ధాత్ ॥ ఉపవాసద్వయంకర్తుంనశక్నోతిసరోయది । ప్రథమేష్విఫలాహారీనిరాహ
 రోపరేహసీతిదివోదాసీయేభవిష్యోక్తేశ్చ ॥ అశక్తౌతుగృహీతైకాదశీ వ్రతోయస్తం

ప్రత్యుక్తంమాతేన్యై ॥ ద్వాదశ్యాంశుక్లవక్షేతునక్షత్రంశ్రవణంయది । ఉపాప్తేన్యై
కాదశీంత్రద్వాదశ్యాంపూజయేద్ధరింశ్రతి ॥ పూజయేన్నతూపవసేదిత్యధః- అగృ
హీతైకాదశీవ్రతశ్చేదేకాదశ్యాంభుక్త్వాద్వాదశ్యాముపవసేత్ ॥ ఏవమేకాదశీంభు
క్త్వాద్వాదశీంసముపాసయేత్ । పూర్వవాసరజంపుణ్యంసర్వప్రాప్నోత్యసంశయ
మితి నారదీయోక్తైః ॥ పారణంతుభయాంతేన్యతరాంతేవాకుర్యాత్ ॥ తిథినక్షత్రని
యమేతిధిభాంతేచపారణమితిస్కందాత్ ॥ తిథినక్షత్రసంయోగేఉపవాసోయదా
భవేత్ । పారణంతునకర్తవ్యంయూవనైకస్యనక్షత్రయతినినారదీయాదితి హేమా
ద్రుః - యద్యపినక్షత్రమాత్రాంతేపిపారణంప్రతిభాతి - తథాపితిధిమాత్రాంతే
క్షేయం - నత్ప్రత్యుక్తంతేతిధిమధ్యేపి ॥ యాఃకాశ్చిత్తిధయఃప్రాక్తాః పుణ్యానక్షత్ర
యోగతః ! ఋతుంతేపారణంకుర్యాద్విశాశ్రవణరోహిణీమితిష్ణుధర్మేశ్రవణాంత
మాత్రేపారణనిషేధాత్ - రోహిణ్యాంతు ॥ భాంతేకుర్యాత్తిథేర్వాసిధితి వహ్నిపు
రాణాత్ ॥ తదంతేప్రస్తునత్వత్త్రైవమస్తీతినఋతుంతోనుకల్పితిమదనరత్నే - అ
సంభవేతు ॥ తిధ్యంతేతిధిభాంతేవాపారణంయత్రచోదితమ్ । యామత్రయోధ్వగా
మిన్యాంప్రాతరేవహిపారణేతిక్షేయమ్ ॥ యత్తమదనరత్నే ॥ ద్వాదశీవృద్ధాశ్రవణవృ
ద్ధావాశ్రవణాంతఏవపారణంకుర్యాత్ ॥ పారణంతిధివృద్ధాతుద్వాదశ్యాముడుసంక్ష
యాత్ ॥ వృద్ధాకుర్యాత్ప్రయోదశ్యాంత్రదోహానవిద్యతగతిసహిపురాణాదిత్య
క్తం- తత్ప్రకరణాదేతస్యామేవశ్రవణయ్యుక్తైకాదశ్యాంవిహితవిజయైకాదశీవ్రతపరం
నతుశ్రవణద్వాదశీపరమితిమదనరత్నే - గౌడాస్తుశ్రవణద్వాదశీపరమాహుః - అ
త్రవిధిమదనరత్నే విష్ణుధర్మే ॥ తస్మిన్నిసేతథాస్నానంయత్రకర్తవ్యచనసంగమ్ ॥ తథా ॥
దధ్యోదనయుతంతస్యాంజలపూణాంఘటంద్విజే వస్త్రసంవేష్టితందత్వాచ్చత్రోపా
నహమేవచ ॥ నదుగతిమవాప్నోతిగతిమగ్యాంచవిందతి ॥ మంత్రస్తుభవిష్యేఘ
టేజనాదౌసపూజామభిధాయ ॥ నమోనమస్తేగోవిందబుధశ్రవణసంజ్ఞక । అ
ఘాఘసంక్షయంకృత్యాసర్వసౌఖ్యప్రదోభవ । పీయతాందేవదేవేశోమమసంశయ
నాశనః ॥ ఇతివామనావతారనిమిత్తోపవాసస్తువ్రతహేమాద్రాభవిష్యే ॥ ద్వాదశ్యా
స్తేవిధిఃప్రోక్తశ్చ ॥ వణేనయుధిష్ఠిర । సర్వపాపవ్రశమనస్సర్వసౌఖ్యప్రదాయకః ॥ ఏకా
దశీయదాసాస్యాచ్చ ॥ వణేనసమన్వితా । విజయాసాతిధిఃప్రోక్తా భక్తానాంవిజయప్ర
దేత్యుపక్రమ్య - అధకాలేబహుతిధేగతేసాగుర్విణీభవేత్ ॥ సుషువేనవమేమాసిపు
త్రంసావామనంహరిమిత్కుక్త్వా ॥ ఏతత్సర్వంసమభవదేకాదశ్యాంయుధిష్ఠిర । తేనే
ష్టాదేవదేవస్యసర్వధావిజయాతిధిః ॥ ఏషాప్రవృత్తిసమాఖ్యాతా ఏకాదశ్యాంమయా
తవ । పూర్వమేవసమాఖ్యాతా ద్వాదశీశ్రవణాన్వితేత్యుపసంహారాదేకాదశ్యామే

వ - పుష్టిః ఫలం || భాగవతే అష్టమస్కంధే తుద్వాదశ్యాం వామనోత్పత్తిరుక్తా || శ్రో
ణాయాం శ్రవణద్వాదశ్యాం ముహూర్తే భిజితి ప్రభుః | గ్రహనక్షత్రతారాద్యాశ్చ
క్రుస్తజ్జన్మదక్షిణమ్ || ద్వాదశ్యాం సవితాతిష్ఠన్మధ్యందినగతోన్యప | విజయానా
మసాప్రాక్తాయస్యాం జన్మవిదుర్హరే || శ్రోణాయాంచంద్రే - అభిజిచ్ఛివణ ప్రథ
మోంశః - గౌడా అప్యేవం - అత్ర కల్పభేదాద్వ్యవస్తా - తద్విధిశ్చ హేమాద్రావ
హ్నిపురాణే || నదీనాం సంగమేన్నాయాదర్శయేదత్ర వామనమ్ | సౌవణ్యం వస్త్ర
సంయుక్తం ద్వాదశ్యాంగుళముచ్ఛితమ్ || తతో విధివత్సంపూజ్య || హిరణ్మయేన పా
త్రతేణ ద్వాదశ్యుం ప్రయత్నతః | నమస్తైపద్మనాభాయ నమస్తైజలశాయినే || తుభ్య
మఘ్యం ప్రయచ్ఛామి బాలవామనరూపిణే | నమః కమలకింజల్కపీతనిమలవాస
నే || మహాహరివపుస్కంధధృతస్కంధాయ చక్రిణే | నమశ్శార్ఙ్గస్సీరబాణపాణయే
వామనాయ చ || యజ్ఞభుక్కులదాత్రేచ వామనాయ నమోనమః | దేవేశ్వరాయ
దేవాయ దేవసంభూతికారిణే || ప్రథవే సర్వదేవానాం వామనాయ నమోనమః | ఏవం
సంపూజయత్వా తం ద్వాదశ్యాముదయేరవే || శృంగారసహితంతతు బ్రాహ్మణా
యనివేదయేత్ | వామనః ప్రతిగృహ్యతీ వామనోహం దదామి తే || వామనం సర్వతో
భద్రం ద్విజాయ ప్రతిపాదయే ఇతి - అనంతభట్టోపాధ్యక్షవ్రతాద్వాదశ్యాం జనాద
ననామా విష్ణుః పూజ్యతే - శ్రవణైకాదశ్యాం వామనావతార ఇతి - శ్రవణయుత
శుక్లైకాదశ్యలాభేతుదశమావిద్ధాపి శ్రవణయుతాకార్యా || దశమ్యైకాదశీయత్ర
సానోపాష్యాభవేత్తిధిః | శ్రవణేన తు సంయుక్తా సాచేత్సాన్యత్సర్వకామదేతి వహ్ని
పురాణాదిత్యుక్తం మదనరత్నే పూజాచమధ్యాపేత్ కార్యా || అహ్నిమధ్యేవా
మనోరామరామావితి పూర్వోక్తవచనాత్ || అత్రైవ దుగ్ధవ్రతం సంకల్పయేత్ - త
దుక్తం || దుగ్ధమాశ్వయుజేమాసీతి - అత్రేదంచిత్యతే - దుగ్ధవ్రతే పాయసాదివ
జ్యంసవేతి - నేతికేచిత్ - సహిప్రకృతివజ్రనేవికారవర్జనం యుక్తం - దధిఘృతా
దీనామపి వర్జనాపత్తేః - సచయత్ర ప్రకృతిరసోపలంభస్తద్వజ్రసమితి వాచ్యమ్ - మాం
సవికారస్యాప్రదధ్యాదేశ్యావజ్రనాపత్తేః - తస్మాద్దధ్యాదివత్పాయసాదిభక్ష్యమి
తి - అత్ర బ్రూమః - యత్ర వికారే ప్రకృతిరసోపలంభస్తప్రీత్యభిజ్ఞావాతత్ర వికా
రస్యాపినిషేధః - అస్తిచ మాంసవికారే మాంసప్రత్యభిజ్ఞామాంసత్వానపాయాత్ -
యత్తు - ఔష్ఠ్ఠిదధ్యాదేశనిషేధాపత్తిరితి - తన్న - ఔష్ఠ్ఠిమితి వికారతద్ధితేన ని
షేధాత్ - తథాచ విజ్ఞానేశ్వరః | ఔష్ఠ్ఠిమేకశఫంస్త్రిణమారణ్యకమధావికమిత్య
త్ర ఔష్ఠ్ఠిమితి వికారతద్ధితాచ్చ కృన్ముత్రాదీనామపినిషేధ ఇత్యాహ - నన్వేపంసం
ధిన్యనిర్దేశావత్సాగోపయః పరివర్జయేదితి సంధిన్యాధిక్షీరనిషేధేపిదధ్యాదిగ్రాహ

ణంస్యాత్ - సత్యం ప్రాప్తం వచనేన పరం నిషేధః - తదాహః పరాక్రేశంఖః - ఊరా
 ణియాన్యభిక్షాణితద్వికారాశనేబుధః । సప్తరాత్రం ప్రతంకుర్యాత్ప్రియతేన స
 మాహితమితి ప్రతంగోమూత్రయావకమ్ - తస్మాత్ప్రియాసేదుగ్ధరసోపలంభాద్వర్జనం
 అతపవామిత్రాయాందధి సత్వేపిమాధుర్యోపలంభాత్ - పయోరూపత్యముక్తం
 మీమాంసకైః - తదుక్తం ॥ పయపవఘనీభూతమామిత్రేత్యభిధీయత ఇతి దధ్యా
 దిషుతుతదభావాదవర్జనమితి - ఏవందధ్యాదిప్రతేనతక్రాదీనాం నిషేధః - ఉక్తోభయ
 హేత్వభావాదితి కేచిత్ - పూర్వోక్తశంకవచనాత్సర్వవికారనిషేధ ఇతి యుక్తం
 ప్రతీమః - ఇతిదుగ్ధప్రతమ్ - భాద్రపదశుక్లచతుర్దశ్యామనంతప్రతమ్ - తత్రత్రిము
 హూర్తాప్యేదయీక్రిగ్రాహ్యేతిమాధవః ॥ తదుక్తం ॥ ఉదయేత్రిముహూర్తాపిగ్రాహ్య
 నంతప్రతేతిధిరితి - మధ్యాహ్నభోజ్యవేళాయా మితికథాయాం శ్రవణాదుపరిహి
 దేవేభ్యోధారయతీతివద్విధికల్పనాత్ । పూజాప్రతేషుసర్వేషుమధ్యాహ్నవ్యాపిసి
 తిధిరితిమాధవీయేవచనాత్ - మధ్యాహ్నవ్యాపిసిగ్రాహ్యేతితుదిపౌదాసః - ప్ర
 తాపమూర్తాంజేప్యేవంఇదమేవచయుక్తం - నిర్ణయామృతేతుఘటికామాత్రాప్య
 దయీకీర్త్యుక్తం ॥ తథాభాద్రపదస్యాంతేచతుర్దశ్యాంద్విజోత్తమః పౌర్ణమాస్యాస్స
 మాయోగేప్రతంచానంతకంచరేదితిభవిష్యోక్తేః ॥ ముహూర్తమపిచేద్భాద్రదేపూర్ణి
 మాయాంచతుర్దశీ । సంపూర్ణాంతాంవిదుస్తస్యాంపూజయేద్విష్ణుమవ్యయమితిస్కా
 దాంచ్యేతి - అత్రమూలంచింత్యం - ద్వ్యహేఖాదయికత్వే పూర్ణత్వాత్పూర్వేతి
 యుక్తం - తత్త్వంతువిధ్యర్థవాదయోర్భిన్నార్థత్వేపకవాక్యతాయోగాత్ - సంది
 ధ్ధేషుపకవాక్యత్వాదిత్యాయేనపూర్వా పరవామధ్యాహ్నవ్యాపిన్యేవముఖ్యామా
 ధవస్తు సామాన్యవాక్యాన్నిర్ణయంకుర్వన్నాంతపవ - అనంతప్రతస్య పురాణాంత
 రేష్వభావాన్నిబంధాంతేష్వభావాచ్ఛవచననిర్మూలమేవేతి - అథాగస్త్యార్థః -
 తత్కాలోప్రతహేమాద్రాభవిష్యే ॥ కన్యాయామాగతేసూర్యేఅర్వాగైస్తనప్త
 మేదినే । కన్యాయాంసమసుప్రాప్తేహ్యర్థ్యకాలోనివర్తతే ॥ తేనఉదయోత్తరమపి
 సప్తదినమధ్యేఇత్యర్థః - యత్పాద్యే ॥ ఆసప్తరాత్రాదుదయాద్యమస్యదాతవ్యమేత
 త్సకలంసరేణ - యావత్సమాస్సప్తదశాధనాస్యరథోర్ధ్వమప్యత్రవదంతికేచిత్ ॥
 యమశ్శాగస్త్యస్య - ఉదయకాలశ్చదివోదాసీయేఉక్తః ॥ ఉదేతియామ్యాంహరి
 సంక్రమాద్రవేరేకాధికేవింశతిమేహ్యగస్త్యః । ససప్తమేస్తంవృష సంక్రమాచ్ఛ
 ప్రయాతిగర్గాదిభిరభ్యభాణి ॥ అత్రవిధిర్విష్ణురహస్యే ॥ కాశపుష్పమయీంరమ్యాం
 కృత్వామూర్తింతువారుణేః ॥ ప్రదోషేవిన్యసేత్తాంతుపూర్ణంకుభేష్వలంకృతామ్ ॥
 కుంభస్థాంపూజయేత్తాంతుపుష్పధూపవిలేపనైః । దధ్యక్షతబలిందద్యాద్రాత్రోక్తు

ర్యాత్ప్రిజాగరమ్ || పూజాంచవక్ష్యమాణార్ఘ్యమంత్రేణకార్యమ్ || ప్రభాతేతాం
సమాదాయయాత్పుణ్యంజలాశయమ్ | నిశావసానేతాంపశ్యన్జలాంతేప్రతిమా
మునేః || అర్ఘ్యందద్యాదగస్త్యాయభక్త్యాసమ్యగుపాపితః || మాత్యేస్త్రమ్ || అం
గుప్యమాత్రంపురుషంతథైకసౌవణామత్యాయతభాహుదండమ్ || పూర్వంకాశమ
యీత్వమశక్తో || చతుర్భుజంకుంభముఖేనిధాయధాన్యానిసప్తాంకురసంయుతానిస
కాశపుష్పాక్షతసుక్తియుక్తమంత్రేణదద్యాద్ద్విజపుంగవాయ || ధేనుంబహుక్షీరవ
తీంచదద్యాత్సవస్త్రఘంటాభరణాంద్విజాయ || భవిష్యే || విరూఢైస్సప్తదానైశ్చ
వంశపాత్రనిధాపితైః | సౌవణాయూప్యపాత్రేణతామ్రవంశమయేనవా || మూర్ధి
స్థితేననమ్రేణజానుభ్యాం ధరణీంగతః || విష్ణురహస్యే || అగస్త్యఖనమానేతిపతన్మం
త్రమిమంమునేః | అఘ్నందద్యాదగస్త్యాయశూద్రేమంత్రవిధిస్త్యయమ్ || కాశ
పుష్పప్రతీకాశవహ్నిమారుతసంభవ | మిత్రావరుణయోఃపుత్రకుంభయోనేనమో
స్తుతే || వింధ్యవృద్ధిక్షయకరమేఘతోయవిషాపహ | రత్నవల్లభదేవేశలంకావాసన
మోస్తుతే || వాతాపీభక్షితోయేనసముద్రశిశిపితఃపురా | లోపాముద్రాపతిశ్చి
మాన్యోసాతస్సైనమోనమః || యేనోదితేనపాపానివిలయంయాంతిన్యాధయః | త
స్సైనమోస్త్యగస్త్యాయసశిష్యాయచపుత్రిణే || అగస్త్యఃఖనమానేతివిప్రఘ్నంవి
నివేదయేత్ | రాజపుత్రిమహాభాగేఋషిపత్నివరాననే || లోపాముద్రేనమస్తుభ్య
మఘ్నంమేప్రతిగృహ్యతామ్ | దత్తైవమఘ్నంకౌరవ్యప్రణిపత్యవిసర్జయేత్ ||
అర్చితస్త్యయధాశక్త్యానమోగస్త్యమహాపయే || ఐహికాముష్మికీందత్వాకా
ర్యసిద్ధింవజస్వమే || విసర్జయిత్వాగస్త్యంతంవిప్రాయప్రతిపాదయేత్ | అగస్త్యమే
మనస్థోస్తుఅగస్త్యోస్త్రిష్టః సేధితః || అగస్త్యద్విజరూపేణప్రతిగృహ్యతుసత్కృతః || దా
నమంత్రః || అగస్త్యస్సప్తజన్మాఘం నాశయిత్వా వయోరయమ్ | అతులంవిమ
లంసౌఖ్యంప్రయచ్ఛత్వంమహామునే || ప్రతిగ్రహమంత్రః - విష్ణురహస్యే || త్యజేద
గస్త్యముద్దిశ్యధాన్యమేకంఫలంరసమ్ | హూమంకృత్వాతతః పశ్చాద్వజయే
న్మానవఃఫలమ్ || హూమశ్చాఘ్నంమంత్రేణజ్యేనభవిష్యే || దత్వాఘ్నంస
ప్తవహాణి క్రమేణానేనపాండవ | బ్రాహ్మణస్సాచ్యచ్ఛతుర్దేదఃక్షుత్రియఃపృథివీం
పతిః || వైశ్యేచధాన్యనిష్పత్తిశ్శూద్రశ్చధనవాన్భవేత్ | యావదాయుశ్చయఃకుర్యా
త్సపరంబ్రహ్మగచ్ఛతి || ఇత్యగస్త్యఘ్నః - భాద్రపౌర్ణమాస్యాంప్రపితామహాత్మ
రాంస్త్రీనుద్దిశ్యశ్రాద్ధంకార్యం-తదుక్తంహేమాద్రాబంహమార్కండేయయోః ||
నాందీఋషానాగప్రత్యబ్ధంకన్యారాశిగతేరవౌ || పౌణమాస్యాంతుకతకవ్యం వ
రాహవచ్ఛనంయథేతి || నాందీముఖత్వంచోక్తంబ్రాహ్మే || పితాపితామహశ్చైవ

తథైవప్రవితామహః । త్రయోహ్యశ్వముఖాహ్యే తేవితరఃపరికిర్తితాః ॥ తేభ్యః
 పూర్వతరాయేచప్రజావంతస్సుఖై ధితాః । తేతునాందీముఖానాందీసమృద్ధిరితికథ్య
 తే ॥ ఏతచ్చప్రత్యబ్జమిత్యుక్తేః - పక్షశ్రాద్ధపక్షే సకృన్మహాలయపక్షేచావశ్యకమి
 తిప్రయోగపారిజాతే - అత్రమాతామహఅపికార్యాః ॥ పితరోయత్రపూజ్యంతేత
 త్రమాతామహఅపీఽఇతిధౌమ్యాక్తేః - పితృశబ్దస్యచజనకపరత్వైబహువచనవిరోధే
 నపితృభావాపన్నపరత్వాత్ - వాషి - కేతువచనాన్నివృత్తిః - నచజీవత్పితృకస్యాన్వ
 స్థకాయాం మాతృశ్రాద్ధేతదాపత్తిః - ఇష్టాపత్తేః - అతఏవనడక్తశ్రాద్ధేషున్వ
 మాతృ మాతామహయోర్దద్యాదితిమదనరత్నకాలాదశౌ - ఏతజ్జీవత్పితృకశ్రా
 ద్ధేవత్కృత్యః - కేచిత్తు - అజహల్లక్షణయాపిత్రాదయోయత్ర తత్రమాతామహః
 సైనాత్ర నేత్యాహుః - నచాత్రనామ్నానాందీ శ్రాద్ధధర్మాతిదేశః - .వైష్ణవా
 దిశబ్దవద్దేవతాపరస్యకర్మనామత్వాభావాత్ - నాపినాందీముఖత్వం పితృవిశేష
 ణం - పారిభాషికత్వాదితిదిక్ - తథానిణయదీపేగాగ్న్యః ॥ పౌర్ణమాసీషుసర్వా
 సునిసిద్ధంపిండపాతనమ్ । వజ్రయిత్యాప్రౌఢపదీయధాదర్శస్తథైవసేతి । ఇతికా
 లనిర్ణయసింధౌ, భాద్రపదమాసనిర్ణయః - కన్యాసంక్రమేపరాష్టోడశఘటికాఃపు
 ణ్యాః శేషంప్రాగ్వత్ - అథమహాలయః - తత్రపృథ్వీచంద్రోదయేవృద్ధమనుః ॥
 ఆపాఢీమవధింకృత్వాపంచమంపక్షమాశ్రితాః । కాంతుంతిపితరఃక్లిష్టా అన్నమవ్య
 న్వహంజలమ్ ॥ కన్యాయోగేపుణ్యతమత్వమాహ - శాశ్వతానిః ॥ కన్యాస్థారా
 నితఃపక్షసంస్కృతంతంపుణ్యముచ్యతే॥ఇతి - అత్రవిశేషమాహవృద్ధమనుః । మధ్యే
 వాయదివాప్యంతేయత్రకన్యాంప్రజేద్రవిః । సపక్షసకలశ్చేష్టశ్శాన్ధిషోడశకం
 ప్రతి ॥ తథాబ్రహ్మాండమార్కండేయయోః ॥ కన్యాగతేనవితరిదినానిదశపంచచ ।
 పార్వణేనేహవిధినాశ్రాద్ధంతత్రవిధీయతే ॥ తథాతత్రైవషోడశదినాన్యక్తాని ॥
 కన్యాగతేనవితరియాన్యహానితుషోడశ । ఋతుభిస్తానితుల్యానిదేవనారాయణో
 బ్రవీత్ ॥ అత్రహేమాద్రః - షోడశత్వంత్రేధావ్యాచఖ్యా - తిథివృద్ధ్యాపక్షస్య
 షోడశదినాత్మకత్వైశ్రాద్ధవృద్ధ్యర్థమేకఃపక్షః - భాద్రపదపూర్ణిమయాసహేతిద్వితీ
 యః - అశ్వింశతుక్లప్రతిపదాసహేతితృతీయః - అంత్యఏవతుయుక్తః ॥ అహష్టోడశ
 కంయత్తుశుక్లప్రతిపదాసహ । చంద్రక్షయావిశేషేణసాపిదర్శాత్పిక్వాస్మృతేతిదేవ
 లోక్తేః - తత్రపంచపక్షాః - తదుక్తంహేమాద్రాబ్రాహ్మే ॥ ఆశ్వయుక్పృష్ఠప
 క్షేతుశ్రాద్ధంకార్యందినేదినే । త్రిభాగహీనంపక్షంవాత్రిభాగంత్యర్థమేవవా ॥ దినే
 దినేతిపక్షపర్యంతత్త్వముక్తం - త్రిభాగహీనమితిపంచమ్యాదిపక్షః - త్రిభా
 గమితిదశమ్యాదిపక్షః - త్రిభాగహీనమితిచతుర్దశీసహితప్రతిపదాడిచతుష్టయవర్జ

నాభిప్రాయేణేతికల్పతరుః - అత్రదిసపదంతిధిపరంవీప్సయాతత్పక్షీయ తిధిత్వంశ్రా
 ధ్వ్యావ్యతావచ్ఛేదకం - తేనపంచదశతిధివ్యాపిశ్రాద్ధంసిద్ధ్యతి - తేనచతుర్దశీనిపె.
 ధోఽన్యకృష్ణపక్షపరతిగౌడాః - తన్ను || శ్రాద్ధంశస్త్రుహతస్యైవచతుర్దశ్యాం
 మహాలయే || ఇత్యాదివిరోధాత్ - యచ్చ - కశ్చిత్పూర్ణాప్రత్యయలోపేనతృతీ
 యభాగహీనం పక్ష్యాదిపక్షంతృతీయభాగ మేకాదశ్యాదితదర్థం త్రయోదశ్యాది
 ఉత్తరోత్తరంలఘుకాలోక్తేరితి - తన్ను - గౌతమాదిపంచనమూలకల్పనాలాఘ
 వాత్ - పక్షమిత్యనన్వయాపత్తేశ్చ || పంచమ్యూర్ధ్వంచత్రతాపిదశమ్యూర్ధ్వం
 తతోస్యతీతివిష్ణుధర్మోక్తేః - షష్ఠ్యాద్యేకాదశ్యాదిపక్షావపిజ్ఞేయావితితత్త్వం -
 కాలాదేశేపి || షష్ఠ్యాద్యదిచదర్శాంతంపంచమ్యాదిదిగాదిచ | అష్టమ్యాదియ
 ధాశక్తికుర్యాదాపరపక్షికమ్ || షష్ఠాదిఃప్రతిపత్ - దిక్షదశమీ - దర్శాంతమితి
 సర్వత్ర-గౌతమోపి- అథాపరపక్షేశ్రాద్ధంపితృభ్యోదద్యాత్పంచమ్యాదిదర్శాంతమ
 ప్తమ్యాదిదశమ్యాదిసర్వస్మింశ్చేతి- తత్రైకస్మిన్నపిదినేశ్రాద్ధముక్తంహేమాద్రానా
 గరఖండే || ఆషాఢ్యాఃపంచమేపక్షేకన్యాసంస్థేదివాకరే యోనైశ్రాద్ధంసరఃకుర్యా
 దేకస్మిన్నపివాసరే || తస్యసంవత్సరంయావత్సంతప్రప్తాఃపితరోధువమితి - అత్రశ
 క్తాశక్తపరావ్యవస్థేతిప్రాంచః | తన్ను - తద్వాచకపదాభావాత్ - నత్రయోదశ్యా
 దిపక్షుపనిత్యః తత్రైవనిందాశ్రుతేః - బ్రాహ్మే || ఏవకారేణతస్యైవపంచమప
 క్షయోగవ్యవచ్ఛేదోక్తేరిగౌడాః - తన్ను - ఏకస్మిన్నపీతివిరోధాత్ - తేనఫల
 భూమార్థినాన్యానికార్యాణీతితత్త్వం - తత్రచతుర్దశీశ్రాద్ధాభావేపంచమ్యాదిదశ
 మ్యాది షష్ఠాతత్పక్షేషష్ఠ్యాద్యేకాదశ్యాదికౌ - ఏవంచతుర్దశ్యభావేద్వాదశ్యాదిః
 తత్పక్షేత్రయోదశ్యాదిరితివ్యవస్థా - విధవాయాస్తువిశేషస్మృతినంగ్రహే || చ
 త్వారఃపార్వణాఃప్రోక్తా విధవాయాస్సదైవహి | స్వభర్తృశ్వశురాదీనాంమాతాపి
 త్రోస్తథైవచ || తతోమాతామహానాంచశ్రాద్ధదానముపక్రమేత్ || తథా || శ్వ
 శ్రూణాంచవిశేషేణమాతామహ్యస్తథైవచేతి || అశక్తౌతుస్త్పతిరత్నావశ్యాం ||
 స్వభర్తృప్రభృతిత్రిభ్యస్సపితృభ్యస్తథైవచ | విధవాకారయేచ్ఛాధిగ్రంథయా
 కాలమతంద్రితా || విధవాస్వయంసంకల్పంకృత్వాన్యద్భాగ్దాహ్మణద్వారాకారయేది
 త్యుక్తం - ప్రయోగపారిజాతే - సకృన్మహాలయేచవర్జ్యతిధ్యాద్యుక్తం - పృథ్వీ
 చంద్రోదయప్రయోగపారిజాతాదిషు || వసిష్ఠః || నందాయాంభార్గవదినేచతుర్ద
 శ్యాంత్రిజన్మనుషషుశ్రాద్ధంసకుర్వీతగృహీపుత్రధనక్షయాత్ || జన్మభంతత్పూర్వో
 త్తరేచత్రిజన్మాని - వృద్ధగార్గ్యః || ప్రాజాపత్యేచపౌష్ణేచపిత్రేభార్గవేతథాయ
 స్తుశ్రాద్ధంప్రకుర్వీతతస్యపుత్రోవివశ్యతి || ప్రాజాపత్యంరోహిణీ - పౌష్ణంరేవతీ -

పితృమఘా - అన్యన్యప్రత్యరాదీనితత్రైవజ్ఞేయాని - కేచిత్తు || సందాశ్వకా
 మరవ్యారభృగ్వగ్నిపితృకాలభే | గంజేవైధృతిపాతేచపిండాస్త్యాజ్యాన్సుతేపుభిరి
 తిసంగ్రహాత్ - సందాప్రతిపత్త్యేకాదశ్యః - అశ్వస్సప్తమీ - కామస్త్రయో
 దశీ - అరోభామః - భృగుశ్శుక్రః - అగ్నిభంకృత్తికా - కాలభంభరణీ - అత్ర
 పిండాస్త్యాజ్యాఇత్యాహః - తత్రమూలంమృగ్యం-ఏతచ్ఛసకృన్మహాలయవిషయం||
 సకృన్మహాలయేకామ్యేపునశ్చాగ్ధేభిలేషుచ | అతీతవిషయేచైవసర్వమేతద్విచింత
 యేదితిపృథ్వీచంద్రోదయే నారదోక్తేః - అస్యాపవాతౌహేమాద్రా పృథ్వీచం
 ద్రోదయేచ || అమాపాతేభరణ్యాంచద్వాదశ్యాంపక్షమధ్యకే | తథాతిథించనక్ష
 త్రంవారంచనవిచారయేత్ || పరాశరమాధవీయేమదనపారిజాతాదిషుచైవనిర్ణయదీ
 పికాయాంతు - పితృమృతాహేనిషిద్ధినేపిసకృన్మహాలయఃకార్యఇత్యుక్తం || ఆమా
 ధ్యాపంచమేపక్షేకన్యాసంస్థేవాకరే | మృతాహనిషితుర్యోవైశ్రాద్ధండాన్యతి
 మానవః || తస్యసంవత్సరం యావత్సంతృప్తాఃపితరోధృమమితి నాగరఖండోక్తేః ||
 యాతిధిర్యస్యమాసస్యమృతాహేతుప్రవర్తతే | సాతిథిఃపితృపక్షేతుపూజనీయా
 ప్రయత్నతః || తిథిచ్ఛేదోనకర్తృప్యావినాశౌచంయదృచ్ఛయాపిండశ్రాద్ధంచకర్త
 వ్యంవిచ్ఛిత్తినైవకారయేత్ || అశక్తఃపక్షమధ్యేతుకరోత్యేకదినేయదానిషిద్ధేషిదినే
 కుర్యాత్పిండదానంయథా విధీతికాత్యాయనోక్తేశ్చ- అత్రమూలంచిత్యం - తథా
 పక్షశ్రాద్ధకరణేపినందాదిషు పిండనిషేధయిత్యాహ - పరాశరమాధవీయేకా
 ప్లాజనిః || సభస్యస్యాపరేపక్షేశ్రాద్ధంకార్యందినేదినే || చైవసందాదివర్జ్యంస్యాచై
 వనింద్యాచతుర్దశీతి || అత్రశ్రాద్ధమిత్యేకవచనాద్దినేదిశితివీప్సవశాచ్ఛ || సోమ
 యాగవదేకస్యాభ్యాసేనైకప్రయోగపరమిదం - అతః || ప్రతిపత్ప్రభృతిష్యేకాం
 వర్జయిత్వాచతుర్దశీమితియాజ్ఞవల్క్యేయంప్రయోగభేదపరం - నతుపంచమ్యాదిప
 క్షవిషయం - ప్రతిపత్ప్రభృతిష్యితివిశిష్టోక్తేః - నిర్ణయదీపేపృథవీచంద్రోదయే
 మదనపారిజాతేచైవం - అన్యకృష్ణపక్షపరయాజ్ఞవల్క్యేయం - ఏతత్పరత్వేనైవ
 నింద్యాచతుర్దశీవిరోధాదితిగాడాః - తన్న || శ్రాద్ధంశస్త్రుహతస్యైవచతుర్దశ్యాం
 మహాలయఇతివిరోధాత్ - తత్త్వంతు || తిథినక్షత్రవారాదినిషేధోయఉదాహృ
 తః | సశ్రాద్ధేతన్నిమితైస్యాన్నానుషంగకృతేహ్యసా | ఇతివిరోధాసీయేవృద్ధగాగ్గ్యో
 క్తేస్తన్నిమితైపక్షాంతరేచజ్ఞేయః - సకృన్మహాలయేతువచనాన్నిషేధః - అన్య
 త్రనకోపినిషేధః - కాప్లాజనిస్మృతేరితి - అత్రోనందాదాసపిండకశ్రాద్ధేపుత్రవ
 తోప్యధికారః - అత్రిరపి || మహాలయేక్షయాహేచదర్శేపుత్రస్యజన్మని | తీర్థేషి
 నిర్వపేత్పిండాన్రవివారాదికేష్వపి || పూర్వోక్తనందాదినిషేధస్తుమృతాహేతికమేష

కృన్మహాలయేపార్ణమాస్యాదిమృతశ్రాద్ధేతన్నిమిత్రేచజ్ఞయః - యత్తుస్మృత్యర్థసా
 రే || వివాహవ్రతచూడాసువర్షమర్ధంతదర్ధకమ్ | పిండదానంమృదాన్నానంనకు
 గ్యాత్తిలతర్పణమితి || తస్మాత్తాపవాదోదివాదాసీయ బృహస్పతిః || తీర్థేనంవత్స
 రేప్రేతే పితృయాగేమహాలయే | పిండదానంప్రకుర్వీత యుగాదిభరణీమఘే || మ
 హాలయే గయాశ్రాద్ధే మాతాపిత్రోక్షయమాని | కృతోద్వాపహూపికుర్వీత పిం
 డనిర్వపణంసదేతి || నిర్ణయదీపేతునండాదినిషేధః - వ్రత్యహాభిన్నశ్రాద్ధవిషయః -
 షోడశాహ వ్యాపిశ్రాద్ధ ప్రయోగైకత్వేతువ్రత్యహం పిండదానంకార్యమేత్యు
 క్తం - తదయమర్ధస్సంపన్నః - షోడశాహవ్యాపి శ్రాద్ధైకేన పిండనిషేధః -
 మృతాహేపకృన్మహాలయేతి తథా ఇతికేచిత్ - తత్రాపినిషెధస్తుయుక్తః - వ్రత్య
 హంశ్రాద్ధభేదేపివ్యతీపాతాదాతథా - అన్యత్రమృతాహాతిక్రమేమహాలయాతిక్ర
 మేచపిండనిషేధఇతి - సన్యాసి నాంతుద్వాదశ్యాంశ్రాద్ధంకార్యం || యతీనాంచవ
 సస్థానాంవైష్ణవానాంవిశేషతః | ద్వాదశ్యాంవిహితంశ్రాద్ధంకృన్మహాలయేతివిశేషతః | ఇతి
 పృథ్వీచంద్రోదయేసంగ్రహేనాక్షే - అత్రపక్షశ్రాద్ధాకరణేగాణకాలమాహ -
 హేమాద్రాయమః || హంసేకన్యాసువర్షాస్థేశాకేనాపిగృహేవసత్ | పంచమ్యో
 రంతరేదద్యాదుభయోరపిపక్షయోః || ఆశ్విన్కృన్మహాలయేపంచమ్యోర్మధ్యగత్యర్థః -
 తత్రాప్యసంభవేభవిష్యే || యేయందీపాన్వితారాజన్యాతాపంచదశీభువి | తస్యాం
 దద్యాన్న చేద్దత్తంపితృణాంవైమహాలయే తత్రాప్యసంభవేభారతే || యావచ్చక
 న్యాతులయోక్రమాదాస్తేదివాకరః | శూన్యంప్రేతపురంతావద్వృక్షిచయావదా
 గతః || బ్రాహ్మే || పృచ్ఛికేసమతిక్రాంతేపితరోదైవతైస్సహ | నిశ్వస్యప్రతిగచ్ఛం
 తిశాపందత్వాసుదారుణమ్ | యత్తుజాతుకర్ణ్యః || ఆకాంక్షంతిన్మపితరః పంచమంపక్ష
 మాశ్రితాః | తస్మాత్తత్రైవదాతవ్యందత్తమన్యత్రనిష్ఫలమితి || తత్ఫలాతిశయ
 హనిపరమ్ - కన్యాంగచ్ఛతువానవేతితురీయపాదేవాపారః తేన కన్యాయోగేప్రాశ
 స్త్యమాత్రం - అత్రశ్రాద్ధవివేకోక్తంశ్రాద్ధద్వయంహేయం - ఇదంచశ్రాద్ధమన్నే
 నైవకార్యంనామాన్నాదినా || మృతాహంచనపిండంచగయా శ్రాద్ధంమహాల
 యమ్ | ఆపన్నీపిసకుర్వీతశ్రాద్ధమామేనకర్న్చిత్ || ఇతిస్మృతిదర్పణేగాలహోక్షే - అ
 ధాత్రదేవతాస్సంగ్రహే || తాతాంబాత్రితయంసపత్నీజననీమాతామహాద్విత్రయం
 సప్త్రీస్త్రీతనయాదితాతజననీస్వభ్రాతరస్త్రీస్త్రీయః | తాతాంబాత్మభగిన్యప
 త్యధవయుజ్జాయాపితాసద్గురుశ్శిష్యాప్తాః పితరోమహాలయవిధాతీర్థతథాతర్పణే || అ
 స్యార్థః - తాతత్రయాపితృత్రయాఅంబాత్రయాచస్మృత్యర్థసారేపి || మహాలయే
 మాతృశ్రాద్ధంపుధక్ష్పితమితి - అత్రవిశేషఃస్మృతిదర్పణేగాలహః || అనేకామా

తరోయస్యశ్రాద్ధేచాపరపక్షికే । అర్ఘ్యదానంపుధక్కుర్యాత్పిండమేకంతునిర్వ
 పేత్ ॥ జీవన్మాతృకస్తు ॥ సాపత్న్యమాతురేకోద్దిష్టంకుర్యాన్నపార్వణమ్ ॥ శ్రా
 ద్ధందీపకళికాయాంతుపార్వణముక్తం - అన్వష్టక్యంచయన్మాతుర్గయాశ్రాద్ధంమహా
 లయమ్ । పితృపత్నీషుచశ్రాద్ధంకార్యంపార్వణవద్భవేదితిబృహస్పనిమాత్రేః- సస్త్రీ
 తిమాతామహానాంసపత్నీకత్వేవివిధవేసతిమాతామహీనాం పృథక్కార్యం॥మహా
 లయెగయాశ్రాద్ధేవృద్ధాచాన్వష్టకానుచ । జ్ఞేయంద్వాదశదైవత్యంతీర్థైవౌష్ణేమ
 ఘానుచేతినిగమోక్తేః - హేమాద్రుమతేత్వత్రనవదైవత్యమేవ ॥ మహాలయెగయా
 శ్రాద్ధేవృద్ధాచాన్వష్టకానుచ । నవదైవత్యమత్రేష్టంశేషంపాత్యైరుషంవిదురితివి
 ఘ్నధర్మోక్తేః - తాతభ్రాతృపితృవ్యః - జననీభ్రాతృమాతులఃతత్ (స్త్రీయః- పితృ
 వ్యస్త్రీ)మాతులానీభ్రాతృర్దాయః-పితృవ్యస్సమాతృస్ససృస్సభగినోపత్యభర్తృ
 యుక్తాః- తేనసాపత్యాయైసధవాయైఇతిప్రయోగోజ్ఞేయః-ఏతాసుసతీషుసతద్భర్తృ
 దేర్దానం - ద్వారలోపాత్ - జాయాపితాశ్వశురః - శ్వశ్రూరప్యతోపలక్య -
 అత్రమూలంస్మృతించంద్రికాయాంజ్ఞేయం - అత్రపార్వణైకోద్దిష్టవ్యపథోక్తాహే
 మాద్రాపురాణాంతరే ॥ ఉపాధ్యాయగురుశ్చశ్రూపితృవ్యాచార్యమాతులాః! శ్వ
 శురభ్రాతృతత్పుత్రపుత్రర్విక్లిప్తవ్యపోషకాః ॥ భగినీస్వామిదుహితృజామాతృభ
 గినీనుతాః । పితరాపితృపత్నీనాంపితృర్కాతుశ్చయాస్వసా ॥ సఖద్రవ్యదశిష్యాద్యా
 స్తీర్థేచైవమహాలయే । ఏకోద్దిష్టవిధానేనపూజనీయాఃప్రయత్నతఃఇతి॥ ఇతరేషాంపి
 త్రాదీనాంపార్వణమర్థసిద్ధం - అత్రక్రమాన్యత్వేప్యాచారాద్వ్యవస్థా - అశక్తౌతు
 పృథివీచంద్రోదయచతుర్వింశతిమతే ॥ ఏకస్మిన్బ్రాహ్మణేసర్వానాచార్యాదీన్పి
 పూజయేత్ । దశద్వాదశవాపిండాస్తద్వాదకరణంనతు ॥ ఏకోద్దిష్టస్వరూపంచా
 హయాజ్ఞవల్క్యః ॥ ఏకోద్దిష్టందేవహీనమేకామ్యైకపవిత్రకమ్ । అవాహనాన్న
 కరణరహితంత్యపసవ్యవదితి ॥ అత్రైకపాకోవైశ్వదేవతంత్ర పిండంబహ్నిశ్చైకమితి
 స్మృత్యర్థసారేడుక్తం-అత్రపాణిహూమఃపిండాశ్చాత్రద్విజాంతికఇత్యాహప్రయో
 గపారిజాతేఽచార్యః ॥ కామ్యమభ్యుదయేష్టమ్యామేకోద్దిష్టమధాప్తమమ్ । చతు
 ర్వైషుకరేహూమఃపిండాశ్చాత్రద్విజాంతికఇతి - పార్వణైకోద్దిష్టయోస్సమాన
 తంత్రత్వేతులగ్నిసమీపవ - అత్రధులిలోచనావైశ్వదేవా ॥ అపికన్యాగతేనూ
 ర్యేకామ్యేచధులిలోచనాఇతి - హేమాద్రావాదిత్యపురాణాత్ - అత్రప్రతిదినం
 భిన్నప్రయోగత్వాద్దక్షిణాభేదోవా ప్రయోగైశ్చాదంతే ఏవవాదక్షిణేతిహేమా
 ద్రాడుక్తం-ఏతచ్చసన్నస్తపితృకాదినాజీవత్పితృకేణాపికార్యం॥ వృద్ధాతీర్థేచన
 స్యస్తేతాతేచపతితేనతి । యేభ్యఏవపితాదహ్యాత్యైభ్యోదద్యాత్స్వయంసుతఃఇతికా

త్యాయనోక్తేః ॥ యత్తుకౌండిన్యః॥దర్శశ్రాద్ధంగయాశ్రాద్ధంశ్రాద్ధంచాపరపక్షికమ్॥
 నజీవత్పితృకఃకుర్యాత్తిలైస్తర్పణమేవచేతి ॥ తత్సన్న్యస్తపిత్రాద్యతిరిక్తవిషయం-
 కామ్యశ్రాద్ధపరంవా - అత్రబహువక్తవ్యం - శ్రీపితృకృతజీవత్పితృకనిర్ణయజ్ఞే-
 యం - ఏతచ్ఛ్రీవత్పితృకేణపిండరహితంకార్యం॥ ముండనంపిండదానందప్రేతకర్మ-
 చసర్వశః - నజీవత్పితృకః కుర్యాద్ద్వైతీపతిరేవచేతిదక్షేణతస్యపిండనిషేధాత్ -
 అన్వస్తకృతమాత్మవాగ్ని కాదాతువచనాద్భవతీతివత్క్యమః - తథాఛాగలేయః ॥
 పిండోయత్రనివర్తేతమఘాదిషుకథంచన । సాంకల్పంతు తదాకార్యంనియమాద్భృ-
 హ్మవాదిభిః ॥ సాంకల్పస్వరూపంచవత్సృతే - అత్రశ్రాద్ధాంగతర్పణంపక్షశ్రాద్ధేప్ర-
 తిదనంశ్రాద్ధోత్తరం - సకృన్మహాలయేతుపరేహ్నికార్యం - తదుక్తంనారదీయ -
 పక్షశ్రాద్ధయదాకుర్యాత్తర్పణంతుదినేదినే । సకృన్మహాలయేచైవపరేహనితిలోద-
 కమ్ ॥ గర్గోపి ॥ పక్షశ్రాద్ధేహిరణ్యేచఅను వ్రజ్యతిలోదకమితి॥ తథాప్రయోగపా-
 రిజాతేగర్గః ॥ కృష్ణేభాద్రపదేమాసిశ్రాద్ధంప్రతిదినంభవేత్ । పితౄణాంప్రత్యహం-
 కార్యంనిషిద్ధాహేపితర్పణమ్ ॥ సకృన్మహాలయేశ్వస్సన్న్యదస్తకాస్వంతపవహి ॥ ఇ-
 దంనిషిద్ధదినేపి కార్యం॥ తిథితీర్థ విశేషేషుకార్యం ప్రేతేచసర్వదా ॥ ఇతి ॥ స్మృ-
 త్యర్థసారోక్తేః ॥ తీర్థైతిథివిశేషచగయాయాం ప్రేతపక్షకే । నిషిద్ధేపిదినేకుర్యా-
 త్తర్పణం తిలమిశ్రితమితిస్మృతి రతావశ్యాంవచనాచ్చ - ఏతచ్ఛ్రాద్ధంమ-
 లమాసేనకార్యం - తదాహభృగుః ॥ పృథ్విశ్రాద్ధంతథాసోమ మగ్న్య-
 ధేయంమహాలయమ్ । రాజాభిషేకం కామ్యంచనకుర్యాద్భానులక్ష్మితగ్నితి ॥
 హేమాద్రావాణాగరఖండే ॥ నభోవాధనభస్యనామలమాసోయదాభవేత్ । సప్త-
 మఃపితృపక్షస్సన్న్యదన్యజైవతుపంచమః ॥ ఏతచ్ఛ్రీతోమణిరణేప్రథమాభైకృతా-
 కృతమితిత్రిస్థలీసేతౌభట్టః - ఇదంచనిత్యంకామ్యంచ ॥పుత్రానాయుస్తథారోగ్య-
 మైశ్వర్యమతులంతథా । ప్రాప్నోతిపంచమేదత్వాశ్రాద్ధం కామన్సుపుష్కలానితి-
 జాబాల్యుక్తేః ॥ వృశ్చికేసమతిక్రాంతేపితౄకౌదైవతైస్సహ । నిశ్శ్వస్యప్రతిగచ్ఛం-
 తిశాపందత్వాసుదారుణమితికాష్టాజనివచనాచ్చ - తదతిక్రమేప్రాయశ్చిత్తము-
 క్తమృగ్విధానే ॥ దురోఅశ్వస్యమంత్రంచదశమాసంద్విమాసయోః॥ మహాలయం-
 యదాన్యూనంతదాసంపూర్ణమేతితదితి ॥ ద్విమాసయోఃకన్యాతులయోమహా-
 లయశ్రాద్ధయదాహేనమిత్యర్థః - అత్రభరణ్యాంశ్రాద్ధమితిప్రశస్తం- తదుక్తంపు-
 థివచంద్రోదయేమాత్యే ॥ భరణీపితృపక్షేతుమహాతీపరికిరీతా । అస్యాంశ్రా-
 ద్ధం కృతంయేన సగయాశ్రాద్ధకృద్భవేత్ ॥ పృథివీచంద్రోదయేశ్రీధరీయేబృహస్ప-
 తిః॥నభస్యాపరపక్షస్యద్వితీయాయదియామ్యభేత్పతీయాచాగ్నితారాభిస్సహితాప్రీ

తిదాపితుః ॥ ఏతత్పక్షేషస్త్రియోగవిశేషేణకపిలాసంజ్ఞా - తదుక్తంవారాహే ॥ స
భస్య కృష్ణపక్షేతురోహిణీపాతభూసుతైః । యుక్తాషస్త్రిపురాణజ్ఞైఃకపిలాపరికీర్తితా
తా ॥ ప్రత్యోపవాసనియమైర్భాస్కరంతత్రపూజయేత్ । కపిలాంచద్విజాగ్ర్యాయ
దత్వాక్రతుఫలంభేత్ ॥ పురాణసముచ్చయే ॥ భాద్రేమాస్యసితేపక్షేభానాచైవ
కరేస్థితే । పాతేకుజేచగోహిన్యాంసాషస్త్రికపిలాభవేత్ ॥ అత్రదశాంతత్వేనమ
హాలయోభాద్రపదకృష్ణపక్షోజ్ఞేయఇత్యుక్తం నిణాయామృతేహేమాద్రాచ -
హస్తార్కస్తుఫలాతిశయాద్ధః ॥ సంయోగేతుచతుశాంవైనిద్దిప్తా పరమేష్ఠినేతిత
త్త్రైవోక్తేః - అత్రవిశేషోహేమాద్రాస్కాండే ॥ దేవదారుంతభోశీరం కుంకుమై
లామనశ్శిలామ్ । పత్రకంపద్మకంయప్తిమధుగవ్యేనపేషయేత్ ॥ క్షీరేణాలోఽద్యుక్
లేనసన్నానంకుర్యాత్సమంత్రకమ్ । ఆపస్త్యమసిదేవేశజ్యోతిషాంతిరేవచ । పా
పనాశయమేదేవవాఙ్మనఃకాయకర్మజమ్ । పంచగవ్యకృతస్నానఃపంచభంగైస్తు
మార్జయేత్ ॥ పంచభంగైఃపంచపల్లవైఃతథా ॥ రత్నైర్నానావిధైర్ద్యుక్తంసావర్ణం
కారయేద్రవిమ్ । శక్తితస్తుపలాదూర్ధ్వంతదర్ధంకషణతోపివా ॥ సౌవణ్యమరుణం
కుర్యాన్నాకాంచైవతధారథమ్ ॥ తథా ॥ అల్పవిత్తోపియఃకశ్చిత్తోపికుర్యాదిమం
విధిమ్ ॥ ప్రభాసఖండే ॥ స్థాపయేదప్రణంకుంభం చందనోదకపూరితమ్ । రక్తవ
స్త్రయగచ్ఛన్నంతామ్రపాత్రేణసంయుతమ్ ॥ రథోరాకృతఫలస్సైవపకచక్రస్సుచి
త్రితః ॥ సౌవణ్యపలసంయుక్తాం మూర్తింసూర్యస్య కారయేత్ ॥ తతః సూ
ర్యంకపిలాంచ షోడశోపచారైః సంపూజ్యదద్యాత్ - దివ్యమూర్తిర్జగచ్ఛత్యు
ర్ద్వాదశాత్కాదివాకరః । కపిలాసహితో దేవ్రామమముక్తిం ప్రయచ్ఛతు ॥ య
స్మాత్త్వంకపిలేపుణ్యా సర్వలోకస్యపావనీ ॥ ప్రదత్తాసహసూర్యేణమమముక్తి
ప్రదాభవేతి ॥ విశేషాంతరంతత్త్రైవజ్ఞేయమితిదిక్ - ఇయమేవచంద్రవస్త్రి - సాచం
ద్రోదయవ్యాపిన్గ్రాహ్య - ఉభయత్రతథాత్వేపూర్వా - తదుక్తంభవిష్యే ॥ త
ద్వద్భాద్రపదేమాసిషష్ఠ్యాంపక్షేసితేతరే । చంద్రవస్త్రివ్రతంకుర్యాత్పూర్వవేదః
ప్రశస్యతే ॥ చంద్రోదయేయదాషష్ఠి పూర్వాష్టాచాపరేహని । చంద్రవస్త్రిసి
తేపక్షేనైవ్రాపోష్యాప్రయత్నతః - అష్టమ్యామాశ్వలాయనేనమఘావర్షసం
జ్ఞంశ్రాద్ధముక్తం - ఏతేనమాఘ్యావషణ్ప్రౌఢపద్యాఅపరపక్షేఇతి - ఇదంస
ప్తమ్యాదిషుత్రిష్యహస్సుకార్యమితిసారాయణవృత్తిః - హరదత్తస్తుమఘాయుక్త
వషణ్సుభవంత్రయోదశీశ్రాద్ధమితివ్యాచక్ష్యా - పృథ్వీచంద్రోదయేబ్రాహ్మే ॥
ఆమాఘ్యాపంచమేపక్షేగయామధ్యాష్టమిస్సృతా ॥ త్రయోదశీగజచ్ఛాయాగయా
తుల్యాతుపైతృకే ॥ ఆశ్వింశకృష్ణాష్టమ్యాంమహాలక్ష్మీవ్రతమ్ - తత్రనిర్ణయాయుతే

పురాణసముచ్చయే || శ్రియోర్చనంభాద్రపదేసితాష్టమింప్రారభ్యకన్యామగతేచ
 సూర్యే । సమాపయేత్తత్రతిథౌచయావత్సర్వస్తుపూర్వార్థగతోయువత్యాఇతి-
 తత్రైవ || కన్యాగతేర్కేప్రారభ్యకర్తవ్యంనశ్రియోర్చనమ్ । హస్తప్రాంతదశఘ్నే
 ర్కేతద్వితంససమాపయేత్ || పూజనీయాగృహస్థానామష్టమిప్రావృషిశ్రియః ।
 దోషైశ్చతుర్థిస్సంయుక్తాసర్వసంపత్కరీతిథిః || తథా || పుత్రసాభాగ్యరాజ్యాయు
 ర్నాశినీసాప్రకీర్తితా । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనత్యాజ్యకన్యాగతేరవౌ || విశేషే
 ణపరిత్యాజ్యనవమీదూషితాయదీతి || దోషచతుష్టయంతత్రైవౌక్తం || త్రిదినే
 చావమేచైవలప్తమింనోపవాసయేత్ । పుత్రహాసవమీవిధాన్వస్మీహస్తార్థగేర
 వౌవితి || త్రిదినావమదినలక్షణంచరత్నమాలాయా || యత్రైకస్సస్మృతతిథిద్వ
 యావసానంవారశ్చేదవమదినంతదుక్తమార్యైః । యస్సర్వాద్భవతితిథిస్త్రీయస్య
 చాహ్నుంత్రిద్యుస్సృక్-ధితమిదంద్వయంచనేష్టమ్ || ఏతేచనకేవనిషధాఃప్రథమా
 రంభవిషయాః - మధ్యేతుసతిసంభవేజ్ఞేయాః - వ్రతస్యపోడశాబ్దనాధ్యత్యేనమ
 ధ్యేత్యాగాయోగాత్ - ఇయంచంద్రోదయవ్యాపినీగ్రాహ్య - తత్రైవపూజాద్యు
 క్తేః - పరదినేచంద్రోదయాదూర్ధ్వంత్రిముహూర్తవ్యాపిత్యేవరైవకార్యా - అన్వ
 ధాపూర్వైః || పూర్వావాపరవిధౌవాగ్రాహ్యచంద్రోదయేనదాత్రిముహూర్తాపినా
 పూజ్యాపరతశోర్ధ్వగామినీతిమదనరత్నేనిర్ణయామృతేచసంగ్రహాత్కైః || అర్ధరా
 త్రమతిక్రమ్యవర్తతేయోత్తరాతిథిః । తదాతస్యాంతిథౌకార్యంమహాలక్ష్మీవ్రతంసదే
 తివచనాచ్ఛేతినంతేషః || ఇతిమహాలక్ష్మీవ్రతనిర్ణయః—అథనవమ్యామన్వష్టకాశ్రా
 ధ్ధం-తత్రకాత్యాయనః || అన్వష్టకాసునవభిఃపిండైశ్శార్ధముదాహృతమ్ । పితృదిమా
 తృమధ్యంచతతోమాతామహంతకమ్ || పృథ్వీచంద్రోదయేబ్రహ్మంజే || పితృణాంప్ర
 థమందద్యాన్మాతృణాంతదనంతరమ్ || తతోమాతామహానాంచఅన్వష్టక్యేక్రమః
 స్మృతః || శ్రాద్ధహేమాద్రాఢాగలేయః || కేవలాస్తుక్షయేకార్యావృద్ధావాదాప్రకీర్తి
 తాః || అన్వష్టకాసుమధ్యస్థానాంత్యాకార్యాస్తుమాతరః || దీపికాయాంతు-మాతృశ్రా
 ధ్ధమాదాకార్యమిత్యుక్తం || మాతృయజనంత్యన్వష్టకాస్వాదితఇతి హేమాద్రా-
 బ్రాహ్మేపి || అన్వష్టకాసుక్రమశోమాతృపూర్వంతదివ్యతఇతి - అత్రశాఖాభేదే
 నవ్యవస్థేతిపృథ్వీచంద్రోదయః - జీవత్పితృకవిషయమినిర్ణయదీపః - ఇదంచజీవ
 త్పితృకేణాపికార్యం । తదుక్తంనిర్ణయామృతేమైత్రాయణీయపరిశిష్టే || అన్వష్టక్యం
 గయాప్రాప్తసత్యాంయచ్చమృతేహని । మాతుశ్శార్ధంసుతఃకుర్యాత్పితర్యపిచజీ
 వతి || యద్యపిజీవత్పితృకస్యపంచాన్వష్టకా - అవశ్యంకర్తవ్యః - తథాప్యశక్తి
 స్యేయమావశ్యకీ || ప్రౌఢపద్యష్టకాభూయః - పితౄలోకభవిష్యతీతిహేమాద్రా

పాదోక్తేః || సర్వాసామేవమాతృణాం శ్రాద్ధంకన్యాగతేరహ || సవమ్యాంహిప్ర
 దాతన్యంబ్రహ్మలబ్ధవరాయతః ఇతిసూతేనావశ్యకత్వోక్తేశ్చ - అత్రసర్వాసాం ఇత్యు
 క్తేః స్వమాతరిజీవంత్యామపినపత్నమాతృభ్యోదద్యాత్ - తస్మిన్జనేనతితస్యైతా
 భ్యశ్చదద్యాదిత్యుక్తం - జీవత్పితృకనిర్ణయేగురుభిః - అత్రసర్వాసాంనామనిర్దేశే
 వైకోబ్రాహ్మణోర్ధ్వఃపిండశ్చ - నామైకేతుద్వివచనాది ప్రయోగఇత్యుక్తంనా
 రాయణవృత్తే - అన్వప్తకాశ్రాద్ధంతద్యాగశ్చగోభిలీయానాం మధ్యమాయా
 మేవససర్వాసు - అన్వప్తకృంమధ్యమాయాం ఇతి గోభిలగౌతమకాఇతిచ్ఛందోగపరి
 శిష్టాత్ - అత్రభర్తృమరణోత్తరంపూర్వమృతమాతృశ్రాద్ధంకార్యంఇతి కచి
 దాహుః - పరంతిచ || శ్రాద్ధంసవమ్యాంకుర్యాత్తస్మృతేభర్తరిలుప్యతేఇతి - తదే
 తన్నిర్మూలత్వాత్కూర్మప్రతారణమాత్రం - శ్రాద్ధదీపకళికాయాంబ్రాహ్మే || పి
 తృమాతృకులోత్పన్నాయాఃకాశ్చిత్తమృతాఃస్త్రియః | శ్రాద్ధాహ్వామాతరోజ్ఞేయా
 శ్చాగ్నిధంత్రప్రదీయత ఇతి - అత్రదేశాచారాద్యవస్థా - ఇదంచానుపసితేనాపి
 కార్యం - తదుక్తంశ్రాద్ధశూలపాణౌమాతేన్యైః||అమావాస్యప్రకృష్టపక్షవంచద
 శీఘ్రచేత్యభిధాయ || ఏతచ్ఛానుపసితోపికుర్యాత్సర్వేషుపర్వసు || శ్రాద్ధంసాధార
 ణంనామసర్వకామఫలప్రదమ్ || భార్యావిరహితోఽప్యేతప్రవాసస్థాపినిత్యశః| శూ
 ద్రోఽప్యమంత్రవత్కుర్యాదనేనవిధనాబుధః-ఇతి - తేనసాగ్నేరేవేదమితిపరాస్తం -
 అన్వప్తకాతఃపృథగేవేదంమాతృశ్చాగ్నిధమిత్యపిపరాస్తం - లాఘవేనమూలైక్యా
 దప్తకాపదావిశేషాచ్చ - తేనాన్యత్రాన్వప్తకాశ్రాద్ధస్యాంగస్యాప్యత్రప్రధాన
 త్వంవచనాత్ - అవేష్టేరినరాజసూయాం తర్గతాయాఏతయాన్నాద్యకామయా
 జయేదితిఫలాగ్రత్వం - అత్రాప్తకాన్వప్తకాపూర్వానురోధాత్ - తథాగ్నిపురాణే||
 అన్వప్తకానువృద్ధాచగయాయాంచక్షయేహని|అత్రమాతూఃపృథక్చాగ్నిధమన్యత్రప
 తినాసహ || ఆపస్తంబానాంత్యప్తకానుచవృద్ధాచేతి భాష్యకారైః - పారాదప్తకా
 యాంమాతృకాశ్రాద్ధం - ఛందోగైస్త్యత్రమాతృమాతామహాశ్రాద్ధేనకార్యే -
 కింతుత్రిపురుషమేవ || నయోషిధ్యుఃపృథగ్దద్యాదవసానదినాదృతే | కర్షాసమన్వి
 తంముక్త్యాతథాద్యంశ్రాద్ధషోడశమ్ || ప్రత్యాబ్దికంచశేషేషుపిండాన్సుప్తక్షిప్తిస్థితి
 రితిచ్ఛందోగపరిశిష్టాత్ - అన్వప్తకానుతేహంకర్షావిధానాదిశూలపాణి-యత్త్వ||
 తమిప్రపక్షేనవమీపుణ్యభాద్రపదేహియా |చత్వారిఃపార్వణాఃకార్యాః పితృపక్షే
 మనీషిభిరితితద్దేశాచారతోవ్యవస్థితంజ్ఞేయం - ఇదంజీవత్పితృకేణాపిసపిండంకార్యం-
 హేమాద్రావిష్ణుధర్మోత్తరే || అన్వప్తకానుచస్త్రీణాం శ్రాద్ధంకార్యంతతైవచే
 త్యుపక్రమ్య || పిండనిర్వపణంకార్యంతస్యామపిసృసత్తమేతివచనం - శ్రాద్ధవిధినా

పిండదానేప్రాప్తే - పునస్తత్కితకనంయస్యజీవత్పితృక గభిణీ పతిత్వాదినాపిండ
 డానంనిషిద్ధం - తస్యతత్ప్రాప్త్యర్థకమితీశ్రీతాతచరణాః - అత్రనువాసినిభోజన
 ముక్తం - మార్కండేయపురాణే || మాతుశ్శాద్ధేతుసంప్రాప్తైశాంహజ్ఞై స్సహ
 భోజనమ్ | నువాసినైస్త్వప్రదాతవ్యమితీశాతాతపాబ్రవీత్ || భర్తురగ్రేమృతానా
 రీసహదాహేనవామృతా | తస్యాః స్థానేనియుంజీతవిప్రేస్సహనువాసినీ || తత్రైవ
 మదాలసావాక్యం || స్త్రీశ్శాద్ధేపుత్రదేయాన్యరలంకారశ్చయోషితే | మంజరీమే
 ఖిలాదామకణికాకంకణాదయః ఇతి - అత్రాశక్తావనుకల్పమాహాశ్వలాయనః||ఆ
 నందోహ్లాదవసమాహరేదగ్ని నావాకక్షముపాషేదేషామేష్టకేతినత్యేవాసస్త్వక
 స్సాన్యదితిహేమాద్రాపితామహః || అమావాస్యావ్యతీపాతపౌర్ణమాస్యప్తకాను
 చ | విద్వాక్శ్రాద్ధమకుర్వాణో నరకంప్రతిపద్యతే || అకరణేచస్రాయశ్చిత్తముక్త
 మృగ్విధానే || ఏభిర్ద్వ్యభిజ్ఞపేన్మంత్రంశతవారంతుతద్దినే | అన్వప్త్యంయదాన్య
 సంసంపూర్ణాయాతిసర్వధేతి || ఏతత్పక్షేద్వాదశ్యాంవిశేషః - పృథివీచంద్రో
 దయేవాయవీయే || సన్నాన్యసిన్హాబ్జికాదిపుత్రః కుర్యాద్యధావిధి | మహాలయే
 తు యచ్ఛాద్ధంద్వాదశ్యాంపార్వణంతుతదితి—అథత్రయోదశీశ్రాద్ధం || తత్రచం
 ద్రికా || త్రయోదశీభాద్రపదీకృష్ణాముఖ్యాపితృప్రియా | తృప్యంతిపితరస్తస్యాంస్వ
 యంపంచశతంసమాః || మఘాయుతాయాంతస్యాంతుజలాద్యైరపితోషితాః | తృ
 ప్యంతిపితరస్తద్వద్వపాణామయుతాయతమ్ | ప్రయోగపారిజాతేశంఖః || ప్రౌ
 ణపద్యామతీతాయాం మఘాయుక్తాంత్రయోదశీమ్ | ప్రాప్యశ్రాద్ధంతుకర్తవ్యంమ
 ధునాపాయసేనచ || ప్రజామిష్టాయశస్వర్గమారోగ్యంచధనంతథా | నృణాంశ్రా
 ధ్దేనదాప్రీతాఃప్రయచ్ఛంతిపితామహః || ఏతన్నిత్యమపి - పృథీవీచంద్రోదయేవిష్ణు
 ధర్మే || ప్రౌష్ఠపద్యామతీతాయాం తథా కృష్ణత్రయోదశీత్యుక్త్వా ఏతాంస్తుశ్రా
 ధ్ధకాలానైస్త్వనిత్యానాహప్రజాపతిః | శ్రాద్ధమేతేష్వకుర్వాణోనరకంప్రతిపద్యతే ఇ
 త్యుక్తేః - ఏతచ్ఛావిభక్తైరపిపృథక్కార్యం - తథాచహేమాద్రావిభక్తావావి
 భక్తావాకుర్యశ్శాద్ధంపృథక్పుత్రాః | మఘానుచతతోన్యత్రనాధికారపృథగ్వినేతి ||
 అపరార్కేవాయవీయే || హంసేహస్తస్థితేయాతుమఘాయుక్తాంత్రయోదశీ || తిథి
 ర్వైవస్వతీనామసాచ్ఛాయాకుంజరస్యతు || అత్రచ|| అపినస్సకులేభూయాద్యోవో
 దద్యాత్త్రయోదశీమ్ || పాయసంమధుసర్పిర్భాగ్యం ప్రాక్పాయేకుం జరస్యచేతి
 విష్ణుమనువచనేకేవల త్రయోదశీశ్రుతేమఘాగుణ ఇతి కల్పతరుః శూలపాణిస్తు
 కేవల వాక్యానామధువాదత్వా ద్విధాచమఘాయోగ శ్రుతేర్విధి లాఘవా
 ద్విశిష్టమేవనిమిత్తమిత్యాహ - ఎస్తుతస్తు|| మఘమాంసైశ్చశాకైశ్చపయసాపాయ

సేనచ । ఏషనోదాస్యతిశ్చాద్ధంవమానుచమఘానుచేతి వసిష్ఠవచనే కేవలమఘా
 శ్రుతేర్వినిగమకాభావాదుభయంభిన్ననిమిత్తం । పూర్వోక్తవచనాచ్చ యోగాధి
 క్యేఫలాధిక్యం - అతఏవయాజ్ఞవల్క్యః ॥ తథావర్తాత్రయోదశ్యాంమఘానుచవిశే
 షతఇతి త్రయోదశీశ్చాద్ధనిత్యం - అన్యత్కమ్యం - అత్రత్రయోదశ్యాంబహు
 పుత్రాయవమారిణస్తుభవంతీత్యాపస్తంబోక్తేర్భవమారిత్వమపత్యదోషసహిష్ణోరప
 త్యమాత్రాగ్నిః - స్మృత్యంతరోక్తధనాగ్నినోవాధికారఇతిల్పతరుః - అపత్యనింద
 యాతదగ్ధినోనాధికారాత్ - ఫలాంతరకామస్యైవాధికారఇతిమాలాయుధః - ఏత
 త్పిండరహితంకార్యం॥ మఘాయుక్తత్రయోదశ్యాంపిండనిర్వపణంద్విజః । ససంతా
 నోనైవకుర్యాన్నిత్యం తేకవయోవిదురితిబృహత్పరాశరోక్తేః - ఇదంమలమాసేపి
 కార్యం ॥ మఘాత్రయోదశీశ్చాద్ధంప్రత్యుపస్థితిహేతుకమ్ । అనన్యగతికత్వేనకత
 వ్యంస్యాన్మలిన్లుచేఇతికారకగృహ్యాన్తేః-యానితు॥౧౧౧॥ త్రయోదశ్యాంకృ
 త్త్యపక్షేయశ్చాద్ధంకురుతేనరః-పంచత్వంతస్యజానీయాజ్ఞేప్యపుత్రస్యనిశ్చితమ్॥ వా
 మనపురాణే॥ త్రయోదశ్యాంతువైశ్చాద్ధంసకుర్యాత్పుత్రవాగ్ధృహీత్యాదీనవచనాని
 తానిపుత్రవద్విషయానివామహాలయస్థభిన్నత్రయోదశీవిషయానివాకామ్యశ్చాద్ధ
 విషయానివాసపిండకశ్చాద్ధవిషయానివేతికేచిత్ - హేమాద్రిప్రముఖాస్త్యైకవగ
 శ్చాద్ధవిషయాని॥ శ్చాద్ధంనైవైకవర్గస్యత్రయోదశ్యాముపక్రమేత్ । నత్యస్తాస్త్రయే
 యస్యప్రజాహింసంతితస్య తేఇతికాష్టాజనిస్మృతేః-యద్యపి ॥ పితరోయత్రపూజ్యం
 తైత్రమాతామహాల పీతిథౌమ్యాక్తేర్న కేవలపితృవర్గస్య ప్రాప్తిస్తథాపివ్యామో
 హదిప్రాప్తిప్రపేథోయమిత్యాహుః-నయంతపశ్యామః-పుత్రవద్విషయాణ్యేవేతి॥ అ
 సంతానస్తుయస్తస్యశ్చాద్ధేప్రాక్తాత్రయోదశీ । సంతానయక్తోయఃకుర్యాత్తస్యనం
 శక్షయోభవేదితి హేమాద్రానాగరఖండోక్తేః - పూర్వవాక్యమప్యసంతానస్యై
 వైకవర్గనిషేధకమితి-అత్రమఘాత్రయోదశీమహాలయయుగాదిశ్చాద్ధానాంతంత్రేణ
 ప్రయోగః - నతుప్రసంగసిద్ధిరిత్యస్యత్రవిస్తరః - అధచతుడశీ - పృథ్వీచంద్రో
 దయేప్రచేతాః ॥ వృక్షారోహణలోహద్యైర్విద్యుజ్జలవిషాగ్నిభిః । నఖదంష్ట్రీవిప
 న్నాయేతేషాంశస్తాచతుడశీ । బ్రాహ్మే ॥ యువానః పితరోయస్యమృతాశ్చసై
 ణవాహతాః । తేనకార్యంచతుడశ్యాం తేషాంత్వప్తిమభీష్సతా॥ నాగరఖండే॥ అ
 పమృత్యుర్భవేద్యేషాంశస్త్రుమృత్యుర్ధాపివా॥ శ్చాద్ధం తేషాంప్రకతవ్యంచతుడశ
 శ్యాంసరాధిప ॥ ఏతచ్చప్రాయోనాశకశస్త్రాగ్నివిషోదకోద్భంధన ప్రవతనైశ్చేచ్ఛ
 తామితిగౌతమోక్తదుమరణోపలక్షణం - ఏకయోగనిదేశాత్ ॥ సర్వేషాంతు
 ల్యధర్మాణామేకస్యాపియదుచ్యతే । సర్వేషాంతత్సమంజ్ఞేయమేకరూపాహితేస్మృ

తా || ఇత్యుశససోక్తేశ్చ - తచ్చకృతక్రియాణామేవేతివత్సయః || మరీచిః || విష
 శస్త్రశ్చాపదాహి తిర్యగ్చాపహృణఘాతినామ్ | చతుర్దశ్యాంక్రియాః కార్యాఅ
 న్యేమాంతువిగర్హితాః || అత్రబ్రాహ్మణఘాతీతేనహతోనతుబ్రహ్మహా || తస్యపతి
 తత్త్వాదితిశూలపాణిః || అతోద్దేశ్యవిశేషణస్యావినశీతత్వాత్ - స్త్రీణామపిశస్త్రా
 దిహతానా మేకోద్దిప్తంకార్యం - సపార్వణమితిశ్రీదత్తోపాధ్యాయః - ఇదంవిషాధి
 హతానామేనవప్రసవాదిమృతానాం ఇతివాచస్పతిః - యత్తుశాకటాయనః || జలా
 గ్నిభ్యాంవిపన్నానాంసన్నాన్యనేవాగృహేపథి | శ్రాద్ధంకుర్వీతతేమాం వై వజ్రయ
 త్వాచతుర్దశీమితి || తత్ప్రియశ్చిత్తార్థజలాదిమృతవిషయమిత్యాకరేడుక్తం - అ
 తపవవైధత్వాత్సహగమనేపినకార్యమితిహేమాద్రిః - ఏతచ్చదైవయుక్త మేకోద్ది
 ప్తం కార్యమిత్యుక్తం - ప్రయోగపారిజాతే || ప్రేతపక్షేచతుర్దశ్యామేకోద్దిప్తం
 విధానతః | దైవయుక్తంతుతచ్ఛాద్ధంపితౄణామాక్షయంభవేత్ || తచ్ఛాద్ధందై
 వహీనంచేత్పుత్రదారధనక్షయః | ఏకోద్దిప్తందైవయుక్తమిత్యేవంమనరబ్రవీత్ || భ
 విష్యేపి || సమత్వమాగతస్యాపిపితుశ్చస్త్రహతస్యచ | చతుర్దశ్యాంతు కతవ్య
 మేకోద్దిప్తంమహాలయే || చతుర్దశ్యాంతుయచ్ఛాద్ధంసపిండికరణేకృతే | ఏకోద్ది
 ప్తవిధానేనతత్కార్యంశస్త్రఘాతినః ఇతి || సంవత్సరప్రదీపేహారితః || విశ్వేదేవాం
 శ్చత్రాపిపూజయిత్వాదితోమలాః | యేవైశస్త్రహతాస్తేమాం శ్రాద్ధంకుర్యాద
 తంద్రితః || అత్రైకోద్దిప్తవచనానాంనిమూలత్వం - సమూలత్వేపిపార్వణా శక్త
 పరాణీ - విష్ణోదివచనైఃప్రకరణాత్కృష్ణపక్షీయ పార్వణావగతేరితిశూలపాణిః -
 తన్న - వాక్యేనప్రకరణస్యబాధాత్ - పిత్రాదీనాంపార్వణంభ్రాత్రాదీనా మేకో
 ద్దిప్తమితిగాడావాచః - తన్న - పితృరిత్యనేనవిరోధాత్ - విశేషవాక్యవైయ
 థాన్యపత్తేశ్చ - అత్రశస్త్రహతస్యైవచతుర్దశ్యామితినియమోనతు చతుర్దశ
 శ్యామేవశస్త్రహతస్యేతి || శ్రాద్ధంశస్త్రహతస్యైవచతుర్దశ్యాంమహాలయేఇతి కా
 లాదర్శాత్ - వాషి-కాదీనామకరణాపత్తేశ్చ - తేనమహాలయేపవ - దినాంతరే
 పార్వణం - మాతామహాదితృప్త్యర్థంకార్యమేవ - పితామహాపి శస్త్రహత
 శ్చేదేకోద్దిప్తద్వయంకార్యం - తదుక్తంహేమాద్రాస్మృత్యంతరే-ఏకస్మిన్ద్వయో
 రైకోద్దిప్తమితి - త్రిషుశస్త్రహతేషు పార్వణమేవకార్యం - యత్తుదేవస్వామినో
 క్తం - త్రిషుపి శస్త్రహతేషుపుధగేకోద్దిప్తత్రయంకార్యం - నతుపార్వణమాహృ
 త్యవచనాభావాదితితదయుక్తం || పిత్రాదయస్త్రయోయస్యశస్త్రైర్వాతాస్త్యను
 క్రమాత్ | సభూతేపార్వణంకుర్యాద్బాధ్యానిపుధక్ష్మపుధగితిబృహత్పరాశరోక్తేః ||
 ఏకస్మిన్ద్వయోర్వాపివిద్యుచ్ఛస్త్రేణవాహతే | ఏకోద్దిప్తంసుతః కుర్యాత్ప్రయా

కాందర్భవద్భవేదితిస్మృత్యంత రాచ్చేతిపృథివీచంద్రోదయేఉక్తం - అపరాక్లేహే
 మాద్రాదైవం - యస్తు - అత్రైవశస్త్రాదినాహత స్తస్య పాక్షికమేవపార్వణమే
 కోద్దిప్తం వాకార్యంనతుశ్రాద్ధద్వయం - ప్రసంగసిద్ధేరితిపృథివీచంద్రోదయే - అ
 త్రశాస్త్రాధికరణేగ్రీమాపరపక్షేదినాంతరే పార్వణేనైవకార్యమితితత్త్రైవోక్తం-య
 ద్యపి || కస్త్రుప్రపమాతానాంచశృంగిదంష్ఠ్రిసరీసృపైః | ఆత్మనస్త్యాగినంచైవశాస్త్ర
 మేషాంనశారయేదితిఛాగలేయాద్యైః - శస్త్రాదినామాంశ్రాద్ధంనిషిద్ధం - తథా
 పిప్రమాదమృతానాంశ్రాద్ధాహాత్వాత్కార్యం - వృద్ధాభిన్నబుద్ధి పూర్వమృతా
 నాంతునకార్యం - యత్తు || చతుర్దశ్యాంతర్వణీయాలు ప్తపిండోదకక్రియా || ఇ
 తిబ్రాహ్మేతద్గౌణమితిశూలపాణిః - లక్షణాయాంమానాభావాత్ || పతితేనాపిక
 త్కవ్యంతత్కవ్యంపతితస్యచేతి || గయాదితుతద్విశేషవిధిబలాత్పతితానామపికార్య
 మితి నవ్యగౌడాః - తత్త్వంతు - సమత్వమాగతస్యేత్యాదివశా త్కృతక్రియాణాం
 కార్యంనాస్యేషామితివయంప్రతీమః - యత్తుమనుః || నపైత్వకయజ్ఞయోహూ
 మోహాకికాగ్నావిధీయతే || నదశేనవిన్నాశ్రాద్ధమాహితాగ్నేర్విధీయతఇతి || అ
 త్రపూర్వాధికంహేతుత్వేనోక్తం - తద్యథాశ్రుతమేవమన్యంతే పృథివీచంద్రోద
 యాదయః - ఆహితాగ్నేఃపిండపితృయజ్ఞకల్పేనశ్రాద్ధనిషేధార్థమిదంనతుసాకల్యా
 దేరపీత్యస్కద్ధరవః - కృష్ణపక్షశాస్త్రమన్యదినేషుప్రాప్తమాహితాగ్నేర్దేనియ
 మ్యతఇతితువయం- దర్శేనపార్వణేనవిన్నాశ్రాద్ధంన-తేనక్వాపివాషిికాదావేకోద్ది
 ప్తంనేతిహరిహరః - ఇతిచతుర్దశీ-అమాయాంవిశేషమాహ పరాక్లేయనుః ||
 హంసేకరస్థితేయాతు అమావాస్యాకరాన్వితా | సాజ్ఞేయాకుంజరచ్ఛాయాఇతిజా
 ధాయనోబ్రవీత్ || వనస్పతిగతేసోమే ఛాయాయా ప్రాజ్ఞుభిభవేత్ | గజచ్ఛా
 యాతుసాప్రోక్తాతస్యాం శ్రాద్ధంప్రకల్పయేత్ || భారతే || అజేనసర్వలోహేనవ
 షానునియతప్రతః||హ స్తిచ్ఛాయాసువిధివత్కర్ణవ్యజనవీజతమ్ || శ్రాద్ధందద్యాది
 తిశేషః - ఆశ్వింశతుక్షప్రతిపదిదాహిత్రస్య మాతామహశ్రాద్ధముక్తం - హేమా
 ద్రాసంగ్రహేచ||జాతమాత్రోపిదాహిత్రోవిద్యమానేపిమాతులే| కుర్యాన్మాతామ
 హశ్రాద్ధంప్రతిద్యాశ్వినేసితఇతి ఇయంసంగవవ్యాపిసీగ్రాహ్యేపినిణాయదీపేఉక్తం
 ప్రతిపద్యాశ్వినేశుక్షేదాహిత్రేస్త్యేకపార్వణం| శ్రాద్ధంమాతామహంకుర్యాత్సపితా
 సంగవేనదా||జాతమాత్రోపిదాహిత్రోజీవత్యపిచమాతులే|ప్రాతస్సంగవయోమ
 థ్యేఆర్యస్యప్రతిపద్భవేదితివచనాత్-అత్రపమూలత్వంవిమృశ్యం-ఇదంచమలమాసే
 నకార్యం || స్పష్టమాసవిశేషాఖ్యావిహితంవజ్జయేన్మలేఇతినిషేధాత్- ఇదంచజీ
 వత్పితృక్షేణవకార్యమితిశిష్టాః - ఇదంచశిష్టాచారాత్సపిండకంకార్యమితిక్షేచిత్

పిండరహితంతుయుక్తం - జీవత్పితృకస్య || ముండనంపిండదానంచ ప్రేతకర్మణంచ
 సర్వశః | సజీవత్పితృకఃకుర్యాద్గుర్విణీపతిరేవచేతిదత్తేణ పిండనిషేధాత్ || అన్వష్ట
 క్యవద్విశేష వచనాభావాచ్చేతి సంక్షేపః - ఇతికాలనిర్ణయసింహౌ, మహాలయ
 నిర్ణయః—అధాశ్విసశుక్లప్రతిపదిసవరాత్రారంభః - తన్నిర్ణయః - తత్రభాగ
 వార్చనదీపికాయాందేవీపురాణేసుమేధాఉవాచ || శృణురాజస్సప్తమత్యైమిచండికా
 పూజనక్రమమ్ || అశ్విసస్యసితేపక్షేప్రతిపత్సుశుభేదినే || ఇత్యుపక్రమ్యైక్తం || శు
 ద్ధేతిథౌప్రకతఃవ్యంప్రతిపచ్ఛోధ్వగామినీ || ఆద్యాస్తునాడికాస్త్యక్వాషోడశద్వాద
 శాపివా || అపరాహ్ణాచకర్తవ్యంశుద్ధసంతతికాంక్షీభిః || ఇదంచాపరాహ్ణాయోగి
 న్యాఃప్రాశస్త్యంద్వితీయదినేప్రతిపదోభావేజ్ఞేయం - తథాతత్రైవదేవీపురాణేదామ
 రతంత్రేచదేవీవచః || అమాయక్తానకర్తవ్యాప్రతిపత్పూజనేమమ | ముహూర్త
 మాత్రాకర్తవ్యాద్వితీయాదిగుణాన్వితా || ఆద్యాష్టోడశనాడిస్తులభ్యామ్యఃకురుతేన
 రః | కలశస్థాపనంతత్రహ్వరిష్టంజాయతేధువమ్ || మార్కండేయదేవీపురాణ
 యాః || పూర్వవిధ్ధాతుయాశుక్లాభవేత్ప్రతిపదాశ్విని || సవరాత్రవ్రతంతస్యాంసకా
 ర్యంశుభమిచ్ఛతా || దేశభంగోభవేత్తత్రదుర్భిక్షఃసోపజాయతే | సందాయాంద
 ర్భయక్తాయాంయత్రస్యాన్యమపూజనమితి || స్కాందోపి || ప్రతిపద్యాశ్వినేమాసిసా
 శుద్ధాశుభదాభవేత్ | భాద్రపంచదశీకృష్ణాతథాయుక్తానశస్యతే | విరుద్ధఫలదాసా
 హిపుత్రదారభయావహేతి || తథా || వజ్రనీయాప్రయత్నేనఅమాయుక్తాతుపా
 ర్థివ | ద్వితీయాదిగుణైర్భుక్తాప్రతిపత్సర్వకామదా || తథాదేవీపురాణే || యోమాం
 పూజయతేనిత్యంద్వితీయాదిగుణాన్వితామ్ | ప్రతిపచ్ఛారదీంజ్ఞాత్వాసోశ్నుతేసుఖ
 మవ్యయమ్ || యదికుర్యాదమాయుక్తాప్రతిపత్ స్థాపనేమమ | తస్యశాపాయుతం
 దత్తాభస్మశేషంకగోమ్యహమ్ || ఆగ్రహతురుతేయస్తుకలశస్థాపనంమమ | తస్య
 సంపద్విదాశస్సాన్వజ్జ్యేష్ఠఃపుత్రోవిసశ్యతి || అమాయుక్తానకర్తవ్యాప్రతిపచ్ఛండికా
 ర్చనే || ధనార్థిభిర్విశేషేణవంశహానిచ్ఛజాయతే || సదర్శకలయాయుక్తాప్రతిపచ్ఛం
 డికార్చనే | ఉదయేద్విముహూర్తాపిగ్రాహ్యసోదయదాయినీతి || దేవీపురాణే ||
 యాచాశ్వయుజమాసేస్యాత్ప్రతిపదభద్రయాన్వితా | శుద్ధామమార్చనంతస్యాంశత
 యజ్ఞఫలప్రదమ్ || రుద్రయామశే || అమాయుక్తాసదాచైవప్రతిపన్నిందితామతా |
 తత్రచేత్ స్థాపయేత్కుంభం దుర్భిక్షంజాయతేధువమ్ | ప్రతిపత్సద్వితీయాతుకుం
 భాలోపణకర్మణీతి | యద్యపిరుద్రయామశం డామరంచనిర్మూలం - తథాప్యవిరో
 ధాత్ - ప్రచారాచ్ఛతద్వచనానిభిఖ్యంతే - తిథితత్త్వేదేవీపురాణేపి | ప్రాతరా
 వాహయేద్దేవీప్రాతరేవప్రవేశయేత్ || ప్రాతఃప్రాతశ్చసంపూజ్యప్రాతరేవనిసజ్జ

యేత్ || తత్రైవ || శరత్కాలేమహాపూజాక్రియతేయాచవాషిక్ | సాకార్యోద
యగామిన్యాంనతత్రతిథియుగ్మతా || తథా || కుహూ కాష్ఠోపసంయుక్తాంవజ్జయేత్ప్రి
తిపత్తిథిమ్ | రాజ్యనాశాయసాప్రోక్తానిందితాచాశ్వ పూజనశ్చతి || ఏషువచనేషు
కలశస్థాన గ్రహణాత్ - తదేవప్రథమదినేనిషిద్ధ్యతే - నతూపవాసాది - తస్యప్ర
తిపద్యప్యమావాస్యేతి యుగ్మవాక్యాత్ - శుక్లాన్యాత్ప్రతిపత్తిథిః - ప్రథమతఃశ్చతి
దీపికోక్తేః - శుక్లపక్షేదశశబ్దేతిమాధప్రాక్షేప్ - పూర్వదినేప్రాప్తస్యబాధేమా
నాభావాదితీకేచిత్ - వస్తుతస్తుపూర్వోక్తవాక్యేషు చండికార్చనపూజాగ్రహణా
దుపవాసాదేశ్చంగత్వాత్ప్రధాన దేవీపూజాదావపిపరేతియుక్తం - కలశస్థాపనగ్ర
హణంతూపలక్షణం - అతఏవదేవలః || వ్రతోపవాసనియమేషుటిక్త కాపియాభవే
త్ | సాతిథిస్తద్దినేపూజ్యావిపరీతాతుప్రైతృకశ్చతి - అత్రఘటికాముహూతఃశ్చతి
గౌడాః - యదాతుపూర్వదినే సంపూర్ణశుద్ధాచభూత్వాపరదినే వర్ధతేతదాసంపూ
ర్ణత్వాదమామోగాభావాచ్ఛపూర్వైవ - యానిచద్వితియామోగనిషేధకానివచ
నానికేచిత్పరంతి - తాన్యపిశుద్ధాధికనిషేధపరాణి - పరదినేప్రతిపదోత్సంతానత్వే
తు దశాయతాపి పూర్వైవగ్రాహ్య - తదాహలబ్ధః || తిథిశ్చరీరంతిథిరేవకారణం
తిథిః సమాణంతిథిరేవసాధనమితి - యానితుఅమాయుక్తాప్రకతఃవ్యేత్యాదీనిన్యసిం
హప్రసాదేవచనానితాని సమూలత్వే సత్వేతద్విషయాణి - అత్రేదంతత్త్వం -
పూర్వోక్తవాక్యానాంనర్వేషాం హేమాద్రాద్వద్విలిఖతత్వేన నిమూలత్వాజ్ఞై
శ్చాన్యనిర్ణయస్యానుక్తేః - సామాన్యనిర్ణయాత్పూర్వవత్ప్రస్తావపి గౌడనిబంధే
షువిశేషనిర్ణయాదాదయిగ్రాహ్య - తత్రాపిఘటిక్త కేత్యన్యద్విముహూర్తస్తుతి
తోక్తేర్ద్విముహూర్తాగ్రాహ్య || ఉదితేదైవతంభానౌవిత్వత్రద్విముహూర్తాత్రిర
హ్నశ్చేతి ఔదయిక్యాద్ద్విముహూర్తఃత్వనియమాత్ - తేనఉదయేద్విముహూ
ర్తాపీత్యాద్యనుసారోపిముహూర్తమాత్రాకర్తవ్యేతిద్విముహూర్తస్తుతిః - అన్య
థాద్విముహూర్తవిధివైయధ్యాత్ - కేచిత్తుముహూర్తమాత్రేతివచనాత్తతో
న్యూనత్వేపరానేత్యాహుః - గౌడాలప్యేవం - అత్రదేవీపూజైవప్రధానమ్ - ఉప
వాసాదిత్వంగం - అప్యమ్యాంచ నవమ్యాంచ జగన్మూర్తరమంబికామ్ | పూజయి
త్వాశ్వినేమాసివిశోకేజాయతేనరశ్చతిహేమాద్రా భవిష్యే - తస్యాఏవఫలసంబం
ధాత్ - నవమీతిధిపర్యంతంవృద్ధాపూజాజపాదికమితితత్రైవదేవీపురాణాత్ - శ
రత్కాలేమహాపూజాక్రియతేయాచవాషిక్ కీతిమార్కండేయపురాణాచ్ఛ - పూ
ర్వవచనాదప్యమీనవమీపూజైవప్రధానమన్యత్సర్వమంగమితిగౌడాః - ఏకాహప
క్షోపికాళికాపురాణే || యస్యైవకస్యామథాప్తమ్యాంసవమ్యామధసాధకః | పూజ

యేద్వరదాందేవీంమహావిభవవిస్తరైః ॥ తత్త్వంతురాజసూయేన్యయాగైస్సమ
ప్రధానాయాస్సహితాయా అప్యవేష్టేరేతయాన్నాద్యకామం యాజయేదిత్యేక
త్వాన్మధ్యేవిధానాచ్చయథాఫలాఢ్యోబహిః - ప్రయోగస్తథానవరాత్రమధ్యస్థా
యా । అష్టమ్యానవమ్యావాఫలార్థఃపృథక్ప్రయోగః - రూపనారాయణభృతదేవీ
పురాణే ॥ మహానవమ్యాంపూజేయంసర్వకామప్రదాయికా । సర్వేషుచైవవణే
షుతవధక్త్యాప్రకీర్తితా ॥ కృత్వాహ్నిత్యశోరాజ్యపుత్రాయర్థనసంపదః ॥ సాచకా
మ్యానిత్యాచ ॥ ఏవమన్యైరపితథాదేవ్యాఃకార్యం ప్రపూజనమ్ । విభూతిమతు
లాంలబ్ధుంచతుర్వగప్రదాయికామితి ॥ యోమోహదధవాలస్యాద్దేవీందుగాం
మహూత్సవే । నపూజయతిదంభాద్వాద్వేషాద్వాన్యత్రభేరవ ॥ క్రుద్ధాభవతీత
స్యకామానిష్టాన్నిహంతినై, ఇతికాళికాపురాణేఫలనిందాశ్రుతేః ॥ వర్షేనైవిధాత
వ్యంస్థాపనంచవిసర్జనమితిధితత్త్వేదేవీపురాణాచ్చ - అత్రోపవాసాదికముక్తంహే
మాద్రాభవిష్యే ॥ ఏవంచవింధ్యవాసిన్యాంనవరాత్రోపవాసతః । ఏకభక్తేనకేనత
తైవాయాచితేనచ ॥ పూజనీయాజనైర్దేవీస్థానేస్థానేపురేపురే । గృహేగృహేశక్తిప
రైర్గ్రామేగ్రామేవనెవనె ॥ స్నాతైఃప్రముదితైర్హస్తైర్బ్రహ్మణైఃక్షత్రియైర్నృ
పైః । వైశ్యైశ్చూదైర్భక్తియైశ్చైవైశ్చర్యైశ్చమానవైరితి - యత్తురూప
నారాయణోయేభవిష్యే ॥ ఏవంనానాస్థైశ్చగణైఃపూజ్యతేసర్వదన్యభిరితి ॥ తత్తా
మసపూజాపరం ॥ వినామంత్రైస్తామసీన్యాత్కిరాతానాంతుసంమతేతి తత్త్రైవ్రా
క్తేః - మదనరత్నేదేవీపురాణేపి ॥ కన్యాసంస్థేరవౌశక్రశుక్లామారభ్యనందికామ్ ।
అయాచీహ్యధవై కాశీనక్తాశీవాధవామ్బుధః ॥ భూమాశయాతచామంత్ర్యకుమా
రీర్భోజయేన్ముదా । వస్త్రాలంకారదానైశ్చసంతోష్యాః ప్రతివాసరక ॥ బలించ
ప్రత్యహందద్యాదోదనంమాంసమాషవత్ । త్రికాలంపూజయేద్దేవీంజపస్తోత్రపరా
యణఇతినందికాప్రతిపత్తిధిరితిమైథిలాః - షష్ఠీతిగాడాః - తచ్చపూజనంరాత్రౌకా
ర్యం ॥ ఆశ్వినేమాసిమేఘాంతేమహిషాసురమర్దినీమ్ । నిశాసుపూజయేద్భక్త్యాసో
పవాసాదికఃక్రమాదితిదేవీపురాణాత్ - సంగ్రహేపి ॥ ఆశ్వినేమాసిమేఘాంతేప్రతి
పద్యాతిధిర్భవేత్ । తస్యాంసక్తంప్రకుర్వీతరాత్రౌదేవీంచపూజయేత్ । రాత్రిరూపా
యతోదేవీదివారూపామహేశ్వరః । రాత్రివ్రతమిదందేవిసర్వసాప్రసాదకాశనమ్ ॥
సర్వకామప్రదంస్యాణాంసర్వశత్రునిబర్హణమ్ । రాత్రివ్రతమిదంతస్యరాత్రౌకతశ్చ
వ్యత్యేతే ॥ నక్తవ్రతమిదంయస్మాదన్యథానరకేగతిరిత్యాదివచనాచ్చ - రాత్రి
వ్రతత్త్వమేవాభిప్రత్య మాధవేనోక్తం - తస్యనక్తవ్రతత్వాదితి - నతురాత్రిభో
జనాత్ - నను ॥ మాసిచాశ్వయుజేశుక్లేనవరాత్రేవిశేషతః ॥ సంపూజ్యనవదుగ్ధాంచ

సక్తం రుక్మాత్సమాహితః । నవరాత్రాభిధంకమనక్తవ్రతమిదంస్మృతమ్ ॥ ఆరంభేనవరాత్రస్య ఇత్యాదిస్మాందాత్ - మాధవోక్తేన్ననక్తమేవప్రధానమితిచేత్ - నవరాత్రోపవాసతదిత్యాదేరనుపపత్తే - తేనపాతీకనక్తానువాదోయం - నిత్యానిత్యసంయోగవిరోధాత్ - సహ్యాగ్నిహూతేదశమపక్షే ప్రాప్తస్యదధ్నాజుహూతీత్యస్యేంద్రియకామహోమేచువాదోఘటతే - నిత్యవదనువాదా యోగాదిత్యుక్తంవాక్తీకే - తథాత్రాపి - తేనాత్రతద్వదేవగుణాత్సలమితిజ్ఞేయం - ననురాత్రేకర్మకాలత్వేతద్వాద్యపి నీపూర్వైవప్రతిపత్వాప్రసూయాత్ - మైవం, న్యాయతఃప్రాప్తపసిపూర్వోక్తవచనైర్బాధాత్ - యథాపూర్వేద్యుఃకర్మకాలవ్యాపిసమపిత్యక్వాస్వల్పాపివరైవరామనవనూతి ప్రాగుక్తం - యథావానిశీధేనతీమపిపూర్వాంజన్మాప్రమింత్యక్వాహోహిణీయక్వాపరైవేతిమాధవేనోక్తం - తథాత్రాపి - వస్తుతస్తు - రాత్రేకర్మకాలత్వవచనాంహేమాద్రాద్యలిఖనాత్సమూలత్వంవిమృశ్యమేవ - త్రికాలంపూజయేదిత్యాదిపూర్వవిరోధాచ్చ - మాధవౌక్తిస్తుపాతీకనక్తానువాదఇత్యుక్తం - తస్మాత్సర్వపక్షేషుపరైవప్రతిపదితసిద్ధం - అత్రకేచిన్నవరాత్రశబ్దోనవాహూరాత్రపరః ॥ వృద్ధాసమాప్తిరప్రమాంహాసేమాప్రతిపన్నీశి । ప్రారంభోనవచండ్యాస్తునవరాత్రమత్యోర్దవదితిదేవీపురాణాదిత్యాహుః - తన్న - అతిహ్రాసవృద్ధ్యోర్నూన్యనాధికత్వాపత్తే - అత్రమూలాభావాచ్చ - తేనలిధివాచ్యేవాయం - తదుక్తం ॥ తిథివృద్ధాతిధిహ్రాసనవరాత్రమపార్థకమ్ । అప్రరాత్రేనదోషోయంనవరాత్రతిధిక్షయేతిసచనవరాత్రశబ్దః - క్వచిల్లక్షణయాకర్మవాచీ - తథాప్రారంభోనవరాత్రస్యేత్యత్రేతిదత్ - ప్రతిపదిచవైధృత్యాదియోగనిషేధోభాగ్గవార్చనదిపికాయాండేనీపురాణే ॥ 'త్యాప్త్యైవైధృతయుక్తాచేత్ప్రతిపచ్చండికార్చనే తయోరంతేవిధాతవ్యంకలశారోపణంగుహేతి ॥ చిత్రావైధృతియుక్తాపిద్విలీరాయుతాచ్యేత్రైన్సగ్రాహ్యేత్యుక్తం - దుగ్గోత్సవే ॥ భద్రాన్వితాచేత్ప్రతిపత్తులభ్యతేవిరుద్ధయాగైరపినంగతాసతీసై వావరాష్ట్రేవిబుదైర్విధేయాశ్రీపుత్రరాజ్యాదివివృద్ధిహేతురితి ॥ యదాతువైధృత్యాదిపరిహారేణ ప్రతిపన్నులభ్యతే - తదోక్తంతత్రైవకాత్యాయనేన ॥ ప్రతిపద్యాశ్వినేమాసిభవేద్వైధృతిచిత్రయోః - ఆద్యపాదాపరిత్యజ్యప్రారభేన్నవరాత్రకమితి ॥ భవిష్యేపి ॥ చిత్రావైధృతిసంపూర్ణాప్రతిపచ్చేద్భవేన్నప ॥ త్యాజ్యాహ్యాంశాస్త్రయస్త్యాద్యాస్తరీయాంశేతుపూజనం ఇతి ॥ రుద్రయామశేపి ॥ వైధృతౌపుత్రనాశస్స్యాచ్చిత్రాయాంధననాశసమ్ ॥ తస్మాన్నస్థాపయేత్కుంభంచిత్రాయాంవైధృతౌతథా ॥ సంపూర్ణాప్రతిపద్దేవచిత్రాయుక్తాయదాభవేత్ । వైధృత్యావాపియుక్తాస్యాత్తదామధ్యందిసేరవా ॥ అభిజిత్తుముహూ

ర్తంయ త్తత్రస్థాపనమిష్యత ఇతి - చిత్రాదినిషేధేమూలంచింత్యం - ఇదంకలశస్థా
 పసంరాత్రోనకార్యం- సరాత్రోస్థాపనంకార్యంనచకుంభాభిషేచనం ఇతిమాతోన్య
 క్తేః || భాస్కరోదయమారభ్యయావత్తుదశనాడికాః | ప్రాతఃకాలఇతిప్రాక్తఃస్థాప
 నారోపణాదిషు | ఇతివిష్ణుధర్మోక్తేశ్చ || రుద్రయామశే | సానంమాంగళికంకృ
 త్వాతతోదేవింప్రపూజయేత్ || శుభార్చిర్మృత్తికాభిశ్చపూర్వంకృత్యాతువేదికాం||
 యవాన్వైవాపయేత్తత్రగోధూమైశ్చాపిసంయుతాః | తత్రసంస్థాపయేత్కుంభం
 విధినామంత్రపూర్వకమ్ || సావర్ణంరాజతంవాపితామ్రమంమృణ్మయజంతువా | ఇతి||
 అధపూజావిధిః-సాచజయంతీమంత్రేణసవాక్షురేణవాకార్యః- తదుక్తందుర్గాభక్తిత
 రంగిణ్యాండేవిపురాణే || కుర్యాద్దేవ్యాస్తుమంత్రేణపూజాంక్షీరఘృతాదిభిరిత్యుక్త్వా||
 జయంతీమంగళాకాళీభద్రకాళికపాలినీ| దుర్గాక్షమాశివాధాత్రీస్వధాస్వాహానమో
 స్తుతే || అనేనైవతుమంత్రేణజపహూమాతుకారయేత్ | ఇతి || ఓందుర్గెదుర్గెరక్షీ
 ణిస్వాహేతినవాక్షురః - తత్రప్రతిపదిప్రాతరభ్యంగంకృత్వాదేశకాలౌ సంకీర్త్యమ
 మేహజన్మనిదుర్గాప్రీతిద్వారాసర్వాపచ్ఛాంతి పూర్వకద్ధిగ్ధాయుర్విపులధనపుత్ర పౌ
 త్రాద్యసవచ్చిన్న సంతతివృద్ధిధిరలక్ష్మీకీర్తిలాభశత్రుపరాజయసదభీష్టసిద్ధ్యర్థం శా
 రదనవరాత్రప్రతిపదివిహితకలశస్థాపనదుర్గాపూజాకుమారీపూజాదికరిష్యే ఇతిసంక
 ల్ప్య, మహీద్యౌరితిభూమింస్పృష్ట్యా, ఓషధయస్సమితియవాన్నిక్షిప్య, ఆకలశేష్య
 తీకుంభంస్థాప్య, ఇమంమేగంకే ఇతిజలేనాపూర్య, గంధద్వారామితిగంధం, యాఓ
 షధీరితసర్వాషధీః, కాండాత్కాండాదితదూర్వాః అశ్వత్థేవఇతిపంచపల్లవాః, సోమ
 నాపృథివీతిసప్తమృదః, యాఃఫలిసిరితిఫలం, సహిరత్నానీతిపంచరత్నాని, హిరణ్యం
 షీప్త్యా, యువాసువాసాఇతివస్త్రేణావేష్ట్య, పూర్ణాదర్వితిపూర్ణపాత్రం నిధాయత
 త్రపరుణంసంపూజ్య, జీర్ణాయాంనూతనాయాంవాప్రతిమాయాందుర్గామావాహ్య
 పూజయేత్ - తద్యథా, పూర్వోక్తమంత్రముక్త్వా || ఆగచ్ఛవరదేవేదైత్యదర్ప
 నిషూదని | పూజాంగృహాణసుముఖనమస్తేశంకరప్రియే || సర్వతీర్థమయంవారిస
 ర్వదేవసమన్వితమ్ | ఇమంఘటంసమాగచ్ఛత్సిద్ధదేవగణైస్సహ || దుర్గదేవిసమా
 గచ్ఛసాన్నిధ్యమిహకల్పయ || బలింపూజాంగృహాణత్వ మష్టాభిశ్చక్రిభిస్సహేత్యా
 వాహ్యపూర్వోక్తమంత్రేణషోడశోపచారైఃపూజయిత్వామాషభక్తబలింకూశ్మాం
 డాదిబలింవానివేదయేత్ — తతఃకుమారీపూజా - తదుక్తం హేమాద్రాన్కాండే||
 స్త్రీకై కాంపూజయేత్కన్యామేకవృద్ధ్యాతతైవచ | ద్విగుణంత్రిగుణంవాపిప్రత్యేకం
 సవకంతువా || తథా || నవభిర్లభతేభూమిమైశ్వర్యంద్విగుణేనతు | ఏకవృద్ధ్యాల
 భత్యైమమేకై కేనశ్రియంలభేత్ || ఏకవర్షాతుయాకన్యాపూజార్థేతాంవివర్జయేత్ | శం

ధవుష్పఫలాదీనాంప్రీతిస్తస్యానవిద్యతే ॥ తేనద్వివర్ణామారభ్యదశవర్ణావర్యంతా ఏ
 వపూజ్యఃసత్వన్యః - తాసాంచక్రమేణకుమారికాత్రిమూర్తిః, కల్యాణీరోహిణీ
 కాళీ చండికాశాంభవీదుర్గానుభద్రేతి నామభిః పూజాకార్యా ఆసాంచప్రత్యేకంపూ
 జామంత్రాఃఫలవిశేషాశ్చతత్రైవిద్యైవజ్ఞేయాః - సామాన్యతస్తు ॥ మంత్రాక్షరమయీం
 లక్ష్మీంమాతృణాంరూపధానిణీమ్ । నవదుర్గాత్మికాంనామౌత్కన్యామావాహయీ
 మ్యహమ్ ॥ ఏవమభ్యర్చనంకుర్యాత్కుమారీణాంప్రయత్నతః । కంచుకైశ్చైవవ
 స్త్రైశ్చగంధపుష్పాక్షతాదిభిః ॥ నానావిధైర్భక్త్యుభోజ్యైర్భోజయేత్పియసాదిభిః॥
 తథా ॥ గ్రంథిస్ఫుటితశీర్ష్ణాంగీంరక్తపూయప్రణాంకితామ్ । జాత్యంధాం కేకరాం
 కాణీంకురూపాంతసురోమశామ్ ॥ సంత్యజేద్రోగిణీంకన్యాండాసీగర్భసముద్భవామ్ ॥
 తథా ॥ బ్రాహ్మణీంసర్వకార్యేషుజయాధైన్యపవంశజామ్ । లాభార్థైశ్చైశ్వర్యవంశోత్థాం
 సుతార్థైశ్శూద్రవంశజామ్ ॥ దారుణేచాంత్యజాతానాంపూజయేద్విధినానరఞ్చితి - అ
 త్రవేదపారాయణమప్యక్తం, రుద్రయామశే ॥ ఏవంచతుర్వేదవిదోవిప్రాస్తస్సర్వా
 స్స)సాదయేత్ । తేషాంచవరణంకార్యంవేదపారాయణాయవై ఇతి॥ తథా ॥ ఏకో
 త్తరాభివృద్ధ్యాతునవమీయావదేవహి । చండిపారంజపేచ్ఛైవజాపయేద్వావిధాన
 తః ॥ తిథితత్త్వైవారాహితంత్రే ॥ ప్రణవంచాదితోజస్తాస్తోత్రంవా సంహితాంప
 రేత్ ॥ అంతేచప్రణవందద్వాదిత్యువాచాదిపూరుషః ॥ అథారేస్థాపయిత్వాతుపుస్త
 కంప్రజపేత్సుధీః । హస్తసంస్థాపనాదేవయస్మాద్దైవిఫలంభవేత్ ॥ స్వయంచలిఖ
 తంయచ్చశూద్రేణలిఖతంభవేత్ । అబ్రాహ్మణేనలిఖతంతచ్చాపివిఫలంభవేత్ ॥ ఋ
 షిచ్ఛందాదికంస్యస్యపరేత్ స్తోత్రంవిచక్షణః । స్తోత్రేనదృశ్యతేయత్రప్రణవం తత్ర
 విన్యసేత్ ॥ సర్వత్రపార్యేవిజ్ఞేయస్తస్యధావిఫలంభవేత్ । ఏవంనవమీపర్యంతం
 ప్రత్యహంకుర్యాత్ - అత్రవిశేషోపేమాద్రాదేవీపురాణే॥ యదాద్యేదివసేకుర్యా
 చ్చండికాపూజనాదికమ్ ॥ ద్విగుణంతద్ద్వితీయేహ్నిత్రిగుణంతత్పరేహని ॥ నవమీ
 తిథిపర్యంతం పృథ్వీపూజాజపాదికమితి ॥ ఏతేననవరాత్రేఃపూజైవప్రధానంఉపవా
 సాదిత్వంగమితగమ్యతే ॥ తిథిప్రసేతుతిథిద్వయనిమిత్తంపూజాదిమహాలయశ్రాద్ధవ
 దేకదినేఆవృత్త్యాకార్యమ్ - పృథ్వాతద్వదేవావృత్తిః - తతోనవరాత్రోపవాసాది
 సంకల్పంకుర్యాత్ - స్వస్యాశక్తావస్థేనవాపూజాదికారయేత్ ॥ స్వయంవాప్య
 న్యతోవాపిపూజయేత్పూజయీతవేతి ॥ తరంగిణ్యాందేవీపురాణాత్ - ఇదంచదే
 వీపూజనంశుక్రాస్తాదావపికార్యం - తదుక్తంధర్మప్రదీపే ॥ నష్టేశుకేతథాజీవే
 పింహస్థేచబృహస్పతే । కార్యాచైవస్వదేవ్యర్చనప్రత్యబ్ధంకులధర్మతః॥ఇతి ॥ మల
 మాసేతువచనాథానాన్నభవతి - అత్రపాశ్చస్యాశ్చపూజనముక్తం - మదనరత్నే

నోఽపిహాదే || అశ్వయుక్తుక్షప్రతిపత్స్వాతీయోగేషుభేదితే | పూర్వముచైశ్చివా
 చాపమృగములైషమావహత్ || తస్మాత్సాన్వైర్విరితైస్తత్రపూజ్యోసా శ్రద్ధయా
 సహ | పూజనీయోశ్చమరగానవమీయావదేవహి || శాంతిస్త్వస్త్వయనంకార్యం
 తదాతేమాందినేదితే | ధాన్యంభల్లాతకంక్తుంవచాసిద్ధార్థకాస్తథా || పంచవర్ణేన
 సూత్రేణగంధితేమాంతుబంధయత్ | వాయవ్యైర్వాయుజైస్సౌరైశ్చాక్షైర్మంత్రై
 స్సవైష్ణవైః || వైశ్వదేనైస్తథాగ్నేయైర్హోమఃకార్యోదినేదితే || కల్పతరాత్వేతదగ్రే
 స్యదపి || జ్యేష్ఠాయోగేపురాత్రగజాశ్చాప్టేమహాబలాః | పృథివీమాహవన్స్పర్శం
 చైతలననకాననామ్ | కుముదైరావణోపద్యుపుష్పదంతోధవామనః | సుప్రతీకో
 జనోనీలస్తస్మాత్తాంస్తత్రపూజయత్ || శాక్రాదృతౌత్సమారభ్యనవమ్యంతంచపూ
 ర్వవన్ || అశ్వవర్ధోమాదీత్యర్థః - అథప్రతిపదాదిషువిశేషోదుర్గాభక్తితరంగిణ్యాం
 భవిష్యే || కేనసంసాగ్రదవ్యాశీదదద్యాత్ప్రతిపదితే | పక్షస్తైలందివతీయాయాం
 కేశసంయమహేతవే || పట్టదోమితిగౌడపారః || దర్శనాచతృతీయాయాంసిందూ
 రాలక్లకంతథా | మధుసర్కంచతుర్ధ్యాంతులిలకంనేత్రమండనమ్ || పంచమ్యామం
 గరాగంచత్రక్త్యాలంకరణానిచ | షష్ఠ్యాంబిల్వతరాబోధంసాయంసంధ్యాసుకారయ
 త్ || సప్తమ్యాన్నితరానీయగృహమధ్యేప్రపూజయత్ | ఉపాషణమధాస్తమ్యా
 మాత్మశక్త్యాచపూజనమ్ || నవమ్యామంగ్రచండాయాః పూజాంతుర్యాద్భులింతథా |
 సంపూజ్యప్రేషణంకుర్యాద్దశమ్యాంసారవోత్సవైః || అనేనవిధినాయస్తదేవీంప్రీణ
 యతేనరః | స్కందవత్పాలయేద్దేవితంపుత్రధనకీర్తిభిః || కృత్యతత్త్వార్థవేలైంగే || క
 న్దాయాంకృష్ణపక్షేతుపూజయిత్వాద్ధిభేషివా | నవమ్యాంబోధయేద్దేవీంమహావిభ
 వవిస్తరైః || శుక్లపక్షేచతుర్ధ్యాంతుదేవీకేశవిమోక్షణమ్ | ప్రాతరేవతుపంచమ్యాం
 స్నాపయేత్సుశుభైర్బలైః || షష్ఠ్యాంసాయంప్రకుర్వీతబిల్వపృక్షేధివాసనమ్ || సప్త
 మ్యాంప్రతికాపూజాఅష్టమ్యాంచాప్యపోషణమ్ | పూజావజాగరశ్చైవనవమ్యాం
 విధినద్యుతిః || విసర్జనందశమ్యాంతుక్రీడాకాతుకమంగళైః || అత్రనవమ్యాంబోధనా
 సామధ్యేష్ఠ్యాంబోధనమితిస్సార్థాఃఫలభూమార్థినః - సముచ్చయిత్యన్వే - నవ
 మ్యాంమంత్రఃకారీపురాణే || ఇట్టేమాన్యసితేపక్షేనవమ్యామార్ధిభేషివా | శ్రీ
 నృక్షేబోధయామిత్వాంయావత్పూజాంకరోమ్యహమ్ || అత్రస్త్రీప్రతేవిశేషః, పరి
 భాషాయాంజ్ఞయః - అత్రాశౌచేవిశేషోనిర్ణయామ్యతేవిశ్వరూపనిబంధే || ఆశ్వినే
 శుక్లపక్షేతుప్రారబ్ధేనవరాత్రకే | శావాశౌచేసముత్పన్నక్రియాకార్యాకథంబుధైః ||
 సూతకేవర్తమానేచత్రతోత్పన్నేసదాబుధైః | దేవీపూజానకర్తవ్యాపశుయజ్ఞవి
 ధానతః | సూతకేపూజనంప్రోక్తండానంచైవవిశేషతః | దేవీముద్దిత్యకర్తవ్యోత

త్రవోహానవిద్యతఇతి || కాలాదధ్యేవిష్ణురహస్యేసి || పూర్వసంర్పితంయశ్చత్రతం
 సునియతవ్రతైః | తత్కర్తవ్యంనరైశ్శుద్ధందానార్చనవివర్జితం || శాడనిబంధేతిథి
 తత్వేప్యక్తం - ఆశ్వినశుక్లపంచమ్యాదిశుక్ల ప్రతిపదాదిషష్ఠ్యాదిసప్తమ్యాదిచైకంక
 మ్ - అతశ్చమధ్యేఆశౌచపాతేపినదోషః - సంకల్పేనతస్మాత్త్రయోరితివిష్ణుక్తే
 రితి - ఆరభ్యంస్వయమేవకార్యం - అనారభ్యత్వన్యేనకారయేదితివిప్రౌదానః - రజ
 స్వలాత్వన్యేనకారయేత్ - సూత కాదివద్విశేషవచనాధావాత్ - స్త్రీణాంచనన
 రాత్రేతాంబూలాదిచర్వణంభవతి - తమక్తంవ్రతహేమాశ్రాగారుడే || గంధాలం
 కారతాంబూల పుష్పమాలానులేపనమ్ || ఉపవాసేనదుష్కృతి దంతధావనమం
 జనమితి || ఏతత్సభత్యుక్తోపవాసవిషయం - అన్యశ్చాత్రవిశేషః పరిభాషానూము
 క్తః - ఆశ్వినశుక్లపంచమ్యాముపాంగలలితానతమ్ - మహారాష్ట్రేషుప్రసిద్ధం - త
 త్రయద్యపి కథాయాంకాలవిశేషానోక్తస్తథాపి || రాత్రేజాగరణంయర్యాగ్రితవాది
 త్రనిస్సన్వైరితిరాత్రోజాగరోక్తే - శక్తిపూజాయారాత్రోప్రాశస్త్యాచ్చరాత్రివ్యా
 పిసీగ్రాహ్యేతికేచిత్, వస్తుతస్తువచనవినారాత్రిపూజాయామానాధావాత్ - జా
 గరణ్యచాంగత్వాద్యుగ్మవాక్యాత్ || భుక్త్వాజాగరణేనక్తేచంద్రాద్యఘ్నవ్రతేత
 థా | తారావ్రతేషుసర్వేషురాత్రియోగోవిశిష్యతఇతి కాలహేమాశ్రావచనాచ్చ
 పూర్వవిధాగ్రాహ్య - రాత్రిశబ్దఃపూర్వవిధావచనఇతిహేమాద్రి-అన్యవభుక్త్వా
 జాగరణయావత్వాదితి సాధువ్రతీమః - భుక్త్వాజాగరణంయత్రేత్యేకంపదం - తస్మి
 న్స్వితేషత్వధికః-అన్యథాభుక్తేత్వనంగతేః| దివోదాసీయేప్యేనం— ఆశ్వినశుక్లప
 ఠేమూలనక్షత్రేపుస్తకేషుసరస్వతీస్థాపనం-యథోక్తంనిణాయాఘృతేదేవీపురాణే
 మూలేషుస్థాపనందేవ్యాపూర్వాపాఠానుపూజనమ్ | ఉత్తరానుబలిందద్యాచ్చి
 వణేనవిసజ్జయేదితి || రుద్రనూమశేషి || మూలఋతేసురాధీశపూజనీయాసరస్వ
 తీ | పూజయేత్ప్రత్యహందేవయావదైష్ట్యవమృతక్షమ్||నాధ్యాపయేన్నచలిఖేన్నా
 ధీయీతకదాచన | పుస్తకేస్థాపితేదేవవిద్యాకామేద్విజోత్తమః|| సంగ్రహే|| ఆశ్వి
 నస్యసితేపఠేమేధాకామస్సరస్వతీమ్ | మూలేనావాహయేద్దేవీంశ్రణేనవిసర్జయేత్ ||
 మూలస్యాద్యపాదేఆవాహనమితిశిష్టాః - శ్రవణాద్యపాదేచవిసర్జయేత్ || ఆదిధా
 గోనిశాయాంతుశ్రవణస్యయదాభవేత్ | సంప్రేషణంతదాదేవ్యాదశమ్యాంచమ
 హాలాత్సవఇతిచింతామణౌబ్రహ్మాండపురాణాత్—అధవష్టి - శాడనిబంధేదేవీపు
 రాణే || జ్యేష్ఠానక్షత్రయక్తాయాంషష్ఠ్యాంబిల్వాభిమంత్రణమ్ | సప్తమ్యాంమూ
 లయక్తాయాంప్రతికాయాః ప్రవేశేనమ్ || పూర్వాపాథాయతౌప్యమ్యాం పూజా
 హాలామాద్యుపోషణమ్ || ఉత్తరేణససమ్యాంతుబలిభిఃపూజయేచ్చివామ్ | శ్ర

వణేనదశమ్యాంతుప్రణిపత్యవిసర్జయేత్ || కాలికాపురాణే || బోధయెద్బిల్వశాఖా
యాంపస్త్యాందేవింఘలేషుచ | సప్తమ్యాంబిల్వశాఖాంతామాహృత్య ప్రతిపూజ
యేత్ || పునఃపూజాంతధాప్తమ్యాంవిశేషేణసమాచరేత్ | జాగరంచస్వయంకు
ర్యాద్బలిదానంమహానిశి || ప్రభూతబలిదానంతునవమ్యాంవిధివచ్చరేత్ || విసర్జనం
దశమ్యాంతుకుర్యాద్వైసారహోత్సవైః | ధూళికర్దమనిజ్ఞేపైః క్రీడాకాతుకమంగ
లైః || అత్రనర్వత్రతిధినక్షత్రయోగాదరోముఖ్యకల్పః - తదభావేతుతిధిరేవగ్రా
హ్య || తిధిశ్శరీరందేవస్యతిధౌనక్షత్రమాశ్రితమ్ | తస్మాత్తిధింప్రశంసంతినక్షత్రంన
తిధింవినేతివిద్యాపతిలిఖతవచనాత్ - తిధినక్షత్రయోగ్యోగేద్వయోరేవానుపాల
నమ్ | యోగాభావేతిధిగ్రాహ్యదేవ్యాపూజనకర్మణీతితత్త్రైవదేవలోక్తేచ్ఛ - అత్రచ
పత్రీప్రవేశాత్పూర్వేద్వయః-సాయంకాలేషష్ట్యభావేతత్పూర్వదిసేధివాసనంకార్యం-
సాయంకాలేత్యంతాసత్వేత్వతిధివాసనలోపః || షష్ఠ్యాంసాయంప్రకుర్వీతబిల్వవృక్షేధి
వాసనమితిపూర్వవచనాదికల్పతరుః - సాయంశుతిఃఫలాతిశయమాత్రాథానతుక
ర్మలోపఇత్యాచార్యచూడామణిః-అత్రక్రమః-బిల్వసమీపంగత్వాదేవింబిల్వంచసం
పూజ్యప్రార్థయేత్-తత్రమంత్రః|| రావణస్యవధాధాన్యరామస్యానుగ్రహాయ
చ|అకాలేబ్రహ్మణాబోధోదేవ్యాస్త్యయిక్మతఃపురా || అహమప్యశ్రితష్టష్ఠ్యాంసా
యాహేన్న బోధయామ్యతః| శ్రీశైలశిఖరేజాతశ్శ్రీఫలశ్రీనికేతనః|| నేతప్ర్యాసినమా
గచ్ఛపూజ్యోదుగాన్స్వరూపతః||ఇతి|| ఏవందేవీమధివాస్యపరదిసేవిమంత్రితబిల్వశా
ఖాపత్రీప్రవేశపూజాంకుర్యాత్ - తదుక్తంహేమాద్రాలైంగే || మూలాభావేతు
సప్తమ్యాంకేవలాయాంప్రవేశయేత్ | యుగ్మాభ్యాం నవబిల్వస్యఫలాభ్యాంశాఖ
కాంతధా || తత్తైవప్రతిమాందేవ్యాస్సన్నత్వాభ్యక్ష్యప్రవేశయేత్ | అత్రచోపవా
సపూజాదావౌదయకీసప్తమీగ్రాహ్య - నతుయుగ్మవాక్యాత్పూర్వా || యుగా
ధ్యాంపర్వవృద్ధిశ్చసప్తమీపార్వతీప్రియా | రవేరుదయమీక్షుంతేనత్రతిధియుగ్మ
తేతికృత్యతత్త్వాణామౌదాహృతవచనాత్ || భగవత్యాఃప్రవేశాదివిసర్గాంతాశ్చ
యాఃక్రియా || తిధాపుదయగామిన్యాంసర్వాస్తాఃకారయేద్బుధితితిధితత్త్వేనందికే
శ్వరపురాణాచ్చ - దుర్గాభక్తితరంగిణ్యామప్యేవం - తత్రాపిఘటికాతోన్మూన
తేష్వపదానకార్యా || వ్రతోపవాసనియమేఘటికై కాపియాభవేదిదేవలోక్తేరితిగా
ఢాః - దాక్షిణాత్యాస్తుపూర్వవచన మదృష్ట్యయుగ్మవాక్యాత్పూర్వాంకుర్వంతి -
పత్రీకాపూజాచపూర్వాష్టేపవకార్యా - నతుమూలానురోధాన్మధ్యాహ్నదావితి
కృత్యతత్త్వాణావేద్యం-ప్రతికాస్తు|| రంభాకవీహరిద్రాచజయంతీబిల్వదాడిమా|
అశోకో మూనవృక్షశ్చధాన్యాది నవప్రతికాః||ఇతితత్త్రైవోక్తాః - అస్యామేననప్త

మ్యాదేవీత్రరాత్రము క్తంహేమాదా - ప్రతిపదాదినవతిధిషుఉపవాసకరణాసా
మధ్యేసప్తమ్యాదిదినత్రయేవాకుర్యాత్ - తథాహాథౌమ్యః ॥ ఆశ్వినేమాసికుక్లే
తు కతకవ్యం సవరాత్రకమ్ । ప్రతిపదాదిక్రమేణైవయావచ్చనవమీభవేత్ ॥ త్రి
రాత్రంవాపికతకవ్యంసప్తమ్యాదియథాక్రమమ్ ॥ అతఃపహేమాదా దేవీపురా
ణేమంగళావ్రతే ॥ ఆశ్వినేవాధవామాఘేచైత్రేవాశ్రావణేపివా । కృష్ణాష్టమ్యాది
కతకవ్యం ప్రతంశుక్లావధింహరేః ॥ యావచ్చుక్లాష్టమీశక్రఉపాష్యాతువిధానతః
దానంహోమోజపఃపూజా కన్యాభోజ్యాప్తధాన్యహమ్ ॥ మహాభైరవరూపేణఅస్థి
మారాధరాశ్చయే । పూజనీయావిశేషేణవస్త్రైర్గౌరవపురాదిషు ॥ ఇతిమాసచ
తుష్టయేభిధాయ - అన్యత్రాపి ॥ అధవానవరాత్రంచసప్తపంచత్రికందివా । ఏక
భక్తేననక్తేనాయాచితోపాషితైఃక్రమాదితి ॥ పూజయేతాశ్వినేశక్రయావచ్చు
క్లాష్టమీభవేత్ । సర్వకార్యాణినిర్ధ్యంతిశక్రనాస్త్వత్రసంశయఇత్సుక్తందివేత్యే
కరాత్రముక్తంగోవిందాద్ధవేదేవీపురాణే ॥ నవరాత్రప్రతేతక్తస్త్రిరాత్రంచైకరాత్ర
కంప్రతంచరతియోభక్తస్తస్త్వేదాస్యామివాంఛితం॥ఇతి॥ తత్రాపిసప్తమ్యాఃపూజనే
పూర్వోక్తోనిర్ణయః-అత్రతిధియాగపద్యేతంత్రేణోపవాసఃతిధిద్వయనిమిత్రంపూజా
దికంతుభేదేన-అత్రవిశేషేనిర్ణయామృతేభవిష్యే ॥ సప్తమ్యాంసవగేహనిదారుజాని
నవానిచ । ఏకంవావిత్తభావేనకారయేత్సుసమాహితః ॥ దుర్గాగృహంప్రకర్తవ్యం
చతురశ్రంసుశోభనమ్ । తన్నధ్యేవేదికాంకుర్యాచ్చతుర్వస్తాంసమాంశుభామ్ ॥
తస్యాంసింహాసనంక్షౌమంకంబళాజనసంయుతమ్ । తత్రమగ్నాంప్రతిష్ఠాప్యసర్వలక్ష
ణసంయుతాం ॥ భుజైశ్చతుర్భిరుచిరైర్దశశభిర్వావిభూషితామ్ । తప్తహాటకవణా
భాంత్రినేత్రాంశశిశేఖరామ్ ॥ అనేకకుసుమాకీర్ణాంకపద్దేనసుశోభితామ్ । నితంబబిం
బసన్నిధ్ధకింకిణీక్వాణనాదినీమ్ ॥ శూలచక్రదండశక్తివజ్రచాపాసిధారినీమ్ । ఘం
టాక్షుమాలకరకపానపాత్రలసత్కరాం ॥ తదగ్రేభిన్నశిరసంమాహిషంరుధిరాప్లు
తమ్ । నిస్సృతార్థతనుంకంరనాశేచర్మానిధారణమ్ ॥ దేవీధృతకర్మగ్రీవంశూలేనో
రసితాడితమ్ । నాగపాశేనవిక్షిప్తంహర్యక్షేణాపివిద్రుతమ్ ॥ పదుద్రుధిరవక్త్రేణ
ధున్వతోర్ధ్వంసటాన్రూపానర్వతోమాతృచక్రేణసేవ్యమానాంసురైస్తథాఇతి॥త
త్రదేవీప్రకర్తవ్యాహేమీవారాజతీతథా । మృద్వాగ్నీలక్షణోపేతాఖడ్గశూలేచపూ
జయేత్ ॥ వాగ్నీదారుమయీ । దేవీమూర్తికస్థాపనేవిశేషాదుర్గాభక్తితరంగీణ్యాందేవీ
పురాణే ॥ యామ్యాస్యాశుభదాడుగాఽపూర్వాస్యాజయవధిని । పశ్చిమ భిము
ఖనిత్యంసస్థాస్యాసామ్యదిష్టుభి ॥ ప్రతిమాభావేవిశేషస్తత్రైవ ॥ హైమరాజతమృ
దాతులైలచిత్రాబ్జితాపిషా । ఖడ్గశూలేర్చితాదేవీసర్వకామఫలప్రదా ॥ యద్యద్య

స్వాయుధంప్రాప్తంతస్త్రిస్తాంప్రతిపూజయేత్ । దేవీభక్త్యార్చితాపుంసాంరాజ్యా
 యస్సుతసాఖ్యదా ॥ కృత్యతత్త్వార్థవేకాభికాపుగాణే ॥ లింగస్థాంపూజయేద్దేవీం
 మండస్తాంతతైవచ । పుస్తకస్థాంమహాదేవీంపావకేప్రతిమాసుచ ॥ చిత్రేచత్రిశిభే
 ఖడ్గజలస్థాంవాపిపూజయేత్ । బిల్వపత్రైర్వజ్రేద్దేవీంతథాజాతీప్రసూనకైః ॥ నానా
 ప్పిక్వకన్తైవేద్యైర్ధూపదీపైర్మునోహరైః । భగలింగాభిదానైశ్చభగలింగప్రగీతకైః ॥
 భగలింగక్రియాభిశ్చప్రీతీయేద్దర్శనచండికామ్ । పరైర్నాక్షిప్యతేయస్తుయఃపరా
 న్నాక్షిపత్యపి । తస్యక్రుద్ధాభగవతీశాపందద్యాత్సుదారుణమ్ ॥ చిత్రమృన్మయా
 దాన్నానాద్యసంభవేతత్రైప్రాకృతం ॥ అంతికేస్థాపితేఖడ్గేన్నానయేదర్పణేధవా ॥ ఇతి
 లథసప్రమీపూజావిధిః - ప్రతిపద్యక్తవిధినాఫల సంకీర్తనాంతేనవపత్రికామృన్మ
 యదుర్గాఢపూజాబలిదానానికరిష్యత్యితి సంకల్ప్యపూర్వనిమంత్రితబిల్వసమీపంగ
 త్వాసంపూజ్య - ఆగచ్ఛసర్వకళ్యాణేతిపూర్వోక్తిమంత్రంపఠిత్వా ॥ బిల్వవృక్షమ
 హాభాగనదాత్వంశంకరప్రియ । గృహీత్వతవశాఖాంచదేవీపూజాంకరోమ్యహమ్ ॥
 శాఖాఛేదోద్భవండుఃఖంసచకార్యంత్యయాప్రభో । గృహీత్వాతవశాఖాంచ పూ
 జాదుర్గేతిచస్మృతిః । ఆత్మిష్టప్రతీకేదేవీసర్వకళ్యాణహేతవే । పూజాంగృహాణ
 సకలా మస్మాకంవరదాభవ ॥ మేరుమాందరకైలాసహిమవచ్ఛికరేగిరా । జాతశ్రీ
 ఫలవృక్షత్వమంబికాయాస్సదాప్రియః ॥ ఇతిసంప్రద్యక్ష - ఓంఛందిఫట్ ఫట్,
 ఓంహుంఛట్ స్వాహేతిఛిత్వాసంపూజ్య, ఓంచాముండేచలచలఇతినాద్యహోషే
 ణదేవీంతాంచగృహంప్రవేశ్య ॥ అరోపితాశిదుర్గేత్వంమృన్మయ్యాం శ్రీఫలేపి
 చ । స్థిరానితాంతంభూత్వాచగృహేత్వంకామదాభవేతి స్థిరీకృత్యరంభాదిపత్రికాః
 పంచగవ్యేనపంచామృతేనచస్నాపయిత్వావస్త్రైఃసావేద్యైర్ధూపయేత్ - తతఃపూ
 ర్వవత్సంకల్పంకృత్వాఽక్షతానాదాయే దేవీమాహాహయేత్ - తత్రమంత్రః ॥
 ఆవాహయామ్యహందేవీమృన్మయ్యాంశ్రీఫలైతిధా । కైలాసశిఖరాద్దేవీవింధ్యాద్రదే
 హిమపర్వతాత్ - ఆగత్యబిల్వశాఖాయాంచండికేకురుసన్నిధిమ్ - స్థాపితాసిమ
 యాదుర్గేపూజయేత్త్వాంప్రసీదమే ॥ ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యందేహిదేవినమోస్తు
 తే । దుర్గేదుర్గస్వరూపాసిసురతేజోమయేర్చితే ॥ సదానందకరేదేవిప్రసీదమమ
 సిద్ధయే । ఏహేహాభగవత్యంబ శత్రుక్షయజయప్రదే ॥ భక్తితఃపూజయామిత్యాం
 దుర్గేదేవిమరార్చితే । పల్లవైశ్చఫలోపేతైఃపుష్పైశ్చనుమనోహరైః ॥ పల్లవేనసంస్థితే
 దేవిపూజయేత్త్వాంప్రసీదమే । దుర్గేదేవిఇహగచ్ఛసాన్నిధ్యమిహకల్పయ ॥ యజ్ఞ
 భాగాన్మృహాణత్వంయోగినీకోటిభిస్సహేతి - తతోమూలమంత్రేణ పాద్యాదిగం
 థాంతోపచారైః ॥ అమృతోద్భవంచశ్రీవృక్షంశంకరస్యసదాప్రియమ్ ॥ బిల్వప్రత్రం

ప్రయచ్ఛామిపవిత్రం తే సురేశ్వరీతిబిల్వపత్రమ్ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుశివాదీనాం ద్రోణ
 పుష్పంసదాప్రియమ్ ॥ తత్తేదుగ్గేప్రయచ్ఛామిసర్వకామార్థసిద్ధయైతి ద్రోణపు
 ష్పనివేద్యధూపాదిదక్షిణాంతాంపూజాం మూలేనకృత్వాప్రార్థయేత్ ॥ ఓం, మ
 హిషఘ్ని మహామాయేచాముండేముండమాలిని ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యందేహిదే
 వినమోస్తుతే ॥ కుంకుమేనసమాలభ్యేచందనేనవిలేపితే బిల్వపత్రకృతాపీడేదుగ్గే
 హంశరణంగతః ॥ రూపందేహియశోదేహిభగంభగవతిదేహిమే । పుత్రాదేహిధ
 నందేహి సర్వాన్మామాంశ్చదేహిమే ॥ సర్వమంగళమాంగల్యైశ్చతీచసంప్రార్థన్
 పత్రికాఃపూజయేత్ - కదళ్యాంబ్రహ్మణీం, దాడిమేరక్తదంతికాం, ధాన్యేలక్ష్మీం,
 హర్షిదాదాందుర్గాం, మానేచాముండాం, కవౌకాళికాం, బిల్వేశివాం, అశో
 కేశోకరహితామ్, జయంత్యాంకాతికీంచా వాహ్యసంపూజ్యదుర్గాయైబలింద
 ద్యాత్ - అత్రశస్త్రాదిపూజావత్సృతే - తతఃస్తుతింపఠేత్ - తదుక్తంశివరహస్యే ॥
 దుర్గాంశివాంశాంతికరీంబ్రహ్మణీంబ్రహ్మణఃప్రియామ్ । సర్వలోకప్రణేత్రీచప్రణ
 మామిసదాశివామ్ ॥ మంగళాంశోభనాంశుద్ధానిష్కళాంపరమాంకళామ్ । విశ్వే
 శ్వరీంవిశ్వమాతాం చండికాంప్రణమామ్యహమ్ ॥ సర్వదేవ మయీందేవీంసర్వ
 రోగభయాపహమ్ । బ్రహ్మేశవిష్ణుసమితాంప్రణమామిసదాఉమామ్ ॥ వింధ్యస్థాం
 వింధ్యనిలయాందివ్యస్థాననివాసినిమ్ । యోగినియోగమాతాంచచండికాంప్రణ
 మామ్యహమ్ ॥ ఈశానమాతరందేవీంఈశ్వరాంఈశ్వరప్రియామ్ । ప్రణతోస్మిసదా
 దుర్గాంసంసారాణావతారిణీమ్ ॥ యథిదంపరతేస్తోత్రంశ్రవణయాద్వాపియోనరః ।
 సముక్తస్సర్వపాపైస్తుమోదతేదుర్గయాసహ ॥ - అథమహాష్టమీ - సాచపరయుతా ॥
 శుక్లపక్షేష్టమీచైవశుక్లపక్షేచతుర్దశీ । పూర్వవిధానకర్తవ్యాకర్తవ్యాపరసంయు
 తేతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - మదనరత్నేస్మృతినంగహే, శరస్థహాష్టమీపూజ్యానవ
 మీసంయుతాసదా । సప్తమీసంయుతానిత్యంశోకసంతాపకారిణీ ॥ జంభేనసప్తమీ
 యుక్తాపూజితాతుమహాష్టమీ । ఇంద్రదేవిహతోజంభస్తస్మాద్దానవపుంగవః ॥ తస్మా
 త్సర్వప్రయత్నేనసప్తమీమిశ్రితాష్టమీ । వర్జసియాప్రయత్నేనమనుజైశ్శుభకాం
 షీభిః ॥ సప్తమీంశల్యసంయుక్తాంమోహదజ్ఞానతోపివా । మహాష్టమీ ప్రకు
 ర్వాణోనరకంప్రతిపద్యతే ॥ సప్తమీకలయాయత్రపరతశ్చాష్టమీభవేత్ । తేనశ
 ల్యమిదంప్రోక్తంపుత్రపాత్రక్షయప్రదం ॥ తథా ॥ పుత్రాష్టాంతిపశూహాంతిహంతరా
 స్త్రింసరాజకం । హంతిజాతాంనజాతాశ్చసప్తమీ నహితాష్టమీ ॥ తేననాత్రత్రిము
 హూతావేధః - తదాఘటికామాత్రాప్యౌదయీకీగ్రాహ్య - వ్రతోపవాసనియమే
 ఘటికై కాపియాభవేదితిదేవలోక్తే - గౌడాఅప్యేవమాపహః - అతఏవోక్తంభో

జరాజేన ॥ నచన ప్రమీశల్యసమోపహతాఇతి-ఇయంభౌమేతిప్రశస్తా ॥ అష్టమ్యా
ముదితేనూర్వేదినాం తేనవమీభవేత్ ॥ కుజవారోభవేత్తత్రపూజనీయాప్రయత్న
తఃఇతిమదనరత్నేవచనాత్ ॥ సప్తమీశల్యసంవిధావర్జనీయాసదాష్టమీః స్తోకాపి
సామహాపుణ్యా యస్యాం సూర్యోదయోభవేదితిమదనరత్నేస్మృతినముచ్చయవచ
నాత్ ॥ అష్టమీనవమీయుక్తానవమీచాష్టమీయుతేతి పాద్మవచనాచ్చఇయమే
వమూలయుక్తాచేన్మహానవమీసంజ్ఞా ॥ ఆశ్వయుక్కుక్షపక్షేయాష్టమీమూలేనసం
యుతాః సామహానవమీప్రాక్షాత్రేలోక్యేపినుదుర్భాఇతిహేమాద్రాస్కాందాత్ -
మూలయుక్తాపినప్తమీయుతాచేత్త్యాజ్ఞైవేత్సుక్తంనిర్ణయామృతేదుగోత్సవే ॥
మూలేనాపిహిసంయుక్తాసదాత్యాజ్ఞాష్టమీబుధైః । లేశమాత్రేనసప్తమ్యాఅపి
స్యాద్యదిదూషితేతి - మహాష్టమీపూర్వేద్యుః - పూర్వాష్టావ్యాపిత్యేపూర్వాన్య
ధావరైవేతి నిర్ణయదీపమతమ్ - ఏతచ్చతుచ్చత్వాదుపేక్ష్యం-రూపనారాయణధృ
తేదేవీపురాణే ॥ సప్తమీవేదసంయుక్తాయైకృతాతుమహాష్టమీ । పుత్రదారధనై
ర్హీనాభిమంతీపావిత్రాచవత్ ॥ యత్తు ॥ సప్తమ్యాముదితేనూర్వేపరతోయాష్ట
మీభవేత్ । తత్రదుగోత్సవంకుర్యాన్నకుర్యాద పరేహనీతివిశ్వరూపనిబంధన
వచనం - తదాశ్విసకృష్ణాష్టమీవిషయం ॥ కన్యాయాంకృష్ణపక్షేతుపూజయిత్వా
ష్టమీదినే । నవమ్యాంబోధయేద్దేవీగీతవాదిత్రనిస్సన్వయైఃఇతి దేవీపురాణే తత్రాపి
పూజోక్తేరితి హేమాద్రానిర్ణయామృతేచోక్తం - యానితు ॥ భద్రాయాంభద్ర
కాళ్యాశ్చ మధ్యస్యాదర్చనక్రియా । తస్మాద్వైసప్తమీవిధాకార్యాదుగాన్వ
మీబుధ్ధేరితి ॥ యచ్చ ॥ మోహమాలోత్తరేబ్రాహ్మచా అశ్వినస్యసితాష్టమ్యా
మగ్ధరాతేతుపార్వతీ । భద్రకాలీనముత్పన్నా పూర్వాపాధాసమాయుతేతి ॥
తథా ॥ తత్రాష్టమ్యాంభద్రకాదీదక్షయజ్ఞవిలాశినీ । స్రాదుర్భూతామహాఘోరా
యోగినీకోటిభిస్సహేతి ॥ యచ్చమదనరత్నే ॥ మహాష్టమ్యాశ్వినేమాసి శుక్లాక
ళ్యాణకారిణీ । సప్తమ్యాపియుతాకార్యామూలేనతు విశేషతఃఇతి ॥ తానివరదినే
ష్టమ్యాభావవిషయాణీతి మదనరత్నేఉక్తం - యత్తు । తత్రైవపరదినేష్టమీసత్వే
విపూర్వావిధావిధాయకంవచనం-యథాష్టమీంతుసం ప్రాప్యహ్యస్తంయాతిదివాక
రః । తత్రదుగోత్సవంకుర్యాన్నకుర్యాదపరేహని ॥ దుర్భిక్షంతత్రజానీయాన్నవ
మ్యాంయత్రపూజ్యతే॥ఇతి - తత్పరదినేదశమ్యాం నవమ్యాభావవిషయమ్ ॥ య
దాసూర్యోదయేనస్యాన్నవమీచాపరేహనీ । తదాష్టమీంప్రకుర్వీతసప్తమ్యాసహి
తాన్యపేతి ॥ తత్రైవస్మృతినంగ్రహణాక్తైః ॥ ఉత్తరాస్తిధయోయత్రక్షయం
యాంతినరాధిప । పూర్వాష్టమీంతదాకుర్యాదన్యధాత్వశుభంభవేదితిదుగోత్సవ

వోక్తేశ్చేతిమదనరత్నే - వస్తుతస్తుఇదంవచనద్వయంఅప్టమీనవమ్యో సూర్యోద
యద్వయాసంబంధపరమ్ - అతఏవనమీచేతిచకారాదప్టమీచ - తిథయఇతిబహు
వచనాదప్టమీనవమీదశమ్యుక్తా - అన్యథాపూర్వోక్తవిరోధాదితిదిక్ - యత్తు ||
అహంభద్రాచభద్రాహునావయోరంతరంక్వచిత్ - సర్వసిద్ధిప్రదాస్యామిభద్రా
యామర్చితాహ్యహమితి - దేవీపురాణేతద్విష్టికరణమధ్యే పూజావిధానాధాం ||
విష్టింత్యక్త్యామహాస్త్వమ్యాంమమపూజాంకరోతియః | తస్యపూజాఫలంసన్యాత్రేనా
హమవమానితేతితత్త్రైవోక్తేతినిర్ణయామృతే - తథాకాళికాపురాణేతి || సప్త
మ్యాంపత్రికాపూజా అప్టమ్యాంచాప్ర్యపోషణమ్ | పూజాచజాగరశ్చైవనన
మ్యాంవిధిపద్మలిరితి - అప్టమ్యుపవాసశ్చపుత్రవతానకార్యః || ఉపవాసంమహాస్త్వ
మ్యాం పుత్రవాన్నసమాచరేత్ | యథాతథావాపూతాత్మా వ్రతీదేవీప్రపూజ
యేత్ | ఇతితత్త్రైవోక్తే - రూపనారాయణీయేబ్రాహ్మణాః | అత్యధాంపూజనీయాసా
తస్మిన్నహనిమానవైః | ఉపాషితైర్వస్త్రధూపమాల్యరత్నానులేపనైః | పశుభిఃపా
నతైర్హృద్యైరాత్రైజాగరణేనచ | దుర్గాగృహేచశస్త్రాః | పూజితవ్యానిపండితైః |
వాద్యభాండానిచిహ్నాని కవచాన్యాయుధానిచ || అత్రవిశేషోపేక్షామూద్రానిర్ణా
యామృతేభవిష్యే || అశ్వయుక్చక్లపక్షస్యఅప్టమీమూలసంయుతా | సామహా
నవమీనామత్రైలోక్యేపిసుదుర్లభా || కన్యాగతేనవితరిశుక్లపక్షేష్టమీయుతా |
మూలనక్షత్రసంయుక్తాసామహానవమీస్మృతా || నవమ్యాం పూజితాదేవీదదాత్యభి
మతంఫలమ్ | సాపుణ్యాసాపవిత్రాచ సాదన్యాసుఖదాయినీ || తస్యాంసదాపూజ
నీయాచా ముండాముండనూలిని || సదేత్యుక్తేర్నిత్యతాపి || కన్యాంయేహ్యుపయుజ్యం
తే ప్రాణినోమహిషాదయః | సర్వేతేస్వగతిం యాంతిఘ్నతాంపాపంనవిద్యతే ||
యావన్నచాలయేద్ధాత్రంపశుస్తావన్నహన్యతే | సతథాబలిదానేన పుష్పధూపవిలే
పనైః || యథాసంతుప్యతేమేషేర్మహిషైర్వింధ్యకాసినీ | ఏవచ వింధ్యవాసిన్యాం
నవరాత్రోపవాసతః || ఏకభుక్తేననక్తేనస్వశక్త్యాయాచితేనచ | పూజనీయాజనై
ర్దేవీస్థానేస్థానేపురేపురే || గృహేగృహేభక్తిపరైర్గ్రామేగ్రామేవనేవనే | స్నాతైః
ప్రముదితైర్ఘృతైః రాభిహ్మణైఃక్షత్రియైర్బ్రహ్మణైః || వైశ్యేశ్శూద్రై ర్భక్తి
యుజైఃప్లేచైర్చరవైశ్చమానవైః | స్త్రీభిశ్చకురుశార్దూల తద్విధానమిదం
శృణు || జయాభిలాషీన్మపతిఃప్రతిపత్ప్రభృతిఃక్రమాత్ | తాహాభిసారికంకర్మకార
యేద్యావదప్టమీతి || తాహాభిసారికంకర్మవిధానంతత్త్రైవోక్తం || ప్రాగుదక్ష్వి
ణేదేశేవతాకాభిరలగ్నృతమ్ | మండపంకారయేద్దివ్యంనవనప్రకరంపరమ్ || షోడ
శహస్తమిత్యర్థః || అగ్నేయ్యాంకారయేత్కుండంహస్తమాత్రంసుశోభనమ్ | మేఖ

లాత్రయసంయుక్తయోగ్యాశ్వత్థదళాభయా ॥ రాజచిహ్ననిసర్వాణిశస్త్రాణ్యస్త్రా
 ణీయానిచ । అనీయమండపేతానిసర్వాణ్యత్రాధివాసయేత్ ॥ తతస్తుబ్రాహ్మణా
 స్సాన్నితశ్శుక్లాంబరధరశ్శుచిః । ఓంకారపూర్వకైర్మంత్రైస్తల్లింగైర్ద్వహుయాద్భు
 తమ్ ॥ శస్త్రాస్త్రమంత్రైర్హోతవ్యంపాయసంఘృతసంయుతమ్ । హుతశేషంతురం
 గాణాంరాజానముపహరయేత్ ॥ లోహాభిసారికంకర్మతేనైవఋషిభిస్సృతమ్ । ధృ
 తపల్యయనానశ్వాన్గజాంశ్చసమలఙ్కృతాః ॥ ధౌమయేన్నగరేనిత్యంపందిఘోష
 పురస్కరమ్ । ప్రత్యహంనృపతిస్సాన్నిత్యాసంపూజ్యపితృదేవతాః ॥ పూజయేద్రాజ
 చిహ్నని ఫలమాల్యవిలేపనైః । తస్యాభిసరణాద్రాజ్ఞోవిజయస్సముదాహృతః ॥
 పూజామంత్రాన్ప్రవక్ష్యామిపురాణోక్తానహంతవ । యైఃపూజితాఃప్రయచ్ఛంతికిర్తి
 మాయుర్యశోబలమ్ ॥ అథమంత్రావిష్ణుధర్మోత్తరోక్తాః, ఛత్రస్య ॥ యథాంబుద
 శ్చాదయతిశివాయేవాంసంధరామ్ । తథాఛాదయరాజానంవిజయాలోగ్యవృద్ధ
 యే ॥ చామరస్య ॥ శశాంకకరసంకాశక్షీరడిండిరపాండుర । ప్రోత్సారయాశుదు
 రితంచామరామరదుర్లభ ॥ అశ్వానాంవృద్ధ్యర్థం రేవంతపూజనమహంకరిష్యే ॥
 సూర్యపుత్రమహాబాహూఛాయాహృదయనందన । శాంతింకురుతురంగాణాంరే
 వంతాయనమోనమః ॥ అనేనమంత్రేణపూజా - అథాశ్వస్య ॥ గంధర్వకులజాత
 స్త్వీంమాభూయాఃకులదూషకః । బ్రహ్మణస్సత్యవాక్యేన సోమస్యవరుణస్యచ ॥
 ప్రభావాచ్ఛహుతాశస్యవర్ధయత్వంతురంగమాన్ ॥ తేజసాచైవసూర్యస్యముసీనాం
 తపసాతథా ॥ రుద్రస్యబ్రహ్మచర్యేణపవనస్యబలేనచ । స్మరత్వంరాజపుత్రంత్వంకౌ
 స్తుభంచమణింస్మర ॥ యాంగతింబ్రహ్మహాగచ్ఛేన్నాత్మహాపితృహాతథా । భూ
 ణానృతవాదీచక్షత్రియశ్చపరాఙ్ముఖః ॥ సూర్యాచంద్రమసౌవాయుర్యావత్పశ్యం
 తిదుష్కృతమ్ । వ్రజాశ్వతాంగతింక్షీప్రంతచ్ఛపాపంభవేత్తవ ॥ నిష్కృతోయది
 గచ్ఛేధాయుద్ధాధ్వనితురంగమరిపూన్విజిత్యసమరేనహాభ్రాతానుఖిభవేతి॥ అథధ్వ
 జస్య ॥ శక్రకేతోమహావీర్యశ్యామవర్ణార్చయామ్యహంప్రతిరాజనమస్తేస్తుతథానా
 రాయణధ్వజ ॥ కాశ్యపేయారుణభ్రాతర్నాగరేవిష్ణువాహన । ప్రమేయదురాధర్ష
 రణేదేవారిసూదన ॥ గరుత్మాన్దారుతగతిస్త్యయినన్నిహితోయతః । సారవంత్యా
 యుధాన్యత్రక్షత్వంచరిపూన్దహ ॥ అథపతాకాయాః ॥ హుతభుగ్వసోరుద్రా
 వాయుసోమోమహర్షయః । నాగకిన్నరగంధర్వయక్షభూతగణగ్రహాః ॥ ప్రమ
 థాస్తుసహాదిత్యైర్భూతేశోమాత్మభిస్సహ । శక్రస్సేనాపతిస్సుందో వరుణశ్చాశ్రి
 తాస్త్యయి ॥ ప్రదహంతురిపూన్స్వర్వానాజావిజయమృచ్ఛతు । యానిప్రయు
 క్తాన్యరిభిరాయుధానిసమంతతః ॥ పతంతూపదిశత్రూణాంహతానితవ తేజసా । హిర

ణ్యకశిపోర్యధ్యేయధ్యేదేవానురేతథా ॥ కాలనేమివభేయద్వద్వద్వత్ప్రపరఘాతనే ।
 శోభితానితథైవాద్యశోభయాస్తాంశ్చసంస్కర ॥ నీలాశ్చ్యేతానిమాన్ద్రప్రస్థానశ్యం
 త్వాశున్మపారయః । వ్యాధిభిర్వినిధైర్ఘ్యైశ్చస్త్రైశ్చయుధినిర్జితాః ॥ పూతనారేవతీనా
 మ్నాకాలరాత్రిశ్చయాన్మృతా । దహత్వాశుచిపూస్తనర్వాన్మతాకేత్వంమయా
 ర్చితా ॥ అధగజన్య ॥ కుముదైరావణౌపద్మఃపుష్పదంతోధవామనః । సుప్రతీకోం
 జనోనీలపతేష్టాదేవయోనయః ॥ తేహంపుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చవనాన్యస్తానమాశ్రి
 తాః । మందోభద్రోమృగశ్చైవగజస్సంకీర్ణవచ ॥ వనేవనేప్రసూతాస్తేయాధాని
 సుమహంతిచ । పాంతుత్వాంససవౌరుద్రాఽదిత్యాస్సమరుద్గణాః ॥ భర్తారంరక్షనా
 గేంద్రస్వామివత్ప్రతిపాల్యతామ్ । అవాపుషాజయంయుద్ధేగమనేన్వస్తినిప్రజ ॥
 శ్రీస్తేసోమాద్భలం విష్ణోస్తేజస్సూర్యాజ్ఞవోనిలాత్ । ఘైర్యంమేరోజ్యయంరుద్రా
 ర్యశోదేవాత్పురందరాత్ ॥ యుద్ధైరక్షంతునాగాస్త్యాందిశశ్చసహదైవతైః । అశ్వ
 నౌసహగంధరైః పాంతుత్వాంసర్వతస్సదేతి ॥ అధఖడ్గమంత్రః ॥ అసిర్విశసనఃఖడ్గ
 స్తీక్షణధారోదురాసదః । శ్రీగర్భోవిజయశ్చైవధర్మధారస్తథైవచ ॥ ఏతానితవనా
 మానిస్వయముక్తానివేధసా । నక్షత్రంకృత్తికాతేతుగురుద్దేవ్రామహేశ్వరః ॥ రోహి
 ణ్యశ్చశరీరం తేదైవతంచజనార్దనః । పితాపితామహాదేవస్త్యంమాంపాలయస
 ర్వదా ॥ నీలజీమూతసంకాశస్తీక్షణదంష్ట్రఃకృశోదరః । భావశుద్ధోమర్షణశ్చఅతితే
 జాస్తథైవచ ॥ ఇయంయెనధృతాక్షోణిహతశ్చమహిషాసురః । తీక్షణధారాయశుద్ధా
 యతస్తైఖడ్గాయతేనమః ॥ అధచ్ఛూరికాయాః ॥ సర్వాయుధానాంప్రథమంనిర్మితా
 సిపినాకినా । శూలాయుధాద్వినిష్కృప్యకృత్వాముష్టిగ్రహంశుభమ్ ॥ చండికా
 యాఃప్రదత్తాసిసర్వదుష్టనిబర్హిణీ । తయావిస్తారితాచాసిదేవానాంప్రతిపాదితా ॥
 సర్వసత్త్వాంగభూతాసిసర్వాశుభనిబర్హిణీ । ఛురికేరక్షమాంనిత్యంశాంతియచ్ఛస
 మోస్తుతే ॥ అధకట్టారకపూజా ॥ రక్షంగానిగజానక్షరక్షవాజిధనానిచ । మమ
 దేహంసదారక్షకట్టారకనమోస్తుతే ॥ కట్టారకౌమధ్యదేశేకటూరితిప్రసిద్ధా ॥ అధధనుః
 పూజా ॥ సర్వాయుధమహామాత్రసర్వదేవారిసూదన । చాపమాంసమరేరక్షసా
 కంశరవరైరిహ ॥ ధృతంకృష్టేసరక్షార్థంసంహారాయహరేణచ । త్రయీమూర్తిగ
 తందేవంధనురత్రుంసమామృహమ్ ॥ అధకుంతపూజా ॥ ప్రాసపాతయశత్రుంస్త్య
 మనయానాకమాయయా । గృహాణజీవితంతేహంమమసైన్యంచరక్షతామ్ ॥ చర్మ
 పూజా ॥ శర్మప్రదస్త్యంసమరేచర్మసైన్యేశోద్యమే । రక్షమాంరక్షణీయోహం
 తాపనేయనమోస్తుతే ॥ అధకనకదండమంత్రః ॥ ప్రోతారణాయదుష్టానాంసాధు
 సంరక్షణాయచ । బ్రహ్మణానిర్మితశ్చాసివ్యవహరత్రసిద్ధయే ॥ యశోదేహినుఖండేహి

జయదోభవభూపతేః । తాడయస్వరిపూర్ణసర్వాహేమదండనమోస్తుతే ॥ అథ
 దుందుభిమంత్రః । దుందుభేత్వంసపత్నానాంఘోరోహృదయకంపనః । భవభూ
 మిపసైన్యానాంతథావిజయవర్ధనః ॥ యథాజీమూతఘోషేణప్రహృవ్యంతిచబ
 గ్ధిణః । తథాస్తుతవశబ్దైనహర్షోస్కాకంముదావహః ॥ యథాజీమూతశబ్దైస్త్రీ
 ణాంత్రాసోభిజాయతే । తథాత్రతవశబ్దైస్త్రస్యంత్యస్తద్ద్విషోరణే ॥ అథశంఖమం
 త్రః ॥ పుణ్యస్త్యంశంఖపుణ్యానాం మంగళానాంచమంగళమ్ ! విష్ణునావిదృతో
 నిత్యమతశ్శాంతిప్రదోభవ ॥ అథసింహాసనమంత్రః ॥ విజయోజయదోజేతారిపుఘా
 తీశుభగరః । దుఃఖహాధర్మదశ్శాంతస్సర్వార్థవిహితః ॥ ఏతేవైసన్నిఘోయస్మా
 త్తవసింహామహాబలాః । తేనసింహాసనేతిత్వందేవైర్మంత్రైశ్చగీయసే ॥ త్వయిస్థిత
 శ్శివశ్శాంతస్త్యయిశక్రస్సరేశ్వరః । నమస్తేసర్వతోభద్రభద్రదోభవభూపతేః ॥
 త్రైలోక్యజయసర్వస్వ సిహాసనమోస్తుతే । తతైవకర్మచిహ్నునిస్వానిపూజ్యానిశి
 ల్మిభిః ॥ లోహాభిసారికంకర్మకృత్వైవమంత్రపూర్వకమ్ । నియమంకృత్వాతథా
 స్త్రమ్యాపూర్వాహ్నేస్నానమాచరేత్ ॥ కుంకుమచందనచంపకచతుస్సమైశ్చైల
 ప్తిషేషమ్ । చర్చితగాత్రీందేవీకుసుమైరభ్యర్చయేద్భూభిః ॥ కుముదైస్సపద్మపు
 ష్పేస్సదీపధూపైస్సవై వేద్యైః । మాంసైర్బల్యుపహారైర్మంగళశబ్దైస్సముచ్చలి
 తైః ॥ విహితచ్చత్రైర్భానైస్స్యంతనసితశత్రుధారిజనలౌకైః । తుష్టేఃపశ్యస్త్రా
 దితునివేద్యతేసర్వమేవభగవత్యై ॥ దుర్గాసాపూజనీయాచతద్దిశేద్రోణపుష్పకైః ।
 తతఃఖడ్గంనమస్కృత్య శత్రూణాంవధసిద్ధయే ॥ ఇచ్ఛేత్తవిజయంలాజ్యంసుభిక్షంచా
 త్మనేనృపః । పునఃపునఃప్రణమ్యాయాంసంస్మరకృహృదయేశివామ్ ॥ సర్వంకృత్వే
 తికారవ్యఅప్తమ్యాంజాగరంనిశి । నటనర్తకగీతేశ్చకారయేచ్ఛమఘాత్సవమ్ ॥
 ఏవంహృత్పైర్నిశాంసీత్వాప్రభాతే అరుణోదయే । ఘాతయెన్మహిషాన్మేషాన
 గ్రణోనతకంధరా ॥ శతమర్ధశతంవాపితదర్థంవాయుధేచ్ఛయా । సురానవభృతైః
 కుంభేస్తర్పయేత్పరమేశ్వరీమ్ ॥ కాపాలికేభ్యస్తద్దైయందాసీదాసజనేతథాతతోప
 రాహ్ణాసమయేనవమ్యాంవైరధేస్థితాం । భవానీంభామయేద్రాప్తేస్వయంరాజాసశ
 బ్దవా ॥ కశ్చిచ్ఛోపాషితోవీరోవిదృతోఽన్యేనఖడ్గవా ॥ భూతేభ్యస్తుబలిందద్యా
 న్మంత్రేణానేనసామిషమ్ । సరక్తంసజలంచాన్నంగంధపుష్పాక్షతైర్దుతమ్ ॥ త్రీంస్త్రీ
 న్వారాష్ట్రమూలేనదిగ్విదిక్షుకీరేద్బలిమ్ ॥ మంత్రశ్చ ॥ బలింగృహ్లాంత్యమందేవా
 అదిత్యావసవస్తథామరుతశ్చాశ్వినౌరుద్రాస్సుపర్ణాఃపన్నగాగ్రహః ॥ అసురాయా
 తుధానాశ్చపిశాచోరగరాక్షసాః । ధాకిన్యోయక్షవేతాళాయోగిన్యఃపూతనాశివాః ।
 జృంభకాస్సిద్ధగంధర్వామాలావిద్యాధరానగాః । నాగావిద్యాధరాఇతిపారదిత్వా

లోకపాలాశ్చయేచవిఘ్నవినాయకాః ॥ జగతాంశాంతికర్తారోబ్రహ్మద్యాశ్చమహా
ర్షయః । మావిఘ్నంమాచమేపాపమాసంతుపరిపంధినః ॥ సామ్యభవంతుతృప్తా
శ్చభూతప్రేతాస్సుఖావహాఞ్చితి, ఇతిమహాప్రహ్లా-మహా నవమీతుపూర్వయుతా
గ్రాహ్యపూర్వోక్తవచనాత్ - నవమీదుర్గావ్రతేశ్రావణీతిదీపికోక్తేః - శ్రావణీ
దుర్గనవమీదూర్వాచైవహుతాశనీ । పూర్వవిధాప్రకర్తవ్యాశివరాత్రిర్బలేద్దినమి
తి ॥ హేమీద్రాపాద్మోక్తేశ్చ - భవిష్యేపి ॥ ఆశ్వయుక్కుక్షపక్షేతుల్పమీమా
లసంయుతాసామహానవమీనామత్రైలోక్యేపినుదుర్గభా ఇతి ॥ మూలముపలక్షణం॥
దుర్గాపూజాసునవమీమూలాద్యృక్షత్రయాన్వితా । మహాతీర్థీర్థితాతస్యాందుర్గా
మహిషమర్దినీఇతి మదనరత్నేలైంగాత్ - అత్రపూజయేదిత్యగ్రేశేషః - యాని
తు ॥ సాకార్యోదయగామిన్యాం ఇత్యాది ప్రాగుక్తానితాని నవమీభిన్నతిధివ
రాణి - నవమ్యాంవిశేషాక్తేః - వేదశ్చముహూర్తత్రయైవజ్ఞేయః - య
ద్యపిహేమాద్రిమతే ముహూర్తద్వయాత్కాపివేధోస్తి, తథాపిసూర్యోదయపవ
నః సాయాంతుత్రిముహూర్తపవ - తదుక్తందీపికాయాం ॥ త్రిముహూర్తగాతుస
కలాసాయంఇతి - మాధవైపి ॥ సాయంతూత్తరయాతద్వన్న్యనయానతువిధ్య
తఇతి - తేనత్రిముహూర్తయోగేపూర్వానవమీ - పూర్వోక్తవచనాత్ ॥ నకు
ర్యాన్నవమీతాతదశమ్యాంతుకదాచ నేతిస్కాందేపరానిషేధాచ్చ - త్రిముహూ
ర్తయోగాభావేతునిషిద్ధాపితైవకార్యేతినిష్కర్షః ॥ యత్తునవమ్యాంచజపంహో
మంసమాప్యశ్రవణేపివేతినంగ్రహణాక్తేః ॥ వ్రతంచజాగరత్వైవనవమ్యాంవిధివ
ద్బలిరితిదేవీపురాణాచ్చ ॥ నవమ్యాంహోమబల్యాదివిహితంతత్ర ॥ ఆశ్వయుక్కు
క్షనవమీముహూర్తంవాకలాయది । సాతిధిస్సకలాజ్ఞేయాలక్ష్మీవిద్యాజయార్థిభిరితి
సారపురాణాత్ ॥ సూర్యోదయపరంరిక్తాపూర్ణాన్యాదపరాయది । బలిదానంప్ర
కర్తవ్యంతత్రదేశేశుభావహామ్ ॥ బలిదానేకప్రేష్టమ్యాంపుత్రభంగోభవేన్నప్రేతి
మదనరత్నే దేవీపురాణాచ్చ - బల్యాదాపరాకార్యా - ఉపవాసాదాతుపూర్వేతి
మదనరత్నేఉక్తం - వ్రతాపమార్తంజేష్యేవం - యత్తు ॥ అష్టమ్యాంబలిదానేనపు
త్రనాశోభవేద్ధృవమితి ॥ కాళికాపురాణం, తత్సంధిపూజాపరం ॥ అష్టమీనవమీ
సంధాతృతీయాఖిలుకధ్యతఇతితత్రేనతదుక్తేః - కామరూపనిబంధే ॥ అష్టమ్యా
శ్చేషదండశ్చనవమ్యాఃపూర్వపవచ । తత్రయాక్రియతేపూజావిజ్ఞేయాసామహాఫ
లా ॥ అష్టమీమాత్రేభవత్యేవ ॥ ఆశ్వినేపూజయిత్వాతులర్ధరాత్రేష్టమీషుచ ।
ఘాతయంతిపశూన్పక్త్యాతేభవంతిమహాబలాః ॥ తథా ॥ కన్యాసంస్థేరవాపిశేషుక్లా
ష్టమ్యాంప్రపూజయేత్ । సోపవాసానిశార్ధేతుమహావిభవవిస్తరైః ॥ తథా ॥ పశు

ఘాతశ్చ కర్తవ్యైగవయాజవధస్తధేతి రూపనారాయణీయదేవీపురాణాత్ - తత్త్రై
 వభవిష్యే || తస్మాదియంమహాపుణ్యానవమీపాపనాశినీ | ఉపాప్యసుప్రయత్నేన
 సతతంసర్వపార్థివైః || నిర్ణయదీపేతుమహానవమీపరదినేపరాష్ట్రావ్యాపిత్యేపరా -
 అన్యధాపూర్వా || ఆవర్తనాత్పూర్వకాలేనవమీస్యాత్పరేహని | దుగ్రాహిత్రత
 పూర్వేద్యుఃపూర్వాష్ట్రేత్వప్తమీయ దీతిధామ్యవచనాదిత్యుక్తం - అన్యతుశార
 దానవమీవిషయత్వంసమూలత్వంచవిమృశ్యం - యానితు || సందాయాంజ్వలతే
 వహ్నిఃపూర్ణాయాంపశుఘాతనమ్ | భద్రాయాంగోకులక్రీడాతత్రరాజ్యంవినశ్యతీ
 తి || నవమ్యామపరాష్ట్రేతుబలిదానంప్రశస్యతే | దశమీంవర్జయేత్తత్రనాత్రకా
 ర్యానిచారణేతి || సందాయాదర్శనేరతుబలిదానందశానుచభద్రాయాంగోకులక్రీ
 డాదేశనాశాయజాయతే ఇతి బ్రహ్మవైవర్తనారదాదివచనానితానిశుద్ధాధికనిషేధప
 రాణీతిమదనరత్నే - తథాకాళికాపురాణే || నవమ్యాంబలిదానంతుకర్తవ్యంవై
 యథావిధి | జపంఽహూమంచవిధివత్పుర్యాతత్రవిభూతయే || కేచిత్తు || పూర్వా
 షాఢాయుతాష్టమ్యాంపూజాఽహూమాద్యుపాపణమితి పూర్వోక్తదేవీపురాణాద
 ష్టమ్యాంఽహూమమాహుః - అన్యేతుద్వివిధవాక్యవశాదష్టమ్యా మారభ్యనవ
 మ్యాంసమాపయతి-సముచ్చయస్తుయుక్తః-రుద్రయామళేతువికల్పఉక్తః - తత్తుని
 ర్ములతదుగ్రాభక్తితరంగిణ్యాదిగౌడగ్రంథేష్వపినవమ్యాంహోమఉక్తః-ఽహూమే
 చవిశేషఉక్తోడామరతంత్రే||పాయసంసర్పిషాయుక్తంతిలైశ్శుక్తైర్విమిశ్రితింఽహూ
 మయైద్విధివ ద్భక్త్యాదశాంశేనసృపోత్తమ || రుద్రాధ్యాయేయథాఽహూమం
 మంత్రేణేకేనసాధయేత్ || తథాస్తోత్రజపేఽహూమంజ్లోకేనైకేనసాధయేత్ || య
 ద్వాసప్తశతీంజప్యఽహూమమంత్రోనవాక్షరః || ఐంహ్రీంక్లీంచాముండామైవిచ్ఛే
 ఇతినవాక్షరఇతికెచిత్ - పూజోక్తాగ్రాహ్యఇతితుయుక్తం - రుద్రయామళేషీ ||
 ప్రధానాద్ద్రవ్యముద్దిష్టంపాయసాన్నంతిలాస్తథా | కింశుకైస్సర్వపైఃపూర్వైర్లాజదూ
 త్వాంకురైరపి || యవైర్వాశ్రీఫలైర్ద్వివైర్వర్షానావిధఫలైస్తథా | రక్తచందనఖం
 దైశ్చగుగ్గులైశ్చమనోహరైః || ప్రతిష్ఠోకంచజహుయాత్సర్వద్రవ్యాణిచక్రమాత్ |
 నవాక్షరేణబాహుత్వానమోదేవ్యాఇతీతిచేతి - రహస్యేతు || ప్రతిష్ఠోకంచజహు
 యాత్పాయసంతిలసర్పిషేత్యుక్తం - దుగ్రాభక్తితరంగిణ్యాంతుతిలజ్జయంతీమంత్రే
 ణహఽహూమఉక్తః || పురశ్చరణకార్యేతుబిల్వపత్రయుతైస్తిలైరితి కాళికాపురా
 ణాద్బిల్వపత్రేశ్చేతిస్మారాః - తన్న, అన్యత్రమానాభావాత్ - అభబలిదానం -
 తత్రాశ్వమేషచ్ఛాగమహిషస్వమాంసానాముత్తరోత్తరప్రాశస్త్యం - ఫలవిశేష
 శ్చాన్యతోననేయఇతిదిక్ - బలిప్రకారస్తుదేవీపురాణే || కన్యాసంస్థేరవాశక్తశ్శుక్లా

స్వమ్యాంప్రపూజయేత్ | ద్రోణపుష్పేశ్చబిల్వామ్రజాతీపున్నాగచంపకైః || పంచా
 బ్జంబక్షణోపేతంగంధపుష్పసమన్వితమ్ | విధివత్కాశికాతీజప్తాఖిగ్నేనఘాతయేత్
 ఓం, కాళికాళియజ్ఞేశ్వరీలోహదండామైనమఃఇతిమంత్రః || తదుత్తరుధిరంమాంసంగృ
 హీత్వా పూతనాదిషు || ఆదిశబ్దాచ్చరకీవిదారీపాపరాక్షసః || నైర్మతేభ్యఃప్రదా
 తవ్యంమహాకౌశికమంత్రితమ్ || మంత్రస్తువక్ష్యతే- తథా || తస్యాగ్రతోన్మపస్సామ
 యాత్కృత్వా శత్రుంతుప్రైష్టికమ్ | ఖిగ్నేనఘాతయిత్వాతుదద్యాత్సుంధవిశాఖ
 యోః || అశక్తౌబ్రాహ్మణేనచకూష్మాండాదిభి ర్బలిదానంకార్యం - తదుక్తంకాళి
 కాపురాణే || కూష్మాండమిక్షుదండంచ మాంససార సమేవచ | ఏతేబలిసమాప్రా
 క్తాస్తృప్తౌ ఛాగసమాస్పదా || రుద్రయామలేపి || ఛాగా భావేతు కూష్మాండం
 శ్రీఫలంవామనోసారమ్ | వస్తుసంవేష్టితంకృత్వాచ్ఛేదయెచ్చురికాదినా || తథా ||
 బ్రాహ్మణేనసదాదేయంకూష్మాండంబలికమణి | శ్రీఫలంవాసురాధీశఛేదంనై వతు
 కారయేత్ || ఛేదేవికల్పః || మామాన్నేనబలిదేయోబ్రాహ్మణేనవిజానతా || కాళి
 కాపురాణే || ఉత్తరాభిముఖోభూత్వాబలింపూర్వముఖంతథా | నిత్యసాధకఃప
 శ్చాదిమంత్రముదీరయేత్ || పశుస్తవ్వింబలిరూపేణమమభాగ్యాదుపస్థితః | ప్రణా
 మామితతస్సర్వరూపిణం బలిరూపిణమ్ || చండికాప్రీతిదానేన దాతు రాపద్వినాశ
 నమ్ | చాముండాబలిరూపాయబలేతుభ్యంనమోస్తుతే || యజ్ఞార్థబలయస్సప్రప్తౌ
 స్వయమేవస్వయంభువా | అతన్వాంఘాతయామ్యద్యతస్మాద్యజ్ఞే వధోవధః || ఐం
 హ్రీంశ్రీమితిమంత్రేణతంబలింమత్స్వరూపిణమ్ | చింతయిత్వాన్య సేత్సుష్పంమూ
 ర్ధ్నితస్యతుభైరవ || రసనాత్వంచండికాయాస్సరలోకప్రసాదకః | హ్రీంహ్రీంఖ
 గ్నేతిమంత్రేణధ్యాత్వాఖడ్గంచపూజయేత్ || పూజయిత్వాతతఃఖడ్గంఓంహుంఘడితి
 మంత్రకైః | గృహీత్వావిమలంఖడ్గం ఛేదయేద్బలిముత్తమమ్ || ఓంహ్రీంఐంహ్రీం
 కాళికీతిరుధిరేణాప్యాయతామితి || బలిదానేతుదుగాయాస్సర్వత్రాయంవిధిఃస్మృ
 తః | మత్స్యసూక్తే || నవమ్యాంపూర్వవత్పుజాకర్తవ్యాభూతిమిచ్ఛతాదక్షిణాం
 వస్తుయుగ్మంచఆచార్యాయనివేదయేత్ - అథాత్రప్రసంగాచ్చతచండి విధానము
 చ్యతే - రుద్రయామలే || శతచండివిధానంచప్రాచ్యమానంశృణువ్యతత్ | స
 ర్వోపద్రవనాశార్థేశతచండింసమారభేత్ || షోడశస్తంభసంయుక్తంమండలంపల్ల
 వౌజ్జ్వలమ్ | ననుకీణయుతాంవేదీంమధ్యేకుర్యాత్త్రిభాగతః || పక్షేప్రకచితాం
 రమ్యాముచ్చాయేహస్తసమ్మితామ్ | పంచవర్ణరజోభిశ్చకుర్యాన్మండలకంఠుభమ్ ||
 పంచవణావితానంచంకిణీజాలమండితమ్ | ఆచార్యేనసమంవిప్రాన్వరయేద్దశసు
 వ్రతాక || ఈశాన్యాంస్థానయేత్కుంభంపూర్వోక్తవిధినాచరేత్ | వారుణ్యాంఘ

ప్రకర్తవ్యం కుండం లక్షణలక్ష్మితమ్ ॥ మూర్తికందేవ్యాః ప్రకుర్వీతనువణాన్ స్యపలేన
 వై । తదర్థేన తదధై న తదధై న మహామతే ॥ అష్టాదశభుజాం దేవీంకు ర్వా ద్వాష్టకరా
 మపి । పట్టకూలయుగ చ్చన్నాం దేవీం మధ్యేనిధాపయేత్ ॥ దేవీంసంపూజ్యవిధివ
 జ్జపంకుర్యుదశద్విజాః । శతమాదాశతంచాంతేజపేస్తంత్రం న వాణావమ్ ॥ చం
 డీనస్త్రశతీం మధ్యే సంపుటోయముదాహృతః । ఏకం ద్వేత్రీణితత్వాదజేద్దినచతుష్ట
 యమ్ ॥ రూపాణిక్రమశస్తద్వత్పూజనాదికమాచరేత్ ॥ పంచమేదివసేప్రతహణా
 మంకుర్యాద్విధానతః ॥ గుడూచీంపాయసందూర్వాంతిలాఞ్చుక్లాన్యవాసపి । చం
 డీపాతస్య హుతామంతుప్రతిశ్లోకందశాంశతః ॥ హుతామంకుర్యాద్గ్రహదిభ్యస్సమి
 దాజ్యచరూన్క్రమాత్ । హుత్వాపూజాహుతిందద్యాద్విప్రేభ్యోదక్షిణాంక్ర
 మాత్ ॥ కపిలాంగాంసీలమఃసిం శ్వేతాశ్వంఛత్రచామరే । అభిషేకంతతఃకుర్యు
 ర్యజమానస్య ఋత్విజః ॥ ఏవంకృతేమరేశాననర్వసిద్ధిః ప్రజాయతే—అథనహస్ర
 చండీ, సాచతతైవోక్తా ॥ సహస్రచండీవిధివచ్చుఁబువిష్ణోమహామతే । రాజ్యభిం
 శేమహుత్వా తేజనమారేమహాభయే ॥ గజమారేశ్వమారేచపరచక్రభయే
 తథా । ఇత్యాదివివిధేదుఃఖేష్యురోగాదిజేభయే ॥ సహస్రచండీకాపారం కుర్యా
 ద్వాకారయే తథా ॥ జ్ఞాపకాస్తుశతంప్రోక్తావింశద్ధస్తశ్చమండపః ॥ భోజ్యాసహస్రం
 విప్రేంద్రాగోశతందక్షిణాందిశేత్ । గురవేద్విగుణందేయంశయ్యాదానంతతైవచ ॥
 సప్తధాన్యంచభూదానం శ్వేతాశ్వంచమనోహరమ్ ॥ పంచనిష్కమితామూర్తిః
 కర్తవ్యావార్థమానతః ॥ అష్టాదశభుజాదేవీనర్వాయుధవిభూషితా । అవారితాన్నం
 దాతవ్యంసహస్రంప్రత్యహంప్రభో ॥ శతంవానియతాహరఃపయఃపానేనవర్జయేత్ ।
 ఏవంయశ్చండీకాపారం సహస్రంతుసమాచరేత్ ॥ తస్యస్యాత్కార్య సిద్ధిస్తు
 నాత్రకార్యావిచారణాఇతి ॥ ఏతద్ద్యయంయద్యపిమహానిబంధేషునాస్తి-తథాప్రచ
 రద్రూపత్వాదుక్తమితిదిక్ - వారాహీతంతే ॥ సంకటేనమనుప్రాప్తైదుశ్చికిత్సాన్య
 మయేతథా । జాతిభింశేకులోచ్ఛేదేపాపాయుషోనాశ ఆగతే ॥ వైరివృద్ధావ్యాధి
 వృద్ధాధననాశే తథాక్షయే । తతైవప్రివిధోత్పాతేతథాచైవోపపాతకే ॥ కుర్యాద్య
 త్నాచ్చతావృత్తంతతస్సంపద్యతేసుభమ్ । శ్రేయోవృద్ధిశ్చతావృత్తాద్రాజ్యవృద్ధి
 స్తథాపరా ॥ మనసాచింతితం దేవి సిద్ధ్యేతప్తోత్తరాచ్చతాత్ । సహస్రావతానాల్ల
 క్షీరాపృణోతిస్వయంస్థిరా ॥ భుక్త్వామనోరథాన్కామాన్నరోమోక్షమవాప్ను
 యాత్ । చండ్యాశ్చతావృత్తిపారాత్సర్వాసిద్ధ్యంతిసిద్ధయః ॥ ఇతిశతచండీసహస్ర
 చండీవిధిః—అథనవరాత్రపారణిణాయః - సాచదశమ్యాంకార్యా ॥ ఆశ్వినే
 మాసిశుక్లేతుకర్తవ్యంనవరాత్రకమ్ । ప్రతిపదాదిక్రమేజైవయావచ్చనవమీభ

వేత్ || త్రిరాత్రంవాపికథావ్యంస ప్తమ్యాదియథాక్రమమితి హేమాద్రాధామ్యవ
చనాత్ || నవమీతిధిపర్యంతంవృద్ధ్యాపూజాజపాదికంఇతి, ప్రాగుక్తవచనైర్నవ
మీపర్యంతం ప్రదానభూతపూజాద్యుక్తేరుపవాసాదేశాచ్చంగ త్వేనతత్సర్వంతత్వాత్
ఆదిశబ్దేనోపవాసోక్తేః - పూర్వోక్తత్రిరాత్రప్రతేనవమ్యాఅప్యపోష్యత్వాచ్చ-
నచపారణాంతత్వేనత్రిరాత్రత్వం - విష్ణుత్రిరాత్రాదాతథాప్రసక్తేః - సచాత్రోప
వాసే మానాభావాయితీవాచ్యం || ఏవంచవింధ్యవాసిన్యాంసవరాత్రోపవాసతః |
ఏకభక్తేననక్తేవతథావాయాచితేనచ || పూజసియాజపైర్దైవిస్తానేస్తానేపురేపురఇతి
హేమాద్రాధావిష్యోక్తేః - నవసత్రరామాఖ్యాతోనవమ్యా అప్యపోష్యత్వాచ్చ-
ననుతిధిహోసేపిష్టావప్యపవాసాభవంతీతికథంసమాఖ్యా - తేనకమ=విశేషే.నవ
రాత్రశబ్దోయాధః - అతఏవౌక్తందేవీపురాణే || తిధివృద్ధాతిధిహోసేనవరాత్ర మ
పాథకంఇతిచేన్నతిధిహోసేపివత్తిధి నాముపోష్యత్వాన్నవరాత్రత్వాత్తేః - ఏతే
నరాత్రీణాంప్రాధాన్యాత్ - హోసేఅమామాదాయననవత్వమితిమూఖోక్తేః, ప
రాస్తా - యత్తుదేవీపురాణే | కన్యాసంస్థేరవాశుక్రశక్లామారభ్యనందికామ్ | అయా
చీవ్యాధవై కాశీనక్తాశీవ్యధవాంబద్ ఇతి వ్రతచతుష్టయముక్తం - తల్లాహాభిసా
రికవిషయం || తస్య || జయాభిలాషీనృపతిః ప్రతిపత్సృభృతిక్రమాత్ | లోహాభిసా
రికంకమ=కారయేద్యావదప్తమీతిభవిష్యేప్తమీపర్యంతమేవౌక్తేః - రూపనారా
యణేనతు.నందాదివ్రతప్రయోగంవృధగేనోక్తౌతస్యనవమ్యాంపారణముక్తం-య
దపినిణాయదీపే || ఆశ్వినీశుక్లపక్షేతునవరాత్ర ముపాషితిః | నవమ్యాంపారణం
కుర్యాద్దశమీమిశ్రితానచేత్ || దశమీమిశ్రితాయత్రపారణేనవమీభవేత్ | దుఃఖ
దారిద్ర్యదాజ్ఞేయాతథావ్రతవినిశిసీతిబ్రాహ్మనామృలిఖితంవచనం - యచ్చరుద్ర
యామశఇతివదంతి || అప్తమ్యాసహకార్యాస్యాన్నవమీపారణాదినే! యోమోహ
ద్దశమీవేధే నవమ్యాం చండికాయజేత్ || పారణంచప్రకుర్యాద్దైవతస్యపుణ్యం
నిరర్థకమ్ | నవమ్యాంపారితాదేవీకులవృద్ధి ప్రయచ్చతి || దశమ్యాంపారితాదేవీ
కులనాశంకరోతివై | తస్మాత్తుపారణంకుర్యాన్నేవమ్యాంవిబుధాధిప! ఇత్యాదీనితాని
యదినమూలాని తదాలోహాభిసారిక నందాది వ్రతచతుష్టయ విషయాణి - తస్యా
ప్తమీపర్యంతమేనోక్తేరిత్యుక్తంప్రాక్ - అన్యథామహాప్తమ్యాపరవిధ్ధాయాంపార
ణావిధానేపూర్వనిబంధైర్విరోధోచుర్వారస్యత్ - యానితుకైశ్చిల్లిఖితానిసవ
మ్యాంపారణా విధాయకానివచనాని తానిహేమాద్ర్యాదివిరుద్ధత్వానిమూలాని
సమూలత్వేపి యదాదినద్వయేనవమీతదాద్వితీయదినపుపోష్యతిధ్యంతే పారణాన
కింతునవమీమధ్యేకార్థే త్వేవనేయానిశివరాత్రిపారణావత్ - అత్రకేచిత్పారణా

హే సూతకాదిప్రాప్తౌ తదతిక్రమ్యపారణాంకుర్యాదిత్యాహుః - తస్మందం || కా
 మ్యాపనాసే ప్రక్షాంతేత్వంతరామృత సూతకే | తత్రకామ్యవ్రతంకుర్యాద్దానా
 ర్చనవివక్షితమితిమాధవీయేకార్థోక్తే || వ్రతయజ్ఞవివాహేషుశ్రాద్ధేషుమేర్చనై
 జపే | ప్రారంభసూతకంసన్యాసనారంభేతసూతకమితి విష్ణువచనాచ్చశౌచమధ్యేషి
 తత్కృతకవ్య తావగతేః పారణాంతత్వాద్వ్రతస్య - ప్రారంభస్తునైవోక్తః || ప్రారం
 భోవరణంయజ్ఞే సంకల్పోవ్రతసత్రయోః | నాందీముఖం వినాహండాశ్రాద్ధపాకపరిక్రి
 యేతి || రుద్రయామలేపి || సూతకేపారణంకుర్యాన్న వమ్యాంహుమపూర్వకమ్ |
 తదంతేభోజయేద్విప్రాద్దానందద్వాచ్చశక్తితః ఇతి || తదంతేసూతకాంతేషవంస్త్రీభిర
 పిరజోదశశన మధ్యేకతకవ్యమేవపారణమ్ || సంప్రవృత్తేపిరజసినత్యాజ్యంద్వాదశీ
 వ్రతంఇతిమాధ వీయేముష్యశ్శృంగవచనాత్ - ద్వాదశీవ్రతమిత్యుపలక్షణం || ప్రా
 రంభదీక్షుతపసాంనారీణాంయద్రజోభవేత్ | సత్రతాపివ్రతస్యస్యాదుపరోధః కదా
 చన | ఇతితత్త్రైవ సత్యవ్రతవచనాత్ - కించఏకాదశ్యాదాపంచష్యాశౌచపాతేమా
 సాంతే పారణాపత్తిః - మాసోపవాసాంతే పంచష్యాశౌచపాతేజననాసంభవశ్చ -
 యత్తునియమస్థాయదా నారీసప్తశ్యేదంతరారజః | ఉపాప్తేవతుతారాత్రీసాన్ని
 త్యాశేషంచరేద్వ్రతమిత్యంగిరోపనచనం - యచ్చహారీతవచనం || నియమస్థావ్రత
 స్థాస్త్రీరజఃపశ్యేత్కథంచన | త్రిరాత్రంతతుషీపేదూర్ధ్వం వ్రతశేషంసమాప
 యేత్ || తద్విధవోపాసవిషయం - తాసాంతత్రభోజననిషేధాదితికేచిత్ - వయం
 తుప్రాగుక్తసత్యవ్రతవచనేదీక్షుతపసామితివిశేషణోపాదానాద్ద్వాదశీవ్యతిరిక్తసక
 లైకాహుపవాస విషయోయంనిషేధః - త్రిరాత్రనవరాత్రాదిదీక్షువ్రతేషుతు
 రజోమధ్యేపారణేతిబ్రూమః - ఆశౌచమధ్యేతుసర్వాపిపారణాభవతి ప్రాగుక్తకా
 మేవచనాదిసిద్ధం - అయంచోపవాసపారణానిణాయః - సర్వవ్రతేషుబోధవ్యఇ
 త్యలంభూయసా - దశమ్యాందేవీంవిసజయేత్ - తదుక్తందుర్గాభక్తితరంగి
 ణ్యాందేవీపురాణే | తతఃప్రాతఃపూజయిత్వాదశమ్యాం విధిపూర్వకమ్ || సంప్రేషణం
 తుకతకవ్యంగీతవాదిత్రనిస్సన్వై || రూపందేహియశోదేహిభగంభగవతిదేహిమే | పు
 త్రాదేహిధనందేహిసర్వకామాంశ్చదేహిమే || మహిషఘ్ని మహామాయేచాముండే
 ముండమాలిని ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యందేహిదేవినమోస్తుతే || ఇతిసంప్రాధ్యక్షదేవీం
 తుతతత్తత్తాపయేద్బుధః | ఉత్తిష్ఠదేవీచండేశిశుభాంపూజాంప్రగృహ్యచ || కురుష్వ
 మమకళ్యాణమస్తాభిశ్చక్తిభిస్సహ | గచ్ఛగచ్ఛపరంధానం స్వస్థానందేవీచండికే || ప్ర
 జస్రోతోజలంస్పృశ్యైస్థీయతాంచజలేత్విహ | ఇతి, ఉత్థాప్యజలంసిత్యా || దుర్గదేవిజగ
 న్మాతస్సస్వస్థానంగచ్ఛపూజతే | సంపత్సరేవ్యతీతేతుపునరాగమనాయవై || ఇహహం

పూజామయాదేవి యథాశక్త్యోపపాదితామ్ । రక్షార్థంతస్వసమాదాయప్రజస్వ
స్థానము త్తమమితిజలేప్రవాహయేత్ — ఇయమేవవిజయాదశమీ - సాచద్వితీయ
దినేశ్రవణయోగా భావేపూర్వాగ్రాహ్య - తదుక్తంహేమాద్రాస్మాందే ॥ దశ
మ్యాంతునరైస్సమ్యక్పూజనీయాపరాజితా । ఐశానీందిశమాశ్రిత్య అపరాష్ట్రాప్ర
యత్నతః ॥ యాపూర్ణానవమీయుక్తా తస్యాంపూజ్యాపరాజితా । షేమాగ్ధవిజ
యార్థంచపూర్వోక్తవిధినానరైః ॥ నవమీశేషయుక్తాయాందశమ్యామపరాజితా
దదాతివిజయందేవిపూజితాజయవర్ధినీ ॥ తథా ॥ అశ్వినేశుక్లపక్షేతుదశమ్యాంపూ
జయేన్నరః । ఏకాదశ్యాంనకుర్వీతపూజనంచాపరాజితమితి ॥ యదాతుపూర్వదినే
శ్రవణయోగాభావః - పరదినేచాలపిత్వద్యోగినీతదావరైవ - తథాచహేమా
ద్రాప్రతకాండేశశ్యపః ॥ ఉదయేదశమీకించిత్సంపూర్ణైకాదశీయది । శ్రవణ
ర్షంయదాకాలేసాతిధిర్విజయాభిధా ॥ శ్రవణైత్తుపూర్ణాయాంకారుత్స్థఃప్రస్థితో
యతః । ఉల్లంఘయేయుస్సీమానంతద్దినక్షై తతోనరా ఇతి - కాలేపరాష్ట్రాపరదినే
అపరాష్ట్రాశ్రవణాభావేతునర్వపక్షేషుపూర్వైవ - మదనరక్షేప్యేవం - జ్యోతి
ర్నిబంధేరత్నకోశేచనారదః ॥ ఈషత్సంధ్యావతిక్రాంతః కించిదాద్భిన్నతాలకః । వి
జయోనామకాలోయంసర్వకార్యార్థసిద్ధితః ॥ ఇషస్యదశమీంశుక్లాంపూర్వవిద్ధాం
నకారయేత్ । శ్రవణేనాపిసంయుక్తాం రాజ్ఞాంష్టాభిషేచనే ॥ సూర్యోదయేయ
దారాజన్మశ్యతేదశమీతిధిః । అశ్వినేమాసిశుక్లేతువిజయాం తాంవిదుర్బుధాః ॥
అత్రాయంనిర్గతిరోఢః - అపరాహ్న్నా ముఖ్యఃకర్మకాలః - తత్రైవపూజాద్యు
క్తేః - ప్రదోషాగణః - తత్రదినద్వయేపరాష్ట్రావ్యాపిత్యేపూర్వా - ప్రదోషవ్యా
ప్తైరాధిక్యాత్ - దినద్వయేప్రదోషవ్యాపిత్యేపరా - అపరాష్ట్రావ్యాప్తైరాధిక్యా
త్ - ఇదంశుద్ధతిధావన్యకాలే - శ్రవణస్తుగోహిణీవదప్రయోజకః - దినద్వయేప
రాష్ట్రాస్పశేతుపూర్వా - తత్రాపిపరదినేపరాష్ట్రాశ్రవణత్వేషరైవేతిదిక్ - అత్రవి
శేషాభాగవార్చన దీపికాయాంభవిష్యే ॥దశమీయుక్తంజగన్నాథం భక్తానామ
భయంకరమ్ । అర్చయిత్వాశమివృక్షమర్చయేచ్ఛతతఃపునః ॥ శమీమంత్రస్తుహే
మాద్రాగోపధద్రాంహణే ॥ అమంగళానాంశమసీం శమసీందుష్కృతస్యచ । దు
స్స్వప్ననాశినీంధన్యాంప్రపద్యేహంశమీంశుభాం ॥ తథాభవిష్యే ॥ శమీశమయి
తేపాపంశమీలోహితకంటకా । ధారిణ్యజాకనబాణానాం రామస్యప్రియవాదినీ ॥క
ర్ణివ్యమాణయాత్రాయాం యథాకాలంసుఖంమయా । తత్రనిర్విఘ్నకర్తృత్వంభ
వశ్శ్రీరామపూజితే ఇతి ॥ తథా ॥ గృహీత్వాసాక్షతామార్ద్రాం శమీమూలగ
తాంమృదం । గీతవాదిత్యనిఘోషమైరానయేత్స్వగృహంప్రతి ॥ తతోభూషణవ

స్తాదిధావయేత్సజన్తైస్సహాఇతి - అత్రైవబలిసీరాజనము క్తంకృత్యరత్నే ॥ తత్ర
మంత్రః ॥ చతురంగబలంమహ్యంనిరరిత్యౌవజత్విహ ॥ సర్వత్రవిజయోమేస్తుత్వ
త్ప్రసాదాత్సురేశ్వరీతి ॥ శాఢనిబుధేజ్యోతిషే ॥ కృత్వాసీరాజనంరాజాబలవృ
ద్ధ్యైయథాక్రమం ॥ శోభనంకంజనంపశ్యేజ్జలగోగోగసన్నిధౌ ॥ అస్యఫలానిశుభా
శుభదేశాశ్చరత్రైవజ్ఞయాః - ఆశ్వినిపార్శ్వమాసేపరాగ్రాహ్య ॥ సావిత్రీవ్రతమం
తరేణభవతోమాపార్శ్వమాస్యాపద ఇతిదీపికోక్తేః - అత్రవిశేష స్తిథితత్వైవైం
గే ॥ ఆశ్వినేపార్శ్వమాస్యాంతుచరేజ్జాగరణంనశి ॥ కౌముదీసాసమాఖ్యాతాకార్యా
లోక్తైర్విసూతయే ॥ కౌముద్యాంపూజయేల్లక్ష్మీమండ్రమైరావతస్థితమ్ ॥ సుగంధిన్
శినద్వేష అత్రైజాగరణంచరేత్ ॥ తథా ॥ నిశీధేమదాలక్ష్మీః కోజాగ్రీర్నితిభా
షిణీ ॥ తస్మైవిత్తంప్రయచ్ఛామి అత్రైక్రీడాంకరోతియః ఇతి - అత్రైవాశ్వయుజీక
ర్మోక్తమాశ్వలాయనేన ॥ ఆశ్వయుజ్యామాశ్వయుజీక గ్రేతితచ్ఛేషపర్వణికార్యం -
వికృతిత్వాత్ - తత్రపూర్వాష్టావ్యాపిన్గ్రాహ్య - దైవకర్మత్వాత్ - ఆగ్రయణం
తుపర్వణికార్యం ॥ శరద్వాగ్రయణంనామపర్వణిస్యాత్తదుచ్యతఇతిశౌనకోక్తేః -
తత్రావిశేషపర్వణికార్యమితిప్రాగుక్తం - తచ్చప్రీహిభిర్విష్టా ప్రీహిభిరేవయజేత,
యవేభ్యోయవైర్విష్టాయవైరేవయజేత, ప్రీహిభ్య ఇతి ॥ శ్రుత్యాదర్శపూర్ణమాస
యోరేకకర్మత్వేనైకద్రవ్యనియమాద్దశేష్ట్యాః - పరంపార్శ్వమాసేష్ట్యాశ్చ ప్రాగభి
వతీతిహేమాద్ర్యాదయః ॥ దశేష్ట్యాఃపరముక్తమాగ్రయణకం ప్రాకౌర్ణమాసా
చ్చతదితిదీపికోక్తేశ్చ - తచ్చాగ్రయణంతేథా - ప్రీహ్యాగ్రయణంయవాగ్రయ
ణం శ్యామాకాగ్రయణంచేతి - ఏషాంకాలశ్శుతౌ, గృహమేధీప్రీహియవాభ్యాం
శరద్వసంతయోర్యజేత, శ్యామాకైర్నివారైర్వర్షాస్వాపతౌలేనాన్యసపురాణైర్వా
ఇతి-ఆపస్తంబోవి-ఏర్వాసుశ్యామాకైర్వజేతశరద్ప్రీహిభిర్వసంతేయవైర్వధర్తువేణ
యవైరితి-తత్రాపిశ్యామాకాగ్రయణమనిత్యమితరేతు-అనాహితాగ్నేర్నిత్యే-య
వాగ్రయణం చకార్యమిస్కార్తవృత్తావృత్తత్వాత్-నూత్రేప్రీహియవదేవతాసంబ
ద్ధానామేవ మంత్రాణామామానాచ్చ, అహితాగ్నేస్తుయవాగ్రయణస్యాప్యనిత్య
త్వం - అపివాక్రియాయవేష్యితిసూత్రాత్ - యద్వాప్రీహ్యాగ్రయణేన సమాస
తంత్రతా - శ్యామాకైస్తు ప్రస్తరంకుర్యాన్నాగ్రయణం - యదివాతదపి సమా
సతంత్రంఇత్యాదినారాయణవృత్తై పరిశ్రమవతాంసులభమిత్యలం - ఇదంచపర్వా
భావేశుక్లపక్షేదేవనక్షత్రే కృత్తికాదివిశాఖాంతే కార్యమితిస్మృత్యర్థసారేఉక్తం -
బాధాయనీయేకేశవస్వామినాప్యేవముక్తం - పరిశిష్టే ॥ శ్యామాకైర్వీహిభిశ్చై
వయవై శ్చాన్యోన్యకాలతః ॥ ప్రాగ్యష్టంయుజ్యతేవశ్యంసహ్యతాగ్రయణాత్వయః ॥

త్రికాండమండనోష్యవం - యదాత్వేతదాశ్వినిపార్శ్వమాస్యాం క్రియతేతదైకకాల
 త్వాదాశ్వియుజీకర్మణోస్యచ సమాసతంత్రతాభవతి - తదేతద్వృత్తికృతావక
 బహ్విధిభ్యాజ్యేతి సూత్రేస్పష్టముక్తిం - అన్యాయకరణేప్రాయశ్చిత్తముక్తంస్మృతీచం
 ద్రికాయాంకాత్యాయసేన || నిత్యయజ్ఞాత్యయేచైనవైశ్వదేవద్వయస్యచ | అని
 ప్త్వానవయజ్ఞేననవాన్న ప్రాశనేతథా || భోజనేపతితాన్నస్యచరుర్వైశ్వానరోభ
 వేత్ || కారికాపి || అకృతాగ్రయణోఽశ్నీయాన్నవాన్నయదివైనరః | వైశ్వా
 నరాయకర్తవ్యశ్చరుఃపూర్ణాహుతిస్తువేతి || ఋగ్విధానేతు || సమింద్రరాయామం
 త్రంచవర్షవర్షేజపేచ్ఛతం | ఆగ్రాయణంయదాన్యూనంతదాసంపూర్ణమేతితత్ - తఇ
 త్యుక్తం - ఏతచ్ఛాపదిమలమీసేకార్యమస్యధానేతిప్రాగుక్తం - అన్యోప్యాహితా
 గ్న్యవివిశేషఃశౌనకాదేజ్ఞేయఇత్యలంబహునా - ఇతికాలనిర్ణయసింధౌ, ఆశ్వి
 నమాసనిర్ణయః-అధికార్థికమాసః - తులాంసక్రమే ప్రాగపతాదశఘటికాఃపు
 ణ్యాః - రాత్రౌతుప్రాగుక్తం-అధికార్థికస్నానం - తత్రపృథ్వీచంద్రోదయేవిష్ణు
 స్మృతిపాద్యయోః || తులామకరమేషేషుప్రాతస్నానంవిధీయతే | హవిష్యంబ్ర
 హ్మచర్యంచమహాపాతకనాశనమితిసారమాసఉక్తః - ప్రాచ్యాశ్చైతదేవాద్రియం
 తే - దాక్షిణాత్యస్తు || అశ్వినిస్యతుమాసస్యయాశుక్తైకాదశీభవేత్ | కార్తిక
 స్యవ్రతానీ హతస్యాంవైప్రారభేత్సుఫీరితిపాదోక్తేః - భార్గవార్చనేచ || ప్రారభ్యై
 కాదశీంశుక్లామాశ్వినిస్యతుమాసః | ప్రాతస్నానంప్రకుర్వీతయావత్కార్తికభా
 స్కరఇతివిష్ణురహస్యోక్తేః || హేమాద్రావాదిత్యపురాణే || పూర్ణఆశ్వయుజేమా
 సిపార్శ్వమాస్యాంసమాహితఃఇత్యుక్త్వా || మాసంసమగ్రంపరయీచభక్త్యాసమా
 వ్యతే కార్తికపార్శ్వమాస్యాంఇత్యం తేభిధానాచ్ఛాశ్వినిశుక్తైకాదశ్యాంపార్శ్వమా
 స్యాంవారభ్యకార్తికశుక్లద్వాదశ్యాం పార్శ్వమాస్యాంవాసమాపయేదిత్యాహుః |
 మదనపారిజాతేవిష్ణుః || కార్తికంసకలంమాసంనిత్యస్నాయీజితేంద్రియః | జఙ్గా
 హవిష్యభుక్చాంతస్సర్వపాపైఃప్రముఃశ్చదే || అత్రదేశవిశేషఃపాద్యేకార్తికంప్రక్ర
 మ్య || కురుక్షేత్రేకోటిగుణోగంగాయామపితత్సమః | తతోధికఃపుష్కరేన్యాద్వా
 రవత్సాంచభార్గవ || పుణ్యాపుర్యశ్చనప్తైవంమునయోమధురాధికా | దుర్లభఃకా
 ర్తికోవిప్రమధురాయాంనృణామిహ || యత్రాచ్చితస్స్వయంయావంభక్తేభ్యస్సంప్ర
 యచ్ఛతీతి || ఇదంచస్నానంకాశీస్థపంచనదేవ్యతిప్రశస్తం || శతంసమాస్తపస్తప్త్వా
 కృతేయత్ప్రిప్యతేఘమ్ | తత్కార్తికేపంచనదేవకృతస్నానసేవలభ్యతే || కార్తి
 కేబిందుతీర్థేయోబ్రహ్మచర్యపరాయణః | స్నాన్యనత్యదుదినేభానాభానుజాతస్యభీ
 కుతఃఇత్యాదికాశీఖండోక్తేః - భానుజోయమః - ఇదంచప్రాతస్నానంసంస్కార్యం

చక్రత్వాకార్యం - తేనవిసేతరకర్తానధికారాదివివర్ధమానః-యద్యపిప్రాతస్సంధ్యా
 యాసూర్యోదయేసమాప్తిస్తథాపివచనబలాదనుదితహోమవద్భవివ్యతి - స్నాన
 మంత్రశ్చతత్రైవ || కార్తికేహంకరిష్యామిప్రాతస్సాన్నినంజనార్దన | ప్రీత్యర్థతవ
 దేవేశదామోదరమయాసహ || ఇమంమంత్రంసముచ్చార్యమాసిస్నానయాద్యోతీన
 రఇతి - అర్ఘ్యమంత్రోపితత్రైవ || వ్రతినఃకార్తికేమాసిస్నాతస్యవిధివన్మమ | గృ
 హాణార్ఘ్యంమయాదత్తందనుజేంద్రనిఘాదన ||నిత్యనైమిత్తికేకృష్ణకార్తికేపాపనా
 శనే | గృహాణార్ఘ్యంమయాదత్తంరాధయాసహితోహరే||ఇమామంత్రోసముచ్చా
 ర్యయోర్ఘ్యంమహ్యంప్రయచ్ఛతి | సువర్ణరత్నపుష్పాంబుపూర్ణశంఖేనపుణ్యవాః||
 సువర్ణపూర్ణాపృథివీతేనదత్తానసంశయఇతి, ఏవంసంపూర్ణస్నానాశక్తౌత్ర్యహంస్నా
 నాత్ || నారాణస్యాంపంచనదేత్ర్యహంస్నాతాస్తుకార్తికే | అమితేపుణ్యవపు
 షఃపుణ్యభాజోతినిర్మలాఃఇతికాశీఖండోక్తేః, అధమాలాధారణం,తత్రస్కందేద్వా
 రకామాహత్యే || నివేద్యకేశవేమాలాంతులసీకాస్థసంభవామ్ | వహతేయోన
 రోభక్త్యాతస్యనై నాస్తిపాతకమ్ | నజహ్యత్తులసీమాలాంధాత్రీమాలాంవిశేషతః|
 మహాపాతకసంహర్త్రీంధర్మకామార్గదాయినీమ్ || విష్ణుధర్మే|| స్మృశేత్తుయానిలో
 మానిధాత్రీమాలాకతాన్మణామ్ | తావద్వర్షసహస్రాణినైకుంఠేవసతిర్భవేత్ ||
 మాలాయుగ్మంతుయోనిత్యం ధాత్రీతులసీసంభవమ్ | వహతేకంఠదేశేతుకల్పకో
 టిదివంవశేత్ || తులసీకాస్థసంభూతేమాలేకృష్ణజనప్రియే| బిభర్మిత్యామహంకంఠే
 సురుమాంకృష్ణనల్లభమ్ || ఏవంసప్రార్థ్యవిధివన్మాలాంకృష్ణదశేర్పితామ్ | ధార
 యేత్కార్తికేయోవై నగచ్ఛేద్వైష్ణవంపదమితి|| అత్రమూలంచింత్యం,తథాకాశీఖం
 డే||కార్తికేమాసిమేయాత్రాయైకృతాభక్తితత్పరైః| బిందుతీర్థకృతస్నానైస్తేహం
 ముక్తిర్నదూరతః || భాగవార్చనదీపికాయాంనృసింహపురాణే || అగస్తీకుసుమైర్దే
 వంయాచ్ఛయేచ్ఛజనార్ధవమ్ | దర్శనాత్తస్యదేవక్షేర్నరకంనాశ్నుతేనరః || విహా
 యసర్వపుష్పానిమునిపుష్పేణకేశపమ్ | కార్తికేయోర్చయేద్భక్త్యావాజపేయః
 లంలభేత్ || స్కందేకార్తికమాహత్యే || మాలతీమాలయావిష్ణుఃకేతక్యాచైన
 పూజతః| సమాహసహస్రంసుప్రీతోభవేత్తైమధునూదనః||పృథ్వీచంద్రోదయేపాద్యే||
 కార్తికేనార్చితోయైస్తుకమలైః కమలేక్షణః | జన్మకోటిషువిప్రేంద్రనతేహంకమ
 లాగృహే || తథా || కార్తికేశవేపూజయేహంనామామతైఃకృతా| తేనిర్భర్త్య
 రశేః పుత్రంవసంతిత్రిదివేనదా | తులసీదళలక్షణకార్తికేయోర్చయేద్ధరిమ్| పత్రే
 పత్రేమునిశ్రేష్ఠమాక్షికంలభతేఫలం || తథాస్కందేకార్తికమాహత్యే || ధాత్రీ
 ఛాయేతుయఃకుర్యాత్ప్రిండదానంమహామునే | ముక్తింప్రయాంతిపితరః ప్రసాదా

నాధవస్యతు || ధాత్రీఫలవిలిప్తాంగోధాత్రీఫలవిభూషితః | ధాత్రీఫలకృతాహారోన
 రోనారాయణోభవేత్ || ధాత్రీఛాయాంసమాశ్రిత్యయోర్భయేచ్ఛక్రధారిణమ్ |
 పుష్పేపుష్పేశ్వమేధస్యఫలంప్రాప్నోతిమానవః || తథాస్కందే || కార్తికమాసి
 విప్రేంద్రధాత్రీవృక్షోపశోభితేవనేదామోదరంవిష్ణుంచిత్రానైషాషయేద్విభుమ్||
 మూలేనపాయసేనాథః పాలామంకుర్యాద్విచక్షణః| బ్రాహ్మణానోభజయేచ్ఛక్త్యా
 స్వయంభుంజీతబంధుభిరితి|| తథా, కార్తికేద్విదశప్రవతంప్రాగుక్తం-కార్తికేద్విదశం
 పాద్యేపికాత్యజేదితి, రైకమాహాత్యే || రాజకామాశకంచైవ నైవాద్యాత్కార్తిక
 ప్రతీద్విదశంతిలతైలంచతథాన్యమతిదూషితం||స్కందే|| కార్తికేవర్జయేత్తద్వద్వి
 వశంబహుబీజకమ్ | మాషముద్గమసూరాశ్చచణకాశ్చకుశితకాః || నిష్పావారాజ
 మాషాశ్చఆశకోద్విదశంస్మృతమ్| నూతనాన్యజీర్ణానిసర్వాణ్యేతానివర్జయేత్ ||
 అత్రకేచిదుత్పత్తి సమయేదశద్వయం యస్యభవతితద్భూత పూర్వగత్యాద్విదశమి
 త్యుచ్యతఇత్యాహుః, ఉదాహరంతిచ || బీజమేవసముద్భూతం ద్విదశంచాంకురంవి
 నా || దృశ్యతేయత్రసస్యేషుద్విదశంతన్నిగద్యత ఇతి || అన్యేతులక్షణాయాంమా
 నాథావాద్వచనస్యనిర్మూలత్వా ద్విదశాత్మకంయస్యస్వరూపం తదేవవర్జయేదిత్యా
 హుః, తథానారదీయే || కార్తికేవర్జయేత్తైలం కార్తికేవజయేన్మధు | కార్
 త్తికేవజయేత్కాంస్యం కార్తికేకుక్తసంధితమ్ || కాంస్యంతత్ప్రాత్రభోజనం-శు
 క్లంపర్యుషితం - సంధితంలవణశాకః - తత్రైవ || కార్తికేవిష్ణుమూర్త్యుగ్రే
 దీపదానాద్దివప్రజేత్ || తథా || కార్తికేతుకృతాదీతౌసృణాం దన్మవిమో
 చనీ || తథా || కార్తికేకృచ్ఛసేవీయః ప్రాజాపత్యపరోధవా | ఏకాంతరో
 పవాసీవాత్రిరాత్రోపాషితాపివా || షడ్వాద్వాదశపక్షంవామాసంవాపరవర్జినిప
 కభక్తేననక్తేనతక్తైవాయాచితేనచ || ఉపవాసేనభైక్షేణవజతేపరమంపదమ్ || అ
 న్యేపినియమాప్రాగుక్తాః - గ్రాహ్యముక్తంస్కందే|| వ్రీహయాయవగోధూమాః
 ప్రీయంగుతిలశాలయః | ఏతేహిసాత్వికాఃప్రాక్తాస్సర్వగ్రహాక్షఫలప్రదాః || కాశీ
 ఖండే || ఊజేయవాన్నమశ్వీయాద్దేవాన్న మధవాపునః| పుంతాకంసూరణంచైవ
 శూకశింబీశ్చనర్జయేత్ || పృథ్వీచంద్రోదయేపాద్యే || నోర్జోపంధ్యోవిధాతవ్యోప్ర
 తినాకెనచిత్క్వచిత్ || తథానారదీయే|| అప్రతేనక్షపేద్యస్తుమాసందామోదిరప్రి
 యమ్ | తిర్యగ్యోనిమవాప్నోతి నాత్రకార్యాచిచారణా || అన్యన్యపి - తాంబూ
 లతైలకేశకర్తనాదివర్జన సంకల్పరూపాచిప్రాగుక్తాని - తథాకార్తికేఆకాశదీపఉ
 క్తోనిర్ణయామృతేపుష్కరపురాణే || తులాయాంతిలతైలేన సాయంకాలేనమాగ
 తే | ఆకాశదీపయోదధ్యాన్యాన్మనమేకంహరింప్రతి || మహతీంశ్రియనూప్నోతిరూ

ససౌభాగ్యసంపదమితి ॥ తద్విధిశ్చ హేమాద్రావాదిత్యపురాణే ॥ దివాకరేస్తాచల
 మాళిభూతేగృహేదదూరేపురుషప్రమాణమ్ । యూపాకృతీయజ్ఞి యవృక్షదారు
 మారోవ్యభూమావధతస్యమూర్ధ్ని ॥ యవాంగుళచ్ఛిద్రయతాస్తుమధ్యేద్విహస్తదీ
 ఘ్నాలధపట్టికాస్తు । కృత్వాచతస్రోష్టదశాకృతీస్తుయాభిర్భవేద్ధృదిశానుసారీ ॥ తత్క
 ర్ణికాయాంతుమహాప్రకాశోదీపః ప్రదేయోదశగాస్తధాష్టా । నివేద్యధర్మాయహ
 రాయభూమ్యైదామోదరాయావ్యధధర్మరాజై ॥ ప్రజాపతిభ్యస్త్యధసత్పితృభ్యః
 ప్రతేభ్యవవాధతమస్థితేభ్యః ॥ అపరాక్లేత్యనోమంత్రకక్షః - యథా ॥ దా
 మోదరాయనభసితులాయాంలోలయాసహ । ప్రదీపంతేప్రయచ్ఛామినమోనం
 తాయవేధస ఇతి—కార్తికకృష్ణచతుర్థీనరకచతుర్థీ - సాచంద్రోదయవ్యాపినిగ్రా
 హ్య - దినద్వయేతత్త్వేపూర్వా తత్రైవపూజాద్యామ్నానాత్ —కార్తికకృష్ణ
 ద్వాదశీగోవత్సంజ్ఞా - సాప్రదోషవ్యాపినిగ్రాహ్య - దితెద్వయేతత్త్వేపూర్వా
 యుగ్మవాక్యాత్ ॥ వత్సపూజావటశ్చైవకర్తవ్యాప్రథమేహసీతినిర్ణయామృతేభిధా
 నామృ - అత్రవిశేషోమదనరత్నేభిష్యే ॥ సవత్సాంతుల్యవర్ణాంచరీలి సీంగాంపయి
 స్విసీమ్ । చందనాదిభిరాలిప్యపుష్పమాలాభిరర్చయేత్ - అర్ఘ్యంతామ్రమయేపా
 త్రేకృత్వాపుష్పాక్షతైస్థితైః । పాదమూలేతుదద్యాదైవమంత్రేణానేనపాండవ ॥ శ్రీ
 రోదార్ణవసంభూతే సురాసురసమస్కృతే । సర్వదేవమయేమాతర్మృహాణార్ఘ్యం
 నమోనమః ॥ తతోమాషాదిసంసిద్ధాన్వటకాన్వినివేదయేత్ । సురభిత్వంజగన్మా
 తద్దైవిష్ణుపదేస్థితా ॥ సర్వదేవమయేగ్రాసంమయాదత్తమిమంగ్రస । తత్సర్వమయే
 దేవిసర్వదేవైరలగ్నృతే ॥ మాతర్మమాభిలషితంసఫలంకురునందిని ॥ ఇతిప్రార్థయే
 త్ - తథా ॥ తద్దినేతైలపక్వంచస్థాలీపక్వంయుధిష్ఠిర । గోక్షీరంగోఘృతంచైవదధి
 తక్రంచవర్షయేత్ ॥ జ్యోతిర్నిబంధేనారదః ॥ ఆశ్వినేకృష్ణపక్షేతుద్వాదశ్యాదిషు
 పంచసు । తిధిషూక్తః పూర్వగాత్రేనృణాంసీరాజనోవిధిః ॥ సీరాజయేయైర్దేవాం
 స్తువిప్రాగౌశ్చతురంగమా ॥ జ్యేష్ఠాశ్చైచ్ఛాష్టమీనాన్యంశ్చమాతృముఖ్యాశ్చయో
 పితః ఇతి - నిర్ణయామృతేస్కాండే ॥ కార్తికస్యసితేపక్షే త్రయోదశ్యాంనిశాము
 ఖే । యమదీపంబహిర్దద్వాదపమృత్యుర్విసశ్యతి ॥ మంత్రస్తు ॥ మృత్యునాసాశదం
 షభ్యాంకాలేనశ్యామయాసహ । త్రయోదశ్యాందీపదానాత్సూర్యజఃప్రియతాంమ
 మేతి—కార్తికకృష్ణచతుర్దశ్యాం ప్రభాతేచంద్రోదయభ్యంగం కుర్యాత్ - తదు
 క్తంహేమాద్రావిర్ణయామృతేచభిష్యోత్తరే ॥ కార్తికేకృష్ణపక్షేతు చతుర్దశ్యా
 మినోదయే । అవశ్యమేవకర్తవ్యంసానంనరకభీరుభిః ॥ ఇనశ్చంద్రః, మదనరత్నే,
 విభూదయఇతిపాఠః, దినోదయఇతిపాతాత్సూర్యోదయోత్తరం త్రిముహూరైస్సా

నంపదతాం గాడానాంతదనుసారిణాంచాజ్ఞతైవ ॥ పూర్వవిధచతుర్దశ్యాం కార్తికస్య
 సితేతరే । పక్షేప్రత్యూషసమయేన్నానంకుర్యాత్ప్రియత్నత ఇతి, స్మృతిదర్పణేపి॥
 చతుర్దశీచాశ్వయుజశ్చక్రష్టాస్వాత్యర్క్ష యుక్తాచభవేత్ప్రిభాతే । న్నానంసమభ్యజ్ఞ్య
 నరైస్తుకార్యంసుగంధతైలే నవిభూతికామైరితి పృథ్వీచంద్రోదయేపాద్యై॥ ఆశ్వయు
 క్కృష్ణపక్షస్యచతుర్దశ్యాంవిధూదయే । తిలతైలేనకర్తవ్యంన్నానంసరకభీరుణేతి॥క
 ర్తవ్యంమంగళన్నానం నరైర్నిరయభీరుభిరితికాలా దర్శేపారః, ఉభయత్రాశ్వయు
 గిత్యమావాస్యాతంమాసమభిప్రేతోక్తం, తథా॥ తైలేలక్ష్మీర్జలగంగాదీపావశ్యా
 శ్చతుర్దశీమ్ ॥ ప్రాప్యేవిశేషః ॥ ప్రాతన్నానంతుయఃకుర్యాద్యమలోకంసవశ్యతీతి,
 దినద్వయేచంద్రోదయే చతుర్దశీ సత్వేతదభావేవ్యరుణోదయే సంపూర్ణాఖండేవాది
 నద్వయే చతుర్దశీసమత్వేచపూర్వదినేభ్యంగంకుర్యాత్, పూర్వవిధచతుర్దశ్యా మితి
 వచనాత్, పూర్వదినేపరదినపవనాసత్వే సైవగ్రాహ్య, దినద్వయేపినత్వే అరుణో
 దయవ్యాపిసీగ్రాహ్య, పక్షేప్రత్యూషసమయఇత్యుక్తే, పక్ష్యమాణవచనాచ్చత
 దభావేతు చతుర్దశీహ్రాసంపూర్వేద్యుః ప్రవేశ్యపూర్వేహ్ని త్రయోదశీ మధ్యయే
 వాభ్యంగంకుర్యాదితిదివ్రాదానః, కేచిదత్రవచనమభిసాధకత్వేనవదంతి ॥ తిథ్యా
 దాతుభవేద్యావాహ్రాసోవృద్ధిఃపరేహని తావాహ్రాహ్యస్సపూర్వేద్యురదృష్టో
 పిస్వకర్మణీతి ॥ తస్మాదం, నహీదంవచనంపూర్వదినస్యాపూర్వంగ్రాహ్యత్వంవిధతై
 నక్తకభక్తజన్మాప్తమాదాదినద్వయే కర్మకాలవ్యాప్త్యభావేసర్వత్ర పూర్వదిన
 స్యగ్రాహ్యత్వప్రసంగాత్, కింతు, యత్రైకభక్తాదాదినద్వయే కర్మకాలవ్యా
 ప్త్యభావేవాక్యాంతరేణ న్యాయేనవాపూర్వదినస్యగ్రాహ్యత్వముక్తం, తత్రము
 ఖ్యకాలేతత్తిథేరభావేపితత్రైవానుష్ఠానబోధనమిదం, నచాత్రతదస్తీతియత్కించి
 దేతత్, తేనచతుర్థయామగామిసీగ్రాహ్య, అతపవనర్వజ్ఞనారాయణః ॥ తథాకృ
 ణ్ణచతుర్దశ్యామాశ్వినేర్కోదయాత్పురా । యామిన్యాపశ్చిమేయామే తైలాభ్యం
 గోవిశిష్యత ఇతి ॥ మృగాంకోదయవేళాయాం త్రయోదశ్యాంయదాభవేత్ । ద
 శేవామంగళన్నానందుః ఖశోకభయప్రదమితి కాలాదశేత్రయోదశీ నిషేధా
 చ్చ, తేనాయమధః, యథాగ్నిహూత్రేయావజ్జీపంసాయంప్రాతఃకాలేషువ్యా
 ప్యకాలస్యగురుత్వం, తథాత్రచతుదశీ చతుర్థయామరుణోదయచంద్రోదయా
 నాముత్తరోత్తరస్యవ్యాప్యత్వాధురుత్వమితి, యదపిదివోదాసీయే ॥ త్రయోదశీయ
 దాప్రాతః శుయంయూతిచతుర్దశీ ॥ రాత్రిశేషేత్వమావాస్యా తదాభ్యంగేత్రయో
 దశీ తివచనంతథే మాదినిణయామృతాద్యలిఖితత్వేనిమూలం, సమూలత్వే
 పినచతుర్దశ్యా స్సార్యోదయసంబంధిత్యరూపః శుయోత్రవిపక్షితః, సూర్యోభ

యాత్వాత్సమాప్తౌ చంద్రోదయకాలసత్వేచతతైవాంగీకారాత్, కింతు, అభ్యం
 గకాలాత్పాత్సమాప్తిరూపాత్ర హాసఃకుయశ్చైవవివక్షితః సచారుణోదయాచ్చ
 తుధాచూమాద్వాప్రాగ్యదాహ్రానస్తత్పరమిదం, అతఏవసర్వజ్ఞ నారాయణేనచ
 తుధాయామమాత్రేన్నానముక్తం, తథాచోదాహృతమ్ || తథాకృష్ణచతుర్దశా
 శ్యామిది - జ్యోతిర్నిబంధేనారదేపి || ఇమాసితచతుర్దశ్యా మిందుక్షయతిథావపి!
 ఊర్జాదాస్వాతినయ్యుక్తేతదాదీపావభివేత్ || కుగ్యాత్సంలగ్నమేతచ్చ దీపాత్సవ
 దినత్రయమ్ || యేతుత్రయోదశీమధ్యే స్నానమాహుస్తేషామాశయంసవిద్యుత్త్య
 లంభాయసా, యదపి || అరుణోదయతోన్యత్ర రిక్తాయాంస్నాతియోనరః | తన్యా
 బ్లికభవ్రాధమోక్షానశ్యత్యేవసంశయ ఇతి దివ్రాదాసీయేభవివ్యవచనం తన్ముఖ్య
 కాలేరుణోదయే చతుర్దశ్యభావేపితత్త్రైవస్నాతన్యమిత్యేనం పరమితిసర్వసిద్ధం, చ
 తుర్లుటికాత్మకోరుణోదయ ఇతి తత్త్రైవ్రాక్తం - మదనరత్నేపాద్యే || అపామా
 గమధోతుంబీప్రపున్నాటమధాపరమ్ | భ్రామయేత్సానమధ్యేతు సరకస్యక్ష
 యాయనై || ప్రపున్నాటశ్చక్రమదః, మంత్రస్తు || సీతాలోక్తసమాయుక్తసకం
 టకదళాన్విత | హరపావమపామార్గభ్రామ్యమాణః పునఃపునరితి - అస్యామేవప్ర
 దోషేదీపాన్దద్యాదిత్యుక్తం - హేమాద్రాస్కాండే || తతఃప్రదోషసమయేదీపాన్ద
 ద్యాన్మనోరమా | బ్రంహవిష్ణు శివాదీనాంభవనేషుమరేషుచేతి || దివోదాసీయ
 బ్రాంహే || అమావాస్యచతుర్దశ్యోః ప్రదోషేదీపదానతః | యమమాగాది
 కారేభ్యముచ్యతేకాతికేనరః || ఖండతిథాతుపూర్వేహ్ని ప్రదోషేదీపాన్దత్వా
 పరేద్యుః స్నాయాదితిదివోదాసీయేఉక్తం - అత్రనరకోద్దేశేన చతుర్వర్తియుక్తం
 దీపదానంకార్యం, తత్రమంత్రః | దక్షోదీపశ్చతుర్దశ్యాంసరకప్రీతయేమయా | చ
 తుర్వర్తిసమాయుక్తసర్వపాపానుక్తదయే || తత్త్రైవలైంగే || మాషపత్రస్యశాకే
 సభుక్త్వాతత్రదినేనరః | క్రేతాఖ్యాయాంచతుర్దశ్యాం సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ||
 అత్రయమతర్పణముక్తం మదనసారిజాతేవృద్ధమనునా || దీపాత్సవచతుర్దశ్యాం
 కార్యంతుయమతర్పణమ్ || మదనరత్నేబ్రాహ్మే || అపామాగస్యపత్రాణిభ్రా
 మయేచ్ఛిరసోపరితతశ్చతర్పణంకార్యంధర్మరాజన్యనామభిః || యమాయధమరా
 జాయమృత్యవేచాంతకాయచ | వైవస్వతాయకాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ ||
 ఔదుంబరాయదధ్నాయ నీలాయపరమేష్ఠినే | వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తా
 యవై నమః ఇతి || తర్పణప్రకారస్తుహేమాద్రాప్రకృతేనతిలైమిశ్రాన్దద్యాత్రిం
 స్త్రైస్వలాంజలిః || సంవత్సరకృతంపాపం తత్త్రణాదేవశ్యతి | తథామదనరత్నేస్కాం
 దే || దక్షిణాభిముఖోభూత్వా తిలైస్సవ్యంసమాహితః | దేవతీర్థానదేవత్వాత్తిలైః

ప్రేతాధిపాయతః ॥ తథా ॥ యజ్ఞోపవీతినాకార్యం ప్రాచీనావీతినాధవేతి ॥ ఇదం
జీవత్పితృకేనాపికార్యం ॥ జీవత్పితృపికున్ద్వితర్పణంయమభీష్మయోరితిపాద్భృతైః,
అత్రభీష్మతర్పణమప్యుక్తం, దివోదాసీయే, తత్ప్రకారస్తుమాఘేవత్యతే, ఇతి సర
కచతుర్దశీ—కాతికామావాస్యాయాం ప్రాతరభ్యంగంకుర్యాత్, తదుక్తంకాలా
దర్శ్యే ॥ ప్రత్యూషఆశ్వయుద్గర్శ్యే కృతాభ్యంగాదిమంగళః । భక్త్యాప్రపూజయేద్దేవ
మలక్ష్మీవినివృత్తయే ॥ అస్యవ్యాఖ్యానేఆదిశబ్దాత్పంచత్వగుదక స్నానాదేరుప
సంగ్రహః, తదుక్తంపుష్కరపురాణే ॥ స్వాతీఫి తేరవావిందుర్యదిస్వాతిగతోభవేత్
పంచత్వగుదకస్నాయీకృతాభ్యంగవిధిర్నరః ॥ నీరాజితోమహాలక్ష్మీ మర్చయ
శ్రీయమస్తుతే ॥ ఆశ్వయుద్గర్శ్య ఇతి దర్శశబ్దఃప్రత్యూషేస్వాతియుక్తతిథిపరః, త
దుక్తంబ్రాహ్మణే ॥ ఊర్జైశుక్లద్వితీయాయాం తిథిషుస్వాతియుక్తగే । మానవోమం
గళస్నాయీవైవలక్ష్మ్యవియుజ్యతే ॥ తత్రైవభిషేభూతేచ దర్శ్యచకాతికప్రధ
మేదినే । యదాస్వాతీతదాభ్యంగ స్నానంకుర్యాదినోదయే ॥ కశ్యపసంహితాయాం
తుదీపావదర్శంప్రకమ్య ॥ ఇందుక్షయేపిసంక్రాంతౌరవాపాతే దినక్షయే । తత్రా
భ్యంగోనదోషాయప్రాతః పాపాపనుత్తయే ఇతి ॥ స్వాతీయోగం వినాఽభ్యంగఁ
క్తః, మాత్యే ॥ దీపైర్నిరాజనాదత్రసైమాదీపావశీస్మృతా ॥ అత్రవిశేషాహేమా
ద్రాభవిష్యే ॥ దివాతత్రనభోక్తవ్యమృతే బాలాతురాజ్ఞనాత్ । ప్రదోషసమయే
లక్ష్మీం పూజయిత్వా తతఃక్రమాత్ ॥ దీపవృక్షాశ్చదాతవ్యా శ్శక్త్యాదేవగృహే
షుచ । తత్రైవాభ్యంగమభిధాయ, ఏవంప్రభాతసమయే త్వమావాస్యానరాధిప
కృత్వాతుపార్వణశ్రాద్ధం దధిక్షీరఘృతాదిభిః ॥ దీపాస్తత్వాప్రదోషేతులక్ష్మీంపూ
జ్యయథావిధి । స్వలంకృతేనభోక్తవ్యం సితపస్త్రోపశోభినా ॥ అయంప్రదోషవ్యా
పినిగ్రాహ్యః ॥ తులాసంస్థేనహస్రాంశౌప్రదోషేభూతదర్శయోః । గుల్కాహస్తాన
రాకుర్యుః పితౄణాంమార్గదర్శన మితిజ్యోతిషోక్తేః, దినద్వయసత్వేపరః ॥ దంఢై
కరజనీయోగేదర్శస్నాన్యత్తుపరేహని । తదావిహాయపూర్వేద్యుఃపరేహినుఖరాత్రి
కేఇతి-తిథితత్వైజ్యోతిర్వచనాత్-దివౌదాసీయేతుప్రదోషస్యకమకాలత్వాత్ ॥ అ
థరాత్రేభవత్వేవలక్ష్మీరాత్రయితుంగృహాః । అతస్స్వంకృతాలిప్తాదీపైజా
గ్రజ్జనోత్సవాః ॥ సుధాధవళితాఃకార్యాః పుష్పమాలోపశోభితా ఇతిబ్రాహ్మణా
క్తేశ్చ, ప్రదోషాథరాత్రవ్యాపినిముఖ్యా, ఏకైకవ్యాప్తేపరైవ । ప్రదోషస్యము
ఖ్యత్వా దధరాత్రేనుష్ఠేయాభావాచ్చ - యజ్ఞ ॥ అపరాష్టే ప్రకర్తవ్యంశ్రా
ద్ధంపితృపరాయణైః । ప్రదోషసమయేరాజు స్కృతవ్యాదీపమాలికేతి ॥ క్రమః ॥
ససంపూర్ణతిథావేషప్రాప్తైరనువాదోనవిధిః, తత్తత్కర్మకాలవ్యాప్తైర్బలవత్వా

తస్మాత్పూర్ణతిథౌ వ్రాత్యాఖండతిథావప్రాప్త్య విధ్యనువాదరోధాచ్ఛేత్సుక్తం, అ
 త్రైవిదధ్యేవరాత్రైలబిష్మిని స్సారణముక్తమదనరత్నేభవిష్యే || ఏవంగ తేనిశీ
 ధోతుజనేనిద్రాధలోచనే | తావన్నగరనారీభిశ్శూర్పడిండి మవాదనైః || ని
 హాస్యతేప్రహృష్టాభిరలక్ష్మీస్సన్వగృహంగణాత్ || — కార్తికశుక్లప్రతిపదిగో క్రి
 డనముక్తం, నిణాయామృతే, అస్యామేవరాత్రౌ బలేపూజోక్తా హేమాద్రాభవి
 ష్యే || కృత్యైతత్సర్వమేవేహరాత్రౌ దైత్యవతేర్భలేః | పూజాంకుర్యాన్నుపస్సా
 త్మ దూభమామండలకేసుభే|బలిమాలిఖ్యదైత్యేంద్రంవణకైః పంచరంగకైః| గృ
 హస్యపథ్యేశాలాయాం విశాలాయాంతతోర్చయెత్ ||లోకశాపిగృహస్యాంతశ్శ
 య్యాతూంశుక్లతండులైః | సంస్థాప్యబలిరాజానాథలైఃపుష్పైస్తుపూజయెత్ || మం
 త్రస్తుపాద్యే || బలిరాజనమస్తుభ్యందైత్యదానవపందిత | ఇంద్రశత్రోమరారాతే
 విష్ణుసాన్నిధ్యదోభవేతి || తథా || బలిముద్దిశ్యదీయంతే దానానికురునందన |యా
 నితాన్యక్షయాన్యాహు మయైవంసంప్రదర్శితమితి|| తదేతత్పూర్వవిధ్దప్రతిపదికత
 వ్యం || పూర్వవిధ్దాప్రకతవాన్య శివరాత్రిర్బలే ర్దినమితి హేమాద్రాపాద్యోక్తే,
 మాధవౌషి || బల్యత్సవంచపూర్వేద్యురుపవాస వదాచరే దితి || నిణాయామృ
 తేషి || యాకుహుఃప్రతిపన్నిశాతత్రగాఃపూజయెన్నుప | పూజనాత్త్రీణివధం తే
 ప్రజాగావ్రామహీపతిరితి || తథా || భద్రాయాంగోకులక్రీడా సదేశోవైవినశ్యతీతి||
 భద్రాయాంద్వితీయాయాం - తథా || ప్రతిపద్యగ్నికరణం ద్వితీయాయాంతుగో
 చనమ్ | తేత్రచ్ఛేదంకరిష్యేతే విత్తనాశంకులక్షయమితి||తథా|| ప్రతిపద్దశకం
 యోగక్రీడనంతుగవాంమతమ్ | పరవిధ్యేషు యాకుర్యాత్పుత్రదారధనక్షయఇతి దే
 వల వచనాచ్చ - ఏతేచ్చవిధిప్రతిషేధాః- పూర్వదినేప్రతిపదః - సాయాహ్నవ్యా
 పిత్యేద్వితీయదినేచంద్రదశకం సంభవేచక్షేయాః || గవాంక్రీడాదినేయత్ర రాత్రౌ
 దృశ్యేతచంద్రమాః | సోమోరాజాపశూక హంతిసురభిః పూజకాంస్తథేతి || పు
 రాణసముచ్చయాత్ || దినద్వయేసాయాహ్న వ్యాపిత్యేతుపరైవగ్రాహ్యే || వధక
 మానతిథౌనందాది యదాసాధాత్రియామికా | ద్వితీయవృద్ధిగామిత్యాదుత్తరాత
 త్రచోచ్యతే ఇతి || తథా || త్రియామగాదశకేతిథి భవేచ్ఛేత్సార్థత్రియామా ప్ర
 తిఫద్వివృద్ధా | దీపాత్సవేతేమునిభిఃప్రదిప్తేఅతోన్యధాపూర్వాయుతేవిధేయే ఇతి||
 పురాణసముచ్చయాదినిణాయామృతకారః - సాధాత్రియామికేత్యనేనచంద్రద
 శకనాభావడక్తః - ద్వితీయాయాఃపంచదావి భక్తదినచతుర్థాంశరూపాపరాహ్ణా
 వ్యాప్తావేవచంద్రదశకం సంభవాత్ - వయం త్వేతద్వచనద్వయం పూర్వవిధ్దా
 సంభవేవేదితివ్యమితిబ్రూహుః + దినద్వయేప్రతిపదఃసాయాహ్న వ్యాప్త్యభావేతు

పూర్వైవ - రాత్రౌ బలిపూజావిధానన కర్మకాలవ్యాపిత్యాత్ - పరిదిశేచంద్రో
 దయేతన్ని షెధాతిదిక్ - మదనరత్నే తుపూర్వవిధ్ధాయాం గోక్రీడానీరాజనమంగళ
 మాలికేతూ త్రరత్రకాశ్యే || కార్తికేశ్శుక్లపక్షే తువిధానద్వితయంభవేత్ | నారీనీ
 రాజనంప్రతస్సాయమంగళమాలికా || యదాచప్రతిపత్నవ్విల్వానారీనీరాజనంభ
 వేత్ || ద్వితీయాయాంతదాకుర్యాత్సాయంమంగళమాలికామిత్రబాంషూక్తేః ||
 లభ్యతేయదివాప్రతఃప్రతిపద్ధుటికాద్వయమ్ | తస్యాంసీరాజనంకార్యంసాయంమం
 గళమాలికేతి భవిష్యోక్తేః || ప్రతర్వాయదిలభ్యేత ప్రతిపద్ధుటికాశుభా | ద్వితీయా
 యాంతదాకుర్యాత్సాయం మంగళమాలికామ్ || కార్తికేశ్శుక్లపక్షాదాత్వమా
 వాస్యాఘటిద్వయమ్ | దేశభంగభయాన్నైవకుర్యాన్మంగళమాలికామితి దేవీపు
 రాణాచ్చేత్సుక్తం - అత్రవిశేషోహేమాద్రాబాహ్నే - బలిప్రతిపదంప్రకమ్య ||
 తస్మాద్ద్యూతంప్రకతవ్యంప్రభాతేతత్రమానవైః | తస్మిన్ద్యూతేజయోయస్యత
 స్యసంవత్సరంజయః || పరాజయోవిరుద్ధశ్చ లాభనాశకరోభవేత్ | దయితాభిశ్చ
 సహితైర్నేయాసాచభవేన్నిశేతి || అత్రగోవధానపూజాదిమంగళపాలీబస్థనాది
 చోక్తం - హేమాద్రానిణయామృతేచస్కాండే || ప్రతగోవర్ధనంపూజ్యద్యూ
 తంచాపినమాచరేత్ | భూషణీయాస్తథాగావఃపూజ్యాశ్చ వాహదోహనాః ||
 గోవధానశ్చ గోమయనకార్యశ్చిత్రేణవా - మంత్రస్తు || గోవర్ధనధరాధారగోకు
 లత్రాణకారణ | బహుబాహుకృతచ్ఛాయగవాంకోటిప్రదోభవ || గోమంత్రస్తు ||
 లక్ష్మీర్యాలోకపాలానాంధేనురూపేణసంస్థితా | ఘృతంవహతియజ్ఞాథేమమపాపం
 వ్యపోహతు || తత్రైవస్కాండే || తతోపరాష్ఠాసమయేపూర్వస్యాందిశిభారత | మా
 ర్గపాలీంప్రబద్ధీయాత్తుంకేస్తంభేధపాదపే || కుశకాశమయీందివ్యాంలంబకైర్భ
 హుభిర్మనే | దర్శయిత్వాగజానశ్వాత్సాయమస్యాస్తలేనయేత్ || కృతాహూమే
 ద్విజేంద్రైస్తుబద్ధీయాన్మార్గపాలికామ్ || నమస్కారంతతఃకుర్యాన్మంత్రేణానేనసు
 ప్రత | మార్గపాలినమస్తేస్తుసర్వలోకసుఖప్రదే | విధేయైపుత్రదారాదైవైపునరేహి
 వ్రతస్యమే | సీరాజనంచతత్రైవకార్యంరాష్ట్రజయప్రదమ్ || రాజానోరాజపుత్రా
 శ్చబ్రాహ్మణాశ్శూద్రజాతయః | మార్గపాలీంసముల్లంఘ్యసీరుజస్సుసఖాన్వితాః ||
 తత్రైవాదిత్యపురాణే || కుశకాశమయీంకుర్యాంద్వష్టికాంసుదృఢాంనవామ్ | తామే
 కతోరాజపుత్రాహినవర్ణాస్తథాన్యతః || గృహీత్వాకర్షయేయస్తాయధాసారంము
 కురుర్మహుః | జయేత్రహీనజాతీనాంజయోరాజ్జస్తువత్సరమితి - యమద్వితీయాతుప్ర
 తిపద్యుతాగ్రాహ్యేత్సుక్తం నిర్ణయామృతాదా || యమద్వితీయామధ్యాహ్నావ్యాపిసీ
 పూర్వవిధ్ధాచేతి హేమాద్రాః - అత్రవిశేషోహేమాద్రాస్కాండే || ఊర్జీశ్శుక్లద్వి

యాయామపరాశ్చేర్చయెద్యమమ్ । స్నానంకృత్వాభానుజాయాయమలోకంనవ
శ్యతీతి ॥ ఊర్జేశుక్లేద్వితీయాయాంపూజతస్తర్పితోయమః । వేష్టితఃకిన్నరైర్హృ
లప్తేస్తస్మైయచ్చతివాంఛితమ్ ॥ తథాభవిష్యే ॥ ప్రథమాశ్రావణేమాసితథాభా
ద్రపదేపరా । తృతీయాశ్వయుజేమాసితతుగ్ధీకార్తికభవేత్ ॥ శ్రావణేకలుషానా
మతథాభాద్రచగీర్వలా । ఆశ్వినీచేతసంచారాకార్తికేయామ్యకామతాగత్యుక్త్వా
ప్రథమాయావ్రతం, ద్వితీయాయాంసరస్వతీపూజా - తృతీయాయాంశ్రాద్ధముక్త్వా
చతుర్థ్యాముక్తం - కార్తికశుక్లపక్షస్నాన్యద్ద్వితీయాయాంయుధిష్ఠిర । యమోయ
మునయాపూర్వం భోజితస్సగృహేర్చితః ॥ అతోయమద్వితీయేయంత్రిషులోకేషు
విశ్రుతా । అస్యాంనిజగృహేవిప్ర నభోక్తవ్యంతతోనరైః ॥ స్నేహేనభగినీహస్తా
దోభోక్తవ్యంపుష్టివర్ధనమ్ । దానానిచప్రదేయానిభగినీభ్యోవిధానతః ॥ స్వర్ణాలంకా
రవస్త్రాన్నపూజాసత్కారభోజనైః సర్వాభగిన్యస్సంపూజ్యాఅభావేప్రతిపన్నకాః॥
ప్రతిపన్నాఃమాతృభగిన్యగతిహేమాద్రః ॥ పితృవ్యభగినీహస్తాప్రధమాయాంయు
ధిష్ఠిర । మాతులస్యసతాహస్తాద్ద్వితీయాయాంతథానృప ॥ పితృత్తాతుస్సన్దుఃకనే
తృతీయాయాంతయోకరాత్ । భోక్తవ్యంసహజాయాశ్చభగిన్యాహస్తతఃపరమ్ ॥
సర్వాసుభగినీహస్తాదోభోక్తవ్యంబలవర్ధనం । యన్యాంతిథౌయమునయాయమరాజదేవ
స్సంభోజితఃప్రతిజగత్స్వసృదాహృదేనతస్నాన్వంస్వదుఃకరతలాదిహయోభునక్తీప్రా
ప్నోతిరత్నసుఖధాన్యమనుత్తమంసః ॥ గౌడాస్తు ॥ యమంచచిత్రగుప్తంచయమ
దూతాంశ్చపూజయేత్ । అర్ఘ్యశాచ్చత్రప్రదాతవ్యోయమాయసహజద్వయైః॥ మం
త్రః ॥ ఏవ్యోహిమార్తాండజపాశహస్తయమాస్తకాలోకధరామరేశ । భ్రాతృద్వి
తీయాకృతదేవపూజాంగృహాణచార్ఘ్యంభగవన్నమస్తే ॥ ప్రాతస్తనానుజాతాహం
భుజ్జ్వలస్తమిదంశుభమ్ । పీతయేయమరాజస్యయమునాయాంవిశేషతః ॥ జ్యేష్ఠా
గ్రజాతేతివదేతిస్తారాః - ఇత్యన్నదాసమిత్యస్యాహుః - బ్రహ్మాండపురాణేషి॥ యా
తుభోజయతేనారీధ్రాతరంయుగ్మకతిథౌ । అర్చయచాపితాంబూలైర్నసావైధవ్య
మాపుయాత్ ॥ భ్రాతృరాయఃకుయోరాజన్నభవేత్తత్రకన్హిచిదితి ॥ కార్తికశు
క్లనవమీయుగాదిః - సామౌర్వాష్టికీగ్రాహ్య - శుక్లపక్షస్యత్వాత్ - అత్రపిండర
హితంశ్రాద్ధంకర్తవ్యం - అన్యత్పాపిగుక్తం - అత్రైవవిష్ణుత్రిరాత్రముక్తంహేమా
ద్రాపాద్మే ॥ కార్తికశుక్లనవరూమవాప్య విజతేంద్రియః । హరింవిధాయసావర్ణం
తులస్యాసహితంవిభుమ్ ॥ పూజయెద్విధివద్భక్త్యావ్రతీతత్రదినత్రయమ్ । ఏవంయ
థోక్తవిధినాకుర్యాద్వైవాహికంవిధిమితి-కార్తికశుక్లకౌదశ్యాంభీష్మపంచకవ్ర
తముక్తంనారదీయైః॥ అతోనరైఃప్రయత్నేనకర్తవ్యంభీష్మపంచకమ్ । కార్తికశ్చ

మలేపక్షేన్నాత్వాసమ్యగ్యతవ్రతః ॥ ఏకాదశ్యాంతుగృహ్మణ్యాయాద్వితంపంచదినాత్మ
 కం ఇతి ॥ తద్విధిస్తు - గోమయేనన్నాత్వామాసిపంచామృతైఃపంచగవ్యైర్విష్ణుంసం
 స్నాప్యసంపూజ్యపాయసం నివేద్యద్వాదశాక్షరమష్టోత్తరశతంజప్త్వా “ఓంనమో
 విష్ణవే” ఇతిషడక్షరేణఘృతాక్తా యవాన్వీప్రీంశ్చాప్టోత్తరశతంహుత్యాభూ
 మాస్వపేత్ - ఏవంపంచదినేషుకుర్యాత్ - విశేషస్త్యాద్యేఽహ్నిహారేపాదాకమతై
 స్సంపూజ్యత్రిగోమయంప్రాశశ్చ - ద్వితీయేహ్ని బిల్వపత్రైర్జ్ఞానునీసంపూజ్యగోమూ
 త్రం, త్రయోదశ్యాం భృంగరాజేన నాభిసంపూజ్యక్షీరం । చతుర్దశ్యాం
 కరవీరైఃస్కంధంసంపూజ్యదధి వార్ణమూన్యాం హేమామాంతేతాహీం సావప్ర
 తిమాం ఖగ్గచక్రహస్తాంకృష్ణవస్త్రేణ వేష్టితాం ప్రస్థతిలోపరిస్థాం కృత్వా
 ధర్మరాజనామఖిఃకరవీరైఃసంపూజ్య ॥ యదన్యజ్ఞస్మరికృతమిహజన్మనివాపునః ।
 తత్సర్వం ప్రశమంయాయుమత్పాపంతవపూజనాత్ - ఇతి॥ ప్రహ్లాదజలింక్షిప్త్వాకృష్ణ
 ప్రతిమాంచసంపూజ్య, విప్రాయదత్వా, విప్రానాంభోజ్యదక్షిణాందత్వా పంచగ
 వ్యంప్రాశశ్చ - పార్ణమాస్యాంసక్తంభుంజితేతిలఘునారదీయే - పంచగవ్యప్రాశేనం
 షడక్షరేణేతిహేమాద్రుః - హేమాద్రాభవిష్యేతు ॥ శాకైర్గున్యనైర్వ్యాపంచా
 హంవర్తనముక్తం - అంత్యేప్ర్యుక్తం ॥ యద్భిష్కపంచకమితిప్రథితంపృథివ్యామేకా
 దశీప్రభృతిపంచదశీనిరుద్ధిమ్ । మున్యన్నభోజనపరస్యనరస్య తస్మిన్నిష్ప్రంఘలందిశతి
 వాండవశాగ్లాధన్వాఇతి॥ తిథాపాద్యే ॥ పంచాహంపంచగవ్యాశీభీష్మాయార్ఘ్యంచ
 పంచసు । అహస్వపితథాదిద్యాన్మంత్రేణానేనసువ్రత ॥ సత్యవ్రతాయశుచయే
 గాంగేయాయమహాత్మనే । భీష్మాయైతద్దదామ్యర్ఘ్యమాజన్మబ్రహ్మచారిణే ॥ వై
 యాఘ్నిపద్యగోత్రాయఇతిచ॥సవ్యేనానేనమంత్రేణతర్పణంసార్వవర్ణికం॥ఇతి॥కార్తి
 కశుక్లద్వాదశ్యాంరేవతీనక్షత్రయోగరహితాయాంపారణంకార్యం - తదుక్తం ॥
 ఆభాకానితపక్షేషుమైత్రశ్రవణరేవతీ । సంగమేనహిభోక్తవ్యంద్వాదశద్వాదశీర్హ
 రేత్ - ఇతి॥ యదాతురేవతీయోగరహితాద్వాదశీనర్వధానలభ్యతేతదారేవత్యాశ్చ
 తుర్ధపాదంవర్జయేత్ - వచసంతుప్రాగుక్తం - లఘునారదీయే ॥ కార్తికేశుక్లప
 త్స్యకృత్వాచైకాదశీంసరః । ప్రాతర్దత్వాశుభాన్కుంభాస్ప్రియాతిహరిమందిరమ్ ॥
 మదనరత్నై, వారాహే ॥ ఏకాదశీసోమయుక్తాకార్తికేమాసిభామిని । ఉత్తరాభా
 ద్రసంయోగేఅనంతాసాప్రకీర్తితా ॥ తస్యాయత్క్రియతే భద్రదేసర్వమానంత్యమ
 శ్చుతే ॥ అస్యామేవరాత్రోదేవ్రాత్థాపనముక్తంహేమాద్రాబ్రాహ్మే ॥ ఏకాద
 శ్యాంచశుక్లాయాంకార్తికేమాసికేశవమ్ । ప్రసుప్తంబోధయేద్రాత్రోశ్రద్ధాభక్తి
 సమన్వితఃఇతి ॥ మదనరత్నైభవిష్యే ॥ కార్తికేశుక్లపక్షేతుఏకాదశ్యాంపృథాసుతా

మంత్రేణానేనరాజేంద్రదేవముత్థాపయేద్ద్విజః ॥ రామాఽసృచంధికాదాతుద్వా
 దశ్యాముక్తం ॥ పారణాహేపూర్వరాత్రేఘంటాదీన్వాదయేన్నుహుఃఇతి, అత్రదేశా
 చారతోవ్యవస్థా ॥ తత్రైవదేవదేవస్యస్నానంపూర్వమహాధ్యవేత్ ॥ మహాపూ
 ణంతతఃకృత్వాదేవముత్థాపయేత్సుధీః ॥ మంత్రాస్తు - వారాహపురాణేఉక్తా ॥ ఓం
 బ్రహ్మాండరుద్రాగ్నికుబేరస్యాసోమాదిభిర్వందితవందనీయ ॥ బుద్ధ్యస్వదేవేర
 జగన్నివాసమంత్రప్రభావేనసుఖేనదేవ ॥ ఇయంతుద్వాదశీదేవప్రభోధార్థంవినిర్ని
 తా ॥ త్వయైవసర్వలోకానాంహితార్థంశేషశాయినా ॥ ఉత్తిష్టోత్తిష్టగోవిందత్యజ
 నిద్రాంజగత్పతే ॥ త్వయిసుక్తేజగన్నాథజగత్సుప్తంభవేదిదమ్ ॥ ఉత్థితేచ్ఛేతేనర్వ
 ముత్తిష్టోత్తిష్టమాధవ ॥ గతామఘావియచ్చైవనిర్మలంనిర్మలాదిశః ॥ శారదానిచ
 పుష్పాశిగృహాణమమకేశవ ॥ ఇదంవిష్ణురితిప్రాక్తోమంత్రఉత్థాపనేహరేః-ఇతి ॥ ఏవం
 దేవముత్థాప్యతదగ్రేచాతుర్గాస్యవ్రతసమాప్తింకుర్యాత్ - తదుక్తంభారతే ॥ చతు
 ర్థాగృహ్యవైచీర్ణంచాతుర్గాస్యవ్రతంసరః ॥ కార్తికేశుక్లపక్షేతుద్వాదశ్యాంత
 త్సమాపయేత్ ॥ లఘునారదీయే ॥ చాతుర్గాస్యవ్రతానాంచసమాప్తిఃకార్తికేస్మృ
 తా ॥ మంత్రశ్చనిర్ణయామృతేనసత్కుమారేణోక్తః ॥ ఇదంవ్రతంమయాదేవకృ
 తంప్రీత్యైతవప్రభో ॥ న్యూనంసంపూర్ణతాయాతుత్వత్ప్రసాదాజ్జనార్దనేతి ॥ అథ
 వారాహాక్రొభోధినీవిధిః - ఏకాదశ్యాం రాత్రౌకుంభే ఘృతప్రాత్రోపరిహైమం
 మాషమితంమత్స్యంపంచామృతేన సంస్నాప్యకుంకుమపీతవస్త్రయుగపద్మాద్యై
 స్సంపూజ్యమత్స్యాదిదిశావతారాన్ సంపూజ్యజాగరంకృత్వా ప్రాతర్దేవమాచార్య
 యంచవస్త్రాద్యైస్సంపూజ్య ॥ జగదాదిర్జగద్రూపోజగదాదిరనాదిమా ॥ జగదా
 ద్యోజగద్యోనిప్రీయతాంమేజనార్దనఃఇతినత్వాదక్షిణాంతర్వాబ్రాహ్మణాన్భోజయే
 దితి - తథాబ్రాహ్మే ॥ మహాతూర్యరవైరాత్రోభామయేత్స్యందేవేనీతమ్ ॥ ఉత్థి
 తందేవదేవేశం సగరేపార్థివస్సవ్యయమ్ ॥ చతురోవార్షికాన్మాసాన్నియమంయస్య
 యత్కృతమ్ ॥ కథయిత్వాద్విజేభ్యస్తద్దద్యాద్భక్త్యానదక్షిణమ్ ॥ యస్యభక్ష్యస్య
 నియమఃకృతస్తద్రవ్యందద్యాదిత్యర్థః - ఇదంశుక్రాస్తాదావపికార్యం - ఆకౌచేతు
 పూజామన్యేనకారయేత్ - కార్తికతశుద్ధద్వాదశీపౌర్ణమాసీచమన్వాదిః - సాపౌర్వా
 ష్టికీగ్రాహ్య - అస్యత్వాగ్నిక్తం - కార్తికశుక్లచతుర్దశీవైకుంఠసంజ్ఞా - సావిష్ణు
 పూజాయాం రాత్రివ్యాపినిగ్రాహ్య - దినద్వయేతద్వాప్తేనిశీధప్రదోహ భయ
 వ్యాపినిగ్రాహ్య - తదుక్తంహేమాద్రాభవిష్యే ॥ కార్తికస్యసితేషక్షేచతుర్దశ్యాం
 సరాధిప ॥ సోపవానస్తుసంపూజ్య హరింరాత్రౌడితేంద్రియఃఇతి ॥ అన్యోపవిశ్వేశ్వర
 వ్రతాదినిర్ణయతత్త్వేత్తర్థం యదోపనాసాదిక్రియతేతచారుణోనయవ్యాపినిగ్రా

హ్య - తదుక్తింతిస్థలీసేతౌసనత్కుమారిసంహతాయాం || వర్షచహేమలంశా
 ఘోమానేశ్రీమతికార్తికే | శుక్లసత్త్వచతుర్దశ్యామరుణాభ్యదయంప్రతి || మహాదే
 వతిథౌబ్రాహ్మేముహూర్తేమశికర్ణికే | స్నాత్వావిశ్వేశ్వరోదేవ్యా విశ్వేశ్వరమ
 పూజయత్ - ఇతి || తత్పూర్వదిసేచోపవాసఃకార్యః || తతఃప్రభాతేదిమలేకృత్వాపూజాం
 మహాద్భుతామ్ | పండపానోగ్గహాధామ్నివసేస్త్రిశ్శతపారణ ఇతితత్రైప్రాక్షే -
 శివరహస్యేపిపూజాంజాగరామ్యక్త్వాక్తిం || తతోరుగోదయేజాలేస్నాత్వాస్నా
 త్వాచభస్మనా | సంధ్యాంసమాప్యవిశ్వేశంమామభ్యర్చ్యయథావిధి || మద్భక్తా
 న్భోజయామానుర్మషయోబుభుజుస్తతఇతి - అత్రకార్తికస్రతోద్వాసచంపాద్దేహ
 క్తం, కార్తికమాహప్యై || అధోర్జవ్రతినస్సమ్యగుద్యాపనవింశత్యైః | ఊర్జున్
 చతుర్దశ్యాంకుర్యామద్యాపనంప్రతి || తులస్యాఉపవిష్టాతుకుర్యాత్సంపాదపిశాంశుభాం ||
 తులసీమూలదేశేచసర్వతోభద్రమేవచ || తస్యోపవిష్టాత్కులశంపంచరత్నసమన్వి
 తమ్ | పూజయేత్తత్రదేవేశంసావర్ణంగుర్వనుజ్ఞయా || రాత్రౌజాగరణంకుర్యాద్గీత
 వాద్యాదిమంగళైః | తతస్తుపార్థమాస్యాంనైసపత్నీకాద్విజోత్తమాః || త్రింశన్ని
 శానక్షైకంవాస్వకక్త్యావానిమంత్రయేత్ || తతోదేవాఇతిద్వాభ్యాంజుహునూత్తి
 లపాయనమ్ | తతోగాంకపిలాండిద్యాత్పూజయేద్విగ్రహగ్రుంథితి || కార్తికేపౌర్ణ
 మాసేపరాగ్రాహ్య - అమావార్ణమాస్యాపరేణితిదిశికేక్షే - అత్రవిశేషోహేమా
 ద్రాబ్రాహ్మే || పుణ్యానుహకార్తికేస్యాజ్జీవేందోక్తృతికానుచ - తథా || ఆగ్నే
 యంతయదాముక్షం కార్తికాశ్యాంభవతిక్వచిత్ | మహతీసాతిధిక్షేయాస్నానదాసే
 ముచోత్తమా || యదాతుయామ్యంభవతిముక్షంతస్యాంతిథౌక్వచిత్ || తిథిస్సాపి
 మహాపుణ్యామునిభిఃపరికీర్తితా || ప్రాజాపత్యంయదాముక్షంతిథౌతస్యాంసరాధిప |
 సామహకార్తికేప్రాక్షేదేవానామవిదుర్లభా-ఇతి || పాద్మే || విశాఖానుయదాభానుః
 కృత్తికానుచచంద్రమాః | సయోగఃపద్మకోనామపుష్కరేష్వపిదుర్లభః || పద్మ
 కంపుష్కరేప్రప్యకపిగాంయఃప్రయచ్ఛతి | సహిత్యాసర్వపాపానివైష్ణవంభతేభ
 లమ్ || యమః || కార్తికాశ్యాంపుష్కరేస్నాతసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే || మాఘ్యాం
 స్నాతఃప్రయోగేతుముచ్యతేసర్వకల్పియైః || అస్యామేవసాయంకాలేమత్స్యావతాణో
 జాతఇత్యుక్తం - పాద్మేకార్తికమాహప్యై || సరాస్తత్వాయతోవిష్ణుమత్స్యరూ
 పీభవేత్తతః | తస్యాందత్తంహుతంజస్తంతడయ్యఫలంస్మృతమితి - అత్రత్రిపురో
 త్సవక్షక్తోభార్గవార్చనదీపికాయాం || పౌర్ణమాస్యాంతుసంధ్యాయాంకతవ్యప్రి
 పురోత్సవః | దద్యాదసేనమంత్రేణప్రదీపాంశ్చనురాలయే || కీటాఃపతంగామశకా
 శ్చన్యత్రాజలేస్థలేయేవచరంతిజిహ్వాః | దృష్ట్వాప్రదీపంనచజన్మ భాగినోభవంతినిత్యం

శ్వసచాహివిప్రాః || అత్రవృషోత్సర్గోతిప్రశ సః - తదుక్తంమాతేన్యకాతికాన్యం
యోమోహోత్సర్గకృత్యాసక్తంసమాచరేత్ | శైవంపదమవాహ్నితిశివసతమి
దంస్మృతమితి || అత్రకాతికేయదర్శనముక్తంకాశీఖండే || కాతికాన్యంకృత్తికా
యోగేయకుర్యాత్స్వామిదశకనమ్ | సప్తజన్మభవేద్విప్రధనాథోవేదపారగః ||
ఇతికాలనిణయసింధౌ, కాతికమాసనిణయః — వృశ్చికేపూర్వాషాడశఘటి
కాపుణ్యాశేషంప్రగ్వత్ — మాగేశ్వరకృష్ణాప్రమీకాలాప్రమీ - సాచరాత్రివ్యా
పిసీగ్రాహ్య || మాగేశ్వరాసితాప్రమ్యాంకాలభైరవసన్నిధౌ | ఉపోషణజాగరంకు
ర్వోసర్వపాపైఃప్రముచ్యతేఇతి - కాశీఖండాత్ - రాత్రివ్రతత్వావగతేః || రుద్రవ్ర
తేషుసర్వేశుకతకవ్యాసమ్ముఖతిథిః-ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాచ్యు- దినద్వయేంశతోరా
త్రివ్యాప్తాపుత్రరైవ - భైరవోత్పత్తైః ప్రదోషకాలీనత్వాదితికేచిత్ - తన్న, శివరహ
స్యేసుధ్యాహ్నేభైరవోత్పత్తైశ్చ) వణాత్ - తథాతత్తైవ || నిత్యయాత్రాదికంకృ
త్వామధ్యాహ్నే సంస్థితేరవోత్పత్త్యుపక్రమ్య - బ్రహ్మణారుద్రేవజ్ఞాతేఉక్తం || తదో
గ్రహపాదసఘాన్మత్తశ్రీకాలభైరవః | ఆవిరాసీత్తతాలోకాన్భీషయన్నఖిలాస
పీతి || అత్రోపవాసపవప్రధానమిత్యుక్తంతత్తైవ || ఉపోషణస్యాంగభూతమర్ఘ్య
దానమిహఃస్మృతమ్ | తథాజాగరణంరాత్రౌ పూజాయామచతుష్టయే || సంధ్యా
యామపి పూజైవోక్తాతేన - మధ్యాహ్నవ్యాపిసీయుక్తాదినద్వయేంశతః సంపూ
ణాయాంవాతద్వాప్తపూర్వైవ || పూర్వోక్తవచనాత్ - పారణాతుప్రాతరేవ ||
యామత్రయోధ్వేగామిన్యాప్రాతరేవహిపారణేతివచనాత్ - అత్రకాలభైరవ
పూజోక్తాత్రిధిసేతే || కృత్యాచవివిధాంపూజాంమహాసంభారవిస్తరైః || సరోమా
గాకసితాప్రమ్యాంవాషికంవిఘ్నముత్సృజేత్ || తథా || తీర్థేకాలోదకేన్నత్యా
కృత్యలర్పణమత్వరః | విలోక్యకాలరాజానంనిణయాయుద్ధరేత్పితృనితి-ఇయంచ
కాతికకృతంతరాగౌణచాంద్రాభి ప్రాయేణ-మార్గశీర్షశుక్లపంచమ్యాంనాగపూ
జోక్తా-హేమాద్రాస్కాండే || శుక్లామాగేశ్వరేపుణ్యాశ్రావణేయాచపంచమీ | స్నా
నదానైర్భూషణఫలనాగలోకప్రదాయినీఇతి || ఇయంచాగపూజాయాంషష్ఠియ్యతైవ
గ్రాహ్య-సంచమీనాగపూజాయాంకార్యాషష్ఠీసమన్వితా | తస్యాంతతుషితానాగా
ఇతరసచతుర్థికేతి || మదనరత్నైవచనాత్ — మాగేశ్వర- శుక్లపష్ఠీచంపాపష్ఠీ
తి - మహారాష్ట్రేషుసన్నిధౌ - సోత్తరయుతాగ్రాహ్య || షణ్మనోరీతియగ్నవా
క్యాత్ || పూర్వాష్టాదైవికంకుర్యాదితి వచనాదస్యచదైవకమత్వాత్ ఇయ
మేవయోగవిశేషణచంపేత్యుచ్యతే - తదుక్తంబ్రహ్మాండపురాణే - మల్లారిమా
హాత్మ్యే || మాగేశ్వరద్రవదేశుక్లాపష్ఠీవై ధృతిసంయుతా | రుభివా భేణసంయుక్తా

చంపేతీహాకీర్తితా-ఇతి ॥ విశాఖాభామయోగేనసాచంపేతీహాకీర్తితా-ఇతిమదనర
 శ్మేషపారః ॥ మాగళశీషేమలేషదేసస్థ్యాంవాకేంశుమాలినః । శతతారాగః
 చంద్రేలింగంస్యాద్దృష్టిగోచరమితి ॥ ఇయంచయోగవశేనపూర్వాపరావాకార్యా-
 చంపాషష్ఠీసప్తమీయతేతిదివోదాసః—ఇయమేనస్కందవృత్తిః - సాపూర్వయు-
 తా ॥ కృష్ణాస్తమీస్కందవృత్తిః శివరాత్రిశ్చరుదణశీ । ఏతాఃపూర్వయుతాఃకార్యా-
 స్తిధ్యంతే పారణంభవేదితి భృగుశ్చై - పరేహిరాత్రావాద్యయామమధ్యేపారి-
 ణానంభవేదదం - అన్యథోత్తరే వేతిదివోదాసః - అబ్రహ్మచర్యంతంవృత్తిః ॥ సేనావి-
 దారకస్కందమహాసేనమహాబల । రుద్రోమాగ్నిజషడ్వక్త్రగంగాగర్భనమోస్తుతే ॥
 ఇతి - రాజతంస్కందంసంపూజ్యవిప్రాయదద్యాదితిదివోదాసః ॥ మాగళశీషే-
 శుక్లచతుర్దశ్యాంపిశాచవిమోచనీతీర్థేశ్రాద్ధం - త్రిధనీనేతౌభట్టచరణైరుక్తం-
 తస్యప్రాప్తేపైశాచ్యస్వప్నితాద్యుద్దేశ్యకత్వేపారిణిత్యాదపరాష్ణావ్యాపీగ్రాహ్య-
 అజ్ఞాతనామపిశాచాద్యుద్దేశ్యకత్వేత్వేకోద్దిష్టత్వాత్ - మధ్యాహ్నావ్యాపితికులధ-
 మువ్రతాదాతూత్తరైవ - చైత్రనభాగతేతరసితాస్యా దూర్ధ్వమిదిదిశికోక్తః—
 మార్గశీర్షపౌణ్యమాస్యాందత్రాత్రేయోత్పత్తిః - తదుక్తంస్కందే ॥ సహ్యాదిభిం-
 డే ॥ మాగళశీర్షతథామాసిదశమేహినునిమలే । మృగశీర్షయతేషార్ణమా-
 స్యాంయజ్ఞస్యవాసరే ॥ జనయామాసదేదీప్యమానం పుత్రంసతీశుభమ్ । తంవిష్ణు-
 మాగతంజ్ఞాత్వాఅత్రిరూమాకరోత్స్వయమ్ ॥ దత్తవాన్స్వస్యపుత్రత్వాద్దత్తాత్రే-
 యితిశీర్షఃఇతి ॥ ఇయంప్రదోషవ్యాపిసిగ్రాహ్యేతివృద్ధాః - మాగళశీషేషాఽగ్ని-
 మానంతరాష్టమీఅష్టకా - ఏవంపాషాదిమాసత్రయేపి హేమంతశిశిరయోశ్చతు-
 ర్ణామపరపక్షాణామష్టమీష్వష్టకా - ఏకస్యాంవాళిత్యాశ్వలాయనోక్తే॥ఏకస్యా-
 మష్టమ్యాంవై కాకార్యాఇతిహరదత్తః- క్వచిత్పంచమ్యప్రకృత్వా॥ప్రాప్తపద్యప్రకా-
 భాయఃపితృలోకేభవిష్యతీతిపాద్యవచనాత్ - తత్పూర్వసప్తమీషుపూర్వేద్యుః
 తత్పూర్వపమీష్వస్వష్టకానుచశ్రాద్ధంముక్తం - కాలాదర్శే ॥ మాగళశీషేచపా-
 షేచమాఘేప్రాప్తేచఫల్గునే । కృష్ణపక్షేచపూర్వేద్యురన్వష్టక్యంతథాప్తకాఇతి॥
 యత్తువిష్ణుః ॥ అమావాస్యాస్తిస్రాష్టకాస్తిస్రాన్వష్టకాఇతి - యచ్ఛక్వోమే ॥
 అమావాస్యాష్టకాస్తిస్రాపాషమాసాదిషుత్రిషుఇతి-తచ్ఛతుర్ధ్యామనావశ్యకత్వా-
 ద్ధం ॥ యోచాప్యన్యాచ్ఛతుర్థీస్యాత్తాంచకుర్యాత్ప్రియత్తుతఃఇతివాయుబ్రహ్మాండపు-
 రాణాత్ ॥ శ్రాద్ధమేతేష్వకుర్వాణోనరకంప్రతిపద్యతేఇతివిష్ణూక్తేఽతిశూలపాణిః -
 శాఖాభేదాద్వ్యవస్థేతితత్త్వం - వాయుబ్రహ్మాండయోః ॥ అద్యాపూపైస్సదాకా-
 ర్యామాంసైరన్యానదాభవేత్ । శాతైఃకార్యాత్పతీయాస్యాదేపద్రవ్యగతోవిధిః॥పా

సామంతుడు - అన్వయవాచకప్రశాసనముకాక - తత్ప్రత్యక్షమయిన రాజ్యావసరముగ్రాహ్యము
అధాపాపసంపర్యంతం శాస్త్రం పాఠ్యమునందు చేదిత్యాశ్వలాయనకాండకోకేరి - రాజ్యా
సాలభ్యాన్వహర్యణస్య - పూర్వేద్యురన్వప్తకాశాధయోస్తుప్రమ్యనురోధేనన్వి
య, అతవనూత్రం పూర్వేద్యురన్వప్తభోదద్యాత్, అపరేద్యురన్వప్తకర్మమితి - అ
త్రకామకాతావిశ్వేదేవాగ్నిశ్రాద్ధేక్రతుదమన్వప్తమ్యా కామకాలావితిసాయణియ
శంభోక్తిః - అత్ర శ్రాద్ధాకరణే ప్రాయశ్చిత్తము క్తమగ్నిధానే, ఏభిర్ద్యుభిర్జపేన్మంత్రం
శతనారంతుతద్ధినే । అన్వప్తకర్మయదాన్యూసం సంపూర్ణంయతిసర్వధా-ఇతి॥ అగ్ని
క్తాల్వాశ్వలాయః ॥ అగ్నిశ్చోభాతేప్రకాశమనాన్యాలీపాకేనచాప్య నమహాయ
వనమాహలేదగ్నినావాకక్షనుపాపేదేమామేష్టకేతనత్యేనాన్వప్తకర్మానితి - మా
ర్గశీర్వాదిషుమలమానేసతితత్ప్రకారకార్యా - చతుర్థామితిగ్రహణాదిత్యుక్తంనా
రాయణప్రత్యే । అధాకారకగ్రహేయం ॥ మహాలయాకా శ్రాద్ధోవాకర్పాద్యపిక
ర్మయత్ । స్వప్తమాసవిశేషాభ్యావిహితంనర్జయేన్మంత్రేతి । మార్గాదిరవివాదేషు
కామ్యప్రతమక్తంహేమాగ్రా - తత్రభద్ర్యోజ్యక్తానంగ్రహేపారధర్మే ॥ పత్ర
త్రిత్వంతులస్యాత్రిఫలమధపుతంమాగ్నేహ్వాదిభిర్యజ్మన్ముష్టినాన్తిస్తిలానాన్తిఫల
దిభితథాదాగ్నింగోమయం ॥ త్రిత్వంతోఽంజలీనాన్తిమరిచకమధోత్రిఃఫలాన్స
త్రిసస్సుగ్గోపూత్రింగంజ - రానర్థవిరితి విధినాభానువాచక్రమేణా॥ ఇతికాలనిర్ణయ
సింహా, మాగ్నేర్విమాసనిర్ణయః - ధనుస్సంక్రమేషరాజ్యదశఘటికాః పుణ్యాః-అ
న్వత్ప్రగ్నాత్ - అత్రోత్సర్జనంయోవక్తవ్యైపుసా కర్మప్రసంగాత్ప్రగేషా
క్తిః - కల్పతరోభవిష్యే ॥ పౌషమాసియదాదేవీ శుక్లాప్తమ్యాంబుధోభవేత్ ।
తస్యాంస్తానంజపోహూమస్తర్పణంవిప్రభోజనమ్ ॥ మత్ప్రీతయేకృతందేవిశతసా
హస్రికంభవేత్ ॥ అత్రోచరోహిణ్యారోయోగేపుణ్యతమత్వం, తత్రోనభేయం -
పౌషకుక్తాశాదశీమన్వాదిః - సాచోక్తాసాక్ - పౌషపాణిమాసంతరాస్సప్తమ్య
ప్రమీ నవమ్యాప్తకాద్యాఃప్రాశుక్తాః - పౌషమావాన్యాయాంబద్ధోదయోయో
గవిశేషః - తదుక్తంమదనరత్నేమహాభారతే॥ అమూర్కపాతశ్రవణైర్యుక్తా చేత్సు
ప్యమాఘయోః । అర్థోదయస్సవిజ్ఞేయః కోటిసూర్యగ్రహైస్సమమితి - పుష్య
మాఘయోర్మధ్యనర్జినీపాపేపార్జమాన్యత్రరామావాస్యేత్యర్థఇతిభట్టాః - మదన
రత్నేపుష్యస్యచమాఘస్యచేత్యర్థఉక్తిః - తన్న, హేమాద్రివిరోధాత్ - తత్రహి
మాఘపవోక్తిః - తథా ॥ దినైవయోగశ్చస్తాయం నతురాత్రోకదాచనేతి ఇదమర్థ
మన్యనిబంధేష్యభావాన్నిర్ణయామృతమాత్రోక్తేర్నిర్మూలమేవ - తేనహేమా
ద్రాదిమతేరాత్రావధోదయోభవత్యేవ - కేచిత్తుకించిదూనోమహూదయఇత్యా

హుస్తిన్నిర్మూలం - హేమాద్రామపసరత్నే చస్కాండే || మాఘమాసంస్యం
 పాతేతిదిత్యేవిష్ణుదైవతే | అగ్గోదయంతదత్యాహుస్సూసార్కగ్రహైస్సమమ్ | త
 త్రైవ || మాఘమాసేకృష్ణపక్షేపంచదశ్యాం వేదితే | వైశాఖేనతుముజ్జేన స్వతి
 పాతేసుదుర్లభే || వ్రతంకుర్యాదిత్యగ్రేన్వయః - తత్రైవ || బ్రహ్మవిష్ణుమహేశా
 నాం సౌవణికాపలసంఖ్యయా | ప్రతిమాస్తుప్రకర్తవ్యాస్తదధీనసద్విజోత్తమ||సార్థం
 శితత్రయంశంభోగ్దోక్షానాంతిలపర్వతః | కర్తివ్యాపర్వతౌవిష్ణురుద్రయోః పూర్వ
 సంఖ్యయా || శింభురత్రబ్రహ్మ || శియ్యాత్రయంతతఃకుర్యామపస్కరసమన్వితమ్ ||
 తైలైహ్నోమం కృత్వాపతిమాండద్యానిత్కుక్తం - స్కాండే || అగ్గోదయేతుసంప్రా
 త్తేసర్వంగంగానమంబులమ్ || శుక్లాత్మానోద్విజాస్సర్వేభివేయుర్బిహ్నానమ్మితాః ||
 యత్కించిద్గీయతేచానంతద్దాసంమేరుసన్నిభమితి || అత్రిదాపవిశేషానిర్ణయామ్యు
 తేస్కాండే || చతుష్షష్టిపలంముఖ్యమమృతంత్రకారయేత్ | చత్వారింశత్పలంవా
 ధపంచవింశతిరేవవా || అమృతంపాత్రం - తచ్చకాంస్యమయమిత్థ్యక్తంతత్రైవ ||
 ఏవంసుఖుటితంశూర్యంకాంస్యభాజనముత్తమమితి || తథా || నిధాయపాయసంతత్ర
 పద్మమృదదళలిఖేత్ | పద్మస్యకర్ణికాయాంతుక్ష్వమాత్రంసువణాకమ్ | తదభావేతద
 ర్థంవాతదర్థంవాపికారయేత్ | భూమాతుతండుపైఃశుక్లైఃకృత్వాప్తదళముత్తమమ్ ||
 అమృతంస్థాపయేత్తత్రబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకమ్ | తేషాంపూజితతఃకార్యాశ్వేత
 మాత్రైస్తుశోభవైః | వస్త్రాదిభిరలంకృత్య బ్రాహ్మణాయనివేదయేత్ || మంత్ర
 స్తు || సువర్ణపాయసామృతం యస్మాదేతత్త్రియీమయమ్ | ఆపత్రైస్తారకంయస్మా
 త్తద్భృహణద్విజోత్తమ || సముద్రమేఘులాంపుధీం సమ్యగ్దాతుశ్చయత్ఫలమ్ | తత్ఫ
 లంలభతేమర్త్యకృత్వేదందానముత్తమమితి || ఇతి కాలనిర్ణయసింధౌ, పౌషమా
 సనిర్ణయః—అథమాఘస్నానం - తత్రవిష్ణుః || తులామకరమేషేషుప్రాతఃగ్నాయా
 సదాభవేత్ | హవిష్యంబ్రహ్మచర్యంచమాఘస్నానేమహాఫలమితి సౌరమాసము
 క్తః | బ్రాహ్మేతునావనక్షత్రః-ఏకాదశ్యాంశుక్లపక్షేపౌషమాసేనమారభేత్ || ద్వాధ
 శ్యాంపౌర్ణమాస్యాంవాశుక్లపక్షేసమాపనమితి || పాడ్యైఃపుచ్చ్యస్యైకాదశీంశుక్లమా
 రభ్యస్థండిలేశయః || మాసమాత్రంనిరాహారస్త్రికాలంన్నానమాచరేత్ || త్రికాలమ
 ర్చయేద్విష్ణుంత్యక్తభోగోజతేంద్రియః || మాఘస్యైకాదశీంశుక్లాంయావద్విద్వాధ
 గోత్తమేతి || త్రికాలన్నానంమాసోపవాసవిషయం-నిరాహారఇత్యుక్తేః - పృథ్వీచం
 ద్రోదయేత్వస్యధోక్తం, విష్ణుః || దశకంవాపౌర్ణమాసీంవాప్రారభ్యన్నానమాచరేత్ |
 పుణ్యాస్యహనిత్రింశస్తుమకరఘ్నేదివాకరే ఇతి || అత్రదర్శనమితిశుక్లాదిముఖ్యంచాం
 గ్రాధిప్రాద్యోః - అయంతుపయోనేదానింప్రచరతి - అతాధికాణిభవిష్యే || బ్ర

హృచ్చాగృహస్థోవావాప్రప్థోధభిక్షుకిః । బాలవృద్ధయువానశ్చ సరనారీనపుంస-
 కాః ॥ స్నాత్వామాఘేశుభేర్థితే ప్రాపుంపింతీసితంఘలమ్ ॥ పాద్యే ॥ సర్వేధికారి-
 ణోహ్యత్రవిష్ణుభక్తాయధాన్యస ॥ బ్రాహ్మే ॥ ఉష్ణోదకేనవాస్నాన మశక్యేసతి
 కుర్వతే । దృఢేషునర్వగాత్రేషు ఉష్ణోదంసవిశిష్టతే ॥ చైన్యవామృతేగాడనిబంధే
 చన్మాందే ॥ పామ్యాయతుసమతీతాయాం యాపద్భవతిపూర్ణానూ । మాఘమాస
 స్యతావధిపూజావిష్ణోర్విధీయతే ॥ పితృణాందేవతానాంచ మూలకంవైవదాప-
 యేత్ ॥ బ్రాహ్మణోమూలకంభుక్త్వాచరేచ్ఛాన్ద్రాయణంవ్రతమ్ ॥ అన్యధాయా-
 తిసరకంక్షత్రవిట్కాన్ద్రవివచావర్జనీయంప్రియతే నమూలకంమదిరోపమమ్ ॥ యదా
 తుమాఘోమలమాసోభ వతితదాకామ్యానాంతత్రసమాప్తినిషేధాన్మాసద్వయే
 స్నానం తన్నియమాశ్చకార్యాః - మాసోపవాసచాన్ద్రాయణాదితుమలమాస
 ఏవసమాపయేత్ - తదుక్తందిపికాయాం - నియతిత్రింశద్దినత్వాచ్చుభేమాస్యార-
 భ్యసమాపయేత్ - మునినేమాసోపవాసవ్రతమితి - మాసోపవాసపదంచాన్ద్రా-
 యణాదేరుపలక్షణం - స్నానారంభేచమంత్రోవిష్ణునోక్తః ॥ తత్రచోత్థాయనియ-
 మంగృష్ణీయాద్విధిపూర్వకమ్ । మాఘమాసమిమంపూర్ణంస్నాన్యేహందేవమాధ-
 వ ॥ తీర్థస్యాస్యజలేనిత్యమితిసంకల్ప్యచేతసీతి ॥ ప్రత్యహంమంత్రశ్చపాద్యే ॥ దుఃఖ-
 దారిద్ర్యనాశాయశ్రీవిష్ణోస్తోషణాయచ । ప్రాతస్నానంకరోమ్యద్యమాఘేపాపవి-
 నాశనమ్ ॥ మకరస్థేరవౌమాఘేగోవిందాచ్యుతమాధవ । స్నానేనాననేమేదేవయ-
 ద్ధోక్తఫలదోభవ ॥ ఇమంమంత్రం సముచ్చార్యస్నాయాన్మోనసమన్వితః ఇతి ॥
 ప్రత్యహంసూర్యాయార్ఘ్యం - మంత్రస్తుపృథ్వీచంద్రోదయేపాద్యే ॥ సవిత్రేప్రసవిత్రే
 చపరంధామజలేమమ । త్వష్టేజసాపరిభ్రంపాపం యాతుసహస్రధా ॥ ఇతి ॥ స్నాన-
 కాలశ్చసూర్యోదయః - త్రిధృతీసేతౌ ॥ మకరస్థేరవౌయోహిచస్నాత్యభ్యుదితేరవౌ
 ఇతి ॥ మాఘమాసేటంత్యాపః కించిదభ్యుదితేరవౌ-ఇతిచ । పాద్యవచనాత్ ॥ సం-
 ప్రాప్తైమాఘమాసేతుతివస్విజనవల్లభే । క్రోశంతినగర్వవారీణి సముద్గచ్ఛతిభాస్క-
 రే ॥ పునీమస్సర్వపాపాని త్రివిధానిససంశయఃఇతి । నారదీయోక్తేః ॥ యో-
 మాఘమాస్యషసిసూర్యకరాభి తప్తైస్నానంసమాచరతి చారునదీప్రవాహే । ఉ-
 ద్భృత్యసప్తపురుషాన్నితృమాతృవంశ్యాన్ స్వర్గంప్రయాత్యమరదేహధరోసరోసాఇ-
 తిభవిష్యోత్తరవచనాచ్చ ॥ బ్రాంహేత్వరుణోదయఉక్తః ॥ అరుణోదయేతుసంప్రా-
 ప్తైస్నానకాలేవిచక్షణః । మాధవాంఘ్రియుగంధ్యాయన్ యస్నాన్తిసురపూజితః
 ఇతి ॥ తథా ॥ అరుణోదయమారభ్య ప్రాతఃకాలావధిప్రభో మాఘస్నానవ్రతం
 పుణ్యంక్రమాత్ప్రతావధారణా ॥ ఉత్తమంతుసవక్షత్రంమధ్యమం లుప్తతారకమ్ ॥

సనితయ్యదితేభూపతతోహీనంప్రకీర్తితం-ఇలి || తేనాత్రశక్త్యపేక్షయాప్యవస్థా-
 ఇదంచన్నానంప్రయాగేతిప్రశస్తం || కాశ్యాశ్శతగుణంప్రోక్తంగంగాయమునసంగ
 మే | సహస్రగుణితానాపిభవేత్సత్త్విమవాహిసీ || పశ్చిమాభిముఖింగాకాళింద్యా
 సహసంగతాహంతికల్పక్రితంపాపం నామాఘేపృషదుల్లభా-ఇత్యాదిపాద్మాదివచో
 భ్యః - విస్తరస్తుమత్పితామహ కృతప్రయాగసేతౌజ్ఞేయః - గ్రాంహే || యత్రకు
 త్రాపియోమాఘేప్రయాగస్మరణాన్నితః || కరోతిమజ్జచంతిధేః సలభేద్దాంగమజ్జ
 సమ్ || తథా, సముద్రేవ్యతిప్రశస్తం - తమక్తంపృథ్వీచంద్రోదయేప్రభాసఖండే||
 మాఘేమాసిచయస్నాన్నయాన్నైరులర్యేణభావతః || పౌండరీకఫలంతస్యదివసే
 దివసేభవేత్ || మాఘున్నానంకామ్యమేవేతిభట్టాః - విష్ణాద్దివాక్యేసదావశ్యశ
 ద్దాన్నిత్యత్వావగతేర్నిత్యకామ్యమితితుయక్తం - మాసవర్సంతంసానాసంభవే
 తు తస్మిహమేకాహంవాస్నాయాత్ || మహామాఘీంపురస్కృత్య సన్నతత్రదిన
 త్రయమితిలింగాత్ || అస్మిన్యోగేత్వశక్తోపి సన్నయాదపిదినత్రయమ్ | ప్రయాగే
 మాఘమాసేతుత్యహిహంసన్నతస్యయత్ఫలమ్||నాశ్వమేధసహస్రేణతత్ఫలంలభతేభు
 వి-ఇతిపాద్మాదివచనాత్ - అత్రమకరసంక్రమోరథసప్తమీ- మాఘీత్యహమిత్యే
 కే - మాఘశుక్లదిశమ్యాదీత్యన్యే - మకరాద్యత్రయహిత్యపరే - మాఘమాసా
 ద్యత్రయహితీకేచిత్ - త్రయోదశ్యాదీతిబహుః || మహామాఘీంపురస్కృత్యస
 న్నతత్రదినత్రయమితిపాద్మోక్తేః - ఏతన్యార్థవాదత్వాద్యత్కించిద్దినత్రయమితిభ
 ట్టాః - తత్త్వంతుసందిగ్ధేషువాక్యశేషాదితిన్యామూత్రయోదశ్యాద్యేవేతి - ప్ర
 యాగంవివాహపాద్యే || అస్మిన్యోగేత్వశక్తోపిసన్నయాదపిదినత్రయమితి- మాఘున్నా
 నేనియమాస్తునారదీయే || నవహింసేవయెత్సన్నతోహ్యన్నతోపివరాననేహా
 మాధంసేవయేద్దహ్నింశీతార్థంనకదాచన || అహన్యహనిదాతవ్యాస్తిలాశ్చర్క
 రయాన్నితః || త్రిభాగస్తుతిలానాం హిచతుర్థాశ్చర్కయాన్నితః - అనభ్యంగీవ
 రారోహేసర్వమా సంసయేద్వృత్తి || తథా || అప్రావృతశరీరస్తుయఃకష్టం సన్న
 నమాచరేత్ | ఏదేవదేశ్వమేధస్య ఫలంప్రాప్నోతి మాచపః || తథా || శం
 ఖచక్రధరిందేవంమాధవం నామపూజయేత్ | వహ్నింహుత్వావిధానేనతతస్త్యే
 కాశనోభవేత్ || భూశయ్యాబ్రహ్మచర్యేణశక్తీస్సాన్నిసంసమాచరేత్ | అస
 క్తోబ్రహ్మచర్యాదాస్వేచ్ఛాసర్వత్రకథ్యతే || తథా || తిలన్నాయాతిహిద్వితీతిల
 హాలామీతిలోదకీ | తిలభుక్తిలదాతాచపట్టిలాఃపాపనాశనాఃఇతి || సయోగాసం
 భవే - కాశ్యావృశాశ్వమేధోత్తరస్థప్రయాగతీధేఃసన్నానముక్తం - కాశీఖండే, కా
 శ్యుద్భవేప్రయాగేయేతవస్సన్నంతిమాచవాః | ఏకాశ్వమేధనిశాఘ్నింశీతార్థం

వేద్ధువం-ఇతి॥ స్నానోత్తరంమదనపారిజాతేవిష్ణుః॥ కౌశమానాన్నమస్కృత్యపూ
జయేత్పురుషోత్తమమ్ । అవశ్యమేవకర్తవ్యంమాఘస్నానమితిశ్రుతిః ॥ భవిష్యే॥
తైలమామలకాశ్చైవతీర్థదేయాస్తునిత్యశః । తతఃప్రజ్వాలయేద్వహ్నింసేవనాధాం
ద్విజన్మనాం ॥ ఏవంస్నానావసానేతుభోజ్యందేయమవారితమ్ । భోజయేద్ద్విజదాం
పత్యభూషయేద్వస్త్రభూషణేః ॥ కంబళాజనరత్నానివాసాంసివివిధానిచ । చోశ
కానిచదేయానిప్రచ్ఛాదనపటాస్తథా ॥ ఉపానహతథాగుప్తమోచకౌపాపమో
చకౌ । అనేనవిధినాదద్యాన్మాధవఃప్రీయతామితి ॥ పాద్యే ॥ భూమాశంకాయాతహా
తవ్యమాజ్యంతిలసమన్వితమ్ ॥ తథా ॥ అన్నంచైవయథాశక్త్యా దేయంమాఘేన
రాధిప । సువర్ణరక్తికామాత్రందద్యాద్వేదవిదేతథా । మాఘం తేతువిశేషోనార
దీయే ॥ మాఘావసానేసుభగేషుడ్రనంభోజనంస్మృతమ్ । సూర్యోమేప్రీయతాందే
వోవిష్ణుమూర్తికర్మిరంజనః ॥ దంపతోర్వ్యాససీసూక్షేనప్రధాన్యసమన్వితే । త్రిం
శస్తుమోదకాదేయాశ్శర్కరాతిలసంయుతాఃఇతి ॥ అత్ర ॥ ఏకాదశీవిధానేనవత
స్యోద్యాపనంతథేతి పాద్యవచనాత్ - పూర్వేహి ఉపవాసపూజనాదికృత్వాపరే
హితిలచర్వాజ్యైరప్టోత్తరశతంపాచామంకృత్వా, సవిత్రేప్రసవిత్రేచేతి పూర్వో
క్తంమంత్రముక్త్యా ॥ దివాకరజగన్నాథప్రభాకరనమోస్తుతే । పరిపూణాంకు
రుష్యేహమాఘస్నానముపశాంతే ॥ ఇతినమాపయేదితి సంక్షేపః - మకగనం
కాంతోహేమా⁽¹⁾దిమతే పరతశ్చత్వారింశద్భుటికాఃపుణ్యాః ॥ త్రింశత్కర్కాటకే
నాడ్యో మకరేతుదశాధికా ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - మాధవమతేతు వింశతిః॥
త్రింశత్కర్కాటకేపూర్వామకరే వింశతిఃపరాః - ఇతివృద్ధసన్నిష్టోక్తేః యదాతు
సూర్యాస్తాత్పూర్వం సంక్రాంతిర్భవతి - తదోభయమతే పూర్వమేవపుణ్య
కాలః - రాత్రౌతుప్రదోషేనిశీధేవామకరసంక్రమేమాధవమతేద్వితీయదిన ఏవప
ణ్యం ॥ యద్యస్తమయవేళాయాంమకరంయూతిభాస్కరః । ప్రదోషేవాధరాత్రే
వాస్నానందానంపరేహని-ఇతివృద్ధగాగ్యవచనాత్॥ అస్తమయంప్రదోషః-ప్రదో
షేపూర్వరాత్రే ॥ కార్ముకంతుపరిత్యజ్యర్ముషంసంక్రమతేరవిః ॥ ప్రదోషేవాధరా
రాత్రేవాస్నానందానంపరేహనీతిభవిష్యోక్తేశ్చ ॥ తదాభోగఃపరేహనీతిహేమా
ద్రాపారః - కాలాగర్భనిర్ణయేమృతమదనపారిజాతాదయోప్యేవమూచుః - దా
షీణాత్యాశ్చైవతదేవాద్రియంతే - యత్తుహేమాద్రిణాద్యోవాశ్శబ్దోయథార్థే - ద్వి
తీయస్తథాథే - యథాప్రదోషేపూర్వేద్యుస్తథార్ధరాత్రేపరేహితిక్యం-తస్మై
నమోస్తు - తేనపరేహితిపుణ్యంవక్తుంప్రదోషేఇతి - దినద్వయేపుణ్యనిరాసార్థంతి
ర్ధరాత్రగ్రహణం - హేమాద్రిస్మృత్యర్థసారానంతభక్త్యాదిమతేతు నిశీధాత్పూర్వం

పశ్చాచ్ఛసంక్రాంతౌ పూర్వదినేపరదినేవాపుణ్యం॥ ధనుర్మాసావతిక్రమ్యకన్యాంచ
మిశ్రసంతథాపూర్వాపరవిభాగేనరాత్రౌసంక్రమణంయదా ॥ దినాంతేపంచనాడ్య
స్తుతదాపుణ్యతమాఃస్మృతాః॥ ఉదయేపితథాపంచదైవేపిత్రేచకర్మణీతిస్కాంద
వచనాత్ - పూర్వాపరవిభాగేనేతిమకరకర్మభిన్నవిషయం - పూర్వోక్తవచో
విరోధాదితి మదనరత్నే ఉక్తం॥ షడశీతిమ ఫేతితేతితేవోత్తరాయణే ॥ ఇత్యాదివి
రోధాచ్ఛ - తేనపూర్వైర్వకవాక్యతయాయమర్థః - రాత్రౌపూర్వభాగే మకరసంక్ర
మేపరేహ్ని ఉదయేపంచనాడ్యఃపుణ్యాః - రాత్రావపరభాగేకర్మసంక్రమే పూర్వ
దినాంతేపంచనాడ్యైతి-ఏవంసర్వేషామవిరోధః-మకరేసామాన్యేపరదినేపుణ్యేత్వే
పి పుణ్యాతిశయాధామిదం - యత్తుదేవలయజ్ఞపాఞ్శ్చ॥ ఆసన్నేసంక్రమంపుణ్యంది
నాధానానదానయోః । రాత్రౌసంక్రమణేభానోర్విషువత్యయనేదివాఇతి॥ అత్ర
మాధవః - అయనేదివాజాతేతదధానంపుణ్యం - కర్మే-పూర్వంమకరేంత్యం - ఏత
స్మధ్యందినాయనపరమితిహేమాద్రిస్తు - రాత్రౌవిషువత్యాసన్నదినార్థంపుణ్యంఅ
యనేత్వాసన్నదినంపుణ్యం - దినేఇతిపారేఉభయత్ర దినార్థంపుణ్యమిత్యాహ - ఏత
దేప్రాక్తందీపికాయాం - అథాయనమధఃపశ్చన్నిశీధాద్భవేద్యద్యాసన్నమహస్త
దధా మధవాపుణ్యమితి - తత్త్వంతుఆసన్నసంక్రమమిత్యస్యవిషువత్యేవాన్వయః-
అయనేరాత్రౌసతిదినే పుణ్యం-కస్మిన్నిత్యపేతాయాంకర్మే పూర్వేహ్నిమకరేపరే
హ్నిఇతి - వాగ్యాంతరవశాదధై ఉచ్యమానేనకోపివిరోధః - యత్త్వనంతభట్టః ॥
అథసంక్రమణంభానోర్నిశీధాత్పింగ్యదాభవేత్ । అయనంవిషువంతత్రప్రాగ్దినాం
తిమనాడికాః ॥ పంచపుణ్యతమాఃపశ్చన్నిశీధాచ్ఛేద్భవేత్తథా॥ ఆద్యాపరదినన్యాపిత
ద్వదిత్యేషనిణయఃఇతి - అపరాక్మేష్యం ॥ అస్తంగతేయదానూర్వేషుషం
యాతిదివాకరః॥ ప్రదోషేవాధారాత్రేవాతదా పుణ్యందినద్వయం-ఇతిజాధాయన
వచనాద్దినద్వయంవాపుణ్యకాలః - తదాపుణ్యందినాంతరమితి మదనరత్నేపారః -
గుర్జరప్రాచ్యోదీచ్యాస్త్విదమేవాద్రియంతే - అత్రాపిపూర్వవద్వాప్యభేదయమ్ -
తిథితత్వాదయోగౌడగ్రంథాస్తు ప్రదోషాధారాత్రభిన్నేరాత్రేఃపూర్వభాగే పూ
ర్వదినేపరభాగేపరదినేపుణ్యమన్యసంక్రాంతివత్ - విశిష్టతమోన్నిదేశాత్ -
ప్రదోషశ్చ ॥ ప్రదోషోస్తమయాదూర్ధ్వంఘటికాద్వయమిష్యతే ॥ ఇతినతోక్త
ఇత్యాహుః - తన్న, అస్తంగతేఇతిత్రితయవైయథ్యాపత్రేః - అతఃప్రదోషపదేనత
ద్భిన్నైః ౨ ఫర్మాత్రిరుచ్యతే-అతపవయావన్నీదయతేరవిరితి వృద్ధగార్గ్యాదిభిర్దక్షిణా
యనేపూర్వరాత్రౌసంక్రమేపూర్వదినముక్తం - వతోన్క్రిరప్యధ్యయనాదిపరా- ఇ
హతుత్రిముహూతఃపవప్రదోషః - మకరేదానవిశేషోహేమాద్రాస్కాందే ॥ ఛే

నుంతులమయిగాజస్తద్వ్యాద్యశోత్తరాయణే । న రావణామానవాపిఁ తిపిందణే
 పరిమంసుఖం ॥ విష్ణుధర్మే ॥ ఉత్తరేత్వయనేవిప్రవత్త్రుదానంమహత్ఫలమ్ । తిల
 పూర్ణమనడావహందత్వారోఽప్రముచ్యతేఐతి ॥ శివరహస్యేపి ॥ తస్యాంకస్థతి
 తైస్సాన్నిసంకార్యంవోద్వర్తనంకుభైః । తిలాదేయాశ్చవిచేభ్యస్సర్వదైవౌత్తరా
 యణః ॥ తిలతైలేనదీపాశ్చదేయాశ్చినగృహేశుభాః ॥ కల్పతరాకాశకాపురాణే ॥
 హిమాలయంతిలైఃప్రకున్వితసర్వదైవౌత్తరాయణే । తాన్యోదేవాయవిప్రేభ్యో హట
 కేనసమంగదేత్ ॥ ఉత్తరాయణమాసాద్యసరఃకన్తాత్సశోచతి ॥ తథా, మకరేరా
 త్రాపపిత్రాద్ధాదిభవతీత్యుక్తంప్రాక్ - మాఘమాయాంయోగవిశేషార్థోదయః
 ప్రాగేనౌక్తః-మాఘశుక్లచతుర్దశ్యాంయమతర్పణముక్తం - హేమాద్రావణమే
 న ॥ అనర్కాభ్యుదితేకాలేమాఘశుక్లచతుర్దశీమ్ । న్నాతస్సంతర్వ్యతుయమంస
 ర్వపాపైః ప్రముచ్యతేఐతి-మాఘశుక్లచతుర్దశీ-తిలచతుర్దశీ - సాప్రదోషవ్యాపి
 గ్రాహ్య ॥ మాఘశుక్లచతుర్థ్యాంతుసక్తవ్రతపరాయణాః । యేత్వాంఘంధేఽర్చయి
 ష్యంతి తేర్చ్యాస్సురసురద్రుహమితికాశీఖండాత్ ॥ మాఘమాసేచతుర్థ్యాంతుత
 స్మిన్కాలఉపాపితః । అర్చయిత్వాతుయోదేవిజగరంతత్రకారయేదితి ॥ త్రిస్థలీసే
 తేతైంగాచ్చ-ఇయమేవకుందచతుర్దశీ - సాప్రదోషవ్యాపిగ్రాహ్య ॥ మాఘశు
 క్లచతుర్థ్యాంతుకుంద పుష్పేస్సదాశివమ్ । సంపూజ్యయోహినక్తాశీసప్రపాన్న
 తిశ్రియంనరఃకలికాలాదశ్చేకామోక్తేః-మాఘశుక్లపంచమీశ్రీపంచమీ - తదు
 క్తంహేమాద్రా, వారాహే ॥ మాఘశుక్లచతుర్థ్యాంతువరమారాధ్యచశ్రియః ।
 పంచమ్యాంతుదకుసుమైః పూజాంకుర్యాత్సమృద్ధయే ॥ ఇయంసూధవమతేపూ
 ర్వా, హేమాద్రమతేపరా - చైత్రశుక్లేశ్రీపంచమీదివోదాసః - మాఘశుక్లసప్త
 మీశ్రీసప్తమీ - సాబరుణోదయ వ్యాపిగ్రాహ్య ॥ సూర్యగ్రహణతుల్యాతు
 శుక్లామాఘస్యసప్తమీ ॥ అరుణోదయవేళాయాంతస్యాంస్నానంమహాఫలమితి ॥
 చంద్రికాయాంవిష్ణుపచనాత్ ॥ అరుణోదయవేళాయాంశుక్లామాఘస్యసప్తమీ ।
 ప్రయాగేయదిలభ్యేతకోటిసూర్యగ్రహేస్సమేతివచనాచ్చ - యత్తుదివౌదాసీయే
 అచలాసప్తమీదుగాశివగ్రాహ్యహాభరః । ద్వాదశీవత్సగ్రాజాయాంసుఖదాప్రా
 గ్యుతాసదాతిషష్ఠీయతత్వముక్తమ్-తద్వదాపూర్వేహిమితికాద్వయంషష్ఠీసప్త
 మీచపరేద్యుః - క్షయవశాదరుణోదయాత్సూర్యంసమాప్యతే-తత్పరంజ్ఞేయం-
 తత్రగృహ్యాంసప్తమీక్షయంప్రవేశ్యా రుణోదయేస్నానంకార్యం - మదనరత్నే
 భవిష్యత్తే ॥ మాఘమాసిసితేషతేసప్తమీకోటిభాస్కరా । కుర్యాత్సానా
 ద్భ్యం దానాభ్యామూయారోగ్యసంపదః ॥ అత్రవిధిర్భవిష్యేన్నాత్వాషష్ఠ్యామే

కథక్తంసప్తమ్యాంనిశ్చలంజలమ్ । రాత్ర్యంతేచాలయేథా స్త్వందత్వాశిరసిదీప
కమ్ ॥ తథాజలంప్రకమ్య ॥ నకేనచాల్యతేయావత్తావత్సానంసనూ చరేత్ । సా
వణేరాజతేపాత్రేభక్త్యాబుబుధయేధవా ॥ ప్రేలేనవతిహాతవ్యామహారజనరం
జతా ॥ మహారజసంకుసుంభం ॥ సమాహితమనాభూత్వాదత్వాశిరసిదీపకమ్ ॥ ధా
స్కరంహృదయోధ్యాత్వాఇముమంత్రముదీరయేత్ ॥ సమస్తేద్రుద్రయాపాయరనా
నాంపతయేనమః । ఎరుణాయనమస్తైస్తుహివాససమోస్తుతే ॥ జలేషణిహరేద్ధీసం
ధ్యాత్వానంతర్యదేవతాఃఇతి ॥ చందనేనలిఖేత్పద్మమృచ్ఛత్రంసకణికమ్ । మధ్యే
శివంసపత్నీకంప్రణవేనచనంయుతమ్ ॥ పూర్వాగిదశేషు, రవిచానువివస్వద్భాస్క
రసవిత్రితకనహస్రకిరణ సర్వాత్మకాకసంపూజ్యగృహంగచ్ఛేదితి-న్నానమంత్రశ్చ
కాశీఖండే ॥ యద్యజ్ఞస్మృతంపాపంమయాసప్తసుజన్మసు । తస్మైకోగంచశోకంచ
మాకరీహంతునస్తమీ ॥ ఏతజ్ఞస్మృతంపాపంమచ్ఛజన్మాంతరాజ్జితమ్ । మనోవా
క్తాయజంయచ్ఛజ్ఞాతాజ్ఞాతేచయేపునః ॥ ఇతిసప్తవిధంపాపంన్నానాన్యైసప్తస
ప్తికే । నప్తవ్యాధిసమాయుక్తంహరమాకరినస్తమీ ॥ ఏతన్మంత్రత్రయంజప్త్యా
న్నాత్వాపాదోదకేనరః । కేశవాదిత్యమాలోక్యక్షణాన్నిష్కలుషోభవేత్ ॥ దివో
దాసీయమదనరత్నేచ - ఇక్షుదండేనజలంచాలయిత్వాసప్తార్కపత్రాణిబదరీపత్రా
ణిచ శిరసినిధాయ పూర్వోక్తైర్మంత్రైస్సాత్వాతిలపిప్ల మయాపూష్టైహోమం
సూర్యంసంపూజ్యవిప్రాయదద్యాత్ - అర్ఘ్యమగ్రతోమదనరత్నే ॥ సప్తసప్తివహ
ప్రీతసప్తలోకప్రదీపన । సప్తహిసహితోదేవగృహాణార్ఘ్యందివాకర ॥ తతః ॥
జననీనర్వలోకానాంసప్తహిసప్తసప్తికే । సప్తవ్యాహృతికేదేవినమస్తైసూర్యమం
డల ఇతిప్రార్థయేత్ - సారాగమ ॥ అర్కపత్రైస్సబదరైర్దూర్వాక్షతసచండనైః ॥
అష్టాంగవిధినాచార్ఘ్యందద్యాదాదిత్యతుప్తయ ॥ అత్రదానవిశేషోమదనరత్నేభ
విష్యే ॥ తామ్రపాత్రేయథాశక్త్యామృన్మయేవాధభక్తిమార్క । స్థాపయేత్తిలపి
ప్తంచసఘృతంసగుడంతథా । కాంచనంతాళకంకృత్వాఅశక్తస్తిలపిప్లజమ్ । సంఘా
ద్యరత్నవస్త్రైఃపుష్పైర్ధూపైరధార్చయేత్ ॥ దానమంత్రస్తు ॥ ఆదిత్యస్యప్రసాదే
నప్రాతస్సాన్నిసఫలేనచ । దుష్టదౌర్భాగ్యదుఃఖఘ్నంమయాదత్తంతుతాళకమ్ ॥
తాళకంకణాభరణమితితత్త్రైపూక్తం - దీపపాత్రమితిహేమాదా - తత్త్రైవభవి
ష్యోత్తరే ॥ ఏవంవిధంరథవరంరథవాజియుక్తంహోమంచహేమశతధీధితిసానమేతమ్ ।
దద్యాచ్ఛమాఘుసితసప్తమివానరేయస్సీసంగచక్రగతిరేవమహింభునక్తి ॥ ఇయం
మన్వాదిరసి - ఇయంచశుక్లపక్షస్థత్వాత్పూర్వాష్టాకీగ్రాహ్య - యదామాఘోష
సామసోమభవతి తదామాసద్వయే మన్వాదిశ్రాద్ధంకుర్యాత్ ॥ మన్వాదికంతై

ధికం చకుర్యాన్మాసద్వయేపిచేతిస్మృతిచంద్రికోక్తే - మాఘశుక్లాష్టమీ భీష్మాష్టమీ - తదుక్తం హేమాద్రాసాద్దే || మాఘేమాసినితాష్టమ్యాం సతిలంభీష్మతర్పణమ్ | శ్రాద్ధంచయనరాకుర్యుస్తైస్యస్సంతతిభాగినః ఇతి || ధారతేపి || శుక్లాష్టమ్యాంతుమాఘస్య దద్యాద్భీష్మాయయోజలమ్ | సంవత్సరకృతంపాపంతత్త్వణాదేవశశ్యతీతి || ధవళనిబంధస్మృతిః || అష్టమ్యాంతుసి తేషాం భీష్మాయతుతిలోదకమ్ || అన్నంచవిధిపద్దద్యుస్సర్వేషణ్ణాద్విజాతయః || సర్వవణ్ణోక్తేర్ద్విజాతయఇతినంబోధసం - తర్పణముత్రస్తత్రైవ || భీష్మశ్శాంతనవ్రావీరస్సత్యవాదీజితేంద్రియః || ఆభిరద్భిరవాపీతిప్రత్రపాత్రోచితాంక్రియామ్ || వైయాఘ్నిపద్మగోత్రాయసాంకృత్యప్రసరాయచ | అపుత్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్కణే | వసూనామవతారాయశంతనోరాత్రుజాయచ || అగ్న్యందదామిభీష్మాయఆబాలబ్రహ్మచారిణేఇతి || ఏతజ్జీవత్పితృకస్యాపిధవతి || ఉపత్పితాపికుర్వీతతర్పణంయమ భీష్మయోరితిపాద్గోక్తేరితిజీవత్పితృకనిర్ణయేపితృచరణైరుక్తం - ఏతచ్ఛాపసవ్యేనకార్యమితి దివ్రాదాసీయే - అత్రశ్రాద్ధంకామ్యం - తర్పణాచనిత్యం || గ్రాహ్మణాద్యాశ్చయేనగ్ణాదమ్యుర్భీష్మాయనోజలమ్ | సంవత్సరకృతం తేషాంపుణ్యంనశ్యతిసత్తమాఇతిమదసరత్నేవచనాత్ - మాఘశుక్లాద్వాదశీభీష్మద్వాదశీ || త్వయాకృతమిదం వీరతవనామ్నాభవిష్యతి | సాభీష్మద్వాదశీత్యేషాసర్వపాపహరాశు భేతిహేమాద్రాసాద్దవచనాత్ - ఇయంపూర్వయుతాయుగ్గవాక్యాత్ - మాఘీపూర్ణిమాపరేత్సుక్తంప్రాక్ - తథా హేమాద్రాబ్రాహ్మే || మఘాష్టయోశ్చజీవేందోర్వర్కహమాఘీతికథ్యతే || తత్రైవజ్యోతిషే || మేషపుష్కేతథాసారిసింహేచగురుచంద్రమాః | భాస్కరశ్శ్రీవణశ్చేచమహామాఘీతిసాస్మృతా || తథాభవిస్య || వైశాఖకార్తికీమాఘీతిధయోతినపూజితాః | న్నానదావనిహీనాస్తాననేయాఃపాండునందన || తథా || తిలవాత్రాణిదేయానికంచుకాకంబశాస్తదేతి | మాఘపూర్ణిమానంతరాష్టమీమాఘీఅష్టకాతన్నియః - పూర్వేద్యురిన్వప్తకాన్నియశ్చపూర్వముక్తః - మలమాసేచైతానభవంతీత్యేతత్సర్వంమార్గశీర్షప్రకరణేభిహితం - తథాచతస్మద్వప్తకాన్వశక్తావేషాఅవశ్యకి - హేమంతశిశిరయోశ్చతుర్థాసు పరపక్షాణామప్రమాప్యప్తకాపకస్యాంవా ఇత్యాశ్వలాయనోక్తేః - తథామాఘాష్టకాంప్రకమ్య - తామేకాష్టకేత్యాచక్షత ఇత్యాపస్త్రబవచనాచ్చేత్యాదిప్రయోగపారిజాతేజ్ఞేయమ్ - ఇతికాలనిర్ణయసింధా, మాఘమాసనిర్ణయః - మంభేషోడశఘటికాః పుణ్యాః - శేషంప్రాగ్వత్ - ఫాల్గునకృష్ణాష్టమ్యాంవిశేషఃకల్పతరో ఫాల్గునస్యచమాసస్యకృష్ణాష్టమ్యారేమహిపతే, ఇత్యుప్రకమ్య, జాతాదాశర ఘోషవత్సితస్మిన్నహనిజానకే ఉపాపిలోరఘుపతిస్సమా

ద్రస్యతేతదా || రామపత్నిచసంపూజ్యాసీతాజనకనందినీతి-ఫాల్గునకృష్ణ చతు
ర్దశీశివరాత్రిః - సాచకేషుచిద్వచనేషు ప్రదోషవ్యాపిసీగ్రాహ్యేత్యుక్తం - కేషుచి
న్నిశీధవ్యాపిసీ - తత్రాద్యామాధవీయే || త్రయోదశ్యస్త్రగేనూర్యేచతస్యప్యేవ
నాడిషు | భూతవిధాతుయాత్రశివరాత్రివ్రతంచరేత్ || స్మృత్యంతరేపి || ప్రదో
షవ్యాపిసీగ్రాహ్యశివరాత్రిచతుర్దశీ | రాత్రౌజాగరణంయస్మాత్తస్మాత్తాంసముపా
షయేత్ || అత్రప్రదోషారాత్రిః - ఉత్తరాధ్యాయాహుతోష్ఠికైః - కామికైః ||
ఆదిత్యాస్తమయేకాలేఅస్తివేధాచతుర్దశీ | తద్రాత్రిశ్చివరాత్రిసన్యాసాభవేదుత్త
మోత్తమేతి || ద్వితీయాపితజ్జైవనారదసంహితాయాం || అర్ధరాత్రియంతాయత్ర
మాఘకృష్ణచతుర్దశీ | శివరాత్రివ్రతంత్రసాశ్వమేధఫలంలభేత్ || స్మృత్యంతరేపి
భవేద్యత్రత్రయోదశ్యాంభూతవ్యాప్తామహనిశా | శివరాత్రివ్రతంత్రకుర్యాజ్ఞా
గరణంతథేతి || ఈశానసంహితాయాం || మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యాచూదిదేవ్రామహా
నిశి | శివలింగంతయోద్భూతఃకోటిసూర్యసమప్రభః || తత్కాలవ్యాపిసీగ్రాహ్యశివ
రాత్రివ్రతేతిథిరితి || అర్ధరాత్రాదధశోర్ధ్వంయుక్తాయత్రచతుర్దశీ | తత్తిథావేవకు
ర్ద్వితీశివరాత్రివ్రతంవ్రతేతి || నార్ధరాత్రాదధశోర్ధ్వంయుక్తాయత్రచతుర్దశీ | వైవత
త్రవ్రతంకుర్యాదాయురైశ్వర్యహానితః || అర్ధరాత్రశ్చద్వితీయయామాంత్యతృతీ
యయామాద్యఘటిద్వయరూపఇతిమాధవః - వచనంతాక్షిపాక్ - ఏవంసతిపూ
ర్వేద్యురేవోభయవ్యాప్తేపూర్వైవ || త్రయోదశీయదాదేవిదినభుక్తిప్రమాణతః |
జాగరణశివరాత్రిసన్యాసానిశాపూర్ణాచతుర్దశీతిస్కాందాక్షేః - దినభుక్తిరస్తమయః||
జయంతీశివరాత్రిశ్చ కార్యేభద్రాజయాన్వితేఇతిస్కాందాచ్చ - దినద్వయేనిశీధ
వ్యాప్తేహేమాద్రిమతేపూర్వా || అర్ధరాత్రాత్పురస్తాచ్ఛేజ్జయాయోగోయదాభ
వేత్ | పూర్వవిధైవకర్తవ్యాశివరాత్రిశ్చివప్రియైః ఇతిపాద్యవచనాత్ - మదనర
త్నేప్యేవం, గౌడాఅప్యేవమాహుః - నిర్ణయామ్యతేతుసర్వాపిశివరాత్రిఃప్రదోష
వ్యాపిన్యేవఅర్ధరాత్రవాక్యానికైముతి కన్యాయేనప్రదోషస్తావకాసీత్యుక్తం-తన్న,
అర్ధరాత్రస్యపూర్వంకర్మకాలతోష్ఠికైః | పరదినప్రదోషనిశీధోభయవ్యాప్తిసత్వా
త్పరైవేతితుమాధవః - ఇదమేవచయుక్తంప్రతీమః- పరెద్యుఃప్రాగుక్తార్ధరాత్రస్యై
కదేశవ్యాప్తే పూర్వేద్యుస్సంపూర్ణ తద్వ్యాప్తేచసత్యపిపరెద్యుఃప్రదోషనిశీధోభ
యయోగపూర్వేద్యుః - సంపూర్ణవ్యాప్తేపూర్వైవ || వ్యాప్యార్ధరాత్రంయస్మాది
తులభ్యతేయాచతుర్దశీ | తస్యామేవవ్రతంకార్యంమత్ప్రసాదాగ్నిభిర్నరైః | తదూర్ధ్వ
గోనితాభూతాసాకార్యా వ్రతిభిస్సదేతిమాధవధృతేశానసంహితోక్తేః - పూర్వే
ద్యుర్నిశీధస్యచేద్యుః ప్రదోషస్యేత్యేకవ్యాప్తేతుపూర్వైవ - జయాయోగస్య

ప్రాశస్త్యాత్ - తదోక్తంనాగరఖండే || మాఘపాల్గునయోర్మధ్యేఅసితాయా
చతుర్దశీ | అనంగేనసమాయుక్తాకర్తవ్యానానదాతిథిరితి || పాద్మే || అర్ధరాత్రా
త్పరస్తాచ్ఛేజ్జయాయోగోయదాభవేత్ | పూర్వవిధైవకర్తవ్యాశివరాత్రిశ్చివప్రి
యైరితి || స్కాందేపి || భవేద్వ్రతత్రయోదశ్యాంభూతవ్యాప్తమహానిశా | శివరాత్రి
వ్రతంతత్రకుర్యాజ్జాగరణంతథేతి || మహతామపిపాపానాందృష్టానైనిష్కృతిఃప
రా | నదృష్టాకుర్వతాంపుంపాంకుహూయక్తాంతిధింశివామితిస్కాందేదిర్భయోగ
స్యనిందితత్వాచ్చ - యదాచతుర్దశీపూర్వేద్యుర్నిశీధాదూర్ధ్వప్రవృత్తాపరేద్యుశ్చ
నిశీధాదగ్వాగేవసమాప్తదాపరేద్యురేకవ్యాప్తిసత్వాత్పురైవ || మాఘాసి తేభూతి
దిసంహిరాజన్నుపైతియోగంయదిపంచదశ్యాః | జయప్రయుక్తానతుజాతుకుర్యా
చ్చివస్యరాత్రింప్రియకృచ్చివస్యేతివచనాత్, ఏవందినద్వయైప్రదోషవ్యాప్త్యభావే
నిశీధవ్యాప్తిసత్వాత్పురైవ - తేనదినద్వయైనిశీధవ్యాప్తిప్రదోషవ్యాప్త్యానిర్ణ
యః - దినద్వయైప్రదోషవ్యాప్త్యానిశీధేననిర్ణయః - ఏకైకవ్యాప్తాతునిశీధేననిర్ణయఇతి
ఇయంచరవిభామసోమవారేషుశివయోగేచాత్రిప్రశస్తాహేమాద్రాతిర్థఖండేత్రం ||
ఫాల్గునస్యచతుర్దశ్యాంకృష్ణపక్షేసమాహితాః || కృత్తివానేశ్వరంలింగమర్చయంతిశి
వంశుభే || తేయాంతిపరమంస్థానంసదాశివమనామయం || శివరాత్రిపారణానిర్ణయః ||
శివరాత్రిపారణేతువిరుద్ధవాక్యానిదృశ్యం తేస్కాందే || కృష్ణాష్టమీస్కందపక్షీశివ
రాత్రిచతుర్దశీ | ఏతాపూర్వయుతాఃకార్యాస్తిధ్యంతే పారణంభవేత్ || జన్మాప్త
దూరోహిణీచశివరాత్రిస్తథైవచ | పూర్వవిధైవకర్తవ్యాతిధిభాంతేచపారణమితి ||
తిథిమధ్యేపిపారణంస్కాందేక్షక్తం || ఉపోషణంచతుర్దశ్యాంచతుర్దశ్యాంతుపారణమ్ |
కృతైస్సుకృతలక్షైశ్చలభ్యతేవాధవాసవా || బ్రహ్మాండోదరమధ్యేతుయానితీర్థాని
సంతివై | సంస్నాతానిభవంతిహభూతాయాంపారణేకృతే | తిథీనామేవసర్వానా
ముపవాసవ్రతాదిషు | తిధ్యంతేపారణంకుర్యాద్వివాశివచతుర్దశీమితి || అత్రయా
మత్రయాదర్వాకృతుడశీ సమాప్తేతదంతేతదూర్ధ్వగామిన్యాంతుప్రాతస్థితిమధ్య
ఏవేతిహేమాద్రీ మాధవాదయోవ్యవస్థామాహుః - తన్ను || తిధ్యంతేతిధిభాంతే
వాపారణంయత్రచోదితమ్ | యామత్రయోర్ధ్వగామిన్యాంప్రాతరేవహిపారణేత్వా
దిసామాన్యవచనైరేవవ్యవస్థాసిద్ధేరుభయవిధనాక్యవైయ్యధ్యాపతైః - వయంతు -
తిధ్యంతేపారణంభవెదితకృష్ణాష్టమ్యాదివిషయమేవ - నతుశివరాత్రివిషయం -
శివుపాదానంతుపూర్వయుతత్త్వమాత్రకథనాధికం - కథమన్యథాస్కాందేవవ
శూన్యహృదయాసాక్ష్యవత్తిథిమధ్యేపారణవిధానంఘటతే - తస్మాద్వివాశివచతుర్దశీం
ఇతిపర్యుదస్తత్వాచ్చివరాత్రినిస్వప్రకారేషుతిథి మధ్యేవపారణేతిబ్రూమా -

శిష్టాచారోఽప్యేవమేవ - దీపికాయాంతు - రాత్రావపితిధ్యంతఃసోక్తం - వ్రతతిథే
 రంతేనిశీధేపివాఽశ్నీయాత్ - ఇతి - మదనరత్న కాలాదర్శయోస్తు || సాహ్యస్తమయప
 ర్యంతంవ్యాపిసేచేత్పరేహనిదివైవపారణంకుర్యాత్పరణేనైవదోషభాక్ || ఇత్యుక్తం
 తన్న - తిథిమధ్యేపారణవిధానాన్ని షేధేఫలాద్యోగాచ్చతిధ్యంతాసపేక్షణార్థోపా
 ప్రసక్త్యాచతుర్థపాదాసంగతేః - తేనేదంశివరాత్రిభిన్నవ్రతపరంజ్ఞేయం - ఇదంచ
 వ్రతసంయోగపుధక్త్యన్యాయేన నిత్యంకామ్యంచ - తథాచమాధవీయేస్కాందే ||
 షరాత్పరతరంనాస్తి శివరాత్రిషరాత్పరమ్ | నపూజయతిభక్తేశం రుద్రంత్రిభువనే
 శివరమ్ || జంతుర్జచ్చసహస్రేషుభిమతేనాత్రసంశయఇత్యకరిణే వ్రత్యవాయశ్రవ
 ణాత్ || పక్షేషుషేషమహాదేవీ సరోనారీషతివ్రతా | శివరాత్రౌమహాదేవనిత్యం
 భక్త్యాంప్రపూజయేదితి వీచాన్త్రుతే || అణఃశ్చాయదివాశుష్యేష్టీయతేహిమవా
 నసి | చలుఃశ్చేతేకదానిచ్చైన్వినిశ్చలంహి శివవ్రతమితివచనాచ్చనిత్యతా || మమభ
 క్తస్తుయోదేవిశివరాత్రిముపోషతః | గణత్వమక్షయంవివృతమక్షయంశివశాసనమ్ ||
 సర్వాన్భుక్త్యామహాభోగాం స్తతోమోక్షమవాప్నుయాదితిస్కాందాత్ || ద్వాద
 శాబ్దికమేతత్సాచ్య చ్చతుర్ద్వింశాబ్దికంతువేతి తత్రైవశాసనంసహితావచనాత్కా
 మ్యతా - తత్రైవ || శివరాత్రివ్రతంనామ సర్వపాపప్రణాశనమ్ | ఆచండాలమ
 నుష్మాణాం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్ || అత్రజాగరోపవాసపూజాస్సముదితాః - ప్ర
 తంసతుప్రత్యేకం - సముదితానాంఫలసంబంధాత్ - యస్తు || అథవాశివరాత్రిం
 చపూజా జాగరణైర్నయేత్ || తథా || అఖండితవ్రతోయోహి శివరాత్రిముపోష
 యేత్ || సర్వాన్కామానవాప్నోతి శివేనసహమోదతే || కశ్చిత్పుణ్యవిశేషేణ
 వ్రతహినుపియఃపుమాన్ | జాగరంకురుతేత్రసరుద్రసమతాంవ్రజేత్ ఇత్యాదిస్కాం
 దం తదనుకల్పత్వాదతేక్తపరం మాఘేతరవ్రతిమాస శివరాత్రిస్తు - శివరాత్రి
 శబ్దస్య మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యామేవరూఢత్వాత్ || మాఘమాసస్యశేషేయా ప్ర
 ధమాఫాల్గునస్యచ | కృష్ణాచతుర్దశీసాతుశివరాత్రిః ప్రకీర్తితేతి హేమాద్రావచ
 నాచ్చ - నాయంనిణయఃత్రతేతిరాత్రోయామ చతుష్టయేపూజావిధానాద్యస్మిన్
 నే అధికారాత్రివ్యాప్తిసాగ్రాహ్య - సామ్యేతుపూర్వైవేతి హేమాద్రూచిత
 వాన్ - వస్తుతస్తువ్రతిమాసకృష్ణచతుర్దశ్యామపి || సర్వకామప్రదంకృష్ణ చతుర్ద
 శ్యాంశివవ్రతమిత్యుపక్రమ్య || చతుర్దశాబ్దికతేవ్యం శివరాత్రివ్రతంశుభం - ఇతి హే
 మాద్రాకాలోత్తరే శివరాత్రిశబ్దప్రయోగాత్ - కౌండహయినామయనాన్ని
 హేమాత్రే వైత్యకాన్ని హేమాత్రధర్మా ఇవతద్ధర్మప్రాప్తిస్సాన్యదేవ - అతఃప్రదో
 షనిశీధోభయవ్యాప్త్యైవనిర్ణయ ఇతి వయంప్రతీమః - అన్యార్థో హేమా

ప్రచక్షాం దే || ఆదామాగృహిరేమాసిదీపోత్పన్నదినేపివా । గృహ్స్థాయాన్యాఘమా
 సేవాద్వాదశైవ ముపాపయేత్ || తథా || దీపోత్పవేతథామా ఘేకృష్ణాయాతుచ
 తుడశీ । ద్వాదశస్వపిమాసేషక్తుర్యాదిహజాగరమ్ || ఏవంద్వాదశవషేష
 ద్వాదశైవతపోధనాన్ || వరయేదితిశేషః || చతుడశవావిప్రా నాచార్యంచవృ
 త్వా || కుంభోపరిన్యసేద్దేవముమయాసహితంశివమ్ । సావణ్యేవ్యధవాచాప్యేనృ
 పభేసంస్థితంశుభేఇత్యుక్తం || హైమింమూర్తిం సంపూజ్యస్థిరంచరం వాలింగంపం
 చామృతసహస్రతపంచాశత్తదధాన్యతరకుంభై స్సంస్నాప్యసంపూజ్యజాగరంకృ
 త్వా పరేద్యుష్టిలాన్సహస్రంశతం వాహుత్వావిప్రేభ్యోవప్త్రిణి ద్వాదశగాళ్చద
 త్వాఆచార్యాయధేనుంశయాంచ దత్వావిప్రానభిజయేదితి మదనరత్నేఉక్తం—
 మాఘమావాస్యాయుగాదిః - తదుక్తంమాఘమాసే త్వమావాస్యేతి అన్యత్వా
 గ్వత్ - తథాన్యోపివిశేషోవిష్ణుపురాణే || మాఘాసి తేషంచదశీ కదాచిదుపైతియో
 గంయదివారుణేనఋతేణకాలస్సపరః పితౄణాంనవ్యల్పపుణ్యైర్నృపలభ్యతే
 సౌగతి || వారుణంశతభిషక్ - ఇదంచకుంభాదిత్యే జ్ఞేయమితిహేమాద్రిః - భార
 తే - కాలేధనిష్ఠాయదినామతస్మిన్సవేత్తు భూపాలతదాపితృభ్యః । దత్తంతిలాన్నం
 ప్రదదాతిత్వప్తిం వర్షాయతంతత్కుల జైర్మనుష్యేః-ఇతి — ఘాల్గున పార్థమానీ
 హూళికా - సాచసాయాహ్నవ్యాపిసీగ్రాహ్య || సాయాహ్న హూళికాంకు
 ర్యా శ్చుర్వాష్ట్రేక్రీడనంగవామితివచనాదితి నిణాయామృతేఉక్తం - జ్యోతిర్ని
 బంధేతు || ప్రతిపద్భూతభద్రాసుయాచ్ఛితా హూళికాదివా । సంవత్సరంచత
 ద్వాప్రసంగపురందహతిసాద్భుతమ్ || ప్రదోషవ్యాపిసీగ్రాహ్య పౌణిమాఘాల్గునీస
 దా । తస్యాంభద్రాముఖ్యంత్యక్త్వా పూజ్యాహూళానిశాముఖే ఇతి నారదవచ
 నాత్ప్రదోషవ్యాపిసీత్యుక్తం - హేమాద్రా మదనరత్నేచభవిష్యే || అస్యాంనిశా
 గమేపార్థసంరత్యౌశ్చిశప్రాగృహే । గోమయేనోపలిప్తైచ సచతుష్కృగృహంగణే
 ఇత్యాదినాతత్రైవతద్విధానాచ్చ - తేనేయంపూర్వవిధ్ధా || శ్రావణీదుగ్గనవమీ
 దూర్వావైవహుతాశనీ । పూర్వవిధ్దైవకతకవ్యా శివరాద్రిర్భలేర్దినమితిబృహద్య
 మబ్రంహవైవరోక్తేశ్చ - దినద్వయే ప్రదోషవ్యాప్తైవరైవ - పూర్వదినేభద్రాస
 త్వాత్తత్రచహూళికానిషేధాత్ || తదుక్తంనిర్ణయామృతే మదనరత్నేచ పురా
 ణసముచ్చయే || భద్రాయాందీపికాహూళీ రాప్త్రభంగంకరోతివై । నగరస్యచ
 వై వేష్టాతస్మాత్తాంపరివజయేత్ || తథా || భద్రాయాంద్వేనకతకవ్యే శ్రావణీ
 ఘాల్గునీతథా । శ్రావణీనృపతింహంతిగ్రామందహతిఘాల్గునీ || తథా || దినాధాత్మ
 రత్యోపిస్యాత్సాల్గునీపౌణిమామాయది । రాత్రౌభద్రావసానేతు హూళికాదీవ్యతే

తదేతి ॥ యదాతుపూర్వదినే చతుర్థాశీప్రదోషవ్యాపిసీపరదినేచ క్షయవశాత్సా
యాహ్నిత్యాగేవపూర్ణమాస మాప్యతేతదాపూర్వదిన సంపూర్ణారాత్రౌభద్రా
సత్వాత్తత్రచతన్ని షేధాత్పరేహని ప్రతిపద్యేవకుర్యాత్ ॥ సాధకయామిత్రయం
వాస్యాద్వితీయదినసేయదా । ప్రతిపద్వధమానాతు తదాసాహూళికాస్మృతే
తిభవిష్యవచనాదితి నిణాయామృతకారః - మదనరత్నే ష్యేపం- యత్తు, నశ్శా
వహ్నింపరిత్యజేదిభవిష్యం - వహ్నిం హూళికాయాం వహ్నింప్రతిపదంవజ్ఞ
యేదిత్యర్థః - తదుక్తంభిన్నవిషయమితి తత్రైవౌక్తం - అన్యేతుతస్యాంభద్రాము
ఖంత్యక్త్యేత్యర్థః ॥ ప్రదోషవ్యాపిసీచేత్సాన్యద్యదాపూర్వదినేతథా । భద్రాముఖం
వజ్ఞయిత్వాహూళికాయాః ప్రదీపనమితి నారదవచనాత్ ॥ నిశాగమేప్రచూజ్యే
తహూళికాసర్వదాబుధైః । నదివాపూజయేష్టుండాం పూజితాదుఃఖదాభవేదితి
ప్రాదాసీయేవచనాత్ ॥ యామిత్రయోధ్వయక్తాచే త్వృతిపత్త్యభవేత్తిధిః । భ
ద్రాముఖంపరిత్యజ్యకార్యా హూళామనీసిభిరితి విద్యావినోదేభిధానాచ్చ - భ
ద్రాముఖంవిహాయ పూర్వదినపవకార్యేత్యాశుః - భద్రాముఖంతునాడ్యస్తు పం
చవదనంగళకస్తతైకాగతి రత్నమూలోక్తంజ్ఞేయం- శిష్టాచారోష్యేవమేవ - అత్ర
చేచ్ఛంద్రగ్రహణంతదా తతోర్వాక్షినిభద్రావర్జ్యపార్జమాస్యాం హూళికాదీప
నం - అథపరేష్విగ్రస్తదయస్తదా పూర్వదినేభద్రావర్జ్యంరాత్రౌచతుర్థయామే
విష్టిపుచ్చేవాహూళికాకార్యా - గ్రహూత్తరంప్రతిపత్సత్వాత్ తూర్పర్వంచది
వాహూళా నిషేధాదితిప్రాదాసచంద్రప్రకాశే - వస్తుతస్తుపరదినప్రదోషేపౌ
ర్ణమాసీ సత్వేకర్మకాలస్పృశ్యే చతుర్థయామాది గౌణకాలగ్రహణేమానాభావాద్భ
ద్రాభావాచ్చ గ్రహణకాలపవహూళాకార్యా - నచ ॥ సర్వేషామేవవర్ణానాం
నూతకంరాహుదర్శనే ॥ స్నాత్వాకర్మాశికుర్వీత శృతమన్నంవివర్జయే దితి నిషే
ధాత్ - కథంనూతకేహూళేతివాచ్యం - తస్యోత్తరార్థశేషత్వాత్ - పూజా
మంత్రస్తు ॥ అస్మక్యాభయసంత్రస్తైః కృతాత్పంహూళిభాలిశైః । అతస్త్వాం
పూజయిష్యామి భూతేభూతిప్రదాభవఇతి ॥ యత్తువాగ్నికకారై హూళికా ఆచార
ప్రసాప్తేత్యుక్తం - తత్రహేమాద్రాద్యదుదా హృతభవిష్యవచనాన్య సిద్ధానికృ
త్వాచింతాజ్ఞాయా - ఆర్త్యధికరణవత్ - హుతాశనీమలమాసేనభవతి - ఇయం
మన్వాదిరపి- సాతుపౌర్వాహ్నికీగ్రాహ్య-మలమాసేనతిమన్వాది శ్రాద్ధంమాసద్వ
యేకార్యమిత్యుక్తంప్రాక్ - కృత్యచింతామణౌబ్రాహ్మే ॥ నరోఢోలాగతందృ
ష్ట్యా గోవిందంపురుషోత్తమమ్ । ఫాల్గున్యాంసంయతోభూత్వా గోవిందస్యపురంప్ర
జేత్ - చైత్రకృష్ణప్రతిపదివసంతోత్సవః - సాచౌదయీకీగ్రాహ్య ॥ ప్రవృత్తేమధు

మూఁడు ప్రతిపద్యుది తేరవా ఇతి భవిష్యత్కే - దినద్వయేతథాత్వేపూర్వా || సత్స
రాదావసంతాదాబలి రాజ్యేతథావచ | పూర్వవిధై వక ర్తవ్యాప్రతిప త్సర్వదాబు
ధైః ఇతి వృద్ధవసిష్ఠవచనాత్ - అత్ర విశేషోహేమాద్రాభవిష్యే || చైత్రేమాసిమ
హాబాహూపుణ్యేతుప్రతిపద్దినే | యస్తత్రశ్వసచంస్పృష్ట్యా సానంకుశ్యాన్నరో
త్తమః || సతస్యదురితంకించి న్నాథయోవ్యాధయోస్యపేతి || తథా || ప్రవృత్తైమ
ధుగూసేతు ప్రతిపద్యుది తేరవా | కృత్వాచావశ్యకార్యాణిసంతర్వ్యపితృదేవతాః ||
వంద్యైర్ధోశికాభూమిం సర్వదుఃఖోపశాంతయే || మంత్రశ్చ || వందితాసిసురేంద్రే
ణబ్రహ్మశాశంకరేణచ || అత స్త్వంపాహినోదేవి భూతేభూతిప్రదాభవేతి || అత్ర
చూతకుసుమప్రాశనము క్తంతత్రైవ పురాణసముచ్చయే || వృత్తేతుషారసమయే
సితపంచదశ్యాం ప్రాతర్వసంతసమయేసముపస్థితేచ | సంప్రాశ్యచూతకుసుమం స
హచందనేన సత్యంహిపార్థపురుషోధ సమాస్సఖీన్యాత్ || మంత్రస్తు || చూతమ
గ్యంవసంతస్య మాకందకుసుమంతవ | సచందనంపి బామ్యద్య సర్వకామార్థసిద్ధ
య ఇతి — చైత్రమావాస్యమన్వాదిః - సాచాపరాష్ణావ్యాపిసీగ్రాహ్య క్రిష్ణప
క్షస్థాత్ - ఇతి కాలనిర్ణయసింఘా, ఫాల్గునమాసనిర్ణయః.

శ్లో || ఏవంనిరూపితమిదం గహసంతుకాలతత్త్వం విచార్యనచవైచ్ఛనయైశ్చస
మ్యక్ | తద్దోషదృష్టిమపహాయవివేచనీయం నిద్వద్భిరిత్యవిరతంప్రణతోస్మితేషః ||
మయాసద్వాసద్వాయదిహగదితం మందమతినాకిమేత చ్చక్యంవాధ్యవసితమవిస్వ
ల్పమతినా | తదేవంయత్కించిద్గదితవిహమిఖ్యాత మహిమాప్రతాపోయం సర్వోవి
కసతితుప్రితోశ్చరణయోః || యోధాట్టతంత్రగహనార్ణవకర్ణధార శ్వాస్త్రాంతరేషు
నిఖిలేష్వసిమర్మభేత్తా | యోత్రశ్రమఃకిలకృతః కమలాకరేణప్రీతోమునాస్తుసుకృ
తీబుధరామకృష్ణః ||

ఇతి శ్రీమత్పదవాక్యప్రమాణ పారావారపారీణ శ్రీమద్రామేశ్వర
భట్టసూరి సూనుమిమాంసక నారాయణభట్టసుత విద్వ
న్మకుటహీరాంకుర శ్రీరామకృష్ణభట్టాత్మజునికర
భట్టానుజ భట్టకమలాకరకృతే నిర్ణయసింఘా,
సంసత్సరకృత్య నిరూపణం నామ
ద్వితీయఃపరిచ్ఛేదః ||

శ్రీ రస్తు.

విష్ణుయసింహా, తృతీయపరిచ్ఛేదగ్రాంథః.

అథ ప్రశీర్ణ క నిర్ణయః.

శ్రీరామకృష్ణతనయఃకమలాకరసంజ్ఞతః । సహస్యధితీప్రత్యంతుప్రక్షింపక్తు
ముద్యతః॥ తత్రాచాసంస్కారేషుగర్భాదానం - తత్రప్రథమరజోదర్శనద్వయా
సగ్రహణసంక్రమాదిఫలం - తత్రశాంత్యాదిచపితృకృతంభట్టకృతిప్రయోగరత్నేజ్ఞా
యం, కించిత్తూచ్యతే - మదనరత్నేనారదః ॥ అమారిక్తాప్తమిషష్టిద్వాదశీప్రతి
పత్స్వపి । పరిఘస్యతుపూర్వాధ్యేనృతీపాతేచవైధృతౌ ॥ సంధ్యాసూపప్లవేవిస్త్యా
మశుభంప్రథమార్తవమ్ । రోగీపతివ్రతాదుఃఖిప్రతిఙ్గభాగభాగినీ ॥ పతివ్రతాక్షేప
భాగీసూర్యవారాదిషుక్రమాత్ । వైధన్యంసుతలాభశ్చమైత్రంశత్రువివర్ధనమ్ ॥
మిత్రలాభశ్చత్రువృద్ధిఃకుంభిర్బంధునాశనమ్ । ముంజంవంశస్పృశ్చనిగాహఃకకుల
క్షయః ॥ తేజశ్చసుతనాశశ్చకులహనిస్తిథిక్రమాత్ ॥ గర్భః ॥ శుభగాచైవమశ్వీలా
నంధ్యాపుత్రసమన్వితా । ధర్మయుక్తానతస్మిన్చపరసంతాపమోదినీ ॥ సుపుత్రా
చైవవదుష్పుత్రాపితృవేశ్మరతాసదా । దీనాప్రజావతీచైవపుత్రాఘ్యాచిత్రకారిణీ ॥
సాధ్వీపతిప్రియానిత్యంసుపుత్రాకష్టచారిణీ । స్వకర్మనిరతాహింసాపుణ్యపుత్రాది
సంయుతా ॥ నిత్యంధనచయాసక్తాపుత్రధాన్యసమన్వితా । మూర్ఖాచాఙ్గాపుణ్యవ
తీదస్రక్షాదేఃక్రమాత్ఫలమ్ ॥ నారదః ॥ కురీరవృషచాపాంత్య సృయక్కున్యాతు
లాఘుటాః । రాశయశ్శుభదాజ్ఞేయానారీణాంప్రథమార్తవే ॥ గర్భః ॥ శుభగాశ్వే
తవస్త్రాస్యాద్ధృఢవస్త్రాపతివ్రతా । డౌమవస్త్రాక్షీతీశాస్యాన్నవస్త్రాసుఖాన్వితా ॥
దుర్భగాజ్జన్తవస్త్రాస్యాద్రోగిణీరక్తవాససా । నీలాంబరధరానారీపుష్పితావిధవాత
తః ॥ వస్త్రేస్యద్విషమారక్తబిందవఃపుత్రమాపున్నయాత్ । సమాశ్చేత్కన్యకా
శ్చేతిఫలంస్యాత్ప్రేథమార్తవే-అథస్త్రీసంసర్గవర్జనమాహవసన్తః ॥ ప్రభూతదోహ
యది దృశ్యతేతత్పుష్పంతదాశాంతికకర్మణ్యమ్ । వివర్జయేదేవతదైకశయ్యాగ
యావద్రజోదర్శనముత్తమేహి ॥ జ్యోతిర్నిబంధేవసన్తః ॥ అద్యర్తాపౌషశుక్రోర్జ
మధుశుచిన భస్యాఃకుయుక్వాపవారారిక్తామారాస్తవప్రత్యః పితృపరసదసేరాత్రి

సంధ్యాపరాహ్ణాః మిశ్రోగ్రామ్యాలతీష్ఠ్యంవిపరమనరుణాలాదికాన్రంగరాష్ట్రోత్పా
తఃసాపస్యలగ్నంసనదిరుణజలస్నీలచిత్రాంబరంచ॥ ఆద్యతో౯దుర్భగానారీవిష్కంభే
చేద్రజస్వలావంద్యాచై వాలిగండేచశూలేశూలవతీభవేత్ ॥ గండేతుపుంశ్చలీనారీ
వ్యాఘ్రాతేచాత్మిఘాతినీ । వజ్రేచస్వైరిణీప్రాక్తాపాతేచపతిఘాతినీ ॥ పరిఘేమృత
సంధ్యాచనైధృతో౯పతిమంరిణీ ॥ శేషాశ్శృఙ్గావహాయోగాయధానామఫలప్రదాః ॥
శాంతిమాహాప్రయోగ పారిజాతేశౌనకః ॥ సార్థవానాంతునారీశాంశాంతివత్సౌ
మిశౌనకః । పంచమేహ్నిచతుర్థేవాగ్రహయజ్ఞ పురస్కరమ్ ॥ తస్మిన్నహనికర్తవ్య
ఋతుహోమోవిధానతః । ఆచార్యంవరయేత్పాఞ్శోభువనేశ్వరితుప్తయే । హూ
మీధణంచజపాధణంచ, వరయేద్వృత్తిజోబహూ౯ । యజమానో ద్విజైస్సాధణం
శాన్తిహూమం సమాచరేత్ ॥ గృహదీశానదిగ్భాగై దేవతా పూజనాయచ ।
ద్రోణప్రమాణధాన్యేనవీహిరాసిత్రయంభవేత్ । కుంభత్రయం స్యసేద్రాశౌతం
తు వస్త్రాదివేష్టితమ్ ॥ పూరయేత్తీర్థనలితైః ప్రతికుంభంపుషకృష్పథకైః॥ నూక్తే
నాధనవర్చేనప్రసువఆప ఇత్యధ ॥ ఋచాయాః ప్రవతస్తద్వద్గాయత్ర్యాచ తతఃక్ర
మాత్ ॥ మధ్యకుంభేషీ పేద్ధాన్యమాపధానిచహేమచ। తతశ్చపంచరత్నానిగంధ
పుష్పాక్షతాదికా౯ । జౌషధానిచవత్సృంతేమునిభిఃశాన్తికారణాత్ ॥ ఉదుంబరఃకు
శోదూర్వారాజీవపటబిల్వకాః।విష్ణుక్రాంతాధతులనీబద్ధిపంశంఖపుష్పికా॥ శతావ
ర్యశ్వగంధాచనిర్గుండీసర్వపద్మయమ్।అపామార్గపలాశశ్చపనసోఽపకస్తథా॥పియం
గవశ్చగోఘామా వ్రీహయోశ్వత్థనీవచ । క్షీరం దధిచసర్పిశ్చ పద్మపత్రంతథోత్ప
లమ్ ॥ కురంటకత్రయంగుంజా వచాభద్రక ముస్తకాః । ద్వాత్రింశదౌషధానీహ
యధాసంభవమాహారేత్ ॥ మృత్తికాశ్చౌషధాదీనితన్మంత్రేణక్షీపేత్ప్రీమాత్ ।
కుంభోపరిన్యసేత్పాత్రంకాంస్యంమృద్వేణుతామ్రజమ్ ॥ భువనేశ్వరింన్యసేత్తత్ర ఇం
ద్రాణీంచపురందరమ్ । జపేద్గాయత్రియా హూమాచ్ఛీసూక్తంచజపేత్తతః ॥
స్పృశన్వైదక్షిణంకుంభం ఋత్విగోకోజపేదధ । చత్వారిరుద్రనూక్తాని చతుర్మం
త్రోత్తరాణిచ ॥ సంస్పృశన్నుత్తరంకుంభం శ్రీరుద్రం రుద్రసంఖ్యయా । శన్నఇం
ద్రాన్నిసూక్తంచ తత్రైవసంస్పృశన్వపేత్ ॥ కుంభస్యపశ్చిమేదేశే శాంతిహూ
మంసమాచరేత్ । దూర్వాభిస్తిలగోధూమైః పాయసేసఘృతేనచ । తిన్దుభిశ్చై
వదూర్వాభిరేకైకాచాపసుతిర్భవేత్ - అష్టోత్తరసహస్రంవాశతమష్టోత్తరంతువా॥
గాయత్ర్యేవతు హూతవ్యంహవిరత్రచతుష్టయమ్ । తతస్విష్వక్పతంహుత్వాస
ముద్రాదూర్మిసూక్తత ॥ సంతతా మాజ్యధారాంతం పూర్ణాహుతిమధాచరేత్ ।
అథాభిషేకంకుర్వీత ప్రతికుంభస్థితోదకైః ॥ ఆహోహిష్ఠేతివభిస్సూక్తేనచతతఃపు

రమ్ । ఇంద్రోఽంగకృతేనైవపావమానైః క్రమేణతు ఉభయం శృణవచ్చక్షుః సస్వప్తి
దావిశేషకయా । త్రైయ్యంబకేనమంత్రేణజాతపేదసపకయా ॥ సముద్రజ్యేష్ఠా ఇ
త్యాదిత్రాయంతాంచత్రిభిః క్రమాత్ । ఇమాంసస్తృప్తేనైవదేహస్య త్వేలిమంత్రః ॥
మంత్రేణాథతమీశానంత్యమగ్నేరుద్రఇత్యథ । తముష్టుహితిమంత్రేణభువనస్యపిత
రంతథా ॥ యాతేరుదేలిమంత్రేణశివసంకల్పమంత్రతః । ఇంద్రత్యావృషభంపంచ
మంత్రైశ్చైవాభిషేచయేత్ ॥ ధేనుంపయస్విసిందద్యాదాచార్యాయచఘృషణేః
సదక్షిణమనడ్వాహం పదద్యాద్రుద్రజాపినే ॥ మహాశాంతింప్రజప్యథగ్రాహ్మణాన్
భోజయేత్తతః ఇతి ॥ నారదః ॥ తత్రశాంతింప్రకుర్వీశఘృతదూర్వాతిలాక్షతైః । ప్ర
త్యేకాష్టశతంచైవగాయత్ర్యాజుపలనూజతః ॥ స్వర్ణగోభూతిలాష్టద్యాత్సర్వదో
షాపనుత్తయే ॥ ప్రకారాంతరమదనరత్నేజ్ఞేయం, విస్తరభయాన్నోచ్యతే-గ్రహణేర
జోదర్శనేతుజాతకర్మప్రస్తావేశాంతింవత్సామః ॥ అధప్రథమతోఽవిశేషః స్మృతిచంద్ర
కాయాం ॥ ప్రథమతోఽతుపుష్పిణ్యాః పతిపుత్రవతీస్త్రీయః । అక్షతైరాసనంకృ
త్వాతస్మింస్తాముపవేశయేత్ ॥ హరిద్రాగంధపుష్పాదిదద్యుస్తాంబూలకంప్రజమ్ ।
దీప్తిర్నిరాజనంకుర్యాత్సదీపేవాసయెద్గృహే ॥ లవణాపూపముద్గాదిదద్యాత్సాభ్య
స్సృశక్తితః ఇతిద్వితీయాద్యర్తుషుతుతన్నియమమాహపారిజాతేదతుః ॥ అంజనాభ్యం
జనేన్నానంప్రవాసందంతథావనమ్ । నకుర్యాత్సార్థవానారీగ్రహణామిక్షుణంత
థా ॥ అత్రిరపి ॥ వర్జయెన్మధుమాంసంచపాత్రేఖర్వేచభోజనమ్ । గంధమాల్యేసి
వాస్వాపంతాంబూలంచాస్యశోధనమ్ ॥ దధేశరావేభం జీతపేయంచాంజలినాపి
బేత్ ॥ మదనరత్నేహరితః ॥ రజఃప్రాప్తావధశ్శ్యూతభూమాకాస్థానాయసేపాశౌ
మృన్మయేవాశ్నీయాదితి ॥ విష్ణుధర్మే ॥ ఆహారంగోరసానాంచపుష్పాలంకారధార
ణమ్ । అంజనంకంతంగంధాస్పిరశయ్యాధిరోహణమ్ ॥ అగ్నిసంస్పర్శనంచైవవర్జ
యెత్సాదినత్రయమితి । తథాచప్రథమతోఽపూర్వం స్త్రీగమనంనకార్యం ॥ ప్రా
గ్రజోదర్శనాత్పత్నీంసేయాద్గత్వాపతత్యథః । వ్యర్థికారేణసుక్రస్యబ్రహ్మహత్యామ
వాపున్నయాదితితత్రైవాశ్వలాయనోక్తైః - ఏతత్తుదశవర్షాకాప్తోజ్ఞేయం - ప్రథమ
తోఽగమనేశాతమేనవిశేషోదర్శితః ॥ శారీమపిచరత్యర్థంగచ్ఛేత్పురుషఆకులః ।
అన్యథావీర్యపాతోహిసహస్రకులపాతకః ॥ అన్యథాపితదిచ్ఛయాభవతీతివిజ్ఞానేశ్వ
రః - తత్రఋతోగమనమాహయాజ్ఞవల్క్యః ॥ షోడశర్షర్షిశాస్త్రీణాంతస్మిన్య
గ్మానుసంవిశేదితి - అన్యతావప్యాహశాతమః ॥ ఋతాపుపేయాత్సర్వత్రవాప్రతి
పిద్ధవర్జమిమనుః ॥ ఋతుస్సాన్వభావికః స్త్రీణాంరాత్రయష్టోడశస్మృతాః ॥ తాసా
మాద్యాశ్చతసస్త్రిన్దునిందితైకాదశీతథా । త్రయోదశీచశేషాన్సృప్తప్రశస్తాదశరా

త్రయః ॥ మదనరత్నే దేవలః ॥ తస్మాత్త్రిరాత్రంచాండాలీంపుష్పితాంఽదివ్జయేదితి ॥
 తత్రతిథ్యాదీనాహాశ్రీధరః ॥ షష్ఠ్యప్రమాంపంచదశీంచతుర్థీంచతుర్దశీమప్యభయత్ర
 హిత్యా ॥ శేషాశ్శృభాన్సుస్త్రిధయోనిషే. కేవారాశ్శశాంకార్కసి తేందుజానామ్ ॥
 ఉభయత్రపక్షద్వయే, ఆరోహణము, సితశుక్రః, ఇందుజోబుధః ॥ విష్ణుప్రజేశరవిమి
 త్రసమీరవాన్మూలౌ త్తరావరుణధానినిషే. కకార్యే ॥ పూజ్యానిపుష్పవసుశీతకరా
 శ్విచిత్రాదిత్యాశ్చమధ్యమఫలావిఫలాన్సుస్త్రినే! విష్ణోద్విదైవత్య సక్షత్రాణ్యక్తా
 నిరత్నమాలాయాం ॥ భేశాద్రసయమాగ్నిధా తృతీశశశ్శరోద్విదిత్వాక్షపతికద్రూ
 జాపితరోభగోర్యమవీత్వస్త్రాహ్వాయోమాయతః ॥ శక్రాగ్నిత్వధమిత్రఇంద్రనిర్వ
 తీశోయంచవిశ్వే విధిగ్గోవిందోవసవోంబుపాజ చరణాహుభుద్వ్య పూషాభిధాః ॥
 ఉత్తరాశ్శక్తేనోత్తరాత్రయం, అత్రమూలస్య పూజ్యత్వము క్తం యజ్ఞ్యవత్కే
 నతు ॥ ఏవంగచ్ఛక్త్రప్రియంయోమాంమఘాం మూలంచవజ్జయేదిత్వక్తం తేన
 పూర్వత్రమూలంచిత్యంఅత్ర ॥ సమానుపుత్రాఃఏషహానుకన్యాః ఇతిజ్ఞేయం ॥
 యుగ్మాసుపుత్రాహాయంతేస్త్రీయో యుగ్మాసురాత్రిష్వితిహేమాద్రాశింగోక్తేః
 తత్రాప్యత్రోత్తరాఃప్రశస్తాః - తదాహాపస్తంబః ॥ తత్రాప్యత్రోత్తరాప్రశస్తే
 తి, తత్రైవవ్యాసః ॥ రాత్రౌచతుర్థ్యాంపుత్రస్సాన్యదిల్పయ్యధనవర్జితః పంచమ్యాం
 పుత్రిణీనారీషష్ఠ్యాంపుత్రస్తుమధ్యమః ॥ సప్తమ్యామప్రజాయాషిద్వ్యమ్యామిశ్వ
 రఃపుమా ॥ నవమ్యాంసుభగానారీదశమ్యాంప్రవరస్సుతః ॥ ఏకాదశ్యామధర్మా
 స్త్రీద్వాదశ్యాంపురుషోత్తమః ॥ త్రయోదిశ్యాంసుతాపాపావర్జసంకరకారణీ ॥ ధ
 ర్మజ్ఞశ్చకృతజ్ఞశ్చఆత్మవేదీదృఢవ్రతః ॥ ప్రజాయతేచతుర్దశ్యాంపంచదశ్యాంపత్రిప్ర
 తా ॥ ఆశ్రయస్సర్వభూతానాంబోడశ్యాంయతేపుమానితి ॥ అత్రచతుర్థాదిననిషే
 ధేష ॥ స్నాతాంచతుర్థాదినేరాత్రోగచ్ఛేద్విచక్షణఃఇతిమహాభారతోక్తేః - చతుర్థే
 హనిన్నాతాయాం యుగ్మాసువాగభానందధాతీతిహారీతోక్తేర్వికల్పోష్ణయః - త
 త్రాపి ॥ స్నానంరజస్వలామూస్తుచతుర్థేహనిశస్యతే ॥ గమ్యానివృత్తైంజసినానివృ
 త్తైకధంచనేత్యాపస్తంబోక్తేర్విన్యసన్ధాజ్ఞేయా - అత్రసర్వాసుయుగ్మాసుగమనమా
 షశ్యకం - యుగ్మాస్వితిబహువచననిర్దేశాదితి విష్ణునేష్వరః - తిచ్చైకస్యాంరాత్రౌ
 సక్పిదేవకార్యం ॥ సుస్థిఇందాసకృత్తుత్రం లక్షణ్యంజనయేత్పుమా ॥ ఇతియాజ్ఞవ
 ల్క్యోక్తేః - ఇదంచక్రా, గమనమన్యకాలేప్రతిబంధాదినాగమనాసంభవేశ్శాధై
 కాదశ్యాదావపికార్యం - బ్రహ్మచార్యేషవర్వాణ్యాద్యాశ్చ తస్మాత్సన్దయేదితి
 యాజ్ఞవల్క్యోక్తేః - వ్యాఖ్యాతంచేదంమితాక్షరాయాం - యత్రశ్రాద్ధాదాబ్ర
 హ్మచర్యంవిహితంతత్రాప్యత్రోగచ్ఛేతోన బ్రహ్మచర్యస్థలసరోషఇతిపర్వాః ॥

హుత్వేనాప్యమీచతుడశశ్చోర్గ్రహణమితిచమదసరత్నే ష్యేవా-యత్తుహేమాద్రా
శివరహస్యే || దివాజన్మపిసేచైవనకుర్యాన్మైశ్మనునంవతి || శ్రాద్ధందత్వాచభుక్త్వా
చశ్రేయోధీశనచపర్వసుభితి || తదన్యతమవిషయం || బ్రహ్మచార్యేపభవతియత్రత
త్రాశ్రమేవసన్నితిమనూక్తైః - దర్శాచార్యసభవత్వేవపర్వణాంపర్వదస్తత్వాత్ -
మాధవీయేతు || ఋతుకాలంనియుక్తోవానైవగచ్ఛేత్ ! స్త్రియంకవ్యచిత్ | తత్రగచ్ఛ
స్తనమాపోతిహ్యుచ్ఛిష్టఫలమేవతుభివృద్ధమనూక్తేః-శ్రాద్ధేబ్రహ్మచర్యంనియతమి
త్యుక్తంపుష్కలీచంద్రోదయేష్యేపం - ఏతత్సతినంభవేజ్ఞేయం - అనేకభార్యస్యతు
యాగపద్యేహేమాద్రాకశ్యపః!యాగపద్యేతుపి ధానాంవివాహాక్రమశోప్రజేత్ |
తక్షణార్థమపుత్రాంవాగ్రహణక్రమశోపివా-ఇతి | గ్రహణమృత్యుగ్రహణం-ఋగ్వీ
ధానే || విష్ణుర్వ్యోనింజపేత్సూక్తంయోనింస్పృష్ట్యాత్రిభిర్వృతీ | గర్భాదానంతతిః
కుర్యాత్సపుత్రోజాయతేద్రువమ్ || అగమనేదోషమాహపరాశరః || ఋతున్నా
తాంతుయోభార్యాం సన్నిధౌ నోపగచ్ఛతి | ఘోరాయాంభూణహత్యాయాం
పచ్యతేనాత్రసంశయః || అస్యాపవాదమాహమదవరత్నే వ్యాసః || వ్యాధితోబం
ధనస్తావాప్రవాసేష్వధపర్వసు | ఋతుకాలేపినారీణాంభూణహత్యా ప్రముచ్యతే ||
వృద్ధాంపంధ్యామసద్వృత్తాంమృతాపత్యామపుష్పిణీమ్ | కన్యాంసూంబహుపుత్రాం
చవజ్జయేన్ముచ్యతేభయాత్ || వృద్ధాంగతరజస్కాం - గర్భాదానాంగహా
మాకరణే ప్రాయశ్చిత్తమాహపాణిజాతేఃశ్వలాయసః || గర్భాదానస్యాకరణాత్త
న్యాంజాతస్తుదుష్యతి | అకృత్యాగాంద్విజేదత్వాకుర్యాత్పుంసవనంపతిః || గర్భాదా
నంమలమాసగురుశుక్రాస్తాదావపికార్యం || ఉత్సవేషుచసర్వేషుసీమం తేఋతుజ
న్మను | సురాసురేజ్యయోశ్చైవ మాశ్యదోషోనవిద్యతభిజ్యోతిర్ని బంధే భృగూ
క్తేః - ఋతుగమనేపరాశరః!ఋతేతుగర్భశంకిత్వాత్సన్ని సంమైధునిసంస్మృతమ్ ||
అన్యతేతుయదాగచ్ఛేచ్ఛాచంమూత్రపురీషవత్ || స్త్రీణాంతుసన్నాసం || ఉభావి
ష్యశుచీస్యాతాందంపతీశయనంగతో | శయనాదుత్థితానారీకుచిస్సాదశుచిఃపుమా
నితి వృద్ధశాతాతపోక్తేః - అత్రకశ్చిద్విశేషఉచ్యతే || తత్రరాత్రోరజసిజననాదా
చరాత్రింత్రిభాగాంకృత్వాఅద్యభాగద్వయేచేతుర్వదిసంగ్రాహ్యం - పరతంత్రాత్త
రదినమితిమితాక్షరాయాం - యత్తు - ప్రాగర్థరాత్రాత్సాగ్నిగ్వా సూర్యోదయా
తుర్వదిసంగ్రాహ్యమిత్యుక్తం - తత్రదేశాచారాద్వ్యవస్థా - తథాసప్తదశదిన
పర్యంతంపునారజోదర్శనేన్నాసమాత్రం అష్టాదశేపకరాత్రంఏకోనవింశేద్వ్యసాః
వింశతిప్రభృతిత్రిరాత్రమితి - తతపవజ్ఞేయం || యత్తు || చతుడశదినాదర్వాగశు
చిత్వంసవిద్యతభితి || తత్రస్నానప్రభృతిత్వ మభిప్రేతం - ఏతచ్ఛ || యస్యావింశతి

దిన్ తరంప్రాయశోరజస్తత్రైవ - యస్యాస్త్యర్వాక్పియశో రజస్తత్రోక్తం
 స్మృత్యధఃసారే || త్రయోదశదినాదూర్ధ్వంప్రాయోరజోపతీనా మేకాదశదినా
 త్ప్రగశుచిత్వంనాస్తి - ఏకాదశదినేపకరాత్రంద్వాదశేద్విరాత్రంఊర్ధ్వంత్రిరాత్ర
 మితిప్రయోగ పారిజాతేష్వేవం - రోగజేతుతత్త్రైవవిశేషస్సంగ్రహే || రోగేణయ
 ద్రజఃస్త్రీణామన్వహంహి ప్రవతతే నాశుచిస్తుభవే త్రేనయస్మాద్వై కారికంమత
 మితి||కమాధికారస్తురజోనివృత్తావేవ||సాధ్వాచారానతావత్సాస్మాత్సాత్సాత్సా
 స్త్రీరజస్వలా|యావత్ప్రవతమానంహిరజోవై వనివతతేభితి-త్రాధహేమాద్రా
 శంఖోక్తేః - తత్రాపిస్వకాలేఅశుచిరేవేత్యాహ - ఋష్యశృంగః || రోగజేవత
 మానేపి కాలేనిర్యాతికాలజమ్ | తస్మాత్కాలేప్రమత్తస్యాదన్యథా సంకరోభ
 వేత్ || తథారజస్వలాయారజస్వలాంతరస్పర్శేఅకామతస్సానంకామతఃఉపవాసః
 పంచగవ్యాశనంచ - అనవణానాంతుగ్రాహ్యణ్యః - త్మత్రియాదిస్సర్వేకమేణ
 కృచ్ఛార్థపాదోనకృచ్ఛార్థకృచ్ఛార్థః - త్మత్రియాణాంతుకృచ్ఛార్థపాద్వపత్మత్రియాదీ
 నాంహీనవర్ణాస్సర్వేత్రిరాత్రముపవాసః-వై శ్యాశూద్రోఃపూర్వయాస్సర్వేహే
 రాత్రంద్విరాత్రంచ ఏతచ్ఛకామతః-అకామతస్తుప్రాక్కుర్ధేరనశనంఅకామతఃచాం
 డాలాదిస్సర్వేష్వనశనమేవప్రాక్కుర్ధేః- కామతస్తుప్రథమేహి త్యహఃద్వితీయేద్వ్య
 హఃతృతీయ ఏకాహశ్వస్సర్వేతుద్వ్యహఏకాహోవా- భుంజాయాశ్చాండాలాదిస్స
 ర్వేషడ్రాత్రం-ఉచ్ఛిష్టయోస్సర్వేతుకృచ్ఛార్థిత్యాదిమితాక్షరాయాంజ్ఞేయం-స్మృ
 త్యర్థసారేతునర్వత్రబాలాపత్యాయాః || స్సర్వేస్మానేకృతేభుక్తిఃపశ్చాదశనప్రత్యా
 మ్నా యథితిస్మానవిధించాహపరాశరః||స్మానేనైమిత్తికేప్రాప్తేనారీయదిరజస్వలా
 పాత్రాంతరితతోయేనస్మానంకృత్వాప్రతంచరేత్ || సిక్తగ్రాతాభవేద్భిస్సాంగోపాం
 గకథంచన| నవస్త్రుషీడనంకుర్యానాన్యద్వాసశ్చధారయేత్ ||అధరజస్వలాస్మానం-
 దైవజ్ఞవల్లభః|| బ్రహ్మనురాధాశ్వినిసౌమ్యభేషుహస్తానిలాఖండలవాసవేషు|| విశ్వా
 ర్యమగ్నోత్తరభాద్రభేషువరాంగనాస్మానవిధిఃప్రదిప్తః|| జ్వరేతుశనాః|| జ్వరాభిభూ
 తాయానారీరజసాచపరిష్లుత | కథంతస్యాభవేచ్ఛాచంశుద్ధిస్సన్యతే-నకమణా |
 చతుర్థేహనిసం ప్రాప్తేస్మృతేదన్యాతుతాంస్త్రియమ్ | సాసచైలావగాహ్యప
 స్మాన్వత్సాన్వత్సాపునస్మృతేత్ || దశేద్వాదశకృతోవాఆచామేచపునఃపునః ||
 అంతేచవాససాంత్యాగస్తతశ్శుద్ధాభవేత్తుసాగతి-ఇదంచాతురమాత్రేజ్ఞేయం|| ఆతు
 రేస్మానఉత్పన్నేదశకృతోహ్యనాతురగతిపరాశరోక్తేః-రజసోజ్ఞానేతుపరాశర
 మాధవీయేప్రజావతిః || అవిజ్ఞాతేమలేనాచమలవద్వసనాయది | కృతంగ్రహేషుదు
 స్తంస్యాచ్ఛుద్ధిస్తస్యాస్త్రిరాత్రతః || దేవజానీయేకారికాయాం || ఉచ్ఛిష్టాతుద్విజా

తీనాంరజ స్త్రీయదివశ్యతి । ఉపవాసమథోచ్చిష్టేఃకర్ణోచ్చిష్టేత్రహంక్షీపేదితి—
అథపుంసవనం—ప్రయోగపారిజాతేహతూకర్ణ్యః॥ద్వితీయేవాతృతీయేవామాసిపుంసవ
సంభవేత్ । వ్యక్తేగభేభవేత్కార్యంసీమం తేనసహాధవా॥ బృహస్పతిః॥తృతీయేమా
సికతావ్యంగృష్టైరన్యత్రశోధనమ్॥గృప్తేశ్చతుర్థేమాసేతుషష్ఠేమాస్యధవాప్తమే ।
సకృత్ప్రసూతాగృప్తైః - ఏతేనప్రతిగభామపిభవతీతిజ్ఞాయతే—బహ్వృచకారికాపి ।
కతాన్యాదేవరస్తస్యాయస్యాపత్యురసంభవః । ఆవతాతథదంకమప్రతిగర్భమితిస్థి
తిః॥బ్రాహ్మే॥ గర్భాదానాదిసంస్కర్తాపతిః(పితా)శ్రేష్ఠతమస్మృతః । ఆభావేస్వ
కులీనస్సాన్యాద్బాంధవోవాన్యగోత్రజః ॥ మదనరత్నేనత్యవ్రతః ॥ మృతోదేశాంతర
గతోభతాన్ప్రియద్యసంస్కృతా । దేవరోవాగురుర్వాపివంశ్యోవాపిసమాచరేత్ ॥
హేమాద్రోయమః ॥ ప్రథమేమాసిద్వితీయేవాయదాపుంసక్షతేణ చంద్రమాయు
క్తస్సాన్యాదివరాహః ॥ హస్తామూలంశ్రవణఃపునర్వసుర్మృగశిరస్తథాపుష్యః । పుం
సంజ్ఞకేషుకార్యేష్వేతానిశుభానిధిష్ట్యాని ॥ అనూరాధాపిపుంసక్షత్రం - ఆనూరా
ధాన్యావిషావధాన్యంతథితిశ్రుతేః - గర్గోపి ॥ పున్నామాశ్రవణస్తిష్యోహస్త
శ్రైవపునర్వసుః । అభిజిత్వోష్ఠపాచ్చైవఅనూరాధాస్తథాశ్వయక్ ॥ నృసింహః॥
రిక్తాంపర్వచనవమీంత్యక్వాపుంసవసేకుభాః । జ్యోతిర్నిబంధేనసిన్ధుః ॥ మృత్యు
శ్చసౌరేస్తనహనిరిందోర్మృతప్రజాపుంసవసేకుభస్య । కాకీచవంధ్యాభవతీహకుక్తే
స్త్రీపుత్రలాభోరవిభామజీవైః ॥ అనవలోభనస్యావ్యయమేవకాలఃదీపికాయాంతు ॥
చతుర్థేననవలోభనమిత్యుక్తం—అధసీమంతః - హేమాద్రాబైజవాహః ॥ అథసీ
మంతోన్నయనం - చతుర్థేపంచమేషష్ఠేచేతి-వసిన్ధుః ॥ చతుర్థేనప్తమేమాసిషష్ఠే
వాప్యధవాప్తమే ॥ హేమాద్రాశంఖః - గర్భస్పందనేసీమంతోన్నయనంయా
వద్వానప్రసవః - కాష్ఠాజినిః ॥ గభాలంబన మారభ్యయావన్న ప్రసవస్తదా ।
సీమంతోన్నయనంకుర్యాచ్ఛంఖస్యవచనంయథా ॥ మాసశ్చాత్రసౌరః ॥ సావనో
వాకాలవిధానే - చతుర్థపష్టాప్తమమాసభాజిసౌరేణగభే - ప్రథమేమవిధేయం ॥
సీమంతకర్మద్విజభామినీనాంమాసేష్టమేవిష్ణుబలించకుర్యాత్ ॥ వసిన్ధుః॥ చతుర్థేసా
వనేమాసిషష్ఠేవాప్యధవాప్తమే ॥ జ్యోతిర్నిబంధేనారదః ॥ అరిక్తాపర్వదినసేకుజజీ
వార్కవాసరే । కాలవిధానే ॥ సీమంతేతివ్యహస్తాదితి ॥ హరిశశభృతౌష్ణవిధ్యు
త్తరాఖ్యాఃపక్షుచ్చిద్రంచరిక్తాపింత్యతిధిమహాహయాపరాన్న్యఃప్రశస్తాః ॥ అదితిఃపున
ర్వసుఃపక్షుచ్చిద్రంచాహవసిన్ధుః॥చతుర్దశీ చతుర్థీచఅప్తమీనవమీతథా । షష్ఠీచద్వా
దశీచైవపక్షుచ్చిద్రాః హ్వయాస్మృతాః ॥ క్రమాదేతాసుతిధిషు వర్జనీయాశ్చనాడి
కాః । భూతాగిష్టృ మనుగర తత్వాంగౌ కృ దశగం శేమాస్తుశోభనాః ॥ కాల

నిర్ణయే || శుభసంస్థేనిశానాథేచతుర్థీంచచతుర్థీః | పార్థమాసంప్రశంసంతి
 కేచిత్సినుంతకర్మణి || బృహస్పతిః || పూర్వపక్షశ్శుభః ప్రోక్తఃకృష్ణశ్చాంత్యతికం
 వినా | చతుర్థీచతుర్థీచకుష్టపక్షేశుభప్రదే || నారదః || విప్రక్షత్రియయోఃకుర్యా
 ద్దివాసీమంతకర్మతత్ | వైశ్యశూద్రక యో రేతద్దివానిశ్యపికేచన || వారాఃపూ
 ర్వాక్తా-సవతచ్చసకృదేవకార్యమితివిజ్ఞానేశ్వరఃసకృచ్చసంస్కృతానారీసర్వగచ్ఛే
 షుసంస్కృతా-ఇతిదేవలోక్తే||సకృత్ప్రతిగర్భంవాకార్యమితిహేమాద్రిః || సకృచ్చ
 కృతసంస్కారాస్తీమంతేనద్విజస్త్రియః | యంయంగర్భం ప్రసూయంతేససర్వస్సం
 స్కృతోభపేదితిహారీలోక్తే || సీమంతోన్నయనంకర్మనస్త్రీసంస్కారఇవ్యతే |
 కేచిద్గర్భస్యసంస్కారాత్ప్రతిగర్భం ప్రయుంజతేఇతి హేమాద్రావిష్ణువచనాచ్చ-స
 వన || స్త్రీయద్యకృతసీమంతాప్రసవేతుకథంచన | గృహీతపుత్రావిధివత్పునస్సం
 స్కారమర్హతి || సీమంతేభోజనప్రాయశ్చిత్తముక్తంపరాశరమాధవీయే ఛామ్యేన
 గ్రుక్మాచదనేచసోమేచసీమంతోన్నయనేతథా|జాతకర్మనష్కాఢ్యైశ్చక్తాచాంద్రా
 యంంచరేత్||ఋగ్వీధాసేతు || అరాఇవేజపేన్మంత్రంశతనారంశశంశయః|సీమంతే
 చయదాభుక్తైశ్చముచ్యతేకిల్బిషాత్తదా-ఇతి||అధగర్భిణీతత్పతిధర్మైః,వరాహః||సామి
 షమశ సంయతాత్ప్రమదాపివర్జయేదతఃప్రభృతి||గృహ్యకారికాఅంగారభస్మాస్థిక
 పాలచుల్లిశూపాకాది కేమాపవిశేన్ననారీ| సోలూఖలాద్యేదృషదాదికేవాయంత్రే
 తుమాద్యేనతథోపవిష్టా || నోమార్జునీగోమయపిండకాదా కుర్యాన్నవారిగ్యపచేహ
 సంసా | అంగారభూత్యాననఖైర్ది భేష్మంకలింపపుర్భంగ మధోసకుర్యాత్ || నోము
 క్తకేచివినశాఢవాన్యాద్యుజ్జేక్తేనసంధ్యాచసరేనశేతే || నామంగళంవాక్యముదీర
 మేత్సాశూన్యాలయంచక్షుతలంచయాయాత్ || విష్ణుధర్మోత్తరే || కటుతీక్ష్ణకమా
 యూణి అత్యుష్ణలవణానిచ || ఆయాసంచవ్యవాయంచగర్భిణీవర్జయేత్సదా || హే
 మాద్రాకౌండిన్యః|| ముండనంపిండదాచంచప్రేతకర్మచసర్వశఃనజీవత్పితృకఃకుర్యా
 గ్గుర్విణీపతిచేవ || మితాక్షరాయాం|| ఉదస్యతోభసిస్సానంనఖకేశాదికర్తనమ్|
 అంతర్వత్సూక్తిఃపతిఃకుర్యాన్నప్రజాజాయతేధునిం|| పృథ్వీచంద్రోదయేగారుజే ||
 గయాయాంపిండదానస్యనకదా చిన్నిరాక్రియా || అత్రకాలేదాప్రత్యయస్మృతే
 ణ్విపిద్ధకాలస్యైవాపవా దోనతుజీవత్పితృగర్భణీపత్యాశౌచాది నిమిత్తస్యనిమిత్త
 సంయోగస్యకాలసంయోగాద్యేదేనాపవాదాభావాత్ - అగ్నిహోత్రవత్ యావ
 జ్జీవపరత్వాభావాత్ - అన్యథాశౌచేపిగయాయాత్రాశ్రాద్ధంచస్యాత్ - యత్రని
 మిత్తసంయోగస్యాపవాదోయథాశౌచేగ్ని హోత్రాదేర్యథావాజీవత్పితృకస్యా
 పవాదోమాతుగ్గయాన్వప్తకాదాతదేవభవతి - నాన్యదితిసంక్షేపః - ప్రయోగపా

రిజాతేశ్వరః ॥ గర్భిణీకుంజరాశ్వాదిశైలమార్కాద్విరోహణమ్ । వ్యాఘ్రముంఠీఘో
గమనంశకటారోహణంత్యజేత్ ॥ శోకంరక్తవిమోక్షంచసాద్యసంకుక్కుట్టాసనమ్ ।
వ్యవసాయందివాస్వాపంరాత్రోజాగరణంత్యజేత్ ॥ మదనరత్నస్కాందే ॥ హరిద్రా
కుంకుమంచైవసంధూరంకజ్జశంతథా । కూర్పాసకంచతాంబూలంమాంగల్యై
భరణంశుభమ్ ॥ కేశసంస్కారకబరీకరకర్ణవిసూషణమ్ । భక్తురాయుష్యుచ్చౌతి
వర్జయేద్గర్భిణీసహి ॥ బృహస్పతిః ॥ చతుర్థమాసిషష్టేవాష్యప్రమేగర్భిణీయదా ।
యాత్రానిత్యంవివర్జ్యాస్యాదామాధేతువిశేషతః ॥ యాజ్ఞవల్క్యః । దాహృదస్యా
ప్రదానేనగర్భోదోషమవాప్నుయాత్ । నైరూఢ్యంమంజువాపి తన్మాతృగర్భం
ప్రియంస్త్రియాః ॥ దాహృదంగర్భిణీప్రియా - తత్రైవాశ్వలాయసః ॥ వసనమై
ధుసంతీర్థం వర్జయేద్గర్భిణీపతిః ॥ శ్రాద్ధంచసప్తమాన్మానాదూర్ధ్వంనాన్యత్రవేదవిత్ ॥
శ్రాద్ధంతద్భోజనమితి ప్రయోగపారిజాతః ॥ కాలవిధానే ముహూర్త దీపికా
యాంచ ॥ ఔరంశవానుగమనం సఖ్యంతనంచ యుద్ధాదివాస్తుకరణంత్యతిదూర
యానమ్ ॥ ఉద్వాహమాపనయనం జలధేశ్వగాహమాయుష్యుర్ధమితిగర్భిణీ
శాపతీనామ్ - రత్నసంగ్రహేగాలపః ॥ దహనంపపనంచైవ చాలంవైగిరిరోహ
ణమ్ । నావళరోహణంచైవ వర్జయేద్గర్భిణీపతిః ॥ అన్వత్రాపి ॥ అవ్యక్తగర్భాపతిరభి
యానంమృతస్యవాహంక్షురకర్మసంగమ్ ॥ తస్యానుయత్యేనగయాదితీర్థం యాగా
దికంవాస్తువిధింసకుర్యాత్ ॥ ప్రవ్యక్తగర్భానవితా భవేన్యానత్రయాత్పరమ్ ॥ ష
ణ్మాసాత్పరతస్మా తిర్నవమేరిప్తవాసిగ్—అధసూతికాగృహప్రవేశః ॥ గర్భః । రో
హిణ్యైందవహ్మణ్యేషుస్యాతీవరుణయోరపి । పునర్వసాపుష్యహస్తధనిష్టాత్పుత్ర
రాసుచ ॥ మైత్రేత్వాప్తేతథాశ్విన్యాం సూతికాగారవేశనమ్ ॥ ఏతచ్ఛసంభవే ॥
ప్రసూతిసమయేకాలేనద్యయేవప్రవేశయేదితివసిష్టోక్తేః ॥ తచ్ఛనైరృత్యాంకార్యం ॥
వారుణ్యాంభోజనగృహం నైరృత్యాంసూతికాగృహమితివసిష్టోక్తేః ॥ విష్ణుధర్మే ॥
దశాహంసూతికాగార మాయుధేశ్చనిశేషతః ॥ వహ్నినాతిందుకాలాతై పూణ
కుంభైః ప్రదీపకైః । ముసలేనతథావారివణకై శ్చిత్రితేనచేతి—అధజాతకర్మ-
పారిజాతేవసిన్ధుః ॥ శ్రుత్వాజాతంపితాపుత్రం సచైలంస్నానమాచరేత్ ॥ మనుః ॥
ప్రాజ్ఞాభినర్థనాత్పునో జాతకర్మవిధీయతే ॥ వర్ధనంఛేదనం - హేమాక్రాంతై
జవాపః ॥ జన్మనోసంతరంకార్యంజాతకర్మయథావిధి । దైవాదతీతకాలంచేదతీతే
సూతకేభవేత్ ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేవిష్ణుధర్మే ॥ అచ్చిన్ననాభికర్తవ్యంశ్రాద్ధంనై
పుత్రజన్మని ॥ పుత్రపదేనకన్యాపిగృహ్యతే తదాహతత్రైవకాష్టాజనిః ॥ ప్రాదు
భావే పుత్రపుత్రోగ్రహణే చంద్రనూర్యయోః ॥ స్నాత్యానంతరమాత్మీయా

నిత్యైకా శ్రాద్ధేనతపఃయేత్ ॥ ఏతచ్ఛరాత్రావపికార్యం ॥ పుత్రజన్మనియాత్రా
యాం శర్వర్యాందత్త మక్షయం-ఇతి తత్రైవవ్యాసాక్షేః- బైజవాహః॥ జాతామా
త్రంకుమారస్య జాతకమకవిధీయతే । స్తనప్రాశనతః పూర్వంనాభికతనతోపి
వా ॥ ఏతేనవైమిత్తికమపీదం జాతేష్టివదాశౌచాంతే కార్యమితిశంకాపరాంతా -
జాతేకుమారేపితృణామామోదా త్పుణ్యంతదహః-ఇతిహరీతోక్తేశ్చఅత్రశ్రాద్ధ
మామేనహేమానవాకార్యమిత్సుక్తం పృథ్వీచంద్రోదయే ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥జా
తశ్రాద్ధేతు పశ్యాన్నంనదద్యా ద్బాంహణేష్వపీతి - హేమాద్రిస్తు ॥ పుత్రజన్మని
కుర్వీతశ్రాద్ధం హేమైవబుద్ధిమాన్ ॥ నపక్షేననచామేవ కల్యాణాన్యభి కామ
యన్నితినం పరోక్షేష్టైవేత్యాహ - ఏతచ్ఛజననాశౌచేమరణా శౌచేచకార్య
మిత్యాహ - మితాక్షురాయాం ప్రజాపతిః ॥ ఆశౌచేతుసముత్పన్నే పుత్రజన్మయదా
భవేత్ । కర్తుస్తాత్రాలిక్ష్ణద్ధిః పూర్వాశౌచేనశుభ్యతి ॥ కేచిత్తు ॥ మృతాశౌచ
స్యమధ్యేతుపుత్రజన్మయదాభవేత్ । ఆశౌచాపగమేకార్యం జాతకర్మయథావిధిః
ఇతిస్మృతినంగ్రహణాక్షేః - ఆశౌచాంతేకార్యమిత్యాహుః -స్మృత్యర్థసాదేపివిక
ల్పఉక్తః ॥ మృదుధువచరక్షిప్రభేష్వేషాముదయేషుచ । గురౌశుక్రేధనాకేంద్రే
జాతకర్మచనామచ ॥ మృద్వాదిలక్షణమాహశ్రీధరః ॥ రోహిణ్యుత్తరభంష్టిరంగిరిశ
మూలేంద్రోరగాదాగుణ,క్షిప్రంచాశ్విదినేశ పుష్యమనలేంద్రాగ్నితు నాథార
ణమ్ ఉగంపూర్వమఘాంతకం,మృదుగతిత్యాష్టాంత్య మైత్రంనగంవిష్ణుస్వాతిన
తోడువస్వదితయఃకుర్య స్వసంజ్ఞాపలమ్ ॥ అత్రసర్వత్రజాతకర్మ నామకర్మా
దాపుక్తకాలాతిక్రమే నక్షత్రాదికగణ్ఢేయం ॥ దేశకాలోపఘాతాద్యైః కాలాదిక్ర
మణంయది । అనస్తగేఽజ్యేండుసితతత్కార్యంచోత్తరాయణే ఇతిమదనరత్నేనా
రదోక్తేః ॥ బృహస్పతిరపి ॥ ముఖ్యాలాభేవిధిజ్ఞేన విధిశ్చింత్యోప్రమాదతః । నక్ష
త్రతిథిలగ్నానాం విచార్యైవంపునఃపునః ॥ సూతకేసంధ్యాదా విశేషంనత్యాయః-
అథజన్మనిదుషకాలాః - తత్రగండాంతఃజ్యోతి ర్నిబంధనారదః ॥ పూర్ణానందాఖ్య
యో స్తిథ్యోస్సంధిర్నాడిద్వయంతథా । గండాంతంమృత్యుదంజన్మయాత్రోద్వా
హావ్రతాదిషు ॥ కుశీరసింహయోఃకీట చాపయోర్గిసమేషయోః । గండాంతమంత
రాశం స్యాద్ధృటికార్థంమృతిప్రదమ్ ॥ సార్యేంద్రపౌష్ణభేష్వంత్య షోడశాంశాభసం
ధయః । తదగ్రభేష్వాద్యపాదాభానాంగండాంతసంజ్ఞకాః ॥ రత్నమాలాయాం ॥
పౌష్ణాశ్శివోన్యోసాన్మృపితర్క్షు యోశ్చ యచ్ఛజ్యేష్ఠా మూలయోరంతరాశమ్ । స్యా
ద్గండాంతంస్యాచ్ఛతుర్నాడికంహి యాత్రాజన్మోద్వాహకాలేష్వనిష్ఠమ్ ॥ రత్ననా
గ్రహేనవసితార్థిష్టే ॥ సర్వేషాంగండజాతానాం పరిత్యాగోవిధీయతే । వర్ణయెద్దర్శ

నంత్రావంతచ్చమాణ్మాసికంభవేత్ ॥ తిథ్యర్థ గండేపితృమాతృనాశోలన్నేతు సం
 ధాతనయస్యనాశః । సర్వేషునోజీవతిహంతిబంధూజ్జీవన్మునస్సాన్యద్భహువాణా
 శ్వః ॥ అథైషాంధానముత్తరగాగ్రేయతిథి గండేత్వనడ్వాహం నక్షత్రేధేనురుచ్యతే ।
 కాంచనంలగ్నగండేతు గండదోషోవినశ్యతి ॥ ఉత్తరేతిలపాత్రంస్యాత్పుష్పేగోదా
 నముచ్యతే ॥ అజాప్రదానంత్యాప్తే స్యాత్పుర్వాషాఢేచకాంచనమ్ । ఉత్తరా
 పుష్యచిత్రాను పూర్వాషాఢోద్భవస్యద ॥ కుర్యాచ్చాంతిప్రయత్నేన నక్షత్రాక
 రజాంబుధః ॥ అథాశేషాఫలం ॥ మూర్ధాస్యశ్రేతిగళకాంస యుగంచబాహుహృ
 జ్జాను గుహ్యపదమిత్యహిదేహభాగః । బాణాద్రినేత్రహుతభు కృత్తినాగరుద్రప
 ణ్నిందపంచశిరసః క్రమశస్త్రనాడ్యః ॥ రాజ్యంపితృక్షయోమాతృనాశః కామక్రి
 యారతిః ॥ పితృభక్తోబలీస్వఘ్నస్త్యాగీభోగీధనీక్రమాత్ ॥ అథజ్యేష్ఠాఫలంబ్రహ్మ
 యామళే ॥ జ్యేష్ఠాదాజననీమాతా ద్వితీయేజననీపితా । తృతీయేజననీభ్రాతా స్వ
 యంమాతాచతుర్థకే ॥ ఆత్మానంపంచమేహంతిషష్ఠే గోత్రక్షయోభవేత్ । సప్త
 మేచోభయకులంజ్యేష్ఠ భ్రాతరమప్తమే ॥ నవమేశ్వశురంహంతిసర్వంహంతిదశాం
 శత్రుకృతి - అధమూలఫలం - భల్లాటః ॥ అభుక్తమూలసంభవంపరిత్యజేత్తుబాలకం
 సమాప్తకంపితాధవాన తన్ముఖంవిలోకయేత్ । తదాధ్యపాదకేపితా ద్వితీయకేజ
 నన్యధధనక్షయస్తృతీయకే చతుర్థకశ్శుభావమాః ॥ ప్రతీపమంత్యపాదతః ఫలంత
 దేవసార్పభే ॥ అభుక్తమూలంత్యాహ నృద్ధవసిష్ఠః ॥ జ్యేష్ఠాంతేఘటికాచైకామూ
 లాదా ఘటికాద్వయమ్ ॥ అభుక్తమూలమిత్యాహుస్త్రజాతంశిశుంత్యజేత్ ॥
 కేచిజ్యేష్ఠాంత్యమూలాద్యంచ పాదమభుక్తమూలమాహుః - కశ్యపసంహితా
 యాంత్యన్యథోక్తం ॥ మూలాద్యపాదజోహంతి పితరంతుద్వితీయజః । మాతరం
 స్వాంత్యతీయోర్ధా నుహృజంతత్తురీయజః ॥ ఫలంతదేవసార్పజ్ఞే ప్రతీపంత్యంత్య
 పాదతః ॥ అధమూలవృక్షః - జయార్ణవే ॥ మూలంస్తంభస్త్యచాశాఖా పత్రంపు
 ష్పంఫలంశిఖా । వేదాశ్చమునయశ్చైవ దిశశ్చవనవస్తథా ॥ సందాబాణారసా
 రుద్రామూలభేదఃప్రకీర్తితః । మూలేమూలవినాశాయ స్తంభేశ్వనిర్ధనక్షయః ॥ త్వ
 చ్చిభ్రాతృవినాశాయ శాఖామాతృవినాశకృత్ । పత్రేనపరివారస్సాన్యత్పుష్పే
 షున్మపవల్లభః ॥ ఫలేషులభతేరాజ్యం శిఖాయామల్పజీవితమ్ ॥ అన్యత్రత్వన్యథో
 క్తం ॥ మూలేనస్తప్తుఘటిఃపూలహననంస్తంభేష్టనుస్వత్వయంత్యద్విగ్భంభువినాశ
 నంచవిటపేరుదైర్ఘ్యతోమాతులః । పత్రేర్నైగుక్తకృతీతు బాణకుసుమేమంత్రీఫ
 లే సాగరైరాజావహ్నిశిఖాల్ప మాయరితిపక్ మూలాంఘ్రిపేస్సాత్ఫలమ్ । భూపా
 లవల్లభః ॥ వృషాశీసింహేషు ఘటేచమూలందివిస్థితం యుగ్మతులాంగనాంత్యే ॥

పాతాళగంఠమేషధనుః కురీరసక్రేషుమత్యైస్త్వితి సంస్మరంతి || స్వగైమూలేభవే
 ద్రాజ్యం పాతాళేచేద్ధనాగమః | మర్త్యలోకయదామూలం తదాశూన్యంసమా
 దిశేత్ || వసిష్ఠః || వైర్వృత్యబోద్భూత సుతస్సుతావాక్షీప్రాదవశ్యం శ్వశురంని
 హంతి | తదంత్యపాదేజనితో నిహంతితన్యత్క్రమేణాహి భవేకళత్రమ్ || సురేశ
 తారాజనితాధవాగ్రజంద్విదైవతారాజనితాతుదేవరమ్ | పురందరశ్చైజనితస్సుతస్త
 ధాన్వస్య గ్రజంహంతినపుత్రికాయది || ప్రయోగపారిజాతే || మూలజాశ్వశురం
 హంతి వ్యాళజాచతదంగనామ్ | మాహేంద్రజాగ్రజంహంతి దేవరంతుద్విదైవజా||
 సృసింహప్రసాదే || ధవాగ్రజంహంతినురేంద్ర జాతాతథైవపత్న్యభగినింపుమాం
 శ్చ | ద్విదైవజాదేవరమాశుహన్యా ద్భార్యానుజామాశునిహంతిసూనః|| పత్న్య
 గ్రజామగ్రజంవాహంతి జ్యేష్ఠశ్చజఃపుమా | తథాదార్యాస్వసారంవాశాలకం
 వాద్విదైవజః || కన్యకాదేవరంహంతి విశాఖాంత్యసముద్భవా | అద్యపాదత్రయే
 నైవ ఆద్యభేతుపుమాన్భవేత్ || సహన్యాదేవరంకన్యా తులామిత్రాద్విదైవజా | త
 దృక్షంతోద్భవావర్జ్యా దుష్టాపృశ్చికపుచ్ఛవత్ || చిత్రాద్యర్థేపుచ్ఛమధ్యే ద్వి
 పాదేపూర్వాషాధాధిష్ఠ్యపాదేతృతీయే | జాతఃపుత్రశ్చోత్తరాద్యే విధత్తైమాతా
 పిత్రోర్భాంతరంబాలనాశమ్ || ద్విమాసంచోత్తరాదోషః పుష్పేచైవత్రిమాసకః|
 పూర్వాషాధాష్టమేమాసి చిత్రాషాష్టాసికంఫలమ్ || నవమాసంతథాశ్లేషా మూ
 లేచ్ఛాప్రకవర్షకమ్ || జ్యేష్ఠాపంచదశోమాసీ పుత్రదర్శనవర్జితాః||వసిష్ఠః || వృత్తిపా
 ణేగహనిస్సృత్యురిమేమృత్యుమాదిశేత్ | వైధృతౌపితృహనిస్సృన్నప్తేందాబం
 ధతాంప్రజేత్ || మూలేసమూలనాశస్సన్య త్కులనాశోద్భృతౌభవేత్ | వికృ
 తాంగశ్చహినశ్చ సంద్యయోరుభయోరపి || పర్వణ్యపిప్రచూతౌచ సర్వారిప్రభ
 యప్రదః || తద్వత్సదంతజాతశ్చ పాదజాతస్తథైవచ | విపరీతప్రసూతౌతు నాభినా
 శేనష్టేతః || రాష్ట్రస్యనృపతేశ్చైవస్వస్యాపిచవినాశకః | తస్మాచ్ఛాంతింప్రకుర్వీ
 తగ్రహాణాంకూరచేతనామ్ || గర్గః || కృష్ణాంచతురశీంఘోఢాంకుర్యాదాదాశుభం
 స్మృతమ్ | ద్వితీయపితరంహంతి తృతీయేహంతిమాతరమ్ || చతుర్థేమాతులం
 హంతిపంచమేసంశనాశనమ్ || షష్ఠేతుధసనాశస్సన్యాదాత్మనోవంశనాశనమ్ | త
 స్మాత్సర్వప్రయత్నేన శాంతింకుర్యాద్విధానతః || అధపిత్రోర్మనుః తేజన్మదోషః -
 తత్రదేవకీర్తిః || యద్యేకస్మిన్ధిష్టేజాయంతే దుహితరోధవాపుత్రాః | పితరంతిక
 రాహ్యేతేయద్యపరేప్రీతిరతులాస్యాత్ || గర్గః || ఏకస్మిన్నేవసక్షతే బ్రాత్రోర్వా
 పితృపుత్రయోః | ప్రసూతిశ్చతయోర్మృత్యు ర్భవేదేకస్యనిశ్చితమ్ || శౌనకః || గ్ర
 హణేచంద్రనూర్వస్య ప్రసూతిర్యదిజాయతే || వ్యాధిపీడతదాస్త్రీణా మాకౌతు

ఋతుదర్శనాత్ || ఇత్థంసంజాయతేయస్య తస్యమృత్యుర్నసంశయః || శాంతి
స్తు || తద్వత్పాధిపతేరూపంసువర్ణేనప్రకల్పయేత్ || సూర్యగ్రహేనూర్వరూపం
హైమంశుభ్రంద్రంతురాజశం || రాహురూపంపకుర్వీత న్నాగైశ్చైవవిచక్షణః || నాగ
స్సీసం || త్రయాణాంచైవరూపాణాం స్థాపనంత్రకారయేత్ || ఆకృష్టేనాస్త్రియ
స్త్వర్ణానోరితిపూజామంత్రాః - సక్షత్రదేవతాయాస్తన్నన్తేణ | సంపూజ్యతుయ
జేత్సుర్యం సమిద్భిశ్చార్కసంభవైః | చంద్రగ్రహేచపాలాశైర్దూర్వాభీరా
హుమేవచ || సమిద్భిద్భ్రహ్మవృక్షస్య భేశాయజుహుయాద్భుధః | ఆజ్యేనచరుణా
వైవతిలైశ్చజహుయాత్తతః || పంచగవ్యైఃపంచరత్నైః పంచత్వక్పంచపల్లవైః |
జలైరోషధికలైశ్చ అభిషేకంసమాచరేత్ || మంత్రైర్వారుణసంభూతై రాపో
హిష్ఠాదిభిస్త్రిభిః | ఇమంమేగంగేపురతస్తత్వా యామీతిమంత్రకైః || యజమాన
స్తతోదద్యాద్భక్త్యాప్రతికృతిత్రయం - ఇతి || మాత్యే || అకాలప్రసవానార్యః
కాలాతీతప్రజాస్తథా | వికృతప్రసవాశ్చైవయుగ్మప్రసవకాస్తథా || అమాను
షా అముండాశ్చఅజాతవ్యంజనాస్తథా | హీనాంగాఅధికాంగాశ్చ జాయంతేయది
నాస్త్రియః||పతవఃపక్షిణశ్చైవతతైవచసరీసృపాః | వినాశంతస్యదేశస్యకులస్యచ
వినిర్దిశేత్ || నిర్వాసయేత్తాంసగరా తతశ్శాంతింసమాచరేత్ || పాద్యే || ఉపరిప్రథమం
యస్యజాయంతేచశిశోద్విజః | దంతైర్వాసహయస్యస్యా జన్మభార్గవసత్తమద్వి
తీయేచతృతీయేచచతుర్థేపంచమేతథా || యదాదంతాశ్చజాయంతే మాసేచైవమ
హద్భయమ్ || మాతరంపితరంవాధాభాదేదాత్మానమేవచ | గజపృష్ఠగతంబాలం నా
స్థంవాస్థాపయేద్ద్విజ | తదభావేతుధర్మజ్ఞ కాంచనేవాపరాసనే || సర్వాషుభైస్స
ర్వగంధైర్బీజైఃపుష్పైః ఫలైస్తథా | పంచగవ్యేనరత్నైశ్చ పతాకాభిశ్చభార్గవ ||
స్థాలీపాకేనధాతారం పూజయేత్తదనంతరమ్ || సప్తాహంచాత్రకర్తవ్యం తథాబ్రా
హ్మణభోజనమ్ || భద్రాసనేనివేత్యైనమ్మృద్భిర్మూలైఃఫలైస్తథా | సర్వాషు
భైస్సర్వగంధైస్సర్వబీజైస్తథైవచ || స్నాపయేత్పూజయేచ్ఛాత్రపహ్నిం సోమంస
మీరణమ్ | పర్వతాంశ్చతథాఖ్యాతా దైవదేవంచకేశవమ్ || ఏతేషామేవజహు
యాద్భుతమగ్నాయధావిధి | బ్రాహ్మణానాంతుదాతవ్యా తతస్సంపూజ్యదక్షి
ణా | బ్రహ్మయామశే || ప్రథమందంతిర్ముక్తిరూర్ధ్వం బాలస్యచేద్భవేత్ | క్లేశా
యమాతులస్యేహ తదాప్రాప్తామసీషిభిః || సౌవర్ణంరాజతంవాపి తామ్రంకాంస్య
మయంతువా | దధ్యోదనేనసంపూర్ణం పాత్రందద్యాచ్ఛిశోకశే || సమంత్రంభా
జనందత్వా సపశ్యేన్మాతులభ్యిశుమ్ || సాలంకారంసవత్ప్రంచ శిశుమాలింగ్యసాద
రమ్ || తత్రమంత్రః || రక్షమాంభాగినేయత్వం రక్షమేసకలంకులమ్ | గృహీత్వా

భాజనంసాన్నం ప్రసన్నోభవసర్వదా ॥ నిర్విఘ్నంకురుకల్యాణం నిర్విఘ్నంచస్వ
మాతరమ్ ॥ మయ్యాత్మానమధిష్టాన్య చిరంజీవమయాసహ । ఏవంకృతేవిధానేతు
విఘ్నఃకోపినజాయతే ఇతి—అధర్మికప్రసవశాంతిః - శాంతిసర్వస్వే ॥ సుతత్రయే
సుతాచేత్సాన్యత్తత్రయేవానుతోయది । మాతాపిత్రోః కులస్యాపితదానిప్తంమహా
ద్భవేత్ ॥ జ్యేష్ఠనాశోధనేహనిర్దుఃఖంవాసుమహద్భవేత్ । తత్రశాంతిప్రకుర్వీత
విత్తశార్యవివర్జితః । జాతస్యైకాదశాహేవా ద్వాదశాహేశుభేదినే । ఆచార్యమృ
త్విజోవృత్వాగ్రహయజ్ఞపురస్సరమ్ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశేంద్ర ప్రతిమాస్వణా
తఃకృతాః । పూజయెద్ధాన్యరాశి స్థకలశోపరిశక్తితః ॥ పంచమేకలశేరుద్రం పూజ
యెద్రుద్రసంఖ్యయా । రుద్రసూక్తానిచత్వారి శాంతిసూక్తానిసర్వశః । ద్విజపకో
జపెద్ధోమకాలేశుచినమాహితః । ఆచార్యోజహుయాత్తత్ర సమిదాజ్యతిలాశ్చ
రుమ్ ॥ అట్టోత్తరసహస్రంవాశతంవాత్రిశతంతువా । దేవతాభ్యశ్చతుర్వక్తాది
భ్యోగ్రహపురస్సరమ్ ॥ బ్రహ్మదిమంత్రైరింద్రస్య యత ఇంద్రభయామహే । తత
స్సిష్టిష్టకృతంహుత్వా బలింపూర్ణాహుతింతతః ॥ అభిషేకంకుటుంబస్య కృత్వా
చార్యంప్రపూజయేత్ । హిరణ్యంధేనురేకాచఋత్విజాందక్షిణాతతః । ఆజ్యస్యవీ
క్షణంకృత్వాశాంతిపారంతుకారయేత్ ॥ ప్రతిమాగురువేదత్వా ఉపస్కరసమన్వి
తాః॥ గ్రాహణానోభయచ్చక్త్యాదీనానాధాంశ్చతర్పయేత్ । ఏవంశాంతివిధానేనస
ర్వారిష్టంప్రతీయతేఇతి॥ అన్యేషుమూలాద్యృతేషు శాంత్యాదిప్రయోగపారిజాతే
మత్కృతేశాంతిరత్నే చక్షేయం - మితాక్షరాయాంమార్కండేయ ॥ రక్షణీయాత
ధాపష్ఠీనిశాతత్రవిశేషతః । రాత్రౌజాగరణంకార్యం జన్మదానాంతధాబలిః ॥ పు
రుషాశ్చస్త్రహస్తాశ్చనృత్యగీతైశ్చయోషితః । రాత్రౌజాగరణంకుర్వ్య ర్గళమ్యాం
చైవసూతకే ॥ వ్యాసః ॥ సూతికావాసనిలయా జన్మదానామదేవతాః । తానాం
యాగనిమిత్తంతు శుద్ధిజన్మనికీర్తితా ॥ ప్రథమేదివసేషష్ఠే దశమేచైవసర్వదా ।
త్రిషేవతేషుసకుర్వీత సూతకంపుత్రజన్మని ॥ అపరాక్లేబ్రాహ్మే ॥ కన్యాశ్చత
స్సోరాకాద్యావాతఃప్రీతిచైవపంచమీ । క్రీడనార్థాచబాలానాం వష్టిచశిశురక్షి
ణీ ॥ ఖడ్గేతుపూజనీయావైవైశ్వేర్వాస్త్రైర్ద్విజాతిభిః । రాకానుమతిస్సినీవాలీ
కుహూరితిచతస్యః ॥ కన్యాఇత్యర్థః —అధదత్తపుత్రపరిగ్రహవిధిః - పారిజాతే
శౌనకః ॥ అపుత్రోమృతపుత్రో వాపుత్రార్థంసముపావ్యచ । వాసనీకుండలేద
త్వా ఉష్ణీషంచాంగులీయకమ్ ॥ బంధూనన్నేనసంపూజ్య బ్రాహ్మణాంశ్చవిశేష
తః । అన్వాధానాదియత్తంత్రం కృత్వాజ్యోత్పవనాంతకమ్ ॥ దాతుస్సమక్షంగత్వా
తు పుత్రందేహీతియాచయేత్ । దానేనమగ్ధోదా తస్మైయెయజ్ఞేనేతిపంచభిః॥దే

వస్య త్వేతిమంత్రేణ హస్తాభ్యాంపరిగ్రహ్యచ । అంగాదంగేత్యుచంజప్త్యా ఆఘ్రా
యశిశుమూర్ధని ॥ గృహమధ్యేతమాదాయ చరుంఘుత్వావిధానతః॥ యస్త్యాహృ
దాత్యుచాచైవతుభ్య మగ్రఋచైకయా ॥ సోమోదదతి త్వేతాభిః ప్రత్యుచంపం
చభిస్తథా । స్విష్టకృదాదిహోమంచ కృత్వాశేషంసమాపయేత్ ॥ సచ॥ బ్రా
హ్మణానాంసపిండేషు కర్తవ్యపుత్రసంగ్రహః । తదభావేసపిండోవా అన్యత్రతు
సకారయేత్ ॥ మితాక్షరాదాతు - వ్యాహృతిభిరాజ్యేనహోమఉక్తః - సచ
హోమోత్తరంజలపూర్వకందేయః - నతువాజ్మాత్రేణ - వ్యాహృతీభిర్ను
త్వాప్రతిగృహ్ణీయాదితినసిష్టాక్షేః॥ మాతాపితావాదద్యాత్తాం యమద్భిఃపుత్రమాప
ది । సదృశంప్రీతినంయుక్తం సజ్జేయోదత్రిమస్సత ఇతి మానూక్షేఃతత్రైవవసిష్ఠః॥
నక్షేవైకంపుత్రందద్యాత్ప్రీతి గృహ్ణీయాద్వాసప్రీపుత్రం దద్యాత్ప్రీతిగృహ్ణీయా
ద్వా అన్యత్రానుష్ఠానాద్భర్తుః - ఇతి ॥ ఇదంచభర్తృసత్వే - అన్యథా ॥ దద్యా
న్మాతాపితావాయం సపుత్రోద్దత్రిమస్మృతమితివత్సవ్యా సవదోవిరోధస్సాన్యత్ -
దానంప్రతిగ్రహోమలక్షణం - యత్తుసమంత్రకహోమస్య పుత్రప్రతిగ్రహంగ
త్వాత్ - వ్యాహృత్యాదిమంత్రపారేచ స్త్రీశూద్రయోరనధికారాత్ - తయో
ర్దత్తకః పుత్రోనభవత్వేవేతిశుద్ధ వివేకేదుద్రధరేణోక్తం - వాచస్పతిశ్చైవమేవా
హ ॥ తన్నభర్తురనుజ్ఞయాస్త్రియా అపిప్రతిగ్రహోక్తే - యద్యపిమేధాతిథినా
భార్యాత్వవద దృష్టరూపందత్తత్వం హోమసాధ్యముక్తం స్త్రియాశ్చహో
మాసం భవస్తథాపిప్రతాదినద్విప్రద్వారాహోమామాదికారయే దితి హరినాథాద
యః - సంబంధతత్వేష్యేవం - ఏవంశూద్రస్యాపి ॥ స్త్రీశూద్రాశ్చసధర్మాణ ఇతి
స్మృతేః - అతఏవశూద్రకర్తృక హోమోవిప్రద్వారైవ పరాశరేణోక్తః ॥ ద
క్షిణార్ధంతుయోవిప్ర శూద్రస్యజుహుయాద్ధవిః । బ్రాహ్మణస్తుభవేచ్ఛూద్రశ్శూ
ద్రస్తుబ్రాహ్మణోభవేత్ ॥ అత్రమాధవాచార్యః ॥ యోవిప్రశూద్రదక్షిణా మా
దాయతదీయంహవిశ్శాంతి పుష్ట్యాదిసిద్ధయే వైదితైర్మంత్రైర్బ్రహ్మణాతి తస్యవిప్ర
స్యైవదోషః - శూద్రస్తుహోమఫలం లభేత్తైవేతివ్యాచచక్షే - దత్తకేవిశేషః
కాళికాపురాణే ॥ పితృగ్రోతేణయః పుత్రస్సంస్కృతః పృథివీపతే । ఆచూడాంతం
సపుత్రస్సపుత్రతాంయాతిచాన్యతః ॥ చూడోపాయనసంస్కారా నిజగ్రోతేణవై
కృతాః ॥ దత్తాద్యాస్తనయాస్తైస్య రస్యథాదానఉచ్యతే ॥ ఊర్ధ్వంతుపంచమా
ద్వర్షాన్న దత్తాద్యాస్సుతానృప । గృహీత్వాపంచవక్షీయం పుత్రేష్టిం ప్రధమంచ
రేత్ ॥ పంచమార్ధ్వంతుస్వదానేచ్ఛే రేవదానంనాన్యథా ॥ విక్రయంచైవదానం
చ ననేయాస్సురనిచ్చవః । దారాఃపుత్రాశ్చసర్వ స్వమాత్మవైవతుయోజయే

నిది । హేమాద్రిమాధవధృతవ్యా సదక్షాదివచనాత్ - యచ్చయాజ్ఞవల్క్యుఃస్వ
కుటుంబావరోధేన దేయందారసుతాదృతే-ఇతి, -తదూర్ధ్వంస్వతానా నిచ్చపుత్ర
పరిం - తేనసర్వస్వదానేస్వదానేచ్చ దారపుత్రదానసిద్ధం - యత్తువిశ్వజదధిక
రణంషష్ఠే - తత్రపుత్రాదీనాంజ్ఞాతిత్వేనస్వశబ్ద వాచ్యత్యా త్పుత్రత్వేనదానమా
శంక్యనిరాకృతం - జన్యపుం స్వస్వదానేనానిష్పత్తే - దానత్వేనదానంభవత్వేన
తస్మాద్యధేష్టవినియోగార్హత్వ స్వత్వంభవత్వేన- పుత్రేస్వత్వాభావం- వదన్పుత్ర
క్రయవిక్రయాదిశునశ్చేష విక్రయాదిశ్రౌతలింగా ద్దాసక్రయవిక్రయాదివ్యవహారా
యోగాత్ - మూర్ఖయేవ,యోషి-నహిగ్రభాయారణః సుసేపూన్యోద్యోమనసా
మంతవాఙ్ ఇతి శ్రుతౌద త్తకనిషేధః - సోప్యారసాతిశయాధః- అన్యథాశునశ్చే
షాదిప్రతిగ్రహశ్రౌతలింగనిరోధావత్తే - ఉపేయాంతవ పుత్రతామిత్యుక్తేః- ఇదం
చశ్రౌతలింగం స్వయంద త్తక్రీతపరంనద త్తకపరం - ద్వాదశవిధపుత్రమధ్యే దత్తా
త్మాతుస్వయంద త్తః క్రీతశ్చతాభ్యాంవిక్రీత ఇతియాజ్ఞవల్క్యేన తయోర్దత్తకాద్భే
దోక్తేః - తయోశ్చ ॥ దత్తౌరసేతరేషాంతు పుత్రత్వేనపరిగ్రహ ఇతికలాని
షేధాత్రైసంసక్కారోత్తరం దత్తకోన భవత్వేవేతిసిద్ధం - అధయమశయోః
సంస్కార క్రమాధాం జ్యేష్ఠకనిష్ఠభావపుచ్యతే - మనుః ॥ పుత్రఃకనిష్ఠోజ్యేష్ఠా
యాం కనిష్ఠాయాంచపూర్వజః । కథంతయోర్విభాగస్సాన్య దితిచేత్సంశయో
భవేత్ ॥ సదృశఃస్త్రీప్రజాతానాంపుత్రాణామవిశేషతః । నమాతృతౌజ్యై
స్యమస్త్రీజన్మతోజ్యేష్ఠస్యముచ్యతే ॥ తేనకనిష్ఠాయాం పూర్వజాతఏవజ్యేష్ఠోనజ్యే
ష్ఠాయాంపశ్చజ్ఞాతఇత్యర్థః-సపవశ్చాద్ధాధికారిః । జన్మజ్యేష్ఠేనచాహ్వనం నుబ్రహ్మ
ణ్యాస్వపిస్మృతమ్ । యమయోశ్చైచగభేషుజన్మతోజ్యేష్ఠతామతా ॥ దేవలః ॥
యస్యజాతస్యయమయోః పశ్యంతిప్రథమంముఖమ్ । సంతానఃపితరశ్చైవతస్మిన్
జ్యేష్ఠంప్రతిష్ఠితమ్ ॥ భాగవతేతు ॥ ద్వాతదాభవతోగర్భా సూతిర్వేషవిపర్యయా
దిత్యుక్తేః - పశ్చాదుత్పన్నస్య జ్యేష్ఠముక్తం - అత్రదేశాచారవ్యవస్థా - పూ
ర్వమేవతుయుక్తం గర్భాప్తమిత్యాదా విశేషనిర్దేశే ఏవగర్భగ్రహణంనాన్యత్ర-
అన్యథాతద్వైయర్థ్యాత్ - అధమాతికాస్నానం - జ్యోతిషే ॥ కరేంద్రభాగ్యాని
లవాసావాంత్యమైత్రేందవాశ్విధ్రువభేషాని పుంసాం తిథావరిక్తేశుభమామనంతిప్ర
సూతికాస్నానవిధింముసీంద్రాః॥ అధనామకర్మ-మదనరత్నే బృహస్పతిః॥ద్వాదశే
దశమేవాపిజన్మతోపిత్రయోదశే॥ షోడశేవిశతేషువైవద్వాత్రింశేవర్ణతఃక్రమాత్॥
యాజ్ఞ్యవల్క్యఃఅహన్యేకాదశేనామహేమాద్రాభవిష్యే॥నామధేయందశమ్యాం
తుద్వాదశ్యాంమాసికేచన । అష్టాదశేహనితథావదంత్య న్యేమనీషిణః ॥ దశమ్యా

మతీతాయామితిజ్ఞేయం - ఆకౌచాపగమేనామధేయమితినిష్ణాతైః - గృహ్యపరిశి
ష్టేపిజనన్దాదశరాత్రేప్ర్యుష్టేతతరాత్రేసంవత్సరేవానామకరణంప్ర్యుష్టేతీతే - జ్యోతి
ర్నిబంధేగర్గః॥అమాసంక్రాంతివిష్యాదాప్రాప్తకాలేపినాచరేత్ ॥ శ్రీధరః॥ మిత్రాది
త్యమఘోత్తరాశతభిషక్సాస్త్వీధనిష్ఠాచ్యుతప్రాజేశాశ్విశశాంకపాష్ణాదినకృత్పుష్యే
షురాశౌస్థిరే । ఛిద్రాంపంచదశీంవిహాయనవమింశుద్ధేషుమేధార్గవజ్ఞాచార్యామృత
పాదభాగదివసేనామానికర్యాచ్ఛిశోః॥ మనుః॥శర్కారంతంబ్రాహ్మణస్యస్యాద్వర్కా
తంక్షుత్రియస్యతు । వైశ్యస్యధనసంయుక్తంశూద్రస్యప్రేవ్యసంయుతమ్ ॥ మద
నరత్నేనారదీయే ॥ సూతకాంతేనామకర్మవిధేయంస్వకులోచితమ్ । నామపూర్వం
తుమాసస్యమంగళంనుసమాక్షయైః ॥ తత్రైవగార్గ్యః ॥ మాసనామగురోర్నామద
ద్యాద్బాలస్యవైపితా ॥ స్మృతిసంగ్రహే ॥ కృష్ణానంతోచ్యుతశ్చక్రీవైకుంఠాధజ
నార్దనః । ఉపేంద్రోయజ్ఞపురుషోవాసుదేవస్తథాహరిః ॥ యోగీశఃపుండరీకాక్షో
మాసనామాన్యనుక్రమాత్ ॥ అత్రమార్గశీర్వాదిశైవిత్రాదిర్వాక్రమణితి మదనర
త్నే ॥ తస్మాసనామప్రథమందద్యాత్సంబుధ్యచైవహి । దేవాలయగజాశ్వానాంవృ
క్షాణాంవాపికుపయోః ॥ సర్వాపణానాం పణ్యానాంచిహ్నిర్ధంయోషీతాన్య
ణామ్ । కావ్యానాంచకవీనాంచపశ్వాదీనాంచసర్వశః । రాజప్రాసాదవాస్తూనాం
నామకర్మవిశిష్టతే- నాక్షత్రమపినామకార్యం-అభివాదనీయంచసమీక్షేన॥తస్మా
తాపితరావిద్యాతామోపనయనాదిత్యాశ్వలాయనోక్తేః - కులదేవతానక్షత్రసంబ
ద్ధంపితానామకుర్యాదితి-మదనరత్నేశంఖోక్తేః - తచ్చనక్షత్రపాదాక్షరాద్యాక్షరం
కుర్యాదిత్యుక్తంపరిశిష్టే ॥ తదక్షరాదికంనామయస్మిన్ద్విష్టేయదాక్షరమితి - నుద
ర్శనభాష్యేతు ॥ రోరేమమృజ్యేచిషువృద్ధిరాదాతాత్పేచవాంత్య శ్రవణాశ్వయు
క్షు । శేషేషునార్యోక్తపరస్వరోంత్యస్సాస్త్వోద్దీర్ఘస్సవి సగ్గణ్యః ॥ ఇత్యుక్తం
తాత్పేతి ప్రాప్తపదేత్యత్రాదా తాత్పరేచవృద్ధిఃప్రాప్తపాదణితి -అంత్యమపభరణీశ
బ్దః శ్రుతాపుక్తః-తత్రశ్రవణాదాచవాదివృద్ధి- అపభరణఃఅపభరణిత్యాది మదనర
త్నేవసిన్ధిః ॥ జన్మాహేద్వాదశాహేవాదశాహేవావిశేషతః । ఉత్తరారేవతీహస్త
మూలపుష్యాస్సవారుణాః ॥ శ్రవణాదితిమైత్రంచస్వాతీమృగశిరస్తథా । ప్రాజాప
త్యంధనిష్ఠాచప్రశస్తానామకర్మణి- అధదోలారోహః - పారిజాతేబృహస్పతిః ॥
దోలారోహస్తకర్తృవ్యాదశమేద్వాదశేపివా । షోడశేదివసేవాపిద్వావింశేదివసేపి
వా ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ కరత్రయేవైష్ణవరేవతీవ్యదితిద్వయేవాశ్విసకధు)వేషు॥ కు
ర్యాచ్ఛిశూనాన్యపతేశ్చతద్వదాందోశనంవైనుఖినోభవంతి ॥ తత్రైవ ॥ ఆందో
శాశయనేపుంసోద్వాదశోదివసశ్శుభః॥త్రయోదశస్తకన్యాయాననక్షత్రవిచారణా॥

అన్యస్మిన్దినసేచేత్సన్యత్తిర్యగాన్యేప్రశస్యతే—అథదుష్కపాసం - సృసింహః॥ ఏకత్రిం
శద్దినేచైవపయశ్శంభేనపాయయేత్ । అన్నప్రాశననక్షత్రేదివసాదయరాత్రిషు—
అథకర్ణవేధః - మదనరత్నేవసింహకీధరా ॥ మాసేషష్ఠేనస్తమేవాప్తమేవావేధ్యా
కర్ణద్వాదశేషాడశేహి ॥ మధ్యేనామ్నూపూర్వాభాగేనరాత్రౌనక్షత్రం ద్వేద్యేతిధి
వర్జయిత్వా ॥ అత్రబన్ధమాసావర్జ్యః జ్యోతిర్నిబంధగర్గః ॥ మాసేషష్ఠేనస్తమేవా
ప్యస్తమేమాసివత్సరే । కర్ణవేధంప్రశంసంతిపుష్ట్యాయుశ్శ్రీవివృద్ధయే ॥ మదనరత్నే
ప్రథమేనస్తమేమాసిఅప్తచేదశమేధవా । ద్వాదశేచతథాకుర్యాత్కర్ణవేధంశుభా
వహమ్ ॥ హేమాద్రావ్యాసః ॥ కార్తికేషాషమాసేవాచైత్రేవాఫాల్గునేపివా ।
కర్ణవేధంప్రశంసంతిశుక్లపక్షేశుభాదినే ॥ శ్రీధరః ॥ హానిహయకరచిత్రాశామ్యసౌ
జ్ఞోత్రారాద్యాదితిననుషుఘటాసింహవర్జ్యేసులగ్నే । శశిగురుబుధకావ్యానాందినే
పర్వరిక్తారహితతిథిషుశుద్ధేనైధనేకర్ణవేధః ॥ మదనరత్నేబృహస్పతిః ॥ ద్వితీయాదశ
మిషష్ఠీనస్తూచిత్రయోదశే । ద్వాదశీం చమిశస్తాతృతీయాకర్ణవేధనే ॥ సౌ
వర్ణిరాజపుత్రస్యరాజతీవిప్రవైశ్యయోః । శూద్రస్యచాయసీసూచీమధ్యమాష్టాం
గుళాత్మికా ॥ హేమాద్రాదేవలః - కర్ణరంధ్రేరవేచ్ఛాయానవిశేదగ్రజన్మనఃతందృ
ష్టావిలయంయాంతిపుణ్యభూశ్చపురాతనాః ॥ శంఖః ॥ అంగుష్ఠమాత్రసుషిరౌక
ణానభవతోయది । తస్మైశ్రాద్ధంనదాతవ్యందత్తంచేదాసురంభవేత్—అథతాం
బూలభక్షణం - చండేశ్వరః ॥ సార్థమాసద్వయేదద్వాతాంబూలంప్రథమంశిశోః
కర్పూరాదికసంమిశ్రంవిలాసాయహితాయచ ॥ మూలార్కచిత్రకరతిస్యహారీంద్ర
భేషుసౌష్ఠేతథామృగశిరోదితివాసవేషు । అక్లేందుజీవభృగుబాధనవాసరేషు తాం
బూలభక్షణవిధిర్బునిభిః ప్రదిప్తః—అథనిమ్మమణం - జ్యోతిర్నిబంధే ॥ తృ
తీయేవాచతుర్థేనామాసినిమ్మమణంభవేత్ ॥ యమః ॥ తతస్తృతీయేకర్తవ్యం
మాసిసూర్యస్యదర్శనమ్ । చతుర్థేమాసికర్తవ్యంశిశోశ్చంద్రస్యదర్శనమ్ ॥ అత్ర ॥
సూర్యేందోవ్యఃకర్మణీయేచతయోశ్రాద్ధంనవిద్యతేఇతిఛండోగపరిశిష్టాత్ - ఛండో
గానాంనిమ్మమణేవృద్ధిశ్రాద్ధంనాస్తీతికల్పతరుః - వ్యాసః ॥ మైత్రేపుష్కపునర్వ
సుప్రథమభేషాష్టేనుకూలేవిధాహస్తేచైవసురేశ్వరేచమృగభేతారాసుశస్తాసుచ । కు
ర్యాన్నిమ్మమణంశిశోర్బుధగుళాశుక్రేవిక్రేతిఘోకన్యాకుంభతులామృగాదిభవనే
సౌమ్యగ్రహలోకితే ॥ మదనరత్నే ॥ అన్నప్రాశనకాలేవాకుర్యాన్నిమ్మమణక్రి
యామ్ ॥ విష్ణుధర్మే ॥ దిగీశానాందినేతత్రతథాచంద్రార్కయోర్ద్విజః ॥ పూజనం
నాసుదేనస్య గగనస్యచకారయేత్ । బహిర్నిష్కాశయేద్దేహచ్ఛంఖపుణ్యాహని
స్సవ్యైః ॥ చంద్రార్కయోర్దిగీశాన్లాందిశాంచగగనస్యచ ! నిక్షేపార్థమిమందద్వి

తేమేరక్షంతుసర్వదా ॥ అప్రమత్తంప్రమత్తంవాదివా గాత్రచుధాపివా । రక్షంతు
 సతతంసర్వేదేవాశ్చక్రపురోగమాః ॥ మాధవీయేమూర్కండేయః । అగ్రతోఽగ్రప్రవి
 స్యస్యశిల్పధాండానిసర్వశః । శస్త్రాణిచైవవస్త్రాణితతఃపశ్యేత్తులతణమ్ ॥ ప్రథమం
 యస్సస్పృశేద్బాలస్తతోఽధాంఠంస్వయంతదా । జీవికాతస్యబాలస్యతేనైవతుభవి
 ష్యతీతి ॥ అథాపవేశనంప్రయోగపారిజాతేపాద్యేవిష్ణుధర్మేచపంచమేచతథామా
 సిభూమాతముపవేశయేత్ । తత్రసర్వేగ్రహఃశస్త్రాభామ్యాప్యత్రవిశేషతః ॥ ఉత్తరా
 త్రితయంసామ్యంపుష్యర్క్షంశక్రదైవతమ్ । ప్రాజాపత్యంచహస్తశ్చశస్త్రమాశ్వినమి
 త్రభమ్ । వారాహంపూజయేద్దేవంపుథివించతథాద్విజః । రక్షేనంపసుధేదేవిసదా
 సర్వగతింశుభే ॥ ఆయుఃప్రమాణంసకలంవిక్షిప్స్వహృదిపియే । అచిరాదాయుష
 స్త్వస్యయేకేచిత్పరిపంథినః ॥ జీవితారోగ్యవిత్తేషునిర్దహస్వాచిరణతాః । వశే
 న్యాశేషభూతానాంమాతాత్వమసికామధుక్ ॥ అజరాచాప్రమేయాచసర్వభూతన
 మస్మృతా । చరాచరాణాంభూతానాంప్రతిష్ఠానావ్యయాహ్యసి ॥ కుమారంపా
 హిమాతస్తస్వంబ్రహ్మతదనుమన్యతామ్—అథాన్నప్రాశనం - పారిజాతేనారదః ॥
 జన్మతోమాసిషష్ఠ్యాస్తోరేణాన్నాశనంపరమ్ । తదథావేష్టమేమాసిసవమే
 దశమేపివా ॥ ద్వాదశేవాపికుర్వీతప్రథమాన్నాశనంపరమ్ । సంవత్సరేవాసంపూ
 జ్ఞేకేచిదిచ్ఛంతిపండితాః ॥ మదనరత్నేలాగాక్షిః ॥ షష్ఠేన్నప్రాశనంజాతేషుదం
 తేషువాగ్ధతి ॥ శంఖః ॥ సంవత్సరేన్నప్రాశనమర్థసంవత్సరేవేతి- జ్యోతిర్నిబంధేనా
 రదః ॥ షష్ఠేవాప్యష్టమేమాసిపుంసాంస్త్రీణాంతుపంచమే । సప్తమేమాసివాకార్యం
 సవాన్నప్రాశనంశుభమ్ ॥ రిక్తాంధినక్షయంసందాంద్వాదశీమృమిమమామ్ ।
 త్యక్త్వాన్యతిథయఃప్రాక్తాస్సితజీవజ్ఞవాసరాః ॥ చంద్రవారంప్రశంసంతిక్ష్ణేచాం
 త్యతికంవినా ॥ శ్రీధరః ॥ ఆదిత్యతిష్యవసుసౌమ్యకరానిలాశ్వీచిత్రాజవిష్ణువరుణో
 త్తరపౌష్ణమిత్రాః । బాలాన్నభోజనవిధౌదశమేవిశుద్ధేచిద్రాంవిహాయనవహింతిధ
 యశ్శుభాస్సుయః ॥ వసిష్ఠః ॥ బాలాన్నభుక్తోవ్రతంబంధనేచరాజాభిషేకేఖలుజన్మ
 ధిన్జ్యమ్ ॥ శుభంత్యనిష్టంసతతంవివాహేసీమంతయాత్రాదిషుమంగళేషు ॥ మా
 ర్కండేయవిష్ణుధర్మయోః ॥ బ్రహ్మణంశంకరంవిష్ణుంచంద్రాఝాచదిగీశ్వరాః ।
 భువందిశశ్చసంపూజ్యహుత్వావహ్నతథాచరుమ్ ॥ దేవతాపురతస్తస్యధాత్ర్య
 త్సంగగతస్యచ । అలంకృతస్యదాతవ్యమన్నంపాత్రేనకాంచనమ్ ॥ మధ్యావ్యదధి
 సంయుక్తంప్రాశయేత్పాయసంతువేతి—అథాబ్రహ్మర్షిః-వ్యవహారనిర్ణయే ॥ నవాం
 బరధరోభూత్వాపూజయేచ్ఛచిరాయుషమ్ ॥ మార్కండేయంసరోభక్త్యాపూజయె
 త్ప్రియతస్తథా ॥ తతోద్గిహ్నాయుషంవ్యాసంరామంద్రాశింకృపంబలిమ్ । ప్రహ్లాదం

చహనూమంతవిభీషణమధార్చయేత్ || స్వనక్షత్రంజన్మతిథింప్రాప్యసంపూజయే
 న్నరః | వక్త్రీంచదధిభక్తైనవర్షైవర్షపునఃపునః || తిథితత్త్వేపతన్నామభిస్తిలఘా
 మౌప్యక్తః - ఆదిత్యపురాణే || సర్వైశ్చజన్మదివసేన్నాతైర్మంగళవారిభిః | గురు
 దేవాగ్నివిప్రాశ్చపూజనీయాః ప్రయత్నతః | స్వనక్షత్రంచపితకౌతికాదేవప్రజాపతి |
 ప్రతిసంవత్సరంయత్నాత్కర్తవ్యశ్చమఘాత్సవః || కృత్యంచితామణౌ || గుడదు
 గ్ధతిలాస్తద్యాద్ధస్తేగ్రంథౌచబంధయేత్ | గుగ్గులుంనింబసిద్ధార్థదూర్వాగోరోచనాది
 కమ్ || సంపూజ్యభానువిఘ్నేశౌమహర్షింప్రార్థయేదిదమ్ | చిరంజీవీయథాత్వంభో
 భవిష్యామితథామునే || రూపవాన్విత్తవాంశ్చైవశ్రియాయుక్తశ్చసర్వదా | మా
 ర్కంఙ్డేయనమస్తేస్తుసప్తకల్పాంతజీవన || ఆయురారోగ్యసిద్ధ్యర్థంప్రసీదభగవన్ము
 నే | చిరంజీవీయథాత్వంతుముసీనాంప్రవరద్విజ || కురుష్వమునిశార్దులతథామాం
 చిరజీవినమ్ | మార్కంఙ్డేయమహాభాగసప్తకల్పాంతజీవన || ఆయురారోగ్యసిద్ధ్య
 ర్థమస్మాకంవరదోభవ | సతిలంగుడసంమిశ్రమంజల్పర్థమితంఽయః || మార్కంఙ్డేయా
 ద్వరంలభ్యాపిబామ్యాయుర్వివృద్ధయెతి || పయఃపిబేత్ - తిథితత్త్వేస్కాండే || ఖం
 ఙనంసఖకేశానాంమైథునాధ్వాగమాతథా || ఆమిషంకలహంహింసాంసంవృత్త్యావివ
 వర్జయేత్ || తత్త్రైవదీపికాయాం || కృతాంతకుజయోర్వారేయస్యధిన్నతిజర్భవేత్ |
 అస్పృశ్యయోగసంప్రాప్తావిఘ్నస్తస్యపదేపదే || కృతాంతఃశనిః || తస్యసర్వాషధి
 సన్నంగురుదేవాగ్నిపూజనమ్ || వృద్ధమనుః || మృతేజన్మనిసంక్రాంతౌశ్రాద్ధేజ
 న్మదినేతథా | అస్పృశ్యస్పర్శనేచైవసన్నయాదుష్టవారిణా || అత్రజన్మతిథిరాద
 యిక్రీగాహ్య || యుగాద్యావర్షవృద్ధిశ్చసప్తమీపార్వతీప్రియా || రవేరుదయమీ
 శుంతేనతత్రధియుగ్మతేతి || కృత్యతత్త్వార్ణవేవచనాత్ విశేషోమత్కృత శూద్ర
 ధర్మేజ్ఞేయః - అధకటినూత్రం - ప్రయోగపారిజాతే బ్రాహ్మే | ప్రతిసంవత్సరాంత
 ర్నైవక్ష్యన్మాణాంవిధింపరమ్ | దత్తాగోభూహిరణ్యాదితథాస్వర్ణాదినిర్మితమ్ || బద్ధీ
 యాత్కటినూత్రంచవాసస్సంగృహ్యనూతనమ్ | దూర్వాంకురైరథాజ్యేనచరుణా
 వాపినాకినమ్ || ఆయుష్యఘామంకృత్వాచతర్పయేత్పితృదేవతాః - అధచా
 లం - ప్రయోగపారిజాతేమధ్గురుశిష్యః || జాతాధికారాజ్ఞానితృతీయేబైతుచాల
 కమ్ | ఆద్యేబైకుర్వతేకేచిత్పంచమేబైద్వితీయకే || ఉపనీత్యాసమేవేతివికల్పాకు
 లధర్మతః || బృహస్పతిః || తృతీయేబైశిశోగర్భాజ్జన్మతోవావిశేషతః || పంచమేస
 ప్తమేవాపిస్త్రీయాఃపుంసోపివాసమమ్ || తత్త్రైవనారదః || జన్మతస్తుతృతీయేబైశ్రేష్ఠమి
 చ్ఛంపిపండితాః | పంచమేసప్తమేవాపి జన్మతోమధ్యమంభవేత్ || అధమం
 గర్భతస్సాస్త్రిస్తునవమైకాదశేపివేతి || పారిజాతేబృహస్పతిః || ఉత్తరాయణగేనూ

ర్యేవిశేషాత్సామ్యగోళకే । శుక్లపక్షే శుభంప్రోక్తంకృష్ణపక్షే శుభేతరత్ ॥ అశు
 భాంత్యత్రిధాగస్యైత్యుష్ణపక్షేత్రిధాకృతే ॥ తత్రైవవసిష్ఠః ॥ ద్విత్రిపంచమసప్త
 మ్యామేకాదశ్యాం తత్రైవచ । దశమ్యాంచత్రయోదశ్యాం కార్యంక్షౌరంవిజాన
 తా ॥ నృసింహీయే ॥ షష్ఠ్యష్టమీచతుర్థీచ నవమీచచతుర్దశీ । ద్వాదశీదర్శపూ
 ణ్ణేద్వే ప్రదిపచ్చైవనిందితాః ॥ వసిష్ఠః ॥ రవేరంగారకస్యైవ సూర్యపుత్రస్వచైవ
 హి । నిందితాదిసంహితౌరేశేషాః కార్యకరాఃస్మృతాః । జ్యోతిర్నిబంధేబృహస్ప
 తిః ॥ పాపగ్రహణాంనారాదా విప్రాణాంశుభదంరవౌ । క్షత్రియాణాంక్షమానూ
 నౌ విట్సాద్రాణాంశనాశుభమ్ ॥ హస్తాశ్వివిష్ణుపౌష్ణశ్చ శ్రవిష్ఠాదిత్యపు
 ష్యభమ్ । సామ్యచిత్రేణవక్షారే ఉత్తమానవతారకాః॥త్రీణ్యుత్తరాణివాయవ్యం
 రోహిణీవారుణంతథా । క్షౌరేషణ్మధ్యమాః ప్రోక్తాశేషాద్వాదశగర్హితాః ॥ నిధ
 నేజన్మనక్షత్రేనాశేచంద్రమేష్టమే । విపత్కరేవధేక్షౌరం ప్రత్యరేచవివర్ణయేత్ ॥
 అథలగ్నశుద్ధిరన్యేచయోగా జ్యోతిర్విధ్యోజ్ఞేయాః । అన్యేచవిశేషాః శ్మశ్రుకర్మ
 నిర్ణయేనక్ష్యంతే - ఏతచ్చశిశోర్మాతరి గర్భిణ్యాంనకార్యం - తదాహజ్యోతిర్నిబం
 ధే మదనరత్నే చవృద్ధగార్గ్యః ॥ పుత్రచూడాకృతౌమాతా యదిసాగర్భిణీభవేత్ ॥
 శస్త్రేణమృత్యుమాప్నోతి తస్తాక్షౌరంవివర్ణయేత్ ॥ అస్యాపవాదమాహ తత్రైవ
 నారదః ॥ సూనోర్మాతరిగర్భిణ్యాం చూడాకర్మనకారయేత్ । పంచాబ్దాత్ప్రేగ
 ధోర్ధ్వంతు గర్భిణ్యామపికారయేత్ ॥ యదిగర్భవివత్తిస్సన్యచ్ఛిశోర్వామరణంయ
 ది । సహజాపసీత్యాకుర్యాచ్చేత్తదాదోషోనవిద్యతే ॥ బృహస్పతిః ॥ గర్భిణ్యాం
 మాతరిశిశోః క్షౌరకర్మనకారయేత్ । వ్రతాభిషేకేష్యేవంస్యాత్కాలోపేదవ్రతే
 ష్యపి ॥ అభిషేకస్సమావర్తనం - గర్భిణ్యామపిపంచమమాసవర్యంతం నదోషఇ
 త్యుక్తం ముహూర్తదీపికాయాంగగ్రేణ ॥ పంచమమాసాదూర్ధ్వం మాతుర్గర్భస్య
 జాయతేమృత్యుః-ఇతి-మదనరత్నే బృహస్పతిః ॥ పుత్రచూడాకృతౌ మాతాగర్భ
 ãయదివాభవేత్ । విషద్యతేగురుస్తత్ర దంపతీశిశురబ్దతః॥ గర్భేమాతుఃకుమారస్య
 నకుర్యాచ్చలకర్మతు । పంచమాసాదధఃకుర్యా దతఃకూర్ధ్వంనకారయేత్ ॥ గర్గః॥
 జ్వరస్యోత్పాదనంయస్య లగ్నంతస్యనకారయేత్ । దోషనిర్ణయనాత్పశ్యా తస్య
 ఘోధర్మంసమాచరేత్ । లగ్నమితిమంగళో పలక్షణంజ్యోతిగర్గః ॥ వివాహాత్ప
 వయజ్ఞేషు మాతాయదిరజస్వలా । తదాసమృత్యుమాప్నోతి పంచమందివసంవిना॥
 వసిష్ఠః ॥ యస్యమాంగళికంకార్యం తస్యమాతారజస్వలా॥ అర్ధంతదేవ - తత్రైవ
 బృహస్పతిః ॥ ప్రాప్తమభ్యుదయశ్రాద్ధం పుత్రసంసౌరకర్మణి । పక్షిరజస్వలా
 చేత్సన్య నకుర్యాత్తత్ప్రతాతదా ॥ పితృతికర్తృమాత్రోపలక్షణం - సంతకు

వాక్యసారేణ క్తం || అలాభేనుముహూర్తస్య రజోదోషేహ్యుపస్థితే || శ్రియంసం
 పూజ్యవిధి వత్తతోమంగళమాచరేత్ || ఏతచ్ఛమండనోత్తరంనకార్యం || నమం
 డనామృషి-సిముండనంచ గోత్రైకతాయాయది నాబ్ధభేదఃఇతి మదనరత్నేనసి
 ష్టోక్తేః - తత్రైవకాత్యాయనః || కులేఋతుత్రయాదర్వా బృండనాన్నతుముండ
 నమ్ || ప్రవేశానిర్గమోనేష్టోన కుర్యాన్మంగళత్రయమ్ || తథావృద్ధమనుః || ఏక
 మాతృజయోరేకవత్సరేపురుషస్త్రియోః | నసమానక్రియాంకుర్యా న్మాతృభేదే
 విధీయతే || ఆశౌచేతుసంగ్రహే || సంకటేనమనుప్రాప్తే సూతకేనముపాగతే |
 కూష్మాండిభిర్ఘృతంహుత్వా గాంచదద్యాత్పయస్విసీమ్ || చూడోపనయనోద్వా
 హప్రతిష్ఠాదికమాచరేదిత్-ఇతి||జ్యోతిర్నిబంధే||షష్ఠే బ్రహ్మేశ్వరవివాహాద్వేతతైవ
 చ | అంతర్వత్సాంచవజాయాయాం నేవ్యతేముండనంక్వచిత్ || అన్యోపివిశేషో
 వివాహప్రకరణేవత్వతే - దీపికాయాం || సచూడాజన్మభాగ్నేయదారుణేషుశనా
 కుజే | ప్రతిపద్భద్రరిక్తాసు విద్యారంభస్తుపంచమే || ప్రయోగరత్నే || మద్యేశిర
 సిచూడాస్యా ద్వాసిష్ఠానాంతుదక్షిణే | ఉభయోఃపార్శ్వయోరత్రి కశ్యపానాంశి
 ఖామతా || మాధవీయేష్యేవం ఆపస్తంబస్తాహ || తూష్ణీంకేశాన్విసీయయధషి-
 శిఖానిదధాతియధషి-ప్రవరసంఖ్యయాతా సాంమధ్యశిఖా వజ్రముపనయనేవ
 పనంకార్యం ప్రతిదిశంప్రవపతీ త్యుపనయనేతేనై ప్రాక్తేః || రిక్తోవాపహోనవిహితో
 యన్ముండ స్తస్మైతదపిదానం యచ్ఛిఘ్నేతిశ్చుతేః || విశిఖోప్యవవీతశ్చ యత్కరోతిన
 తత్కృతమితినిషేధాచ్చ - సత్రేతువచనాత్పశిఖంపవసమితి నుదర్శనభాష్యేఉ
 క్తం - యత్తుకుమారా విశిఖాఇవేతిలింగం తచ్ఛందోగపరం - అపరాక్లేమదన
 రత్నే చటాగాఢీ||దక్షిణతఃకముంజావసిష్ఠా నాముభయతో త్రికశ్యపానాం ముండా
 భృగవఃపంచచూడాఅంగిరసోవాజిమేకేమంగళార్థంశిఖినోన్యేయధాకులధర్మంవా
 ఇతి కముంజా శిఖావాజిః కేశపజ్జిః - స్మృతిదర్పణే|| ఏకాశిఖాదక్షిణతోవసిష్ఠగో
 త్రస్యపంచాంగిరసో భృగోస్తు | నైకాశిఖాకశ్యపగోత్రజానాం శిఖోభయత్రాపి
 యధాకులంచ || ఏతచ్ఛూద్రాతిరిక్తవిషయం || శూద్రస్యానియతాః కేశవేశాఇతి
 వసిష్ఠోక్తేః - యత్తుపాద్మే || నశిఖినోపవీతీస్యాన్నోచ్చరే త్సంస్కృతాంగిరం-ఇతి
 శూద్రముపక్రమ్యోక్తం - తదసచ్ఛూద్రస్యేతికేచిత్ - వికల్పయదిత్యుక్తం -
 అతఏవహారితః || స్త్రీశూద్రాతుశిఖాంఛిత్వా క్రోధాద్వైరాగ్యతోపివా | ప్రా
 జాపత్యంప్రకుర్యాతాం నిష్క్రూతిర్నాన్యధాభవేత్ || ఏతత్పరిగ్రహపత్యే అత్రదేశ
 భేదావద్వ్యవస్థేతిదిక్ - జ్యోతిర్నిబంధే || నమోదోత్తరదేశేతు సింహస్థేదేవమం
 త్రి|| శుభకర్మనకుర్వీత నిషేధోనాస్తిదక్షిణే || అత్రభాజనే ప్రాయశ్చిత్తము

క్తం. పరాశరమాధవీయే॥నివృత్తైచూడహూమేతు ప్రాజ్ఞామకరణాత్తథా ॥
 చరేత్సాంతపనంభుక్త్వా జాతకర్మణిదైవహి ॥ అతోన్యేషుతుసంస్కారే మాప
 వాసేనశుభ్యతి ॥ ఏతేసంస్కారాః స్త్రీణామమంత్రకాః కార్యాః - హూమస్తు
 సమంత్రక ఇతి ప్రయోగపారిజాతే- ఆశ్వలాయనోపి ॥ హూమకృత్యంతపుంవ
 త్సృత్ స్త్రీణాంచూడాకృతావపి-ఇతి॥మను ర్తపి-అమంత్రికాతుకార్యేయం స్త్రీణా
 మావృదశేషతః-ఇతి హూమోష్యమంత్రకర్తవ్యేకే-సంస్కారాః స్త్రీణామహూ
 మకాస్తూష్ణిం స్యురితిస్మృత్యర్థసారేహూమోనేతివృత్తికృత్-అధవిద్యారంభః-
 మదనరత్నేనృసింహః ॥ అక్షరస్వీకృతింకుర్యాత్ప్రపంచమహాయనై । ఉత్త
 రాయణగేనూర్యే కుంభమాసంవివర్జయేత్ ॥ దీపికాయాం ॥ వర్షేషర్జన్యకేకాలే
 షష్ఠీంరిక్తాంశనింకుజమ్ । అనధ్యాయాన్విసానత్వా దేవంగ్రంథకృతంగురుమ్ ॥ శ్రీ
 ధరః ॥ హస్తాదిత్యసమీరిమిత్ర పురజిత్వేష్టాశ్విచిత్రాచ్యుతేష్టారాశ్శ్యంశేదిసోద
 యాదిరహితే రాశౌస్థిరేచోభయ । పక్షేపూర్ణనిశాకరే ప్రతిపదంరిక్తాంవిహాయా
 ష్టమింషష్ఠీ మప్తమశుద్ధభాజభవనేప్రాక్తాక్షరస్వీకృతిః ॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥పూజ
 యిత్యాహరింలక్ష్మీంతథాదేవీం సరస్వతీమ్ । స్వవేదంనూత్రకారాం శ్చస్వాంవి
 ద్యాంచవిశేషతః ॥ ఏతేషామేవదేవానాం నామాన్నతుజుహుయాద్భుతమ్ ॥ ద
 ష్ఠీణాభిర్ద్విజేంద్రాణాం కర్తవ్యంచాత్రపూజనమితి - అధధనుర్విద్యా - దీపికా
 యాం ॥ అదితిగురుయమార్కుస్వాతి చిత్రాగ్నిపితృధ్రువహరివసుమాలేష్విందు
 భాగాంత్యభేషు । శనిశశిబుధవారేవిష్ణు బోధేపిపాపేను సమయతిథియోగే చాప
 విద్యాప్రదానమ్ ॥ అథానుషసీతస్య విశేషః - గౌతమః ॥ ప్రాగుపనయనాత్కా
 మచారవాదభృత్ ఇతి - భక్షణంలశునాదేరపీతిహరదత్తః - అపరాక్లేవృద్ధశా
 తాతపః ॥ శిశోరభ్యుత్పణంప్రాక్తం బాలస్యాచమనంస్మృతమ్ । రజస్వలాదిసంస్క
 ర్ణే స్నానమేవకుమారకే । ప్రాకృష్ణాకరణాద్బాలః ప్రాగన్నప్రాశనాచ్ఛిశుః । కు
 మారకస్తువిజ్ఞేయో యావత్తమాంజనిబంధనమ్ ॥ ఆపస్తంబోపి అన్నప్రాశనాత్ప్ర
 యతోభవత్యా సంవత్సరాదిత్యేకే ఇతి - గౌతమోపి ॥ సతదుపస్పర్శనాదా శౌ
 చంతస్యానుపసీతస్య చండాలాదిస్పృష్టస్యాపి స్పర్శాన్నస్నానం - ఇదంచషష్టవ
 ర్నాత్ప్రాక్ ఊర్ధ్వంతు స్నానంభవత్యేవ ॥ బాలస్యపంచమాద్వపాద్రక్షార్థంశౌచ
 మాచరేదితిస్మృతేః - కామచారాదికేప్యేవం । ఊనై కాదశవర్షస్య పంచవర్షాత్ప
 రస్యచ । చరేద్దురుస్సుహృత్వైవ ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ అతోబాలతరస్యా
 స్య నాపరాధోనపాతకమితి స్మృతేరితిహరదత్తః - స్మృత్యర్థసారేప్యేవం - అథో
 పనయనం - ఆశ్వలాయనః ॥ గర్భాప్తమేష్టమేవాబై పంచమేసప్తమేపివా । ద్వి

జత్వంప్రాపుయాద్వి ప్రోవఃక్షేత్వేకాదశేన్మపః ॥ మనుః ॥ బ్రహ్మవర్చసకామ
 స్యకార్యం ఏప్రస్యపంచమే । రాజ్ఞోబలాధినష్టపేవైశ్యస్యాథార్థినోప్రమే ॥
 విష్ణుః॥ షష్ఠేతుధనకామస్య విద్యాకామస్యసప్తమే । అప్తమేసర్వకామస్య నవమే
 కాంతిమిచ్ఛతః ॥ ఆపస్తంబః ॥ గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయాత బహువచ
 నంగర్భ షష్టగర్భసప్తమయోః ప్రాప్త్యధఃమితి నుదర్శనభాష్యే - కేచిత్తువిప్ర
 స్య షష్టంనమన్యంతే - ఆపస్తంబః ॥ అధకామ్యానిసప్తమే బ్రహ్మవర్చసకామమ
 న్నమ ఆయుష్కామం నవమేతేజస్కామందశమేన్నాద్య కామమేకాదశఇంద్రియ
 కామం ద్వాదశేషశుకామముపనయేత్ - గౌణకాలమాహమనుః ॥ ఆషోడశాద్బ్రా
 హ్మణస్యసావిత్రి నాతివత్తే । ఆద్వావింశాక్షత్రబంధోరా చతుర్వింశతేర్విశః-
 జ్యోతిర్నిబంధే ॥ అగ్రజాబాహుజావైశ్యా స్సాన్వనధేహుర్ధ్వమబ్జగః - అకృతోప
 నయాస్సర్వే వృషలాపవతేన్మృతాః ॥ గర్గః ॥ విప్రంవసంతేషీతిపనిదాఘేవైశ్యం
 ఘనాంతేవ్రతినందిదధ్యాత్ । మాఘాదిషుక్లాంతిక పంచమాసాస్సాధారణావా సక
 లద్విజానామ్ ॥ హేమాద్రాజ్యోతిషే ॥ మాఘాదిషుచమాసేషు మాంజీపంచసు
 శస్యతే ॥ కాలాదర్చేవృద్ధగాగ్ధ్యః ॥ మాఘాదిమాసషక్రేతు మేఘులాబంధనం
 మతమ్ । చూడాకరణమన్నంచ శ్రావణాదావివజయేత్ । మైత్రేయసూత్రేపివ
 సంతో గ్రీష్మశరదిత్యృతపౌవణానుపూర్వేణ మాఘాదిషణ్మాసావా సర్వవ
 ర్ణానామేతదుదగయనమనయోర్వికల్ప ఇతి - అత్రేదంతత్వం నాత్రవసంతే
 నోత్తరాయణస్యసంకోచః- శ్రాద్ధేదర్శస్యాపరాహ్ణావిధినై వాధానేవసంతాడేః కృ
 త్తికాదినేనసాయం ప్రాతర్విధినాయావజ్జీవవిధేరివయక్తః - ఆద్యయోః పరస్పర
 వ్యభిచారాన్నియమః - అంత్యేనిమిత్రేసాంగకమోక్షకైఃకాలాపేక్షా - ఇహతూత్త
 రాయణం వినావసంతస్యా భావాన్ననియమః - ననానిమిత్రత్వంనచైకం వృణీత
 ఇతి వదవయుత్యానువాదః - తద్వద్వాక్యభేదాపరిహారాత్ - ఉత్తరాయణవిధి
 వైయథ్యాత్వనుకల్పోయమితి మాఘులదిర్వేషాంపంచానాం ఏవంషట్పారిజాతేబృ
 హస్పతిః ॥ ఝషచాపకుశీరస్థాజీపౌఞ్య శుభగోచరః । అతిశోభనతాందద్యాద్వి
 వాహూపనయాదిషు ॥ వృత్తశతే ॥ నజన్మధిష్ఠ్యేనచజన్మమాసేన జన్మకాలీయ
 దినేవిదధ్యాత్ । జ్యేష్ఠేనమాసిప్రథమస్య సూనోస్తథాసుతాయా అపిమంగళాని॥
 రాజమాతృండః ॥ జాతందినదూషయతే వసిష్ఠోహ్యష్టాచగ్గోని యతందశాత్రిః ।
 జాతస్యపక్షంకిలభాగురిశ్చశేషాః ప్రశస్తాః ఖలుజన్మమాసి ॥ జన్మమాసేతిథౌభేచ
 విపరీతదశేసతి । కార్యంమంగళమిత్యాహుర్గర్గభాగవశౌనకాః ॥ జన్మమాసనిషే
 ధేపిదినానిదశవర్ణయేత్ । ఆరభ్యజన్మదివసాచ్ఛుభాస్సుస్తిధయోపరే ॥ గ్రంథాం

తరే || ప్రతేజన్మాత్రిఖారిస్థో జీవోపీష్టోర్చనాత్సకృత్ | శుభోతికాలేతుర్యాప్తస్య
 యస్థోద్విగుణార్చనాత్ || శుద్ధిర్నైవగురోర్యస్య వర్షైస్తాప్తైష్టమేయది | చైత్రేమీ
 నగతేభానాతస్యోపనయనంశుభమ్ || జన్మభాద్రపక్షమేసింహేసీచేవా శత్రుభేగురౌ |
 మాంజీబంధశ్శుభః ప్రోక్షశ్చైత్రేమీనగతేరవౌ || నారదః || శాలస్యబలహీనో
 పిశాంత్యా జీవోబలప్రదః | యథోక్తవత్సరేకార్యమనుక్తేచోపనాయనమ్ || శాం
 తిశ్చాన్త్రగేవత్యతే - జ్యోతిర్నిబంధేనృసింహః || తృతీయాపంచమీషష్ఠీ ద్వితీయాచా
 పినస్తమీ | పక్షయోరుభయోశ్చైవ విశేషణసుపూజితాః || ధర్మకామాసితేప
 ష్టేకృష్ణేచప్రథమాతథా | శుక్లత్రయోదశీంకేచిదిచ్ఛంతిమునయస్తథా || టోడరానం
 దేవసింహః - నైమిత్తికమనధ్యాయంకృష్ణేచప్రతిపద్దినమ్ | మేఖలాబంధనేశస్తంచాలే
 వేదప్రతేష్టపి || ప్రశస్తాప్రతిపత్కృష్ణినపూర్వా పరసంయుతా || ఏతదతీతకాలస్యాత
 స్యనటోరుపనయనవిషయం || ప్రశస్తాప్రతిపత్కృష్ణేకదాచిచ్ఛుభగేవిధౌ | చంద్రేబ
 లయుతేలగ్నేవహానామపిలంఘనఇతివ్యాసోక్తేరిత్యాహుః - ఏవంసప్తమ్యపితస్యా
 గళగ్రహత్వోక్తేః - బృహస్పతిః | శుక్లపక్షశ్శుభః ప్రోక్షః కృష్ణశ్చాంత్యతికంవినా ||
 తథా || మిధునేసంస్థితేభానాజ్యేష్టమాసోనదోషకృత్ || మదనరత్నై నారదః ||
 వినతునావసంతేనాకృష్ణపక్షేగళగ్రహే | అపరాష్ణేచోపనీతః పునస్సంస్కారమ
 హాతి || అపరాష్ణాస్త్రేధావిభక్తదినతృతీయాంశఇత్యుక్తం - తత్రైవవసంతేగళ
 గ్రహానదోషాయేత్యధః - నారదః || కృష్ణపక్షేచతుర్థీచసప్తమ్యాదిదినత్ర
 యమ్ | త్రయోదశీచతుష్కంచఅష్టావేతేగళగ్రహః || వసిష్ఠః || పాపాంశకగతే
 చంద్రేఅరిసిచస్థితేపిచ | అనధ్యాయేచోపనీతః పునస్సంస్కారమహాతి || అనధ్యాయ
 స్యపూర్వేద్వస్తస్యచైవావరేహని | వ్రతబంధంవిసగ్గంచవిద్యారంభం నకా
 రయేత్ || రాజమాతృకండః || ఆరంభానంతరంయత్రప్రత్యారంభోనసిద్ధ్యతి | గ
 గాదిమునయస్సర్వేతమేవాహుగళగ్రహమ్ || జ్యోతిర్నిబంధే || అప్యకానుచ
 సర్వానుయుగమన్వంతరాదిషు | అనధ్యాయంప్రకుర్వీతతథాసోపపదాస్వపి || సోప
 పదాస్తుస్మృత్యధఃసారే || సితాజ్యేష్ఠేద్వితీయాచఆశ్వినేదశమీసితా | చతుర్థీ
 ద్వాదశీమాఘేపతాస్సోపపదాస్మృతాః | ఏవంప్రదోషదినంవజ్యం - ప్రదోష
 స్వరూపమాహగోభిలః || షష్ఠీచద్వాదశీచైవఅధరాత్రోననాడికా | ప్రదోషమి
 హకుర్వీతతృతీయాతూనయామికా || జ్యోతిర్నిబంధేవ్యాసః || యాచైత్రవైశాఖసి
 తాతృతీయామాఘస్యసప్తమ్యధఃఫాల్గునస్య | కృష్ణేతృతీయోపనయే ప్రశస్తాప్రో
 క్తా భరద్వాజమనీంద్రముఖ్యే || అత్రాపి కృష్ణప్రతిపత్ జ్ఞేయం - యత్పూర్వపాద్మా
 గ్యః || అనధ్యాయేప్రకుర్వీతయస్తునైమిత్తికోభవేత్ | సప్తమీమాఘశుక్లేతు

తృతీయాచాక్షుయాతథా ॥ బుధత్రయేందువారాశ్చశస్తానినతబంధనై-ఇతితత్త్వా
యశ్చిత్తాధోఽపనయనవిషయం ॥ స్వాధ్యాయవియుజోఽఘస్రాఃకృష్ణ ప్రతిపదాద
యః । ప్రాయశ్చిత్తనిమిత్తేతుమేఖలాబంధనేమతాఃఇతి ॥ తేనైవౌక్తేరితినిణా
యామృతకాలాదశ్చ - యద్యప్యధోపేతపూర్వస్యేత్యుక్త్వా - అనిరుక్తంపరిదా
సంకాలశ్చేత్యాశ్వలాయనేపునరుపనయనేకాలనియమ ఉక్తస్తథాపినిమిత్తాంతర
మేనసః - తదానీమకరణేతుపూర్వోక్తకాలోజ్ఞయః - ప్రతివేదముపనయనేకాలా
నియమఇతితుయుక్తం - గర్గః ॥ గ్రహేరవీందోర్వరవనిప్రకంపే కేతూద్గమోల్కాపత
నాదిదోషే । వ్రతేదశాహనివదంతితత్ జ్ఞాత్రుయోదశాహనివదంతికేచిత్ ॥ సంక
తుతుచండేశ్వరః ॥ దాహేదిశాంచైవధరాప్రకంపేన జ్రుప్రపాతేధవిదారణేచ । కేతౌ
తథోల్కాంశు కణప్రపాతేత్యహంనకుర్యాద్వృతమంగళాని ॥ తత్రైవ ॥ వేదనతో
పనయనేస్వాధ్యాయాధ్యయనేతథా ॥ నదోఽపయజుషాంసోపపదాస్వధ్యయనేపిచ ॥
హేమాద్రాజ్యోతిషే ॥ హస్తత్రయేపుష్యధనిష్ప్యయోశ్చ పౌష్ణాశ్విసౌమ్యాదివి
ష్ణుభేషు । శస్తేతిథాచంద్రబలేనయుక్తేకార్యాద్విజానాంప్రతబంధమోక్షే ॥ జ్యో
తిర్నిబంధేనారదః ॥ శ్రేష్ఠాన్యగ్రత్రయాంత్యేజ్యచంద్రాదివ్యుత్తరాణిచ । విష్ణుత్ర
యాశ్విమిత్రాబ్జయోనిభాన్యపనాయనే ॥ బృహస్పతిః ॥ త్రిషూత్తరేషురోహి
ణ్యాంహస్తేమైతేచవాసవే । త్వాష్ట్రేసౌమ్య పునర్వస్వోరుత్తమంహ్యుపనాయ
నమ్ ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ పూర్వాహస్తత్రయేసార్వశ్రుతిమూలేషుబహ్వృచామ్ ॥ య
జుషాంపౌష్ణమైత్రాగ్నాదిత్యపుష్యమృదుధ్రువైః ॥ సామగానాంహరీశార్కవసుపు
ష్యోత్తరాశ్విభైః । ధనిష్ఠాదితిమైత్రార్కేష్విందుపౌష్ఠేష్యధర్వణామ్ ॥ రాజమా
ర్తండస్తుగ్రాహ్మీన్యపునర్వసునిషేధతి । తారాచంద్రానుకూలేషుగ్రహభేషు
శుభేష్వపి । పునర్వసాకృతోవిప్రఃపునస్సంస్కారమర్హతి ॥ జ్యోతిర్నిబంధేనారదః ॥
సర్వేషాంజీవశుక్రజ్జ్వారాప్రోక్తానతేశుభాః । చంద్రాగ్నామధ్యమాజ్ఞేయాసా
మబాహుజయోఃకుజః ॥ శాఖాధిపతివారశ్చశాఖాధిపబలంతథా ॥ శాఖాధిపతిలగ్నం
చకుర్లభంత్రితయంప్రతే ॥ శాఖాధిపాశ్చరత్నసంగ్రహే ॥ ఋగధర్వసామయజుషామ
ధిపాగురుసౌమ్యభౌమసితాః । జీవసితోవిప్రాణాంక్షత్రస్యారోష్ణగూఢాశాంచంద్రఃఇతి
పారిజాతేబృహస్పతిః ॥ బహ్వృచానాంగురోర్వాచేయజుర్వేదజుషాంబుధే ॥ సా
మగానాంధరానూనోరధర్వవిదుషాంరవేః ॥ అత్రలగ్నశుభ్యాధిదైవజ్ఞేభ్యోజ్ఞేయం
విస్తరభయానోచ్యతే - లల్లః ॥ వ్రతేహ్నిపూర్వ సంధ్యాయాంవారిదోయదిగ
ర్జతి । తద్దినేస్యాదనధ్యాయోవ్రతంత్రవివర్జయేత్ । జ్యోతిర్నిబంధే ॥ నాందీశాద్ధం
కృతంచేత్సాన్విదనధ్యాయ స్వ్వకాలికః । తదోపనయసంకార్యంవేదారంభంనకార

యేత్ || ఏతద్భహ్మచారిక్తానాం తేహంతద్దినేవేదారంభాభావాత్ - అతస్మేషా
ముపయనంనభవత్యేవ - ఐతరేయోపనిషది || మృగాదిజ్యేష్ఠాంతంవర్షక్షతంవిని
వర్షాదాత్రిరాత్రమనధ్యాయఇతివేదభాష్యేఉక్తం - ఏతచ్ఛత్రాస్తవితనాయంస్త
నితేతుదివైవచరుంశ్రవయిత్యాసాయం సంధ్యోత్తరంహూమంకుర్యాత్ || నసం
ధ్యాగర్జితేకాలేనవృష్ట్యాత్పతతూషితే | బ్రహ్మాదనంపచేదగ్నాపకన్వంచేన్ననివర్త
తే || బ్రహ్మాదనంపచేదగ్నాపకన్వమన్నంనదుష్యతీతిసంగ్రహాక్షేరిప్రయోగర
త్నేభట్టచరణాః-అత్రశాంతిరప్యక్తాన్యసింహప్రసాదే || బ్రహ్మాదనవిధేఃపూర్వంప్ర
దోషేగర్జితంయది | తదావిఘ్నకరంజ్ఞేయంవటోరధ్యయనస్యతత్ || తస్యశాంతిప్రకా
రంతువక్ష్యేశాస్త్రానిసారతః || ప్రధానంపాయసంసాజ్యంద్రవ్యంశాంతియజ్ఞాభవేత్ ||
సూక్తంబృహస్పతేర్విద్యాస్వరేత్పిజ్ఞావివృద్ధయే | గాయత్రీచైవమంత్రస్సాన్యత్పి
యశ్చిత్తంతుసర్పిషా || ధేనుంసవత్సకాంద్యద్యాదాచార్యాయపయస్విసీమ్ | బ్రా
హ్మణాన్భజయేత్పశ్చాత్తతోబ్రహ్మాదనంచరేత్ || ఉపనయనేచాధికారిఃమా
ధవీయేన్యద్ధమనునోక్తాః | పితాపితామహాభాతాజ్ఞాతయోగోత్రజాగ్రజాః | ఉపా
యనేధికారీస్సాన్యత్పూర్వాభావేపరఃపరః || ప్రయోగరత్నే || పితైఃపూపనయేత్పుత్రంతద
భావేపితృపితా | తదభావేపితృభ్రాతృతదభావేతుసోదరః || పితేతివిప్రపరంతు
త్రియాదేః తేహంపురోహితపవ - ఉపనయనస్యదృష్టార్థత్వాత్ - తేహంచాధ్యాప
నేనధికారాత్ - అత్రపితృవ్యస్యజ్యేష్ఠభ్రాతృభావేధికారః || అసంస్కృతాస్తు
సంస్కార్యాభ్యాత్పృథిః పూర్వసంస్కృతైరితియాజ్ఞవల్క్యక్తేః - తేనేదమవి
భక్తపరం పూర్వంతు విభక్తపరంమాతూరజాదోషేతుప్రాగుక్తం - అథ
పండమూతాదీనాంవిశేషః - ప్రయోగపారిజాతేబ్రాహ్మే || బ్రాహ్మణ్యాంబ్రా
హ్మణాజ్ఞాతోబ్రాహ్మణస్సఇతిశ్రుతిః | తస్మాచ్ఛపండబధిరకుబ్జవామనపంగుషు ||
జడగద్గదరోగార్త శుష్కాంగవికలాంగిషు | మత్తోన్మత్తేషు మూకేషుశయనస్థేని
రింద్రియే || ధ్వస్తపంధ్వేషుచైతేషు సంస్కారాస్సన్యర్హాచితమ్ | మత్తో
న్మత్తేనసంస్కార్యా వితికేచిత్పిచక్షుతే || కర్మస్వసధికారాచ్ఛ పాతిత్యంనా
స్త్యైతయోః | తదపత్యంచసంస్కార్యమపరేత్వాహురన్యథా || సంస్కారమంత్ర
హోమాదీన్కరోత్యాచార్యపవతు | ఉపనేయాంశ్చవిధినదాచార్యస్యసమీపతః ||
ఆనీయాగ్నిసమీపంవాసావిత్రీంస్పృశ్యవాజపేత్ | కన్యాస్త్రీకరణాదన్యత్సర్వంవి
ప్రేణకారయేత్ || ఏవమేవద్విజైర్హతేసంస్కార్యాకుం డగోళకాఇతిస్మృత్యర్థసా
రేష్యేవం - కుండగోళకయోస్సంస్కార్యత్వంశ్రాద్ధేనిషేధశ్చక్షేత్రజపుత్రవిషయః
అన్యస్యవిన్నాస్వేషవిధిఃస్మృతఇతివచనాత్ - అబ్రాహ్మణ్యేనోపనయనాద్యప్రా

ప్రేరిత్యపరాధ్మః - ఉపనయనంచకుమారంభోజయిత్యాకార్యంప్రాగేవై సంతదహ
 ర్భోజయద్ధృతి - మదనపారిజాతేగోభిలోక్తేః - గాయత్ర్యుపదేశశ్చోత్తరతోగ్నేః
 కార్యః - ఉత్తరేణాగ్నిముపవిశతఃప్రాజ్ఞుఖలచార్యఃప్రత్యఙ్ముఖితరోధీహిభోఇతి
 శాంఖాయననూత్రోక్తేః - యద్యపికాత్యాయనేనాధాస్మైసావిశ్రీమన్వాహం
 త్తరతోగ్నేఃప్రత్యఙ్ముఖాయేతుక్వాదక్షిణతస్త్రితతసీనాయవై కే ఇతివికల్పఉక్తః
 స్తథాపికాతీయానామేవసః - బహ్వచానాంతూత్తరపవవేదై క్యాత్ భిక్షాయాం
 విశేషమాహకాత్యాయనః || మాతరమేవాగ్రేభిక్షేత - పరాశరమాధవీయే ||
 మాతరంవాస్వసారంవామాతుర్వాభగినినిజామ్ | భిక్షేతభిక్షాంప్రధమంయాచై
 నంనవిమానయేత్ || అధసంస్కారలోపేశౌనకః || ఆరభ్యాధానమాచౌలాత్కా
 లేతీతేతుకర్మణామ్| వ్యాహృత్యాగ్నింతుసంస్కృత్యహుత్వా కర్మయథాక్రమమ్||
 ఏతేష్వేకేకలోపేతుపాదకృచ్ఛ్చింసమాచరేత్ | చూడాయామర్థకృచ్ఛ్చింస్యాదాప
 దిత్వేవమూరితమ్ || అనాపదితుసర్వత్రద్విగుణంద్విగుణంచరేత్ || పారిజాతేకాత్యాయ
 నః || టుప్తైకర్మణిసర్వత్రప్రాయశ్చిత్తంవిధీయతే | ప్రాయశ్చిత్తైకతేపశ్చా
 ణ్లుప్తంకర్మసమాచరేత్ || స్మృత్యర్థసారేచైవంకారికాయాంతు || ప్రాయశ్చిత్తే
 కృతేతీతంలుప్తంకర్మకృతాకృతమిత్యుక్తః- ప్రాయశ్చిత్తేకృతేపశ్చాదతీతమపికర్మ
 వై| కార్యమిత్యేకఆచార్యానేత్యస్యేతువిపశ్చితఃఇతి- త్రికాండమండనేతు|| కాలాతీతే
 షుకార్యేషుప్రాప్తవత్స్వపరేషుచ | కాలాతీతానికృత్యైవవిదధ్యాదుత్తరాణితు ||
 తత్రసర్వేషాంతంత్రేణనాందీశ్రాద్ధంకుర్యాత్ - దేశకాలకర్తృక్యాత్ || గణశఃక్రి
 యమాణౌనాంమాతృణాంపూజనంసకృత్ | సకృదేవభవేచ్ఛార్ధమాదానపుధ
 గాదిష్వితిఛందోగపరిశిష్టాత్ || ఏతద్బహూనామపత్యానాయుగపత్సంస్కారకరణ
 విషయమితిబోధదేవః - అతీతసంస్కారాణాంయుగపత్కరణఇత్యన్యే-తత్రాపిచౌల
 స్యాపసీత్యాసహేతిపక్షేఉపసీతదిన ఏవానుష్ఠానంసపూర్వదిసేసహత్వస్యదివపైశ్య
 సన్నికృష్టతరత్వాత్ - పృథ్వాచారోప్యేవం - ఉపసీతదినేమధ్యాహ్నసంధ్యామా
 హపారిజాతేజైమినిః || యావద్భూషణాపదేశస్తుతావత్సంధ్యాదికంచన | తతో
 మధ్యాహ్నసంధ్యాదిసర్వంకర్మసమాచరేదితి || బ్రహ్మగాయత్రీయత్తువచనం || ఉ
 పాయనేతుకర్తవ్యంసాయం సంధ్యేఉపాసనమ్ | ఆరభేద్బ్రహ్మయజ్ఞంతుమధ్యా
 హ్నేతుపరేహసీతతచ్ఛాంతరవిషయమితిపారిజాతః - వికల్పఇతియుక్తంపశ్చామః
 ఉపనయనాగ్నిస్త్రిరాత్రంధార్యః త్ర్యహమేతమగ్నింధారయంతీత్యాపస్తంబోక్తేః-
 బాధాయననూత్రేతుసదా ధారణమప్యుక్తం ఉపనయనాదిరగ్నిస్తమా పాసనమి
 త్యాచక్షతే పాణిగ్రహణాదిత్యేకేనిత్యాధార్యోనుగతోనిర్మంధ్యఇతి - ఇదంజాతార

ఃకే అన్యధామగధనాసంభవాత్ - బ్రహ్మయజ్ఞవిశేషమాహ - తత్రైవైమిది ॥
అనువాకృతవేదస్యకథాప్రాబ్రహ్మయజ్ఞః । వేదస్థానేతుసావిత్రిగృహ్యతేతత్స
మాయతగతియేమాంతర్దిగ ఏనవేదారంభస్తేమాంసేదమితిదిక్ - అధబ్రహ్మచారిధ
ర్మా - యాజ్ఞవల్క్య ॥ మధుమాంసాంజనోచ్ఛ్విశుక్తస్త్రీప్రాణిహింసనమ్ ।
దాన్య రాలోకనాన్వీలఃపివాదాదివజ్రణేత్ ॥ మను ॥ అధ్యంగమంజనంచాన్వో
రుపానచ్చత్రధారణమ్ ॥ వజ్రణేదేదితిప్రకృతం-పారిజ తేకామే ॥ నాదర్శంచైవ
వీక్షేతనాచాద్యంతథావశమ్ । శురూచ్ఛ్విప్రంభేషజాధాంప్రయుంజితనకామత ॥
ఏతన్నిషిద్ధమధ్యాదివిషయం - అన్యస్యగురూచ్ఛ్విప్రస్యస్వదాప్రాప్తే । సచేద్వాన్య
థీయాతకామంగురూచ్ఛ్విప్రంభేషజాధాంసర్వం ప్రాశ్నియాదివిషయోక్తేః - జ్యేష్ఠ
బ్రాతురిత్యజ్ఞేయం ॥ పితృజ్యేష్ఠస్యవదాతుచిప్రంభాజ్యమిత్యావసంభోక్తే
గురుపుత్రేతుస్మృత్యంతరేకత్వం ॥ గురువగ్గురుపుత్రస్యాన్యదన్యత్రాచ్ఛ్విప్రభావనాత్ ॥
ప్రచేతా ॥ తాంబూలాభ్యంజనంచైవకౌస్యపాత్రేచభోజనమ్ । యతిశ్చబ్రహ్మ
చారిచవిధనాచవివజ్రణేత్ ॥ యమ ॥ మేఖలామజినందండమునవీతంచవిత్వశ ।
కౌపీనకటిసూత్రంచబ్రహ్మచారీతుధారుయేత్ ॥ అగ్నింధవంజ్ఞేత్కృచర్యామధ
శ్శయ్యాంగురోహితమ్ ॥ కుర్యాదితిశేష - మేఖలామాహాశ్వలాయన ॥ తేషాం
మేఖలామాంజీత్రాహ్మణ్యధనుర్జ్యాక్షత్రియన్యావీనైశ్వస్యగతిచకార్యః ॥ త్రివృత్తా
మేఖలాకార్యాత్రివారింస్యాత్సమాన్యతా । తద్గ్రంథయస్త్రయ కార్యాపంచవాస
స్తవాపున ॥ మను ॥ మాంషేత్రివృత్సమాశ్లేష్టోకార్యా విప్రస్యమేఖలా । త్రివృ
త్తాగ్రంథినైకైవ త్రిభిఃపంచభిరేవవా ॥ మాంజ్యవాతేతుకతవా కుశాశ్మంతకబ
ల్వనై ॥ అత్రప్రవరసంఖ్యానియమగతి వృద్ధా - అగ్నిదండా - మను ॥ గ్రాహ్మ
ణోబైల్వపాలాశౌక్షుత్రియోవటబాదిశౌ । ప్రైష్పరాదుంబానైశ్వీదండాన
హంంతిధర్మతః ॥ ఏషామబావేశాతమ ॥ యజ్ఞయోవాసశ్వేషాంమూర్ధలబాట
సాసాప్రవహాణగతి- అజినమాహాశ్వలాయన - అహతేనవాససాసంవీతమైశేయ
నవాఽజినేనగ్రాహ్మణంరారవేక్షత్రియమాజేనవైశ్వమితి-యద్యప్రైశ్వేయశబ్దే
నమృగీచర్మైరోచ్యతే - ఎన్యాధాశతిపాణినిస్సృతే ॥ విశేయమేన్యాశ్చమాంధ్య
మేణసైన్యణముశేత్రిష్వితిఅమరకౌశాచ్చ తదాపకృష్టరురుబస్తాన్యజనానీతిశంఖో
క్తే - సర్వేషాంవారాంపమితి గుమోక్తేశ్చమృగచమణ సహవికల్పోజ్ఞేయ -
వస్త్రాజినయోస్తువికల్ప - కార్వాసంవావికృతమితికౌతమోక్తై - అధయజ్ఞోపవీ
తం - మను ॥ కార్వాసముపవీతంన్యాద్విప్రస్యోర్ధ్వవృతంత్రివృత్ ॥ పారిజాతేదే
వలః ॥ కార్వాసయోమగోపాలకణబల్వతృణాదికమ్ । యథాసంభవతోధార్యముప
వీతంద్విజాతిభిః ॥ శుచాదేశేశుచిస్సూత్రంసంహతాంశుశిమూలకే । ఆపర్వప్రణ్డన
త్యాతత్త్రిగుశీకృత్యయత్నత ॥ అద్లింగకైస్త్రీభిస్సమ్యక్ప్రమాణోర్ధ్వవృతంత్రి
వృత్ ॥ అప్రదక్షిణమావృత్యసావిత్యాత్రిగుశీకృతమ్ ॥ తతప్రదక్షిణావర్తన
మంస్యాన్నపసూత్రకమ్ ॥ త్రికావేప్యదృగంబధ్వాబ్రహ్మవిష్ణ్వశ్విరాన్నమేత్ ॥ తన్న

వతంతుకార్యం॥ సావిత్రిత్రాత్రిగుణంకుర్యాన్నవసూత్రంతుతద్గువేదితితేనైవోక్తే -
 ఛందోగపరిశిష్టే ॥ త్రివృద్ధార్థవృతంకార్యంతంతుత్రయమధోవృతమ్ 'త్రివృతం
 చోపవీతంస్యాత్తస్యైకోగ్రంధిరివ్యతే॥ ఊర్ధ్వవృతందక్షిణంరమూర్ధ్వంకృత్వా
 పలితం - భృగుః॥ వామావర్తవళితం త్రిగుణంకృత్వా దక్షిణావర్తవళితంత్రిగు
 ణంకార్యం - సపకస్తంతురేవంత్రితంతుకమిత్యర్థః - కాత్యాయనః॥ పృథ్వీదేశే
 చనాధ్యాయంచధృతంయద్విందతేకటిమ్ । తద్ధార్యముపవీతంస్యాన్నాతిలంబంసచో
 చ్చిత్తమ్ ॥ వసిష్ఠః॥ నాభేరూర్ధ్వమనాయుష్యమధోనాభేస్తపఃక్షయః । తస్మాన్నా
 భిసమంకుర్యాదుపవీతంచపక్షణః॥ పారిజాతేదేవలః॥ ఉపవీతంవహోరేకంద్వేతథత
 రయోఃస్మృతేః॥ ఏకమేవయతీనాంస్యాదితిశాస్త్రస్యనిశ్చయః॥ సపవ॥ బహూ
 నివాయుష్కామస్య - తత్రమంత్రమాహసపవ॥ యజ్ఞోపవీతమితివా వ్యాహృత్యా
 వాపిధారయేత్ ॥ హేమాగ్రా॥ యజ్ఞోపవీతేద్వధాశ్యశ్రౌతేస్కారైచకర్మణి ।
 తృతీయముత్తరీయాధైవస్తాభావేతదివ్యతేదేవలః॥ సావిత్రిత్యాదశకృత్యోద్భిర్మంత్ర
 తాభిసదుక్షయేత్ । విచ్చిన్నంచాప్యధోయాతంభుక్త్వానిర్దితముత్సృజేత్ ॥మనుః॥
 మేఖిలామజనందండముపవీతంకమండలుమ్ । అప్పుప్రాస్యవినస్తానిగృహ్నితాన్యాని
 మంత్రతః॥ ఆత్మైశ్లోపేప్రాయశ్చిత్తం॥ మనుః॥ అకృత్వాభేక్ష్యచరణమసమిద్ధ్య
 చపానకమ్ ॥ అనాతురస్సప్తరాత్రమవక్షీర్ణివతంచరేత్ ॥ అమత్యాఅపదిత్యాగేతు
 యాజ్ఞవల్క్యః॥ భిక్షుగ్నికార్యేత్యక్త్వాతుసప్తరాత్రమనాతురః॥ కామావక్షీర్ణ
 త్యాభ్యాంజుహుయాదాహుతిద్వయమ్ ॥ ఉపస్థానంతతఃకుర్యాత్సమాసించంత్యసే
 నతు॥ మంత్రాస్తుమితాక్షరాయాంజ్ఞయాః - సకృత్లోపేతుఋగ్వీధానేమాసస్తో
 కేజపేన్మంత్రం శతసంఖ్యంశివాలయే । అగ్నికార్యంవినాభుక్తౌనపాపంబ్రహ్మచారి
 ణః॥ స్మృత్యర్థసారేతు॥ సంధ్యాగ్నికార్యలోపేన్నాత్వాస్త సహస్రంజపఃభిక్షు
 లోపెప్యతంలధ్యాసేద్విగుణంపునఃసంహారశ్చేత్యుక్తం - అపరార్కేసంవర్తః॥
 యస్సంధ్యాంచైవనోపాసేత్సాగ్నికార్యంయథావిధి । గాయత్ర్యప్రసహస్రంతుజపే
 త్సాత్వాసమాహితః॥ అగ్నికార్యంసంధ్యాద్వయేకార్యం॥ అగ్నికార్యంతతఃకు
 ర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపీతియాజ్ఞవల్క్యే॥ సాయమేవవా॥ సాయమేవవాగ్ని
 మింధీతేత్యేకేతితాగాక్షిణోక్తేః-పారిజాతేవృద్ధశాతాతపః॥ బ్రహ్మచారీతుయోశ్చీ
 యాన్మఘమాంసంతథైవచ॥ ప్రాజాపత్యంచరేత్కృచ్చింవ్రతశేషంసమాప్యయేత్॥
 ఋగ్వీధానే॥ తంవాధియాజపేన్మంత్రంలక్షంచైవశివాలయే । బ్రహ్మచారీస్వధ
 శ్చేషున్యూనంచేత్పుర్ణమేతితత్ ॥ ప్రీతంగేతుమనుః॥ అవక్షీర్ణతుకాణేనగర్భణేన
 చతుష్పథే । స్థాలీపాకవిధానేనయజేద్వైవిరృతినిశి॥ విస్తరస్తుమితాక్షరాదాజ్ఞే
 యః- ఉపవీతనాశేతుహారితః॥ మనోవ్రతపతీభిశ్చతస్రీఅజ్యాహుతీర్హత్యాపునఃప్రతి
 యాత్ - తత్రైవమరీచిః॥ బ్రహ్మసూత్రంవినాభుంక్తేవిణ్మూత్రే కురుతేథవా ।
 గాయత్ర్యప్రసహస్రేణప్రాణాయామేనశుద్ధతి॥ మనుః॥ భోఃశబ్దంకీర్తయేదంతే
 స్వస్యనామోబివాదనే । ఆయుష్మాన్భవసాక్ష్యుతివాచ్యోవిప్రోభివాదనే । అకా

రశ్మాన్యనామోఽంతేవాచ్యః పూర్వాక్షరఃపుతః ॥ శర్మన్నితినకారాత్ పూర్వఞ్చ
 త్యర్థః-అభివాదనప్రత్యభివాదావిశేషఃస్మృత్యర్థసారేపారిజాతాదౌజ్ఞేయః॥యమః ॥
 జ్యాయానపికనీయాంసంసంధ్యాయామభివాదయేత్ । వినాశివ్యంచపుత్రంచదౌ
 హిత్రిండుహితః పతిమ్—అధపునరుపనయనం - పారిజాతేశాతాతపః ॥ అశునం
 గృంజనంజగ్ధ్యాపలాండుంచతథాశునః । ఉప్రమానుషకేభాశ్వరాలభీక్షీరభాజ
 నాత్ ॥ ఉపాయనంపునఃకుర్యాత్ప్రకృచ్ఛించరెన్ముహురితి ॥ హేమాద్రావృద్ధ
 మనుః ॥ జీవన్మృదిసమాగచ్ఛేన్మృతకుంభేనిమజ్యచ । ఉద్భృత్యన్నపయిత్వాస్యజా
 తకర్మాదికారయేత్ ॥ తత్రైవపాద్యై ॥ ప్రెతశయ్యాప్రతిగ్రాహీపునస్సంస్కార
 మర్హతి॥చంద్రికాయాంజాధాయనః॥సింధుసౌవీరసౌరాష్ట్రాంస్తథాప్రత్యంతవాసినః॥
 అంగవంగకళింగాంధాకగత్వాసంస్కారమర్హతి॥ హేమాద్రావాయశ్చిత్తకాండే
 వృద్ధగాతమః ॥ ఖరముప్తించమహిషమనడ్వాహమజంతథా । బస్తమారుహ్యము
 ఖజః క్రోశేచాంద్రంవినిన్దిశేత్ ॥ మార్కండేయః ॥ ఖరమారుహ్యవిప్రస్తుయో
 జనంయదిగచ్ఛతి । తప్తకృచ్ఛిత్రయంప్రాక్తంశరీరస్యవిశోధనమ్ ॥ పునర్జన్మప్ర
 కుర్వీతఘృతగర్భవిధానతః ॥ మనరత్నేమితాక్షరాయాంచస్నానమాత్రముక్తం
 మనుః । అజ్ఞానాత్పాశ్వవిణ్మూత్రంసురాసంస్సృప్తమేవచ । పునస్సంస్కారమ
 ర్హంతిత్రయోవర్ణాద్విజాతయః ॥ మితాక్షరాయాంపరాశరః ॥ యఃప్రత్యపసితోవి
 ప్రఃప్రప్రజ్యతోవినిర్గతః॥ అనాశకనివృత్తశ్చగార్హస్థ్యంచేచ్ఛిక్రీర్షతి॥ సచరేత్త్రీణిక్వ
 చ్ఛాన్త్రీణిచాంద్రాయణానిచ । జాతకర్మాధిభిస్సర్వైస్సంస్కృతశ్శుద్ధిమాపున్న
 యాత్ ॥ జాధాయనసూత్రై ॥ అథోపనీతస్యవ్రతానిభవంతినాన్యస్యోచ్చిష్టం భుం
 జీతాన్యత్ర - పితృజ్యేష్ఠాభ్యాంసస్త్రియాసహభుం జీతమధుమాంసశ్రాద్ధసూత
 కాన్నానిదశాహసంధిసీక్షిరంఛత్రాకనిర్యాసావిలాపసంగణాన్నంగణికాన్నమిత్యై
 తెషుపునస్సంస్కారఃప్రతిషిద్ధదేశగమనమిత్యేకే - అధాప్యదాహరంతి ॥ సురా
 స్త్వసింధుసౌవీరమవంతీందక్షిణాపథమ్ । ఏతానిబ్రాహ్మణోగత్వా పునస్సంస్కార
 మర్హతి॥అధపునస్సంస్కారంవ్యాఖ్యాన్యామోదేవయజనప్రభృత్యాగ్నిముఖాత్కృ
 త్యా పాలాశీంసమిధమాజ్యేనాజ్ఞాన్వభ్యాధాయవాచయతిపునస్త్యాదిత్యారుద్రావ
 సవః+కామాస్సాన్వహేత్యధప్రత్యప్రాయశ్చిత్తేజుహూతియస్మత్కృతోమిందాభూ
 త్+పునరగ్నిశ్చక్షురాదాదితిద్వాభ్యామధపక్వాజ్జుహూతిసప్తతెలగ్నేసమిధస్సప్త
 జిహ్వస్సప్త+ఘృతేనస్వాహేత్యధాజ్యహుతీరుపజుహూతియేనదేవాఃపవిత్రేణ+
 ఇతితిస్మభిరనుచ్ఛందసంస్విప్తికృత్సృతిసిద్ధమాధేనువరదానాదథా పరమాపవరి
 దానాత్కృత్యాపాలాశీంసమిధమాధాయాధాప్రత్యప్రాయశ్చిత్తేజుహూత్యధవ్యా
 హృతిష్టుహూతిఅథాపరోబ్రాహ్మణవచనాదేనసావిత్ర్యా శతకృత్వోఘృతమభిమం
 త్ర్యప్రప్రశ్యకృతప్రాయశ్చిత్తౌభవతి-గురోర్వాప్యచ్ఛిష్టంభుంజీతాథాప్యదాహరంతి
 వచనందక్షిణాదానంమేఖిలాదండమజినభైక్ష్యచర్యావ్రతానిచనివర్తనైపునస్సంస్కా
 రకర్మణీతి-అశ్వలాయనగృహ్యేపి ॥ అథోపేతపూర్వస్యైత్యాదినాపునస్సంస్కార

ఉక్తః-తథాపిత్రాదివృత్తిరేకేణబ్రహ్మచారిణః ప్రతకర్మకరణేపునరుపనయసమిత్వప
రాగ్నాదయః-త్రిఫలీసేతౌ॥ కర్మనాశాజలస్పర్శాత్కరతోయావిలంఘనాత్॥ గండకీ
బాహుతరణాత్పునస్సంస్కారమన్వతి ॥ గౌడాస్తు ॥ కరతోయాజలస్పర్శాత్కర్మ
నాశావిలంఘనాదితిపరతి - తన్న, దానధర్మేషుకరతోయాన్నాసేప్రాశస్త్యక్తేః ॥
కరతోయేనదానీరేసరిచ్ఛేప్యేతివిశ్రుతేఆప్లావయసిపా రాణాంపాపంహరికరోద్భవే
ఇతి ॥ స్మృతిదర్పణచంద్రికాళిఖితస్నానమంత్రాచ్చ॥పరాశరః॥ ఆజనంమేఖలాదం
ఊర్జితేక్ష్యచర్యావతానిచ । నివర్తంతేద్విజాతీనాంపునస్సంస్కారకర్మః ॥ హరద
త్తస్తు ॥ యపకంవేదమధీత్యాన్యంవేదమధ్యతుమిచ్ఛతి, తస్యపునరుపనయంతేన
ప్రతివేదముపనయనంకర్తవ్యమిత్వాహ - అస్యేనైతస్సన్యంతే సర్వేభ్యోనైవేదే
భ్యస్సావిత్త్రనూచ్యతఇత్యాపస్తంబోక్తేః - తద్విధిఃకారికాయాం ॥ వేదాంతరమ
ధీత్యైవఋగ్వేదంయెత్వధీయతే । ఉపసీతిరియం తెషామలంకరణవర్జితా॥ యద్వైత
దుపసీతస్య ప్రాయశ్చిత్తంయదాభవేత్ । కృతాకృతంచవపసంమేధాజననమే
వచ ॥ మేధాజననసద్భావేప్రతచర్యాభవేదిహ । అనుప్రవచనీయశ్చేతదభావేద్వ
యంనహి ॥ పరిదానంనకార్యంస్యాన్నిమిత్తాసంతరంత్యిదమ్॥ పూర్వస్యావాచయేత్
స్థానేతత్సవితుర్వృణీమహేతి॥ యత్ప్రహారీతః॥ద్వివిధాః స్త్రీయః॥బ్రహ్మవాదిన్యస్సద్యో
భ్యశ్చ॥ తత్రబ్రహ్మవాదినీనాముపనయనమగ్నింధనంవేదాధ్యయనం స్వగృహేచభై
క్ష్యచర్యేతి॥ సద్యోవధూనాముపనయనంకృత్యావివాహఃకార్యఃఇతితద్యుగాంతరవి
షయం ॥ పురాకల్పేషునారీణామాంజీబంధనమిష్యతే । అధ్యాపనంచవేదానాంసా
విత్రివాచనంతథాఇతియమోక్తేః-అథానధ్యాయాః - పారిజాతేబృహస్పతిః ॥ ప్ర
తిపత్సుచతుర్దశ్యామష్టమ్యాంపర్వణోర్ద్వయోః । శోనధ్యాయేద్యశర్యర్యాం నా
ధీయీతకదాచన ॥ నారదః ॥ అయనేవిషువేచైవశయనేభోధనేహరేః । అనధ్యా
యస్తుకర్తవ్యోమన్వాదిషుయుగాదిషు ॥ నిర్ణయామృతే॥చాతుర్మాస్యద్వితీయాను
మన్వాదిషుయుగాదిషు । అనధ్యాయస్తుకర్తవ్యాయాచసోపపదాతిధిః ॥ గర్గః ॥
శుచాపూర్జేతపస్యేచయా ద్వితీయావిధుక్షయే । చాతుర్మాస్యద్వితీయాస్తాః ప్రవ
దంతిమనీషిణః ॥ స్మృత్యర్థనారేపి ॥ ఆషాఢీకార్దికీఫాల్గునీసమీపస్థద్వితియానుచ
ఇతి- మనుః ॥ ఉపాకర్మణీచోత్సగ్గేత్రిరాత్రంక్షుపణంస్మృతమ్ । అష్టకాసుత్వహా
రాత్రమృత్వంతానుచరాత్రివ్యితి॥ ఉత్సగ్గేతు॥మనూక్తపక్ష్యాణాహూరాత్రాభ్యాం
త్ర్యహస్యవికల్పఇతివిజ్ఞానేశ్వరః - అష్టకాశబైససప్తమ్యాదిత్రయంజ్ఞేయం - తి
స్సోష్టకాస్త్రీరాత్రమంత్యామేకేఇతిగౌతమోక్తేః - ఋత్వంతాస్త్వితిసారఋత్వం
తానుచాంద్రాంతస్యపర్వత్వేనైవనిషేధసిద్ధేఃఇతిసర్వజ్ఞనారాయణః - ఏతేనిత్యాః-
నైమిత్తికానప్యాహయాజ్ఞావల్క్యః॥ త్ర్యహంప్రతేవ్యనధ్యాయశ్చిప్యద్విగురుబం
ధుషు । ఉపాకర్మణీచోత్సగ్గేస్యశాఖాశ్రోత్రియేతథా ॥ సంధ్యాగర్జితనిర్హూతభూకం
పోల్కానిపాతనే । సమాప్యవేదంద్యునిశమారిణ్యకమధీత్యచ ॥పంచదశ్యాంచతు
ర్దశ్యామష్టమ్యూరాహుమూతకే । ఋతుసంధిషుభుక్త్వావ్రాజ్ఞికం ప్రతిగృ

హ్యచ ॥ పశుమండుకసకులశ్వాహిమార్జారమూషకైః । కృతేతేతేత్వహి
రాత్రం శక్రపాతేతథోచ్చయే ॥ గ్రహణేద్యునికోక్తావపి గ్రహాస్తేత్రహమి
త్యుక్తంప్రాక్ - స్మృత్యర్థసారేతు ॥ రాత్రోతుగ్రహేతిస్మిరాత్రిఃవిచిత్రహ
మిత్యుక్తం, ఋతుస్సౌరః, భుక్తేత్యుత్సవవిషయం - ఊర్ధ్వంభౌజనాదుత్సవేతి
గౌతమోక్తైః ॥ శ్రాద్ధికంమహాకోద్దిప్తభిన్నంతత్రత్యహమితిమనుః - స్మృత్యర్థ
సారేచైవం - యత్తు - పశ్వాద్యంతరామేత్రహముపవాసో విప్రవాసశ్చేతిగౌత
మోక్తం - తత్ప్రధమాధ్యయనేయాజ్ఞవల్క్యః ॥ శ్వక్రోష్ణగర్భభూకసామ
భాణార్చనిస్వనే! అమేధ్యశవశూద్రాంత్యశ్శశాసపతితాంతికే! దేశేషుచాశ్మనిచ
విద్యుత్ స్తనితసంప్లవే! భుక్త్యాద్ద్రవాణిరంభోంతరర్ధరాత్రేతిమాయతే ॥ పాంసు
ప్రవర్షేద్దిద్దాహేసంధ్యాసీహరభీతిషు । ధావతఃపూతిగంధేచశిష్టేచగృహమాగతే ॥
ఖరోష్ణియానహస్త్యశ్వనావృక్షగిరిలోహణే । సప్తత్రింశదనధ్యాయానేతాంస్తా
త్కాలికాన్విదుః ॥ భాణోవంశశ్శతతంతుర్ద్విజేతిహరదత్తః - అమేధ్యాస్సూతికా
దయః - స్తనితంగర్జః - వర్షాతోన్యత్రగర్జవృష్టివిద్యుతాం యశాగవద్యేఆకాలికః
వర్షానుతాత్కాలికఇతినారాయణః - సంధ్యాగర్జతుహారితః - సాయంసంధ్యాస్త్
నితేరాత్రిఃప్రాతస్సంధ్యాస్తనితేహారాత్రంరాత్రోవిద్యుత్యపరరాత్ర్యవధిః-విద్యు
తినక్తంచాపరాత్రాదితిగౌతమోక్తైః - తృతీయదినాంశోత్తరంతువిద్యుతినర్వ
రాత్రమిత్యాహసపవ - త్రిభాగాదిప్రవృత్తైసర్వమితి - అర్ధరాత్రేమధ్యయామద్వ
యమితి విజ్ఞానేశ్వరః - మధ్యందండచతుష్టయఇతినిర్ణయామృతే - మనుః ॥ నవి
వాదేన. కలహే నసేనాయాంససంగరే ॥ నభుక్తమాత్రేనాజ్ఞేనవమిత్యానమూత
కే ॥ రుధిరేచస్రతేగాత్రాచ్చస్త్రేణచపరిక్షతే ॥ కౌశ్యే ॥ శ్లేష్మాతకస్య ఛాయా
యాంశాల్మలేర్మధుకస్యచ । కదాచిదపినాధ్యయంకోవిదారకపిత్థయోః ॥ మనుః॥
శయానఃప్రాథపాదశ్చకృత్వాచైవావసన్థికామ్ । నాధియీతామిషంజగ్ద్వానూతే
కాన్నాద్యమేవచ ॥ ప్రాథపాదఃపాదోపరిపాదదాతా ఆసనారూఢపాదోవేతిహర
దత్తః - సోపపదాస్వప్నిపాగుక్తం - స్మృత్యర్థసారేత్రవణద్వాదశీమహాధరణ్యోః
ప్రేతద్వితీయాయాం రథసప్తమ్యామాకాశేశవదర్శనేచాహిారాత్రం - అసపిం
డేగుచామృతేత్రిరాత్రం - అచార్యేఉపాధ్యాయచపక్షిణీ - ఆచార్యభార్యాపుత్ర
శిష్యేష్వహిారాత్రం - అగ్న్యైతావేతేనగోవిప్రమృతేత్రిరాత్రం - అయవేద్విషు
వేచపక్షిణీఅకాలవృష్టాచ - ఆరణ్యమార్జారసర్పసకులపంచసఖాదేరంతరాగమృతే
త్రిరాత్రం - అరణ్యశ్వస్యగాలాదివాసరరజశాదాద్వాదశ రాత్రం ఖరవరాహో
ప్రచాండాలనూతికోదన్యాశవాదామాసం - గోగవయాజానాస్తికాదాత్రిమా
సం - శశమేషశ్వపాకాదాషణ్ణాసం - గజగండసారససింహవ్యాఘ్రమహాపాపి
కృతఘ్నాదావజ్జమనధ్యాయః శోభనదినేచావధ్యాయః - వివాహప్రతిష్ఠోద్వాప్త
నాదిష్వాసమాప్తే స్మగోత్రాణామనధ్యాయః ॥ ఉదయేస్తమయేవాపిముహూర్త
త్రయగామియత్ । తద్దివంతదహిారాత్రం. చావధ్యాయ విదోవిదుః ॥ కేచిద్దా

హుః క్వచిత్తే శేయావత్తద్దిననాడికాః । తావదేవత్వనధ్యాయానతన్నిశే దినాంత
 శే ॥ ప్రదోషంత్యాహప్రజాపతిః ॥ షష్ఠీచద్వాదశీచైవ అర్ధరాత్రో సనాడికా ॥ వ్రదో
 షేన త్యధియూతతృతీయా నవనాడికా ॥ నిర్ణయామృతేగర్గః ॥ రాత్రోయామత్ర
 యాదర్వాకృప్తయూనాత్రయాదశీ । ప్రదోషస్సతువిజ్ఞేయస్సర్వవిద్యావిగర్హితః ॥
 రాత్రోనవసునాడిషుచతుర్థీయదిదృశ్యతే । ప్రదోషస్సతువిజ్ఞేయస్సర్వవిద్యావిగర్హి
 తః ॥ కౌర్కే ॥ అసధ్యాయస్తునాం గేషు నేతిహాసపురాణయోః । నధర్మశాస్త్రేష్వన్య
 షుపర్వణ్యేతానివర్జయేత్ ॥ శౌనకః ॥ నిత్యేజపేచకామ్యేచక్రతేపారాయణేపిచ । నాస
 ధ్యాయోస్తివేదానాంగహణే గ్రాహణేస్సృప్తః ॥ ఇత్యనధ్యాయాః—అధమహా
 నామ్నూద్వివ్రతం - శ్రీధరః ॥ తిథిచక్షత్రవారాంశివక్తౌదయనిరీక్షణమ్ । చౌలవ
 త్సర్వమాఖ్యాతంసగోదానవ్రతేషుచ ॥ ఏషాంలోపేశౌనకః ॥ వ్రతానివిధినాకృ
 త్యాస్వశాఖాధ్యయనంచరేత్ । అకృత్యాభ్యస్యతేయససపాషీవిధిఘాతకః ॥ ప్రత్యే
 కంకృచ్ఛమేకైకంచరిత్యాజ్యహుతిశ్చతమ్ । హుత్వాచైవతుగాయత్ర్యాస్సాయా
 దిత్వాహశౌనకః ॥ స్మృత్యర్థసాశేతు ॥ త్రీషద్వైదశవాక్యచ్ఛాన్కృత్యా పున
 ర్వ్రతంచరేదిత్యుక్తం - అధనమీవర్తనంసురేశ్వరః ॥ భౌమధానుజయోర్వాచేన
 క్షత్రేచవ్రతోదితే । తారాచంద్రవిశుద్ధాచస్యాత్సమావర్తనక్రియా ॥ జౌధాయ
 నూనత్రేతు- రోహిణ్యాంతిష్యే ఉత్తరయోః ఫల్గునోన్యస్తేచిత్రాయామైంద్రేని
 శాఖాయాంవాసాన్యాదిత్యుక్తం - వసిష్ఠః ॥ స్నానం మధ్యాహ్నకాలేతుసహా
 రాయాంకారయెచ్చభమ్ । పూర్వాష్టోతదభావేతుకుర్యాత్సన్యధావిధి ॥
 సర్వఋతప్రైవినాహస్యతినూత్రాత్ - యథాదక్షిణాయనే వివాహస్తదాసమా
 వర్తనమిహితత్రైవ, అన్యథోదగయనేసమావర్తనే- అనాశ్రమీనతిష్ఠేతఇతివిరోధ
 స్సాన్యదిత్యుక్తంసురర్చనభాష్యే, ఏతచ్ఛ్రుబహ్మచారివ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తంకృ
 త్యాకార్యం - తదాహవాధాయనః ॥ శౌచసంధ్యాదిర్భుభిక్షాగ్నికార్యరాహిత్య
 కాపీనోపవీతమేఖలాదండాజినాభారణదివాస్వాపచ్ఛత్రపాదుకాసృగ్విధానాంగో
 ద్వర్తనానులేపనాం జనద్యూతనృత్యగీతవాద్యాభిరతో బ్రహ్మచారికృచ్ఛత్రయం
 చరేత్ మహావ్యాహృతిహోమంపాహిత్రయోదశేహూమంచకుర్యాత్ సమా
 వర్తనోత్తరం పూర్వమృతానాం త్రిరాత్రమాశౌచంకార్యం ॥ ఆదిష్ఠినోదకంకు
 ర్యాదావ్రతస్యసమాపనాత్ । సమాప్తేతూదకందత్వా త్రిరాత్రమశుచిర్భవేతి
 మనూక్తేః - ఆదిష్ఠీబ్రహ్మచారితివిజ్ఞానేశ్వరః- బ్రహ్మచర్యేయదికశ్చిన్న మృతస్త
 థాతిత్రిరాత్రమధ్యవివాహాకార్యోన్యధానేతిసిద్ధ్యతి - జననేతుసత్యపిత్రిత్రాత్రం
 తత్రాతికాంతాశౌచా భావాదుదకందత్యేతి వచనాచ్ఛేతి డిక్ - తత్రాపి విక
 ల్పః - షికర్షపిమృతేనైషాందోషోభవతికన్తిచిత్ । ఆశౌచంకర్మణోంతేన్యా
 త్త్రహంవా బ్రహ్మచారిణాం ఇతి ఛందోగపరిశిష్టాత్ - స్నాతకవ్రతాన్యాహ
 వ్యాసః, యజ్ఞోపవీతద్వివ్రతయంసాదకంచకమండలుమ్ । ఛత్రంచోష్ణీషమమలంపాదు
 కేచాప్యపానహా ॥ ఛాక్తేచకుండలేవేదకృత్తకేతనభిశ్చుచిః ॥ వేదోదర్భవట్యుదాహ

నుః॥ ఉపాసపశుచవాసశ్చదృతమన్వైర్నధారయేత్ । ఉపవీతమలంకారంస్రజంకర
 కమేవచ ॥ అన్యాయపిబహ్వృచగృహ్యత్యాదిభోగ్యజ్ఞేయాని - అధఃస్పృశికాబం
 ధః - జ్యోతిర్నిబాధేనారదః ॥ ఘరికాబంధనంవద్యోస్సృపాణాంప్రాకృరగ్రహాత్ ।
 వివాహాక్రేషుమాసేషుస్సప్తకే ॥ జీవేశుక్లేచభూపుతేచంద్రతారా
 బలాన్వితే । మాంజీబంధగ్న తిథిషుకుజవర్జితవాసరే ॥ సంగ్రహే ॥ శూద్రాణాంరా
 జపుత్రాణాంమాంజ్యధావేత్ప్రబంధనమ్ । మాంజీబంధోక్తతిథ్యాదాకార్యంభౌమ
 దినంవినా - అధవివాహః - యాజ్ఞవల్క్యః ॥ అవిప్లుతబ్రహ్మచర్యోలక్షణ్యాస్త్రీ
 యముద్వహేత్ । అనన్యపూర్వికాంకాంతామసపిండాంయవీయసీమ్ ॥ అరోగిణీం
 భ్రాతృమతీమసమానార్వాగోత్రజామ్ ॥ లక్షణ్యాం బాహ్యభ్యంతరబక్షణైర్బుక్తాం-
 బాహ్యనికాశీఖండాదాప్రసిద్ధాని - ఆంతరాణ్యాశ్వలాయనోక్తాన్యస్తా పిండాన్కృ
 త్వేత్యాదీని - మనుః ॥ అసపిండాచయామాతురసగోత్రాచయాపితుః । సాప్రశ
 స్తాద్విజాతీనాందారకర్మశిష్టేషునే । దత్రిమమాతుర్గృహీతాలసపిండాసగోత్రా
 తత్కులనివృత్తయేచకారాన్మాతురస గోత్రాదత్తస్య పితృర్జనకకులేపితురసగో
 సపిండత్వాన్నిషిద్ధేత్యన్యశ్చకారః - అసపిండాసాపిండ్యరహితాం - తచ్చైకశరీరా
 వయవాన్వయేనభవతి - ఏకస్యహిపితుర్కాతుర్వాశరీరస్యావయవాః - పుత్రపా
 త్రాదిషుసాక్షాత్పరం పరయావాశుక్లకోణితాదిరూపేణానుష్యాతాః - యద్యపిప
 త్నాన్యైఃపత్యాసహభ్రాతృపత్నీనాంచపరస్పరంవైతత్సంభవతి - తథాపిఆధారత్వే
 నైకశరీరావయవాన్వయోస్త్యేవ - అస్థిభిఃఅస్థినీతిమంత్రలింగాత్ - ఏకస్యహిపిత్వ
 శరీరస్యావయవాః పుత్రద్వారాతాస్వాహితా ఇతిమదనరత్నపారిజాతవిజ్ఞానేశ్వ
 రాదయఃవాచస్పతిశుద్ధివివేకశూలపాణ్యాది గౌడమైథిలాదయోప్యేవం । శ్రుతా
 వపి - ఏతత్పాట్కాశికంశరీరంత్రీణిపితృతస్త్రిణిమాతృతోస్థిస్నాయుమజ్జానఃపితృ
 తస్త్వజ్ఞాంసరుధిరాణిమాతతథితి - ప్రజామనుప్రజాయసథితిచ - చంద్రికాపరా
 ర్కమేధాతిథిమాధవాదయస్తు ఏకపిండధాక్రియాన్వయిత్వంసాపిండ్యం ॥
 లేపభాజశ్చతుర్థాద్యాఃపిత్రాద్యాపిండధాగినః ॥ పిండదస్సప్తమస్తేహంసాపిండ్యం
 సాప్తసౌరుషమితిమాతోన్యకేః - నచపితృవ్యాధిష్యేతన్నాస్థితీవాచ్యం - తత్కు
 ర్తృకశ్చాద్ధేదేవతైకేన్వసతత్సత్వాత్ - దేవదత్తకర్తృకశ్రాద్ధేహియేదేవతాభూ
 తాస్తేహం మధ్యయః కశ్చిదన్యకర్తృకశ్రాద్ధేనుప్రవిశతితేహంసాపిండ్యం - తద్భా
 ర్యాణామపిధర్తృకర్తృకశ్రాద్ధేసహాధికారిత్వేనతదన్వయాత్ ॥ ఏకత్వంసాగతా
 భర్తుః పిండేగోత్రేచనూతకేఇతిస్మృతేశ్చ - శ్రుతీనాంచవైరాగ్యార్థత్వాత్తస్య
 సాపిండ్యనిమిత్తత్వేమానాభావాత్ - నచమాతురాదిష్యేతన్నాస్థితీవాచ్యం -
 మాతామహారూపదైవతైక్యాత్, ననుగురుశిష్యాదేరపిశ్రాద్ధదేవతాత్వాత్సపిండ
 త్వంస్యాత్ - కింబహునా ॥ సర్వాభావేతుస్సృపతిఃకారయేత్తస్యరికతఇతిమార్కం
 డేయపురాణాద్రాజ్ఞాపిత్రాద్ధకర్తృత్వాత్సాపిండ్యప్రసంగః - సత్యం ॥ పంచమా
 త్నప్తమాదూర్ధ్వకంచూత్పతేః పితృతప్తభేతియాజ్ఞవల్క్యవచనేనమాతాపితృసం

బంధపవ తత్సత్వాత్ - ఊర్ధ్వసాపిండ్యనివర్తత ఇతి శేషః - ననుపంచమత్వా
 ద్యత్రనియమ్య తేనమాతృత ఇత్యాదివాక్యభేదాత్ - మైవం - మాతృకు లేపంచమ
 త్వస్యచిత్తుకు లేన స్తమత్వస్యచబోధనేతుల్యత్వాత్ - పౌరుషేయత్వాదదోష ఇతి
 చేత్ - తుల్యమన్యత్రాపి - అన్యకర్తృకేరాజ్యస్తత్పితౄణాంవాదేవతాత్వాభావా
 చ్చ - కించఅవయవాన్వయపక్షేయధాయోగరూఢ్యా పరిహారస్తథేహాపి తేనమాతృ
 కు లేపితృకు లేచైక పిండదానక్రియాన్వయిత్వంసాపిండమిత్యాహుః - తేనైకస్యపిత్రా
 దయత్వబుత్తాదయశ్చ పట్నసింహాభవంతి - అత్రకేచిదుభయతస్సాపిండ్యనివృత్తా
 వేషా ద్వాహనాన్యథేత్యాహుః - శుద్ధచింతామణివాచస్పతిమారిదత్తాదయ
 స్సుసగోత్రత్వవత్సా పిండ్యస్యసప్రతియోగికత్వేన సంయోగవదుభయనిరూప్య
 త్వాత్ - ఏకతోనివృత్తావన్యతోనివృత్తైరావశ్యకత్వా మూలపురుషమారభ్యాప్త
 మో వరోమూలపురుషమారభ్య ద్వితీయా తృతీయాదికాం కన్యాముద్వహేది
 త్యాహుః - శిష్టాస్తు - నవధూవరయోస్సృతస్సాపిండ్యంకింతు కూటస్థసంతతిత్వా
 త్తత్సాపిండ్యేనైవ - అతోష్టమవరంప్రతికన్యాయాఅసాపిండ్యేపికన్యాయాః కూట
 స్థేన సాపిండ్యాత్తత్సంతతిస్థత్వాద్వరస్తాన్ప్రతి సపిండపవేత్యవివాహః - సాపిండ్యాసా
 పిండ్యయోః ప్రతియోగిభేదేనావిరోధాదిత్యాహుః - ఇదమేవచయుక్తం - ఆశేచే
 ష్యేవంసాపిండ్యంజ్ఞేయం - యత్రతుమధ్యేవిచ్ఛన్నమపిసాపిండ్యంమండుకప్లుతివ
 త్పునరనువర్తతేయధాకూటస్థాత్పుంచమ్యాః కన్యయాః పుత్రోతత్రనివృత్తిః -
 తదపత్యయో స్తవనువృత్తిస్త్రాపిన సాపిండ్యా సాపిండ్యయోదోషః - సంబం
 ధిభేదాత్ తేనతత్రనవివాహః - అత్రకూటస్థమారభ్యగణనా కార్యా - తదుక్తం॥
 వధూవరస్యవాతాతఃకూటస్థాద్యదిసప్తమః । పంచమీచేత్తయోమాకతాతత్సా
 పిండ్యంనివర్తత ఇతి - కూటస్థోమూలపురుషః - విశ్వరూపనిబంధే ॥ ఏవముక్తప్ర
 కారణపితృబంధుషుసప్తమాత్ । ఊర్ధ్వమేవవివాహ్యత్వంపంచమాన్మాతృబం
 ధుతః ॥ సంశానోభిద్యతేయస్సాహూర్వజాదుభయత్రచ । తమాదాయగజేద్ధి
 మాకవరంయూనచ్చకన్యకామ్ ॥ స్మృతితత్త్వేనారదః ॥ ఆసప్తమాత్పుంచమా
 చ్చబంధుభ్యః పితృమాతృతః । అవివాహ్యసగోత్రాచనమానప్రవరాతథా॥ అత్ర
 బంధుభ్య ఇతిపంచమీనిదేశాత్ - పితృఃపితృష్యస్సప్రత్రాత్సప్తమీం, మాతృఃపితృ
 ష్యస్సప్రత్రాచ్ఛపంచమీమపితృజేత్ - ఏవమన్యబంధుషుజ్ఞేయం - తత్రాపిత్రిగో
 త్రాత్వయేర్వాగపివివాహంకుర్యాత్ వక్ష్యమాణవచనాత్ - త్రిగోత్రగణనాచ
 మాతామహగోత్రాపేక్షయా - సతుస్వాపేక్షయా అన్యథా పితృపితామహ దుహి
 దోహిత్రి పుత్రీపరిణేయాస్యాత్ - వధ్వాః మాతామహగోత్రాపేక్షయాతుత్రిగో
 త్రాంతర్గతేనవివాహప్రసంగ ఇతిసంబంధతత్వాదయోగాడగ్రంధాః - సంబంధవివేక
 శూలపాణిరహ్యహి - పంచమాత్సప్తమాచ్ఛార్వాగపిత్రిగోత్రాంతరితా వివాహ్య॥
 అసంబద్ధాభవేన్మాతృఃపిండ్యేనైవోదకేనవా । సావివాహ్యద్విజాతీనాం త్రిగోత్రాంత
 రితాచయా॥ ఇతి బృహస్పత్యుక్తేః॥ సన్నికషేపికతావ్యం త్రిగోత్రాత్పరతోయది॥

ఇతిదేవలోక్తేశ్చేతి - ఏతచ్ఛుదాక్షిణాత్యానమన్యంతే - యత్తుపస్థిః॥ పంచమీం
సప్తమీంచైవమాతృతఃపితృతస్తథాఇతి - యచ్ఛువిష్ణుపురాణం ॥ పంచమీంమా
తృపతౌచ్ఛపితృపతౌచ్ఛసప్తమీమ్ । గృహస్థఉద్వహేత్కన్యాన్యాయ్యై నవిధి
నాన్యపిఇతి ॥ తత్పంచమీంసప్తమీంలతీత్యేతి వ్యాఖ్యేయం ॥ పంచమేసప్తమే
చైవయేషాంవైవాహికీక్రియా । క్రియాపరాఅపిహితేపతితాశూద్రతాంగతాః॥ ఇత్య
పరార్కేమరీచివచనాత్ - హారలతాయాంశంఖలిఖతే ॥ సపిండతాతుసర్వేషాం
గోత్రతస్సప్తపారుషీ । పిండశ్చోదకదానంచ ఆశౌచంచతదానుగమ్ ॥ గోత్రంసం
తానం - ఆశౌచంతానభివ్యాప్యగచ్ఛతీత్యధః - శుద్ధవివేకేశుద్ధిచింతామణాచ
బ్రాహ్మే ॥ సర్వేషామేవపక్షానాంవిజ్ఞేయాసాప్తపారుషీ । సపిండతాతతఃపశ్చా
త్సమానోదకధర్మతా ॥ తతఃకాలవశాత్తత్రవిస్మృతౌనామగోత్రతః । సమానో
దకసంజ్ఞాతుతావన్మాత్రాపినశ్యతి ॥ సప్తాధ్వంశ్రయస్సోదకాస్తతోగోత్రజాః -
తత్రైవబ్రాహ్మే ॥ అవిభక్తధనాస్త్యేతేసపిండాః పరికీర్తితాః । తేనావిభక్తధనా
భావేవిభక్తః - సపిండోధనహరీనాన్యధేత్యధః - తేనవివాహేఆశౌచేధనగ్రహ
ణేచత్రిధాసాపిండ్యంసిద్ధం - యత్తుపంచమీంమాతృతఃపరిహరేత్సప్తమీంపితృత
స్త్రీన్యాతృతఃపంచపితృతౌవాఇతిపైసనిస్మృతౌత్రీనిత్యనుకల్ప ఇతిమాధవౌక్తేః॥
పంచమీంసప్తమీంచైవమాతృతఃపితృతస్తథా । దశభిఃపురుషేభ్యాతాచోత్త్ర
యాణాంమహాకులాత్ ॥ ఉద్వహేత్సప్తమాదూర్ధ్వంతదభావేతుసప్తమీమ్ । పంచ
మీంతదభావేతుపితృసత్సప్తయంవిధిః ॥ సప్తమీంచతథాపక్షీంపంచమీంచతథై
వచ । ఏవముద్వాహయేత్కన్యాన్యంనదోషశ్చాకటాయనః ॥ తృతీయాంవాచతు
ర్థింవాపక్షయోరుభయోరపి । వివాహయేన్మనుఃప్రాహపారాశర్యోంగిరాయమః ।
యస్తుదేశానురూపేణకులమార్గేణచోద్వహేత్ । నిత్యంసప్తవహార్యస్సాన్యద్వేదా
చైతత్ప్రదృశ్యతే । ఇతిచతుర్వింశతిమతాత్ ॥ చతుర్థిముద్వహేత్కన్యాంచతు
ర్థింపంచమోపివా । పరాశరమతేపక్షీంపంచమోనతు పంచమీంఇతిపరాశర్యోక్తే
శ్చానుకల్ప త్వేనాపది పంచమ్యాది పరిణయనంకార్యమితిప్రతీయతేలత్రహితదభా
వేఇతిస్పష్టమేవానుకల్పత్వముక్తం । తన్నయథాశ్రుతంజ్ఞేయం పూర్వోక్తమరీచి
వచోవిరోధాత్ - వస్తునివికల్పాసంభవాత్ - పంచమాత్సప్తమాద్ధీర్మాత్యఃక
న్యాముద్వహేద్విజః । గురుతత్ప్రీనవిజ్ఞేయస్సగోత్రాంచైవముద్వహేత్ఇతి విష్ణు
క్తేః । పరాశరస్యమూలాభావాచ్ఛ - తస్మాన్మదనపారిజాతాద్యుక్తదిశాదత్తక
సాపత్నసంబంధాద్యనుప్రవేశేబ్రాహ్మణాదీనాంక్షత్రియాదినపిండవిషయేవాపూ
ర్వోక్తాని నేయాని - నత్వనుకల్పఇతిభృమితవ్యం - యత్తుస్మృతిచంద్రికామాధ
వాదయఅహుః ॥ తృతీయేసంగచ్ఛావహౌ, చతుర్థేసంగచ్ఛావహౌ, ఇతిశతపథశ్రు
తేః - తృప్తాంజపూర్వాతులస్యేవయోషాభాగస్తైవైత్యప్యసేయావపామివ॥తిగచ్ఛే
నునౌజనినాదంపతీకఃఇతిచమంత్రవర్ణాత్ ॥ మాతృప్యస్ససృతాంకేచిత్పితృప్య
స్ససృతాంతథా । వివహంతిక్వచిద్దేశే సంకోచ్యాసినపిండతాం ఇతిశాతాతహః

క్రేశ్చమాతులకన్యోద్వాహఃకార్యః - యద్యపిపితృష్యసృకన్యోద్వాహోపిప్రా
 స్తస్తథాపి || అన్యర్గ్యంలోకవిద్విష్టంధమఃమప్యాచరేన్నతు ఇతినిషేధాద్వచనా
 నంతరేణతదుద్వాహస్యావిధానాచ్చనకార్యః - అయంతుదాక్షిణ్యశిష్టాచారా
 త్కార్యగతి - సచపూర్వోక్తశ్రుతీనామఘవాదమాత్రతా మానాంతరేణాసిద్ధా
 ఉపరిహితేవేభ్యో ధారయతీతివదను వాదానుపపత్త్యావిధికల్పనాత్ - యత్తుశా
 తాతపః || మాతులస్యసంతామూఢ్యామాతృగోత్రాంతతైఃచ | సమాసప్రవరాం
 వైవ త్యక్త్వాచాంద్రాయణంచరేత్ || యచ్ఛమనుః || ప్రైతృష్యసేయింభగిసిం
 స్యస్త్రియాంమాతురేవచ | మాతుశ్చభ్రాతృరాప్తస్యగత్వా చాంద్రాయణంచ
 రేత్ || ఎతాస్మిన్స్తభార్యాధేనోపయచ్ఛేతబుద్ధిమాన్ || యచ్ఛవ్యాసః|| మా
 తుస్సపిండాయత్యేన వర్జనీయాద్విజాతిభిఃఇతితద్గాంధర్వాది వివాహాభమాతృవి
 వయం - తత్రపితృగోత్రానివృత్తేః - అతఏవమూర్ఖండేయపురాణమ్ || గాంధ
 ర్వాదివివాహేషుపితృగోత్రేణధర్మవిత్ ఇతి- గ్రాహ్యుదివివాహేతుపరిణేయైవేతి-
 భట్టసోమేశ్వరోపితృతీయేధ్యాయేవాక్యపాదే మాతులకన్యోద్వాహముదాహృత్య
 స్మృతి విరోధేనాచార ప్రాప్తస్యా స్యవతికే బాధోక్తావపి పూర్వో
 క్తశ్రౌతలింగబలీయస్త్వాదస్య కర్తవ్యతామాహ - తదేతద్దత్తకస్యపాలకదత్రిమ
 మాతృసోదరకన్యావివయత్యేనాసవర్ణమాతులకన్యా వివయత్యేనయుగాంతరపర
 త్యే సచోపపన్నమపిఅవిచారితరమణీయం - యథాతథాస్తుతథాపికతాతావన్నిపి
 ధ్ధమేవగోత్రాన్మాతుస్సపిండాచ్చ వివాహాగోవధస్తథాఇత్యాదిపురాణాత్ -
 మాధవీయేజా ధాయనోష్యస్యనిందామాహ || పంచధావిప్రతిపత్తిర్దక్షిణతస్తథో
 త్తరతఃకర్ణా విక్రయోనుపేతేన స్త్రియాచసహభోజనం పర్యుషితభోజనంమా
 తులపితృష్యసృదుహితృపరిణయసమితి - అథోత్తరతనీధుపానాదికముక్త్వా ఇతర
 స్మిఇతరస్మిన్కర్వన్తుష్యతి-ఇతరఇతరస్మిన్నితిభట్టసోమేశ్వరేణాపిస్మృతివిరుద్ధానాం
 మాతులకన్యోద్వాహాదీనామస్మాద్వచనాదప్రామాణ్యమిత్యుక్తం-బృహస్పతిరపి||
 ఉదాహ్యతేదాక్షిణ్య త్యైర్మాతులస్యసంతాద్విజైః | మతస్యిదాశ్చనరాఃపూ
 ర్వేష్యభిచారరతాః స్త్రియః || ఉత్తరేమధ్యపాశ్చైవస్పృశ్యాన్వ్యాణాఃరజస్వలాఃఇ
 త్యనాచారత్వమాహ- అతఏవహేమాద్రామాత్యైకర్ణాటకాదీనాంతతాక్షిణ్యం
 శ్రాద్ధేనిషేధః - బోపదేవేనాపిలిఖతంబ్రాహ్మణం|| యత్రమాతులచోద్వాహీయత్ర
 వైవృషలీపతిః | శ్రాద్ధంనగచ్ఛేత్తద్విప్రాఃకృతంయచ్ఛనిరామిషంఇతి తస్మాన్మా
 తృతఃపంచ, పితృతఃసప్త, త్యక్తోద్వహేదితిసిద్ధం | సంబంధవివేకిసుమంతుః ||
 బ్రాహ్మణానామేకపిండస్వధానామాదశమాధర్మవిచ్ఛిత్తిర్భవతి ఆసప్తమాదిక్లివి
 చ్ఛిత్తిభేదవతి ఆతృతీయాత్పిండవిచ్ఛిత్తిరస్యధాపిండ శౌచక్రియావిచ్ఛేదాద్భిష్టా
 హతుల్యోభవతి - అస్యార్థమాహశూలపాణిః || జీవత్పిత్రాదిత్రికస్యవృద్ధప్రపితౌ
 మహాదయస్త్రయశ్శృద్ధదేవతాత్వాత్పిండభాజో భవంతితదూర్ధ్వంత్రయోనపువరు
 పవర్యంతాలేపభాజః || శ్రాద్ధకర్తృచదశమితి - దశమాదూర్ధ్వం సాపిండ్యనివృ

త్రిః- దశమాదిత్యుపలక్షణం! తేనపితృపితామహజీవనేనవపురుషపర్యంతంపితృజీవ
నేచ్ఛాపురుషపర్యంతంసాపిండ్యమితిజ్ఞేయం-అపుత్రధనగ్రహణేనన్ని హితాభావే
సప్తపురుషపర్యంతమధికారాధనగ్రాహణమారభ్యతృతీయపాత్రతతదూర్ధ్వంశ్రా
ద్ధవిచ్ఛేదఃఅన్యధాధనహరిత్యేపుత్రశ్రాద్ధాద్యకరణైబ్రహ్మహేత్యర్థః- ఆతృతీయా
ఢిత్యనూఢకన్యావిషయంఅప్రతానాంతు స్త్రీణాంత్రిపురుషీవిజ్ఞాయతేఇతివసిష్టోక్తేః
ఏతచ్ఛాశౌచవిషయం । సాపిండ్యం, నతు వివాహాదా! తత్రపూర్వోక్తవచనైఃపం
చమత్వసప్తమత్వనియమాదితిమేధాతిథి ప్రముఖాదాక్షిణతాః వాగ్దానోత్తరమే
తదితిగుర్ధివివేకః, మాతృకులవిషయంకానీనకన్యకావిషయంచైతత్ - అన్యథా॥ అ
ప్రతానాంతథా స్త్రీణాంసాపిండ్యంసాప్తపౌరుషమ్ । ప్రతానాంధర్మ సాపిండ్యం
ప్రాహదేవఃప్రజాపతిరితికార్యేణవిరోధస్యాదితి - రత్నాకరస్మృతితత్వాదిగాడగ్ర
న్థాః - యుక్తంచైతత్ - అన్యధాకన్యోత్పత్తౌపురుషత్రయ పర్యంతమేవసూతకం
స్యాన్నోర్ధ్వంసాపత్నమాతామహకులేత్యాహమితాక్షరానాంశంఖం॥యద్యేకజా
తాబహవఃపుథక్క్షేత్రాఃపుథగ్జనాః । ఏకపిండాఃపుథక్సౌచాపిండస్తావర్తతేత్రిషు ॥
పుథక్క్షేత్రాఃభిన్నజాతీయస్త్రీషుజాతాః । పుథగ్జనాఃసజాతీయభిన్నమాతృషుజా
తాః॥అత్రత్రిపురుషంసాపిండ్యమితి విజ్ఞానేశ్వరోవ్యావఖ్యా - పృథ్వీచంద్రోదయే
సాపిండ్యదీపికాయాంచైవం - మదనపారిజాతేతువృగక్ - తేత్రజాఃభిన్నమాతృజాః
పుథగ్జనాఃభిన్నజాతీయాఃఏతద్విజాతీయసాపత్నమాతృకులవిషయం- సవర్ణసాపత్న
మాతృకులేనతుఃపురుషంసాపిండ్యం॥ పంచమీంసప్తమీంచైవమాతృతః పితృతస్త
థేతివసిష్టోక్తేఃసప్తమీమితిబౌద్ధాన్యకాదీనాంక్షుత్రియాదిదారోత్పన్న పితృవిషయం
చేత్సుక్తం-తత్సన్ధికపోలకల్పితత్వాత్ గ్రంథాంతరవిరోధాచ్చ నిర్మూలం - పితృప
త్నస్యస్వర్ణామాతర ఇత్యుక్తాస్వమంతునాతదపత్యానిభాగినేయానీతి పృథక్షిమే
ధాచ్చ॥అన్యధాసపిండ్యేననిపేధాత్-సపత్నమాతృలత్వాదినిదేశోవ్యర్థః-అతఏవ
తేనస్మృతికొముద్యాంసవర్ణసాపత్నమాతామహకులపరత్యేన తత్రైవశంఖవచనం
వ్యాఖ్యాతం తేనవాసిగంపంచమీంసప్తమీమితిత్యేతివ్యాఖ్యేయంతస్మాత్పాప్రేవ
వ్యాఖ్యాయుక్తాప్రయోగరత్నైభత్తైస్మృతితత్వాదిగాడగ్రన్థేషుచ సపత్నమాతా
మహకులేయావకుక్తంవాచనికమేవసాపిండ్యముక్తం,యథాహసుమంతుః, మాతృ
పితృసంబద్ధాఆసప్తమాదవివాహోభవంతి-ఆపంచమాదన్యేషాంపితృపత్నస్యస్వర్ణా
మాతరస్తద్భాగితరో మాతృలాస్తద్భాగినోమాతృష్వసారస్తద్భాగితరశ్చభగిన్యస్త
దపత్యాని భాగినేయాని-అన్యధాసంకరకారిణస్సన్యస్తధాధ్యాపయితురేతదేవేతి -
ఆపంచమాదితిమాతృకులేతిగోత్రాంతరత విషయంవేతిప్రాచ్యాః, మాత్యేన్య ॥
సమానప్రవరాచైవశిష్యసంతతిరేవచ । బ్రహ్మదాతుర్గురోశ్చైవసంతతిః ప్రతిషి
ధ్యతే ॥ తద్భాగినోమాతృష్వసారఇతితు ఆకరేనవతంత్యచిద్వచనాదవివాహః -
యథాగృహ్యపరిశిష్టేఅవిరుద్ధసంబంధాముపగచ్ఛేతేత్సుక్తాన్విరుద్ధసంబంధః, స్వ
యమేవోక్తః యథాభార్యాస్వసంబంధః-తాపితృష్వపత్నీస్వసాచేతి, జాధాయనః॥

మాతృస్సపత్నాభిగి సీంతత్సుతాంచవివర్జయేత్ । పితృవ్యపత్నాభిగిసీంతత్సు
తాంచవివర్జయేత్ ॥ అతోమాతృవ్యనుఃసాపత్న పుత్రకన్యావ్యవివాహ్యాసాపత్న
మాతృకులజామితమదనపారిజాతో క్షేరితి కేచిత్ కేచిత్తు ॥ జ్యేష్ఠాభ్రాతాపితృస్సమ
ఇతిమనూ క్షేస్తత్పత్నాభ్యఃమాతృత్వాత్తత్పితృత్వార్థామహత్వాత్ - జ్యేష్ఠభ్రా
తృపత్నీభిగిసీనవివాహ్యా ॥ తథాఉత్పాదక బ్రహ్మదాత్రోగ్గరియాస్సృహ్మదఃపితా
ఇతిమనూ క్షేర్గురుణాత్రిపురుషంసాపిండ్యంసఖాపినిర్వాప్యః - అతస్తేషాంకన్యానో
ద్వాహ్యాః ॥ గాయత్ర్యాఉపదేష్టుశ్చకన్యాంనై ప్రాద్వహేద్విజః । గురోశ్చకన్యాం
శిష్యోవాతత్సంత్యాపినేష్య తే ॥ పురుషత్రయసర్వంతంభ్రాతాదేర్నైతదిష్య తేవా
క్సంబంధకృతానాంతుస్సేహసంబంధభాగినామ్ ॥ వివాహాత్రనకర్తవ్యేలో
కగర్హాప్రసజ్యతేఇతివచనాచ్ఛేత్యాహుః - తత్రమూలంచింత్యం । దత్తకవిషయే
తూచ్యతే - తత్రగౌతమః ॥ ఊర్ధ్వం సప్తమాత్పితృ బంధుభ్యోబీజనశ్చ మాతృ
బంధుభ్యః పంచమాదితిబంధుగ్రహణాన్నదత్తకమాత్రపరమిదం - కింతుసంతా
నేపి॥ఏతత్తైత్ర జాదిసర్వద్వాన్యముష్యాయణ పరమితిహరదత్తః - అత్రస్మృతిచంద్రి
కానియోగాద్య ఉత్పాదయతితస్మాద్బీజనోప్యూర్ధ్వం సప్తమాదిత్యర్థః - ఇతిదత్త
కస్య జనకవిషయమేతదితి సాపిండ్యమిమాంసాయాం - తేనదత్తకస్యజనకకులే
సాప్తపౌరుషం జననీకులేపాంచపౌరుషం సాపిండ్యం ॥ దత్తక్రీతాదిపుత్రాణాంబీజ
వపుస్ససిండతా । సప్తమీపంచమీచైన గొత్రిత్వంపాలకస్యచ - ఇతిబృహస్పనూ
క్షేః - బీజనశ్చేతిగౌతమోక్షేశ్చ పాలకపితృకులేతు పంచపురుషం - పాలకమా
తృకులేత్రిపురుషం - తథాచాపరాక్మే పైరినసిః - త్రీన్మాతృతఃపంచపితృతః పు
రుషానతీత్యోద్వహేదితి ఏతత్సపవవ్యాచఖ్యా - దత్తకాదీన్పుత్రాన్నితృ పక్షతో
నివృత్తపిండగోత్రానైయాస్సృత్యేతదుచ్యతే - పంచపితృత ఇతినాన్యాచ్ఛ్రీతితి -
యచ్ఛున్మద్గౌతమః ॥ స్వగోత్రేషుకృతాయేస్సుర్దత్త క్రీతాదయస్సతాః । విధినా
గోత్రమాయాంతినసాపిండ్యంవిధీయతే ॥ యచ్ఛవసిన్ధః ॥ అన్యశాఖోద్భవౌదత్తః
పుత్రశ్చైవప్రాపనాయితః । స్వగోత్రేణస్వశాఖోక్తావిధినాస్యాత్స్వశాఖభావో ఇతి ॥
యచ్ఛనారదః ॥ ధర్మాగ్ధంవర్ధితాఃపుత్రాస్తత్తద్గోత్రేణపుత్రవత్ । అంశపిండవిభా
గిత్వం లేషుకేవలూరితం ॥ తత్పాలకకులే సాప్త పౌరుషంసాపిండ్యంనేత్యేవంప
రం - నతుసర్వథాసాపిండ్య నిషేధపరమితిసాపిండ్య మిమాంసాయాం - మదన
పారిజాతాదపిదత్తకానుప్రవేశే అల్పంసాపిండ్యంప్రతిభాతి - తథాహితేనత్రీనతీత్యే
త్యుదాహృత్యయస్యనూతా దత్తపుత్రీప్రతిగృహీత్రా పుత్రీకృతాతస్యాః ప్రతిగృ
హీప్రతిగృహీతృ కులేత్రీనతీత్యేతి - పంచపితృత ఇతియస్యదత్త పుత్రఃపితాతస్య
దత్తస్యయజ్ఞపకకులంతద్విషయమిత్యుక్తం - వస్తుతస్తుపూర్వవచసాం మహానిబం
ధేషుక్వాప్యనవలంబాదపరాక్రాదిలిఖనాభావాత్ - పూర్వోక్తవ్యవస్థాయాశ్చ
ప్రాతిభిజ్ఞానతుల్యత్వాద్యై రేతల్లిఖితం తేషా మేవశోభతే - మమతుపాలకకులేషక
పిండదానక్రియాన్యయిత్వైర్నూపంసాప్తపౌరుషమేవసాపిండ్యం బీజనశ్చేతిగౌతమో

క్షేర్జనకకులేపి తావదేవత్రీన్యాత్మత ఇత్యాదితుసవర్ణసాపత్న మాత్మకులపరం -
 యద్యేకజాతాబహవ ఇతిసాంఖ్యైకవాక్యత్వాదితియక్తప్రతిభాతి - అతేవాన్య
 ద్వాయముష్యా యణత్వం - హేమాద్రిప్రవరమంజరీ వృత్తికృన్నా రాయణాదిభిరు
 క్తం - భట్టసోమేశ్వరేశాపి, పృథాయాఃకుంతిభోజస్యపాలక కన్యాత్వేపిఊర్ధ్వం
 సప్తమాత్మితృబంధుభ్యో బీజనశ్చేతిగాతమోక్తేదత్రిమాయాః పృథాయాః
 జనకస్యశూరసేనస్య కులేపిసాప్తపౌరుషం పాలకకులేపితావదేవ సాపిండ్యముక్త
 మపివాకారణాగ్రహణే ఇత్యత్రసాపిండ్య దీపికాయాంతు దత్తక్రీతాదీనాం జనక
 గోత్రేణోపనయనే కృతేజనకకులే సాప్తపౌరుషంసాపిండ్యం పాలకమాతా పితృకు
 లేతిపురుషం పిండనిర్వాపాన్నిర్వాప్యలక్షణం త్రిపురుషంసాపిండ్యంపాలక గోత్రే
 ణోపనయనే తక్కులేసాప్త పౌరుషమిత్యుక్తం - తన్ను || చూడోపాయనసంస్కా
 రా నిజగోత్రేణవైకృతాః | దత్తాద్వాస్తనయాస్తేన్య రన్యధాదానఉచ్యత ఇతికా
 శికా పురాణాదుపనయనోత్తరం దత్తకనిషేధాత్ - త్రిపురుషమిత్యత్రాపిమూలం
 మృగ్యమిత్యులంబహునా - మాతాపితృద్వారక సాపిండవతీనాంకన్యానామియం
 సంఖ్యారామ వాజపేయినోక్తా || ఉద్వోధుఃపితరాపితృశ్చపితకౌతజ్జన్మకృద్దంపతి
 ద్వం ద్వంతస్య చతుష్కమప్తచతతో వ్యస్యక్రమాక్షోడశ, వంశారంభకదంపతీ
 ప్రమితిరిత్యాసప్తకక్షంరదావీకై కాన్వయకన్యకాః పితృకులేత్వా సప్తకక్షంబ్రు
 వే || యద్యస్యేకస్యబహవస్సుతాస్యస్తదపీహతు | సంబంధసామ్యాద్దేకై కగణి
 తేత్యవధార్యతామ్ || ఏకస్మాన్నిధునాత్సుతోధదుహితాద్వంద్వద్వయంతద్వ యాత్త
 స్మాద్వంద్వ చతుష్కమప్తచతతోఽతష్టోడశాఽతొరదాః | యావత్సప్తమకక్ష
 మగ్ని ఋతవఃకన్యాఇహైకాన్వయేతాదంతే గుణితార్పణైక సదృశోపంశేసపిండాః
 పితృః || మాతుర్జన్మదదంపతీచ మిధునద్వంద్వంతతోస్సగరాస్తస్యాః పంచమకక్ష
 మప్త మితిరిత్యేకాన్వయః పుంసుతే || ద్వంద్వాద్వంద్వం ద్వయుగంభతోబ్రయఇతోఽ
 హ్మైపంచకక్షం శరత్కోణ్య స్సప్తగుణాశ్చరాభ విధవోమాతుస్సపిండాఃకులే || కుల
 ద్వయస్యకన్యకాయుతా మిధస్సపిండకాఃహిమాంశు దృగ్ధరాదృశోవివాహకర్మ
 వర్జితాఇతి - ఏతచ్ఛసర్వవర్ణసాధారణం సర్వత్రసాపిండ్యసద్భావాదితి విజ్ఞానేశ్వ
 రోక్తేః || పంచమాత్మప్తమాదూర్ధ్వంమాత్మతఃపితృతఃక్రమాత్ | గపిండతానివ క్లేత
 సర్వవర్ణైష్వయంవిధిఃఇతి హరనాధధృతదేవల వచనాచ్చ - సంబంధత్యేసుమం
 తుః || పితృష్వస్మసుతామాత్మష్వస్మసుతాం మాతులసుతాం మాత్మసగోత్రాం
 స మానాన్వాయాం వివాహ్యాచాంద్రాయణంచరేత్పరిత్యజ్యైనాం మాత్మవద్భిభృ
 యాదితిదిక్ - ఋషేదిదమార్షంప్రవరఃగోత్రంప్రసిద్ధంసమానే ఆర్షగోత్రేయాన్యత
 స్మాజ్ఞాతాయానభవతితాం | అధసంక్షేపేణగోత్రప్రవరనిర్ణయః | తాచభిన్నానిషే
 ఢేనిమిత్రం - సగోత్రాయ దుహితరంప్రయచ్ఛేదిత్యాదావప స్తంబోక్తేః, అస
 మానప్రవరైర్వివాహఇతిగాతమోక్తేశ్చత్రగోత్రలక్షణమాహ - ప్రవరమంజ
 ర్యాంబౌధాయనః || విశ్వామిత్రోజమదగ్నిర్భరచ్ఛాజోఽధగౌతమః | అతిర్హసి

ఘోషశబ్దత్యేతేన ప్రయుషయః॥ససానామృషీణామగస్త్యాష్టమానాం యదపత్వం
తగోత్రమితియద్యపి కేవలభాగవేష్యాష్టికేణాదిషు, కేవలాంగిరసేషుహరితాదిషు
నైతత్ భృగ్వంగిరసారుక్తేష్యనంతగ్రతే-తథాప్యత్రేష్టాపత్తిరేవేతికేచిత్ - అతపవ
స్మృత్యర్థసారే॥ ప్రవరైక్యాదేవాత్రావివాహ ఉక్త్యద్యపివసిష్ఠాదీనాంనగోత్ర
త్వంయుక్తం-తేషాంసప్తర్షిణ్యేనతదపత్యత్వాభావాత్ - తథాపితహ్మర్వభానివాసి
స్థాద్యపత్యత్యేనగోత్రత్వంయుక్తం-అతపవపూర్వేషాంపరేషాంచైతగోత్రం-అత్రవి
శేషోఽస్మత్కృతప్రవరదర్పణేజ్ఞయః- ప్రవగానుప్రవరణాని పవరాః-కల్పకారాహి
వాసిస్తేతిహేతావసన్తపదిత్యధ్వర్యుర్ల్యాదినామేషాం ప్రవరణమామనంతిశే
షవగాః - తచ్చవరణంయద్యపిగోత్రభూతస్యాసిక్వచిద్వృత్తతే - తథాపిపూర్వప
ద్యపిభేదోద్రష్టవ్యః - అన్యథాతేషాంత్యాష్టరేయేపకాష్టేయ ఇత్యాదినిర్దేశానుపప
త్తేః - అన్యేతుతద్గోత్రాణాంత్యాష్టరేయఇతిభేదమాహురితిదిక్ - తత్త్వంతుగోత్రభూ
తస్యపితృపితామహప్రపితామహఃపవప్రవరాః ॥ పితైవాగ్రేధపుత్రోధపాత్రఇతిశత
పథశ్రుతేః - పరంపరంప్రథమమిత్యాశ్వలానునోక్తేశ్చ - అత్రవిశేషమామజా
ధాయనః ॥ ఏకపవయుసిర్యానత్పృనరేష్యమనర్తతే । తావత్సనూనగోత్రభ్యమ
స్యత్రభృగ్వంగిరసాంగణాదిత్ ॥ స్మృత్యర్థసారే ॥ ప్రీయమాణాతయావాసిసత్తయా
వానువర్తనమ్ । ఏకస్యదృశ్యతేయత్రతద్గోత్రంతస్యకథ్యతే ॥ భృగ్వంగిరోగణేషు
తుమాధవీయేస్మృత్యంతరే ॥ పంచాష్టే త్రిషు సామాన్య్యాదవివాహస్త్రిషుద్య
యోః ॥ భృగ్వంగిరోగణేష్యమశేషేష్యకోపివారయేత్, శేషగోత్రేషుఏకోపి
సమానఃప్రవరోవివాహంవారయేదిత్యర్థః - జాధాయనోపి - భృగ్వంగిరసావధి
కృత్యద్వాన్వయే సన్నిపాతేవివాహస్త్వాన్వయేయాణాంత్యాష్టరేయ సన్నిపాతేవివా
హః - పంచాష్టేయాణామితిభృగ్వంగిరోగణేష్యపిజమదగ్నిశాతమభరద్వాశేష్యేక
ప్రవరసామ్యేసర్వేషామన్యసామ్యేవాసగోత్రత్వాదేవావివాహురితిదిక్-అనగోత్రా
ణీప్రవరాశ్చోచ్యంతే - తత్రజాధాయనః ॥ గోత్రాణాంతుసహస్రాణీప్రయుతాన్య
ర్బుదానిచ । ఊనపంచాశదేష్టేషాంప్రవరాముషిదర్శనాత్ ॥ తతస శ్శభగవఃప
త్సావిదాఆష్టికేషేణాయస్కామిత్రయువావైన్యాశ్శునకాఇతి - వత్సానాంభాగవ
చ్యావనాషువానార్యజామదగ్నేత్యిభాగవార్యజామదగ్నేత్యివా?భాగవచ్యావనా,
షువానేతివావిదానాంపంచభాగవచ్యావనాషువానార్యవైదేత్యిభాగవార్యజామద
గ్నేత్యివా? ఏతౌద్యౌజామదగ్నేత్యసంజ్ఞేత్యిష్టికేషేణానాం - భాగవచ్యావనాషు
వాన్యాష్టికేషేణానూపేతి, భాగవాన్యాష్టికేషేణానూపేతివా? ఏషాంత్రయాణాంపురపు
రమవివాహః వాత్సన్యనాంభాగవచ్యావనాషువానేతి, వత్సపురోధసయోఃపం
చభాగవాచ్యావనాషువాన్యవాత్స, పురోధసేతి, జవనిమతిదయోఃపంచభాగ
వచ్యావననాషువానబైజమతిథతి, ఏవతేత్రయఃక్వచిత్ - ఏషామపిపూర్వైరవిషా
హః॥అత్రతత్రదక్షణస్థాముషయోన్యశ్చవిశేషమత్కృతే ప్రవరదర్పణేజ్ఞయః య
స్కానాంభాగవశేషసావ్యసావేతనేతి, మిత్రయువాం - భారవవాధ్యిశ్వదేహ

దాసేతి - భార్యవ్యూహసనదైవ్రాదాసేతివాధ్యైశ్వర్యేకోవా - వైన్యానాంభా
 గ్రసనైస్యస్థాధైత్తిపతవవైశాః శునకానాంశునకేతివా - గార్హస్థమదేతివాభార్యవ
 గార్హస్థమదేతిద్వావా భార్యవశౌనమోత్రగార్హస్థమదేతిత్రయోవా - వేదవిశ్వ
 జ్యోతిషాంభార్యవవేదవైశ్వజ్యోతిషేతిశారరమార రాణాంభాగవశారరమారరెతి -
 ఏతోద్వాక్వచిత్ - యస్మాదీనాంస్వగణం త్యక్త్వాసర్వైన్ద్రియవాహః - తదుక్తం
 స్మృత్యర్థసారే || యస్మామిత్రయప్రావైన్యాశునకాః ప్రవర్తకృతః ! స్వంసంహి
 త్వగణంసర్వేవివహేయుఃపరావర్తైతి || అధాంగిరసః తేగౌతమాఃభరద్వా
 జాః, కేవలాంగిరసశ్చేతిత్రిధా అత్రగౌతమాదశఃఆయాస్యాశ్శరద్వంతాః, కౌమం
 డాః, దీర్ఘతమసః, శౌశనసాః, కారేణుపాలేయాః, రాహుగణాః, సోమరాజకాః, వా
 మదేవాః, బృహదుక్థాశ్చేతి-తత్రాయాప్యావాంఁంగిరసాయాస్యగౌతమేతి శరద్వ
 తానాంఁంగిరసగౌతమశారద్వతేతి|| కౌమండానాం, ఁంగిరసౌతధ్యకాక్షీవతగౌతమ
 కౌమాంజేతివా - ఁంగిరసాయాశ్శౌశిజగౌతమకాక్షీవతేతివా ఁంగిరసౌతధ్య
 గౌతమాశిజకాక్షీవతేతివా ఁంగిరసౌశిజకాక్షీవతతేతిత్రయోవా దీమంతమ
 సాఁంగిరసౌతధ్యకాక్షీవగౌతమద్దైర్ఘ్యతమసేతి ఁంగిరసౌతధ్యద్దైర్ఘ్యతమసేతిత్ర
 యోవా - శౌశనసానాం - ఁంగిరసగౌతపశ్శాశనసేతిత్రయః - కారేణుపాలేయా
 నాం - ఁంగిరసగౌతమకారేణుపాలేతిత్రయః - రాహుగణావాంఁంగిరసరాహు
 గణగౌతమేతి సోమరాజకానాం ఁంగిరససోమరాజకగౌతమేతి వామదేవా
 వాంఁంగిరసవామదేవ్యగౌతమేతి బృహదుక్థానాంఁంగిరసబృహదుక్థగౌతమేతి -
 ఁంగిరసవామదేవబార్హదుక్థేతివా ఉత్తత్త్వానామాంగిరసౌతధ్యగౌతమేతి -
 శౌశిజావామాంగిరసౌశిజకాక్షీవతేత్యా ప సంబః - ఁంగిరసాయాస్యశిజగౌత
 మకాక్షీవతేతికాత్యాయనః - ఏతోద్వాక్వచిత్ రఘువానాం ఁంగిరసరాఘు
 వగౌతమేతికేచిత్ తత్రమూలంచింత్యం - ఏషాంసర్వేషాం గౌతమానామవివా
 హః - ఆధభరద్వాజాః - తేచత్వారఃభరద్వాజాః గరాః, ఋతూఃకపయధితి - భర
 ద్వాజానామాంగిరస బార్హస్పత్య భరద్వాజేతిత్రయః గరాణామాంగిరసబా
 ర్హస్పత్య భరద్వాజస్తైస్యగౌర్వేతిఫంచ ఁంగిరసస్తైస్యగౌర్వేతిత్రయోవా - అం
 త్యయోర్వ్యత్యయోవా భరద్వాజగౌర్వసైస్యేతివా - గరభేదానాం - అం
 గిరసస్తైత్తిరికాపిభువేతి ఋతూణాంకపిలానాంఁంగిరసబార్హస్పత్యభరద్వాజ
 వాందనమాతవచసేతిఫంచ ఁంగిరసవాందనమాత వచసేతిత్రయోవా క్షీ
 నా మాంగిరసా మహియవౌఋత్యసేతి ఆత్మభువా మాంగిరస, భరద్వాజ
 బాహుస్పత్యమంత్రవరాత్మభువేతిఫంచ అయంక్వచిత్ భరద్వాజానాంసర్వేషామ
 వివాహఃఅదకేవలాంధిగ్రసఃతేచనట్ హరితాః - కుత్స్నాః, కణ్వాః, రధితరాః ముదలాః
 విష్ణువృద్ధాశ్చేతి హరిణానాం ఁంగిరసాంబరీమయావనాశ్చేతి, ఆద్యోమాంధాతా
 న్నాకుణా నాంఁంగిరసమాంధాత్మకౌతేతి, కణ్వానామాంగిరసా జమిథ, కాశ్యే
 తి ఁంగిరసమూరకాశ్యేతివా రధితరాణామాంగిరసవైరూపరాధితరేతి అంగి

రస్యవై రూపశార్వదశ్వేతివా అష్టాదంష్ట్రపార్వదశ్వవైరూపేతివా : అంత్యయో
 ర్వ్యవ్యత్యయోవా ముద్దలానామాంగిరస్యభామ్యాశ్వమాధ్యత్యేతి అద్యస్తాక్షీక్యా
 వా - ఆంగీరస్యతాక్ష్యామాధ్యత్యేతివా : విష్ణువృద్ధానామాంగి రసపౌరుకుత్స్య,
 త్రాసదస్యవేతి - ఏషాంస్యగణం విహాయ సర్వైర్వివాహాభవతి - హరితకుత్స్
 యోస్తునభవతి - అదాత్యయః తేచత్వారః - అత్యయః, వాద్భుతకాః, గవిష్ఠిరాః.
 ముద్దలాశ్చతి ఆద్యానా మాత్రేయార్చనానసశ్యావాశ్వేతి వాద్భుతకానాం -
 ఆత్రేయార్చనా నసవాద్భుతకేతి ధనంజయానాం అత్రేయార్చనానశ్శధానంజ
 యేతీ, క్వచిత్ గవిష్ఠిరాణా మాత్రేయార్చనా నసగావిష్ఠిరేతి ఆత్రేయగావిష్ఠిర
 పౌర్వాతిథేతివా ముద్దలానామా త్రేయార్చనా నసపౌర్వాతిథేతి వామరద్య
 సుమంగళబైజవాపానా మాత్రేయార్చనానసాతిథేతి ఆత్రేయార్చనానసగావి
 ష్ఠిరేతివా - సుమంగళానాం అత్రీసుమంగళశ్యావాశ్వేతి, కేచిత్ - అత్రేఃపుత్రికా
 పుత్రాణాం ఆత్రేయవామరధ్యభౌత్రికేతి - అత్రీణాంసర్వేషామనివాహః - అధ
 విశ్వామిత్రాః - తేదశ, కుశికాః, లోహితాః, హక్షకాః, కామకాయమాః, అజాః, కతాః
 ధనంజయాః అఘమర్షణాః పూరణాః ఇంద్రకౌశికాశ్చతి - కుశికానాంవై శ్వామి
 త్రదేవరాతేదలేతి, లోహితానాం వై శ్వామిత్రాప్యకతాహితేతి. అంత్యయోర్వ్య
 త్యయోవా వై శ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛందస్సాప్తకేతివా వై శ్వామిత్రాప్యకేతిద్వా
 వా రాక్షసాణాంవై శ్వామిత్రగాధిషరైవణేతి : వై శ్వామిత్రరాక్షసరైవణేతివా
 కామకాయనానాం వై శ్వామిత్రదేవశ్రవస్సదైవతరసేతి అజానాంవై శ్వామిత్ర
 మాధుచ్ఛందస్సాజేతి వై శ్వామిత్రాశ్శరధ్యవాధూలేతివా ధనంజయానాంవి
 శ్వామిత్రమాధుచ్ఛందస్సధానంజయేతి, : వై శ్వామిత్రమాధుచ్ఛందస్సాఘ మర్షణేతి
 వా : కతానాంవై శ్వామిత్రకత్యాతీలేతి, అఘమర్షణానాం వై శ్వామిత్రాఘమ
 ర్షణకౌశికేతి పూరణానాంవై శ్వామిత్ర పౌరణేతిద్వా వై శ్వామిత్రదేవరాత
 పౌరణేతివా, ఇంద్రకౌశికానాంవై శ్వామిత్రేంద్రకౌశికేతిద్వా ఏతేషాధాయనో
 క్తాః || రాహిణానాంవై శ్వామిత్రమాధుచ్ఛందస్సరాహిణేతి, రేణునాంవై శ్వామి
 త్రగాధిషరైవణేతి వేణునాంవై శ్వామిత్రగాధిషరైవణేతి, జహ్నునాంవై శ్వా
 మిత్రశాలంకాయనకౌశికేతి : ఆశ్శరధ్యానాం వై శ్వామిత్రాశ్శరధ్య వాధూలేతి :
 ఉదనేణానాం వై శ్వామిత్ర, గాధిషరైవణేతి : ఏతేకశ్వలాయనామాత్స్యకాః
 అన్యైస్త్యగ్నేపిపద్గణాఉక్తాః - తేస్యత్రమత్క్రొతౌజ్ఞేయాః ఏషాంవిశ్వామిత్రా
 ణామవివాహః అధకశ్యపాః తేపంచ, నిధువాః, కశ్యపాఃరేభాః శృండిలాః, లోగాప్య
 శ్చ నిధువాణాం కాశ్యపావత్సరవైధువేతి - కశ్యపానాం కాశ్యపావత్స
 రాశితేతిరేభాణాం కాశ్యపావత్సరైభ్యేతి - శాండిలానాంకాశ్యపావత్సరశాం
 డిల్యేతి అంత్యస్థానిదేవలోవా, సింహోవా : శాండిలానితదేవలేతివా : కాశ్యపాసి
 తదేవలేతివా అంతయోర్వ్యత్యయోవా - దేవలాసితేతిద్వావా, లోగాప్యన్యత్వ
 మః ఏషాంకశ్యపానామ వివాహః అధవసిష్ఠాః - తేపంచ - పసిపాః, కుండివాః,

ఉపమన్యవః. పరాశ గాః, జాతుకణ్ఠ్యాశ్చేతి వాసిష్ఠానాం వాసిష్ఠేంద్ర ప్రముఖా
భరద్వస్వీతి వాసిష్ఠే త్వేకోవా - కుండినానాం వాసిష్ఠ, మైత్రావరుణ, కౌండిన్యే
తి ఉపమన్యూనాం వాసిష్ఠేంద్ర ప్రముఖాభరద్వస్వీతి వాసిష్ఠభరద్వస్వీంద్ర
ప్రమదేతి వాక్యాయోర్వ్యత్యయోవా పరాశ రాణాం వాసిష్ఠశాక్తయ్యపారాశర్యే
తి జాతుకణ్ఠ్యానాం వాసిష్ఠాత్రి. జాతుకణ్ఠ్యేతి. వాసిష్ఠానాం సర్వేషామవివా
హః - అంతిస్యాత్రిభిశ్చ || అథాగస్త్యో తేచత్వారిః ఇద్భవాహః, సాంబవా
హః సోమవాహః, యజ్ఞవాహః శ్చేతి ఆద్యానామాగస్త్యధార్థ్యచ్యుతైద్భవా
హేతి అగస్త్యే త్వేకోవా | సోమవాహనామాగస్త్యధార్థ్యచ్యుతసోమవాహే
తి || సాంభవాహేతి సాంభవాహనాం సాంభవాహూంత్యః యజ్ఞవాహనాం
యజ్ఞవాహూంత్యః ఆద్యౌ పూర్వోక్తావేవ - సారవాహనాంతదంతాశ్రయః -
దర్భవాహనాంతదంతాశ్రయః - అగస్తినామాగస్త్యపూహేంద్ర మాయోభు
వేతి పూర్ణమాసోమాగస్త్యఫౌల్లమాశసారణేతి హిమోదకావామాగస్త్యహై
మవర్చిహైమోధకేతి పాణిణావామాగస్త్యపైనాయకపాణికేతి ఏతేషు క్వ
చిత్ - అగస్తీనాం సర్వేషామవివాహః - అర్థద్విగోత్రాః శౌంగశైశిరిణాం
ఆంగిరసబాహుస్పత్యభరద్వాజకాత్యక్షీలేతిపంచకాత్యక్షీలయోః స్థానే శౌం
గశైశిరిర్వా ఆంగిరసకాత్యక్షీలేతిత్రయోవా ఏషాంభరద్వాజైర్వాశ్వామిత్రై
శ్చాపివాహః ఏవంకపిలానాంకతానాంచసంక్రమిపూతిమాహదీనాం - ఆంగిరస,
గౌరవీతిసాంకృత్యేతి శాక్త్యగౌరవీతిసాంకృత్యేతివా అంత్యయోర్వత్వయో
వా | ఏషాంస్వగణధైర్యసిష్టేః శౌంగశైశిరై తాగక్షీభిశ్చాపివాహః - కశ్య
పైరపీతిప్రయోగపారిజాతే - తాగక్షీణాంకాశ్యప్రవత్సారవాసిష్ఠేతి కశ్యప్ర
వత్సారాసి తేతివా ఏషేసార్వస్థిపానక్రంకశ్యపః - ఏషాంవసిష్ఠేః కశ్యపైస్సం
క్రమిభిశ్చాపివాహః - దేవరాతస్యజామదగైర్వర్విశ్వామిత్రైశ్చాపివాహాఇతిప్ర
యోగపారిజాతే - యోదయుక్తగతబహ్వృచశ్రుతోయదైవాంగిరసస్సన్నుపేయాం
తవ పుత్రతాం ఆంగిరసోజన్మనాస్యాజీగతిః శ్రుతః కవిషత్సంగిరోగణస్థేనభాగ
వ జామదగైర్వత్వస్మృతేహారివంశాదిస్మృతేశ్చబాధాత్ - తేనద్వాదేవరాతే
ఏకఆంగిరసస్సృత్యుక్తః - అన్యోభాగవః - తయోఃకల్పభేదేప్యాంగిరసేన దేవరాతే
నజామదగ్నేభవత్యేవవివాహః - భాగవేణతునేతి తత్స్వగిధనంజయానాం విశ్వా
మిత్రైరత్రిభిశ్చాపివాహః - జాతుకణ్ఠ్యానాం వసిష్ఠే రత్రిభిశ్చాపివాహః - ఏ
వందత్తక్రేతక్రమిమన్వయంద త పుత్రికా పుత్రాదీనాం ఉత్పాదక పాలకయోః పిత్రో
గోత్రప్రవరావజ్ఞానాని ప్రవరమంజరీ నారాయణవృత్తి ప్రయోగపారిజాతా
దయః - అత్రసర్వతోపపత్తయః - మూలంచమత్కృతే ప్రవరదర్పణేజ్ఞేయమితి
దిక్ - క్షుతియవేశ్యమోస్తు పురోహితగోత్రప్రవరావేనేతి సర్వసిద్ధాంతః - య
ద్యపి బహ్వృచపరిశిష్టేకసి భరద్వాజయోర్వివాహఉక్తస్తథాపి || భరద్వాజాశ్చ
కపయోగగాకౌతూయణాఇతి | చత్వారోపిభరద్వాజగోత్రైక్యాన్నాన్వయే

యుర్ముఖః || కపిగర్భరద్వాజామిథో రాక్షాయణాద్విజాః | నోద్వహేయస్స
గోత్రత్వాత్ప్రవరై క్యాచ్ఛకుత్రచిదితి స్మృత్యర్థసారాద్యుక్తేరవివాహవసత
యోరితి (ప్రవరమంజర్యాంయద్యపీదముక్తం తథాపి భృగ్వంగిరోగణేషు భ
వత్యేన - తథాబహ్యుచపరిశిష్టే జాభాయనః || ఏకవవముషిర్యావత్ప్రవరేష్వను
వతతే | తావత్సమానగోత్రత్వమ్మతే భృగ్వంగిరోగణాత్ || మాధవీయేస్మృ
త్యంతరే || పంచానాంతుత్రిసామూన్యాదవివాహప్రీస్తుద్వితాః! భృగ్వంగిరోగణే
ష్వేవంగైషిష్టకోపి వారయేదితిదేశాచారాచ్ఛసావ్యాభీరదేశే ప్రసిద్ధః - చతు
ర్వింశతిమతే || యస్తుదేశానురూపేణకులమార్గేణచోద్వహేత్ | నిత్యంసవ్యవ
హార్యస్సాన్యద్యేధావైచిత్ర్యదృశ్యతఇతిదిక్ - తథాచభృగుః || యస్మిదేశేపురే
గ్రామేత్రైవిద్యేనగరేపివా | యోయత్రవి హితోధర్మస్తంధమంసవిచాలయే
దితి|| పునశ్చతుర్వింశతిమతే|| యస్మిదేశేయతచారఃపారంపర్యక్రమాగతః!వర్ణా
నాంకిలనర్వేషాంసదాచారస్సఽచ్యతే || ఇతీయాకెషుచిత్పస్తకెష్వధిగోభాగః)
స్వగోత్రాద్యజ్ఞానేతు సత్యాపాఠః - అథాజ్ఞానబంధోః పురోహిత ప్రసాదా
చార్య ప్రవరేణవా || ఇతి అచార్యగోత్రప్రవరాసభిజ్ఞస్తుద్విజస్సన్వయమ్ | దత్వా
త్మానంతకుస్తేచిత్తద్గోత్రప్రవరోభవేత్ || యద్వాస్వగోత్రప్రవరంరవిధురోజామద
గ్నిజః | వివాహంచనతేనైవగోత్రేణతు సమాచరేదితికశ్చిత్ || దిప్రాదాసీయేపి||
స్వగోత్రప్రవరాజ్ఞానేజమదగ్నిముపాశ్రయేత్ || అథమాత్మగోత్రవర్జసనిర్ణయః
శాతాతపః || మాతులస్యసు తామూఢ్యామాత్మగోత్రాంతథైవచ | సమానప్రవ
రాంచైవ గత్వాచాంద్రాయణంచరేత్ || యద్యపి || సగోత్రాం మాతురప్యేకేనే
చ్ఛంత్యుద్వాహకమణి | జన్మనామోరవిజ్ఞానేప్యద్వహేదవిశంతిఇతి వ్యాసో
క్తేరజ్ఞాత నామత్వేన సగోత్రత్వ దోషస్తథాపి నేదంకతా ప్రవతతే|| గోత్రా
మాతుస్సపిండాచ్ఛ వివాహాగోవధస్తథేతి కలివర్జతోవ్యక్తః - ఇదంమాత్మగో
త్రవర్జనంసూధ్యందిసీయానామేవ - మాత్మగోత్రంసూధ్యందిసీయానా మపుత్రా
యాశ్చేతిసత్యాపాథోక్తేరితికశ్చిత్ - తన్నిర్మూలం అతపవాహప్రవరమంజరి
కారః దోషస్యాతిగురుత్వాత్ప్రవేషాంమాత్మగోత్రంవర్జ్యమితి - యత్తు ఏకస్మిన్ప్ర
వరేతుల్యేమాత్మగోత్రేవరస్యచ | తముద్వాహంసకుర్వీతసాకన్యాభగిసీస్మృతేతి
మాత్మకులేప్రవరచింతనముక్తంతదానురాదివివాహాధాపరమితిదిక్ - విస్తరస్తు
గ్రంథాంతరేభ్యోజ్ఞేయః - సగోత్రాదివివాహేప్రాయశ్చిత్తంస్మృత్యర్థసారే|| ఇథం
సగోత్రసంబంధవివాహవిషయేస్థితే యదికశ్చిత్ జ్ఞానతస్తాంకన్యామూఢ్యోపగచ్ఛ
తి || గురుతల్పవ్రతాచ్ఛుద్ధేర్నిర్భస్తజ్ఞోంత్యతాం ప్రజేత్ | భోగతస్తాం పరిత్య
జ్యపాలయేజ్జనసీమివ || అజ్ఞానాదైంద్రైశ్చుద్ధేర్నిర్భస్తకాశ్యపః || ఏవంసాపిం
డ్యపి || సపిండాపత్యదారేషుప్రాణత్యాగోవిధీయతేఇతిబృహద్యమోక్తేః - తిథిత
త్వేజ్వాధాయనః - సపిండాంసగోత్రాంచేదమత్యోపయచ్ఛేన్మాత్మవదేనాంబిభృ
హూణ్ - సన్యాసివాహకాలఙ్గోజ్యోతిర్నిబంధే || పశుబ్దమధ్యేనోద్వాహ్యాన్యా

వర్షద్వయంయతః ॥ సోమోభుక్తైతతస్తద్వద్గంధర్వశ్చతథానలః ॥ రాజమార్తం
 డః ॥ అయుగ్మేదుభాగానారీయుగ్మేతువిధవాభవేత్ ॥ తస్మాద్గభాన్వితేయుగ్మే
 వివాహేసాపతివ్రత ॥ మాసత్రయాదూర్ధ్వమయుగ్మవర్షేయుగ్మేపిమాసత్రయమేవ
 యావత్ ॥ వివాహశుద్ధిప్రపదంతిసంతోవాత్సాదయఃప్రీజనిజన్మమాసాత్ ॥
 పరాశరమాధవీయేతు ॥ జన్మతోగభాధానాద్వాపంచమాబ్దాత్పురంశుభమ్ ॥ కు
 మారీవరణందానం మేఖలాబంధనంతథేత్యుక్తం - సంబంధతత్త్వేయమః ॥ కన్యా
 ద్వాదశవర్షాని యాప్రదత్తావసేద్గృహే ॥ బ్రహ్మహత్యాపితుస్తస్యాస్సాకన్యావర
 యేత్స్వయమ్ ॥ భారతే ॥ త్రింశద్వర్షోడశాబ్దాంభాగ్యాంవిండేతనగ్నికామ్ ॥ ద్వి
 ప్రవర్షోష్టవర్షాంవాధర్మేసీదతినత్వరః ॥ అతోప్రవృత్తేరజసి కన్యాందద్వాత్పితాస
 కృత్ ॥ తత్త్రైవ ॥ సప్తసంవత్సరాదూర్ధ్వంవివాహస్సార్వవర్ణికః ॥ కన్యాయాశ్చ
 స్యతేరాజన్మన్యథాధర్మగర్హితః ॥ రాజమార్తండః ॥ రాహుగ్రస్తేతథాయుద్ధేపి
 త్యాణాం ప్రాణసంతయే ॥ అతిప్రాధాచయాకన్యాచంద్రలగ్నబలేనతు ॥ చకారా
 దతిభాలాప్రాణసంతయ ఇత్యుక్తేః - మనుః ॥ త్రింశద్వర్షోవహేత్కన్యాంహృ
 ద్యాంద్వాదశవర్షాకిమ్ ॥ త్ర్యప్తవర్షోష్టవర్షాంవాధర్మేసీదతినత్వరః ॥ యద్యపి ॥
 వివాహస్త్యప్తవర్షాయాః కన్యాయాశ్చస్యతేబుధైః ఇతిసంవరోక్తేః-అతఃకర్ణ్యంరజ
 స్వలేత్యాదేశ్చదశవర్షాదూర్ధ్వం వివాహేనానిషిద్ధః-తథాపిదాతురభావేద్వాదశ
 షోడశాబ్దజ్ఞయే ॥ త్రిణివర్షాణ్యుతుమతీకాంతేతపితృశాసనమితిపరాశరమాధర
 వీయేషాధాయనోక్తేశ్చ - మనుః ॥ ప్రీసంబంధేదశైతానికులానిపరిచ్ఛయేత్ ॥ హి
 నక్రియంనిఃపురుషంనిచ్చందోరోమశార్కసమ్ ॥ శూర్యామయావ్యపస్మాదిశ్వితికు
 ప్తికులానిచ ॥ నగ్రవృక్షనదీనామ్నింనాంత్యపర్వతనామికామ్ ॥ నపత్యహిప్రేష్య
 నామ్నింసబిభీషణనామికామ్ ॥ యమః ॥ తస్మాదుద్వాహయేత్కన్యాంయావ
 న్నరుమతీభవేత్ ॥ తథామూలజాదీనాంఫలంప్రాగుక్తం - తథావర్ణవశ్యగ్రహ
 మైత్ర్యాదిసుతితవిచారోజ్యోతిర్విద్యోజ్ఞయః - విస్తరాత్తునోచ్యతే-అధగుర్వర్క
 బలంజ్యోతిర్నిబంధే, గగణః ॥ స్త్రీణాంగురుబలంశ్రేష్ఠంపురుషాణాంరవేర్బలమ్ ॥
 తయోశ్చంద్రబలంశ్రేష్ఠమిగగేణభాషితమ్ ॥ జన్మత్రిదశమాన్తస్థపూజయాశుభ
 దోగురుః ॥ వివాహేధచతుర్థాప్తద్వాదశస్థోమృతిప్రదః ॥ దేవలః ॥ సప్తాశ్చభాధనవ
 తీవిధవాకుశీలాపుత్రాన్విత్వాహతథవాసుభగ్యానిపుత్రాన్ ॥ స్వామిప్రియావిగతపుత్రధ
 వ్వాధనాధ్యావంధ్యాభవేతురగురౌక్రమశోభిజన్మ ॥ బృహస్పతిః ॥ ఋషచాప
 కుశీరస్థో జివోప్యశుభగోచరః ॥ అతిశోభనతాందద్వాద్వివాహేనాపనయాదిషు ॥
 లల్లః ॥ ద్వాదశదశమచతుర్థైజన్మనిషష్టాప్తమేతృతీయేచ ॥ ప్రాప్తేపాణిగ్రహణేజీ
 వేవైధవ్యమాప్నోతి ॥ గగణః ॥ సర్వత్రాపిశుభందద్వాద్వాదశాబ్దాత్పురంగురుః
 పంచషష్టాబ్దయారేవ శుభగోచరతామతా ॥ సప్తమాత్పంచవర్షేషు స్వోచ్చస్వ
 త్కగతోయది ॥ అశుభోపిశుభందద్వాచ్ఛుభయుక్షేషుకింపునః ॥ రజస్వతాయాఃక
 న్యాయా గురుశుద్ధినచింతయేత్ ॥ అష్టమేషిప్రకర్తవ్యా వివాహస్త్రీగుణార్హ

సాత్ ॥ అర్చకుర్వోర్బలం గౌర్యా రోహిణ్యుక్తబలాస్మృతా । కన్యాచంద్రబలా
ప్రాక్తా వృషలీలగ్నతోబలా ॥ అష్టవక్షాభవేకారీనవవక్షాచరోహిణీదశరణాభవే
త్కన్యా అతః ధర్మ్యం రజస్వలా ॥ అథబృహస్పతిశాంతిః - శౌనకః ॥ కన్యకోద్వా
హకాలేతు అనుకూల్యం సవిద్యతే । బ్రాహ్మణస్యోపనయనే గుర్వోద్విధిరుదాహృ
తః ॥ సువర్ణేనగురుంకృత్వా పీతవస్త్రేణవేష్టయేత్ ॥ ఈశాన్యాంధనశంకుంధంధాన్యో
పరినిధాయచ ॥ దమనంమధువుష్పంచపలాశంచైవసర్వపాక ॥ మాంసేగుమాచ్యచా
మాగోవిడంగీశంఖినీవచా ॥ సహదేవీహృక్రాంతా సర్వాషధితావరీ ॥ బలాచ
సహదేవీచ నిశాద్వితయమేవచ ॥ కృత్వాజ్యభాగపర్యంతం స్వశాఖోక్తవిధానతః ॥
గ్రహానాక్తమండలేభ్యర్చ్యపీతపుష్పాక్షతాదిభిః । డేవపూజాం తుల్యేకాతే తత్సంకుం
భానుమంత్రణమ్ ॥ అశ్వత్థసమిధశ్చాజ్యం వాయసంసర్పిషాయతమ్ । యనప్రహి
తిలాస్సాజ్యమంత్రేణైవ బృహస్పతేః ॥ ఆష్టోత్తరకలంసంస్కృతాహూమశేషంసమః
పయేత్ ॥ పుత్రదారసమేతస్య అభిషేకంసమాచరేత్ ॥ కుంభాభిమంత్రణోక్త
శ్చసముద్రజ్యేష్ఠమంత్రతః ॥ ప్రతిమామంభనస్త్రుంచ అచార్యాయనివేదయేత్ ॥
బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాచ్ఛుభదస్సాన్వసంశయః ॥ ఇలిబృహస్పతిశాంతిః -
శౌనకః ॥ గుర్వాదిత్యేవ్యతీహతేవక్రాతీచారగేగురౌ ॥ సప్తేభిసశుక్రవాభౌరే
వృద్ధేధవాగురౌ ॥ పాపేచైతేధవపాకాను శరద్యధికమాసగే ॥ కేరూర్దమేనిరింశే
ర్కేసింహస్థైమరమంత్రిణి ॥ వివాహవ్రతయాత్రాది పురహర్మ్యగృహాదికమ్ ॥ యౌ
రవిద్యోపవిద్యాంచ యత్నతఃపరివర్జయేత్ ॥ మదనపాచిజాతే జ్యోతిస్సగరే ॥ బా
లేశుక్రేవృద్ధేశుక్రవృద్ధేజీవేసప్తేజీవే ॥ బాలేజీవేజీవేసింహేసింహాదిత్యేజీవాదిత్యే ॥ త
ధామలిష్టుచేమాసినురాచార్యైరతిచారగే ॥ వాపీకూపవివాహాదిక్రియాప్రాగుదితా
స్యజేత్ ॥ సింహస్థంమకరస్థంచగురుంయత్నే సవర్జయేత్ ॥ లల్లః ॥ అతిచార తేగరిన
స్తంరాశింనైవచేత్పునః ॥ లుప్తస్సంవత్సరోజ్ఞేయ స్సర్వకర్మబహిష్కృతః ॥ సింహ
స్థగురోరపవాదచూహ - పరాశరః ॥ గోదాభాగీరథీమధ్యేనోద్వాహస్సిహంసేగు
రౌ ॥ మఘాస్థేసర్వదేశేషుతథామీనగతేరవౌ ॥ వసిష్ఠోపి ॥ వివాహాదక్షిణే
కూలే గౌతమ్యాంసేతరత్రతు ॥ భాగీరథ్యుత్తరేకూలే గౌతమ్యాదక్షిణేతథా ॥
వివాహాప్రతీబంధశ్చసింహస్థేజ్యేనదుష్యతి ॥ కన్యాదాతృక్రమమాహ యా
జ్ఞవల్క్యః ॥ పితాపితామహాభ్రాతా సకుల్యోజనసీతథా ॥ కన్యాప్రదఃపూర్వ
నాశే ప్రకృతిస్థాపరఃపరః ॥ అప్రయచ్ఛసమాప్నోతి భూమిహత్యామృతాన్మృతౌ
గమ్యంత్యభావేదాతృణాంకన్యాకుర్యాత్స్వయంవరమ్ ॥ భాతృణాంసంస్కృ
తానామేవాధికారమాహసపవ యాజ్ఞవల్క్యః ॥ అసంస్కృతాస్త్రుసంస్కారాభ్రా
తృభిఃపూర్వసంస్కృతైః ॥ భగిన్యశ్చనిజాదంశాద్దత్వాంశంతుతురీయకిమ్ ॥ అత్ర
చకారేణపూర్వ సంస్కృతైరిత్య స్యామవృత్తేర్వివాహపర్యాప్త ద్రవ్యదానేస్వాం
శచతుర్థభాగదానేవా సంస్కృతగ్రహణంవ్యర్థంస్యాత్ ॥ ఆతఃకర్తృనియమోఽ
యం ॥ తేనానుపసిత భాతృమాత్రాది సత్వేమాత్రాదేవేవాధికారోనభ్రాతురి

త్యక్తం - సంబంధతత్త్వాదాః । కన్యా స్వయంవరేమాతృగృహత్యజేచ తాభ్యామేవ
 నాందీశ్రాద్ధంకార్యం - తత్రచస్వయంప్రధాన సంకల్పమాత్రంకృత్యాన్య ద్బా
 హ్మణద్వారాకారయేదితి ప్రయోగపారిజాతే - వరస్తుసంస్కృతభాగితాద్యభా
 వేస్వయమేవనాందీశ్రాద్ధంకుర్యాత్ - నమాతా ॥ పుత్రేషువిద్యమానేషు నాన్యం
 వైకారయేత్స్వధాంఘ్రిసిషేధాత్ - ఉపనయనేనకర్మాధికారస్వజాతత్వాచ్చేతిపృ
 థీచంద్రోదయః - మాధవీయైపరాక్రేచనారదః ॥ పితృదద్యాత్స్వయంక
 న్యాంభాగితానానుమతేషితుః ॥ మాతామహూమాతృలశ్చ సకుల్యోభాంధవస్త
 థా ॥ మాతాత్వభావేసర్వేషాం ప్రకృత్యయదినర్తతే । తస్యామప్రకృతిస్థాయాం
 కన్యాందద్యుస్త్వజాతయః । సకుల్యఃపితృపక్షీయో భాంధవౌమాతృవంశ్యజః ॥
 మదనపారిజాతేకాత్యాయనః ॥ స్వయమేవౌరసీందద్యాత్ప్రభావేస్వభాంధవాః ।
 మాతామహస్తతోన్యాంహి మాతానాధర్మజాంసుతామ్ ॥ తతోన్యావకారసీంభి
 న్నాం ధర్మజాంనియోగాత్తై త్రజాంమాతామహూమాతా మాయలోవాదద్యా
 త్ - తేనౌరసీదానేపితృబంధుషుసత్సుమాతా మహాదీనాంనాధికారః - అనును
 తింవినా, అస్యాపవాదస్తత్రైవ ॥ దీర్ఘప్రవాసయుక్తేషు సౌగంధేషుచబంధుషు ।
 మాతాతుసమయేదద్యా దౌరసీమపికన్యకామ్ ॥ మనుః ॥ యదాతునైవకశ్చిత్సన్య
 త్కన్యారాజానమావ్రజేత్ ॥ పరకీయకన్యాదానేవిశేషోమదనరత్నేస్కాండే ॥ ఆ
 త్మీకృత్యసువర్ణనపరక్రీయాంతుకన్యకాంధర్మణవిధినాదానమసగ్రతేషియుజ్యతే ॥
 అత్రప్రకృతిస్థగ్రహణాదప్రకృతిస్థేనకృతమకృతమేవ ॥ స్వతంత్రోయదితత్కార్యం
 కుర్యాదప్రకృతింగతః । తదప్యకృతమేవస్యాద స్వాతంత్ర్యస్యహేతుతః ఇత్యపరా
 క్కేనారదోక్తేః । యదితుస్తప్రదీవివాహహూమాదిప్రధానంజాతంతదంగ వైక
 ల్యేపినావృత్తిర్వి వాహస్యగౌడాల్యేనమాహుః - తత్రైవమరీచిః ॥ గౌరీందదన్నాక
 పృష్ఠంవైకుంఠంరోహిణీందదత్ । కన్యాందదదప్రహ్మలోకంరారవంతురజస్త్వలామ్ ॥
 అథమాసనిర్ణయః - తత్రజన్మమానే విశేషఃప్రాగుక్తః - జ్యోతిఃప్రకాశేవ్యాసః ॥
 మాఘఫాల్గునవై శాఖేయద్యుధామార్గశీర్షకే । జ్యేష్ఠేవాషాఢమాసేచ సుభగా
 విత్తసంయుతా । శ్రావణేవాపిపౌషేవా కన్యాభాద్రపదేతథా । చైత్రాశ్వయు
 క్కార్తికేషుయాతివైధవ్యతాంలఘు ॥ నారదః ॥ మాఘఫాల్గునవై శాఖజ్యేష్ఠమా
 సాఘ్యభద్రదాః । కార్తికోమార్గశీర్షశ్చ మధ్యమానిందితాఃపరే ॥ వసిష్ఠః ॥ పౌషే
 పికుర్యాన్మకరస్థితేర్కేచైత్రేభవేన్నృపగతోయదాన్యాత్ । ప్రశస్తమాషాఢకృ
 తం వివాహంవదంతిగర్హమిధునస్థితేర్కే ॥ ఆచార్యచూడామణౌజ్యోతిర్గర్హరాజమా
 ర్తండౌ ॥ మాంగల్యేషువివాహేషుకన్యాసంవరణేషుచ । దశమాసాఃప్రశస్యంతే
 చైత్రపౌషవివర్జితాః ॥ ఆపస్తంబః ॥ సర్వఋతవ్రావివాహస్యశైశిరామాసాపరి
 హఃప్ర్యోత్తమంచ వైదాఘం । అత్రమాఘఫాల్గునాషాఢవర్జ్యం నవమాసాముఖ్యః
 కాలఇతిసుదర్శనభాష్యే ఇడవిలాయాంబ్రహ్మవిద్యాతీథైః శ్చోక్తంబౌధాయననూ
 త్రేషి ॥ సర్వేమాసావివాహస్యశుచితపస్తపస్యవర్జంఇత్యేకతేన పూర్వోత్తరాశిశి

రసంబంధినౌ మాసౌపాషచైత్రోవిహాయఇతినిర్ణయా మృతన్యాఖ్యానం మార్ఖ్య
కృతమిత్యపేక్ష్యం, నిశిచేత్సర్వేషుద్వాదశస్వపిమాసేషాద్వహేదితికాలాదర్శః ।
యేతుజ్యోతిషేమాఘాదివిధయస్తైగృహ్యసూత్రణాంద్విజపరత్వేనప్రాబల్యాచూఛ
ద్రాదిపరాః, జ్యోతిషే వాతోన్యవర్షమనూన మిచ్ఛతితథారైభ్యోయనంచోత్త
రం, శ్రీవాసంతమృతుంవిహాయ మునయోమాండవ్యశిష్యాజగుః । చైత్రంప్రా
జ్యుష్టిపరాశరః పరిణయేపాపంచదౌర్భాగ్యదంహ్యపాథాదిచతుష్టయం సహితదం
కైశ్చిత్రవిద్వంబుధైః ॥ చండేశ్వరః॥మార్గేమాసితథాజ్యేష్ఠేష్యారంపణయంప్రతమ్
జ్యేష్ఠపుత్రదుహిత్రోస్తుయత్నేనపరివర్జయేత్ ॥ కృత్తికాస్థంరవంత్యక్వాజ్యేష్ఠపు
త్రస్యకారయేత్ । ఉత్సవాదిషుకార్యేషుదినానిదశవర్జయేత్ ॥ రత్నకోశే ॥ జన్మ
క్షేజన్మదివసేజన్మమాసేశుభంత్యజేత్ । జ్యేష్ఠేమాసాద్య గర్భస్యశుభంవర్జ్యంప్రి
యాఅపి ॥ పరాశరః ॥ అజ్యేష్ఠాకన్యకాయత్రజ్యేష్ఠపుత్రోవరోయది । న్యత్య
యోవాత యోస్తత్ర జ్యేష్ఠమాస శుభప్రదః॥మిహిరిః - జ్యేష్ఠస్య జ్యేష్ఠ
కన్యాయా వివాహానానశస్యతే । తయారన్యతరేజ్యేష్ఠేజ్యేష్ఠేమాసప్రవశస్య
తే॥ ద్వాజ్యేష్ఠేమధ్యమాప్రాక్తా వేకంజ్యేష్ఠంశుభావమామ్ । జ్యేష్ఠత్రయంనకున్దీతవి
వాహేసర్వసమృతమ్ ॥ యత్తు - సార్వకాలమేకేవినాహమితి - తదాసురాదివివా
హవిషయం ॥ ధర్మేషు వివాహేషు కాలపరీక్షణం నాధర్మ్యేష్వితిగృహ్యపరి
శిష్టాత్ - రత్నమాలాయామప్యేవం ॥ తేనాసురాదయోమాఘచైత్రాదినిషిద్ధకా
లేష్యపిభవంతి - మాసా స్సారాః - సారో మాసో వివాహాదా విత్కుక్తే॥ర్షు
షో ననిద్యోయది ఫాల్గునే న్యాదజస్తువైశాఖ గతోననిద్యః ఇతిత్వపవాదః -
అథదశదోషాః - వ్యవహారోచ్ఛయే ॥ వేధశ్చలత్తాచతతైవవాతః ఖర్జురవేధోదశ
యోగచక్రమ్ । యుతిశ్చజామిత్రముపగ్రహశ్చ గాణాఖ్యవప్రజేచదైవదోషాః ॥
ఏహంలక్షణంజ్యోతిషజ్ఞేయం ॥ అతిచారగేగురౌతువస్తిః ॥ అతిచారగతేజవేవర్జ
యేత్తదనంతరమ్ ॥ వివాహాదిషుకార్యేషుఅష్టావింశతినాసరాన్ ॥ రత్నమాలా
యాం ॥ ఏకపంచనవయుగ్మషడ్గతీణినస్తచతుర్వలభగః । ద్వాదశాజన్మపథాది
రాశితోఘాతచంద్రఇతికీర్తితోబుధైః ॥ నారదః ॥ భూబాణనందహస్తాశ్చరసదిగ్వి
హ్నిశైలజాః ॥ వేదావసునివాదిత్యాఘాత చంద్రోయధాక్రమమ్ ॥ యాత్రాయాం
యుద్ధకార్యేషు ఘాతచంద్రంవివర్జయేత్ । వివాహేసర్వమాంగశ్యే చౌలాదాప్ర
తబంధనే ॥ ఘాతచంద్రోనైవచింత్య ఇతిపారాశరోబ్రవీత్ ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ వి
వాహచౌలప్రతబంధయజ్ఞే పట్టాభిషేకేచతతైవరాజ్ఞామ్ । సీమంతయూత్రాసుతతై
వజాతేనోచింతేనీయఃఖలుఘాతచంద్రః ॥ నారదః ॥ అకాలజాభవేయుశ్చేద్విద్యున్మి
హారవృష్టయః ॥ ప్రత్యర్కపరివేషేంద్ర చాపాభధ్వనమోయది ॥ దోషాయమం
గళేనూనం నదోషాయైవకాలజాః ॥ అకాలవృష్టిస్వరూపమాహ - లల్లః ॥ పౌషా
దిచతురోమాసాః ప్రాక్తావృష్టిరకాలజఇతి శాఙ్గధరః ॥ నిర్ఘాతేషీతిచలనేగ్రహ
యుద్ధే రాహుదర్శనేచైవ । ఆపంచదినాత్కన్యాపరిశీతానాశముపయాతి ॥ ఉల్కా

పాతేంద్రచాపప్ర బలఘనరజోధూమనిర్ఘాతవిద్యుద్వస్త్రప్రత్యర్కదోషాదిఘనకల
బుధైస్త్వాజ్యమైవైకరాత్రమ్ । దుస్స్వేషేదుర్నిమితైహ్య శుభఫలదృశోచుర్న
నోభాగిత బుద్ధాచౌలేహంజీవిబంధే పరిణయదనవిధౌసర్వదాత్యాజ్యమేన ॥ జ్యో
తిఃప్రకాశే ॥ అగ్న్వైక్షోడశనాడ్య స్సంక్రాంతేఃపుణ్యతాఃపరతః । ఉపనయనవ్రత
యాత్రాపరిణయనాదౌ వివర్ణాంతాః ॥ గర్గః ॥ దిగ్దాహేదినమేకంచ గృహేన ప్రదినా
నితు । భూకంపేచసముత్పన్నే త్ర్యహమేవతువర్జయేత్ ॥ ఉల్కాపాతేత్రిదినం
ధూమేపంచదినానిచ । వజ్రపాతేచైకదినం వర్జయేత్సర్వకర్మసు ॥ దర్శనాదర్శనా
ద్రాహు కేతోస్సప్తదినంత్యజేత్ । యావత్కేతుద్గమస్తావ దశుభస్సమయోభ
వేత్ ॥ అస్యాపవాదో ద్భృతసాగరే ॥ అధదినసత్రయమధ్యేమృదుపానీ యం
యదాభవతి । ఉత్పాతదోషశమనంత దైవసంప్రాహురాచార్యాః ॥ సంబంధ
తత్త్వే ॥ భూకంపాదేర్నదోషాస్తివృద్ధిశ్రాద్ధైకృతేనతి ॥ అథాపరిహార్యే కన్యా
వైధవ్యయోగే విశేషఉచ్యతే - మార్కంజేయపురాణే ॥ బాలవైధవ్యయోగేతు
కుంభేదుప్రతిమాదిభిః । కృత్వాలగ్నంరహఃపశ్చాత్కన్యో ద్వాప్యేతిచాపరే ॥ అ
త్రపునభూదోషాభావఉక్తోవిధానఖండే॥స్వర్ణాంబుసిష్పలానాంచ ప్రతిమావిష్ణురూ
పిణీ తయాసహవివాహేతు పునర్భూత్వంనజాయతే ॥ సూర్యారుణసంవాదే॥ వివా
హాత్పూర్వకాలేచ చంద్రతారాబలాన్వితే ॥ వివాహాక్తేచతాంక న్యాయంకుం
భేనసహచోద్వహేత్ ॥ నూత్రేణవేష్టయేత్పశ్చాద్దశతింతువిధానతః । కుంకుమా
లంకృతందేహం తయోరేకాంతమందిరే ॥ తతఃకుంభంచనిస్సర్వ ప్రభజ్యసలిలా
శయే । తతోభిషేచనంకుర్యా త్పంచపల్లవవారిభిః ॥ కుంభప్రార్థనాతత్రైవ ॥ వరు
ణాంగస్వరూపాయ జీవనానాంసమాశ్రయ । పతింజీవయకన్యాయా శ్చిరంపుత్ర
సుఖంకురు ॥ దేహివిష్ణోవరందేవ కన్యాంపాలయదుఃఖతః । తతోలంకారవస్త్రాభ్యాం
వరాయప్రతిపాదయేత్ ॥ ఇతికుంభవిహహః ॥ మూర్తిదానమపితత్రైవౌక్తం ॥
బ్రాహ్మణంసాధుమామంత్ర్యసంపూజ్యవివిధార్హణైః । తస్మైదద్యాద్విధానేనవిష్ణో
ర్మూర్తించతుర్భుజామ్ ॥ శుద్ధవర్ణసువర్ణేన విత్తశక్త్యాధవాపునః । నిర్మితాంరుచి
రాంశంఖ గదాచక్రాబ్రసంయుతామ్ ॥ దధానాంవాసనీపీతే కుముదోత్పలమాలి
నీమ్ । సదక్షిణాంచతాందద్యాన్మంత్రమేతముదీరయేత్ ॥ యన్మయాప్రాంచజను
షిఘ్నం త్యాపతిసమాగమమ్ । విహోపవిషశస్త్రాద్వైర్హ్నతోవాతివీరక్తయా ॥ ప్రా
ప్యమానంమహాఘోరం యశస్సఖ్యధనాపహమ్ ॥ వైధవ్యాద్యతిదుఃఖాఘనాశా
యశుభలబ్ధయే ॥ బహుసౌభాగ్యలబ్ధైచ మహావిష్ణోరిమాంతనుమ్ । సౌవర్ణీని
ర్మితాంశక్త్యా తుభ్యంసంప్రదదేద్విజ ॥ అనఘాద్యాహమస్తీతి త్రివారంప్రజేదితి ।
ఏవమస్తీతితస్యాశీ గృహీత్యాస్వగృహంవిశేత్ ॥ తతోవైవాహికంకుర్యాద్వి
ధిందాతామగ్నీదృశః ॥ అన్యేప్యశ్చత్త్రవివాహవృక్షసే చనాదయస్తత్రైవజ్ఞేయాః -
విస్తరభయానోచ్యంతే - అథప్రతికూలాదిజ్యోతిర్ని బంధగర్గః ॥ కృతేతునిశ్చయే
పశ్చాన్మృత్యుర్భవతికస్యచిత్ । అదానమంగలం కుర్యాత్కృతేవైధవ్యమౌపు

యాత్ ॥ జ్యోతిర్మేధాతిథిః ॥ వధూవరాధేఃశుటితేను నిర్భితవరస్యగేహేస్వధక
స్యకాయాః । మృత్యుర్వదిస్యాస్మచుజస్యకస్య చిత్తదానకార్యఖలు మంగళంబు
ధైః ॥ మంగళంవివాహః - స్మృతిచంద్రికాయాం ॥ కృతేవాక్షిశ్చయేపశ్చాస్మృ
త్సుభకవతిగౌత్రిః । తదానమంగళంకార్యం నాశీనైధప్యదంధుప్రమ్ ॥ భృగః॥
వాగ్దానానంతరంయత్ర కులయోఃకస్యచిస్మృతిఃతతోద్వాహానైవకార్యస్వ
వంశక్షయదోషతః ॥ శౌనః ॥ వరవస్యోపితామాతా పితృస్యశ్చసహూదరః ।
ఏతేషాంప్రతికూలంచ మహావిష్ణు పదంభవేత్ ॥ పితాపితామహశ్చైవసమాతాచై
వపితామహీ ॥ పితృస్యప్రీతుతోభ్రాతృభగినీచావివాహితా ॥ ఏభిరత్రవిపనైః
శ్చప్రతికూలంబుధైఃస్మృతమ్ । అన్యైరపివిపనైఃస్తుకేచి దూచుర్నతదభవేత్ ॥
మాండస్యః ॥ వాగ్దానానంతరంచూతా పితాభ్రాతృవిపద్యతే । వివాహానైవ
కర్తవ్యస్వనంశస్థితిమిచ్ఛతా ॥ సంకటేతుమేధాతిథిః॥ వాగ్దానానంతరంయత్రకు
లయోఃకస్యచిస్మృతిః ॥ తదానంతరాదూర్ధ్వంవివాహశ్శుభదోషేత్ ॥ స్మృతి
రత్నావళ్యాం ॥ పితరబ్జనుశౌచంస్యాత్తదర్థంమాతురేవచ । మాసత్రయంతుభా
ర్యాయాస్తదర్థంభ్రాతృపుత్రయోః । అశ్వేషాంతుసపిండానా మాశౌచంమాస
మీరితం । తదంతేశాంతికంకృత్వాతతోల్గ్నంవిధీయతే ॥ జ్యోతిఃప్రకాశే ॥ ప్రతి
కూలేపికర్తవ్యోవివాహామాసతఃపరః । శాంతింవిధాయగాండత్వా వాగ్దానాది
చరేత్పునః ॥ శాంతింవినాయకశాంతిం - తథాచమేధాతిథిః ॥ సంకటేనమనుప్రా
ప్తేయాజ్ఞవల్క్యేనయోగినా । శాంతిరుక్తాగణేశస్యకృత్వాతాంశభమాచరేదితి ॥
ప్రతికూలేనకర్తవ్యైగచ్ఛేద్వానదృతుత్రయమ్ । ప్రతికూలేపికర్తవ్యమిత్యాహుర్భ
హువిష్ణవే॥ ప్రతికూలేనపిండస్య మాసమేకంవివర్జయేత్ ॥ జ్యోతిస్సాగరే ॥ దు
ర్బిక్షేర్వాప్రభంజేచ పితోర్వాప్రాణసంశయే । ప్రోధాయామపికన్యాయాంనాను
కూల్యంప్రతిక్ష్యతే ॥ మేధాతిథిః ॥ పురుషత్రయపర్యంతం ప్రతికూలంస్యగౌత్రి
ణమ్ । ప్రవేశాన్నిర్గమస్తద్వత్తథామండనముండనే ॥ ప్రైతకర్మాన్యనిర్వర్తయ
చేన్నాభ్యుదయాక్రియామ్ । ఆచతుర్థంతతఃపుంసంపదమేశుభదంభవేత్ - ఆఖర
జోదోషేనిర్ణయః - మాధవీయే ॥ ప్రారంభాత్పాగ్వివాహస్య మాతాయదిరజస్వ
లా । నివృత్తిస్తస్యకర్తవ్యా సహత్వశ్రుతిచోదనాత్ ॥ ఆరంభాత్ నాందీశా
ద్ధాత్ నాందీముఖా వివాహఃకావిత్యాది నాతప్తైవప్రారంభోక్తేః - మేధాతిథిః -
చాలేచవ్రతబంధేచ వివాహేయజ్ఞకర్మణి భార్యారజస్వలాయస్య ప్రాయస్తస్యన
శోభనమ్ ॥ వధూవరాన్యతమయోర్జాన సీచేద్రజస్వలా । తస్యాశ్శుద్ధైఃపరంకార్యం
మాంగళ్యంమనురబ్రవీత్ ॥ పృథమనుః ॥ వివాహప్రతమాడాసు మాతాయదిరజ
స్వలా । తదానమంగళంకార్యం శుద్ధాకార్యంశుభేపుంభిః ॥ గర్భః ॥ యస్యోద్వాహో
దిమాంగలే మాతాయదిరజస్వలా । తదానంత్రైకర్తవ్య మాయుషయకగయ
తః ॥ నాందీశాద్ధోత్తరంరజోదోషేతుక పద్ధికారికాను ॥ సూరిహోదిక్వియోశ్శు
ద్ధై గాండద్యాద్ధోమపూర్వకమ్ । ప్రాప్తేగ్మణిశుద్ధిస్సానిదితరస్మిన్నశుద్ధ్యతి ॥

అలాభేనుముహూర్తస్య రక్షోగోపే చ సంగతే । శ్రియం సంపూజ్యతత్కుర్యాత్పా
 నిగ్రహణమంగళమ్ ॥ హైమిం మాషమితాంపద్మాం శ్రీసూక్తవిధినార్చయేత్ ।
 ప్రత్యేచంసాయసంహుత్వా అభిషేకంసూచయేత్ ॥ ఇతి ॥ సూతకాది సంకటేతు
 కూష్మాండిభిర్నృతంపఠత్వా పయస్విసంగంచదత్వా వివాహాదికుర్యాదితచవత్స్య
 తే ॥ అక్షైకక్రియానిర్ణయః - జ్యోతిర్నిబంధే నృధమనుః ॥ ఏకమాతృజయోరేక
 వాసరేపురుషస్త్రియోః । నసమానక్రియాంకుర్యాన్మాతృభేదే విధియతే ॥ ఏతే
 నఏకస్యపుంసో వివాహాద్వయమేకదిసేనిపిద్ధం మాతృభేదాభావాత్ - నారదః ॥
 పుత్రోద్వాహాత్పరింపుత్రీ వివాహాలానఋతుత్రయే । సతయోర్వృతముద్వాహాః
 స్కండనాదపిముండనమ్ ॥ వరాహః ॥ వినాహస్త్యేకజాతానాం షణ్మాసాభ్యంతరే
 యది । అసంశయంభిభిర్వక్షేస్తత్రైకావిధవాభవేత్ ॥ మదనరత్నేనస్థిః ॥
 సపుంవివాహాల్యాధిమృతయేపి వివాహకార్యం దుహితుఃప్రకుర్యాత్ । నమం
 డనాచ్ఛాపిహిముండనంచ గాత్రైకతాయాం యదినాబ్దభేదః ॥ ఏకోనరభ్రాతృ
 వివాహాకృత్యంస్వసుర్న పాణిగ్రహణంవిధేయమ్ । షణ్మాసమధ్యేమునయస్సమూ
 చుర్నముండనంమండనశోపికార్యమ్ ॥ ఏతదపవాదస్తత్రైవ ॥ ఋతుత్రయస్యమ
 ధ్యేచేదన్యాబ్దస్యప్రవేశనమ్ । తదాప్యేకోదరస్యాపి వివాహస్తప్రళస్యతే ॥ సా
 రావశ్యాం ॥ ఫాల్గునేచైత్రమాసేతు పుత్రోద్వాహాలాపనాయనే । భేదాదబ్దస్య
 కుర్వీత సర్వత్రయవిబంధనమ్ ॥ సహితాప్రదీపే ॥ ఊర్ధ్వంవినాహస్తనయస్యనై
 పకార్యోవివాహాలా దుహితుఃస్సమార్థమ్ ॥ అప్రాప్యకన్యాంశ్వశుకాలయంచవ
 ఘ్నాఃప్రవేశ్యా స్వగృహంచనాదా ॥ మదనరత్నేనస్థిః ॥ ద్విశోభనంత్యేకగృ
 హేపినేన్ద్రం శుభంతుపశ్చాన్నవభిర్నివైస్తు । ఆవశ్యకంశోభనముత్పన్నావా ద్వారే
 ధవాచార్యవిభేదతోవా ॥ ఏకోదరప్రమాతానాం నాగ్నికార్యత్రయంభవేత్ ।
 భిన్నోదరప్రమాతానాం నేతిశాతాతపోబ్రవీత్ ॥ జ్యోతిర్నిబంధేకాత్యాయనః ॥
 కులేఋతుత్రయాదర్వా జ్ఞండనాన్నతుముండనమ్ । ప్రవేశాన్నిర్గమోనేష్టో నకు
 ర్యాన్మంగళత్రయమ్ ॥ కుర్వంతిమునయఃకేచి దన్యస్మిన్వత్సరేలఘు । లఘునాగు
 రువాకార్యంప్రాప్తంనైమిత్తికంతుయత్ ॥ పుత్రోద్వాహాప్రవేశాఖ్యైకన్యోదాహ
 స్తునిర్గమః । ముండనంచాలమిత్యక్తం ప్రత్యోద్వాహాతుమంగళమ్ ॥ చౌలంముం
 డనమేపూక్తం వర్ణయేన్మండనాత్పరమ్ । మాంజీచోభయతఃకార్యా యతోమాం
 జీనముండనమ్ । అభిన్నవత్సరేపిస్యాత్తదహస్తత్రభేదయేత్ ॥ ఆభేదేతువినాశ
 స్సాన్న కుర్యాదేకమండపే ॥ సంకటేతుకపర్దికారికాను ॥ వరాహమిహిరశ్చ ॥
 ఉద్వాహాపుత్రీం సపితావిదధ్యాత్పత్ర్యంతరస్యోద్వహానంకదాచిత్ । యావచ్చ
 తుర్థందినమత్రపూర్వం సమాప్యచాన్యోద్వహానంవిదధ్యాత్ ॥ కశ్యపః ॥ మాంజీ
 బంధస్తథోద్వాహా షణ్మాసాభ్యంతరేపివా । పుత్ర్యుద్వాహానకుర్వీత విభక్తానాం
 నదోషకృత్ ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ వినాహమారభ్యచతుర్థమధ్యేశ్రాద్ధందినందర్శది
 సంయదిస్యాత్ । వైధవ్యమాప్నోతి తదాశుకన్యాజీవేత్పతిశ్చేదనపశ్యతాస్యాత్ ॥

తథా || వివాహామధ్యేయదిచేత్స యాహస్త తస్యముఖ్యాపితిన్ సయాంతి | వృ
తైవివాహే పరితస్తు కుర్యాచ్చార్థంస్వధాగీర్షతుబూషయేత్ | యవాభ
ద్రందూషయంతి స్వధాభితి శ్రుతేశ్చ | మాసికివిషయేకాలహేమాద్రా శాత్యా
యనిః || ప్రేతశ్చార్థాని సర్వాణిసపిండికరణంతథా | అపకృష్టాపికుర్వీతకర్తుం
నాండిముఖుద్విజ || వృద్ధింవినాపకషేదోపమాహతత్రైఫాశనాః || వృద్ధిశ్చార్థ
విహీనస్తు ప్రేతశ్చార్థానియశ్చరేత్ | సశార్థస్థిసరకేఘనోరే పితృభిస్సహమజ్జతేతి ||
మేధాతిథిః - ప్రేతకర్మాగ్నినిర్వృత్య చరేన్నభ్యుదయక్రియాం - ఆచతుర్థాంత
తఃపుంసి పంచమేశుభదంభవేత్ || స్మృత్యంతరే || సపిండికరణాదర్వాగపక్తిప్య
కృతాన్యపి | పునరప్యపకృష్ట్యంతేవృద్ధ్యంతరనిషేధనాత్ | స్మృతిసారాపశ్యాం ||
భాతృప్రయగేస్వస్వయగేభాతృస్వస్వయగేతథా | ఏకస్మిన్మండపేచైవసకుర్యా
న్మండనద్వయమ్ || సోదరవిషయమేతత్ - యమః || ఏకోదరప్రసూతానామేకస్మి
న్వాసరేపునః | వివాహానై పకుర్వీతమండనోపనిషుండనమ్ || గాగ్గ్యే || భాతృ
యగేస్వస్వయగేభాతృస్వస్వయగేతథా | సకుర్యాన్మంగళంకించిదేకస్మిన్మండ
పేహని || ఏకస్మిన్వాసరేప్రాప్తే కుర్యాద్యమలజాలయోః | ఔరంచైవవివాహంచ
మాంజీబంధనమేవచ || జ్యోతిర్వివరణే || ఏకోదరయోరేదిన్ద్యహాసేభవేన్నా
శః | నద్యంతరఏకదినేకేప్యాహుస్సంకటచశుభమ్ || ఊర్ధ్వంవివాహాచ్ఛుభదోస
రస్యనారీ వివాహానబుతుత్రయంస్యాత్ | నారీవివాహేత్తదహేషితే స్తంసరస్త
వాణిగ్రహ మాహురార్యాః || భిన్నమాతృజయోస్తు ఏకవాసరేవివాహమాహ
మేధాతిథిః || పృథక్మాతృజయోఃకార్యోవివాహస్త్యైకవాసరే, ఏకస్మిన్మండపేకా
ర్యః పృథగ్వేదికయోస్తథా || పుష్పపట్టికయోఃకార్యందర్శనంసరిరస్థతూః | భగి
నీభ్యాముభాభ్యాంచయావత్సప్త పదిభవేత్ || యమయోస్తువిశేషః || భట్టకారికా
యాం || ఏకస్మిన్వత్సరేచైకవాసరే మండపేతథా || కతకవ్య మంగళంస్వసార్థా
తోర్యమశిజాతయోః || జ్యోతిర్ని బంధేనారదః || ప్రత్యుద్వాహానైవకార్యో
నైకస్మై దుహితృద్వయమ్ | నైచైకజన్యయోఃపుంసోరేకజన్యేతుకన్యకే || నైవం
కదాచిదుద్వాహానైకదాముండనద్వయమ్ | నైకజన్యేతుకన్యేతుకన్యేద్వేపుత్ర
యోరేకజన్యయోః || నపుత్రీద్వయమేకస్మై ప్రదద్యాత్తుకదాచసత్తి || కన్యాయా
రజోదశకేతుఅపరాచే సంపతకః || మాతాచైవపితాచైవజ్యేష్ఠభాతృతతైవచ |
త్రయస్తేనరకంయాంతి దృష్ట్యాకన్యా రజస్వలామ్ || హారితః || పితృగ్రేహేతుయా
కన్యా రజఃపశ్యత్యసంస్కృతా || సాకన్యావృషలీజ్ఞేయా త్వత్పతిరవృషలీపతిః ||
దేవలాత్రికశ్యపాః - పూర్వార్థంతదేవ || భూణహత్యాపితుస్తన్యాసాకన్యావృష
లీస్మృతా | యస్తాంసముద్వహేత్కన్యాం బ్రాహ్మణోజ్ఞానదుర్బలః || అశ్రాద్ధేయ
మహాశక్తేయంతంవిద్యాద్విప్రపిఠిపతిమ్ || మాధవీయేషాధాయనః || త్రీణివర్షా
ణ్యుతుమతీకాంతేతపితృశాసనమ్ | విష్ణుః || ఋతుత్రయముపాస్యైవ కన్యాకు
ర్యాన్వయంయమ్ | ఆచార్యస్యోపాధాన మూలయముగ్ధాన్యాద్వాదికవిద్యా

యాప్రదత్తానస్తేనృహే । భూణాహత్యాచితుస్తస్యాస్స కిన్యావరయేత్స్వయమ్ ॥
 ఏవంచోపసతాంపత్నీం నావమచ్యేత్కదాచన । సతుతాంబంధకీంవిద్యాప్యసుస్సాన్వ
 యంభుస్సాబ్రవీత్ ॥ మనుః ॥ అలంకారంనాదదీతపితృదత్తంస్వయావచ్ఛేత్ ॥ పితృగత్తం
 మాతృదత్తంస్తేయాస్యాద్వదితంహచ్ఛేత్ ॥ వరంప్రత్యాహ ॥ పిత్రేనదద్యాన్కుల్యం
 తుకన్యామృతుచుతీంహరణ్ ॥ సహిస్వామ్యాదతిక్రామేదృతానాంప్రతిబోధనాత్
 అత్రప్రాయశ్చిత్తముక్తమాశ్వలాయనేన ॥ కన్యామృతుమతీం శుద్ధాంకృత్వాని
 ష్కృతిమాత్మనః ॥ శుద్ధించకారయత్వాతు ముద్వహేదాన్మశంస్యగ్గః ॥ పితృబు
 తూన్స్వప్రత్యాస్తుగరయేదాదితస్సుగ్గః । గానావధిగృహేయత్నా త్పాలయేచర
 జోవతీమ్ ॥ దద్యాత్తదృతుసంఖ్యాగాశ్చక్తః కన్యాకతాయది । దాతవ్యైకాపినిస్సే
 న దానేతస్యాధావిధి ॥ దద్యాద్వాక్రశాహ్లాదేష్వన్న మితిసస్వస్సదక్షిణమ్ ॥
 తస్యాతీతర్తుసంఖ్యేషువరాయప్రతిపాదయేత్ ॥ ఉపావ్యత్రిదిసంకన్యాం రాత్రౌషీ
 త్యాగవాంపయః । అదృష్టరజనేదద్యా త్కన్యాయైరత్నభూషణమ్ ॥ తాముద్వ
 హన్వగశ్చాపి కూష్మాండైర్జుహుయాద్విజఃఇతి ॥ మదనపారిజాతేయజ్ఞపార్వ్యః ॥
 వివాహేవితతేయజ్ఞే హోమకాలఉపస్థితే । కన్యామృతుమతీందృష్ట్యాకధింకుర్వంతి
 యాజ్ఞికాః ॥ స్నాపయత్వాతుతాంకన్యా మర్చయిత్వాధావిధి । యుంజానా
 మాశుతికశుత్వాతతస్త్రంతం ప్రవర్తయేత్ ॥ జాధాయనసూత్రం ॥ అధయది
 కన్యోపమాద్యమానాచోహ్య మానావారజస్వలాస్యాత్తామనుమంత్రయేత్ ॥ పు
 మాంసామిత్రాపరుణాపుమాంసానశ్వినాపుభౌ । పుచూనింగ్రశ్చసూర్యశ్చ పుమాం
 సంచదధాన్వియఇతి ॥ అధద్వాదశరాత్రమలంకృత్య ప్రాశయేత్పంచగవ్యమథ శు
 ద్ధాంకత్వావివహేత్ - అత్రగాంధర్వాగ్యప్రేవివాహస్తద్వ్య వస్థాచాకరేణ్ణేయా-
 మనుః ॥ షడాసుపూర్వాదిప్రస్య త్తత్రస్యచతురోవరా ॥ విటూచ్ఛద్రయోస్తు
 తానేవవిద్యాధర్మాన్మరాక్షసా ॥ చతురః ఆసురగాంధర్వరాక్షసపైశాచా తా
 న్రాక్షసవర్జాన్వైశ్యశూద్రయోః సపవ - ఆసురంవైశ్యశూద్రయోః హేమాద్రా
 పైశీససిః ॥ రాక్షసోవైశ్యస్యపైశాచశూద్రస్య ప్రచేతాపైశాచోసంస్కృతప్ర
 సూతానాంప్రతిలోమజానాంచ - మనుః ॥ రాజ్ఞస్తథాసురోవైశ్యశూద్రేచాంత్యస్తు
 గర్హితః ॥ త్తత్రియాడస్సంకటేపైశాచమహామాధనీయే ॥ పత్నః ॥ సర్వోపాయై
 రసాధ్యాస్యాత్సుకన్యాపురుషస్వయా । చౌర్యేనాపివివాహేనసావివాహ్యైరహస్థ
 తా ॥ గాంధర్వాదివివాహేష్వప్రదకి పూర్వకండాపమాహతత్రైవ - యమః ॥
 నోదకేననవావాచాకన్యాయాఃపతిరుచ్యతే । పాణిగ్రహణసంస్కారాత్పతిత్వంసప్త
 మేవదే ॥ పరాశరమూర్ధవీయేదేవలోపి । గాంధర్వాదివివాహేషుపునరైవహికో
 విధిః । కర్తవ్యశ్చత్రిభిర్వజైఃస్సమధేనాగ్నిసాక్షకః ॥ త్రైవర్ణోక్తేగాంధర్వాదావి
 ప్రవర్జమధికారఉక్తతత్రైవపరిశిష్టే ॥ గాంధర్వాసురపైశాచావివాహా రాక్షసశ్చ
 యః । పూర్వేపరిశ్రయస్తేషుపశ్చద్ధోమోవిధీయతే ॥ అతోహూమాదావకృతే
 భార్యాత్వాభావాద్వరాంతరాయదేయా - తథాచతత్రైవ పసిష్ఠజాధాయనౌ ॥

బలాదపహృతాకన్యామగ్రైర్వదినసంస్కృతా । ఆస్యస్త్వేదిధివద్దేయాయథాశా
 న్యాతథైవసేతి ॥ అత్రమంత్రసంస్కారాభావేఽస్యస్త్వేదానన్యస్వావినాపేశః సా
 మ్యాద్భలాదప హారేరామస మైశానయోర్విశేషవచనంవ్యర్థం - లేనతియోర్వి
 దిన సంస్కృతా సంస్కృతాపేత్యా స్మృత్యకన్యానుమత్యా భావాదన్యస్త్వేదేయేతి
 వ్యాఖ్యేయం - మగనపారిణాతేనారదః ॥ పాణిగ్రహణికామంత్రానియతం దారణ
 తుణమ్ । తేషాంచనిష్ఠావిజ్ఞేయా విద్యద్భిస్సప్తమేసదే ॥ స్మృతిచంద్రికాయా మ
 పరాశ్చైవం - ఆశౌచేతుయాజ్ఞవల్క్యః । గానేవివాహేయజ్ఞేచ సంగ్రామేదేశ
 విష్ణవే । ఆపద్యపిచకష్టాయాం సద్యశ్చైచంవిశీయతే ॥ కేషామిర్యోషేతే బ్రహ్మ
 పురాణేఉక్తం ॥ దాతుః ప్రతిగృహీతుశ్చ కన్యాదానేచనోభవేత్ । వివాహాయష్టోః
 కన్యాయా లాజహోమాదికర్మాణి ॥ ఇతి ॥ సతయజ్ఞవివాహేషుశ్రాద్ధేహిలామే
 ర్చనేజపే । ఆరబ్ధే సూతకంసప్యా దనారబ్ధేషు సూతకమ్ ॥ ఇతి ॥ విష్ణునచనా
 చ్చ । ప్రారంభస్తేనైవప్రాక్తః ॥ ప్రారంభో వరణంయజ్ఞే సంకల్పోనత సత్ర
 యోః । నాందీముఖంవివాహాదా శ్రాద్ధేహిపరిక్రియేతి ॥ వరణమితి మగుపర్క
 పరం ॥ గృహీతమధుపర్కస్య యజమానాచ్చబుద్ధిజః । పశ్యాచిశౌచేనతేనభ
 వేదితినిశ్చయః ॥ ఇతిబ్రాహ్మణ్యే - మధుపర్కాత్పూర్వంయథసత్వేవాశౌచ
 మితిశుద్ధివివేకః - రామాంశారభాష్యేష్యేవం - నాందీముఖావధిశ్చస్మన్త్యంతరే ।
 ఏకవింశత్యహర్యజ్ఞే వివాహేదశవాసరాః । త్రిషచ్చాలోపనయనేనాందీ శ్రాద్ధంవి
 ధీయతే ॥ ఆరంభాభావేపిలగ్నంతరా భావేగద్యవిచ్ఛేదదేవ ప్రతిష్ఠావివాహయోః
 సూర్యసంభృతయోరపీతి అత్రప్రాయశ్చిత్తమాహ మదనపారిణాతేవిష్ణుః ॥ అనా
 రబ్ధవిశుద్ధ్యర్థంకూష్మాండైర్బహుయాష్టృతమ్ । గాందద్యాత్పంచగవ్యాశీ తతస్సు
 ద్ధ్యతినూతకీ ॥ సంగ్రహేపి ॥ సంకటేసమనుప్రాప్తేనూతకేసముపాగతే । కూష్మాం
 డీభీష్టృతంహుత్వా గాంచదద్యాత్ప్రయయస్వీమ్ ॥ చూడోపనయనోద్వాహ ప్ర
 షిస్తాదికమాచలేత్ । యదైవసూతకప్రాప్తిస్సైతేవాభ్యుదయక్రియా ॥ అన్నాదిషు
 విశేషః - షట్త్రింశన్మతే ॥ వివాహాత్సవయజ్ఞేషుత్వంతరామృతసూతకే । ప
 నైరన్నంప్రదాతవ్యం భోక్తవ్యంచద్విజోత్తమైః ॥ పరైరసగోత్రైః ॥ భుంజానేషు
 షువిప్రేషుత్వం తరామృతసూతకే । అన్యగేహిలాదకాచాంతాస్సర్వేతుశుచయః
 స్మృతాః ॥ ఏతదాశౌచాత్పూర్వమపృథక్క్రతాన్నవిషయమ్ - తత్రశేషమన్నం
 త్యాజ్యమిశ్యర్థః - పృథక్క్రతేషుబృహస్పతిరాహ ॥ వివాహాత్సవయజ్ఞేషు
 త్వంతరామృతసూతకే । పూర్వసంకల్పితాన్నేషు సదోషఃపరికిర్తితఇతి ॥ ధర్మా
 ర్థంవివాహకరణే ఫలముక్తంమహాభారతే ॥ జ్ఞాత్వాస్వతిత్తసామర్థ్యమేకంచోద్వా
 హయేద్ద్విజమ్ ॥ తేనాప్యాప్నోతితత్ స్థానం శివభక్తోనరోధునమ్ ॥ అపరాశ్చే
 దతుః ॥ మాతాపితృవిహీనంతు సంస్కారోద్వాహనాదిభిః । యఃస్థాపయతితస్యేహ
 పుణ్యంసంఖ్యానవిద్యతే ॥ మదనరత్నేభవిష్యే ॥ వివాహాదిక్రియాకాలేతత్క్రియా
 సిద్ధికారణమ్ ॥ యఃప్రయచ్ఛతిధర్మజ్ఞసోశ్వమేధఫలంభేత్ । కన్యాగృహేభోజ

సనిషేధోఽ - తదైవం || అప్రజాయాంతుకీ న్యానాం నభుంజతకదాచన | దాహి
త్రస్యముఖందృష్టాన్విచుభమరుశోచతి || అపరాధేఽపిభృతరాశే || నిష్ఠాంజాహ
తరంమన్యేతస్యకోసంసకారయేత్ || అప్రజాయాంతుకీ న్యానాం నాశ్నీయాన్త
స్యనైగృహే || బ్రహ్మదేహాంసవైకేన్యా దిత్వాహీయాత్కదాచన || అభుంజ
తమోహాచ్ఛే త్పుయాశేనరకేనైత్ || తస్మైనకన్యః || అహతయంత్రనిర్ము
క్తంవాసఃప్రోక్తంస్వయంభువా | శస్త్రంతన్యాగలిక్యేషు తావత్కాలంనసర్వ
దా || యంత్రనిర్ముక్తంనూతనం - వివాహమధ్యేస్త్రియాసహభోజనేవినదోషః
త్యాహ || హేమాద్రాపాయశ్చిత్త కాండెగాలనః || వివాహకాలేయాత్రాయాం
పథిచారసమాకులే | అసహాయోభవేద్విప్రస్థదాకార్యాద్విజన్మభిః || ఏకయాన
సమారోహ ఏకపాత్రేచభోజనమ్ | వివాహపథియాత్రాయాం కృత్యాన్విప్రోషదో
షభాక్ || అప్యహదోషమాప్నోతి శశ్చాచ్ఛాంత్రదాయణంచేత్ | మితాశ్చరా
యామద్యేషం, రత్నమాలాయాం || మూలమైత్రమృగరోహిణీకరైః పాన్ద్రమారు
త మఘోత్తరాన్వితైః | భౌమసారరవినారన్జితే పాణిపీడనవిధిద్వీధీయతే | అత్రా
నిష్టనక్షత్రాదౌ దానముక్తంజ్యోతిషే || విపత్తాదేగుడందద్యాన్నిధనేతిలకాంచ
నమ్ | ప్రత్యరేలవణందద్యాచ్ఛాగందద్యాత్రిజన్మసు || చంద్రేచశంఖంబవణం
చతారేతిధౌవిరుద్ధేత్వధతండులాంశ్చ | ధాన్యంచదద్యాత్కరణేచవారేయోగేవిరు
ద్ధేకనకంప్రదేయం | వివాహమండపమాహవసిష్టః || పోడిశారత్నికకుర్యాచ్ఛతు
ర్ద్యారోపశోభితమ్ | మండపంశోరనైర్మ్యుక్తంత్రవేదీంప్రకల్పయేత్ || అప్యహస్తం
తురచయేన్మండపంవాత్రిపట్యరమ్ | దైవజ్ఞమనోహరః || చిత్రావిశాఖాశితతా
రకాశ్వినిజ్యేష్ఠాభరణ్యోశివభాచ్ఛత్ప్రయమ్ | హిత్యాప్రశస్తంఫలతైలవేదికాప్ర
దానకంకండనమండపాదికమ్ || హేమాద్రావ్యాసః || కండనదళనయవారక మం
డపమృద్వేదిసర్వకాద్యఖలమ్ | తత్సంబంధిగతాగతమృతే నైవాహికేకుర్యాత్ ||
యవారకంచికసా ఇతిప్రసిద్ధం || వైవాహికేతు దివసేసుభేవాధతిథాశుభే | చతుర్థి
కంప్రకుర్వీత విధిదృష్టేనకర్మణా || వేదిమాహనారదః || హస్తాచ్ఛ్రితాంచతుర్వ
పైశ్చతురశాస్సమస్తతః | స్తంభైశ్చతుర్భిసుశ్లక్షణంవామభాగేతుసద్గుణిసమాం
తధాచతుర్దిక్షు సోపానైరతిశోభితామ్ | ప్రాగుదక్షిణవణరంభాం స్తంభైహకంస
శుకాదిభిః || ఏవంవిధామారురుక్షే నిర్మిథునంసాగ్నివేదికామితి || సప్తర్షిమతే ||
మంగళేషుచసర్వేషు మండపాగృహమానతః | కార్యష్టోడశహస్తావాద్విషుట్
హస్తోదశావధి || స్తంభైశ్చతుర్భిరేవాత్ర వేదీమధ్యేప్రతిష్ఠితా || హస్తోవధ్యాసా
సానంపశ్చిమతః ఉపరిభాగేఉక్తపరిమాణాద్భిన్నం - అధమృదాహరణంజ్యోతిర్ని
బంధేనారదః || కర్తవ్యంమంగళేష్వాదౌ మంగళాయాంకురార్పణమ్ | సవమేసప్త
మేవాపి పంచమేదివసేవా || తృతీయేబీజనక్షత్రేశుభవారేశుభోదయే | సమ్య
గృహాణ్యలంకృత్యవితానధ్వజతోరణైః || సహవాదితనృత్యాద్వైరత్వాప్రాగుత్త
రాంశిచిత్ | తత్రమృత్తికతాంశ్లక్షణం గృహీత్వాపునరాగతమ్ || మృన్మయేవ్యధవా

వైణ వేషుపాత్రేషుయోజయేత్ | అనేకబీజసంయుక్తాంతోయపుష్పపశోభితామ్
శౌనకః || ఆధానగర్భసంస్కారం జంతకమకచనామచ | హిత్యాన్యత్త్రవిధాత
వ్యంతుంగళెంకురి వాపనమ్ || బృహస్పతిః || అత్యంతి కేషుకాశ్చేసుకార్యంసద్యో
కురాన్యమిత్రతైవవాగ్దానంహరిద్రావందనంచకార్యంజ్యోతిఃప్రకాశే || చతుశ్శో
మంశఃశ్చేష్టస్సప్తమఃపంచమస్తథా | సప్తమైకాగశౌశ్రేష్ఠానేష్టాషత్తృతీయకా ||
వివాహభేద్యోగయేవాకృత్యాచరణమాచరేత్ || పరస్యాపివరణమాచరాచరణైః || ఉ
పవీతంఫలపుష్పంవాసాంసినిధానచ | దేయూపరాయవరణే కన్యాభాిత్రాద్విదే
నవేతి || వాగ్దానోత్తరంసరిమరి శేషరార్కస్మృతిచంద్రికాయాంవసితః || అభిర్వాచా
చదత్తాయాం మ్రియేతోధ్వంసంవగోయదిసచమంత్రోపసీతాస్యాత్కుమారీపితురేవ
సా || యత్తునారదః || ఉద్వాహితాపిసాకన్యాచచ్చేత్సంప్రాప్తమైసునా | పునస్సం
స్కారమగ్నేతయథాకన్యాతగ్రైవసేతి || యచ్చకాత్యాయనః వరోయద్యన్యజాతీ
యఃపతితక్ష్ణీబవవచ | వికర్మస్థస్సగోత్రోవాదాసోద్భూమయూపివా || ఉద్వాహితే
యాసాన్యస్సైసహవరణసూపణేతి ఇదుకశానిసిద్ధం | దేవరేణనుశోత్సత్తిత్తాక
న్యానదీయతేఇత్యాదిత్యపూణేనచానిపేథాత్ - దత్తాశ్చక్లిష్టాపరాఃఉద్వాహయాః
పునరుద్వాహమితి హేమాద్రాహుక్తేః - అతపవనగోత్రాసపిండాదివివాహేపి ||
భోగతస్తాంపదిత్యజ్యసాలయేజ్వనసీమివేత్యుక్తం - దేశాంతరగమనేతుకాత్యాయనః ||
వరయిత్యాతుయఃకశ్చిత్ప్రసాదేత్పురుషోయదా | ఋత్వాగమాంస్త్రీనతీత్యకన్యా
న్యోవరయేద్వరమ్ || అపకాశ్చేనారదోపి || ప్రతిగృహ్యతుయఃకన్యాంవరోదేశాంతరం
ప్రకీత్ | త్రీసృతూసమతిక్రమ్య కన్యాన్యంపరయేద్వరమ్ || శుల్కదానేతుమ
నుససిష్టే || కన్యాయాందత్తశుల్కాయాం మ్రియతే యదిశుల్కదః || దేవరాయ
ప్రదాతవ్యా యదికన్యానుమన్యతే || చంద్రికాయాంకాత్యాయనః || ప్రదాయశు
ల్కంగచ్ఛేద్యఃకన్యాయాః స్త్రీధనంతథా | ధార్యాసా వషకమేకంతు దేయూన్య
స్సైవిధానతః || అనేకేభ్యోహిదత్తాయామనూధాయాంఃపుత్రతనై || పూర్వాగతశ్చసర్వే
మాంలభేతాద్యచరాస్తృతామ్ | పశ్చాద్వరేణయద్దత్తంతస్యాప్రతిలభేతస | అథాగచ్ఛేః
స్ససౌధాయా దత్తంపూర్వవరోహారేత్ || యాజ్ఞవల్క్యః || సకృత్ప్రదీయతేక
న్యాహరంస్తాంశ్చౌరదండభాక | దత్తామపిహారేత్పుర్వాచ్ఛ్రీయాంశ్చేనన్వర ఆన
శేత్ || పూర్వస్యదోషసత్వేఇదమితి విజ్ఞానేశ్వరః - సబంధతత్వైవవసితః || కులకీ
లవిహీనస్య పశ్చాద్ధిపతితస్యచ | అపన్మరి విధమకస్యరోహణాంవేషధారిణామ్ ||
దత్తామపి హారేత్కన్యాంసగోత్రోధాంతగ్రైవచ మనుః || పరంబంధబధిరాదీనాం
వివాహాస్త్రియభోచితమ్ | వివాహసంభవేతేషాం కనిష్ఠో వివహేత్తదా || పి
తృన్యపుత్రే సావత్సే పరదారసుతేషుచ | వివాహాధానయజ్ఞాదా పరివేదోన
దూషణమ్ || అన్యద్వక్తవ్యంవిస్తరభీతేర్నచ్యతే ఇతిదిక్ - అత్ర నాందీశ్రాద్ధవి
శేషంతదధికారివిశేషంచాగ్రే వత్సయః - ఇదంగాద్యవినాహేపితాకుర్యాద్విశీ
యానా వరసవ || నాందీశ్రాద్ధంపితాకుర్యాద్యేషాశిగ్రహేపునః | అతఃఉధ్వం

ప్రకుక్రియత స్వయమేవతు నాందికమితిస్మృతేః || త్రికాండమండనోపి || పితౄన్స్త
జీవతోకుర్యాత్పునఃపాణిగ్రహాయదా | పితౄన్నాందిముఖంశ్రాద్ధంనోక్తింశస్య
మనీషిభిరితి || రేణుకాకారికా || ఉక్తేకాలేవివాహంగంకుర్యాన్నాందిముఖంపితా
దేశాంతరేవివాహశ్చేత్తత్రగత్వాభవేదిదమ్ || లగ్నఘటిస్థాపనమాహనారదః ||
పడంగులమితోత్సేధంద్వాదశాంగులమాయతమ్ || కుర్యాత్పతాలవత్త్రామపా
త్రంతద్దశభిఃపతైః || తామ్రపాత్రేజలైఃపూణేమృతాప్తేవాధవాశుభే | మండలాంధో
దయంవీక్ష్యతవేస్త్రవనిషీషేత్ || తత్రమంత్రః || ముఖ్యంత్యమసియంత్రాణాంబ
హ్మణానిగ్నితంపురా | భవభావాయదంపతోఽస్యకాలసాధనకారణమితి || వరస్యమధు
పర్కమాహయాజ్ఞవల్క్యః || ప్రచిసంవత్సరంత్యరాచ్యస్సన్నితకాచార్యపాథివాః |
ప్రియోవివాహ్యశ్చతథాయజ్ఞంప్రత్యుత్పిజఃపునః || అత్రవిశేషగృహ్యపరిశిష్టే || వర
స్యయాభవేచ్ఛాఖాతచ్ఛాఖాగృహ్యచోదితః | మధుపర్కః | ప్రదాతప్ర్యాహ్యస్యశాభే
పిదాతరి || అత్రవరదాతృశబ్దాఋత్విగాద్యుపలక్షణం - తదాహః - అర్చ్యశాఖ
యా - మధుపర్క-ఇతి - అర్చ్యస్యయాచ్ఛాఖీయంకర్మతచ్ఛాఖయామధుపర్క-ఇతి
యాజ్ఞికాః - జయంతస్తువరణవత్సర్వత్రయజమానశాఖయైవ మధుపర్క-ఇత్యాహ
తత్తునాద్రీయంతేనృద్ధాః - అత్ర || పంచాశతాభవేద్బ్రహ్మతద్దగ్ధనతువిష్కరఃఇత్యా
దిగృహ్యపరిశిష్టాదేర్విష్టరాదిలక్షణంమధుపర్కాదివిధిశ్చిస్వగృహ్యదేజ్ఞేయః - కన్యా
దానేప్రఫి తామహపూర్వకమిత్యక్తంస్మృత్యర్థసారే || నాందిముఖేవివాహాచప్ర
పితామహపూర్వకమ్ | నామసంకీర్తయేద్విద్వానస్యత్రపితృపూర్వకమ్ || నాంది
ముఖఇతిబహ్వృచాద్యతిరిక్తవిషయం - గృహ్యపరిశిష్టే పిత్రాద్యానలోమ్యా
మ్నానాత్ - వ్యాసః || భుక్త్యాసముద్వహేత్కన్యాంసావిత్తీగ్రహణంతథా | ఉ
పాపీతస్సతాందద్యాదచ్చితాయద్విజాయతు || భుక్తేతిమధుపర్కే-వైధభాజనపరం-
గృహ్యపరిశిష్టే || కన్యాంవరయమాణానామేషధర్మోవిధీయతే | ప్రత్యజ్ఞుఖావర
యంతిప్రతిగృహ్ణంతిప్రాజ్ఞుఖాః || మదసరత్నే ఋష్యశృంగః || వరగోత్రం సము
చ్చార్యప్రపితామహపూర్వకమ్ | నామసంకీర్తయేద్విద్వాకన్యాయాశ్చైవమేవ
హి || తిష్ఠేత్పూర్వముఖోదాతావరఃప్రత్యజ్ఞుఖోభవేత్ | మధుపర్కాచ్చితాయై
నాంతస్త్వేదద్యాత్సదక్షిణామ్ || ఉదపాత్రంతతోగృహ్య మంత్రేణానేనదాయేత్ |
గౌరీంకన్యామిమాంవిప్రయథాశక్తివిభూషితాం || గోత్రాయశర్మణేతుభ్యందత్తాం
విప్రసమాశ్రయ | భూమిం గాంచైవ దాసీంచ వాసాసీంచ స్వశక్తితః || మహి
షీంవాజనశ్చైవదద్యాత్స్వర్ణమణీసపి | తతస్స్వగృహ్యవిధినాపామాద్యంక
ర్మకారయేత్ || యథాచారంవిదేయానిమాంగశ్చ కుతుకానిచ || ఏతత్కన్యాదా
నంత్రికార్యమితిశౌనకః - గృహప్రవేశనీయహోమేవిశేషమాహాశ్వలాయసః ||
అర్ధరాత్రేవ్యతీతేతుపరేద్యుప్రాతరేవహి || గృహప్రవేశనీయస్సాద్విలియజ్జవిదోవి
దురితి || ఔపాసనహోమేవిశేషమాహశౌనకః || యదిరాత్రోవివాహగ్నిరుత్ప
న్నస్సాన్తిత్తగాసతి | ఉపక్రమ్యాత్తరస్సాన్తిస్సాయంవరిచరేదముమ్ || యదిరా

శ్రౌత్యనాశ్చాన్యేషు స్మృతిస్తైస్త్వైవ హోమామారంభః - తను త్తైస్త్వైవ రదిసేనా
యః హారంభః సువర్చనగాపేయకత్తం || అధదేవతోక్తాపనం || సమచదివసేకుర్యా
ద్దేవకోక్తాపనంబుధః || చష్టించవిషమం నేప్తం ముక్తాపంచమసప్తమా || నిర్ణయదీ
పేగార్హః || నాదీశాద్ధేకృతేపశ్చాద్వాసన్మాత్రం విసర్జనం దర్శశాన్ధ్యం యశ్చాధిం
సానంశీతోతకేనచ || అనన్యవ్యంగ్యధాతారంసిత్యశాన్ధ్యంతైవచ || బ్రహ్మయాజ్ఞం
చాధ్యయనంచది పీఠాలిలంఘనం || ఉపవాసప్రత్యచైవ శ్రాద్ధభోజన మేవచ |
నైవకుర్యుస్సపంచాశ్చమండపోద్వాసనావధి || బృహస్పతిః || తీర్థవివాహేయాత్రా
యాం సం గ్రామీదేశవిష్ణవే || సగరగ్రామదాహేచస్పృష్టాస్పృష్టిర్నిశుష్యతి || యో
గయాజ్ఞవల్క్యః || నస్నాయా దుత్సవేతీతే మంగళం వినివర్త్యచ || ఆనన్రజ్యసు
హృద్బంధూన్నార్చయిత్వేష్టదేవతామ్ || జ్యోతిషే || స్నానంసైబిలం తిలమిశ్రక
మప్రేతాను యానం కలశగ్రదానమ్ | అపూర్వతీర్థామరదర్శనంచవివక్షాదే
స్సంగళతోబ్దమేకమ్ || మానసబ్రహ్మం వివాహాశావ్రతప్రారంభణేచ | బీణాభాం
డాదివత్సాజ్యంగుహాసంచూర్ణానంత్రా || ఉద్భవం వివాహాత్పుత్రస్యతథాచన్ర
తబంధనాత్ | ఆత్మనోముండంబునైవనవక్షాంసహాధామేవచ || ఆభ్యంగేహూతి
కేచైవవినాహేపుత్రజన్మనిహూంగళ్యేషుచసర్వేషు సధార్యంగోపించంజమ్ || బి్యోతి
ర్నిబంధే || ఉద్వాహాత్ప్రథమేశుచోయదివసేద్భర్తృశ్రవణేకశ్యకాహన్యాత్తజ్జన
సింక్షయ నిజతనుంజ్యేష్ఠే పతిజ్యేష్ఠకమ్ | పౌషేచశ్యశురంపింతించమలిసేచైత్రేస్వ
పిత్రాలయేత్మింతీపితరంనిహంతిసభయం తేమామభావేభవేత్ || నిబంధే || వినా
హాత్ప్రథమేపౌషేఅపాధే చాధిమాసకే | ససాభర్తృగృహేతిష్ఠేచైత్రేవితృగృ
హేతథా || హేమాగ్రాస్మృత్యంతరే || వివాహావ్రతచూడా సువర్ణామధాంతగ
ధాకమ్ | పిండదానంచుదాస్నానంసరుర్యాత్రిలతర్పణమ్ || తథా - అధికంపూ
ర్వవత్ || ససిండానైవకుర్వీర స్మద్భిస్సాన్నిన మృతుత్రయే | తీర్థానందత్సనే ప్ర
తేవిత్యయన్తే మహాలయే || కృతోద్వాహావికుర్వీత పిండంస్వసదం సదా—
అధవభూప్రవేశః - జయంతిగే || మూగళాశీషేతథామూషేమూధవేష్ట్య సంగ్జ
కే | సుప్రకస్తే భవేద్వేష్ట్యప్రవేశేచయోషితామ్ || నారదః || ఆరభ్యోద్వాహది
వసాత్తప్తేవా ప్యుష్టమేదినే | సహస్రవేశేస్సంపత్త్యైదశమేధసమేదినే || సంగ్ర
హే || వివాహమూర్ధ్వసహస్రవేశోయుగ్మే తిథాహేడతవాసరాంతాత్ | ఉద్భవం
తతోబ్దే యుజిపంచమాంతా దితఃపరస్తాన్నియమోచచాస్తి || నారదః || సమేన
షేసమేమాసేయదినాగృహంవ్రజేత్ | ఆయుష్యం హరతేభతుకస్సానాఃపు
ణం వ్రజేత్ || ప్రయోగరత్నేతు || వభూప్రవేశః ప్రధమేతృతీయే శుభప్రదః పు
చమ కేధవాహ్ని | ద్వితీయకేనాధ చతుర్థకేనా పుస్తేవియోగామయదుఃఖది
స్సాన్యదిత్యుక్తం || తత్రమూలంచిత్యం పృథ్వివసిష్ఠాపి || పస్తాప్తమేవా దశమేది
వావినాహ మూరభ్యసధూప్రవేశః | పంచాంగసంపద్ధదినంవినాపివిధావసద్గోచరేసేవి
కార్యః || లల్లః || స్వభవసపురప్రవేశేదేశానాంవిష్ణుసేధోద్వాహే | నవవభూగృ

హగమనే ప్రతిశుక్రవిచారణానాస్తి || మాండవ్యః || నిత్యయానేగృహేజ్జేతా ప్రా
శనాంతేషు సప్తసు | వధూప్రవేశేమాంగభ్యేనమాధ్యం గురుశుక్రయోః || జ్యో
తిఃప్రకాశే || వామేశుక్రేనవ్రాధాయాస్సుఖింహనిశ్చదక్షిణే | ధనంధాన్యంచపృష్ఠ
స్థే సర్వనాశఃపురస్థితే || నవోధాయాస్తువైధవ్యంయదుక్తం సముభేభ్యగా | తదే
వవిబుధైర్జ్ఞేయంకేవలంతు ద్విరాగమే || పూర్వతోభ్యుదితేశుక్రే ప్రయాయాద్దక్షి
ణాపరే | పశ్చాదభ్యుదితేచైవ యాయా త్సూర్వోత్తరేదిశౌ || వ్యవహారతత్త్వే ||
పౌష్టాత్కరాచ్చశ్రవణాచ్చయుగ్మే హస్తత్రయే మూల మహోత్తరాను | పుష్ట్య
చమైత్రేచ పథూప్రవేశో రిక్తే తరేవ్యగ్గుకుజేచశస్త్రః || గగణః || వ్యతీపాతేచసం
క్రాంతౌ గ్రహణే వైధృతావపి | శ్రాద్ధంవినా శుభంనైవ ప్రాప్తకాలేపి మానవః |
తథా || అమాసంక్రాంతివిష్టాదప్రాప్తకాలేపినాచరేదితి - అథ ద్విరాగమనంబు
హ్నోచ్చయే || మాఘశ్లాగునవై శాఖేశుక్లపక్షేశుభేదినే | గుర్వాదిత్యవిశుద్ధాన్యాన్ని
త్యంపత్నీద్విరాగమః || బాదరాయణః || నీహారాంశు దినోత్తరాదితి గురుబ్రహ్మ
నురాధాశ్విగీశుక్రే భాస్కర వాయువిష్ణువరుణత్వాప్తేప్రళప్తేతిథౌ | కుంభాజా
లిగతెరవాశుభకరే ప్రాప్తాదయే భాగవే జీవజ్ఞాస్ఫుజితాందినేనవవధూవేశ్చ ప్ర
వేశశ్శుభః - అథపునర్వివాహః - శ్రీధరీయే || పునర్వివాహంపత్యౌమిదంపత్యోశ్శు
భవృద్ధిదమ్ | లగ్నేందులగ్నయోదోక్షే గ్రహతారాదిసంభవే | అన్యేష్యశుభ
కాలేషు దుష్టరోగాది సంభవే | వివాహేచాపిదంపత్యోరాశౌచాది సముద్భవే ||
తస్యదోషస్యశాంత్యధం పునర్వైవాహ్యమిష్యతే || యాజ్ఞవల్క్యః || సురాపీ
వ్యాధినాఘోరా వంధ్యాధఃఖ్నుప్రియంవదా | స్త్రీప్రసూశ్చాధివేత్తవ్యా పురు
షద్యేషీతతథా || మనుః || వంధ్యాప్తమేధివేత్తవ్యాదశమేతు మృతప్రజా | ఏకా
దశే స్త్రీజనసేనద్యస్తప్రియవాదినీ || సంగ్రహేతు || అప్రజాం దశమేవషేక్ స్త్రీ
ప్రజాం ద్వాదశే త్యజేత్ | మృతప్రజాంపంచదశేనద్యస్తప్రియవాదినీమ్ | యాజ్ఞ
వల్క్యః || ఏకాముత్క్రమ్యకామాధఃమన్యాం లబ్ధుంయశ్చచ్చతి | సమర్థస్తోష
ఇత్వాథైఃపూర్వోధామపరాంప్రజేత్ || ఆజ్ఞాసంపాదినీందతుం వీరసూం ప్రియ
వాదినీమ్ | త్యజన్దాప్యస్తృతీయాంశమద్రప్యౌభరణంస్త్రీయాః || మనుః || అధి
వినాతుయానానిర్గచ్ఛేద్రోషితాగృహాత్ | సానద్యస్సన్నిరోధవ్యా త్యాజ్యావా
కులసన్నిధాఇతి || హేమాద్రాకాత్యాయనః || అగ్నిశిస్తాదికశ్రూషాంబహుభా
ర్యస్సవణాయా || కారయేత్తద్భవంత్యంచేజ్జ్యేష్ఠయాగహితానచేదితి || యాజ్ఞ
వల్క్యః || సత్యామన్యాం సవణాయాంధమకార్యం సకారయేత్ | సవణా
నువిధాధమేజ్యేష్ఠయా నవినేతరా || ద్వితీయవివాహః హూమాగ్నిమాహ కా
త్యాయనః || సదారోన్యాన్పునదాకరానుదోషం కారణాంతరాత్ | యదీచ్ఛేదగ్ని
మాస్కతుంకన్వహూమోస్యవిధీయతే || స్వేగ్నా వేవభవేద్ధోమో లాకికేనక
దాచన || త్రికాండమండనోపి || ఆద్యాయాంవిద్యమానాయాంద్వితీయాముద్వహేద్ద్యది
తదావై వాహికంకమకూర్యాదాపసధేగ్నిమాకా || సుదశనధాపైత్యుద్వితీయే

వివాహాహూమోతాకిక ఏవనపూర్వాపానసే ఇత్యుక్తం - ఇదిచానుంభవే - తత్ర
 చాగ్నిద్యయ సంసగఃకార్యః - తదాహశౌనకః ॥ అథాగ్నిర్వృహ్యయోర్యో
 గంసపత్ని భేదజాతయోః । సహాధికారసిద్ధ్యర్థమహంవత్సామిశౌనకః ॥ అరోగా
 ముద్వహేత్కన్యాంధమలోప భయాత్స్వయమ్ । కృతేతత్రవివాహేచవ్రతాం
 తేతు పరేహని॥ పృథక్స్థంఢిలయో రగ్నింసమాధాయ యథావిధితత్రకృత్వా
 జ్యభాగాంత మన్వాధానాదికంతతః ॥ జహయాత్పూర్వపత్న్యగ్నాతయాన్వారంభ
 ఆహుతిః । అగ్నిమీధే పురోహితంనూక్తేనన వచ్ఛేనతు । సమిధ్యైసంసమారో
 ప్య అయంతే యోనిరిత్యచా । ప్రత్యవరోహేత్యనయా నిష్ఠాగ్ననిధాయతమ్ ।
 ఆజ్యభాగాంతతంత్రాదికృత్వారభ్యతదాదితః । సమన్వారంభ ఏతాభ్యాంపత్నిభ్యాం
 జహుయాద్భుతమ్ । చతుర్గృహీత మేతాభిర్భగ్నిష్ఠ్విధృ ర్యధాక్రమమ్ ॥ అగ్నా
 వగ్నిశ్చరతి త్యగ్నినాగ్నిసమిధ్యతే । అస్త్రీదమితితిస్మభిః పాహినోఅగ్నైకయా॥
 తతస్సిష్టకృదారభ్య హూమశేషం సమాపయేత్ । గోయుగందక్షిణాదేయా
 శ్రోత్రియాయాహితాగ్నయే ॥ పత్నీర్వరేకాయదిమృతాదగ్నాతేనైవ తాంపునః ।
 ఆదధీతాన్యయాసార్థమాధానవిధినాగృహీతి ॥ బాధాయననూత్రేతు ॥ అధయది
 గృహస్థోద్వేభాన్యేవిందేతకథం తత్రకుర్యాదితి యస్మిన్కాలే విందేతో భావగ్నిపరి
 చరే దపరాగ్ని ముపసమాధాయపరిస్తీర్యాజ్యం విలాప్యస్పృచిచతుర్వేహీతం
 గృహీత్వాన్వారభాయాం జహూతి నమస్త ఋషేరాదావ్యధాయై త్వాస్వ
 ధాయై త్వామాన ఇంద్రాభిమత స్త్వదృష్టాన్విష్టాం సపవ బ్రహ్మన్న వేదసున్వా
 హేత్యధాయంతేయోనిర్మత్వితేఇతి సమిధిసమారోపయేత్, పూర్వాగ్నిముపస
 మాధాయాజహ్న్వన ఉద్భుద్భ్యస్వాగ్నై ఇతి సమిధమాధాయ పరిస్తీర్య స్పృచిచతు
 ర్వేహీత్వా ద్వయోభాన్యోరన్వారంభయోర్యజమానోఽభి మృశతియోబ్ర
 హ్మబ్రహ్మణఇత్యేతేన నూక్తేనైకంచతుర్గృహీతంజహూ త్యగ్నిముఖాత్ కృ
 త్వాపక్వాజ్జహూతి- సమ్మితంసంకల్పేధామితిపురోనువాక్యామనూచ్యాగ్నే పురి
 ప్యేఇతియాజ్యయాజహూత్యధాజ్యహుతిరుపజహూతిపురీష్యమస్తమిత్యంతా
 దనువాకస్యస్విష్టకృత్ప్రభృతిసిద్ధమాధేను వరదానాదధాక్రేణాగ్నిం దర్భస్తంభే
 హుత శేషంనిదధాతిబ్రహ్మజజ్ఞానంపితావిరాజామితిద్వాభ్యాంసంసర్గవిధిః కార్యః
 ద్వితీయాదివివాహేకాలయుక్తం - సంగ్రహే ॥ ప్రమదామృతివాసరాదితఃపున
 రుద్వాహావిధింవరస్యచ । విషమేపరివత్సరేశుభోయుగళేచావిమృతిప్రదోభవేత్ ॥
 తృతీయవివాహేనిషేధోమాత్యై ॥ ఉద్వహేఇతిసిద్ధ్యర్థంతృతీయాంసకదాచన ।
 మోహదజ్ఞానతోవాపియదిగచ్ఛేత్తుమానుషీమ్ ॥ నశ్యత్యేవనసందేహో గర్గస్యవచ
 సంయధేతిసంగ్రహే ॥ తృతీయాంయదిచోద్వాహేత్తప్తిసావిదవాభవేత్ ॥ చతు
 ర్థాదివివాహార్థం తృతియేర్కంసముద్వహేత్ । తద్విధిస్తు, రవిశన్యోహాస్తేవాప
 ర్జసంకల్ప్యస్వస్తివాచనం నాందీశ్రాద్ధంకృత్వాచార్యం నృత్యా ఆకృష్టేనేతిచ్ఛా
 యోయుతం సూర్యమశౌ- సంపూజ్య గౌ- ననందిత్వా ౩ వేగిలంతుశిరావేష్మన్

త్రిలోకవానిక సప్తాశ్వచ్ఛాయయా సహితో రవే । తృతీయోద్వాహజందోషం
 నివారయ సుఖంకురుఇతి సంప్రాధ్యఃజలేన త్రిస్సించేత్ ॥ మమప్రీతికరాయేయం
 మయాస్పృష్టే పురాతనీ । అర్కజాబ్రహ్మణాస్పృష్టా అస్మాకం ప్రతిరక్షతు ॥ నమ
 స్తేమంగళే దేవినమస్సవితురాత్మజే । త్రాహిమాంకృతయాదేవిపత్నీత్వంమే ఇహ
 గతా ॥ అర్కత్వం బ్రహ్మణాస్పృష్టః సర్వప్రాణి హితాయచ । పృథ్వాణా మాది
 భూతస్త్వం దేవానాంప్రీతినధానః ॥ తృతీయోద్వాహజంపాపం మృత్యుంచాశు
 వినాశయేతి ॥ తతఃపార్యః కాశ్యపగోత్రా మాదిత్యస్యప్రపాత్రీంసవితుః పాత్రీం
 అర్కస్యపుత్రీ మర్కకన్యామముకగోత్రాయ వరాయదాస్యే ఇతినాగ్దానంకృత్వా
 వరస్య మధుపర్కం కృత్వాంతఃపటంధృత్వా స్వస్తి న ఇతినూక్తం జప్త్వా పూర్వ
 నత్రన్యాందత్వా అర్కకన్యామిమామిత్యూహేన కన్యాదానమంత్రముక్త్వాద
 ష్ఠీణాం దద్యాత్ - తతోగాయత్ర్యా వేష్టితసూత్రేణ బృహత్సామేతి మంత్రేణ
 కంకణంబద్ధావర్కస్య చతుర్దిక్షుకుంభేషు విష్ణుం సంపూజ్యాగ్నిప్రతిష్ఠాప్యాఘా
 రాంతే సంగోభిరితి బృహస్పతయే యస్తైత్వాకామ కామాయేత్యుచాగ్నయేవ్య
 స్తసమస్త వ్యాహృతిభిరాజ్యంహుత్వాచార్యాయ గోయుగందత్వా ॥ మయాకృత
 మిదంకమన్తావరేషు ॥ రాయణా । అర్కాపత్యానినోదేహి తత్సర్వం క్షంతుమ
 హాసీతినమేతాఇతిదిక్ - ఇతి నిణాయసింధౌ వివాహప్రకరణంసమాప్తం - అథా
 ధానం-రత్నమాలాయాం ॥ ప్రాజాపత్యే పూషభే సద్విదై వేపుష్ట్యే జ్యేష్ఠాస్త్వం
 దవేకృత్తికాసు । అగ్నిధానం హ్యుత్తరాణాంత్రయేపి చిత్రాదిత్యే కీర్తితంగ
 గముఖ్యైః ॥ ఆశ్వలాయనః ॥ అగ్నిధేయంకృత్తికాసు రోహిణ్యాం మృగశి
 రసి ఫాల్గునీషు విశాఖయో రుత్తరయోః । ప్రోష్ఠపదయో రేతేషాంకస్మింశ్చిదస్యం
 తే పర్వణిబ్రాహ్మణ ఆదధీత - గ్రీష్మవర్షాశరత్సు క్షత్రియవైశ్యోపకృష్టాయ
 స్త్రిక కస్మింశ్చిదృతావాదధీత - సోమేన వక్ష్యమాణో నతుం పృచ్ఛన్న నక్ష
 త్రంసోమాధానే ఋత్వాద్యనాలోచన మాతాపరం - అధీఖలు యజ్ఞైవైసగం
 శ్రద్ధోప సమేదధాదధీతస్తైవాస్యధిఇతి సోమేన యక్ష్యమాణో నతుం పృచ్ఛ
 న్న నక్షత్రం తదే తదాతాస్యాతివేలంవా శ్రద్ధాయక్తస్య భవతీతి జాథాయనో
 క్తేరితి - మదనరత్నే నృధగార్గ్యః ॥ పుష్యాగ్నేయత్యుత్తరాదిత్యపృష్ఠజ్యేష్ఠా చి
 త్రార్క ద్విదై వేందుభేషు । కుర్వ్యర్వహ్నిధానమాద్యం వసంతగ్రీష్మౌష్మాంతే
 ష్వేవవిప్రాదివర్ణాః ॥ కాలాదశే ॥ అగ్నిహూత్రం దర్శపూణామాసావప్య
 త్తరాయణే । ఉపక్రమ్యయథాకాల ముపాసీరద్విజాతయః ॥ సోమంచపశుబం
 ధంచ సర్వాశ్చ వికృతీరపి । సామ్యాయనే యథాకాలం విదధ్యుగ్రహమేధిసః ॥
 అత్రవిశేషః పూర్వముక్తః - అగ్నిహూత్రకాలఉత్తశ్చందోగపరిశిష్టే ॥ ఉదితే
 నుదితేచైవసమయా ధ్యుషితేతథా । సర్వధావతాతేయజ్ఞ ఇతీయంవైదిక్శ్రుతిః ॥
 ఏతేషాం స్వరూపంతత్రైవ ॥ గాత్రేస్తు పోడశేభాగే గ్రహనక్షత్ర భూమితే । కా
 లంత్రనుదితంజ్ఞాత్వాహూమంకుర్యాద్విచక్షణః ॥ తథా ప్రభాతసమయే నష్టే

నక్షత్రమండలం । రవిర్యాప స్పృశ్యశ్చేతనమయోఘ్యపితృచరత్ ॥ ఛేదామూత్రం
ప్రదృశ్యేతరశ్మినిశ్చ సమన్వితః । ఉదరః తద్విశాళయా త్రప్రహూమంప్రకల్ప
యేత్ ॥ ఆర్వలాయసః । ఉహోగయం పృషేత ఉచితేవా - నాయంతసపవ -
అస్తమితే హూమధి - హూమహూమ సపవ - ప్రహోమంతోహూమ
గాః సంగచాంతః ప్రాతఃఇతి - ఛందగం దితేష్టే । యావత్సమ్యక్స భావ్యంతే నభ
స్యతేహిసర్వతః । నచలోపిత మంపైతి తావత్సాయంతు హూయతే ॥ బాహ
ససే జ్యేష్ఠంతస్యాగ్నిహోత్రేణ ప్రాచ్యమ్మరణహోమకాలౌ వ్యాఖ్యాతోవిత్వా
శ్వలాయనోక్తేః - అగ్నావసథ్యాసం - పారస్కరః ॥ ఆవసథ్యాధానందారకాలే
గంధూగ్యకాంక్షేమాయతి - దాయాగ్యకాలో విభాగకాలః - మదనరత్నేవ్యా
సః ॥ అగ్నిర్వైవాహికోయేన నృహేతః ప్రహూదినా । పితృపరతేతేన గృహీ
తద్యః ప్రయత్నతః । యోగ్యహిత్యావహాగ్నిం గృహస్థఇతిమన్యతే । అన్నంత
స్యనభోక్తవ్యం వృణాపాహోహ సఃస్మృతః ॥ జ్యేష్ఠభ్రాతృపితరీ వాసాగ్నాకనిష్ఠ
స్యపుత్రస్య వాగ్నృభాసేనదోమః - తదాహతత్రైవగాగ్న్యః ॥ పితృపాకోపబ
వివాభ్రాత్పాకోప బవికః । జ్ఞానాధ్యయన నిత్యోనానదుష్యేతాగ్ని నావినా ॥ గృ
హస్థస్యాన్యధ్యయనమాహ సత్యవ్రతః ॥ ఆససత్యద్విజోవేదగ స్నాతోద్వాహ్య
యథా తథా । అథిలే బ్రహ్మచర్యేణసాంగంవేదంగురోర్గృహే ॥ ఇదంచాధానం
జ్యేష్ఠే కృతాధానే నకార్యం ॥ దారాగ్నిహోత్ర సంయోగంకురుతే యోగ్రజే
స్థితే । పరివేత్తా సవిజ్ఞేయః పరివిత్తిస్తు పూర్వజః ఇతిమను శాతాతపోక్తేః ॥ స్నా
తేఽప్యేనం ॥ సోదర్యతిగృతిజ్యేష్ఠే నకుర్యాద్దారసంగ్రహమ్ । ఆవసథ్యంతథాధా
నం పతితస్తుతథా భవేత్ ఇతి తత్రైవ గాగోక్యతేః ॥ అజ్ఞాయాంత్యదోషమాహ
సుముతుః ॥ జ్యేష్ఠోభ్రాతాయదాతిష్ఠే దాధానంనైన చాశ్రయేత్ అనుజ్ఞాతస్తు
కుక్రీత శంఖస్యనచనంయథా ॥ సృష్టినస్థః ॥ అగ్రజస్తు యదానగ్నిరాదధ్యాద
నుజకథమ్ । అగ్రజోనునుతంకుర్యాదగ్ని హూత్రం యథావిధిః ॥ హరితః ॥ సో
దరాణాంతు సర్వేషాం పరివేత్తా కథంభవేత్ । దారైస్తు పరివిద్యంతే నాగ్నిహో
త్రేణ సేజ్యయా ॥ అధికారిణోపి భ్రాతృరనుజ్ఞయా కుర్యాదితీమదనపారిజాతః -
వినాహ స్త్వనుజ్ఞయా సినేత్యర్థః - సోదరోక్తే రసోదరాణాం సాపత్నదత్తకాడి
నాం నదోమః - తదాహ హేమాద్రా వస్థిః ॥ పితృవ్యపుత్రా సాప
త్నాస్పరనాకీసుతాంస్తథా । దారాగ్ని హూత్ర సంయోగనదోమః పరివే
దిత । పరనాకీసుతాః దత్తకాదయః - దేశాంతరే విశేషమాహసపవ - అష్టాద
శాద్వాదశ నసాణివా జ్యేష్ఠభ్రాతర మనివిష్టమప్రతీక్షమాణః ప్రాయ
శ్చిత్తీభవతీఇతి క్షీబాదావప్యదోషమాహ కాల్యాయనః ॥ దేశాంతరస్థ క్షీబైక
వృషణాన సహూదరాం । వేశ్యానిష్ఠాంశ్చపతిత శూద్రతుల్యాతిరోగిణః ॥
జడమూకాంధ బధిరకుబ్జవామన ఖంజకా ॥ అతివృద్ధానిభార్యాంశ్చ కృ
షిసక్తాగ్నృపస్యచ ॥ ధనవృద్ధి ప్రసక్తాంశ్చ కామతో కారణస్తుథా । కుటిలోన్మ

త్త చోరాంశ్చ పరివిందస్సుదుష్యతి || ఆశారే-పి || ఉన్మత్తః కిల్బిషీకుష్ఠీ పతితః
 క్లీబపవవా ! రాజయఃసౌమయావీచ సన్యాయస్సన్యాప్నోతీషీతుమ్ || ఏవంజ్యేష్ఠే
 చ్చిన్నహస్తాదావసి సపరివేత్తృత్వం - తదాహత్రికాండ మండనః || దశేష్ఠింపౌ
 ణామాసేష్ఠిం సోమేజ్యామగ్ని సంగ్రహమ్ | అగ్నిహూత్రం వివాహంచ ప్ర
 యోగే ప్రథమేస్థితమ్ || సకుర్యాజ్జనకేజ్యేష్ఠే సోదరే చాప్యకుర్వతీ తేత్రజాదా
 వసీజానే విద్యమానేపి సోదరే || .నాధికారవిఘాతోఽస్తి భిన్నోదరోఽపిచారనే |
 పంగ్వంధమూక బధిరపతితోన్మాదదూషణే || సన్యస్తేచ్ఛిన్నహస్తాదాయద్వాపం
 దాదిదూషణే | జనకేసోదరేజ్యేష్ఠే కుర్యాదేవేతరః క్రియామితి || ఆరోహతందశ
 తం శకర్వరీర్మమృత్యాధానే మంత్రవర్ణాశ్చ- శకర్వరిరంగుళః- తంత్రతే పుష్కం -
 అంగవై కల్యాణ్ పూర్వమాహితాగ్ని త్యేధిక్రియేతైవనిత్యేషు - ఆధానంతునకు
 ర్యాత్తస్యనైమిత్తికత్వాదితి- ఏవంచతురంగుళేపి షడంగులకాణవివర్ణాదే స్వస్థ్యే
 వాధికారః ఏకాదశసుదశాంతర్గతేః శరీరకార్య్యంవా విప్రతిపిద్ధంఇతి హిరణ్యకేశి
 నూత్రేకర్మాశక్తి హేతో రేవాంగవైకల్యస్య నిషేధాత్ - అత ఏవకాత్యాయ
 సనూత్రే యాజ్యశ్చప్రథమైస్త్రిభిర్గుణై రితిన్యూనాంగస్యాప్యధికారఉక్తః - అపరా
 ర్కే ఉశనాః || పితాపితామహాయస్య అగ్రజోవాధకస్యచిత్ | తపోగ్నిహో
 త్రమంత్రేషు నదోషఃపరివేదనే || పితరాజ్ఞాయామప్యదోషమాహమదనరత్నేసు
 మంత్రుః || పిత్రాయస్యతునాథానంకథం పుత్రస్తుకారయేత్ || అగ్నిహూత్రేధికారో
 స్తి శంఖస్యవచనంయథితి || నాథాతనాథానంకృతమిత్యర్థః. ఏతదాజ్ఞాయా
 మేవేతిహేమాద్రిః - యత్తు || పితృసత్వప్యనుజ్ఞానేనాదధీత కదాచఇతితత్సత్వ
 ధికారేజ్యేయం—అథశూద్రసంస్కారాః - యమః || శూద్రోఽస్యేవంవిధః కార్యో
 వినామంత్రేణ సంస్కృతః | నకేనచిత్సమసృజచ్ఛంద సాతంప్రజాపతిః || ఛందసా
 మంత్రేణవ్యాసోపి || గర్భాధానంపుంసవనం సీమంతోజాతకర్మచ | నామక్రియాని
 ప్రకృమోన్నప్రాశనంవపసక్రియా || కర్ణవేధోవ్రతాదేశో వేదారంభక్రియావిధిః |
 కేశాంతసానముద్వాహో వివాహాగ్నిపరిగ్రహః || త్రేతాగ్నిసంగ్రహశ్చైవసం
 స్కారాః షోడశస్మృతా ఇత్యుక్తత్వాహ || నవైతాః కర్ణవేధాంతామంత్రవర్ణం
 స్త్రియాః క్రియాః || వివాహోమంత్రతస్తస్యా శూద్రస్యామంత్రతోదశితి || మ
 దనరత్నే హిరణ్యగర్భదానేతు || గర్భాధానంపుంసవనంసీమంతోన్న యనంతథా |
 కుర్యుహిరణ్యగర్భస్య తతస్తేద్విజపుంగవాః ఇత్యుక్తా || జాతకర్మాదికాః కు
 ర్యాత్ క్రియాః షోడశచాపరాః ఇత్యత్రస్త్రియాః జాతకర్మ నామకరణనిష్కృమణా
 ఋప్రాశన చూడావివాహాః షట్ శూద్రాణాంతుషడేతేపంచమహాయజ్ఞాశ్చేత్యే
 కాదశేత్యుక్తం - రూపనారాయణ హరిహరభాష్యయోరప్యే వంశాజ్ఞాధరస్తు ||
 ద్విజానాంషోడశైవస్యశూద్రాణాం ద్వాదశైవహి | పంచైవమిశ్రజాతీనాం సం
 స్కారాఃకులధర్మతః || వేదవ్రతోపనయనమహానామ్నీ మహావ్రతమ్ | వినాద్వా
 దశశూద్రాణాంసంస్కారానామమంత్రత ఇత్యహ - అపరార్కస్తుగర్భదాన

మృతౌఘ్రసఃశత్యత్రాహ - పతచ్ఛాతుర్విర్విప్రపరంనద్విహతి మాత్రపరిం - తథా
 సత్యుపసయనం విధాయవాచ్యం స్యాదితి - తేనతన్మతేష్టా భవంతి - బ్రాహ్మే
 తు || వినాహమాత్ర సంస్కారం శూద్రోపిలభతాంసదాత్యుక్తం - అత్రసఽస
 చ్ఛాద్రగోచరత్వేన దేశభేదాద్వ్యవస్థా || యత్తుమనుః || సశూద్రేపాతకం కించి
 ష్చ సన్స్కారమహాతిగతి || తదర్థమాహమేధాతిధిః || యత్సామాన్యతోనిసిన్ధం
 స్తైయాన్యతాదిసతదతిక్రమే స్యపాపం యథాద్విజానాం ఉపసయనరూపంసన్స్కా
 రంచనాన్వతీతి - తేచతుష్టింకార్యాః || శూద్రోవర్ణశ్చతుర్ధోపివర్ణత్వాద్ధర్మ
 మహాతివేదమంత్రస్వధా స్వాహాపఃపట్కరాది భిర్విసాగతి వ్యాసోక్తేః || అమం
 అమంత్రస్యభితు శూద్రస్య విప్రోమంత్రేణ గృహ్యతే ఇతిమరీచ్యుక్తేచ్ఛ - ఇయం
 పరిభాషాసర్వాథా - తేనశూద్రధర్మేషు సర్వత్రవిప్రేణమంత్రః పఠనీయః - సోపి
 పారాణ ఏవేతిశూలపాణిః - ఏవంస్త్రీణామపీతిదిక్ - ఇతిసన్స్కారనిర్ణయః - అర్థతు
 దకాలాః - తత్రజలాశయస్య - వారాహః || హస్తేచాంబుప పౌష్ణకేశవమఘామిత్రో
 త్రరారోహణీదేవేజ్యేషు చశుక్రసామ్య శశభృద్వా గీశవారాంశకే | రిక్తాంఘ్రిద్ర
 తిథింవినాహాయ పృషభేన క్రేమః? రేఘుపేమినేకూపతటాక కమమున యశ్శం
 సంతిశుద్ధేష్టమే || హస్తామఘానురాధాపుష్య ధనిష్ఠోత్తతాని రోహిణ్యః || శతభిష
 గీ త్యారంభే కూపానాంశశ్యతేభగణః || హేమాద్రాభవిష్టే | తస్మిన్ సలిలసం
 పూర్ణే కాక్తికేతువిశేషతః || ముసయః కేచిదిచ్ఛంతివ్యతీతే చోత్తరాయణే ||
 నకాలనియమ స్తత్రసలిలంతత్రకారిణమ్ || దీపికాపి || మాతాంజండూడుశుద్ధా
 మురజి దశయనే మాఘపట్కస్య శుక్లేమూలామాఢోత్తరాశ్వి శ్రవణగురుక రేపా
 ప్లవళక్రాప్యచాందే | మైత్రేబ్రాహ్మేచపూర్ణామదన ౧౩ రవింతిథౌ సద్వితి
 యాతృతీయే కార్యాతోయ ప్రతిష్ఠాజ్ఞ గురుసితదినేకాల శుద్ధేసులగ్నే || వరాహః ||
 ఆగ్నేయేయదికోణే గ్రామస్యపురస్య వాభవతికూపః | నిత్యంసకరోతి భయండా
 హంచ సమాససంప్రాయః || నైర్విజ్యేగాలభయం వనితాక్షయంచ వాయవ్యే |
 గిక్రియమేత త్యక్త్వాశేషాస్త్వి శుభావహఃకూపః || వాస్తుశాస్త్రే || భూతింపు
 స్త్విం పుత్రహంసిం పురగాఢీనాశం మృత్యుంసంపదం శత్రుబాధామ్ | కించి
 త్సఖ్యం శంఘకోణాగి కుర్యాత్కూపోమధ్యే గేహమర్థక్షయంచ || ఉత్సర్గ
 విధిశ్శీర్షో సహ్యౌచపరిశిష్టే || అథాతోవాపీకూప తటాకయజ్ఞంవ్యాఖ్యాన్యాయః -
 పుణ్యేహ్యుదకసగూపేగ్నిం సమాధాయ వారుణంచరుం శ్రవయిత్వాజ్యభాగాం
 వే ఆహ్నిహూత్రం హుయాత్ - సముద్రజ్యేష్ఠేతిప్రత్యృచంతతోహ విషాష్టేత
 త్వాయామితి సంపత్వంనోలగ్నే ఇతిద్వే - ఇమంమెవరుణేతిచస్విప్రకృతంననమం
 నూజానాం తేభేనుంతాంయేత్ - అవతీర్యనూణామను మంత్రయేత ఇదంసలిలం
 వినిత్రంకురుదప్యశుద్ధాః పూతామృతాః సంతునిత్యం మాంతారయంతీ కురుతీ
 థాభిషేకం లోకాజ్ఞాకంతర తేతీర్యతేఇతి చప్రచ్ఛక్రగేన్వారబ్ధ ఉత్తిర్యాపా
 లిస్సాన్మాతరః శుంధయంత్యిత్త్యథా పరాజితాయాందిశ్యుక్తావయేత్ సూయవసాద

గవతీతి హింకృతంచేద్దింకృణ్వతీత్యుక్తాంవిప్రచదద్వా దితరాంవాశక్త్యాదయీ
 శాంతతఉత్సృజేద్దేవ పితృమనుష్యాః ప్రీయంతామితిబ్రాహ్మణానోభి జయిత్వా
 స్వస్త్వయనం వాచయీత - ఇతి విస్తరస్తు మాతోన్యక్తస్సత్కృతజల
 శయోన్యగ్ విధాజ్ఞేయః - కూపాదేరుత్సర్గా కరణేవోష ఉక్తభవిష్యే || సతా
 జలంపవిత్రంస్యాద పవిత్రమసంస్కృతమ్ | కుశాగ్రేణాపి రాంజేద్రనస్పృ
 ష్టవ్యమసంస్కృతమ్ || తథా || వాపీకూపతఃకాదాయజ్జలం స్యాదనం
 స్కృతమ్ | అపేయంతద్భవేత్సర్వంపీత్యాచాంద్రదాయణంచరేత్ || అధవృత్తారో
 ఁణం - చండేశ్వరః || ఆదిత్యచాంద్రపితృతీప్య విశాఖపౌష్ణమూలోత్త రాత్రయ
 తురంగమవారుణాశ్చ | ఎతేషుతారగణేషు హితంసరాణాం వృత్తాదిరోఁణమి
 ఘాహాపదిశంతిధీరాః—అర్ధమూర్తిప్రతిష్ఠా - వసిష్ఠః || హస్తత్రయేమిత్ర హరిత్ర
 యేచ పౌష్ణద్వయాదిత్య నురేజ్యభేషు | తిస్రోత్తరాధాతృశశాంకభేషు సర్వామ
 రిథా పనముత్తమంస్యాత్ || మాత్యే || చైత్రేవాఫాల్గునేవాపి జ్యేష్ఠేనా మాధ
 వేతథా | మాఘేవాసర్వదేవానాం ప్రతిష్ఠా శుభదాభవేత్ || నారదస్తుచైత్రం
 నిషేధతి || విచైత్రేష్వేవమాసేషుమాఘాదిషుచ పంచసుఖితి || తెనాత్రవికల్పః -
 ఆత్రమాఘమాసోవిష్ణు ప్రతిష్ఠాప్యతిరిక్తవిషయః || మాఘేకర్తృద్వివాశాయ ఫా
 ల్గునే శుభదాభవేదీతి విష్ణుధర్మోక్తై రితిహేమాద్రుః || మాత్యే || దృఢాధనకరీ
 పీతాతథాప్రతిపదిస్మృతా | ద్వితీయాయాంధనోపేతా తృతీయాయాంధనప్రదా |
 చతుర్థ్యాంనాగమాప్నోతి యమస్యస్యాత్సుఖావహః | వినాయకస్యదేవస్యతథాత
 త్రహితప్రదా || పంచమ్యాం శ్రీయుతాకర్తు ర్వరదాచతథాభవేత్ | షష్ఠ్యాంల
 క్ష్మీయుతానిత్యం సప్తమ్యాం రోగనాశిని || అష్టమ్యాంధాన్యబహుశానవమ్యాం
 చవినశ్యతి | భద్రకాళ్యాఃకృతాతత్ర కర్తృభవతితుప్తయే || ధర్మవృద్ధికిజ్ఞేయా ద
 శమ్యాంతుతథాతిథౌ | ఏకాదశ్యాంతథాయుక్తా ద్వాదశ్యాంసర్వకామదా ||
 త్రయోదశ్యాం తథాజ్ఞేయా చతుర్దశ్యాంవినశ్యతి | కృష్ణపక్షేపంచదశ్యాం కర్తుః
 క్షయకరీభవేత్ || పంచదశ్యాంతథాశుక్లే సర్వకామకరీభవేత్ | ఆషాఢేద్వేతథా
 మూల ముత్తరాత్రయమేవచ | జ్యేష్ఠాశ్రవణరోహిణ్యః పూర్వాభాద్రపదాతథా||
 హస్తాశ్వినిరేవతీచ పుష్యమృగశిరాస్తథా | ఆనూరాధాతథాస్వాతీ ప్రతిష్ఠాసుప్ర
 శస్యతే || శ్రీపతిః || రోహిణ్యుత్తరపౌష్ణవైష్ణవక రాదిత్యాశ్వినివాసవానూరాధం
 దవజీవభేషు గదితంవిష్ణోఃప్రతిష్ఠాపనమ్ | పుష్యశ్రుత్యభి జిత్సురేశ్వరకయో ర్విత్తా
 ధిపస్కంధయోర్చై త్రేతిగ్గురుచేః కరేనిర్మతిభేదుర్గాది కానాంశుభమ్ || గణపరివృ
 థరక్షో యక్షభూతాసురాణాం ప్రథమఖణి సరస్వత్యాది కానాంచపౌష్ణే | శ్రవ
 సిసుగతనామ్నో వాసవేలోకపానాం నిగందితమఖిలానా స్థాపనంచస్థిరేషు || తే
 జస్విని ఠేమకృదగ్ని దాహవిధాయినీస్వాద్దినదాదృఢాచ | ఆనందకృత్కల్పవివా
 శినిచసూర్యాదివా రేషుభవేత్ప్రతిష్ఠా || మాధవీయేవైఖావసః || మాతృభైరవవా
 రాహ సరసింహాత్రినిక్రమాః | మహిషాసురహంత్రిశ్చస్థాస్వాద్దినదయీణాయనే ||

ప్రతిష్ఠాపత్యే || లింగప్రతిష్ఠాయాంవిశేషః || హేమాద్రావిణసముచ్చయే || ఉ
త్తరాశాఖతేభానా లింగస్థాపనముత్తమమ్ || దక్షిణేత్యయనేపూజ్య త్రివర్ణారేఖ
యావహమ్ || స్వగృహేస్థాపనంనేష్టం తస్మాద్వైద్యదక్షిణాయనే || స్థాపనంతుప్రక
ర్తవ్యం శిశిరాదావృత్తుత్రయే || ప్రాప్యషీస్థాపితంలింగం భవేద్వరదయోగదమ్ ||
హేమం తేజ్ఞానదంచైవ లింగస్యారోపణంమతమ్ || రతావశ్యాం || మాఘశుక్ల
వైశాఖ జ్యేష్ఠామాఢేషుపంచను || మాసేషుశుక్లపక్షేషు లింగస్థాపనముత్తమమ్ ||
విష్ణోరప్యహతత్రైవవైఖానసః || మార్గశీర్వాది మాసాద్వానిందితౌబ్రహ్మణాపురా
మాసేషుశుక్లశ్చైష్ఠ్యేష్టత్రైవైశాఖపంచ || వృషేవాప్యశ్వయుజ్ఞాసే శ్రావ
ణేమాసివాభవేత్ || చాధాయనసూత్రే విష్ణుప్రతిష్ఠాముపక్రమ్యద్వాదశ్యాం శ్రో
ణాయాంవాయానిచాన్యా నిపుణ్యనక్షత్రాణీతి కృత్తికాదివిశాఖాంతేష్విత్యధః-
సర్వదేవేషునూనవిశేషో హేమాద్రావిణ్యధర్మే || మాఘేకర్తవ్యినాశాయ శుక్ల
నే శుభదాభవేత్ || లోకానందకీచైత్రే వైశాఖేవరసంయుతా || ఆజ్ఞాయుతాస
దాజ్యేష్ఠే ఆమాఢేధర్మవృద్ధిదా || శ్రావణేధనహీనాస్యాత్ ప్రాస్తపాదేవినశ్యతి ||
ఆశ్వినేనాశమాహ్నోతి వహ్నినాకార్తికేతథా || సోమ్యేసౌభాగ్యమతులం పౌషే
పుష్టిరనుత్తమా || దోషాన్వితాధిమాసేస్యాత్కర్తవ్యరాత్మనవవచేతి || అత్రశ్రావ
ణాశ్వినయో ర్నిషేధోమార్గశీర్షవిధిశ్చవిష్ణువ్యతిరిక్తవిషయః - పూర్వోక్తవచనా
దితిహేమాద్రావిణః - మాఘశ్రావణభాద్రపదనిషేధః శివవ్యతిరిక్తవిషయః తత్రతస్య
క్తే || దేవిస్థాపనేతత్రైవ విశేషాదేవీపురాణే || దేవ్యామాఘేశ్వినేమాసే ఉత్తమా
సర్వకామదా || తథా || సతిధర్మచనక్షత్రంనో పవాసోత్రకారణమ్ || సర్వకాలం
ప్రకర్తవ్యం కృష్ణపక్షేవిశేషతః || అన్యశ్చత్రవిచారోహే మాద్రాజ్ఞయః - నా
రదః || హంత్యర్థహీనాకర్తారం మంత్రహీనాతు ఋత్విజమ్ || స్త్రీయంతక్షణహీ
నాతు నప్రతిష్ఠాస్సమోరిపుః || అత్రాధికారణ ఉక్తాః-కృత్యకల్పత రాదేవీపురాణే ||
వర్ణాశ్రమవిభేదేనదేవాస్థా ప్యాస్తునాన్యథాబ్రహ్మతుబ్రాహ్మణైస్థాప్యేగాయత్రీ
సహితఃప్రభుః || చతుర్వజైః స్తథావిష్ణుః ప్రతిష్ఠాప్య స్సుభార్థిభిః || భేరవౌపితరుర్వ
జైః రంత్తజానాంతథామతః || మాతరస్సర్వలోకైస్తుస్థాప్యాపూజ్యాస్సు రోత్తమాః
లింగంగృహీయతిర్వాపి సంస్థాప్యతుయజేత్పదా || శివసర్వస్వేభవిష్యే || యస్తు
పూజయతేలింగం దేవాదీం మాంజగత్పతిమ్ || బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవైశ్యశూ
ద్రోవామత్పరాయణః || తస్యప్రీతఃప్రదాస్యమిశుభాజ్లోకాననుత్తమా || తిథి
తత్వేస్మాందే || శూద్రఃకర్మాణియోనిత్యంస్వీయాసీకురుతేప్రియే || తస్యాహమ
రాచ్చంగృహ్ణామి చంద్రఖండవిభూషితే || బ్రహ్మచారీగృహస్థోవావానప్రస్థశ్చసుప్ర
తే || ఏవందినేదినేదేపం పూజయేదంచికాపతిమ్ || సన్నాన్యసీదేవదేవేశం ప్రణవేనై
వపూజయేత్ || సమంతేనశివేనైవ స్త్రీణాంపూజావిధీయతే || ఏతచ్చపురాణ ప్ర
సిద్ధజీర్ణ లింగపూజావిషయం - యానితు - త్రిస్థలీనేతౌనారదీయే || యశ్చాద్రే
ణాచ్చితంలింగం విష్ణుంవాప్రణమేన్నరః || నతస్యనిష్కృతిర్దృష్ట్యా ప్రాయశ్చిత్తాయ

తైరపి॥ నమేద్యశూద్రసంస్పృష్టం లింగంవాహరిమేవవా॥ ససర్వయాతనోభోగీయా
 వదాచంద్రతారకం॥ పాఖండపుజితంలింగం నల్వాపాఖండతాం॥ వ్రతేత్॥ ఆభీరపూజితం
 లింగంనల్వాచరకమశ్నుదే॥ యోషిద్భిః॥ పూజితంలింగవిష్ణుంవాపినమేత్తుయః॥ సుకోటికు
 లసంయుక్తమాకల్పంశారవంసేశే॥ ఇల్వాదీనితానినూతనస్థానితలింగాదివి॥ యాణి॥
 యదాప్రతిష్ఠితంలింగంమృతవిద్విధావిధి॥ తదాప్రభృతిశూద్రశ్చ యోషి
 ద్వాపినసంస్పృశేత్॥ ఇతితత్త్రైమాక్తేః॥ ప్రతిష్ఠాయాంతు శూద్రాదీనాంనాధికా
 రః॥ స్త్రీణామనుషసీతానాం శూద్రాణాంచజనేశ్వర॥ స్థాపనేనాధికారోస్తివిష్ణోర్వా
 శంకరస్యవా॥ యశూద్రసంస్కృతంలింగం విష్ణుంవాపినమేన్నరః॥ ఇహైవా
 త్యంతదుఃఖానిపశ్యత్యాముస్మికేకిము॥ శూద్రోవానుషసీతోవాస్త్రియోవాపతి
 తోపివ॥ కేశనువాశివంవాపి స్పృష్టాచరకమశ్నుతేతిబృహన్నరదీయస్కాందో
 క్తేః॥ ఇతిత్రిన్ధలీసేతాపితామహాచరణాచతుర్వక్షేపతిపూర్వోక్తవచనాద్విష్ణోర్వాదప్ర
 తిష్ఠాయాం శూద్రస్యవిత్త్యుత్తరీయక్రంపశ్యామః - తత్త్రైవగౌతమః॥ శివార్చనం
 సదాశ్రేయం శుచిఃపూజ్యదుదబ్బుఖః॥ వాచస్పతిధృతం॥ ప్రాక్ష్యశ్చిమోదగాస్య
 స్తుప్రాతస్సాయంనిశానుచఇతిప్రయోగపారిజాతేగృహ్యపరిశిష్టేప్రతిమాప్రా
 జ్ఞుభిరుదబ్బుభోయజేతాన్యత్రప్రాజ్ఞుఖః॥ ఏతచ్ఛుద్ధిప్రతిమావిషయంతన్యత్ర
 చలాచారాను - అధిప్రతిమాః॥ భాగవతాచారానదీపికాయాంభవిష్యే॥ సౌవణిక
 రాజతీతామ్రామృద్బాంశుచత్రధాభివేత్॥ పామాణధాతుయుక్తావా రీతికాంస్య
 మయీతథా॥ రీతిఃపితృలం॥ శుద్ధదారుమయీవాపిదేవతాచార్యప్రశస్యతే॥
 అజ్ఞుస్థపర్వాచారభ్యవితసింయాసదేనతు॥ గృహేషుప్రతిమారార్యానాధికా
 శస్యతేబుద్ధైః॥ పంచరాత్రేను॥ మృద్ధారులాటాగోమేధమథూచ్చిష్టేమయీం
 నతుఇతినిషేధః॥ ఉక్తః॥ భాగవతే॥ శైలీదారుమయీలాటాచేప్యారేఖ్యాచసైకతీ
 మనోమయీమణిమయీప్రతిమాప్రవిధాస్సృతా॥ కాన్తంమధుకన్యైవ - తత్ర
 కాష్టేషుమగుకమానియచనసుంధరే॥ క్రిత్యాతత్రప్రతిమాంచైవప్రతిష్ఠావిధి
 నార్చయేదితివరాహాక్షేః॥ దేవీపురాణే॥ సప్రాంగుశంసమారభ్యయావచ్చ
 ద్వాదశాంగులమ్॥ గృహేష్వరాన్సమాఖ్యాతాప్రాసాదేనాధికాశుభా॥ తిథి
 తత్త్వేకాభికాపురాణే॥ ప్రతిమాయాఃకపాలాద్వాస్పృష్ట్యాదక్షిణపాశినా॥ ప్రా
 ణప్రతిష్ఠాంకుర్వీతతస్యదేవస్యవాహరేః॥ అన్యేషామపిదేవానాంప్రతిమానుచ
 పార్థివ॥ ప్రాణప్రతిష్ఠాపర్తవ్యాతస్యాందేవత్వసిద్ధయే॥ వాసుదేవస్యబీజేనతద్వి
 ఙ్ణోరిత్యనేనచ॥ తత్తైవస్వాదయేంగుత్తం దత్వాశశ్వచ్ఛముత్రవీత్॥ ఏభిర్మంత్రైః
 ప్రతిష్ఠాంతుహృదయేపిసమాచంత్॥ అస్యైప్రాణాఃప్రతిష్ఠాంతుఅస్యైప్రాణాః
 క్షరంతుచ॥ అస్యైదేవత్వమిచ్ఛయైమామహేతిచకచ్ఛ॥ హయశిర్షపంచరా
 త్రే॥ అర్చకస్యతపోయోగాదర్చనస్యాతిశాయనాత్॥ అభిరూప్యాచ్ఛబింశా
 నాందేవస్సాన్నిధ్యమృచ్ఛతి॥ ప్రయోగపారిజాతేవ్యాసః॥ ప్రతిమాపట్టయంత్రా
 ణానిత్యన్నానంశకారయేత్॥ కాఃయోశ్చిర్వగిరీశయదావాచులధారణమ్॥

లింగేవిశేష స్థితత్వైస్థా విషేషైః । మృద్భస్మకౌశల్యైస్త్వ తామ్రకాంస్యమయంశ
 ధా । కృత్వా లింగం సకృత్పూజ్యవసేత్కల్పా యుతం దివి । వాగ్మంవి త్తప్రదం లిం
 గం స్ఫాటికం సర్వకామదమ్ ॥ కృత్వా పూజయన్ విశేషేంద్ర లప్య సేవాం ఛితం ఫలం ॥
 లమ్ ॥ తత్తైవ కాలకౌ ముద్యాంస్కందే ॥ అక్షాదల్పపరిమాణం న లింగం కుత్రచి
 న్నరః । కుక్రీతాం గుప్తతో హస్త్యం న కదాచిత్సమాచరేత్ ॥ అక్షోఽతిర్థం జాః - గుం
 జాః పంచాల్పమాపకః । తేషాం డశాక్షుః కర్షో స్తీత్యమరకోశాత్ - ప్రయోగపా
 రిజాతే క్రియాసారే ॥ నవాప్తసప్తాంగులికం లింగం క్రేష్టమిహాచ్యతే । షట్పుం
 చకచతుర్మాసం సుధ్యమంత్రవిధం స్మృతమ్ ॥ త్రిద్యై కాంగులిమాసం యత్త్రివి
 ధంతత్కసియసమ్ । ఏవం నవవిధం ప్రోక్తం చరలింగం యథాక్రమమ్ ॥ అధఃపంచ
 సూత్రినిర్ణయః ॥ గాతమీతంతే ॥ లింగమస్తకవిస్తారో లింగోచ్ఛ్వాసమోమ
 తః । పరిధిస్తత్రగుణిత స్తద్వత్పీతం వ్యవస్థితం ॥ ప్రవాలికాతథైవాస్యాత్పంచసూత్ర
 వినిర్ణయః ॥ అతేదంతత్త్వం - లింగమస్తకవిస్తారం లింగోచ్ఛతా సమం కృత్వా త
 త్త్రిగుణసూత్రవేత్స నార్హం లింగస్థాల్కం కృత్వా తత్పనుం వృత్తంచతురశ్రం వాసీ
 తం విస్తారమధశ్చోర్ధ్వంచ కుర్యాత్ - పీరోచ్ఛతాశులింగోచ్ఛతాతో ద్విగుణా
 పీరమధ్యే లింగా ద్విగుణస్తూలం పీరోచ్ఛతాతృతీయాంశేన కంఠం కృత్వా తస్యా
 ర్ధ్వం అధశ్చ సమం వప్రద్య యంత్రయం వాకృత్వా లింగ విస్తారం షష్ఠాంశేన పీరోప
 రిభావ్యా మేఖలాం కృత్వా తదంతస్సంలగ్నం తత్సమం ఘాతం కృత్వా పీరాద్భూ
 ర్లింగసమ దీర్ఘాం పీతార్థదీర్ఘాం వామూలైదైర్ఘ్య సమవిస్తారాం తృతీయాంశేనమ
 ధ్యైఖాతాం పీరవత్సమేఖలాం ప్రనాళికాం కుర్యాదితి - అత్రమూలం సిద్ధాంత శేఖ
 రే శైవాగమే చ జ్ఞేయం - తిథితత్త్వైర్బాహ్యై ॥ సర్వత్రైవప్రశస్తోజ్ఞ శ్శివసూర్యా
 ర్చనం వినా ॥ తత్తైవ వారాహపాద్మయోః ॥ గృహే లింగద్వయం నార్చ్యం సాల
 గ్రామద్వయంతథా ద్యేచక్రేద్వాగికాయాస్తు నార్చ్యం సూర్యద్వయంతథా । శక్తిర
 యంతథా నార్చ్యం గణేశత్రయమేనచ ॥ క్వాశంఖానార్చయేచ్చైవ భగ్నంచ ప్రతి
 మాంతథా । నార్చయేచ్చతథా మత్స్యకూర్చాదిదశకంతథా ॥ గృహే గ్నిదగ్ధాభగ్న
 శ్చనార్చ్యైః పూజ్యావసుంధరే । ఏతాసాం పూజనాన్నిత్యముద్వేగం ప్రాప్నుయాద్భు
 హి । సాలగ్రామా స్సమాః పూజ్యా స్సమేషు ద్వితయం నహి । విషమానైవ పూజ్యా
 స్తు విషమేష్యేకపవహి ॥ సాలగ్రామశిలాభగ్న పూజనీయా సచక్రణా ఖండితాః
 స్ఫుటితావాపి సాలగ్రామశిలాశుభా ॥ వారాహే ॥ దద్యాద్భక్తాయ యోదేవిసాల
 గ్రామ శిలాంసరః । సువర్ణసహితాం దివ్యాం పృథ్వీదాన ఫలం లభేత్ ॥ తత్తైవ ॥
 యః పునః పూజయే ద్భక్త్యా సాలగ్రామశిలాశతమ్ । తత్ఫలం నైవ శక్నోహం నక్తుం
 వర్షశతైరపి ॥ విష్ణుపురాణే ॥ శ్రాహ్మణః శ్చ త్రియోవైశ్వత్సాద్రశ్చ పృథివీపతే ।
 స్వధర్మతత్పరో విష్ణు మారాధయతి నాన్యథా ॥ అవిభక్తా నామ పృథగ్దేవ పూజామా
 హ ప్రయోగపారిజాతే - ఆశ్వలాయనః ॥ పృథగగ్ర్యేకపాకానాం బ్రహ్మయజ్ఞో
 ద్విజాతిసామ్ । అగ్నిహూత్రం సుచార్చ్యైః సంధ్యానిత్యం భవేత్సృష్టధక్ ॥ తత్తై

వవిష్ణుధర్మే || సాలగ్రామశిలాంవాపి చక్రాంకితశిలాతథా | బ్రాహ్మణఃపూజయే
 స్మిత్యం త్రితయాదిర్న పూజయేత్ || ఇదంస్పర్శసహితపూజావిషయం || శూద్రో
 వానుషణితో వాస్త్రీయోవాపతితోపివా | కేవలవాశిశంవాపిస్పృష్ట్యానరకమ
 శ్నుతే || బ్రాహ్మణ్యవిహరంవిష్టుంనస్పృశేచ్ఛేయఇచ్ఛతి | సనాధామృతసాధా
 వాతస్యానాస్తీహనిష్కృతిః || స్త్రీణామనుషసీతానాం శూద్రాణాంచజనేశ్వర |
 స్పర్శనేనాధికారోస్తి విష్ణుర్వాశం కరస్యచ-ఇతిస్మాదాత్ || స్పర్శరహితాతు తి
 యోర్భవత్యేవ || సాలగ్రామంనస్పృశేత్తు హీనవర్ణోవసుంధరే | స్త్రీశూద్రకరసం
 స్పర్శో వజ్రస్పర్శాధికోమతః || మోహద్యస్సంస్పృశేచ్ఛాద్యో యోషిద్వాపిక
 దాచన | స్వపతెనరకేభ్యోఽపి యావదాభూతసంస్లవమ్ || యదిభక్తిర్భవేత్తస్య
 స్త్రీణాంవాపివసుంధరే | దూరాదేవాస్పృశన్పూజాంకారయేత్సుసమాహితః|ఇతి
 వారాహి-క్షే || సాలగ్రామశిలామాత్రే నిర్బంధోనప్రతిమాదా || సర్వవజ్రైః
 స్తుసంపూజ్యః ప్రతిమాస్సర్వదేవతాః | లింగాన్యపితుపూజ్యాని మణిభిఃకల్పితాని
 చఇలి తత్రైవైక్షే || చత్వరోబ్రాహ్మణైః పూజ్యస్త్రయోరాజన్యజాతిభిః| వై
 శ్వేర్ద్యైవేవసంపూజ్యౌ తథైకశ్శూద్రజాతి భిరితిస్మాదాత్ - అన్యేతుదీక్షితవి
 షయ త్వేనవ్యవస్థామాహుః - విష్ణుధర్మే || తయోరసంభవేచ్ఛావై సాచేహనవ
 థాస్మృతా | రత్నజాహేమజాచైవ రాజతీతామ్రజాతథా || రైతిక్యర్చితథాతా
 హీశైలజాద్రుమజాతథా | అధమాధమాచవిజ్ఞేయామృన్మయాప్రతిమాచయా ||
 ఏహంఘలానితలైవజ్ఞేయాని || నార్చ్యగృహేశ్వజామూర్తి శ్చతురంగుళతోధి
 కా | నవితస్త్వధికాథాతు సంభవాశ్రేయఇచ్ఛతా || ఏవంలక్షణసంపన్నా పా
 రంపర్యక్రమాగతా | ఉక్తమాసాతువిజ్ఞేయా గురుదత్తాపితత్సమా || తత్రైవపా
 ద్యైసాలగ్రామంప్రకృమ్య || తత్రాప్యమలకీతుల్యాపూజ్యసూక్ష్మేవయాభవేత్ |
 యథాయథాశిలాసూక్ష్మతథాస్యాత్తు మహత్పలమ్ || తథా || యవమాత్రంతుగ
 త్తస్యాద్యవార్థంలింగముచ్యతే | శివదాభిదిఖ్యాతస్త్రిషులోకేషుదుర్లభః|| తత్రై
 వ || సాలగ్రామమయీముద్రా సంస్థితాయత్రికుత్రచిత్ | వారాణస్యావధి
 క్యం సమంతాద్యోజనత్రయమ్ || యోమృతస్తత్సమీక్షేతు మృతోవానీయతేంతి
 కమ్ || సచామోక్షమవాప్నోతి సత్యంసత్యం నచాన్యథా || తత్రైవ || చక్రాంక
 మిధునం పూజ్యం వైకంచక్రాంకమర్చయేత్ | చక్రాంకమిధునాత్సార్థం సాలగ్రా
 మంప్రపూజయేత్ || తత్రైవవారాహే || మైచ్ఛదేశేసుచావాపిచక్రాంకోయత్రతి
 స్థలి | యోజనానాంతధాత్రీణి మమక్షేత్రంవసుంధరే|| తత్రైవసాలగ్రామంప్రక
 మ్య || క్రయక్రీతాపరిజ్ఞేయామధ్యమాయాచితాధమా || ప్రయోగపరిజాతే వారా
 హే || ఏవంలక్షణసంపన్నా పారంపర్యక్రమాగతా | ఉక్తమాసాతువిజ్ఞేయా గురు
 దత్తాపితత్సమా || అధపార్థివపూజా - నందీపురాణే| ఆయుష్కోబలవాక్రీమా
 స్సుత్రీవాక్ధనవాక్సుభి | వరమిచ్ఛంలభేల్లింగం పార్థి నయస్సమర్చయేత్ || తస్మా
 త్తుపార్థివంలింగంజ్ఞేయంసర్వార్థసాధకమ్ || తత్రైవ || గోభూ హిరణ్య వస్త్రాదిబలి

శదేవనా । సప్తవింశతిమానావా తతోహీనాధమాఃస్మృతా ॥ ప్రజాపతిః ॥ మో
క్షార్థిపంచవింశత్యా ధనార్థిత్రింశతాజపేత్ । పుత్ర్యర్థిపంచవింశత్యా పంచదశ్యా
భిచారకే ॥ సప్తవింశతిరుద్రాక్షమాలయాదేహసంస్థయా । యత్కరోతిసరఃపుణ్యం
సర్వంకోటిగుణంభవేత్ ॥ యోదదాతిద్విజేభ్యశ్చ రుద్రాక్షంభువిసన్ముఖమ్ । త
స్యప్రీతోభవేద్రుద్ర స్వపదేచ ప్రయచ్ఛతి ఇతి పదార్థాదర్శేభోపదేవః ॥ రుద్రా
క్షాన్మంరదేశే దశపరిమితాన్మస్తకే వింశతిద్వేషష్టార్ణప్రదేశేకరయుగళక్మతే
ద్వాదశద్వాదశైవ । బాహ్వారిందోఃకలాభిర్నయనయుగక్మతేషికమేకంశిఖాయాం
ఐశ్వర్యప్రాదికంయః కలయతి శతకంసస్వయంసీలకంః ॥ హేమాద్రా శివభక్త్యై
న్నానంపలశతంజ్ఞేయ మభ్యంగఃపంచవింశతిః । పలానాంద్వేసహస్రేతు మహన్నా
నంప్రకీర్తితం ॥ పంచవింశత్పలంలింగే అభ్యంగంకారయేదభి శివస్యసర్విషాన్నానం
ప్రొక్తంపలశతేనచ ॥ తావతామధునాచైవచద్వాచైవతతఃపునః ॥ తావతైవచక్షీరేణగ
వ్యేనైవభవేత్తతః ॥ భూయస్సార్ధసహస్రేణపలానామైత్యవేణచ ॥ రసేనకారయేత్సాన్ని
సంభక్త్యాచోష్ణాంబునాతతః ॥ విష్ణౌదాతుస్కాందే ॥ క్షీరాద్దశగుణందద్వా ఘృతే
నైవదశోత్తరమ్ । ఘృతాద్దశగుణంక్షీద్రంక్షీద్రాచైత్యవజంతథా ॥ బ్రాహ్మేదే
వానాంప్రతిమాయత్రస్మృతాభ్యంగక్షమాభవేత్ । పలానితత్రదేయానిశ్రద్ధయాపం
చవింశతిః ॥ ఇదంక్రోడీకృతాభిప్రాయేణ - తత్రైవసంగ్రహే ॥ విప్రకృన్దనాయ
దాతవ్యంనైవేద్యస్యశతాంశకమ్ । పాదోదకంప్రసాదంచలింగేచండేశ్వరాయతు ॥
పంచాయతనసన్నివేశమాహబోపదేవః - పదార్థాదర్శశ్చ ॥ శంభామధ్యగతేహరీన
హరభూదేవ్యా హరాశంకగేభాస్యే నాగసుతారవో హరగణే శాజాంబికాస్థాపి
తాః । దేవ్యాంవిష్ణుహరేభవక్త్రీ రవయూలంబోదరీశేశ్వరే నాంబాశ్చంకర భాగ
తోఽతిసుఖదా వ్యస్తాస్తుహని ప్రదాః ॥ శంకరభాగతః శుశాంకోణాదారభ్య ప్ర
దక్షిణమిత్యర్థః - అత్రదిక్స్వరూపముక్తం ప్రయోగపారిజాతే మంత్రశాస్త్రే ॥ దే
వస్యముఖమారభ్య దిశంప్రాచీంప్రకల్పయేత్ । తదాదిపరివారాణా మంగాద్యా
సరణస్థితిః ॥ తత్రక్రమఃపాద్యే ॥ రవిర్వినాయకశ్చండీ శుశోవిష్ణుస్తుపంచమః । అను
క్రమేణపూజ్యంతే వ్యతక్రమేతుమహద్భయమ్ ॥ తథా ॥ పూజ్యపూజకయోర్మ
ధ్యే ప్రాచీప్రాక్తావిచక్షణైః ॥ అధికేశవాదిమూర్తయః - బోపదేవః - కేవిగోవా
దాపుహృషే ప్రజాచ్యుక్తమమాత్రినా వాధోనృహసానీ శ్రీహాశాచ్యగే విగపేచ
పే - అత్రకేవిగవిత్త్యాద్యైః కేశవవిష్ణౌదిచతుర్వింశతిమూర్తయోఽభిధీయంతే -
శాత్ శంఖాత్ - చగేచక్రగదేజ్జయేత్యర్థః - శిష్టైభుజేపద్మంత్వర్ణతస్సిద్ధం - అత్ర
దక్షిణాభః కరక్రమేణజ్ఞేయం - దక్షిణోభఃకరక్రమాదితి హేమాద్రావచనాత్ -
తేనహేమాద్రాణాసంవాదః - విశదైనవిపరీతంగచ్ఛేదత్యర్థః - అత్రాపిశబ్దాదనువృ
త్తిశంఖాద్గదాచక్రేత్యర్థః - గపేత్యత్రాపిశాదిత్యనువర్తతే - శంఖాద్గదాప
ద్యేత్యర్థః - విపరీతేపద్మగదేత్యత్రాపిశంఖాజ్ఞేయే - చపేచక్రపద్మేశంఖా
స్సుక్రపద్మేత్యర్థః - విశత్యత్రాపి పద్మచక్రేత్యర్థః - తేనచగదేత్యర్థః -

రైయఃగః ఇత్యస్తామూర్తియః చ కేత్యత్యత్రచ, అత్రమూలం హేమాద్రాజ్యైయం-
అథవాధాయచమాత్రం, త్రైవిక్రమిం చానుస్మృత్యలించార్చ్య ప్రతిష్ఠాచ్యతే యజ
మానః పూర్వోక్తకాలేపూర్వేద్యుః దశంద్వాదశహేషాన్య తతహస్తంమండలం
కృత్వాగ్నేయేహస్తమాత్రం చతురశ్రంకుండంస్థంజలం వాపూర్వతోహస్తంగా
త్రాం వేదించైర్యతే నాస్తుమండల మధ్యవేదం తదుపరిసర్వతోభద్రంకృత్వాప్రా
ణానాయుర్యాస్యాం మూతౌఽదేశస్యనాన్నిధ్య సిద్ధ్యర్థంచీర్ణాయుగ్లక్ష్మీసర్వకామ
సమృద్ధ్యక్షయ్యసుఖకామోముకి మూర్తిప్రతిష్ఠాంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్యగణేశపూ
జానుజ్ఞాపావాచన మాతృకా పూజననాందీశాద్ధాని కృత్వా చార్యం చతురో
ఋత్విజశ్చనృత్వానస్తాద్యైః పూజయేత్ - ఆధాచార్యః - యదత్రసంస్థితమితి
స్వస్వాహా వికీర్ణాహేహి పృథికుశోదకేన భూమింప్రాక్ష్యదేవా ఆయాంతుయాతు
ధానా అహియాంతువిష్ణోదేవయజనం రక్షస్వేతిభూమా ప్రాదేశం కృత్వాస్మ
త్కృతతులాపద్ధతి సూగ్ధేణమంబుప్రతిష్ఠాంకృత్వాఽకృత్వావాపూర్వరాత్రౌ హి
రణ్యోపధానం దేవంపంచగవ్యహిరణ్య యదదూర్వాశ్వత్థ పలాశపక్షాన్యదకుం
భేప్రక్షిప్యతాభిరద్విరాహేహి పృథి లిస్సృష్టిరణ్యవర్ణా ఇతిచతస్పథిః పనమాసన్న
వర్జన ఇత్యసువాకేనాభిషిచ్యవ్యా హృతీభిరిదిం విష్ణురితి ఫలయదదూర్వా స్సను
ర్వ్యరక్షోహణమితిహస్తేకంకణంబద్ధానాససాచ్ఛాద్య అవతేహేషాదక్షిణ త్తమమిలి
జనేధివాసయేత్ - ఇదంతాధాయనోక్తం- తతశ్చలించైతరచ్చిహూంవా- అత్రా
గ్నింప్రతిష్ఠాప్యగోక్షీరసీవారచరుంకృత్వా పిస్తుశ్చైర్కృసరిమరి శ్రవణిత్యాజ్య
భాగాంతే పలాశోదుం బరాశ్వత్థశమ్మపామాగ్గ సమిద్ధిఃఆజ్యేన చరుణాతితైర్వా
ప్రత్యేకమష్టావింశతి మష్టావాహుతిగ్లోకపాలమూర్తిమూర్తపత్నిహృత్యా స్థా
ప్యదేవమంత్రేణ పూర్వోక్తసమిలిలనై వారచర్వాజ్యైరప్తసహస్రమ్భ్య శతమ
ష్టావింశతిం వాహుత్వాఅగ్నిర్యజర్చిరిత్యను వారేనదిశాహుతిగ్జహయేత్ - ప్రతి
ద్రవ్యహూమాంతే దేవంపాదనాభిశిరస్స్పృశేత్ - ఆజ్యహూమేచోత్తరత
స్సజలకుంభే సంహతాన్నయేత్ - తేహంమంత్రాః - ఇంద్రాయేంగో ఇతీంద్ర
స్యస్యోనేతిపృథివీమూర్తేః - ఆగ్రహారేభ్యఇతితత్పతేః సర్వస్యఅగ్న ఆయాహీత్య
గ్నేః అగ్నిందూతమిత్యగ్ని మూర్తేః నమఃశర్వాయచ పశుపతయేదేతిపశుపతేః య
మాయసోమమితియమస్య అసీహీవీరితి యజమానమూర్తేః - స్తుహిశుతంతత్పతేః
ఉగ్రస్య । అసున్వంతంనిర్వతేః । ఆకృష్టేనసూర్యమూర్తేః యోరుద్రోఅగ్నా ఇలి
తత్పతేరుద్రస్య । ఇమంమేవరుణస్య । శన్నో దేవీజలమూర్తేనిచమోభవామేలి
భవస్య । ఆసోనియద్భిరితివాయోః । తతవాతువాయుమూర్తేః, తవిశానంతత్ప
తేరీశానస్య, ఆప్యాయస్వేతికుచెరస్య - వయంసోమతిసోమమూర్తేః - తత్పురు
షాయమహాదేవస్య ఆభిత్వాఈశానస్య, ఆదిత్యేత్తు స్యేత్యా కాశస్య, నమ ఉగ్రా
యచేతి తత్పతేభీమస్య, తతోదేవస్యపాదాస్పృశేత్ - ఏవంద్వితీయేహుత్వా
నాభింతృతీయేమధ్యం, చతుర్థేః, పంచమేః, స్పృష్టాప్రతిపర్యాయంసం

పాతజలేన దేవంబభిషిం చేత్ - తతస్త్విప్రకృదాదిహేమామశేషం సమాప్యార్చ్యం
 శోధయేత్ - స్థిరలింగార్చనాతునేదాసీ మగ్నిస్థాపనహోమాదికార్యం - తతో
 దేవంసత్వా || స్వాగతందేవదేవేశ విశ్వరూపసమోస్తుతే! శుద్ధేపితృదధిష్ఠానేకధ్విం
 కుర్మస్సహస్వతా మితిసంప్రార్థ్య||ఉత్తిష్ఠ || బ్రహ్మణస్స తేఇతినఋత్విగుత్థాప్య
 పూర్వమకృతే గ్నుత్యతారణే అధునావాకార్యం - అగ్నిఃసప్తిమితిసూక్తమగ్నిప
 దహీనం పఠిత్యాతత్సహితం పునఃపఠేత్ - ఏవమప్తసహస్రమ్బ శతమష్టావింశ
 తి వా పఠక్ జలంపాతయేత్ - తతోర్చ్యంద్వాదశవారం మృదాజలేనచ ప్రతౌ
 శ్యమంత్రవత్పంచ గవ్యంకృత్యావయః పృథివ్యామాహారాజానం ఇతిచసంస్నాప్య
 ఆప్యాయస్వధధికాప్య, స్థేజోసీ, మధువాతా, అయంగా, రితిపంచామృతైః సంస్నా
 ప్యలింగంచేన్న మస్తేరుద్రమన్యవేఇత్యష్టాభిః సంస్నాప్యశృతేనాభ్య జ్యోద్వర్త
 నేనోద్వర్త్యోష్ణో దక్షేనప్రతాశ్యగంధం దత్వాసంపాతోదక్షేనాభిషిచ్యసప్తలైః చ
 తుర్భిఃకుంభైరాహాహిష్ఠేతి త్రిభిః ఆకలశేష్యితిచ ప్రత్యేకం సముద్రజ్యేష్ఠా ఇతిచ
 తుర్భిరాకల శేష్యితిచమిలితైః సంస్నాప్యదుంబరాదిశీరేర్చ్య ముపవేశ్యపరితో
 స్టదిక్షుసజలకుంభాః సంస్థాప్యతేషు గంధపుష్పదూర్వాఃషీప్తాఆద్యేనప్తమృదః
 ద్వితీయేపుష్కరపర్ణ శమీవికంకతాశ్శంత కత్వచఃపల్లవాంశ్చతృతీయాదిషు సప్త
 ధాన్యంపంచరత్న ఫలపుష్పాణి కుశదూర్వాగోరోచన సంపాతోదకగంధఫల స
 ర్వాషఢిః షీప్తాక్రమేణాహాహిష్ఠేతిసృభిర్నిరణ్యవర్ణా, ఇతిచతసృభిః, పవమానా
 తువాకేన చాభిషిచ్యైకకుంభేశమీ పలాశవటఖదిర బిల్వాశ్వత్థ వికంకతపనసా
 మ్రశిరీషో దుంబరాణాంపల్లవాః కషాయాంశ్చషీప్తాఅశ్వత్థేషః ఇత్యభిషిచ్యపం
 చరతోదక్షేన హిరణ్యవర్ణా ఇతి సంస్నాప్యవాససేదత్వాఉపవీతాదిదీపాంతం కృ
 త్వాహిరణ్యగర్భః యఆత్మదాయఃప్రాణతః యస్యేమేయేనద్యాఃయంక్రందసీఆహా
 హయత్ యశ్చిదాహాఇత్యష్టా పిప్లదీపాః దత్వానువర్ణశలాకయాతైజ సపాత్రి
 స్థం మధుఘృతంచ గృహీత్వాచిత్రందేవానాం తేజోసీతిమంత్రాభ్యాం|| ఓంసమో
 భగవతేతుభ్యం శివాయహరయేనమః | హిరణ్యరేతసేవిష్ణో విశ్వరూపాయతేన
 మః - ఇతిచదక్షిణసవ్యే దేవనేత్రేమంత్రా వృత్యాలిఖేత్ - అంజంతిత్వాత్యంజ
 నేన మధునావాంక్త్యా దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే- ఇంద్రస్యేద్రియేణా నక్ష్త్రఇతి
 మధ్వాజ్యశర్కరాభి రంక్త్యా తేనైవాంజనేన పునరంజయేత్ - స్థిరలింగేతుస్వ
 ణక్ సూచ్యాగంధేన ఓం నమోభగవతే రుద్రాయ హిరణ్యరేతసే పరాయ పర
 మాత్మనే విశ్వరూపాయో మాప్రియాయనమః ఇత్యంజనాదినాం జయేత్ - త
 తః ఆదశేభ్యోది దశేయేత్ - తతఃకతాః ఆచార్యాయ గామృత్విగ్భ్యశ్చ
 దక్షిణాందద్యాత్ అథాచార్యః ప్రత్యృచ మాదాప్రణవంవదక్ పురుషసూక్తేన
 స్తుత్వా - వంశపాత్రే పంచవర్ణాదనేన దేవస్య సీరాజనం కారయిత్వా - రుద్రా
 యచతుష్పథాదాదద్యాత్ - మంత్రస్తు - ఓం నమో రుద్రాయ సర్వభూతాభి
 సతయే దీప్త శూలధరామోమాదయితాయ విశ్వాధిపతయేరుద్రాయవై సమోన

సామంతాదులను గల కనుక నుస్వాహతి అశ్వశ్శపణ్ణభూతేభ్యోనమఇతి కేదిదేవ
 గ్రాత్రానిర ప్రతిష్ఠానూనిచ్చంతిఅధాచార్యః - స్వతోభద్రదేవానావాహయే
 శ్ - సుభ్యేబ్రహ్మణా వావాదిదిక్షుఇంద్రాదిలోకపాలా ఈశానేంద్రాద్యం
 తరాభ్యం బహునుద్రానాదిత్యా అశ్వినౌవిశ్వాన్వై వానిత్యా నాగాన్సం
 ధవృషా బ్రహ్మేశానాద్యంతరాశేషు దక్షంవిష్ణుందుగాం స్యధాకారమృత్యురో
 గాన్ సముద్రాన్సతః మరుతఃగణాధిపంచేతి-మధ్యే ఏవప్రధినిమేరుంసంస్థాప్యదే
 పంచా వాహ్యప్రాగాది వజ్రంశక్తిదండంఖడ్గపాశం అంకుశంగదాంశూలం తద్భా
 హ్యేశాతమం భరద్వాజౌవిశ్వామిత్రం కశ్యపంజమదగ్నింఽసింహం అత్రింఅరుంధ
 తీంచ తద్భాహ్యేనవగ్రహా తద్భాహ్యేబుద్ధిం కౌమారీంబ్రాహ్మీం నారాహీం
 చాముండాం వైశ్ణవీం మాహేశ్వరీం వైనాయకీమితితాః నామభిరావాహ్య సం
 పూజ్య అర్చాయాందేవం తన్నంత్రేణ వాహ్యమండలమధ్యేర్చాంసుప్రతిష్ఠాభవఇ
 తిని వేశ్యసంపూజ్య వహ్నిమండల దేవతానాంనామభిస్థిలాజ్యేన దశదశాహు
 తీస్తుత్యా పుష్పాంజలింసమర్చ్య నమోమహాన్ ఇతిదేవంనత్వామండలాదుత్పతః
 స్వస్తికేమంచకం తరుపరిశయాంకృత్వాఉత్తిగ్ధతిదేవముత్థాప్యమంగళసూప్తేః
 శిష్యానూందేవ మాంస్యపురుషూక్తౌతర నారాయణాభ్యాంస్తుత్వాదేవేన్యా
 సంకుర్యాత్ - తద్యథా - పురుషాత్మనేనమః ప్రాణాత్మనేనమఃప్రకృతితత్త్వాయ
 నమః బుద్ధితత్త్వాయనమః అహంకారతత్త్వాయనమః మనస్తత్త్వాయనమఃఇతిస
 ర్వాంగేప్రకృతితత్త్వాయనమః బుద్ధితత్త్వాయనమః హృదితత్త్వాయనమఃశబ్దతత్త్వా
 యనమః శిరసిస్పృశతత్త్వాయనమః త్వచిరూపతత్త్వాయనమః హృదిపవంహృద్యే
 వరసగంధ శ్రోత్రత్వక్ చక్షుజ్ఞాహ్వభూణ వాక్పాణిపాదపాయూపస్థం పృథివ్య
 స్తేజోవాయ్వాకాశ సత్త్వరజస్తమో దేహతత్త్వాని విన్యసేత్ తతఃపురుషనూక్త
 స్యాద్య మృద్వయకరయోతదు త్రంజాన్వోతదు త్రంకట్యో తంయజ్ఞమితిత్రిస్రః
 నాభిహృత్కంఠేషుతస్మాద శాశ్వాదిద్యయంబాహ్వాఃప్రాహ్మణస్తేతి ద్వయంనా
 సయోనాభ్యేతిద్వయమగ్నిరంత్యాం శిరసికేచిత్తత్త్వన్యాసమన్యధామాహుఃపు
 రుషప్రకృతిమహదహంకారతత్త్వాని శబ్దస్పర్శరూప రసగంధతన్మాత్రాణి ఆకాశ
 వాయుతేజోఽపృథివీశ్రోత్ర త్వక్చక్షురసనాఘ్రిణ వాక్పాణిపాద పాయూపస్థమ
 నస్తత్త్వానీతి కేచిదేతానిస్థిరలింగాదావేచ్ఛంతి - తతస్సుఖశాయాభవఇతి శయా
 యాందేవం స్వాపయిత్యామండలశయ్యయారంతరాశేనగంతవ్యమితిప్రేషందత్వా
 స్విప్రకృతాదిహేమామశేషంసమాప్య మండలదేవతాభ్యో నామభిః పాయసేనచ
 రుణావాబలీక దద్యాత్ నివారచరుశేషేణ దిగ్బలినేదంస్థిర ప్రతిష్ఠాయాంస్థిరిం
 గార్చా దౌత్వయంవిశేషః అగ్నిస్థాపనహేమామవర్జ్యంసర్వంపూర్వ వత్కృత్వా
 ఇదానీమగ్నిస్థాపనకృత్వా పూర్వోక్తహేమామంకుర్యాత్ - సాత్రవై వారశ్చరుః
 విష్ణుశ్చేత్పూర్వోక్త హోమంకృత్వాపురుషనూక్తేన ప్రత్యేచమాజ్యం హుత్వ
 ఇదంవిష్ణుం పాదాన్సుప్త్యాపునస్తా ఏవహుత్వా విష్ణోర్నుకమితి నాగిన్సుప్త్యా

పునస్తా ఏవహుత్వా అతోదేవేతిశిరః స్పృష్టా పునస్తా ఏవహుత్వా పురుషనూక్తేన
 సర్వాంగం స్పృశేత్ - స్థిరలింగంచే దగ్నిస్థాపనాది పూర్వోక్త సమిదాజ్య తిలా
 హుతిస్తుత్వా యాత ఇమరిత్యనువాకాంతేన ద్రాపేనహస్రాణీత్యనువాకాభ్యాంచ
 ప్రత్యేచమాజ్యం హుత్వా సర్వోచైరుద్ర ఇతిమూలం స్పృశేత్ || పునస్తా ఏవహు
 త్వా కద్రుద్రాయేతి మధ్యం పునస్తా ఏవ హుత్వా నమోహిరణ్యబాహవ ఇత్యగ్రంపున
 స్తా ఏవహుత్వా సర్వరుద్రేణ సర్వాంగం స్పృశేత్, తతోధామంతఇతి పూర్ణాహు
 తింజహుయాన్న వా ఏవమధివాసనంకృత్వా పరేద్యుఃసద్యోవాపీరికాంన్నాప యి
 త్వామహీమూష్యిత్వా వాహ్య అదితిద్వారతిస్తుత్వా హీంసమఃఇతి సంపూజ్యతే
 నైవపూర్ణాహుతిం హుత్వా ఉత్తిష్ఠబ్రహ్మణస్పత ఇతిదేవముత్థాప్య పుష్పాంజలింద
 త్వా పుషనూక్తేన స్తుత్వా ఉదుత్యం ఇత్యుత్థాప్య కనిక్రదత్ - ఇతినూక్తేన విష్ణుంస
 ద్యోజాతమితి పంచానువాక్తైర్లింగం గృహంప్రవేశ్యపీరికాయాం ఇంద్రాదినామభి
 రష్టరత్నాని షీప్తాసప్తధాన్య రూప్యవృషమనశ్శిలాః షీప్తాపాయసేన సంలిప్య
 ప్రణవేనాంగ న్యాసంకృత్వా సువర్ణశలాకామంతరితాం కృత్వాసుంక్షే ఓంప్రతి
 తిష్ఠపరమేశ్వర ఇత్యుక్త్యా అతోదేవా ఇతివిష్ణుంరుద్రేణచలింగం స్థాపయేత్ - తతఃప్రా
 ణప్రతిష్ఠా - చలార్చుదాత్యధివాసనాంతే పరేద్యుః ఉత్తిష్ఠబ్రహ్మణస్పత ఇతిదేవ
 ముత్థాప్య పురుషనూక్తాత్తర నారాయణాభ్యాంస్తుత్వా ఘృతేప్రహీచరుంకృత్వా
 తద్దేవతామంత్రేణదశాహుతిస్తుత్వా నామభిర్జుహుయాత్ - అగ్నయేస్వాహా సో
 మాయస్వాహా ధన్వంతరయేస్వాహా కుష్మాన్దస్వాహా అనుమత్యైస్వాహా ప్రజాపత
 యేస్వాహాపరమేష్ఠినేస్వాహా బ్రహ్మణేస్వాహా అగ్నయేస్వాహా సోమాయస్వాహా అ
 గ్నయేన్నాదాయస్వాహా అగ్నయేన్నపతయేస్వాహా ప్రజాపతయేస్వాహా విశ్వేభ్యో
 దేవేభ్యస్వాహా సర్వేభ్యోదేవేభ్యస్వాహా భూర్భువస్స్వాహా అగ్నయేస్విష్ణ
 కృతే ఇతితతఃసప్తతే అగ్నీ పునస్త్యైత్వాభ్యాంపూర్ణాహుతిః తతః ఆచార్యోయా ఓషధీ
 రితి పుష్పఫలసర్వోషధీసమర్చ్యసంపాతోదకంతామ్రపాత్రే ఆదాయదేవమం త్రే
 ణశతవారమభిమంత్ర్యతేనైవాభిషించేత్ - తతః ఉత్తిష్ఠేతి వదేముత్థాస్యవిశ్వతశ్చక్షు
 రిత్యుపస్థాయదేవంధ్యాత్వాజపేత్ - బ్రహ్మణేనమః ఏవంవిష్ణవేనమః రుద్రాయనమః -
 ఇంద్రాదీనస్తేననుభ్యా రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యోశ్విభ్యాం మరుద్భ్యః కుబేరాయగంగాది
 మహానదీభ్యోగ్నిష్టోమాభ్యామింద్రాగ్నిభ్యాం ద్యావాపుథివీభ్యాంధన్వంతరయేస
 ర్వేశాయవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యోబ్రహ్మణేనమః ఇతితతఃసంపాతోదకేన యజమానమభి
 షిచ్యదేవంధ్యాత్వా ఓంప్రతితిష్ఠ పరమేశ్వర ఇతి పుష్పాంజలిం నివేద్య సచ్చిదానందం
 బ్రహ్మైవభక్తానుగ్రహాయ గృహీతవిగ్రహంకరచరణాద్యవయవినశంఖచక్రాద్యా
 యుధవంతం నిజ వాహనాద్యుపేతం నిజహృత్కమలేవస్థితం సర్వలోకసాక్షిణమశీ
 రూంసంపరమేశ్వరసివరమాం శ్రియంగమయేతి మంత్రేణ పుష్పాంజలావాగతం
 విభావ్యార్చాయాంవిన్యస్యప్రాణప్రతిష్ఠాంకుర్యాత్ యథాలస్యశ్రీప్రాణప్రతిష్ఠామం
 త్రిస్యబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాభ్యుపాయః యుగ్యజ్ఞానామానిచ ॥ దాంసి క్రియామయవపుః

ప్రాణాభ్యాదేవతా - అంబీజం - క్రోంశక్తిః - ప్రాణప్రతిష్ఠాయాం వినియోగః - తతో యుష్మాదీక్ క్రమేణశిరోముఖహృదయగుహ్య పాదేషవిన్యస్య - ఓంకంఠంగం ఘంజంలం స్పృధివ్యక్తేజోవాయ్వాకాశాత్కనే అంహృదయాయనమః - ఓంచంఛం జంఝంజంఞం శబ్దస్పర్శరూపరసగంధాత్కనే ఈంశిరసేస్వాహ ఓంటంరండంఢంణం ఉంక్రోత్రత్వక్చక్షుగ్జిహ్వ ఘ్రాణాత్కనేఊంశిఖాయైవషట్ - ఓంతంఛందంఢంనంఁ వాక్పాశిపాదపాయూప స్థాత్కనేవింకవ చాయహం - ఓం పంఘంబంభంమంఓంవచ నాదానవిహరణోత్స గ్రానందాత్కనేఔంనేత్ర త్రయాయవౌషట్ - ఓంయంరంలం వగశంపంసంహంశంతుంలం మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తాత్కనేః అస్త్రాయఫట్ - ఏ వంతత్కనిదేవేచ కృత్వాదేవంస్పృష్ట్యావపేత్ - ఓంఊహ్రీంక్రోంలంయంరంలంవం శంపంసంహంసః దేవస్యప్రాణాఇహప్రాణాః ఓంఊహ్రీంక్రోంలంయంగంలంవంశం పంసంహంసః దేవస్యజీవఇహస్థితః ఓంఊహ్రీంక్రోంలంయంగంలంవంశంపంసంహం సః దేవస్యసర్వేంద్రియాః శిఓంఊహ్రీంక్రోంలంయంగంలంవంశంపంసంహంసః దేవ స్యవాఙ్మనశ్చక్షుశ్రోత్ర ఘ్రాణప్రాణాఇహగత్వ స్వస్తయేనుభేన నుచిరంతిస్థంతు స్వాహేతితతోర్వాహృద్యం గుహ్యందత్వాజపేత్ || అస్యైప్రాణాఃప్రతిస్థంతు అ స్యైప్రాణాఃక్షరంతుచ | అస్యైదేవత్వమర్చాయైమా మహేతి చకచ్చన || ఇతితతః ప్రణవేనసంరుద్ధ్య సజీవంధ్యాత్వాధ్రువాద్యా ఇతీత్రచంజప్తాకణ్ఠే గాయత్రీం దేవమంత్రంచజప్త్యా పురుషనూక్తేనో పస్థాయపాద నాభిశిరఃను స్పృష్ట్యాఇహైవైధీతి త్రిజపేత్ తతఃకర్తా || స్వాగతందేవదేవేశ మద్భాగ్యాత్త్వమి హగతః | ప్రాకృతంత్యమదృష్ట్యా మాంబాలవిత్పరిపాలయ || ధర్మార్థకామసిద్ధ్య ర్థం స్థిరోభవశుభాయనః | సాన్నిధ్యంతునదాదేవ స్వార్చాయాం పరికల్పయ || యావచ్చంద్రావసీ సూర్యాస్త్యంత్య ప్రతిఘాతినః | తావత్త్వయాత్రదేవేశధేయం భక్తానుకంపయా || భగవదేవదేవేశత్వం పితాసర్వదేహినామ్ | యేనరూపేణభ గవం స్వయావ్యాప్తంచరాచరమ్ | తేనరూపేణదేవేశ స్వార్చాయాంసన్ని ధోభవః | ఇతినమేత్ - ఏతదింతంగర్వదేవానాం సమానందేవమంత్రశ్చ మూల మంత్రోవైది కోవాగ్రాహ్యః - అథాచార్యఃకిర్తావా లింగమర్చాంవా ఓంభూః పురుషమావాహయామి - ఓంభువః పురుషమావాహయామి - ఓంసువః పురుష మావాహయామి - ఓంభూర్భువస్సువః పురుషమావాహ యాగూత్యావాహ్యాప్రణ వేనాసనందత్వాతేనైవదూర్వాశ్యామాక విష్ణుక్రాంతాపద్మమిశ్రంపాద్యం ఇమాః పశ్యివతమాః పూతాః పూతతమామేధ్యామేధ్యతమా అమృతాలమృతరసాః పాద్యా ప్రాజుషతాంప్రతిగృహ్యతాం ప్రతిగృహ్యేతుభగవాన్మహావిష్ణుర్విష్ణు వేనమః ఇతిపాద్యం భగవాన్మహాదేవో రుద్రాయనమః ఇతిలింగే ఏవందేవతాంతోజ్ఞాహ్యం ఇమా ఆఽతచ మనీయాప్రాజుషతామిత్యాచ మనీయం అర్హ్యాఇత్యర్హ్యం - తతోవేదమం త్రైః సంస్మృప్యిద్దందంవిష్ణురిశిష్యూమో అస్తునిలగ్రీవారేతీ లింగేప్రతిసరంవిప్ర ర్ణ సత్ప్రేయోజ్ఞేవపీతంపి తాన్ - మేగంధాశ్శుభాదిన్యాగ్నస్సగ్ధైరిలంకృతాః |

పూతాబ్రహ్మపవిత్రేణ పూతాన్యూర్యస్యరశ్మిభిః॥ ఇతిగంధం ॥ ఇమేమాల్యాశ్శుభాది
 వ్యాససర్వమాల్యైరలంకృతాః॥ పూతాఞ్జత్యాదిమాల్యం ఇమేప్రమాన్యశుభాఞ్జత్యాది
 పుష్పం॥ వనస్పతిరసోద్భూతో గంధాఞ్జోద్భూపఛత్తమః॥ ఆఘ్నేయస్సర్వదేవానాం
 భూపోఽయంప్రతిగృహ్యతామ్॥ ప్రతిగృహ్యత్విత్వాదిభూపం । జ్యోతిశ్శుక్రంచతేజ
 శ్చదేవానాంసతతంప్రియః॥ ప్రభాకరస్యభూతానాందీపోఽయంప్రతిగృహ్యతా మితి
 దీపందత్యావిష్టాసంకర్షణవాసుదేవ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధపురుషోత్తమాఞ్జోక్షజన్మసిం
 హాచ్యుతజనార్ద నోపేంద్రహరిశ్రీకృష్ణేతిద్వాదశనామభిః కేశవాదిద్వాదశనామభి
 ర్వా పుష్పాణిసమర్ప్యతైరేవ తర్పణంకృత్వా పాయసగుడౌదన చిత్రౌదనాని పవి
 త్రంతే వితతమితినివేద్య . సంకర్షణాదిపూర్వోక్తనామభిద్వాదశకృతసూక్ష్మాతీ
 హుత్యా । తేనైవశాన్తేశ్చైత్రయ సరస్వత్యైర్విష్ణవే ఇతిహుత్యా విష్ణోర్ముకంపీ
 ర్యాశి* తదస్య* ప్రియమభిపాఞ్జో* ప్రతద్విష్ణు స్తవతేపీర్యేణ* యోమాత్రయాతన్వా
 వృధానః* విచక్రమేపృథివీమషపతాం* త్రిదైవపృథివీమషపతాం ఇతి । జహు
 యాత్పునః ద్వాదశనామభి జహుయాత్ - లింగేతుదీపాంతంకృత్వాభవా
 యదేవాయ* సర్వాయ* శ్శానాయ ఉగ్రాయ పశుపతయేరుద్రాయ భీమా
 య మహాతేదేవాయనమః ఇతి పుష్పాణిదత్వాతైరేవతర్పణంకృత్వా పవిత్రంతే
 ఇతిపాయసగుడౌదనంచనివేద్య పూర్వోక్తనామభిః కృతసంహుత్యా భవస్యదేవ
 స్య పత్నైర్విస్వాహేత్యాద్యప్రభిర్గుడౌదనంహుత్యాభవస్య దేవస్యసూతాయస్వాహే
 త్యాదైర్విష్ణుర్నిద్రాదనంహుత్యాత్ర్యంబకంయజామహేమానోమహంతముతమానో
 మానస్తాకే తనయే ఆరాత్యైగోఘ్ను ముతపూరుషమ్ముంవికిరిదవిలోహిత సహస్రాణి
 సహస్రశోఇతిద్వాదశప్రత్యర్థత్వాశివాయశంకరాయ సహమానాయశితిశంకరాయ
 కపర్దినేతామ్రాయులరుణాయ అపగురమాణాయ హిరణ్యబాహవే సస్పింజరాయ
 బల్లుశాయహిరణ్యయేతిచజహుయాత్ -తతస్సిష్టికృదాదిహేమామశేషంసమా
 వ్యపూర్వోక్తసర్వహవిర్భిర్విష్ణ వేలింగాయ వాబలిందద్యాత్ -మంత్రస్తు॥ త్వమేక
 మాద్యంపురుషంపురాతనంనారాయణంవిశ్వసృతీయజామహే॥ త్వమేవయజ్ఞోవిహి
 తోవిభేయ స్త్వమాత్మ నాత్మన్ప్రతిగృహ్యే వ్యహవ్యమితి॥లింగేతునారాయణ పదే
 రుద్రంశివమితివదేత్ - తతోశ్చస్థశస్థై భూర్భువస్స్వరోమితిహుత శేషంనిధాయ
 ప్రదక్షిణీ కృత్యవిశ్వభుజే ఆత్మనేపరమాత్మనేనమఇతిసత్వా ఆచార్యాయశతంతద
 ర్గంద్వాదశత్ప్రసవకాంవాగాందత్వా ఋత్విగోభ్యపిదక్షిణాందత్వాశతంద్వాదశవా
 బ్రాహ్మణాన్బోజయేదితి సంక్షేపః - ప్రాసాదమాత్రేనూతనేతు మాతోస్యైక్తజ
 లాశయ ప్రతిష్ఠావిధిమేనకుర్యాత్ గోరుత్రారణపాత్రి ప్రక్షేపాదితునభవతి ద్వార
 లోపాత్ వారుణహేమామస్థానే వాస్తుహేమామః, అన్యత్తద్వదేవ॥ ఇతినిర్ణయ
 సింధౌలింగార్చా ప్రతిష్ఠావిధిః—అథపునఃప్రతిష్ఠా - తామధికృత్య హయశీర్షపం
 చరాత్రే ॥ చండాలమద్య సంస్పర్శదూషితావహ్నినాధవా । అప్రణ్యజనసంస్పృ
 ష్టా విప్రక్షుతజదూషితా ॥ సంస్కార్యేతిశేషః - పదార్థాదర్చేబ్రాహ్మే ॥ ఖండి

తేస్సుటితేదగ్ధే భ్రష్టేమాసవిర్జితే । యాగహీనేశుస్సుప్తేపతీతేదుష్టభూమిషు॥
 అన్యమంత్రాద్భితేచైవ పతితస్పర్శదూషితే । వశస్వేతేషునోచక్రు స్సన్నిధానంది
 వాకసః ॥ యాగఃపూజా - పశుగర్హధాదిః - పంచరాత్రే ॥ ఖండితాస్ఫుటితాదగ్ధా
 యస్మాదాచ్ఛభయావహః । తస్మాత్సముద్ధరేత్తాంతం పూర్వోక్తవిధినానరః॥ అర్చా
 భంగాదావుపవాసఃకార్యః ॥ నరాజ్ఞోవిప్లవేన్నీయాత్సురార్చావిప్లవేతథేతి విష్ణుధ
 ర్మోక్తేః - సిద్ధాంతశేఖరే ॥ ఛారచండాలపతి తశోద్దక్క్యాస్పర్శనేనతి । శవాద్యు
 పచాతేచైవ ప్రతిష్ఠాంపునరాచరేత్ - పంచరాత్రే ॥ అంగాదంగాదిసంధానే ప్ర
 తిష్ఠాంపునరాచరేత్ । జలాధినాసవిహిత నైశోస్మీలనవజ్జితాం॥ శుద్ధివివేకేవిష్ణుః॥
 ద్రవ్యవత్ప్రతశౌచానాం దేవతార్చానాంభూయఃప్రతిష్ఠాప నెనశుద్ధితి - అర్చా
 ప్రతిమాః - తద్ద్రవ్యస్యతామ్రాదే రుక్తశౌచంకృత్వాపునఃప్రతిష్ఠాకుర్యాదిత్యర్థః -
 గృహ్యసూత్రేష్యసారేష్యవం - తద్విధిర్బాధాయనసూత్రే ॥ పూర్వప్రతిష్ఠితస్యా బుద్ధిపూ
 ర్వమేకరాత్రం ద్వీరాత్రమేకమాసం ధ్వీమాసంవార్షనాది విచ్ఛేదేశూద్రరజస్వ
 లాద్యు పస్పర్శనేపూర్వోక్తే కాలేశుశ్యాచాంవాసయిత్వాయుగ్మా నృబిహ్మణా
 న్నోజయిత్వానిశాయాం జలాధివాసంకృత్వా భ్యోభూతేకలశపూర్ణేన పంచగవ్యే
 నతత్త్రిన్మంత్రి స్నానిపయిత్వాస్యం కలశంశుద్ధోదకేనా పూర్వతస్త్రిన్మంత్రిని
 ప్రక్షిప్యతంకలశంతత్తద్రాయత్యాప్త సహస్రమష్టశత మష్టావింశతివారంవాభి
 మంత్ర్యతేనోదకేనదేవంస్నానిపయేత్ తత్శుద్ధోదకేన స్నానిపయేద్విష్ట సహస్రమష్టశ
 తసూష్టా వింశతీంవా పురుషసూక్తేసమూలమంత్రేణచ తతఃపుష్పాచీదత్వాయథా
 సంభవమర్పయిత్వాగుడా దననివేదయేదితి - బుద్ధిపూర్వంతువిచ్ఛేదే పూర్వో
 క్తాంప్రతిష్ఠాంపునః కుర్యాత్ పూర్వోక్తవిష్ణువచనాత్ - ఇదంమలమాసశుక్రాస్తా
 దానవికార్యమితి మదనరత్నే హేమాద్రాచాదెవార్చాప్రాసాదభేదనేతు శరాలపా
 నౌచార్యసః - వాపీకూపారామసేతు సభాలటాకవసదేవతాయతదభేననేప్రాయ
 శ్చిత్తం చశసోఽభ్యాహుతిర్బహుయాత్ - ఇదంవిష్ణుర్మూలస్తోత్రే విష్ణోఃకర్మాశిపా
 దోస్మ్యేనిహూదేవతా ముత్సాదయతి తస్యైదేవతాయై బ్రాహ్మణానోజయేదితి
 శంభులిఖితౌ ॥ ప్రతిమారామకూపసంక్ర మధ్వజసేతునిపాత భంగేశుతత్సముత్థానం
 ప్రతిసంస్కారోష్ఠ శతంచనిపాతితా నామితిసముత్థానం ప్రతిక్రియాప్రతి సంస్కా
 రఃపుష్కప్రతిష్ఠాఅప్ర శతం పణాదండశ్చేత్యర్థః - అధజిగోధారః - సచలింగాదాదగ్ధభ
 గ్నచుతైవాకార్యః - అయంచానాదిసిద్ధప్రతిష్ఠి తలింగాదాభంగాది దుషేపినకా
 ర్యః తత్రతుమహాభిషేకం కుర్యాదితివిక్రమః - కర్తాముదేకవస్య జిగోధారంకరి
 య్య ఇయ్యత్ప్రత్యాచాంవాచయిత్వా నాందీశాద్ధాంతంకృత్వా ఆచార్యమృ
 త్విద్యశ్చస్తౌత్వ పీఠేమండల దేవతాఆహ్వా । లింగేఽంవ్యాపకేష్వర హృదయా
 యనమః - ంవ్యాసకేష్వర శిరసేస్వాహేత్యేవం షడంగంకృత్వా దేవతా
 ంతరేమూలమంత్రేణ షడంగంకృత్వా అర్చయేత్ అ ఘోరమంత్రంఅష్టోత్త
 శతం జప్త్వాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాఘోరేణఘృతసర్వపైఃసహస్రంపూత్యా ఇంద్రా

దిభ్యోనామూ బలిందత్వాజీర్ణదేవం ప్రణవేనసంపూజ్య సాజ్యతీలై బ్రహ్మ
హృదిమండలదేవ తానాం హూమం పూర్వోక్తం కృత్వాదేవం ప్రార్థ
యేత్ || జీర్ణభగ్నమిదందేవ సర్వదోషావహాన్పుణామ్ | అప్యోద్ధారే కృతే
శాంతిశ్చాస్త్రేస్త్రిన్మధితాత్వయా || జీర్ణోద్ధారవిధానంచ స్పృహప్రహితాన
హమ్ | తదధస్త్రీతాందేవ ప్రహరామితవాజ్ఞయాఇతి||తతఃక్షీరాజ్యమధుదూర్వా
భిఃసమిద్భి శ్చాప్త్యోత్తరసహస్రంఅప్త్యోత్తరశతంవా దేవమంత్రేణహుత్వాం గానాంద
శాంశేనలింగచాలనార్థం సహస్రంశతంవాపాయ సేనహుత్వా లింగంప్రార్థయేత్ ||
లింగరూపం సమాగత్యయేనేదాసమధిష్ఠితమ్ | యాయా స్త్యంసమ్మితంస్తానంసంత్య
జ్యైవశివాజ్ఞయా || అత్రస్థానేచయావిద్యా సర్వవిద్యేశ్వరై ర్యుతా || శివేనసహ
సంతిష్ఠ్యఇతిమృతితజలేనాభిషిచ్య విసర్జయేత్ - తతోఽస్త్రమంత్రితేన ఖనిత్రేణ
ఖాత్వా లింగమాదాయ నద్యాదావామదేవేన లింగంప్రణవేనమూర్ఛింక్షి పేత్ -
దారుజంతుమధునాభ్య జ్యాసురోణదపేత్ - హేమరత్నాదిమయంతు దగ్ధంచ
లితంవాపునస్త్రైవస్థాపయేత్ - తతశ్చాంత్యై అమరోణతిలై స్సహస్రంహు
త్వా ప్రార్థయేత్ || భవగన్భూతభవ్యేశ లోకనాథజగత్పతే | జీర్ణలింగసముద్ధా
రః కృతస్తవాజ్ఞయామయా || అగ్ని నాదారుజందగ్ధం ష్టిప్తంశైలాదికంజలే | ప్రా
యశ్చిత్రాయదేవేశ అఘోరాస్త్రేణతర్పితమ్ || జ్ఞానతోజ్ఞానతోవాపి యథోక్తంస
కృతంయది | తత్సర్వంపూర్ణమేవాస్తు త్వత్ప్రసాదాన్మహేశ్వర ఇతితతోయజమా
నః ప్రార్థయేత్ || గోవిందశిల్పిభూతానా మాచార్యస్యచయజ్వనః| శాంతిర్భవతుదే
వేశ అచ్ఛిద్రంజాయతామిదమ్|| మూతౌతువిశేషః || త్వత్ప్రపాదేన నిర్విఘ్నం
దేహానిర్మాయయత్యసా | వాసంకురుసురశ్రేష్ఠతావత్త్వంచాల్పకేగృహే||వసన్
క్లేశంసహిత్యేహ మూర్ఛింవైతవపూర్వవత్ | యావత్ప్రాయతేభక్తిః కురుత
స్యచవాంఛితమితి || తతోనవాంమూర్ఛింలింగం వాకృత్వోక్తివిధినాస్థాపయేత్ -
మూలంత్యగ్ని పురాణేస్పృష్టం - ఇతిజీర్ణోద్ధారః—అథతులసిగ్రహణం - దేవయా
జ్ఞికకృతేస్మృతినారే|| వైధృతౌచవ్యతీవాతే భామభార్గవభానుషుంపర్యద్యయేచసం
క్రాంతౌ ద్వాదశ్యాంసూతకద్యయే || తులసీంయెవిచిన్వంతి తేచ్ఛిదంతిహరేశ్వరః||
విష్ణుధర్మోత్తరే || ధరివారంవినాదూర్వాం తులసీంద్వాదశీంవినా | జీవితస్యవినా
శాయ ప్రవిచిన్వితధర్మవిత్ || తథా || సంక్రాంతా వర్కపక్షంతే ద్వాదశ్యాంని
శిసంధ్యయాః | యైశ్చిన్నంతులసీ పత్రంత్రైశ్చిన్నంహరిమస్తకమ్||పాద్యై|| ద్వా
దశ్యాంతులసీ పత్రంధాత్రిపత్రంచకార్తికే || లునాతిససరోగచ్ఛేన్నిరయాసతిగర్హి
తా || రుద్రయామళే || ద్వాదశ్యాంచదివాస్యాపస్తలస్యవచయస్తథా | విష్ణోః
త్రైచుదివాస్నాసం వర్జనీయంసదాబుదైః || విష్ణుధర్మే || సచ్ఛింద్యాతులసీంవిప్ర
ద్వాదశ్యాంవైష్ణవకవ్చిత్ | దేవాగ్ధేతులసీచ్ఛేదోహూమాంధోసమిధాంతథా|| ఇం
దుక్షయేనదుష్కేత గవాగ్ధేతుతృణస్యచ || గ్రహణమంత్రస్తుపాద్యై|| తులస్యమృత
ఃస్నాసి సదాత్వంకేశవప్రియే | కేశవార్థంవిచిన్వామి వరధాభవశోభనేఇతి|| పాది

జాతేదక్షః । సుత్యుచ్చమశాదీనా ద్వితీయః ప్రహరీమతః ॥ అపశుష్టాదేవర్య
మితత్వం - భాగవత్సవేభవిష్యే ॥ ప్రహరంతి తేజాశ్చ కరపరమహర్షిశమ్ । తు
ల్యానిల్వప్రతేషు సర్వేభిరజలతేషుచ ॥ నవర్యమితదోషాన్తి మాలాకారగృహే
పిచ ॥ బృహన్నారదీయే ॥ వర్జ్యపర్యుపిశాపుః ॥ వర్జ్యపర్యుపితంజలమ్ । నవ
ర్జ్యంతులసేత్రం నవర్జ్యంజాహ్నునిజలమ్ । తత్రైవసాద్యే ॥ తుల్యపర్యుపితానైవవి
ల్వంతులదినానిధి । పద్మాపంచనాత్త్యాన్యైశ్చ శేషంపర్యుపితంవిధుః ॥ స్కాందే ॥
పాశాంధిసమేకంతు పాశాంధిసమేకత్రయమ్ । పంచాపాంబిల్వప్రతంచ దశాపాం
తులసీదళం ॥ పద్మాపాద్యైశ్చాపదే సప్తస్వస్థాహా ॥ బిల్వాపాపాద్భావతి తులసీ
శమితతాకేతనీ భృంగదూర్వామంబాంధోజహా దర్వాచుసితలతనర బ్రహ్మకల్పార
మల్లః । గంపశ్వాశాలికుభీకమసమచకాబిల్వోహాని శస్త్రాస్త్రాంతే ౩౦
త్రైకా ౧ ర్య ౬ శిశీగిరదళభి నిధిసమంభూగభూగయమా ౨ భూయపవమ్ ॥
అనార్యః - శతాశతావరి - ముగళః ముదారః - అహిరాగతశరః - మునిరగ
స్త్యః - అశ్వారాతికరమీ - రుగ్ధీపాటలేకై - డెనిఘంటుః - ఆరయఃపట్ - ఈ
శాపకాదశ - ఉదధయశ్చల్వారి - నిధియోనవ - నసహస్రే - భూపకః - య
మాహ్వా - బిల్వసూరభ్యా హింసరింతంగణయత్వా దర్భమారభ్య పునస్త్రాంతదా
దిగణయేదిత్యర్థః - ఏతద్భిన్నాత్తరం పర్యుపితాన్త్యర్థః - టాడరాసాదెస్కాందే -
గమనముప్రకమ్య ॥ తస్యమాలాభగవతః పరిమప్రీతికారిణి । శుష్కపర్యుపితా
వాపినదుష్టాభవతిక్వచిత్ ॥ ఏభిత్త్రైవమాశ్లేప్య ॥ బిల్వప్రతంచమాఘ్నించతమా
లామలదీదళే । కల్పారతులసీచైవ ఏదగ్గించమునిపుష్పకమ్ ॥ ఏతత్పర్యుపితంనస్యా
త్కుశాశ్చకలికాస్తసా ॥ స్మృతిసారావశ్యాం ॥ బలజానాంచసర్వేషాం ప్రతా
ణామహతస్యచ । కుశపుష్పస్యరజత సుపర్ణకృతయోరసి ॥ సపర్యుపితదోషాన్తి తీ
ర్థతోయస్యచైవహి । ముకుతైర్నార్యయెద్ధేవం పంకిజైర్జలజైర్దినా - అధిశీవని
ర్యాల్య నిర్ణయః - సిద్ధాంతశ్చేపి ॥ ధరాహిరణ్యగోరత్న తామ్రకౌష్ఠ్యాశుకాది
కాః । విహాయశేషంనిర్మాల్యం చందేశాయనివేదియేత్ ॥ అస్యదన్నాదిపా
నీయంతాంబూలం గంధపుష్పకమ్ । దద్యాచ్చండాయనిర్మాల్యం శివభుక్తిగుతున
ర్వశః ॥ ఆచార్యశివచండానా మాహ్వాభంగేతులక్షకమ్ । ధనస్యభక్షణేతేమా పా
దోనలక్షమీరితమ్ ॥ నిర్మాల్యేభక్షితేలక్ష పాదతత్పుష్పానిరితా । దానంచభక్ష
ణసమంత దర్శితమపేక్షణే ॥ అకామాన్యక్షణేయశ్చా నిర్మాల్యస్యజపేత్సుధీః ।
బ్రహ్మపంచకనాహస్రం ధర్మేణసహితంతతః ॥ కామతోభక్షణేభిశ్చ ప్రాయశ్చి
త్తంజపాన్యతః । నిర్మాల్యంబంధుసేషగోరంప్రజపేదయంతంతతః ॥ స్పర్శశ్చలంఘన
సమో విక్రయోభక్షణేనచ ॥ స్మృత్యర్థసాశేపి ॥ శైవసారనిర్మాల్యేనైవేద్యభక్ష
ణేచాండ్రాలభ్యా సేద్యగుణంఅత్యాభ్యాసే సతపనంఅన్యనిర్మాల్యేస్య నావద్యేనమి
తిధిదరుచ జ్యోతిర్లింగాద్యతిరిక్తవిషయంతథాచపురుషార్థ ప్రబోధేభవిష్యజ్యోతి
ర్లింగంపానింగంయో పూజయతిసత్తమఃతస్యవై వేద్య నిర్మాల్యభక్షణ్యాత్తప్రకృ

చ్చక్రమ్ || సాలగ్రామోద్భవలింగే బాణలింగేస్వయంభువి | రసలింగేతథార్జునే
 సుప్రసిద్ధరత్నితే || హృదయేచంద్రకాంతేచ స్వర్ణకావ్యాదినిర్ణితే | శివదీప్తా
 తాభక్తేనేదంభష్యమితీర్యతే || తథా || బాణలింగేస్వయంభూతే చంద్రకాంతే
 హృదినిర్ణితే | చాంద్రదాయణసమంజ్ఞయం శంభోర్నైవేద్యభక్షణమ్ || లింగేస్వ
 యంభువెబాణే రత్నజేరసనిర్ణితే | సిద్ధప్రతిష్ఠితేచైవ నచండాధిక్యత్వవేత్ || య
 త్రచండాధికారోస్తి తద్భోక్తవ్యంనమానవైః | చండాధికారోనోయత్ర భోక్తవ్యం
 తత్రభక్తితః || త్రైవిక్రమ్యాం || బాణలింగేచహేచసిద్ధలింగేస్వయంభువి | ప్రతి
 మానుచసర్వాసు నచండోధిక్యతోభవేత్ || అత్ర || బ్రహ్మహాపిశుచిర్భూత్వాని
 ర్మాల్యంయస్తుధాంయేత్ | తస్యపాపమహచ్ఛిఘ్నం నాశయిష్యేమహాప్రతేతి
 స్కాందాదశుచినా నగ్రాహ్యంశివనిర్మాల్యం - కించున్నా త్యేతిస్మారైః - అనుషసి
 తేననగ్రాహ్యమితి శ్రీదత్తః - శివదీప్తాహీనైర్న గ్రాహ్యమితిశైవాః - తిధితత్వే
 హేమాద్రా పరిశిష్టే || అగ్రాహ్యంశివనైవేద్యంప్రతంపుష్పంసలంజలమ్ | సాలగ్రా
 మశిలాసంగా స్సర్వంయాతిపవిత్రతామ్ || పంచాయతనపూజాయాం తంత్రేణచని
 వేదితమిత్యర్థః - శివపురాణే || యేవీరభద్రశపితా శ్శివభక్తీర్రాజ్కుభాః | శంభో
 రన్యత్రదేవేషు యేభక్తాయేనదీక్షితాః || తేషామన్తర్ముఖాశస్య తత్ప్రసాదచతుష్ట
 యమ్ || కాశీఖండే || జలస్యధారణంమూర్ధ్నివిశ్వేశస్సానజన్మనః | ఏవజాలంధ
 రోబంధ స్సమస్తసురవల్లభః || తథా || స్నాపయిత్వా విధానేనయోలింగస్సపనో
 దకమ్ | త్రివిధేత్రివిధం పాపంతస్యహాశువినశ్యతి || లింగస్సపనవాఙ్మర్యాకుర్యా
 న్మూర్ధ్నిభిషేచనమ్ | గంగాస్నానఫలంతస్య జాయతేత్రవిపాస్సనః || ఇదంపూర్వ
 వాక్య వశాద్విశ్వేశ్వర విషయమితికేచిత్ - కాశీస్థపురాణ ప్రసిద్ధసర్వలింగవిష
 యం - కాశీఖండేరత్నైశ్వరాఖ్యానైతథైవ దర్శనాదిత్యశ్చ - అధిక్యపీఠరాజమా
 ర్తండః || ఋషేషా త్రరవృష్ణవైష్ణవమఘామూలానురాధాశ్విని ప్రాజాపత్యకరద్వి
 దైవతగురుప్రాలేయ పాదేషుచ | నిర్దోషైర్వృషభైర్హస్తైశ్చనుమనోమాలాభిరభ్య
 ర్చితైర్దత్వాత్రేత్రపతేర్బలింహలధరః క్షేత్రంతతఃకర్షయేత్ || ప్రాజేశశ్రవణోత్తరా
 దితిమఖామార్తండతివ్యాశ్విని పౌష్ణాన్లు మరీచయశ్చతభిషస్సాన్వితీవిశాఖాతథా |
 జీవార్కేందుసి తేందునందనది నేలగ్నే చ సామ్యాదయే సస్యానాంవపనేతధ్దేవలవ
 నేశస్తాస్తధారోపణే || చండేశ్వరః || హస్తచిత్రాదితిస్వాతీరేవత్యాంశ్రవణత్రయే |
 స్థిరలగ్నేగురోర్వాదేబిజంధార్యంజ్ఞ శుక్రయోః || ఓంధనదాయసర్వలోకహితా
 యదేహిమేధాన్యంస్వాహ | లేఖ యిత్వాఇమం మంత్రంధాన్యాగాదేనిధాపయేత్ ||
 సస్యవృద్ధింపరాంకుర్యాత్పూజితంప్రతిపూజయేత్ || దక్షిణదిక్కుఖగమనంగమనమ
 భినవాసునారీషు | వ్యయమపిసస్యధనానాంనబుధాబుధవాసరేకుర్వ్యుః || శనివా
 రేచనోకార్యోధవధాన్యవ్యయోబుధైః || అధపత్రం - శ్రీపతిః || రోహిణీషుశరవం
 చకేశ్వరేభ్యస్త్రైరానుచపునర్వసుద్వయే | రేవతీషుపశుదైవతేచభేనవ్యవత్ప్రఫరి
 ధానమిష్యతే || జీర్ణంరవౌసతతమంబుభిరార్ద్రామిందాభామేషుచే బుధదినేతేభవేద్ధనా

య । జ్ఞానాయమంత్రనిభృగౌప్రియసంగమాయమందే మలాయచఃనాగబరధా
రణంస్యాత్ ॥ రోహిణీగురుపురస్వసూత్రేయోవిభక్తినివప్త్రుభూషణే । సాన
యోషిదవలంబతే పతింస్యాననూచరతివారుగ్పయా ॥ అథాలంకారవలయాది,
దైవజ్ఞవల్లభః ॥ నాసత్యపూషవనుభీకరపంచకేన మార్తండభౌమగురుదాసవమం
త్రివాచే । ముక్తాస్సుచర్లమశీత్రమశంఖసంతరక్తాంబరాణిషభృతానభవంలిసిధ్యై
బ్యోతిర్నిబంధే ॥ హస్తానురాధిమ్యుగపూషభక్తియ్యైచిత్రోత్తరానుచపునర్వసు
రోహిణీషు । లక్ష్మీస్థైర్యరసిమత్యైమిజకీనవాచేహేమారి ధారణవిధాకథితోనరా
ణామ్ ॥ తత్రైవశ్రీపతిః ॥ పౌష్ణాస్విసేవనుకరానిషాపంచకేషు కౌసుంభహేనుమణివి
ద్రుమకాచశంఖాః । నార్యాభృతాస్సుతసుభాగ్ధకరాభసంత్రి బ్రాహ్మణ్యశరాది
తిగురుప్యనుమాయభర్తాః ॥ తత్రైవ ॥ శంఖాదినరరత్నానిపుష్పానిమృత్తరానుచ ।
రోహిణ్యానైవగృహ్యేతథ దుర్జీవితకాంక్షిణీ ॥ అధిసూచికర్క ॥ వాసవాతిభిభత్వా
ప్రమైత్రచంద్రాద్వినిషుచ । సూచికర్కతరుత్రాణమేర్ధ్వ్యైప్రశస్యశే ॥ అధశి
య్య - హస్తాదితిబ్రహ్మగురుత్తరాణిపౌష్ణాస్విమూలేందుభచిత్రధాని । వాచేషు
చీవేందుసి తేందుజానాం శిష్యాననారంభణముత్తమన్యాత్ ॥ అథశస్త్రధారణమ్ ॥
పుష్యచాదిచిత్రపద్మతనయైశక్రోత్తరాచేనతీ స్వాతీవాణివిశాఖమిత్రసహితే భా
నాగురౌధాగ్ధావే । కుంభేటగృహేవృషే మృగపతౌచేదాశుభైర్విక్షిప్తేసన్నాహ
శ్యరఖక్తగుంతఘరికాధార్యాస్పృహణంహితాః ॥ అధస్వామిసేవా - చండేశ్వరః ॥
రోహిణ్యైత్తరపౌష్టేషుపసువారుణయోరపి । సేవేతస్వామినంభృత్యస్కభవారోద
యేతథా ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ చాసీదాసాదిభృత్యానాంకుర్యాత్సంగమాణంబుధైః ।
స్థిరలగ్నేశుభేర్దృష్టేమందనాచేవిశేషతః ॥ అధగజాశ్వదోలాః - సపవ ॥ పౌష్ణప్ర
జేశాదిభిభద్వయానిహస్తాదిపట్కశ్రవణోత్తరాణి । దోలాదిమాతంగతురంగమా
ణామారోహణేభీష్టఫలప్రదాని ॥ అధసృత్యం ॥ హస్తాపుష్యావాసవరోహిణీచ
జ్యేష్ఠాపౌష్ణంవారుణంహోత్తరాశ్చ । పూర్వాచారైకీర్తితశ్చక్రచక్రీనృత్యాం
భోభోభనోఽయంభవగః ॥ అధరాజదర్శనం - శ్రీపతిః ॥ మృగాశ్వపుష్య శ్రవణశ్ర
విస్తాహస్తేధ్రువత్వాప్రభపూషభాని । మైత్రేణయుక్తాని సరేశ్వరాణాం విలోక
నేభాని శుభప్రదాని ॥ అధక్రయవిక్రయా ॥ భాగ్రద్వయత్రిదశ మంత్రిదివాకచేషు
మూలానిలోత్తరతురంగమచేవతీషు । సారంగపాణిరజనీ కరమైత్రభేషులాభ స్స
దైవభవతిక్రయ విక్రయాభ్యామ్ ॥ వస్త్రేతు ॥ చిత్రాశతభిషా స్వాతీచేవతిచాశ్వినీ
శుభా । శ్రవణశ్చత్రథాప్రాక్తా వస్త్రాణాంక్రయశేషభాః ॥ అధసేతుః ॥ స్వాతియు
క్తే మందవారేవృషలగ్నేశుభేదినే । సేతూనాంబంధసంకార్యం ధ్రువభేచార్కచీ
వయోః ॥ అధపశుకృత్యం - శ్రీపతిః ॥ చిత్రోత్తరావైష్ణవరోహిణీషు చతుర్దశీద
ర్శదిసాప్తమీషు । స్థానప్రవేశంగమనంవిదధ్యాత్పుమాన్పు శూనాం సకదాచిదే
వ ॥ చండేశ్వరః ॥ హస్తమూలవిశాఖానుచేవత్యాం శ్రవణేతథా । మైత్రేచవా
రుశే శ్రేష్ఠంపశుక్రయముచ్యతే ॥ పూర్వాత్రయామృత మయూఖపూతా శశే

ఘృణం దాగ్ని వాజివసువారుణశంకరేషు । ఏతేషుగోమహిషదంతితురంగమాదినా
 నాస్రకారపశుజాతిగతిఃప్రశస్తా ॥ అధగజదంతచ్ఛేదః - జ్యోతిర్నిబంధః ॥ త్వష్టే
 వైష్ణవలశ్విన్యామాదిత్యేవనుదైవతేదంతినాంశుభదంకర్మపుష్పేహస్తేచకర్తనం ॥
 అధనిక్షేపః ॥ భరణీత్రీణిపూర్వాశి అద్ధాగ్నేమామఘాతధా । చిత్రాజ్యే
 స్థావిశాఖాచ మూలంమృగపునర్వసూ ॥ ఏభిర్దత్తప్రయుక్తంచ యద్యన్నిక్షిప్య
 తేధనమ్ । పృష్ఠ్యోధానమాచస్య నిర్ణనోనోపపద్యతే ॥ అధఋణమోక్షః ॥ శ్రీ
 ధరః ॥ వాగీశమందదివసాంశకలగ్నయుక్తే రిక్తానుమందదివసేకులి కోదయేచ ।
 మైత్రద్వితీయ పదమైత్రముఖూర్తయుక్తే రాశ్యుద్గమేచ ఋణమోక్ష ముశంతి
 సంతః ॥ అధరాజముద్రా ॥ మృదుధ్రువక్షిప్రచరేషుభేషుయోగేప్రశస్తేశనిచంద్ర
 వర్జమ్ । వారేతిధౌపూర్ణ జయాహ్వయేచముద్రాప్రతిష్ఠా శుభదాహిరాజ్ఞమ్ ॥
 అధనాః । చండేశ్వరః ॥ పౌష్ణాశ్వసీతురగవారుణమిత్రచిత్రాశీతోష్ఠరశ్మివసప్రాస
 లవంత్యమూని । వారేచజీవభృగునందనకేప్రశస్తే నౌకాదిసంఘటనవాహనమేషు
 కుర్యాత్ ॥ అధభోగః ॥ గురుభరవిభానురాధా విధాతృపౌష్ణాశ్విరోహిణీషుస్యాత్ ।
 స్వాత్మ్యత్తరాసుకుర్యాచ్చ యనాసనభోగభోగాది ॥ అధశ్శ్రుకర్మ - శ్రీపతి ॥
 పుష్పేపౌష్ణేచాశ్వి నీష్టేద్వందవేచశాక్రేహస్తాద్యేతిగె భేష్యదిత్యాం । ఔరంకా
 ర్యం వైష్ణవాదిత్రయేచ ముక్త్యాభౌమాదిత్య పాతంగివారాకా ॥ సన్నాతభుక్తాత్క
 ట భూషితానామభ్యక్తయాత్రా సమరోత్సుకానాం । ఔరంవిదధ్యాన్నిశి సంధ్య
 యోర్యాజిజీవిషూణాంనవమేనచాహ్ని ॥ త్రిస్థలీసేతో నృధగార్గ్యః ॥ రవ్యారసౌ
 రవారేషు రాత్రౌపాతే వ్రతాహని । శ్రాద్ధహః ప్రతిపద్రిక్తా భద్రాఃఔరేషువర్జ
 యెత్ ॥ గార్గ్యః ॥ షష్ఠ్యమాపూర్ణిమాపాత చతుర్దశ్యప్రసూతధా । ఆనుసన్నిహి
 తంపాపం త్రిషుతైలేభగేక్షురే ॥ రాజమూర్తండః ॥ దేవకార్యేపితుశ్శాద్ధై రవెరం
 శపరిక్షయే । ఔరకర్మనకుర్వీత జన్మమాసేచజన్మభే । బృహస్పతిః ॥ రాజకార్యే
 నియుక్తాశాం సరాణాంభూపజీవినామ్ । శ్మశ్రులోమనఖచ్ఛేదే నాస్తికాలవిశోధ
 నమ్ ॥ తథా ॥ ఔరంనైమిత్తికంకార్యం నిషేధేసత్యపిక్రవమ్ । పిత్రాదిమృతిది
 ఔసు ప్రాయశ్చిత్రేచ తీర్థకే ॥ కేచిత్తూత్తరార్ధ మన్యధాపరంతి ॥ ముండనస్యనిషేధే
 పి కర్తనంతువిధీయతేఇతి ॥ నారదః ॥ నృపవిప్రాజ్ఞయాయజ్ఞమరణేబంధమోక్షణి ॥ ఉ
 ద్వాపేఽఖిలవారక్షేతిధిషుఔరమిదమ్ ॥ భారతే ॥ ప్రాజ్ఞుఖశ్శ్మశ్రుకర్మాణి కా
 రయీతసమాహితః । ఉదజ్ఞుభోధవా భూత్వాతథాయుర్ద్విందతేమహత్ ॥ అప
 రారే ॥ ఉదజ్ఞుఖఃప్రాజ్ఞుభోవావపసంకారయేత్సుధీః । కేశశ్మశ్రులోమనఖాన్యదక్
 సంస్థానివాపయేత్ ॥ దక్షిణంకర్ణమారభ్య ధర్మార్థంపాపసంక్షయే । శిఖాద్యేనవసం
 స్కారేశిఖాద్యంతం శిరోపపేక్ ॥ యతీనాంతువిశేషోనిగమే ॥ కఙ్గోఽస్థశిఖావర్జమృతు
 సంధిషువాపయేదితి ॥ అన్యేపివిధిప్రతిషేధాఃప్రాగుక్తాః - అభేంధనసంగ్రహః ॥ బ్రహ్మ
 నిలార్క మఘమూలత్రి పూర్వరాద్రపౌష్ణాను రాధగురువిష్ణు విశాఖయుక్తేవారే
 కుజార్క భృగునందనసోమజానాం శ్రేష్ఠేంధనస్యకరణం భవతిప్రశస్తమ్ ॥ అథ
 నవాన్నం - శ్రీపతిః ॥ రేవతీశ్రుతిపునర్వసూస్త బ్రాహ్మతః పృథగవిద్వితయేచ

త్ర్యుత్తరేషు గదితంపుషు నాం ప్రాశనంనవరూపాన్మ పథానమ్ || అధి నవభోజన
పాత్రం జ్యోతిర్నిబాధే || భోజ్యపాత్రంసుధాసింధౌ ఘటయేద్వాసదంహారేత్ ||
తత్రాన్మప్రాశనప్రాశే కాలోజనమాచరేత్ || అధి నవఃస్థిశ్చలాదిభక్షణం -
చండేశ్వరః || మూలాశ్వి మైత్రికరణ్యో హరింద్రభేషు పాష్ట్యోత్తరేం దివపున
ర్యసువాసనేషు | వారేషు హరి తనయాన్మజవారివర్జితం బూలనూతన
ఫలాద్యశనంకాతాను || అన్యాయాన్మ అన్య విహార్య జ్యోతిషే || తరశి
విద్యుప్రసభాన్మగత చంద్రచక్రముదయ రేఖా విధుంతుదేశేతవః | రవిభక్షోది
సభంగణసే తున్మహాత్మ్యేభ్యం ప్రదానం ప్రత్యయన్గనేతే || దిశరక్షా
తమః కుజకేతవోన్మ సభుశే ననుభాన్మస్వీకృన్మగత | దహనచక్రవిహిత ప్రవిహో
శ్యతాం హవనశ్చోన్మనర్వ సమృద్ధయే || అత్రశాంతిరూపా విష్ణుభక్తే || క్రూరగ్ర
హముఖేదైవ సూతాశేవాసనేసుభే | కాంక్షింధాయగాందద్యా ద్రాహ్మణాయకు
టూబినే || ఆయుర్నిద్రామోక్షాత్వా నిశ్చితే త్తామనోముఖమ్ | గోమూత్రమధుగం
ధా దైత్యరక్షణాన్మ ప్రతిచూంతితః | స్వప్నాన్మధాయసంపూజ్య తప్తాహూమోవిధి
యతే || అత్రానవాదః - క్రియాసాద - నిత్యవైమిలికేహగ్గాహూ మూకాన
విచారయేత్ || అధర్వరాకాశలం - శ్రీపతిః || న్యాయశేషాద్ర పూర్వాసు
శాక్రేగోత్పత్తి ర్జాయతేయగ్యపుంసః | తదైభ్యజ్యం వ్యాసృతోనిఃస్వయత్తు
స్సాస్యధృగ్భద్రబజ్రాపిన్ద్ర్యః || వ్యాధృత్పత్తిర్యస్య పాష్ట్యేనమైత్రే ప్రాణత్రా
ణంజాయతే తస్యకృచ్ఛాత్ | వైశ్వేసామ్యే రోగముత్తిస్తుమాసాద్వింశత్యాస్యా
ద్వాసరాణాంమఘాను || పక్షాద్వివాసవే సద్విదైవేమూలాశ్విన్యో రగ్నిధిష్ఠ్యే
నవాహాత్ | యామ్యేత్వాప్త్యైవైవే వారుణేచవైరుజ్యం స్యాన్నూనమేకా
దశాహః || అహిర్బుధ్నిత్యత్యే సంజ్ఞేయమాభ్యే ప్రాజాపత్యాదిత్యయో సప్త
రాత్రాః | రోగాన్మక్షిద్దాయతేమానవానాం నిస్సందిగ్ధంజల్పితం గర్గముఖ్యైః ||
జ్యోతిషే || ఏకాహూన్మధనం దశాహమనలాద్భాగా వియత్పర్వతాన్మప్రాంకా వి
లయశ్చేమానయగళం మాసోమృతః పక్షః | క్షామాసాదధ వింశతిర్దశనిశాః
పక్షాంతపక్షానఖామాసా పక్షదశాంతపక్ష కుభాషీడాదినాన్యశ్విధాత్ || దైవజ్ఞః ||
ఉరగవరుణరౌద్రా వాసవేంద్రగ్రీపూర్వాయమదహనవిశాఖా హవనాశేణయు
క్తాః | విధిషునవమిన్ద్రీ ద్వాదశీవాచతుర్ధిభవతిమరణయోగోరోగిణాంకాలహేతుః ||
అత్రశాంతిః | కుంభవైమిం నక్షత్రదేవతా ప్రతిమాంసం పూజ్యద్వాదశదశేషుసం
కర్షణాది ద్వాదశిమూర్తిద్వాదశాదిత్యా వా సంపూజ్యదూర్వా సమిత్తిల క్షీ
రాజ్యైగాన్మ త్రాతదేనతాన్మ ఆప్టౌ తతశతంహుత్యాదభ్యోదనంబలిందత్వా
అచార్యాయ గాం ప్రోమూచదత్వా విప్రానోభయేదితి సంక్షేపః - విశేష
స్మృతత హేమాద్రా చంద్రాదశ్చ చ దైయః || అధిభేజం - చండేశ్వరః ||
మూలానురూధ మృగలిన్య పునర్వసాచపిష్టా శ్వినీశ్రవణ శుక్రకరత్రయే
చ | వారేషువాక్ష్పదినేషునితేందు శస్తభేపజ్యభక్షణ మమీషుహితంన
రాణామ్ || అథారోగ్యన్నీనం - శ్రీపతిః || ఇందోర్వారే భార్గవేచక్రమేషు

సూర్యాదిత్య స్వాతియుక్తేషుభేషు । సిత్రేచాంతేనాపికుర్యాత్ - దాచిన్నెనన్నా
 సం రోగనిర్మక్తజంతః ॥ చరేవిలగ్నే రవిభామ వాఙ్మేకేథాస్యా దృఢులభేచ
 వత్సే । ధిష్ణ్యేచరేరోగనిపీడితానాన్నానం శరాణాంనిరుజత్వకారి । అధదంతథా
 ననా - పృశ్వేచంద్రోదయేవిష్ణుః । ప్రతిపద్ధర్మస్తీషు చతుర్దశ్యస్వహాషుచ । నవ
 సూర్యాంధాసువాచేచ దంతకాంతంవివర్జయేత్ ॥ నాందః ॥ చతుర్దశ్యప్రమిషార్ణమా
 సీసంక్రమణాశుచ । నందాసుచనవమ్యూంచ దంతకాంతంవివర్జయేత్ ॥ శ్రాద్ధేయ
 జ్ఞాననియమితగా ప్రాపితభర్తృకా । వ్యతీసాతేచసంక్రాంత్యాం నందాభూతా
 స్తపర్వసు ॥ తైలంక్షేరంరలింమాంసందంతకాంతంచవర్జయేత్ ॥ వసిష్ఠః ॥ శశ్వర్క-
 శుక్రవాచేషు మహాపీత్రతనాసరే । జన్మాహే శ్రాద్ధవివసే దంతకాంతం వివర్జ
 యేత్ ॥ హేమాద్రాస్కాందే । అభ్యంగేజలధిన్నానే దంతథావనమైసునే । జా
 తేచనిధనేచైవ తత్కాలవ్యాసీనిధిః ॥ సంవర్తః ॥ రవోవివాహాకౌచే వర్జయ
 ద్దంతథావనమ్ ॥ వ్యాసః । అలాభేదంతకాంతానా నిషిద్ధాయాంతథాలిఖా । అపాం
 ద్వాదశగంధూషేద్విదధ్యాద్దంతథావనమ్ ॥ అథామలకన్నానం - వ్యాసః ॥ శ్రీకా
 మస్సర్వదాన్నానంకుశ్వీతామలకైర్నరః । సప్తమింసవమింసైవపర్వకాలంవివర్జ
 యేత్ ॥ చంద్రసూర్యోపరాగేచన్నానమామలకైఃత్యజేత్ ॥ క్రతుః ॥ పశ్చీచన
 స్తమింసైవనవమింసైవత్రయోదశీ ॥ సంక్రాంతౌరవివాచేచన్నాన మామలకైఃత్య
 జేత్ ॥ యస్తు ॥ నవసూర్యమిచైవ తృప్తియాచత్రయోదశీ । ప్రతిపద్ద్వాదశీకృ
 స్తాన్నానంతాసువివర్జయేత్ ॥ యచ్ఛ ॥ దర్శేన్నానంకుశ్వీతమాతాపిత్రోస్తుజీ
 వతోః । పుత్రకుర్వన్నై రాచప్తే పిత్రోరున్నతిజీవితేఽతి కర్ణయమాద్వైస్సాన్నాన
 మాత్రంనిషిద్ధం - తస్మోగార్థన్నానం - నవిత్యనైమిత్తికపరమితిహేమాద్రః -
 అధతైలన్నానంషేడః - కాత్యాయనః ॥ పశుదాచరవౌషణ్డ్యాంరిక్తాయాంచత
 థాలిఖా । తైలేనాభ్యజ్యమానస్తు చతుర్భిఃపరిహీయతే ॥ గర్గః ॥ పంచదశ్యాంచ
 భుర్దశ్యా మృష్యాంరవిశంక్రమే । ద్వాదశ్యాంసప్తమాషష్ట్యస్తైః స్పర్శంవివర్జ
 యేత్ ॥ నచకుర్యాత్ప్రతీయాయాం త్రయోదశ్యాంతిథాతథా । శాశ్వతీంగతిమ
 నిచ్చం దశమ్యామపిపండితః ॥ తత్రైవాయుర్వేదే । షష్ట్యాం దినక్షయ్యేమ్యా
 మేకాదశ్యాంచపర్వసు । ద్వాదశ్యాంచచతుర్దశ్యాం పంచమ్యాంప్రతిపత్తిఖా ॥
 ప్రతేశ్రాద్ధానజన్మ త్రితయేత్రవశ్యాంయూః ॥ జ్యేష్ఠోత్తరాఫాల్గునిషు వ్యతీపాతేచ
 వైధృతా ॥ విప్రయోగేచసంక్రాంతౌ మన్వాదిశుయుగాదిషు । నాభ్యం
 గంతత్రగానాం పృథ్వానాంతునదోపకృదితి ॥ వ్యవహారతత్వై ॥ సంక్రాంతిభ
 ద్రా వ్యతీసాతవైధృతిమన్వ్యుప్రమిషర్వ సునార్కభూసుతే । న్నానేద్వితీయాదశ
 మిచ గర్హితాష్టమాద్యభూద్యారదధావనధమాః ॥ అస్యావదమాహతలైఃప్రప్ర
 చేతాః ॥ సార్దపంగంధతైలంచయ తైలంపుష్పనాసిశమ్ । ఆన్యద్ద్యవ్యయశంతైలం
 సదున్యతికదాచన ॥ ఆయుర్వేదే । నిషిద్ధేధివారక్షగ్రహణే వ్యతిరాత్రిషు । కించి
 ద్గోఘృతయుక్తంవా విప్రసాదగజోన్వితమ్ ॥ భానాదూర్యావతంభౌమే భూయు
 కున సుముపకా । చశేంసూరగంగాతైలంమదూరేనచచు ॥ మంగళైఃపం

ప్యదోషః ॥ మాంగళ్యవిద్యతేన్నానం వృద్ధిసర్వోత్పవేశుచ । స్నేహసాత్రసమా
యుక్తం మధ్యాహ్నతాప్రిక్షదిప్యతే, ఇతిమదనపారిజాతేకాత్యాయనోక్తైః ॥ హే
మాద్రాబృహస్పతుః ॥ తైలాభ్యంగోనాకవాచే నభామనోసంక్రాంతౌ వైభృ
తౌవిష్టిషట్కాః । పర్వస్వలమ్యాంచనేపస్సగృహః ప్రోక్తాన్మృత్వావాసశేసూర్య
సూనోః ॥ తిలస్నాననిషేధస్తుపట్రింశన్మతే ॥ తథాస సమ్యమావాసాసంక్రాం
తిగ్రహజన్మను ॥ ధనపుత్రకళతార్థితిలపిప్లంససంస్పృశేత్ ॥ — అధగృహారంభః -
జ్యోతిర్నిబంధేబాదరాయణః ॥ వైశాఖేషాల్లునేపాషేశ్రావణేమార్గశీర్షకే । సూ
త్రారంభశ్చిలాన్యానస్తంభారంభఃప్రశస్యతే ॥ నారదః ॥ సౌమ్యషాల్లునవైశాఖ
మాఘశ్రావణకార్తికః । మాసాస్సర్వగృహనిర్మాణే పుత్రారోగ్యధనప్రదాః ॥
అత్రవృషసింహవృశ్చికాః - వైశాఖశ్రావణకార్తికా సౌరాష్ట్రయాగితికాలాద
ర్భః - తత్రైవకారణతంత్రే ॥ స్థిరమాసేస్థిరేరాశౌస్థిరేనేనవవేశ్మనామ్ । కుర్వీత
స్థాపనంశంకోస్తంభస్థాపనమేవవా ॥ కార్తికనిషేధస్తులాపరః ॥ కుంభేమాసేసి
ర్యేషాంమండిరాణాముపక్రమన్ । మహర్షయఃప్రశంసంతిధాన్యాగారవింహాయచ ॥
నిషేధోధాన్యగృహపరః ॥ పాకభోజనశాలాదా మార్గశీర్షశ్చషాల్లునః । రధ్యాగే
హమరాదాచసహస్యశ్శుచిరేవతు ॥ పౌషాషాఢనిషేధస్తుప్రధానగృహపరః ॥ నప్ర
ధానగృహారంభంకుర్యాత్పౌషశు చావపీతితత్రైవైక్తే - జ్యోతిస్తత్త్వే ॥ పూ
ర్వాసరాస్యంతు సభాంత్యపౌషేయామ్యాత్తరాస్యంసహసిద్ధితీయే । కార్యంగృ
హంజీవబుధర్షు గార్కసిచాస్తగౌ జీవసితోచహిత్యా ॥ రత్నమాలాయాం ॥ కర్క
సక్రహరికుంభగతేక్లేపూర్వపశ్చిమముఖానిగృహాణి । తౌలిమేషవృషవృశ్చికయా
తేదక్షిణోత్తరముఖానివదంతి ॥ దైపజ్జవల్లభః ॥ శోకంధాన్యంపంచతాంనిఃపశుత్వం
స్వాపం వైఃస్వం సంగరంభృత్యనాశమ్ । స్వప్రశీప్రాప్తింవహ్నిభీతించలక్షీంకు
ర్యుశ్చైత్రాద్యాగృహారంభకాలే ॥ గర్గః ॥ త్ర్యుత్తరామృగరోహిణ్యాంపుష్యేమై
త్రేకరత్రయే । ధనిష్ఠాద్వితయేపౌష్యేగృహారంభఃప్రశస్యతే ॥ రోహిణ్యాంశ్రవణత్ర
యేదితియుగేనాస్త్రయేమూలకేచైవత్కర్తర ఖల్లునిషారగభే మైత్రోత్తరాషా
ఢయోః । శస్త్రంవాస్తుకుజార్కవర్జితదినేగో కుంభసింహేముఖేకన్యాయాం మిధు
నేనభశ్శుచిసహారాధోర్జకేషాల్లునే ॥ కాలాదర్యేసనత్కుమారః ॥ ఆదిత్యభా
మవర్జంతుసర్వేవారాఘభప్రదాః ॥ వాస్తుశాస్త్రే ॥ మార్గశీర్షేతథాపౌషేవైశాఖే
శ్రావణేతథా । షాల్లునేచకృతంవేశ్మసర్వసంపత్ప్రదంభవేత్ ॥ కార్తికేమాఘ
సూసేవ చైత్రేజ్యేష్ఠేతథాశ్వినే । మాస్యాషాఢేభాద్రపదే నకుర్యాత్పర్వధాగృ
హామ్ ॥ ద్వితీయాచతృతీయాచ పంచమీసస్తమితథా । త్రయోదశీచదశమీ
పూర్ణాతై కాదశీతథా ॥ వేశ్మారంభేశుభాయన్య్యుశేమాచ్ఛక్లపక్షగాః ॥ వ్యవహా
రసారే ॥ శిలాన్యానః ప్రకర్తవ్యాగృహాణాంశ్రవణేమృగ । పౌష్యేహస్తేచరోహి
ణ్యాం పుష్యాశ్విన్యూత్తరాత్రయే ॥ వాస్తుప్రదీపే ॥ అథోముఖేరైభ్యోద్ధాతభాతం
శిలాస్తథేనౌర్ధ్వముఖైశ్చపట్టమ్ । తిర్యజ్ముఖైర్ద్వారక పాటయాసంగృహప్రవేశో
మృదుభిర్భువైశ్చ ॥ లల్లః ॥ స్నానంచపాకం శయనంచ భోజ్యంగజాలయం వాఙి

గృహంధనస్య । దేవస్యపూర్వాది దిశి క్రమేణమధ్యేనభాభూపనివేశనాయ॥ శిల్ప
శాస్త్రే) ॥ కన్యాసింహేతులాయాంభుజగపతి ముఖంశంభుకోణగ్నిభాతం వాయు
వ్యేస్యాత్తదాస్యం త్వలిధనమకరే ఈశభాతంవదంతి । కుంభేమీచచమేషేనిర్మ
తిది శిముఖంభాతవాయవ్యకోణే చాగ్నేఃకోణేముఖం వైవృషమిధునగతేకర్కశే
రక్షభాతమ్ ॥ తత్త్వచింతామశౌ ॥ యత్రధైర్వ్యంగృహదీనాంద్వాప్రితద్దస్తలో
ధికమ్ । నతత్రచింతయేద్ధిమాన్మనానాయవ్యయాదికాః ॥ రాజమార్గండః॥ ఆయ
వ్యయామాసశుద్ధిం తృణాగారేనచింతయేత్ । శిలాన్యాసాదినో కుర్యాత్తథాగా
రేపురాతనే ॥ వ్యవహారతత్త్వే ॥ నిషిద్ధేష్వపికాలేషున్యానుకూలేశుభేదినే । తృణ
కాంతగృహారంభే మాసదోషోనవిద్యతే ॥ చండేశ్వరః ॥ పూర్ణాదిత్యప్రమీం యా
వత్పూర్వాస్యం వర్జయేద్గృహమ్ । ఉత్తరాస్యంనకుర్వీత నవమ్యాదిచతుర్దశీమ్ ॥
అమావాస్యప్రమీంయావత్పశ్చిమాస్యంవివర్జయేత్ । నవమ్యాదాతథాయామ్యం
యావత్కృష్ణచతుర్దశీం॥ ధృవందృష్ట్యాధవాస్మృత్వా కర్తవ్యంవాస్తుగోచరమ్ ।
సాయాంషు వర్జ్యదివసే రాత్రౌత్యక్త్యా మహానిశామ్ ॥ వరాహః ॥ దక్షిణపూర్వే
కోణేకృత్వాపూజాంశిలాంస్యసేత్ ప్రథమామ్ । శేషఃప్రదక్షిణేన స్తంభాన్తైచపం
సముత్థాప్యాః ॥ కాలాదగ్నే - వాస్తుశాస్త్రే) ॥ భాతేచైవశిలాన్యాసేవృషచక్రంప్ర
శస్యతే ॥ తచ్ఛక్తంశాంతితే ॥ చతుర్థస్థప్రమాణంతుభాత్వాగర్తంసమంత
తః । కుంభోదకై స్సేచయేయు శ్శాంతిపారపురస్సరమ్ ॥ తతఃఈశానదిగ్భాగేనాక్షు
తంరత్నపంచకమ్ । సాజ్యంకుంభంస్థిరంముక్త్యా వాస్తుపూజనపూర్వకం ॥ కుంభో
పరిశిలాన్యాసః కర్తవ్యస్తదనంతరమ్ ॥ అధగృహప్రవేశః - బృహస్పతిః ॥ నందా
యాందక్షిణద్వారంభద్రాయాంపశ్చిమేనతు । జయాయాముత్తరద్వారం పూర్ణా
యాం పూర్వతోవిశేత్ ॥ వసిష్ఠః ॥ కృత్వాశుక్రంపృష్ఠతోవామతోర్కం విస్రా
న్మాజ్యానగ్రతః పూర్ణకుంభమ్ ॥ హర్మ్యంరమ్యంతోరణ స్రగ్వితానైః స్త్రీభిస్స)
గ్వీగీతవాద్యైర్విశేచ్ఛ । వ్యవహారతత్త్వే ॥ సామ్యాయనేశ్రావణమార్గ పాషేజ
స్మర లగ్నో పచయోదయోశే । వామంగతేర్కేగృహవాస్తుపూజాం కృత్వావి
శేద్వేశ్మ భకూటశుద్ధమ్ ॥ వాస్తుస్త్రే) ॥ లగ్నాత్పాగదితోదిక్షుద్వాద్వారాశీని
యోజయేత్ । ఏకమేకంస్యసేత్కోణేనూర్యంవామంవిచింతయేత్ ॥ వసిష్ఠః ॥ చం
ద్రజార్యసితవాసరేషుచ శ్రీకరంచుతమహాథలాభదమ్ । నూర్యనూనుదివసేస్థిరప్ర
దంకింతు చారభయమత్రనిర్దిశేత్ ॥ రత్నకోశే॥ పుష్యేధనిస్థామృగవారుణేషున్వా
యంభువక్షేత్రిషుచోత్తరాసు । అక్షిణచంద్రే శుభదోన్మపస్యతిధావరికైచ గృహ
ప్రవేశః ॥ నారదః ॥ ప్రవేశోమధ్యమోజ్ఞేయ సౌమ్యకార్తికమాసయోః । మా
ఘఫాల్గునవైశాఖజ్యేష్ఠమాసేషుశోభనః ॥ అకపాటమనాచ్ఛన్న మదత్తబలిభోజ
నమ్ ॥ గృహంనప్రవిశేద్ధిమానాపదామాకరోహితత్ ॥ జ్యేష్ఠఃకుద్రగృహపరః -
వృద్ధగార్గ్యః ॥ భానోశ్చభౌమస్య విహాయవారౌశూలాదియోగానశుభాన్నవాపి
రిక్తాతిథిశ్చాపి మృదుధృవక్షే సామ్యాయనేచప్రవిశేద్గృహేణి॥ రత్నమాలాయాం॥
త్వాప్రమిత్రశశిపూవదైవతాన్యామ సంతిమువయోమృదూన్యథ । మైత్రగేహర

విష్ణుః పరమబ్రహ్మైవ నమో శాశ్వతావతేషున || రోహిణ్యుత్తరాశ్రయం చక్రమవారి,
 ప్రవేశస్మివామి పూజాంకృత్యావార్యః || షట్కర్ణాతతథోద్భవే తథాగ్రహ
 నివేశనే | సవప్రాసాదభవనే ప్రాసాదవనితర్జనే | ద్వారాభిచర్తనేతన్వత్ప్ర
 సాదేషుగృహీషుచ | వాస్తూసశ్చమం కుర్యాత్పూర్వమేవ నిచరణ ఇతిమా
 తోన్వితైః చత్వైశ || కృత్వాఽగ్రతోద్విజపరాసధపూజ్ఞ కుంభంవిధియతామ్రా
 దశపుష్పఫలశోభం | చత్వారిరణ్యచసహస్రతపాన్విశ్భోగమాంగళ్యఞాంతినిల
 యంస్వగ్నహంవిశేచ్ఛ | గృహ్యాన్వక్తృహూనునిధినాబలికర్మకుర్యాత్ప్రసాద
 వాస్తుశమనేచనిధిర్వృక్షః || సంతస్పయేద్విజపరాసధ భక్త్యధోదైర్ఘ్యకౌంబర
 స్వభవసంప్రవిశేషుహం || అనకలివర్త్యాని - బృహన్నాదిదేవే || సముద్ర
 యాతుస్సేవకారకమండలువిధారణమ్ | ద్విజానాశుసనన్తానుకన్యా సూర్యము
 స్తథా | తేనగాచ్చసులోత్పత్తి ముంధుపల్లెశోన్వితః | మాంసదాంతథాశ్రా
 ద్ధేనానప్రభాశ్రేనుస్తథా | ఉత్తానశాయాకన్యానుశుచనానంపరస్యచ | దీర్ఘ
 కాలంబ్రహ్మచర్యంసమపాద్యేతిధత్ || ముక్తప్రసాదగమనగోమేధశ్చతథామఖః |
 ఇహమాధమాన్మూలియుగేచర్మనాశూర్గసేవిణః | కిముండలుః సోదకంచకమండ
 లురుత్పక్తిః-స్మృన్నయోనా,చిత్తాదృశః | ఉత్తానయాఃపుంసద్వాహంజ్యేష్ఠాంశంగో
 వధస్తథా | కచ"సంవసకుత్స్విరభి"త్యజ"గూం"మండలుమ్ ఇతిహేమాశ్రావన
 నాన్ || ఉధాయాః || సుగ్రాపునుపసంయోగాస్సృతేదేయేలికేచనెత్వాది భిర్వివాహ్య
 లోక్తాః | హేమాశ్రాశ్రాహేమ్ | గోత్రాన్మానుస్సపిండాచ్చ వివాహాగోవధస్తథా
 సరాశ్వమేధాపద్యం చకెత్ | సర్వగర్హస్థాతిభిః | గోత్రాగ్రోత్రబాయాఃపితృష్యనుమా
 తృసరిగౌతే హంతూలాత్తత్త్వ-న్యామనివాహః కలాసకారిభ్యః-తేనయానితద్విధా
 యకాని చాన్యముగాంతరవిపర్యాజి-తథాచన్యాసః || రృతీయాంమాత్పతః కన్యా
 తృణీయాంపితృగస్తథా | సుక్తి-నవోద్విహివ్యంతి విప్రాఃపాపవిమోహితావి
 కతాదస్మిండామకాహ మాత్మతస్తృతియా హంతూలకన్యామిత్యర్థః-ఉక్తగ్రైతత్
 ప్రాకే-మగ్యం శ్రీభగ్వంసూరూమూరామమత్తాగ్నిగానిహితమపిస్త్య - హేమా
 శ్రాతదిత్యచరాణోవిధివాయాగప్రబోత్పత్తౌ దేవసన్యనియోజనమ్ | బాలాయాశ్చత
 యోన్యాస్తు సర్వేనాస్యేకసంస్కృతిః | కన్యానామసనన్తానాంవివాహాచ్చద్విజన్మగిః |
 ఆతతాయద్విజాగ్యాన్ | శాగధగ్నయుధేహంసరమ్ | ద్విజన్యైశ్చాతుసాయాతుశ్శోభి
 తస్యాపిసూగ్రహః | సత్రగీత"చసర్వమాంకమండలువిధారిణమ్ | మహాప్రస్థానగను
 సం గోసంజ్ఞప్రీగోసవే | సౌత్రామన్యామలిసూరాగ్రమాంస్యచసంగ్రహం | అగ్ని
 హూత్రహవన్యాశ్చతేహోత్రేథాన్విగ్రహం | వృత్తన్యాధ్యాయసాక్షేసమద్యసం
 కోచనంతథా | ప్రాయశ్చిత్తవిధానచవిప్రాణాంమరణాంతికమ్ || సాన్యగోషస్తేయా
 న్యమహాపాతకనిశ్చృతిః || సంసర్గదోషస్తత్సంస్కృతమంచమశ్చత్వైక్యః - స్తేయం
 చ, తదన్యానిమహాపాతకాని బ్రహ్మహత్యాసూరూపగురుతల్పాన్వితీ-శి తేసాంకామ
 కృతానాం మరణాంతికం ప్రాయశ్చిత్తవిప్రాణాంకలౌనేత్యర్థః - మరణాంతికేహి
 శాశ్చివధనిమిత్తం ద్వాదశబద్ధద్విగుణం బ్రహ్మవధనిమిత్తంచద్విగుణంభవతి - తత్

చతుర్థేనాస్తినిష్కృతినిసిద్ధం - సచాత్మహత్యావిధినాతద్బాధః తేనహ్యత్మహత్యా
 నిమిత్తస్యైవభాధోనజాతివధనిమిత్తస్య భిన్నపిషయత్వాత్ - సంస్కృతానుకామ
 తోపివతస్యైవ మౌక్త్యైవమరణాంతికం నాపిస్తయేతత్రరాజ్ఞా వధకిర్తృత్వాల్
 తేనతయోర్గరణాంతికాభావాత్ - తయోరేవనిష్కృతిర్నాస్యేహం త్రియాణాం
 యుగాంతరేతుకహనిషేధబలాత్ ప్రవృత్తిః - ఏతదిప్రవరం - నక్షత్రయాదే -
 తమక్రంవిప్రాణాంమరణాంతికమిలివిశేషాఽస్మత్కృతే ప్రాయశ్చిత్తరక్షేణ్యయః ॥
 వరాతిధిపితృభ్యశ్చశూపాకరణక్రియా । దత్తైరనేతరేహంతుపుత్రత్వేనఽరిగ్రహః
 సవర్ణాన్యాం గనాదుమ్మైస్సంసగ్గఃశోధితైరపి । ఆయోనాసంగ్రహేవృత్తే షట్యా
 గోరుగుప్రియః ॥ షరోద్దేశాత్మసంత్యాగ ఉద్విష్టస్యాపివర్జనం । ప్రతిమీభ్యర్చనా
 థాయసంకిల్బశ్చసధర్మకః ॥ అస్థిసంచయనాదూర్ధ్వమంగస్పర్శనమేవచ । శామి
 త్రంచైవవిప్రాణాంసోమవిక్రయణంతథా ॥ షడ్భుక్తానశిశేచాన్మహరిణంహీనకర్మ
 ణః ॥ మాధవీయేపృథ్వీచంద్రోదయేచ ॥ శూద్రేషుదాసగోపాలకులమిత్రార్థసిరి
 ణామ్ । భోజ్యాన్మితాగ్రహస్థస్య తీర్థసేవాలిదూరతః ॥ శిశ్వస్యగురుదాశేషగురు
 వద్వృత్తిశీలతా । ఆవద్వృత్తిర్ద్విజాగ్ర్యాణా మశ్వేస్తనికతాలిదా ॥ ప్రభాధైతుద్వి
 జాగ్ర్యాణాంప్రజారణిపరిగ్రహః । బ్రాహ్మణానాంప్రవాసిత్వం ముఖాగ్నిధిమనక్రి
 యా ॥ బలాత్కరాదిమృత్రీసంగ్రహావిధిచోదితః । యతేచ్ఛసర్వవైష్ణుభి
 యోచార్యావిధానతః ॥ నవోదకేదశాహంచ డక్షిణాగురుచోదితా । ప్రాహ్మణాది
 షుశూద్రస్య పచనాదిక్రియాపిచ ॥ భృగ్వగ్నిచతవైశ్చైస్సవృద్ధాదిమరణంతథా ।
 గోత్మప్తిశిష్టే సయశిమ్మై రాచమసక్రియా ॥ ఏతాపుత్రవిరోధేషు సాక్షిణాందండ
 కల్పమ్ । యతేస్సాయంగృహత్వంచ సూరిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ ఏతానిలోకగుప్త్య
 ర్థంకలేరాచామహాత్మభిః । నివర్తితానివిద్యద్భిర్వ్యవస్థాపూర్వకంబుధైః ॥ సురా
 గ్రహణస్యతత్కర్తు సంగ్రహోవ్యవహారకః - సచమద్భ్యుచేతిసామాన్యేననిష్క
 స్యానేనోపసంహరణితివాచ్యం - నిషేధస్యనివృత్తిమాత్రఫలత్వేనవిశేషానషేష
 త్వాత్ - సహింస్యాదిత్యస్యనబ్రాహ్మణంహన్యాదిత్యనేనోప సంహారేహింసాంత
 రస్యాదోషత్వాపత్యైవిరూపితంచై తద్దేమాదిణాన్యత్రేత్యుపరమ్యతే - సురాగ్ర
 హస్యాదైశ్వస్య సౌత్రామశివిశేషణావిరక్షయావాజపేయేవినిషేధః - సౌత్రామ
 ణ్యాంతుపయోగ్రహవాన్యుత్యాపస్తంభోక్తేర్వైకల్పికవయోగ్రహైరప్యధికారః -
 నాజపేయేతుతత్ప్రామానానాభావాత్ - సోమసురయోసహత్యాగేనాంశే సురా
 ద్రవ్యత్వాత్తత్ప్రత్యక్షతయా యాగనామత్వేనతాంవినాసంజ్ఞాయోగాత్ ॥ కళా
 నాధికారఇతియక్తింప్రతిమః - త్రికాండమండనాదిలిఖనంతునిర్మూలమనాకరంచ -
 వృత్తైతి ॥ ఏకాహద్భ్యాహ్మణ్యధ్యేద్యోగ్నివేదసమన్వితఇతిఉక్తః - అఘస్యా
 శౌచస్యసంకోచఃసతస్య నిష్కృతిర్నైష్టాభృగ్వగ్నిచతనాదృతే ఇత్యుక్తస్యప్రా
 యశ్చిత్తస్యవిధానం ఉపదేశఃకతాకలైకవలిప్యతే ఇతివ్యాసోక్తేః - పతితసంసగ్గ
 దోషసత్వేపి పాతిత్యం న్యేత్యధః ॥ అన్యథాసంసగ్గ శ్శోధితైరపీతివిరోధావత్రై -
 స్తైయభిన్నేమహానాపే రహస్యకృతే ప్రాయశ్చిత్తం సేత్యర్థః - సవర్ణాన్యాలస

వణాః శ్రుయాదిస్తయాద్భుషైః అయోనా శిష్యాదాచతస్రస్తపరిత్యాజ్యః శిష్య
గాగురుగాచయేత్పుక్తస్త్రాగః - పగోద్దేశేన గ్రాహ్యశాద్యర్థం ఆత్మనస్త్రాగః య
ద్వాపగోద్దేశాత్మత్యాగో గోదానం మనసాపాత్రముద్దేశ్యేత్పుక్తం - ఉద్దిష్టస్యత్య
క్తస్యవర్జనంప్రతిగ్రహసమర్థోఽపీత్పుక్తం - వేతనగ్రహణేనప్రతిమాపూజా ||
స్వాశౌచకాలాద్విజ్ఞేయం స్పర్శనంతుత్రిభాగతః ఇత్పుక్తస్పర్శః - షడితిఉపాషిత
త్ర్యహంస్థిత్యా ధాన్యమ బ్రాహ్మణాద్ధరేదిత్పుక్తమన్నచార్యం ఆపదితౌత్రాది
వృత్తిః - ముఖేనైవధమేదగ్నిమిత్పుక్తంధమసం || దశాపేనైవశుద్ధ్యేతభూమిఘం
చనవ్రాదక మిత్పుక్తౌదశాహః - గురవేతువరంగత్యేత్పుక్తాదక్షిణా । శూద్రేషు
దాసగోపాలేతి । కందూపక్వంస్నేహపక్వం యచ్చదుగ్ధసపాచితం । ఏతాన్యశూ
ద్రాన్నభుజో భోజ్యాని మనురబ్రహ్మణా । ఇత్యపరాశక్రే సుమంతూక్తాశూద్రస్య
పాకక్రియా || పితాపుత్రవివాదేతుసాక్షిణాం త్రివణోదమః ఇత్పుక్తః సాయం
గృహత్వం విఘామేసన్నముసలేఇత్పుక్తం - పృథ్వీచంద్రేణతు || అటంతిపనుధాం
విప్రాః పృథ్వీదర్శనాయచ । అనికేతాహ్యనాహారాయత్రసాయం గృహస్తుతేఇతి
విష్ణుపురాణాక్రొనిషిద్ధః - తేనజ్ఞాలశీలసాంధాదేశ్యాద్ధాదా వినియోగేనకార్యః క
లావిత్సర్థఉక్తః - ఏతానినన్యాన్యైర్వర్ణానిగమః || అగ్నిహోత్రంగవాలంబంస
న్నాన్యసంఘపైత్పుక్తం । దేవరాచ్చసుఖోత్పత్తిఃకణాపంచవివజఃయేత్ || అగ్ని
హోత్రంతదధామాధానం - ఏతచ్చ సర్వాధానపరం || అధాఽధానం స్మృ
తంశ్రౌతస్మృతాఽగ్నిన్యస్తుపృథక్కృతిః । సర్వాధానంతయోరైక్యకృతిః పూర్వ
యుగాశ్రితాఇతితాగాక్షీవచనాదిస్మృతిచంద్రికాయాం - ఏతేన || చత్వార్యబ్ద
సహస్రాణిచత్వార్యబ్దశతానిచ । కలేర్యదాగమిష్యంతి తదాత్రేతాపరిగ్రహః ||
సన్నాన్యసశ్చనకతఃప్ర్యాబ్రాహ్మణేన విజానతేతివ్యాసవచనంవ్యాఖ్యాతం - స
ర్వాధానేపివిశేషమాహదేవలః || యావద్వణావిభాగోస్తియావద్వేదఃప్రపతఃతే
సన్నాన్యసంచాగ్నిహోత్రంచతావత్కుర్యాత్కలాయగేతి || అత్రపూర్వయు
గాశ్రితేతితాగాక్షీవాక్యే పూర్వయుగానికృతా దీనీత్యేకోధాః - అన్యేతుయుగస్య
పూర్వంకలేపూర్వ భాగః - సచత్వార్యబ్దసహస్రాణితిపూర్వోక్త వాక్యాచ్చతు
శ్చత్యారంశచ్చతవమావచ్చిన్నః తస్మిన్భాగేసర్వాధానంకార్యం - తదుత్తరం
తుయావద్వణావిభాగోస్తీతి వాక్యాత్ వణావిభాగపర్యంత మధాఽధానమిత్యా
శు సన్నాన్యసస్తిదండః||

ఇతి శ్రీమన్నారాయణభట్టసూరి సూను రామకృష్ణ భట్టాశ్రజ

దినకరభట్టానుజ కమలాకరభట్టకృతే నిర్ణయసింధౌ,

కలివర్జ్యాని సమాప్తాని.

తృతీయపరిచ్ఛేద పూర్వభాగస్సమాప్తః.

శ్రీ

నిర్ణయసింహా, తృతీయఽంశః

శాస్త్ర నిర్ణయ పాఠం భా.

నానానిబంధనై మత్యభాంతిచిత్తద్విసృయా ।

కమలాకరసంజ్ఞానక్రియతే శ్రాద్ధనిర్ణయః ॥

తత్త్వరూపమాహ పృథ్వీచంద్రోదయేమరీచిః ॥ ప్రేతంపితౄంశ్చనిర్దిశ్య
భోజ్యంయత్ప్రియమాత్మనః । శ్రద్ధయాదీయతేయత్రతచ్ఛాస్త్రధంపరికీర్తితమ్ ॥ బ్రా
హ్మణస్వీకారాంతశ్చతుర్థ్యం తపదోషసీతపిత్రాద్యుద్దేశ్యకస్త్యాగః శ్రాద్ధమిత్యర్థః -
తత్రయద్యపి హేమామ పిండభోజనానిప్రధానమితి హేమాద్రుః ॥ హేమామశ్చపిండ
దానంచతథాబ్రాహ్మణభోజనమ్ ॥ శ్రాద్ధశబ్దాభిధేయంస్యాదేకస్మిన్నాపచారికమితి ॥
శ్రీధరశ్చతథాపి క్వచిద్విశేషంవత్సృమః - నిమిత్తభేదభోజనస్యపిండానాంవానిషే
ధోనప్రధానస్యవిరుణ్ధి-అసోమయాజినోదధిపయోయాగవత్ -యచ్చశూలపాణిః
నిత్యశ్రాద్ధమదైవంస్యాద్భువ్వపిండవివర్జితమ్ । ఇతిహారీతీయేనిత్యశాస్త్రమఘాదాపిం
డనిషేధోస్తి నచప్రాప్తింవినాసః - నచాతిదేశంవినాప్రాప్తి నచాంగత్యేనవినాతిదే
శః ॥ ప్రధానస్యానతిదేశాత్ సప్తమేకపకారకత్వేనాతిదేశోక్తైః - తేనభోజనంప్రధా
నంపిండోంగం - పిండదానమాత్రవిధిస్త్యంగ భూతాత్కమాంతరమేవ ప్రకర
ణాంతరన్యాయాదితి - తన్న ॥ జాతశ్రాద్ధేనదద్యాత్తుపక్వాన్నం బ్రాహ్మణేష్యపి
సపక్వంభోజయేద్విప్రా సమూహద్రోషికదాచన ॥ ఇత్యాద్యైర్జాతశ్రాద్ధశూద్ర
శ్రాద్ధాదాభోజనస్య నిషేధేనాంగత్వాపత్తేః - సతౌపశౌకరోతితి వదుషజీవ్యవిరో
ధేనపకలూపనతైశ్చ - తేనశ్రాద్ధశబ్దాభిధేయత్వేనోభయప్రాప్తేనిషేధః - పర్యుదా
సోవాదీక్షితోనదదాతి నజాహూతి నాసోమయాజీనన్నయేత్ ఇతి వదితతత్త్వం -
ధర్మప్రదీపేపి ॥ యజుషాంపిండదానంతుబహ్మచానాం ద్విజార్చనమ్ । శ్రాద్ధశ
బ్దాభిధేయంస్యాదుభయంసామవేదినామ్ ॥ తచ్చపితౄణామజేతపితౄభ్యోదద్యా
దిత్యుభయప్రయోగదర్శనాద్యాగదానోభయాత్మకం పితరోదేవతాఇతిపితౄద్యైశ్చ
కత్యాద్యాగత్వం, విప్రాపేక్షయాచదానత్వమిత్యవిరుద్ధం - ఏతేననాయంయాగః -
దేవతోద్దేశేనత్యాగయాగః - యాగోద్దేశ్యాచదేవతేత్యాత్మా శ్రయాదితిగాడమ
తమపాస్తం - వైధిశబ్దవిశేషాద్దేశ్యత్వస్యతస్యేదమితి స్వత్పారోపప్రతియోగిత్వస్య
వాదేవతాత్వాత్ - తత్రైవనుమంతుః ॥ శ్రాద్ధాత్పరతరంనాన్యచ్చేయస్కరము
దాహృతం ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥ నసంతిపితరశ్చేతికృత్వామనసియోనరః । శ్రాద్ధంస
కురుతేతత్రతస్యరక్తంపిబంతితే ॥ తద్భేదానాహ విశ్వామిత్రః ॥ నిత్యంవైమిత్రికం
కామ్యంపృథ్విశ్రాద్ధంసపిండనం ॥ పావణం ఛేతివిజ్ఞేయంగొష్ఠ్యాంశుధ్యర్థమస్తమం ॥
కర్మాంగంనవమంప్రాక్తంవైవికందిశమంస్మృతం । యాత్రాస్వేకాదశంప్రాక్తంపు

స్వర్గం ద్వాదశంస్మృతమితి || ఏషాంలక్షణానిభవిష్యే || అహస్యహనియ
 చ్ఛార్ధంతన్నిత్యమితిక్రితం | వైశ్వదేవవిహీనంతదశక్తానుదేశేనతు || ఎకోద్విప్రం
 తుయచ్ఛార్ధంతనైమిత్తికముచ్యతే | తదవ్యవైవంకరవ్యమయుగ్మాన్యోజయే
 ద్విభాక్ || కామాయవిహితంకామ్యమభిప్రేతార్థసిద్ధయే | వృద్ధాయత్క్రియతే
 శ్రాద్ధంవృద్ధిశ్రాద్ధంతతుచ్యతే || గంధోదకతిలైర్వృక్షం కుర్యాత్పితృచతుష్టయమ్
 అర్హ్యర్ధంపితృపాత్రేషు ప్రేతసాత్రంప్రసేచయేత్ || యేనమానా ఇతిద్వాభ్యామే
 తత్ జ్ఞేయంసపిండసమ్ | నిత్యేనతుల్యంశేషంస్యాదేకోద్విప్రంస్త్రియా అపి | ఏతదుభ
 యమేవస్త్రియాః - తేనస్త్రీకర్తృకంస్త్రీసంప్రదానకంచేత్యుభయనియమ ఇతిక
 ల్పతరుః || అమావాస్యాయత్క్రియతేతత్పార్వణమిన్స్మృతం | క్రియతేవా
 పర్వణియత్తత్పార్వణమిన్స్థితిః- అత్రపర్వ || చతుర్దశ్యష్టమిచైవ అమావాస్యచ
 పౌర్ణిమా | పర్వాణ్యేతాని రాజేంద్రగవిసంక్రమణంతథతి విష్ణుపురాణోక్తంసం
 క్రాంత్యాది || గోష్ఠ్యాంయత్క్రియతే శ్రాద్ధంగోష్ఠీశ్రాద్ధంతమచ్యతే | బహూనాం
 విదుషాంసంపత్సుభార్ధంపితృతృప్తయే || క్రియతేశుద్ధయేయత్తు బ్రాహ్మణానాంతు
 భోజనం || శుద్ధ్యర్థమితితత్ప్రీక్షంనైవతే యమసీషిః || నిషేకకాలేనోమేచసీమం
 తోన్నయనేతథా | జ్ఞేయంపుంసవనేచైవశ్రాద్ధంకమాంగమేవచ || దేవానుద్ది
 శ్యయచ్ఛార్ధంతత్తుదైవికముచ్యతే | గచ్ఛన్దేశాంతరంయన్తుశ్రాద్ధంకుర్యాత్తుస
 ర్పిషా || యాత్రార్థమితితత్ప్రీక్షంప్రవేశేచనసంశయః | శరీరోపచయేశ్రాద్ధమ
 గ్ధోపచయపవచ || పుష్కర్థమేతద్విజ్ఞేయ మాపచాయకముచ్యతే || గోష్ఠ్యాంశ్రాద్ధ
 కర్తృసముదాయే సంభూయసామగ్రీసంపాదనెన శ్రాద్ధమిత్యర్థః - యుగపత్తి
 ధావదిప్రాప్తేవిదుషాం శ్రాద్ధసంపదానుభార్ధంభిన్న పాకాశక్తౌబహుపితృకశ్రాద్ధ
 మేకేకుర్యాదితి కల్పతరుఃశంఖధరశ్చ శుద్ధీశ్రాద్ధంప్రాయశ్చిత్తాంగమితిమైథిలాః -
 అత్రపార్వణైకోద్విప్రవృద్ధిసపిండీకరణాత్మకం చతుర్విధమేవముఖ్యం - తస్యైవా
 యంప్రపంచః - అగ్రశ్రాద్ధదేశాః - మనుః - శుచిదేశంవివిక్తంతుగోమయే నోపతే
 పయేత్ | దక్షిణావ్రవణంచైవప్రయత్నేనోపపాదయేత్ || పృథ్వీచంద్రోదయేవి
 ఘ్నధర్మే-దక్షిణావ్రవణదేశేతీర్థాదాచగృహేవివా భూసంస్కారాదిసంయుక్తశ్రా
 ద్ధంకుర్యాత్ప్రియత్నతః | తత్త్రైవప్రభాసఖణ్డే || తీర్థాదప్రగుణంపుణ్యం స్వగృహే
 దదతశ్శుభే || భారతే || తస్యదేశాకురుక్షేత్రంగయాగంగా సరస్వతీ | ప్రభాసం
 పుష్కరంచేతితేషుశ్రాద్ధంమహాఫలం || స్నాందే || తులసీకానసచ్చాయాయత్ర
 యత్రభవేద్విజ | తత్రశ్రాద్ధంప్రదాతవ్యం పితౄణాంతృప్తిహేతవే || మాధవీయే
 శ్రాద్ధోపక్రమేవ్యాసః || మహూదధౌ ప్రయాగేచ కాశ్యాంచకురుజాంగలే ||
 శంఖః || గంగాయముసయోస్త్రీరేపయోష్ణ్యమరకంటకే | సర్మదాబాహుదాతీ
 రేభృగులింగేహిమాలయే||గంగాద్వారేప్రయాగేచనైమిషపుష్కరేతథా|సన్నిహ
 త్యాంగయాయాంచదత్తమక్షయ్యతాన్ప్రణేత్ || అపిజాయేతసోస్మాకంకులకశ్శిన్న
 రోత్తమః|గయాశీగేవశ్రాద్ధంయోనోదిద్వాత్సమాహితః|| ఏష్టవ్యాబహుసఃపుత్రా

యద్యేకోవిగయాంప్రజేత్ | యదేతవాశ్వమేధేనసీలంవాప్యషముత్సృజేత్ || అదిత్య
పురాణే || పంచక్రోశంగయాక్షేత్రం క్రోశమేకంగయాశిరః | మహానద్యాఃపశ్చి
మేనయావద్ధృభృశ్వరోగిః || ఉత్తరేబ్రహ్మయూపస్వయావద్దక్షిణమానసమ్ |
ఏతద్గయాశిరోనామత్రిషులోకేషు విశ్రుతం || ఇతి || శూలపాణౌబృహస్పతిః || గంగా
యాంధర్మపృష్ఠేచసరసిబ్రహ్మణస్తథా | గయాశీర్వేక్షయవపేషిత్యాణాందత్తమక్ష
యం | ధర్మారణ్యంధర్మపృష్ఠంధేనుకారణ్యమేవచ | దృష్ట్వైతానిపితృశ్చా
ర్చన్వంశాన్వింశతిముద్ధరేత్ || త్రిస్థలీసేతౌవాయవీయే || శూలపత్రప్రమాణేనసిం
హందద్వాద్గయాశిరే | ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణికులమేకాత్తరంశతమ్ || సప్తగోత్రాణి
తు || పితామతాచభార్యాచభగినీదుహితాతథా | పితృమాతృష్యసాచైవసప్త
గోత్రాణివైవిదుఃఇతి | ఏషాంగోత్రాణామేకోత్తరశతంకులంపురుషాఇత్యర్థః - తేచో
క్తాస్తత్రైవ || తత్త్వానివింశతినృపాద్వాదశైకాదశాదశ | అష్టావితిచగోత్రాణాంకు
లమేకోత్తరంశతం || తత్త్వానిచతుర్వింశతిః - తేచద్వాదశపూర్వాద్వాదశపరాః -
ఏవమగ్రేషి - ప్రయోగపారిజాతేపాద్యే || సాలగ్రామమయీముద్రాసంస్థితాయత్ర
కుత్రచిత్ | వారాణస్యాయవాధిక్యంసమంతాద్యోజనత్రయమ్ || తథా || యత్కిం
చిత్తైత్వకంకుర్యాత్సపిండంవాతదంతికే | విష్ణులోకంసగచ్ఛేత్తులభతేశాశ్వతంప
దమ్ || తత్త్రైవవారాహే || క్లుచ్చదేశేశుచావాపిచక్రాంకోయత్రత్విష్టి | యో
జనానాంతథాత్రిణిమమక్షేత్రంవసుంధరే || చక్రాంకస్యతుసాన్నిధ్యంయత్కుర్మ
క్రియతేనరైః | స్నానందానంతపశ్చాద్ధంసర్వమక్షయతాంప్రజేత్ || అధనిపిద్ధదే
శాః - పృథ్వీచంద్రోదయేస్కాందే || త్రిశంకోర్వర్జయేద్దేశంసర్వంద్వాదశయోజ
నమ్ || ఉత్తరేణమహానద్యాదక్షిణేనతుకీకటా || దేశస్త్రైశంకప్రానామశ్రాద్ధ
కర్మశివర్జితః | వాయవీయే || ప్రసప్తాశ్రమధర్మాశ్చదేవావర్ణ్యాఃప్రయత్నతః ||
యమః || రూక్షంకృమిహతంక్లిన్నంసంకీర్ణానిష్టగంధిక్ | దేశంత్యన్విప్తశబ్దంచవ
ర్జయేచ్ఛాద్ధకర్మణి || తత్త్రైవశంఖః || గోగజాశ్వాదిజుష్టేషుకృత్రిమాయాంతథా
భువి | నకుర్యాచ్ఛాద్ధమేతేషుపారక్యాసుచభూమిషు || యమః || పరకీయప్రదే
శేషుపితృణానిర్వపేత్తుయః | తద్భూమిస్వామిపితృభిఃశ్రాద్ధకర్మవిహస్యతే | బ్రా
హ్మభారతయోరపి - పరకీయగృహేయస్తుస్వాన్నితృణతర్పయేద్యదితద్భూమిస్వా
మిన్స్తస్యహరంతిపితరోబలాత్ || అగ్రభాగంతతస్త్రేగ్రోదద్వాన్మూల్యంచజీవితమ్ ||
శ్రాద్ధాహాణామగ్రభాగంశాద్ధంతదనహాణాం శూద్రాణాంతుమూల్యమితికే
చిత్, ఊడశీపిండేబాంధవాబాంధవానామపిండిోక్తేః యేబాంధవాబాంధవా
ఇత్యాదితర్పణబాధాపత్రైశ్చ - నామగోత్రపూర్వం శ్రాద్ధనిషేధోనాన్యత్రేతికాడాః
విప్రానుతస్యశూద్రాపుత్ర శ్రాద్ధనిషేధోనాన్యత్ర అగ్రదానంచాన్నత్యాగాత్పూ
ర్వంకార్యమితిమైథిలాతన్న, అగ్రభాగస్యశ్రాద్ధపరత్వేమానాభావాత్ అన్నదానేచ
నిషేధాభావాత్ - త్యాగాత్పూర్వంకరణేనంగేనవ్యవధానాపత్రైః అంగత్వేచమా
నాభావాత్ ఇదంచస్వామ్యనుజ్ఞాభావేతదుక్తంతత్రైవబ్రాహ్మ || స్వసులిప్తేషుగేహే

ఘస్వేష్వన్నష్టాః తేషుచ | శ్రాద్ధమేషుదాతవ్యంనర్జ్యమేషునోచ్యతే || ౩ || రాతేషుక
లింగేషుకౌంకణేషుఖసేష్వపిసిన్ధోరు తరకూలేషుసర్పదాయాశ్చదక్షిణే || పూర్వేణక
రణోయాయానదేయం శ్రాద్ధముచ్యతే || ఇదంకామ్యవిషయం | అన్యథాతత్రత్యా
నాం సర్వశ్రాద్ధా కరణాపత్తైః సర్పదా దక్షిణాపవాదః స్కాందే - సహ్య
స్యహోద్భవోయత్ర యత్రగోదావరీనదీ | పృథివ్యామపి కృత్వాన్నయాం సప్రదే
శోఽతిపానసః || సర్యయాత్వాపవాదః ఆదిత్యపురాణే - అటవీపర్వతాః పుణ్యానదీతీరా
ణియానిచ | సర్వాణ్యన్యామికాన్యాసలుర్నహితేషుపరిగ్రహః || వనానిగిరయోనద్య
స్తీర్థాన్యాయతనానిచ | దేహతాశ్చగర్తాశ్చనస్వామ్యం తేషువిద్యతే || స్మృతీసాగే -
నైకవాసానచద్యపేనాంతరిక్షేకదాచన | క్రుత్స్మృత్యుదితంకర్మనకుర్యాదశుచిః క్వ
చిత్ || దివోదాసీయే - స్మేచ్ఛదేశేతథారాత్రౌ సంధ్యాయాం విప్రనర్జితే | సశ్రాద్ధ
మాచరేద్విద్వాన్నుచాకాశేకథంచన || - అథశ్రాద్ధకాలాః || తేచసంక్రాంతియు
గాదిమహాలయాదయః ప్రాయణ పూర్వపరిచ్ఛేదద్యయే ఉక్తాపవకేచిత్తూచ్యంతే | పృ
థ్వీచంద్రోదయేవృద్ధపరాశరః || శ్రాద్ధంవృద్ధావచంద్రేభచ్ఛాయాగ్రహణసంక్రమే
నప్రైదకేనవాన్నేచనసచ్ఛన్నతథాగృహే || నవైతవేషుచేహంతే పితరోహిమఘా
స్వపి | పితరఃస్మృతసాయంత్యన్నమప్తకాసుమఘానుచ || ఇతిశాతాతపపారః - నవోదకే
ననకూచవాప్యాదావితికేచిత్ - వర్షోపక్రమేఆర్ద్రాప్రవేశఇతిగాడాః - నవాన్నశా
ద్ధేవిశేషాఽన్యోతిషే || జ్యేష్ఠశేషాగతేనూర్జ్యమృగనేత్రానిశాత్మకే | నవానైర్జ్యో
జసశ్రాద్ధంజన్మచంద్రతిథాసచ || ఆశ్లేషాకృత్తికాజ్యేష్ఠామూలాజపదగేషుచ | గురు
భామదిసరికేతిథానాద్యాన్నవౌదనమ్ || తత్రైవ || వృశ్చికేశుక్లపక్షేతునవాన్నంశ
స్యతేబుధైః || అతఃకృష్ణపక్షేనేతిగాడాః - మైథిలాస్తు || అకృతాగ్రయణంచైవ ధాన్య
జాతంసరోత్తమ ఇతివారాహ్మణ్యైః ప్రతిధాన్యం శ్రాద్ధమాహుః - తన్న - జాతపద
స్యశ్రాద్ధయోగ్యసమూహః సర్వత్వాన్ - హేమాద్రాజాతుకర్ణ్యః || గ్రహలూపరా
గేచసుతేచజాతే విత్యేగయాగూమయనద్యయేచ | నిత్యంచశంభేచ తత్రైవనద్యే
దత్తంభవేన్నిష్క - సహస్రతుల్యమ్ || శంఖంప్రాహురమావాస్యాం క్షీణచంద్రాంద్య
జోత్తమాః | అల్పకాసుభవేత్పద్మంత్రదత్తంతథాక్షయమ్ || తత్రైవశంఖః || యదా
విష్టిర్వృత్తిపాతోభానువారస్తత్రైవచ | పద్మకంఠామతత్ప్రీక్తమయనాచ్ఛచతు
ర్గుణం || యాజ్ఞవల్క్యః || అమావాస్యాప్రకావృద్ధిఃకృష్ణపక్షోయనద్యయం | ద్రవ్యం
బ్రాహ్మణసంపత్తిర్విషువసూర్యసంక్రమః || న్యతీపాతోగజచ్ఛాయాగ్రహణంచం
ద్రసూర్యయోః | శ్రాద్ధంప్రతిపదితైచసశ్రాద్ధకాలాః ప్రకీర్తితాః || కృష్ణపక్షస్స
ర్వోపిశాకేనాప్యరపక్షంనాతిక్రమేత్ మాసిమాసివాశనమితిశ్రుతైః - ఊర్ధ్వంవాచ
తుర్థాయదహస్సంసగ్యయేబుధైచతుర్దశీంఇతికాత్యాయనోక్తైః - మాసిమాసికా
ర్యనుపరపక్షస్యాపరాహ్లాః శ్రేయానిత్యావస్తంబాత్కైచ్చ - వీషుయాసర్వంకృష్ణప
క్షేషునిత్యంతేనోపసంహారాన్యహాలయ పరత్వంపరాస్తం - అత్రప్రత్యహంపంచ
మ్యాదియదహస్సంపత్తిగ్వేతిత్రయఃపతూయదైకదినేశ్రాద్ధంతదా దాభ్యంపుధగేవ

యాజ్ఞవల్క్యేనామావాస్యాయాఃపుధిన్విధైశాత్ - ఏతేనకృష్ణపక్షాయదహస్సం
 పద్యతే - అమావాస్యాయాంతువిశేషేణలింగ మోక్తేర్గుణోపరపక్ష శ్రాద్ధస్యా
 మావాస్యేతి శూలపాణిమతమసాస్తం - అశక్తోదభ్యేనాపిమాసిశ్రాద్ధసిద్ధిః ఇతి
 నారాయణవృత్తిః - నిరగ్నికానాంకస్థింశ్చిద్దిసేఆహితాగ్నేస్తపిగ్నేసన || నదభ్యే
 నవినాశ్రాద్ధమాహితాగ్నేర్ద్విజన్మనః ఇతిమనూత్రే - సర్వకృష్ణపక్షాశక్తేమా
 త్స్యే || అనేనవిధినాశ్రాద్ధంతిరబ్దిస్యేహనిర్వపేత్ || కన్యాకుంభవృషస్థైర్కృష్ణ
 పక్షేచసర్వదా || కర్కోపి || ఆహితాగ్నేస్సంవత్సరేతిశ్రాద్ధనియమః ఇతిదేవలః ||
 అనేనవిధినాశ్రాద్ధంకుర్వాత్సంవత్సరంసకృత్ | ద్విశ్చతుర్వాయథాశ్రాద్ధమాసే
 మాసేదిసేదిసే || కృష్ణపక్షేష్యపిమహాలయస్యశ్రేష్ఠత్వంతస్సక్తప్రాక్ - వ్యతీ
 పాతేవిశేషమాహాహేమాద్రాశంఖః || ఫలంలతుంసముత్పత్తైర్భిమణేకోటిరుచ్య
 తే | పతనేతకోట్యస్తుపాతేవైదత్తమక్షయం || జ్యోతిశ్శాస్త్రే || ద్వావింశతిస్త
 ఛాత్సత్తైర్భిమణేవైకవింశతిః | పతనేదశనాడ్యస్తుపతితేసప్తనాడికాః || అంత్యేచ
 ద్వావ్యతీపాతప్రాగుక్తౌ హేమాద్రామార్గండేయః || యదాచశ్రోత్రియోభ్యే
 తిగృహంవేదవిదగ్నిచిత్ | తెనైకేనాపికర్తవ్యంశ్రాద్ధంచవిషవచ్చుభే || ఇదంచా
 పిండంకార్యమితిహేమాద్రః ఏతజ్జీవత్పితృకోపికుర్యాత్ || ఉద్వాహేపుత్రజననేపి
 త్యైష్ట్యాంసామికుమభే | తీర్థైర్బాహ్యణఆయాతేపడేతేజీవతఃపితుఃఇతిమైత్రాయణీ
 యపరిశిష్టోక్తేః - తిథివిశేషేఫలవిశేషోయాజ్ఞవల్క్యేనోక్తః || కన్యాంకన్యావేదిన
 శ్చపశూవైస్సత్సతానపి | ద్యూతంకృషీంచవాణిజ్యంద్విశేషైకశేఫాంస్తథా ||
 బ్రహ్మవర్చస్వినఃపుత్రాన్ స్వర్ణరాజ్యేసకుప్యకే | జ్ఞాతిశ్రేష్ఠ్యంసర్వకామానా
 ప్నాతిశ్రాద్ధదస్సదా || ప్రతిపత్సృభృతిపేక్షాంవర్జయిత్వాచతుర్దశీం || ఏతాఃకృష్ణ
 పక్షస్థాపవ - మహాలయేతుఫలభూమేతిపృథ్వీచంద్రోదయః - పార్ణమాస్యాంహే
 మాద్రాపితామహః || అమావాస్యవ్యతీపాత పార్ణమాస్యప్రకాసుచ | విద్వా
 ఞ్చార్ధమకుర్వాణోనరకంప్రతిపద్యతే || ఏతన్నాఘ్యాదిపరం || నీహిపాకేచకర్త
 వ్యంయవపాకేచపార్థివపార్ణమాసేతథామాఘీశ్రావణీచనృపౌత్తమ || ప్రోషపద్యా
 మతీతాయాంతథాకృష్ణత్రయోదశీ | ఏతాంస్తుశ్రాద్ధకాలానైస్సంత్యానాహప్రజాప
 తిఃఇతివిష్ణుధర్మోక్తేఃవిష్ణుః - మాఘీప్రోషపద్యార్ధ్వంకృష్ణా త్రయోదశీతిలత్రమా
 ఘిపార్ణమాసేతికల్పతరుః | శ్రావణ్యార్ధ్వమపిమఘాయోగసంభవాత్త్రియోదశీవి
 శేషణమితిగౌడాః - సక్షత్రేవ్యపియాజ్ఞవల్క్యః || స్వర్గంహ్యవత్త్యమోజశ్చశౌ
 ర్యంక్షేత్రంబలంతథా | పుత్రాశ్రేష్ఠ్యంచసౌభాగ్యంసమృద్ధింముఖ్యతాంశుభం ||
 ప్రవృత్తచక్రతాంవాపివాణిజ్యప్రభృతీనపి | అరోగిత్వంయశోవీతశోకతాంపరమార
 గతిం || ధనంవేదాభిషక్సిద్ధింకుప్యంగామప్యజావికం | అశ్వానాయశ్చవిధిపవ్య
 శ్చార్ధంసంప్రయచ్చతి || కృత్తికాదిభరణ్యంతంసకామాన్సాప్నూయాదిమాన్ ||
 ఫలాంతరాణ్యపిమహాభారత కౌమాదేజ్ఞేయాని - మాధవీయేమరీచిః | కృత్తి
 కాదిషుఋత్యేషుశ్రాద్ధయత్ఫలమూరితం | విష్కంభాదిషుయోగేషుతదేవఫలమి-

మృతే || బృహస్పతిః || ఆరోగ్యంచైవసాధ్యం శత్రుశాంతం చపరాజతం । సర్వా
 నామూన్వియాం విద్యాంధనమాయుర్యథాక్రమం || సూర్యాదిదినసేష్యేత
 చ్చాద్ధిధృత్యుభయైశ్చలం । బవాదికరణైస్వేతచ్ఛాద్ధిధృత్యుభయైశ్చలం || అన్యనిచష
 ణ్ణవత్త్రాద్ధాదీనిప్రాగుక్తాని । మార్కండేయపురాణే || శ్రాద్ధార్హద్రవ్యసంశ్లేత
 ఛాదుస్వస్మదర్శనే । జన్మక్షైగ్రహపీడానుశ్రాద్ధంకుర్వీతచేచ్ఛయా || — ఆశ్రా
 ధ్ధాధికారః - చంద్రికాయానుమంతః || మాతుఃపితూః ప్రకుర్వీతసంస్థితస్యారస
 స్సృతః । పైతృమేధికిసంస్కారంనుత్ర పూర్వకిమాదృతః || తత్రైవహేమాద్రా
 ణింఖః || పితూఃపుత్రైశ్చిర్యైర్వాపింశదానోదకక్రియా । పుత్రాభావేతుపత్నీస్యాత్త
 దభావేతుసోదరః || ఆత్రయద్యుతపుత్రసం ష్టైత్రజాదిద్వాదశవిధపుత్రసరం - తేచ
 ద్వాదశపుత్రాయాజ్ఞనత్కృన్యోక్తాః || ఔరసోధర్మసత్వీజస్తత్సమఃపుత్రికాసుతః ।
 ష్టైత్రజఃష్టైత్రజాతస్తుసగ్రోతేణితేణివా || గృహేప్రచ్ఛన్నఉత్పన్నోగూఢజస్తు
 సుతఃస్మృతః । కాశీనఃకన్యకాజాతోమాతామహసుతఃస్మృతః || అక్షతాయాంక్ష
 తాయాంవాజాతఃపౌనర్యవస్థధా । దద్యాన్మాతాపితావాయంసపుత్రోదత్తకోభ
 వేత్ || క్రితశ్చతాభ్యాంవిక్రితఃకృత్రిమస్సాన్యత్స్వయంకృతః । దత్తాన్మాతృస్వ
 యందత్తాగ్రేభవిస్సస్పృహాఢజః || ఉత్పన్నోగృహ్యతేయస్తుసోపవిద్ధోభవేత్స
 తః । పిండదోంశహరశ్చైచసాంపూర్వాభావేపరఃపరః || ఇతితథావిదత్తౌరసేతరేహం
 తుపుత్రత్వేసంకీగ్రహ ఇతిహేమాద్రావాదిత్యపురాణే కలావితరేహంపుత్రత్వనిషే
 ధాచారసదత్తకింబమేవయద్యపిపిండదోంశహరశ్చైచసాం పూర్వాభావేపరఃపరఃఇ
 మతియాజ్ఞపల్క్యైశ్చైకారసాభావేదత్తకప్రాప్తిః-తథాప్యౌరసాభావేపాత్రఃతదభా
 వేప్రపాత్రఃతదభావేదత్తకాదయ ఇతిజ్ఞేయం- పుత్రేణలోకాన్జయతిపాత్రేణానంత్య
 మగ్నుతేఅధపుత్రస్యపాత్రేణబ్రహ్మస్యాహ్నితివిష్టపం ఇతిజ్ఞేయమానానధృతవసి
 స్తహరితశంఖలిఖతోక్తైః- లోకానంత్యందివప్రాపింపుత్రపాత్రప్రపాత్రకైఃఇతియా
 జ్ఞవల్క్యైశ్చైవపుత్రఃపాత్రశ్చతత్పుత్రః పుత్రికాపుత్రసవచః పత్నీభాతాచతత్
 జ్జశ్చసితామాతాన్నమాతధా || భగినీభాగినీయశ్చసపిండసాదకస్తధా । అసన్ని
 ధాసేహోర్వేమాముత్తరేపిండదాఃస్మృతాః|| ఇతిస్మృతినంగ్రహేప్రపాత్రానంతరం
 పుత్రికాపుత్రోక్తస్తత్సమత్వాచ్చదత్తకస్య || యద్యపిబృహస్పతినా - పాత్రశ్చ
 పుత్రికాపుత్రస్వగ్రప్రాప్తికరాపుభౌ । రిక్తేచపిండదాసేచసమానౌ పరికీర్తితావిత
 పాత్రసామ్యముక్తం - యాజ్ఞవల్క్యేనచ || ఔరసోధర్మసత్వీజస్తత్సమఃపుత్రికాసు
 తఃఇతి ఔరససామ్యంతథాపి లోకేరాజసమోమంత్రిత్యాదౌ కించిన్న్యనేనమ
 శబ్దప్రయోగాత్ గౌణముఖ్యయోః సామ్యాయోగాచ్చస్తుత్యర్థంతత్ నతుసమవి
 కల్పఇతిభిమితవ్యం || పుత్రఃపాత్రఃప్రపాత్రోవాభాతావాభాతృసంతతిః । సపి
 ండసంతతిర్వాపి క్రియాహాన్యపజాయతే || తేమామభావేసర్వేహంసమానోదక
 సంతతిః । మాతృపక్షసపిండసంబంధోయోజలేనవా || కులద్వయేచోచ్చిన్నే
 స్త్రీభిఃకార్యాక్రియాన్యపాత్రసంఘాతగతైర్వాపితక్రిథాత్కారయన్నృపః ఇతివిష్ణు

పురాణాచ్చేతి ప్రపాత్రానంతరందత్తకాదయ ఇతిపృథ్వీచంద్రమదనరత్నకాలాది
 ర్భాదయః - మదనపారిజాతేశ్వరం, బోపదేవరుద్రధరాదయస్తు || పుత్రేశువిద్వి
 మానేషునాన్యైవై శారయత్స్వధామితి సుమంతూక్తౌ || పితామహఃపితృపశ్చ
 త్పంచత్వంయదిగచ్ఛతి | పాత్రైశ్చైకాదశాహాదికర్తవ్యంశ్రాద్ధపాడశం || వైతత్వే
 త్రైణకర్తవ్యంపుత్రవాంశ్చైత్పితామహాఇతి ఛందోగపరిశిష్టేచపుత్రశబ్దస్యద్వాంశ
 విధనుతపరత్వాత్పూర్వాభావేపరఃపరః ఇత్యస్యానన్యపరత్వాచ్చ దత్తకాద్యభావే
 పాత్రాదీనామప్యధికారఇత్యాహుః - తద్గౌణముఖ్యయోగ్నామ్యామోగాద్దత్త
 కేసతిపాత్రన్యాంశ హరత్వస్యాప్యభావాపత్తేః పుత్రపదస్యానసమాత్ర పరత్వా
 చ్చింత్యం - అతపవనిపె.ధాదుపసీతపాత్రసత్వేప్యనుపసీతపుత్రస్యై వాధికారః -
 ఛౌరసశ్చనుపసీతోపికుర్యాదిత్యాహ పృథ్వీచంద్రాదయసుమంతూః||శ్రాద్ధంకుర్యా
 దవశ్యంతుప్రమితపితృకోద్విజః| వ్రతస్థానావ్రతస్థానావశకపవభవేద్యది||నృద్ధమనుః||
 కుర్యాదవనుపసీతోపిశ్రాద్ధమేకోహయస్తుతః | పితృయజ్ఞాహుతింపాణౌజహుయా
 ద్భాహ్మణస్యసః|| ఏకోముఖ్యఃఛౌరసఇత్యర్థః-మనుః|| నహస్మిక్యజ్యతేకర్మకించి
 దామాంజిబంధనాత్ | నాభివ్యాహరయెద్భ్రహ్మస్వధానినయనాదృతే||బ్రహ్మవేదః,
 సుమంతూరపి|| నాభివ్యాహరయేద్భ్రహ్మయావస్కౌంజీనిబధ్యతే| మంత్రాననుపసీతో
 పిపరేదేవైకఙ్కారసః| అయంమంత్రపారః||త్రివర్షకృతచూడస్త్వయ||అనుజేతోపికుర్వీత
 మంత్రవత్ప్రైత్యమేధికం| యద్యసాకృతచూడస్సాద్యదిస్యాచ్చత్రివత్సరఇతిసుమం
 తూక్తేః-యత్తువ్యాఘ్నిః||కృతచూడస్తుకుర్వీత ఉదకంపిండమేవచ| స్వధాకారం ప్ర
 యుంజీత వేదోచ్ఛారంసకారయేదితి||యచ్చస్మృతిసంగ్రహే||కృతచూడోనుజేతశ్చ
 పిత్రోశ్రాద్ధంసమాచరేత్ | ఉదాహరేత్స్వధాకారంసతువేదాక్షరాణ్యసావితి -
 తత్ప్రధమవర్షచూడావివయమితి మాధవమదనరత్నపృథ్వీచంద్రాః, త్రివర్షార్థ్యం
 మంత్రవత్త్వస్యవికల్పఇతి చంద్రికాబోపదేవశ్చ|దత్తకాది పరోనిషేధఇతివయః -
 మదనరత్నైస్కాండే||యజ్ఞేషుమంత్రవత్కర్మపత్నీకుర్యాద్యభానృప| తథార్థవైహి
 కంకర్మకుర్యాత్సాధర్మసంస్కృతా || అశక్తోతుకాత్యాయనః || అసంస్కృతేతుప
 త్నాన్యచహ్యగ్నిదానంసమంత్రకం|కర్తవ్యమితరత్నర్వంకారయేదన్యమేవహి పుత్ర
 శ్చనజ్జన్మతోధికారికింతువర్షోత్తర మిత్యాహకాలాదర్యః||చౌలాదాద్యాబ్దికాదర్వా
 జ్ఞుకుర్యాత్ప్రైత్యమేధికం || మదనరత్నైసుమంతూరపి పుత్రశోచ్చత్పత్తిమాత్రైణసం
 స్కూర్యాదృణమోచనాత్ || పితరం*నాబ్దికాచ్ఛాలాత్ప్రైత్యమేధేనకర్మణః || ఏత
 ఛౌరసస్త్వయ|దత్తకాదీనాంతుపసీతానామేవాధికారఇతి కాలాదర్యః- పృథ్వీచం
 ద్రాదయేపిస్కాండే || పిత్రోరనుపసీతోపివిదధ్యాదారసస్తుతః | కార్థ్వదేహికమ
 న్యేతుసంస్కృతాశ్రాద్ధకారిణిఇతి || అన్యత్రాపిదర్శమహాలయాదావనుపసీతస్యా
 ధికారోఽస్మాభిఃపూర్వముక్తః-ప్రపాత్రాభావేదత్తకాదయపకాదశపుత్రాః-తదభా
 వేభర్తుఃపత్నీతస్యాశ్చసః||అపుత్రాశయనంభర్తుః పాలయంతీప్రతేస్థితా | పత్నీన్యవ

దిద్యాభ్యుదయం కృత్వా మంశం లభేతచేతి వృద్ధమనూక్తైః ॥ భార్యాపిండం పత్నిర్ద
 ద్యాభ్యుదయైః భార్యాతతైః ॥ శ్వశ్రావ్యైః శ్వశ్రుషావై వతదభావే సపిండకా ఇతి ॥
 పుత్రాభావేతుపత్నిస్యాత్పత్న్యభావేతుసోదరఇతిచ హేమాద్రాశంఖోక్తేః- పృథ్వీ
 చంద్రోదయస్తు"కాసేనగూఢసహజపురూబృతసయాశ్చయైః సత్త్వభావేధికుర్యుస్తే
 అప్రసక్తాః స్మృతాహితే ఇతి స్మృతిసంగ్రహాత్ పత్న్యభావేకాసేనాదయ ఇత్యానాప
 త్యురపిసపత్నిపుత్రేనపినాధికారః- పితృపత్న్యస్సర్వామాతర ఇతిసుమంతూక్తైః॥
 విదధ్యాదంసఃపుత్రోజనన్యా ఆపుర్ణ్యదేహికం । తదభావేసపత్నిజఃశ్చ త్రజాద్యా
 స్తథాస్మృతాః ॥ తేమామభావేతుపత్నిస్తదభావేసపిండకాః॥ ఇతిమదసరిత్యైకాత్యా
 యనోక్తేశ్చ ॥ బహ్వీనామేకపత్నినామేకపిండవిధిః స్మృతః । ఏకాచేత్పుత్రీణీతా
 సాంసర్వాసాంపిండదస్తుసః"ఇతిబృహస్పతివచనాచ్చఅపరాశ్కే-వ్యవం - తేనయ
 చ్చుద్ధివేకేక్షుక్తం సత్యపిసపత్నిపుత్రేపత్న్యైవాధికారఇతితన్నిరస్తం - యచ్చ
 తత్రైవకాత్యాయనః ॥ సభార్యానాఃపత్నిర్దద్యాదపుత్రాయా అపిక్వచిత్ - య
 చ్చవిష్ణుపురాణం॥ కులద్వయేపిచోత్పన్నేస్త్రీభిః కార్యాక్రియాన్యపఇతి ॥ యచ్చ
 మార్కండేయపురాణం ॥ సర్వాభావేస్త్రీయఃకుర్యుస్సభర్తృణామమంత్రకమ్ ।
 ఇతి - తదాసురాదివినాహేమాభావిషయం ॥ ధన్వేన్ద్రవాహైరూఢాయాసాప
 త్నిపక్షిక్షితా । క్రయక్రితాతుయానాదీనసాపత్న్యభిధీయతే॥ నసాదైవేనసాపిశ్యై
 దాసీంతాంమునయోవిదుః ఇతిమాధవీయేశాతాతపాక్తైః - యత్ప్రకృద్ధిరత్నాకరః
 శూలపాణిశ్చ ॥ అపుత్రస్యచయాపుత్రసాపిండప్రదాభవేత్ । తస్యపిండాస్త్యైకం
 వాఏకాహేనైవనిక్షిప్తేదితిజాబాలోక్తైః॥భర్తృధనహారాపత్నితాంవినాదుహితాస్మృ
 తాఅంగాదంగాత్సంభవతిపుత్రపద్మహితాస్మృతామితిబృహస్పతినా దుహితుర్ధనహరి
 త్వోక్తేశ్చ - పుత్రాభావేకన్యా తదభావేసపత్నిపుత్రః ఇత్యాహతుఃతత్పూర్వవిరో
 ధాత్ ॥ ఘాతుర్దుహితరశ్యేషమృణాంత్రాభ్యుయత్యైవయఇతి దుహితుమాతృధ
 నగ్రాహిత్యైవ పుత్రస్యతచ్ఛాన్ధానధికారాపత్నీశ్చైవ్యు- ధవచసంతుభాత్పు
 త్రాద్యభావవిషయం- పత్న్యభావేఅవిభక్తిస్య హేదరఃపూర్వోక్తిశంభవచనాత్ । వి
 భక్తిస్యతుదుహితాధనహరిత్వాత్ పూర్వోక్తిజాబాలవచనాచ్చ- తత్రాపూర్వా
 సూత్రసమవాయేణ్దేవదుహితాపుత్రపత్న్యన్యాతా పిత్రోస్తుసంస్కృతా ।
 ఆశౌచముదకంపిండమేకోద్దిష్టం సదాతయోరితిభరద్వాజోక్తైః - తదభావేదాహి
 త్రాధనహరిత్వాత్ మాతాపిత్రోరుపాధ్యాయాచార్యయోరౌధ్వో దేహికం ॥
 కుర్వన్మాతామహస్యాపి వ్రతీనభిశ్యతేవ్రతాదితి చంద్రికాయాంవృద్ధమనూక్తైః ॥
 యథావ్రతస్థాపినుతఃపితృకుర్యాత్క్రియాంస్యప । ఉదకాద్యాంమహాభాహే
 దాహిత్రోపితథార్హాతిత్యపరాశ్కేభవిష్యోక్తేశ్చ - ఏతద్ధనహరిణ ఆనశ్యకంనాన్య
 స్యేత్యాహ - తత్రైవస్కందః ॥ శ్రాద్ధంమాతామహానాంతు అవశ్యంధనహరిణా
 దాహిత్రేణాధకనిష్కృత్యైకర్తవ్యం పూర్వము త్రరమితితేన దాహిత్రోఽత్రపు

† భార్యాపిండంపత్నికాద్యాత్ ఇతివచసంత్విత్వ్యధికః ॥

త్రీకృతఇతి దేవీయాజ్ఞాకోక్తిఃపరాస్తా - అత్రపత్నీ దాహిత్రసమవామేశహర
 త్వాత్పత్నీవకుర్యాత్ దాహిత్రభాగ్యపుత్రసత్వేవిభక్తస్యదాహిత్రః అవిభాగే
 భాగ్యపుత్రఃభాగ్యపుత్రత్వపుత్రసత్వేకనిష్ఠశ్చే ద్భాగ్యైవజ్యేష్ఠశ్చేత్తత్పుత్రః - కు
 ర్యాదితిదాహిత్రాత్సగ్రంథాః హరలతాదాతు || భాగ్యపుత్రాత్సయంచక్రత
 ద్భాగ్యచేన్నవిద్యతే | తస్యభాగ్యపుత్రశ్చక్రేయస్యనాస్తిసహా దరఇతిబ్రా
 హ్మణ్యే || పత్నీకుర్యాత్సతాభావేపత్నీభావేసహాదరః ఇతికొమాన్చ్య
 జ్యేష్ఠభాగ్యైవకుర్యాన్నతత్పుత్రః - యత్సనానుజన్యతథాగ్రజః ఇతితత్కనిష్ఠభాగ్య
 త్ససత్వవిషయం - యచ్ఛమనుః || సర్వేషామేకజాతానామేకశ్చేత్పుత్రవాన్భ
 వేత్ | సర్వాంస్తాంస్తేనపుత్రేణ పుత్రిణామనురబ్రవీదితితత్సహాదరాభావవి
 షయమిచ్ఛ్యక్తం ఏతేనపుత్రత్వాదిదేశోఽయం | అతస్తస్మిన్నతి ఏకాదశపుత్రాఃప్రతి
 నిధయోనకార్యాఃసపవ పిండదోశహరశ్చేతివాచస్మతి మనుటికాకల్పతరు రత్నా
 కరాదయః పరాస్తాః-ద్వాదశవిధపుత్రాభావేపత్నీ దుహితరఇతియాజ్ఞావల్క్యైక్తే
 శ్చ - తస్మాద్ధత్తపుత్రప్రశంసేయమితి విజ్ఞానేశ్వరః - అవిభక్తవిషయంవామదన
 రత్నేస్మృతిసంగ్రహే || పుత్రఃకుర్యాత్పితృశ్శబ్దంపత్నీ చతదసన్నిధౌ | ధనహార్య
 ధదాహిత్రస్తతోభ్రాతాచతత్పుత్రః || భ్రాత్రోస్సహాదరోభాగ్యపుత్రాకుర్యాద్దాహాదిత
 త్పుత్రః | తతస్తస్వసాదరోభాగ్యపుత్రదాహవేచతత్పుత్రః || ఇతి-భాగ్యపుత్రాభావేకమే
 ణపితృమాతృన్నుమాస్యసృతత్పుత్రాదయః ధనహారిత్వాత్ | భగినీతత్పుత్రయోర్వి
 శేషమాహ మదనరత్నే కాత్యాయనః || అనుజాఅగ్రజావాప్తిభాతుఃకుర్వీతసంస్కృ
 యామ్ | తతస్త్వసాదరాతద్వత్కమేణతనయస్తయోః || అపరార్కేకాష్టాజ
 నిః || పుత్రశ్శిష్యోధవాపత్నీ పితాభాగ్యపుత్రాన్నుమాగురుః | స్త్రీహరిధనహరిచకుర్యా
 త్పిండోదకక్రియాం || మార్కండేయపురాణే || పుత్రోభాగ్యపుత్రఃపత్నీ
 మాతాతథాపితా | పితాభావేత్తుశిష్యశ్చకుర్వీరన్నార్థదేహికమ్ || తేనధనహాతి
 ఏతద్భిన్నఇతి కాలాదర్యః - అత్రపారక్రమోనవివక్షితః - పూర్వవాక్యేవ్యధ-తతః
 శబ్దాదిభిఃశ్రౌతక్రమోక్తేః - అధజహ్వయా అధవక్షసఇతివత్ - పృథ్వీచంద్రోద
 యేవ్యధమనుః || న్నుమాస్యస్త్రీయతత్పుత్రజ్ఞాతిసంబంధిభాంధవాః | పుత్రాభావేత్తు
 కుర్వీరన్నపిండంతంయథావిధి || మార్కండేయపురాణే || పుత్రాద్యుత్సన్నబంధో
 శ్చసఖాపిశ్వశురస్యచ | జామాతాన్నేహవత్కుర్యాదభిలంపైతృమేధికం || చం
 ద్రికాయాంవ్యధశాతాతపః || మాతులోభాగినేయస్యస్వస్త్రీయోమాతులస్యచ |
 శ్వశురస్యగురోఽత్యైవ సఖ్యమాతామహస్యచ || ఏతేషాంచైవభార్యాణాంస్వను
 మాతుఃపితృ స్థధా | శ్రాద్ధమేషాంతుకతఃవ్యమితివేదవిదోవిదుః || శుద్ధివివేకేపృథ్వీ
 చంద్రోదయేచబ్రహ్మే | దత్తానాంవాప్యదత్తానాంకన్యానాంకురుతేపితా | చతుర్థే
 హనితాస్తేషాంకుర్వీరనుసమాహితాః || దత్తావాగ్దత్తాః || మాతామహానాందాహి
 త్రాః కుర్వంత్యహనిచాపరే | తేపి తేషాంప్రకుర్వంతిద్వితీయేహనిసర్వదా || జామా
 తుశ్చశురాశ్చక్రస్తేషాం తేపిచసంయతాః | మిత్రాణాంతదపత్యానాంక్రియా

ణాంగురో స్తథా || భాగినేయసుతానాంచ సర్వేషాం త్వపరేహని రాక్షోఽసతినసిం
 డేతునిరపత్యేపురోహితః || మంత్రీవాదదశౌచంతుపురాచీర్వాకరోతినః || అత్ర
 ద్వితీయాహదౌ శ్రాద్ధవిధానమస్థిసంచయ పరంకాలాదర్శే || దాహాదిమంత్రవత్ప్రి
 త్రోర్విదధ్యాదౌచసస్సుతః | తదభానేతుపాత్రశ్చప్రపాత్రః పుత్రికాసుతః||దాహి
 త్రోధనహరిచభాితాతత్పుత్రపవచ||పితామౌతాన్నుషాచైచస్వసాతత్పుత్రపవచ |
 సపిండస్సోదకోమాతుస్సపిండశ్చసంహూదకః | స్త్రీచశిష్యర్థిగాచార్యాజామా
 తాచసఖాపిచ || ఉత్పన్నబద్ధైర్ధిక్తేనకారయేదవసీః||గౌతమః || పుత్రతాభావేసపిం
 డామాతృసపిండాశ్చిష్యాశ్చదమ్యస్థదభావే ఋత్వగాచార్యా - యత్తుచంత్రికా
 యాంవృద్ధశాతాతపః || ప్రత్యాశ్రాద్ధంప్రకర్తవ్యంసర్వేషాం వర్ణలింగినామితత్స
 వర్ణవిషయం | బ్రాహ్మణస్తవ్యవర్ణానాంనకుర్యాత్కర్మకించన | కామాగ్లోభాద్భ
 యాన్మోహాత్కృత్వాతజ్జాతితాంప్రజేదితి బ్రాహ్మణైః నబ్రాహ్మణేనకర్తవ్యం
 శూద్రస్యాప్యర్థ్యదైహికం | శూద్రేణవా బ్రాహ్మణస్య వినాపాశితవాత్కచిదితి
 పారశ కైశ్చ - పారస్కరోపహాశశూద్రాపుత్రః-అతేదంతత్వం - సర్వత్రపుత్రా
 దేఃపూర్వస్యాభావేపత్నీదేరధికారఉక్తః - తత్రాభావోనన్నిధిర్నాశశోచ్యతే
 అతపవపూర్వత్ర అసన్నిధానేపూర్వేషామిత్యుక్తిం - తత్రాసన్నిధాపత్నీదే
 స్సర్వాధికారేప్రాప్తే || ప్రాప్తితావసితేపుత్రఃకాలాదపిచిరాదపి | ఏకాదశాద్యాః
 క్రమశోజ్యేష్ఠస్యవిధివత్క్రియాః || జ్యేష్ఠేనైవతుయత్కృతమిత్యాద్యైర్దైశాంతరేప
 వాదాత్పుత్రనాశఏవపత్నీదేసపిండనాదావధికారః- అసన్నిధాతుతత్పూర్వమే
 వనోర్ధ్వం-అతోఽనకారణాభాిత్రాదినాకృతమప్యకృతమేవేతి పునరావర్తనీయం -
 మాసికాపకర్ణోప్యావర్తనీయః-ఏకాదశాహమాసికానినావర్తంతే || తజ్జ్యాయసాపిక
 ర్తవ్యంసపిండికరణంపునరితివదావృత్తివిధానాభావాదితికెచిత్-తన్న,అస్యనిర్మూల
 త్వాత్ - అతస్తదపికనిష్ఠకృతమావర్తితేవృద్ధిశ్చౌత పిండపితృయజ్ఞార్థంతుకృతం
 నావర్తతే || నాసపిండాగ్నిమాన్పుత్రః పితృయజ్ఞంసమాచరేత్ | నవార్ణణంనా
 భ్యుదయంకుర్వన్నలభతే ఫలమితివృద్ధ్యత్తరనిషేధనాదితి || భాితావాభాితృపు
 త్రోవేత్త్యాదిహరితాదినదోభ్యః కనిష్ఠాదేరప్యధికారాత్ - యథాత్రజ్యేష్ఠకర్తృ
 త్వభాధస్తథా పుత్రకర్తృత్వస్యాపిభాధః - సపిండనేతు బహువక్తవ్యంతన్నిర్ణ
 యేవమ్యయః - అధికారవిశేషేణక్రియావ్యవస్థావిష్ణుపురాణే || పూర్వాః క్రి
 యామధ్యమాశ్చతథాచైవౌత్తరాఃక్రియాః | త్రిప్రకారాః క్రియాహ్యేతాస్తా
 సాంభేదాశ్శృణుష్వమే || ఆదాహాద్వాదశాహచ్ఛమధ్యేయాన్సుః క్రియాస్పృశ |
 తాఃపూర్వామధ్య మామాసిమాన్యేకోద్దిప్తసంజ్ఞతాః || ప్రేతేపితృత్వమాపన్నేస
 పిండికరణాదను || క్రియంతేయాఃక్రియాఃపుత్రైఃప్రాచ్యంతేతాన్మహాత్తరాః||పితృ
 మాతృసపిండైశ్చసమానసలితైస్తథా||తత్సంఘాతగతైశ్చైవరాజ్ఞావాధసహరిణా
 పూర్వామధ్యాశ్చకర్తవ్యాఃపుత్రాద్యైరేవదోత్తరాః||ద్రాహిత్యైస్సరశేష్ఠకారా
 గ్నాస్తతినయైస్తథా | మృతాఃకానితుకర్తవ్యాః స్త్రీణామపుత్రతరాఃక్రియాః||దౌ

హిత్రతత్పుత్రయోర్ధనహరిహోరిదం ఏవమన్యస్యధనహస్తః యశ్చార్ధహరస్సపిండ
దాయిత్యాపస్తంబోక్తేః || ప్రేతస్యప్రేతకార్యాణి అకృత్యాధనహరకః | వర్ణా
నాయద్యధేప్రోక్తం తద్వ్యతంప్రయతశ్చరేదితి పృథ్వీచంద్రోదయేవ్యాఘ్రపా
దోక్తేః - మదశరత్నే స్కాండేసి || మలమేతన్మనుష్యాణాం ద్రవిణంయత్ప్రీతిర్తిమి
త్యుత్వా | ఋషిభిస్తస్యనిర్దిష్టానిష్కృతిః పాననీపరా | ఆదేహపతనాత్తస్యకు
ర్యాత్పిండోదకక్రియామిత్యుక్తం - క్రియానిబంధేకార్యాయనః || సచమాతాసచ
పితాకుర్యాత్పుత్రస్యప్రైతృకమ్ | నాగ్రజశ్చతథాభాితాభాిత్యాణాంతుకనీయసా
మ్ || పృథ్వీచంద్రోదయేషాధాయనః || పిత్రాశ్రాద్ధంవకర్తవ్యంపుత్రాణాంతుకధంచన |
భాత్రాచైవనకర్తవ్యంభాిత్యాణాంచకనీయసామ్ || యదిన్న హేనకుర్యాతాంసపిండి
కరణంవినా | గయాయాంతువిశేషేణజ్యయానవిసమాచరేత్ || అన్యాభావేపిత్రాదిర
పికుర్యాత్ || ఉత్పన్న గాంధవంప్రేతంపితాభాితాధవాగ్రజః | జననీచాపిసంస్కూర్యా
న్మహదేనోన్యథాభవేత్ ఇతిసుమంతూక్తేః - బ్రహ్మచారిణాంతుశుద్ధివేషేపృథ్వీచం
ద్రోదయేచబ్రాహ్మే || అసమాప్తవ్రతస్యాపికర్తవ్యంబ్రహ్మచారిణః | శ్రాద్ధంతు
మాతాపితృభిర్నతుతేషాంకరోతిసః || శ్రాద్ధంమాసికాబ్దికాదిసర్వంకార్యమిత్యర్థః -
సత్వితినిషేధోన్యసత్వే, యత్తుచందోగపరిశిష్టే || సత్యజేతుసత్రకేకర్మబ్రహ్మచా
రీస్వయంకర్షచిత్ | సదీక్షణాత్పరంయజ్ఞేనకృచ్ఛాదితపశ్చరత్ || పితర్యపిమృతే
నైషాందోషోభవతికర్షిచిత్ | ఆశౌచంకర్మణోంతేస్యాత్వ్యిహంవా బ్రహ్మచారి
ణాం || యచ్ఛూయాజ్ఞవల్క్యః || సబ్రహ్మచారిణఃకురుర్గురుదకంపతితాస్తథా || ఇతి-త
దప్యన్యసత్వే అన్యాభావేతు బ్రహ్మచారిణాపికార్యం పూర్వోక్తవృద్ధనుమవచ
నాత్ || ఆచార్యపితృసాధ్యాయాన్నిర్వృత్యాపిప్రతీనతీసంకటాన్నంచనాశ్చీయా
న్నచతైస్సహసంవసేత్ ఇతితేనైవోక్తే - బ్రహ్మచారిణః శవకర్మణోవ్రతాన్నివృత్తి
రన్యత్రమాతా పిత్రోరితినిషోక్తేః - అత్రాశౌచమేకాహంవత్సృమః - ప్రాగుప
సయనాన్మృతస్యతుపంచవర్షోత్తరంసపిండికరణవర్జ్యం షోడశశ్రాద్ధాది సర్వంకా
ర్యమిత్యుక్తం దేవజానీయే || అసంస్కృతానాంభూషణాపిండందద్యాత్సంస్కృతా
నాంకుశేషివ్యతిప్రచేతోవచనాచ్ఛ - ఏతచ్ఛాక్రేవత్సృమః - అవిభక్తానాంవిశేష
మాహాపృథ్వీచంద్రోదయేమరీచిః || బహవన్స్సర్వదాపుత్రాః పితృకేకత్రవాసి
సః | సర్వేషాంతుమతంకృత్వా జ్యేష్ఠేనైవతుయత్కృతమ్ || ద్రవ్యేణచావిభక్తైన
సర్వైరేవకృతంభవేత్ || జ్యేష్ఠస్యకర్తృత్వేషిసర్వేఫలభాగినఇత్యర్థః - తేనయే
బ్రహ్మచర్యపరాన్ననర్జనాదయః ఫలసంస్కారాస్తేసర్వేషాంభవంతితిసిద్ధం - సం
సృష్టినామప్యేవంతుల్యత్వాత్ - విభక్తానాంవిశేషమాహూశనాః || నవ
శ్రాద్ధంసపిండత్వం శ్రాద్ధాన్యపిచషోడశ | ఏకేనైవతుకార్యాని సవిభక్తధ
నైష్వపి || లఘుహారీతః || సపిండికరణాంతాని యానిశ్రాద్ధానిషోడశ | పృథక్తై
షమతాఃకుర్యః పృథగ్నివ్యాఅపిక్వచిత్ || ఊర్ధ్వంసపిండికరణ తస్యేకుప్యః
పృథక్పృథక్ || మదశరత్నే || విభక్తాస్తుపృథక్కుర్యః ప్రతిసంపత్సరాదికమ్ |

ఏకేనైవావిభక్తైశుకృతేనరైస్సుతతత్కృతమ్ || ఏతేనాద్వికాదిష్వవిభక్తా నామని
 సుమతివదకశూలపాణిః పరాస్తః - దత్తకస్తుజనకస్య పుత్రాద్యభావేదద్యా
 సతత్సత్వే || గోత్రరికైజనయతు ర్నభజేదత్త్రిమస్సుతః | గోత్రరికానుగః పిండో
 స్యపైతిదదతస్సన్వధా || ఇతిమనూకైః - ఇదింజనకస్యపుత్రసత్వవిషయం ఏతచ్ఛప్ర
 సరమంజర్యాం కాత్యాయనతాగాషీభ్యాం స్పృష్టముక్తం - అధయేదత్తక్రితకృ
 త్రిమపుత్రికాపుత్రాః పరపరిగ్రహేణా నాహ్వయాజాతాస్తేద్యాన్యముష్యానాభ
 నంతి - యథాశౌంగశైశిరీణాం యానిచాన్యాన్యేవంసముత్పత్తిని కులానిభవంతి
 త్యానినాద్వయోఃపిత్రోః ప్రవరాసుక్తోవ్యక్తం - అధయద్వేషాంస్యాసుభార్యా స్వ
 సన్యోగస్యాద్వికంహరేయః పిండంచైభ్యస్త్రీపురుషం దద్యుర్యద్యభయోర్నస్యా
 దుభాభ్యామేవదద్యురేకస్మిన్ శ్రాద్ధేపుధగుద్దిశ్యేత్కపిండేద్యావనుకీర్తయేత్పరిగృ
 హీతారం చోత్పాదయితారంచాతృతీయాత్పురుషాదితి | హేమాద్రాకాష్టాజనిః
 యావంతః పితృవర్గాస్సుస్యస్తావద్భిర్దత్తకాదయః | ప్రేతానాంయోజనంకుర్యు
 స్సన్వకీయైఃపితృభిస్సహ | ద్యాభ్యాంసహాధతత్పుత్రాః పౌత్రాన్వైకేనతత్సమమ్ |
 చతుర్శపుషేఛందస్తస్మాదేషాత్రిపూరుషే || సాధారణేషుకాలేషు విశేషేనాస్తివ
 ర్గిణామ్ | మృతాహేత్యేకముద్దిశ్య కుర్యుశ్చార్థంయథావిధి || ఇతి || అస్సార్థమా
 హాహేమాద్రాః - దత్తకాదయఃజనకపాలకయోఃకులే ప్రేతానాంస్వవర్గీయైస్సపిం
 డనకుర్యుః - దత్తకానాంపుత్రాస్తు పితృర్దత్తకస్యపితృభ్యాంజనకపాలకాభ్యాం
 స్వపితామహాభ్యాం సపిండనకుర్యుః - తేషాంపౌత్రాఃస్వపితరందత్తకేనపితామ
 హేన తజ్జనకేనచసపిండయేయః చతుర్థోపితత్కులస్థసహితేషాంప్రపౌత్రస్తుదత్తక
 స్య ప్రపితామహస్యపాలకకులస్థంచతుర్థం యోజయెన్నవా | ఛందశ్చాచ్చాదర్యమా
 హాల యాదాతుద్వయోఃపిత్రోః పితామహయోః ప్రపితామహయోర్వాశ్రాద్ధం
 దేయం - తత్రద్వయోః పిత్రాద్యోః పుధక్ పిండదానంద్వయోరుద్దేశేనైకోవేతి -
 అత్రకేచిత్ ఆవయోరయమితిపరిభాష్యయో దత్తస్తస్యేదంద్వయోః పిత్రోః
 శ్రాద్ధం యస్త్వపరిభాష్యదత్తః సగ్రహీతురేవ - సపాలకాయైవదద్యాదిత్యాహుః
 అత్రమూలం ఏవప్రప్రవ్యాః - వస్తుతస్తుజనకస్యపుత్రపత్నాద్యద్య భావేదత్తకో
 ద్వయోద్దద్యాదన్యథా పాలకాయైవ ప్రాగుక్తకాత్యాయనవచనాత్ - మానవి
 యమప్యేతద్విషయమేవ గోత్రంతుశ్రాద్ధేపాలకస్యైవవివాహః చాతూభయోరి
 త్యాదినుతక్రృత ప్రపరదర్పణేజ్ఞేయం - యస్తుమూల్యక్రితాయాంపరభార్యాయాం
 దాస్యాంచోత్పన్నః సబీజనసేవదద్యాత్ - మూల్యంవినాస్వయ ముపనతాయాం
 తుక్షేత్రిణసపతద్యుక్తిం పృథ్వీచంద్రోదయేకౌచ్ఛే || అనియోగాత్పుత్రోయస్తుశుక్ల
 తోజాయతేత్విహ | ప్రదద్యాద్బీజసేపిండం త్నేత్రిణతుతతోన్యథేతి || త్నేత్రజాదే
 ర్విశేషస్తు కలౌతదభావాన్నోచ్యతఇతిచ్ఛే - జారజానాం విశేషమాహుఃపరాచ్ఛే
 నారదః || జాయంతేత్వనియుక్తాయామేకేనబహుభిస్తథా | అర్చిభాజస్తేసర్వేభి
 జనామేవతేనుతాః || దద్యుస్తేబీజసేపిండం మాతాచేచ్ఛుల్కతోహృతా | అశు

లోపహృతాయాంతం పిండదామౌఘరేన తే || ధర్మాధ్వంశాద్ధకరణైః ఫలమాహ
చంద్రికాయాంశాతాతపః || శ్రీత్యాశ్రాద్ధంతుకర్తవ్యం సర్వేషాంవర్ణలింగినామ్ |
ఏవంకుర్వన్నరస్సమ్యక్సహాంతి శ్రియమాపున్నయాత్ || గయాయామపితత్రైవబ్ర
హ్మవైవర్తే || ఆత్మజోవాధవాన్యోపి గయాశీర్షయదాతదా | యన్నామ్నాపాత
యేత్పిండం తంసయేద్బ్రహ్మశాశ్వతమ్ || ఏతచ్ఛయదాఫలభూమాథి నాద్విస్తీర్వా
క్రియతేతదాప్రేతశిలాశ్రాద్ధవర్జ్యంకుర్యాత్తస్యప్రేతత్వ విమోక్షార్హత్వాత్తస్య
చజాతత్వాదితికేచిత్ - వస్తుతస్తుసన్నాప్తశ్రాద్ధవదత్రాపిసర్వంకార్యం సాంకేధి
కారాదితియుక్తంప్రతీమః - సన్న్యస్తపిత్రాదిస్తుపితూపిత్రాదిభ్యః సర్వశ్రాద్ధేషు
దద్యాదిత్యుక్తం ప్రాక్-వక్ష్యతేచజీవత్పితృకశ్రాద్ధే - అత్రస్తీర్మాద్రాణాం శ్రా
ద్ధంమంత్రవర్జ్యంతూష్ణింభవతి స్త్రీణామమంత్రకింశ్రాద్ధతథాశూద్రానుతస్యచ |
ప్రాద్విజాశ్చప్రతాదేశాత్తేచకుర్యస్తథైవతత్ || ఇతిహేమాద్రామరీచివచనాత్
అయమేవవిధిప్రాక్త శూద్రాణాంమంత్రవర్జితః | అమంత్రస్యతుశూద్రస్యవిప్రా
మంత్రేణగృహ్యతే ఇతిబ్రాహ్మోక్తేశ్చ - గృహ్యతేసంబధ్యతే అస్యశ్రాద్ధప్రకర
ణేపారేషిపరిభాషాత్వాన్న ప్రకరణేనసంకోచోయుక్తః - తేనశూద్రస్యస్నానదా
నాదావపివిప్రేణమంత్రపారఃకార్యః - అమంత్రశ్చేతివిశేషణాత్ - స్త్రీయాఅపీతి
శూలపాణిః - యత్తుతేనోక్తంమంత్రజన్యనియమాదృష్ట సిద్ధిస్తునమస్కారేణఅను
మతోస్యనమస్కారోమంత్రః ఇతికాతమోక్తైరితి - తన్న, దృష్టద్వారైవహిత
త్వాప్తిర్నస్వాతంత్ర్యేణ అన్యధానఖవిపూతేష్యవఘాతజన్యా దృష్టార్థంసోపిక్రి
యేతేతీయత్కించదేతత్ తేనపితృణాం నామగోత్రత ఇత్యాదాయత్ర ద్విజానా
మపినామమంత్రఉక్తస్తత్రప్రతిప్రసవమాత్రార్థంయుక్తంసలిలావపనాదావపి-అత్ర
కేచిత్ వైదికమంత్రోవిప్రస్య - పారాణస్తుశూద్రైః పరసీయః - సహివేదేష్యధి
కారఃకర్వచిచ్ఛూద్రస్య విద్యతేపురాణేష్యధికారోమే దర్శిణోబ్రాహ్మణైరిహేతిత
త్రైవపాద్భ్యోక్తైరిత్యాహుః - గౌడాలక్ష్మీనం - తన్న || నాధ్యేతవ్యమిదంశాస్త్రం
వృషలస్యతుసన్నిధౌ | ఇతికార్యేపురాణనిషేధేన వేదస్యదూరాపస్తత్వాత్ |
అధ్యేతవ్యం బ్రాహ్మణేన వైశ్యేనక్షత్రియేణచ | శ్రోతవ్యమేవశూద్రేణ నాధ్యే
తవ్యంకదాచన || శ్రోతంస్మార్తంచవైధర్మంప్రాక్తమస్మిన్నప్రాప్తమ్ | తస్మా
చ్ఛూద్రైర్వివాదిప్రసంగశ్రోతవ్యం కదాచనేతి తత్రైవపురాణాధికారే భవిష్యోక్తే
శ్చ - ఏతేననాధ్యేతవ్యమినిషేధోమంత్రేతర పురాణపరఇతిశ్రీదత్తాదిమతమపా
స్తం తేనపారాణమంత్రాణామేవవిప్రేణపాతోన వైదికానామితిసిద్ధం - ద్విజస్త్రీ
యస్తుసంకల్పమాత్రం స్వయంకృత్యావైదికమంత్రయుక్తం సర్వంబ్రాహ్మణాద్వా
రాకారయేయైరితి ప్రయోగపారిజాతః - అతఏవస్త్రీణామిత్యకృత వివాహస్త్రీ
పరమితిహేమాద్విరాహ - అనుపసితస్తువైదికమంత్రయుక్తం సర్వస్వయఃకేచనకు
ర్యాదిత్యుక్తంప్రాక్ - యత్తుప్రాద్విజాశ్చప్రతాదేశాదితి తదశక్తవిప్రయశుచూ
డవివయంవేదిక్-శూద్రస్యతుసదామశ్రద్ధమేవ || సదాచైవత్తుశూద్రాణామ్

మృతాద్ధంవిధేయత ఇతిసుమంతూక్షే ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేమాత్యేన్యపి ॥ ఏవంశూ
ద్రోపిసామాన్యోవృద్ధితాద్ధంచసర్వదా । నమస్కా-లేణమంత్రేణకుర్యాదామా
న్నసత్సదా ॥ తత్రైవనృద్ధపరాశరః ॥ ఆమాన్నేనతశ్శూద్రస్యతూష్ణీతుద్విజపూ
జనం । కృత్వాశ్రాద్ధంతునిర్యాప్యసజాతీనాశయేదభ ॥ సఏవ ॥ ఆమంశూద్రస్యప
క్వాన్నంపక్వముచ్చిప్తముచ్యతే । ఔమాద్రాభవిషేధధర్మేషనస్తుధర్మజ్ఞాయది
శూద్రాః ప్రకుర్వతే ॥ అగ్నీకరణమంత్రస్సేషమస్కా-రోవిధేయతే । ఆవాహనా
గికర్తవ్యంయథాశూద్రేణతచ్ఛృణు ॥ దేనానాదేననామ్నాతు పితౄణాం
నామగోత్రతః । పిష్టాదీన్నిర్వపీదీర్వనామతోగోత్రతస్తథా । శూద్రాణాంగో
త్రాభావేపికాశ్యపంగోత్రంక్షేయం - తస్మాదాచయః ॥ సర్వాప్రజాకాశ్యస్యః ఇతి
శ్రుతేః - గోత్రనాశేఽపికాశ్యప ఇత్యాదుః, సాదోక్షేప్యేతీసాసూత్రః - ఏవమ
న్యత్రగోత్రాజ్ఞానే ఏవంతర్వాకాదిపంచజ్ఞేయం - తలైస్సభవిష్యే ॥ శూద్రస్తుగృహ
సాకేనసపండాన్నిర్వపేత్తథా । సర్వమూలంఘ్రతస్య సాయసంవాభవేత్ స్మృ
తమ్ ॥ గాతమః! ఆనుమతోస్యశుచుస్కా-రోమంత్రఇతి ఔతాభ్యః పితృభ్యశ్చేత్య
యంనమస్కారిమంత్ర ఇతికేచిత్ - విష్ణునేన్వరోప్యేసమాహ - హేమాద్రిస్తు ॥
శూద్రోప్యమంత్రవత్కు-ర్యాదనేన విధినాభవఇతి - మాత్యేన్యమంత్రవిషేధాన్నా
మ మంత్రేణేశ్యాహ - పృథ్వీచంద్రోదయేస్కా-రదే ॥ రాజకార్యేనియుక్తస్యబం
ధనిగ్రహవర్జిణః । స్యసనేషుచస స్వేషు శ్రాద్ధంవిప్రేణకారయేత్ ॥ యత్ప్రభారతే
రాజధర్మేషు ॥ యచనాగిరాతాగాంధారాస్సనాశ్చబరబృహరాః । శకాస్తమారాః
కంకాశ్చపిష్టవాశ్చాంభుః, సుద్రాగర్హస్థ్యా ॥ బ్రహ్మకేత్రప్రసూతాశ్చ వైశ్యా
శూద్రాశ్చసూసనాః । కథంధిర్భాగస్సోష్ణంబి సప్త్యవియవాసిన ఇతిచోక్త్వా
వేదిధర్మక్రియాశ్చైవనతేషాంధర్మోవిధేయతే । ఏత్యయజ్ఞస్తథాకూపాప్రసాశ్చశ
యనానిచ ॥ దానానిచయథాకాలాన్నిజ్యేష్ఠానిస్మరేన్నదా ॥ తథా! దక్షిణాసర్వ
యజ్ఞానాం దాతవ్యాభూతిమిచ్ఛతా! సాకయాజ్ఞామపవ్యాచ్యచైవ్యాస్సస్వీసన్యభి
గితి స్థేచాచ్చదీనాంశ్రాద్ధవిధానం - తదనీసంకీర్తయగోజన ద్రిన్యదానాదిపరం-సతు
శ్రాద్ధపరిమితి-ఇతికమలాకరభట్టకృతేన్నియసింహా శ్రాద్ధాధికారిర్ణయః-హే
మాద్రాహుతస్యదేవతా ॥ నామగోత్రం పితౄణాంతుప్రాపకంహవ్యకిన్యయోః ।
అగ్నిష్వాత్తాదయస్తేషామీధిపత్యేవ్యనస్థితాః నామచున్ద్రాస్తదాదేశాభవాంతరగ
తానపి ॥ ప్రాణినఃప్రీణయంత్యేనతదాహారత్వమంగతా ॥ దేవైరయదిపితాజా
తశ్శుభకర్మానుయోగతః । తస్యాన్నమమృతంభూత్వాదేవత్యేన్యగుగచ్ఛతి ॥ గా
న్ధర్మేభోగరూపేణపశుత్యేదతృణంభవేత్ । శ్రాద్ధాన్నంవాయురూపేణనాగత్యై
ప్ర్యపతిష్ఠతి ॥ పానంభవతియక్షత్యే రాక్షసత్యేతిధామిషమ్ । దనుజత్యేతథామ
ద్యంప్రేతత్యేరుధిరోదకమ్ ॥ మనుష్యత్యేన్నసానాది నానాభోగకరంభవేత్ ॥
అత్రపిత్రాదిశబ్దైర్జనకాదీనామేవ దేవతాత్వముచ్యతే - సవస్వాదీనాంఅసావే
తత్రై ఇతియజమానస్య పిత్రేఇతిశతపథశ్రుతేః- యస్యపితాప్రేతస్సాస్యత్సపిత్రేపిర

డనిధాయేతివిష్ణోద్విస్మృతేశ్చ - యత్తుమనుదేవతా ॥ వసవఃపితరోజ్ఞేయారుద్రా
జ్ఞేయాః పితామహః । ప్రపితామహస్తథాదిత్యా శ్శృతిశేషాసనాతసి ॥ యచ్ఛ
యాజ్ఞవల్క్యః ॥ వసురుద్రాదితినుతాః పితరశ్శృద్ధిదేవతాః । తదభేదధ్యానార్థం
యానితు హేమాద్రానందిపురాణే ॥ విష్ణుఃపితాస్యజగతోదిప్యాయజ్ఞస్సవచ ।
బ్రహ్మపితామ హేమాజ్ఞేయోహ్యహంచప్రపితామహఇతి ॥ యచ్ఛభవిష్యే ॥ అని
రుద్ధస్సవ్యయంజ్ఞేయః ప్రద్యుమ్నశ్చపితాస్మృతః । సంకర్షణస్తజ్జనకౌవాసుదేవస్తుత
త్పితా ॥ స్వయంకర్తాయత్తుతత్తైవ ॥ ప్రథమోవరుణోజ్ఞేయః ప్రాజాపత్యస్తథా
పరః । తృతీయోగ్నిస్మృతఃపిండోహ్యేషపిండవిధిఃస్మృతః ॥ యచ్ఛమనుః ॥ సో
మపానామవిప్రాణాం క్షత్రియాణాంహవిర్భుజః । వైశ్యానామాజ్యసానామ శూ
ద్రాణాంతుసుకాలినః ॥ యచ్ఛాదిత్యపురాణే ॥ మాసాశ్చపితరోజ్ఞేయా ఋతవశ్చ
పితామహః । సంవత్సరఃప్రజానాంచసుప్యేకః ప్రపితామహః ॥ యచ్ఛనందిపురా
ణే అగ్నిష్వాత్తాద్రాహ్మణానాంపితరఃపక్షీర్రితాః । రాక్షాంబర్హిషదానామవిశాంకా
న్యాఃప్రక్షీర్రితాః ॥ సుకాలినస్తుశూద్రాణాంవ్యామాన్లెచ్ఛాంత్యజాతిషు ॥ అత్రావా
హనాదిషుపిత్రాదయస్సముచ్ఛయేన వికల్పేనవాచుధాచారం తత్తద్దేవతారూపే
ణవాచ్యా ఇతిహేమాద్యాదయః - హేమాద్రాద్రాహ్యే ॥ పార్వణంకురుతేయ
స్తు కేవలంపితృహేతుకమ్ । మాతామహ్యాంనకురుతేపితృహాసప్రజాయతే ॥ ధౌ
మ్యః ॥ పితరోయత్రపూజ్యంతేతత్రమాతా మహాధ్రువమ్ ॥ అవిశేషేణకర్తవ్యంవి
శేషాన్నరకంప్రజేత్ ॥ అన్యోపవాదమాహకాత్యాయనః ॥ కర్షూసమన్వితంముక్త్యా
తథాద్యంశ్రాద్ధహోదశమ్ ॥ ప్రత్యాభిషేకంతుశేషేషుపిండాస్సన్యః పడితిస్థితిః ॥ కర్షూసమ
న్వితంసపిండి కరణందర్శాదాసపత్నికా నామేవదేవతాత్వం ॥ స్వేనభర్తాసమంశ్రా
ద్ధంమాతాభుక్తైసుధాసమమ్ ॥ పితామహీచస్వేనైవతతైవప్రపితామహీతితత్తైవో
క్తైః - చంద్రికాయాంచతుర్ద్వింశతిమతే ॥ క్షయాహంవర్జయిత్వైకం స్త్రీణాంనా
స్తిపృథక్క్రియా । కేచిదిచ్ఛంతినారీణాంపృథక్పూజ్యార్థంమహర్షయః ॥ అన్వస్థకా
నువృద్ధౌచ గయాయాంచక్షయేహని । అత్రమాతూఃపృథక్పూజ్యార్థమన్యత్రపతి
నాసహేతికాత్యాయనోక్తేశ్చ - అన్యనిర్మూలతాంవదంతోగౌడాస్త్యజ్ఞాపవ -
అత్రభాగఇత్యధ్యాహరః - అన్యధాసపతికాయైమాత్రే ఇతిప్రయోగాపత్తేః -
అత్రమాతృశబ్దోజనన్యోమేవముఖ్యః - తేనసత్తమాతృభ్యోనదద్యాత్ - ఏవం
పితామహ్యాదిశబ్దైః పితృజనన్యాదయఏవోచ్ఛయంతే ఇతితత్పత్నిభ్యోనదేయమితి
హేమాద్రాః - కారుణ్యసతుమహాలయాదాదేయమితిసపన-అధవిశ్వేదేవాఃహేమా
ద్రాశంఖబృహస్పతీ ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధేక్రతూదక్షాసత్యేనాందీముఖేవనూ ॥ వైమిత్తికేకామ
కాతా కామ్యేచధురిలోచనా ॥ పురూరవార్ద్రావౌచైవపార్వణేసముదాహృతౌ ॥ తత్తై
వ ॥ ఉత్పత్తినామచైతేషాం సవిధుర్యేద్విజాతయః । అయముచ్ఛారణేయస్తైశ్శ్లోక
శ్చృద్ధాసమన్వితైః । ఆగచ్ఛంగతుమభాగావిశ్వేదేవామహాబలాః ॥ యే అత్రవిహితా
శ్చృద్ధేనావధానాభవంతు తేఇతిష్టిశ్రాద్ధంప్రతిరుచిరిత్యుక్తంఇతికల్పతరుః-ఆధానాని

కర్మాంగమిత్యస్త్యేనై మిత్రికమేకోద్దిప్తం॥ ఏకోద్దిప్తంతుయచ్చాద్ధితన్తై మిత్రికము
 చ్యతే ఇతిభవిష్యత్కైః - ఏతద్ద్యద్యప్యేకోద్దిప్తందైవహీనమితితత్ర విశ్వేదేవనిషేధస్త
 ధాపిననశ్రాద్ధేద్వాదశమాసికేచకామకాతాజ్ఞయా॥ ననశ్రాద్ధందశాహానినవమిత్రం
 తుపడక్రీతా॥ అతఃపరంపురాణం నైత్రివిధశ్రాద్ధముచ్యతే । యస్మిన్నేవపురాణే
 వావిశ్వేదేవానలేభిరే । ఆసురంతద్భవేచ్ఛాద్ధం పృషలంమంత్రవర్జితమితిబహ్వృ
 చఃకలిస్తాత్ - ఏతచ్ఛబహ్వృచానామేన - తెషామేషాకైః - అన్యేషాస్తునాత్ర
 విశ్వేదేవాఇతికాత్యాయనోక్తేనస్మిషేధ ఏవేతిపృథ్వీచంద్రోదయః - అన్యేతునై
 మిత్రికంసపిండికరణమాహుః - భవిష్యే ॥ యద్యప్యేకోద్దిప్తంతచ్ఛబైవోక్తం -
 తథాపి ॥ తదప్యదైవకర్తవ్యమయగ్మానోభిజయేద్ద్విజానితి తత్రైవవిశ్వేదేవనిషే
 ధాత్ - యద్యపిసపిండికరణంశత ఏకోద్దిప్తత్వంతథాపి ॥ సపిండికరణంశ్రాద్ధందేవ
 పూర్వం నియోజయేదితివచనాత్తత్పరత్వం - హేమాద్రావాదిత్యపురాణే॥ విశ్వే
 దేవాక్రతుర్దక్షస్సర్వాస్విష్టిషుక్టీతౌ । నిత్యంనాందీముఖేశ్రాద్ధే వసూసత్యోచపై
 తృకే ॥ నవాన్నలంభనేదేవో కామకాతాసదైవహి । అపికన్యాకతేనూర్యే కా
 మ్యేచధునిలోచనౌ ॥ పునారవార్ధివౌచైవ విశ్వేదేవాతుపార్వణే । క్వచిన్వి
 శ్వేదేవాపవాదమాహ హేమాద్రాశాతాతః ॥ నిత్యంశ్రాద్ధమదైవంస్యాదేకో
 ద్దిప్తంతతైవచమాతుశ్శాద్ధంచయుగైస్సాన్యదదైవంప్రాజ్ ముఖైఃపృథక్ ॥ యోజ
 యేదేవపూర్వాణి శ్రాద్ధాన్యన్యానియత్తుతః । నాందీశ్రాద్ధేభిన్నప్రయోగపక్షే
 మాతు శ్శాద్ధమదైవమతి హేమాద్రీః - అథవిప్రాః - తెచోత్తమమధ్యమాధమ
 భేదేనత్రివిధాః - తత్రాద్యాః - అత్రమదీయాఃశ్లోకాః ॥ త్రినాచికేతస్త్రీమఘశ్చ
 బహ్వృచోవ్యాధర్వణోయాజుపసామగౌచ - పడంగవిచ్చత్రిసుపర్ణవేత్తాశ్శుధర్వ
 శీర్ష్ణోధ్యయనేతరశ్చ ॥ శతాయుర్వేదార్థవిదాప్ర వక్తాస్యాద్భ్రహ్మచారిచతథా
 గ్నివిచ్చ । నీదద్వృత్తిస్సత్యవాక్పరుషేః స్వైర్మాతాపిత్రోఃపంచభిఃఖ్యాతవం
 శః । పత్నీయుక్తోజ్యేస్థసామాపురాణవేత్తాపుత్రీ చేతిహసేష్వభిజ్ఞః ॥ యోగీభిశ్చ
 స్సామగోబ్రహ్మవేత్తాపంచాగ్నిశ్చశ్రోత్రియస్తత్సుతోవా శంభుధ్యాయాశ్రీశపా
 దాబ్జసేవీపాంధశ్చైతేతూత్రమాస్సంప్రదిస్తాః॥ భిక్షుర్యోగీపాంధవతేత్వలభ్యాభాగ్యా
 ల్లభ్యాశ్చేత్తదాభోజనీయాః । శ్రాద్ధేవిప్రేషూపవిష్టేషు పశ్చాత్సంప్రాప్తాశ్చేద్విప్రప
 జ్ఞాతుభోజ్యాః - అత్రమూలం హేమాద్రాజ్ఞయంతత్రైవసారదః ॥ యోనైయతీ
 ననాదృత్యభోజయేదితరాద్విజాత్ । విజానన్వసతో గ్రామేకవ్యందద్యాతి రాక్ష
 సాత్ ॥ దీపకళికాయాందక్షః ॥ వినామాంసేనమధునావినాదాక్షీణయాశీమా । పరి
 పూర్ణంభవేచ్ఛాద్ధంయతిషుశ్రాద్ధభోజమ ॥ ఏతచ్ఛబ్జాతివిషయం - త్రినాచికేత
 స్త్రీసుపర్ణోయాజుర్వైదకదేశాతద్వృతేనతదధ్యాయినోయస్యస్తపూర్వేసోమపాః
 సత్రిసువర్ణఇతిహాసదేవఃత్రిమధు ఋగ్వేదైకదేశః తదధ్యాయాకేచిన్నాచికేతంచ
 యసంతిఃకృతహానిత్యర్థమాహుస్తద్ధేమాద్రివిరుద్ధం - హేమాద్రాగౌతమః ॥ యు
 వభ్యోదానంప్రథమంపితృవయసఇత్యేకే - మాత్యేమనుయచ్ఛవాక్సురుతేవాచం

యశ్చమూమాంసతేధ్వరం । సామస్వరవిధిజ్ఞశ్చపక్షిపావనపావనాః ॥ కౌర్మే ।
 అసమాన ప్రవరకోహ్యసగోత్రస్తవైవచ । అసంబంధీచవిజ్ఞేయోబ్రాహ్మణశ్చా
 ద్ధసిద్ధయే ॥ గారుడే ॥ శ్రాద్ధేషువినియోజ్యాస్తేబ్రాహ్మణాబ్రహ్మవిత్తమాః ॥ యే
 యోనిగోత్రమంత్రాంతే వాసిసంబంధవర్జితాః ॥ మనుః ॥ నమిత్రంభోజయేచ్ఛా
 ద్ధేధనైః కార్యోస్యసంగ్రహః । నారినమిత్రంయోవిద్యాత్తంత్ర శ్రాద్ధేనిమంత్ర
 యేత్ ॥ ద్వయోర్భాత్రోఃశ్రాద్ధేభాజనంనిషిద్ధం - పితృపుత్రౌభాతృకౌద్వానిర
 గ్నింగుర్విజీపతిమ్ । సగోత్రప్రవరంచైవ శ్రాద్ధేషుపరివర్జయేదితి ॥ శ్రాద్ధదీపకళికా
 యాంజాతూకర్ణ్యకైః అధమధ్యమాః - హేమాద్రాకౌర్మేగాగ్న్యా ॥ వైకగో
 త్రేహవిర్దద్యాద్యధాకన్యాతథాహవిః । అభావేహ్యస్యగోత్రాణామేకగోత్రాంస్తు
 భోజయేత్ ॥ అత్రకేచిత్స్వశాఖయా ముఖ్యానాహుః - పరంతిచ ॥ నిమంత్ర
 యీతపూర్వేద్యస్వస్వశాఖయాద్విజోత్తమాః । స్వశాఖయద్విజాభావే ద్విజాన
 న్యాన్యమంత్రయేదితి ॥ ఇదంతనిర్మూలత్వాద్ధేమాద్రిణాదూషితత్వాచ్ఛేషేత్కృం
 మనురపి ॥ యత్నే నభోజయేచ్ఛాద్ధైబ్రాహ్మణంవేదపాగరం । శాఖాంతగమధా
 ద్వర్వం ఛందోగంవాసమాప్తిగం ॥ ఏషామన్యతమోయస్యభుంజీతశ్రాద్ధమర్చితః ।
 పితౄణాంతస్యత్వప్తీస్సన్యచ్ఛాశ్వతీస్సప్తపౌరుషీ ॥ అత్రమామకాక్లోకః ॥ మా
 తామహూమాతులభాగినయ ధౌహిత్రజామాతృగురుస్వశిష్యాః । ఋత్విక్చయా
 జ్యశ్వశుశాస్వబంధుస్యాలాగుణాధ్యాస్త్య నుకల్పభూతాః ॥ బంధమౌమాతృప్య
 స్సపితృప్యస్సమాతులపుత్రాఇతిబోధదేవః - అత్రమూలంహేమాద్రాజ్ఞేయం -
 సగుణస్వప్రీయాద్యతిక్రమేదోషః ॥ సప్తపూర్వానస్తపరా న్మురుషానాత్మ
 నాసహ । అతిక్రమ్యద్విజానేతాన్నరకేపతయేత్థగ ॥ సంబంధినస్తథాసర్వాన్
 దౌహిత్రంవిట్పతంతథా । భాగినేయంవిశేషేణతథాబంధుంఖగది పిత్రిమదనరత్నే
 భవిష్యోక్తైః - అతపనయాజ్ఞవల్క్యః - బ్రాహ్మణప్రాతివేశ్యానామేతదేవానిమం
 త్రణే ఇతిగూఢ్యతిక్రమేదసపణందండమాహ - ఆసన్నమాత్రపరమిదం మూర్ఖైశ్చ
 నదోషః ॥ బ్రాహ్మణాతిక్రమానాస్తిమూర్ఖైశ్చైవవివర్జితే । జ్వలంతమగ్నిముత్సృ
 జ్యసహిభస్మవిహూయతే ఇతికాత్యాయనోక్తైః - విప్రస్యాపిదోషః ॥ అవిద్యాన్వ
 తిగృహ్యనోభస్మీభవతి దారువత్ ॥ ఇతిమనూక్తైః - అపరార్కేలతిః ॥ షడ్భ్యస్తుపురు
 షేభ్యోర్వాగశ్రాద్ధేయాస్తుగోత్రిణః ॥ షడ్భ్యస్తుపరతోభోజ్యా శ్చాద్ధేస్యగోత్ర
 జాలపి ॥ ఏతచ్చబ్రాహ్మణాలాభేఅపిశబ్దాత్ అసంభవేహేమాద్రాగౌతమః ॥ శిష్యాం
 త్చైకేనగోత్రాంశ్చభోజయే దూర్ధ్వంత్రిభ్యోగుణవతః - ఆపస్తంబః ॥ బ్రాహ్మ
 ణాభోజయేద్యోనిగోత్ర మంత్రాంతేవాస్యసంబంధినః । గుణహాన్యాంతుపరేషాంస
 ముదితస్సదర్యోపిభోజయితవ్యః ॥ ఏతేనాంతేవాసిసోవ్యాఖ్యాతాఇతిఅత్రవిశేషమా
 హతిః ॥ పితాపితామహూ భాతృతాపుత్రోవాధనసింధకః । నపరస్పరమధ్యస్సన్య
 ర్షశ్రాద్ధేరుత్విజస్తథా ॥ రుత్విక్పుత్రాదయోష్యేతేనకుల్యా బ్రాహ్మణాఃస్మృ
 తాః । వైశ్వకేవేపయోక్తవ్యాయద్యేతేగుణవతరాః ॥ సగోత్రాశ్చయోక్తవ్యా

స్త్రీయశ్చైవ విశేషతః పితృ - అభవద్భ్యాః - అత్ర మామకాః శ్లోకాః ॥ వస్త్రాన్వృ
 వత్సే త్వధరోగివై రహీనాదికాంగాః కీతవాన్ స్మృతఘ్నాః । నక్షత్రశాస్త్రేణ చ జీ
 వమానాభైః పజ్యన్వృత్త్యా పిచ రాజభృత్యాః ॥ సుగీతకాయస్థకుసీదన్వృత్త్యా వే
 దత్రయేణాపిక విత్వవృత్త్యా । దేవార్చనేనాపిచ జీవమానాన్ స్వాధ్యాయదారాగ్ని
 సుతోఽఙ్గకాణాః ॥ దూర్వా లఖిలవాటకునఖ్య ధర్మినః తాంశ్చ సౌనర్భవకృష్ణదం
 తాః । అగారదాహీగరదస్సముద్రయాయాచకుండాశ్యధకూటకారీ ॥ బాలాం
 శ్చ యోధ్యాపయతే స్వపుత్రా దవాన్ శవిద్యస్త్యధకుండగోళా ॥ అగ్రేదిధిష్ఠాః పతి
 రిత్త్రకర్తా సోమక్రయితైలిక కేకరాక్షాః । యద్ధాచార్యః పక్షిణాం పోషకశ్చ స్రోతో
 భేత్తా పృక్షుసంహోషకశ్చ ॥ మేషాణాం వామాహిషాణాంచ పుష్ట్యా స్వీయ స్త్రీషు ప్రాహి
 తైర్యశ్చ సరైః । జీవత్య భ్యేతుశ్చ దత్తానుయోగాద్ద్రవ్యప్రాప్త్యై వేదముద్ధాటయంతః ॥
 గ్రామయాజపశుకేకవిక్రయై నైనశిల్పిపితృవాదకారకాః । అర్థకామరతశూద్ర
 యాజకశ్చ శ్రుహీనజటిముండిర్భృశాః । యస్య చైవ గృహిణీరజస్వలాస్వార్థపాకర
 తశాపదాయకాః । క్షీబకున్యతిలిహితేక్షణాః కుబ్జవామన మృషాభిశాపినః ॥
 పుత్రహీనమధకూటసాక్షిణం ప్రాతిహారికమయాజ్యయాజకం । స్వాత్మదాతృపరి
 వేత్త్రయాజగస్తేనహింసగీకముఖాన్వివర్జయేత్ ॥ అత్ర మూలం హేమాద్రాపృథ్వీ
 చంద్రోదయేచ జ్ఞేయం - భారతేదానధర్మేషు శ్రాద్ధవర్జ్యవిప్రాధికారే ॥ కీతమై
 భూతాహింసాక్షిపశుపాలోనిరాకృతిః । గ్రామ్యప్రేమ్య వాధుషికో గాయకస్సర్వ
 విక్రయా ॥ సాముద్రికో రాజభృత్యస్తైలికః కూటకారకః । పిత్రావివదమానశ్చయ
 స్యచోపపత్తిర్గృహే ॥ అభిశస్తస్తథాస్తేనశిల్పంయశోచపజీవతి । పర్వకారశ్చ సూచీ
 చమిత్రధుక్పారదారికః ॥ అవతానాముపాధ్యాయః కాండపృష్ఠస్తదైవచ । శ్వభి
 శ్చయః పరికామేద్యశ్చ నాదప్రవచ ॥ పరివిత్తిస్తథాస్తేనోదుశ్చ ర్మగురుతల్పగః ।
 కుశిలకోదేవలకో నక్షత్రైర్యశ్చ జీవతి ॥ ఈదృశా బ్రాహ్మణాజ్ఞేయా అపాజ్ఞే
 యాయుధిష్ఠిర ॥ తథా ॥ ఋణకర్తాచయోరాజన్యశ్చ వాధుషికో నరః । కాండపృ
 థస్త్వశాఖాంత్యక్త్యాపరిశాఖ యోషసీతః తదధ్యాయాచ । క్షత్రియవైశ్యవృత్తేనా
 రిదస్తు ॥ తస్యా మేవతు యోవృత్తౌ బ్రాహ్మణో వసతేరసాత్ । కాండపృష్ఠశ్చ్యవ్య
 తోమాగ్నాశ్చోపాజ్ఞేయః ప్రకీర్తితః త్యాహిహరితః - శూద్రాపుత్రాస్త్వయం
 దత్తాయేచైతే కీతకాస్సతాః ॥ తేన శ్వేమనునాప్రోక్తాః కాండపృష్ఠానసంశయః ॥ అ
 న్యేపి హేమాద్రామా త్స్వే ॥ త్రిశంకూస్పర్శరాసంధాచీనద్రవిడకాంకణాః ।
 కర్మాటకాంస్తథా భీరాణాశింగాంశ్చ వినర్జయేత్ । తత్రైవ సౌరపురాణే-
 అంగవంగకలింగాంశ్చ సౌరాష్ట్రా గుర్జరాంస్తథా । ఆభీరాస్కాంకణం శైవన
 ద్రావిడాదాక్షిణాయనాః ॥ అనంత్యామాగధాంశ్చైవ బ్రాహ్మణాంస్తు
 వివర్జయేత్ । చంద్రికాయాయమః ॥ కాణాకుబ్జాశ్చ ఘండాశ్చ కృతఘ్నా గురుత
 ల్పగాః । మానకూటాస్తులాకూటాశ్చిల్పినో గ్రామయాజకాః ॥ రాజభృత్యాంధబ
 ధిరీనుంధాకల్పాదపగిః । పక్షిదోమగుహాగ్నోగరదాననదాహకాః । సమయా

నాంచభేత్తారః ప్రదానేయనివారకాః । ప్రవ్రజ్యోపనివృత్తాశ్చ వృథాప్రవ్రజతా
శ్చయే ॥ యశ్చప్రవ్రజతాజ్జాతఃప్రవ్రజ్యావసితశ్చయః । అవకీర్ణీచ వీరహూషీ గురు
ఘ్నఃపితృదూషకః ॥ శ్రాద్ధకాశికాయాంకాత్యాయనః ॥ ద్వీర్షగ్నః కీలగుశ్చర్మా
శుక్లోతికపిలస్తథా । చిన్నోష్ఠశ్చిన్న లింగశ్చవైవకేతనమర్హతి ॥ ద్వీర్షగ్నఃపిత్రో
ర్వంశేత్రిపురుషంవిచ్ఛిన్న వేదాగ్నిః - హేమాద్రామరీచిః ॥ అవిధకర్ణఃకృష్ణశ్చ
లంబకర్ణఃస్తభైవచ । వర్జనీయాఃప్రయత్నేనచాహ్మణాశ్శాద్ధకర్మణి ॥ చాహ్మే ॥
మూకశ్చపూతినాసశ్చచిన్నాంగశ్చాధికాంగుళిః । గళదోగీచగడుమాన్సుటితాం
గశ్చసజ్వరః । పండతూవరమందాశ్చ శ్రాద్ధేష్వేతాన్వివర్జయేత్ । లంబకర్ణంచా
హతత్రైవగోభిలః ॥ హనుమూలాదధఃకర్ణాలంబాతుపరికిర్తితా । ద్వ్యంగుళాత్త్యం
గుళౌశస్తావితీశాతాతపోబ్రవీత్ ॥ చంద్రికాయాంయమః ॥ ద్వ్యంగుళాతీతకర్ణగ్య
భంజతేపితరోనతు ॥ పండశ్చాత్రచంద్రికోక్తః - సప్తవిధోగ్రాహ్యః ॥ యథా
పంథకోవాతజన్మంఘఃపంఘఃక్లీబోనపుంసకః । కీలకశ్చేతిసప్తేనక్లీబభేదాఃప్రకిర్తితాః ।
పరాశరమాధవీయేతు చతుర్దశవిధాక్షేత్తాః తేషాంస్వరూపాణితత్త్వేనజ్ఞేయాని - చం
ద్రికాయాంశాతాతపః-అగ్నిష్టో మాదిభిర్యజ్ఞై ర్యేయజంత్యల్పదక్షిణైః । తేషామ
న్నంసభోక్తవ్యమపాక్షాన్-స్తేప్రకిర్తితాః । ఏతశ్చత్రకౌ సత్యాంఅపరాక్మేభారతే ॥
అవతీకితవస్తేనః ప్రాణివిక్రయకోపివా । పశ్చాచ్ఛేత్పీతవాన్సోమంసోఽపి కేతనమ
ర్హతి । శ్రాద్ధదీపకళికాయాంయమః । అపత్నీకశ్చసర్వస్సాన్యత్సపత్నీకోప్యనగ్ని
కః । తత్రైవాశ్వలాయనః ॥ ప్రతిమావిక్రయం యోవైకరోతిపతితస్తునః । జీవ
నార్థం ఽరాధీనిధృత్వాతీర్థంప్రయాతియః । మాతాపిత్రోర్వివాహోపిపతితఃపరికిర్తి
తః ॥ తత్రైవహతూకర్ణ్యః ॥ యత్రమాతులజోద్వాహయత్రవావృషభీపతిః ॥ శ్రా
ద్ధంసగచ్ఛేత్తద్విప్రాకృతంయచ్చనిరామిషమ్ ॥ పితృపుత్రౌభ్రాతృరాక్షానిరగ్నిం
గుర్విశీపతిమ్ । సగోత్రప్రవరంచైవశ్రాద్ధేషుపరివర్జయేత్ ॥ బృహన్నారదీయే ॥
శంఖంచక్రంమృదాయస్తుకుర్యాత్తప్తాయసేనవా । సశూద్రవద్భూషాఃకార్యస్సర్వ
స్సాద్విజకర్మణః । శంఖచక్రాద్యంకనంచగీతనృత్యాదికంతథా । ఏకజాతేరయంధ
ర్మో నజాతుస్సాద్విజన్యనః ॥ తేనయేతప్తముద్రాదివిధయస్తేశూద్రవిషయాఇతి
పృథ్వీచంద్రోదయే ॥ శివకేశవయోరంకాన్ శూలచక్రాదిభాన్ద్యజః । సధారయే
తమతిమాన్ద్యదికే వత్సన్సస్థితః ॥ ఇత్యాశ్వలాయ నోక్తేశ్చ । వృత్యం చోదరాద్య
ధన్యంనిషిద్ధమితి శ్రీధరస్వామీ - అన్యేపినిషేధానిబంధేషు జ్ఞేయాఇతివిత్ - అగ్ర
విప్రాణాంగ్రాహ్యోష్వక్త్యేవతద్వర్జ్యానాం నిషేధేసిద్ధేపునర్వర్జ్యపరిగణనం - నిషి
ద్ధవర్జ్యనిర్గుణప్రాప్త్యర్థమితివిజ్ఞానేశ్వరః - కృష్టికాణాదేరపవాదోహేమాద్రావసి
ష్ఠః ॥ అపిచేన్యంత్రవిద్యుక్తశ్శారీరైఃపక్షిదూషణైః । అదూష్యంతంయమఃప్రా
హపక్షిప్రావసవపసః ॥ క్వచిద్విప్రాణంజాతిమాత్రేణగ్రాహ్యత్వముక్తం - చంద్రి
కాయామాగ్నేయే । యదిపుత్రోగయాంగచ్ఛేత్కదాచితాల్పవర్జయేత్ । తా
నేనభోజయద్విప్రాస్పృహ్మణాయేప్రకల్పితాః । బ్రహ్మణాకృతసంస్థానావిప్రాబ్ర

హ్యసమాన్యతాః । అమానుషాగ్రయావిప్రబహ్మణాయోప్రకల్పితాః ॥ తేషుతు
 ష్టేషుసంతుష్టాఃపితృభిస్సహదేవతాః ॥ తత్రైవ ॥ నవిచార్యంకులూశీలవిద్యాచతప
 ఏశచ । పూజితైస్తైస్తుసంతుష్టాదేవాః సపితృగుహ్యాః ॥ గయానాంనిర్గుణాపి
 తేసన్గోభ్యా ఇతిహేమాద్రా - అతుయ్యనటశ్రాద్ధపవతన్నియమోనాన్యతేతి
 త్రిస్థనీసేతాపితామహచరణాః - పృథ్వీచంద్రోదయేపిపాద్యై తీర్థేషుబ్రాహ్మణం నై
 నసరీక్షేతకదాచన । అన్నాధిశమనుప్రాప్తంభోజ్యంతంమనురబ్రవీత్ ॥ స్కాం
 దేవి ॥ బ్రాహ్మణాన్నపరీక్షేతతీర్థేత్రనివాసినః ॥ మనుః ॥ సబ్రాహ్మణంపరీక్షేత
 దైవేకర్మనిధిర్మనిత్ । పితృకర్మశితు సాప్రేపరీక్షేతప్రయత్నుతః ॥ అసంభవపర
 మేతదితిమేధాధిః - హేమాద్రావ్యాసః ॥ గాయత్రీసారమంత్రోపివరం విప్ర
 న్సుయంత్రితః । నాయంత్రితశ్చతుర్వేదీ సర్వాఃసర్వవిక్రయా ॥ కాణాకూటా
 శ్చకుబ్జాశ్చనరిద్రావ్యాధితాస్తథా । సర్వేశ్రాద్ధేనియోక్తన్యాయశ్చితా పదపార
 యః ॥ అపవిప్రనిమంత్రణం - చంద్రియాంనారాహే ॥ నస్త్రశౌచాదికర్తవ్యంశ్వః
 కర్తాస్మితిహసతా । స్థానోపలేపనంకృత్యాతతోవిప్రాన్నిమంత్రయేత్ ॥ దంతకాన్థం
 చవిసృజేత్ బ్రహ్మచారిశుచిర్భదేత్ ॥ తత్రైవప్రచేతాః ॥ దక్షిణంచరణంవిప్ర
 స్సన్యంవైత్ప్రియస్తథా । పాదావాదాయవైశ్యోద్వాశూద్రః ప్రణతిపూజా
 కమ్ ॥ బృహస్పతిః ॥ ఉపవీతీతతోభూత్వా దేవార్థేతు ద్విజోత్తర్మా ।
 అపసవ్యే స వితేధ స్వయం శిష్యాఽధవాసుతః ॥ ప్రచేతాః ॥ సవర్ణంప్రే
 షయేదాప్తం ద్విజానాంతు నిమంత్రణే ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేస్కాందే ॥ రా
 జకార్యేనియక్తస్య బాధనిగ్రహ వర్తినః । వ్యసనేషుచ సర్వేషు శ్రాద్ధం
 విప్రేణ కారయేత్ ॥ చంద్రికాయాం యమః ॥ అభోజ్యంబ్రాహ్మణస్యాన్నంవృ
 చలేననిమంత్రితమ్ । తత్రైవవృషశస్యాన్నం బ్రాహ్మణేననిమంత్రితమ్ ॥ తత్రై
 వస్నేహి ॥ ఋషంచక్వావాశోత్రియాన్నిమంత్రయేత్ । ఆశ్వలాయనసూ
 త్రేపి ॥ ఋతేక మేకైకస్యద్వాద్వాతీం స్త్రీన్వాప్యధౌలభూయస్త్యం -
 ద్వావితి వృద్ధిప్రార్థై । గౌతమః ॥ నవావరాభోజయేదయుజోనాయథోత్సా
 హంయాజ్జవల్క్యః ॥ ద్వాదైవపాక్త్రయఃపిత్యేఉదగైకమేనవా । మా
 తామసానానుష్యేవం తంత్రంవావైశ్వదైవికం - దీపకళికాయాంపారాశరః - సం
 పత్రావగపత్రాణామేకైకస్య త్రయస్త్రయః । పిత్రాదేర్బ్రాహ్మణాః ప్రోక్తాశ్చ
 త్వాగోనైశ్వదైవికే ॥ వృద్ధయాజ్జల్క్యః ॥ దక్షైకంపంచవావిప్రా పార్యణేవిని
 యోజయేత్ । అత్రైవైశ్వదేవద్వాచతురోపవేశ్యపిత్రాదీనామేకైకస్య స్థానే
 ఏకంత్రీక పంచసప్తసంపవేశయేదితియుక్తార్థః - మనుః ॥ ద్వాదైవేపితృకృ
 త్యేత్రినేకైకముభయత్రవా । భోజయేత్సుసమృద్ధోపిసప్తసజ్యేతవిస్తరే ॥ సత్క్రి
 యాందేశకాకాచ శౌచంబ్రాహ్మణసంపదః । పంచైతాన్నిస్తరోహంతిత్స్యాన్న
 హేతవిస్తరమ్ ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేశాతాతపః ॥ ద్వాదైవేధర్మణోవిప్రాప్రాజ్ఞు
 భావంపరిగోతే । పిత్యేతూదజ్జుభాంస్త్రీంశ్చబహ్మచాధ్యర్మసామగా ॥ అత్య

శక్తో హేమాద్రాదేవలః ॥ ఏకేనాపిహివిప్రేణపద్మిణాం శ్రాద్ధమూచకేత్ ॥ పడ
 ఘ్నోదాపయేత్తత్రపడోభ్యదద్యాత్తథాహవిః ॥ గోవిలః ॥ యద్యేకంభోజయే
 చ్చాచ్ఛిద్ధేఘంధోగతంత్రభోజయేత్ ॥ ఋచోయజాంపిసామాచిత్రతయంత్రత్రవిద్య
 తే ॥ అత్రనైశ్వదేవేవిశేషమాహ తత్రైవవస్తిః ॥ యద్యేకంభోజయేచ్చాచ్ఛిద్ధే
 వంత్రతకథంభవేత్ ॥ అన్నంపాత్రేసముద్భృత్యసర్వస్యప్రకృతస్యచ ॥ దేవతాయ
 తనకృత్యాతత్రశ్రాద్ధంసమూచకేత్ ॥ ప్రాప్యేదగ్నో తదన్నంతుదద్యాద్వాబ్రహ్మ
 చారిణే ॥ ఏతచ్చసంపిడికరణవర్జ్యజ్ఞేయం - నశ్వేనైకంసర్వేషాంకామమనా
 ద్యేఇత్యాశ్వలామనోక్తేః - అస్మాద్ధండకోనారాయణవృత్తే - ఆద్యంసంపిడికరణం
 తద్యజ్ఞేషు శ్రాద్ధేషుకామంత్రయాణామేకంభోజయేత్ - సంపిడికరిణేతునియతం
 త్రిభిర్భవితవ్యమితి - అనాద్యేపార్వణవర్జితేవాఅభోజనేఅమహేమశ్రాద్ధాదావా అ
 న్నాభావేచేతివ్యాఖ్యాంతరంతత్రైవజ్ఞేయం-కారికాపి - దైవేపిత్వే౨ధత్వైకైకంస
 పిడికరణంవినేతి-అత్రైకవిప్రేసాగ్నౌశ్వేషమాహ పృథ్వీచంద్రోదయే ప్రచతాః॥
 ఏకస్మిన్త్రాహ్మణేదైవేసాగ్నౌ రగ్నిర్భవేత్సదా ॥ అసగ్నేకుశముష్టిసాన్యచాచ్ఛిద్ధ
 కర్మణిసర్వతః ॥ సర్వదావిప్రాలాభే తత్రైవహేమాద్రాచసత్యవ్రతః ॥ నిధాయ
 దర్భనిచయమాసవేషుసమాహితః ॥ ప్రేమాను ప్రేషసంయుక్తంసర్వంశ్రాద్ధంప్ర
 కల్పయేత్ అత్రసన్యభావాత్సత్రేఇవ ఋత్విక్కాశ్యేయజమానవిధౌసదయీణేతి
 కేచిత్ - తన్న - అదృష్టాథాయాఃదక్షిణాయాఃప్రాప్తేః ॥ సర్వంతంత్రీజశుతు
 భ్యంయచ్చ శ్రాద్ధమదయీణ మితిపాద్యాత్ ॥ విదధ్యాద్ధా త్రమన్యశ్చేద్దక్షిణార్థహ
 రోభవేత్ ॥ స్వయంచేదుభయంకుర్యా దన్యస్తైప్రతిపాదయేదితిఘంధో గపరిశిష్టా
 చ్చ - ఏవంయతిశ్రాద్ధేపికాత్యాయనః ॥ యజ్ఞవల్క్యనిముష్టాచస్తంభేదర్భవచాతథా
 దర్భసంఖ్యాన విహితావిష్టరాస్తరణేషుచ ॥ మాతృశ్రాద్ధేతువిప్రాణామలాభేను
 వాసినోఽపిభోజనీయా ఇత్యాహాపరాశ్చేన్యద్ధవసిష్టః-మాతృశ్రాద్ధేతు విప్రాణామ
 లాభేపూజయేదపి ॥ పతిపుత్రాన్వితాభవ్యాయోషితో ష్టాకులోద్భవాఇతి - అష్టా
 వితివృద్ధిశ్రాద్ధవిషయం - పాద్యేణ త్రరఖండే ॥ సకృదభ్యర్చితం లింగంసాలగ్రామ
 శిలాంచయః ॥ పీఠేసంస్థాపయిత్వాతుశ్రాద్ధంచకురుతేనరః ॥ పితరస్తస్యతిష్ఠంతి
 కల్పకోటిశతందివి ॥ చంద్రికాయాంమాత్యేన్య ॥ పరంనిమంత్ర్య నియమాశ్రావ
 యేత్తైవతృకాన్బుధః ॥ అక్రోధనైశ్చౌచపరైస్తతతంబ్రహ్మచారిభిః ॥ భవితవ్యంభ
 వద్భిశ్చమయాచశ్రాద్ధకారిణా ॥ యత్తుమనుః ॥ సర్వాయాసవినిర్ముక్తేఃకామక్రో
 ధవివర్జితైః ॥ భవితవ్యంభవద్భిర్నశ్వోభూతేశ్రాద్ధకర్మణీతి తత్ పూర్వేద్యుర్ని
 మంత్రణశరం - నతదహః ॥ తత్రైవదేవలః ॥ అసంభవేపరేద్యుర్వాదాహ్లాణాం
 స్తాన్నిమంత్రయేత్ ॥ అజ్ఞాతీనసమానానానయుగ్మనాత్మశక్తితః ॥ కాత్యాయనః॥
 అనింద్యేనామంత్రితో నాపక్రామేతైతనంగృహ్యశక్తేః- అధశ్రాద్ధకర్మభో
 క్తృనియమాః - తత్రనిమంత్రితవిప్రత్యాగే పరాశ్చేయమాః ॥ కేతసుకారయ
 త్వాతుయోతిపాతయతిద్విజమ్ ॥ బ్రహ్మహత్యామవాహ్నీతి శూద్రయోనౌచ

యతే । ఆమంత్యస్త్రిచాహ్మణంయస్తు యథాన్యాయంసపూజయేత్ । అతికృచ్ఛాన్
 సుగూఢానుతర్యగోన్యనిమజాయతే ॥ ప్రమాదాత్త్వానేతుహారితః ॥ ప్రమాదాద్వి
 స్మృతంజ్ఞాత్వాప్రసాదైన్యంప్రయత్నతః । తర్పయిత్వా యథాన్యాయంసర్వంతత్స
 లనున్నతే ॥ ప్రమాదాభావేతునారాయణః ॥ ఏతస్మిన్నెనసిప్రాక్షేచాహ్మణోని
 యతస్సుచిః । యతిచాండ్రాయణం కృత్వాతస్మాత్వాచాత్పముచ్యతే ॥ యమః ॥
 అమంత్రితస్తుయోవిప్రాహోక్తుమచ్యతగచ్ఛతి ॥ సరకాణాంతతంగత్వాచండాలేవ
 భిజాయతే ॥ తత్రైన్సదేవలః ॥ పూర్వంనిమంత్రితోన్యేనకుర్యాదన్యప్రతిగ్రహమ్ ।
 భుక్తాహారోధవాభుజ్జేనుకృతం తస్యనశ్యతి ॥ యదివిప్రావిలంబేతతగోక్తమాది
 త్యపురాణే ॥ ఆమంత్రితశ్చిరంనైవకుర్యాద్విప్రః కదాచన । దేవానాంపితౄణాంచ
 చాతురస్యస్యదైవహి ॥ చిరకారీధపేద్రోహి పచ్యతేసరకాగ్నినా ॥ పృథ్వీచం
 ద్రోదయేయమః ॥ నిమంత్రితస్తుయోవిప్రాహ్యధ్యానంయాతిదుర్గతిః । భవంతిపిత
 రస్తస్యతంమాంసంసంపాంసుభోజనాః ॥ ఆమంత్రితస్తుయశ్శాద్ధేహింసాంనైకురుతే
 ద్విజః । పితరస్తస్యతంమాంసంభవతిరుగిరాశనాః ॥ ఆమంత్రితస్తుయశ్శాద్ధేహ
 రముద్వహతేద్విజః । పితరస్తస్యతంమాంసంభవంతిస్వేదభోజనాః ॥ నిమంత్రితస్తు
 యోవిప్రః ప్రకుర్యాత్కలహంయది । పితరస్తస్యతంమాంసంభవంతిమలభోజనాః ।
 శంఖః ॥ నిమంత్రితస్తుయఃశ్రాద్ధేషైధుచంసేవతేద్విజః । శ్రాద్ధందత్వాచభుక్తౌచ
 యుక్తస్యాన్మహతైనసా॥మైథునంబుతావపివిసిద్ధం॥ ఋతుకాలేనియుక్తోవానైవగ
 చ్చేత్ ప్రీయంక్వచిత్ । తత్రగచ్ఛన్నవాపోతిహ్యనిష్టానిశలానితు॥ ఇతి॥ తత్రవ
 మాధవీయచవృద్ధమనూక్తే - శ్రాద్ధంకరిష్యన్కృత్వానాభుక్త్యావాపినిమంత్రితః ।
 ఉపాప్యచతథాభుక్త్యానోపేయాచ్చ ఋతావపి ॥ భోక్తుకరిష్యన్ శశశ్రాద్ధం
 పూర్వరాత్రోప్రయత్నతః॥న్యవాయంభోజనంచాపిఋతావపివివర్జయేత్ ॥ ఇతితత్రై
 వాశ్వలాయనోక్తేచ్ఛ - విజ్ఞానేశ్వరేణగుశ్రాద్ధేఋతేగచ్ఛతోపినదోషఙ్గత్యుక్తం-
 తత్త్విగతికగతిత్వేజ్ఞేయం-బృహస్పతిః॥ద్వినిశంబ్రహ్మచారీన్యాచ్ఛాద్ధ్యవద్యాబ్రహ్మ
 జైస్సహ॥అన్యథావర్తమానాతుస్యాతానిరయగామినౌ ॥ పురరోజనమధ్వాసం
 భారమాయాసమైఘసమ్ । శ్రాద్ధకృచ్ఛాద్ధభుక్తౌచైవసర్వమేతద్వివర్జయేత్ ॥ స్వా
 ధ్యాయంకలహం చైవదివాస్వాసంతథైవచ । యత్త్రశ్రాద్ధకాలికాయాంపురాణస
 ముచ్చయే ॥ కృత్వాతురుధిరస్రావంనవిద్వాక్ శ్రాద్ధమాచరేత్ । ఏకంద్వేత్రీణి
 వావిద్వాద్దినానిపరివర్జయేదితితన్నిర్మూలం - పృథ్వీచంద్రోదయేయమః॥ పురరో
 జనమధ్వాసంభారాధ్యయనమైఘసమ్ । సంధ్యాంప్రతిగ్రహంహూమం శ్రాద్ధ
 భోక్తౌవర్జయేత్ ఇతి॥ సంద్యానిషేధఃప్రాయశ్చిత్తాత్పూర్వంజ్ఞేయః - యథాహా
 శనాః ॥ ధశకృత్వః పిబేదాపాగాయత్యాశ్రాద్ధభుద్విజః । తతస్సంధ్యాముపాసీత
 జపేచ్ఛుజహయూదపి ॥ శాడాస్తు ॥ సాయంసంధ్యాంపరాన్నంచఛేదనంచవనస్సు
 తేః । అమావాస్యాన్నకుర్వీతరాత్రిభోజనమేవచ ॥ ద్యూతంచకలహంచైవసాయం
 సంధ్యాందివాశయమ్॥శ్రాద్ధకర్తాచభుక్తౌచ పునర్భుక్తించవర్జయేదితికామధేనావా

రాహుద్యుక్తేః - శ్రాద్ధకర్తృరపిసాయంసాధ్యానిషేధమూహుః - శిష్టాస్తుసమూలత్వ
 మాహుః, హూమనిషేధస్తుస్వవిషయః ॥ నూతకెచప్రవాసేచలశక్తశ్రాద్ధభోజ
 నే । ఏవమాదినిమిత్తేషుహావయెన్నతుహావయెదితిచందోగపరిశిష్టాత్ - తత్త్రైవా
 దిత్యపురాణే ॥ నిమంతితస్తునశ్రాద్ధకుర్యాద్భార్యాదితాడనం ॥ చంద్రికాయాంప్ర
 జేతాః ॥ శ్రాద్ధభుక్వాతరుత్థాయప్రకుర్యాద్దంతథావనం । శ్రాద్ధకర్తానకుర్వీతదం
 తానాంధావనంబుధః । హేమాద్రాజాబాలిః ॥ దంతథావనతాంబూలేతైలాభ్యం
 గమభోజనంరత్నైశుధవరాన్నంచశ్రాద్ధకృత్సప్తవర్జయెదితి ॥ విష్ణురహస్యే-శ్రాద్ధో
 పవాసదివసేఖాదిత్వాదంతథావనం । గాయత్యాశితసంపూతమంబుప్రాశ్యసిద్ధి
 తి ॥ పునరోభిజనమధ్యానంయూనమాయూసమైఘనం । దానప్రతిగ్రహూహా
 మంశ్రాద్ధభుక్త్వస్థపర్జయెత్ । సోమాత్పత్నే ॥ వనస్పతిగతేసోమేయస్తుహింన్యా
 ద్వనస్పతిం । హూరాయాంభూణహత్యాయాంయజ్యతే నాత్రసంశయః । ఏతద్వి
 హితేధ్యాతివ్యతిరేకేణ ॥ వనస్పతిగతేసోమేనదుహూయస్తువాహయేత్ । నా
 శ్చంతిపితరస్తస్యదశవర్షాణిపంచచ ॥ వనస్పతిగతేసోమేమంధానం యస్తుకార
 యేత్ । గావస్తస్యప్రణశ్యంతిచిరకాలముపస్థితాః ॥ వనస్పతిగతస్వరూపమాహ
 పృథ్వీచంద్రోదయవ్యాసః ॥ త్రిమహూర్తంవసేదక్రేత్రిముహూర్తంవసేజ్జలే ।
 త్రిముహూర్తంవసేద్దోషుత్రిముహూర్తంవనస్పతే ॥ కలికాయాంవృద్ధమనుః ॥ నిమం
 త్యవిప్రాంస్తదహర్వర్జయెన్నైఘనంక్షురం । ప్రమత్తతాంచస్వాధ్యాయం క్రో
 ధాశౌచేతథానృతం ॥ కెచిన్నిమంత్రణా త్పూర్వం శుభ్యర్థంపూర్వేషిషిష్యైరంకు
 ర్వంతి - తత్రమూలంమృగ్యం - మరీచిః ॥ షష్ఠ్యాంపర్వసపతాదారిక్తాభద్రాతిథి
 వ్యపిపాతేశ్రాద్ధేవతాహేచక్షైరంవర్జ్యంనిశాసుచ ॥ యదాకర్తృశక్త్యాతత్పుత్ర
 శిష్యాదిఃశ్రాద్ధంకోతితదాకర్తా ప్రతినిధినాచప్రాగుక్త నియమాఃకార్యాః । నశ
 కోతిస్వయంకర్త్యంయదాహ్యసవకాశతః । శ్రాద్ధంశిష్యేణపుత్రేణతదాస్యేనాపి
 కారయేత్ ॥ నియమానాచరేతోసినియతాంశ్చపనసంధరే ॥ యజయానోపితా
 సర్వా నాచరేత్సుసమాహితఃఇతిహేమాద్రాదారాహూక్తేః - స్త్రియాస్తువా
 ద్యై ॥ ముక్తకచ్ఛాతుయానారీముక్తకేశీతక్తైవచ । హసతేవదతేవైవనిరాశాః పిత
 రోగతాః ॥ అశ్వలాయనః ॥ శ్రాద్ధేహిభోజయెద్వాస్తానబాలానపియత్నతః ॥ ప్రా
 క్షిండదానాద్గంధాధ్యైర్నాలంకుర్యాత్సవిగ్రహం ॥ వాస్తాగృహే-అధశ్రాద్ధవ
 స్తూని - తత్రాదాకుశాః - పృథ్వీచంద్రోదయెదక్షుః ॥ సమిత్పుష్పకుశాదీనాంద్వి
 తీయఃపరికీర్తితః - అప్యధాభక్తేదినేద్వితీయోభాగఇత్యర్థః - తత్త్రైవయమఃసమూ
 లస్తుభవేద్దర్భఃపితౄణాంశ్రాద్ధకర్మణి । మూలేనలోకాన్జయతిసక్రస్యసుమహాత్మ
 నః ॥ వ్యాసః ॥ తర్పణాదీనికార్యాణిపితౄణాం యానికానిచిత్ । తానిన్యద్ద్విగు
 ణైర్దైర్భస్సప్తపత్రైర్విశేషతః ॥ శాలంకాయనః ॥ సపిండికరణంయావద్బుజదరైః
 పితృక్రియా । సపిండికరణాదూర్ధ్వంద్విగుణైర్ద్విధివద్భవేత్ ॥ శంఖః ॥ అనంతర్దర్భ
 ణంసాగ్రంకౌశంద్విదళమేవచ । ప్రాదేశమాత్రంవిజ్ఞేయంపవిత్రంయత్రకుత్రచిత్ ॥

హోతః || పవిత్రం బ్రాహ్మణస్యైవ చతుర్భిద్భుషింకైః || ఏకైకం న్యూనమన్యైః ||
 శ్లోకేన యథాక్రమం || స్మృత్యర్థసారే || సర్వేషాం వాభివేద్వాభ్యాం పవిత్రంగంధి
 తం నవం || రత్నావళ్యాం || ద్వయోస్తు పర్వణోర్మధ్యే పవిత్రం ధారయేద్బుధః || హే
 మాద్రాస్కాండే || అనామికా దృతాదర్శా హ్యేకానామికయాపివా | ద్వాభ్యా
 మనామికాభ్యాంతు ధార్వేదర్శపవిత్రకే || పవిత్రాభావేతుతత్త్రైవనుమంతుః ||
 సమూలాగ్రావిగ్రాకృతుకుశౌద్వాదక్షిణకరే || సవ్యేచైవతథా త్రీశిబిభృయాత్స
 ర్వాకర్మసు || జాధాయనః || హస్తయోరుభయోద్వాద్వా వాసనేతిత్యైవచ || దర్శ
 గ్రహణేమంత్రమాహ || శంఖః || విరించి నాసహూత్పన్న పరమేస్థి నిసర్గజానుద
 సర్వాణిపాపానిదర్శన్వస్తికోభవ || స్మృత్యర్థసారే || హుంఘ్నాగ్రేణమంత్రేణ
 సకృచ్ఛిత్వాసమర్థరేణ || భారద్వాజః || ప్రేతక్రియార్థం పితృర్థమభిచారార్థమేవ
 చ | దక్షిణాభిముఖశ్చింద్యాత్ప్రచీనావీతికోద్విజః || కుశాభానే పరాక్రమము
 తుః || కుశాకాశాశరోగుండ్రోయవాదూర్వాధబల్బజాః | గోకేశముంజకుండా
 శ్చపూర్వాభావేపరఃపరః || కాశాదావిశేషమాహశంఖః || కాశిహస్తస్తునాచా
 మేత్కదాచిద్విధిశంకయా | ప్రాయశ్చిత్తేనయ్యజ్యేత దూర్వాహస్తస్త్యైవచ ||
 పృథ్వీచంద్రోదయేయమః || మాసిమాస్యధృతాదర్శామాసిమాస్యేనచోధితాః ||
 వత్సృంతస్మతే || మాసేనస్యాదమావాస్యాదర్శోగ్రాహ్యాసవఃస్మృతః || గృ
 హ్యపరిశిష్టే || యచపిండాశ్రితాదర్శాయైకృతంపితృతర్పణం | అమేధ్యాశుచిలి
 ప్తాయేతేషాంత్యాగోవిదీయతే || లఘుహోతః || పథిదర్శాశ్చితోదర్శాయేదర్శా
 యజ్ఞభూమిషు || తరణాసనపింశేషు పట్కుశాన్నపివర్షయేత్ || బ్రహ్మయజ్ఞేచయ
 దర్శాయేదర్శాఃపితృతర్పణే || హతామూత్రపురీషాభ్యాంతేషాంత్యాగోవిదీయతే ||
 హేమాద్రా || అన్యానిచపవిత్రాణికుశదూర్వాత్మకానిచ | హేమాత్మకపవిత్ర
 స్యహ్యేకాం నార్హంతినైకలాం || అథహవిః - హేమాద్రాచేతాః || కృష్ణమాషాస్తి
 లాశ్చైచనశ్రేష్ఠాస్సృర్యనశాలయః | మహాయవాగ్రీహీయవాస్త్యైవచ మధూలి
 కాః || కృష్ణాశ్చైవతాశ్చైవహశ్చ గ్రాహ్యస్సగ్రాధకర్మణి | మహాయవాపేష
 బీజం - మధూశికాయావనాలా ఇతిహేమాద్రాః - కల్పతరుశ్చ || భారతే || వర్ణ
 మానతిలం శ్రాద్ధమక్షయ్యంమనురబ్రవీత్ | సర్వకామైస్సయజ్ఞతేయస్పితృర్యజ
 తేపితౄణా || చంద్రకాయాందేవలః || ఇష్టాపూర్తేమృతాహేచదర్శవృద్ధ్యప్రకాను
 చ | పాశేభ్యస్తేషుకాలేషుదేయంనైవకుభోజనం || సాయణీయే || అగోధూమంచ
 యచ్చార్ధమాపనుద్గవివర్జితం | తైలపక్ష్యేసరహితంకృతమప్యకృతంభవేత్ || హే
 మాద్రావత్రి || అగోధూమంచయచ్చార్ధంకృతమప్యకృతంభవేత్ || తత్రైవప్రచా
 హ్మేయవైర్వీహితీతైర్వాషేగోదూమైశ్చైవకైస్తథా | సంతర్పయేత్పితౄన్ముద్
 గైశ్చామౌకైస్సర్వపద్రవైః || నీవారైర్వరిశ్యామౌకైః | ప్రియంగుభిరధార్చయేత్ |
 హేమాద్రాకాష్ఠాజనిః || యదిష్టంజీవతశ్చాసీత్తద్దద్యాత్తస్యయత్నతః | సత్య
 ప్రాదుస్తరంమార్గంతతోయాతినసంశయః || కలికాయామాశ్వలాయనః || కదలాన్ది

ఫలైశ్చైర్మూలైరాద్ధాదికైరపి । గోరపైర్మధునాదధ్వా శ్రాద్ధేసంతర్పయెత్పి
 త్మా ॥ కదల్యామ్రఫలాదీనిశ్రాద్ధేసంపాదయెత్సుధీః ॥ హేమాద్రాపృథ్వీచంద్రో
 దయచ మార్కండేయః ॥ గోధూమైరిక్షుభిర్బుధైస్సతీనైశ్చైకైరపి । శ్రాద్ధే
 షుద తైః ప్రీయంతేమాసమేకంపితామహః ॥ విదార్యాచభరుండైశ్చస్త్రైశ్చైర్మంగాట
 కైస్తథాకంచుకైశ్చతథాకందైఃకర్కంధుబదరైఃపి ॥ పాలేవత్రైరారుకైశ్చాప్యక్షో
 టైఃపనసైస్తథా । కాకోల్యాక్షీరకాకోల్యాతథాపిండాలకైశ్చుభైః ॥ లాజాభిశ్చస్తథా
 నాభిశ్చప్రప్రసైర్వారుచిర్భుటైః । సర్వపారాజశాకాభ్యామింగుదైరాజజంబుభిః ॥ ప్రి
 యాలామలకైర్బుభైశ్చైఃఫల్లుభిశ్చైతిలంబకైః ॥ వేతాంకురైస్తాలకందైశ్చక్రికాక్షీరికా
 వహైః ॥ లోచైస్సమోచైర్లకుచైస్తథావైబిజపూరకైః । కుంజాతకైఃపద్మఫలైర్బుభ్య
 భోజ్యైశ్చసంస్కృతైః ॥ రాగఖాండవచోమ్యేశ్చద్విజాతకసమన్వితైః ॥ దక్షైస్తుమా
 సంప్రీయంతేశ్రాద్ధేషుపితరోన్మణాం ॥ ఏషాంకోశహేమాద్యాదివ్యాఖ్యానైర్ద్యకా
 ద్యనుసారేణమధ్యదేశధామయానామాన్యచ్యతే-సతీనైఃకలామైఃకలాయస్తుసతీన
 కఇత్యమరః - బటురీతిప్రసిద్ధైః - విదార్యాతత్కందేన ॥ భరుండం జలజంమఖాణా
 ఇతిశ్రాద్ధమంజర్యామ్ - భూకూష్మాండమిత్యేష్యే, శృంగాటకంసింఘాడా - కంచు
 కఃకంచనారః - కందఃసూరణః - అర్జోఘ్నఃసూరణఃకందఃఇత్యమరః- కర్కంధూః
 వన్యం నూక్ష్యంబదరం - పాలెవతంకోశాతకీ - ఆరుకం అరుఱు! అక్షోటం అఖరో
 లః- కాకోలోక్షీరకాకోల్యాగాడేషుప్రసిద్ధా- పిండాలకంసుధనీ-మహారాష్ట్రాణాం
 మోహలకందఇతిప్రసిద్ధం - త్రపునాదయస్త్రయఃకర్కటిభేదాః - చిర్భుటంఖర్బు
 జం-సర్వపేతిదీర్ఘశ్చాందసః - ప్రియాలంచితాంజీ-ఫల్లుఉదుంబరం-తిలంబకంపటోల
 కం-తాలకందఃకందవిశేషః - చక్రికాంతింత్రిణీబింబా-క్షీరికాఖిరిణీ- మోచంకదలీఫ
 లం-లకుచంవడహరం-ముంజాతకంగౌడదేశేప్రసిద్ధం-పద్మఫలంగట్టా- రాగఖాండవః
 పిప్పలీసంతియుక్తస్తుముద్గయావస్తుఖాండవః । రాగఖాండవతాంయాతిశర్కరా
 సంయుతంతుతత్ ॥ ఇత్యుక్తఃపానవిశేషః - త్రిజాతం లవంగైలాపత్రకాణి ॥ మద
 సరత్నేకౌర్మే ॥ కాలశాకంచవాస్తూకంమూలకంకృష్ణనాళికా । ప్రశస్తానీతిశేషః-
 హేమాద్రాపృథ్వీచంద్రోదయచ వాయుపురాణే ॥ కాలశాకంమహాశాకంద్రోణ
 శాకంతధార్ద్రాకమ్ । బిల్వామలకంమృద్వీకాపనసామ్రాతదాడిమమ్ ॥ చవ్యంపా
 లివతాక్షోటంఖర్జూరంచకసేరుకమ్ । కోవిదారశ్చకందశ్చపటోలంబృహతీఫలమ్ ॥
 పిప్పలీమరిచంచైవఏలాశుంఠీచన్సేంధవం । శర్కరాగుడకర్పూరబదరీంద్రోణపత్రకం ॥
 తథా ॥ మధుకంరామరంచైవకర్పూరంగుడమేవచ । శ్రాద్ధకర్మణి శస్తానిసేంధవం
 త్రపుసంతథా ॥ రామరంహింగు ॥ కసేరుః కోవిదారశ్చతాలకందస్తథాబిసం ।
 తమాలంశతకందశ్చ మధ్వాలుశ్చాతకందకం ॥ కాలేయం కాలశాకంచసునిచన్జం
 సువర్చలం । మాంసంశాకందధిక్షీరంచాంబువేతాంకురస్తథా ॥ కట్ఫలంకౌం
 ణీద్రాక్షాంతిండుకంమోచమేవచ । అలాబుగ్రీవకంచారంకర్కం ధుర్మధుసాహ్వా
 యం ॥ వైకంకతంనారికేళం శృంగాటకపయాపకం । పిప్పలీమరిచంచైవపటోలం

బృహతీఫలం || ఏవమాదీచాన్యానిస్వామానిమధురాణిచ | నాగరంచార్ద్రాకంజే
యందీర్ఘమూలకమేనచేతి - తథా || శర్కరాక్షీరసంయుక్తాఃపృథుకానిత్యమక్ష
యాః || ద్రోణశాకగూమథిప్రసిద్ధం - మృద్వీకాద్రాతౌ - ఆమ్రాతంఆంబాడా
తిప్రసిద్ధోవృక్షః - తత్ఫలంచ - పాలివతంజంబీం పాలి ఆలమితిగౌడప్రసిద్ధవా -
ఖర్జూరంఖజూరథిప్రసిద్ధం - కసెరుఃజలః కండః - కోవిదారఃకంచనారసదృశః-
తాలకండఃతాలమూలీ - బిసంభసేడుశతకండఃశతావరీ - శాలుశాలుకంసేరు
కీతిప్రసిద్ధం - కాలేయంకరాశిసంజ్ఞశ్యాకఃదారుహరిద్రావేతి ప్రథీచంద్రోదయః-
సునిషణ్ణాకర్కటీనదృశంసులటీయా ఇలిగౌడప్రసిద్ధం - సువర్చలంశాకవిశేషః -
కట్ఫలంక్రీష్ణీవృక్షఫలం - కౌంకణి అల్లరసాద్రాతౌ-తిందుకంశిండిసమితికైదేవః-
తింహఫలంవా - గ్రీవకంఫలవిశేషః - చారంక్షుద్రతాలం - మధుసాహ్వయంమ
ధూకపుష్పంఫలంవా - వైకంకతంచైచీతిగౌడఖ్యాతం- పరూపకంపరూసమితిప్ర
సిద్ధం - నాగరంశుంఠీ | పృథీచంద్రోదయేబ్రాహ్మే || అమ్రమామౌతకంబి
ల్వందాడిమంబీజపూరకం | ప్రాచీనామలకంక్షీరంగారికేరంపరూపకం || నారంగ
కంచఖర్జూరం ద్రాతౌసీలకపితృకం | ఏతానిశలజాతానిశ్రాద్ధే దేయానియత్నతః ||
మాత్యే || అన్నంతసుదధిక్షీరంగోఘృతంశర్కరాన్వితమ్ | మాసంప్రీణాతినర్వా
వైపితృనిత్యాహకేశవః || యాజ్ఞవల్క్యః || హవిష్యాన్నేనవైమాంసంసాయసే
నతుపత్నరమ్ | మత్స్యహరిణకౌరభిశాకునచ్ఛాగపామఃతైః || ఐణరౌరవవారా
హశాతైమాంసైర్యథాక్రమం | మాసవృద్ధ్యాభిత్వప్యంతిదత్తైహపితామహః||
ఖడ్గామిషంమహాశల్కంమధుమున్యన్నమేవచ | లోహమిషంకాలశాకంమాంసంనా
ధీణసస్యచ || నిగమః || త్రిపిబంత్యింద్రియక్షీణంశ్వేతంవృద్ధమజాపతిమ్ | వాధీ
ణసంతుతంప్రాహుర్యాజ్ఞకాశ్చార్ధకమణీ | వాధీణసోజరచ్ఛాగఇతిమేధాతిధిః |
కాత్యాయనః - ఛాగోస్రమేమానాలభ్యశేషాచీక్రేత్వాల్బ్యావాస్వయం మృతా
నాంవాహృత్యపచేత్ || కామే || క్రేత్వాల్బ్యావాస్వయంవాధ మృతానాహృత్య
వాద్విజః | దద్యాచ్ఛార్ధేప్రయత్నేనతదస్యాత్యయముచ్యతే || శ్రాద్ధశాస్త్రస్య
మాంసస్యాభక్షణేదోషమాహమనుః || నియుక్తస్తుయథాన్యాయంయోమాంసం
నాత్తిమానవః | సప్రేత్యపశుతాయాతినంభవానేకవింశతిః || అత్రబహుషువచ
నేషుశ్రాద్ధేమాంసమధునోప్రాశస్త్యైక్తే || వినామాంసేనయచ్ఛార్ధంకృతమస్య
కృతంభవేదితిహేమాద్రాదేవలోక్తైః || యచ్ఛార్ధంమధునాహీనంతద్రోసస్సలై
రపి | మృష్టాన్నైరపిసంయుక్తంపితృణాంనైపత్వస్తయే || అణుమాత్రమపిశ్రాద్ధే
యదినస్యాచ్ఛమాక్షికమ్ | నామాపీతతానీయంస్యాత్పితృణాంప్రీతయేతతః || ఇతిహే
మాద్రాద్రాహ్మణ్యకైశ్చ - మాంసమధునోశ్చార్ధేనియతత్సంగమ్యశే - గౌడ
నిబాధేమాత్యసమంశూక్తైః || మధ్యభావేగుణోదేయక్షీరస్యచతిథాదిధి | నల
భ్యతేఘృతయత్రకుర్యాత్ ఘృతసతీబహమ్ || శ్రాద్ధకలికాయానాగరఖండః ||
నిగమిన్యోపైవేన్యోపైవైత్తిగోమేనుషు | పిండానుష్టేదానిన్యానిదానిన్యధు

నావినా || బృహత్పరాశరస్తు మాంసం నిషేధతి || యస్తు ప్రాణివధం కృత్వా మాంసేస్తర్పయతే పితౄణాం || సవిద్యా చందనం దగ్ధాకుర్యాదంగా రవిక్రయమ్ || ఓష్ఠాక్షూకాపేయధాకించిద్బాల్మికదాతుమిచ్ఛతి | పతత్యజ్ఞాన తస్మాదపిమాంసేన శ్రాద్ధకృత్తథా || సపవ || సర్వధాన్నం యదానస్యాత్తదైవామిష మాశ్రయేత్ | బ్రాహ్మణశ్చస్వయం నాద్యాత్తచ్ఛశ్వాదిహతం యది భాగవతేపి || నదద్యాదామిషం శ్రాద్ధేన చాద్యాద్ధమతత్సవితే | మున్యనైస్తస్యైవ రాశీతి ర్యధానపశుహింసయా || తథేతి శేషః - అత్ర కేచిత్ || మున్యన్నం బ్రాహ్మణస్యోక్తం మాంసం క్షత్రియవైశ్యయోః | మధుప్రదానం శూద్రస్య సర్వేషాం వావిరోధి యత్ ఇతి హేమాద్రాపులస్త్యక్త్యావ్యవస్థా మాహుః - పృథ్వీచంద్రోదయస్తు || అక్షతాగోపశుశ్చైవ శ్రాద్ధే మాంసంతథా మధు | దేవరాచ్ఛనుతోత్పత్తిః కలాపంచవివ జ్జయేదితి గమోక్తే || వరాధిధిపితృభ్యశ్చపశూపాకరణక్రియేతి - కలివర్జ్యేషు హేమాద్రా వాదిత్యపురాణాత్ - మాంసదానంతథా శ్రాద్ధేవానప్రస్థా శ్రమస్తథే త్యక్త్యా - ఇమాం ధర్మాన్కలియగే వర్జ్యానామిషమన్విషిణః ఇతి బృహన్నారదీయేభిదానాచ్ఛమాంసవిధిః కలివ్యధిర్క్రవిషయః - కతా మాంసం నిషేధానాంచ దేశాచారాద్వ్యవస్థా || తథాచ బృహన్నారదీయే శ్రాద్ధం ప్రకృత్య || యథాచారప్రదేయంతు మధుమాంసాదికంతథా | దేశాచారాః పరిగ్రహ్యస్తత్తద్దేశీయజైర్నరైః || అన్యధాపతితోజ్ఞైర్యస్సర్వధర్మబహిష్కృత ఇతి యస్మిన్దేశేపురే గ్రామేత్యేవిద్యేన గరేపివా | యాయత్ర విహితోధర్మస్తంధర్మం న విచారయేదితి భృగుక్తే శ్చేత్యాహ - తన్న, హూలాకాధికరణన్యాయేన దేశ విశేషవ్యవస్థాపకపదకపదకల్పనాయోగాత్ - నిరూపితంచైతత్పితామహచరణైర్మాంసం సమీమాంసాయామితిదిక్ - మనుః || సంవత్సరంతు గవ్యేన పయసాపాయ సేనచ | వాధీణసస్య మాంసేన తత్ప్రిర్వాదశ వాషిణీ || త్రిపిబంత్వింద్రియక్షీణం శ్వేతం వృద్ధమజాపతిమ్ | వాధీణసంతుతం ప్రాహుర్యాజ్ఞాకాశ్చార్థకమణీ || ఓరాదావిశేషమాహ హేమాద్రానుమంతుః || పయోదధిఘృతంచైవ గవాం శ్రాద్ధేషుపావనమ్ | మహిషీనాంఘృతం ప్రాహుః శ్రేష్ఠం నతు పయః క్వచిత్ || యాజ్ఞవల్క్యుః || సంధిన్యనిదశావతాగోపయః పరివజయేత్ | జంప్రమైకశఖంస్త్రేణ మారణ్యకమధావికమ్ || హేమాద్రాహారీతః || నవనూతాయాస్సప్తరాత్రాదిత్యే కేదశరాత్రాదిత్యపరే, నోపేయపంథవతీతి మాసేర్మవిదః ఏతద్రజోభావపరం - దేవలః || అజావిమహిషీణాంతు పయశ్చార్థేషువజయేత్ | వికారాన్మయస్త్యైవ మాహిషంతుఘృతం హితమ్ || తత్త్రైవ బ్రాహ్మే || మాహిషంచామరం మాగ్మామావికై కశభోద్భవమ్ | స్త్రేణమాప్త్రంపాచితంచదధిక్షీరంత్యజేద్భృతమ్ || సగుడం మరిచాక్రంతుతథాపర్యుపితందధి | దీణంతక్రమపెత్తంచనష్టాన్వాదంచ ఫెనవత్ || మాహిషాపవాదోపరాక్రేబ్రాహ్మే || దేయంతక్రంతుసద్యస్కంసవసీతాదనుద్భృతమ్ | ఆరణ్యమహిషీక్షీరం శర్కరాన్మృతిసంయుతమ్ || మధ్వక్రంతుహితంచైవ

దదాన్ తదమృతయతః । సుప్రితిః క్షీరతరః శ్రాద్ధకౌముద్యాం చైవ నయన్యపి యాజ్ఞా
... । అన్నం సమస్తమీతం భోగ్యం । స్వేషా క్రింది సంస్థితమ్ । ఆ స్వేషా అనిగో
... । ఈ గోరనవిక్రియాః ॥ ఇతి పుష్పి తదధ్యాని భోజ్యము ॥ ౧ - తిథా విగ్రహము
... । పుష్పి తదోహోత్రోచ్యత ఇతి హేమాద్రిః తత్రైవ బ్రాహ్మణాః కాలశాకం
తందులీమం నాన్యకం మూలకం తథా శాకమారణ్యకంచైవ దద్యాచ్చాద్ధేషు నిత్యశః
తం మలీయం సూక్ష్మత్రమితి హేమాద్రిః - మహారాష్ట్రాణామారణ్యప్రసిద్ధం - ఆర
ణ్యనింఘంజీమాచాదితత్రైవ - బాహిమం మూగధీచైవ నాగరాష్ట్రకలిం త్రిశిః । అమాత
సిగిరికంచకుబరంచైవ యోజ్యం ॥ మూగధీశిష్టతీ । నాగరం శుంఠి । కుబరంకుస్తు
బరంధిశియా ఇతి ప్రసిద్ధం ॥ వాయవీనాం । అగస్త్యస్య శిఖాస్తామ్రాః కాసాయాస్సర్వ
ప్రచు ॥ శిఖాసవల్లవాః । ప్రథాసఖంబ ॥ ఆరామస్య తునీమంతాః కిలాయాస్స
ర్వసవ ॥ సీమంతాః సవల్లవాః । కాశ్య ॥ తమాలంశతకండుచమధ్యాలుశీత
కింబలీ । మధ్యాలుః మోహలక ॥ ౨ - శివకండలీతాతామ ఇతి ప్రసిద్ధం - అగ్రవర్జ్యం
సూర్యుండేయపురాణే ॥ యశ్చోక్త్యానినాప్రాప్తం పతితాద్యదుపాజ్ఞతమ్ । అ
స్మామిహ న్యాసుల్కర్ణంద్రప్యచాత్రవిగహితమ్ ॥ పితృకంఠే ప్రయచ్ఛ స్వే
పిత్వస్త్వయచ్ఛాపుష్పపామృతమ్ ॥ చంద్రోదయేశంఖః ॥ భూస్త్వణం సురసాశిగ్రు
హంబంబుచుంఠిధా । కూశ్మాండంబువాతాకకికోవి దారాంశ్చ సజ్జయేత్ ॥
వస్పలింబుచంద్రవతథా వైపిండమూలకమ్ । కృతంచలవణం సర్వం సంతాగ్రం చవి
సజ్జయేత్ ॥ రాజమాషాః - మనూరాంశ్చకోద్రవాకోరహషకాః । బోహి
తాన్యప్రసిద్ధాపాః శ్రాద్ధానుకూలవజ్జయేత్ ॥ భూస్త్వణం కాశీర్దేవే ప్రసి
ద్ధం - సురసానిగుండీలి । మూధసః - తులసీతి పృథ్వీచంద్రోదయః - సాచభత్య
త్వేన నిర్విధానపుష్పత్వేనేతి గాడాః - పాలంకీపాలక ఇతి ప్రసిద్ధా - మృచుకంజలజ
ల్యుకోససుకిమితి సాశేధిరశాక ఇతి హేమాద్రిః - మరీచాన్యద్రాణీతీ హేమా
ద్రిః - కృతలవణం సాంభరభిన్నం ॥ సైంధవంబులపణంబైవతథా మాచససంభవమ్ ॥
యచ్ఛసాముగ్రికంభి వేదిలి శూలపాణౌపారిః ॥ పిత్వ తేన మేవ్యా తే ప్రత్యక్షే అసి
నిత్యశ ఇతి వాయవీయోక్తేః - మానసంసాంభరం - యత్తుభవిష్యం ॥ తజ్జాన్యానం
తస్మాన్చ ప్రత్యక్షం లరణంతథేతి ॥ తత్ర తూరలవణం భారీతి ప్రసిద్ధం నిర్విధం ॥ భుక్త్వా తు
లరలవణాత్రిరాత్రం తుననవనేదితి బ్రాహ్మణ్యైరితి శూలపాణిః - క్షీరలవణమితి
సారాత్ । క్షీరమిక్రం లవణం నిర్విధమితి వాచస్పతిః - రాజమాషాః రతరా (చవళి)
ఇతి ప్రసిద్ధాః - కొరదూపకః పశుకోద్రవః । చాగ్రికాయాం శంఖః ॥ పిండాలకంచ
తుండరంకం మువకంచ నాశికం । కూశ్మాండంబుబహుబీజాని శ్రాద్ధాన్వాప్రజత్యధః ॥
పాణాలకం మహారాష్ట్రేషు పిండరమితి ప్రసిద్ధం - తుండరంబింబీళుమితి కైదెనః -
కిరమిదికంకరసంతమిలి ప్రసిద్ధం - తత్రైవ ॥ బిదాలోచ్చిష్టమాఘాతం శ్రాద్ధేయ
త్వేన సజ్జయేత్ । కూశ్మాండం సుహిషీరమాభికోరజసవపాః ॥ చణకా
రాజమాషాశ్చ స్తుంతి శ్రాద్ధం ససంశయః ॥ వృద్ధవరాశిరః ॥ కరీరఫలపుష్పాణివిడం

గమరిచానిచ । జంభారికాసజంబీరాసుపక్వంబీజపూరకం ॥ జంబ్వలాబూనిషిష్ట
 ల్యఃపటోలంపిండమూలకం । మసూరాంజనపుష్పంచశ్రాద్ధేదత్వాపత్యధః - జం
 బూఃసూక్ష్మామాధవియేచతుర్ద్వింశతిమతే ॥ యావనాశాంకుశ్చిత్థాంశ్చనర్జయంతివి
 పశ్చితః । యావనాలఃజోంధశా - అత్రయానిచణకాదీనివిహితనిషిద్ధానితేషాంవిక
 ల్పః - అన్యథా ॥ శ్యామాక్షైశ్చణైశ్చైర్నీవారైశ్చప్రియంగుభిః । గోధూమై
 శ్చప్రతిలైర్ముగైర్మాంసంప్రీయతే పితౄణితిగోధూమైరిక్షుభిర్ముగైర్సప్తతీనై
 శ్చణైర్కేరపీతిహేమాద్రాకౌమేవిష్ణుధర్మాదివిరోధఃస్యాత్ - పిష్పలీనురీచాదేస్తు
 ప్రత్యక్షస్యనిషేధోనత్యన్యద్రవ్యమిశ్రస్య ॥ సోవీరతిక్తైర్లవణాదిభిస్తుపాకస్యసిద్ధి
 మహతిహయైస్తు । తద్వీజపూరామరిచాదియోగాత్పిద్ధం ప్రదేయంనతుదుష్వ
 తీహేతి స్పృశ్యచంద్రోదయేవృద్ధపరాశరోక్తేః - తత్రైవ ॥ దాతుశ్చయస్మిన్మనసో
 భిలాషశ్చిద్ధాభవేద్యత్రచదీయమానే । శ్రాద్ధేషుదేయంవిధినత్తదేవతద్వత్తమక్ష
 య్యమితిబ్రువంతి ॥ ఏతన్నిషిద్ధైతరవిషయం । చంద్రికాయాంకృష్ణధాన్యానిసర్వా
 ణివజ్రయేచ్ఛాద్ధకమణి । నవజయేత్తిలాంశ్చైవముద్గమాపాంస్తథైవచ ॥ మా
 త్యేన్య ॥ మసూరశణనిష్పావరాజమాషకుసుంభికాః । పద్మబిల్వార్కదుత్తూరపారి
 భద్రాటరూపకాః ॥ నదేయూపితృకార్యేషుపయశ్చాజావికంతథా । కొద్రప్రొ
 ద్వారవరకకపిత్థమధుకాతసీ ॥ ఏతాన్యపినదేయానిపితృభ్యశ్చిద్ధమిచ్ఛతా ॥ నిష్పావాః
 వల్లః-యత్తుమార్కండేయః ॥ ప్రియంగవఃకోవిదారానిష్పావాశ్చత్రశోభనాగ్నితి
 తత్రనిష్పావఃశ్వేతశింబీతీదానసాగరే శ్రాద్ధప్రకాశేచోక్తంబిల్వంచరక్తంవిషిద్ధం ।
 జంబీరంరక్తబిల్వంచశాలస్యాసిఫలంత్యజేదితిబాహ్మికైః ॥ పారిభద్రేనింబతరుది
 త్యమరః-రక్తమందారగ్నిహేమాద్రీః ॥ ఆటరూపావాసాతత్పుష్పం-ఉద్ధారఃకాంచ
 నారః-మధుకంజ్యేష్ఠిమగ్ధ్వితిచంద్రికావరకానముగ్ధాహేమాద్రాబ్రహ్మాండే ॥ ఆ
 సనారూఢమన్నాద్యంపాదోపహతమేవచ । అమేధ్యైజ్ఞాంకమైస్సృష్టంశుష్కంప
 ర్యుసితంచయత్ ॥ ద్విస్త్విన్నంపరదగ్ధంచతద్దైవాగ్రావలేహితమ్ । శర్కరాకీటపామా
 నైఃకేలైర్యచ్ఛాప్యపద్రుతం ॥ పిణ్యాకంమధితంచైవతథాతిలవణంచయత్ । సిద్ధాఃకృ
 తాశ్చయేభయ్యైః ప్రత్యక్షులవణీకృతాః ॥ వాససాచావదూతానివజ్ఞాన్ శ్రాద్ధక
 మణి । ద్విస్త్విన్నంయత్సకృత్సాకేనభక్ష్యమపిహింగు జీరకాదిసంస్కారాధం
 పునఃపచ్యతేతద్వజ్ఞాం-యత్తుతిక్తశాకాన్నవికారాదిద్విఃపాకేనైవభక్షణహం
 తన్ననిషిద్ధం-అగ్రావలేహితమాస్వాదితపూర్వం ॥ పర్యుసితస్యసదావిషేధేపి పునర్వ
 చనంతిపూపాశ్చకరంభాశ్చధానావటకసక్తవః ॥ శాకంమాంసమపూపంచసూపంకృ
 సరమేవచ ॥ యవాగూఃపాయసంచైవయచ్ఛాప్యత్యేహసంయుతం ॥ సర్వంపర్యు
 సితంభోజ్యంభుక్తంచేత్పరివజ్ఞయేదితిమాధవీయేయమోక్తవటకాదేరపిపర్యుసిత
 స్యనిషేధాధామితి చంద్రికాదయః - వర్జ్యేషువిశ్వామిత్రః ॥ కపిత్థంకుసుమంచైవ
 నారికేలంచపైనికం । జంబూఘలాదిపక్వంచపిణ్యాకంతంశులీయకం ॥ హేమాద్రా
 షట్త్రింశన్మతే ॥ వజ్ఞామర్కటకాశ్చిద్ధైరాజమాపాస్తథైవచ । మర్కటకా

లాకాగతిప్రసిద్ధాః - మైత్రీనసిః ॥ వృంతాకంనశికాపోతకుసుంభాశ్చింతకానిచ !
 శాకానామభక్ష్యాగతిపోతంపోతాగతిప్రసిద్ధం-కుసుంభంకురుషాగతిమహారాష్ట్రేప్ర
 సిద్ధం - మార్కండేయః ॥ వర్ణ్యాశ్చాభిషవానిత్యంశతపుష్పాగవేషకాః । జంబీర
 కంఫలంవర్ణ్యంకొవిదారాశ్చనిత్యశః॥ అభిషవఃసూక్తమితిచంద్రికా - సంధానకమి
 తిపుష్పీచంద్రః - శతపుష్పాపంచాగతిప్రసిద్ధం - శాత్రూయనః ॥ మారిషంనాశికా
 చైవరక్తాయాచకలంబికా । అనురాగ్నమిదంసర్వంపితృణాంనోపతిష్ఠతే॥మారిషం
 మధ్యదేశేమయసాగతి - మహారాష్ట్రేషురాజగిరాగతిచప్రసిద్ధం - కలంబికావేణ్యా
 కృతీపత్రా - తత్రైవ ॥ గాంధారికాపటోలానిశ్రాద్ధకమహాచివజయేత్ ॥ గాంధా
 రికాతండులీయమితిచంద్రికా । జవానాభ్యానురాలభేతికైదేనః - భారతే ॥ హిం
 గుద్రవ్యేషుశాకేషు ఆలాబుంలశునంతథా । కుకుండకాన్యలాబూనికృష్ణంలవణమే
 వచ । పుషరలాబుగ్రహణముభయాలాబునిషేధార్థమితి పృథ్వీచంద్రఃకుకుండకంవ
 తులంఛత్రాకం-తత్రైవ॥ కుస్తుంబుగుంకలింగోష్ఠంపర్జయేదాప్లువేతనం ॥ హేమా
 ద్రాద్రాహ్మోవాతాకంపంచబింబంచలోమశానిశలానిచ।కలింగంరక్తచారంచ
 వీణాకంధృతచారకం ॥ కపాలాకాచమారీచకరంజంపిండమూలకం । గృంజనంచు
 క్రికాంచైవగాజరంజీవకంతథా ॥ వృంతాకంశ్వేతం ॥ కంఠూరాంశ్వేతవృంతాకం
 కుంభాండంచవివర్జయేదితిదేవలోక్తైః - తేనకృష్ణస్యానిషేధగతిచంద్రికామాధవా ।
 వస్తుతస్తుసదాశ్వేతనిషేధాత్ పునః శ్రాద్ధేనిషేధోవ్యర్థః-తేనభక్ష్యస్యకృష్ణవృంతా
 కస్యాపినిషేధార్థమితివయం - కంఠూరాకపిచూర్ణః - కుంభాండంవృత్తాలాబుః -
 పంచశింబంవల్లమనూరరాజమాషనుకులిత్థాః - లోమశానికపిత్థాని - రక్తిచా
 రంలోహితచారఫలం - వీణాకంకృష్ణదీఘకర్కటీ - ఘృతచారకంచిరస్థితచార
 ఫలం-చారోఽపిప్రసిద్ధంకపాలనారికేళం - కాచంకచువృక్షఫలం - మారీచంఅర్ద్ర)
 మరీచాని - గృంజనంపలాండుభేదఃసశ్చిమదిశిప్రసిద్ధఃనతుగాజరంతస్యపృథగుక్తైః -
 హేమాద్రాక్షాతుగృంజనంగాజరమేవైక్తిం - గౌశశ్రాద్ధకాముద్యామశ్వేసా -
 తచ్చింత్యం - చుక్రికాచిరకాలశుక్తింపానకిం - చంద్రికాయాంహారీతః ॥ నవటప్లు
 యోదులంబరశేలుదధిత్థసీపమాతులింగానిభక్షయేత్ । శేలుఃశ్వేష్టాతకః భోగగసం
 జ్ఞా - దధిత్థంకపిత్థం - స్మృతిసారే॥ షీరేతుబనణందత్వాఉచ్చిష్టేపివయస్థుతమ్॥
 గ్నాసంరజసిశ్చైషుతామ్రగవ్యంమరాసమం॥ గౌడనిబంధిసాగరేస్సృతిః॥ నారికేరో
 దకింకాంశ్వేతామ్రపాత్రైస్థితంమధు । గవ్యంచతామ్రపాత్రస్థంమద్యతుల్యంఘృతం
 వినా ॥ తామ్రపాత్రేఘృతంమాంసం యచ్చగవ్యంఘృతేతత్ । ఆమిషంతుగవా
 మాంసందధిషుద్యంపయోరజః ॥ ద్రవ్యాంతరయతంమాంసంపయస్సానంయతంద
 ధి । పయోనుద్భృతసారంచతామ్రపాత్రేనదుష్యతి-అథజలం - యాజ్ఞవల్క్యః ॥
 శుచిగోతృప్తికృత్తోయం ప్రకృతిస్థంమహిగతం॥ వర్ణ్యంజలముక్తం హేమాద్రాబ్ర
 హ్మండే ॥ దుగంధిభేదిలంఘ్యంపంకిలంపల్వలోదకం । నభవేద్యత్రగోతృప్తిర్ష
 క్తంయచ్చాప్ర్యశాహృతం ॥ యస్మిన్శ్యాధ్ధముత్సృష్టం యచ్చాభోజ్యనిపానజం ॥

తద్వర్జ్యంసలిలంతాతసదైవశ్రాద్ధకమణి ॥ నిపానోజలాశయః - శ్లోకైః
 ఖః ॥ స్నానమాచమనందానందేవతా పితృతర్పణం । శూద్రోదక్షైర్నీచ్యైతథా
 మేఘాద్వినిః స్మృతైః ॥ హేమాద్రావాదిత్యపురాణే ॥ చిరంపర్యుషితఃపాపశూ
 ద్రస్సప్తమధాపివా । జహ్నువ్యాఃస్నానదానాచాపునాత్యేవసదాఽయః ॥ కా
 త్యాయనః - అపానిశినగృహ్ణీయాన్నపిబేచ్ఛకదాచన । ఉద్భృత్యాగ్నిముపర్యగే
 థామో ధామ్న ఇతీరయేత్ ॥ రజోదోషేతుప్రాగుక్తంనారదీయే ॥ త్యజేత్పర్యుషి
 తంపుష్పంత్వజేత్పర్యుషితంజలం । త్యజేజ్జహ్నువీతోయంతులనీవిల్వఃపద్మకం ॥ అన్యా
 న్యపిపృథ్వీచంద్రోదయేమాత్యే ॥ మధ్యాహ్నః ఖడ్గపాత్రంచతథానెపాలకంబలః ।
 రౌప్యందర్పాస్తిలాగామౌదాహిత్రశాస్త్రమఃస్మృతః ॥ పాఠంకుత్సితమిత్యాహుస్త
 స్యసంతాపకారిణః ॥ అష్టావేతేయతస్తస్మాత్కుతపాగతివిశ్రుతాః ॥ బ్రాహ్మీ ॥
 యతిస్త్రీదండః కరుణారాజతంపాత్రమేవచ । దాహిత్రంకుతపఃకాలచ్ఛాగకృష్ణాజ
 నంతథా ॥ శస్తాదీతిశేషః - దాహిత్రంఖడ్గపాత్రమితికల్పతరుః - అపరాక్లేష్ట
 త్యంతరే ॥ అపత్యందుహితుశ్చైవఖడ్గపాత్రంతథైవచ । ఘృతంచకపీలాయాగోష్ఠా
 హిత్రమితికీర్తితమ్ ॥ బ్రహ్మాండే ॥ అమావాస్య్యా తేసోమేయాతుఖాదపిగాస్త్ర
 ణం । తస్యాగోర్యద్భవేత్ శీరంతద్దాహిత్రముదాహృతం ॥ స్మృతీసంగ్రహే ॥ ఉచ్చి
 స్టంశివనిమూల్యంవాంతంచమృతకర్పటం । శ్రాద్ధేనస్తవిత్రాణిదాహిత్రఃకుతప
 స్తిలాః ॥ ఉచ్చిష్టంవత్సస్యదుగ్ధమిత్యధః - శివనిమూల్యంగంగోదకం - వాంతం
 మధు - మృతకర్పటంతసరిపట్టం - తీలేష్వాపస్తంబః ॥ అటవ్యాంయెసముత్పన్నా
 అకృష్టఫలితాస్తథా । తేవైశ్రాద్ధేషవిత్రాన్స్యస్తిలాస్తేనతిలాస్తిలాః ॥ అభావే
 గ్రామ్యాః ॥ గౌరాఃకృష్ణాస్తథారణ్యాస్తథైవత్రివిధాస్తిలాఇతి బ్రాహ్మీ
 క్తైః - అధవర్జ్యావిచంద్రికాయాయమః ॥ కుక్కుటోవిడ్వరాహశ్చకాకశ్చాధవి
 డాలకః । వృషలీపతిశ్చవృషలఃషండోవీరారజన్వలా ॥ ఏతేతుశ్రాద్ధకాలేవైవజ
 నీయాఃప్రయత్నతః ॥ ఖంజఃకాణఃకుణిశ్చిత్తీదాతుఃప్రేష్యకరస్తథా । న్యూనాం
 గోష్ఠిరిక్తాంగస్తమప్యపనయేత్తతః ॥ వాయవీయే ॥ అన్నంపశ్యేయరేతేతుయదివై
 హవ్యవక్యయోః ॥ ఉత్సృష్టవ్యంప్రథానార్థంసంస్కారస్తాపదిస్మృతః ॥ సుమంతుః ॥
 చాండాలాదివీక్షితమన్నమభోజ్యమన్యత్రమృద్భస్మహిరణ్యదకస్పర్శాత్ - తత్రై
 వజమదగ్నిః । శుద్ధవతోధగూశ్లాండః పావమాన్యస్తరత్పమాః । పూతేనవారి
 ణాదర్భైరన్నదోషమపానుదేత్ ॥ చంద్రోదయే ॥ పాదుకోపానహాఢత్రంచిత్రక
 త్తాంబరంతథా । రక్తపుష్పంచమాజాఞరంశ్రాద్ధభూమా విపర్జయేత్ ॥ నిణాయ
 దీపే ॥ ఘంటానినాదోహయ సన్నిధానంశంబూకశంఖంకదళీదళంచ । ఉన్నతజా
 త్యర్కహయారిజాని శ్రాద్ధస్యవైగుణ్యకరాణ్యమూని ॥ హయారిజంమహిషీక్షీరా
 దీ ॥ అథశ్రాద్ధదినకృత్యం - చంద్రోదయేఉశనాః ॥ గోమయోదక్షైర్భూమిభాజన
 శౌచంకుర్వాత్ ॥ పరాశరః । కాంజికందధితక్రంచ శృతంవాశృతమేవచ । పూ
 ర్వమేవసదాతవ్యమేకోద్దిష్టేధపార్వణే ॥ హేమాద్రాపరాశరః ॥ గృహాగ్నిశీశుదే

వానా బ్రహ్మచారితపస్విनाం । తావన్న దీయతేకించిద్యావత్ప్రిండాన్న నిర్వపేత్ ॥
 కాక్ష్మ ॥ తిలానవకే తత్రస్వతోబాధయేదహ ॥ తత్రైవదేవలః ॥ తత్రైవయం
 త్రితోదాతాప్రాతన్న త్వాసహంబరః । ఆరభేతసవైఃప్రాత్రైరన్నారంభంచబాం
 ధవైః ॥ అత్రాత్మనేపదాత్స్వయమేవపాకఃకార్యః - అశక్తోపత్యతదభావేబాం
 ధవైః ॥ తతస్తానిపపాచాసు సీతాజనకసందినిఇలిపాద్బలింగాదితిహేమాద్రిః- శ్రాద్ధ
 దీపపలికాయామాశ్విలాయనః ॥ సమాశప్రపరైమిశ్రైఃసపిండైశ్చగుణాన్వితైః ।
 కృతోపకారిభిశ్చైచపాక కార్యంప్రశస్యతే ॥ వ్యాసః ॥ గృహిణీచైవనున్నాతాపా
 కంకుర్యాత్ప్రయత్నతః । నిష్పన్నేషుచపాకేషుపునఃన్నానంసమాచరేత్ ॥ పృథ్వీ
 చంద్రోదయేబ్రాహ్మే ॥ రజస్వలాంచపాఖండంపుంశ్చలీంసతితాంతధా ॥ త్యజే
 చూర్చదాంతధావంధ్యాం విధవాంచాన్యగోత్రజాం ॥ వ్యంగకణీంచతుర్థాహ
 న్నాన్నతామపిరజస్వలాం । వర్జయేచ్ఛార్ధపాకాధామమాతృపితృవంశజాం । మా
 తృపితృవంశజభిన్నాంత్యజేదిత్యర్థః - స్మృతిసారే ॥ నపాకంకారయేత్పుత్రీమ
 న్యాంవాన్యగోత్రజాం । మృతవంధ్యాంచగర్భిణీంగర్భిణీంచైవదుముఖం ॥
 పాకభాండానితుహేమాగ్రా నాగరఖండే ॥ సోపహాన్యసినావ్యాకికాన్యతా
 మోద్భూవానిచ । మారేకాన్యగోత్రపితృవ్యానిసూతనాన్దృశానిచ ॥ తత్రైవాదిత్య
 పురాణే ॥ పచేదన్నానిసున్నతః పాత్రేషుశుచిషుస్వయం । స్వహాదిధానుజానే
 షుమృణ్మయేవ్యపివాద్విజః ॥ అచ్ఛిద్రేష్వనులిప్తేషుతథానుపహతేషుచ । నాయ
 సేషుసభిన్నేషుతూషి తేష్వపికహిచిత్ ॥ పూర్వంకృతోపయోగేషుమృణ్మయేషున
 తుక్వచిత్ ॥ వాయుపురాణే ॥ నకదాచిత్పచేదన్నమయస్థాలీషుపైతృకం । ఆయసో
 దర్శనాచేవపితరోపిద్రవంతిహి । కాలాయసంవిశేషేణనిందంతి పితృకమణి ॥
 ఫలానాంచైవశాకానాంఛేదనాధానియానితు । మహానసేపిశస్త్రాణి తేషామేన
 వహిసన్నధిః ॥ ఇప్యతేనేతరిస్యాత్రశస్త్రీమాత్రస్యదర్శనం శ్రాద్ధదేశేతువిదుషాపి
 త్యజాంతృప్తిమిచ్ఛతా ॥ మహానసేపియుక్తానామపికార్యంనదిదర్శనంత్రైస్పచమా
 సస్తుభాండేషుభక్త్యాత్రామమయేషుచ । సమద్ధరలిప్తఘోరాత్ పితృకదూషమహా
 ణవాత్ ॥ తైజసానామభావేతుపిరకేమృణ్మయేపిచ । నవేషుచాప్రకుర్వీతపాకంపిత్ర
 ధమాదరాత్ ॥ తత్రైవాదిత్యపురాణే ॥ పక్వాన్నస్థాపనాథేతుసస్యంకేదారుజాన్య
 పిదిర్వాన్యదీన్యపికార్యాణియజ్ఞయైరపిదారుభిః ॥ యమః-వివాహేక్షేతకాశ్యచనూ
 తాప్రిత్రోక్షయేహని । నవభాండానికుర్వీతయజ్ఞకాలేవిశేషతః ॥—అధపాకాగ్నిః -
 హేమాగ్రాప్రజాపతిః, ॥ ఔషాసనేనాన్నసిద్ధిరగ్నాకరణమేవచ ॥ పృథ్వీచంద్రో
 దయేంగిరాః ॥ శాలాగ్నాతుపచేదన్నంతాకికేవాపినిత్యతః । యస్మిన్నగ్నోపచేద
 న్నుంతస్మిన్-హేమామోవిధీయతే ॥ మనుః ॥ వైవాహికేగ్నాకుర్వీతగృహ్యాంకి
 మాయథావిధిః । పంచయజ్ఞవిధానంచపజ్జీంచాన్వాహికీంద్విజః । శ్రాద్ధస్యగృహ్యా
 త్వంచోక్తమపరాక్రేణ - అత్రవిశేషఃకమప్రదీపే ॥ ప్రాతర్హోమంతునిర్వత్యకా
 నమదస్యపశుతాశనాత్ । శేషంమహానసేకృత్వాత్రపాకంసమాచరేత్ ॥

పాకాంతేగ్నింతమాహృత్యగృహ్యగ్నాతుపునఃషీషేత్ । తతోస్మిన్వైశ్వదేవాదిక
 ముకుర్యాదతంద్రితః॥తదభావేతాకికే॥తతఃపచేయరన్నానినిర్వాపానంతరంశనైః ।
 వైవాహికేగ్నావస్యత్రతాకికేవాపిసంయతః॥ఇతికలికాయాంసంగ్రహాక్షైః-పిత్ర
 ర్థంనిర్వాపంకృత్యేత్యర్థః- అతపవహేమాద్రావాయుపురాణే॥ పిత్రర్థంనిర్వపేద్భూ
 మాకూర్చైవాదర్భసంస్కృతే॥ఇతితత్రైవపాద్భూమాత్స్యయోః॥ అగ్నిమాన్నిర్వపే
 త్రైవత్రంచరుంవాసమముష్టిభిః । పితృభ్యోనిర్వసామితిసర్వందక్షిణతోన్యసేత్ ।
 చరుగ్రహణాన్నశాకాదావితిహేమాద్రిః - పిండపితృయజ్ఞార్థపాక విషయో
 యంనిర్వాపః - ఇతితుయ్యక్తం - అయంచేతరేషామస్తి - ఆశ్వలాయనానాం
 తుగురుణాభిమృతా అన్యతోవాపక్షీయమాణా అమావాస్యాయాంశాంతికముకు
 ర్వీరన్నిత్యాదిసూత్రేణపచానాగ్నేస్త్యాగముక్త్యా ఇహైవామితరోజాతవేదా ఇ
 త్యర్థరైచశామయూభ్యామరణీభ్యామగ్నింమంధయేత్సపచనాగ్నిర్భవతీతిసూత్రై
 వృత్తైచాక్షైః - పచనాగ్నావేవపాకః - జాధాయనెనాప్యక్తం - ఆహృతపచనా
 గ్నిమాపాసనం వాభిప్రవజంతీతిస్తాతాగ్నా పాకస్త్యన్యశాఖావిషయఇతికే
 చిత్ - వస్తుతస్తుపూర్వోక్తస్యసర్వాధానవిషయత్వంయ్యక్తం - శిష్టాచారేషినప
 చనోద్వశ్యతే, అండవిలాయామపిసర్వాధానపక్షేవైశ్వదేవశ్రాద్ధంచపచనేకుర్యా
 దన్యధాపాసనేఇత్యుక్తం - అగ్నాకరణంతం ప్రయోగపారిజాతాదిభిరాబ్జికాదిసర్వ
 శ్రాద్ధేషుపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషంగోక్తేభావకే పచనేవాపాకకృతేపి - గృహ్య
 గ్నాపక్వచరుణైవకార్యమితిప్రతిభాతి-మదనరత్నే క్షేపం - విధురోత్పన్నాగ్నాదే
 స్తుపృష్ఠాదివివిధానే నాగ్నిసంపాదనమిత్యుక్తం హరిహరభాష్యేఇతిపాకాగ్నిః -
 చంద్రికాయాంమార్కండేయః ॥ అహ్నిఃపట్ సుముహూర్తేషుగ్తేషుప్రయతా
 ద్విజాః । ప్రత్యేకంప్రేషయేత్తైహాంప్రదాయామలకోదకం ॥ దేవలః ॥ తతోనివృ
 త్తేమధ్యాహ్నాకృత్రోమనఖాద్విజాః । అభిగమ్యయథాన్యాయంప్రయచ్ఛే
 ద్దంతథావనం॥తైలమభ్యంజనం స్నానంస్నానీయంచపృథగ్విధం॥ పాత్రైరాదుంబరై
 ర్దాద్యాదైవ్వద్దైవికపూర్వకం । జాదుంబరైస్తామ్రమధైః - లత్రక్షౌరామలక
 న్నానాదినిషిద్ధతిధ్యాదిన్యతిరక్తవిషయమితిహేమాద్రిరాధవశ్చ - యత్తుచంద్రికా
 యాంప్రచేతాః ॥ తైలముద్వర్తనంస్నానందద్యాత్పూర్వాష్టాపవచ । శ్రాద్ధభు
 గ్భ్యానఖశ్మశ్శుచ్ఛేదనంతునకారయేదితితన్నిషిద్ధతిధ్యాదివిషయంనిషిద్ధతిధ్యాదితు
 ప్రాగుక్తంఅభ్యంగేతు కలికాయాంకాత్యాయనః ॥ తైలముద్వర్తనేదేయంబ్రా
 హ్మణేభ్యః ప్రయత్తుతః॥ తైరభ్యంగశ్చకతేవ్యోవర్జ్యంకాలంసచింతయేత్॥అపరా
 ర్కేప్రచేతాః ॥ స్నాతోఽధికారీభవతిదేవేపిత్యేచకమణి । శ్రాద్ధకృచ్ఛుగ్నవా
 సాస్సన్యాన్మోనీచవిజతేంద్రియః ॥ హేమాద్రాజాబాలిః ॥ తాంబూలందంతకాష్ఠం
 చన్నేహస్నానమభోజనం ॥ రత్యేషధంపరాన్నానిశ్రాద్ధకతావివర్జయేత్ ॥
 వస్త్రేనిశేషమాహతత్రైవభృగుః । నగ్నస్నాన్యన్మలపద్వాసానగ్నఃకాపీనకేవలః ॥
 ద్వికచ్ఛేనుత్తీయన్ అకచ్ఛేవస్త్రుపవచ ॥ నగ్నఃకాపాయవాసాస్సన్యాన్నగ్నః

శ్చాచ్యర్చిపటఃస్మృతః । నగోద్విగుణవస్త్రసన్యస్తగోర్విరక్షిపటఃస్మృతః ॥ ఉగ్ర
స్తుస్నిగ్ధ వస్త్రసన్యస్తగ్రుగ్రుసన్యస్తపట స్తథా ॥ తతఃకర్తవ్యం యోగ్యం ॥ పుత్రాదు
ర్యాణ్ ॥ జపహోమమేతథాదానేన్యాధ్యాయేపితృకమకాశ ॥ తత్సంప్రదానశ్శిష్యే
ప్రమూఢ్యకపుండ్రంవినాకృతిమితిహేమూద్రాపుత్రైః ॥ యజ్ఞం చాంతిహోమహ
మసన్యాధ్యాయఃపితృకమకాశ ॥ సృధాభసతివిక్షేంద్రాఢ్యధ్యక్ష పుత్రంవినాకృత
మితిబృహన్నాచీదీయాత్ ॥ ఊర్ధ్వం చతిలకంకుర్యాత్ ॥ ద్వేవేవేన్ద్రియైశ్చ ॥ ఇతివిద్య
ర్థపరాశరోక్తేష్చ - అన్యైరు ॥ ఊర్ధ్వంపుండ్రంవిక్షేపితామగ్నహోమూద్రానహ
విధిః - శ్రాద్ధకాలేను సంప్రదాంతృకతాకాశాత్కాచతత్త్వేకతే । నామహస్తేచపర్యాం
స్తుప్రహరంగావలింతథా । అలా అలిలకంద్యష్టానిరూపాశాపితిరోగతాఃఇతి సగ్ర
హాత్తైః ॥ ఊర్ధ్వపుండ్రంత్రపుండ్రవచంద్రాకారచుధాపివా । శ్రాద్ధకతాకాశ
కుక్రీతయావత్పిండాన్ననిర్వహతి విక్షేప్తకాశేవచనాచ్చకాశమిత్యాహుః ॥ అ
త్రాచారాద్యవస్తా - అతన్వ బృహన్నాచీదీయే । ఊర్ధ్వంపుండ్రంవిక్షేపితామగ్రహ
ద్ధేనెచ్చంతికేచనైతి ॥ ఊర్ధ్వంపుండ్రవిక్షేపితమేషయ సేవః సేవ్యైర ఇతిపృ
థ్వీచంద్రః - యను హేమూద్రాచేనలః ॥ లూకాశపుండ్రంకృత్వాస్థి గర్భేమూల్యం
తత్రైవచ । నిరాహాపితిరోగూంతిద్యష్టాచ పృథులీకేమితి ॥ నిర్గంధపత్రపుండ్రని
షయం ॥ శ్రాద్ధంజనానాగంధాద్యైర్వాలుకుర్యాత్సర్వ విగ్రహమిత్యాశ్వలాయ
నోక్తైః - పుండ్రంకలికమిత్యంకారోమనసరత్నైచ - పృథ్వీచంద్రస్తు ॥ పుం
ద్రంత్రపుండ్రం - ఊర్ధ్వంచతిలకంకుర్యాత్కుర్యాద్యైత్రిపుండ్రకం । నిరాహాపి
తరోయాంతిద్యష్టాచైవ త్రిపుండ్రకమితిబృహత్పరాశరోక్తైః - భోక్తుస్త్రివిధపాభ
వత్యేవ - నర్భయే త్తిలకంపాతశ్రాద్ధకాలేచసర్వదా । తిర్యగపూర్వంపుండ్రంవా
ధారయేత్పుండ్రయత్తత ఇతివ్యాసోక్తైత్యాహ - పృథ్వీచంద్రోదయేగ్రహేన్ ॥
సద్విగ్రహామహస్తేనయః కుర్యాత్తిలకంబుధిః । ఆచమ్యసనిసుధ్యేతివిధిర్వాగేంద్ర
వహి ॥ శ్రాద్ధానిర్ణయకాలచూహంబుధిః గౌతమః ॥ ఆధ్యక్షకుతశ్రాద్ధంకుర్యా
దాహంబుధిః । ఊర్ధ్వంవిక్షేపితామగ్రహోమూద్రాచేనలంబుధిః । పితదేకోర్ధ
ప్తే, పంచదశేనాన్యైరూహేన్ద్రియైః ॥ ఊర్ధ్వంపుండ్రంకాశాత్కుర్యాత్పాద్యన్యూహాతః
చతుష్టయమ్ । ముహూర్తంపంచకంపుండ్రంపుండ్రాభవమిష్యతే ॥ నిధా ॥ మ
ధ్యాహ్నసర్వదాయస్మాన్మంధిపితిభాస్వరః । తస్మాదనంతిభావేన శ్రాద్ధానిర్ణయ
శిష్యతే ॥ అథశ్రాద్ధపరిభాషా - చంద్రరూపాంకాత్యాహుః ॥ యజ్ఞంపాతయ
జ్ఞానందేవాస్పరిచరక సదా । పాతయేతిరూపానందపితృస్సేచన స్పదా । పాథా
యనః ॥ ప్రదక్షిణంతుదేవానాంపితృణామంద్రక్షిణమ్ । దేవానామృచివాచరాభ
పితృణాంద్విగుణాస్తథా ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేశంఖః ॥ ఆవాహనాఘ్నంసంక
పిండదానాన్నదానయోః । పిండాభ్యంజనకాలేతుతిథివాంబుధికమ ॥ అక్ష
య్యాసనయోఃపాద్యే గోత్రంనామప్రకాశయేత్ ॥ తత్రైవపాద్యే ॥ దక్షిణాపిం
దానానందగంధసూపాతుయేతథా ॥ సంకల్పచానకేరీకు ॥ నిర్వాహ్యంజకేతథా ॥

అన్నాస్యదానాద్యం తేషు గోత్రం నామ చ కీర్తయేత్ || కలికాయాం సంగ్రహే ||
 అసనావాహనేపాద్యే అన్నదానేతథైవచ | అక్షయ్యేపిండదానేచపట్టునామా
 నికీర్తయేత్ || మాత్యే || సంబంధంప్రథమం బ్రూయాద్గోత్రం నామత
 తైవచ | పశ్చాద్ద్రావిజానీయాత్క్రమేష సనాతనః || తత్త్రైవ ||
 సకారేణతువక్తవ్యంగోత్రం సర్వత్రఫీమతా | సకారికుతపోజ్ఞేయస్తస్మాద్య
 త్మేనతంవదేత్ || యథాకాశ్యపసగోత్రేతి || పరాశరసగోత్రస్యవృద్ధస్యతు
 మహాత్మనః | భిక్షోఃపంచశిఖస్యాహం శిష్యఃపరమధామికః ఇతిమోక్షధమేక
 షుప్రయోగాచ్చ - తేనగోత్రసగోత్రయోః పర్యాయత్వాచ్చాభాభేదాద్వ్య
 వస్తేతిశూలపాణిః - ఏతద్వేషామామూతం తేషామేన - హేమాద్రోబృహ
 త్ప్రచేతాః || గోత్రంస్వరాంతంసర్వత్ర గోత్రస్యాక్షయ్యకమణి | గోత్రస్తుతర్ప
 ణేప్రోక్తపిందాతానముహ్యతి || సర్వత్రైవపితఃప్రోక్తఃపితాతర్పణకమణి | పిత
 రక్షయ్యకాలేతుపి త్యేసింకల్పనేతథా || శమన్మధ్యదికేకార్యంశమాతర్పణ
 కమణి | శమణోక్షయ్యకాలేతుపితౄణాందత్తమక్షయం || స్వరాంతంసంబ
 ద్యంతమితిహేమాద్రః - తత్త్రైవచంద్రికాయాంచస్మృత్యంతరే || గోత్రస్యత్వప
 రిజ్ఞానేకాశ్యపంగోత్రముచ్యతే | యస్మాదాహత్రుతిస్సర్వాప్రజాకశ్యపసంభవాః ||
 యత్తుసత్యాపాదః || అధాజ్ఞాతబంధోఃపురోహితగోత్రేణాచార్య గోత్రేణవేతి
 తద్వివాహపరం - నామోచ్చారణవిశేష మాహహేమాద్రాబాధాయనః || శ
 మాహంబ్రాహ్మణస్యోక్తంవమాంతంక్షత్రియస్యతు | గుప్తాంతంచైవవైశ్య
 స్యదాసాంతంశూద్రజన్మనః || పిత్రాదినామాజ్ఞానేతత్త్రైవ || పృథ్వీషత్పితావాచ్య
 స్తత్పితాచాంతరిశుసత్ | అభిధానాపరిజ్ఞానేదివిషత్ప్రపితామహః || పిత్రాదీనాం
 నామయదాయపుత్రైర్నజ్ఞాయతేతదా || ఆపస్తంబనూత్రేష్యేనం - ఏతదస్యశా
 ఖాపరం - ఆశ్వలాయనానాంతూక్తంతత్సూత్రే || యదినామాస్యవిద్వాంస్తత్పి
 తృపితామహప్రపితామహేతిబ్రూయాత్ | తత్కారికాపి || నామానిచేన్నజానీయాత్త
 తేత్యాదివదేత్క్రమాత్ || తతేతిసంబంధమాత్రపరం - తేనపితృవ్యాదావపితభేతి
 గాడాః - స్త్రీణాంతుదాంతంనామజ్ఞేయందాంతంనామస్త్రీణామితిపృథ్వీచంద్రోద
 యేగోబిలోక్తైః - క్వేచిద్దేవిశబ్దాంతమాహుః - అన్యేతుదేవిదాఇతిద్వయోస్సము
 చ్చయమాహుః - హేమాద్రానారాయణః || విభక్తిభిస్తుయత్కించిద్దీయతేపితృ
 దైవతే | తత్సర్వంసఫలంజ్ఞేయంవివరీతంనిరధఃకమ్ || చంద్రికాస్మృత్యర్థసారయో
 శ్చనారదీయే || అక్షయ్యాససయోష్టద్విధీయావాహనేతథా | అన్నదానేచతు
 థీకస్యాచ్ఛేషాసంబుద్ధయఃస్మృతాః || యత్తువ్యాసః || చతుర్థీచాసనేనిత్యంసంక
 లేపచవిధీయతే | ప్రథమాతర్పణేప్రోక్తాసంబుద్ధిమపరేజగుఃఇతి || అత్రశాఖాభేదా
 ద్యవస్తేతిహేమాద్రః - హేమాద్రాభృగుః || అఘ్నావనేజనంపిండమన్నంప్ర
 త్యవనేనజమ్ | సంబుద్ధిత్రకుర్వీతశేషేషస్త్రివిధీయతే | తత్త్రైవమాతుర్విశేషానా
 గరఖండే || మాతమాత్రతేతథామాతురాసనేకల్పనేక్షయే | గోత్రేగోత్రాయై

గోత్రాయాః ప్రథమాద్యావిభక్తయః - హేమాద్రాక్షభాసఖం || యజ్ఞాదీని
ప్రకాశం వై పంకమప్రదక్షిణమ్ | ప్రాచీనావీతినాకార్యం పితృకమప్రదక్షి
ణమ్ || అపసవ్యం నీశూద్రాదేస్తూత్రవైద్యైశానవాగససస్యైశా - తస్యవీత
స్థానీయత్వాత్ || అపసవ్యం క్రిమాద్యస్త్రంకృత్వాకశ్చిత్సగోత్రం ఇతి బ్రాహ్మణా
చ్చేదివాచస్పతిః - యత్తు కేచిత్ - సదోఽవీతినాభాన్యమిత్యన్యపురుషాః కత్వాత్,
ప్రాచీనావీతకాలేవ్యవవీతాంతరేణ త్యాద్యమేవేతి, తన్న - విశేషేణాభాధాత్ -
జనుకగ్నిః || నూక్తంస్తోత్రజపాత్యక్తాపిండాభ్యాణచదక్షిణమ్ | అహోర్వంస్వా
గతంకామ్యంకంవినాచపరివేచణమ్ | విసంకరాసౌమనస్యచాంకము | ప్రాజ్ఞ సంత
ధా | విప్రప్రదక్షిణాంవైపస్వస్థినాచసకంవినా | నిత్యమన్యైశానవాగసప్రప్రాచీనా
వీతినాసదా || హేమాద్రాక్షసంగ్రహే || ఆకావిప్రాప్యేశోచాగేభ్యస్సవేవికి
రేకృతేపిండాన్యుపాగ్నయిత్యాచవిసర్జ్యబ్రాహ్మణం సథం ఆకాశేచ్ఛాన్ధిక
తాచస్థానేపేష్వితేసుస్తను | అన్యంతయోగ్యకారాచామేచ్ఛేషేషు తుసగ్నిత్య
క్యత్ || తత్రైవ || శ్రాధ్ధారంభేచసాగేచపాత్యోచాగ్ననాంతయే || విశేషిండు
వాసేచపాగ్నయచపమిష్యతే || ఆత్యలాయః || దానాన్యయనదేనారాజప
హూమసప్రదాకాత్ | సమర్థాచ్ఛాన్ధిచసప్రాగ్నిప్రాణంవిస్త్వాత్ || పితన్ని
త్యసగ్నియతిభాదేనా - ఇదంవిష్ణుభిన్నదేవర - | విష్ణుని పేదితాన్యన్యస్వం
దేవశాంతమ్ | పితృభ్యశ్చపితృదేయంరదాసంత్యాయకల్పతే || పితృకేషంతు
యోనిగ్యాధ్యయేరమాత్మనా | రేహోఽభావితరస్తస్యభవతిక్రీతభాగినః ఇతిస్మాం
దాత్ || పితరస్సర్వేమనుష్యావిష్ణునాశితమన్నమన్నంతీత్రిశుజే || యశ్శాన్ధికాకేహ
నిభన్ధకేషందదాతిభక్త్యాపితృదేవతానామ్ | తేనైవపిండాంస్తులసీవిమిశ్రానాకల్ప
కోటిపితరస్తుతృప్తాఇతి బ్రాహ్మణైశ్చేలి క్రీధరస్యామిన్మసింహా పరిచర్యాద
యః | సతత్సాన్వనిబంధవిరోధాన్నిమూకలః - ఆత్రపశేషహేమాద్రాక్షావిష్ణుధ
మే || శ్రాధ్ధాహ్నిమసమభ్యర్చ్యసమరాహంజనాదకామ్ || శినపురాణే || పూ
జయత్వాశినంభక్త్యాపితృశ్రాద్ధంప్రకల్పయేత్ || పూర్వనిపేధస్తుపిహితభిన్నపరిః
తథాహేమాద్రాక్ష || దేవార్చాదక్షిణాంగాదిపాదజాన్వంసమూర్ధకం | శిరోంస
కాయసాదేషువామాంగాదిచపైతృకమ్ || కలికాయాంస్మృత్యంతరే || శ్రాధ్ధా
రంభేమయేదర్భాపాదశౌచేవిసర్జయేత్ | అర్చనాదాతుయేదర్భాఉచ్చిష్టాంజేవి
సర్జయేత్ || మార్జనాదాతుయేదర్భాపిండోత్థానేవిసర్జయేత్ | ఉత్తానాదాతు
యేదర్భాదక్షిణాంతేవిసర్జయేత్ || ప్రార్థనాదాతుయేదర్భాసమస్కారేవిసర్జయేత్ ||
ఊహమహావిష్ణుః || మూతామహానామప్రేనంశ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః | మం
త్రోహేసయథాన్యాయం శేషాణాంమృతవజ్రతమ్ | యథాన్యాయమితియత్ర
బహువచనాంతః పితృశైల్ల సత్రిసర్వపితృవాచిత్యాన్వోహః - తత్రాపిసంధంతాం
పితరఃఇత్యత్రోహపవ - సర్వపితృవాచిత్యే ఉత్తరమంత్రద్వయవైయథ్యాత్ -
బహువచసంతునోహ్యతే ప్రకృతావసమర్థత్వాత్పాశానివత్ | ఋగంతేచసో

హః - తస్మాద్వచనోపేదితినిషేధాత్ - ఏకోద్దిష్టేష్యేవం - ప్రేతైకోద్దిష్టేష్యే
 కవన్మంత్రానూపేతైకోద్దిష్టేష్యతి విష్ణుకైరూహః- అత్రబహువచనస్యాప్యూహా
 వచనాత్ - వృద్ధ్యాదాతువిశేషంవత్సృమః - శేషాణామితిపితృవ్యాద్యేకోదిష్టే
 ఆవాహనాదిమంత్రర్జ్యంకార్యమితికల్పతరుః- ఊహయోగ్యసిత్పదవాన్మంత్ర ఏవ
 తత్రనప్రయోజ్యః, నతూహః, నాపిపితృపదరహితఃప్రయోజ్యఇతిశూలపాణిః- అ
 ధాన్తరంఛోక్తంప్రాక్-బహ్వాచకారికాపి||అఘ్యప్రదానమంత్రేతుమాత్రాది
 పదమావపేత్ | శుంధంతామితిపితౄదామాత్రాదిపదమావపేత్ || మాతృశ్రాద్ధే
 పిండదానేయేచత్వామత్రానుగత్యత్రనోహఇతివృత్తికృత్ - తథా || మాతృశ్చా
 ద్యేష్యనూపేనకుర్యాత్పిండానుమంత్రణమ్ | దశదానముపస్థానంతద్వత్కార్యమి
 తిస్థితిః || ప్రవాహణమనూపేనతద్వత్ప్రసమిష్యతే || తథా || ఆయంతునస్త్రీలో
 సీతిఉతంతస్త్వేతియానిశు | అనూహ్యఃపితృశబ్దోత్రపిత్రిసామాన్యవాచకః || ఆప
 స్తంబానాంతువష్యతే, హేమాద్రామార్కండేయః || స్నాతస్నాతాన్సమా
 హూతాన్స్వాగతేనార్చయేత్పుధక్ || కలికాయాంనారదీయే|| ప్రాయశ్చిత్తవిశు
 ధ్ధాత్మాతేగోవునుజ్ఞాంప్రగృహ్యచ | దద్యాద్వైబ్రహ్మదండార్థంహిరణ్యంకుశమేవ
 చ || తత్రైవసంగ్రహే || తిథివారాదికంజ్ఞాత్వాశంకల్ప్యచయధావిధి | ప్రాచీనావీ
 తినాకార్యంసర్వసంకల్పనాదికమ్ || సంబంధంప్రథమంబ్రాయాన్నామగౌతేత
 త్రైవచ | వస్వాదిరూపతాంచాపిస్వపితృణామనుక్రమాత్ || చంద్రోదయేనారదీ
 యే || శ్రాద్ధార్థంసమనుప్రాప్తాన్విప్రాన్సూయోనిమంత్రయేత్ || ఆపస్తంబస్తుపూ
 ర్వేద్యుర్ని మంత్రణంపరేన్యద్విత్తీయం తృతీయమామంత్రణమిత్యాహ, యూయం
 మయానిమంత్రణీయాఇతి నివేదనరూపంఆద్యం - తద్విధిమాహశౌనకః || గృహీ
 త్వాముకసంజ్ఞస్యాముకగౌత్రస్యచాముకే | శ్రాద్ధేతువైశ్వదేవార్థంకరణీయఃతుణ
 స్త్వయా || ఇత్యేవంశ్రాద్ధకృద్భూయాదోఽంతథేతివదేత్సుసః | శ్రాద్ధస్యకతాన్
 సబ్రాయాత్తంప్రాప్నోతుభవానితి|| సవదేత్ప్రాప్నోతువాసీతిభతరస్తం ప్రతిద్విజః ||
 దేవోపార్వణేపురూరవార్ధివోవాచ్యా || పితౄదేరప్యనేనైవవృణీతవిధినాద్విజాన్||
 తతఃకతాన్బహ్వాచోఽనాహితాగ్నిః పిండపితృయజ్ఞంపరిస్తరిణాదీథ్యాధానాం
 తంకుర్యాత్ - అధాన్ధానినోష్యేవమితి ప్రయోగపారిజాతేపరిశిష్టేచ - భాష్య
 కారమతేఅద్దికేష్యేవం - వృత్తికారమతేనేదం- హేమాద్రాశంభుః || సమ్మూజా
 తోఽవలిప్తేతుద్వారికుర్వీంతమండలే| ఉదక్ప్లవముదీచ్యంస్యాదక్షిణందక్షిణాప్లవమ్ ||
 వ్యాఘ్నిః || ఉత్తరేతుతసంయుక్తాన్పూర్వాగ్రాన్విస్యసేత్కుశాన్ | దక్షిణేదక్షి
 ణాగ్రాన్స్తుసతిలోకవిన్యసేత్కుశాన్ || తత్రైవపాధాయనః || చతురశ్రంత్రికో
 ణంచవతులంచాధాచంద్రకం | కతావ్యమానుపూర్వేన్యణాబ్రాహ్మణాదిషుమం
 డలమ్ || తత్రైవతాగాః || హస్తద్వయమితంకార్యంవైశ్వదేవికమండలమ్||దక్షి
 ãచచతుర్థాస్తంపితృణామంఘ్రిశోధనే || కలికాయాంసంగ్రహేతు || ప్రాదేశ
 మాత్రందేవానాంచతురశ్రంతుమండలమ్ | త్యక్త్వాపడంగుళంతస్మాద్దక్షిణేవర్తులం

బృహస్పతిపరివ్రాజకవిశ్వసేత్ || అగ్నిదగ్ధాన్యాయసానిభగ్నానిచపిషర్జయేత్ || పే.
మాద్రా ఛాగలేయః || పశ్చాద్భాగాదుపక్రమ్య ప్రాచ్యాం పశ్చిమార్థా భవేత్ |
దక్షిణాసంస్థితా హ్యేషాపితౄణాం శ్రాద్ధకర్మణి || పులస్త్యః - శ్రీషట్కవారుణీ క్షీరీ
జమ్బుకామ్రకదమ్బకం | సప్తమం బాకులంపీఠం పితౄణాం దత్తమక్షయమ్ || సం
గ్రహే-శనిచ కాశ్మరీశేలుః కదమ్బావారుణస్తథా | పంచాసనానిశస్త్రాని శ్రా
ద్ధేదేవార్చనేతథా || కారికా-ద్వాదశే ప్రాజ్ఞుఖా పితౄణ్యప్రసాదాననాత్ |
పైఠీనసిః-కుతః శ్రాద్ధవేలాయాం శ్రోత్రియాయది దృశ్యతే | ఆశ్వలాయః-సీమీ
వాసోదశాస్తేనస్వరత్నార్థం ప్రబంధయేత్ | వృద్ధయాజ్ఞవల్క్యస్తు-దక్షిణేకటిదేశేతి
తిలైః సహకుశత్రయం | యత్తుకాతీయం-సీవీకార్యా దశాసుప్త్యామకుత్సాకుతైః
సహ | ఇతి తద్వృద్ధిశ్రాద్ధే | పితౄణాందక్షిణే పార్శ్వేవిపరీతాత్తుదేవికే-ఇతిస్మృ
త్యంతరాత్ | వామేదక్షిణే వేత్త్యాచారాద్వ్యవస్థేతిమదనపారిజాతే | ఆచార్యః-
ప్రాణాయామత్రయం కృత్వాగాయత్రీస్మరణంతథా | శ్రాద్ధంకర్తాస్తీతివదేద్విప్రైర్వా
చ్యంకురుష్యచ || బ్రాహ్మే-తతస్తిలాగృహేతస్మిన్ వికీరేచ్ఛాప్రదక్షిణం | శ్ర
ద్ధయాపరయాంక్రో-జపేదపహతా ఇతి || స్మృత్యర్థసారే-అపహతా ఇతి లిలాన్వి
కీర్యఉదీరతామిత్యుచాప్రోక్షేత్ | పరాశరః-తద్విష్ణోరితిమంత్రేణగాయత్ర్యాచ ప్ర
యత్నతః | ప్రోక్షయేదన్నజాతంతశూద్ర దృష్ట్యాదిశుద్ధయే || హేమాద్రా బ్ర
హ్మంజే - శ్రాద్ధభూమాగయాంధ్యాత్వా ధ్యాత్వాదేవంగదాధరం | వస్వాదీంశ్చపి
త్యంధ్యాత్వా తతః శ్రాద్ధంప్రవర్తతే || దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చమహాయోగిభ్యఃన
చ | నమః స్వాహాయైస్వధాయైనిత్యమేవనమోనమః || ఆదిమధ్యావసానేషు త్రిరా
వృత్తం జపేద్బుధః | పితరః క్షీప్రమాయాన్తిరాక్షసాః ప్రద్రవన్తిచ || తత్రేవస్కం
దే-తిలారక్షంత్యనురాస్తర్భారక్షన్తురాక్షసాః | సంక్షింనైశ్రోత్రియో రక్షేదతిథిః
సర్వరక్షకః || వసిష్ఠః-శుద్ధవతీభిః కూష్మాండిభిఃపావమానీభిశ్చపాకాదిప్రోక్షయేత్ || ఇ
తి అథదేవార్చనా | తత్రప్రత్యుపచారమాద్యంతయోరపో దద్యాదిత్యుక్తం వృ
త్తైస్మృత్యర్థసారేచ | హేమాద్రాబ్రాహ్మే-ఆసనేష్వాసనందద్యాద్వామేవా దక్షి
ణేపివా | పిదృకర్మణివామేచ దైవేదద్యాత్తుదక్షిణే || ప్రచేతాః - ఆసనేష్వాసనంద
ద్యాన్నతుపాణౌకదాచన | ధర్మోసీత్యధమంత్రేణ గృష్ణీయస్తేతుతాన్కుశాః ||
ధర్మోదసివిశిరాజా ప్రతిష్ఠితః ఇతి మంత్రః | గాలవః-దర్భానాదాయ హస్తాభ్యాం
గృహీత్వా దక్షిణేకరే | దైవేక్షణః క్రియతాంతునిరంగుస్తంకరం తతః || ఓంతథేతి
ద్విజాబ్రూయుస్తేప్రాప్నోతు భవానితి | కర్తాబ్రూయాత్తతోవిప్రః ప్రాప్నవాసీతి
వైవదేత్ || పృథ్వీచంద్రోదయే బృహన్నారదీయే-యన్తైర్దైత్యైశ్చవిశ్వేషాం దేవా
నామిదమాసనం | దత్వేతిభూయోదద్యాద్వైదైవేక్షణ ఇతిక్షణం || తచ్ఛపస్థా
చతుర్థ్యావాకార్యం ఇతిసపష | తతోర్హ్యంకల్పయేత్ ఇతి మన్వాదయః | శౌనకజ
యన్తాభ్యామర్హ్యరహితస్య దేవార్చనస్యోక్తేః | ఆశ్వలాయనానాం దైవేర్హ్య
దానంన ఇతి జోషదేవః | తన్ను | పరిశిష్టప్రయోగాపారిజాతవిరోధాత్ | పృథ్విశ్రాద్ధే

భాగావిశ్వేదేవామహాబలాః । యెఅత్రవిహితాశ్శాస్త్రేనావధానాభవంతుతే ॥ ఇదం
 చావాహన మఘ్నానాత్రాసాదనాత్ ప్రాక్ హేమాద్రిణోక్తం తత్రకాతీయైః
 ప్రాక్కార్యంతథైవతత్సూత్రాత్, అన్వైస్తదుత్తరం - పృథ్వీచంద్రోదయేశం
 ఖః-సయవం పుష్పమాదాయచరణాదిశిరోంతకం । అర్చితేత్యర్చనంకుర్యాదం
 తరేచోదకంతథా ॥ పితృత్వేతుమూర్ధాదిపాదాంతం ॥ పాదప్రభృతిమూర్ధాంతం
 తందైవికేపూజనంభవేత్ । శిరఃప్రభృతిపాదాంతంనమోవ ఇతిపైతృకే ఇతిమదిన
 రత్నైప్రచేతసాక్తైః - కలికాయాంసంగ్రహే ॥ తిష్ఠన్మృతాంజలిర్భూత్వాపరేన్మం
 త్రంసమాహితః । విశ్వేదేవాశ్శుణుత ఇత్యాగచ్ఛత్వపరంతతః - హేమాద్రాజా
 తూకర్ణ్యః ॥ తతోఘ్నాపాత్రసంపత్తింనాచయిత్వాద్విజోత్తమామ్ । తదగ్రేచా
 ఘ్నాపాత్రంతుస్వాహాఘ్నా ఇతివిన్యసేత్ ॥ గాగ్ర్యః ॥ దత్వాహస్తైవిత్రంచ
 కృత్యావూజాంచపాదతః । యాదివ్యాఇతిమంత్రేణ హస్తైష్ఠ్విఘ్నాంవినిషీపేత్ ॥
 సంగ్రహే ॥ విశ్వేదేవాఇదంవోర్ధ్వమితిదానంసమాదిశేత్ ॥ తదంతెస్వాహాసమ
 ఇతివాచ్యం । యాదివ్యా ఇతిమంత్రేణస్వాహాకారంనమోంతకమితి హేమాద్రాజా
 గరఖండాత్ - అధర్వణసూత్రేతు - పాద్యమర్ఘ్యమాచమనీయమితిద్విజకరేవి
 నినయేదిత్యస్త్రీనత్రయముక్తం - గభస్తిః ॥ అర్ఘ్యంచపిండప్రదానంచ స్వస్త్వేతు
 య్యేతథైవచ । గంధపుష్పాదికంసర్వంహస్తేనైవతుదాపయేత్ ॥ ప్రతివిప్రంయాది
 వ్యేత్యావృత్తిః - బహ్వచానాంత్యనేనదత్తాఘ్నానుమంత్రణం, తతఃపాత్రం
 దేవేభ్యఃస్థానమసీతన్యజ్ఞముత్తానంవాకార్యమితిగారుడేఉక్తం - ఏతదాపస్తంబా
 నానియతమన్యేషాంస - హేమాద్రావిష్ణుధమేమ్ ॥ గంధైఃపుష్పేశ్చధూపైశ్చ
 వస్త్రైశ్చాప్సధభూషణైః । అర్చయేద్భాగ్హోమార్చిత్యాశ్రద్దదానస్సమాహితః ॥
 పృథ్వీచంద్రోదయేమార్కండేయః ॥ చందనాగరుకర్పూరకుంకుమానిప్రదాపయేత్ ॥
 విష్ణుః ॥ చందనకుంకుమకర్పూరాగరుపద్మకాన్యనుతే పనాయఇతి ॥ వ్యాసః ॥ అప
 విత్రకరోగంధగంధద్వాలేపిపూజయేత్ ॥ కలికాయాంస్మృతిః ॥ గంధద్వారెతివై
 గంధమాయనేతేచపుష్పకం । ధూరసీత్యమునాధూపముద్దీప్యస్వేతిదీపకం ॥ యు
 వంవస్త్రాణిమంత్రేణవస్త్రం డద్యాత్ప్రియత్నతః ॥ ఆసనేస్వాసనంబ్రూయాదర్ఘ్య
 స్తర్ఘ్యంద్విజోత్తమః ॥ సుగంధిశ్చనుపుష్పాణిసుమాల్యానినుధూపకః । సుజ్యోతి
 త్తైచవదీపేతుస్వాచ్ఛాదనమితిక్రమః ॥ విప్రాణాంగంధేనవతులంత్రిపుండ్రంవాన
 కార్యం - హేమాద్రాదేవలః ॥ లలాటపుండ్రకందృష్ట్యాస్కంధేమాలాంతథైవచ ।
 నిరాశాఃపితరోయాంతిదృష్ట్యాచవృషలీపతిం । పుండ్రంవతులమిత్యపరాక్రమద
 నరత్నేచ - పుండ్రంత్రిపుండ్రంవతులమధఃచంద్రంచ ॥ ఊర్ధ్వంచతిలకంకుర్యా
 న్నకుర్యాద్వైత్రిపుండ్రకం । ఊర్ధ్వంచతిలకంకుర్యాత్ దైవేపిత్యేచకమణి ॥
 నిరాశాఃపితకోయాంతిదృష్ట్యాచైవత్రిపుండ్రకమితివృద్ధ పరాశరోక్తైః - తిర్యగ్లహా
 భవత్యేవ ॥ వజ్రయేత్తిలకంఘ్రే శ్రాద్ధకాలేచసర్వదా । తిర్యగ్పూర్ణార్ధపుండ్రం
 వాఘారయేత్ప్రథమత్నతః ఇతివ్యాసోక్తైరితిపృథ్వీచంద్రః - యత్తునారదీయే ॥ ఊ

ర్థ్యప్రండంచతులసిం శ్రాద్ధేనేచ్ఛంతి కేచనేతి తత్కర్తవ్యం । హేమాద్రావా
హ్మ - పూతికం మృగనాభించరోచః ॥ ౧౨ ॥ చందః ॥ హేయసింహాగ్రంధంతు
రుష్కంచాపి వజ్రయేత్ - కస్తూర్యాంబికల్ప ఇతి హేమాద్రా - వృద్ధశాతాతః -
పవిత్రంతుక కేకృత్వా యస్స నూల భగోద్విభావః । రాక్షసానాభి పేచ్ఛాన్ధినిరా
త్రైపితృభిగతైః - పుష్పంతుద్రాహ్మే - జాతీ దంపకలోధాన్ధినిన్ధి కాబాణబ
ర్భరీ । చూలాశోకాటరూపంచతులసి తత్కర్తవ్యం ॥ కుష్మాంతగరించైవ భృంగ
మారణ్యకేతకీ । యూథికానుతిముక్తంచ శ్రాద్ధేయోగ్యాన్ధినిన్ధిభా - కమలంకు
ముదంపద్మంపుండరీకంచయత్నతః । ఇందీవరింకోకనదంకల్పారంచనిదేవ గోత -
హేమాద్రావాయుభవిష్యయోః - సుకుసూత్రైకిసలయైర్వ్యవదూర్వాంకుశైరిపి ।
సంపూజనీయాః పితరశ్శ్రేయస్కామేన సర్వదా - స్కాందే - జాతీస్స సర్వాదాత
వ్యామల్లికాశ్వేతయూథికా । జలోద్భవానిసర్వాశికుసుమానిచ చంపకిం - తద్రై
వవృద్ధమనుః - ననియుక్తశ్శిఖావర్జ్యం మాల్వంశీరీధారయేత్ - వజ్రానిపృథ్వీ
చంద్రోదయభవిష్యే - కేతకీంతులసిపత్రంబిల్వపత్రంచవజ్రయేత్ । ద్రోణాచురసి
రంచధుత్తారంకింశుకంబిధా - మాధనీయస్సృత్యనాశేచతులసిన్ధిగా - తులసి
నిషేధోనిమూల ఇతి హేమాద్రా - సమూల స్వనివంశరీ - తులసిగ్రహియాహ్మ
యపితరస్తుప్తమాససాః । ప్రయాంతిగమిషామాహాస్తత్పంచదశ్రాతాః ఇతి శ్రాద్ధే
గపారిజాతేపాద్మోక్తేరితిబోధేదేవః - వృద్ధసరాశరీ - నూతకసుమన్ద్రాద్వాన్ధినిన్ధి
పత్రైశ్చనార్యయేత్ । జపాదికుసుమంధింతరూపికాసకురంతికా - పుష్పాశివ
జనీయానిశ్రాద్ధకర్మాణినిత్యతః - హేమాద్రాశంఖః - ఉగ్రగంధవృగంధిన్ద్ర
త్యవృత్తోద్భవానిచ । పుష్పాశివజనీయానిరక్షవజ్రానియానిచ - జలోద్భవా
నిదేయానిరక్తాన్యపివిశేషతః - అంగిరాః - సజాతకుసుమానిదద్వాన్ధినిపత్రమితి
జాత్యాంబికల్పఇతి హేమాద్రా - విషేధివిషయః - కుంభంకృతాచనోదద్యా
నోన్ధిన్ధిగరుడస్వతేపిండహతీచనదద్యాద్ధేరిమక్ష్మణానార్యయేత్ ॥ ౧౩ ॥ రూ
జ్జవక్ష్మ్యోక్తేరితిబోధేదేవః - స్వర్ణసారి - అగస్త్యోద్భవరాజుచతులసి తప
త్రికా । చంపకంతిలపుష్పంచమగోదేపితృవల్లభాః - కేతకీంకరవీరంచచరుభిగుం
కంతథా । పాటలాంచైవజాతీంచ శ్రాద్ధేయశ్శేవవజ్రయేత్ - కెచ్చింకతలసి
మాళుః - పితృపిండార్చనం శ్రాద్ధేయైకృతంతులసిపత్రైః । ప్రీతితాపతరస్తస్థుయా
వచ్చంద్రార్కమేదిని ఇతి మార్కండేయోక్తైః - ధూపస్త్రైశ్చనిష్కధర్మక ॥ ధూప
స్తుగుగ్గులుదేవస్తథాచందనసారజః । అగస్త్యసకర్పూరస్తుకుష్మస్తస్వీర్విశై
వచ - విష్ణుః - ఘృతమధుయక్తంగుగ్గులుం శ్రీఖండదేవదారుసరహాదినిన్ధాదితిత
త్రైవదేవతః - యేహిప్రాణ్యంగజాధూపాహస్తవాతాహతాశ్చయే । సగ్రాద్ధే
నియోక్తవ్యాయోచకేచోగ్రగంధయః - ఘృతంనకేవలందద్వాన్ధినిపత్రాణగు
గ్గులుమ్ - దీపమాహవిష్ణుః - ఘృతేనదీపాదాతవ్యస్తిలత్రైలేనవాపునః । వసామీ
కోద్భవందీపప్రయత్నేనవివజ్రయేత్ - సత్ప్రద్రాహ్మే - కాశేయంక్షేమకా

ర్వాసందుకూలమహతంతథా । శ్రాద్ధేష్యేతానియోదద్యాత్కామానాహ్నితిహో
 త్రమా - హేమాద్రాబహ్మవైవతే - యజ్ఞోపవీతందాతవ్యంవస్త్రాభావేవి
 జానతా । పితృభ్యోవస్త్రదానస్యఫలం తేనాశ్నుతేఽఖిలం - తత్రైవపాద్యే -
 నిష్క్రమ్యోవాపాయధాశక్తివస్త్రాభావేప్రదీయతే - అన్యాన్యపితృదేయానితత్రైవ
 కాళికాపురాణే - ధాత్వాదినిమిత్తారమ్యాదీపికాశ్చార్ధకమణి । పితృనుద్దిశ్య
 యోదద్యాత్సభవేద్భాజనంశ్రియః । యోధూపదానంపాత్రంతుపాత్రమారాతిక
 స్యచ । దద్యాత్పితృభ్యఃప్రయతస్తస్యస్యగేఽక్షయాగతిః - విష్ణుధర్మే ॥ యః
 కంచుకంతథోష్ణేషంపితృభ్యః ప్రతిపాదయేత్ । జ్వరోద్భవానిదుఃఖానిసకదాచిన్న
 పశ్యతి ॥ స్త్రీణాంశ్రాద్ధేతుసిందూరందమృశ్చండాతకానిచ । నిమంతితాభ్యః స్త్రీ
 భ్యోయేతేన్యస్సాభాగ్యసంయుతాః ॥ హేమాద్రావాదిత్యపురాణే ॥ నకృష్ణవణం
 దాతవ్యంనాపికార్వాససంభవమ్ । పితృభ్యోనాపిమలినంనోపభుక్తంకదాచన ॥
 నచ్చిద్రితంనాపదశంసభాతంకారుణాపిచ ॥ కార్వాసనిషేధోన్యసంభవే ॥ తత్రైవ ॥
 పితౄణామత్యంతవ్యాపారాభిర్దద్యాద్యజ్ఞోపవీతకం । యజ్ఞోపవీతదానేనవిశాశార్ధంతుని
 ష్చలం ॥ పితృభ్యో స్త్రీశూద్రస్త్రీశ్రాద్ధేపితౄమితీహేమాద్రావి ॥ తత్రైవనృసింహపురా
 ణే ॥ కమండలుంతామ్రమయంశ్రాద్ధేషుప్రదదాతియః ॥ కాష్ఠేననిమిత్తంవాపినా
 రికేళమధాపివా ॥ దద్యాత్కమండలుంశ్రాద్ధేనస్త్రిమానభిజాయతే । యోమృత్తి
 కావిరచితాశ్రాద్ధేషుచఘటాశుభా ॥ ప్రదద్యాత్కరకాన్వాపిసోఽక్షయం
 విందతేనుఖమ్ ॥ తత్రైవ ॥ ఉపానచ్చత్రవస్త్రాణిభుక్తిపాత్రంకమండలుమ్ । శయ
 నాసనయానానిదర్పణవ్యజనానిచ ॥ అన్నంసుసంస్కృతంగంధాంతాంబూలందీప
 చామరే । పితృభ్యోయఃప్రయచ్ఛేత్పవిత్ర్యలోకంసగచ్ఛతి ॥ సారపురాణే ॥ చామ
 రంతాశవృత్తంచశ్వేతఛత్రంచదర్పణమ్ ॥ దత్వాపితౄణామేతానిభూమిపాలోభ
 వేదిహ ॥ తత్రైవనందిపురాణే ॥ అలంకారాఃప్రదాతవ్యాయధాశక్తిహిరణ్మయాః ।
 కేయూరహారకటకముద్రికాకుండలాదయః ॥ తథా ॥ స్త్రీశ్రాద్ధేషుప్రదేయాస్సు
 రలంకారాస్తుయోషితామ్ । మంజీరమేఖిలాదామకణికాకంకణాదయః ॥ ఆద
 ర్భన్యజనచ్చత్రశయనాసనపాదుకాః । మనోజ్ఞాఃపటవాసాశ్చనుగంధాశ్చాణము
 ప్తయః ॥ అంగారధానికాశ్శీతేయోగపట్టాశ్చయష్టయః । కటిసూత్రాణిరౌప్యాణి
 మేఖిలాశ్చైవనకంబళాః ॥ కర్పూరాదేశ్చభాండానితాంబూలాయతనంతథా । భో
 జనాధారయంత్రాణిపతద్రాహంస్తథైవచ ॥ తథాంజనశలాకాశ్చకేశానాంచప్ర
 సాధనమ్ । ఏతాన్దద్యాత్ప్రయస్సమ్యక్సోశ్వమేధఫలంలభేత్ ॥ స్కాందే ॥ సౌవణం
 రాజతంవాపికాంస్యేనాప్యధనిమితమ్ । దత్వాభోజనపాత్రంతుసమౌద్భవతిభూ
 తలే ॥ వామనపురాణే ॥ బందీకృతాస్తుయేకేచిత్స్వయంవాయదివాపరైః । యేన
 కేనాప్యపాయెనయస్తాన్మోచయతేనరః ॥ పితరస్తస్యగచ్ఛంతిశాశ్వతంపదమవ్య
 యమ్ ॥ పరాశరః ॥ వాచయేత్పరిపూర్ణత్వంవాసోదత్వావిధానతః ॥ నారదీయే ॥
 దేవైశ్చసమనుజ్ఞాతోయజేత్పితృగణంతృధ ॥ తత్రపితౄణామసనాద్యశేషమర్చనకాం

పృత్యైచ - ఆశ్వలాయనః || ప్రసవ్యేనేతరపాణ్యంగుష్ఠాంగతేజాపవిత్రత్వా ద్దక్షిణే
 నవాసప్యాపగృహితేనపితరదంతే అఘ్నాంపితామహేదంతే అఘ్నాంప్రపితామ
 హేదంతే అఘ్నాం విత్త్యపూర్వంతాః ప్రతిగ్రాహయిష్యన్ సకృత్సప్తత్వద్వా
 అఘ్నాంఇతి ప్రస్మస్తాఅనుమంత్రయిత, యాదివ్యాకాశంపృథ్వీసంబధూపుర్యాఅం
 తరిత్యోఉతపాథిన్వీర్యాః, హిరణ్యవణాన్యజ్ఞియాస్తాన ఆకాశంసోమనాభవంతు
 ఇతి - అఘ్నాంప్రసాగ్గంధాదెర్యజ్ఞోపవీతమేన - అఘ్నాందానాత్ప్రాగ్నాంఅపాద
 ద్యాత్ - యద్యప్యత్రసవ్యేనదక్షిణేనవాఘ్నాందద్యాదిత్యుక్తిం - తథాపిదక్షి
 ణేనేత్యభిమతోధాః - కారికాయాంవృత్తేచైవం, పిత్రాదే స్త్రిభిఃపాత్రైర్దద్యాత్ -
 పితృఃస్థానేవిప్రయంచేదేకమఘ్నాంవిభజ్యదద్యాత్ త్రయాణాంస్వధాఅఘ్నాం
 ఇతిసకృత్ప్రీత్యై-ఏవంపైతామహాదాపపి||అస్యజలదానమర్ఘ్యమంత్రాశ్చప్రతివిప్ర
 మావతంతే, తేషుగంధాదాచ ప్రతివిప్రంబదాధాన్యసమయః కాండానుసమ
 యోవా - పిత్రాదిత్రయాణామేకవిప్రపక్షేత్రిభిః పాత్రైర్దేకస్యేనార్ఘ్యందద్యాదితి
 వృత్తిః - కారికాపి || స్వధాఘ్నాంఇత్యపాఘ్నాంస్తాండవవీతినవేదయేత్ || వివేద
 నాత్ప్రాగ్నాంనీనావీతమేవేత్యర్థః|| అర్ఘ్యంసశేషమాదాయదక్షిణేనతుపాశినా |
 సస్యహస్తగృహితేననినయేత్ప్రీత్యర్థతః || దత్వాదత్వానినీతాస్తాయాదివ్యార్ఘ్యను
 మంత్రయేత్ || యత్తు || యాదివ్యాఇతిమంత్రేణహస్తేస్వర్ఘ్యంవినిక్షేపితి- య
 చ్చవారాహే||తిలాంబునాచాపసస్యందద్యాదర్హ్యాదికంద్విజఇతి-యచ్ఛవ్యాసః||గౌ
 త్రసంబంధనామాని పితౄణామనుకీర్తయన్||ఏకైకస్యసేవిప్రస్యఅర్ఘ్యపాత్రంవిని
 క్షిపేత్ తద్భిస్త్వాచాతిరిక్తవిషయమ్- తతఆచామేత్ - ఏవంమాతామహేష్వపి,
 ఆశ్వలాయనః || సంప్రవాన్సమవసీయతాభిరద్భిః పుత్రకామోముఖమనక్తిసంప్ర
 వఃశేషః-సంప్రవోహిసరిశిష్టోధవతీతి శతపథశ్రుతేః - కేచిత్తుహస్తగళితాంబువదం
 తి-సమవసీయాంత్యేద్వేపాత్రేపితృ పాత్రేఅసిచ్యేతివృత్తిఃప్రథమేపాత్రేసంప్రవాన్
 సమవసీయేతికాతియనూత్రాచ్ఛ-బ్రాహ్మేతుప్రతిబింబావలోకనముక్తం-స్కాందే
 త్వాయుఃకామస్యనేత్రాసేచసముక్తం - పితౄవిప్రైఃప్రాజ్ఞుఖస్యకర్తూరభిషేకః
 కార్యఇతికేచిత్ - ఆశ్వలాయనః || నోద్ధరేత్ప్రీధమంపాత్రంపితౄణామర్ఘ్యపాతి
 తం | అవృతాస్త్రతప్థంతిపితరశ్చౌనకోబ్రవీత్ || యావద్విప్రవిసర్జనమితితుగ్యపా
 దేయః||గాయఃపారః-అత్రవృత్తిః-పితృపాత్రంసమవసయనదేశాన్న చాలయేదాశ్రా
 ధసమాప్తైః - యస్మాత్త్రతత్పతీయపాత్రేణావృతాఃఇతి- యద్వా - ప్రథమపాత్ర
 మేవస్యగ్భిలంకుర్యాదితికామాథావేపీదమేవ శేషప్రతిపాదనం || హేమాద్రాకా
 మే || సంప్రవాంశ్చతస్సర్వాన్నాత్రేకుర్యాత్సమాహితః | పితృభ్యఃస్థానమసీ
 తిన్యుల్లంపాత్రంవిధాపయేత్ || శూలపాణౌయమస్తు || పైతృకంప్రధంమంపాత్రం
 తస్మైస్తామహంస్యనేత్ | ప్రపితామహంతతోస్యస్యనోద్ధరెన్నచ చాలయేదిత్యా
 హ - అథసంప్రవానానీయ తృతీయేనాచ్ఛాద్యన్యుల్లంకుర్యాదితి సర్వైకవాక్యత
 గూర్ణిఇతికేచిత్ - అగ్నిః || గంధాదిభిస్తదభ్యర్చ్యతృతీయేనాపిధాపయేత్ | పితృ

భ్యుస్థానమసీతుచాదేశేన్యతేర్చయేత్ - అర్చనాన్యభీక్తిపేషిత్యం - న్యుబ్జము
 క్తరతోన్యసేదితిప్రచేతసాక్షే - సర్వవిప్రోత్తరతోన్యసేదితిహేమాద్రికల్పతరూ
 విప్రవామే ఇతిహాలాయుధః - కతుర్వామేఇతిశూలపాణిః || ఉత్తానానివృతంవా
 పిపితృపాత్రంసతద్భవేదిత్యుశనసోక్తైర్న్యబ్జతైనసాధుః - మాతామహాదిసంప్రవా
 నపిపితృపాత్ర ఏవగృహీత్వాప్రయాజనత్తతేణ న్యుబ్జీకుర్యాదితిశూలపాణిః -
 ఏకోద్దిష్టేమాహేనన్యబ్జతేతి పితృభక్తాక్షదత్తః - యమోపి || స్పృష్టముత్తానమ
 న్యత్రనితముద్ధాతీతంతథా | పాత్రందృష్ట్యాప్రజాత్యాగుపిఠం ప్రశంసంతి || వైశ్వ
 దేవేఉత్తానమితి మదనపారిజాతః || బైజవాహః || తన్యోపరికుశాన్త్యాప్రజాత్యాద్యే
 పపూర్వకమ్ | గంధపుష్పాణిభూషంచదీపంవస్త్రోపవీతకే || ఆత్రగంధాద్యైవే వేది
 త్యేచపదాధాను సమయస్యయాజ్ఞసంక్రమణాంకాండాను సమయేనవికల్పజ్ఞై
 యః - బహ్యుచానాంతు సూత్రేదైవానుక్తైః - కాండానుసమయవినా - ఆత్ర
 ప్రాచీనావీతీనామగోత్రసంబుద్ధ్యాద్యుక్తంప్రాగన్యత్ దైవవత్తదంతేతచమనం
 చ - హేమాద్రాకాలికాపురాణే || నిర్వర్త్యబ్రాహ్మణాదేశాత్త్రియామేనంయ
 ధావిధి | భాజనానితతోదద్యాన్తస్తశౌచంపునఃక్రిమాత్ - అదేశాత్సాత్రాశిగ
 ద్యాదిత్యన్వయః - తేనతత్రాప్రశ్నానుజ్ఞయే - తత్రైవప్రవాహ్ని || ముచలాని
 చకార్యాణివై వారైశ్చూణకైశ్చభైః | శారమృత్తికయావాసిభస్మనాగోమయేన
 వా || భృగుః || భస్మనావారిణావాపికారయేచ్ఛండలంతత | చతుఃకోణాద్విజాగ్న్య
 స్యత్రికోణంక్షత్రియస్యతు || మండలాకృతివైశ్యస్యసూత్రస్యాభ్యుక్తిగంస్సృష్టమ్
 బహ్వృచపరిశిష్టేతు - దైవేచతురస్రం పిత్యేవృత్తంమండలాకృత్యాక్రమేణ
 సయవాసతిలాంశ్చదర్శాన్తద్యాదిత్యుక్తం - మార్కండేయః || యాతుధానాః
 విశాచాశ్చక్రాఃసాయేచైవరాక్షసాః | హరంతిరసమన్నస్యమాడలేనవిసజ్జతమ్ ||
 హేమాద్రాహారీతః || భూమావేవవిదధ్యాన్యోపరిపాత్రాఃతీతి - తానిచ హేమా
 ద్రావత్రిరాహ || భోజనేహైమరాప్యాణిదైవేపిత్యేయధాక్రిమన్ || హానిని | నా
 జతంపార్థతామ్రకాంస్య పాత్రాశిభోజనేఇతి - తత్రైవచారాహే || సానగాఃసహ
 రాప్యాణికాంస్యానితదసంభవే | అన్యాన్యపిహికార్యాణిదాసుజాన్యశిజానతా ||
 నాయసాన్యపికార్యాణిపైత్తలానిసతుక్వచిత్ | నచసేనమయాసేహాశేన్యంతేత్రపు
 జాన్యపి || అత్రిః || పంచాశత్పరీకంకాంస్యంద్వ్యధికంభోజనాయవై | గృహ్మస్తేస్తు
 పదాకార్యమభావేహేమరాప్యయోః || పాలాశేభ్యోవినాసన్యఃపణః పాత్రాశి
 భోజనే || పృథ్వీచంద్రస్తు || కాంస్యపాత్రేహనిర్దృష్ట్యానిరాశాశివరోగతాఃఇతిద్రా
 హ్మకైః - కాంస్యపాత్రనిపేధమాహబోపదేవస్తుస్మృతి సూత్రమనుదాజ
 హర || శ్రాద్ధపలాశపాత్రాశిమధుకౌదుంబరాశిచ | పారికాకుటగ్లఃత్రికిచా
 నిక్రమాజ్ఞగుః || కదళీచూతపనసజంబుపున్నాగచంపకాః | అలాభేనిగృహ్మపాత్రా
 కాంగ్రాహ్యస్సుకీర్తకమణిఇతి || హేమాద్రాతుకదళీపాత్రనిపేధమాహుపి
 రా || నజాతీకునుమాసేదద్యాన్తు కదళీవృతమితి || క్రతుః || అసురాణాంకులెజా

తారంభాపూర్వపరిగ్రహే । తస్మాదర్చనమాత్రేణ నిరాశాఃపితరోగతాః ॥ ఏవంసా
త్రాణ్యాసాద్యభస్మమర్యాదాంకృత్యావిప్రహస్తకోధనంకుర్యాత్ - తత్రఃపిశంకాగర
తూణోఽఞ్చి - మంత్రద్వయంకేచిత్పఠంతి - మాతేస్య ॥ అకృత్యాభస్మమర్యా
దాయఃకుర్యాత్పాణిశోధనమ్ । ఆసురంతద్భవేచ్ఛాద్ధంపితృణాంనోపతిష్ఠతే ॥
తథైవబ్రహ్మాండే ॥ ప్రత్యుశ్యమాస్తపాత్రాది పశ్యాదద్భిర్విధానవత్ । ప్రత్యుశనజ
లందర్భైస్త్వైతమేశ్రంతీపేచ్ఛుచౌ ॥ మండలోపరీతిహేమామూద్రీః ॥ అథాగ్నాకరణం -
హేమామూద్రామార్కంండేయః ॥ ఆహితాగ్నిస్తుజహు యాద్దక్షిణాగ్నాసమాహితః ॥
అనాహితాగ్నిశ్చపాసనేఽగ్న్యభావే ద్విజెప్పువా ॥ వాయవీయే ॥ ఆహృత్యద
క్షిణాగ్నింతు హేమామార్కంవైప్రయత్నతః । అగ్న్యర్థంతాకికంవాపిజహుయా
త్కమ=సిద్ధయే ॥ ఆహితాగ్నిస్సర్వాధానీ - అథా=ధానీతుగృహ్య ఏవేతిచంద్రి
కాపరార్కమితాక్షరామాధవాదయః - తస్మాపిదక్షిణాగ్నాంతాకికోగృహ్య ఇతి
హేమామూద్రీకల్పతరుశ్చ - ఆద్యపక్షపవతుయుక్తః బహుసమ్మతశ్చ - యద్యపిస్నా
తా=గ్నాకరణంశౌతేదక్షిణాగ్నానయుక్తం - తథాపివచనాద్భవతీతిహేమామూద్రీ
చంద్రికాదయః - ఇదందర్భశ్రాద్ధపవ - ఆబ్దికాదిషుతుసర్వాధానీపాణౌ అథా=
ధానీగృహ్యేకుర్యాదితిహేమామూద్రీర్మాధవాదయశ్చ ॥ పతంతంకర్మనిర్వృత్యవై
శ్వదేవంచసాగ్నికః । పిండయజ్ఞంతతః కుర్యాత్తదోన్వాహర్యకంబుధఇతి తాగా
త్యూదిభిఃక్రమోక్తైర్విహృతదక్షిణాగ్నిసత్వాత్ - అతపవాత్రవచనేసాగ్నికఃఆహి
తాగ్నిరుక్తోహేమామూద్రీణా - ఏతదాపస్తంబదీనామేవ - ఆశ్వలాయనస్యాహితా
గ్నేఃపాణావేవేతివృత్తిః - అథాధానినఃగృహ్యేపవవ్యతిషంకేణేతిప్రయోగపారి
జాతేపరిశిష్టేచ - బోపదేవస్తావాహ హేమామశబ్దఃపిండపితృయజ్ఞఃపరః ॥ పితృ
యజ్ఞేతుజహుయాద్దక్షిణాగ్నాసమాహితః । శ్రాద్ధేత్వోపసనాగ్నాతునిరగ్నిర్లాకి
కేనలే ॥ అనగ్నిర్దూగభార్యశ్చపార్వణేసముపస్థితే । సంధాయాగ్నింతతఃకుర్యాద్ధో
మమగ్నింసముత్పృజేత్ ఇతిత్రికాండమండనోక్తేః - శ్రాద్ధేగృహ్యగాు వేవేతితాకికా
గ్నాద్వివిధానంచతైత్తిరీయాదివిషయం - బహ్వృచస్యత్వనగ్నేరపిపాణిహేమా
మపవ-అగ్నిపాణీనిసూత్రేవిధానాంతరానుక్తేః ॥ అగ్న్యభావేతువిప్రస్యపాణావే
ప్రాపదయేదితిమనూక్తేశ్చవృత్తావప్యేవం - క్వచిత్సాగ్నేరపిపాణిహేమామఉ
క్తోగృహ్యపరిశిష్టే ॥ అన్వష్టక్యంచపూర్వేద్యుర్మా=సిమాస్యధపార్వణం । కామ్య
మభ్యుదయేష్టమ్యా మేకోద్దిష్టం తథాప్రమమ్ ॥ చతుర్వ్యాద్యేషుసాగ్నినాంప
శ్చాహేమామోవీధీయతే । పితృగ్రహాహ్మణహస్తైస్సాదుత్తరేషుచతుర్వ్యపీతిః
ఏకోద్దిష్టంసపిండికరణంశుద్ధేతన్నిషేధాత్ - బహ్వృచభావ్యకారాస్తుసర్వైకో
ద్దిష్టేషుపాణిహేమామమాహుః - ఇదంచబహ్వృచానామేవ - అక్షేదంతత్వం
స్థాలీపాకేనసహపిండాధముద్భృత్యేతి సూత్రేనాత్రాపూర్వస్థాలీపాకశ్చోద్యతే -
సర్వశ్రాద్ధేషుప్రసంగాత్తేనానువాదోయమితివృత్తికారోక్తేః - పార్వణేఅధికాశ్చ
సగస్యవ్యతిషంగస్యవాపి=కాదిష్వసతి దేశాదథా=ధానినోపి పాణిహేమామ

ఏవేతివృత్తిస్వరూప - ఏవంమానకాదావపి || సూత్రేహానితే శాస్త్రేనవివేకరణత
 ధా | పాణిపవతు హూతవ్యమన్యత్రాన్మలహూయతే ఇతిబాపదేహోదాహృ
 తవచనాచ్చ - భాష్యకారమతేతు - సూత్రేహానితాకేనతిరితాన్యత్వవచ్చివ
 జాచ్చపార్వకేసాంగం - తతః కామ్యాదిషుభదభావేకార్థస్యకావదానస్యాః శిభానః -
 ఏవదేనానుస్మత్యవికృతావపి వాషికాకావ్యవికృతాః - ప్రయోగపారిజాతే
 పరిశిష్టేచ - తేనైతన్మితేభాగ్భాగోనోగ్నావే - పశుతస్థానిపాకసహజాభ
 యాప్రస్థరంప్రహరతీచితత్సహజాన మూత్రైః తైః - పక్షివశేత్వన్యైరూపలక్షణమి
 వనాంగత్వం - తస్యేనానాగాను దోధాన్యధానభూత వింశదానత్యాగోయుక్తః
 తేనవ్యతిషంగభావేస్యగ్నా హామోభనలిలిబోవదేహః - అనాహితాగ్నీగ్నా
 హ్యగ్నిమతస్తుసర్వమతేగ్నావే - వాషికాకావ్యవృత్తిమతేస్యగ్నోగ్నోన - అన్య
 మతేత్వస్తి || అత్రయథాచారిమనుష్యయం - అశ్వలాయనః || ఉద్భవస్యస్యశాస్త్ర
 మన్నమనుజ్ఞాపయత్యగ్నానికేపేక్ష్యంతేనానివాన్తత్వభ్యమన్యత్రీయతాంకు
 వ్యకుర్విత్వధాన్మహాహూరియగ్నోన్మరప్రకృతి - కర్తవ్యం - తేనానివృత్తిః
 కరవైకరవాన్త్రత్రాగ్నానిత్యమంగం - పురస్కారవివిధయన్ - తస్మాదేవ
 జ్జేనానదాయావదాన సమదాహరణాన్యోన్యా మత్రమతేనగ్నానాహూన్
 యే కవ్యవాహనాయస్వధానమ ఇతిహ్యహానితవాన్మహాహూన్యమన్యత్రీయ
 మేక్షణమనుప్రకృత్యేతి - అనవాససంపదా ఉన్యోన్యవిధివత్ - అన్య
 తిషంగపక్షే - అనిప్రసాదేయం హూమాన్యధాముక్తే - అనిప్రసాదేగ్నావత్సాన
 సమాధాయేతిబహ్యపక్షేచిహ్నాత్ - కేచిత్తస్యగ్నోనిబహాకావ్యశాస్త్రాన్యగ్న
 దంతి - తదేతద్విరోధాద్విత్వం - ప్రయోగపారిజాతేపేక్ష్యం - తేనానిక
 కాగేణహూమేతుభవేద్యభావచిరవాత్ | తద్రప్రాగ్గ్నయోకుత్యావశ్యానో
 మాయహూయతే || అగ్నయజ్ఞాపవిత్ర్యేన వాషికాకేనానితా || ఇతిగ్నాని
 ప్తే || అగ్నాకరణహూమగ్నీకతాన్యపేక్ష్యే చా | అనవశ్యేనాకాగ్నోన్య
 భిముఖేనచ | కాతీయానాంత్యససవ్యమేనసంపదానియజ్ఞాచాత్ - తస్మా
 దేశాత్ - సవ్యంతుభందోగపరం - గోభిశ్చైతన్మగ్నరమేవానవ్యగ్నో - ఇ
 దోగోజుహుయుస్సవ్యేనానవవ్యగయాజాహా ఇతివృద్ధయాజ్ఞావగ్నోన్య
 పాణిహూమః - అశ్వలాయనః - అభ్యనుజ్ఞాయాంపాశిష్టేనవేతి - వివేచ
 యజ్ఞకల్పాభావేనాగ్నభావేకామ్యాదిష్టిత్వం - తేనబహ్యవాహామేక్ష్య
 పాణిహామోభనత్యేపనిషేధాన్యపరం - పాణిష్టోబహువచనాత్సన్యవిప్ర
 షుహామఇతివృత్తిః - ఏవంమాతామపేషి - తేనానిక || సవ్యేనానివృత్తి
 నాంవిప్రజామభపాణిషు | విభజ్యోహుయాత్సవ్యంసోమాసేశాన్యానిత్రత -
 యత్తుహేమాద్రాకాత్యానః || పితౄయంక్షేమాన్యగ్నవ్యావదానిక
 హుత్యామంత్ర వదన్యేమాంతుష్టిం పాత్రేషం నిక్షిపేదితి బహ్యవాతీక్తానా
 యత్తుతత్రైవమాత్సే అగ్నభావేతువిప్రస్యపాణావాగ్నాతేహా | అవకన్యేన్య

ణేవాగోష్ఠేవాధశిలాంతిక ఇతితత్తీర్థశ్రాద్ధవిషయమ్ - తద్యదాపాంసమీపే
 స్యాచ్చార్ధిద్ధంజ్ఞయోవిధిస్తదేతితత్త్రైవకాత్యాయనోక్తైః - నిజలేజకణాదా -
 యత్తుచంద్రోదయేయమః ॥ దైవవిప్రకరేనగ్నిః కృత్వాగ్నాకరణంద్విజఇతితద
 భార్యపరం॥ అపత్నీకోయదావిప్రశ్రాద్ధంకుర్వితపార్వణమ్ । పితృవిప్రైరనుజ్ఞాతో
 విశ్వేదేవేషుహూయతే ఇతితత్త్రైవకాత్యాయనోక్తైః - హూయతేఇతిఛాందసోవ్య
 త్యయః - హేమాద్రావామయవీయే॥ విధురోదైవికేకుర్యాచ్ఛేషంపితృనివేదయేత్ ॥
 దైవవిప్రానేకత్వేతత్త్రైవ॥ వైశ్వదేవేయదైకస్మిన్భవేయద్వాదయోద్విజాః॥ తదై
 వపాణోహూతన్యంస్యాద్విధిర్విహితస్తదా॥ సోప్యాద్యః॥ ప్రథమంవానియమ్యేతఇతి
 న్యాయాత్ - తేనమృతభార్యస్యదైవేహూమః - అనుపనీతబ్రహ్మచార్యాదేస్తు
 పితృబ్రాహ్మభావః స్మృతస్తావద్యావద్భార్యం నవిందతీతిహేమాద్రావాజాతుక
 ణ్యోక్తైః - సభార్యవస్తాప్నేరపిపితృవిప్రకరే ఇతిపృథ్వీచంద్రః - ఉపవీతిత్వేనదై
 వేహూమః - ప్రాచీనావీతేనపితృ - యద్వాసర్వత్రదైవపితృకరయోద్వికల్ప
 ఇతిహేమాద్రావామదనరత్నేపారిజాతేచ - యదాతుపితృమాతామహయోదైవ
 పితృవిప్రభేదస్తదాభేదేనపాణిహూమ ఇత్యపరార్కచంద్రికాదయః - యదాతు
 దైవంతంతదా తంత్రేణసకృదేవపాణిహూమఇతికేచిత్ - హేమాద్రస్తు॥ మా
 తామహస్యభేదేకుర్యాత్తంత్రేచసాగ్నికఃఇతికాతీయస్మృతేర్భేదమాహ - ఏవంపి
 త్ర్యేపి-చూధవీయేష్యం - ఏవంసాగ్నేరపివిదేశాదాపాణిహోమోజ్ఞేయః-యత్తు
 కర్కణాగ్నిం వినాశార్ధమేవనాస్తీత్యుక్తం - తత్సపిండికరణవాషికాద్యకరణా
 పత్యైర్యత్నిచిదేవ - యత్తుబృహన్నాదియే॥ అనగ్నిఘోరభార్యశ్చపార్వణేస
 ముపస్థితే । భౌతృభిః కారయేచ్చార్ధిద్ధం సాగ్నికైర్విధివద్విజాః ॥ తుయాహదివసే
 ప్రాప్తైస్సస్యాగ్నిధూరగోయది । తథైవభౌతరిన్యశ్చేక్షాకికాగ్నావితిస్థితిః॥ ఔ
 పాసనాగ్నాధూరస్థేసమీపేభౌతరిస్థితే । యద్యగ్నాజహుయాద్వాపిపాణోవాస
 హిపాతకి ॥ ఔపాసనాగ్నాధూరస్థేకేచిదిచ్ఛంతిసత్తమాః । పాణావేవతుపహూ
 తవ్యమితిస్తత్తత్సమంజసమ్॥ ఇతితద్వృద్ధానాదరాదుషేత్యం - హేమాద్రాయమః॥
 అగ్నాకరణవత్త్రతహోమోవిప్రకరేభవేత్ । పర్యుత్సదర్భానాస్తీర్యయతోహ్య
 గ్నిసమోద్విజః ॥ మేక్షణేనకరేణవాహూమః - మేక్షణప్రహరణంనేతివృత్తిః -
 స్మృతిరతావశ్యాం ॥ నానుజ్ఞాపాణిహోమేస్యాన్నస్తవర్యూహనోక్షణే । నాగ్నే
 తమద్యాదిలిచ సస్యాతామిద్ధమేక్షణే । కర్కచార్యోష్యేనమాహ - చూధవీయే
 చంద్రికాయాంచానుజ్ఞాదిసర్వం భవతీత్యుక్తం - పాణిహోమేప్రశ్నాద్యాహపరా
 ర్కేశానకః ॥ అనగ్నిశ్చేదాజ్యంగృహీత్వాభవత్స్వేహాగ్నాకరణమితిపూర్వవత్త
 ధాస్తీర్వతి - ఆశ్వలాయనః ॥ యదిపాణిష్వాచాంతేష్వన్యదన్న మనుదిశత్యన్నమ
 న్నేస్మృతందత్తమృగ్నుకమితిపాణోహూతం పాత్రేనిధాయవిప్రైరాచమ్యభాజనార్థ
 మన్నే పరివిష్టేహూతశేషంపాత్రేషుదద్యాదిత్యభేః - స్మృతంప్రభూతం - నైమిత్తి
 కంచేదమాచమనంసహూతభక్షణనిమిత్తం ॥ అన్నంపాణితేదత్తంపూర్వమశ్నంత్యే

బుద్ధయః । పితరస్తేనతృప్త్యంతశేషాన్నంసభలంశితే॥ యచ్చపాణితేనతృప్తయచ్చా
 న్యదుపకల్పితం । ఏకభావేనభోక్తవ్యంపుష్పిగాభం నవిద్యతే॥ ఇతిబహ్వాప్యచఽశిస్తా
 తే - హేమాద్రావప్యాచమనేహేత్యర్థవాదఉక్తిః - పాణ్యాన్యహిద్విజఃస్సృతః ఇతి,
 భాష్యేత్వాచాంతేషుభక్షితేషుచముభతునోభతుణోత్తరించనాచమనం-అగ్నిసా
 మ్యాత్ - పూర్వనిషేధస్తుసపిండికరణేజ్ఞయః - దదాతిచోదితత్వాత్ - నశ్వప్రజ
 హోతిచోదితత్వాదిత్యుక్తం - నత్యేషద్భూతానమ్మతం-యత్ప్రేషాధాయనం॥ తస్మిం
 స్తుప్రాశితేదద్యాద్యదన్నంప్రకృతంభవేదిభిక్షణముక్తం-తత్తచ్చాభయూనామే
 వేతిహేమాద్రా - తత్రైవయమఃపిత్ర్యపాణిపలుతాచ్ఛేపవిత్సృతాశ్చేషునిషేషతే ।
 అగ్నీకరణశేషంతు నదద్యాదైవ్యశ్వదేవికే ॥ ఏతద్గ్నిహేమామేసమం - కిర్క
 స్తు-సూత్రేహుతశేషందత్వేత్యవిశేషాత్సర్వవిప్రేషుదద్యాదిత్యాహ - తత్రైవవృ
 త్తవస్తిత్వః ॥ పిత్ర్యవిప్రకరేహుత్వాశేషంపాతేషునిషేషతే । పిండిభ్యశ్చేషుయత్ప్రే
 చిన్నదద్యాదైవ్యశ్వదేవికే । అథాపస్తంబానాంసూత్రే ఉద్ధియతామగ్నాచక్రియ
 తామిత్యామంత్రయతే॥ కామముద్ధియతాంకామమగ్నాచక్రియతామిత్యుత్పత్త
 ఉద్ధరేజ్ఞహుయాచ్చ - నష్టాగ్నివిధురాదేవ్యశేషాబృహన్నాదియే-నష్టాగ్నిరూ
 రభార్యశ్చపార్వణేసముపస్థితే । సంధాయాగ్నింతతోహేమామంస్యశ్వాశ్చవిస్స
 జేత్పునః॥ అయాశ్చేతితత్కాలేగ్నింసంధాయహుత్వాత్వేదిత్యుక్తిః - ఏతదాపస్తం
 బానామేవ-పాణిహేమామస్తుచందోగాదీనాంవిశ్వప్రకాశేపి - సాగ్నినాపాసనే
 నగ్నిరగ్నాకుర్వీతతాకికే । పాణాహేమామంప్రశంసంతినత్వాప్స్తంబశాఖనాం॥న్నా
 తకాచిగురావాసుర్యదివాబ్రహ్మచారిణః । అగ్నీకరణహేమామంతుకున్యస్తేనో
 కితనలే॥ అయాశ్చాగ్నేమనోశ్యోతిదుద్బుద్ధ్యవ్యాహృతీహుతనేక్ ॥ తతోన్మజ్జానో
 గ్నింధనాద్యాజ్యభాగాంతేయస్మేమాతేత్యాదైవ్యజ్ఞాహుయాత్ - తత్రసప్తాన్నా
 హుతయస్సడాజ్యస్యేతి త్రయోదశ-వ్యత్యయోవా- యథాయస్సేమాతాప్రలుణో
 భతస్మేరేతః పితావృక్షైరంయాస్త్రిస్తంతిదిద్వాభ్యా మముష్టేస్వాహేతి విసుగ్నా
 మ్నాద్యాహేమాహ - యస్మేపితామహీప్రలుణోభతస్మేంతః పితామహేమా
 జ్జైమంతర్దధే ఋతుభిరితితన్నాన్నాపితామహాయక్వా-యస్మేప్రపితామహీప్ర
 లుణోభతస్మేరేతఃప్రపితామహేమావృక్షైరమంతర్దధేఋతుభిరేతన్నాన్నాప్రపి
 తామహాయక్వా-మాతామహేషుతూహః- యస్మేమాతామహీప్రలుణోభతస్మేరే
 తోమాతామహేమావృక్షైరం, అన్యంమాతామహద్దధేమిత్యాదౌ-యస్మేమాతూపి
 తామహీప్రలుణోభతస్మేరేతోమాతూపితామహేమావృక్షైరం అన్యంమాతూపితామ
 హద్దధే-యస్మేమాతూప్రపితామహీప్రలుణోభతస్మేరేతోమాతూప్రపితామహే
 మావృక్షైరం- అన్యంమాతూప్రపితామహద్దధే-స్వత్రాప్యముష్యా ఇత్యత్రజ్ఞేంతంత
 త్తన్నామయోజ్యం - తద్గృహ్యసంగ్రహే॥ యోజ్యఃపితాదిశబ్దానాంస్థానేమాతా
 మహాదికః । అన్నహేమామేతథాస్పర్శే జలపిండాదిదానకే ॥ యస్మేమాతామహీ
 త్యాదితతోదాహరణంభవేత్ - తతోయేదేశ్యేకాన్నాహుతిః - తతస్సాహుతి

త్రేత్యాద్యైరాజ్యంహుత్యాస్విప్రకృతం హుత్యాసర్వభక్ష్యం కించిదాదాయోద
గుర్ణంభస్మాపాహ్యా తత్రయాష్ట్యం స్వాహాకారేణజహౌతి - పరిషేచనాంతం స్థాలీ
పాకవత్ - అయమగ్నా కరణహౌ మోమాసికశ్రాద్ధవ - తచ్చస్తాతాగ్న్యభా
వేనకార్యమితికేచిత్ - కార్యమేవేతిబహవః-అతపవసర్వాధానినోహేమామవర్జ్యం
మాసికశ్రాద్ధముక్తం సుదర్శనభాష్యే - మహాలయేతద్విధిత్యేకే ప్రకరణాంతర
త్వాత్ -కర్మాంతర త్వేనస్మాతపార్వణవత్కార్యమితిత్వస్మద్రురవః- ఆబ్ధికాదిషుతు
స్మాతపార్వణవిధిరేవ - ఏవంమాతృవాషిఃకాదిషు - మాసికశ్రాద్ధవికృతావస్థ
కాయాం మాతృశ్రాద్ధేవైకృతహేమామేన ప్రాకృతహేమామబాధః అన్వస్థ కాసు
మాతృశ్రాద్ధంనేతిభాష్యే - తత్రాపిశ్రాద్ధాంతర వత్క్రియమాణేతుయస్మేమాతే
త్యాదాగుణ త్వేపిమాతృప్రాధాన్యంవివక్షితం-మాసికశ్రాద్ధేన-కలోపీవ్యాఖ్యాతఃఇతి
సూత్రాత్ ఆగ్నేయ్యేవమనోతాకార్యం? ఇతివచనాదగ్నిశబ్దస్యైవవైకృతదేవతాభి
ధాయత్వం - తేనాముష్మాకత్యత్రాముకశేమభ్యాం పితృభ్యామిత్యాద్యాహఃకా
ర్యః,తచ్చమాసికశ్రాద్ధంజీవత్పిత్రాదినాంవ్యత్రమమృతపిత్రాదినాంచకార్యమిత్వ
క్తంసుదర్శనభాష్యే-తత్ప్రకారస్తువక్ష్యతే - మాతాపిత్రోద్విఃత్వాదాతునోహః-
తస్మాద్భవనోహేదినిషేధాత్ - ప్రకృతాపూహ భావాచ్చపక్షిం సన్న హేతి
వత్ -ఉపదేశిమతేతూహః - యథాయస్మేమాతరా ప్రలులోభతుశ్చరత్వావ సను
వ్రతేఇత్యాద్యస్తృప్తికృతమాసికశ్రాద్ధనిర్ణయేజ్ఞేయమితిదిక్ అన్యత్ప్రగ్వత్ -అథ
పరివేషణం-తచ్చోపవిత్వేవాజ్యేనదేవపూర్వం ఆమానుషకర్మమితిపాత్రాణ్యప స్తీర్య
కుర్యాదితిహేమాద్రుః-భారి తేదానధర్మేపి||ఆజ్యాహుతింవినానైవ యత్క్రించితృచివి
ష్య తేదురాచారైశ్చయద్భుక్తంతంభాగంరక్షసాంవిదుః||తత్రైవశౌనకః||విధినాదేవ
పూర్వంతుపరివేషణమాచరేత్||తత్రైవధర్మః|| ఫలస్యానంతతాప్రోక్తాస్వయంచప
రివేషణే|| తత్రైవనాయుభవిష్యయోః|| భార్యయాశ్రాద్ధకాతేతుప్రశస్తంపరివేషణ
మ్||బ్రహ్మంజే|| నాపవిత్రిణనైకేనహస్తేననివాకుశమ్|| నాయసేనాయసేనైవశ్రాద్ధేతు
పరివేషయేత్|| వసిష్ఠః|| ఆయసేనతుపాత్రేణయదన్నంసమృద్ధియతే | భోక్తావిష్టా
సమంభుక్త్యేదాతాచనరకంప్రజేత్|| పైరీనసిః||సేనకాయసరితిపాత్రాణ్యయజ్ఞియా
నితత్రైవహరితః|| సౌవణికరాజతాభ్యాంచ ఖడ్గైనౌదుంబరేణవా | దత్తమక్షయ్య
తాయాతిఫల్గుపాత్రేణవాపునః|| కాష్ఠాజనిః|| దర్వాద్యదేయంఘృతంచాన్నంసమ
స్తవ్యంజనానిచ | ఉదకంచైవపక్వాన్నంనోదర్వాద్యతుకదాచన||యమః|| పక్ష్యాం
విషమదాతుశ్చస్విష్కృతిరైవవిద్యతే | పృథ్వీచంద్రోదయేపరాశరః|| సర్వదాచ
తిలాగ్రాహ్యఃపితృకృత్యేవిశేషతః|| భోజ్యపాత్రేతిలాస్త్వప్త్యానిరాశాఃపితరోగతాః||
చంద్రికాయాంవృద్ధశాతాతపః || హస్తదత్తాస్తు సున్నేహాలవణవ్యంజనాదయః |
పితౄణాంనోపత్తిఃపిత్రి భోక్తాభుంజిత కిల్బిషమ్ | (తస్మాదంతరితంకుర్యాత్పణ్ణే
నాథత్వణేనవా) ఘృతపాత్రేవిశేషగ్రంథాంతరే || ఓదనేపరమాన్నేచ పాత్ర
మాసాద్యముద్గధః | ఘృతేనపూరయేత్పాత్రం తద్భుతంరుధిరంభవేత్ || ఘృతా

దిశాత్రాః పిఘానూస్థాపయేన్న భోజనపాత్రాతిమదిశరణే - సంగ్రహే || హస్తద
త్తంతనాశ్చీయా ల్లవణవ్యంజనాదికం | అపక్వం ప్రైలపక్వంచ హస్తేనైవ ప్రది
యతే || పత్రాలంభనముక్తం చతుర్వింశతిమతే || ఉత్తాసంఘటితం సన్యంశంచంపా
త్రాన్యచస్పృశేత్ || యాజ్ఞనల్క్యః || దత్వాన్నం పృథివీపాత్రమితి పాత్రాభిమంత్రణం ||
స్పృశ్యేపింవిష్టురిత్యన్నే ద్విజాంగుత్తం నివేశయేత్ || జాధాయః || విప్రాంగుష్ఠేనాసగే
నానుశతిపృథివీతే పాత్రంచార్ధరవిధానం బ్రాహ్మణస్యముభేమృతేమృతంబుహా
ని-బ్రాహ్మణానాంత్యావిద్యావతాం ప్రాణానానయోజాహోమ్యక్షితమసిమూమే
పితౄణాం త్యేస్తాణాముతాముష్ణిన్లోకే ఇతి అద్యజుహూమ్యగ్రేస్వాహాశబ్దః కాతీ
యనూప్రేక్ష్యః - మైత్రీస్వధాశబ్దః - అంగుష్ఠేవిశేషమాహ హేమాన్తాథా
న్యః || పరిస్పృశ్యచాంగుత్తంద్విజస్యాన్నే నివేశయేత్ || తథా || ఉత్తాసేతుహస్తేన
స్వాంగుత్తం నివేశనమ్ | యః కరోద్విజోమహా తద్దైర్వరతాంసిభుంజతే || తత్త్రేన
యమః || విష్ణోహస్యంచస్యంచబ్రూయాదక్షస్వచక్రమాత్ || దైవేప్రేక్ష్యచేత్యర్థః-
తత్త్రేనాప్రేక్ష్య || సుబాధనామగోత్రాని ఇదమన్నంతతస్వధా | పితృక్రమాదుదీ
ప్రేక్ష్యస్వస్థానిచిత్రాని || హస్తేనాభుక్తనున్నాద్య మిదమన్నముదీరయేత్ ||
ప్రజాన్నదానం చతుశ్చస్యాదిత్యాదివిశేషాః పూర్వముక్తాః - అత్రపూర్వోక్తమం
త్రాగ్రతేపురూరనాగ్నిసంస్థానా విశ్వేదేవాదేవతా ఇదమన్నం సవతిరంహస్యం
అయగ్రాహ్మణస్త్వాహంసేయాథేదత్తం దాస్యమాసంచాశ్చ్యైః గయేయంభూః
గదాభాగోగోక్తాఇదమన్నం బహుసౌవణికపాత్రస్థమన్నమత్యయ్యచటచ్చాయాస్థం
అమూకేగ్యో విశ్వేభ్యోదేవ్య ఇదమన్నమమృతయాపం పరివిగ్రహివేత్త్యనూగం
చాత్యైః స్వాహానమోనమమేతిబహ్వాచ పరిశిప్తహేమాద్ర్యాద్యనుమతః ప్ర
యోగః - పంపిప్రేక్ష్యముకగోత్రనమరూపాదితత్తన్నామజ్ఞేయం - తతోయదేవాస
ఇతిదైవేనసేవేనాసిరిః ఇతి పశ్యేత్ కేచిజ్జపంతి - తతోఽగ్నిద్రంవాచయేత్ - తత్త్రేన
ప్రచేతాః || అపానానానాని సుబాధాచ్చిద్రభాషాత్ | నిరాశాః పితరోయాం
తిదేవైస్సహససంశయః || పారస్కరి || సంకల్ప్యపితృదేవేభ్య స్సావిత్రిమధుమజ్జపః |
శ్రాద్ధనివేద్యాపోశం జషప్రేక్ష్యభోజనమ్ || నివేద్యేతి బ్రహ్మగ్నిణంకృత్యేత్యర్థః |
అతఃపబ్ధహాన్నాదియన్నత్యాగముక్తం || దత్తంహవిశ్చతత్కర్మవిష్ణువేనైసమ
ర్పయేతి-యత్కుత్సత్యరత్నే కాష్ఠాజనిః | అపసవ్యేనకర్తవ్యంపితృకృత్యమశేషతః |
అన్నదానాదప్రేసంస్వమేవగమాతామహేష్వి || ఇతితదగ్యేతిత్పరంత్రబ్రహ్మగ్నిణం
బ్రహ్మహవిఃపాద్ధాతాహరిగ్భాచతుర్భిశ్చేతికేచిత్పఠంతి-ధర్మప్రదీపే || తతోన్నం
పితృదేవేభ్యస్సంకల్ప్యచయభావిధిదత్తంయద్దాస్యమాసంచఅత్పప్తేర్నమమేతిచ |
తథా || శ్రాద్ధియాన్నస్యసంకల్పేనూమావేనప్రదియతే | హస్తేహస్తేయమాసంతుపి
త్యాణాంకౌపతిత్తే || సుశ్వదేవస్యనాపితుపితృపాత్రస్వదక్షిణేసంకల్పోదకదానం
స్యాన్నిత్యశ్రాద్ధేయథాయచి || ప్రచేతాః || ఆపోశసంప్రదాయాధసావిత్రింత్రిష్టపేదధి
నాధువాతాఇతిత్పఠంమధ్యేత్యేతత్త్రికంతథా || మితాక్షరాయాంపారస్పరః || సంకల్ప్య

పితృదేవేభ్యస్తావిత్రిమధుమజ్జః । శ్రాద్ధంనివేద్యాహుశంకావహైఃపితృభ్యోజఃమ్ ।
 గాయత్రీంత్రిసృకృద్వాపిజపేద్వాహుశంకావహైఃకామ్ । మఘవాణాఇతితృచంమధ్వ
 శ్శేతత్త్రికంతథా॥యాజ్ఞవల్క్యః॥సన్యాహుశించగాయత్రీంమధువాతాఇతితృచమ్ ।
 జస్తాయధాసుఖంవాచ్యం భుంజరంస్తేపివాగ్యలాః ॥ యథాసుఖంపథ్యమితివా
 చ్యం-అత్రిః॥ అసంకల్పితమన్నాద్యంపాణిభ్యాంయశ్యసస్పృశేత్ । అభోజ్యంతద్భవే
 దన్నంపితౄణాంనోఽతిశతే । అన్నందత్తంనగృణ్ణీయాద్వావత్త్రియంనసంపిజేత్ ॥
 అపాశనేవిశేషమాహస్మృతినముచ్చయే ॥ అపాశనంనామభాగేసురాపానసమం
 భవేత్ ॥దక్షిణాగేతుయఃకుర్యాత్సంపానసమంభవేత్ ॥తథా॥పునరాపూర్యాపాశ
 నంసురాపానసమంభవేత్ ॥ హేమాద్రావత్రిః ॥ దత్తేవాఽధవాఒదత్తే భూహూ
 యోనిషీసాద్భలిమ్ । తదన్నంనిష్ఫలంయాతినిరాహైః పితృభిగ్జప్తైః ॥ కేచిదా
 జ్యేషకుర్వంతి - తన్న ॥ వాయసేనతథాద్యేనమాహుశేనతథైవచ । నకుర్యాద్భలి
 దానంతు ఓదసేనప్రకల్పయేదితిస్మృతినారేనిషేధాత్ - శంఖః ॥ శ్రాద్ధేనియుక్తా
 న్భుంజానాన్నపృచ్ఛేల్లనణాదితు । ఉచ్చిస్తాః పితరోయాంతిపృచ్ఛతో నాత్రసంశ
 యః ॥ కాత్యాయనః ॥ అశ్వపతుజపెత్సవ్యాహృతికాంగాయత్రీం సకృత్త్రిర్వా
 రాక్షోఘ్నిః పారుషంనూక్తమప్రతిరథమితి - హేమాద్రావసారపురాణే ॥ ఐంద్రం
 చపారుషంనూక్తంశ్రావయేద్బాహ్మణాంస్తతః ॥ మాత్యుపాద్భయోః ॥ బ్రహ్మ
 విష్ణుర్మరుద్రాణాంస్తోతాణివివిధానిచ । ఇంద్రేశోమసూక్తానిపావమానిశ్చశ
 క్తీతః ॥ మండలంశ్రాహ్మణాంతద్వత్ప్రీతికారిచయత్సునః । అభావేనర్వవిద్యానాం
 గాయత్రీజపమాచరేత్ ॥ పృచ్ఛీచంద్రోదయేబ్రాహ్మే ॥ వీణాంపంశధ్వనించాధ
 విశేభ్యస్తన్నివేదయేత్ । జపేచ్ఛపారుషంనూక్తంనాచికేతత్త్రియంతథా ॥ త్రి
 మధుత్రిసుపణాంపాపమానీర్యజాంపిచ ॥ హేమాద్రావత్రిః ॥ హలంకారేణాపి
 యోబ్రూయాద్ధస్తాద్వాపివదేద్దృణాత్ । భూతలాచోద్ధరేత్పత్రంముంచేద్ధస్తేనవా
 పిజేత్ ॥ ప్రాథపాదోబహిఃకచోబహిఃకానుకరోపివా । అంగుశేనవివాశ్నాతి
 ముఖశద్దేనవాపునః ॥ వీతావశిష్టోయానిపునరుద్ధృత్యవాపిజేత్ । ఖాదితాధాన్
 త్సునఃఖాదేన్మోదకానికలానిచ ॥ ముఖేనవాధమేదన్నంనిష్ఠివేద్భాజవేపివా । ఇథ
 మశ్వద్విజశ్శాద్ధంనాత్వాగచ్ఛత్యధోగతిమ్ ॥ జాపాలిః ॥ ఇష్టముష్టంహవిష్యం
 చదద్యాదన్నంశనైశ్శనైః ॥ వృద్ధశాతాతపః ॥ అపేక్షితంయాచితవ్యంశ్రాద్ధార్థము
 పకల్పితమ్ । నయాచతేద్విజామూఢస్సభవేత్పితృఘాతకః ॥ యత్త్రయమః ॥ శ్రాద్ధే
 ద్వితీయేనైవదద్యాన్నయాచేన్నైవదాపయేదితితద్దత్తసంపాదితవస్తు విషయమితిహే
 మాద్రాః - హారీతః ॥ ఊర్ధ్వపాణిశ్చవిహసన్కోరోవిస్మయాన్వితః । భుగ్నపృ
 స్థశ్చయద్భుజ్జ్ఞానతత్ప్రీతికానివైపితౄణామ్ ॥ ప్రచేతాః ॥ నస్పృశేద్వామహస్తేనభుం
 జానోఽన్నంకదాచన । నపాదానశిరోవస్తింనపదాభాజంనస్పృశేత్ ॥ శంఖః ॥ శ్రా
 ద్ధపక్షాత్తుభుంజానోబ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణంస్పృశేత్ । తదన్నమత్యజన్ముక్త్యాగా
 యత్యుష్ణతంజపేత్ ॥ ఉశేనాః ॥ భోజనంతుననిశ్చేషంకుర్యాత్ప్రజ్ఞఃకథంచన

అన్యత్రదక్షః సీరాద్వాక్షోద్రాతృత్తభ్యవచ ॥ గ్రాహే ॥ సచానుసాతయేన్జా
తుసశుష్కం గిమూరయేత్ । స దోద్వితేతభంజనాన్నచకుర్వీతమన్యమ్ ॥ య
మః ॥ స్వాధ్యాయం శ్రావయేత్సమృద్ధమృతాస్తాః సైవసేషా ॥ ప్రచేతాః । భంజ
నేషుతువిప్రేషుః యుగ్మజస్సామి లక్షణమ్ । జపవిధియుభోభూత్వావిత్కృత్యైవవిశే
షతః ॥ యజ్ఞాంపిచైవచద్రంచరాక్షోఽగ్నిర్వచనచ । రాక్షోఽగ్నిః కృష్ణస్వరతో
హణమిత్యాద్యాః - తత్రైవనిగమః ॥ భంజతుజపేత్వావ మానిగుడితామధ్య
న్నవతీశ్చ ॥ అన్నవత్ప్రేషతున్నస్సమిత్ప్రేక్ష్యచంద్రోదయభరిత్యాజః ॥ భంజ
నేషుతువిప్రేషుః ప్రమాదాత్ప్రేషతేగుడమ్ । పాద్యైచ్చ్యోతశంసృత్యాఅన్యంవిప్రం
నియోజయేత్ ॥ క్షణపాద్యాదివత్ప్రేక్ష్యగ్నః - విప్రచమసేత్తత్రైవచక్షుః ॥ నిమగ్తి
తస్తుయశ్శాద్ధేభోజనేముఖనిస్సృతే । తదైవహోమంకుర్వీతస్వాగ్నావిప్రస్సమా
హితః ॥ శ్రాణాదిపంచభిమంత్త్రైర్యానద్వాప్రశంశసంఖ్యయా । బ్రాహ్మణస్తుతతః
కృత్యాఘృతప్రాశసమాచరేత్ ॥ ఋగ్వేదాసేతు ॥ ఇంద్రాయసామనూక్తేనశ్రా
ద్ధవిఘ్నోపాయదాభవేత్ । అగ్నివిధిభిర్భజనేన శ్రాద్ధసంసృజ్యమేవహేతుః కం -
అగ్నివిధిభిరితి తాకికాగ్నిస్థాపనచరునిర్వాచాన్యధాగాంతే నామనోశ్రవణాన్యను
గ్నాపితృనావాహ్యా సంపూజ్యాన్నత్యాగంకృత్యా ప్రాణాదిభిర్వాప్రశంశదా
హుతీహుతేదిత్యగ్నః - భోజనేనపునశ్శాద్ధేన ॥ తేనహోమపునశ్శాద్ధంచేదితక్ష
ద్వయముక్తం - సూక్తజపస్తూభయానుగతః - స్మృతిన-గ్రహే ॥ ప్రాధాన్యం
పిండదానస్యభోజనస్యతదంగతా । అతోభుక్తిక్రియాహంసాశ్రాద్ధావృత్తినమన్వతే॥
పిండదానోత్తరంవాంతో హోమవననాన్వత్తిః-పిండదానాత్ప్రేగ్వాగౌతద్దినే ఉప
వాసంకృత్యాపరేద్యః పునశ్శాద్ధంకార్యమిత్యగ్నః - తత్రైవ ॥ శ్రాద్ధసంసృజ్యతుభుం
జానోబ్రాహ్మణోవమతేయది । తాకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య అర్చయేచ్ఛహాశనమ్॥
తథా ॥ ఏకవపయదావిప్రభోజనేచదికాలోయది । తదైనాగ్నింసమాధాయహం
మంకుర్యాద్యధావిధి ॥ ద్వితీయపక్షేఋగ్వేదాశే ॥ భోజనాన్ప్రమాదాన్యన్వప్రేక్ష
మాశ్చూర్వతోయది । శ్రాద్ధవిఘ్నేషుసహకార్యజపహోమహావృత్తిషు ॥ స్మృతి
సంగ్రహే॥ అకృతేపిండదానేతుభుంజానోబ్రాహ్మణోవమతే । పునఃసాకంప్రకృత
వ్యంపిండదానంయథావిధి॥ పిండదానంశ్రాద్ధం॥ అకృతేపిండదానేతువితాయదినమే
త్తదా । పునఃసాకంప్రకృతశ్రాద్ధంకుర్యాద్యధావిధి ఇతితత్రైవోక్తే-తథా॥ విప్ర
థానాంత్రయాణాంచపితాచవమతేయది । తద్దినేనోపవాసస్సాన్వత్పునశ్శాద్ధంపరే
హని॥ వమనేవాచరేకేనా తద్దినంపరివృత్తయేత్ ॥ ఏషువచనేషుః మూలాచింత్యం-ఇదం
మాసికాద్భిక్తవిషయం - దర్శాకాతువాంతావామేవతదైవకార్యం॥ శ్రాద్ధనిష్ఠేగ్ని
జాతీనామామశ్రాద్ధంప్రకీర్తితమ్ । అమావాస్యాదినియంతమాససంవత్సరాద్యతే
ఇతిమరిచిస్మృతేః - శ్రాద్ధేపిండదానమేవప్రధానమితకర్మాచార్యాః-తస్మత్తేదత్తో
క్తోహూమ ఏవసావృత్తిః - విప్రభోజనమితిమేధాతిథిః - భోజనపిండదానాగ్నా
కరణానితకపదికాధారేనాన్వమిహేమాద్యాదయః - తస్మత్తేపూర్వోక్తనిర్ణయః -

అన్నత్యాగనూత్రప్రధానం - భోజనంతుప్రపత్తిరూపమంగం - అతోవాంతౌతఙ్గా
 నేసినావృత్తిరితిశాఢమైధిలాదయః - తన్నశ్రాద్ధస్యయాగదానోభయరూపత్వాత్సం
 పూణాదానాభావా ద్భోజనస్యాంగత్వేపి సోమవమనే ఇవ వైమిత్తికవిధాన
 మితియుక్తంప్రతీమః - అత్రేదంతత్త్వం - వైశ్వదేవికస్యవమనేహూమ ఏవనావృ
 త్తిః - అంగత్వాత్ - తచ్చరక్షార్థత్వాత్ ఇష్టిశ్రాద్ధేక్రతూదక్షావిత్యాదిస్మృతేశ్చ - తత్ర
 జయాన్జుహుయాదితివత్ - పితామహదేరపితౄణామితేత్యుక్తైరితికేచిత్ - తస్యాపిప్ర
 ధానత్వాత్పితృవదితియుక్తం - సపిండికరణాదావాపిఃకవత్ || సపిండికరణాదీని
 యానిశ్రాద్ధానిపోషశ | తత్రపిండిప్రధానత్వంప్రేతత్వవినివర్తకమితిస్మృతేః - మ
 హైకోద్దిష్టాదాతూభయప్రధాన్యాదావృత్తిరేన || ఏకఏవద్విజోభోజ్యః పిండోఽస్య
 కోవిధీయతేఇతిస్మృతేః - వృద్ధిసంకల్పవిత్యశ్రాద్ధాదాతూభోజన ప్రాధాన్యాద్వాం
 తావావృత్తిరేన || వృద్ధిశ్రాద్ధేవికత్వేనపిండిదానంబుధైఃస్మృతమ్ | నిత్యశ్రాద్ధమదై
 వంస్యాత్పిండిదానవివక్షతమితిస్మృతేః || భుక్తిక్రియాయాఃప్రాధాన్యం శ్రాద్ధేసంక
 ల్పసంజ్ఞకే | తత్రైవపితృవిప్రస్యతూపఘాతేపునఃక్రియాఇతిసంగ్రహాక్తేశ్చ - మ
 ఘాదావప్యేవం - తీర్థమహాలయాదాదర్శవదిత్యాశారాద్యాలోచనేనప్రతీమః -
 ఆశ్వలాయనః || తృప్తాజ్ఞాత్వామధుమతీః శ్రావయేదక్షున్నమిమదంతేచిచనంప
 న్నంస్పృష్ట్యాద్యదన్నముపభుక్తంతత్తత్ స్థాలీపాకేనసహపిండాంధముద్భృత్యశేషం
 నివేదయేత్ - అభిమతేననుమతేవాఇతి | అత్రగాయత్రీమధ్వితిత్రికజపోపిజ్ఞయః || తృ
 ప్తాన్బుధ్వాన్నమాదాయసతిలంపూర్వవజ్జపేదితిప్రచేతసోక్తేః - వ్యాసః || తృప్తాఃస్థితి
 తుపృష్ట్యాస్తేబ్రూయుస్తృప్తాఃస్మృత్యధ | అభిమతేవప్రేసీన్వీకతుమిష్టే - శౌన
 కోపి | అన్నశేషైశ్చక్రింకార్యమితిపృచ్ఛేతతాంతతః || తేఇష్టైఃస్పృహభోక్తవ్యమితి
 ప్రత్యుక్తిపూర్వకమ్ | ప్రదద్యుస్సకంతస్తైస్త్వీకుర్యుర్వాయధారుచి || శ్రాద్ధవిశేషే
 ప్రశ్నభేదమాహ హేమాద్రావిష్టుః || పితృస్వదితమితిగోష్ఠ్యాంసుశ్రుతంసంపన్నమి
 త్యభ్యుదయేదైవేరోచతఇతి - ఆయుష్యమితి సైర్విషుసైర్వరమిచ్ఛాశ్రాద్ధం యాజ్ఞ
 వల్క్యః | అన్నమాదాయతృప్తాఃస్థశేషంచైవానుమాన్యచ | తదన్నంప్రకీరేద్భూ
 మాదద్యాదాపస్సకృత్సకృత్ || ఇదంచాత్రవికిరదానమన్యశాఖనాం ఆశ్వలాయ
 నానాంతుపిండాంతపసూత్రకృతోక్తం - కాత్యాయనస్తువికిరోత్తరంగాయత్ర్యా
 దిజపంతృప్తిప్రశ్నంచాహ - హేమాద్రాదేవలః || తతస్సర్వాశనంపాత్రేగృహీత్వా
 వివిధంబుధః | తేషాముచ్ఛేషణస్థానేవికిరంభువినియీషేత్ || మాధవీయప్రచేతాః || సా
 ర్వవర్ణికమాదాయయే అగ్నితిభువియీషేత్ || సచకుశేకార్యః - దర్శేషువికిరశ్చ
 యఃఇత్యుక్తేః - మంత్రఃకాతీయః || అగ్నిదగ్ధాశ్చయేజీవా యేష్యదగ్ధాకులేమమ |
 భూమాదత్తేనతృప్యంతు తృప్తాయాంతుపరాంగతింఇతి || అన్యేతు || అసోమపాశ్చయే
 దేవాయజ్ఞభాగవివక్షితాః | తేషామన్నంప్రదాన్యామి వికిరంవై శ్వదేవికమితిహే
 మాద్రాగోభిలోక్తేనదైవే || అసంస్మృతప్రనితాయైత్యాగిన్యాయాకులస్త్రీయః |
 తాస్యామితేభ్యోవికిరమన్నంతాభ్యశ్చపైతృకం | ఇత్యగ్నిపురాణోక్తేనపితృస్వం

వికీర్యయెలగ్నిదగ్ధాః ఇత్యుచ్చిష్టపిండశుశోఽది పృథగ్ ద్యాదిత్యాహః - పృథ్వీచంద్రోదయే వ్యవం - చాహేం॥ తతః ప్రత్యుత్పన్నాః చంద్రాగ్రాచమ్యహరిస్సతే॥ మూఢవీయెగాతమః॥ వికీరముచ్చిష్టే ప్రతిపాదయత్ - హేమాద్రావాణ్యసః ఉచ్చిష్టే రేవవికీరంసకై నప్రతిపాదయత్ - భృగుః॥ పిండనత్ప్రతిపత్తిస్సాన్య ద్వికగన్వేతితేల్యలిః॥ శ్రాద్ధకాఢికాయాం॥ యజమానస్య దాసాదీసుస్త్రివృష్టిజనత్తమ 1 తస్మాదన్నం త్యజేన్నూహావామభాగేషు తృకేననుః॥ ఉచ్చేఽణంభూమిగతమజ్జ్వాన్యాశః స్యుచ 1 దాసనగః స్యత్స్త్రిభాగభేదంగ్రహతే॥ పిష్టః - ఉదజ్జగ్ధేవ్యాచమనమాకాదద్యా తతః పాడుభిషి పశ్యేదైవేచేత్యుక్తః - తాతాతః॥ పశ్యేదేవనినిష్టానాంచుమంహానధానను॥ హేమాద్రావారాహే॥ హస్తగ్రహైర్ల్యయశ్చాపి బేగ్భక్త్యాద్విజస్సుదాతదన్నమనుర్భక్తం నిరాశాః పితరోగతా॥ మఃచిః॥ హస్తం ప్రత్యోత్థ్యగంఢాపంయఃపిషదపిచతః॥ ఆసురంతద్భవేచ్ఛార్ధం పితౄణాంనోపిస్తతే॥ తత్రోపసంగ్రహే॥ ప్రవిత్రిగ్రంథిమచ్చివ్యమండోభునివీతి॥ ఓత్॥ హస్తాదీకతూళయద్విద్వాంశానావోతురుద్రచిత్॥ వ్యాసః॥ శాంబూలోద్ధిగణ్ధునగంఢాః ఖోద్గిరణంతథా॥ కాన్యసాప్రేతిథాతామ్రమస్త్యుతికాచన॥ ఉత్తేజః - కాన్యమూతైకాకాశ్చాత్రుశిరోపయేత్ - అగ్నిపరహామ్ - ఉచ్చాస్మిన్ - తిమిన్ - తిమిన్ - త్తరంభోజనోత్తరగవికీరోత్తరం స్వభావాదాం - తరంవిప్రపిస్తకం - తరంచేత్॥ పంచాద్రాస్త్యతిషుతః ఉక్తః - తేమాంశాభాధేదోన్యసా - ప్రతివాధేఽపూర్వమన్యేషుభోజనోత్తరమితిచంద్రాకాసూధవో - సర్వప్రభాదనోత్తరమితిబహువః - ఉత్తేజానానః॥ భుక్తవత్స్వనాచాంతేషు పిండాన్నిదిధ్యాదాచాంతేపృకే - భుక్తవత్స్విభ్యాన్వినిషేధాథేం - సాగ్నిరతిప్రణీతసూశేఽనగ్నిద్విజజనమీష - హేమాద్రావాణ్యతూకర్ణ్యః॥ వ్యామూత్రసముత్పజ్యపిండం సత్రప్రదానయేత్॥ పౌసాగిణ్యజాంతరంవ్యామః - సంకిటేతువ్యాసః - ఉచ్యేత్తమాత్రముత్పన్నేని - యజ్ఞాభిషేకః - సికతాభిస్పృశదానాపి నేదీదక్షిణిమ్ముగేతినన్యభాగపరిం - దేవం॥ తస్మాత్పిణ్యముజ్జతోదక్షిణాందిశేమేత్యచ॥ చంద్రాయాం॥ పిండనిర్వహణాన్యాయాన్యాయాదేవచతుశ్చైః॥ కాశేషురాజదూర్వాసుపిప్రేషం మహిభే॥ ఆశ్వలాయనః - స్నేహనోభాముల్లిఖేత్॥ అపహతాఽసురారాహంసి నేదిపదః ఇతితామభ్యుత్త్యనకృదాద్భిక్షుదజ్జేకరవస్తిర్వప్రాచీనానీతీర్ణాంత్రుదకెనోపసయచ్చుంధంతాంపితరం - నిధితాం పితామహః, సుంధంతాం - పితామహాభి తస్యాపిండాన్ని పృథీయాత్పరాచినపాశే, పిత్రేపితామహాయప్రపితామహయైతస్తేసాయచత్వానసత్కాస్త్విలి - హేమాద్రావారసగః॥ కరాభ్యాముల్లిఖస్సేన్యసకుశైర్వాపినుహిందిజః॥ బహ్యుచానాంకేణైవలేఖాచాగేయ్యాభిముఖేవృత్తిః - దక్షిణాప్రాచీనేదిముద్భవ్యేత్యాక్షం బోక్షేచ్ఛదేవలిః॥ ఆవాహయిత్వాదర్శ్యాగ్నే సేమాంఘానావికల్పయేత్॥ తేవ్యాసీ నేషుసాత్రణపరియచ్ఛేత్సలిలోదకిమ్॥ పరాచీనేనమ్ముపితృతీర్ణేన - వాయవీయోమధుసర్పిస్తలయతాం ప్రీన్విండానిర్వక్ష్యధః॥ తిస్థలీసేత్॥ తిలముగ్ధచపానీ

యంధూపందీపంపయస్తథా । మధుసర్పిః ఖండయుక్తం పిండమష్టాంగముచ్యతే ॥
 యాజ్ఞవల్క్యః ॥ సర్వమన్నముపాదాయసతిలందక్షిణాముఖః । ఉచ్చిష్టసన్నిధౌపిం
 డాదద్యాద్వైపిత్యయజ్ఞవక్ ॥ కేచిత్పిండేషుమాషాన్వర్జయంతి ॥ మాషాః శ్రాద్ధే
 షువైగ్రాహ్యవజ్ఞాశ్చైవాగ్నిపిండయోః । బ్రాహ్మణేషుయథామద్యంతథానూ
 షోగ్నిపిండయోరితిస్మృతీసారాత్ ॥ మాషాసర్వత్రవైదద్యాత్పిండేగ్నాచ వివ
 ర్జయేదితిస్మృతేశ్చ - అత్రమూలంచంత్యం - హేమాద్రావపిసర్వశబ్దస్య ప్రకృతార్థ
 త్వాత్సర్వాన్నగ్రహణముక్తం - అత్రశేషమన్నమనుజ్ఞాప్యసర్వమేకత్రోద్ధృతోవ్య
 చ్చిష్టసమీపేదశ్శేషుశ్రీంస్త్రీన్పిండాదద్యాదితిగోభిలసూత్రే సర్వస్మాత్ప్రకృతా
 దన్నాత్పిండాన్మధుతిలాన్వితానిచశేషనియమాత్తదభావేపిండనివృత్తిః పాపాన్ని
 తీతిమైథిలవాచస్మతీ-తన్న-తుపోపవాచనత్ పరప్రయుక్తద్రవ్యవత్వేస్సర్థకర్మత్వా
 ద్గుణానురోధేన ప్రధానత్యాగాచ్చశేషలోపేపిద్రవ్యాంతరేణకార్యం-అతోనేయం
 ప్రతిపత్తిః - కింతుప్రధానమిత్యుక్తంప్రాక్ - అన్యథా సపిండికరణాదా సంయో
 జనాదేః ప్రధానస్యలోపాపత్తేరితిదిక్ - అధపిండప్రమాణం-హేమాద్రావంగిరాః॥
 కపిత్థబిల్వమాత్రాన్వా పిండాన్దద్యాద్విధానతః । కుక్కుటాండప్రమాణాన్వా మల
 కైర్బదరైఃసమానితి-తత్రైవధూమగ్నిః ॥ కపిత్థస్యప్రమాణేనపిండాద్దద్యాత్సమాహి
 తః । తత్సమంవికిరందద్యాత్పిండాంతేతుపడజ్గులే ॥ అంత్యేష్టిపద్ధతౌభట్టాస్తు ॥ ఏకో
 ద్విష్టేసపిండేతు కపిత్థంతువిధీయతే । నారికేళప్రమాణంతు ప్రత్యబ్జేమాసికేతథా ॥
 తీర్థేదశ్శేచసంప్రాప్తేకుక్కుటాండప్రమాణతః । మహాలయేగయాశ్రాద్ధేకుర్యాదా
 మలకోపమమిత్యాహుః - కలికాయామాచార్యః ॥ యత్రస్యఃబహవః పిండాస్తత్ర
 బిల్వఫలోపమాః । యత్రచైకోభవేత్పిండస్తత్రఖజాకరసన్నిభః ॥ పేతపిండస్తుదై
 ఘ్యేణాద్యాదశాంగుళ ఉచ్యత ఇతి-వాయవీయే ॥ పత్నీపిండాంస్తుమృద్నీయాత్త్రి
 వగణస్యసహాయినీ ॥ హేమాద్రాణాగాక్షిః ॥ మహాలయేగయాయాంచ ప్రేతశ్రా
 ద్ధేదశాహికే । పిండశబ్దప్రాయోగస్సాన్యదన్నమన్యత్రకేతకయేత్ ॥ శార్దూయనిః॥
 అసావేతత్ర ఇత్యుక్తావృతదంతేచస్వధానయః ॥ అసావిత్యత్రసంబంధరూపగోత్రాదివి
 శిష్టంపిత్రాదినామసంబుద్ధ్యంత ముక్తావృతనశ్చతుర్థ్యంతం తదంతేయం పిండఇదమ
 న్నంవా స్వధానమోనమమేతివదేదితిహేమాద్రిఃపిత్రాదీనామజ్ఞానేత్వాపస్తంబః -
 యదినామానినవింద్యా త్వద్విధాపితృభ్యః పృథివీపద్భ్య ఇతిప్రథమంపిండందద్యా
 త్ - స్వధాపితృభ్యోంతరిక్ష సద్భ్య ఇతిద్వితీయం స్వధాపితృభ్యోదివిపద్భ్య ఇతితృతీ
 యం-ఏవంమాతామహేషుమాత్మశుచ - బహ్వృచానాంతూక్తంప్రాక్ - కలికా
 యాంస్మృతిః ॥ యావదేవౌచ్చరేన్మంత్రంతావత్ప్రాణనిరోధయేత్ ॥ యేషాంతు
 గృహ్మ్యాక్తైదర్శేమాతుశ్శార్ధంపుధగుక్తం - తేషాంపితృభ్యఃపశ్చిమేమాత్మభ్య
 స్తత్పశ్చిమేమాతామహీభ్యఃపిండాదిదేయమితిసాంఖ్యాయనః - అస్మిన్నక్షేతత్పశ్చి
 మేమాతామహీభ్యోపిదద్యాదితిహేమాద్రిః - పూర్వానుపితృభ్యోదద్యాదపరాను
 స్త్రీభ్యఃఇతినూత్రాచ్చ - ఏవంయత్రతీర్థమహాలయాదా ॥ కేచిచ-౧౦౧నాగీణాగ్నృ

ధక్ష్ణార్థం మహామయఇతిచతుర్వింశతిమతాత్ । పితృదినవదైవత్యంతథాద్వా
 దశదైవతం॥ ఇత్యగ్నిపురాణాచ్చమూర్త్యాణాంపుధగుక్తం - యత్రవాఆచార్యగురు
 శిష్యేభ్యస్సఖ్యాతిభ్యవచతత్పత్నీభ్యశ్చసర్వాభ్యస్తతైవచజలాంజలీ॥ పిండాం
 స్తేభ్యస్సదాదద్వాపుధగ్భద్రవదేనః । తీర్థేషుచైవసర్వేషుమాఘమాసేషు, మాను
 చేతిచతుర్వింశతిమతే॥ దాహిత్రపుత్రదారాశ్చ యేకనిష్ఠాస్సహృదరాః । నిస్సం
 తానామృతాయేచ తేభ్యోప్యత్రప్రదీయతఇతిభవిష్యేకోద్దిష్టాన్యక్తానితత్రాపితత్ప
 త్నీమేపిండదానంక్షేయం-యేహంసప్యశక్తైస్సపత్నీకాః పిత్రాదయోవాచ్యాః॥ అ
 స్సప్తకాగయామాతృ శ్రాద్ధంచైవమృతేహని । ఏకోద్దిష్టంతథాముక్త్యాస్త్రీషూనా
 న్యత్పుధగ్భవేదితి శంఖోక్తశ్చ-మనుః ॥ తేషుదర్భేషుతంహస్తం నిమృతేల్లెవభాగి
 నామ్॥ హస్తలేపాభావేపిహస్తంనిమృజ్యా దేవేతిమేధాతిథిః - విష్ణుః॥ ఆత్రపితరో
 మాదయధ్యమితి దభణమూలేకరావఘృషణం - కలికాయాంనుమంతుః॥ ఏకోద్ది
 ష్టేషువహ్నానుదర్భలేపానవిద్యతే । సపిండికరణాదాతులేవస్సర్వత్రశస్యతే ॥ మ
 నుః॥ ఆచమ్యోదకపురావృత్త్యత్రాచమ్యశ్చైవసూక్ష్మం । పట్కృతాంశ్చనమన్కు
 ర్యాత్పితృనావచమంత్రవత్ ॥ ఉదకంనియేచ్ఛంచుచన్వైవింశంతాకేపుః ॥ త్రిః
 పాణాయామంకృత్యేతిమేధాతిథిః, ఆనుంత్రంప్రాణాన్నిబద్ధ్యేతికర్మాద్యాః - మం
 త్రవద్వసంతాయనమః-నమోవపితరభిత్త్యాద్యైః శేషంపూర్వాచయనశేషం-
 ఆశ్వలాయనః నిస్సృతాననుమంత్రయేతాత్రితరోమాదయధ్వాయథాభాగహంపు
 మాయధ్యమితిసవ్యావృదుడక్షావృత్త్యయథాకేకిత్రానాన్సత్కృత్యధ్యాయాన్యధ్యా
 నమీమదంతపితరోయథాభాగహంపుమాయామతేతిదరోవ్రాణభిషాభిషేదేన్
 త్యంనినయనమితి నిత్యగ్రహణంశేషాభావేమర్యాదిత్యైః - శౌనకః ॥ శ్రేణ
 మామత్రపితరభిత్త్యాద్యేనానుమంత్రణమ్ । ఆమీమదంతేన్యాద్యేమంత్రేణావ్యయ
 మంత్రతాత్ ॥ పిండశిష్టచరోరన్నంకంచదాశ్చగృతగృతైః । ప్రత్యేవ్యదహ్య
 శుంధంతామిత్యాద్యైఃరేవపూర్వవత్ ॥ మంత్రేషుపాదేషావనియం నిధింబోధ్యైః
 ర్థతః॥ వ్యాసుః॥ అద్భిప్రత్యేవ్యత్రావ్రాణప్రతిపానం తుపూర్వవత్ ॥ ఏకాన్యానాం
 సంకుర్యాత్పిండపాత్రమఘోముఖం ॥ పితృకాంతయోనా, అద్యాన్యైః పితృసంఖ్యా
 గ్నిరాచమ్య సీమీవిసస్యవాగ్యతిః ॥ ఆప్వేదాయనః । ఆహుతిభ్యంత్యేనానంత్యే
 తిపిండేన్యభ్యం జనాంజనేవాహాగద్యాన్యజామూర్ధ్వాన్యజానాం చూరేన్యైః తా
 యాఙ్గర్భ్యాన్యగలోస్తుతద్యః పితరోవాహామహతోన్యైఃపితరోయః ప్యహి - శ్రా
 ద్ధచింతామణాబ్రాహ్మే॥ పితద్యపితరోవాసఇతిబ్రాహ్మేపితరోవేదే ॥ ఆహుతియ
 కగోత్రైతత్పుభ్యంవాసఃపరేద్యభిః । ఇదిరకాంతయోనా - ఏకాన్యాన్యైః పితృసంఖ్యా
 ప్రతిపిండమితితస్మాత్తాత్ - హేమంత్రాబ్రాహ్మే॥ శ్రేణమహాత్మనామహాత్మనా
 జననిత్యమేవహి । తైలంకృష్ణంలేభ్యశ్చ ఎద్యాపిభ్యజనామహిమి ॥ త్రైవిధం
 సురమాఇతిప్రసిద్ధం - అంజనప్రాధన్యచూరపూజానివిషయః - తృతీయోన్యసః ।
 గంధపుష్పాణిపూజంచదీపంచవినివేదయేత్ ॥ దేవతాః పూజ్యాః సర్వాః పూజ్యైః

పిండప్రదాపయేత్ | భక్ష్యాణ్యపూపానితూంశ్చ వ్యంజనాన్యశనానిచ || తత్రైవ
 శంఖః || యత్కించిత్పచ్యతేగేహభక్ష్యంభోజ్యమగహితం | అనివేద్యనభోక్తవ్యం
 పిండమూలేకధంచన || ఏతత్సవ్యేనేతికేచిత్ - యుక్తంత్యవసవ్యేన || మనుః || అవ
 జఘ్నేచ్ఛతాన్నిండాన్యధాన్యప్రాసమాహితః || తతోనమోవఃపితరగ్రషేఞ్చత్యాది
 నోవస్థానం-మాత్యే || అధాచాంతేషుచాచమ్యవారిదద్యాత్సకృత్సకృత్ | తిలపు
 ష్పాక్షతాన్పశ్చాదక్షయోదకమేవచ || అత్రదైవేనన్యం పితృత్యవసవ్యమితిక
 ర్మః - పరిభాషోక్తవచనాత్సవ్యమితియుక్తం - అత్రశివాఆపస్సంతుసౌమనస్యమ
 స్త్విత్యాదిప్రయోగోజ్ఞయః-మాత్యే || దత్వాశీఃప్రతిగృహ్ణీయాద్ద్విజేభ్యః ప్రాజ్ఞు
 భోబుధః | అఘోరాఃపితరస్సంతుసంత్యిత్వైపునద్విజైః || గోత్రంతథావర్ధతాం
 నస్తథేత్యుక్తస్సతైఃపునః | దాతారోనోభివధంతామన్నంచైవేత్యుదీరయేత్ || స్వ
 స్తివాచనకంకుర్యాత్పిండానుద్భృత్యభక్తిః || స్వస్తివాచనాత్పాకాత్రచాలనం
 కార్యం-హేమాద్రాబృహస్పతిః || భాజనేషుచతిష్ఠత్సుస్వస్తికుర్వంతియేద్విజాః | తద
 న్నమసురైర్భుక్తం నిరాశైఃపితృభిగతైః || జాతూకర్ణ్యః || పాత్రాణిచాలయేచ్ఛా
 ద్ధేన్వయంశిష్యోధమానుతః | నస్తీభిర్నచబాలేన నాసజాత్యాకధంచన || యాజ్ఞవ
 ల్క్యః || స్వస్తివాచ్యంతతఃకుర్యాదక్షయోదకమేవచ || తత్రైవవృద్ధశాతాతపః || పితౄ
 ణాంనామగోత్రేణకరేదేయంతిలోదకంప్రత్యేకంపితృతీర్థేనలక్షయ్యమిదమస్త్వితీ-
 అత్రపష్ఠేప్రాగుక్తా-తత్రైవనాగరఖండే || ఉత్తానమఘ్నపాత్రంతుకృత్యాదత్వా
 చదక్షిణాంహిరణ్యం దేవతానాంచపితౄణాంరజతంతథా-బృహస్పతిః || తస్మాత్పణం
 కాకిశేంవాఫలంపుష్పమథాసివాప్రదద్యాద్దక్షిణాయజ్ఞేతయాససఫలోభవేత్ || అ
 త్రపితృద్దేశేనదక్షిణాదానేఅపసవ్యం-విహోద్దేశేన సవ్యమితిమాధవః-కలికాయా
 మాచార్యః-దద్యాద్యజ్ఞోపవీత్యవతాంబూలందక్షిణాంతథా-అత్రిః - వదేచ్ఛతాం
 స్తతోవిప్రాన్నిత్రాదిభ్యస్సవ్యధోచ్యతాం-గోభిః - అఘోరాఃపితరస్సంత్యిత్వై
 స్వధాంవాచయ్యితి పృచ్ఛతిపితృభ్యః స్వధోచ్యతామిత్వైక్తేస్తు స్వధేత్యుచ్య
 మానేధారాం దద్యాదూర్జంవహంతీతిఆపస్తంబేనతుపుత్రానౌత్రానభితర్పయంతీ
 రిత్యపిపరిషేచనేమంత్రఉక్తః-ఆశ్వలాయనః-అథైతాన్ప్రవాహయేత్-పరేతనపితర
 సోమ్యాసోగంభీరేభిఃపతిభిఃపూర్విణైభిః,దత్వాయాస్సభ్యంద్రవిణేహభద్రంరయించ
 నస్సర్వవీరంనియచ్ఛతే-మాత్యే || వాజేవాజేఞ్చిజపన్ముశాగ్రేణవిసజయేత్
 ప్రచేతాః || స్వస్తివాచ్యంతతఃకృత్యాపితృపూర్వంవిసజయేత్ || ఆశ్వలాయనః ||
 అన్నంప్రక్షిణ్యపవీత్యోస్వధోచ్యతామితివిస్మజేదస్తుస్వధేతివా || బ్రహ్మవైవర్తే ||
 ఆమావాజేతిమంత్రంతుసరిత్యాచపదక్షిణామ్ | ద్వారోపాంతేతతఃకృత్యాసంయతః
 ప్రవిశేద్దృహమ్ || ప్రాంజలిశ్చతతఃప్రాహతాన్నిప్రాస్త్యత్యవాదినః | దాతారోనోభివ
 ధంతామన్నంచన ఇతిబహ్వితి || ఏవమస్త్వితీతేతంచకథయంతిసమాహితాః ||
 ఏతన్స్తండలదేశేకార్యమితిహేమాద్రిః || మనుః || దాతారోనోభివధంతాం వేదా
 స్సంతతిరేనచ | శ్రద్ధాచనోమావ్యగమద్భహుధేయంచనోస్త్వితీ || జాధాయనః ||

చ నోబహుభవేదతిథింశ్చలభేమహి । యాచితాశ్చనస్సంతుమూచయగచి
 సనతి ॥ అప్రదాతారోపూభినధకంతాం-లభధ్వంయూచిశ్వమిత్యాద్యాహే
 నానావిప్రైఃప్రతివచనంకార్యమితిసుదర్శనభాష్యే-స్వానుషంసదఃఇతిబ్రాహ్మ
 నాసఃపితృఇతిచమంత్రద్వయంచపఠంతిశౌనకః॥బ్రాహ్మణానధనిర్యాతాస్పృత్యత్రః
 ప్రదిక్షుణామ్ ॥ సస్తీకస్సజ్వలైస్సాధకంప్రణమేద్రచితాంజలిః ॥ కనిష్ఠప్రసూ
 జ్యేష్ఠచరమాస్సస్యప్రదిక్షుణైః ॥ హేమాద్రాబృహస్పతిః ॥ అద్యమేనఫలంజన్మభ
 వత్సాదాబ్జవందనాత్ ॥ అద్యమేనంశజస్సర్వయాతామైనగ్రహదీనమ్ ॥ పత్ర
 శాకాదిహనేనశ్లేశితాయూయూరూదృశః ॥ తత్రైశ్వర్యాతంచిత్రాత్పుష్పస్సృతిశ్చం
 తుమహాధ ॥ ప్రచేతాః ॥ విస్మయేద్భక్తిసంయుక్తస్సీమాంతేచాస్యనువ్రజేత్ ॥
 అధపిండస్పృతిపత్తిః - హేమాద్రాబ్రహ్మంజ ॥ పిండమగ్నసదాదద్యాద్యోగ్యా
 ప్రసమంనరః ॥ పత్నైర్విప్రజాధీదద్యాద్యైమధ్యమంమంత్రపూర్వకమ్ ॥ ఉత్త
 మాంగతిమన్విచ్ఛన్తోమనిత్యోప్రయచ్ఛలి ॥ అష్టాంప్రజ్ఞాయశఃకీలికమపుపిండంప్ర
 వేశయేత్ ॥ ప్రార్థయన్సిఘ్నమాయుష్యంవాయసేభ్యః ప్రయచ్ఛలి ॥ ఆకాశంగ
 మయెదపుస్థితోవాదక్షిణాముఖః ॥ అశ్వలాయనః ॥ వీరగమేదత్తిపతర ఇతిపిండా
 నాంసుధ్యమంపత్నీప్రాశయేత్ ఆధత్తపితరోగర్భంకుమారంపుష్కరప్రజంయథా
 యమరపా అసదితి, భర్తాదత్తస్యఆద్యేనాదాయద్వితీయేన ప్రాశనం - ఆపస్సం
 బన్సుదానేమంత్రమాహ - అపాంతోష్ఠధీనాంరసంప్రాశయామి భూమిశ్చతంగర్భం
 ధత్సేస్వితిమధ్యమంపత్నైర్విప్రయచ్ఛతీ-ప్రాశనేపి ॥ యదేహపురుషోనగితిగి
 తియఃపరః - అన్యేషాంబత్తచ్ఛాఖ్యాంజ్ఞయః - తత్త్రైవశంఖః ॥ పత్నీనామ
 ధ్యమంపిండమగ్నీయాదాతవాన్వితా॥కలికాయాంఛాగలేయః॥ప్రాచీనావీతినాఽఽ
 మంత్యోపత్నీఃపిండోవిభజ్యతే ॥ ప్రతిపత్న్యస్యమంత్రస్యకతవాన్వృత్తిరత్రతు ॥
 మాధవీయేవిష్ణుధమే ॥ తిథకశ్రాద్ధేసదాపిండాన్విపేత్తీర్థే సమాహితః ॥ యా
 జ్ఞనల్పః ॥ పిండాంస్తుగోఽజవిప్రభ్యోదిద్యాదగ్నౌజలెపివా॥బృహస్పతిః ॥ అన్యదే
 శగతాపత్నీరోగణగర్భితధా ॥ తదాతుండీణవృసభశ్చాగోవాహోర్కుమహాఽఽ ॥
 —అధపిండోసఘాతే - హేమాద్రాప్రాయశ్చిత్తకాండేదేవలః ॥ శ్వస్మగాలగ్నరై
 ఎగడఃస్సృష్టోభిన్నప్రమాదతః॥కతుకరాయుష్యనాశస్సాన్యజ్ఞేతస్సంనోసర్వతి ॥
 జాగూకిణ్యః పూర్విశ్లోకాంతే ॥ తగ్గోపపదిహారాధకంప్రాజాపత్యం ప్రకల్ప
 యేత్ ॥ పునస్సాన్విత్యాతదాకతాకపిండంకుర్యాన్యధావిధి ॥ కాకస్పర్శతునదో
 మః - పిండోఽఘాతంప్రక్రమ్య ధనస్యచ వినాశస్సాన్విత్యాకస్పర్శ్యాదికంవిసేతి -
 తత్త్రైవశ్లోకకాతమాత్మైః - స్మృతిదిర్వణైఃప్రతిమాహారమూషకస్పర్శ్య పిండిచ
 ద్విదళీకృతే ॥ పునఃపిండాప్రదాతవా తేనపాకేనతక్షణాత్ ॥ బాధాయనః ॥ శ్వ
 చాండాలాదిభిస్సృష్టఃపిండోయద్యపహన్యతే ॥ ప్రాజాపత్యంచరిత్యాధపునఃపిండం
 సమాచరేత్ ॥ బావదేవోష్యేవమాహ ॥ అధదినాంతరేచ ప్రాజాపత్యమాత్రం
 శేషప్రతిపత్తిత్వేనపిండావృత్తేమానాభావాదితిమైథిలః - తన్న - సపిండికరణ

దాశేషినాశేసంయోజనాదిలోపాపతైః - తేనవచనాద్వమై నాత్రాపి తన్నా
 త్రపిండదానావృత్తిః - అతఏనవచనక్తంత్రాద్ధంకుర్వీతారణ్యభాజన సమాపనా
 దిత్యాపస్తంబసూత్రం - రాత్రౌభోజనమాత్రంపూర్వేద్యుక్తాః - శ్రాద్ధసమా
 ప్తిత్తుపరదినే ఏవసమూప్తిపర్యంతంకతుకరుపవాసశ్చేతి హరదత్తేనన్యాయాత్మకం -
 తస్మాత్పాకాంతరేణపిండదాన మాత్రంకార్యం - అథపిండనిషిద్ధకాలః - సుశ్రు
 యేణమహాలయాదినిణాయే పూర్వముక్తః - హేమాద్రాబృహత్పరాశరః || యు
 గాదిషుమఘాయాంచవిషువత్యయనేతథా | భరణేషుచకుర్వీతపిండచిరవ్రతంసహి ||
 స్మృతిరత్యావశ్యాం || పుత్రేజాతేవ్యతీపాతేగ్రహణే చంద్రసూర్యయోః | శ్రాద్ధం
 కుర్యాత్ప్రియతేనపిండనిర్వపణాదృతే || తత్రైవకాత్యాయసః || వృద్ధేరనంతరం
 చైవయావన్నాసస్సమాప్యతే | తావత్పిండానై ౨వదద్యాన్నకుర్యాత్తలతర్పణమ్ |
 బాధాయసః || సంస్కారేషుతథాన్యేషుమాసంమాసార్థమేవచ || తథా || భానౌ
 భామేత్రయోదశ్యాంనందాభృగుమఘానుచ | పిండదానంమృదాస్నానంనకుర్యా
 త్తలతర్పణమ్ || త్రిస్థలీనేతౌకాష్టాజనిః || వివాహానతచూడాసునవకమర్ధంతద
 ధకమ్ || ఉత్తరాధికంప్రాగ్యతే || వృద్ధిమాత్రేతథాన్యత్రపిండదాననిరాక్రియా |
 కృతాగర్గాభిముఖైవ్యమాసమేకంతుకమణామ్ || హేమాద్రాబృహతిఃప
 రాశరః || వివాహేవిహితేమాసాన్స్త్యజేయుద్వాదశైవహి | సపిండాపిండని
 ర్వాపంహాంబీబంధేషుజేవహి || తత్రైవ || మహాలయేగయాశ్రాద్ధేమాతాపిత్రోః
 క్షయేహని | యస్యకస్యాపిమత్యస్యసపిండికరణేతథా || కృతోద్వాహూపికు
 ర్వీతపిండనిర్వాపణంసదేతి - మాతాపిత్రోరితిక్షయాహవిశేషణం - హవిరుభయ
 త్వవదవిసక్షీలమ్ - తేనభాతృపితృవ్యాదివాషికేపిండదానంకార్యమితికేచిత్ -
 సపిండికరణంనవశ్రాద్ధపాదశ్రాద్ధాపలక్షణామితినిణాయామృతేఉక్తిం - క్షయా
 హేవిశేషఃసంగ్రహే || మాతాపిత్రోరాబ్ధికేతువివాహాదిషుసర్వవా | తిలైఃపిండాః
 ప్రదాతవ్యాఅన్యశ్రాద్ధేవివజయేత్ || అత్రమూలంచిత్యం - రామకౌతుకే ||
 నందాశ్వకామరవ్యారభృగ్వగ్నిపితృకాలభే | గంజేవైధృతిపాతేచపిండాస్త్యాజ్యా
 స్సుతేప్పుభిః || విశ్వరూపనిబంధే || తిథివారప్రయుక్తోయోదోషావైసముదావ్యా
 తః | సశ్రాద్ధేతన్నిమిత్రేస్యాన్నాన్యశ్రాద్ధేకదాచన || అన్యస్తాక్తంప్రాక్ - ఉ
 చ్చిష్టోద్వాససమాహేమాద్రావసిప్తః || శ్రాద్ధసోద్వాసనీయాని ఉచ్ఛిష్టాన్యా
 దినక్షయాత్ | శోఽప్యితంతేవైసుధాధారాస్తాః పిబంత్యకృతోదకాః || వ్యాసః ||
 ఉచ్ఛిష్టంనప్రమృజ్యాత్తుయావన్నాస్తమితోరవిః || ఇదంగృహంతరసత్వే - ఏకగృ
 హేతుమనుః || ఉచ్ఛేదణంతుతత్త్రిశ్శేద్యావద్విప్రావిసజకతాః | తత్కీగృహబలిం
 కుర్యాదితిధమోకవ్యవస్థితః || బలింవైశ్వదేవాదినిత్యకమేతిమేధాతిథిః - బ్రహ్మం
 జే || శూద్రాయచానుపేతాయశ్రాద్ధాచ్ఛిష్టంనదాపయేత్ || తథా || కామంద
 ద్యాచ్ఛసర్వంతుశిష్యాయచసతాయచ || భోక్తురితిశేషః - జాతుకణ్యకః || ద్వి
 జభక్తావశిష్టంతుశుచిభూమానిభానయేత్ || అథవైశ్వదేవాది - అత్రమామకః

శ్లోకః ॥ శ్రాద్ధదేవగ్నికకర్తృకేగ్నికరణాత్పశ్యాన్జ్ఞానాత్పరిత్యజ్యంత్యేనాదృశ్య
వాభవేద్వికీరతఃపశ్యాత్పృథక్త్వేపచేః । శ్రాద్ధాంతేత్వగ్నామహాలయవిధానా
ధ్వంభుజేనాన్యత్త్వేయేత్వంతేమానుచమధ్యతః శుభవిధానాదాతఃసాగ్నికః ॥
అన్యార్థః - సాగ్నేఃపుకక్వాకేనసర్వత్రాదానైశ్వదేవః ॥ ఏతంతంశునిర్వ
ర్త్యవైశ్వదేవంచసాగ్నికః । పిండయజ్ఞంతతఃకుర్యాత్తతోన్వాహన్యోనంభుః ॥ పిత
ర్దంనిర్వపేత్పాకంవైశ్వదేవాధికమేవచ । వైశ్వదేవంపితర్దంసదాచ్యున్నైశ్వదేవక
మితతోగామీస్సృతేః - అత్రసాగ్నికఃసాతాగ్నికఃసాహమాద్రిః ॥ శ్రాద్ధానిర్వర్త
వకుక్రితవైశ్వదేవంతుసాగ్నికః । ఏకాదశాహినిముక్త్యాత్రప్రహ్లాసేవీగ్నియతే ॥
ఇతిహేమాద్రాహాలంకాయనోక్త్యంత్యోనంభుశ్చేనసంప్రాసేపార్వణశ్రాద్ధేకో
ద్దిష్టేతథైవచ । అగ్రణోవైశ్వదేవసాన్యత్పశ్యాన్జ్ఞానాత్పరిత్యజ్యంత్యేనాదృశ్య
తద్రహితానాం వాగ్నికరణోత్తరంవికీరంత్రింవాహనామహాలయపుకక్వాకేన
భూతయజ్ఞాదితుశ్రాద్ధాంతదేవ-అత్రమూలాంహేమాగ్నిచంద్రకాదన్వయం - సర్వ
మాంశ్రాద్ధాంతేవాతత్పాకేన వైశ్వదేవసాన్యత్రాదానైశ్వదేవీయః । శ్రాద్ధనిర్వర్త
విధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః । కుర్యాద్విగ్నంతతోదవ్యాధ్య-గ్రహాగారంతథా
మైకినసిస్సృతేః - తతశ్చాగ్నిధిశేమాత్ ॥ శ్రాద్ధానిర్వర్త్యశేషణైశ్వదేవస
మాచరేదితిచతుర్వింశతిమతాన్చ - ఏకవైశ్వదేవసాన్యత్రయస్య ఆశాగ్ని నాం
ఖ్యాయనపరిశిష్టముదాహృత్యైవచన్వచన్తా ॥ ఆశాన్వచన్తానాం చాశేషగ్నిమ
ధ్యేమహాలయే । ఏకోద్దిష్టేనివృత్తేతు వైశ్వదేవసాగ్నియతే ఇతి గ్రహాన్సృ
త్యుక్తత్వాత్సర్వేషాం శ్రాద్ధానిర్వర్తయేత్తే మేధాత్పిన్ద్రస్మృతి రత్నావల్లభానాం
బహవః - బోధదేవస్తువృత్తికాశేష విసజ్జనాంతం శ్రాద్ధముక్త్యాప్రచ్ఛేష
ణంత్యితి పూర్వోక్తమను వాకోదేవాహునిర్వహ్యచానాం శ్రాద్ధాంతదేవ-
మధ్యపక్షస్యస్యశాఖాపర ఇత్యాహ - హేమాద్రిస్తు వృద్ధాన్వయంతే ఏవన్త
శ్వదేవనూహ - కాతీయానాంతుశ్రాతగ్నాతాగ్ని మతాదూదావేకేన్తదహాకే
నేతికర్కః - అన్యేసాంమశ్చేత్తేత్రియాణాంతు సాగ్నికానాం సర్వత్రాదానైశ్వదే
వః - పంచయజ్ఞాశ్చఅంతేనేతి సుగర్వసధాప్యేఉక్తం - అన్యపక్షద్వయస్యపూర్వ
వద్యవస్థా - హేమాగ్నిమార్కండేయః ॥ తతోనిత్యక్రియాంకుర్యాద్భోజనం
చ్చుతతోఽతిథిః । తతస్తదన్నంభుంజీత సమాభృత్యాదిభిర్నరః ॥ తతశ్చాగ్నిధిశేమా
త్ - నిత్యక్రియాంనిత్యశ్రాద్ధంత్ర పృథక్వాకేనవైత్వగ్నిమితిశేన్తే రోక్షః - పృథక్ క్షే
వికల్పః - అథనిత్యశ్రాద్ధం - హేమాద్రావ్యాసః ॥ ఏకమప్యానోద్యుప్రగమ
ప్యన్వహంగృహీ ॥ అపత్యనుకల్పః - ప్రచేతాః ॥ నామంత్రణం హేమానుచ నా
హన్వనంనవిసజ్జనమ్ । నపిండదాసంవికీరంసదిద్యానత్రదక్షిణామ్ ॥ అత్ర । నిధి
శ్యభోజయిత్యాతు కించిద్దత్వావిసజ్జయేదితి తేనైవోక్త్యర్హిణవికల్పః - యత్ప్ర
నిత్యశ్రాద్ధంవహీనంనియమాదివివజ్జతమ్ । దక్షిణారహితంవైశ్వదాత్పభోక్తృ
నతోన్యైతమితి కాశీఖండే - తద్విప్రాభావపరమితిపృథీచంద్రః - భవిష్యే ఆవా

హసంస్వధాకారం పిండాగ్నకరణాదికమ్ । బ్రహ్మచర్యాదినియమా విశ్వేదేవాన
 దైవహి ॥ దాత్యణామధభోక్త్యాణానియమోనచవిద్యదే ॥ ఏతద్దివాసంభవేరా
 త్రావపికార్యం ॥ దివౌదితానికర్మాణిప్రమాదాదకృతానివై । యామిన్యాఃప్రహ
 రయాన త్రావత్కర్మాణికారయేదితి బృహన్నారదీయోక్తైః ॥ రాత్రౌప్రహరప
 ర్యంతందివాకృత్యానికారయేత్ । బ్రహ్మయజ్ఞంచసౌరంచ వజ్రయిత్యావిశేషతః
 ఇతిపృథ్వీచంద్రధృతసంగ్రహాకైశ్చ - నచదాద్యకాబ్ధికాద్యపిరాత్రౌస్యాదితివా
 చ్యం - ఇష్టాపత్తైః-తస్యతిథిసంబంధితత్వాత్ ॥ సంధ్యారాత్రౌనకతఃవ్యం శ్రా
 ద్ధంఖలుచిచక్షుః ఇతి వైష్ణవాద్యై రాత్రౌనిషేధాత్ - అతపవాల్పద్వాద
 శ్చాం - ఉపః కాలేద్వయంకుర్యాత్ ప్రాతర్మాధ్యాహ్నికంతదేత్యాద్యైర్వా
 క్యైశ్చత్రయోదశీశ్రాద్ధం నాపకృష్యతే - భిన్నవిషయత్వాదిత్యుక్తం మదనర
 త్నై - నిత్యంత్యకృష్యతే - అన్యహమిత్యుక్తైస్తిథిసంబంధికాభావాత్ - య
 ధాచనుదర్శనభాష్యే ॥ పరపక్షేపిత్ర్యాణీతినియమేసినిత్యశ్రాద్ధత్వే సంవత్సరమిత్య
 త్యంతసంయోగే ద్వితియాబలాచ్ఛక్తిపక్షేపీత్యుక్తంతథారాత్రావపి - తథాచమా
 ధవేన ప్రతిపత్పికరణేస్సుప్తముక్తం - వయంచాగ్రేవత్యైమః - అన్యదిసేకరణేలో
 పవన - రాత్రౌశ్రాద్ధంనకుర్వీతేతినిషేధాదితిపృథ్వీచంద్రోదయః - పాత్రాభావేకౌ
 ర్గే ॥ ఉద్ధృత్యవాయుధాశక్తి కించిదన్నంప్రకల్పయేత్ ॥ తత్ప్రతిపత్తిమాహవిష్ణుః,
 భిక్షుకాభావేఅన్నంగోభ్యా దద్యాదగ్నవా ప్రక్షిపేదితి - హేమాద్రానాగరఖం
 డే ॥ నిత్యశ్రాద్ధంనకుర్వీతప్రసంగాద్యత్రసిద్ధ్యతి ॥ శ్రాద్ధాంతరేకృతేనృతనిత్యత్వా
 త్తన్నహాపయేత్ ॥ షట్ దైవతేపుధశ్చేత్యర్థః - మాతేస్య ॥ తతస్తువైశ్వదేవాం
 తే సభృత్యసతచాంధవః । భుంజీతాతిథిసంయుక్తసర్వంపితృనిషేవితమ్ ॥ సర్వంప
 ర్వనిషిద్ధంమాంసమాషాద్య పీత్యర్థః - ఏవంకృష్ణేకాదశ్యాదా గృహిణోపిభోజ
 నం - అన్యవైధత్యేననిషేధాప్రవృత్తైః - ఏవంగ్రహణవేధేపి - యత్త్వనాహితా
 గ్నేరమాషమమాంసంప్రతయేదిత్యుక్తం - తద్దేయమేవ - శ్రౌతత్వేనతస్య బలవ
 త్వాత్ - దేవలః ॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయోమర్త్యసభృక్షేధకదాచన । దేవాహవ్యం
 సగృహ్లాంతికవ్యానిపితరస్తథా ॥ శివరాత్ర్యేకాదశ్యాశాత్యవశామేవేత్యుక్తం
 ప్రాక్ - యత్రతూపవాసోనావశ్యక స్తత్రైకభక్తమయాచితంవా కార్యమితి హే
 మాద్రిః - జాతూకణ్యః ॥ అహస్యేవతుభోక్తవ్యం కృతేశ్రాద్ధేద్విజన్మభిః । అన్య
 ధాహ్యసరంశ్రాద్ధంపరపాకేచనేవితే ॥ శ్రాద్ధశేషభోజనస్య క్వచిన్నిషేధమాహ
 హేమాద్రా ప్రాయశ్చిత్తకాండేమార్కండేయః ॥ పిత్రాదీనామధాన్యేషాంశ్రాద్ధ
 శేషాన్నభోజనమ్ । వ్రతినాంవిధవానాంచయతీనాంచవిగహితమ్ ॥ అన్యేభిన్న
 గోత్రాః - వ్రతినోబ్రహ్మచారిణః ॥ శ్రాద్ధావశిష్టభోక్తారస్తేవైవిధ్యసోమినః । స
 గోత్రాణాంసకుల్యానాంజ్ఞాతీనాంచనదోషకృదితితత్త్రైవిశేషైః - తత్రైవజాబాలిః ॥
 విప్రస్త్యస్యగృహేశ్రాద్ధేశిష్టాన్నంభోజనంచరేత్ । ప్రాజాపత్యంవిశుద్ధిస్సాన్యత్ జ్ఞా
 తిగోత్రేనదోషకృత్ ॥ యతీనాంపవనంలక్షంప్రణవజపశ్చేతి తత్రైవౌక్తం-అన్యా

పవాహమాహవస || శ్వశురస్యగురోర్వాపిమాతులస్యమహాత్మనః | క్షేప్తభ్రాతృ
శ్వశుత్రస్యబహున్మిత్రస్యయోగినః || ఏతేషాంశ్రాద్ధశిష్టాన్మం భుక్త్యానోమానవిద్య
తే | ఇతికేచిత్ప్రశంసంతియుగము ప్రదసాంప్రతమ్ || ఏతేషాంతరంతప్రవర్జయం -
హేమాంశ్రాద్ధానాం || తాంబూలముత్యాంశ్రాద్ధంచస్తేహన్నాశమభోజనమ్ | రత్య
సంధిరానన్ననిశ్చాకతాకానినఃకాంబూ || స్మృత్యచంద్రోదయేఆచార్యః || నశూ
ద్రంభోజయే తస్మిన్ప్రేమయే స్నేహత్యనే | శ్రాద్ధశేషంనశూద్రేభ్యః ప్రదద్యాదభి
రేవ్విసి - ఇతినిశ్చయం || శ్రాద్ధప్రసరణపాఠ్యశ్రాద్ధం.

నిధానుకల్పాః-తత్సప్తచంద్రాభిర్యజమానసావ్యేకింతాహ్నిశంప బ్లి-పాపన
మదై వేద్యత్వాత్తునై వేద్యం శాస్త్రసృజ్యతునిర్వేదితిశంఖోక్తే కేకోవిప్రఃపూర్వము
క్షిః-నిశాభావేదగృహముః||నిధాయవాదగృహతూనాసనేషుసమాహితః||ప్రేమానుప్రే
మసంయుక్తవిధానంప్రతిపాదయోగితిచేనలోక్తే-అతక్తావామశ్రాద్ధం||అపద్యనగో
తీర్థచప్రవాసేపుత్రజన్మనిఅమశ్రాద్ధప్రభుత్వేతథార్యరజసిసంక్రమేఇతి కాత్యాయ
నోక్తే - స్మృత్యచంద్రోదయేజమఙ్గిః || యావత్సాన్యాగ్నిసంయుక్తఉత్పన్నా
గ్నిరధాపివా | ఆమశ్రాద్ధతదామర్యా దస్తేగ్నకిరణంభవేత్ || కౌమే|| అనగ్ని
రథనోవాపిశుభైరవ్యసనాన్వితః | ఆమశ్రాద్ధద్విజాతుర్యా ద్వ్యుపలస్తు నృదైవహి ||
ఆహిలాగ్నప్రవాసస్థే తత్పత్నీగృహేదిర్భూ ఋత్విగాహినాకారవేదో || అమావా
స్యాదినియతం ప్రోషితేధర్మచారణే | అత్యేతుకారణే నిత్యమగ్నేనాగ్నేవృత్తిగా
దినే తిలఘహరికోక్తే రతిపృథ్వీచంద్రోదయః - అపిపదమాభికాదినగ్నపాన్వ్యాపర
మితిశూలసాణిః - సుమంతః || పాశాభావేధికాంస్వాగ్ని ద్విప్రాదీనాంసరాధి||అప
త్నీనాంమహాబాహేవావిదేశగమనాదిభిః || సదాచైవితీశూద్రాణామామశ్రాద్ధం
విదుర్భుధాః|| ప్రచేతాః|| స్త్రీశూద్రస్సన్వచన్తైవనవాశకమాణిచావ్యసా|| ఆమశ్రా
ద్ధంసదాకుర్యాద్విధినాపార్యేనతత్ || స్వయంపచితశిస్వచః || విష్ణుతనసా|| అత్య
నోదేశకాలాధ్యాయస్థి వేసమున్ధితే | అపద్యనగ్నతీర్థచప్రవాసేగ్నిసంభవే||
చంద్రసూర్య గ్రహిణీచేన దద్యాదామం విశేషతః | పక్షివ్యగోహానీగ్నిశ్వాక్ స
చూర్చద్రోవికదాచస|| భోజయేత్ప్రత్యనాయాన్యాన్న చతస్సంబంధశ్చే || అగ్రప్ర
వాసతీర్థగ్రహణదానానుహేమభాగ్నిమేవ - పాశశ్రాద్ధంతంసభసగ్నేవేదేహేమం
ద్రితత్వానశ్యాదయః - అపరాంశ్రాద్ధానోవ్యరాదయస్తు||పాశాభావేద్విజాతుర్యా
మశ్రాద్ధంవిధీయతి ఇతిసుమంతుః||క్తే - సాగ్నికైర్గిర్గిక్తే శ్వప్రరాగాన సూక్ష్మ
పాశాభావేఆమాదికార్య - పాశిసంభవేత్వగ్నేనై వేత్యాహుః - అతపన పాశశ్రా
ద్ధముక్త్యా|| ఏతచ్చానుషేతోవికుర్యాత్సగ్నేపాశిసంధి || భార్యావిగ్రహణో వ్యత
త్పిహాసస్థాపిత్యశో ఇతిమాన్వేయ - నిగ్నేరవిష్టాకేనాక్తిమితి శూలపాశ కల్పత
రూ - ఏతచ్చబ్రహ్మధర్మమైశ్వరీత్యే || ఏకోద్విప్రంతుకతః స్వం పాశేనైవసదా
స్వయమితి లఘుహరితీయమపిసాగ్నేరేవ - నిగ్నేర్గ్నిహైకోద్విప్ర ముచ్యతేసూ
ద్రస్యతు దశాహపిండాద్యాహరితీహాలాయథః - ఉత్పన్నాగ్ని నాంత్యామ శ్రాద్ధ

మేవ - పూర్వోక్తజమదిగ్నివాక్యాత్ - మరీచిః || శ్రాద్ధవిఘ్నే ద్విజాతీనా మామ
 శ్రాద్ధం ప్రకీర్తితమ్ | అమాహస్యాదినియతం మాససంవత్సరాదృతే || స్మృతిదర్ప
 ణే || మృతాహంచనపిండంచగయా శ్రాద్ధమహాలయమ్ | ఆపన్నోపినకుర్వీత శ్రాద్ధ
 మామేనకహిణిత్ - హేమాద్రావాణ్యసః || ఆమందదత్తుకౌంతేయదద్యాదామం
 చతుర్గుణమ్ | ద్విగుణం త్రిగుణం వాపిన త్వేకగుణమర్పయేత్ || సిద్ధాన్నేతు విధిర్య
 స్యాన్య దామశ్రాద్ధేప్యసావిధిః | ఆవాహనాదిసర్వంస్యాత్పిండదానంచభారత || ద
 ద్యాద్యచ్చద్విజాతీభ్యశ్శృతం వాశృతమేవవా | తేనాగ్నీకరణంకుర్యాత్పిండాస్తే
 నైవనిర్వపేత్ | పశుంతరమాహసవప || ఆమందదద్ధికౌంతేయతదామంద్విగుణం
 చరేత్ | త్రిగుణంచతుగుణం వాపిన త్వేకగుణమర్పయేత్ || స్మృత్యర్థసారేనమ
 మప్యుక్తం - షట్త్రింశన్మతే || ఆమశాద్ధంయదాకుర్యాత్పిండదానంకథంభవేత్ |
 గృహపాకాత్సముద్భృత్యనక్తుభిఃపాయసేనవా || పిండాస్తద్యాద్యధాలాభం తిలైస్స
 హవిమత్సరః || పృథ్వీచంద్రోదయేవ్యాసః || అమశ్రాద్ధంయదాకుర్యాద్విధిః శ్రా
 ద్ధదస్సదా | హస్తాగ్నీకరణంకుర్యాద్బ్రాహ్మణస్యవిధానతః || ఏతత్సాగ్నేః నిర
 గ్నేస్సదా తత్సత్వాత్ - యత్తు || ఆమేనపిండందద్యాచ్ఛే ద్విప్రానాప్సకేన భోజ
 యేత్ | పశ్వేనకురు తేపిండమామాన్నంయఃప్రయచ్ఛతి || తావుభామనుజౌ పో
 క్తౌనరకాపాకానసంశయఇతితద్దర్శాదిపరం - దేశాచారాద్వ్యనస్థేతియుక్తంమరీచిః ||
 ఆవాహనేస్వధాకారేమంత్రా ఊహ్యవిసజనే | అన్యకమణ్యనూహ్యస్సృన్య
 రామశ్రాద్ధవిధిఃస్మృతః || ఆవాహనేహవిషేఅత్తవ ఇత్యత్రస్వీకరణేవేతత్కూహః -
 స్వధాకారేనమోవపితరఇషేఇత్యత్రఇషేపదస్థానే ఆమద్రవ్యాయేత్కూహః - విస
 జనేనాజేనాజేఇత్యత్రప్రప్రాఇతిస్థానే తర్పన్యతత్సప్యతేతివోహః - యద్యపిత
 స్యాద్భృచంనోహేదితి ఋచ్యూహ్వానిసిద్ధః - తథాపివచనాద్భవతి || తృప్తిప్ర
 శ్నోవగాహశ్చజపప్రశ్నోయధానుఖం | ఆమశ్రాద్ధేభవేన్నైతదపోశానంచపం
 చమం | అయంచానువాదః - ఖలేవాల్యాం ఛేదనాదీనామివాధాభావాల్లోపసి
 డ్ధే - ధమప్రదీపేతు || ఆమంచతుగుణందద్యాదధవాద్విగుణంతథా | హేమం
 చాప్యగుణంతద్వదామేహైమేప్యసావిధిః || ఆమేహైమేతథానిత్యేనాందీశ్రాద్ధేతతై
 వచ | వృతీపాతాదికేశ్రాద్ధేనియమాన్పరివజాయేత్ || గృహపాకాత్సముద్భృత్య
 నక్తుభిఃపాయసేనవా | పిండదానంప్రకుర్వీతఆమేహైమేకృతేనతి || ఆమశ్రాద్ధేచ
 వృద్ధాచప్రేతశ్రాద్ధేతతైవచ | వికిరంనైవకుర్వీతమునిఃకాత్యాయనోబ్రహ్మీ || ఆ
 మశ్రాద్ధనునంగుప్యమగ్నీకరణవజితం | తృప్తిప్రశ్నోవిహీనంతుకతవ్యంమాన
 వైధు్యేవం || ఆవాహనాగ్నీకరణంవికిరంపాత్రపూరణం || తృప్తిప్రశ్నంనకుర్వీత
 ఆమేహైమేకదాచనేత్యుక్తం - ఏతచ్ఛ్ర || ఆవాహనంభవేత్కార్యమఘ్యుదానం
 తతైవచేతి హేమాద్రాభవిష్యాది విరోధాచ్చింత్యం - శాఖాంతరవిషయంవాస్తు -
 వికిరోప్యామేనేతిహేమాదుః - శూద్రస్యతుతత్రైవోక్తం || అగ్నీకరణమంత్రశ్చ
 సమస్కారోవిధీయతే || అగ్నీయోకవ్యవాహనాయనదః - సోమాయపత్యమతేచ

స్సంకల్పఉచ్యతే॥ వ్యాసః॥ సాంకల్పంతుయదాకుర్యాన్నకుర్యాత్పాత్రపూరణం ।
 నావాహనాగ్నాకరణే పిండాంశ్చైవనదాపయేత్ ॥ పాత్రమఘ్నఃస్య॥ సమంత్ర
 కావాహనస్యనిషేధః - తూష్ణీంతుభవత్యేవేతిహేమాద్రావిః-స్మృత్యధాసారే ॥ వికి
 రంతునదాతవ్యమితితృతీయపాదేవారః-స్మృత్యంతరే ॥ త్యజేదావాహనంచార్హ
 మగ్నాకరణమేవచ । పిండాంశ్చవికిరాక్షయ్య శ్రాద్ధసాంకల్పసంజ్ఞకే ॥ హేమా
 ద్రావృద్ధశాతాతపస్తు ॥ పిండనిర్వాపరహితంయత్త్రశ్రాద్ధంవిధియతే । స్వధావాచ
 నలోపాత్రవికిరస్తునలుప్యతఇత్యాహ - పృథ్వీచంద్రోదయేవస్థిః ॥ అవాహనంస్వ
 ధాశబ్దంపిండాగ్నాకరణంతథా । వికిరంపిండదానంచసాంకల్పేషడ్వివర్ణయేత్ ॥ వికి
 రేవికల్పఃస్మృత్యంతరే ॥ అంగానిపితృయజ్ఞస్యయదాకతుంనశక్నుయాత్ । సత
 దావాచయేద్విప్రా సంకల్పాత్పిద్ధిరస్త్వితి ॥ ఛాగలేయః ॥ పిండోయత్రనివతే
 తమఘాదిషుకథంచన । సాంకల్పంతుతదాకార్యం నియమాద్భ్రహ్మవాదిభిః ॥ కా
 స్త్వాజనిః ॥ మాండీబంధాద్వత్సరాథం వత్సరంపాణిషేడనాత్ । పిండాన్సపిండానా
 దద్యుః ప్రేతపిండంవినాత్రతు॥ అస్యాపవాదఃపిత్రోరాద్భికాదాపూర్వముక్తః త్యక్తా
 గ్నేరపిసాంకల్పముక్తంషట్త్రింశన్మతే ॥ అనగ్నికోయదావిప్రఉత్పన్నాగ్నిస్తథైవ
 చ । తథావృద్ధిషుసర్వాసు సంకల్పశ్రాద్ధమాచరేత్ ॥ అశక్తౌపృథ్వీచంద్రోదయే
 బృహన్నారదీయే ॥ ద్రవ్యాభావేద్విజాభావేఅన్నంమాత్రంతుపాచయేత్ । పైతృ
 కేనతుసూక్తేన హోమంకుర్యాద్విచక్షణః॥ దేవలః॥ పిండమాత్రంప్రదాతవ్యమ
 భావేద్రవ్యవిప్రయోః । శ్రాద్ధీయాహనిసంప్రాప్తేభవేన్నరశనోపివా॥ వృద్ధవస్థిః॥
 కించిద్దద్యాదశక్తస్తుఉదకుంభాదికంద్యజే । తృణానివాగవేదద్యాత్పిండాన్వాప్యధని
 ర్యపేత్ ॥ తిలదర్భైఃపితృనాన్వాపితర్పయేత్సానపూర్వకం ॥ హేమాద్రాభవి
 ష్యే ॥ అగ్నినావాదహేత్కృత్త్రాద్ధకాలేసమాగతే । తస్మిన్వోపవసేదహ్ని జపే
 ద్వాశ్రాద్ధసంహితాం ॥ శ్రాద్ధసంహితాసమంత్ర శ్రాద్ధసంకల్పః - విష్ణువరాహపు
 రాణయోః ॥ అసమర్థోన్నదానస్య ధాన్యంమాంసంస్వశక్తితః । ప్రదాస్యతితి
 లాన్వాపిస్వల్పంవాపిచదక్షిణాం ॥ సర్వాభావేవనంగత్వాకతుమూలప్రదర్శకః ।
 నూర్యాదిలోకపాలానామిదముచైచఃపతిష్యతి॥ నమేస్త్రివిత్తంధనంనచాన్నంశ్రా
 ద్ధాపయోగిస్వపితృన్నతోస్త్రితృప్యంతుభుక్త్యాపితరోమయైతౌ భుజౌకృతౌవత్స
 నిమారుతస్య ॥ ఇత్యేతత్పితృభిగ్గేతంభావాభావప్రయోజనమ్ । యఃకరోతికృతం
 తేనశ్రాద్ధంభవతిభారత ॥ ప్రభాసఖండే ॥ గత్వారణ్యమమాముష్య మూర్ధ్వబా
 హుర్విశాంత్యధః । నిరన్నోనిర్ధనోదేవాః పితరోమానృణంకృధాః । నమేస్త్రివిత్తం
 ధనంసభార్యాశ్శాద్ధకథంపిపితరఃకరోమి । వనంప్రవిశ్యేహతుతన్మయోచైచ ర్భు
 జౌకృతౌవత్సనిమారుతస్య ॥ శాద్ధణమేతద్భవతాంప్రదత్తం మహ్యందయధ్వం
 పితృదేవతాద్యాః । ఆఖ్యాయచోష్ణిప్యభుజౌతతోవై దివాచరాత్రింసముపావ్యతి
 ష్మేత్ ॥ భవేత్సవై తేనకృతేనతేహమృతేనముక్తఃపితృదేవతానాం ॥ ఇత్యనుకల్పః
 —అధశ్రాద్ధభోజనేప్రాయశ్చిత్తం - దర్శేషట్పాణిణాయామాః - పృథ్వీత్రయః—

[illegible]

పృథక్పిండేనియోజయేత్ । విధిస్తున్నేనభవతిపితృహవోఽపజాయతే॥ అత్రౌరసత్వే
 త్రజయోఃపార్వణందత్తకాదీనామేకోద్దిష్టమిత్యేకఃపక్షః - సాగ్నేఃపార్వణంనిరగ్నే
 రేకోద్దిష్టమిత్యపరః - తద్దూషణంఋతాక్షరాదాజ్ఞేయం - కల్పతరుస్తుసాగ్నేయ
 చౌరసత్వేత్రజయోఃపార్వణం - నిరగ్నికయోస్త్యేకోద్దిష్టమిత్యాహ - అపరాక్లే-
 ప్యేవం - దత్తకాదయోదశపుత్రాస్తుసాగ్నియో నిరగ్నియైచ్చేకోద్దిష్టమేవకు-
 ర్యుః ॥ ప్రత్యబ్దంపార్వణేనైవవిధినాక్షేత్రజౌరసౌ । కుర్యాత్తామితరేకుర్యు రేకో
 ద్దిష్టంనుతాదశేతి జాతూకణ్యోక్తేః । యదాతుదత్తకస్యపితాదశ్యే మహాల-
 యేవా మృతస్తత్రపార్వణైకోద్దిష్టయోకర్విల్కుః - వస్తుతస్తు సర్వేషాం పార్వ-
 ణైకోద్దిష్టయో స్వీహియవవద్వికల్కుః సచదేశాచారాద్వ్యవస్థిత ఇతి సర్వని-
 బంధసిద్ధాంతః - అతఏవ పృథ్వీచంద్రోదయే వృద్ధసరాశరః ॥ మాతాపి-
 త్రోఃపృథక్కార్యమేకోద్దిష్టంమృతేహసీత్యుక్త్యాహ ॥ దేశధర్మసమాశ్రిత్యవం-
 శధర్మంతథాపరే । సూరయశ్చార్ధమిచ్ఛంతి పార్వణంచక్షుయాహ్నవీతి- తచ్చ-
 కేవలపితౄణాం నసపత్నీకానామితిహేమాద్రిః - అత్రమాతా మహానకార్యాః ॥
 కర్మాసమన్వితంభుక్త్యా తథాద్యం శాద్ధపాడశం । ప్రత్యాబ్దికంచశేషేషు పిండా-
 స్సుప్తస్థితిస్థితిరితికాత్యాయనోక్తేః - కర్మాసమన్వితంసపిండనంద్యైకోద్దిష్టం-
 క్రియతేతేషామపిక్వచిత్పార్వణమేవ-అమావాస్యాంక్షుయోయస్య పేతపక్షేధవా-
 పునః । పార్వణంతస్యకర్తవ్యంనైకోద్దిష్టంకదాచన॥ ఇతిశంఖోక్తేః-ఏవంసన్నాన్యసి-
 నోపి । ఏకోద్దిష్టంయతేర్నాస్తిత్రిదండగ్రహణాదిహాసపిండికరణభావాత్పార్వణంత-
 స్యసర్వదేతిప్రచేతసాక్తేః-వాయవీయే॥సన్నాన్యసినోవ్యాబ్జీకాది పుత్రకుర్యాద్యథా-
 విధిమహాలయేతుయచ్ఛార్ధం ద్వాదశ్యాంపార్వణంహితత్ ॥ పృథ్వీచంద్రోదయే
 వృద్ధసరాశరః॥సంగ్రామేసంస్థితానాంచ ప్రేతపక్షేశశిక్షయే తేషాంపార్వణమేవౌ-
 క్తంక్షుయాహేషిచసత్తమైః ॥ చంద్రక్షుయానాశకసంయుగేషు యఃప్రేతపక్షేమృ-
 తవాన్సపిండః । సపిండితానామపిచాబ్జికాని భవంతి తేషామిహపార్వణాని॥తథా॥
 భ్రాతృజ్ఞేస్తస్యకుర్వీత జ్యేష్ఠోభ్రాతానుజస్యచ । దైవహీనంతుతత్కుర్యా దితిధ-
 ర్మవిదబ్రవీత్ ॥ దైవహీన మేకోద్దిష్టం - జ్యేష్ఠోభ్రాతానాద్యగర్భజః - తథాచత-
 త్రైవశాతాతపః ॥ అనాద్యగర్భజ్యేష్ఠోపి భ్రాతాసద్భిర్నిగద్యతే । ఋతేసపిండనా-
 త్తస్యననై పార్వణమాచరేత్ ॥ అద్యగర్భేతుపార్వణమేకోద్దిష్టంవేత్యధః - మా-
 తుస్తుహేమాద్రాకాత్యాయనః ॥ ప్రత్యబ్దంయోయధాకుర్యా త్పుత్రఃపితౄతే సదా-
 ద్విజః । తథైవమాతుఃకర్తవ్యం పార్వణంచాన్యదేవవా ॥ యత్తుతేనైవౌక్తం ॥ స-
 పిండికరణదూర్ధ్వం పిత్రోరేవహిపార్వణం । పితృవ్యభ్రాతృమాతృణా మేకో-
 ద్దిష్టంసదైవత్వీతి తత్సాపత్నమాతృపరం ॥ యత్తువృద్ధసరాశరః ॥ అపుత్రస్య పితృ-
 వ్యస్య తత్పుత్రోభ్రాతృజ్ఞోభవేత్ ॥ సపవాన్యతుకుర్వీత పిండదానాదిక్రియాం ।
 పార్వణంతేనకార్యంస్యా త్పుత్రవద్భ్రాతృజేనతు । పితృస్థానేతుతంకృత్వా శేషం
 పూర్వవదుచ్చరేదితి తత్పితృవద్దేశాచారవ ద్వివస్థితమితిపృథ్వీచంద్రః - శ్రాద్ధది

ఋశికాయాః చతుర్వింశతిమతేతు || పితృవ్యభాతృమాతృనాం వ్యేష్టానాం పా
ర్వణంభవేత్ | ఏకోద్దిష్టంకనిష్ఠానాం దంపత్యైః పార్వణంభవః || అపుత్రస్య పితృ
వ్యస్యభాతృతృవైచివాగ్రజస్మనః | మాతామహస్యతత్పత్నావ్యైః శ్రాద్ధంపార్వణవద్భ
వేదిత్యుక్తం-తత్పత్నావ్యైః కర్తృత్వేపి పార్వణమేవ || సర్వాభావేస్వయంపత్నావ్యైః
స్వభత్యాణామమంత్రకమ్ | సపిండీకరణంకుర్యుః సతఃపార్వణమేవచేతిశాగ్మీ
స్మృతేః || తతఃపత్నవ్యపికుర్వీతసాపిండ్యంపార్వణంతథేతి సుమంతూకే శ్చేతి నిర్ణ
యా మృతేడిక్తం - అన్యేత్వేతత్పక్షికపార్వణంరమాహుః - అతఃప - భతుః
శ్రాద్ధాతుయానాం మోహంతాన్వణమాచరేత్ | నతేనతృప్యశేభగ్నైః కృత్వాతు
నరకంప్రవేశేదితి వచసంతుయాహేపాక్షీకైకోద్దిష్ట ప్రశంసాంసపార్వణ నిషేధాత్
మిత్యుక్తం త్రిస్త్రసీతేతాభట్టచరణైః - స్వభతృప్రభృతిత్రిభ్యశ్చత్యసేనవిరోధాచ్చ
అపుత్రాణాంచాహేమాద్రావాపస్తంబః || అపుత్రాయేమృతాః కేచిత్ స్త్రీయా
వాపురుషాశ్చయే | తేషామపిచదేయంస్యా దేకోద్దిష్టంసపార్వణం || మిత్రబంధు
సపిండీభ్యః స్త్రీకుమారిభ్యసేవచ | దన్యాద్యైః పూసికశ్రాద్ధం సాంసత్సర మహో
న్యధా || పారిజాతేతు || అన్యధాపార్వణమిత్యుక్త్వా స్వప్రహ్వణనిర్ణయస్య ఏకో
ద్దిష్ట వాక్యానితుతీర్థ మహాలయపరాణీత్యుక్తం - స్వప్రహ్వణోదయే స్వప్రహ్వ
గర్హణః || మాతుస్సహజరాగూచ వితుస్సహభవాచయా | తియోస్సైవకు
ర్వీత పార్వణంపిండనాన్మితే || ప్రచేతాః || సపిండీకరణాదూర్ధ్వం మేకోద్దిష్టం విభీ
యతే | అపుత్రాణాంచసగ్యేనా మపత్నీనాంతథైవచ || అపత్నీనాంబ్రహ్మచార్యా
దీనాం - మార్కండేయపురాణే || ప్రతిసంవత్సరంకార్య మేకోద్దిష్టం సైవైస్త్రీ
యాః | మృతాహనియధాన్యాయం నృణాంయద్వదిహోదితం || నృణామిదిద్భ
స్థాంతాత్ - గోవిప్రహతపాఖండ్యాదీనాంసపిండనామభావేపిసాంసత్సర మేకోద్దిష్టం
కార్యమేవేతిశూలపాణిః - అత్రిస్తృధనసిన్ధౌ || సపిండీకరణాదూర్ధ్వం యత్రయత్ర
ప్రదీయతే | భ్రాతృభగిన్వైపుత్రాయ స్వామినేదాంతులాయచ || పితృవ్యాదివే
శ్రాద్ధమేకోద్దిష్టం సపార్వణం || యస్తుజాతుకిణ్యణః || ఏకవ్యభాతృమాతృనా
మపుత్రాణంతథైవచ | మాతామహస్యాసుతస్య శ్రాద్ధాదిపితృవద్భవేదితి తదా
వశ్యకత్వాధికం నతుపార్వణాధికమితి హేమాగ్రి - యుక్తంత్యేన || మాతుఃపి
తరమారభ్య త్రయోమాతామహఃస్మృతాః | తేషాంతుపితృపత్నాద్భిరుగుర్యు
హితృనూనవ ఇతిపులస్త్యైకేర్మాతామహస్యపార్వణమేవ - తత్సాచర్యాన్మృ
వ్యాదౌతథా || పితృవ్యభాతృమాతృనా మేకోద్దిష్టంసపార్వణ మితిక్షయాహో
క్తోపక్రమే పులస్త్యైకేర్చవికల్పః-కేచిత్త్వాపస్తంబాదివాక్యాని || పులస్త్య-హోచ్చ
ప్రతీతానాం వైవకార్యాసపిండతేత్యస్య పితృవ్యాది పరత్వానకృతసపిండీకరణ
వ్యాదిపరాణీత్యాహుః - మాతాసపత్నీమాతా - ఏకోద్దిష్టంకుర్యిష్యపరమితి స్మ
ప్రహ్వణంప్రదయేష్యేవం - విశేషస్వధికారినిర్ణయోప్రాగుర్తః - కేచిత్పుత్రాంత
రాభావేపిపితామహవాషికమప్యానశ్యకం | పుత్రాభావేచతత్పుత్రఃపత్నీమాతా

తథాపి తా । విత్రాభావేపి సచ్చిష్యః కుర్యాత్తస్యార్థ్యదేహికమితి మార్కండేయ
పురాణాదీత్యాహుః, తన్ను ॥ పౌత్రేణైకాదశాహుదికతావ్యం శ్రాద్ధపోషణమితి కా
తీయేవిశేషాత్కైః—అథక్షయాహుద్వైధేనిణయః - తత్రైకోద్దిష్టమధ్యాహ్నాకా
ర్యం-మధ్యాహ్నశ్చపంచధావిభక్తదిన తృతీయభాగ ఇతిమాధనః ॥ ఆమశ్శాద్ధంతు
పూర్వాష్టమీకొద్దిష్టంతుమధ్యమేపార్యణంచాపరాష్టేతుప్రాతర్వృద్ధినిమిత్తకమితి
హరితోక్తప్రాతశ్శబ్దసాహచర్యాత్-తత్రాపికుతపాదిషుముహూర్తద్వితయేజ్ఞేయం॥
ప్రారభ్యకురు తే శ్రాద్ధంకుర్యాదారాహిణంబుధః! విధిజ్ఞోవిధిమాస్థాయరాహిణంతున
లంఘయేదితిగాతమోక్తైతత్పరత్వాత్-రాహిణోనవమోముహూర్తః మైథిలాః
శ్రాద్ధకాముదీవం-అన్యథా॥ ఊర్ధ్వంముహూర్తాత్కుతపాద్యన్ముహూర్తాచతు
స్త్వయం!ముహూర్తపంచకంహ్యేతత్స్వధాభవనమిష్య తే ఇత్యాదివిరోధాత్ దీపికాపి-
ఏకోద్దిష్టముపక్రమేతకుతపే ఇతిమాధవీయేవ్యాసోపి॥ కుతప్రథమేభాగే ఏకొద్దిష్ట
ముపక్రమేత్॥ ఆవతానసనిఃపేవా తత్రైవనియతాత్మవాః॥ పృథ్వీచంద్రోదయేన్యే
వం-తేనకుతుపాదిరాహిణాంతోముఖ్యఃకాలః-దినద్వయేతద్వ్యాప్తౌ సమవ్యాప్తౌచ
పూర్వా-విషమవ్యాప్తౌవాధిక్యేన నిణయః-అవ్యాప్తౌపూర్వైవ - పరవిద్ధాయాని
మేధాత్ - సాచపూర్వదినేరాహిణలంఘనాపత్తైః పరైవేతిగాడాః ॥ శుక్లకృష్ణవ
శాత్థర్వ దర్శనైర్వ్యాప్తవస్థేత్యన్యే - తన్ను - పరవిద్ధానిషేధప్రాబల్యాత్ - అ
త్రమూలంకాలమాధవీయేజ్ఞేయం - పార్యణంత్యపరాష్టేకార్యం - పూర్వోక్తవ
చనాత్ ॥ మధ్యాహ్నవ్యాపిసీయాస్యా త్తైకోద్దిష్టేతిధిర్భవేత్ । అపరాహ్ణవ్యా
పిసీయాపార్యణేనాతిధిర్భవేదితి పృథ్వీచంద్రోదయే వృద్ధగాతమోక్తౌ - పూర్వే
ద్యుగేవపరేద్యుగేవవాపరాహ్ణవ్యాప్తౌనేవగ్రాహ్య - దినద్వయేతద్వ్యాప్తౌతద
స్పర్శేంతః సమవ్యాప్తౌవాపూర్వైవ - విషమవ్యాప్తౌ త్యధికాగ్రాహ్య ॥ ద్వ్య
పరాహ్ణవ్యాపిసీయాద్దాతీకస్యయథాతిధిః । మహతీయత్రతద్విద్ధాంప్రశంసంతిమహా
వ్యయఇతిమరీచిస్మృతేః । దర్శంచపూర్ణమానంచ పితుస్సంవత్సరందినం పూ
ర్వవిద్ధామకుర్వాణో నరకంప్రతిపద్యత ఇత్యపరాశ్చేనారదోక్తైః ॥ ద్వ్యహేప్య
వ్యాపిసీచేత్స్యాన్యతాహస్యయదాతిధిః । పూర్వవిద్ధాప్రకతావ్యా త్రిముహూ
ర్తాభవేద్యదీతి సుమంతూక్తైః ॥ పూర్వస్యాంనిర్వపేత్పిండా నిత్యాంగిరసభాషిత
మితి హేమాద్రాపారః - తత్రైవవృద్ధమనుః ॥ నద్వ్యహవ్యాపిసీచేత్స్యాన్యతా
హస్యచయాతిధిః । పూర్వవిద్ధైవకతావ్యా త్రిముహూర్తాచయాభవేత్ ॥ మదన
రత్నేప్యేవం - యత్తుకాష్టాజనివ్యాసా ॥ అహ్లాస్తమయవేళాయాం కలా
మాత్రాయదాతిధిః । సైవప్రత్యాబ్దికజ్ఞేయా నాపరాపుత్రహనిదేతి త్రిముహూ
ర్తాస్తుతిః - పూర్వేద్యుస్సాయం!త్రిముహూర్తాభావేతుపరైవ ॥ త్రిముహూర్తా
నచేద్ద్రాహ్య పరైవకుతపేహినేతి కాలాదర్శేగోభిలోక్తైః - కాలాదర్శేఽపి ॥ ప్ర
త్యాబ్దికేప్యేవమేవ తిధిగ్రాహ్యపరాహ్ణాకీ ! ఉభయత్రతథాత్వేతు మహాత్వేనవిని
ణయః । సమత్వేపూర్వవిద్ధైవ హ్యతథాత్వేపిసాయది । త్రిముహూర్తాభవే

[illegible]

బుధః ఇతిదర్శశ్రాద్ధే పిండపితృయజ్ఞానంతర్యాత్రస్యాభిశిష్యతి దేశాత్పై - పితృ
యజ్ఞానంతరంవాషిఃకం - తతోదర్శశ్రాద్ధమితివ్యతిషంఘస్తునభవత్యేవ-తస్యాధిక
త్వాత్ - కాలాదర్శేపి || నిమిత్తానియతిశ్చత్రపూర్వానుష్ఠానకారణమితి-సర్వా
స్మృత్యైకరూప్యాభావాత్ - తుయాహనిమిత్తస్యానియతత్వం - దేవజానీయేష్య
వం-ఏవంమాసికాదిష్యపిజ్ఞేయం|| ప్రత్యబ్ధంయోయథాకుర్యాత్తథాకుర్యాత్సతాన్వ
పీతిసర్వాతిదేశాత్-మృతాహేవృషోత్సృగఃఉక్తోహేమాద్రావిష్ణుధర్మే || అయన
ద్వితయేచైవమృతాహేచాంధవస్యచ|ఉత్సృజేన్నీలవృషభం కౌముద్యాస్సముపాగ
మే || కౌముదీకాతిఃకీ-అథ శుద్ధశ్రాద్ధం - దివౌదానీయే || సపిండికరణాదూ
ర్ధ్వంయూవదబ్జత్రయంభవేత్ | తావదేవనభోక్తవ్యంతుయేహనికదాచన|| వషాం
తసపిండనేష్యేతత్తుల్యం || మృతాహనితుసంప్రాప్తేయావదబ్జచతుష్టయం | బహి
శ్శాద్ధంప్రకుర్వీతసకుర్యాచ్ఛాద్ధభాజనం || ప్రథమేన్ధీనిమజ్జాచద్వితీయేమాంసభ
క్షణం | తృతీయేరుధిరంప్రోక్తశ్రాద్ధంశుద్ధంచతుర్థకమితిశ్రాద్ధకారికాత్తైః - శు
ద్ధంకించిదితిజ్ఞేయం - స్మృత్యంతరే || సప్రతింశచ్చయోమాసాశ్రాద్ధేభుంక్తేత
మోహతః | సపంక్తిదూషితఃపాపఃప్రేతాశీచభవేత్తుస||తత్రప్రథమబైవషాంతస
పిండనపక్షేమృతాహాత్పుణ్యేహ్నిసపిండనమబ్జపూర్తిశ్రాద్ధంచకృత్వాపరేద్యుర్వా
షిఃకం కుర్యాదితిస్మృత్యధాసారేఉక్తం - హేమాద్రస్త్వ - మృతాహేసపిండిక
రణేనైవవాషిఃకసిద్ధిః || పూణేసంవత్సరేపిండష్టోదశఃపక్షేతిః | తేనైవచసపిం
డత్వంతేనైవాద్దికమిష్యతే ఇతివచనాదిత్యాహ - ఇదమెవయుక్తం - అథక్షయా
హజ్ఞానేమరీచిః || శ్రాద్ధవిఘ్నేసముత్పన్నే ఆవిజ్ఞాతేమృతేహని | ఏకాదశ్యాంతుక
తావ్యంకృష్ణపక్షేవిశేషతఃఇత్యుక్తైః - శుక్లైకాదశ్యామపి - బృహస్పతిః||నజ్ఞా
యతేమృతాహాశ్చేత్ప్రీనితేప్రోషితేసతి | మాసశ్చేత్ప్రీతివిజ్ఞాతస్తద్దర్శేస్యాద
ధాద్దికం || దినమాసౌనవిజ్ఞాతౌమరణస్యయదాపునః | ప్రస్థానమాసదివసాగ్రా
హ్యూపూర్వోక్తయాదిశా || మదనరత్నైభవిష్యే || మృతాహంయోనజానాతి
మానప్రావిశతాత్మజ | తేనకార్యమమావాస్యాం శ్రాద్ధంసాంవత్సరంతదా || దిన
మెవతు జానాతిమాసంనైవతుయోనరః | మాంగాశీషేతథాభాదేమాఘేవాత
ద్దినంభవేత్ || నిణాయామృతేతు || యదామాసోనవిజ్ఞాతోవిజ్ఞాతందినమెవతు |
తదాచామాధకేమాసిమాఘేవాతద్దినంభవేత్ || ఇతి బృహస్పతిస్మృతేరామాథౌ
ప్ర్యుక్తః - కాలాదర్శేపి || మాసాజ్ఞానేదినజ్ఞానేకార్యమామాధమాఘయోరిత్యు
క్తం - హేమాద్రాప్రభాసఖండే || మృదాహంయోనజానాతి మాసంవాషిఃకం
చన | తేనకార్యమమావాస్యాంశ్రాద్ధంమాఘేధమాంగాకే || భవిష్యే || మృత
వార్తాశుతేగోహవ్యాతౌపూర్వోక్తక్రమేణతు || పూర్వోక్తేతిప్రస్థానదినాజ్ఞానే
మాసజ్ఞానేచతద్దర్శేమాసాజ్ఞానేదినజ్ఞానేచ మాంగాదావితవచ్చీవణిదనేపిజ్ఞేయ
మిత్యధికః - శ్రవణదినంమాసాజ్ఞానేమాఘయాంగాదర్శేకార్యంపూర్వోక్తప్రభా
సఖండాత్ అలోత్రలోపఇతి శూలపాఞ్చ్యుక్తంహేయం - తిథిత్యేయమః || గత

స్యసభవేద్వాతాఽయావద్వాదశవామికీ । ప్రేతావధారణంతస్యకర్తావ్యంనుత
బాంధవైః ॥ యన్యాసియదహార్యాతస్తన్యాసితదహఃక్రియా । దినాఞ్జానంకుహూ
స్తస్యఅపాఢస్యాధివాకుహూః—అథశ్రాద్ధవిఘ్నేనిణాయః తత్రవిప్రస్యనిమంత
ణోత్తరంసూతకే మృతకేచాశౌచాభావః ॥ నిమంత్రితేషువిప్రేషుప్రారభైశ్రాద్ధక
మణి । నిమంత్రణాద్ధివిప్రస్యస్వాధ్యాయా ద్విరతస్యచ ॥ దేహేపితృషుత్పిత్సు
నాశౌచవిద్యతేక్వచిదితి బ్రాహ్మణ్యైః - కర్తుంస్తు విష్ణురాహ ॥ నతయజ్ఞవి
హాహేషుశ్రాద్ధేహూమెచ్చనైవపే । అనిశ్చనూతకింసస్యాదనారభ్యతునూతకం ॥
శ్రాద్ధేప్రారంభస్తైవై ప్రాక్షః ॥ ప్రారంభానరణంయజ్ఞేనసంజ్యో వ్రతసత్రయోః ॥
నాండిమఖంవివాహాదా శ్రాద్ధేపాకపరిక్రమేతి ॥ నూకవీయైబ్రాహ్మణీః శ్రాద్ధా
దాపితృయజ్ఞచకన్యాదాసేచనోభవేత్ ॥ మితాశురాయాంస్పృత్యంతరే - సద్య
శ్శాచంప్రకృత్య ॥ యజ్ఞేసంభృతసంభాదేవివాహేశ్రాద్ధకమణితీ - తిథితత్వాది
గౌడగ్రంథాస్తు నిమంత్రణోత్తరంకిర్తుర్భోగస్తున్ననాశౌచం - నిమంత్రణోత్త
రంశ్రాద్ధేప్రారంభస్యాదితిస్మృతిఃఇతివిష్ణుకైః - యశ్చైశ్రాద్ధేపాకపరిక్రమేతి తద్ధ
ర్మశ్రాద్ధ విషయమిత్యాహుః - చాత్యగృహేమరణాదౌబ్రాహ్మణ్యక్షం ॥ భోజనా
ర్థేతుసంభుక్తేవిప్రేదాకర్తుంపద్యతే ॥ గృహేఇతిశేషః ॥ యదాకచ్చిత్తదోచ్చి
త్తంశేషంత్యక్త్వాసమాహితాఃఅచమ్యపరకేయేన జలనమచయోద్విజాఇతి, అస్య
శ్రాద్ధనిషయత్వంహేమాద్రణోక్తం - పృథ్వీచంద్రోదయేకీవం - మమతుత్ర
భాతి - ఇదంవివాహాదివిషయం - నతుశ్రాద్ధవిషయంతత్పదాభావాత్ - వివా
హాత్సవయజ్ఞేష్యిష్యుప్రకమ్య ॥ భుంజాసేషుతువిప్రేషుత్వంతరామృతసూతకే
అస్యకేహాదకాచాంతాస్సర్వేతేషుచయఃస్మృతాఇతిషట్కంశన్మతైకవాక్యాన్ ॥
నిమంత్రితేషువిప్రేషుప్రారభై శ్రాద్ధకమణిఇతిపూర్వోక్త విరోధాచ్చ - శ్రాద్ధే
తుయద్యవివిష్ణునాపాకోత్తరమాశౌచాభావ ఉక్తస్తథాపకర్తురేవనః - భోక్తు
దోషోస్త్యేష ॥ అవిచాత్యగృహేత్రోశ్చసూతకేమృతకేతథా । అవిష్ణాశేనదోష
స్యాచ్చాచ్చిద్ధాదిషుకథంచన ॥ విజ్ఞాతేభాత్తురేవస్యాత్ప్రియశ్చిత్తాదికంకిమాత్ ॥
ఇతిమాధవియేబ్రాహ్మణ్యైః - అదిశబ్దేనాశౌచముచ్యతే - తచ్చాహవిష్ణుః ।
బ్రాహ్మణాదీనామాశౌచే యస్సకృదేవాన్నమన్నాతితిస్యతావదాశౌచం యావ
త్తేషామాశౌచవ్యపగమే ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాదితి - యస్తుదేహపితృషుత్పిత్సు
నాశౌచవిద్యతేక్వచిదితిబ్రాహ్మణ్యైః - తచ్చాద్ధకాలీనస్యనిషేధకంసతరుత్తరకా
లీనస్య - శుద్ధిదీపస్తు - నిమంత్రితేష్విత్యానుశ్రాద్ధపరం - భోజనార్థేష్విత్యాది
త్వస్తుశ్రాద్ధపరిమిత్యాహ ప్రాయశ్చిత్తంత్యాహమార్గండేయః ॥ భుక్త్వాత్ప్రబా
హ్మణాశౌచంచకేత్సాంతపసంద్యజః ॥ ఏతత్కామతః - అభ్యాసేతంభః ॥ బ్రాహ్మ
ణస్యతథా భుక్త్వామాసమేకంవ్రతీభవేదితి - అజ్ఞానాత్తుచ్చాగరేయః ॥ ఏకాహం
చత్యహంపంచ సప్తరాత్రమభోజనం । తతశ్శుచిభావేద్విప్రపంచగవ్యంపితేన్న
రఃఇతి వణాక్రమేణైదం - అభ్యాసేతుద్వేషుగుణ్యమిత్యాది మితాశురామాధవియా

దాజ్ఞేయం - మితాక్షరామాధనాదాతు శ్రాద్ధేకర్తుంభోక్తుశ్చసర్వథాదోషాభా
 వఉక్తః - ఆశౌచమధ్యేశ్రాద్ధదినప్రాప్తౌ మాధవీయేకాలాదర్చేచఋష్యశృం
 గః ॥ దేయేషిత్కాణాంశ్రాద్ధేతు ఆశౌచంజాయతేయదా । ఆశౌచేతుష్యతిక్రాంతే
 తేధ్యశ్శాద్ధప్రదీయతే ॥ శ్రాద్ధచింతామణాజ్యోతిషే ॥ ప్రతిసాంవత్సరం శ్రాద్ధ
 మాశౌచాత్పతితంచయత్ । మలమాసేపితత్కార్యమితి భాగురిభాషితం ॥ ఆశౌ
 చాంత్యదినత్వేననిమిత్తత్వాదిత్యర్థః - ఏతన్మాసికాదిపరంనదార్చికాదా - అతఏవ
 నుదర్శనభాష్యే - అపరపక్షేపిత్యాగోతినియమాత్ - కృష్ణపక్షశ్రాద్ధలోపేప్రా
 యశ్చిత్తమేవ - నతుగౌణకాలేకరణం - తదోపవాసః ॥ వేదోదితానానిత్యా
 నాంకర్మాణాంసమతిక్రమే । స్నాతకవ్రతలోపేచ ప్రాయశ్చిత్తమభోజనమితిమ
 నూక్తైత్యుక్తం - ఆశౌచేతుప్రాయశ్చిత్తమపి - ముఖ్యకాలేఅనధికారాత్ -
 ఆశౌచాంతేసంభవేతువ్యాసః ॥ శ్రాద్ధవిఘ్నేసముత్పన్నేత్వంతరామృతసూతకే ।
 అమావాస్యాంప్రకుర్యాద్వైశుద్ధావేకేమనీషిణః ॥ హేమాద్రావణ్త్రింశన్మతేషి
 మాసికేచాద్వికేత్యహిసంప్రాప్తేమృతసూతకే । వదంతిశుద్ధాతత్కార్యందర్శేచా
 పివిచక్షణః ॥ గోభిలః ॥ దేయేప్రత్యాబ్దికే శ్రాద్ధేలంతరామృతసూతకే । ఆశౌచా
 నంతరంకుర్యాత్తన్మాసేందుక్షయేతథా ॥ మరీచిః ॥ శ్రాద్ధవిఘ్నేసముత్పన్నేష్యవి
 జ్ఞాతేమృతేహని । ఏకాదశ్యాంతుకర్తవ్యంకృష్ణపక్షేవిశేషతః ॥ విశేషతఇత్యు
 క్తే - శుక్లైకాదశ్యామపి - ఆశౌచేతరవిఘ్నేపితదితిమాధవ సృగ్వీచంద్రా -
 యత్వత్రిః ॥ తదహశ్చేత్ప్రేమపేతకేనచిత్సూతకాదినా । సూతకానంతరంకు
 ర్యాత్సునస్తదహరేవచేతితత్సూర్యకాలాభావేజ్ఞేయం - ఏతదాద్వికేతరశ్రాద్ధపరం -
 యచ్చదేవలః ॥ ఏకోద్దిష్టేతుసంప్రాప్తేయదివిఘ్నః ప్రజాయతే । మాసేన్యస్మిన్స్తి
 ధాతస్మి శ్రాద్ధంకుర్యాత్ప్రేయత్తతః ఇతితదపిమాసికపరమితిమదనరత్నే హేమా
 ద్రాచ-ఇదమపిపూర్వకాలా సంభవేవ్యాధ్యాదేవిస్మరణేదైవంజ్ఞేయం-అధభార్యా
 రజోదశశనే - తత్రదాశికకర్మామనకార్యం ॥ శ్రాద్ధవిఘ్నేద్విజాతీనామామశ్రా
 గ్ధంప్రకీర్తితం । అమావాస్యాదినియతంమాససంవత్సరాదృతే ఇతిహేమాద్రాహరి
 తోక్తే - వ్యాఘ్రోపాదోషి ॥ అతః వేదేశకాలానాంవిప్లవేనముపస్థితే । ఆమశ్రాద్ధం
 ద్విజైఃకార్యంశూద్రకుర్యాత్సదైవహిఇతి - దీపికాపి ॥ దశేతుభార్యారతవేవ్యా
 మశ్రాద్ధావిధిం ప్రవాసివిధురాధ్యాశ్చాచరేయద్విజాః - పస్తతస్తు ॥ పాకాభా
 వేద్విజాతీనామామశ్రాద్ధం విధీయతఇతిసుమంతూక్తే - ప్రాకకర్తంతరసత్వేన్నే
 నాన్యథామేనేతియ్యుక్తం ॥ మాసికానిసపిండాని అమావాస్యారథాబ్దికమ్ ॥ అన్నేనై
 వతుకర్తవ్యంయస్యభార్యారజస్వలేతి కలికాయాంచవనాచ్చ - కాలాదర్చేతుస్త్రి
 యారజోదర్శనేదర్శ శ్రాద్ధంపంచమేహ నీతిపక్షాంతరముక్తం - పారిజాతేష్యవం -
 ఏవంమహాలయయుగాదావపి-ఆబ్దికగతురజోదర్శనేపితద్దినేవకార్యం ॥ పుష్పవత్స్వ
 పిదారేషువిదేశస్థాన్యనగ్నికః । అన్నేనైవాబ్దికంకుర్యాద్ధైమావామననకన్వచిదితి
 మాధవీయేలాగాక్షిస్మృతే ॥ మరీచిరపి ॥ అనగ్నికఃప్రవాసీచయస్యభార్యారజస్వ

[illegible]

న్నారంభంచచాంధ్రపైరితి దేవలోక్తానాత్మసేవదాత్వస్యబాంధనానాంచ సాకక
 తృత్యోక్త్యావిరోధాచ్చుతతస్తానివసాచాసీతాదనకనందినిలిపాద్బాదిలింగాత్పై
 శస్త్రస్యంభార్యాసాకసోచత్యేతనతత్సన్యాచ్యనిర్ణయః - తేనైతద్వచసంయుక్త్యాద్యభా
 వాత్ - పూర్వోక్తవచోవిరోధాచ్చయత్కించదేవ - యదపి శ్రాద్ధీయాహనిసం
 ప్రాప్తయస్యభార్యారజస్వలా । శ్రాద్ధంతత్రనకర్తవ్యంకర్తవ్యంపంచమేహనీలిశ్లో
 కగౌతమపూర్వోన్యధాదగ్నితః - మాధవీయేచతద్వశాత్పత్యంతరముక్తి - జేనాపి
 నాభి ప్రేతార్థసిద్ధిః - యస్యప్రేతస్యేత్యర్థాత్ - లేనాత్రహేమాద్విబుభామేబహున
 క్తవ్యేసిలోచ్యతే - అథాన్వారోహణేనిర్ణయః - తాగాక్షి ॥ మృతాహనిసమాసే
 నపిండనిర్విషణంపృథక్ । నవశ్రాద్ధంచదంపశ్శోరన్వారోహణఏవేతత్ । సమాసేన
 తుతంత్రేణద్విపితకశ్రాద్ధనద్వయో - కేకఃపిండోవిప్రశ్చ - పిండశబ్దశ్చార్థసరః -
 నచశ్రాద్ధంపృథగితిహేమాద్విబుభీచంద్రా - అత్రమృతాహనిత్యేకత్వాత్ ॥ దిన
 భేదేనైక్యేనామృతతిథికేకత్వేకాలైక్యంకర్తృకర్మంపాతైక్యంచ ॥ ఏకచిత్త్యధిరో
 హేతుతిథిరేత్రేవజాయతే । ఏకపాకేనపిండైక్యేద్యయోగ్యస్తేతనామనీతితిస్మృ
 త్యంతరాచ్చ అంత్యేష్టిపద్ధతౌభక్తైరప్యదాహృతం ॥ అన్వారోహేతునారీణాం
 పత్యుశ్చైకోదకక్రియా । పిండదానక్రియాతద్వచ్ఛార్థంప్రత్యాబ్ధికంతభా ॥ నవ
 శ్రాద్ధానిసర్వాణిసపిండకరణంపృథక్ । ఏకఏవమృతాహనిగౌతమత్రదియతేతి
 తిథిభేదేతువాద్వికంపృథగేవ - తథావాద్వికేసమాసవిధానాదన్యత్ర సర్వత్రపృథ
 క్త్వేప్రాప్తేనవ శ్రాద్ధమేవపృథగితివేదసంఖ్యయాన్యత్రపృథగగుక్తేష్యపివాద్వికమౌడశ
 శ్రాద్ధతీర్థసపిండనాన్వృత్త్యాదిషుసమాసఏవేతిమదనపారిజాతనిర్ణయామృతాదయః
 అతస్సనూసవిధిబలాత్ - శ్వేష్టపుత్రస్యకర్తృత్వేనపత్నీమాతురన్వారోహణ
 తత్పుత్రే సత్యపితదాద్వికాదికమవిధక్తః సాపత్నీపుత్రఏవశ్వేష్టకుర్యాన్నౌరసః -
 వత్సమీణపృథ్వీచంద్రాదిమతేతు జౌరసఏవమాతుపృథక్కుర్యాత్ - ఏవంబ
 హ్వీష్యపిమాతృమృజ్జేయం - తిస్థలీసేతాపితామహచరణైరప్యేవముక్తం - యత్తు
 గార్గ్యః ॥ ఏకచిత్వాంసమాసూహౌదంపతీనిధనంగతో । పృథక్శ్రాద్ధతయోకు
 ర్యాప్రౌదనంచపృథక్పృథక్ ॥ ఓదనంపిండః - తన్నవశ్రాద్ధవిషయం - యత్తు
 భృగుః ॥ యాసమాగోహణంకుర్యాద్భర్తుశ్చిత్వాంపతివ్రతా । తాంమృతాహని
 సంప్రాప్తేపృథక్పిండేనియోజయేత్ ॥ ప్రత్యబ్ధంచనవశ్రాద్ధంయుగపత్తసమాచ
 రేత్ ॥ తద్యేషాంవాద్వికమేకోద్విప్రముక్తం - తద్విషయం - ప్రత్యబ్ధంచమృతాహ
 నీత్యన్వయః - నవశ్రాద్ధంయుగపదితిదర్శేవర్గద్వయవదేక తంత్రేణపృథగిత్యర్థమా
 హహేమాద్విక - ఏతస్మృతతిథేర్భేదవిషయమితి పృథ్వీచంద్రనిర్ణయామృతా
 ద్యాః - దేవయాజ్ఞకోస్యేవం - పరాశరమాధవస్తుగార్గ్యభృగ్యాదివచనాత్ - తా
 గాక్షివాక్యే సమాసేన పాకాదితంత్రైక్యేనదర్శే వర్గద్వయపత్పృథక్శ్రాద్ధంకు
 ర్యాత్ - నవశ్రాద్ధంచతథేత్యాహ - పృథ్వీచంద్రచంద్రికాదయస్తుద్వయోకేకపిం
 డదానం తాగాక్షివచనంచాపద్విషయం - పృథక్పిండదానంతుముఖ్యకల్పః తదా

హస్తద్వారాశః || ఆరుహ్యశర్తుశ్చితిమగనాయాప్రాప్నోతి మృత్యుంభలుసత్వ
యుక్తః | ఏకాదశాహతుతయోద్విధయం శ్రాద్ధపృథక్స్వగ్నమశేష్యసద్భిః || ఏక
త్వమిచ్ఛంతిమలిప్రహీణా ఏకాదశాహాదిషు యేనృనారోః | తేనైవమార్గం
వినిహిత్యకుర్ముః ప్రీసత్వఘాతాన్నరకాధివాసమ్ || భర్తృసహస్యతానూతునా
కరోకమభీష్నతి | నాహ్నేచ్ఛాద్ధపృథక్స్వింశానైకత్వమిచ్ఛంతియోః || పృథగేవ
హికర్తవ్యం శ్రాద్ధమేకాదశాహకమ్ | యానిశ్రాద్ధానిసర్వాణితాన్యకానిపృథ
క్స్వగ్నక్ || విశ్వదగ్భేపి || మాత్సుర్యాప్తాన్వచ్చిత్తాహేషుమహానోః | శ్రా
ద్ధగుర్యాత్పృథక్ దైవంతంబ్రంవాచుగతానపి || ఏకచిత్వాంసమానురూప్యమృత
యోరేకబద్ధిషి | పిత్రోఃపిండాప్తృగ్నద్యానిండంత్యానిస్సత్తుత ఇన్యగ్నిస్సృ
తేరిత్యాచుః యత్తుపట్టింశస్మతే || ఏకత్వంసాగతాభ్యుపిండగోత్రేచమూతకే |
సపృథక్స్విండదానంతుతస్మాత్పత్నీషు విద్యతేభిత్వర్యాదిరం - చంద్రప్రకాశేపి ||
ఏకచిత్వాంసమాయాహౌ దంపతీప్రమృతేయగి | పృథక్పృథక్ప్రకర్షితృపత్వశేవ
క్షుద్రేహని || మృతానామపభృత్యానాం భార్యాణాంపతివాసహ | పూర్వకస్యమృ
తస్యానాద్వితీయస్య తతఃపునః || తంత్రేణశ్రవణంకుర్యాత్ప్రాచ్ఛిన్నాన్వమిచ్ఛేహిహగి ||
తృతీయస్యతతఃకుర్యాత్పన్నిపాతేష్వయంక్రమఃఇతి సహగమనేన్నాత్తశ్రాద్ధగ్నమే
కపాకఇత్యాహ - మదనగత్నేప్రచతాః || ఏకచిత్వాంసమాయాహౌద్రియేపిండంప
తీయది | తంత్రేణశ్రవణంకుర్యాత్పృథక్స్విండంసమానవేత్ || పృథ్వీచంద్రోదయే
వ్యేనా - ఆత్రభర్తురాశౌచమధ్యైవస్యదినే స్త్రీమరణేపతిమగదిసగణనయా
శౌచమిదదానైకాదశాహాదికార్యం - నాత్రపక్షిణీవృద్ధిః || మృతంపతిమనునజ్య
పత్నీచేదనలగతా | సత్రప్రపక్షిణీకార్యాపైతృకాదేవసద్భ్యతీప్రత్రోన్యోవాగ్ని
దస్త్రస్యాస్తానదేవాశుచిస్తమిహః | సవశ్రాద్ధంసపిండంవయుగపత్నీ సమాపయేదితి
పక్షిణీమతాత్ || యదానారీవిశేదగ్నిప్రియస్య ప్రియవాంఛయః | తదాశౌ
చంవిధాతవ్యంభర్తృశౌచక్రమణహిఇతిలఘుహారతోక్తేషు - భర్తృశౌచోత్తరమ
న్వారోహణతుత్యోహమాశౌచం || ఋగ్వేదవాదాత్పృథ్వీస్థీనభవేదాశ్చపూతి
నీ | త్యోహశౌచేతునిర్వృత్తే శ్రాద్ధప్రాప్నోతిశాస్త్రుత ఇంద్రాహ్మకైరితి
పృథ్వీచంద్రాపరాశ్చ - ఏతద్న్వారోహణ ఏవసద్భ్యేకిచితే - ఋగ్వేదవాదఃఇ
మానారీర విధవేత్యాదిః - ఏతత్ సవర్ణావరమిత్యశ్యే - స్మార్తకాదాస్తు || దేశాం
తరమృతేపత్యోసాధ్యితత్వాదుకాద్యయమిత్యుక్తమ్య బ్రాహ్మే || త్యోహశౌచేతు
నిర్వృత్తే ఇత్యుక్తైర్భిత్తాశౌచోత్తరమన్వారోహణత్యోహః - సహగమనేతు
పూణకాందశాహది - పిండాస్తుదశాపిసహైవ - తథాచజనకశూలపాణిశుద్ధితత్వ
ధృతవ్యాసః || సంస్థితంపతిమాలింగ్యప్రవిశేద్యాహుతాశనమ్ | తస్యాపిండాదికం
జ్ఞేయంక్రమణఃపతిపిండవత్ || అన్వితాపిండదానంతుయదాభ్యుద్ధిసేదినే | తదన్వా
రోహణీయస్మాత్తస్మాత్సానాత్మహుతి నీతి విష్ణుక్తేషు - పృథక్స్వీతుభర్తృశౌచ
మధ్యేతదూర్ధ్వంవాసత్యాంత్యోహేగదశపిండాః || అన్వితాయాప్రదాతవ్యాదశ

పిండాస్త్ర్యహేణతు । స్వామ్యాశౌచేవ్యతీతేతుతస్యాశ్చాధ్ధంప్రదీయతఇతితత్త్రైవ
 పైససిస్సృతేః - భర్తాశౌచోత్తరంమృతౌతుచతుర్థేహ్నిశ్రాద్ధం - శూలపాణి
 నాత్విదమగ్నిపురాణీయత్వేనోక్తం - యద్ధమాతస్యసద్యశ్చాచేత్వన్వారోహణేతి
 రాత్రం - ఏకచితౌతుసంస్థితంపతింఇప్రాగుక్తవ్యాసోక్తేః-సద్యశ్చాచమిత్యాహుః-
 అన్యసపిండాశౌచమధ్యేవిదేశమృతాన్వారోహణంత్వనాశంక్యమేవ - శుచితాయా
 అంగత్వాత్ అన్యేతురజావత్యాః - నూతికాయాశ్చాచుగమననిషేధాదితరాశౌచ
 స్యానిషేధః అన్యధాప్రత్యక్షభర్తృమరణేకాగతిరిత్యాహుః - తస్మాల్లవచనంవిని
 చింత్యమేవ - స్మృత్యర్థసారేపి - సహగమనేసర్వత్ర శ్రాద్ధపిండాదా పాతైక్యం
 కాలైక్యంకలైక్యంచేతియూతుపతిముద్దిశ్యాన్యకాలేన్యతిధావన్వాయాధాతస్యాః
 శ్రాద్ధంతక్షయతిథౌకార్యంనభర్తృతిథౌపారణెమరణేన్యథాం తిథిస్తాత్థాలిక్సిస్థతా
 ఇతిసాంధాత్తిధిరేకేవజాయత ఇత్యాదివచనాచ్చేతిమదనరత్నపారిజాతపృథ్వీచం
 ద్రాదయః - అన్యేతుతస్యాఃపతిమరణేనమృతప్రాయత్వాత్ ॥ సహగ్రతఃప్యృతో
 వాతద్భక్త్యామియతేయది । తస్యాశ్చాధ్ధంప్రదాతవ్యంపుషకప్రత్యుః క్షయేహనీతి
 స్మృత్యంతరాన్ ॥ అగ్రతఃప్యృతోవాపితద్భక్త్యామియతేయది । తస్యాశ్చాధ్ధం
 సుతైఃకార్యంపత్యురేనక్షయేహనీతిపురాణసముచ్చయాచ్చభర్తృతిధావేవేత్యా
 హుః - అత్రమూలంచింత్యం- అత్రవిశేషోపేమాద్రాస్మృత్యంతరేమాతామంగ
 శసూత్రేణామియతేయదితద్దినే ఉద్దిశ్యవిప్రపక్షైతాంభోజయేచ్చనువాసినిమ్-
 అథశ్రాద్ధసంపాతేనిర్ణయః - అత్రపితౌర్భృతతిథ్యైకత్వేమరణాక్రమేణ దర్శేనగ్గద్వ
 యవత్తంత్రేణశ్రాద్ధంకుర్యాన్ - పార్యాపర్యాజ్ఞానేతుపితృపూర్వకంకుర్యాదితిహే
 మాద్రిఃమాధవాదయన్తు-పితృశ్చాధ్ధేనమంప్రాప్తేనవేపత్యుషితేషివాపితృపూర్వం
 సుతఃకుర్యాదన్యతాసతియోగతఇతికాష్టాజనిస్మృతేః-సర్వత్రపితృపూర్వంభిన్న
 ప్రయోగమాహుః-పార్వజైకొద్దిప్తయోః సంపాతేమాధవీయేజాబాలిః॥యద్యేకత్ర
 భవేయాతా మేకోద్దిప్తంచపార్వణమ్పార్వణంత్యభినిర్వర్త్యఏకోద్దిప్తం సమాచరే
 త్ ॥గృహదాహాదినాయుగపన్ధరణేభృగుః॥ఏకకాలేగతానూనాం బహూనామధవా
 ద్వయోః । తంత్రేణశ్రవణంకృత్వా కుర్యాచ్ఛాధ్ధంపుషకప్రదాత్ ॥ పూర్వకస్య
 మృతస్యాదా ద్వితీయస్యతతఃపునః । తృతీయస్యతతఃకుర్యాత్పిన్నపాతేష్వయంక
 మః ॥ ఋష్యశృంగః ॥ భవేద్యదిసపిండానాం యుగపన్ధరణంతదా । సంబంధాస
 త్తిమాలోచ్య తత్క్రమాచ్ఛాధ్ధమాచరేత్ ॥ గారుడే ॥ ఏకేనైవతుపాకేన శ్రా
 ద్ధానికురుతేత్రహి । వికిరం త్వేకతఃకుర్యాత్పిండాద్దద్యాత్పుషకప్రదాత్ ॥ అత్రాను
 గమనేచదాహసపిండనాదా విశేషంవత్సామః ॥ అత్రః ॥ బహూనా మధవాద్వా
 భ్యాం శ్రాద్ధంచేత్యాత్మమేహని । తంత్రేణశ్రవణంకృత్వా పుషకాచ్ఛాధ్ధానికా
 రయేత్ ॥ పులస్త్యః ॥ మహాఅయేగయాశ్రాద్ధే గతానూనాంక్షయేహని । తంత్రే
 ణశ్రవణంకృత్వా శ్రాద్ధంకుర్యాత్పుషకప్రదాత్ ॥ ఇదంచపుషకాకేన భిన్నశ్రాద్ధా
 తక్తాపుషకాకేనసంబంధా సత్త్యాశ్రాద్ధభేదస్తుముఖ్యఃపక్షః ॥ ఏకత్రైవిదిశేశ్రాద్ధం

[illegible]

శ్రాద్ధసంహితాంచ ప్రేతశ్రాద్ధనుమాసికే । సంవత్సరవిమాకేచనకుర్యాత్తీలతర్పణమ్ ॥ తదయమధః - దధ్యేవిప్రనిమంత్రణోత్తరంపాకారంభోత్తరంవాశ్రాద్ధప్రయోగస్యార్బభత్వాత్ - బ్రహ్మయజ్ఞోత్తరం నిత్యతర్పణేనైవ శ్రాద్ధాంగతర్పణస్య తంత్రేణప్రసంగేనవాసిధిః - తతఃపూర్వం వైశ్వదేవోత్తరంవా బ్రహ్మయజ్ఞకరణే శ్రాద్ధాంగతర్పణంపుధక్కార్యం - పిత్రోర్వాషిఃకేతు నిత్యతర్పణంతిలవర్జ్యంకార్యం ॥ నైవశ్రాద్ధదీనేకుర్యాత్తీలైస్తుపితృతర్పణమ్ । శ్రాద్ధంకృత్వాపరాష్టోపతర్పణంతుతిలైస్సహేతివచనాత్ ॥ సప్తమ్యాంభానువారేచమాతాపిత్రోర్బృతేహని । తిలైర్యస్తర్పణంకుర్యాత్సభవేత్పితృభూతకః ఇతిస్మృతిరత్నావశ్యాంవృధమనూక్తేశ్చ - అత్ర నిత్యతర్పణే తిలమాత్రనిషేధోనతు తర్పణస్య తిలైరిత్యస్య వైయర్థ్యాపత్తిః - యత్తుకాతీయం ॥ ఉపరాగేతుశ్చాద్ధి పాతేమాయాంచ సంకృమేనిషిద్ధేపిసర్వత్రతిలైస్తర్పణమాచరేత్ । ఇతితత్పరేద్యుశ్చాద్ధాంగతర్పణవిషయమితికేచిత్ - శ్రాద్ధాశక్తస్యతత్స్థానాపన్నతర్పణవిషయమితియుక్తం-సకృన్నహాలయేపరేద్యుస్తర్పణం - అష్టకానుతుసప్తమ్యుప్తమీ శ్రాద్ధయోరంతేతదైవవర్గద్వయస్య - అన్వప్యకేయ మాతృవర్గస్యపి తీర్థశ్రాద్ధదర్శవత్-మాఘాన్వప్యకాదిన్వప్యకావదంతే-అనేకశ్రాద్ధసంపాతేతు యదితత్ప్రసంగసిద్ధిః - తదాతదీయమేవతర్పణం - తంత్రత్యేతుశ్రాద్ధసమసంఖ్యత్యే ఆదావంతేవా-విషమసంఖ్యాయాంబహ్వనురోధఇతి - తస్మాచ్ఛాద్ధాంగతర్పణంసిద్ధం - తద్విధిస్సంగ్రహే॥ సన్నాత్యాతీరం సమాగత్య ఉపవిశ్యకుశాసనే । సంతర్పయేత్పితౄణాంసర్వాన్నాన్వావప్త్రంచధారయేత్ ॥ తర్పణోత్తరం నిత్యన్నానంకృత్యేత్యర్థః ॥ అపసవ్యంతతకృత్వా సవ్యంజాన్వాచ్యభూతతే । నామగోత్రస్వధాకారైర్ద్వితీయాంతేన తర్పయేత్ ॥ అత్రవస్వాదిరూపణోక్తా స్మృత్యర్థసారే ॥ వసురుద్రాదితినుతా శ్రాద్ధార్థే తర్పయేత్పితౄణామ్ ॥ తచ్చబహ్వృచానాందక్షిణేనైవ- అనాదేశేదక్షిణంప్రతియాది తిషూతాత్ - అత్రప్రత్యంజలిమంత్రావృత్తిః నిర్వాపవత్తత్సంధ్యాఘృతానవచ్చద్రవ్యభేదాత్ అవభూతవేదిప్రోక్షణాదాతుద్రవ్యైకత్వాన్నమంత్రావృత్తిఃకేచిత్తుపరివ్యాణమంత్రవత్క్రియమాణానువాదిత్యేన కరణత్వాభావాత్సకృదిచ్ఛంతి - తన్న - తత్రాపూపద్రవ్యైక్యాత్పరవీరసీతికరణీభూతమంత్రంతర సత్వాదన్యతరేణవ్యవధానాపత్త్యోభయోః కరణత్వాయోగాత్ - కర్తృభేదేన వికల్పాయోగాచ్చక్రియమాణానువాదిత్వం సత్వత్రతథేతిబాధాయనాది వచనాత్కరణత్వమేవ - తేనావృత్తిరేవయుక్తా - ఏవనిత్యేపి - యత్తుసంగ్రహేనామ్నాపరంతి ॥ పిత్రోఃక్షమాహేసంప్రాప్తేయః కుర్యాన్నిత్యతర్పణమ్ । ఆసురంతద్భవేచ్ఛాద్ధం తత్తోయరుధిరంభవేత్ । సర్వదాతర్పణంకుర్యాద్భృహ్మయజ్ఞ పురస్సరమ్ । మృతాహేనైవకతకవ్యం కృతంచేన్నిష్ఫలంభవేత్ ॥ తత్సమూలత్యేసతితిలవిషయం-యచ్చపరంతికపిలః ॥ మన్వాదిషుయుగాద్యాసు దర్శనంక్రమణేషుచ । పౌర్ణమాసాన్యవ్యతిపాతే చద్యాత్పూర్వంతిలోదకమ్ ॥ అధోదయోగజచ్చాయే సస్త్రిషుచమహాః

లయే । భరణ్యంచమఘాశ్రాద్ధే తదంతే తర్పణంవిదుః । శోనకః । మాతాపితౄణాం
 ర్ఘ్నతాహేచ పశేహనితిలోదకమ్ । కారుణ్యబ్రాహ్మవిషయే సర్వోద్దేశ్యా విలోద
 కమ్ ॥ తత్త్విరూపం—అథతిలతర్పణసిషేధః - గాన్ధర్వః । భానో గమే తత్రా
 దశ్యం నందాభ్యసమఘాసుచపిండదానంమృదాస్తానం గనుర్యా శీలతర్పణమ్ ॥
 స్మృత్యర్థశాసారే ॥ వివాహానతచూడాసుపయః-మధ్యః-తదిదధికః ॥ అర్చితదేవ
 మ్మధ్యసత్యంచతన్మాసిసేత్యాహుః సితతర్పణం । హేమాగ్రముచిః । సత్సమ్యా
 రవివాశేచగృహేజన్మదిశేతథా । సకానంధ్యామపుత్రాన్ శిశురన్య శీలతర్పణమ్ ॥
 యత్తుసంగ్రహే ॥ సందాయాభ్యాసదిశే స్మృత్తికానుసాహించు । భగవ్యం భా
 నువారేచగజచ్చాయూహ్వయేతథా ॥ అయనద్వితీయత్తనచూడానామగమనాదిభిః ।
 పిండదానంమృదాస్తానం సమర్యా శీలతర్పణమతీతచ్చిత్త్యం ॥ హేమయమగ్రతః
 తైర్విరుశ్రం దద్యాన్మితృభ్యః ప్రయతోమనుష్యః ఇత్యాదివిరోధాత్ - అతాపవా
 దఃపుశ్శీచంగ్రోదయే । లీలేకేదేవిశేషేచ గయాయాంగ్రతపతతీనిషిద్ధేవిదిశేరు
 ర్యా తర్పణంతిలమిత్రతం ॥ స్మృత్యర్థశాసారే ॥ లీలేకేదేవిశేషేచూడాస్తానప్రసే
 చసర్వదేతిగోభిః ॥ తిలాభావేనిష్ఠా హేమచర్పణజత్యావృతం । హేమానీ నిషితే
 త్తదర్పణమంతేణవాపుకః ॥ సతితస్యవీరోదానంవర్పణము—అథ న సత్రోద్ధానోర్వి
 మిత్రంపుశ్శీచంగ్రోదయేశ్రాహే ॥ జగ్మ్యగ్గోనయ ॥ మనాపేను గజన్యచ ।
 పితౄన్నాందిగుభాన్నామ తర్పణమర్పణిప్రాగ్వికం ॥ దేవప్రణేహవాధానయగ్మపు
 నననేషుచ । నవాన్నభోజనేన్నానే యోహయాః ప్రథమా గ్మనే । దేవారామ సహ
 కాది ప్రతిష్ఠాసూత్రసేషుచ । రాజాభిషేకేచాలాన్న భోజనేవృద్ధిసంజ్ఞా ॥ నన
 షాద్యాశ్రమంగచ్ఛృణోపూశ్వేన్యస్సన్యసనవా । పితౄన్నాన్వోక్తివిధినా తర్పణ
 త్కర్మసంధ్యే ॥ విష్ణుపురాణే । యజ్ఞాద్వాహప్రతిష్ఠాసు మేఖలాబధమోక్షయోః
 పుత్రజన్మపునోన్యకే-వృష్టిశ్రాద్ధంసమాచరేత్ ॥ తత్త్రైచ । నామగ్మ ॥ కిలా
 నాచూడాస్తాదికేతదేన్యతత్కర్మ-మాన్మప్రాశచయోర్విశ్రాంతిమేఖలాబధః-
 తన్నప్రాగ్వోక్తివిరోధాత్-నానిష్ఠ్యతినిషేధాత్ ॥ మహాపుత్రతీతభాగ్యదేవ
 ప్రాశసకేతదేలిగాజమాన్మాండాచ్చ - యన్మి ఛంకోగవర్జితం ॥ మాన్యవోక్తి
 ర్ఘ్నయేచతయోశ్యాద్ధం నవిద్యతేఇతి, తత్తేహమేవేతిల్పతయః - బ్రాహ్మణకారి
 కాయాం । స్వాదాభ్యసమగ్రం బ్రాధ్యంశ్చద్ధి భూతేషుకర్మసు । పూనస్సవకసేచుని
 చాలోపయనేవీహ ॥ వివాహేనానలాధేయ ప్రభిల్లత్రోతికస్మిన్ ॥ ఇదం బ్రా
 ధ్యప్రకుర్వంతి ద్వజాన్వృద్ధిరూత్తరం ॥ అన్యైర్మహాశసంహృత బ్రాహ్మణ్యదిగ్వి
 తే । వాప్యగ్యయాం నాహతు గుగ్మ్య పూర్వమిన్ద్రం ॥ బోధదేవ గానానిల్పా
 సీమతప్రతచాలనామకరణం స్మప్రాశనోపాయం న్నానాధాన వివాహయాజ్ఞ తన
 యోత్పత్తిప్రతిష్ఠాసుచ । పూమాత్యానిసక్తిప్రసేకసమతా ద్యాన్యవోక్తాశ్చేమ
 స్వీకారక్షేతిపాభిషేకదయతా ద్యర్తచనాదీముఖం ॥ యన్మతామధేనో ॥ జలాశ
 యప్రతిష్ఠాయాం వృషోత్సర్గాదిర్గమ ॥ నత్సరాభ్యః తదేవిరోధ్యమహ్యత్సర్గ

కర్మణి || వృద్ధిశ్రాద్ధంనకుర్వీత తదన్యత్రసమాచరేదితి || తతఃజలాశయేవృద్ధిశ్రాద్ధ
 స్యనిషేధోనతు కర్మాగస్త్యేతికేచిత్ - అన్యేత్వస్యవిహృతామాహుః - శ్రాద్ధ
 కౌముద్యాం నిర్ణయామృతేచమాత్యే || అన్నప్రాశేచసీమంతే పుత్రోత్పత్తినిమి
 త్తికే | పుంసవేచనిషేకేచసవేవేశ్యప్రవేశనే || దేవవృక్షజలాదీనాంప్రతిష్ఠాయాం
 విశేషతః || తీర్థయాత్రావృషాత్సగేకే వృద్ధిశ్రాద్ధంప్రకీర్తితం || ఇదంచావశ్యకం ||
 వృద్ధానతపిలా యేవైపితరోగృహమేధిభిః || తద్దీనమఫలజ్ఞేయమానురోవిధిచేపః ||
 ఇతిశాతాతపోక్తైః - అత్రశ్రాద్ధత్రయంసపివాహ || మాతృశ్రాద్ధతు పూర్వంస్యా
 త్పితౄణాంతదనంతరంతతోమాతామహానాంచ వృద్ధాశ్రాద్ధత్రయంస్మృతం ||
 తత్కాలమాహపృథ్వీచంద్రోదయేగాగ్ర్యః || మాతృశ్రాద్ధతుపూర్వేద్యుఃకర్మా
 హనితుమైత్వకం | మాతామహంచోత్తరేద్యు ర్వృద్ధాశ్రాద్ధత్రయంస్మృతం || అ
 త్రాప్యశక్తౌసపి || పృథగ్దినేష్యత క్తశ్చే దేకస్మి న్నూర్వనాసరే | శ్రాద్ధత్రయంప్ర
 కుర్వీత నైశ్వదేచంతుతాంత్రికమితి - వృద్ధచునురపి || అలాభేభిన్నకాలానాంనాం
 దీశ్రాద్ధత్రయంబుధః | పూర్వేద్యురైవకుర్వీత పూర్వాణ్ణా మాతృపూర్వకం || అ
 త్రమహతుపూర్వేద్యుస్తదహరలేషుఇతిగృహ్యపరిశిష్టాద్వ్యవస్థాజ్ఞయా - తచ్చ
 ప్రాతరేవ || సార్వణంచాపరాణ్ణాతుప్రాతర్వృద్ధి నిమిత్తకమితిశాతాతపోక్తైః - అ
 త్రప్రాతశ్శబ్దః సార్థప్రహరపః || ప్రహరోష్యధా సంయుక్తః ప్రాతరిత్యభిధీయతే
 ఇతిగాగ్గ్యేక్తైరితిపృథ్వీచంద్రః - ఇదంచపుత్రజన్మాతిరిక్తవిషయం - తదాహుఃత్రిః ||
 పూర్వాణ్ణానైభవేద్వృద్ధి ర్వివాజన్మనిమిత్తకం | పుత్రజన్మనికుర్వీత శ్రాద్ధం తా
 త్కాలింబుధఇతి - పితదనియతనిమిత్తపరం || నియతేషునిమిత్తేషుప్రాతర్వృద్ధిని
 మిత్తకం | తేషామనియతత్వేతు తదానంతర్యుపన్యతే || ఇతిలొగాషీస్మృతేః - ఆ
 ధానాంగంనాందీశ్రాద్ధంత్వపరాహ్లాపః || ఆనుశ్రాద్ధతుపూర్వాణ్ణాసిద్ధాన్నేనతుమ
 ధ్యతః || పార్వణంనాపరాణ్ణాతు వృద్ధిశ్రాద్ధం తథాగ్నికమితి నిర్ణయామృతేగాల
 ణ్ణాక్తైః || నాందీముఖ్యాహ్వయంప్రాతరాబ్దికం త్వపరాహ్లాతఃఇతివిష్ణుక్తేచ్ఛ-ఇదం
 చమాతృపితౄమాతామహాది క్రమేణనవదైవత్యంకార్యం అత్ర మాతామహాస్సప
 త్నీకాః వృద్ధప్రమాతామహ ప్రమాతామహమాతామహానాం సపత్నీకానామితి
 పృథ్వీచంద్రోదయేగారుడే గద్యరూపేణపారాత్ - హేమాద్రా శంఖః || నాందీ
 ముఖేసత్యసమాసంకీర్త్యోవైశ్వదేవికే || వృద్ధపరాశరః || నాందీముఖేభ్యోదేవేభ్యః
 ప్రదక్షిణకుశాసనం | పితృభ్యస్తన్నుభేభ్యశ్చ ప్రదక్షిణమితిస్మృతిః - యత్తువృద్ధ
 వస్మిన్ || నాందీముఖేవినాహేచ ప్రపితామహపూర్వకం | నామసంకీర్తనోద్వి
 ద్యా నన్యత్రపితౄపూర్వకం || యచ్చస్మృత్యర్థసారే || వృద్ధముఖ్యాస్తుపితరోవృద్ధ
 శ్రాద్ధేషుభుంజతఇతి - యచ్చగారుడే - పుత్రక-మప్రతిపాదనంతచ్చ శాఖాంతర
 విషయం - పితృభ్యఃపితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్యఃఇతి బహ్వృచ పరిశిష్టేకా
 త్యాయనేన చానులొమ్యామ్నానాత్ - పృథ్వీచంద్రోదయేవ్యేవం - యత్తుకేచి
 ద్వృద్ధి పదంపిత్రాదిషుప్రయుంజతే - తన్న || అనన్మద్వృద్ధశబ్దానామరూపాణామ

అదైవత్య మస్యేషాంసవదైవత్యమిత్యాశాం - సమతుల్యతాకోకిలమతానుసారి
 కాం మాతృమాతామహప్రమాతా మహాఇతిమాత్రా సహౌవమాతామహశ్రాద్ధ
 కరిణాత్ - తద్విషయమిదంపశ్యిఇతిమాతరస్త్రైప్రాక్తాః ॥ గౌరీపద్మాశచీమే
 ధాసావిప్రవిజయాజయా । దేవసేనాస్వధాస్వాహ మాతరోలోకమాతరః ॥ ధృతిః
 పుష్టి సహతుష్టిరాత్మదేవతయాసహ । గణేనాధికాప్యేతా వృద్ధాపూజ్యా చతు
 ర్దశ ॥ మాతరోలోకమాతర ఇతిసర్వవిశేషణం - తేనచతుర్దశత్వం - య
 దాహోషశేతిపారస్తదా దేవతాంతరం చంద్రికాయాం చతుర్వింశతి మతేత్వన్యా
 ఉక్తాః ॥ జిహ్వపూజ్యాపితుఃపద్యేతిస్రోమాతామహేతధా । ఇత్యేతామాతరఃప్రా
 క్తాఃపితుర్భూతుస్సృష్టాసూ - ఆసాంబవసేవ్రత్యచపూజనం - మృతానాంత్యతు
 తపుంజీవ్యిభిషేమాద్యః బ్రహ్మణ్యాద్యాస్తదా సక్షదుగాత్తేత్రగణాధిపా ॥
 వృద్ధ్యాకాపూజయిత్వాతు సశ్చన్నాందీముఖాన్నిత్యా ॥ మాతృపూర్వాన్ని
 త్యనుజ్యత్యోమాతామహాసవిమాతామహీస్తతఃకేచిద్యుక్తాభాజ్యద్విజాతయ
 ఇతి - అత్రద్వాదశదైవతస్య దేశాచారాద్వ్యవస్థా - బ్రహ్మణ్యాద్యాః ॥ బ్రా
 హ్మిమాహిషేర్వరీచైవ కామారీవైష్ణవీతధా । వారాహీచతర్దేంద్రాణీచాముండా
 స్సృష్టమాతరఃఇత్యపరాశ్చేఉక్తాః ॥ అత్రచాలాదీనాంయాగవద్యేతంత్రతోక్తా ఛం
 గోగంధిశిష్టే ॥ గణశఃక్రియమాణానాంమాతృభ్యఃపూజనంసకృత్ । సకృదేవభ
 వేచ్ఛాద్ధనూదాన పృథగాదిషు । మాతృభ్యఇతిసృష్ట్యర్థేచతుర్థీ - గణశఃఏకా
 సేకపుత్రాణాం సంస్కారేష్వేక దినేఏకదేశ కాలకర్త్రేక్యాదిత్యర్థః - తథా ॥
 ఆసకృద్వానికర్మానిక్రయేరసకర్మకారిభిః । ప్రతిప్రయోగంనైవమ్యుక్తాతరస్సగ
 ణాధిపాః ॥ కర్మావృత్తావపికుత్ర శ్రాద్ధకార్యం క్వచనేత్యుక్తంత్రైవ ॥ అథాసే
 వచామయోశ్చైవవైశ్వదేవేతత్రైవచ । బలికర్మాదిదర్శేచపూర్ణానూసేతదైవచ
 నవయజ్ఞేచయజ్ఞానదంత్యేనంమనీషిణః । ఏకమేవభవేచ్ఛాద్ధమేతేషునపృథక్పృ
 థక్ । ఏతేషుప్రతిప్రయోగంనావతత తేకింత్యాదా ఏతద్భిన్నే సోమయాగాదాతుప్రతి
 ప్రయోగమావతతత ఏవశ్రాద్ధమిత్యర్థః - క్వచిదాదావపినిషేధమాహసపవ ॥
 న్యాకానుభవేచ్ఛాద్ధంశ్రాద్ధేశ్రాద్ధమిష్యతేనసోమ్యంతీజాతకమప్రాప్సితాగత
 కర్మణు ॥ వివాహాదికర్మణగోయ ఉక్తోగర్భాధానంశుశ్రుమాయస్యచాంతే
 వివాహాదావేకమేవా త్రకుర్యాచ్ఛాద్ధనాదాకర్మణఃకర్మణస్సాన్యతే ॥ సో
 మ్యత్యా ఆసన్నప్రసవాయాసోమ్యంతీమభ్యుక్త్యుక్త్యంతం కర్మణాత్యాయనో
 క్తస్య - శ్రాద్ధస్య పాకప్రాధాన్యాత్తస్యచ ॥ జాతశ్రాద్ధేనదద్యాతుపక్వాన్నం
 బ్రాహ్మణైర్వపితిషేధాన్నజాత కర్మణినాందీశ్రాద్ధమిత్యాశాం - ఆమాశ్చేన
 వాకార్యమిత్యపితేనైప్రాక్తం - గౌడాస్తుజాతకమణ్యేవనిషేధః పుత్రజన్మనిమి
 త్రకంతుకార్యమేవ - జన్మన్యథోపనయనే ఇత్యుక్తే ॥ నైమిత్తికమథోవయ్యేతా
 ధ మభ్యుదయాత్మకం । పుత్రజన్మనితత్కార్యం జాతకర్మసమంసరైరితిమాంకంజే
 యపురాణాచ్ఛేత్యాహుః - హరిలతాయాంశ్రాద్ధవివేకేచైవ - ఏతేనజాతకర్మాని

[illegible]

స్వయమేవతు నాందికమితిస్మృతేః - తస్యపితురభావేతత్క్రమాత్ || అసం
స్కృతాస్తుసంస్కార్యాభ్రాతృభిఃపూర్వసంస్కృతైరిలియఃకర్తృకముఃతేచక్రిమే
ణజ్యేష్ఠభ్రాతృదిద్దద్యాదితిచంద్రికాదయః - హేమాద్రిస్తుతస్యపితురభావేయః
పితృస్యమాతులాదిః సంస్కార్యాత్సతత్క్రమాత్సంస్కార్యపితృక్రమాద్దద్యాన్
తుస్యపితృభ్యఇతిన్యాచఖ్యా-సమావర్తనస్యాపివివాహప్రాచీనసుతసంస్కారత్వా
త్ప్రత్యేవనాందీశ్రాద్ధాకుర్యాత్ తదభావేజ్యేష్ఠభ్రాతృదిభిః తదభావేస్వయమేవ
కుర్యాత్ - ఉపనయనేనకర్మాధికారస్యజాతత్వాత్ - ఏవమాద్యవివాహేపీతిప్య
ధ్వచంద్రోదయచంద్రికాదయః - మదనరత్నైఃప్యేవం - యదాతుపితరేనన్నస్తి
ప్రసాపితేపతితేవా ధర్మార్థంతత్పుత్రమస్యసంస్కార్యాత్తచా సంస్కార్యపితుఃప
త్రాదిభ్యోదద్యాత్ || పితరోజనకస్యేజ్యాయావద్వీతమనాహితమ్ | సమాహిత
వ్రతఃపశ్యాత్సాన్వయజేతపితామహానితి పృథ్వీచంద్రోదయేయమోక్తైః - జీవత్పితృ
కస్యవిశేషమాహకాత్యాయచః || వృద్ధాతీర్థచసన్నస్తితాతేచపతితేనతి | యే
భ్యోపపత్తాదిద్యాత్తైర్భ్యోదద్యాత్సయంసుతఇతి - యచ్ఛబ్దాన్వయచఃశిష్టే -
జీవత్పితాసుతసంస్కారేషు మాతృమాతామహయోఃకుర్యాత్ - తస్యాంజీవం
త్యాంమాతామహస్యైవేతితత్తచ్చాఖియానామేవేతిదిక్ - స్మృతితత్వాదిగాడగ్రం
థేషుతుజీవన్మాతృకః పితామహాదిభ్యోవృద్ధాదద్యాత్ - జీవంతమపిదద్యాద్వాప్ర
తాయానోదకేద్విజఇతికాత్యాయనోక్తైః || జీవేతస్మిన్సుతాఃకురుఃపితామహ్యస
హౌనతు | తస్యాంచైవతుజీవత్యాంతస్యాశ్వశ్వేత్వీతి నిశ్చయఇతిహాఠీతోక్తశ్చేత్స్య
క్తం - తస్మిన్నర్థదాక్షిణత్యాస్తుపూర్వోక్తస్యసపిండికరణాదివిషయత్వాత్ - జీవే
త్తుయదివర్గాద్యస్తవగ్గంతు పరిత్యజేదితివచనాత్తద్వర్గస్యలోపపవేత్వాహుః - య
త్తుచంద్రికాయాంపారస్కరః || నిషేకకాలేనామేచసీమంతోన్నయనేతథాన్వయం
పుంసవనేశ్రాద్ధం కర్మాంగవృద్ధివచ్చతదితి - తత్రగర్భాధానాదాకర్మాంగం-జాతక
మాణదాపుక్తంతువృద్ధిశ్రాద్ధంపుగగేవవృద్ధివదిత్యుక్తైః - గాడనిబంధేమాత్యే||
అన్నప్రాశేచసీమంతేపుత్రోత్పత్తినిమిత్తకే | పుంసవేచనిషేకేచనవవేక్తప్రవేశనే||
వేదప్రతేజలాదీనాంప్రతిష్ఠాయాంతదైవచ | తీర్థయాత్రావృషాత్సర్గే వృద్ధిశ్రాద్ధంప్ర
కీర్తితమ్ || అత్రభూతనిమిత్తానాంవృద్ధిత్వం- భావినిమిత్తానామంగత్వం- వృద్ధిశబ్దస్త
ద్ధర్మాదిదేశార్థఇతిసాడాః- అన్యేతునిషేకాదాకర్మాంగవృద్ధిశ్రాద్ధయోస్సముచ్చ
యమాహుః - నాందీశ్రాద్ధసంజ్ఞాతూభయానుగతా - అథేతికర్తవ్యతా - పృథ్వీ
చంద్రోదయే వృద్ధపరాశరః || మాలత్యాశ్శతపత్ర్యావామల్లికాకుబ్జయోరపి | కేత
క్యాపాటలాయావాదేయామాలానలోహితాః || శ్రాద్ధేమాలానిషేధస్యామప
వాదః - తథా || సువేషభూషణైస్త్రసాలంకారైస్తథానరైః | కుంకుమాద్యను
లిప్తాంగైర్భావ్యంతుబ్రాహ్మణైస్సహ || స్త్రీయోపిన్యస్తథాభూతాగీతవృత్త్యాది
హర్షితాః || హేమాద్రాబ్రహ్మాండ || కుశస్థానేచదూర్వాన్యర్కంశశస్యాభివృద్ధి
యే || కుశాఅపివత్స్యంతే - ఛందోగపరిశిష్టే || ప్రాతరామంత్రితాన్విప్రాన్యగ్నా

నుభయత స్తథా ॥ ఉభయతః దైవేషి శేచ - స్వాత్మనీక - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
సస్య ద్వాద్వావితి విచిత్రేతి కేనాద్వాద్వాత్మనీకే - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
భోజ్యా ఇత్యాహ వరాశ్చ - నృధ్యః నిష్ఠః । యానాం - - - - - యానాం
దపి । పతిప్రత్యాభివ్యాఖ్యానాదు మిహోక్తానుభవోన్యాయాః । పతిప్రత్యాభివ్యాఖ్యానాదు
తామహేతి కేచిత్ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
తురత్రంగుంబులయోగము - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
ప్రాప్నుభూయంతే యే ॥ - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
గ్న్యైవ దాపయేత్ । నాన్యాయానాం - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
రాన్యగ్నానాం - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
దియతే ॥ విత్రాగీగ్నానాం - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
శిత విప్రకరోపతంగేణ ద్వా - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
తు ॥ దత్తాగ్నాదేకదేవ - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
బ్రాహ్మణమివ్యతే ॥ ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
మధునుభ్యోమ - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
మంత్రవిన్యాసా - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
తిత్యపాప్థప్ర - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
అక్షయోదకదా - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
కదాచన ॥ చంద్రోదక - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
నాందీముఖాన్నిత్య - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
మధ్య క్తంబదిరాజీయవారి - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
దద్యాన్నాందీముఖేభ్యోమ - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
వాంస్పృశి - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
చతుర్వింశతిమతే ॥ గ్నా - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
పరంసూక్ష్మదద్యాన్ని - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
షుకుశేషుచ ॥ దత్వాపి - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
భ్యస్సాప్తహేతివా - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
తత్రైవభవిష్యే ॥ పిండవిర్వికాంకుర్యాన్న - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
హాబాహుకులధర్మాన - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
సంచాదనేజనమే । పంశశ్రాద్ధే - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
ప్రధానత్యాద్యదివిప్రసవమసంతదాత - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
సాంక త్వేవిశేషః ప్రయోగపారిజాతే - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
కల్పమాచారేత్ । నపస్త్యాయదివా - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
నిపేభోవ్యత్రైవసతుసపిండక - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి
దైవేక్షణః క్రియతామితి ద్వా - - - - - ప్రతిపదితావధి - - - - - ప్రతిపదితావధి

ప్రాశస్త్యతాం భవంతే ప్రాశస్త్యవాసః ఇతి వైశ్వదేవవత్సిత్యేచ ద్వివచనాంతేన విప్ర
 ద్వయే ప్రయోగం కుర్యాత్ - ఆహితాగ్నిస్తు హేమాద్రాచాహేమే || యోగ్నాతు
 విద్యమానేషి వృథాపిండాన్న నిర్వపేత్ || పతంతిపితరస్తస్య సరకేసచపచ్యతే ||
 బహ్వృచపరిశిష్టే || ద్వాదశాం పవిత్రాణిచత్వారి | శన్నోదేవీ త్యనుమంత్రితా
 సుయవానానపతి || యవ్రాసిసోమదేవత్యో గోసవేదేవనిర్మితః | పృత్యవభిప్రత్యః
 పృత్యనాందీముఖా నిత్యనిష్కాల్లోకా స్ప్రిణయాహినన్వాహేతి స్వాహాఘృణః
 ఇతిపృచ్ఛతి - విశ్వేదేవాఇదంప్రొత్సర్ఘ్యం నాందీముఖాః పితరః ఇతి యథాలింగమ
 ర్ఘ్యదానం గంధాదిదానంద్విద్విః | పాణో హోమోగ్నయే కవ్యవాహనాయస్వా
 హా సోమాయపితృమతే స్వాహేత్యతోదేవాఅవంతునో ఇత్యంగుష్ఠగ్రహణం పావ
 మాసీశంవతీరైంద్రీరప్రతిరథంచ శ్రావయేన్మధువాతాబుచఃస్థానేడపాస్తైగాయతే
 తిలంచమధుమతీః శ్రావయే దక్షన్న సూమదంతేతిచ పష్టింభుక్త శేషేష్టైకైకస్య
 ద్వాద్వాపిండాదద్యాదితి - చంద్రికాయాంవృద్ధవసిష్ఠః || పితృప్రశ్నేతుసంపన్నం
 దైవేరుచితమిత్యపి | దధికర్మంధుమిశ్రాశ్చ పిండాః కార్యాయథాక్రమమ్ || కాత్యాయ
 నః || త్యమూషువాజనమితి విప్రాంశ్చవిసర్జయేత్ - నాందీముఖాః పితరః ప్రీయం
 తామిత్యక్షయ్యస్థానే - స్వధాంవాచయిష్య ఇత్యస్థానేనాందీముఖా నిత్యన్వా
 చయిష్యే ఇతి - నస్వధాం ప్రయుంజీతేతి - అత్రసాగ్నిరసగ్నిర్వాదా వైశ్వదేవం
 కుర్యాత్ || ఆదాపృథ్వాక్షయేచాంతే మధ్యే శ్రాద్ధేతుపార్వణే | ఏకోద్దిష్టేనివృత్తే
 తునైశ్వదేప్రొవిధీయతే || ఇత్యాశాక్లేశాంభాయనపరిశిష్టాత్ - హేమాద్రాచాతు ||
 శేషమన్నమనుజ్ఞాప్య వైశ్వదేచక్రియాంతతః | శ్రాద్ధాహ్నిశ్రాద్ధశేషేణ వైశ్వదే
 వంసమాచరేదితి || చతుర్వింశతిమతాన్నాందీ శ్రాద్ధేష్యంతేవైశ్వదేవఉక్తః - బ
 హ్వృచానామపివృత్త్యాలోచనాత్తైవ | పూర్వోక్తంతుయేషాం పరిశిష్టంతద్విష
 యమన్యవిషయంవాఙ్మయం - అత్రశ్రాద్ధాంగతర్పణం నేత్యుక్తంప్రాక్ - ఇతి నిర్ణ
 యసింధౌ వృద్ధిశ్రాద్ధమ్ - అథ జీవత్పితృకశ్రాద్ధం - తత్రానేకపక్షాదృశ్యంతే - జీ
 వంతంపితరంభోజయిత్యాపరయో శ్రాద్ధం కుర్యాదిత్యేకః - హేమామాంతమేవకు
 ర్యాదిత్యేకః || హేమామాంతఃపితృయజ్ఞస్సాన్య జీవేపితరిజానతః | పితరంభోజయి
 త్యావా పిండాన్ని పృణయాత్పరం || ఇతి యజ్ఞపార్శ్వోక్తే - యదిజీవత్పితానదద్యా
 దాహేమామాత్కృత్వావిరమేదిత్యాపస్తంభోక్తేశ్చ - జీవతాంపిండానగ్నా హుత్వా
 పరేభ్యోదేయమిత్యపరః - జహుయా జీవేభ్య ఇత్యాశ్వలాయనోక్తే - జీవతామ
 జీవతాంచ పిండదానమతీతరః - జీవతామజీవతాంవాదేయమేవేతి హిరణ్యకేతురితి
 నిగమాత్ - తస్మాజ్జీవత్పితాకుర్యాద్ద్యాభ్యామేవ నసంశయఇతి భవిష్యోక్తద్వా
 భ్యామేవేత్యన్యః - ఏతేపక్షాః కలానిషిద్ధాః || ప్రత్యక్షమర్చనం శ్రాద్ధే నిషిద్ధం మను
 రబ్రవీత్ | పిండనిర్వపణంచాపి మహాపాతక సమ్మితమితి పృథ్వీచంద్రోదయే భవి
 ష్యోక్తే - చంద్రికాప్యేవం - తస్మాత్పితరిజీవత్ శ్రాద్ధానారంభ ఏవేత్యేకఃపక్షః ||
 సపితుఃపితృకృత్యేషు అధికారోనవిద్యతే ఇతికాత్యాయనోక్తే || జీవేపితరివైపుత్ర
 శ్రాద్ధకాలం విచక్షాయేదితి హరిలోక్తేశ్చ - ఏతః ప్రత్యాదిగ్నోదద్యాదితి సిద్ధాం

తః || ధీయమాణేతుపితరిపూర్వేచామేపనిర్వహేదిమనూజేః || ఏణిఃపర్వభ్యోనాచ
ద్యా త్సపితేత్యసరాశ్రుతి రితిశాస్త్రాయనోక్తమ్ - ఆయంబహుశఃమృత్యుః -
అన్యేశామాభేదేనజ్ఞేయాః - ఏవంఏనాన్యతామహేనా ప్యాపేనకార్యం | మాతా
మహానామప్యేవం శ్రాద్ధంకుర్యాద్విచిత్రణః | మంత్రోహేనయథాన్యాయం హేహ
ణాంమంత్రవజ్రతమిలివిష్టుః || ఏవంమాత్రాదికస్యాపి తథాపరాతామహాదికే |
ఇతి పర్వచంద్రోదయేగ్నిపుగాణాచ్చ - విరిణివతితుస్వమాతరివృణాయామపి
తుగేవమాతృసూతామహాయోకుర్యాత్ - యేభ్యోనవివేచితాదద్యదితవత్సమాగా
వచనాదితిపితామహచరణః - నునసరి శ్చేతు-నన్వితాస్వమాతాహ-త్సమహాయో
ర్ధద్యాదిత్యుక్తం - కాలాదభ్యేత్యసం - మృతేతుపితరివన్నాత్మకః - పితామహస్య
దిభ్యా పృథ్వాదద్యాదితి స్మృతీతత్త్వాది శాస్త్రగ్రంథాః - దాక్షిణ్యాత్సం || పతృప
గేహమాతృవగేహ తథామాతామహస్యచ | జేషేష్యుదివగ్రాద్య స్తంబ్యేతుప
రిత్యజేదితి వచనాత్తద్వగ్రత్యాగపేత్యాహుః - ఏవంపతితనస్త్వ స్తపతృకాదేరిసి
జ్ఞేయం || వృధాతీర్థేచనస్త్వస్తే తాతేచహితేనతి | యేభ్యోనవివేచితాదద్యా
భ్యోదద్యాత్సయంసుతః ఇతిపత్నీంశస్సతాత్ - సస్త్వస్థివత్యకః - మృతే
తుసస్యస్తేతదాద్యేనదేయం - మృతేతిపేత్యోపేతేగాదాః - కత్వాచనోప || బ్రా
హ్మణాదిహతేతాతే పతితేనంగవశే | పృత్యమాచ్యమృతేదయా యోధ్యోన
దదాత్యసా || ఆయంచనస్యస్తపిత్రాదేరివిశేషాత్సర్వశ్రాద్ధధికారః - ఏతత్ప్రదం
డిపరం - ఏకాదశాహపార్వణవాషిషకాద్యపితస్త్యేవ || ఆపాన్యేకాదశేప్రాసా
ర్వణంతువిధీయతే ఇత్యుక్త్వా || త్రిదంషగ్రహణాదేవనేతత్వంనైవజాయతే | ఇత్యు
శనసావిశేషోక్తేః - బ్రాహ్మణాదిహతేఇత్యాది నిషేధస్త్యేకదండాదిపరః - అతఃప
రమహంసానాం నాషిషకాదిమనసకార్యమితి శూలవాణి శ్రాద్ధతత్త్వాదయోగశ
గ్రంథాః - ఇదమేవతుయుక్తం - యత్తుహేమాద్రాకౌండిన్యః || దన్యశ్రాద్ధంగయా
శ్రాద్ధశ్రాద్ధంచాపరిషీకమ్ | నవీవత్పితృకఃకుర్యాత్ప్రైత్యైర్బహుశామేవచే | గత్య
స్యస్తపిత్రాద్యతిరిక్తవిషయం - మైత్రాయనోయశశిస్థే || ఉద్వాహేపుత్రజనశిష్ట
త్వేప్రప్యంసామికేమథే | తీర్థేబ్రాహ్మణానూతే పడతేదేవతావిరిః || ఇత్యేన
మహానదిషుసర్వాసు తీర్థేషుచగయాహుశే | ఏవత్పితాపితుక్త్యా శ్రాద్ధపార్వ
ణధర్మవిత్ - గయామృతేఇతిమాతృవ్యతిరిక్తవిషయం - అన్వయ్యేగయాహు
ప్రాసత్యాంయచ్చమృతేహనిమామృత్యాద్ధంసుతాకుర్యాత్ప్రైత్యేవచ - ఇతి
త్వేప్రాక్తేః - గయాప్రాస్తేప్రాస్తంగికార్యం || గాయాం పితుగణికార్య మామ
శ్యాద్ధం సమాచరితివచనాత్ - హేనస్మృతమాతృకోగయాయాం తస్మాద్విణ
మాత్రంకుర్యాత్ - తస్మాదన్యతేనగ్రాధ్యవపి నేతికాలాదిన్యస్మృతేవచనాదయః -
అన్యేతుగత్వాశ్రాద్ధంనేతివివేచా - నానాన్యతాప్రాప్తం తస్మాద్ధాధనశ్యేవ
గయాయామిత్యాహుః - యపాతుపితుప్రైత్యేనగయా యాతీతదాయజహ
సస్యపితృపితామహ ప్రవశాహుశాశ్యేనగ్రాధ్య - తస్మాదాతః పితృపితృ శ్యే
కోన్వయ్యే - శ్యామాతృశ్యే - పునఃపాన్యే - కుర్యాదితి ప్రాప్తేతత్సంబంధవిశ్చ

పదాక్షయ్యవశేషేపేతికేచిత్ - ఆద్యంతేవవేత్త్యస్యే - మధ్యమాంతేభిత్వవశే - సంకోచేహేత్వభావాత్త - త్రత్యసర్వశ్రాద్ధానిమాతుః కార్యాణీత్యుక్తప్రతిభాతి - యత్తుమదనపారిజాతే || నజీవత్పితృకఃకుర్యాచ్చాన్ధిమగ్ని మృతేద్విజః | యేభ్య ఏవపితాదద్యా తైభ్యఃకుర్వీతసాగ్నికః || ఇతిసుమంతూక్తః - సాగ్నేరేవజీవత్పితృకస్య తీర్థాదిశ్రాద్ధముక్తం - సాగ్నేరపిమైత్రాయణీయ శాఖీయస్యైవనాన్యేషాం - షడతేజీవతఃపితురితి తత్పరిశిష్టేషామైతేరితి రత్నావళి దివోదాసాద్యాః - తదయుక్తం - సామంతపంపిండపితృయజ్ఞవిషయం - సన్యస్తప్రతాద్యతిరిక్తవిషయం నేతి పృథ్వీచంద్రోదయోక్తః - వృద్ధాతీర్థేచేత్యాదేసాధారణ్యనాన్యపితథాత్వాచ్చ - తథానిరగ్నేరపినాందీశ్రాద్ధముక్తంసాగ్ - ఏవంపితామహాజీవనేపిజ్ఞేయం - విశేషః పితృకృతజీవ త్పితృకనిర్ణయేజ్ఞేయః - అధపితామహేజీవతిమృతేచ పితరియద్యపి పితామహావాతచ్చాన్ధిభుంజతేత్వ బ్రవీన్మనుః || ఇతిమనునాజీవతః పితామహస్య భోజనముక్తం - తథాప్రత్యక్షార్చనస్యపూర్వం నిషిద్ధత్వాత్పితామహం విహాయ పితృప్రపితామహ వృద్ధప్రపితామహేభ్యోదేయం || పితాయస్య నివృత్తసాన్యజీవే చ్ఛాపిపితామహః | పితృస్సనామసంకీర్త్య కీర్తయేత్పిపితామహమితిమనూక్తః - అయమేవసర్వసమృతఃపతుః - యత్తుచందోగపరిశిష్టే || పితామహే ధ్రియమాణేపి పితుః ప్రేతస్యనిర్వపేత్ | పితృస్సన్యచవృత్తస్యజీవేచ్ఛేత్పిపితామహః || ఇతిఏకపురుషంద్విపురుషంవా పార్వణమాహతత్త్వీర్థపితృయజ్ఞపరం - వృద్ధాపూర్వోక్తమేవ - ఏవంపూర్వయార్మ్యత్రయోః ప్రపితామహేజీవతి పితృమాత్రే మృతేపరయోర్జీవతోశ్చవృద్ధ ప్రపితామహాదిభ్యోజ్ఞేయం || జీవంతమపిదద్యాద్యాప్రేతాయానోద్దకేద్విజఇతి శాత్యాయనోక్తేశ్చ - ఏతత్సర్వంమనసికృత్వాహామేమాదౌవిష్టుః - పితరిజీవతియ శ్చాన్ధింకుర్యాద్యేషాం పితాక్కుర్యాత్తేషాం పితరిపితామహేచ జీవతి యేషాంపితామహః - పితరిపితామహేప్రపితామహేచజీవతినైవకుర్యాత్ - యస్య పితాప్రేతసాన్య తృప్తిత్రేపిండంనిధాయ పితామహాత్పరాభ్యాంద్వాభ్యాందద్యాత్ - యస్యపితామహఃప్రేతసాన్యత్నత్త్రైపిండంనిధాయప్రేతామహాత్పరాభ్యాందద్యాత్ - యస్యపితాపితామహాశ్చప్రేతసాన్య తాంసతాభ్యాం పిండోదత్వా పితామహప్రపితామహాయదద్యాత్ || మాతామహానామస్యేనం శ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః | మంత్రోహేనయథాన్యాయం శేషాణామంత్రవజ్జతమితి - అత్రపితృవన్మాతామహేజీవతితత్పితృత్పిత్రిభ్యః యథాతత్రత్రిషుజీవతునైవ కుర్యాత్తథాత్మాపీత్యాది సర్వమతిదేశ్యం - ఏవంమాతృజీవనేపీతి శూలపాణి కాలాదర్శా - తన్న - యేభ్య ఏవేత్యాదాయచ్చబ్రాదేర్వ్యక్తి విశేషవాచిత్యేన తదప్రసంగాదితిదిక్ - ఉత్తరార్ధంవ్యాఖ్యాతంప్రాక్ - యత్త్వత్ర విజ్ఞానేశ్వరేణోక్తం - పితేపిండంనిదాయేతిపి తురేకోద్దిష్ట విధినాశ్రాద్ధంకృత్వా ప్రపితామహాదిభ్యః పార్వణం కుర్యాత్ - తద్వ్యుత్క్రమమృతసపిండీకరణభావపక్షే సపిండీకరణస్థానా పన్నంజ్ఞేయం || పృథక్ మాత్మప్రమీతాసాం నైవకార్యసపిండతేజీవచనాత్ - దర్శాదాతు పితరేకోద్దిష్టమేషకార్యం - నజీవంతమపిదదాతీతిశ్రుతేః || జీవేత్పితామహాయస్య పితా

చాంతరితోభవత్ । పితరేకేస్యదాతవ్యమేవమాచుర్భగః-మీణః ఇతియజ్ఞసారోఽన్వ
త్కః - పితామహావతంతై పితరేన సమానమౌగితుః-ఋతో-క్షేప్త - శిష్టాస్తు । వ్య
త్క-నూత్నప్రమాతానాం నైవకార్యాసపిండతా । యదిమాతాయదిపితాభగ్నానై
షవిధస్సృతః ఇతిమాధవీయే స్కాందో-క్షే ద్వ్యత్క్రమమృత సపిండికుణాభావః
పితృన్యాదివిషయఇత్యాహుః - ఏషవిధిర్నిషేధకూపః - త్రిషుజీవన్మువిష్టురాహ-
త్రిషుజీవన్మునైవకుర్యాదితి - తద్గర్భాదివిషయం - నాందీశ్రాద్ధంతిపరేభ్యః సింహ్య
భవశ్యేవేతికల్పతయః - పృథ్వీచంద్రోదయస్తు । దద్యాత్కీభ్యఃపరేభ్యస్తు జీవే
చ్చేత్రితయంయదీతిమనూ-క్షే - సర్వత్రవికల్పః సచదేశాచారాద్వ్యవస్థితఇ
త్యాహ - సుదర్శనభాష్యతుమాసిక శ్రాద్ధంజీవన్ముతాదినా వ్యత్క్రమమృతవి
త్రాదినాచ కార్యమేవేత్సు-క్షం - మదనరత్నేక్రతుః ॥ అష్టకాదిషుసంక్రాంతౌమ
న్యాదిషుయుగాదిషు । చంద్రసూర్యగ్రహేపాతే స్వేచ్ఛయాలభ్యయోగతః ॥ జీవ
త్పితౄనైవకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధం కామ్యంతిభాషలమ్ ॥ అశ్వేవిశేషః శ్రీత్యకృత జీవత్పి
తృకనిగాయే భట్టకృత త్రిఫలీసేతౌచక్రయాః-ఇతి నిష్ఠయసింహ వీరత్పితృకాది
శ్రాద్ధా-అథ విభక్తాభక్తినిగాయః - పృథ్వీచంద్రోదయసంవిదిః । బహవస్సు
ర్యదాపుత్రాః పితరేకేత్రవాసిను । సర్వేషాంతుషుతింశ్చత్వా ర్యస్తేనైవతయ
త్కృతమ్ ॥ ద్రవ్యేణచావిభక్తేనసర్వైశేవకృతంభవేత్ । క్షేప్తస్యోద్రిష్టశ్యేసి
సర్వేషుభాగినైత్యర్థః - తేనసేనైవబ్రహ్మచర్యాగనియమా-క్షేపేతితస్మాద్భక్త్యా
త్సర్వైశ్చకార్యాః - ఏనంసంస్మృన్నామపతుల్యత్వాత్ - మితాదౌ-అచారానారణః
భాష్య-సంవిభక్తానామేకభక్త్యప్రవర్తతే । విభాగేనవిధిక్రియే భవేక్షేషాం
ప్రకృష్టస్థితి ॥ బృహస్పతిరపి ॥ ఏకపాకేననసతాం పితృదేవద్విబాచ్యమే । ఏకం
భవేద్విభక్తానాం తదేవస్యాద్భవేగృహే ॥ అత్రయద్యస్యనిశేషత్రవణాత్ బ్రహ్మ
యాజ్ఞసంధ్యాది స్య్యవిభక్తానాంపునక్షి-షకుః ప్రాప్నోతితికాపిత్రద్యసాధ్యశ్రాద్ధ
స్వేచ్ఛదేవాదిపెద్వనః - ద్రవ్యస్యానేకస్వామికత్వేనైకస్య స్వయేఒకాకారాత్ -
యనితుద్రవ్యాసాధ్యాని ముత్రవిహేనానసంధ్యాబ్రహ్మయాజ్ఞపారాయణాదీని
త్యనైమిత్తికకామ్యాని సేషాన్యైశ్చేనాధికార-ద్రవ్యస్వయాభావేఒనునుత్యరపేక్ష
కూత్ - ద్రవ్యేణచావిభక్తేనైవస్యావిషయత్వాత్ ॥ ఏకగ్రహ్యేపాకానాంబ్రహ్మ
యాజ్ఞాన్యైశ్చేనామితిఅగ్నిహోత్రంసురాచార్య సంత్యానిత్యభవేత్రథా॥ఇతిప్ర
యోగః పాణిణాదే అవ్వలాయసస్మృతేషు - అగ్నిహోత్రశబ్దాగ్నిసాధ్యశా
తస్మాద్విశ్వాగ్నిసంవిధి - తేస్వేన్యానుమత్యైవాధికారేణ న్యాయసామ్యాత్ -
పితృభక్త్యాసంతుల్యభవేషు నిత్యేస్వనుమతిం వినా క్షేకస్యాధికారః ॥ ఏకోపిస్థావ
రేకుర్యాన్మానాధ్యయసవిక్రియమ్ । ఆపత్కాలేకుటుంబాధ్యర్థార్థాన్యైవశేషత ఇతివ
చనాత్ ॥ భర్తృదేవశ్యే-ప్రత్యే పితృశ్రాద్ధాదావితీవిజ్ఞానేభ్యః-కచిద్వివిభక్తానా
మపిపునర్కావకత్వేదేశాంతరేచదాచ్చికాన్తికయోపునక్త్యమామూ-భాత్యనామ
విభక్తానాంపునర్కావకభవేద్యది వైశ్వదేవాదికశ్రాద్ధంకుర్యుస్తేనైవపునర్కావకః ॥
ఇతిహాదీనో-క్షే ॥ అవిభక్తైవత్ప్రేణ పితృమేషోమృతావాని । దేశాంతరేవ

కా-ర్యోదర్శనశ్రాద్ధంతతైవచేలియమోక్తశ్చేతి - తత్రమూలంబింత్యం - తదయ
 మర్థః - పంచమహాయజ్ఞమధ్యేదేవభూతపితృ మనుష్యయజ్ఞానన్యానుమత్యాజ్ఞేప
 యమకుర్యాత్ || హూమాగ్రదానరహితం సభోక్తవ్యంకదాచన | అవిభక్తేషు
 సంస్కృత్యేషేనాపికృతం కృతమితివ్యాసోక్తేషు - యస్యతుజ్యేష్ఠేనాకృత్యేనై
 శ్వదేవేన్నుంసిద్ధ్యేతేనతూష్ణిమగ్నాకించిత్ప్రప్త్యాభోక్తవ్యం - యస్యత్యేషామగ్రతో
 న్నం సిద్ధ్యేత్సనియుక్తమగ్నకృత్యాగ్రంబ్రాహ్మణాయ దత్వాభుంజితేత్యవిభక్తాధి
 కారే పృథ్వీచంద్రోదయేగోభిలోక్తైః - ఆశ్వలాయనస్తుపాకపార్థక్యేపృథక్త్వంత
 దేకత్యేపృథక్త్వమాహ || వసతామేకపాకేనవిభక్తానామప్రిభుః | ఏకస్తుచంద్రో
 యజ్ఞాన్ముర్యాద్యాగ్యజ్ఞపూర్వకాః || అవిభక్తావిభక్తావాపృథక్సాకాద్విజాతయః | కు
 ర్యుఃపృథక్పృథగ్యజ్ఞానోభజనాత్ప్రొద్ధిన ఇతిబ్రహ్మయజ్ఞసంధ్యాన్నానతర్పణాది
 తూక్తహేతోఃపృథగేవ - దేవపూజాతూక్తవచనద్వయాదేకత్రపృథగ్వా - దర్శ
 గ్రహణశ్రాద్ధాదిత్యేకవైవ - తీర్థశ్రాద్ధాద్యపియుగిత్వం దేవేషామవిభక్తానాం పా
 ప్రావేకస్యభేదేనప్రాప్తాభిన్నం - గయాశ్రాద్ధేష్యం || ఏభ్యన్యాబహవః పుత్రాశ్చ
 అవంతోగుణాన్వితాః | తేషాంతుసమవేతానాంయద్యేకోవిగయాంప్రజేత్ || తారి
 తాస్సోవయంతేన సయాతిసమంగాతిమితిహేమాద్రాకోక్తైః - కామ్యేషి
 దానహూమాదావన్యామనుత్యైవాధికారః - ద్రవ్యాసాధ్యజపాదాతాంవినాపి-
 అపరాచక్రేపైఃససిః || విభక్తైస్తుపృథక్కార్యంప్రతిసంవత్సరాదికమ్ | ఏకేనైవావిభ
 క్తైషుకృతేనర్వేస్తుతత్కృతమ్ || సాంవత్సరాత్పుర్వాణిమాసికాన్యేకత్రైవ -
 తదాహలఘుహారితః || సపిండికరణాంతానియానిశ్రాద్ధానిపోడత | పృథజ్జే
 వసుతాకుర్యుః పృథగ్ద్రవ్యా అపిక్వచిత్ || సపిండనం మాసికోఽలకణం ||
 అర్వాకంసంవత్సరాజ్యేషః శ్వాధంకుర్యాత్సమేత్యతు | ఉర్ధ్వం సపిండికర
 ణాత్సంవత్సరకుర్యుః పృథక్పృథగితివ్యాసోక్తైః - ఉతనాః || నవశ్రాద్ధం సపిండత్వం
 శ్రాద్ధాన్యపిచపోడత | ఏకేనైవతుకార్యాణి సంవిభక్తధనేష్యపి || మఘాత్రయో
 దశీశ్రాద్ధంత్యవిభక్తానామపి పృథగిత్వక్తంప్రాక్ - యత్తువృద్ధసన్తిః || మాసికం
 చవృషోత్సర్గంసపిండికరణంతథా | జ్యేష్ఠేనైవప్రకర్తవ్యమాభిక్తంచభమంతథేతి -
 తన్నిర్మూలం || బహ్యుచపరిశిష్టేనవశ్రాద్ధంసహదద్యుఃఇతి - అధతీర్థశ్రాద్ధం - తత్ర
 యద్యప్యస్మత్పితౄణామహకృతత్రిస్థపీసేతురేవజాగర్తి - తథాపికించిదుచ్యతే - తత్ర
 యాత్రాయాం || సహగ్నిర్వాసపత్నీకోగచ్ఛేత్తీర్థానిసంయతః | ప్రాయశ్చిత్తీవ్ర
 జేత్తీర్థంసత్నీవిరహితోపివా || యజ్ఞేష్వనధికారీవాయశ్చవామంత్రసాధకః || ఇతికా
 ర్యాదివచనాత్సాగ్నేస్సపత్నీకవైవాధికారః - భారతే || బ్రాహ్మణాక్షత్రియో
 వైశ్యశూద్రోవారాజసత్రమ | నవియోనింప్రజంత్యేతేన్నానాత్తీగేమహాత్మనః ||
 స్కాందేవిధవాధర్మేషు || సాసందాసంతీర్థయాత్రాంవిష్ణునామగ్రహంముహుః ||
 సతత్పుత్రాద్యనుమత్యైవ - సధవాయాపత్యాసహౌవేతిప్రాగుక్తం - కాశీఖండే ||
 మాతుఃపితుఃక్షేత్రమనాస్తథాస్థిసలస్తుకుర్యాత్ఫలతీర్థయాత్రామ్ || తద్విధిస్సాం
 దే || తీర్థయాత్రాంచీర్ణప్రాగ్విధాయోపాపాషణంగృహాగతేనంచపితౄన్ప్రార్థయా

3.25

గొంతును సంగం - తృతీయః పరిచ్ఛేదే - శ్రాద్ధం కృత్యం.

[illegible]

త్రకృత్వాకారాపి కాకృతిమ్ || కృత్యేతిగృహాన్నిర్ణయసమయేకరణేభదం || ప్రతి
 మంచాలభే తీర్థంప్రణవేనజలంశుచి । అపగాహ్యతతస్నానయా ద్యధావన్మంత్ర
 యోగతః || మంత్రశ్చప్రభాసఖండే || నమోస్తుదేవదేవాయశితికంఠాయదండినే ।
 రుద్రాయచాహస్తాయచక్రిణేవేధసేనమః || సరస్వతీచసావిత్రీవేదమాతాగరియ
 సీ । సన్నిధాతీభవత్వత్రతీర్థే పాపప్రణాశినీ తిమంత్రవత్సాన్నినంచవనోత్తరంకా
 ర్యం || పూర్వమావాహనంతీర్థముండనంతదసంతరం । తతస్నాన్నినాదికంకుర్యాత్ప
 శ్చాచ్ఛాన్ధంసమాచరేదీత్యుక్తైః || యత్తు || గత్వాస్నానంప్రకుర్వీతవపనంతదసం
 తరమితితన్ముసలస్నానపరం - కాశీఖండే || తీర్థోపవాసఃకర్తవ్యశ్చిరసోముండనంత
 థా - ఉపవాసేతత్త్రైప్రాక్తం || యదహి తీర్థప్రాప్తిస్సాన్యత్తదహ్నిపూర్వవాస
 రే । పునవాసఃప్రకర్తవ్యఃప్రాప్తేహి శ్రాద్ధదోభవేత్ || అత్ర || ఉపవాసంతతః
 కుర్యాత్సన్నిహనిసువ్రత ఇతిప్రాప్తిదినేషూపవాసోక్త్యైకల్యః - ముండనేతు
 స్కాండదేవతా || ముండనంచోపవాసశ్చసర్వతీర్థైష్యయంవిధిః । వర్జయిత్వాకురు
 ష్మేత్రంవిశాలంవిరజంగయామ్ || విరజంలోణారప్రసిద్ధమహాతీర్థపరఃసర్వతీర్థశబ్దః -
 అత్రవిశేషఃస్మృత్యంతరే || ఉత్థ్వమద్వాద్ద్విమాసోనాత్పునస్తీర్థంప్రజేద్వది ముం
 డనంచోపవాసంచతతోయత్సేనకారయేత్ || తదాతద్వపసంతస్తప్రాచయశ్చిత్త
 మృతేద్విజః ఇతివాచారః || ప్రయాగేప్రతియాత్రంతుయోజనత్రయఇవ్యతే ష్మారంకృ
 త్వాతువిధివత్తతస్నానయాత్పితాసి తేతథాచబృహస్పతిః || ష్మారంనైమిత్తికంకా
 ర్యంనిషేధేనత్యపిధుగ్మమ్ । పిత్రాదిమృతదీక్షుప్రాచయశ్చిత్తేధతీర్థకే || అపరాగ్గో
 స్కాండే || ఉదజ్జుఖఃప్రాజ్జుఖోవాపపసంకారయేత్సుధీః । కేశశ్మశ్రులోమనఖాన్య
 దకస్సంస్థానివాపయేత్ - ఇదంప్రయాగేసధవానామపి సమూలంభవతీతిభట్టాః -
 యుక్తంతు || సర్వాన్గేశాన్సముద్ధృత్యఛేదయేదంగుళిద్యయమ్ । ఏవమేవహినా
 రీణాంశస్యతేవపక్రియేతి తచ్చాకృతచూడానాంసంకార్యమితికేచిత్ - తత్త్వంతు
 నైమిత్తికత్వాత్పితాదిమృతివత్కార్యమేవేతి - తదప్రిప్రయాగేనిత్యంనాన్యత్ర -
 తచ్చయతిభిస్తీర్థపిఋతుసంధిష్యేవకార్యంనాన్యదా || కక్షోపస్థశిఖావర్జమృతుసంధి
 షువాపయేదితిస్మృతేః-ఇదంజీవత్పితృకేణాపి తీర్థకార్యం - నచముండనంపిండదానం
 చేతిదక్షవచనేననిషేధః || వినాతీర్థంవినాయజ్ఞంమాతాపితోర్మృతింవినా || యోవాప
 యతిలోమానిసపుత్రఃపితృఘాతకఃఇతిస్మృత్యాతత్సంకోచాత్ - తదప్రిప్రయాగేప్రతి
 యాత్రమన్యతీర్థాద్యయాత్రాయామేవేతిశిష్టాః-తతస్నాన్నినం-పరాధేతుమాగ్గం
 డేయపురాణే || మాతరంపితరంజాయాంభ్రాతరం సుహృదంగురుమ్ | యముద్దిశ్యనిమ
 జ్జేతలప్తమాంశంలభేత్తతః || పైరినసః || పృతికృతింకుశమయ్యాంతీర్థవారిణిమజ్జయేత్ ।
 మజ్జయేచ్ఛయముద్దిశ్యసోప్తభాగఫలంలభేత్ || తతస్తర్పణశ్రాద్ధేప్పద్యీచందోదయ
 బ్రహ్మదేవిపురాణకాశీఖండాదిషు || అకాలేష్యధవాకాలే తీర్థే శ్రాద్ధంచతర్పణమ్ | అవి
 లంబేనకర్తవ్యంనైవవిఘ్నంసమాచరేత్ || మాతేస్యపితౄణాంచైవతర్పణమితితు
 ర్యపాదః-తత్రదేవతామహాలయప్రాగుక్తాః శంఖదేవతా || తీర్థద్రవ్యాపవత్తైచనకాల
 మనధారయేత్ । పాత్రంచగ్రాహ్యంప్రాప్యసద్యశ్చాన్ధంసమాచరేత్ || హరితః || ౬

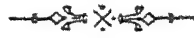
వావాదివాదాత్ భుక్తిః ప్రాప్తాపి తోపినా న కాంక్షియమి న త్ర గంగా ప్రసవ్యసా
ద్వగామ్ ॥ భారతే ॥ భుక్తివాప్యభివాభుక్తిరాతౌ వాయదివాదివాపి వ్యకా లేదా
కాలేనుదిర్వాప్యభవాశుచిః ॥ యదై నద్యన్యతే తత్ర నదీచత్రపద గామియ ప్రమాణం
దర్శనంతస్మాన్మ కాలః సత్రకారణం ॥ అశౌచేపి కార్యం వివాహాదు యన్యభివాదా
యాంతీర్థకర్మ శివత త్ర సూతకంతద్వత్క న్మయజ్ఞాదికారీ యో దత్తైః సుసన్నం ॥ ౧ ॥
దాసముకిరణే వ్యాభాచాంతే చ కుర్యాత్ ॥ భాసఖండః ॥ న నాం సుచస పితృభ్యం
సత్రకారణమియదై నద్యన్యతే తీర్థంతావర్త్యనహస్రం ॥ చలమా సేవి కాన్యం ॥ ౨ ॥
త్వం మి లి పి ॥ ౩ ॥ యతిస్సన్మలినుచే తీర్థత్ర ధృగబచ్చానుబంధిత శాస్త్రా
నాం ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
దికమీకస్మిక్ తీర్థప్రాప్తావామపేమ శ్చ ధర్మవయం గ్రహణానన్యతే న తు సేవికాన్య
మాశౌచాగాతీర్థప్రాప్తిః - కార్యా - చలమా సేతుమ సర్వ మేకే త్రాధ్యక్షాన్యతే
చంద్రికాయాం దేవీపురాణే ॥ శ్రాద్ధం చ తత్ర కర్తవ్యమన్యతానన్యతే ॥ హేమరా
ద్రా ॥ అన్యమావాహనం సైవ ద్విజాంగం ॥ న సేవ మోక్షం ప్రసేదించపి కరణే తీర్థా
ద్దేవివర్జయేత్ ॥ భవిష్య ॥ అవాహనం విస్మయం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
తీర్థస్యాన్నాన్యదాసంతభాభవేత్ ॥ అవాహనం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
యతిః - అగ్నికిరణంచ సేవితత్వా న భావం - అత్రాత్మ సేవితే తీర్థం ॥ హేమరా
నాం పిండమాత్రం దేయం ॥ హవిశ్యే న తీర్థం ॥ మోక్షం సేవితే తీర్థం ॥
క్రమశః పితృపితౄనాం పిండవిక్రయం న కరణీ తీర్థం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
ద్రుః - తతస్సామాన్యపిండం దద్యాత్ ॥ తత్రాపిండముచేదాయావం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
స్యచ ॥ జ్ఞాతివర్గస్య సర్వస్య సామాన్యం పిండముత్పన్నం తీర్థం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
తీర్థశ్రాద్ధం కుర్వీతపూర్వే న విశేషతః ॥ అమాన్యే న సేవితే తీర్థం ॥ పిండముచేదాయా
రపి ॥ పిండగ్రన్యాశిదేవీపురాణే హేమరాద్రా ద్రాప్యం ॥ సక భావితానానాన
సంయానైః వాయ సేవా ॥ కర్తవ్యమన్యతే ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
తీర్థప్రాప్తే వనవాన్యాప్రతిష్ఠా తీర్థాన్యతే ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
న సపుత్రయై త్కంప్రాకే - సపుత్రయానక కర్తవ్యం భక్తిశాస్త్రం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
శ్చ - అనుషన్తే నాపికార్యం ॥ తత్రాన్యమపి తీర్థం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
ర్థశ్రాద్ధముపక్రమ్యాత్కే తీర్థచ్యుతే న తీర్థం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
నకార్యం ॥ నకుర్యాత్సూతకం భిక్షుశాస్త్రం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
నగ్రహధర్మాదికం వ్రతం ॥ గోత్రాదిచరణం సర్వం పితృసూతృకులార్థం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
యాయాంశూ క్షం వాయపీయే ॥ దండం ప్రదర్శయేద్భిక్షుగ్గయా ॥ గత్వా సవిదం ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
దంస్పృహ్యవిష్ణుపదే పితృభిస్సహ ముచ్యతే ॥ గయాయాంధర్మపుష్కర కుశేయా
సేవతే తథా ॥ దండం ప్రదర్శయేద్భిక్షుః పితృభిస్సహ ముచ్యతే ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ ౩ ॥ ౪ ॥ ౫ ॥ ౬ ॥ ౭ ॥ ౮ ॥ ౯ ॥ ౧౦ ॥ ౧౧ ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥ ౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥
జ్ఞా ॥ తీర్థచేత్పీతిగృహ్యతి బ్రాహ్మణో వృత్తిదుర్లభః ॥ దశాంశమగ్నితందద్యా దేవంకు
ర్వన్న హీయతే ఇతి - విశేషాంతరాశిభట్టకృత త్రిఫలి సేతా జ్ఞేయానతిర్థి

ఇతి నిర్ణయసింధౌ తృతీయపరిచ్ఛేదే శాస్త్రనిర్ణయః, సమాప్తః.

నిర్ణయసింహా, తృతీయః స్కంధః

ఆ కౌ చ నిర్ణయ ప్రారంభః.

నారాయణాత్మజన్మీమద్రామకృష్ణస్యసూనునా ।

కమలాకరసంశ్లేషాశౌచం నిర్ణయ తేజఃపునా॥

మరీచిః ॥ ఆచతుర్థాద్భుతేష్వస్తాని సాశుభం చ ముషష్టయోః । అతః కృష్ణాన్యప్ర
సూతిస్సాన్యద్వజాహంసూతశంభవేత్ ॥ భృహత్కాండః ॥ స్కంధః పంచమః ॥
రాత్రయోమాససన్ముతాః । స్రావగర్భస్యవిభావాః మాసాద్రాన్యమిహాన్
పాతముద్ధ్వంసవంశ్యేకేత్రాధికంతుసూతశం । స్రావేమాతుస్త్రిరాత్రంస్యాత్స
పిండాశౌచవర్జసం ॥ పాశేమాతుర్వధామాసం సపిండానాందినత్రయం ॥ అత్రస
ర్వత్రమూలంమితాక్షగాయాంశ్చయం - అత్రమాసత్రయేత్రిరాత్రంస్యాదిత్యమవా
దః - రజస్వలాశ్వేనేనతత్ప్రేక్ష్య - యస్యస్యసేవచర్మమాసేనైత్రిరాత్రం ప్రాప్నో
తి - తథాపి ॥ స్కంధసాధ్యసతిగంధావ ద్భస్మాత్రాభవేద్యం । తదామాససన్మై
స్తాసాం దివస్తేష్కర్మభ్యే ఇత్యాదిపురాణాత్ ॥ రాత్రేభిర్వాసతుర్వాభిర్గర్భస్రావే
నిశుద్ధ్యతీతిమనూతైః ॥ గర్భస్రావేయథామాసమచిరేతూర్తేషుత్రయ ఇతిమంచ్య
తైశ్చమాసరాత్రంశ్చయం - అచిరేత్రిమాసమభ్యే - ఉత్తమే బ్రాహ్మణే - రాత్రస
పిండానాంసన్యశౌచంసపిండానాంగర్భస్యతసేనతీత్యే - ఏతదాచతుగ
మాసాత్పాతీలిదినస్యోక్తేః - అకారణాయాశ్శుభైరసంభవాత్ - సన్యఃపదంస్తానవ
రం - ఏవమక్రేషిగర్భస్రావేస్తాని మాత్రంపునఃపిన్యేజిన్వద్ధసనిష్ఠోక్తేః - పురుషస్యేతిస
పిండోపలక్షణం - పూర్వోక్తిపచనాత్ - ఆచతుర్థమాసంసపిండానాంస స్నానంకింతు
పుంసవన - పాశేత్రిదినంనిర్గుణసరం - గుణవత్స్య ॥ అజాతదంశెతనపరశిశౌగర్భచ్యుతేత
థాసపిండానాంతుసర్వేషామేకరాత్రమ శౌచకమితియమోక్తేగకాహమితిమదన
పారిజాతః - సప్తమమాసాదిదశాహం - ఏతత్సర్వవర్ణవిషయం ॥ తుల్యంవయసిన
ర్వేషామతిక్రమతేతథైవచేతి - వ్యాఘ్రోక్తేఃపరాశరం ॥ జాతేవిప్రోదశాహేనద్వా
దశాహేనభూమిపః । వైశ్యేపంచదశాహేన శూద్రోమాసేనశుద్ధ్యతి ॥ సంసర్జః ॥
జాతేపుత్రేపితుస్సాని సంసరైలంతువిధీయ ॥ మాతాశుద్ధైర్దశాహేనస్నానాత్పున్య
ర్వసంపితః ॥ పుత్రపదాత్కన్యోప్సత్సేనపితుస్సాని నమితిహారలతాయాం - తన్న -
పుత్రపదస్యపాత్రీమాతామహస్తేనేలికన్యాయా మవిప్రయోగాత్ - యచ్చగృహే
వోక్తం ॥ సూతకేతుముఖందృష్ట్వాజాతస్యజనకస్తతః । కృత్వాసచ్చలంస్తానంతు
శుద్ధోభవతితత్క్షణాత్ ॥ ఇత్యాదిత్యపురాణాన్ముఖాదిచ్ఛనోత్తరచేదనం ॥ స్నానం

యః । ప్రతానాథస్త్రీసామిద్యో ప్రామాదేషప్రజాపతిరితి కౌర్మవిరోధాచ్చ -
 అతేదంతత్వం ॥ మచమాత్మప్రమాదీమా న్యకన్యా ముద్వహేద్విజః ! గురుత
 వ్రీసవిజ్ఞయః ఇత్యాదివిరోధాత్ప్రమాదం ప్రకరణాశ్చరణాశోచపరం - వాసిష్ఠేత
 దగ్రహిదకదానోక్తః - తేనకన్యాప్రసవేపి సా ప్రపాయమందశరాత్రీమేన-చచకన్యా
 పుత్రకృతం ప్రసవేబలాబుగక్వాప్యప్ర - అగ్నిస్సృతిస్తవనుకల్పో విగితావేదీస
 ర్వసద్ధాంతః - అన్యధాత్రిపురుష సపిండానాం అగ్నిమాదిహోదకానాంచ త్ర్యంశ
 సామ్యాయోగాత్ - చతుర్థాదిసప్తమాంతానాంచ కిమపినస్యాత్ - లేనకన్యా
 ప్రసవేదశాహవన - కించ - స్త్రీజన్మదేశేచత్రిపురుషం సామిద్యోతేషాంచత్రిరా
 త్రమిత్యనేకార్థవిధిః కింసన్యాత్ - నాన్యధేదాసప్తైః - చచతుర్థాంతానాంసోద
 కత్వోన్యాపిసిద్ధం - తేచత్రిపురుష చతుర్థాంతానాంచ స్త్రీజన్మసోదకత్వో వి
 ధామపునస్తేషాం త్రిరాత్రాశోచనిహోవిధ్యగుణానాం విరోధో వాన్యధేదద్యయంచే
 త్యసంవాదాధాగ్ని స్సృతిహేతుః - అగ్ని మృతాశోచం పరిధిః - సా
 తమృతేమృతజాతేవా సపిండానాంచశాహవిలి స్వాశోచపరం - జాతమృతే
 నాశచ్ఛేదోద్భవం ॥ యావన్నచ్చిగ్ధతేనాశితావన్నాపిత్తి మాతకం । ఛిన్నే
 నాశోతఃపశ్యాత్సూతకంతువిధయతే ఇలిభైమిన్మృతైః ॥ నాడ్యాం ఛిన్నాయా
 మాశోచ మితిచగీతోక్తశ్చ - ఏతచ్చృణాశోచపరమేన । జననాశోచంతు
 నాశచ్ఛేదోత్పన్నోపిజననాద్యేన । మృతజాతేనాశచ్ఛేదాభావాత్ ॥ పక్షీ
 సూజాద్యుత్పన్నాపత్తేన పేస - నాశిచ్చృణాత్సాన్యో మాతుస్సప్తపీఠకోష
 ఇతిసుగ్రీతశ్చోక్తిః పరాస్తా - నాశిచ్చృణాత్సాన్యో మృతౌతుగృహస్థానుః । భవన్
 జాతోయతితితో మృతస్మానకపినమేన । సూతకంసుకలంతుః పిహాగ్నినాం
 త్రిరాత్రకం ॥ ఇదిందప్రసవాశోచ మేనశాసనిమిత్యసామిద్యోత్రం ॥ ప్రాజ్ఞా
 మకరణాత్పద్య శ్చేచమితిరోక్తః - అత్రకల్పిదామ - నామకరణమాశోచాం
 తకాలోపలక్షణం - ఆశోచవ్యవహేనామాధేయం ఇతివిష్ణుత్తైః ॥ ఆశోచేచవ్యవ
 హేతే నామకర్ణవిధీయతేఇతిమనూక్తేనామోనియతికాలత్వాత్ ॥ సచ -
 నామధేయందశమ్యాంతు ద్వంద్వశ్లోకానాంకారగోతో । పుణ్యశ్లోకముహూర్తే
 వా సక్షత్రేవాగుణాన్వియ ॥ ఇతిచమూక్తేనియత కాలస్య-దశమ్యామతీతాయాం
 విప్రః - ద్వాదశ్యామతీతాయాంతప్రాయః - నైర్వృష్టేహత - శూద్రవీకత్రింశే
 త్యపిజ్ఞయం - పుణ్యఇత్యాద్యనుకల్పః - తేనాచూః - కాలోపలక్షణం - ఏవందం
 తజననేపి - దంబజన్మసప్తమేమాసేత్యునిషదినియతికాలత్వాత్ - చూలేతుస-శా
 లోపలక్షణం ॥ ప్రథమేద్యేతృతీయేవాకతః-వ్యం ప్రతిచోది నాదిలిమనూక్తేః ॥ తం
 స్సంవత్సరేపూజే-చూడాకర్ణవిధీయతే । ద్వితీయేవాత్పలీయేవాకతః-వ్యంస్సం
 తిదర్శనాదితియ మోక్షేత్ - తస్మానియతకాలత్వాగితి - తస్మాగ్ని-చూలేతుస-శా
 మదంతజననయోరపి స్వయాపేణ నిమిత్తతోపపత్తేస్తద్విశ్వికాగ్నిమదే వాగ్ని
 భేదాత్ - సప్తమమాసానర్వా - దంతజననతః-వ్యం ప్రతిచోది - యన్మామ

దాతశ్చముద్వేగవిశేషణత్వా దపినక్షితంతదాహుశ్చేత్స్వత్వమనాదః - ఉభయ
విభానాశ్చభేదాత్ - త్రివిధాత్వాత్కూపాభాచేద్విభానశ్చేత్సహస్తదభావేవిష్ణూ
తరేకాహితమాధవః - యత్తుకశ్చిదాహ అత్రప్రిచక్షుః విషయాదిస్సాదేవాధా
త్రివిధోద్ధవమపితత్త్విః - విజ్ఞానేశ్వరోక్తంచ త్రివిధోద్ధవమకృత చూదావిష
యత్వంచిత్యం - జాతదంతపదవైయధ్యాదితిత్సర్వదాహస్యావిధేయత్వాత్ ||
స్పృణమకృతచూదానా మకర్ష్యైశ్చిక్షేత్సర్వతేజమనూతైః త్రివిధోద్ధవ మేకాహా
పతైరథాత్త్వోహసిద్ధేః - త్వయాప్యగేతధాంగీకారా త్పదవైయధ్యస్య సా
మ్యాద్వాక్యాథాజ్ఞానాచ్ఛేద్యం - మితాత్రాధ్యాసభిజ్ఞకూపజేన ప్రభమనమా
దాకృతమాడస్యసదాత్వోహః - నివృత్తచూతకానాంతప్రిరాతాచ్ఛుద్ధిరిస్యత
ఇతిమనూతైః - యేతత్సర్వంప్రాగుక్తంసంకానాంచూతాప్యశ్చోస్తు దిశాహూ
ర్ధ్వం మృతేసర్వత్రప్రిరాత్రం - చాలానామజాతదాహానాం ప్రేరాశేనాస్యైతి
కిశ్యసోక్తైః - బైజకాదభిసంబంధా దనుసంధ్యాదాప్య త్యక్తాహుతిసూక్తేశ్చ
శుద్ధితత్వాదయోగాదస్తు || అజాతదంతమరఃపిత్రోరేకాహమిష్టతే | దంతజాతే
ప్రిరాత్రంస్యా ద్యదిస్యాతాంతునిగూత || ఇలి కౌర్మాదాశ్చైవంశూద్రపరం || అ
నూథానాంతుకన్యానాం తథావైశూద్రజన్మనామ్ || ఇతిత్వోహనువృత్తాశ్చోక్తైః ||
ప్రిరాత్రంతుభవేచ్ఛాద్రే పక్ష్యాసేఅపిశిశౌమ్యతే || ఇలిమూతస్యసూక్తాచ్ఛ-దంత
జాతేశూద్రేతుపంచాహః - యథాహంగిరాః || శూద్రేలివహా-నూప్యసేతుమృ
తేషుద్ధిస్తుపచారిః | అతఃఉద్ధవమృతేశూద్రే ద్వాదశాహూవిధీయతే || పద్వ
మాంతమతీతోయ శూద్రస్సంప్రియతేయది | మాసకీతుభవేచ్ఛాచమిత్వా
గిరసభాషితమితి - యత్ - అనూకభావ్యశూద్రస్య ఇతిశంకోః - మాసాశా
చంతత్సగుణశూద్రపరం - నిగుణత్వమూహాత్ శూద్రేలివహా-ద్ధవ ద్వాద
శాహః - పడభ్యుద్ధ్వంమాసః పడభ్యుత్పాగపిక్వోద్వోహూస ఇత్యాహః -
ఏవశ్చుల్యంవయసీ సర్వేషామితివోధాచ్ఛిష్టవిగానాన్నాచత్రవ్యమితి విజ్ఞానేశ్వరా
దయఃదాక్షిణ్యాత్యానాంతతైన - అన్యదేతేప్రాగుక్తమితిగూడాః - ఏవంకన్యాస్వపి
తాస్వప్యజాతదంతాసు పిత్రోరేకరాత్రమితిమాధవః || యత్తువిజ్ఞానేశ్వరేణోక్తం ||
ఉపద్యోవపకఉభయో సూతకంమాతురేవహి || ఇతి యాజ్ఞవల్క్యే - గర్భ
స్థప్రేతేమాతుర్దశాహంబాతేఉభయోః - కృతేనాన్నిసోదివాహాంచలిప్రైంగ్యోక్తే
శ్చ - పిత్రోస్సోదరాణాంచ దశాహమస్పృశ్యత్వమితి తన్నేదానిప్రచరతి - అత
ఏవస్మృత్యర్థసారేతన్నాదృతం - కన్యాసుచాలాత్పిష్టతాన్నాసం || అచూడా
యాంతుకన్యాయాం సద్యశ్చేచంవిధీయతే || ఇత్యాపస్తంభోక్తైః - ఇదప్రిపురుష
మధ్యే అప్రతానాంతు స్త్రీణాం త్రిపురుషీవిజ్ఞాయతేఇతిదసితోక్తైః - ఇదంవాగ్దానో
త్తరమితిగూడాతన్న || అప్రతానాంతథా స్త్రీణాంసాపిండ్యసాప్తపాపమ మితిపచనా
త్ - చాలోత్తరంవాగ్దానాత్పూర్వంతాస్వేకాహః || అవిశేషేణవర్ణానా మర్వా
కన్యా రకర్మణః | ప్రిరాత్రాత్తుభవేచ్ఛుద్ధిః కన్యాస్వహూవిధీయతే || ఇత్యగిరసా

కనా ద్బాలన్యాయావదాశిఖః । కద్యతేసర్వశాస్త్రేషు కుమారో మూండుంధ
 నాత్ ॥ ఆపంచవమాతౌమారం పాగంఁనవహాయనః ॥ తథా ॥ గ్రామీణ
 క్రియానాస్త్రీ దుష్టందేయశిశౌమృతే । పరింపపాయసంస్థితం దిద్యాద్యు
 తః ॥ ఏకాదశంద్యాదశాహం వృషోత్సర్గవిధింపినా ॥ తథా ॥ యత్ర ప్రమియ
 తేదాల స్తత్రప్రాయఃప్రదీయతేకించిత్సమానవయసాం సంస్కృత్యాశ్చుం యథా
 విధి ॥ భక్ష్యంభోజ్యంచదాతవ్యం తథాచనుఖభిక్షికా । తద్వస్త్రాణిప్రదేయనిహ
 చాసత్కానితత్సమే ॥ కుమారాశాంచబాలానాంభోజనావస్త్రేవేష్టనం । యచ్ఛ
 పజీవతేదాల స్తత్రద్విప్రాయదీయతే ॥ తథా ॥ భూమినిత్యేషణంబాలే అనంశద్వ
 యమాశిఖం । తతఃపరింఖగ్రశేష దేహదాహాంయథావిధిః ॥ అచూడే పూర్ణధ్వంఖన
 స నివృత్త్యర్థమాపషాద్వయమితి - ప్రాగపిత్తిచూడస్య తన్నివృత్త్యర్థమాశిఖ
 మితి ॥ తథా ॥ ధూదాకర్మణసంజాతే పిపిత్తిస్సుయరాభివేత్ ॥ సూతకాంతేప్రకర్మ
 న్యం పృషసోత్సర్జిస్తంసథా ॥ తత్రదాహాప్రకర్మణ్యంపింతత్రస్థితం । ప్రాధా
 నియోజకానిన్య స్ససంపదరిణంపినా । ఇదంపంచవమాతరం । దిద్యాద్యంపంచవ
 ణభం కైదత్తమసంస్కృతం ॥ పంచవమాధికేబాలే విమిత్తి ర్యదిబాలాన్ ॥ క
 త్సగ్ధాదికంకర్మ కర్తవ్యముదకంతతః ॥ అహస్యహనిసంప్రాప్తే కుర్యాచ్చాస్త్రా
 షాడశ । పాయసేసిగుణేనైవ పిండందిద్యాద్యధాక్రమం ॥ ఉదకుంభప్రదానం
 దానానియానిచ । దీపదానానియత్కించి త్పంచవమాధికేసదా । క
 ఖగ్రశేష ప్రతార్యాప్రేతతత్సమే । స్వాహాకారేణైవకార్యా శ్శ్రోతాని
 డశ ॥ రుజుదద్భైస్తైశ్శుక్తైః ప్రాచీనావీతినాభధితస్త్రోహైః - ఆత్ర మూ
 లంచిత్యం - వాషికాదిసంభవజ్యేవ - సపిండనాధానే పితృత్వాయోగాత్ -
 వచనాధావాచ్చ - దిఫ్ఫూదాసయే ॥ ఆప్రేతనిధిసంప్రాప్తే నిప్రాదాతృగ్రహణీయః ।
 క్రియాస్సర్వాస్సముద్దిష్టా స్సపిండికరిణంపినా ॥ ఉపింకింపిండగాసంచ క్షితఘాడే
 విధీయత ఇతిస్త్రీణాంపూర్వాహత్యాక్ ఉదకపిండదానవికల్పః - స్త్రీణాంచైకే
 ప్రతానామితిగాతమోక్తైః - స్త్రీసూత్రాశ్చసధర్మాణిఇతివచనాత్ ఛూదేవ్యేషు
 ఏకద్యయోవిగ్నితాశౌచం సర్వవణాసమం । తుల్యంవయసిసర్వేషామితిరాంత
 హైవచ ॥ ఇతివ్యాఘ్రపాదోక్తైః - యానితు ॥ నిర్వృత్తిచూడకేవిప్రత్రాత్రా
 చ్ఛుద్ధిద్యతే ॥ ఇతి ॥ నిపృత్తేక్షుత్రియేషుద్విత్వేనసభిరుచ్యతే । శూద్రేత్రివ
 షకనూజ్యేతు మృతేశుద్ధిస్తు పంచభిః ॥ అత ఉద్ధ్వంమృతేశూద్రే ద్వాదశాహా
 విధీయతే । వడ్వహంతమతీతేతు శూద్రేమాసమశౌచక మిత్యాంగిరసాదీనితా
 నిశిష్టవిగానాన్నాదత్తవ్యానీతి విజ్ఞానేశ్వరమదనపారిజాతాదయః - శేషేతద్వశా
 చ్ఛూద్రాణాంవ్యవస్తాప్రాగుక్తాహయైవ - తుల్యేవయసీసర్వేషామితి దాక్షిణ్య
 పరం - అన్యదేశేకామాక్తావ్యవస్థేతిశుద్ధితేవ - అథ జాత్యాశౌచం - తద్భగ్వి
 జపుంసాముపనయనోర్ధ్వంప్రవతతే । త్రిరాత్రమావ్రతాద్దేశా ద్యకర్తవ్య మితిఃప
 రం । తత్రస్యద్వాదశాహాని విశేషంచదత్తైవతు । త్రింశద్దినానిశూద్రస్య తదథ

న్యాయసలికః యతి యాజ్ఞహోత్రైశ్చై - యత్రానంతరే ప్రాసాదానాం గాత్రం నా
శాసమాశౌచయిష్యతే॥ ఇత్యాహ - అత్రనిశాసేచ్ఛానా ప్రాసాదానాం గాత్రం నా
త్వన్నే ఆశౌచద్యయదశావాసాన్నాన్వయేన ॥ మృత్యువ్యాధివ్యాధ్యైశ్చై - అప
ధంచన । ఆస్పృశ్యైర్ముఖభేద్యైశ్చై - స్పృశ్యైర్ముఖభేద్యైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
దశాహశౌచయిష్యతే చాత్రామయి - అమత్యైశ్చైవాహనాన్వయేన ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
దయః - స్మృత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
త్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై - అత్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
మహాగుహానాంధ్యాయైశ్చై - అత్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
త్వమాత్రం నాన్వయేన ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
శాహాకేయైశ్చై - అత్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
రిషాభచంద్రియానాంధ్యాయైశ్చై - అత్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
ప్రత్యేకామాయైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
శేకోగుహాప్రత్యేకామాయైశ్చై - అత్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
నిషేధార్థం - అపకానాన్వయేన ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
గ్నిపురాణే ॥ సమదాతాత్మకం సప్తమపివతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
నితేతచత్వరే ॥ జన్మనానుస్మృత్యైశ్చై - అత్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
తిః ॥ దశాహశౌచయిష్యతే శుద్ధ్యంత్రాణాంధ్యాయైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
త్యానుద్ధ్యంత్రాణాంధ్యాయైశ్చై ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
వాహకోవిధిః స్త్రీణాం మాసనాయనకస్మృత్యైశ్చై - అత్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై ॥
స్వజాత్యుక్తమశౌచంస్వాస్మృతకేతకేతధాతిమాధవీయేభాగ్యైశ్చై - అత్రాణాంపదాం
స్వవివాహభావేపి పాదశస్త్రోద్ధ్వంసమాసః ॥ అనూపభార్యశ్చాన్వయేన ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
త్వరాత్మరం । మృత్యుంసనుభిగచ్ఛేచ్ఛాన్వయేన ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
భిగచ్ఛంతి నాత్రకార్యావిచారణా ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
దనపారిజాతాగాత్రస్యగోక్తిం - హాత్రం ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
నుగ్రహహాత్ ॥ అత్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై - అత్రాణాంపదాం ధ్యాయైశ్చై ॥
తోదానప్రమేభ్యేద్వాదశే వస్త్రోద్ధ్వయమతి - మేధాతిథిస్తు ॥ ఇత్యుచ్యతే ॥
దేశాదిత్యత్రనతం కాలోపలక్షణార్థం - సచకాలస్వకీయః - స్వయం చాత్మను
వపకరూపః - తేనచతుర్ణామపినానానామపినయనాభావేష్యప్రమాద్యాన్వయేన
పూర్ణమేవాశౌచం - తథాపిప్రాగ్భూమాచ్ఛిశనః - ప్రాంతాగ్నిస్మృత్యంతరా
దూర్ధ్వం సంపూర్ణమర్వాక్తిరత్రాత్రం-యేపిఆపాదశాద్భవేద్బాలా ఇత్యాహః-
తేపామప్యప్రమాదూర్ధ్వం శూద్రేమాసవ డ్ధ్యమప్రభోగ్యవపేకాభ్యసంభూతా
ద్రస్యమాసికీలివచనాదిత్యాహ - హారలతాశుద్ధితత్వాది గాడగ్రంథేష్యప్రకం -
అనుపసితోవిప్ర ఇత్యుక్త్యా ॥ మ్రియతేయత్రత్రస్యా దాశౌచం త్యేహమేవతీతి॥
ద్విజన్మనామయంకాల శ్రుయాణాంతుపడాదికః ఇత్యాదిపురాణోక్తేనవసయన

కాలోపలక్షణం - పడబ్దపదం మాసత్రయయాధికపరం - గర్భాష్టమేష్టమేవాబైశిత్వక్తేః॥
యత్తుజాగౌలః ॥ వ్రతఘాడాద్విజానాంచ ప్రతీతిఘయధాక్రమమ్॥తదాహత్ర్యహ
ఏకాహైశ్చద్ధ్యంత్యపిహనిగుణాఇతిద్విజాదంతాః-ఇదంప్రతీతిష్విత్వక్తేః - పంచా
బ్దాపసితపరమితి తదేతన్నాద్రియంతే - వృద్ధాః॥యానితుపరాశరః॥ ఏకాహద్బాం
నాణస్సుద్ధ్యేగ్యోగ్నివేదసమన్వితః । త్ర్యహతేవలవేదస్తుద్విహీనోదశభిదిః॥
కేవలవేదఃకేవలశ్రౌతాగ్నేరప్యపలక్షణం - అయంసంకోచో హూమాధ్యయస
పరవవసతు సంధ్యాదావితీహరలతాయాం - అంగిరాః ॥ సర్వేషామేవవణానాం
సూతకేమృతకేతధా । దశాహచ్చుద్ధిరేతేషా మితిశాతాతసోబ్రవీత్ ॥ దేవలః ॥ ఆ
శుచ్యుదశరాత్రంతు సర్వేషామపరేవియః । నిధనేప్రసవేచైవ పశ్యంతః కర్మణఃక్ష
యమ్ ॥ అత్యంతోత్కృష్టస్యకర్మహానాపిజాసతో విప్రఃచర్యాపరిం శూద్రస్యద
శరాత్రమితి హరలతాయాంచటః ॥ సద్యశ్శౌచంతథైకాహస్త్వహశ్చతురహస్త
ధా । సత్తదశర్యాదశాహశ్చ పక్షోమాసస్తతైవచ ॥ మరణాంతంతిథాచాస్యస్తి
శిష్యాస్తుసూతకే । మితాక్షరాయాంస్మృత్యంతరే ॥ చతుర్థే దశరాత్రంన్యాక్ష
ణ్ణిశాఃపుంసిపంచమే । షష్ఠేచతురహచ్చుద్ధి సప్తమేతుదిసత్రయం॥ అప్తమేదిసమ
కంస్యాన్నవమయామకద్వయం॥దశమేన్నవసూత్రేణచైత్రవ్రోణంతుసూతకం ॥ ఇ
త్యాదీని తాన్యాపదనాపగ్గణపదగుణవిద్విపయఃశిదేశంతరభదాద్వాక్ష్యయాని- స
ద్యఃశౌచాదిపడహంతాః పశూయాయావిరాహరా-అత్రమరః॥అంతం జననాదివిమ
త్తాద్భిన్నం(-అన్యగ్గణంలోకివిద్విప్యంధర్మనమహ్యదలేన్నతు॥ఇత్వక్తత్వాన్మథుప
ర్క-పశ్యాంబవత్)శిష్టవిగానానాపితక్షవాన్విల్లిఖానేశ్వరః ॥ అన్నత్యాచాస్య
హుత్వాచ అచిత్వాశ్చైం ప్రధాద్విజః । సమవిధస్యప్రస్యసర్వదాసూతకంభవేత్ ॥
ఇతిదక్షోక్త్యై ॥ అన్యపూర్వాయస్యగేహేభాగ్యాగ్యాత్రిస్యనిత్యతః । ఆశౌచంస
ర్వకార్యేషు దేహేభవతీసర్వదా॥ ఇతి బ్రాహ్మదివశోద్వ్యవస్థేత్యపరార్క మదన
పారిజాతాదయః మాధవస్తు ॥ వృత్తస్వాధ్యాయసాపేక్షమధ్యసంకోచసంతగ్గేతికళి
నశ్యేక-షూక్తేః ॥ దశాహపవనిప్రస్య సపంక్తిమరణేసతి । కల్పాంతరాశి కుర్వాణః
కర్మాభవతికిల్బిషీ ॥ ఇతిహారీతోక్తేశ్చ - న్యూనాశౌచపక్షాయుగాంతరవిషయాః -
మరణాంతాదిపక్షస్తు నిందార్థవాదః - అన్యథా ॥ నామధారికవిప్రస్తుదశాహం
సూతకీభవేదితి విరోధస్సాన్విదిత్యాహ యత్తుదేవలః ॥ దశాహద్విత్రిభాగేనకృతేన
చయనేక్రమాత్ + అంగస్పర్శనమిచ్చంతి నల్లానాంతత్వదర్శన ఇతి - పూర్వ
శౌచేస్పృశ్యతామాహ - యచ్ఛానుపసీతాతి క్రాంతాశౌచే త్రిరాత్రాదాన్వి
ప్రాక్తం ॥ స్వాశౌచకాలాద్విజ్ఞేయం స్పర్శసంతుత్రిభాగతః ॥ ఇతి తపపియుగం
గేషు ॥ అస్థిసంచయనాదూర్ధ్వ మంగస్పర్శనమేవచేత్ ॥ ఇతిమాధినియేకపా
షేధాత్ - యత్తుహరలతాయాం ॥ చతుర్థేహనికతస్య స్పంస్పక్యో బ్రాహ్మ
ణస్యత్వితి ప్రచేతసోక్తేత్ర్యహైకాహశౌచేచి చతుర్థాహాసవాంగస్పృశితి - త
న్న ॥ దేవలాదివశేనాస్యదశాహగోచరత్వాత్ ॥ యేతుపణఃసంపరబామూధాః

వసిక్తాద్వాస్తేమా మాశాచవిశేషః-కిలానోఽయుక్త ఇతి నోచ్యతే - ప్రతీతిః సుభా
నాంనాశోచం - మలాపకవిజాధాంతం సాకమాత్రిమితి విభాగోద్వేగి-విభాధ
వస్తు || శాచాశాచేప్రకుర్విరళాశాద్రవణాస్యసంగతాః || ఇతి గ్రాహ్యార్థః - శా
ద్రవద్దాహః-శారలతాయా మశ్యేవందత్తక్రీతా కృత్రిమాదిపుత్రేషా - విభాగస్య
గానుస్తీషుచ-సపిండత్వేపి పసవేమరణేచపూర్వాపిప్రతీర్భిమే ధ్యేయే || రాత్రిను
వనదశాహది || అనారసేషపుత్రేషా బాల్లేషాచమృతేషా చాపిరహిర్వాసుభాగ్యేన
ప్రసూతానుమృతానుచ || ఇతి త్రిరాత్రానువృత్తోవిష్ణుక్రైః || సపిండానా తేకాహాః
సూత కేమృత కేచైవ త్రిరాత్రం పరపూర్వయోఽపికాహస్తుసపిండానా త్రిరాత్రం
త్రవైపితు నిమిశేచ్యుక్తైశ్చ - శంఖః || అనారసేషపుత్రేషా భార్యస్యస్య గతా
నుచ | పరపూర్వానుచస్తీషు త్రిరాత్రాచ్యుద్ధివిప్యతే || పరపూర్వాపుత్రేషా -
ఇదంసవణానుహీనవణా నుతుశంఖలిఖితే || పరపూర్వానుభార్యాను పుత్రే
షుకృతకేషుచ | నానధ్యాయోభిచేత్తస్య నాశోచంనోదకిక్రయా || గ్రాహ్యే ||
అశాచంతుత్రిరాత్రంస్యా త్నమవణేషుసంశ్చితుం || యస్తుమహిశే అన్యపూర్వా
వదుద్దాసు త్రిదినాచ్యుద్ధివిప్యతే | తాన్వేవాన్యపూర్వానుచాచాహాభిర్విసు
ద్ధ్యతీతి - తత్రపంచాహేమూలాదింత్యం - యత్త్యుమాజ్ఞచల్యైః || అనారసేష
పుత్రేషు భార్యస్యస్యగతానుచేష్యేకాహాహంహ - తిదసన్నిశ్చయం - యగా
వితురేకాహస్తదాస పిండానాంసాసం || అన్యాత్తేషేషాదాకేషు పాపేషు సుతేషు
చ | గోత్రిణస్సాననకుద్ధాస్యస్తీరాశ్చేత్తవతిత్పితా ఇతిప్రజాపత్యైః - పతి
మౌదురుపలక్షణం - తథోఽక్రమాత్ - యస్తుదిత్తకేపాలకప్రతియోగికిపుత్రత్వా
త్ - పూర్వపితుర్నత్రిరాత్రం - పూర్వసంబంధ నివృత్తేషునదశాహదితీక్షేపే -
తన్న - జనకేతి || బైజకాదభిసంబంధా దనురుద్ధ్యాదఘంత్యహమితివాచ నీకాశా
చశ్చా నివాన్యత్వాత్ - విత్తముంఠేదినికాగీనాత్రిరాత్రం - స్థితిః స్వేభా
హే || దిత్తకేషుస్వయందత్తైః కృత్రిమాః క్రితవివచితే || ఇత్యుక్తమితి - సూత కే
మృతకేచైవ త్ర్యహశాచస్యభాగిచ || ఇత్యుక్తైః - స్మృతికొముద్వాసవహా
యామశ్యేన - దత్తకస్యపుత్రపాత్రాణాం జనసేమరణేవా సపిండానామికాహః -
బీజనశ్చేతిగతమేనసాక్షపారుషసాపిండ్యైః - సపిండానాంప్రకాహాన్యైః స్వేత్వా
త్ - సపిండేతుపుత్రీకృతే సపిండేతైరసయాభ్యుక్తైః స్వర్ణుత్రియోగిహాహాపి
తత్రాకాంతాభావాత్ - సపిండత్వేనదశాహ ప్రాబల్యాచ్చ - పూర్వాపియా
ర్భతురుత్పన్నయోః పుత్రయోస్త్యహమాధనీయమనీచి || మాత్మనాన్యాయే
త్యకా భౌతరావస్యగోత్రజా | ఏకాహంసూతకేత్ర త్రిరాత్రంమృతకేత్రయోః ||
ఇతిదిక్ - ఊహకన్యానాంతువిష్ణురాహ - సందస్యతానుస్తీషానాభాచం - విత్స
పక్షే తత్పీనవమరణచేత్ పత్యుగ్రహేన్యాతా తిదైకిరాత్రం త్రిరాత్రం - పతి
సవేషకిరాత్రంమరణేత్రిరాత్రమితి విభాగోద్వేగి-విభాధ - - విభాధవస్తు - ప్రసవం
త్రిరాత్రంపుత్రోః ఏకరాత్రంభ్రాత్రాదిబద్ధిమేవస్య | దత్తానాత్ పతికే హేమ

పరిశాధమిశుతవా - తత్సంధువగః - స్వేకేన గుది సజ్జనక మ్రిభి రితి బ్రాహ్మణ్య
 క్షేరత్యాహ - యత్తుకశ్చిదాహ - పక్షపదేనభౌతరోగ్యహ్యంతే - హాశ్యంత గే
 ణభగినీమృతౌ త్రిరాత్రోక్తైరితద్వింత్యం - తదభావే తద్విరోధాచ్చ - భౌతిః
 ప్రసవేపకాహః - మృతౌ త్రిరాత్రమితిచిత్ - యుక్తాతుపక్షేః || పరస్పరం మృ
 తౌ భౌతృభగినోః పక్షేభవేవేతి గ్రాహ్యత్ - భౌతృభిన్నానామేకాహః - వర్గో
 క్తే - ఇతరేషాంతు యథావిధితి వత్సరూణనచనాచ్చ, యత్ప్రప్రధానగృహేమృ
 తౌపిత్రోః పూణంభౌతుత్ప్ర్యః ఇతికశ్చిత్సంబంధత్యాన్నాశౌచం - పితృప
 త్నే ఇత్యేతద్విరోధాచ్చభాంతః || దత్తానాపితుగే హిప్రధానేనూయతేయదా
 మ్రియతే వాతచాతస్యః పితాశుద్ధ్యంత్యిభిదిక్తైః || ఇతి కల్పతనూషధితత్వేచ -
 పతిగృహే ప్రసవేతు పిత్రాదీనామాశౌచంనాస్తి - మృతౌపిత్రోస్త్రిరాత్రమస్త్యే
 వ || ప్రక్షాప్తక్షాసుగ్రాహిత్వం సంస్కృతానాంస్కృతానుచ | మాతాత్త్రోస్త్రి
 రాత్రంస్యాదిత రేషాంయథావిధి || అజాతరంతానుపిత్రో గేకరాత్రమ్ || ఇతి మాధ
 వీయే శంఖకాష్టాక్షనిస్సృతే, బైజకాదభిసంబంధా దిత్వైక్తేచ - స్మృత్యుక్తే
 సారేశ్వేనం మాధనస్తు ఇంద్రాత్రం చాతదంతపరం - దంతోత్పత్తైః ప్రాగేకరా
 త్రం - పిత్రోః || సద్యస్త్యప్రభకన్యాయాం ప్రాధాయా వాసరాచ్ఛుచిః | ప్రద
 త్తాయాంత్రిరాత్రేణ దత్తాయాంపక్షేభవేత్ || ఇతి పులస్త్యైక్తరశ్యత్రకన్యామృ
 తౌపిత్రోః పక్షేనత్యాహ - పక్షకేలాపసి || రశ్యగేహనతోస్యత్ర యదిపుత్రీప్రమీ
 యతే | పక్షేనత్రపిత్రోస్స్య న్నాస్యేషామితినిర్వయః || ఇతిగ్రామాంతరే ఇయ
 మితి స్మృత్యుక్తేసాగే - భౌతుస్త్యుక్తే || శ్వశురయోర్భగిన్యాంచ మాతృలా
 న్యాంచమాతులే | పిత్రోస్స్వసరితద్వచ్చ పక్షేనానుపయేన్నశ్చ || ఇతి పృథ్వ్య
 హస్పతిస్మృతేః - శుద్ధిత్యేకాశ్మే || అజంతాహస్పదగేద్య ఆగూహ దేకరాత్ర
 కమ్ | ఆప్రచానాత్త్రిరాత్రాస్య ద్దగత్రామతిఃపరమ్ || పిత్రోర్మృతౌ స్త్రీణాం
 త్రిరాత్రం || పిత్రోరుపరమే స్త్రీణాం మూఢానాతు కథంభవేత్ | త్రిరాత్రేవ
 శుద్ధిస్స్య సిత్యాహాధగవాస్యమః | ఇతిసూధవీయే వృద్ధమనూక్తేః - ఇనం దశా
 హంతః ఊర్ధ్వంతుపక్షేః - భౌతుగృగినీగృహేతస్యానాతర్గృహే - మృతౌ త్రి
 రాత్రమస్యత్రేతు పక్షేనపక్షేతాపుక్తం - బ్రాహ్మిని || పరస్పరంమృతౌ భౌతృభ
 గినోః పక్షేభవేత్ || మాతుంశౌచమృత్యాః పితృవ్యాశౌచమిచ్ఛతః ఇతి -
 శిష్టాస్త్యస్వనిర్మాణ త్యాత్మితృవ్యేషానమాత్రమాంపయః త్రింతత్క్లోక్త్యాం ప్రచే
 ష్వాచార్యమాంతామహ దుహిగృహుత శ్రోత్రియర్వికన్యాంబ్య స్వస్త్రీయేషుత్రి
 రాత్రంత్రిదివసమశుచి స్పదకన్యాభయత్ర | పక్ష్యాశౌచమృద్విగృహితృ సుతస
 హాధ్యాని బంధుత్రయాంతేవాసిశ్వత్రూ నుమిత్రశ్వశురభగినికాభాగినీయప్రబం
 ణే | మాతామహ్యందపిత్రో స్వసరిచవిరతో మాతులేమాతులాన్యాం హాథో
 సన్త్యోతిరేనం స్వవిషయవృపతో గ్రామనాథేచనప్తే || శిష్యాచార్యాయ బంధుత్ర
 యగురుతనూచార్యభార్యాసగోత్రా నూచానశ్రోత్రియేషు స్వగృహపరమృతౌ

మాతృప్రేమః రాత్రమ్ । గాత్రంసబ్రహ్మచారిణ్యసమంసన్యసనాభానుశ్చ
సానంవాసాయంతస్యాదినిమిసకలం సన్వసన్సాత్రాన్ ॥ ఇతి లోకముఖ
మితాతరాదాస్పర్శ - గాపిత్రాహగినేయయోగినేతరేషు - స్మితాన్ - అను
నీతయోఃపక్షిణి ॥ సంస్థితేషు కింకారైః కాపిత్రాభగినేషు ॥ సన్వసన్సాత్రాన్
రాత్రంసా దితిధర్మోన్యసస్థితః ఇతి స్మృతమూత్రైః - సాన్వసన్సాత్రాన్ - వేష
దాపేత్రరాత్రంనాన్యథాన్య - ౩౨ - విశేషస్తయన్యథాన్య - సాన్వసన్సా
దాసన్నిధివిజేశాభ్యాం - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
శాచ మాచాన్యసస్థితేనతి । తన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
యేన్వగృహేమృతే త్రాత్రాన్ ॥ శ్రోత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
ఇతిస్మృతేతిమాధవః - ఏకగ్రాహిణీకేవలం - ఋగ్వేదాన్యథాన్యథాన్య
సాన్వసన్సాత్రాన్ - త్రాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
గ్వాభవతీతిశంబరాచారైః - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
విశేషాత్తనత్తమేనైతిగ్రాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
గోత్రజానామహాస్మృతమ్ । సాన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
బాబాలోక్తే రాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
ధాయనోక్తైః - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
చ ॥ ఇతిబంధుత్రయంతత్కరిత్యుప్యసృమాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
సృమాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
శర్వః - అత్రపక్షిణి - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
నగ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
యే సుపితామహాన్యథా - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
శ్చయాః ॥ మాతృలాన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
రశ్చేతిసన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
దిస్మృతమ్ ॥ యచ్చయమః ॥ సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
పక్షిణిశాలకానాన్యథా దితిశాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
ధాలోచ్చేపేత్వం - మదనపాణిశాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
అత్రహరదన్యథా - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
స్వమహాన్యథా - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
కశ్చిదసపిండః కథంచన । తస్యాన్యథా - సన్వసన్సాత్రాన్
త్వంగిరసోక్తమితిమాధవః - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
తతి కాన్యథాన్యథా - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్
మృతా శ్చేన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్ - సన్వసన్సాత్రాన్

రాత్రాన్మృనిమృతే మాంసాః శూన్యదేహేషుః । ద్వాభ్యాం మిషిశేషేషుః ము-
 ష్యమానచమిష్యమాన్ ॥ అత్యంతశ్చైవ యోగైశ్చ మిష్యేషు మచరబ్రహ్మణా ॥ అ-
 ణ్యోష్ణేనః - అత్యంతశ్చైవ సాః ఇహివాః స్పృతిః - తద్దైవయమః ॥ ద్విబస్య మా-
 నావేనవిశద్యతిదివత్రయాత్ ॥ సుప- ॥ గృహకర్తృప్రకార్యమిదం తస్య సమా-
 మిశే ॥ ప్రోత్సృజ్య మృత్యుం ఘోరం సిద్ధిమన్నంతశ్చ సచ ॥ గోమయేనోఽపి
 ప్యాధ భాగేనఘోషయేద్భుధః ॥ త్రాహ్మణ్యేనైవ ప్రాప్యోష్ణే హి నణ్యకుశమం ॥
 సద్యమభ్యుత్తయేద్వేత్త తతశ్చుద్యత్యసంశయత్ ॥ బృహద్విష్ణుః ॥ గ్రామమధ్య-
 ణ్యోయావ చ్చప స్తిప్తతికస్యచిత్ ॥ గ్రామస్యతాపదంతేచు నిగ్ధేషుదితావి-
 యాత్ ॥ గృహేపశ్వాదామృతేష్యసం - చుత్తమ ఇహివా ప్రచేతనాశం తస్య
 సాగ్రిషుత్రిరాత్రముక్తిం ॥ మాన్యైశ్చ సాహంతంబదాన్ శ్చైవ శ్రుత్యైశ్చ త్రాహ్మ-
 ణ్యైః ॥ మృతేచత్వికాగ్రాంత్యైః ప్రరాత్రాణాం ద్యతే ఇహిషురాకాశ్య-నర్వ-
 కుః, లాగిః - తస్యైవ సామృతాక్షీయ శ్వసం యాన్యోశ్చైవ తామసస్త్రిభా-
 త్రిరాత్రం - అసన్నిహాపిషే - దేశాంత గోకరాత్రం సత్యమణిష్యైః ఇతి
 మాధవశాపదయః - అన్యత్రతామృత్యుస్సాదిషుషీ ॥ పిత్రో స్వస్వనోద్యద్భు-
 పక్షిశీంతుపయన్తి శామ్ ॥ ఇతివృద్ధమనుక్తేః - యశ్చవృద్ధమనుః ॥ భగిన్యాగ్రసం-
 స్కృతాయంతు భౌతిర్యపిచసంస్కృతే ॥ మిత్రేణమాతరిప్రేతే జాహిత్రేభ-
 గిసినుశే ॥ శాంకేత్యుత్తేనైవ సద్యస్సాన్యేన శ్చ ద్యతే తద్భౌత్యహింత్రా-
 జా దేశాగ్రశీ - శాలకనుతజామాలో స్వదీర్ఘాయ - శాలకేతుస్వదేశేష-
 కాహః - ఆచార్యైశ్చైవ పుత్రోసాధ్యాయదూతంబశ్వసంశ్చైవ శ్వసంశ్చ సహాధ్య-
 యి నిష్యేష్యే గాత్రమిషి మాంసానినిష్ఠాక్షైః - మాచ త్తయే చశ్చైవ క్యాచ్యు-
 ను - శ్వసంశ్చైవ - దేశాంత గోస్సాన్య - శ్వసంశ్చ దేశ-శాలకేష-
 జాబాలః - ఏకోదకానాం సుత్ర్యహివాగోత్రజానామహః స్మృతమ్ ॥ సద్యత్ర-
 మూల్యాభావేపి క్రియాకతుకదశాహః ॥ గురోప్రేతస్యశిష్యస్తు పితృమేధంస-
 మాచరేత్ ॥ ప్రేతాహారైస్సమంతత్ర దశరాత్రేణాపద్యతీతి మనూక్తైః - శిష్య-
 ఇత్యుపలక్షణం ॥ నిరన్వయేసపిండతు మృతేసతిదయాన్వితః ॥ తదిశాచం పురాచీ-
 ర్వాకుర్యాత్తుపితృసత్క్రియామ్ ॥ ఇతిమాధనీయే గ్రాహ్యాక్షేదిపూదానీయమ్ ॥
 సగోత్రోనానగోత్రోవా యోగిందద్యాత్సభేనరః ॥ సోపికుర్యాన్నవశాద్దంశు-
 ద్యచ్చదశమేహని ॥ యత్రైకవిషయేపక్షిణ్యే కాహదిపక్షద్యయముక్తిం - తత్రస-
 నిధివిదేశేస్తుత్యాది కృతాశ్వసంస్థాత్రింశత్ శ్లోకాన్ ॥ నానప్రస్థేయతాచోపరమతి-
 కులదేశమండకేవా స్సనస్సాన్యదోషిద్ధోవిప్రగుప్తైవృతసతితుదినం యద్భవిద్ధేతుస-
 ద్యః ॥ అత్రమూలమాకరేస్పృష్టం యద్ధమూర్ధ్వికమృతస్యస్సాన్యం ॥ ఉద్యతైరాహవేశ-
 స్తైః తత్రధర్మహతస్యచ ॥ సద్యస్సంతిష్ఠతేయజ్ఞస్తధాశౌచ మితిస్థితిలి మనూ-
 క్తైః - యజ్ఞాంత్యకర్మసర్వతదైవేత్యథః - యత్తుభారతేరాజధర్మేషు ॥ అశౌ-
 చ్యోహిహతశ్చూర స్సర్వకలోకేమహీయతే ॥ సహ్యాన్నముదకంతస్యసన్నానం

[illegible]

ప్రతిదాగ్రమిత్యైః సిస్సృతేః - గౌతమమితాహరాయాం పృథ్వాత్రీః || సూతాకా
 ద్విగుణం శావం శావాద్విగుణమా ర్థవమ్ | ఆర్థవాద్విగుణాంతే తథోపశవదా
 హాకః || అత్ర పూర్వోఽత్ర నివృత్తిత్యర్థః - విష్ణుః || మృత్యుద్విజం శూద్రేణ
 హారణేషు శూద్రాద్విజేన || దేవలః || బ్రహ్మచారీనకుర్వీత శివనాహాదికక్రియామ్ |
 యదికుర్యాత్ పూర్వేత్సృచ్ఛం పునస్సంసారమేవచ || యాజ్ఞసల్యః || ఆచార్య
 విత్రుపాధ్యాయా నిహృత్యాపి నన్త్రే || అనుగమనీయసః పంజరం || విహి
 తం హి సపిండానాం ప్రేతనిర్హరణాదికమ్ | తేషాం కరోతి యః కర్మ తత్ప్రార్థనా
 విద్యతే || ఇతి దేవలోక్తః || దోషగ్న్యాత్వసపాదస్య తత్ర నాధిక్రియాంబినైః హరి
 ణోక్తేషు - సమాత్మని ప్రచక్షేతు మాధనీయేణ్యః || అనుగమ్య శవంబుధ్యా
 న్నాత్వా స్మృష్ట్యాహుతాశనమ్ | సద్విశ్రాంత్యుపసన్నత్వా ప్రాణాయామైర్విశు
 ధ్యతీతి - హీనవణః - తుక్షత్రయః - హీనైః శ్వేతః - శుక్లః - త్రిరాత్రం - త్రి
 యస్య నైశ్వేహః - శుక్రదేహీ - వైశ్వస్య శుక్రదేహీ - పిష్టిగోష్ఠి - మాధ
 వస్తు - విప్రస్య నైశ్వేద్యహః - త్పతస్య శూద్రేకీయం - అన్యత్ప్రేక్ష్యత్ - నా
 నాగ్నిస్పర్శఘృతాశనాని సర్వత్రేత్యాహ | హీనవణః స్యదాచూర్ధ్వః దేహిక
 కరణతుబ్రాహ్మే || బ్రాహ్మణో హీనవణః స్య నకుర్యాదాధ్వః దేహికమ్ | కామా
 ల్లోభాత్తథామోహః త్యుత్వా తత్క్షణితాం ప్రచేత్ || మనుః || వ్రాత్యానాయా
 జనం త్యుత్వా పరోమామంత్యకర్మచ | అభిచారమహీనంచ త్రిధిః కృచ్ఛేర్విప్రహ
 తి || పరోమాం సర్వవణానాం హీనేషు తత్త్వైర్విగుణ్యతైర్విగుణ్య చాతుర్విధ్యద్యు
 హ్యం - అథ గోదనే - సమాత్మమవణః యోః సంచయనాత్పుర్యం సచైలన్నా
 సమూర్ధ్వమాచమసం - హీనవణః ఘృతుసంచయత్సాక్ సచైలమూర్ధ్వం
 న్నానమాత్రం విప్రస్య త్పత్రైశ్వవిషయేతుబ్రాహ్మే || అస్థిసంచయనే విప్ర
 రాతిచత్త్రవైశ్వయోః | తదాన్నాతస్సచైలస్తు ద్వితీయేహనిశ్చయతీతి || కృతే
 తుసంచయే విప్ర స్నాననైవశుచిర్భవేత్ || త్పతస్య నైశ్వేకీయం - శూద్రేతుసం
 చయాత్ప్రేక్ష్య విప్రస్య త్రిరాత్రం - త్పత్రవైశ్వయో ద్విరాత్రం - ఊర్ధ్వః - అశు
 ద్విజానామేకాహః - శూద్రస్య శూద్రేస్పర్శం వినా సంచయాత్పుర్యమేకాహః - ఊ
 ర్ధ్వః - సజ్యోతిరితీనూధవీయేజ్ఞీయం - శుద్ధితశ్వేపారస్కరస్తు || అస్థిసంచయనాదూ
 ర్ధ్వం మాసంయావద్విజాతయః | దివసేనైవ కర్మధ్యంతినాససాంతాశననచ || సజా
 తేగ్నివసేనైవ త్ర్యహస్త్రితీయ వైశ్వయోర్త్యుక్తం సపిండానాం రోదననిర్హారాదా
 వదోషత్యుక్తిం ప్రాక్ - విజ్ఞానేశ్వరిస్తు || మృతస్య బాంధవైస్సాక్షిణం కృత్వా తు
 పరిదేవనం | వర్జయేత్తదహారాత్రం దానశ్రాద్ధాదికర్మచేత్ || ఇతి పారస్కర
 క్తే - సర్వత్రేకరాత్రమాహ - అథాశౌచాన్నభక్షణవిష్టుః - బ్రాహ్మణానా
 మాశౌచే - యస్స కృదేవాన్నమశ్నాతి తస్య తాపదాశౌచం - యానశేషామ
 శౌచవ్యపగమే ప్రాయశ్చిత్తమితి || అజ్ఞానేత్వంగిరాః || అంతిమశాసాభ్యంత్యం
 సూరకేయురకేపివా | అస్య శౌచం భవేత్తావద్యావదిన్నప్రవర్త్యః || ప్రాయశ్చ

గ్నే దాహంతద్భిన్నస్య మరణమారభ్యజ్ఞేయం || అసగ్నిమతఉత్కాంతే రాశౌ
చాదిద్విజాతిషు | దాహాదగ్నిమతోవిద్యా ద్విదేశస్థేమృతేసతీ || ఇతి హైరీనసి
స్మృతేః - సాగ్నిరాహిత్యాగ్నిః ఆహిత్యాగ్నిశ్చేత్ప్రీతసన్నియేతపునస్సంస్కారంకృ
త్వాశనవదాశౌచమితి వసిష్ఠేవిశేషాక్షేః || దాహాదేవతుకతవ్యం యస్య నైతా
నికోవిధిః || ఇతి బ్రాహ్మచ్చ యత్తుభూతస్వామినారామాండాచేణచోక్తం - ఆ
హితాగ్నేరపిమరణాద్యేవ దశరాత్రం దశాహంశావమాశౌచమ్ || ఇతి మరణని
మిత్తత్వాత్తస్య - యత్తుదాహాదేవతస్యాశౌచముక్తం తత్సంస్కార నిమిత్తాశౌ
చంప్రధానేనతేనగృహ్యగ్నే స్సంస్కారాంగంత్రీరాత్రం - శ్రౌతాగ్నేస్తుదశరా
త్రం-మరణనిమిత్తంతూభయోర్దశాహండాహాత్ప్రాగపీతితదేతద్వచస విరోధాత్సూ
ర్యస్యైవోత్కాహాన్ముల కల్పనాలాఘవాచ్చ చింత్యం అదాత్మికాంతాశౌ
చం - తత్రాశౌచమధ్యేజననాదా జ్ఞాతేతచ్ఛేషేణసుద్ధిః || విగతంతువిదేశస్థంశృ
ణాయాద్యోహ్యనిదేశం | యచ్ఛేషందశరాత్రస్య తావదేవాశుచిర్భవేత్ || ఇతి
మనూక్షేః - అత్రకేచిదేతత్పుత్రాతిరిక్తవిషయం - తేషాంత్యాశౌచమధ్యేశ్రవ
ణేపితదాద్యేవదశాహాది || పితౄకాచేన్మృతౌస్యాతాం దూరస్థాపిహిపుత్రకః | శ్రు
త్వాతద్దినమారభ్య దశాహంసూతకీభవేత్ || ఇత్యస్య సర్వాపవాదత్వా దిత్వా
హుః - తన్ను - జ్ఞాతమరణస్య నిమిత్తత్వాత్ అసగ్నిమత ఉత్కాంతేరిత్యాదివి
రోధాచ్చ - స్మృత్యధికసారేపి || జననేమరణేవాప్రథమ దినాదూర్ధ్వం జ్ఞాతే
పుత్రాదీనాం శేషేష్టేవసుద్ధితి - షడశీతావపరార్కేచైవం - దశాహాదూర్ధ్వం
జ్ఞాతేతువృద్ధవస్యః || మాసత్రయేత్రిరాత్రంస్యాత్ షడ్మాసేషక్షిణీతథా | అహ
స్తుసవమాదర్వా గూర్ధ్వంస్మాసేషశుద్ధ్యభి || జననేత్వత్రికాంశాశౌచంనాస్త్యే
వ || నాస్సుప్రసవాశౌచే స్యతీశేషాదిసేష్వపి || ఇతి దేవతాక్షేః - పితృస్సన్ని
సంతత్రాపిధవత్స్యేవ || నిదేశంజ్ఞాతిమరణం శ్రుత్వా పుత్రస్యజన్మచ | సవాసాజ
లమాప్లుత్య శుద్ధోభవతిమానవః || ఇతిమనూక్షేః - తచ్చాత్మికాంతాశౌచం దశా
హాదిబాత్వాశౌచవిషయం - సత్వనుపసితాది నిమిత్తత్రిరాత్రాదా - ఉపసితేతు
విషయంతస్మిన్నే వాతికాలజంఇతి వ్యాసుక్తేః-నిదేశంజ్ఞాతిమరణం, అతిక్రాంతే
దశాహేత్వత్రిమనూక్షేశ్చ - మాధవీయేదేవలస్తు || ఆత్రిపతా త్రిరాత్రంస్యాత్
షడ్మాసాత్పక్షిణీతతః | పరమేకాహమావమా దూర్ధ్వంస్మాతోవిశుద్ధ్యతి || ఇ
త్యాహ - తత్రాపదనాసద్విషయ స్వేనవ్యవస్థా - ఇదంచైకదేశే - దేశాంతరేతు
స్సాసమాత్రం || దేశాంతరమృతంశ్రుత్వా క్షీబేవైఖాససేయతా | మృతేస్సాస
నశుద్ధ్యంతి గర్భస్యావేచగోత్రిణః || ఇతివరాశరోక్తేరితి విజ్ఞానేశ్వరః స్సాసంసత్స
రాంతే || అర్వాక్తిపతాత్రినిశం షడ్మాసాచ్చదివానిశం | అహఃసంవత్సరాదర్వా
ద్దేశాంతరమృతేష్వపి || ఇతి విష్ణుక్తేరితిమాధవః - ఇదంసపిండానాం దేశాంతరే
స్సాసం సోదకానామితియుక్తం - లక్షణంత్యాహ బృహస్పతిః || మహా నద్యం
తరంయత్ర గిరిర్వాన్యవధాయకః | వాచోయత్రవిభిద్యం శేతద్దేశాంసరమువ్యసే ||

దేశాంతరంవదంత్యేకే షష్టియోజనమాయతం । చత్వారింశద్వదంత్యస్తేఽత్రింశ-
దన్యేతథైవచ ॥ ఇతి ఏతత్సర్వంమాతాపితృభిన్నవిషయం - తయోస్తుపితౌ
చేదితి పూర్వపైరీనసివాక్యా త్సదాపూర్ణమేనదశాహుది - స్మృత్యర్థసారేపి -
మాతాపితృమరణే దూరదేశేపి సంవత్సరోద్భవమపి పుత్రోదశాహుదికం పూర్ణం
మాశౌచంకుర్యాత్ - స్త్రీపుంసయోఃపరస్పరంసపత్నీషుచైవమితి - శుద్ధిశాస్త్రా-
దయోగౌడాస్తు ॥ ఊర్ధ్వంసంవత్సరాదాద్యాద్బంధుశ్చేచ్ఛూర్చియతేమృతాభివే-
దేకాహమేవాత్ర తచ్చసన్యాసినాంసతు ॥ ఇతిదేవలోక్తేః - పిత్రోర్భ్రమధ్యే త్రి-
రాత్రమూర్ధ్వమేకాహః - బంధుర్భ్రాతృపితృభర్తృచ - పూర్వోక్తచశాహుస్సు-
కలింగాదిదేశపరఇత్యాహుః - తేబంధుపదస్యపుత్రాది పరశ్వేమానాభానానుష-
ఠ్యోః - సాపత్నీమాతుస్తుదక్షుః ॥ పితృపత్నీమపేతాయాం మాతృచర్జగద్విజ్ఞో-
త్తమాః । సంవత్సరేవ్యతీతేపి త్రిరాత్రమగుచిర్భవేత్ ॥ హీనపర్ణమాశృషు సప-
త్నీషుచైవమితి స్మృత్యర్థసారే - కేచిత్ ॥ పితృపత్నీయంప్రమాతాయామూర-
నేతనయేతథా ॥ ఇతిబ్రాహ్మణ్యే స్వార్ససేవమాహుః - షడశీతానన్యపగ-
ఏతత్సర్వపర్ణతుల్యం ॥ తుల్యంసయసంస్వేషా ముత్తరాంశోశ్చైవచ ॥ ఇతిన్యా-
ఘోక్తేః—అథా శౌచసంసారేఉచ్యతే - తత్రశావేశానా సూతకేశానామ-
వేమాతకంసూతకేశానంవా తత్రాప్యర్థిరంకాలతః - పూర్వేణసమన్యూచమగ్ని-
కంచేతిద్వాదశభేదాః - యదైకదినేసమన్యూన మగ్నికంవాశౌచస్వయం తత్రతం-
త్రేణాన్యసిద్ధిః - ద్వయోరేకకాలత్వాత్ - యదానుద్వితీయాది దినేషుత్త్రాస-
జాతీయం శావేజసంసారసమకాలంన్యూనకాలంవా పరంన్యూత్తదా మగ్నిపక్షే-
మపూర్వశేషేణశుద్ధిః ॥ అంతరాజస్మమరణే శేషాహోభిర్విశుద్ధ్యతి ॥ ఇతి యాజ్ఞ-
వల్క్యేక్తేః - అంతరాజ్ఞాతేఇత్యర్థః - జ్ఞాతస్త్వేవజననాదే ఓమిత్తత్వాత్ -
పూర్వాశౌచోత్తరం తస్మిన్హోత్సవేజాతే సూత్తరమేవకార్యం - శుద్ధితస్యే పు-
క్తంపూర్వాశౌచాంతకుత్పిన్నం సమానాలఘునానిమిత్తం తత్కాలాదావర్జితం
స్వాశౌచహేతురేవ - ఆహారంతన ॥ అవిష్కాశేః కోషస్సాన్యశ్చాన్యధాదిభిరభరచన ॥
ఇత్యన్యాశౌచసాంకర్ష్యేప్రవృత్తం - తేనాగ్గానాన్వృత్యుత్సాహాదా కృతేషాన్-
త్ జ్ఞాతేపినాన్వత్త్రితిమాధవీయయమోపి ॥ జననేజనసంచేత్సన్య స్మరణమనం
తథా । పూర్వశేషేణశుద్ధిస్సన్య దుత్తరాశౌచవజఃసం ॥ అత్ర కేచి దుర్లభాశా-
హేన్యాతాంచే త్సుసర్గరణజస్మసి ॥ తావత్సన్యాదశుచిర్విప్రో యావత్తత్సన్యాదన్య-
శమ్ ॥ ఇతి మనుపరాశరాద్వైర్వశాహగ్రహణా త్పూర్ణాశౌచవన పూర్వశేషే-
ణశుద్ధిః - త్ర్యహద్యల్పాశౌచ సంసారేతూత్తరేనైవశుద్ధిరిత్యాహుః - పారదస్త్ర-
ప్రేవమాహ - గౌడాలప్రేవం - తన్న - యాజ్ఞసల్క్యాదివశేనదశాహస్య తుల్య-
కాలాశౌచోపలక్షణత్వాత్ ॥ సమానాశౌచసంసారే ప్రథమేనసమాపయేత్ ।
అసమానంద్వితీయేన ధర్మరాజవనోయథా ॥ ఇతి మాధవీయే శంఖోక్తేః—అపరా-
ర్కమితాక్షరాదివిరోధాచ్చ - యదాతు సూతకేశానం సమన్యూనాధికంవాతే

దానపూర్వశేషాచ్ఛుద్ధిః - తదాహంగిరాః || సూతకేమృతకంచేత్సన్య స్మృతకే
 త్వధసూతకం | తత్రాదికృత్యమృతకం శౌచంకుర్యాన్నసూతకం || షట్త్రింశ
 స్మతే || శావాశౌచేసముత్పన్నేసూతకంతుయదాభవేత్ | శావేనశుద్ధ్యతేనూతి
 ర్నసూతిశ్శావశోధినీ || చతుర్ద్వంశతిమతేపి || మృతేనశుద్ధ్యతేజాతం నమృతంజాత
 కేనతు || అతోయదాదశాహ జననమధ్యేతదంతేవాత్ర్యహదిశావంతదా పూర్వే
 ణశుద్ధావపితన్నిమిత్త మస్పృశ్యత్వంభవత్యేవ || మరణోత్పత్తియోగేతు గగి
 యోమరణంభవేత్ || ఇతి కౌర్మాచ్య - గౌతమవ్యాఖ్యానాంవృద్ధాత్రిరపి ||
 సూతకాద్విగుణంశావం శావాద్విగుణమూర్ధవమ్ | ఆర్తవాద్విగుణానూతి స్త
 తోపిశవదాహకః || అత్రపూర్వపూర్వణనోత్తరోత్తర నివృత్తిరస్పృశ్యత్వాధిక్యా
 దిత్యర్థః - షడశీతావపి || స్వభావబహుసూతస్తు సూయశశావవిశోధినీ | ఇతిరాత్రి
 శేషాదావధిక్ తద్విత్తిద్వినైరాగంతుకైః - సూతేష్టహుత్వంసస్వభావేన అతస్తత్ర
 సూయశావస్యాపిసపూర్వణ శుద్ధిరితినక్తుంస్వభావేత్కుక్తం - బ్రాహ్మిణి || నాగం
 తుకైరధాహణాభిరాశౌచమపనుద్యతే | నచపాతనిమిత్తేనశావస్యాస్యస్యశోధసం ||
 ఇతి ఏవంనవవక్షాః - యదాతుత్యహద్యల్పా శౌచమధ్యేనజాతీయం విజాతీయం
 వాదీఘ్నకాలముత్తరం తదాస్త్వత్తరం పూణణంకార్యంసపూర్వేణశుద్ధిః || స్వల్పా
 శౌచస్యమధ్యేతు దీఘ్నశౌచంభవేద్యది | సపూర్వేణవిశుద్ధిస్సన్య త్వకారే
 నైవషడ్భృతి || ఇత్యుశససోక్తేః - సేవిత్ర్యహదిశావమధ్యే దశాహది సూతకేపిస
 పూర్వేణ శుద్ధిరిత్యపరార్కః - శావనిమిత్తమస్పృశ్యత్వంచభవత్యేవ - శుద్ధివిచే
 కేతు - శావేనశుద్ధ్యతేనూతిరిత్తిప్రాగుక్తేః - తత్రాస్పృశ్యత్రాశౌచ నివృత్తియై
 తన్న - ఉత్తరస్యకాలాధిక్యేన బలత్వాత్ - మాధనీయమోపి | అఘవృద్ధిమా
 దాశౌచం సశ్చిమేన సమాపయేత్ | యథాత్రిరాశ్లేప్రకాంతే దశాహం ప్రవి
 శేద్యది || ఆశౌచంపునరాగచ్ఛేత్తత్సమాప్యవిశుద్ధ్యతి హరిణోపి || గురుణాలఘు
 శుద్ధ్యేత్తు లఘునానైవతద్గురు || ఇతి గురుత్వం లఘుత్వంచ కాలకృతమేన - పూ
 ర్వానురోధాత్ - ఏతచ్ఛహరదత్తేనస్పృష్టముక్తం - మితాక్షరాశ్యవం - యత్ను ||
 అఘానాంయశాగపద్యేతుజ్ఞేయాశుద్ధిగర్హయసీ | మరణోత్పత్తియోగేతు గగియో
 మరణంభవేత్ || ఇతి హరితకౌర్మాదిత్రతా స్పృశ్యత్వాభిప్రాయం శావస్యగురు
 త్వంజ్ఞేయం - క్వచిదల్పకాలేనాపి దీఘ్నకాలాశౌచ నివృత్తిమాహదేవలః || పర
 తఃపరతోశుద్ధరఘుపృథ్వావిధీయతేస్యాచ్ఛేత్వంచకమాదహ్నిపూర్వేనాత్రశిష్య
 తే || అస్యార్థః - అఘవృద్ధాదీర్హాశౌచే పరతోశుద్ధిః పరమాశౌచం - యదిపూ
 ర్వాశౌచముత్తరస్య పంచమదినాత్పరతోనువతేత్ - తదాపూర్వేనైవశుద్ధిః -
 పూర్వస్యాత్తరాశౌచార్ధాదికకాలవ్యాపిత్యే పూర్వశేషాచ్ఛుద్ధిరిత్యర్థః - యథా
 షష్ఠేమాసే గర్భపాతనిమిత్త షడహశౌచమధ్యే దశాహపాతేపూర్వేనైవనివృ
 త్తిః - యథావాత్ర్యహమధ్యేస్యాపిపాతనిమిత్తచతురహపంచాహయోగినికశ్చిత్ - త
 న్న - దశాహపథీపూర్వశేషశుద్ధ్యావేదకవ్యావిరోధాత్ - షష్ఠాది దినేపూర్ణాశౌచ

[illegible]

త్రాసూతకాంతరే ద్వితీయాత్పూర్వభిన్నా త్సూతకాంతాద్వ్యహాదిరూపా చ్యుతి
 రితి - అపరాధేత్వాశౌచకాలం త్రేధావిభజ్యనిగుణ విషయత్వేననముక్తిం -
 అస్యవచనస్య నిమూలత్యోక్తిరజ్ఞాక్షిరేవ - అతః పూర్వాశౌచాంత్యరాత్రామ
 న్యాశౌచేఽపూరాతద్వయమధికంరాత్రేంత్యయామేతు దినత్రయమిభిభృత
 రణోపదిష్టః పంధాః - ఏతత్సంపూర్ణాశౌచసంపాతే ఏవారాత్రిశేషే త్రిరాత్రాది
 సంపాతేతు పూర్వశేషైవవశుద్ధిః - ద్విరాత్రాదిపృథ్వేః - పూర్వవాక్యైర్నిశాహ
 విషయత్వాదపవాదాభావే శేషశుద్ధిరేవసామాన్యతః ప్రసృతైః - పంచశతేతుద
 శాహం తే త్యోహపాతేపి ద్విప్రదివవృద్ధిరుక్తా || రాత్రిశేషేయదాశౌచం పూర్వా
 నధికమాపతేత్ | ఊర్ధ్వం దినదవ్యయంపూర్వా ద్యామశేషేదిసత్రయమ్ || ఇతి
 అనధికంసమన్యూనంవాతత్త్వచ్ఛం నిర్మూలత్వాదం షోడశ్యాదిపాతేపి ద్విరాత్రాది
 వృద్ధ్యాపత్తేశ్చ - పూర్వాశౌచాంత్యస్మిన్ ద్విప్రదివవృద్ధికాశౌచాంత్యపాతే
 తునధికత స్యాద్భిత్వా నిధిక్తేవశుద్ధిః - సచవధిఃతస్య పూర్వశేషత్వంసంక
 నీయం - రాత్రిశేషపూర్వశేషశుద్ధ్యపవాదే నైమిత్తికాన్వత్తిన్యాయోజ్జీవనాత్ -
 అపవాదాభావే ఉత్సర్గస్యప్రాప్తేః - అపవాదాంతర మాహశంఖః || మాతర్యగే
 ప్రమితాయా మశుద్ధామియతేపితా | పితుశ్చేషేణశుద్ధిస్సన్యామః శార్యా
 త్ప్రపక్షిణమ్ || పాదత్రయస్పృహంత్యస్యస్వయమఘః - సిత్రాశౌచమధ్యేమాశ్చ
 మృతాపిత్రాశౌచాంతేమాతుః పక్షిణీమధికాంకుర్యాదితి - అత్రాశుద్ధాపిత్వైక్యే
 రాత్మహాదేః విశురాశౌచాభావాత్ మాతృమరణేనపక్షిణీకంతుపూర్ణామేవాశౌ
 చం - ఇయంచపక్షిణీశ్చోయూదిగనసరా నాద్యదినదవ్యయే || ప్రతినిమిత్తేనైమి
 త్తికాన్వత్తిన్యాయానాద పూర్వశేషానాదన్యాదితి విశ్రుచుణః - సపిండ
 ద్యాశౌచేన మాతాపిత్రోరాశౌచాపగమోనా న్యస - ఏనంధతుఃపి - ఇయం
 చపక్షిణీదశమదిసాత్పూర్వం మాతృమరణేజ్జయం - దశమ్యాంరాత్రోతత్ప్రభా
 తేనా మాతృమరణేద్వ్యహత్ర్యహ సముచ్చితాపక్షిణీతికశ్చిత్ - తన్న || సం
 భ్యాంతరోపజననాపత్యాత్ర్యహాదిశ్రుతిబాధాపత్తేః - అతపనైకాదేయాపగ్నేయా
 ఇత్యాదౌశ్రుతసంభూతాభాపత్తేః - సముచ్చయో నిరస్తాద్వాదశే - గురుణిలఖ్యం
 తగ్గతేః - గురుసంభూతాంభూతశుద్ధ్యదిత్వైక్యే - మాతృనన్వారోహణేతు సప
 క్షిణీ || యదానారీవిశేదగ్నిం ప్రియస్యప్రియవాంఛయా | తదాశౌచంవిధాత
 వ్యం భర్తాశౌచక్రమేణహీ || ఇతి పృథ్వీచంద్రోదయే లఘుహాతీతోక్తేః - తత్రై
 వపడశీతమతేపి || మృతంపతిమనువజ్యపత్నిచేదనలంగతా | సత్రపక్షిణీకార్యా
 పైతృకాదేవశుద్ధ్యతి || పుత్రోన్యోవాగ్నిదస్తస్యా స్తావదేవాశుచిస్తయోః | సప
 శ్రాద్ధంసపిండంచ యగపత్తుసమాపయేత్ || గృహీతాశౌచానాం పుత్రాణాంపి
 తుస్సంస్కారేమాతుః - సపిండస్యవామరణేనాయంనిణాయః - అతిక్రాంతకా
 లాద్విద్యమాన నిమిత్తస్యబలవత్వాత్ - ద్యాదశవర్షాత్తరం సంస్కారాశౌచ
 మధ్యేసపిండమరణేప్యేవం - యత్తు అపరాధేబ్రాహ్మే|| ఋగ్వేదవాదాత్సాక్ష్య

స్త్రీసభవేదాశ్చఘాతం । త్రిహాశౌచేనువిద్వైశే బ్రాహ్మణాపిశాస్త్రుచత్ ॥
ఇతి తగ్గుతుకరాశౌచోత్తర మన్వారోహః । త్రిరాత్రాశౌచపరిమిష్యన్వైచంద్రః ।
బ్రాహ్మణాదేః ఓత్రియాద్యనుగమశేల్వాశౌచ పరిమిత్వైచాం - తగ్గుతుకరాశౌచ
యోగోదాస్తు - భతుకరాశౌచోత్తర మన్వారోహః । త్రిరాత్రః - సహగమితు
సంపూణం - యద్భూతస్యసన్యశౌచేన్వారోహజే బ్రాహ్మణ్యే శ్రీస్త్రీగ్రా
త్వాత్ - భతుకరాశౌచస్యహేమంపదానం సేచితౌతుసన్యశౌచయత్వాహుః । తగ్గు
త్వాగుక్తిం పూర్వ శేషేణశుద్ధిం నానా శుక్లముక్తిం చ సేత్వా ॥ పూర్వాశౌ
చేనయాశుద్ధి స్నానం కీర్ముతశేచనా । సూతికామగ్న సంగీత్యాప్తైతస్యచ సుఖా
నపి ॥ నిణాయాన్ముఖే - స్మృతిసంగ్రహేపి ॥ ధ్యాయవిశుద్ధిం శాస్త్రానుసూత్రాను
దంవినా ॥ ఇదంమూర్త్యసదాహరిణీ మూర్తులాదిసంబంధేన బాహుమాత్రసిం
తు త్రిరాత్రమేవేష్యైక్తంప్రాక్ - స్పృహైః ॥ సూతకాద్విగుణాశానం బాహు
గుణమాత్రకవమ్ । ఆత్రవాద్విగుణా సూతికైర్యోపసదాహరిణిః ॥ తగ్గుశౌచసం
పాతేనశావ జనసన్నిధికార్యప్రభంధా ॥ ఆశౌచము సమన్వయే పుత్రసన్ధయ
దాభవేత్ । తత్తుకరాత్రాత్రసన్ధిః పూర్వాశౌచసన్ధ్యైః । ఇతి ప్రాచీనస్మృ
తేః - ఆశౌచేనుద్వివిధపరాశాత్రః - అనన్యశౌచేజననా శుద్ధిం పూర్వస్థాన
యది । క్రేతముక్తిస్యోక్తికాన్యాయాదాహరణి ॥ ప్రాచీనస్మృతిం చ సమన్వయే
చేజ్జనసంభవేత్ । తగ్గుశౌచం పూర్వ శేషానాన్వారోహపాద్య ॥ మూర్త్యాద్య
ణీమన్యే విత్తుకరాశౌచ మంతుగ్యాత్ ॥ తగ్గు బ్రాహ్మణ్యోక్తిం తగ్గు దేహాదృశే
హని ॥ ఇతి స్మృతేః - సేచిత్యైవ సేచిత్యైవ పరిమిష్యాద్విశౌచానం
ఏకాదశాశౌ బ్రాహ్మణేత్యాహుః - ఆత్రవాద్విశౌచేత్వోక్తిం ॥ దశమం పంచముత్స
జ్య రాత్రిశేషేనువిద్వైవేత్ ॥ ఇతి తుదిన్వారోహకోష్ఠాం విప్రనిమగ్రత్రాగు
మహి నదతాత్రాశుద్ధిగర్వంజన్యమి - సేచన్మూర్తిగోపయానా విసేచనా
న్యకేనత్వాశౌచాంతం సేచన్యేవేత్స్య క్తిం - అథాశౌచానామసంబంధభా
వత్కర్మతః, కర్మతః, ద్రవ్యతః, మృతదోషతః, విధానాచ్చ - అన్యోబ్రహ్మచారిశత్యా
షు॥ నైస్త్రికానాం నసన్ధానాం యతీనాం బ్రహ్మచారిణామ్ । నాశౌచం తేత్రానాన్వయః తి
తేచతథామృతః - ఇతికొక్కోక్తిః - తుర్విపాదేశౌవేవాపితృవచతీ దేవలశాస
ఆశౌచమంత్య కర్మోపలక్షణం ॥ బ్రహ్మచారీనకుర్వీత శవవాహాద్యాక్రమః ।
యదికుర్యాచ్చ కేత్రచ్చగ్నిం పునస్సంస్కారమేవచ ॥ ఇతి దేవకోక్తిః - సేచన్
త్యాద్యతిరిక్తవిషయం ॥ ఆచార్యంస్వముపాధ్యాయం మాలినంపరిరంగురుమ్ ।
నిర్హృత్వైవప్రవృత్తీతం నవప్రసవియుజ్యతే ॥ ఇతి మనుకోక్తిః - హరితః ॥ మూతా
పిత్రోస్తుయత్ప్రేక్తం వ్రతవాహీనుపుత్రకః । వ్రతస్థాపిహికుర్వీత సింహదానోదకక్రి
యాం ॥ భవత్వశౌచంనైవాన్యనైవాగ్నిస్తస్యలుప్యతే । స్వాధ్యాయంచపశుకర్వీత
పూర్వవద్విధిదర్శితం ॥ సంవతకః ॥ అన్యగోత్రోపసంబంధః ప్రేతస్యాగ్నిండతాతి
యః । సింహంచోదకదానంచ సదశాహంసమాచరేత్ ॥ నిర్హరణమంత్యకర్మవరం ॥

వీచమాతామహస్య - యథా - వ్రతస్థాపినుతఃపితుఃకుర్యాత్క్రియాంస్పష్టతథా
 మాతామహస్యాపి దాహిత్యైకత్యుమ్హతీత్యపరాక్రేభవిష్యోక్తేః - మాతాపి
 త్రోరుపాధ్యాయా చార్యయోశాధ్వదేహికం । కుర్వమాతామహస్యాపి వ్రతీ
 నభ్యశ్యతేవ్రతాత్ ॥ ఇతిశాలాదర్శాచ్చ - తత్రాంత్యకర్మనిమిత్త మస్మత్సృశ్యత్వం-
 దశాహమస్తేవ ॥ సగోత్రోవాసగోత్రోవా యోగ్నిందద్యా తృణేనః । సోపికు
 ర్యాన్నవశ్రాద్ధం శుద్ధ్యేత్తుదశమేహసి ॥ ఇతి దివ్రాదాసోక్తవచనాత్ - అత ఏవ
 బ్రహ్మచారిణః శవకర్మణోవ్రతాన్నివృత్తి రన్యత్రమాతాపిత్రోగురోశ్చేతి గాత
 మీయేవ్రతనివృత్తేవ పర్యదాసోనాశౌచస్య - సంధ్యాదికర్మలోపస్తునాస్తి ॥
 సత్యజేతునతకేకర్మ బ్రహ్మచారీస్వకంక్వచిత్ ॥ ఇతి ఛందోగపరిశిష్టాత్ ॥ ఏలో
 గురోర్లోపత్తేతు బ్రహ్మచార్యయినుతుః । సవ్రతశ్చాచ్యుర్వీతి అగ్నిపిండోద
 కక్రియాం ॥ తేనాశౌచంసకతన్య సంధ్యానైసంకల్పనే । అగ్నికాన్యందక
 తన్యం సాయంప్రతశ్చనిత్యశః ॥ ఇతి చంద్రికాయాం సంవర్ణోక్తే - అత్ర
 కర్మాసధికారరూపాశౌచ నిషేధఏవ - అపరాంక మాధవాదయస్తు - ఏకాహ
 మాశౌచమాహుః ॥ ఆచార్యంవాప్యపాధ్యాయం గురుంనా పితరంచవా । మూ
 తరంవాస్వయందగ్ధా వ్రతస్థస్తత్రభోజనం ॥ కృత్వాపతతినోతస్మా త్సేవితాన్నం
 తత్రభక్షయేత్ । అన్యత్రభోజనంకుర్యా న్నచస్తే సహసంపనేత్ ॥ ఏకాహమికు
 చిర్భూత్వా ద్వితీయేహనిశుద్ధ్యతి ॥ ఇతి బ్రాహ్మీకైః - తదన్నభోజనేత్రప్రాయ
 శ్చిత్తం పునరుపసయనమాశౌచంచ - దివ్రాదాసాదయస్తుబ్రాహ్మీకైః - ప్ర
 భమేహి సంధ్యాదిలోపః ॥ బ్రహ్మచారీయదాకుర్యా త్పిండనిర్వహణంపితుః । శాప
 త్కాలమశౌచంస్యా త్పునస్సాన్విత్యావిశుద్ధ్యతీ ॥ ఇతి ప్రహసతివచనాత్ - ద్వితీయా
 హదాపిండదానకాలేవాస్మత్సృశ్యత్వమాత్రంనాన్యదేత్యాసంకల్పదశాహమస్మత్సృ
 శ్యేపికర్మాంగస్సానవిధానాధామేతదితియుక్తం - అంత్యకర్మాకరణేతుబ్రహ్మ
 చారిణః - పిత్రాదిమరణేప్యాశౌచాభావ ఏవసోపి బ్రహ్మచర్యకాలఏవ - సమా
 వతనోత్తరంతు పూర్వమృతానాంత్యహ శౌచంభవత్యేవ ॥ ఆదిష్టినోదకంకు
 ర్యాదావ్రతస్యసమాపనాత్ । సమాప్తేతూదకందత్వాత్రిరాత్రమనుచిర్భవేత్ ।
 ఇతి మనూకైః - తత్రాపివికల్పః ॥ పితర్యపిమృతేనైషాం దోషాభవతికహికచిత్ ।
 ఆశౌచంకర్మణోతేస్యా త్ప్రేహంవాబ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ఇతి ఛందోగపరిశిష్టాత్ -
 తథాకృత జీవచ్ఛాద్ధైకమవ్యాశౌచంసకార్యమితిహేమాద్రిః - శుద్ధిత్యేకాశ్చే
 సద్యశ్శౌచంసమాభ్యాతం దుర్భిక్షేచాప్యపద్రవే । డింబాహవహతానాంచ విద్యు
 తాపాధిఃనైద్విజలైః ॥ ఉపద్రవేత్యంతమరకే ॥ ఉపసగమ్మశేచైవసద్యశ్శౌచం
 విధీయతే ॥ ఇతివరాశరోక్తేః - ఉపసగోత్యంతమరక ఇతిశూలపాణ్యానిరుద్ధభట్ట
 దయః - యాజ్ఞవల్క్యేపి ॥ ఆపద్యపిచకష్టాయాం సద్యశ్శౌచంవిధీయతే ॥ ఇతి
 మరణసమయేపి నాశౌచంతథాచ శుద్ధిత్యాకరేదక్షః ॥ స్వస్థకాలేద్విజంసంస్వం
 సూతకంపరికితీతం ॥ ఆపద్భతస్యసర్వస్య సూతకేపినసూతకం ॥ అతస్సతివైరా

శ్వే సన్నాస్యసోప్యాతురస్యభవతీలికేచిత్ - అథ కర్మణః త్రివిధోద్దేశాః ॥ తద్గత్యా-శ్వేషు సత్త్వివ్రతినృపస్యవద్దీక్షితద్విక్ స్వదోభ్యోశాప్యస్వవేషమిహి
రిసభిషక్కూరుశిల్ప్యాతురాణాం । సంప్రచరభ్యేషుచానోపసయస యజుఃశ్రాద్ధము
ద్ధప్రతిహతామా తీర్థాన్ ॥ యాత్రాజప పణియనాద్యుత్పన్నేష్యే తాన్ ॥ నా
శౌచమితిశేషః - సప్రతిహతామవా - ముఖ్యసప్రస్య-దీక్షితసాహిత్యే -
సప్రతిహతామప్రతాదినియమవా - సప్రతిహతాప్రతే ఇతిస్మిన్ము - త్త - ప్రతాదానా
రవఃశిల్పినోవైద్యాః దాసేచాసాప్త్యైవచ । చాచానోరాజభ్యుత్పన్నే సప్రతిహ
చాఃప్రకీర్తితాః - కారవస్సుసకారాద్యాః - ఇత్విత్త్యైవగిరితే జకాద్యాః - ॥
తురస్యవ్యాధినాశాధే-దానానాతులాదానాదేః ప్రారంభోవాంగిశ్రాద్ధ సు-
ల్పావా - యజనంతటాకోత్సగ- కోటి-పూమాగి - లఘుచ్ఛేద ॥ ప్రతిహతాని
శాహేషు శ్రాద్ధేహూమేర్చవేజపే । ఆశ్లేషాతకనస్యా దినాన్ధితుమాహాః ।
ప్రారంభోవరణంయజ్ఞే సంకల్పేనాసప్రతిహతాః । నాదీశ్రాద్ధ విసాహానా శ్రా
ద్ధేపాకపరిక్రియా ॥ ఇతిపాపస్యవసముచాగ్ని-యోచాప్రసాద-యో - శుద్ధి
పస్త్యైవసంహతాశ్వేనాద్యుత్పన్నాత్ ॥ కేలెనో - అశ్వే - ప్రసాద-యోచా
ద్యుత్పన్నాశ్లేషానాప్రసాదాన్ ॥ కేలెనో - అశ్వే - ప్రసాద-యోచా
త ॥ ఇతిస్మే - సుస్థ్యే - ప్రసాద-యోచా - జప-యోచా - ప్రసాద-యోచా -
లవిచ్ఛేదసంకల్పిత నోపసంక్రమ శాంతి - అనిష్టా - అనిష్టా - అనిష్టా -
నియమస్యాపి సస్యాపిస్యస్యస్యస్య ॥ ఇతి ఏవంపరమాదృశ ముచా - అనిష్టా -
మోచి ॥ శివవిష్ణ్వగ్నికూడితో యస్యదాగ్నిపగ్రిహా । త్రోదన-యోచా - అనిష్టా -
తశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ గ-తశుద్ధిత శ్వేమగత్రముత్తానభ్యాం ॥ జపోద-యోచా -
గిఃకాగ్యోదీక్షాద్వితైర్నరైః । నా-స్థిపాపంయథ శేషాం మాతకంవాయతాశ్శుభాం
రాఘవభట్టియోనారగిః ॥ అథ హితకంయోచా - అనిష్టా - అనిష్టా - అనిష్టా -
త్వానిత్యంధ నిర్వత్స - సరాసవ్యాక్రియ-యోచా - అనిష్టా - అనిష్టా - అనిష్టా -
నయోగేవపూజయితే । యనిగ-మోచ-యోచా - అనిష్టా - అనిష్టా - అనిష్టా -
త్తుస్థసింహాకల్పే ॥ సదామూత్రజపముత్సా - యనిష్టా - అనిష్టా - అనిష్టా -
త-స్థిత స్థ సేష్టా - త్రంస-యోచా - అనిష్టా - అనిష్టా - అనిష్టా -
చంద్రికాయాం ॥ అశుచిర్వృతదివాపి గచ్ఛన్దిష్టస్థస్థస్థ ॥ ముత్తర-స్థా -
హోవిద్యా స్థస్థస్థసనకాభ్యసీత్ ॥ కాలనియమాభావేతుపేయమన - అనిష్టా -
గభయాత్రాగిః - ఏషునాశౌచం - అయచాశౌచాధాన్యా - అనిష్టా - అనిష్టా -
చష్టయః - అత్రమూలమాక-గచ్ఛన్ది - అత్రగీతీతిస్య - అనిష్టా - అనిష్టా -
శౌచాభావః - తదాదిత్వాశౌచమ-స్థన - శేషవైతానోపసనా - అనిష్టా -
తానత్వేష్యవ భృదాదిసభవేష్య - అనిష్టా - అనిష్టా - అనిష్టా -
హితక్షేప్య త్రైవిద్యస్యమహామథే । సన్నాసత్వవభృథేమాన ర్థానత్వస్యవమాత
కమ్ ॥ ఇతి వైతానోపసనాఃకార్యా ఇత్సవేనైవసన్దైము-శ్చి-చంద్రికాయాచేతి

పునర్దిక్షితగ్రహణం యజమానేస్వయంకర్తృత్వాత్కం సానప్రాప్త్యనం
నేతి విజ్ఞానేర్విధిః సస్తుతస్థగీక్షుశీయాసంస్కృతస్వప్రాగస భృథాత్కర్మ ప్రా
ప్త్యనందీక్షితగ్రహణం తేన తతఃపూర్వంనిషేధవన - యస్తు ప్రారంభోవరణం
యజ్ఞే ఇతితదృత్విక్వం - అథాచధంగోగపిశిష్టే || నదీసేవ్యాఃపగయజ్ఞే నకృ
చ్ఛాద్రితపశ్చరం || ఇతి || యజ్ఞేత్వేవ్యవం - ఋత్విజాంచమధుపగ్నోత్తరమాశౌ
చాభావః || గృహీతంమధుపగ్నస్య యజమానాత్ముత్విజః | సశ్చాదశౌచేవతి
తే నభవేదితినిర్ణయః || ఇతిగ్రాహ్మత్ - అతఃసవరామాందారః - చతుర్ణాంన
రణపక్షే స్వయాచారాశౌచే స్వ ఆగమయతవ్యఃఇత్యాహ - ఏవంస్థాతేకపితులా
కాణిహూమాదా మధు స్య-సరిగోషాహావ్యాధయః - యస్తు ప్రారంభో సర
ణంయజ్ఞే ఇతితదృత్విక్వం మధుపగ్నం లభ్యమయః - సేనాధాన్వేషసంబంధాగా తద
భావాన్ స్వ భృథాసంస్కృతం - సవరాంతరవిహారా మార్థ్యవల్లభః || స్వతానోపా
సనాకావ్యాప్తంసంస్కృతంసరిగోషనాత్ || అగ్రత్యాగమాప్రేక్షానోచైరస్వ
యంసంస్కృతం || ఇతి || పశుశుభ్రతా లం సామోగధ్యుచవాపుయాత్ ఇతిస్మృ
తే - త్యాగాతిక్రీతీశ్చాతే స్నానేచాస్వప్రసక్తిత్వం || సూతకేమృతకే
ప్రసక్త అతేక్రీతాన్వహం | ప్రసాదానిమిత్రేణ హనయేన్నతుహవయేత్ || ఇతి
బ్రహ్మస్మత్స్వక్తే - త్యాగ నివహే రస్వతానవ్యం శాలాగ్నైకేకే-స్వయేతాని
రుచ్యుతి పిష్టపసస్త్వం శీఘ్ర విజ్ఞానేర్విధిః - గోగ్రహణం పూజాధకం - తేన
స్నాతేకకార్యామనేన సవరామాందారః - దాగ్నిజాత్యాగం వికల్పమానూః - అప
రాధ్యా దనిబంధాన్తి || తేనోస్వ స్వయంకార్యంస్నానేచత్యాగానిర్వికేకే స్వ
స్వేవ్యవత్త్వం త్యాగంసంస్కృతం స్వస్వసంస్కృతత్యాగంకార్యం సానోపస్మ
గ్నంసంస్వయమితిహేతుః క్తే || ద్వివిధత్యాగంసంస్కృతత్యాగంసంస్కృత
తే | సూతకేమృతకే త్యాగం త్యాగియశ్చ శ్చీయవేద్విజః || ఇతి మరీచ్యుక్తే || జన్మహ
న్యోర్వితానస్వ కర్మత్యాగోనవ్యవహే | శాలాగ్నైకేవలోహూమః కార్యయేవా
స్వగోత్రజైః || ఇతి బాదాలోక్తే శ్చేత్యాహుః - అపరాగ్నేవ్యవం - యజ్ఞకాల
వ్యవం || సూతకేమృతముత్పన్నే స్నానాంకర్మ కథంభవేత్ | పిండయజ్ఞంచరుం
హూమమసగోత్రేణకారయేత్ || ఇతి బాతూకన్యోక్తశ్చ - చరుః స్నాతకన్యా
పాకః - శ్రవణానిర్వాదిశ్చేతి విజ్ఞానేర్విధిః - ప్రారంభంతుసపిండేనావికార్యం || సచ
తత్కర్మగుర్వాణ సునాభ్యోప్యశుచిర్భవేత్ || ఇతి మసూక్తే || ఛందోగపిశిష్టేవి ||
హోమశ్చ శతృకతవ్య శ్చమా న్నేసఖసనవా | అకృతంహవయేత్ స్నానే
తదభావేకృతాకృతం || అకృతంప్రహృది - కృతాకృతంతండులాది - స్నాతక
హూమాదాతువికల్పజ్ఞేయః - శాలాగ్నైకేఇతిప్రాగుక్తే - యదాకర్మంత
దాన్యద్వారా - అతేదంతత్వంయేషాంబహ్వృచాదీనాందావదశరాత్రమహా
మేవినాగ్నివిచ్ఛేదః - తైర్మకార్యం - తైత్తిరీయాద్యైకకార్యం - త్రిరాత్రమహూ
యమానోగ్నిహోమకః సుపవ్యతే ఇతి సుదర్శనభాష్యేవచనాత్ - సహారూఢి

త్యక్తా తేనావినకార్యం - కంఠిపురరాధానమన - సమాధి...
రాశాచాపవాదాభావాదనస్యకస్యోకత్వాత్ - అస్య...
త్ - యత్ప్రతిత్వలాయనః ॥ తేనావినకార్యే...
వత్సాంచభార్యాయాం నకుర్యాత్ ॥ సా...
యంనజహాయాద్విజః । శ్లో...
ఇతి తదవినచూహా... - తిగాహ...
వేనూతకాదిషు । సమాధి...
చమనుః - ప్రత్యాపీన్నా...
నాన్నిప్యత్తిః ॥ విప్రోద...
యద్యపి ॥ ఎంచయజ్ఞవిధానంతు నకుర్యాత్...
ర్యనిపేధోవ్యక్తః స్తథా ప్యాప...
పృథక్ష్విషేధః - హరద...
నసధ్యాయాయదాత్మా...
ధాత్ - సంధ్యాదీనామ...
మంహామయావ్యవంస...
ద్విజః । సూతకేమృత...
స్మంత్రా ప్రాణాయామమ్మ...
ధ్యాపంచమహాయజ్ఞా...
తేపునక్రియా॥ఇతి...
యతే ॥ యచ్చవిష్ణుపుగాణం ॥ సర్వకాలముపాసాతు సంధ్యయోవాధి...
వ్యతే । అస్యత్రసూతకాశ్చ...
రం ॥ ఆఘోరంతామా...
పైదీనసి...
సూర్యంధ్యాయస్సమస్క...
మృతకేకుర్యాత్...
సోన్వార్యమాజయేత్ ॥ గాయత్రంసమ్యగుచ్చార్య...
యేత్ । మాజానంతుసవాక్య...
ప్యా శ్లోచాపవాదమాహవ్యాఘ్ర...
సూతకే ॥ ఇతి...
వేచ్చుద్ధి...
వివాహేసంక్రాంతే సూతకంకదాచన ॥ నృద్ధశాతాతః ॥ యదాభావనకాలేతు...
శుచిరృపతిద్విజః । భూమాని...
యిత్యాదుతంగ్రామ సమా...
త్రంతువిగుద్ధతి ॥ ఇదమవిశేషా...
త్రంతువిగుద్ధతి ॥ ఇదమవిశేషా...

అథ ద్రవ్యశః|మరీచిః-లవణేమధుమాంసేచ పుష్పమూల ఫలేషుచ | శాకకాష్ఠాః
 తృణేష్యపు దధిసర్పిఃపయస్సుచ || తితాపథాజనేనైవ పక్వాపక్ష్వే స్వయంగ్ర
 హః | పశ్యేషుచైవసశ్వేషు నాశౌచంమృతసూతకే || స్వయసేవన్వా మ్యనుజ్ఞః
 యాగ్రాహ్యంసతద్ధస్తాదిత్యసః - క్రమేరుతద్ధస్తాదపినదోషః - పక్వంలడ్డకాది
 అపక్వం తండులాది - ఏతదన్న సత్రపరం || అన్నసత్రేప్రవృత్తానా మూమమన్న
 మగహికాతం | భుక్త్యాపక్వాన్న మేతేహం త్రిరాత్రంత్రతీభవేత్ || ఇత్యంగిరసో
 క్తేః - పక్వాన్న మోదనాది - నతుభక్ష్యంషట్క్రింసస్మతే - ఉభాభ్యామపరిజ్ఞానై
 సూతగనైవదోషకృత్ | ఏకేనాపిపరిజ్ఞానే భోక్తుర్దోషముపావహేత్ || వివా
 హాత్పనయజ్ఞేషు త్వంశరామృతసూతకే | పైర్నైరన్నంప్రదాతస్యం భోక్తవ్యం
 చద్విశోత్తమైః || భూయసేషురువిస్సం త్వంశరామృతసూతకే | అన్యగేహా
 దకాచాంతా స్సశ్వేతేసుచయఃస్సృజ్ఞాః | స్సహస్రకః | నివాహూర్ని పేత్యా
 ద్యుక్త్యా- పూర్వసంకల్పితా స్తేషునదోషఃపరికిల్బితః || మహాశైవ || సంసగా-
 ద్యస్యవాశౌచం యస్యాతిక్రాంత కాలతా | తదీయస్యపద్యాస్య నాశౌచంవిశ్వ
 తేవ్యచిత్ || శుద్ధితత్త్వే || శుద్ధిత్యుచ్యుత్తేవిష్ణుః - ప్రోక్షణేనచప్రసక్తమితి-
 అథ మృతదోషేహేమాన్త్రాపక్ష్వింశత్యశ్చకౌమేచ || వ్యాపాదరేద్య ఆత్మా
 సం స్వయమగ్న్యదకాదిభిః | విహితంవస్యనాశౌచం నాపకాగ్న్యదక క్రియా ||
 శవదర్శనం - యాసదాశౌచమస్త్యేన | వాతానాంస్వగ్గోవిస్సై రస్వతుం చాత్మ
 ఘాతినామ్ || ఇతి యాజ్ఞుర్యోక్తే - శుద్ధిత త్వేకాస్మి | సస్యశ్శౌచంసమా
 భ్యాశం భాపాదిచురసేతథా | అదిపదాభిచారహేతి | భవిష్యే శ్వేచ్ఛయా మర
 ణంవిప్రసా చ్ఛ్చగిన్స్త్వసోస్సస్మై | అంత్యాత్మజవియోగ్నగ్నాన్యన్యైవనతా
 దన్తైః || పాపండమాశ్రితాశ్చైవ మహాపాతకనాథా | స్త్రియశ్చ స్వభిచారిణ్య
 ఆరూఢపతితాస్తథా || సతేహంస్తావనంస్తాశాన్ సప్రాధ్దంసనవింశతంగౌతమః||
 ప్రాయోనాశకశస్త్రాగ్ని విషాదకోష్ఠంధనప్రతన్నశ్చే చ్ఛతామీ - నాశౌచమితి
 శేషః || అంగిరాః || చండాలాదుదకాత్సర్వా ద్భూహ్నాఃపైర్ద్యవ్యతాదపిదంష్ఠి
 భ్యశ్వపసుభ్యశ్చ మరణంపాపకమణాం | ఉదకంపిండదానంద ప్రతేహ్యయ
 త్ప్రీదీయతే | నోపత్మితత్సర్వ మంతరితేవినశ్యతి || షట్క్రింసస్మతేశ్వేవం -
 బ్రాహ్మేపి || శృంగిదంష్ఠినఖన్యాశ విషనహక్రియాజ్ఞతైః || న్యాశోగజః || సు
 దూరాత్పరిహతవ్యః కుర్వస్మి-డాంకృతిస్తుయః | నాగానాం విషయం కుర్వ
 హతశ్చాప్యగవిద్యతా || నిగృహీతస్వయంరాజ్ఞాచార్యదోషేమగుత్రచిత్ | పు
 దారాహరింతశ్చ ద్వేషాత్పృతిభిహితాః || అసమ్మాశ్చైవసంస్కృతై శ్చూడా
 లాద్యైశ్చవిగ్రహం | కృత్వాతైర్నిహతాస్తద్వదండాలాదీనపంశ్రితాః || శస్త్రా
 గ్నిగరదాశ్చైవపాపండాఃకూరబుద్ధయః | క్రోధాత్పాయంవిషంసమ్మింశస్త్ర
 ముద్బంధనంబలమ్ || గిరివృక్షప్రపాతంచ యేకుర్వంతిసరాధమాః | కుశిల్యశివి
 సోయేచ సూనాలంకారధారిణః || ముఖేభగాస్తుయేకేచిత్ స్త్రీబ్రహ్మయా నపుంస

కాః । బ్రహ్మదండహతాయేచ నేచా బ్రహ్మగ్రహా దాః । పంచచ్చేది
యేచపతితాస్తేప్రకీర్తితాః । పతితానాంకంహంసస్యనిన్నా । పంచచ్చేది
నచాశ్రుపాతఃపంచోవా శార్యగ్రాధాధానికంకంకం । పంచచ్చేది
తివిమోహితః ॥ తస్తకృచ్ఛ్యగ్రాధాధానికంకంకం । పంచచ్చేది
ర్వంసచ్ఛేషాం కరణతుమాధానికంకం । పంచచ్చేది
ప్రేతక్రియాంకంకం । సతస్తకృచ్ఛ్యగ్రాధాధానికంకం । పంచచ్చేది
సేతు ॥ కృత్వాగ్నిముడికింపానాంకంకం । పంచచ్చేది
తంచ తస్తకృచ్ఛ్యగ్రాధాధానికంకం । పంచచ్చేది
పాణిజాతః - ప్రకీర్తింతుస్తకృచ్ఛ్యగ్రాధాధానికంకం । పంచచ్చేది
మశునాపతితంయతి । పూర్వోక్తానాంకంకం । పంచచ్చేది
తునాశ్చియాత్రిరాత్రంబుద్ధిమాన్వయాంకం । పంచచ్చేది
సంవతః ॥ యేషామర్యతంకం । పంచచ్చేది
కృత్వా కృచ్ఛ్యగ్రాధాధానికంకం । పంచచ్చేది
తాగ్రేచ్ఛ్యగ్రాధాధానికంకం । పంచచ్చేది
తానాం తథాగ్రాధాధానికం । పంచచ్చేది
గ్రేస్తువిశేషో హేదంబ్రాధానికం । పంచచ్చేది
భే । పత్రాగ్రాధాధానికం । పంచచ్చేది
పాతకసంయుక్తో బాధాగ్రాధానికం । పంచచ్చేది
సంక్షయాత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తంకం । పంచచ్చేది
ర్వాపయేచ్ఛాత మస్యస్యేచ్ఛ్యగ్రాధాధానికం । పంచచ్చేది
పవాక్కిశేత్ ॥ మాధవీయేకరాశంకం । పంచచ్చేది
ఘాతకః । దహేత్ బ్రాహ్మణంవిప్రం లోకాన్నమగ్రాధానికం । పంచచ్చేది
శ్చశ్చ ద్విప్రాణామనుజాసనాత్ । దహేత్ బ్రాహ్మణంవిప్రం లోకాన్నమగ్రాధానికం । పంచచ్చేది
స్వేనాగ్నినాస్యమగ్రేణ పృథగేసంప్రదానం హేత్ ॥ హేమాద్రాత్రం । దాహ
యిత్యాశవరహేమాం శూద్రైరివిధిపూర్వకమ్ । ఇత్యుక్తం - గోవిందాద్విదామన
జేజ్ఞేయం ॥ తాంస్తేప్రత్యాభిగచ్ఛంతి యేకేచాత్మహంజనాః । ఇతిప్రత్యాభిగచ్ఛంతి
హంససేయేపదోస్తాః - ప్రమాదమరణేత్యాశేచాదిసర్వంభవజ్యేష - తిదాహం
గిరాః ॥ అభకశ్చిత్సమాదేస మ్రియేతాగ్నిదహకాదిభిః । తస్యాశేచవిధాతవ్యం
కతకవాచోదకక్రియా ॥ బ్రాహ్మేషి ॥ ప్రమాదాదపినిశ్చంకం స్త్యకస్మాద్విధి
చోదితః । శృంగిదగ్ధిసఖవ్యాళ విషవిద్యుజ్జలాదిభిః ॥ చంద్రానైరపివాచోద్భవ
హతోవాపికుత్రచిత్ । తస్యదాహాదికంకార్యం యస్మాన్నపతితస్తుసః । ఇతిప్రమాద
మరణేత్రిరాత్రమాశేచమితిగాడాః - శుద్ధితత్వాదయః - దశాహాదిదిదాక్షిణా
త్యాః - అస్యాపవాదోహేమాద్రాధానికమ్ ॥ ప్రమాదాదిచ్ఛయావాసి నకుర్యా
త్సర్వతోమృతే ॥ నాగపూజాంవినానకుర్యాదిత్యర్థః - బాధాయనోపి । బుద్ధిపూ

[illegible]

రాంతేను సర్వసూక్ష్మదేహికంకుర్యాత్ || గోబ్రాహ్మణ హతానాంచ పతిహా
నాంతథైవచ | ఊర్ధ్వంసగనత్సరాయు-ర్యా త్వర్వమేవోర్ధ్వదేహికమ్ || ఇతి
హేమాగ్రాష త్రింశన్మతాత్ - ఏనంస్థైర్బీం కృతానామపగయా గ్రాధమపిహ
ర్థం || బ్రహ్మహంసకృతీస్తు శ్చగోఘాశింసంచనాతకే | సశ్వేవేనిష్కృతిగయాతి
గయామూపిహసాతనాత్ || ఇత్యగ్నిపురాణాత్ - ఏనంబ్రాహ్మణ || ఏనంశేష
తితానాంతు గతేసంసత్సగేక్వచిత్ | దేవేధగ్నప్రమాణత్వాద్ద హాహంసస్వబంధం
భిః || మాతకంఠపాదమూలేనా గ్రాధహానిహకాన్యగః || సూక్ష్మచైతన్యైః ||
తత్రవమకమధ్యే స్మిత్యముక్తపరా ర్థేవాయుపురాణే || శుక్లపక్షేలు ద్వారాభ్యాం
కుర్యాచ్ఛాద్ధంతువత్సరం | ద్వాదశశాహనినామర్యా చ్ఛుక్లేబప్రథమేహసి || ఖగ
లేయః || నారాయణబలిఃకార్యోలోకగర్వాభయాన్మదైః | తస్మాత్సేషాంభివేద్య
చం నాన్యథేత్వబ్రవీద్యమః || వ్యాసః || నారాయణంసముద్గిశ్య శివోవాచున్మదే
యతే | తస్యశుద్ధికరంకర్మతద్యవేత్తైతదిన్యథా || ఇతి సచాత్మభూతాదిప్రాయశ్చి
తంకృత్యాకార్యః - తద్యుక్తం హేమాగ్రాష త్రింశన్మతాత్ || స్మిత్యాహంసాదు
ణంపూర్వం క్రియాకార్యాయభావిధి | నారాయణబలికార్యైః కిన్యాభయై
స్మదైః || పింహోదకక్రియాఃసజ్చా ద్వైస్సత్సర్వగాదికంచయత్ | పింహోదకాదు
ర్వైత సపిండికరణంతథా | దిగ్బాదాపిహస్వద్దశాశాచిన్మ || పింహోదకాదు
ప్రాజాపత్యాస్తుపేదశి | మృతేచాపత్యరహా శ్చేద్యాగ్నిహంసయోచనోన్యత్యా
హ - ఇదంప్రాయశ్చిత్తాన్విపక్రాదివిషయం || ఇతిద్విమెరవత్సరైః సంచయన్మదే
షాదిసః | ఘోతయంతిస్వమాత్మాసంచాదాలాదిమాతాశ్చయే | సేషాంబ్రాహ్మణ
పాతాశ్చిద్రయయాసమధిస్తతః | యథాగ్రాధంప్రతస్యంతివిష్ణునామప్రత్యక్షం |
యథాతేసంప్రవత్సామి సమస్కృత్యస్వయంభవే | ఇతిహేమాగ్రాతేన్మత్సరైః
తత్త్రైవసాధాయనోప || నారాయణబలింవ్యాఖ్యాస్యమః - (నారాయణబలికార్య
రానా ద్బ్రాహ్మణాద్వైద్యతాదిన | దంప్రత్యక్షస్వేసమభ్యసే మూలం హంస
ణాం || విషశస్త్రరజ్జుపాషాణా ద్దైశాంతరమృతాచా) అభిరక్షయిత సురాసాన్ని
త్యాగినాం బ్రాహ్మణమాతానాంచ ద్వాదశసమాకాశిత్రైవిహకుర్వేతది గ్రాహ్య
పరిశిష్టేతు - చంపాలాదిత్యామ్యన్వై || దధ్యాశేరీరంప్రతస్యసగ్ధాప్యాగ్నియన్మ
తః | ప్రాయశ్చిత్తంతుకతకవ్యం ప్రత్యేచ్ఛాన్ద్రాయణాత్రయమ్ || ఇత్యుక్తంమర
సరత్సైబ్రాహ్మణ || ప్రమాదాదపినిశ్చంక స్త్యకన్యాద్విధిచోదితః | చాండాలగర్భ
ప్రాణైశ్చైర ర్విహతోయత్రకుత్రచిత్ || తస్యదాహాదపంకార్యం యస్మాన్నపాని
స్తుసః | చాంద్రాయణంతప్రకృచ్ఛి ద్వయంతస్యవిశుద్ధయే || యస్మాత్ప్రచ్ఛి
శ్చంచదశ కృత్యాతువిధినాదహేత్ | బుద్ధిపూర్వమృతానాంతు త్రైవిక్త్యుచ్ఛ్చగ
సమాచరేత్ || ఇత్యుక్తం స్మృతింత్సావక్యాంతు - ద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తంకృ
త్యాగ్యాగ్న్యాత్సర్వం కార్యమిత్యుక్తం || ఆత్మనోఘోరశుద్ధ్యభావం చోచ్చాన్
ద్రాయణద్వయం | తప్రకృచ్ఛిచతుష్కంచత్రైవిక్త్యుచ్ఛ్చగోపాపునఃకార్య

సంవత్సరాత్కుర్యాద్దహనాదియధోదితం । కృత్వానారాయణబలిమనిత్యత్వాత్త
దాయుషః ॥ ఇతి ॥ ఇదంచాత్మవధనిమిత్తం తిజ్జాతివధప్రాయశ్చిత్తేన సముచ్చితం
కార్యం - అతపవజాధాయనోక్తం - ద్వాదశవర్షాణి త్రీణివేతి - మదనపారిజాతే
స్మృత్యధానారేచ - బ్రహ్మహదీనాంతద్యోగ్యం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వానారాయ
ణబలిః కార్య ఇత్యుక్తం - ఏవంక్లృభీకృతానామపి - యత్పు కశ్చిదాహ - పుత్ర
కృతేన ప్రాయశ్చిత్తేనపితుః పాపనాశేమానాభావః - ఆత్మఘాతేతువచనాదస్తు-
మహాపాతకేతుకథంస్యాదితి - సఃస్వయమేవాత్మ వధప్రాయశ్చిత్తస్య జాతినధనిమి
త్తేన సముచ్చయంవదన్ హృదయశూన్యవ - సహిజాతివధనిమిత్తం పుణ్యైః కా
ర్యమితివచనమస్తి - పుత్రకత్వకస్వప్రాయశ్చిత్తాదివిష్ణవాపఃకైః - ప్రాగస్త్యే
ధాయనవచనాచ్ఛేతిధిక్ - ఇదం ప్రాయశ్చిత్తాహానమేన ప్రాయశ్చిత్త సహా
ణాంతు పతితోదకమాత్రంకార్యమితికేచిత్ - మదనపారిజాతాది స్వనిసాక్ష్యవం-
వస్తుతస్తుతదహానహానయోర్యచనేనుపాదానాదివిశేషాః ॥ త్రా... నారాయణ
బలిః - గయాశ్రాద్ధంచేతియుక్తం - పతితోదకవిధిస్తు-పితృద్యతీరిక్తివిషయః ఇత్య
పరేసయధాహేమాద్రాచాప్యే ॥ పతితస్యతుకారుణ్యద్యస్తప్తికర్తృమిచ్ఛతి
సహిదాసీంసమాహూయ సర్వగాంధర్తవేతినామ్ ॥ అశుద్ధఘటహస్తాంతాయథా
వృత్తంబ్రవీత్సవి । హేదాసిగచ్ఛమూల్యేన లిలానాసయసత్కరిం ॥ తోయపూర్ణ
ఘటంచేమం సలిలందక్షిణాముఖి । ఉపవిష్టాతువామేన చరణసంతాపం ॥ కీర్తి-
యోపాతకేసంక్షాంత్యంబిబేలిముహుర్వదేః । నిశిమృతస్యవార్యంసా లక్ష్మీమూల్యాక
రోతితత్ ॥ ఏవంకృతేభవేత్తప్తిపితృతానాంచనాన్యథా ॥ ఇతిఇదిచమృతాప
కార్యం - పతితస్యబాసీమృతాహ్ని యదాఘటముపవజః కరి డేతాచలాయనము
చరితోభవతీతి మనసరశ్చేవిష్ణాత్కైః - ఇదంచాత్మత్వాగమిషయం - ఆత్మత్వాగమి
పతితాస్తేనాశౌచోదకభాజస్యస్య రిత్వస్పక్రిమ్యవిష్ణునా పతిన్యాభధానాటణిగౌహా-
యత్తుకశ్చిదాహ ॥ యఃపతితోఘటస్ఫృటనబంధవై ర్భహిష్యేత్ సద్విష
యానిక్రియానిషేధనాక్యాని - జవత్యేవతస్మిన్నంత్యిర్నిగణః కృతత్వాత్కత్వం
కరణాభావాత్ ఇతి-సబంధుత్వాగేన జాతినైరాగ్యస్య కృతప్రాయశ్చిత్తస్యాప్యం
ణాపత్రైర్గితాక్షరాదివిరోధమపశ్యన్మూఖ-ఇత్యుపేక్షసయః - సచకృతఘటసంస్క
టస్యసంగ్రహవిధిర్నేలివాచ్యం-మనునాఽకృతఘటస్ఫృటస్యత్యాగముక్త్యా ॥ ప్రా
యశ్చిత్తేతుచరితే పూణంకుంభమపాంసవం । తేనైవసాధంప్రాయస్యేయస్స
త్వాపుణ్యజలాశయే ॥ ఇత్యుక్తేః - అన్యథాప్రాయశ్చిత్తమాశ్నేపతిత్వసంగాతే
అతోఘటస్ఫృటేన బహిష్కృతస్యాపి పితృదేవబ్రాంతేనారాయణబలిః - నిశేధా
స్తుపితృవ్యాదిపరాఇతితత్వం - కేచిత్తునారాయణబలౌకృతేవ్యంత్య కర్మసంబంధ
జంకార్యం ॥ గోబ్రాహ్మణమాతానాంచ పతితానాంతక్షేవచ । పుత్రకర్తృవంశ
ప్రమీతానాంనైవకార్యసపిండతా ॥ ఇతివచనాత్ ॥ బ్రాహ్మణ్యసాక్షాత్కే
తితేసంగమతే ॥ ఇతి బ్రాహ్మణ్యకారోక్తే త్విగ్ధావహః - నీహి... ॥

క్తవత్ప్రిశస్యత. విరోధాన్ని హ్యుత్వాచ్చార్థప్రకారస్యస్పృహార్థ విషయత్వా
దుపేక్ష్యః - నారాయణబలిస్తుహేహం ద్యాన్యనుసాహ్యచ్యవే. తత్రానాన్
యానిబంధే గారుడేతర్పణముక్తం || కార్యంపురుషసూక్తేన ముచ్చిన్నాన్వయేన
రపి | దక్షిణాభిముఖోభూత్వా ప్రేతంవిష్ణురూపిస్మరే || అనాదివిద్యోదేవ స్మరణ
చక్రగదాధరః | అక్షయ్యఃపుండరీకాక్షః ప్రేతమోక్షప్రదోభవ | ఇతి స్మరణ
కాదశ్యాం దేశకాలాసంకీర్త్యాముకగోత్రస్యాముకస్య దుష్కర్యాత్సభాతానోపనా
శార్థం ఔర్ధ్వదేహికసంప్రదానత్వయోగ్యతాన్వయేన నారాయణబలింగోపిష్ఠ
ఇతిసంకల్ప్యబ్రహ్మణాం విష్ణుశివయన్ముప్రేతంచపాచకుంభేషు || విష్ణుస్సన్నిహ
యఃకార్యోరుద్రస్తామమయస్తథా | బ్రహ్మకౌప్యమయస్త్రైశ్చమూలవాచా
యోభవేత్ || ప్రేతోదర్శమయఃకార్యఇతి దేవప్రకీర్తనప్రగాహుర్వైకాసు సగ్యాం
హైమిషువా ప్రతిమాసుపాదశోపచారైః పురుషసూక్తేనాభ్యర్చ్యస్మిన్ప్రతి
ష్ఠాప్యచరుం పురుషసూక్తేనవత్ప్రచం నారాయణాహేదమితి హుత్వాదేవానామ
గోదక్షిణాగ్రదర్శేషు విష్ణురూపంప్రేతంస్మరే | నామగోత్రాభ్యాం మనుష్యులిలి
యుతాః దశపిండాన్వత్థోపవిష్టేనాముకగోత్రాముకశిర్కాప్రతిష్ఠ్యరూపాయంశే
పిండ ఉపతిష్ఠతామితి దత్వాపురుషసూక్తేనాభి మంత్ర్యివైకవర్ణభేదేనాధిని
చ్యాభ్యర్చ్యా ముకశర్కారామముకగోత్రం విష్ణురూపంప్రేతంత్వయాహుతి పురు
షసూక్తేన వత్ప్రచంతర్పయిత్వా-నకమామాన్నంబ్రహ్మదిపంచభ్యోదద్యాత్ -
మంత్రస్తు || బ్రహ్మవిష్ణుమహాదేవాయమశ్చైవసకుంభః | బలింగృహీత్యారుర్వింతు
ప్రేతస్యచశుభాంగతిమ్ || ఇతి మితాక్షరాయాంతు హామబల్యాదినోక్తం-తతః
ప్రతిదైవతంత్రవిధంఫలం శర్కరామధుగుడఘృతానిచనివేద్యపిండానభ్యర్చ్యద్యాం
క్షిప్త్వారాత్రౌ నవసప్తపంచవావిప్రా నిమంత్ర్యోపాషితోబాగరం కృత్వాశ్వో
భూతే పునర్విష్ణుంయమం సంపూజ్యైకోద్దిప్తవిధినా త్రాధ్వంచక్రంకరిష్యే ఇత్యు
క్త్వా విష్ణు, బ్రహ్మ, శివ, యమప్రతాన్స్మరే | విప్రానుపవేశ్య ప్రతీష్ఠాసేచ
కంవిష్ణుంస్మరే | పాద్యావాహనాఘృతాయతం తృప్తిప్రశ్నాంతం కృత్వోచ్చాస
నాది కృత్వాన్న శేషేణవిష్ణవే బ్రహ్మణే శివాయయమాయ సపదివారాయ
చతురః పిండాదత్వాప్రేతనామగోత్రేస్మృత్వా విష్ణునామ్నాపంచమందత్వాభ్య
ర్చ్యాచాంతేభ్యో దక్షిణాందత్వైకం ప్రేతంస్మృత్వావిశేషతః సంతోష్యవిస్త్రేః
ప్రేతాయేదంతి లోదకముపతిష్ఠతామితి సలిలముదకందాపయిత్వా భుంజీతేతి - అ
త్రవిశేషాంతరం భట్టకృతాంత్యేష్టి పద్ధతాజ్ఞేయం - సర్పహతేతు వషణపర్యంతం
పూర్వేష్టైకభక్తపూర్వం శుక్లపంచమ్యాముపవాసంనక్తంవా కృత్వాపిష్టమ
యంనాగమనంత వాసుకిశంఖపద్మకంబలకర్కోటకాశ్వతర ధృతరాష్ట్రశంఖపాల
శాళియతక్షక కపిలేతినామభిః ప్రతిమాసం సంపూజ్యపాయసేన విప్రాస్తస్సంభో
జ్యవత్సరాంతే హైమంనాగంగాంచదత్వా నారాయణబలింకుర్వాత్ - మూలం
అహేమాద్రాక్షాయం-హాధాయనసూత్రేసర్పమృతానాం సమాస్తుసర్పేభ్య ఇతితి

సౌమిహుతీహుత్యాఽడదకేమృతానాంసముద్రాయవయునాయహుత్యేతిక్రియాం
కుర్యాదితిశేషః - వ్యాసః ॥ సావణభారనిష్పన్నం నాగంకృత్వాతథైవగామ్ ।
న్యాసాయదత్వావిధివ త్నితురాన్యన్యమాపున్నయాత్ ॥ హేమాద్రాభవిష్యే ॥ పంచ
మ్యాంపన్నగంధైఃపాత్రం స్వణేనై కేనకారయేత్ । క్షీరాజ్యపాత్రమధ్యస్థం పూ
జ్యవిప్రాయదాపయేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రా క్తంనాగదష్టస్యశంభునా ॥ ఇతి
అపరాక్మస్మృత్యంతరేపి ॥ తదైవశుద్ధ్యతిప్రేతో నారాయణబలౌకృతేయోద
దాతిక్రియాపిండంతస్త్వైప్రేతాయవై సుతః ॥ తస్యైవాశౌచముద్దిష్టం త్రయహమే
వసంశయః । విష్ణుశ్రాద్ధసమాప్తేతుత్రయోదశ్యాందినత్రయమ్ । ఆశౌచంపిండ
దఃకుర్యాన్నతుతద్భంధుగోత్రజాః ॥ యస్యవైమృత్యుకాలేతు పుచ్చిన్నాసంతతి
ర్భవేత్ । సవసేన్నరకేనత్యం ఐకమగ్నఃకరీయధేత్యుక్తమ్య ॥ బలినారాయణం
కుర్యాత్తప్రాయద్దేశేనభక్తిమాన్ ॥ ఇతి గారుడోక్తేపుత్రస్యాపిషత్పాత్రైఃకా
ర్యైశ్చిత్త్యుక్తందేవయాజ్ఞకేన—అధవిధానాదాశౌచాభావః - యథా - యతియుద్ధ
మృతాదిషు॥ త్రయాణామాశ్రమాణాంచకుర్యాద్దాహాదికాఃక్రియాః॥ యతేకించిన్న
కర్తవ్యం నచాన్యేషాంకరోతిసః॥ ఇతి బ్రాహ్మణ్యే - ఉశనాః ॥ ఏకోద్దిష్టంసకుర్వీత
యతీనాంచైవసర్వదా । అహన్యేకాదశేప్రాప్తే పార్వణంతువిధీయతే ॥ సపిండికర
ణంతేషాం సకతకన్యంసుతాదిభిః । త్రిదండగ్రహణాదేవ ప్రేతత్వం వై వజాయతే ॥
తత్సంస్కారంవత్సామః - దత్తాత్రేయః ॥ ఏకోద్దిష్టంజలంపిండ మాశౌచంప్రేతస
త్క్రియాం । సకుర్యాద్వాషికానస్య ద్భృహీభూతాయభిక్షువే ॥ వాషికా
దితిపూర్వభావిమాసికాది నిషేధోనతుదర్శాదే ॥ సన్యాసిన్పౌర్ణికాదిపుత్రఃకు
ర్యాద్యధావిధినినాయవీయోక్తేః - పృథ్వీచంద్రోదయేప్రజాపతిః ॥ అహన్యేకాద
శేప్రాప్తే పార్వణంతువిధీయతే । సపిండికరణంతస్య సకతకన్యంసుతాదిభిః ॥ ఏషు
సపిండనాది నిషేధానువాదేనపార్వణోక్తేః - తత్స్థానాపన్నత్యం పార్వణస్యగ
మ్యతే - సగిరాగిరేతిబూరియాదైరం కృత్వోద్దేయమితివత్ - ఇదం వా
షికాకాది విధానంచ త్రిదండినామేవ - ఏకదండిపరమహంసాదీనాంతు సక
మపికార్యం - పూర్వోక్తాశనోవాక్యే త్రిదండిగ్రహణాదితి శూలపాణ్యాదయోగౌ
డాః - త్రిదండిశబ్దేనమనోదండాదిదండత్రయోక్తేః ॥ యస్యైశేనియతాదండాస్స
త్రిదండితిచ్యుత ఇతిస్మృతేః - బాధాయనః॥ నారాయణబలిశ్చాస్య కతకన్యో
ద్వాదశేహని । అస్యపార్వణేససముచ్చయోజ్ఞయః - తంచసపినాహ ॥ కృత్వావి
ష్ణోర్మహాపూజాం పాయసంవినివేదయేత్ । అగ్నౌకృత్వాతుతచ్ఛేపం వ్యాహృతీ
భిస్సమాహితః ॥ యతీన్యహస్థాసాఘాన్వా నిమంత్ర్యద్వాదశశానరాన్ । అధ్య
ర్చ్యగంధపుష్పదైవ్య ర్మంత్రైర్ద్వాదశనానుభిః ॥ సంభోజ్యహవ్యేనాస్యేష ఏతే
ణాంచనివేదయేత్ । త్రయోదశంద్విజక్రేష్ట మాత్మజ్ఞంసంయతేంద్రియం॥ విష్ణుం
యథాతథాభ్యర్చ్య పాద్యాదైవ్యశువిధానతః । దద్యాత్పురుషసూక్తేన గంధపు
ష్పాదికంక్రమాత్ ॥ వస్త్రాలంకరణాదీని యథాశక్తి ప్రదాపయేత్ । ఉచ్ఛిష్టస

న్నికౌతస్య దర్శనా స్తీర్యమాతతే । భూయఃపస్వస్వస్వధాయై ॥ పుష్పిద్యా
ద్భులిత్రయమ్ । అశ్వమేధసహస్రస్య నాజకేయశతస్యచ । తస్మాత్తే లభ్యతే యః
కరోతి యతిక్రియామ్ ॥ శౌసకిస్తు ॥ శౌసకోహం ప్రసత్వయి నానాయుగబలియ
రం । చండాలాదువకాత్సర్వా ద్భూష్టాన్తాదైవ్యద్యుతాని ॥ దివ్యభిష్టాని సహ
భ్యశ్చ రజ్జుశత్రువిషాశ్శుభిః । దేశాంతరమృతానాంచ నృతానాం చాన్యనాధిష్టాని
జీవచ్ఛార్ధమృతానాంచ నిష్ఠానాంతథైరచ ॥ యతీనామోగినాం పుష్పాని మన్య
మామోక్షికాంత్యైశాం ॥ పుష్పాయాన్యాయాధాకాయ ద్వావి శేమాని తాని సహ
ద్వాదశ్యాం శ్రవణేభ్యాం సే పంచమ్యాం పంచణోస్తువా ॥ ఇత్యేక్వా పూర్వాన్వేన
ర్వంవిధిముక్త్యా లోకేనేతిషడ్భిః పునుషసూక్తేనైత్యవచనానాం త్యాకే
వాదిద్యాదశతనానుభిష్టద్రూపిణిపితే ద్వాదశవిప్రాకా త్పూర్వభ్యైశావ ద్వాదశ
పిండందద్వాదిత్యధికమాహయద్ధమ్యతే శుప్రాగుర్నాకృతవచ్ఛార్ధమ్యతే సమ
దైరాశౌచాదికార్యనవా - తన్మన్య సేవ్యాత్కాత్రంగే ॥ మృతేకుర్యాన్మకు
ర్యాద్వా జీవన్ముక్తయతస్వయంత కాలుగ ర్వా కేనుచనా భవేద్వాపరహేతివా ॥
పుత్రకృత్యనుశేషంచ పృత్యాగోపాపవిద్యతే ॥ పుత్ర్యపి తన్మన్య కేనుచనా భవేద్వా
నైమిత్తికంయత్తు కుర్యాద్వాసంత్యకతవా । బాంధవేపిచ్చుగతస్య కేనుచనా భవే
విధియతే ॥ సూతకుచనసందేహ స్సానుసమాప్తిగతుద్ధతి ॥ తన్మన్యకేనుచనా
యోగమాగ్రహోపితేతితస్యాప్యక్తే - తథాహితాగ్రహే పోషిణమృత తన్మన్యదా
హాహుర్వం విత్రాదీనామాశౌచం సంభ్యాదికిర్గ్గోపశ్చనాన్తి ॥ తన్మన్య దాతత
త్కాంతరాశౌచాదిద్విజాతీషు । దాహాదగ్నిమహోవిద్యా ద్విదేశేస్థిమ్యతే సతి ॥
ఇతి స్మృతేః ఆహితాగ్నేగ్రాహత్వాగపితశాహ - సంస్కారాంగంచ భిన్నోదశా
హితతి భూతకస్వాహారామాంధాశ్చతచ్చింత్యం - మూలైక్యాద్యచో విరో
ధాచ్చ ఏతద్భాగ్నిశ్చం - అత్రజేహుస్త్వరసంధవేదాహః ॥ ఆహితాగ్నేవిదేశ
స్థిమ్యతే సతికేతేబరిం । నిధేయంగాభిచ్యావ త్తక్తిమృతవిద్యాతే ॥ ఇతిదా
హ్మూర్వాక్తే - తన్మన్యవేధంకోగవరికే ॥ విదేశమరతన్మన్య ఆహుర్యాభ్యజ్ఞ
సర్పిషా । దాహాయేద్దహికామాచ్ఛావ్య పాత్రన్యాసాదిష్టార్చనత్ ॥ తన్మన్య మలా
హిహాని శకలన్యక్తియావృతా । దాహాయేద్దహిసంభ్యానితీత్రాభ్యసూతకం
హేదంకాగ్నిషత్కృతస్మతే ॥ కుర్యాద్భగ్నమయంక్రేతం ద్వై ప్రప్రీతతపస్విభిః ।
చాహుతీస్సమిచ్చిర్యా సంభ్యాచైవప్రక్షేపేతా ॥ భవిష్యే । చత్వారిశచ్చిభాసే
గ్రవామృతచక్రతనతు । బాహ్మ్యాశేచిత దద్వా ద్వింతతి చతభోపి ॥ ఉద
కేవింశతీదద్వా త్రింశతీకటిదేశయోః । ఊర్వాశ్చైవశతేందద్వా త్రింశతేంద
నుజంకుయోః ॥ పాదాంగులీషునశేనై ఏహచక్రతకల్పనా ॥ మునరశ్చైవజ్ఞ
సార్పణ్య ॥ శిరస్యశీతస్థందద్వా గ్రీవానూరింశతైవతు ॥ బాహ్మ్యాశ్చైవశతేంద
ద్వాద్యతేవైవాంగులీషుచ ॥ ఉరస్మిత్రాతందద్వా ద్వింతతీంజగరోద ॥ ద్వాదశా
ధకాంవృషణయో రష్టాధకాంశిశ్చఏవతు ॥ ఊర్వాశ్చైవశతేందద్వా త్రింశతీంజం

ఘయోర్ద్వయోః । పాదాంగుళిమద్వేదద్యా దేతస్సేతస్యకల్పనం ॥ సుస్థానాని
 కేరంతు అలాబుంతాలుకేతథా । పంచరత్నముభ్యేతస్య ఉహ్యమాంకదలీఫలం ॥
 చక్షుషాస్తుకపక్షాద్వా నాసికాయాంతుకాలకం । కణాద్వాప్యహస్తాంత్రాణికే
 శేవటప్రగోహకాః ॥ నాళకంకమలానాంతు అంత్రస్థానవినిశ్చేత్ । మృత్రికా
 తువసాధాతు హారితాళకగంధకా ॥ శక్రకేతుపారదంబద్యా త్పుగ్మేపి త్తశ్చంత
 దా । సంధీమతిలపిప్లవతు మాంసంస్యాద్యనప్టికం ॥ మఘస్యాన్లోహితస్థానేత్వ
 చాస్థానేమృగత్వచా । స్తనయోర్జంబీరేదేయే నాసాయాంశతపత్రికం ॥ ములనాభిదే
 శేస్యాద్యంత్రాకేవృషశాశ్రితే । లింగేచరక్తమూలంతు పరిధానంనకూలకం ॥
 గోమూత్రంగోమయంగంధం సర్వాషధ్యాదిసర్వతః । ఇతి ఇదంనిర్ణయేన సతతజ్ఞేన
 వృద్ధమనుః ॥ ప్రాపితస్యతథాకాలో గతశ్చేష్ట్యాదశాగ్నిః । ప్రాప్తై త్రయోదశే
 వషేత్రపేతకార్యాశికారయేత్ ॥ బృహస్పతిః ॥ యస్యత్రసూయచేచాగ్నాయాన
 ద్వాదశశనత్సరాత్ । కుశత్రకదాహేన తస్యస్యాదనధాని ॥ ఇదిష్టేషిణా
 ప్రాపితేయస్యసవార్తానైవచాగమః । ఊర్ధ్వంపంచరశాద్యషాత్కృత్యాత్సత్స
 తియాపకం ॥ కుర్యాత్తస్యతుసంస్కారంయథోక్తవిధినాతతః । తదాదీప్యేనసర్వాశి
 ప్రేతకర్మాశికారయేత్ ॥ ద్వాదశాబ్జప్రతీక్షాపి పితృభిన్నవిమనోతి మదసరశ్చేక్ష
 క్తం - గృహ్యకారికాయాంతు ॥ తస్యపూర్వచయస్కస్య వింశత్యగ్గోర్ధ్వతఃక్రి
 యా । ఊర్ధ్వంపంచదశాబ్జాత్తు మధ్యమేనయసిస్సృతా ॥ ద్వాదశాద్యత్సరామా
 ధ్వముత్తరేనయసిస్సృతా - చాంద్రాయణత్రయంస్మిత్యా త్రింశత్సృచ్ఛాణి
 వాసుతైః ॥ కుశైఃప్రతికృతిదద్ధా కార్యాశ్చేదాదికాక్రియా ॥ ఇత్యుక్తం - పరా
 శరః ॥ దేశాంతరగతోనష్టస్తిధిర్నజ్ఞాయజేయది । కృష్ణాష్టమిహ్యపూవాగ్నృకృ
 ణ్ణాచైకాదశీచయా ॥ ఉదకంపిండదానంచ తత్రశాద్ధాచకాంఘ్రిణీ ॥ ఇదంనూన
 జ్ఞానే - తత్రాహితాగ్నేపూణాశౌచం - అనాహితాగ్నేస్తుత్తిరాత్రం ॥ అనాహి
 తాగ్నేదేహస్తు దాహ్యాగృహ్యగ్నినాస్వయం । తదభావేలూశానాం వృంతైః
 కార్యఃపుమానపి ॥ వేష్టితస్యస్తథాయతా త్కృష్ణసారస్య చర్మణా । ఊర్ధ్వానూ
 త్రేణబద్ధాతు ప్రలేప్తవ్రాతయనైస్తథా । సుపిప్లేర్జలసమ్మిశ్రైర్వగన్యగృతథా
 గ్నినా ॥ అసాన్యగాయలోకాయ స్వాహేతుక్త్వానబాంధవైః । ఏనం పణాశ
 రందద్ధాత్తిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ ఇతిగ్రాహ్మార్కైః - ఇదగ్గ్రిరాత్రంనదిశాహ
 మధ్యేదాహే - తత్రప్రాపితేకాలశేషస్యాదిత్యుక్తేః - కింతుతదూర్ధ్వం - తత్రప
 త్నీపుత్రయోః - పూర్వమగృహీతాశౌచయోదశాహుద్యేన - గృహీతాశౌచ
 యోస్తుత్తిరాత్రం - పత్నీమృతేభతుశ్చైవచ - సపత్యైశ్చైవమితి స్మృత్య
 గ్గణసారే - అన్యసపిండానాంతు సర్వత్రపణాశరదాహేత్తిరాత్రం - తదహంగి
 రాః ॥ దేశాంతరమృతంశ్రుత్వా నాశౌచంచేత్కథంచన ॥ గృహీతమితిశేషః ॥ కా
 లాత్యయేసికుర్వీత దాహకాలేదిసత్రయమ్ ॥ ఇతి స్మృత్యర్థసారేతు - గృహీతా
 శౌచానాంస్నానమాత్రముక్తం - బహ్వృచపరిశిష్టేషి - అథాతీతసంస్కారః - స

చేదంతగ్గళావాంస్యత్తడైస సర్వసమామయేమాధ్వకమాహితాగ్నే నాహత్య
ర్వమాశౌచం కుర్యాదన్యేషుపక్షేపుత్రయాః ఘోర్వమగృహతాశౌచయోస్సగ్వి
మాశౌచం - గృహీతాశౌచయోః కర్మాగంత్రిత్రమితి - మహితావన్యవం -
విశ్వానశ్శేతుప్రతికృతిదహనే త్వగ్నిదేవ్యాత్మిత్రమిత్యుక్తిః - ద్వాదశవమా
గ్నితీర్థోత్తరం దాహేతుపుత్రాదీనాం సర్వమాంత్రిత్రమితీకల్పితం దివగాదా
రానియ-—అథ ప్రతసంస్కారకాః - సంహారకాగాగ్నాః ॥ ప్రత్యక్షవసం
హారే దినంవై నవిశోభయేత్ ॥ ఆశ్వాచనః శ్శేనుస్కారే దివగతోద్భూతుసంభవే ॥
శౌచవినివృత్త్యేచస్మిన్సంస్కారేయజ్ఞేహ్యుత్తాన-చిత్తేన్యవనివృత్త్యాహ్య మూర్ధ్వో
సంవత్సరాన్యగ్నిః ॥ ప్రతసాద్యాగ్నివృత్తశ్శేనుగ్నితో శూన్యానుం ॥ క్షిప్తవత్సేన్వి
గ్నిత్రాపి నజః సహృదివశ్చయం ॥ వాగాహే ॥ చగుభాః స్వమగేదప్రదేద్యాన
వనవివజఃయేత్ ॥ ప్రతక్షిత్వం గ్నిచాశే వైశ్శతోపాఖేతథా ॥ ఈషష్టిసంస్క
రః శవైశ్చరదివేతథా ॥ త్రయోవైశ్శాన-సేవగా జన్మగారాత్రయేతథా ॥ జన్మద
శ్చుకోనవిశానజన్మణాగా - భూతే ॥ నమ్రతామృత్యుతయస్మిన్భూతోభవేషు
దః ॥ సప్తావదయోశ్శాన్యత్రాగ్నే నీచభావః ॥ హృదయేచసర్వేషుప్రత్య
శ్శవవివజఃయేత్ ॥ ఇత్యం ॥ భూత్యుగ్నిసంస్కారాన్యమూర్ధ్వోసంహారచ ॥
ప్రతకృత్యేతిదస్తా శ్శేనుస్కారే చమచ ॥ స్వగ్నివృత్తయోహ్యోన్య సూగాథా
పునర్వసూ ॥ ఆహాభ్యేషణాచ భూత్యుగ్నిసంహారచ ॥ త్యోహ్యోన్య ॥ వత్స
శీతీభూతుదాం భద్రాంసుత్రా నానా ॥ సర్వేన్యోన్య ॥ మయా వ్యన్యగ్నిభగని
మమాగ్నిభా ॥ సుస్థిసంహారసంస్కారా పునర్వసూమముత్తమ ॥ సూక్తిగ్నిగః
పంచమత్రతేషాత్రిజస్మను ॥ శ్శేనుగ్నిగ్నియోన్యేన్యర నహనాత్మ లనాశేన ॥
అస్యాసవాదమాహతత్త్రేన్యోన్యవా ॥ ప్రతస్యసూచకగ్నస్య ప్రాప్త్యేకాన శే
వాది ॥ సత్ప్రతిగ్నినానాధి శోభనీయం ॥ తవ ॥ యుగంస్యాసూత్రాని దత్త
ప్రేతిక్రమాయది ॥ దైవంవాచితాత్రత్ర నమ్రాదివభోధ సేత్ ॥ సర్వేన్యాశ్శేన
గురుభాగవయోశ్శాన్యే వేదసంహారమిష్టుచే ॥ నారీత విత్సమగ్నిసన్యద్యమాం
గోదావరీంవినా ॥ దానమపిత్రైస్సంస్కారం ॥ భద్రాయాంభూమిదానస్యాత్మికా
గర్జేహిగణ్యదః ॥ వాగేషుతత్త్రిద్యగణా తు వాసోదానంవిధీయతే ॥ భగిష్టావంబక
మృతేషుచరతానిదాపయేత్ ॥ ఏకాగ్నిసలంకాంస్యం తదధికంవాతదధికం ॥
సవషట్కంబలంవాపి దద్యాద్విప్రాయశక్తిః ఇత్యలంప్రసంగేన - హేమాప్రాప్తధ
మనుః ॥ అమృతంమృతమాకణ్య కృతయస్సోన్యదేహికం ॥ ప్రాయశ్చిత్తమ
సౌస్కృతకం కృత్వాగ్నినాదధీతచ ॥ దేవస్యదిసమాగచ్ఛే ధ్యౌతమంభిమజ్జగం ॥
ఉద్భృత్యసాపయిత్యాస్య జాతకర్మాదికారయేత్ ॥ ద్వాదశాహంవతంచర్యాత్రి
రాత్రమథవాస్యతు ॥ సాత్వోద్వసేతతాంభార్యామన్యాంవాతదధావతః ॥ అగ్ని
నాభాయవిధివద్వాత్యస్తామేనవాయజేత్ ॥ అథైంద్రాగ్నేనపహనాగ్నింత్యాచత
త్రతు ॥ ఇష్టమాయుష్కృతీంకుర్యా దీప్సితాంశ్చ క్రతుంవ్రతః ॥ అనాహితాగ్నేస్తు

చరుః మృతనార్తాశ్రవణేత్వాశ్వలాయనః - సురభయఏవయస్మిన్ జీవేమృతశ్చైతి
 యస్యతుజీవత ఏవమృతివార్తాంతం శ్రుత్వాస్త్రీయాసహగమనంకృతం-తదా తద్వై
 ధమేవ - భతుర్గురణజ్ఞానస్యైవనిమిత్తత్వాత్ - ప్రమాదస్య గౌరవేణ యుక్త
 త్యాచ్ఛేతికేచిత్-తన్న-మరణజ్ఞానస్యనిమిత్తత్వేతీతా నాగతయోరపితత్వాప్రత్యే
 భతుర్వైధదాహభావేన తస్యాస్సహగమనాభావాచ్ఛ - తస్మాదాశౌచవత్త్వా
 తమరణస్యైవనిమిత్తత్వంనచాత్రతదస్తి - పరింకామ్యంమరణమస్తు - అతేతత్క
 హననదోషాస్తీతితాతపాదః - తథాసర్వసంస్కారకృతేత్రిరాత్రమాశౌచంశద్వి
 ధించాహశౌచనకః—అధవత్స్యామి సర్వస్యసంస్కార విధిముత్తమం । సీనివాల్యాం
 పౌణణమాస్యాం పంచమ్యాంవాపికారయేత్ ॥ కృతసర్వవధోవిప్రఃపూర్వజన్మని
 వాయది । వధంప్రఖ్యాపయేత్వాపి చరేత్కృచ్ఛాగ్నిశ్చతుర్దశ ॥ విప్రాయలోహ
 దండంచ తన్మూల్యంవాపిదాపయేత్ ॥ మూల్యనిూహ । నిష్క-త్రయంనిష్కం
 వా నిష్కమేకంకనియసం । అనుమత్యాదికర్తృణాం నిష్కమంధతస్థాని ॥ ఇ
 స్వణయాశ్వయోజ్యేష్ఠాశ్లేయం - సంస్కారమాహ ॥ ప్రియంగుప్రహగోధామ
 తిలపిష్టేనవాపునః - కృత్వాసర్వాకృతినశూర్పే నిధాయప్రార్థయేదహం ॥ ఏహ
 పూర్వమృతసర్వం అస్మిన్విష్టేనమావిశే । సంస్కారార్థమహంభక్త్యా ప్రాశ్న
 యామిసమాహితః ॥ వస్త్రోపవీతగంధాద్యై స్సంపూజ్యచహరేద్భుజిః । కుర్యా
 త్సంస్కారసంకల్పం ప్రాణాయామపురస్కరం ॥ యజ్ఞోపవీతినాకార్యం సర్వసంస్క
 రకర్మతు ॥ లోకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య సమిదాధానమాచరేత్ ॥ తతోన్నేరగ్నిదిగ్భాగ
 భూమింసంప్రోక్ష్యవారిభిఃచితింకృత్వాధనంస్తీర్యకుశైరాగ్నేయకాగ్రైః ॥ ఏద్య
 త్యాగ్నింపరిస్తీర్య పరిషిచ్యసమర్చయేత్ - కృత్యేద్ధాధానమాఘాతా చక్షుషేచ
 యధావిధి ॥ సర్వంగృహీత్వాయజ్ఞేన చితిమారోపయేత్సుజీః । సువేణాజల
 యాదాజ్య మగ్నావ్యాహృతిభిస్త్రీభిః ॥ సర్వాస్యేజుహుయాదాజ్యంవ్యాహృత్యా
 చసమగ్రయా । ఆజ్యశేషంసువేణైవసర్వదేహేనిషేచయేత్ ॥ చమసస్సర్వై
 సర్వం వ్యాహృత్యాభ్యక్ష్యపాణినా । అగ్నేరక్షాణిత్యనయా సర్వాయాగ్నిం
 ప్రదాపయేత్ ॥ ఉపతిష్ఠేద్దహ్యామానం నమోస్తుసర్వమంత్రతః । జ్ఞానతోజ్ఞానతో
 వాపి కృతసర్వవధోమయా ॥ పూర్వజన్మనివాసర్వ తత్సర్వంతుంతుమహాసి ।
 క్షీరాజ్యేనతతశ్చాగ్నిం ప్రోక్షవ్యాహృతిభిజ్జలైః ॥ నాస్తీసంచయనంకుర్యా
 త్సాన్వత్వాచమ్యగృహంప్రణేత్ । బ్రహ్మచర్యాదికంకార్యం త్రిరాత్రాశౌచమిష్య
 తే ॥ సచైలంతుచతుర్థేహింసాన్వత్వావిప్రాసమర్చయేత్ । సర్వోసంతప్రధా
 శేషఃకపిలోనాగవనచ ॥ కాళికశ్శంఖపాలశ్చ భూధరశ్చేతినామభిః । గంధపుష్ప
 క్షుతైర్ధూప దీపాద్యైరర్చయేద్ద్యివా ॥ ఘృతపాయసభక్ష్యైశ్చ ద్విజానప్తైశ్చ
 భోజయేత్ । ఏవంకృతేవిధానేన సర్వసంస్కారకర్మణి ॥ సర్వహింసా కృతాత్వా
 పాణముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ఇతిసర్వసంస్కారః - క్వచిత్తుజీవతోవ్యంత్య కర్తా
 శౌచంచకార్యం - యథా - ప్రాయశ్చిత్తానిచ్ఛేః పతితస్యఘటస్ఫోటః ॥ పతిత

స్వానకంకార్యం సహితైర్వాధినైస్సహ । నిశివేహనిగమిత్వా తస్య తస్యైవ
సన్నిహౌ ॥ చాసీఘటమహాపూణః సస్యస్యేష్టేతా వహా । ౧౦ నిగమిత్రామ
పాసీన్నాశౌచం బంధనైస్సపేతి మయాక్తే - నిశివేహనిగమ ॥ నిగమిత్రామ
సిస్థేపి ॥ వేదవిష్టాపకశ్చూద్రయాజకోత్తమనగాఽనగఽపితా నిహా పాత్రాపనయ
నమపాత్రసంస్కారాన కృత్పుంసా లిహుదాయదానోఽననగాఽపుష్కరేణాని గు
రిసదృశోవాగుణహీనఃసద్యసపాదేఽప్రకృతాగ్రాన్ నహ్యకాలోపితాఽమస్త్వి
ర్యాపిపూణః పాత్రమస్త్వనినఽన్నైవేలాదగచాస్య ప్రశ్నైకేశ్చాత్మయాన్వానీ
న్నపసవ్యంకృత్వా గృహేషుస్త్వైవమాపద్యేగన్నతి ఉద్వేగంశేవ ధన్యచియ
స్థద్రాగ్నాన్లం ధమయంతః॥ఇతి - ఉత్తమనగాఽ బ్రాహ్మణగమ - తేహా న్ని
స్సమూహ స్సన్నాత్పతితా బ్రహ్మహదయః - అపాత్రసంస్కార - కుర్వితాత్రాస
మూహః ప్రవృత్తాఽగ్నిన్నాగ్రాస్త్వైవం యథేచ్ఛంధర్మాగ్రాన్య ముగ్రాన్య
ద్వచనసామధ్యాత్మాత్రనినయనా త్వాత్పతితానాం ధన్యకార్యే స్వగృహా
నాస్తీత్యసరార్యః - తస్యవిద్యాగుణయోనిసంబంధాంశ్చ సన్నిహిత్య నగ్రాన్య
దకాని ప్రేతకార్యానీకుర్యుః - పాత్రచాన్య విద్యేన్యాయా - న - నిగమిత్రా
నానకరాదమేధ్యం పాత్రమనియదానోఽనిగమిత్వా నిగమిత్రామ - అని
విగ్రహేదమునుచుదరంబోమి - నాన్యగ్రానా సద్యన్వానీధేవ - ప్రాత్రానిగమ
నోముక్తిగ్నిః అపిఽపిస్సప్రొగ్రామం ప్రవేశేషు తిగతమాశ్చేన్యచి - నిగమ
క్తేదాహనిస్సత్రి - ప్రేతకార్యాన్యకానిహా త్రాధా త్రానివాన్య హ్యగ్రో
బుభుక్షోదాసీఘటః - తేనోదేవేనామేధ్యపాత్రం పురమిత్యాదానానిన్యైవ
మపాదేన కుర్యాదలిహరిఽ - అత్రనామగ్రహవచనమువగాదిప్రేతకార్యవిద్య
ర్జినత్వాధికతేన తిగ్రాన్యైవ - పతిత్రాచాన్యైర్వా - నిగమిత్రాన్య గురోర్వా
ధివానాంరాన్యైవసమతం కోపానభిగ్రాన్యైవసమతాన్యైవ - పాత్రాదానా
స్వత సయద్యేవమన్యసన్యైవ మనిగ్రాన్యైవ తిగ్రాన్యైవ - నిగ్రాన్యైవ
దేవతమేపూర్వైవ - నిగ్రాన్యైవ త్రాధానాన్యైవ నిగ్రాన్యైవ - నిగ్రాన్యైవ
యశ్చిత్తస్య ఘటస్థానిత్వేన వి సంగ్రహవిధివారణానతయ - యనిగ్రాన్య
గ్నితేన శుద్ధేన్యైవ - తిగ్రాన్యైవ తిగ్రాన్యైవ తిగ్రాన్యైవ తిగ్రాన్యైవ
త్వాననంతేభ్యోవాతతేన ముగ్రాన్యైవ యేయనిగ్రాన్యైవ - నిగ్రాన్యైవ
గృహ్యాజ పీఞ్చాంత్యాన్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ
మిహగృహ్యామి త్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ
హుయాధిరణ్యందద్యా గ్రాంచాచార్యాయస్యతు ప్రాణాంతికం ప్రాణాన్యైవ
మృతః శుద్ధేన్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ తాన్యైవ
కంసద్యేషాపాత్రకేన్యైవ - ఘటస్థాత్ - తిగ్రం ప్రాణాంతిక ప్రాణాన్యైవ
మృతపవశుద్ధేన్యైవ తిగ్రం ప్రాణాన్యైవ - అత్ర ప్రేతవిద్యానాన్యైవ
ఉపపాత్రేవ్యైవ ఘటస్థానిత్వేన విద్యానాన్యైవ - నిగ్రాన్యైవ

వ్రతఆయా తేనన యేరన్న వంఘటమ్! జగుప్పేరన్న చాశ్యేనంసంవసేయశ్చసర్వశః॥
కృతఘటస్ఫటస్యైవాయం పరిగ్రహవిధితి మితాక్షరాయామపరాక్రేచ -
అన్యథాప్రాయశ్చిత్తమాత్రే ఏతత్ప్రసంగాత్ - మనురపి - ఘటస్ఫటముక్త్యా॥
నివర్తేరంస్తతస్తస్మా త్సంభావణసహసనైః ॥ ఇత్యుక్త్యా ॥ ప్రాయశ్చిత్తేతుచరి
తేపూణకుంభమపాననం । తేనైవసార్థంప్రాశ్నియుస్సాన్నిత్యాప్రణ్యజలాశయే ॥
ఇతి తచ్ఛబ్దంప్రాయుక్త - అపరాక్రేచసిద్ధోపి ॥ పతితానాం చరితవ్రతానాంప్ర
త్యుద్ధారోధాప్రదాహరంతి ॥ అగ్రేభ్యుద్ధరతాంగచ్ఛేత్సేవన్నివహసన్నివపశ్చా
త్పాతయతాంగచ్ఛేచ్ఛోచన్నివదుదన్నివే ॥ ఇత్యాచార్యనూతృపితృహంతారస్త
త్ప్రసాదాదపగతపాపా ఏమాతేమాంప్రత్యాపత్తిః - పూణఃప్రదాత్ప్రవృత్తాద్వా
సకాంచనంపాత్రం మాహేయంనాన్విః పూరియత్వాపోహిష్టియాభిరేన మద్భిరభి
షించేయుః - సర్వసవాభిషిక్తస్యప్రత్యుద్ధారః పుత్రజన్మరాన్యభ్యాతఃఇతి-ప్రత్య
ద్ధారఃపరిగ్రహః - తత్రోద్ధరతాంహసన్నివాగ్రేసరిస్సాన్విత్ - పాతయతాంఘట
స్ఫటంకుర్వతాంశోచన్నివపశ్చాద్గచ్ఛేత్ ॥ మాతాపితృదిహంతృణాం పరిగ్ర
హానకార్యః - తత్ప్రసాదేనతీర్చితవ్రతానాంకార్యః - ప్రవృత్తంవిర్ముఖః -
పుత్రజన్మసేత్యభిషేకోత్తరం జాతకర్మాదయస్సంసారా - పుత్రజన్మపత్కార్య
ఇత్యపరారోగ్యాచఖ్యా - అతఏవవిష్ణానేశ్వరఃఘటపవజతేష్టాతమధ్యస్థాయవ
సంగవాంప్రదర్శాత్ప్రసంగోభిఃసత్కృతస్యహిసత్కియా । ఇత్యుక్తగవాం భక్ష
ణాభావే పునర్వ్రతంచరేదిత్యే తత్ప్రకృతే ఏనా చరితవ్రతవిధౌ విశేషాయమితి
దక్షఘటస్ఫటోత్తరం పరిగ్రహావేనైతన్నసర్వతేత్యాహ - తస్మాత్కృతేషు ఘట
స్ఫటప్రాయశ్చిత్తం పరిగ్రహవిధిః పునస్సంస్కారాభివంతినిర్ధంతరఃపాపచాప్ర
ద్ధేకృతేహేమాంరాజాధాయనః ॥ తత్రాశౌచంపశాహంస్యా దిత్వీలంప్రసంగేన
యేవంసాపవాదే ఆశౌచేడక్షేప్రతిశాఖంభిన్నేన్యంత్యకర్మణి సాధారణంకించదుచ్య
తే - తత్రాధికారిణఃప్రాగుక్తాః - సర్వాభావేధర్మపుత్రోవాకార్యః ॥ అపుత్రేణను
తః కార్యోయాదృక్తాదృక్ప్రయత్నతః । పింఛోదక్షక్రియాహేతోర్నామసంకీర్తనా
యచేత్ ॥ ఇతి వ్యాసపచనాత్ - గృహ్యపరిశిష్టే ॥ అసగోత్రస్సగోత్రోవా య
దిస్త్రీయదివాపుమా ॥ ప్రథమేహానియఃకుర్యాత్సదశాహంసమాపయేత్ ॥దద్యా
త్పిండమితిశేషః - భవిష్యే ॥ యత్రాద్యోదీయతేపిండ సత్రసర్వంసమాపయేత్ ॥
బ్రాహ్మేపి ॥ ప్రథమేహనియోదద్యా త్వేతాయాన్నంసమాహితః । అన్నం సవ
సుచాన్యేషు సవప్రదదాత్యపి ॥ విజ్ఞానేశ్వరాదయస్తుకేచిత్తు - అగ్నిందద్యాదితి
వ్యాచక్షతే ॥ సగోత్రోవాసగోత్రోవా యోగ్నిందద్యాత్సఖేనరః । పాపికుర్యా
న్నవశ్రాద్ధం శుద్ధైత్తుదశమేహనీ ॥ ఇతిదివోదాసీయే పచనాచ్చ - తత్రైవ॥ దృ
ష్ట్యాహసస్థమాసన్న ధర్మోమూలితలోచనం । భూయిష్ఠపితరంపుత్రోయదిదానం
ప్రదాపయేత్ ॥ తద్విశిష్టగయాశ్రాద్ధాదశ్వమేధశతాదపి ॥ తానియథా॥ మోక్షం
దేహిహృషీకేశ మోక్షందేహిజనాదన । మోక్షధేరుప్రదానం మునుష్యైః

తామమ ॥ ఇతి మోక్షధేనుమంత్రః ॥ ఓంకాముష్మకః యచ్చసః సాహ్వానం
ఋణం । తత్సంస్వంశద్ధిమాయాతు గామితాంధర్యోమమ ॥ ఇతి ఋణం శేషః ॥ ఆ
న్మోహజాతంపాపంమనోవాక్యా యస్మిన్మధిః । తత్సంస్వ నాశమోహాంతాన్మోహ
సేవకేతవ ॥ ఇతి పాపధేనోఃఫాలశే ॥ ఇన్ద్రియేదివాహినిః సందాహిణం పరీ
రాయశే । ధన్యాస్తాదితీస్త్వంతి హృదియస్థజనాని ॥ హేమోగ్రానానానానా
వ్యతీపతోఽసంక్రాంతి స్త్యక్తేచ గ్రహణానామ్ ॥ సృజ్యతాం సేవానాన్వయం
త్వరుపస్థితః ॥ వ్యాసః ॥ ఆనన్దుష్పశ్యునాదయోనాన్సంకరానిహంస్యతాం । స
థావేతుగాఢేవ సంకీర్తానయస్థ ॥ ఏదాయజనైకౌపి దామోగ్రానానా
గాం । శక్త్యాన్యోరుక్తగాంధర్వా దిహ్యచ్ఛేదామ్మనోన్యత ॥ వానరే త్త్వయా
కణ్యః ॥ ఉత్కాంత్యాదిపదానానిదశదద్యాస్మృతాన్యత ॥ సాధారణాన్
జ్యవాసోధాన్యగుడానిచ । కాన్యాలసంమత్స్యచుక్తాదానాన్యమ క్షమాత్ ॥ ఆ
దశదానానిసరాగాం మృత్యుజన్మనః ॥ కున్యాన్భ్యవయాథిం ॥ ప్రతీతిహిం
నత్రవైః ॥ బ్రాహ్మేతామచాత్రంతిత్తేయాః ॥ సృజ్యతాం శక్తియానామ్ ॥ స
రణ్యంచయోదద్యా చ్ఛేదాప్రేరానునాని ॥ స్వయానాన్సంకరానిహం
త్తిమాం । ఉత్కాంత్యాదిపదానానిదశదదానాన్సంకరాన్ ॥ ప్రతీతిహిం
శనధక్లేదాహయేత్ ॥ నిత్యేచుక్తే స్థే । వ్రాయదానాన్సంకరాన్సంకరాన్
జపేత్తతః ॥ క్రియానిబంధేగామిన్ స్వస్థదానాన్యత ॥ కున్యాన్భ్యవయా
సాలగ్రామశిలాంతథా । తిలాలోహంహింసాచ చాన్యసంకరాన్సంకరాన్
న్యంక్షితిగావ ఏకైకంపావనంస్మృతమ్ ॥ ఇతిదశదాన్యత ॥ శేషః ॥ స
నుదానాదిభట్టకృతాంత్యేపద్ధతౌజ్ఞయం - కథాన్యతాన్యతాన్యతాన్యతాన్
చ్ఛాన్మన్యాదితత్రైవైక్యం - ఆదేశయాన్యతాన్యతాన్యతాన్యతాన్
దానముక్తం - తనుక్తింవారాహే ॥ దృష్ట్యానువిహ్వాన్సేవ్యానయోమహంకా
సారిణం । ప్రయాణకాలేతుసరో మగ్రతేనవిధిపూర్వకం ॥ తనుక్తిం
హ్యితిమంమంత్రముదాహరేత్ ॥ ఓం గృహణచేమంపంధుంకృమోగ్రానానా
నాశిసరకింహ్యమృతేనతుల్యం । నారాయణేనచితంభగవద్ప్రీతింకరణం
శాంతికరణంసురలోకపూజ్యం ॥ అనేనై నతుమంత్రేణ దద్యాచ్చమధుంకృకం ।
సరస్యమృత్యుకాలేతు పరలోకసుఖాపహం—అథ దుర్గుంపదిప్రేమాపహం ॥ చం
డాలాదిమృతేవిప్రే త్వంతరికుమృతేపివా । కృచ్ఛాన్తిశ్చచ్ఛాన్తిచాన్తిస్థు శుక్లస్థ
త్రప్రకీర్ణతా ॥ దేవజానీయేజాబాలిః ॥ తూద్రణద్యయోవిప్రే నాభిచ్ఛాన్తి
తీగతిం । ప్రాయశ్చిత్తప్రకర్యుత బ్రాహ్మణఃపాపశుద్ధయే ॥ దాన్త్రాయణంకరా
కంచ ప్రాజాపత్యంవిశోధనం ॥ గృహ్యకారికాయాం ॥ ఉదక్యానాతికానాపియతి
ప్రేతంస్పృశంతిహి । తస్మైపవిధరాదిప్రోవాత్స్యేనై నమహాత్మనా ॥ ఏమన్మూ
కోక్తః - మదసరశ్చే స్మృత్యంతరే ॥ ఉద్ధోద్ధిష్టాధనోద్ధిష్టాధయోద్ధిష్టే గృహ
ణేత్ ॥ అన్యోన్యస్మృత్యేదేవ సాన్యానిమరిజించు ॥ శ్వాన్యోన్యదనంస్మృత్య కృతు

కోహద్భవేపిచ । ఏతద్దోషాచసాదేణ ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ తృతీయః పర్వః ॥
 పట్నంచదశాంశాన్ద్రుతియమధాపివా । శుద్ధైతదానీంసంపాద్య శవధానా
 దాహయేత్ ॥ గృహ్యకారికాయాం ॥ ఖర్వాయాంమండేచైవత్రీం స్త్రీనః
 స్నకల్పయేత్ । సప్తాంత్యజైస్తుసంస్పృష్టామృతోద్దేవా త్కాఢంచన ॥ ఏ
 తాకృచ్చైస్త్రుశుద్ధియక్తామసీషిభిః । కుణపేత్వర్థదగ్ధేషు చితాస్పృష్టాంతరః
 తత్సర్వసేదూషణంచ త్రిభిఃకృచ్చైర్విశద్యతి ॥ ధర్మప్రదీపే ॥ చా
 కోదశ్యా స్పృష్టేప్రేతేతథైవచ । తస్యసావిత్రాధ్యక్షాం కృత్వాప్రే
 రేత్ ॥ ఇత్యుక్తం - మనుః ॥ అస్వగ్యాహ్యహుతిస్సాస్యా చూర్ణద్రవ
 షితా ॥ అతాపికృచ్ఛత్రయం - అస్పృశ్యస్పృశ్యేవేత్యుక్తే - క్షేపణం
 ప్రదేపి ॥ రాత్రోవారాత్రిశేషేవామ్రుయంతేచేద్ద్విజాతయః । దాహంకృత్వా
 న్యాయం ద్వాపిండానిర్వపేత్సుతః - జన్వలా గర్భిణ్యముతౌతుసగ్భ్యహం -
 నిణః - యామృతేపారిజాతేయమః ॥ సంధ్యాయాంవాతధారాత్రో దాహంచ
 కర్మచ । నవశ్రాద్ధంచనోకుర్యాత్కృతంనిష్ఫలతాంప్రజేత్ ॥ ఏతస్మిన్మృతస్యరా
 త్రీనిషేధాశ్శాం - యత్తుస్కాందే ॥ యదిరాత్రోదహేత్తస్యసమాప్తిదహనస్య
 తు । పరేదహన్యదితేనూర్యే కార్యాతస్యోదకక్రియా ॥ దగ్ధస్యతువేదకాశ్వా
 గాత్రోజాతూదకక్రియా ॥ ఇతి తన్నియూలంరాత్రిమృతస్యతుత్తత్రీనసంగ్రహే ।
 రాత్రోదగ్ధాతుపిండాంత కృత్వానవపవజాశం । వపనంసేవ్యశేరాత్రోశ్చస్థనీనసం
 క్రియా ॥ ఇతి వపనంతుప్రాతః - తచ్చసర్వైః పుష్కైఃకృత్ ॥ గంగాయా
 భాస్కరక్షేత్రే మాతాపిత్రోగురోర్మృతౌ । అథాసోసోమయాగేచ సుసంసృ
 నుస్మృతమ్ ॥ ఇతి మితాచారాయాంస్మృతేః - మరణంస్వారంగిశ్వాశ్చాపి
 మిదం - తదేవసంగ్రహవచసేపరేద్యుర్నిత్యప్రత్యేతేనావత్ - శేషస్యచిద్వా
 గశ్చోక్తిశ్చింత్యా - మదనరక్షేగాలవః ॥ ప్రథమేహనిత్యం వ్యం వపనందామగ్నా
 వినా ॥ ప్రేతస్యకేశశ్మశ్రాద్ధాది నాపయిత్వాధదాహయేత్ ॥ ఆశ్వాదాంశేషు
 కార్యంవిధిబలాత్ - మదనపారిజాతేప్యవం - తేనసగ్భ్యస్యస్య నిహూయశ్చో
 జ్ఞాక్తిరేవ - స్మృతిరతానశ్యాంశమరాత్మ్యుషీతంచత్త్రీంస్పృష్టామృతో
 హేత్సుతః ॥ మదనరక్షేంగిరాః ॥ ఊర్ధ్వోచ్చిష్టాధరోచ్చిష్టే హ్యంతరితుషా
 వా । కృచ్ఛత్రయంప్రకుర్వీత ఆశ్వాచేమండేపిచ - అథ సాగ్భ్యేశేషః - కృ
 యాం । కృష్ణపక్షేప్రసూయేత యద్యహుప్రాతరాహుతేః । శేషస్మిదాహ
 ర్భవర్యంతాఃపక్షహూమవత్ ॥ ప్రతిపత్వాత్ప్రహంశాఇత్యంశః - అ
 హితాగ్నిరపరపక్షేప్రమేతాహుతిభిరేనం - పూర్వపక్షేసాచేయరిత్యా
 నోక్తే ॥ తదానీమేవజుహుయా త్సాయంకాలాహుతిరపి । సాయంప్రదే
 యమాహుతిజుహుయాదధ ॥ తదానీమేవజుహుయా త్పాతఃకాలా
 సకృద్గృహీతమంత్రేష్టం భిన్నతత్రంచహూమయోః ॥ దాగ్నించాపిక్ర
 పాకంతథైవతు ॥ ఛందోగపరిశిష్టే ॥ హుతాయాంసాయమాహుత్యాం

రిక్తిరూగమర్థా త్పునరాధానమేవచ || ఇతి మనూ శ్లో || దాహాయత్వాగ్నిహోమ
ప్రేణ స్త్రియంవృత్తవతీంపతిః || ఇతి యాజ్ఞ్యునహోవ్యక్తేషు - పునర్వివాహశక్తేషు
గర్భధేయశాండగ్ధాపూర్వాగ్ని పేవనాగ్నిహోమప్రేప్త్యాదికాన్యమిత్యన్వయః - ఆ
హోద్యేణాహితాగ్నింపత్నీంచ-ఇత్యాశ్వలాయనోక్తేః - భరద్వాజోపి-నిగ్గర్భేన ప
త్నీమితి-పూర్వాగ్నేయకదేశేన దహేదిసియజ్జపాన్యదేవ యాజ్ఞానాయః-యానిచ
తస్మాదపత్నీ కోన్యగ్నిహోమత్రనూహదేదిహితః - విష్ణుః - ఛందోగోశిష్టగచ ||
మృతాయామపిభార్యాయాం తాకికాగ్నింపహిత్యజీత్ | ఉపాధనాపితత్కర్మయా
వజ్జీవంసమాచరేత్ || ఉపాధిహేమమకుశపత్నీయః || అగ్నిమయేమయం పత్నీం
కృత్వాతు గృహమేధిసః | అగ్నిహోమత్రముపాసంజేయాన్దేవమనువ్రతాః || ఇతి
పరాశరే- స్మృత్యంతరాత్ - కాత్యాయనోపి || రామోపకృత్వాసాసశిశాగీతాం
పత్నీంయశిస్త్రిం | ఈతేబళువిధైర్యజ్ఞైస్తపాభాగ్నిత్యగ్నింసృజ || ఇత్యాదీనితాం
పూర్వాగ్ని పేవనాగ్నిహోత్రాదిపరాణీనత్వ పత్నీకస్యాధానాథా చ - ప్రేతపి
నామాధానాప్రయోజకత్వాత్ - అపత్నీకస్యాధానాప్రవృత్తిరితిమానసఃశిష్టా
చ్చ - సోమోసభనత్వేన - అపత్నీకోన్యసోమః ఇతి శ్రుతేః - యత్పుభరద్వాజా
పస్తంబసూత్రం || దారకర్మణీయద్యశక్తి ఆశ్వానమగ్నయధేయమితి - అస్యా
ర్థః - పునర్వివాహశక్తౌయదగ్నయధేయం పూర్వకృతమస్మిన్దాత్పాథి మేన-సప
త్నీయదద్యాదితిగ్రాహ్యం భాష్యాపరార్థా-శార్క-మాండారాది తత్త్వమన్వయం-
త్రికాండమండనస్తుపక్షద్వయమాహ - అన్యేన్యపత్నీకస్యాధానమాయుస్తదాశ
యంసవిద్యః - వృద్ధయాజ్ఞచక్రః || ఆహితాగ్నిర్యథాన్యాయం దధన్యస్త్రిభిరగ్ని
భిః | అనాహితాగ్నిరేకేన తాకికీనాసరోజనః || క్రితుః || ఏవంవృత్త్యాం సచారాం
స్త్రీన్దివిజాతిఃపూర్వమారణీం | దాహయేదగ్నిహోమప్రేప్త్యాదికాన్యమిత్యన్వయః - భర్మ
వితే || కారికాయాం || పత్నీమపిదహేదేవం భతుః-పున్యంమృతాయది | అనగ్ని
గాండహేదేవంకపాలేనహవిర్బుజా || ఆశౌచప్రకాశేక్రతుః || విధురంవిధవాంచైవ
కపాలస్యాగ్నినాదహేత్ | బ్రహ్మచారియతించైవదహేగుత్తపనాగ్నినాతుమాగ్ని
నాచదగ్ధవ్యః కన్యకాబాలవచ | అగ్నివణంకపాలగుత్తకృత్వాత్రవినియోజీత్ ||
కరీషాదితతోపహ్నిజాతోయస్సకపాలజః || అనుపనీతే యద్యపిబాతారణ్యగ్నిఃకై
శ్చిదుక్తస్తథాపి తస్యకలౌనిషిద్ధశ్చోక్తేయమేవజ్ఞేయః - స్మృత్యంతరే | గృహ
స్థోబ్రహ్మచారిచవిధుగోవిధనాః స్త్రియః | ఔపాసశ్చోత్తపనస్తుమాగ్నిసుకపాలజః ||
ఉత్తపనస్తు || దర్భాగ్నేగ్నింతుప్రజ్వాల్య పునదక్రైభస్తుసంయుతః | పునదక్రైభ
స్తృతీయేగ్నిరేషఉత్తపనస్మృతః || యమః || యస్యానయదిశూద్రోగ్నిం గృహ
కాన్యహవీంషిచ | ప్రేతత్వంచనదాతస్య సచాధర్మేలిప్యతే | దేవః || చండాలా
గ్నిరమేధ్యాగ్ని నూతికాగ్నిశ్చకహిచిత్ | పతితాగ్నిశ్చితాగ్నిశ్చ సశిష్టగ్ర
హణోచితః || మమః || దక్షిణేనమృతంశూద్రం పురద్వారేణిహా రీత్ | పశ్చి
మోత్తరపూర్వైస్తు యథాసంఖ్యంద్విజాతయః || అత్రప్రాతిలోమ్యేనక్రమః || పూ

త్వదయంజాయతాంపునః || అసాన్వగాయలోకాయ స్వాహేతిఽర్చితః ||
 తథా || ఏవమేవాహితాగ్నేశ్చ పాత్రన్యాసాదికంభవేత్ || కృష్ణాజనాదిసింహాశ్ర
 విశేషాధ్వర్యుచోదితః || తత్రైవ || అనయోవావృతానారీ దగ్ధవ్యాయాన్యవస్థితా ||
 అగ్నిప్రదానమంత్రోన్యాసప్రయోజ్యఇతిస్థితిః || ఇదంఛందోగానామేన-పాత్రన్యా
 సోక్తేకుత్తానదేహత్వంసాగ్నిపరం - నిరగ్నిసుపుమాసథోముఖః స్త్రీసుత్తానాదా
 హ్య || సగోత్రజైగృహీత్వాతు చితామారోఽవ్యతేశవః | అధోముఖో దక్షిణాది
 క్చరణస్సుపుమానితి || ఉత్తానదేహానారీతు సపిండైరపిబంధుభిః | ఇత్యాదిత్యపురాణా
 దితిసుద్ధితత్వహారలతాదయః - ఉత్తరశీరస్త్వంసామగేతరపరం - నారాహేత్వగ్ని
 దానేఅనోన్యమంత్రః || కృత్యాతుదుష్కృతంకర్మజానతావాప్యజానతా | మృత్యు
 కాలవశంప్రాప్య సరింపంచత్వమూగతం || ధర్మాధర్మసమాయ స్థింకోభిమోహ
 సమావృతమ్ | దహేయంసర్వగాత్రాః | దివ్యాలోకాన్సాగ్చతు || స్వలమానః
 మహానహ్నింశిరఃస్థానేప్రదాపయేత్ | చతుర్వజ్జేషుసగ్ధాః సేనంశిః సత్యత్రీకి
 అత్రక్రియానిబంధేగారుధే పట్టిండదానముక్తిం || మృతస్యాత్మా-ంలినమే
 పట్టిండాన్కృ-మశోదదేత్ | మృతిస్థానేతథాద్వారి చత్వరేనాత్మ్యకారణాత్ ||
 విశ్రామేకాశ్రమచయనే తథాసంచయనేచపత్ || తథా || ఆదాదేయాన్ని పట్టిండా
 దశదేయాదశాహికాః | స్థానేచాధాపథితే చితాయాంశవహస్థితే || శ్మశాన
 వాసిభూతేభ్యష్టస్థంసంచయనేతథా || తతః || త్వంభూతకృష్ణగర్భోనేత్వంకోకపి
 ఫాలకః | ఉక్తస్సంహవకస్తస్మా దేసంస్వగ్గంమృతంసయ || ఇత్యగ్నిందిత్వా స్నా
 త్వమితి మంత్రేణాధాదగ్ధేఆజ్యశుతిరుక్తా ఆహితాగ్నీసరాశిరః || శిష్యాంశి
 శ్చేవినిషీప్య అరణ్యముష్కయోంస | బాహూంచదక్షిణేహస్తే చాక్షిణ్యంభృశం
 న్యసేత్ || శిశ్నేతూలూఖలందద్యా త్వృష్టేచముసలం న్యసేత్ | ఉరసిష్యద్యదృ
 పదం తండులాజ్యతిలాన్ముఖే || శ్రోత్రేచప్రక్షుణ్డదద్యా జ్యస్థాలించచేతుమః |
 కణ్ఠేనేత్రేముఖేఘ్రాణే హిరణ్యశకలంన్యసేత్ | అగ్నిహోత్రోపకరణమశేషంత
 త్రనిషీపేత్ || ప్రచేతాః || సానంప్రేతస్యపుత్రాబై ర్వస్తాదైవ్యపూజనంతతః |
 సగ్నదేహందహేనైవ కించిద్దేయంపరిత్యజేత్ || యమః-ప్రేతందహేచ్ఛుభై గ్గం
 ధైస్సాన్నిపితంసగ్నిభూషితం || ఆశ్వలాయనసూత్రే || సంస్థితేప్రేతాలంకారాన్కు
 ర్వంతి కేశశృఙ్గలోమనఘానివాపయంతి సశదేనాసులింపంతి సశదమాలాం ప్రతి
 ముంచంతీతి - మాధవీయేబ్రాహ్మే || దరిద్రోపినదగ్ధప్ర్యా సగ్నఃకస్యాంచిదాపది ||
 తథా || నిశ్చేషస్తునదగ్ధస్య శ్చేషంకించిత్త్యజేన్నరః | దాహకాలేగ్నినాశేతుమద
 సరత్నే యజ్ఞపార్శ్వః || యజమానేమృతేక్వాపి చితాదావాప్రవేశితే | వర్షా
 ద్యభిహతేగ్నాతు కథంప్రేతవికల్పనా || శేషందగ్ధాప్రదగ్ధేషు నిర్మధైవతుకారి
 యేత్ || అథపణశరేదగ్ధేపాత్రన్యాసేకృతేసతి | గతేష్వగ్నిమృతద్వేషాయదూ
 ధ్వం లభ్యతేక్వచిత్ || దదార్థదగ్ధకాష్టాని తానినిర్మధ్యతండిహేత్ | యద్యదగ్ధః

స్థానము తనయందైన పలుభ్యులే || తదాతదస్థానములు || అనన్తమునాదాది ||
పరిశ్రమోచితామృతే విశేషమాహుత్యం || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
పరమలింగా - మంత్రాకా సంతానము || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
తమీతాంతర్యమితి తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
విష్ణుగేరు - సకామవిష్ణుః || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
సకాలముతోభావ్యాభి || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
త్రోధావృత్తి || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
క్రియారకుర్యా వినియోగినా || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
తం || మృత్యువిమృశ్య || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
స్వస్థా నమహి || తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
మృత్యుపేష్టమం తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
యథా || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
తద్భావం || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
సాన్యస్థానోజ్జ్వలమృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
తే || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
పుష్కల్యవికలుః సహజమహేంద్రగ్రహాభివ్యవహారా || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
రూఢం || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
— అభోదకదావనవస్థా || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
తనప్రాయత్తరంభానం పరిభాష్యమునన్తరంభానం || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
తున్నయోవిసంబంధేభ్యః వినిశ్చయస్థానాన్తరంభానం || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
యతీతేనాన్తరంభానం || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
జ్ఞాతీయాభ్యానయంత్యుః || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
చంత్యుదకం నామగో || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
విజ్ఞానశ్రేణిః || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
ద్భవమాద్యాపురమాత్మనాన్తరంభానం || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
స్కల్యోక్తిః - మంత్రానానాగ మేవతీతేనాన్తరంభానం || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
వాయథా వృద్ధముదకపరిభాష్యనోద్వయం || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
యజ్ఞోపవీతవాససా || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
శ్రేయః - సప్తనదీకాలం తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
యతమానసః || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
యేదభ్యా దైవశ్రేణిచందకశ్రేణి || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
శ్రేణి || తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు
తేమః - తదామృత్యు || - తదామృత్యు || - తద్భావం || తదేతదు || పరిశ్రమోచితామృత్యు

కథావ్యంతైస్సచైలంతు స్నానంసర్వమలాపహం || పూర్వపరిహితం వస్తుప్రసూత్య
 శ్యపునః పరిధాయస్నాయాదిత్యధః | అపనః ఇతిమంత్రేణవామహస్తానామికయా
 జలాలోడనం - అవతరణేవృద్ధపురస్సరితోక్తే ర్యథాచాలంపురస్సృత్యేతి జాథా
 యనీయం - జలాదుత్థానపరిమితి హరిలతాదయః || ఆశ్వలాయనః || సవ్యావృత్తో
 వృంజంత్యనీకుమాణాయత్రోదక మవహాద్భవతితత్ప్రసృత్య సకృదుస్సృజ్యైకాంజ
 లిముత్సృజ్యతస్యగోత్రంనామగృహీత్యేతి - ప్రిచేతసాన్వహమంజలిత్రయమప్య
 క్తంతత్రత్రిః ప్రసేకంకుర్యుః ప్రేతస్తృప్యత్వితి-తథా || దినేదినేంజలీన్పూర్ణా స్పృద
 ద్యాత్ప్రేతకారణాత్ | తావద్వృద్ధిశ్చకథావ్యాయా వత్పిండస్సమాప్యతే||ఏకన్య
 ద్ధిస్త్రీకన్యద్ధిర్వేత్యధః - మదనరత్నేభరద్యాజ గృహ్యేతుద్విక వృద్ధిరప్యక్తా ||
 ఆశౌచాంతేప్రదద్యాత్తు ప్రేతపుత్రస్తిలాంజలిః | ప్రథమేహిసకృద్దద్యా త్పిండ
 యజ్ఞావృతాదివా || త్రింశ్చదద్యాద్వితియేహి తృతీయేపంచయేవచ | చతుర్థే
 సప్తసంభ్యాస్తు పంచమేననచోత్సృజేత్ || షష్ఠేహిన్దైకాదశకా స్సప్తమే
 తుత్రయోదశ | అప్తమేపంచదశకా ననమేదశసప్తచ || ఏకోసవింశతించాగ్రేశ
 తాంజలిమతం స్తృతమ్ | కేచిద్దశాంజలీన్ప్రియః కేచిదాహుశ్చతాంజలిః || పంచ
 పంచాశతంచాన్యే స్వశాఖోక్తవ్యనథయా || ఛందోగపరిశిష్టే || అథాన వేక్షయ
 న్నాపస్సర్వేచైవశవస్పృశః | గోత్రవామపదాంతేతు తర్పయామిత్యనంతరమ్ ||
 దక్షిణాగ్రానుశౌన్మత్వా సతిలంతుపృథక్ పృథక్ || విష్ణుపురాణే || సపిండికరణ
 యావ దృపదరైభిఃపితృక్రియా | సపిండికరణాదూర్ధ్వం ద్విగుణైర్ద్విధివద్భవేత్ ||
 రామాయణే || ఇదంపురుషశామూల విమలందివ్యమక్షయమ్ | ఓత్మలోకేఃపా
 నీయంమద్దత్తముపస్థితమ్ || దానవాక్యేవికల్పః - యాజ్ఞవల్క్యః || కామోదకం
 సఖప్రతా స్వనీయశ్వశురత్విజామ్ | కామఇచ్ఛాప్రేతత్పృచ్ఛాచ్ఛాయాందేయమ
 న్యధాసేత్యధః - శంఖపారస్కణ - ఆచార్యేనైవం - మాతామహాయోశ్చస్త్రీ
 ణాంచా ప్రతానాంకుర్వీరం స్తాశ్చతేషామిద్వివచనాత్ - మాతామహ్యోఅపి
 శంఖలిఖితే - ఉదకక్రియా కామంశ్వశురమాతులయోశ్చిష్టే సహాధ్యాయనిరా
 జనిచేతి || వృద్ధమనుః || క్లిబాద్యానోదకంకుర్యు స్తేనానాత్వావిధర్మిణః | గర్భభ
 తృద్రుహశ్చైవ నురాప్యశ్చైవయోషితః || యాజ్ఞవల్క్యః || సప్రహృచాణిః
 కుర్యు రుదకంపతితాస్తథా || షడశీతే || స్వీయాచారాదపిభిష్టాః పతితాయేచ
 దూషితాః | నకుర్యురుదకంతేవై శేభ్యోప్యన్యేనచైవహి || మదనరత్నేహరితః ||
 పతితామవృద్ధానాం చరంతీనాంచకామతః | ప్రతానాంచైవకన్యానాం నిర్వ
 ర్త్యాసలిక్రియా || అపరాక్మేశంఖలిఖితే || అపపాత్రితస్యరిక్థపిండోదకానివ్యా
 వతంతే - అపపాత్రితఃకృతఘటస్ఫుటః - తస్యాపిసంగ్రహవిధాకృతే ఆశౌచో
 దకాదికుర్యా దేవేత్యాశౌసప్రకాశః - అథా శౌచేనియమాః - యాజ్ఞ
 ఇతిసంగ్రహత్యగచ్ఛేయ గృహంబాలపురస్సరాః | విదత్స్వనింబ
 ద్వారివేశ్మనః || ఆచమ్యాగ్నృదిసలిలంగోమయాం

[illegible]

వ్యాత్ - ఆశోచప్రకాశేధగద్వాజః ॥ వాసోఽపంచజలంకుంభంప్రదీపంకాంస్య
భాజనం । సగ్నప్రచ్ఛాదనేశ్రాద్ధే బ్రాహ్మణాయనివేదయేత్ ॥ భృగుః॥ లిలోదకం
తథాపిండా స్సగ్నప్రచ్ఛాదనాదికం । రాత్రౌనకుర్యాత్సంధ్యాాయాంయదికుర్యాత్
న్నిరర్థకం॥—అథ ప్రేతపిండః - యన్యపహేమాగ్రా పారస్కరేణ ॥ బ్రాహ్మణ
దేవశపిండాస్తు క్షత్రియేద్వాదశస్మృతాః । వైశ్యేపంచదశప్రోక్తా శూద్రేషు
తృప్తికీర్తితా ॥ ఇత్యుక్తం - తథాపి ॥ ప్రేతేభ్యస్సర్వవణేభ్యః పిండాం దద్యున్
తైవత్వితేనైవౌక్తే - సర్వేషాం దత్తేవత్వేన - మదనః త్యేష్యేవం - తథాచ
హేమాగ్రా బ్రాహ్మపాద్యయోః ॥ జాత్యుక్తాశ్చోచతుర్ల్యాంస్తు వణానాం క్వచి
దేవహి । దేశధర్మాపురస్కృత్య ప్రేతపిండాన్వపంత్యసి ॥ ఇత్యుక్తాన్విప్రహేమ
దశమపిండోత్కర్షణకృత్ ॥ దేయస్తుదశమఃపిండో రాష్ట్రాన్నైద్వాన్వైహవిన్నైశ్వా
నాంవైపంచదశేదేయస్తుదశమస్తుథా ॥ శూద్రదశమఃపిండో మాసేచాన్వేహవి
దీయతే ॥ ఇతియుద్ధమృతాదేః సద్యశ్చేత్ర్యహాదాచతేనైవౌక్తం । స్యోక్త్య
చేప్రదాతవ్యా స్సర్వేషియుగవత్తథా । త్ర్యహశ్చేప్రదాతవ్యః ప్రథమేచ్ఛిన్
కపవహి ॥ ద్వితియేహనిచత్వారస్తృతీయేపంచవైవహి । త్ర్యహేప్రకారాంతరం
ప్రాగుక్తం - శాతాతపః ॥ ఆశోచస్యచహాసేపి పిండాందద్వాదత్తేవతు । తద్విక
సాతేసకృత్యక్వాదశపిండాందిద్వాత్ ॥ ఉత్తరియశిలాపాత్ర కర్తుంప్రశ్యవిప
ర్యయే । పూర్వందత్తాజలీందద్వా తుర్బరపిండాంస్తథైవచేతి - గృహ్యకారికా
యాంపాత్రవిపర్యయేదోహోక్తేః - శిలావిపర్యయేఘటసంస్థాగదేర్వాన్మతి-అథా
భ్యంజనాది పదకర్మణః - ఏకహాయనీపయనపదప్రయోగకర్త్యాత్ - సర్వచ్ఛా
త్రాతాంకగ్రహణం - కేచిత్తు ॥ సవాన్యదాయభాంజాని ఆనుకంచుకంగథా ।
ఇతి ప్రచేతనోక్తేః - పాత్రానేకత్వమాహుః క్రియాత్కర్మణ్య శేష్యేసశేషస్సయా
పనీయః ॥ ఏవంక్రియాప్రవృత్తానాం యదికశ్చిద్విషయ్యతే । తద్భూభున్నాగ్రియా
కార్యా సర్వైర్వాసహకారిభిః ॥ ఇతి శుద్ధిత్యే బృహస్పతిస్మృతేః - పత్నీన్
కర్తృత్వే రజోదర్శనేచతదంతేకుర్యాత్ - శాన్వాద్విగుణమాత్రం సమీప్య క్లే -
ఆశోచాంతే ॥ ఆతేవేకతుకరన్వాస్థే వాన్యేనక్రియాసర్వానతఃసీయా కర్మణ్య
పర్యయాత్ కాలాతిక్రమయోగాచ్చ - వాకాహే ॥ స్థండిప్రేతభాగంతుదద్వా
త్పూర్వాష్ట్రాంక్షేవతు । కృత్యాతుపిండసంకల్పం నామగోత్రేణసుందరి ॥ మడిదిః ।
ప్రేతపిండంబహిదకద్వా ద్దర్భమంత్రవివక్షేతం । ప్రాగుదేచ్ఛ్యాం చతుఃకృత్వాస్మా
తఃప్రయతమానసః ॥ దర్భవజ్జనమనుషసీతపరం - ఆసంస్కృతానాం భూమూ
పిండందద్వా త్సంస్కృతానాం కుశేష్వతిప్రచేతనోక్తేః - మితాక్షరాయాన్స్స
త్యంతరే ॥ భూమామాల్యంపిండం పానీయముపలేవాదవ్యః ॥ హాతితః - అన్య
ప్రమాదాయెబాలాయెచ గర్భాద్వినిస్సృతాః । మృతాలనుపనీతాయె అనూ
థాలపికన్యకాః । యెమృతాశ్చిప్యసంస్కారా స్తేభ్యోభూమా ప్రదీయతే ॥
పైరీనసిః ॥ శాలినాంత్యకుభిర్వాపి పిణ్యాకైర్వాపినిర్వపేత్ । ఉసిఃపుచ్చః ॥ ఇతి

[illegible]

మాపయేత్ || బ్రాహ్మే || శిశస్తాద్వ్యేనపిండేన ప్రతస్యక్రియతేనదా | ద్వితీయే
 నతుకణాక్షీ నాసికాశ్చసమాసతః || గళాంసభుజవత్సంసి తృతీయేనయథాప్రి
 మం | చతుర్థేనతుపిండేన నాభిలింగగుదానిచ || జానుజంఘతథాచాదా పంచ
 మేనతుసర్వదా | సర్వధర్మాశిష్యేన సప్తమేనతునాడయః || దంతతోమాస్యస్త్వ
 మేనవీర్యంతు నవమేనచ | దశమేనతుపూర్ణత్వం తృప్తతాత్మద్యుచ్యయః || ఇతి
 యాజ్ఞ్యవల్క్యేనతు || పిండయజ్ఞావృతాదేయం ప్రేతాయాన్నందినత్రయమ్ || ఇ
 త్యుక్తం - అత్రఫలతారతమ్యంజ్ఞేయమితివిజ్ఞానేశ్వరః - తేనత్ర్యహశౌచపగత్వం
 దేవయాజ్ఞకోక్తంచిత్యం - ఆశౌచస్యహాసేపి పిండాందద్వాద్యైవేవస్త్వివచనా
 చ్చ - దినత్రయూవశ్యకిత్వాధామితి హారలతాదయః - శాతాతపః || జలమీకాగ
 శాహమాకాశేష్ఠాప్యం క్షీరంచమృద్భాగోపారిస్కరిః - మృద్భాగోతాంరాత్రి
 క్షీరోదకేవిహాయసినిదధ్యుః - ప్రేతాత్రస్నానూత్సరికం - అపిచిమి - స్నానం - ఇ
 దంరాత్రావేవేతిశాడః - గారుజేతు || అపిక్షేమృణయపాప్రేతాస్కరిత్యాప్యప్ర
 యమిత్వక్తం - హేమాద్రావాద్యేతుదశాహముక్తం | తస్మాన్నిధేయమాకాశే
 దశరాత్రంపయోజలమ్ | సర్వతాపాపశాంత్యర్థే మధ్యశ్రమవినాశనం | దేవయా
 నీయేకారికాయాం || తత్రప్రేతోప్రకృతయో దశరాత్రమగుండితం | కుర్యాత్ప్రేత
 పంత్రేలేన వారిపాత్రంచమూర్తికం || భోజ్యాద్యోజనకాశేతు భక్తముష్టిచరిన్వ
 పేత్ | నామగోత్రేణసంబుద్ధ్యా ధరిత్ర్యాంపితృయజ్ఞసత్ || శాతాతపః || భూ
 లోకాశ్చేతలోకంతు గంతుంశ్రాద్ధాసమాచరేత్ || తత్పాదేయంహి భవతిమృత
 స్యమనుజస్యతు—అగ దశాహమధ్యేద్భిషాతేనిజయః - భవిష్యే || ప్రిన్యత్రా
 శౌచతంత్రస్తు యదివ శ్చేప్రపద్యతే | సమాప్యచోదగంపిండాన్ గ్నాసమాప్రస
 మాచరేత్ || ఋష్యశ్రౌగః || ఆశౌచమంతరాచ్యో యదిగ్యాత్సర్వసంజే నామ్
 సమాప్తిప్రేతతంత్రస్య కుర్యాదిత్యాహగతమః || పైవోచసి || ఆద్యేందావేనకత
 వ్యాప్రేతపిండోదకక్రియా | ద్విరైందవేతుకుర్యాణఃపునశ్శౌచంసమక్షుతే || మా
 తాపిత్రోస్తుశ్లోకగతమః || అంతదశాహేదర్శశ్చేత్రసర్వంసమాపయేత్ | పిత్రో
 స్తుయావదాశౌచం దద్వాత్పిండాంజలాంజలీన్ || ఇదమపిత్యోహమధ్యేద్భిషాతే
 తదూర్ధ్వం దధ్యేతుపిత్రోపితంత్రంసమాప్యమేన || పిత్రోరాశౌచమధ్యేతుయ
 దిదర్శససమాపతేత్ | తావదేవాత్తరంతంత్రం పర్యవస్యేత్ప్రేతాత్పరమ్ || ఇతి గాల
 శ్రాక్షే - అన్యేపాంతుత్యోహమధ్యేపి సమాప్తిరితిపరాశరమాధనీయే నిజాయా
 మృతేవోక్తం - కాలాదధ్యేపి || దిర్ఘోదశాహమధ్యేస్యా దూర్ధ్వం తంత్రంసమా
 పయేత్ | త్రిరాత్రాదుత్తరంపిత్రో ర్మృతావితివినిశ్చయః || మదనపారిజాతేతు
 గాలనీయమాపదేనారసపుత్రాదివిషయం - త్ర్యహార్ధమపి పిత్రోర్నితంత్ర
 సమాప్తిరిత్యుక్తం మదనరక్షేప్యేవం - మమతుదేశాచారాద్య్యవధేతి ప్రతిభాతి
 —అథాస్థినంచయః - తత్రాశ్వలాయనేనచ కృష్ణపక్షే ఏకాదశీత్రయోదశీదశ్య
 షుఆషాఢీ ఫాల్గునీప్రోష్ణపదాభిన్నతేఉక్తం - తదాశౌచమధ్యే సంతాపేతదూ

నిర్ణయసింధౌ - తృతీయపరిచ్ఛేదే - ఆశౌచనిర్ణయః.

త్వానరాధమః । అస్థిన్యనకులస్థస్య సీత్యాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥ తప్తైఃస్పృశ్యైః
 డపురాణే ॥ అస్థినీమాతాపితృపూర్వజానాం సయంతగుంగామయఃసంధిం ॥ ౧
 ద్బంధవస్యాపిదయాభి భూతాస్తేషాంతతీర్థానిధలప్రదాని ॥ స్నాత్యాతరః ॥ ౨
 గవ్యేనసిక్త్యా హిరణ్యమధ్వాజ్యతిలైశ్చయోజ్య ॥ తతస్తుమృశ్సింహపులిశాం
 పశ్యందిశంతేతగణోపయాథాం ॥ నమోస్తుధర్మాయనదేత్వోవిశ్వజలంసమేత్రేత్యతి
 ష్టిపేచ్ఛ ॥ ఉత్థాయభాగ్యంతమవేత్సూర్యంసదక్షిణాంక్షిముఖాయుడ్యాత్ ॥
 ఏనంకృతేత్రేతపురస్థితస్య స్వకేగతిస్సాన్యత్తు మహేంద్రతుల్యా ॥ యమః ॥ గంగా
 తోయేషుయస్యాస్థి ష్టివ్యతేశభకర్పణః ॥ నతస్యపునరావృత్తి ర్భృహ్మలోకాత్స
 నాతనాత్ ॥ తథా ॥ అస్తంగతేగుహాశుక్రేతదామాసేమలిన్ముచే ॥ గంగాయా
 మస్థినీక్షేపంసకుర్యాదితిగాతమః ॥ దశాహంతర్నదోమః ॥ దశాహస్యాంతేయస్య
 గంగాతోయేస్థిమజ్జతి ॥ గంగాయామరణేయాదృక్రాదృశ్శులమవాప్నుయూత్ ॥
 ఇతి మదసరత్నైవృద్ధమనూక్తేఃశౌసనః ॥ శౌసకోహంద్రానకర్పూరు లక్ష్మీశ్చవిధిం
 క్రమాత్ ॥ ఆద్రాగ్రామాద్భుహిగఽత్వా స్నానంకుర్యాత్సప్తలకం ॥ ప్రాతఃసంస్మృ
 చగవ్యేనభువంశంతైర్విచక్షణః ॥ గాయత్ర్యాద్వైఃపంచగవ్య ముక్తైర్విభాతా
 స్థిభూమింప్రాక్షేదిత్యధః ॥ ఉపసర్వాదిభిర్భూతైః ప్రార్థనంభునసంతథావృత్తి
 కోద్ధరణంచాస్థ్నా గ్రహణంచయథాక్రమం ॥ ఉపసర్పేతి చతుర్భుజ్భూతైః క్రమే
 నప్రార్థనాదిజ్ఞేయం - స్నాతాత్వాస్థిసంస్థింకుర్వీత - ఏతోన్వోద్రేతీసూక్తితః ॥ స్పృ
 శ్త్వాఽస్పృశ్త్వాతతస్నానం పంచగవ్యేనక్షధ్యతి ॥ దతస్నానానికుర్వీత తత్తస్మా
 త్తైర్విచక్షణః ॥ గోమూత్రంగోమయంక్షిరం దధిసన్నికుశోదకం ॥ భస్మమృగ్న
 ధ్వవాదినిమంత్రతస్తానివైదశి ॥ కుశైస్సంమాన్వయేగస్థివ్యతోదేవేలిహిరణ్యంపాశ్చ
 నిన్ద్రంశుచిర్వేతి సతమంహఇతితీచ ॥ సాదమాసీర్సనూన్నేచ సక్రసూక్తియ
 థాక్రమం ॥ ఏతైఃకుశైర్భాజనం ॥ హేమశ్రాద్ధంతతఃకుర్యాత్పితౄనన్యశ్శ్రీయ
 త్నతః ॥ పిండదానంప్రకుర్వీత తతశ్చతిలతర్పణం ॥ అస్థిక్షేపాంగంచదం ॥ అనంత
 కంబళాదర్భాగోకేశశాశ్వాణమేవచ ॥ భూజపత్రంతాడపత్రంసప్తధావేష్టసంస్మృ
 తం ॥ హైమంచమాక్తికంరౌప్యం ప్రవాళంసీలకంతథా ॥ నిత్యేషదస్థిమధ్యేశుశుశ్చ
 ర్భవతునాన్యథా ॥ తతోహూమంప్రకుర్వీతతిలజ్వేనవిచక్షణః ॥ ఉదీరతేలిసూక్త
 నహునేదప్టోత్తరంశతం ॥ తతోగత్వాషిపేత్తీర్థేస్పర్శగోహేనవిద్యతే ॥ మూత్రం
 పురీహచమనంకుర్వ న్నాస్థినిధారయేత్ ॥ అత్రదశదానంవైతరణీరుణమోక్షపా
 పధేనుదానముక్తం - దిప్రాదాసేయేకాశీఖండే ॥ ధనంజయోషధగ్ధాత్మా మాతృ
 భక్తిపరాయణః ॥ ఆదాయాస్థిన్యగౌమాతు గంగామార్గస్థితోభవత్ ॥ పంచగ
 వ్యేనసంస్నాప్య తథాపంచామృతేనవై ॥ యక్షకర్ణమలేపేన ష్టిప్తావృష్టవఃస
 పూజ్యచ ॥ ఆవేష్ట్యనేత్రనస్త్రీణ తతఃపట్టంబరణచ ॥ తతస్సురసవస్త్రీణ తపో
 మాంజష్టవాససా ॥ నేపాలకంబలేనాథమృదాచాధవిశుద్ధయా ॥ తామ్రసంపుటకే
 కృత్వా మాతురంగాస్యధోపహత్ ॥ వ్యాసః ॥ పట్టనస్త్రుంధకౌశేయం మాంజష్ట

తాపరాస్తా - రత్నావశ్యాం || ఆశిషాద్విగుణాదర్భా జయాశీస్సస్త్రివాచనం విత్తు
 శిబ్దస్వసంబద్ధ శ్చర్మశబ్ద స్తతైవచ || సాత్రాలంభోవగాహశ్చ ఉల్కుభో ల్లేఖనాది
 కం | తృప్తిప్రశ్నశ్చవికిరశ్చేషప్రశ్న స్తతైవచ | ప్రదక్షిణావిసర్గశ్చ సీమాంత
 గమనంతథా | అష్టాదశపదార్థాంశ్చ ప్రెతశ్రాద్ధేవివజ్జయేత్ || అత్రస్వభావితృ
 నమః శబ్దానాంతిలోసీతిమంత్రేప్రేతశబ్దోహేనతూష్ణింవాతిలావససం - తూష్ణిమ
 ఘ్నుదానం - అముష్మైస్వాహేతిప్రేతనామ్నాపాణిహూయః - నామ్నావకః
 పిండః నిసయనమంత్రేణోహః అనుమంత్రణాదిత్వమంత్రకం - అభిరమ్యతా మితి
 విసర్జనం - ఏవంసప్రార్థవజ్జేకోదిష్టేషు - సప్రార్థితత్వమంత్రకం సర్వమితి
 నారాయణవృత్తిః - క్రియానిబంధే || ఉత్తానస్థాపయేత్పత్ర మేకోదిష్టే సదా
 బుధః | న్యుబ్బంతుపార్వణేకుర్యాత్తస్యోపరికుశాన్న్యసేత్ || సప్రార్థాగ్రహేకు
 ర్యాద్భార్యాయత్రాగ్నియోపివా | సపిండికరిణంతానిత్రశ్రాద్ధానియానినై ||
 తానిన్యత్రాకిరేవహ్ని విత్యాహత్యాశ్వలాయసః || ఇదంసంభవేన్నసకార్యం ||
 సప్రార్థితేషుయచ్ఛిష్టం గృహపర్యుషితంచయత్ | దంపత్యోర్భుక్తశేషంచ సత
 ద్భుంజితకహికత్ || ఇత్యంగీరోవచనలింగాత్ || ద్వాభ్యాంతదాతుకృచ్ఛాభ్యాం
 శుద్ధిస్సాన్యత్తువివేకినామ్ || ఇతి బ్రాహ్మేఉక్తం - విఘ్నేతునిణాయామృతేకణ్డః ||
 సప్రార్థాగ్రహాశీకంచ యద్యదంతరితంభవేత్ | తత్తదుత్తరసాతంత్ర్యా దనుష్టే
 యంప్రచక్షతే || హేమాద్రాగాలవః || శావేతుసూతకంచేత్సాన్య నిశాయాం
 చమృతౌతథా | సప్రార్థానిదేయాని యథాకాలంయథాక్రమం || నిశాయా
 మాశౌచాంతే ద్వ్యహవృద్ధే - అన్వారోహణేతు || సప్రార్థానిసర్వాణి సపిండి
 కరణంపుష్కం | ఏకఏవవృషాత్సగో గౌరేకాత్రత్రదీయతే || ఆశౌచాంత్యదినేకా
 ర్యముక్తం - బ్రాహ్మేయస్యయస్యతువణాస్య యద్యత్సాన్యత్పశ్చిమంత్వహః | సత
 త్రవస్త్రీశుద్ధించ గృహశుద్ధింకరోత్యపి || సమాప్యదశమంపిండం ప్రేతస్పృష్టేతు
 వాససీ | అంత్యానామాశ్రితానాంచ త్యక్తావస్థానంకరోతిచ || శ్మశ్రులోమసభా
 నాంచ యత్యాజ్యంతజ్జహత్యపి | శౌరసపక్షపక్షేనలిలకల్పేనసంయుతమ్ || శిర
 స్సానంతతఃకృత్వా తోయేనాచమ్యవాగ్యతః | వృషభంగాంసువణాంచ స్పృ
 ష్త్వాశుద్ధోభవేన్నరః || క్రియానిబంధేగృహ్యాకారికాయాం || అత్రపిండత్రయంద
 ద్యుస్తత్యభిభ్యస్తథాదిమమ్ | ప్రితాయమధ్యమంతద్వత్తృతీయంచయమాయ
 నై || తథాకర్తృత్రప్రాధికతాస్సంతోష్ఠాతీసంబంధిబాంధవాః | దద్యురభ్యంగతః
 పూర్వత్రీంస్త్రీంధమోదకాంజలీం || పూర్వవన్నామగోత్రాభ్యాం నియమో
 నేహకశ్చన || మదనరత్నేవిష్టుహరితో || ఆశౌచాంతేకృతశ్మశ్రు కర్మాణాస్థిల
 లైక సప్రపక్షపక్షలైక ర్వాస్తాతః - శుక్లవాససోగృహం - ప్రవిశేయుస్తత్ర
 శాంతికంకృత్వా బ్రాహ్మణపూజసంకుర్యురితి - దేవలః || దశమేహనిసంప్రాప్తే
 స్నానంగ్రామాద్భూమిర్భవేత్ | తత్రత్యాజ్యానివాసాంసేకేశశ్మశ్రుసంహారే || అప
 రాగేకేభ్యుహస్పతిః || సప్రమేవాససాంత్యాగో సఖ్యోద్ధాంత్యాంభిషు || తత్ర

వన్యాసః || ఆశౌచాంత్యదిశేత్తేరం జనన్యాంచగురౌన్మునే | పరిస్పృతాబ్జన
యనామిత్యాహపస్తంభః - అనుభావినాంచపరివసమలి-అనుభావినః కనిష్ఠాభి
నిష్ఠాశేత్వరతాంతరాదయః || ఆశౌచమనుభవతాంపుంసాం సర్వాశౌచేతుముం
నమ్ | ఆజ్ఞాయానరిపతేద్విజన్మ నాదారికర్కమృతసూతకేషుచ || బుధిమోహిమ
ఖదీక్షుశేష్వపి త్సేరిమిష్టమఖిలేషుచోడుషు ఇతిరిత్తిమాలోక్తేజననాశౌకేపినిష్ఠా
తత్వాదయః - ఆత్రదేహచారతోవ్యవహారః - పరిభావజలంకేతశ్శక్తిశ్చసఖ్యోహూని
వాపయిత భూవర్షమితిగోభిలోక్తే - యత్వాప్తంబః || ససమాన్యత్వాపిపియు
రన్యత్రవిహారాదిత్యేకే విహారోపహృదియగః - తేనవిదానవ్యాఖ్యానాద్భూతా
వపేయు రిత్యభిః - యచ్చ || వృధాభినత్రియఃకేశాః తమాహుర్వృద్ధాభూతి
నమ్ || ఇతి తస్మైశశ్శక్తిశ్చధారయతామగ్రాభవతిసంతతితి దానధర్మోక్తిః - గా
మ్యపరం - అనుభావినఃపుత్రాదయఇత్యేకే || పుత్రఃపత్నీచనపనం కుర్యాదంశీ
యథావిధి | పిండదానాదితోహ్యపి కుర్యాదిధిసమాహితః || ఇత్యపరాల్ల-వా
సాక్తేః - యత్తుమితామరాచూ || ద్వితీయోపానిత్యోపానిత్యోపానిత్యోపానిత్యో
తృతీయేపంచపిదశమేవాప్రదానతః || ఇతి గ్రంథాంతర్యామినిభావని-
తత్ప్రధమదిశే సంగభివేద్యయం || అయ్యతేభ్యోయఃప్రవాహాన్తాత్తేకేభ్యోవాపిమీ
త్ | ద్వితీయోమీతృతీయోమీపంచమేనసంపాదయత్ | యాదానాదప్రదానీత
తానదిత్యపరమతమ్ || ఇతి మాధవీపీఠాదీనాశ్చేత్యేచ | భావాయనోక్తిః - మదన
పారివాతేతు - దశమేప్రధమచసముచ్చయగుర్ని - యత్పుత్రపిమంబునిముత్స
జ్య రాత్రిశేషేశుచిర్భవేత్ || ఇతి లిడేకాదశాహత్రాధానివిప్ర సమం బ్రాహ్మ
జ్ఞేయం—అతైకాదశాహః - మనుః || విప్రశ్శుద్ధ్యత్యపిస్పృష్ట్యాశ్చత్రియావహ
నాయుధే || వైశ్యప్రతోదంరక్తిన్వాయస్త్రింశుప్రదత్తశక్రయః - శుద్ధితత్వేదేవల
అఖూహస్సునిస్పృష్టేషు సుసూతాకృతమంగళః || ఆశౌచాన్వ్యాసాచ్యుతే బ్రా
హ్మణః స్వస్థివాద్యచ || యజ్ఞపల్కయః || అద్యమేకాదశేహనిత్యాయాద్యగ
శౌచేష్యరాదశేమీత్రాధంకార్యం || అద్యంగ్రాధమశుద్ధాపరవ్యాదేకాదశేహ
కతుకస్తాత్కాలికశుద్ధి గతుధిఃపురణీకనః || ఇతిపంచమాశ్వాశంభోక్తేః - పుత్ర
సః || ఏకాదశేమీయచ్చాధం తత్సమాన్యముదాహృతమ్ | చరీకామిమ
కాం నాం సూతకంతుపృథక్స్పృశకే || యత్పుమరీచిః || ఆశౌచాంతేరితస్సవ్యక్తి
దదానాసమాప్యనే | తతశ్చాధంప్రదాతవ్యం సర్వవర్ణేష్యయంవిధిః || ఇతిరిత్తి
ర్వవర్ణానాదశాహశౌచపరమ్ || యత్పుదిష్టుః - అథాశౌచాపరమఇతి-యచ్చ
గ్రాధగ్రంథేహారీతః - శ్వేధాశే ఏకాద్యంయశ్చాశే - యచ్చైజనాపిపిధ్య
దశమ్యాఅపరేద్యుతితద్విప్రపషయం - ఏతేనదశమపిందాపికమకమే అపయద
పిందాసమాసాకథమేకాదశాహత్రాధమిమాగ్ధోక్తిఃపరాస్తా - పచనాదాశౌచ
మధ్యఇవ త్రాప్యవిరోధాత్ - భవిష్య || ఏకాదశేభ్యోవిప్రేభ్యో దద్యాదేకాద
శేహః | భావంతేత్రైతీయే బ్రాహ్మణాయనుహత్మనే || యత్పుమాత్సేన్ ఏకా

దశేహనితథా విప్రాసేకాదతైనిను । త్తత్రాది స్సూత్రకాంతేతు భోజయేదయుజో
ద్విజాః ॥ ఇతి తద్రుద్రగణశ్రాద్ధపరమితి మదనపాణిజాతః - గౌడస్త్యస్సా ద్వచ
నాత్ - త్తత్రియాదినామాశౌచాంత ఏవేత్యాపలుః - రామాయణేపి ॥ సమతీ
తేదశాహేతుకృతశౌచోయథావిధి । చక్రేద్వాదశికంశ్రాద్ధగ్రత్రయోదశికమేవచ॥
ద్వాదశికంద్వాదశాహేననినత్యం త్రయోదశాహశ్రాద్ధం త్రయోదశికంచతుర్గ
శాహవిధేయ సపిండనపాధేయాది - త్తత్రియాణాంద్వాదశాహశౌచే త్రయోద
శేమహైకోద్దిప్తం చతురశేసపిండనం - ద్వివిధనాక్యాదేకాదశాహ శౌచాంత
యోగ్యకల్ప ఇశ్యేకేనద్యశ్చాచా యద్ధూతాదేకేకాదశాహే - అన్యేహంఽ
శౌచాంతఇతివయం - కాశ్చే ॥ ఏకాదశేహ్ను కుర్వీతప్రేతముద్గిశ్యభావతః । ద్వాద
శేవాహ్నికతత్వ మనిండ్యేవ్యనవాహని ॥ నిండ్యోప్రేతక్రియాకాలయ్యం - ఏ
కాదశేతుననిషేధ ఇత్యుక్తంప్రాక్ - బృహస్పతిః । నస్త్రీలకారశయ్యాగితివ్య
ద్వాహనాదికమ్ । గంధమాల్యైస్సమభ్యర్చ్య శ్రాద్ధాశ్చక్రేతన్వయేత్ । (ప్రశ్న)
యాశాజవీయాస్తు నవసప్తత్రయోదశ । జాతయోచాంధవానిస్సన్వ స్తథాచారి
ధయోపరే ॥ దేవయాజ్ఞికనిబంధే ॥ ఏకాదశసువిప్రేషు ప్రేతమావాహ్యభోజయేత్ ।
తత్రాద్యాయచశయ్యాది దద్వాదాద్యుతిస్సృతమ్ ॥ విష్ణుః ॥ ఏకనన్దత్రానూ
హేకోద్దిప్తే బహువచనాంతానేకనచనాంతాన్వదేవిత్యర్థః - ఏకద్వైప్రార్థకేన్వ
అన్యవిప్నే గౌణకాలమాహాహేమాన్త్రాజాధాయనః ॥ ఏకోద్దిప్తంశ్వసనస్యాద్వా
దశేహనివాపునః । అతఃకథంమయ్యేషు కుర్వీతాహస్వశక్తితః ॥ అర్థహాసే
ధవాహాసి ఋతౌసంవత్సరేపివా ॥ ఇతితత్ప్రేతలఘుహారితః ॥ ఏకోద్దిప్తంతుకుర్వీత్
పాకేనై ననదాన్వయం । అభావేపాకపాత్రాణాం తదహంస్సముపాసయేత్ ॥ గోధి ॥
గ్రాహ్యణంభోజయేదాద్యే హోతవ్యమచలేధవా । పునర్పునోజయేదేవం ద్విచా
స్సృతిర్భవేదితి ॥ ఏతదాద్యమాసికాద్యాభిక్యో సిద్ధ్యర్థమితిభట్టః - తేనమ
హైకోద్దిప్తంపాదశశ్రాద్ధాన్నిమేవ - అతఏవాద్యంసర్వైకోద్దిప్త ప్రభృతిభూత
మేకాదశ ఇతివిజ్ఞానేశ్వరః - అన్యేత్వాద్యమాసికాభిక్యోమారాద్య మేకాదశేహాని
తినియమాదభేదమాపలుః ద్వయోస్తంత్రత్వచాధానం గోభిలియమిత్యన్యే-యు
ద్ధహతాదాతు హేమాన్త్రాపృథ్వీచంద్రోదయేప్రేతీనసి ॥ సద్యశ్చాచేవిజాతవ్యం
ప్రేతస్యైకాదశేహని । సఏవదివసస్తస్య శ్రాద్ధశ్యాయా సనాదిషు । ఏవమేకా
హాదా-అతోత్రద్వితీయేహ్యైకాదశాహంవదంజాదుశ్శులపాణిః స్నాతక గౌడశ్చ
పరాస్తః - ఏతేనాద్యమేకాదశేహానీత్యాశౌచానంతర దినపరమితి విష్ణుః-ప్రే - ప్రా
గుక్తశంఖాదివచనానాంచానాకరత్వాదితి వదంతః-కల్పతరువాచస్పతిప్రముఖాః-
సర్వమహానిబంధ విరోధాదుపేక్ష్యః - ఉశనాః ॥ త్ర్యహశౌచేవికతవ్య మా
ద్యమేకాదశేహని । అతితవిషయేనద్యస్త్ర్యహాధ్వంకంవాతదిప్యసే ॥ యాజ్ఞ
వల్క్యః ॥ ఏకోద్దిప్తందైవహీన మేకాహ్యైకకపవిత్రకం । ఆవాహనాగ్ని కరణ
రహితంత్యపసవ్యవతే ॥ ఉపత్తిగతామిత్యక్ష యస్థానేవిప్రవిసజకాసి । అభిరమ్య

గ్రాహ్యోహితోయస్తువర్ణాన ముఖేషుచ్ఛేదపాదముః | శ్వేతాంబుజవిహారాభ్యాం
ససీలోవృషఉచ్ఛతే | శ్వేతనర్ణాన్యముఖాదీని శ్యామానిశ్యామన్యనాశ్వేతానియ
స్యసోపి సీలవృషఉక్తోమాత్స్యానా-దేవీపురాణే || చతస్రప్రతికాభద్రాద్వేనానం
భవతోపివా || యత్ప్రసరింతి || వృషాత్పజనవేశాయాం సృషాభావః సగచసమ్మ
ర్భిఃపిష్టే శ్చదర్భైర్వా వృషంకృత్వావిమోచయేత్ || సత్యశ్వేవృషాత్సగో
హూమంవాతత్రకాంయేత్ || ఇతి తన్నిర్మూలం - తన్నిర్మూలహేమాద్రాభవీకృ
తౌచక్షేయః - అత్రదేవయాజ్ఞికేన వృషాత్సగోత్సర్వపురుషసూక్తేనవిష్ణురూ
పిప్రేతోద్దేశేన విష్ణుతర్పణముక్తం - తత్రమూలంచిత్యం - పారిస్కరః || సప్యే
పాణినాపుచ్ఛం సమాలంబ్యవృషస్యతు | దక్షిణేనాఽపదాయ సతిలాస్సరుశాస్త్ర
తః || ప్రేతగోత్రంసముచ్చార్య అముక్తైశ్చిత్రిబుధైః | వృషపవనమయాదిత్యసం
తారయతుసర్వదా || సహేమసతిలంభూనాం విర్మ్యుచ్చార్వ్యవసిషేతేత్ || తథా ||
విధారయేన్నతంకశ్చిన్నచక్రశ్చసనాహయేత్ | సదోహాయేమ్యతాధేనాగ్నిచక్ర
శ్చసంబంధయేత్ || స్త్రీషువిశేషః - సంగ్రహే || పతిపుత్రవతీనాః భర్తృరగ్రే
మృతాయది | వృషాత్సగంసకుర్వీత గాంధద్యాచ్చసయస్విసీమ్ || పతిపుత్రయో
స్సాహిత్యం వివక్షితం - అన్వాగోహణేపి గోదాసమేవేత్సుక్తంప్రాక - ఆశ్వాచాం
తదేపి వృషాత్సగోద్యమాసిక శయాదిదిద్యాదేవేత్సుక్తం - క్రియానిబంధేన్మృ
త్యంతరే || కూతకేమృతకేచైవ ద్వితీయంమృతసింయది | పిడదాసంప్రకుర్వీతవృ
షాత్సగంత్యైవచ || సహన్యాసూతకేకర్క ద్వాదిశైకాదశాహికమ్ | శుక్లోవా
యదివాశుద్ధః కుర్యాదేవావిచారయత్ || ఇతి అత్రపదదాసముక్తం దేవజనియే
గారుడే ఏకాదశాహంప్రకమ్య || తదహ్నిగీయశేసోద్వద్వాదశాహేవిశేషతః | ప
దానిసర్వవస్తూని వరిష్టానిత్రయోదశ || యోదిదాహిమృతశ్వేహ చవతోప్యాశ్మ
హేతవే | సుఖీభూత్వామహామాగేనైసశేయసగచ్ఛతి || తథా || ఆసనోపాస
చకాఛత్రంముద్రికాచక్రమండలుః | భోజనంభోజనాథారోవస్త్రాగ్నిప్రవిధంపదమ్ ||
తథా || భాజనాసనదానేన ముద్రికాభోజనేనచ | ఆజ్యయజ్ఞోపవీతేనపదంసంఘా
ణతాంప్రజేత్ || మహిషీరథగోదానా త్సుఖీభవతినిశ్చిత్రిమ్ | సర్వోపస్కరయ
క్తాని పదాన్యత్రత్రయోదశ || యోదదాహిమృతశ్వేహ జీవన్నప్యాత్మహేతవేసగ
చ్ఛతిపరంస్థానం మహాకర్పవివక్షితః || త్రయోదశిపదానీత్యం ప్రేతాయైకాదశే
హని | దాతవ్యానియథాశక్తి తేనాసాప్రీతితోభవేత్ | అన్యంచైవోదకం చైవో
పాసహకాచక్రమండలుః | ఛత్రంవస్త్రంతథాయజ్ఞేలోహదండంతథాప్రమం || అగ్ని
స్త్రికాంచదిపంచ తిలాంస్తాంబూలమేవచ | చండనంపుష్పదాసందోపదానానిచతు
ర్గత || యోశ్వంరథంగజంవాపి బ్రాహ్మణేప్రతిపాదయేత్ | స్వమహిమ్నానుసా
రేణ తత్తత్సుఖమవాపుయాత్ || ఇతిఅత్రమూలంచిత్యం - అథశయాదాసం
హేమాద్రాభవిష్యే || తస్మాచ్ఛయాన్యంసమాసాద్య సారదారుమయూంధృధాం ||
దంతప్రతిచితాంరమ్యాం హేమపట్టైరలంకృతాం || హంసతూలీప్రతిచ్ఛన్నాం

ధ్వంసిమేధాదిత్యాహ - తన్న - ఉదకుంభేపార్వణవిధినానుపపత్తేవం వ్యాజ్య
యాంమానాభావాన్నితాక్షరాది విరోధాచ్చ - నచసంయదినమూలం తదాస్య
ద్ధావపకషణవిధత్తే || ప్రేతశ్రాద్ధానిసర్వాణి సపిండీకరణంతథేతి హేమామూక్తౌ
శౌర్యాయనోక్తేః - తస్యాస్యన్నంసోదకుంభమితి యాజ్ఞసల్య విరోధాచ్చ-మద
సరత్నే గాతమః || అదైవంపార్వణంశ్రాద్ధం సోదకుంభమధర్మకం | కుర్యాత్ప్రీత్యా
గ్నికాచ్చాద్ధా త్సంకల్పవిధినాన్వహం || అధర్మకంబ్రహ్మచర్యాది నియమహీనం-
ఏతన్యాసికపదేకోద్దిప్తంపార్వణంవాకార్యం-అపరాక్రస్థ || సపిండకరణేవృత్త్యైవ
క్షవ్త్యనోపపద్యతేఽపిధక్త్యేతుకృతేపశ్చత్పునఃకార్యానసపిండతా|| ఇలిలస్సుహృత్తో
క్తావపితస్యాస్యన్నంసోదకుంభందేయంసంసత్సరిద్విజేఇతియాజ్ఞావగ్ని-యేతి స్వేస్యే
కతోవ్తేః సపిండనోత్తరమస్యేకోద్దిప్తమేవేత్యాహ - అప్రపిండదాసం కృతాకృ
తం - అహరిహస్తమస్తేగ్నిబాహ్మణాయోదకుంభం దద్యాత్ప్రేమపశ్యకేఽపిణం
తీతి హేమాద్రాపారస్కరోక్తేః - శ్రాద్ధాశక్తోపిండమాత్రమితిగోదాః - తన్న -
అపిశబ్దబాధాపత్తేః - హరితః || మృతేపితరివైపుత్రః పిండమబ్జంసమాచరేత్ | అ
న్నంకుంభంచవిప్రాయప్రేతనిదేశధర్మతః || ప్రేతశక్తోచ్చారణేనేతి హలాయు
ధః - యద్వాప్రేతస్యనిదేశో యత్రతదేకోద్దిప్తంతద్ధర్మకమిత్యధః - అత్రాశౌ
చాంతదినాద్యబ్జం తంయావద్వత్సరాపూతేః - శౌచంనాధికారివిశేషణం తేన
మృతిదినమారబ్యైతత్కార్యమితికేచిత్ - తన్న హేమాద్రిధృతవోవిరోధాత్ -
మధ్యేఆశౌచాదినా బాధేతులోపవదార్భవత్ - తథాప్రథమాద్దేహదానముక్తం
దేవజానీయేగారుడే || ప్రత్యహంధీసకోదేయో మాగేతువిషమేనరైః | యావ
త్సంవత్సరంవాపి ప్రేతస్యసుఖలిప్సయా || ప్రాజ్ఞుభోదజ్ఞుఖండిం దేవాగాదేద్వి
జాలయే | కుర్యాద్వామ్యముఖంపిత్రే ఆద్భిస్సంకల్పస్యసత్థితం||-అథిమాసికాని-
తానిచకృత్యైవసపిండనంకార్యం - తథాచగోభిలతాగాక్షి|| శ్రాద్ధానిషాడశాదత్వా
నైవకుర్యాత్సపిండసం | శ్రాద్ధానిషాడశాపాద్య విదధీతసపిండసం || తానిత్వాహ
జాతుకణ్యః || ద్వాదశప్రతిమాస్యాని ఆద్యమాణ్మాసికంతథా | త్రైపక్షికాద్ధికే
చేతి శ్రాద్ధాన్యేతానిషాడశ || ఆద్యమాణ్మాసికాద్ధికశబ్దః ఊనమాసికోనపస్తానా
ద్ధికపరాః - హేమాద్రాతుసపిండీకరణంచైవ ఇత్యేతత్ శ్రాద్ధాషాడశ మిత్యుత్తరా
ధేపాతః - తదాఆద్యమూసమాసికంద్వాదశాహే || మాణ్మాసికం ఊనమస్తానా
ద్ధికే ఇత్యధః - కార్యాయన స్త్యస్యధాహ || ద్వాదశప్రతిమాస్యానిఆద్యమాణ్మా
సికేతథా | సపిండీకరణంచైవ ఇత్యేతచ్ఛ్రాద్ధాషాడశం || ఏకాహేనతుషణ్మాసాయ
దాస్యరపివాత్రిభిః | న్యూనస్సంవత్సరశ్చైవ స్యాతాంషణ్మాసికేతదా || ద్విప
చనాదూసమస్తానాద్ధికే ఇత్యర్థమాహపృథ్వీచంద్రః - వ్యాస స్త్యస్యధాహ|| ద్వా
దశాహేతిపక్షేచ షణ్మాసేమాసికాద్ధికే | శ్రాద్ధానిషాడశైతాని సంస్మృతానిమ
నీషిభిః || ద్వాదశాహపదమూసమాసికపరం - తస్యద్వాదశాహే పుస్తకలికా
లాదర్యః - మదసరత్నేబ్రాహ్మేత్వస్యగొక్తం || స్థూణాంతత్యైదహనాంశ్రా

తదాద్వాదశదినేషు ద్వాదశమాసికానికార్యాణీత్యధః - త్రైవిక్షికంతు త్రిప
క్షేతీతే మృతాహేకార్యం || త్రైవిక్షికంభవేద్వృత్తే త్రిపక్షేతదనంతరమ్ || ఇతి
భవిష్యోక్తేరితి మదనరత్నేఉక్తం - పృథ్వీచంద్రకాలాదర్భ నిణాయామృతాదయ
స్తు || ఊనాన్యూనేషుచూనేషు విషమాహేసమేసివా | త్రైవిక్షికంత్రిపక్షేస్యా
స్మృతాహేత్వితరాశిత్వితి | కాష్టాజనిస్సజ్జే - ఛూర్వశస్త్రై ఇత్యర్థమా
హుః - తేతదనంతరశబ్దవిరోధాత్ - త్రైవిక్షిక ద్వితీయమాసికయో స్సంకరాప
తేదేవంవ్యాఖ్యానం నూనాభావాచోపేక్ష్యాః - త్రైవిక్షికంత్రిపక్షసపిండనే
త్వేనం శక్త్యాభావాదధికరణత్వేనన్వయం - యచ్చగ్రియానిబంధేగాగుడే || త్రైవి
క్షికంత్రిపక్షేతు ప్రస్తుతేవిషమేదినే | మాసికాన్యూనోనాన్యూనోనిశతిమేదినే ||
ఇతిత్గురూం - స్మృతిరత్యావశ్యం || ద్వాదశాహేయదాకుర్యాన్మితఃపుత్ర
స్సపిండసమ్ | ఏకాదశేర్షకుర్వీత ప్రతశ్రాద్ధానికాశ || సైవిశా || సపిండకర
ణాదర్వా కుర్వక్త్రాద్ధానికాదశ | ఏకోద్దిప్తవిధానేషుర్వాత్సర్వాశానితు ||
సపిండకరణాదూర్ధ్వంయదాకుర్యాతదాపునః | ప్రత్యబ్ధయోయథాకుర్యాత్తథా
కుర్యాత్సతాన్యపి || మదనరత్నేకాత్యాయనః || శ్రాద్ధమగ్నమతఃకార్యం దాహ
దేకాదశేహని | ధృవాశితుప్రకుర్వీత ప్రయితాహాససర్వదా || ధృవాశి త్రైవి
క్షికాదూర్ధ్వాని - క్రియానిబంధేగాగుడే || త్రివిక్షికాన్యూనస్సాగ్నేర్భవేత్సంసా
రవాసరే | ఊర్ధ్వమృతదినేసగ్నే స్సర్వాన్యేనమృతాహతః || ఏతానిచయదా
సపిండనామూర్ధ్వం యుగసంకుర్యాత్తదా దేకకాలకత్రైవిక్షికంప్రత్యాదేకః
పాకఇతికేచిత్ - పాకభేద ఇతిభట్టదరణః - అత్రోకిచిదాహుః - దేవేనాదైన్యత్రై
క్ష్యేతంత్రణాత్ - శ్రాద్ధకాలాత్ప్రయోగః - దేవకాలకత్రైవిక్షికంప్రత్యాదేకః -
శ్రాద్ధకాలాత్క్రియాపక్షే || ద్వాదశాహేససర్వాని సంకుర్యాదనుసరియత్ |
తాన్యేవతుపునఃకుర్యాత్ప్రేతశబ్దసంకారయేత్ || ఇతి కాత్యాయనోక్తేరైకశ్రా
ద్ధద్వయంకుర్యాత్ - సమానేహానికుత్రచిదిత్యదైన్యత్రైవిక్షికంప్రత్యాదేకః ||
శ్రాద్ధంకృత్వాతుశస్త్రేన పునఃశ్రాద్ధంసంకారయేత్ || ఇతి జాబాల్యుక్తే - షాడశ
సంఖ్యాయాగ్ని వాజపేయేప్రాజాపత్యయోగసప్తదశత్వవత్సాన్నాయ్య యాగద్వి
త్వనచ్చ దర్భపాతసంక్రాంతిశ్రాద్ధవద్యుగపదమసానేప్యసప్తైరాద్య మాసికా
ద్యూన్యానికాంతేషు షాడశశ్రాద్ధేషుచతుణః క్రియతామిత్వేనం ప్రయోగేణైకో
విప్రః పిండోష్ణ్యశ్చేతి విషదవిధివిధ్యంసేవ్యసం - తస్మాదం - ద్వాదశాహేస
వాభోజ్యా ఏకాహేద్వాదశాపివా || ఇతి హేమాద్రా హాసితనచోవిరోధాత్ -
తేనవిప్రభేదాత్పిండ్యాన్యూన్యవిధిస్సమిసిద్ధం - ఏతానిద్వాదశాహానా సపిండనా
త్పూర్వంకృతాన్యపిన్పద్ధిం వినాపకషేకపునః - స్వకాలేకార్యాణి || యస్య సంవ
త్సరాదర్వా కృపిండీకరణంకృతమ్ | మాసికంచోదకుంభంచ దేయంతస్యాపినత్స
రమ్ || ఇతి మదనరత్నేంగిరసోక్తే - నచేదంమాసికానామపకర్షం విధిస్తే - కింతు
సపిండనోర్ధ్వం స్వకాలేనుష్ఠానమేవేతివాచ్యం || శ్రాద్ధానిషాడశాదత్వా నతు

కుర్యాత్సంపదతామ్ || ఇతి విరోధాత్ || యన్యసంపత్సరానర్వా స్వహంతామి
పిండతా | విధిపత్తానికుక్విత పునశ్చాగ్ధానిహోదశేత్ || ఇతి మంధిమంధి నోధి
క్తేచ్ఛ || అర్వాసంపత్సరాద్యన్యసంపదీరణంకృతమ్ | సోపానాన్విరాగ్ధా
కుర్యాదిత్యాహగౌతమః || ఇతితత్త్వేవగాలమై - కే - ముదాతత్త్వేనగానానానా
దనపతే - తత్రాద్యమాసికస్యకాలనత్వాత్ - అన్యోన్యేషాయథానుభవ
యం - యస్మిన్విహితం || అనుమానకానితుచ శిశ్వాన్యేషాయథానుభవ
ద్యాదశేత్యుక్తేనానానాచప్రవృత్తీనిర్వృత్తి - తదేతద్విరోధా ద్వినిర్వృత్తి యస్మి
గౌడాః || సమీక్షకరణంతామి శ్లేయాప్రెక్షకరణంబుధః || ఇతిశాంతానికే -
సికానాప్రెతత్వవిమోక్షార్థత్వా త్సమీక్షనానకపేతతదానన్య సమీక్షనానక
పకమాన్యసికానాం సప్రవృత్తీని - యస్మిన్విహితంనోదశ - ఇతితత్త్వేనగానానా
వచనంతన్నిరూపం-సమూలకేష్వి చాగ్ధాని - తత్త్వాహః - తేనాన్విహితం
వచోనిబంధవిరోధా న్యూభావకత్వేన - యస్మిన్విహితంనోదశ - ఇతితత్త్వేన
నోధ్వం - స్వకాపేషవచాన్య - తపిమం - త్త్వేనకాగ్ధాని - తదేతద్విరోధా
విరోధాద్వినిర్వృత్తి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతితత్త్వేనగానానా
సంపదీరణంకృతమ్ | తత్రాద్యమాసికస్యకాలనత్వాత్ - అన్యోన్యేషాయ
రాగత్ - స్వస్థినిరుత్తామి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతితత్త్వేనగానానా
వాదితీయాలపా - కాన్యా - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతితత్త్వేనగానానా
రన్యపకృత్యంతేనాన్విహితం - ఇతితత్త్వేనగానానా - ఇతితత్త్వేనగానానా
వృద్ధితం - త్రుతుమాసికానికతత్త్వేన - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతితత్త్వేనగానానా
స్వతి||ఇతిద్వితీయస్తానంనో - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతితత్త్వేనగానానా
హమాగ్ధానికాన్యా - ఇతి - అర్వాగ్ధానికాన్యా - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
గ్ధానికాన్యా - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
త్రాగ్ధానికాన్యా - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
జః || స్వస్థినిరుత్తామి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
త్రాగ్ధానికాన్యా - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
మేదామహామహా - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
ఆధానాద్యసంప్రసా - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
కన్యా - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
దనుక్తేయ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
తాహని - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
మృతాహద్య - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
గ్ధానికాన్యా - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
స్వతి - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -
ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ - ఇతి - తేనాన్విహితంనోదశ -

ప్రవతాణే || మదనరత్నేప్రభావతిః || నాసపింద్యాగ్నిమాన్సుత్రః పితృయజ్ఞంస
 మాచరేత్ || అపరాక్లేకాత్యాయనః || ఏకాదశాహంనిర్వత్య పూర్వందర్శా
 ద్యధావిధి | ప్రకుర్వీతాగ్నిమాన్ద్విప్రో మాతాపిత్రోస్సపిండతాం || ఆశౌచాంత
 ప్రథమద్భయోర్నాథ్యే కస్మింశ్చిదహ్నిత్యగః - పిత్రాదీనాంసపత్నీకానాం దేవ
 తాత్వేనమాతురపి ప్రాగ్గర్భాత్సపిండసంయుక్త మిత్యపరాంకః - ఏవంపితామహః
 దేరపిసపిండనం ప్రాగ్గర్భాత్కార్యం - తేనవినాపార్వణయోగాత్ - ద్వాదశా
 హేవాకార్యం || సాగ్నికస్తుయదాకర్తాప్రేతశ్చానగ్నిమాభవేత్ | ద్వాదశా
 హేభవేత్కార్యం సపిండికరణంనుతైః || ఇతి గోభిలోక్తేః - సాగ్నేః ప్రేతస్యతు
 త్రిపక్షేప్రేతశ్చేదాహితాగ్నిస్సాన్యత్రా నగ్నిర్యదాభవేత్ | సపిండికరణంత
 స్యకుర్వాత్ప్రేతతృతీయకే || ఇతి సుచుంశూక్తేః - మదనరత్నేలఘుచారితోపి ||
 అనగ్నిస్తుయదాహి భవేత్కుర్యాత్తదాగృహీ | సేవశ్చేదగ్నిమాంస్తుస్యాత్త్రి
 పక్షేనైసపిండనం || ద్వయోస్సాగ్నిశ్చేద్వాదశాహయే || నాగ్నికస్సయదాః
 తాప్రేతోవాప్యగ్నిమాన్భవేత్ | ద్వాదశాహేతదాకార్యంసపిండికరణంపితుః ||
 ఇతి తేనైప్రాక్తేః ద్వయోరనగ్నిమత్వేతుభవిష్యే || సపిండికరణంకుర్యాద్ద్యజమా
 నస్త్యనగ్నిమాభ | అనాహితాగ్నేప్రేతస్య పూజేభ్యైభరతషభ || ద్వాద
 శేహనిషణ్మాసే త్రిపక్షేవాత్రిమాసివా | ఏకాదశేపివామాసి మంగళస్యాప్యప్ర
 స్థితౌ || కాత్యాయనగోభిశా || యదహర్వావృద్ధిరాపద్యేతేఇతి తచ్చవృద్ధిసేయవే
 తినాచస్మతిః - తన్న - ప్రాతర్వృద్ధినిమిత్తకమితి నియమా త్సపిండసస్యచాపరా
 ణ్ణాకాలీంశ్వేర పూర్వత్వబాధాపక్షైః - వృద్ధిసేతన్నూర్వగిసేవేతిశ్రీదత్తః - సాగ్ని
 తాగౌశస్తు వృద్ధిపూర్వః - సమాంత్యోచ్చయణః - సపిండసస్యప్రేతస్య నాశేన
 సాకారి - తేనపదేద్యోర్భూద్వృద్ధభావేన తత్కర్తవ్యతానశ్చయ సహితమేవ
 కాలాంతరక్రియమాణః వృద్ధిపూర్వతఃసహకృతంపేతస్యనాశకమిత్యాహ-తన్న-
 అకాలేకృతస్యఫలాజనకత్వాత్ ఏతేననిమిత్తనిశ్చయవత ఏవాధికారాత్-వృద్ధ్య
 భావేపిసత్కరితిమిశ్రోక్తిఃపరాస్తా - వృద్ధిపూర్వదినస్యచకాలస్యాంగత్వేన నిమిత్త
 త్వాభావాత్ - తేనపునఃకార్యమిత్యన్యే - మదనరత్నే పులస్త్యః || నిరగ్నిసస్స
 పిండత్య పీతుర్భాతుశ్చధర్మతః | పూజేసంనత్యదేరుర్వా ద్వృద్ధిర్వా యదహ
 ర్భవేత్ || చతుర్ద్వింశతిమతే || సపిండికరణంచాబై సంపూజేభ్యుదయేపివా ద్వా
 దశాహేయకేహంది స్మృతంచైకాదశేతథా || పృథ్వీచంద్రోదయేవాధాయనః-అభ
 సపిండికరణం - త్రిపక్షేవాత్పృథీయేవా మాసిషష్ఠ్యచైకాదశేవా ద్వాదశేవాద్వా
 దశాహేచేతి - ఏతత్ప్రక్రమేవిష్టుః || మాసికార్థంద్వాదశాహం శ్రాద్ధంకృత్వా
 త్రయోదశేహివాకుర్యాన్మంత్రవజ్యంహిశూద్రాణాం || ద్వాదశేహిసంవత్సరా
 భ్యంతరేయద్యధిమాసా భవేత్తదామాసికార్థందినమీకం పథకయేదితి - ఆశౌ
 చోత్తరం ద్వాదశస్వహః - సుమాసికానితేష్వేవా ద్యవ్యం ద్వాదశానితేషుమా
 సికాదీనికృత్వా త్రయోదశేహిసపిండనంకుర్యాత్ అధిమాసేతుచతుదశేహి

వత్సరే । త్రిమాసేనాత్రిమాసేవామసివాద్యానశేహివా ॥ ఇత్స్య క్షగతిచ్చునత్స గ
తితేజ్జేయం ॥ తతస్సపిండకరణం వత్సరాత్పురతః స్థితం ॥ ఇతి భవిష్యుక్తేః ॥ పితు
స్సపిండకరణం వత్సరాదూర్ధ్వతఃస్థితమ్ ॥ ఇతి నాగనఖిగోక్తేః ॥ పితుస్సపిం
డకరణం వామికేమృతవాసలే ॥ ఇత్యశ్వినోక్తేస్స ॥ పూర్వం సుచత్సపిండ
క్షోడకఃప్రతికీర్తితః । తేనైవచసపిండత్వం తేనైవాగ్నికమిచ్ఛ్యతే ॥ ఇతి సామంత్రా
వచనాచ్చ - అస్యానాకరత్వోక్తిమూర్ఖాభిక్తేః ॥ యస్య పూర్వం సుచత్స
కేకుర్యా త్సపిండకరణంసుతః । ఏకోద్దిష్టంచత్సత్త్రిన మృతాహని సమాపర్యేత్ ॥
ఇతి ధవళినిబంధేజాబాల్యుక్తేః ॥ పుత్రస్సపిండనగృహ్యో రుర్యాత్సామం సన్ద
లకం । ఏకోద్దిష్టంతతఃకుర్యా త్కుతపంసవిచారిర్యేత్ ॥ ఇతి స్వల్పహంశోన్యైక్తే
శ్చాబ్దికం తద్దినేపునఃకార్యమితికేచిత్ - తేనిర్ముఖ్యాద్ధైర్యమాద్ర విరోధాన్యోపే
త్యైః - షోడశత్వంచసపిండనస్య షోడశశ్రాద్ధాంతర్భావమేత్ - స్సప్తత్వేన సా
గేతు వమాంత్యదినే సుచత్సరవిమోక్షశ్రాద్ధం సపిండమంచ స్మిత్యానీకమృత్యు
తాపేవామికం కార్యమిత్యుక్తం - గౌడఅప్యేవమాహుః - తస్మాద్విరో
ధాచ్చింత్యం - తచ్చపుత్రేనతిన్యాకుర్యాత్ ॥ శ్రాద్ధానిషోడశాదత్వా నతుకు
ర్యాత్సపిండతాం । ప్రోషితావనితేపుత్రః కాలాదిపిచిరాదప్ ॥ ఇతి వాయవీయా
క్తేః - షోడశశ్రాద్ధానాంచమాకరూర్ధ్వం కాలాధావేషితాన్యదత్వానుర్యాత్ ॥
కింతుదత్వైవ - తానియదికన్యభ్రాత్రాదినా పృత్యానిగదానపిండనమేవ రుర్యాని
త్యవరార్యః - సపిండనేతుకనిష్ఠానాం వైవాధికారిత్యుక్తః - తత్రైవ ॥ అజ్ఞా
నాదధవా మోహాన్సకృత్యాచేత్సపిండతా । తత్రాపివిధిసత్కార్యా కాలాదపిచి
రాదపి ॥ తేస్యపిశ్చేష్టైస్సాధికారః ॥ యే శ్చేష్టనజాతమాప్రేసా పుత్రభవతీమా
నవఃఇతిమనూక్తేః - అవరాశ్కేప్రచేతామపి ॥ ఏకాదశాద్యోప్రమాణే శ్చేష్టస్త్తు
విధివత్క్రియాః । కుర్యాన్వైతైకశశ్చార్థ మార్హానితుపృథక్సప్తధక ॥ మరీచిః॥
సశ్వేషాంతుమతంకృత్వా యే శ్చేష్టనైవతుయత్కృతమ్ ॥ ప్రశ్వేణచావిభ క్తేనసర్వై
కేవకృతంభవేత్ ॥ యత్తువాచస్పతికూలసాణిభ్యాముక్తం ద్రవ్యదానానుమత్య
భావేకన్యైఃసృశకూర్యమితి - తన్న - ఏవకారిన్యదభావేప పృథక్కరణాధా
వాధకత్వాత్ - అంధాదేదివ శ్వేష్టేనతికనిష్ఠాదామసభికారచ్చ - అతస్తేషాంప్ర
త్యవాయమాత్రం - ఆహితాగ్నిఃకన్యైస్తుకుర్యాదేవ - అన్యథాపితృయజ్ఞాసిద్ధేః
ఏవమావశ్యకవృద్ధావపికనిష్ఠోన్యః సవిహ్వానాకుర్యాత్ ॥ భ్రాతావా భ్రాతృపు
త్రోవా సపిండశ్చిష్యయేవచ । సహపిండక్రియాంకృత్వా కుర్యాదిభ్యుదయంతతః॥
తథైవకామ్యంయత్కర్మ వత్సరాత్పుధమాదృతే ॥ ఇతి మదనరత్నే లఘుహారిత
వచనాత్ - వృద్ధ్యనంతరంప్రథమాబ్జమధ్యేపి కామ్యంకుర్యాత్ - వృద్ధ్యభావేతు
ప్రథమాబ్జాదూర్ధ్వమేవేత్యధః - కామ్యాక్తేరనావశ్య కేస్తాపూర్తాదానా
పకషః - ఏతద్భ్రాతృపుత్రాదిసంస్కారేప్రాప్తాధికారస్యనాందిశ్రాద్ధాధికారా
ధికం అభ్యుదయపదంచనాందీ శ్రాద్ధనిమిత్తకర్మమాత్రపరమితి హేమాద్రిః-తే

[illegible]

త్రయాణామపిపిండానా మేకేనాపిసంధనే । పితృత్వమశ్ను తేప్రేత ఇతి ధర్మో
 న్యనస్థితః ॥ ఇతి విష్ణుధర్మోక్తేః - పితామహేవా పుత్రాంతరైః సంస్కృతే
 తేష్య సంస్కృతాభ్యామేవ పితృస్సపిండనంకుర్యాత్ ॥ అసంస్కృతౌ ససంస్కృ-
 ర్యా పూర్వాపాత్రప్రసూతృతేః । పితరంత్రసంస్కర్యా దితికాత్యాయనో బ్రహ్మ-
 త్ ॥ ఇతి ఛందోగపరిశిష్టాత్ - అసంస్కృతౌ దాహాద్వ్యతికించత్ - అసంస్క-
 కృతావితితుతత్వం - అతపవ్రా క్తంతత్రైవ ॥ పాపిష్ఠమపిసంధనేన శుద్ధపాపామృతా-
 వా । పితామహేనపితరం సంస్కర్యాదినిశ్చయః ॥ పాపిష్ఠమశ్నుతసపిండనంచతు-
 పితృతాది - అభిశస్తపితభూతిః ఘ్నస్త్రియశ్చాతిచాణీ ర్షసంస్కృతేః - ఇతి
 వాప్రోక్తేః - పాపకర్షణోనసంస్కృతేరన్నితిగాతమోక్తేశ్చేత్స్యక్తిం నిణాయామ్య-
 తే - పూర్వయోఃపుత్రాభావేతుపాత్రఃకుర్యాదేవ ॥ పితామహః పితృఃపశ్చాత్సంచ-
 త్వంయదిగచ్ఛతి - పాత్రేణైకాదశాహాదికతవ్యంబ్రాధహాదనం ॥ సతతప్రేత-
 కతకవ్యం పుత్రవాంశేత్పితామహః । పితృస్సపిండంతాంకృత్యా కుర్యాన్మానాను-
 మాసికమ్ ॥ ఇతి కాత్యాయనోక్తేః - అపరాక్యే-శూలవాణాప్రసం - శేనస-
 డనస్యా నిత్యత్వాదకృతసపిండనయోరేవ పార్వణానుప్రవేతే ఇతి మూర్ఖాః క్షిప్-
 రాస్తా ॥ కృతేనపిండకరణేప్రేతః పార్వణభాగ్యనేదితి హరితవిరోధాచ్చ - కీచిత్స-
 త్రాంతరాభావేపితామహ వామి-కమప్యాహుః - తన్న - బ్రాధహాదన మితినియ-
 మాత్ - ఇచ్చయాభవత్వేన ॥ పితామహస్యచేద్దద్యా దేకోద్భవ సహస్వాణమ్ ॥
 ఇతి వాచస్పతిధృతగోక్తేః ॥ త్రయాణాంయూగపత్యేతు ప్రాధాన్యాన్నితుస్స-
 పిండనంకృత్వా పూర్వయోఃకుర్యాత్ - పితామహేమృతేదశాహంతః పితృమృ-
 తౌపితృస్సంస్కారం కృత్వాపితామహస్య పుత్రస్సర్వమానతకయేత్ - నృజేదశా-
 హేనైవం - అశక్త్యాప్రతానుజ్ఞాతేన పాత్రేణపితామహబ్రాహ్మణ్యేనాంతేపితృమృ-
 తౌతదాశౌచంవహన్నేవపాత్రః - పితామహకర్మకుర్యాత్ప్రకాంతత్వాదితి మ-
 దనపారిజాత పృథ్వీచంక్రా - యత్తు ॥ ఉత్తరాత్రితయరాద్రగోహిణీ యామ్యన-
 ర్పపితృభేషుచాగ్నిభే । శ్మశ్రుకర్మసకలంచవజ్జయే శ్వేతకార్యమపి బుద్ధిమా-
 న్నరః ॥ ఇతిసపిండనప్రకరణేపాతా ముఖ్యకాలేనిమిద్ధక్షే-సపిండనాకమణః -
 సర్వకాలేషుతద్వత్వై తద్వర్జ్యానేవ । పూర్వోక్తబ్రహ్మకూక్తానిషాడశశ్రాద్ధాని-
 కార్యాశీతివాచస్పతిమిశ్లోకః - తన్న - అస్యసరిభామాశ్వేన వాక్యాత్సానకా-
 శకర్మపరత్వాత్ - అస్యప్రేతమాత్రదైవత్యభావాచ్చ-అథస్త్రీషూచ్యతే-హే-
 మాద్రాబృహస్పతిః ॥ భర్తృగోత్రేణానామూచ మాతుఃకుర్యాత్సపిండనం ॥ య-
 త్తుభవిష్యే ॥ పితృగోత్రంసముత్సృజ్య నకుర్యాద్భర్తృగోత్రతః ॥ ఇతితదాసురా-
 దివివాహుధావరం ॥ ఆసురాదివివాహేషు పితృగోత్రేణ ధర్మవిత్ ॥ వృద్ధశా-
 తాతపోక్తేః - తచ్చానేకవచనేషుపితామహ్యఃపత్యామాతామహేనవాసు-హు-
 క్తం ॥ తత్రవ్యవస్థాకథవిష్యే ॥ జీవత్పితామహ్యమాతుఃకుర్యాత్సపిండనం-
 ప్రమీలపితృకఃపితౄ తత్పితౄతాపుత్రికానుతః ॥ తత్పితౄతామాతుఃపితౄ-తాగామీ ॥

[illegible]

హాసమాతామహః ఇతిశ్రాద్ధప్రయోగఃసపిండసంచదృశ్యతే - హేమాద్రానాప
 స్తంబోపి ॥ కోకిలస్వయంధాపుత్రాజన్యసంచయజీవినః । పుష్టాశ్చేస్వకులంయంత
 వనంనాగీ మృతాసతీ ॥ యదపివిజ్ఞానేస్వగో మాతామహేనమాతృన్నా పిండ్వ
 పితృశ్రాద్ధక మాత్మశ్రాద్ధానిత్యమిత్యాహయచ్చ వృద్ధిశ్రాద్ధేభంధోగపరిశ్రం ॥
 పుష్కలిపితృభ్య స్తదనుశ్రాద్ధదానముపక్రమేత్ - ఇతితదే శిద్ధిసంయమేవ-మాతః-
 పృక్చాభావాత్ - అతఏవహేమాద్రాభవిష్యే-మాతృస్సపిండసంప్రకమ్య ॥
 ఉదితేనుదితేచైనాహూమభేదోయథాభవేత్ । తథాకులక్రమాయాత మాచారిం
 చచరేద్భృథః ॥ ఇత్సుక్తం ॥ అస్యవృద్ధానపవాద మాహతత్రైనన్యాఘ్రిపాత్ ॥
 కుర్యామాతామహాశ్రాద్ధం సర్వదాహృత్యపూర్వకమ్ । నిధిష్ఠో నిధిమాస్థాయ
 వృద్ధోమాతామహుచిత్ ॥ కేచిదేతత్పుత్రికాపుత్రవరమానుఃప్రత్యున్నాపిండ్య
 మూహాగాః ॥ సర్వాభావేస్వయంహ్ని శ్చస్సన్వభిర్భౌతామమంత్రకంససం
 డీకగంధుర్యుస్తతఃపార్వణమేవచ - ఇతి యత్తుచగం ॥ అపుత్రస్యసేతస్య
 స్తపమర్యాస్సపిండతామ్ ॥ ఇతి యచ్ఛాస్తంబః ॥ అపుత్రామృతాఃకేచిత్పు
 నుసావాస్సీయోపినా । తేషాంసపిండనాభావా దేకోద్దిగ్గంసపార్వణమ్ ॥ ఇతిత
 త్సుప్తోత్పాదనవిధి ప్రశంసార్థమితిమాధవః ॥ సపిండకరణాదూర్ధ్వ మేకోద్ది
 గ్గంసీయతే । అపుత్రాణాంచసర్వేషా మహ్నినాంత్యైవదేవ ॥ ఇతి హేమా
 ద్రాప్రప్రచేతనోక్తేష్వ - అన్యేసుద్విధిభవాశ్చ ద్వివిధ్యావృత్త్యామానః - స్సపిండ్య
 భాసాగేవః । బ్రహ్మచారిణామసత్త్వానాంచ సపిండగంసపిండం సప్రైకోద్దిగ్గ
 మేవ - పృథక్ప్రమమృతానాంసాపిండ్యంకార్యం - సవాకేద్విగ్నప్రసంహనమా
 హునితి - అపుత్రేవృత్త్యమమృతే విశేషోఽనుకాశికాగ్రామ్ ॥ భాగినానాధా
 శ్చపుత్రోనా సపిండశ్చిత్వవవా । సపిండకరణంకుర్యాత్సుప్త్యోగద్యుప్తేనతీ ॥
 సర్వభాధుపహీనస్య పత్నీకుర్యాత్సపిండతాం । ఋత్యజుకారయేద్వాపి పురోహి
 తమథాపినా ॥ వసుకుదాదిసుతైః కార్యాతేషాంసపిండతా । పృథక్ప్రమాచ్చ
 ప్రమాతాయే తద్విదాత్తతాధువం । పునస్సపిండసంజేషాం కుర్యాత్ప్రేషి
 తామహః ॥ ఇతి అత్రమూలంమృగ్యం - యతీనాంసపిండసంసాస్తి కింశ్చైవకాదశే
 హ్నిపార్వణంకార్యం - తదపిత్రిదగినః - ఏకదండ్యాదీనాం తదపినేత్యుక్తగ్రా
 క్ - దండ్రిగ్రహణ్యాహ్నిర్వం మృతేషుదాహాదిసపిండనాంతం సర్వం గాన్ధిమితిభ
 ట్టచరణః - సపిండసవిధిమాహబైజవాహః ॥ సమాస్తైసంవత్సరేచత్వార్యదపా
 త్రాగ్నిప్రయనోక్తేకిం ప్రేతాయత్రీణిశ్శుభ్యః ప్రేతపాత్రంపితృపాత్రే వ్యాసించ
 తియేసమానా ఇతిద్వాభ్యామేనంబంధో భాభిమృశతి ॥ ఏషవోనుగతఃప్రేతఃపితృ
 స్తదదామివః । శివంభవతు శేషాణాం జాయంతాంచరజీవినః ॥ సమాసేనస్సగ
 చ్చధ్వం సంవదధ్వమితి - యద్యపి ॥ తచ్ఛాపదేవరహిత మేకాహ్నికంసపిత్రికం
 వైవాశ్చకరణంతత్ర తచ్ఛావాహనవర్జితమ్ ॥ ఇతి మూర్ఖంపిండగంసాస్తింత
 థాపి ॥ సపిండీకరణంశ్రాద్ధం దైవపూర్వంనియోజయేత్ ॥ ఇతివిగోధాద్వికల్పః -
 ప్రేతాంసేవాజ్ఞేయం - అత్రకామకాతావిశ్వేదేవావపిత్యుక్తాః - మైత్రాయ

తానైవతగాభాతా దార్యాపుత్రస్తథాన్నమా । ఏహంమృతౌచరేచ్ఛాచ్ఛిద్ధమన్య
స్యచపునఃపిశుః ॥ ఏతదపిసమిదనపరం - పితృబ్రూతానన్యస్య శ్రాద్ధంసచరేదిత్య
సః - శుద్ధితత్త్వేదేగళః ॥ అన్యశ్రాద్ధంసరాన్నంచ గంధమూల్యం చ మైథునం వజ్ర
సేన్ద్రునివాసేతు యావన్నుణోఽపవత్సరః ॥ సారస్మరభాష్యేబృహస్పతిః ॥ పిత
ర్హ్యుసరితేన్రుణో మాతుశ్చాధాన్నివతఃతే । మాతుర్యపిచర్పత్రాయాం పితృ
బ్రూహ్మిన్మణేనమం ॥ సమంపితరంవినాన్యశ్రాద్ధంనేత్యసః - శుద్ధితత్త్వేదేనః ॥
నిమగ్నగునివాసేతు కామ్యంసిందిన్నచాచరేత్ ॥ ఆహ్వాజ్యబ్రహ్మచర్యంచ శ్రా
ద్ధదేవక్రియాంతథా ॥ ఏతత్సపిండనాత్ప్రిగితికేచిత్ - తదుత్తమసీత్యన్యే -
శ్రాద్ధకౌముద్యాం కాలికాపురాణేపూర్వాధేః । విశేషతశ్చినపూజాంప్రమితపి
తృకోసరిః । యావద్వత్సరపర్యంతం మనసాపిసచాచరేత్ ॥ కేచిన్రు ॥ సిన్రు
రబ్జమశౌచంస్యా త్తజ్ఞానంమాతురేవచ । త్రైమాసికంశుభార్యాయా స్వద్ధిగం
భౌతిపుత్రాయాః ॥ ఇతిస్మృతేః - సప్తమాతుర్యైకమాసః - శ్రాద్ధకౌ
ముదీ గాన్రు ॥ ద్వయోదేవమహాగుర్వో రబ్జమేకమశౌచకం । నాన్యేషానుభాకా
శౌచంస్వజాతివిహితాత్మికం ॥ ఇతి సమూలజానుకణ్యం విగోధాన్నిమూ
లమాహ - హేమాగ్రాభవిష్యే ॥ గయాశ్రాద్ధంమృతానాంశు పూణేత్వజైప్ర
శస్యతే ॥ త్రిన్రుసీతో గారుడే ॥ తీర్థశ్రాద్ధం గయాశ్రాద్ధం శ్రాద్ధమన్యచ్ఛిప్తే
కం । అబ్జమధ్యేనకుక్వీతమహాగురువిపత్తిషు ॥ ఇన్రువృద్ధ్యోఽనగింధనాభావేపృ
థ్వానసింధినాపక పేజ్జమధ్యేపి దిర్బాదికార్యమేవ ॥ వితుస్ససింధిసంస్కృత్యానుర్యా
న్నాసానుమాసికమితి ఛందోగపరిశిష్టాత్ ॥ ససింధికిరణదూర్వాప్రత్య పార్వ
ణభగ్ననేడి మాతాన్యత్ ॥ తతఃప్రభృతినైప్రేతః పితృసామాన్య మన్ను షేదివి
సేదిత్యేనాచ ఇతి శ్వాద్ధిగప్రవతఃతే ॥ ఇతి హోతాన్యేతి తులనాత్ - యన్రు
కాశీయం ॥ ససింధికిరణదూర్వం సదిద్యాప్యేతిహంసకం । ఏకోద్వివిధాసేనద
ద్యాదిశ్యాహాశానకః ॥ ఇతితత్త్వేకోద్వివిధినాసదద్యాదిత్యన్వయః - శుర్యసాదేవ
వార్షికేవికల్పఉక్తః - బ్రహ్మవైవర్తే ॥ ఉద్వారాశ్చీపనయంసంప్రసమేశ్చేమహీ
నతే । కృతేనసింధినేపూర్వధ్వం మన్నుంచోద్ధరణాత్ప్రతేత్ ॥ తథాపి కత్తం మి
చ్ఛంది త్రిశిచైతాన్నినైసుతాః । మాసుకాన్యవశిష్టాని చాపకృత్యచరేన్రుః ॥ అ
ప్రేదంతత్వం - వృద్ధింవినార్యాగపిససింధినాపకపేజ్ - పితృత్వప్రాప్తిర్వమాంతప
వకృతే ॥ ససింధికిరణేసరిస్సంవత్సరాత్పరం । ప్రేతదేహంపరిత్యజ్య భాగదేహంప్ర
వద్యతే ॥ ఇతి విష్ణుధర్మోక్తేః ॥ అర్వాక్సగవత్సగాద్యన్య ససింధికిరణంభవేత్ ।
ప్రేతత్వమపిశస్యాప విశ్లేయంవత్సరంవృషేత్ ॥ ఇత్యగ్నిపుగాణాచ్చ - తేనతత్స
త్యేపి నృద్ధిదైవసిత్త్యేన్యసధికారిః - వృద్ధినిమిత్రేత్వంసంతరమేవ ॥ అర్వాక్సగవత్స
రాద్యృద్ధాపూణేఽనంవత్సరేసివా । యేనసింధికృతాఃప్రేతానతేహంతుస్సృక్ష్మా
యా ॥ ఇతి శాతాతపోక్తేః - తథైవకామ్యమితిహేమాగ్రది ధృతహోతాదివశా
చ్చుచనమితథా ॥ అస్థితేపంగయాంశ్రాద్ధం శ్రాద్ధంచాపరపక్షీకమ్ । ప్రథమేజ్ఞాన
కుక్వీతకృతేపితుస్ససింధికిఅస్యాపవాదః-అస్థితేపంగయాంశ్రాద్ధంశ్రాద్ధంచాపరపక్షీ

5.2.2

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

[illegible]

కుర్వా యేనాగేర్వాధిస్త్వతః ॥ ఇతరంవిఖనేదేవ జలేనా ప్రతిపాదయంతీత్రిపా
దయః మృతేతద్వద్ధిర్వాకలంఘునే ॥ తస్యపిప్సమయమన్యోమృతేతద్ధాత్రేతయా
తయః ॥ నానామర్చనముఖంకుర్వా త్తథాచావహహమి ॥ కన్యాకాయనంచిత
ర్వాసూ కుసుభగ్రప్తిపాస్యచ ॥ నిర్వాత్యపాగ్నిసంస్కర్యా కృత్వాగ్నివాన్య
ముత్సృజేత్ ॥ తత్రైవ ॥ కనకరహితకంఠంపద్మకాగంచమూర్తమ్ ॥ పంచరత్న
పాదగ్రహేత్ కృత్వాధిపూర్విర్విధిః ॥ రత్నానాంచాన్యథాచేదున్యథాగోమా
ధికమేనుచ ॥ సువర్ణాస్వాస్యభావేతు ఆజ్యంక్షౌచంవిద్యుత్ ॥ మృగపక్ష్యేన్య
పం ॥ తథా ॥ ఏకాశీవిజలంకారన్య తదధికంనాతదధికం ॥ నవరత్నం విజలరాప
గిర్వాద్విప్రాయశక్తితః ॥ తథాన్యత్ర ॥ స్వగృహాన్యావిధానైః కృత్వాగ్నే
హోమశతతః ॥ అన్వాధానునిర్వపణం దేవతానాంతభావం ॥ యమాయధర్మ
గోమాయ మృత్యునైచాంతకాయచ ॥ దైవస్వశాచుకాణాయ స్వగృహాయచ
యచ ॥ ఔచుంబరాయదధ్నాయ నీలాయపగమేష్టినీ ॥ కృత్వానామర్చనవిధాయ
చిత్రసింహాయుక్తక్రమాత్ ॥ విధినాశ్రేణంకృత్వా వైకామంబరేణాచితం ॥
కృష్ణాంగంకృష్ణసస్త్రాంచ హైమవిష్ణుసమన్వితమ్ ॥ నద్వాద్విప్రాయశాంతా
య ప్రోతోభనతుమేయహః ॥ త్రిపాదక్షేత్రస్యతదేవ - అపరాక్ ॥ పునన్యసం
సృజామాభాకృత్తికోత్తరఫాల్గునీపూర్వాభాద్రావిశాఖాచ్యుతం పితృనివగభం
మయూరిచిత్రేగర్భః ॥ మృతశ్శశానంయోగేత ఉపసదేమూగమి ॥ గృహేయ
స్యప్రవిష్టోసా తిష్ఠేదధకదాచన ॥ అవిరాస్త్వస్త్వసూయాం హృతదారపరిగ్ర
హా ॥ తత్రశాంతిప్రవహ్యైమి ధర్మరాజమతంయథా ॥ సమరాణంస్మృతాక్ష్మా
నానుగ్నేహాత్మాముఖేబుధః ॥ ఔచుంబరీణాంవిధిస్తత్రభ్యాంశిశ్శతాభవేత్ ॥
సావిత్స్యగ్నహస్తేణ క్షీరశాంతించకారయేత్ ॥ కషోణలిలంస్యంచ హుతాం
వేధాగద్యుచేత్ ॥ ఇతి—అథబ్రహ్మచారిమృతశానకః ॥ బ్రహ్మచారిమృతశాంతిం
కిఫయామిసమాసతః ॥ తత్రాచకేణాదోషన్య ప్రాయశ్చిత్తిప్రశాంతయే ॥ ద్వా
దశాబ్దానాత్యైర్ల మడబ్దంశక్త్యాధవాచరేత్ ॥ స్నాతికోబ్రహ్మచారీచ నిధిసంప్రా
ప్నుయాద్యది ॥ సంయోజ్యచార్కవిధినాం సంయోజ్యతేతతఃపరం ॥ దేశకాతా
స్మృత్వా అముకగోత్రముకనామ్నామృతన్య బ్రహ్మచారిణోవ్రతవిసగ్గం కరి
ష్యఇత్యుక్త్వా హేమానాందీశ్రాద్ధం కృత్వాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యమారాంతేచతస్మ
భిర్వాప్యహృతిభిర్గుయే వ్రతతయేవ్రతానుష్ఠాన సంపాదనాయవిశ్వేభ్యాదేవేభ్య
శ్చాజ్యం హుత్వాస్విప్తకృదాదిసమాప్య పునరేవకారాస్మృత్వార్క- వివాహంక
రిష్య ఇన్యక్త్వాహేమానాందీ శ్రాద్ధంకృత్వార్క-శాఖాంతవంధ సూప్రయూలి
ప్రావీత సూత్రేణవస్త్రయుగ్మే నచావేష్ట్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యభూరాం గ్నియేబృ
హస్పతయే వివాహవిధియోజకాయచ సైత్వం కామగకామాంయతిగామాంయన్యా
హృతిభిశ్చాజ్యంహుత్వా స్విప్తకృదాది సమాప్యార్క-శాఖాంతవంధహేత్-విధా
నమాలాయాం ॥ యేషాంకులేబ్రహ్మచారినిధిసంప్రాప్నుయాద్యది ॥ తస్మింలంతు
యహంహేతిసోపిదుగ్గతిమాప్నుయాత్ ॥ మృతస్యమియమాణస్య మడబ్దం

చేసే నన్నానయితావు దాహంకుర్యాద్యధావిధి || అల్లుగాభిర్గూఢితాఢీ వైవి
 దేయాభిలేనచ | అవైశ్చైవాయతైర్గూఢైః సుంసాన్యవిధినాదహేతీ || గృహ్య
 కారికాయాం || సూతికామరణేప్రాప్తైశ్చైవస్వధ్యనులేపం | అసూతికీచుసంస్పృ
 ప్త శ్శూర్పాంతుశతంక్షీశేత్ || ప్రాయశ్చిత్తేవిశేషస్తతేన || సూతికాతు య
 దాసాన్య విస్మతామరణంగతా | ప్రవక్షామూణాంపర్యంతం శుద్ధ్యేత్ ప్రచ్ఛేద
 సన్వదా || ఇదంచాద్యత్య్రహే || సూతికాతుయదానాది రజసాన్యపైపుతా | ప్ర
 గృహ్యేతిసానాది ద్విపక్షాంకప్రచ్ఛమాచరేత్ || ఇదింస్యోయత్య్రహే || సూతి
 కాతుయదాసాన్య విస్మతామరణంగతా | అభ్యంత్రేచ్ఛేదాద్యేనాన్యసన్వద
 సంశుధా || ఇదింత్య్రతీయత్య్రహే ఆత్మకైశ్చైవయతరము కంత్య్రేన || సూతికా
 తుయదానాదినిస్స తామరణంగతా | త్రిపక్షానిదినాదర్వాగతాన్య విశుద్ధ్యతి || ష
 డ్యో గృహ్యే || సూతికానుయదానాదిప్రాణాంతై చ్చైతదిత్య్రజేత్ | సూస పీకానధాం
 చైతే భిక్షైశ్చైవస్వధ్యతి || గర్భిణీమృతాతు మదనర జ్ఞే శౌకం | గర్భిణీనాన్య
 సంగాని సంగాని సంగాని రమసచ | ప్రవత్య్రమిసమాసేన శౌసకోహాన్య
 గర్భిణీమరణేప్రాప్తే గోమూత్రేణజలైస్సహః | ఆపాహిస్తాదిభిర్గూఢైః ప్రాత్యధ
 ర్వాసమాస్థితః | ప్రతంత్య్రహానేనత్యానో ల్లిఖ్యసప్త్యాసరింతతి || పుత్రమాదాయ
 తంత్య్రేన స్తనదత్వాసుతాయతు || యస్తేస్తనశ్చైవయత్య్రైవవాగ్రామేనిధాయ
 చ || ఉదరించాప్రణంకుర్యాత్ప్రపదాజ్ఞేసపూర్వచ | మృత్యుస్సగృహగోమూత్ర
 రాపాహిస్తాదిదిస్త్రిభిః || శ్చైవ్యచాచ్ఛాద్యవాసాభి శ్చనధ శ్చగదాహాయేత్ || త
 యోనమహేతిమతేగద్యాని || గర్భిణ్యాంమృతాయాం ద్విపక్షాంకరిపం నిధాయతిస్వా
 నాభిగంధాత్సన్వముదరం చతురంగుళంహారణ్యగర్భ సమవతఃశేఢే | త్యాగ
 చేష్టప్రాణైశ్చ ప్రత్యాశ్చైవనిఖనేత్సయదిపక్ష చివత్వంనమపుత్రా శ్చైవ్య
 గృహ్యేతి పంచభిస్సాన్యనయిత్యాహారణ్య మంతర్ధాక యభూషా నిధాయవ్యాపా
 తీభిరభిమంత్య్రయస్తేస్తనశ్చైవయత్య్రైవస్తనంపాయయిత్యాశ్చిశుంగ్రామంప్రాపయేత్ -
 గర్భచేష్టదస్తలేతాయుధాయేతి పంచాహుతీస్తుత్వా ప్రాణాయాన్యాహా పూర్వే
 స్వాహేత్య్రసువాకాభ్యాం వ్యాహృత్యానాజ్యంహుత్యా భిన్నముదరింసూత్రేణసం
 గ్రహ్యమృతేనానులిప్య బ్రాహ్మణాయతిలాగంభూమిం సువణం దిద్యాదధయ
 థోక్తేన కల్పనేనదహేత్ - బోధాయనేనతుశితాయుధాయేతి పంచశాలామా
 నంతరం ప్రయాసాయయాసాయ వియాసాయసంయాసాయోద్యాసాయ శుచేశో
 కాయత్య్రతేత పత్య్రబ్రహ్మహత్యాయైసర్వస్తే ఇతి స్వాహంతోరాహుతయోద్య
 భికాక్షతాః - గృహ్యకారికాయాం || యదాగర్భవసీనాదీసశిల్యాసాస్థితాభవేత్ |
 కుక్షింభితాసీతతశ్శల్యం నిహా చద్యదిబీవతి || ప్రమీతంశిఖనేత్తంతప్రాయశ్చి
 త్తమతఃపరం | సాత్రయస్త్రింశతాకృచ్చైశ్శుద్ధ్యతేశల్యదోషతః || సగర్భదహానే
 తస్యా వణజంవధపాతకమ్ | ప్రాయశ్చిత్తంచరిత్యాతు శ్చద్ధ్యంతీపాపకాణః |
 దిద్ధ్యాతుగర్భసంయుక్తాంతిరజంకృచ్చమాచరేత్ | అథాన్వారోహణం శ్రీణా
 మాత్మనోభతుశేవచ || సర్వపాపక్షయకరం నిరయోత్తారణాయచ | అనేకస్వ

౧౩౨ నిర్ణయసింధౌ - తృతీయపరిచ్ఛేదే - ఆశాచనిర్ణయః. ౪౪౦
 సమర్థిణిః వా సహమరణనిషేధపరాశత్యప్రాయః - అస్థిదాహేపలాశదాహేవా
 సుస్థిగ్భిరోపః అంగ త్వేనధానాపత్యానా శరీరతుల్యత్వాత్ || యత్నః || బ్రహ్మ
 గోష్ఠేవాశ్రయః సామిత్రమస్మి నాభవేత్పతిః | పునాత్మవిధవానాశ్రయగ్రాహయ
 మ్మృతాంబుధా || ఇతిహారీతీయం తత్పతితదాహుది నిషేధేన సహగమనస్య దూర
 శోపాస్థిత్యాద్యవధానమాత్రమితి పృథ్వీచంద్రః - జన్మాంతరియశాపనతాసహ
 ముదేనోద్ధారణితి న్యాయాశ్చాః - శుద్ధితవ్యేవ్యాసః || దినైశ్చగమ్యదేశస్థానాభ్య
 పేక్ష్యమానుశ్చరం | సదహేత్స్వామిసంతిస్యా యావదాగమసంభవే || తత్త్రై
 విధవిష్య || తృతీయోహి ఉదకాగ్రామ్య మృతేభతకరినైదివిజాః | తస్మాన్మమరణ
 యోగ్యం సహజమేవమక్రమం || ఏకాంచిత్తాంసహసాద్య భక్త్యుపాయానుగచ్ఛ
 తి | తస్మాదేవ్యోప్రసాదాత్ సతస్యాచ్యుక్తయోగనిరేకః | ఏవమేవమేవం || య
 తస్మాదేవ్యాత్మకైవల్యే పరిపంధద్యాత్మసేవయా || ఇతివాయవీయాత్మకైవల్యే సహ
 జాభక్త్యానుసూనా మోహాద్విచలితాభవేత్ | ప్రాజాపత్యేనశుద్ధ్యా తస్మా
 ద్విషాపకర్మణః || తథా || అన్యారోహేయనాశాం పరివృత్తేచ్ఛకోదకక్రయాం |
 వాతదాహరణాదేవ్య చార్భద్యస్రత్యాకరణం || అన్యారోహేనప్రత్యేకాన్య
 కర్మణామేవమేవం || పృథక్పఠేనమత్వేన సద్యాదేతిరీతిశ్చ || అశ్వత్థా
 గుర్భి - ఇదంగభిరీదాలాపత్యా సూతికారజస్వలాన్యభివాలిభిర్నూత్యాః || స్వ
 క్రియాగర్భానాం సలితానాం పయోమితాం | నాస్తిసత్యాగ్నిసంహారోమితేహ
 శక్యం || ఇతి మునరశ్చేన్ద్రప్రతిసంగ్రహాత్కై - మునరశ్చేన్ద్రహాస్యం ||
 బాలానుషంగ సముక్త్యా చాలాపత్యానగచ్ఛతి | ప్రసంగేనానగమతా గచ్ఛేద్ద
 భిరణగచ్ఛతి || తృతీయపాదేజస్వలా సూతికాచతి వ్యక్త్యవంగ్రోదయో గామయ
 త్తత్తవ్యేవపాతః - తత్త్రైవిదబ్రహ్మనారదీనోపి || బాలాపత్యాచగర్భాభ్యో హ్య
 ద్భ్యుబుతవస్తథా | రజస్వలారాజసుతే నారోహంతిచితాంతతాః || ఇతి అత్రపతి
 ప్రజాను సందీక్షప్రవిశేద్యానుతాశసమితి భారతాత్ || ఋగ్వేదవాచాత్సా
 గ్వేన్ద్రీతిబ్రాహ్మచ్య పతివ్రతానామేవాధికారోస దుర్విత్తానాం - యత్నః || అస
 మత్వేదయాఃపూర్వంపతింధుప్తేనచేతనా | వతశంపేయాశ్చసతతంభక్త్యాశాస
 తిసంబంధః || తత్రాసుమరణంకాలేయాకుర్వంతితథావిధాః | కారణాగ్నిభా
 ద్భయాన్మోహాత్సర్వాఃపూతా భవంత్యుతా || ఇతిభారతం తత్కౌముదికన్యా
 గోనస్తాపకమితి పృథ్వీచంద్రః - బ్రాహ్మణ్యా ఏకచితివనపృథక్పతిః - పు
 యాదీనాం పృథగేకావేతి కల్పతరురత్నాకర మదనపారిజాతాదయః - శుద్ధిచిం
 తామనోచైవం - తత్రాన్యారోహణే భర్తాశ్చైవమధ్యే తదూభ్యంవా శ్చే
 త్రాత్రచుగ్ధ్యే సపదశసంజాః - సహగమనేతు భర్తాశ్చైవచతుర్ముఖాశ్చాదయః

జదానంతః || స్వయంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
వ్యతీతేతి సాప్తాహ్యధ్వజీ రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
సంస్థితం సతిమాలింగ్య ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
పతిపంజనత్ || ఇతి చోరానాం సాప్తాహ్యధ్వజీ రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
దాతుం జన్మగామిన్ ప్రియమేవేనోద్యోగం గామిన్ దాతుం జన్మగామిన్ ప్రియమేవేనోద్యోగం
తీక్షణతే - తప్తప్రదానాం జన్మగామిన్ ప్రియమేవేనోద్యోగం గామిన్ దాతుం జన్మగామిన్ ప్రియమేవేనోద్యోగం
కానముత్పన్నే || ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
ఘాతే సప్తస్య స్వయంసిద్ధానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
క్షయం || స్వయంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
చగవాంఢప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
సం || నాటికాంసరజస్మానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
యఃపూర్వము ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
విష్ణుః || మృత్యోధ్వజీ రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
నుమనంతే ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
సహానుమనాంతే || ఇతి రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
ర్యంచోద్యాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
దైవధవ్యం పాలనీయత్వచిత్ || రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
అనుయాతిసభరారం యదిద్రావ్యం గామిన్ || తప్తప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
తత్యథః || తదైవగుణ్యాదపస్వగాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
చ భార్యసం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
కబరీబంధో భర్తృ బంధానుమనంతే || తదైవగుణ్యాదపస్వగాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
దా || ఏకాహంసప్రదాకార్యో ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
చ్చాంగ్రామముమధాపితా || ఏకాహంసప్రదాకార్యో ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
గోన్వితకానంకార్యం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
ర్యస్థయాపునః || తదైవగుణ్యాదపస్వగాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
త్వితుత్పాపీ నామగోత్రాదిపూర్వమే || ఇదమప్రతాపమేవ మదనపాకీలం నా
థిరోహేదనన్వయాం పాప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
చనేత్ || తదైవగుణ్యాదపస్వగాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
లాభ్యంజనంతేని కాంస్యపాత్రేచభాజనమ్ || యదైవగుణ్యాదపస్వగాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
ర్ణయేత్ || త్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం ప్రాప్త్యంతా రామప్రదానానాం
మధుమాంసంపితకాయేత్ || అభర్తయూరిష్యమాం సతిమాన్యభాపిరేవ || ఇతి

సంసారమునకు సమమిత్వపరార్థం - అథ సన్నాప్తయః - యాజ్ఞవల్క్యుః || వనాన్యహా
 ద్యాన్యోజ్యేష్ఠిగ సర్వవేదసదక్షిణామ్ | ప్రాజాపత్యాంతదంతేతా సగ్నినారోహ్య
 వాత్సృగ || అధితవేదోజపకృ త్పుత్రవాసన్నదోగ్నిమాన్ | శక్త్యాచయజ్ఞకృత్సో
 నో మసఃకుర్యాత్తునాన్యథా || ఏతదాశ్రమసముచ్చయపక్షే జాబాలశ్రుతౌత్వ
 న్యేపిపతౌ ఉక్తాః - యుదిచేతరథా బ్రహ్మచర్యాదేవప్రప్రజేద్గృహద్యనాద్వా
 యాని పునుప్రవీనాన్నాతకోవాన్నాతకోశ్రాత్సన్నాగ్నికోవాదహ శేవవిరజేత్తద
 హ శేనప్రప్రజేదితి - అంగిరాః || ప్రప్రజేద్బ్రహ్మచర్యాద్వాప్రప్రజేచ్ఛగృహదపి
 వనాద్వాప్రప్రజేద్విద్వా నాతురోవాధదుఃఖతః || ఆశురోముమూషుః - దుఃఖ
 తశ్చౌచరవ్యాఘ్రాదిభీతః - భారతే || ఆత్మరాణాంచసన్నాప్తసే సవిధిరైవచక్ర
 యా | ప్రేషమాత్రంసముచ్చార్య సన్నాప్తసంతతపూరయేత్ || జాబాలశ్రుతౌ
 వచ | యవ్యాతుగస్సాస్మనసా వాచావాసన్న్యసేదితి || అత్రవిప్రస్యైవాధికారిః
 బ్రాహ్మణ్యప్రజుతీతిజాబాలశ్రుతేః-ఆత్మన్యగ్ని సమారోహ్యబ్రాహ్మణ్యప్రప్రజే
 ద్గృహత్ || ఇతిమనూక్తేశ్చేతి విజ్ఞానేశ్వరాదయః || వృద్ధయాజ్ఞవల్క్యుః || చత్వారో
 బ్రాహ్మణాస్యాత్తాత్రమాశ్శ్రుతివోదితాః | క్షత్రియస్యత్రయఃప్రోక్తాద్వావేకోనై
 శ్శ్యసోద్రద్యోగితి || మూఢవస్తు || బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవాధ నైశ్యోవాప్రప్రజేద్గృహ
 త్ || ఇతికౌర్మాద్యుక్తేర్వణాత్రయస్యావ్యధికారః-పూర్వవాక్యంతు కామాయదంజా
 గినిసేధాన్ || ముఖజానామయంధర్మోయద్విశ్లేష్టింగధారణమ్ | రాజస్యనైశ్వ
 ర్యోగ్నితీదగ్ధాత్రేయమునేర్వచః | ఇతిజాథాయనోక్తేరితి పయంతరమాహత
 గ్నియతుకుచకాతి పరమేవతదితి - యోపిసన్నాప్తసంపలమైత్వంమితికథానిచే
 ధః - సోపిత్రిదండాదిపరఇత్యుక్తంప్రాక్ - సచసన్నాప్తసశ్చతుర్భేదత్యాహహరి
 తః || కుటీచకోబహూదకో హంసశ్చైవతృతీయకః | చతుర్భేదఃపరమోహంసస్త
 యోయపశ్చత్సఉత్తమః || ఆద్యఃపుత్రాదినాకుటిం కారయిత్వాతత్ర గృహేవా
 వసన్ కామాయవాసః - శిఖోపవీత్రదిదండవా బంధుషుస్వగృహేనాభిసంహస
 ఆశ్శ్లోభవేత్-ఏతదత్యంతాశక్తపరం - ద్వితీయస్తుబంధూహిత్యాసస్తాగారాణి
 భ్రాతృచరణ పూర్వోక్తవేషఃస్యాత్-హంసస్తుపూర్వోక్తవేషోపేయకదండ|| ఏకంతు
 ప్తేణవగదండంధారయేన్నిత్యమాదరాత్ || ఇతిస్కాందాత్-విష్ణుగపి || యజ్ఞోపవీతం
 దండంచవస్త్రంబంతునివారణమ్ | తావాన్పరిగ్రహప్రోక్తో నాన్యోహంసపరిగ్రహః ||
 చతుర్థోపిస్కాందే || పరహంసస్త్రీదండంచరజ్జంగోబాలనిర్మితం | శిఖాయజ్ఞోపవి
 తంచనిత్యంకర్మసరిత్యజేత్ || అయమపేయకదండపవ-యేతుశిఖోపవీతాదిత్యాగపి షే
 థాస్తేకుటీచకాదిపరాః - యత్తుమేథాతిథిః || యావన్నన్యస్త్రీయోదాసాస్తావదే
 శేవతతయేత్ || ఇతి తదపితత్పరమేవ - యచ్చాత్రిః || చతుర్భేదఃప్రోక్తా

[illegible]

నిర్ణయసింధౌ - తృతీయపరిచ్ఛేదే - ఆశౌచనిర్ణయః.

౪౪౫

అశౌచానాశ్చాద్యభోదంత్యో గోశాలసదృశోభవేత్ || అనగ్నిరగ్నిముత్పాద్య నిశ్చేన
పింగగంధః || పుష్కరిణివివిధానేనేత్యధః || స్వాగ్నావేనాగ్నిమాన్సుర్యా దపవ
గోశాగ్నిదంబిరః | ఆజ్యోపయోదధిశ్చేత త్రిపుష్కాజలమేవవా || ఓంఘరిత్యాది
సాప్రాగ్య రాత్రిం దోషనసేత్తితః || అధాదిత్యాస్తమయాగ్నంబిరమగ్నిన్నిహృత్య
సః || ఆజ్యనిగ్నగాహకపత్య సంస్కృత్యైతేనచనుచా | పూణకయాహనసి
సేతు సుసంయూత్యేణవేనతత్ || బ్రహ్మన్వాధాసమేతత్యాది దగ్నిహూత్రే
సంసేతః | సాన్ధ్యగాహకపత్యస్య దర్భానుత్తిరతోత్రత || పాత్రాణ్యాసాద్య
సాధో ఘృతబ్రహ్మయతనవచతు | జాగ్రయాద్రాత్రిమేతాగతు యావచ్ఛాహూ
నిహూత్రాగ్నిః || అగ్నిహూత్రంస్వకాలేతు హుత్యాప్రాతస్తమంతః | ఇద్వివై
స్వగ్నిమగ్ని త్యాజాపత్యామధాపివా || జాగృత్రతృత్యైకే ప్రాజాపత్యా
సంస్కృత్యాది ధనుశ్చానకుర్యాదాగ్నేయ మేనకుర్యాత్పశ్చాత్త్యాజానవీయా
మేనకుర్యాదిత్యుద్ధిం - తేనాత్రవికల్పః - అత్రాహుః త్రేతాగ్నేః ప్రాజాపత్యాత
ద్యాన్యోకేషగ్నినితి బహుత్వగుతః - ఏకాగ్నేస్త్యాగ్నేంబాలి - అనాహితాగ్నే
స్థితిగ్నేస్త్యాచరతగ్నేయోవాచతురితిమాధవ - కాత్యాయనః || ఆశ్విన్యగ్ని
సహూగ్నేస్తేదిమధ్యస్థోహరిం | ధ్యాత్వాహూదిత్వన్నుతోగురుణ్డైర్నుమా
సంసేతః || నివిరః || విధినత్రైషముక్త్యాధ త్రిపుపాం శుశుచ్యతః | అధయంస
స్వగ్నావేగ్నేయ మత్తస్త్వాపేత్యపోభువి || నిసయసంఙ్గిక్యాగ్నిహూత్యాధ బహి
స్థితిగ్నేః || తథాధాయసః || సభేమేత్యాదినాదండంగుస దేనాపివిత్రకిం | యదస్య
పాత్రాణ్యని పాత్రంవ్యాహృతిభిస్తథా || యువాసునాసాకౌషీసు గృహత్యా
బంధవంస్త్యజేత్ || అధక్రమః - తత్రసన్నాన్యసేధికార సిద్ధ్యధః స్వస్యనవ
ప్రాధికౌడత శ్రాద్ధసంఙ్గనానిసాగ్నిః పార్వణాశ్రయగ్నిస్త్యేకోద్భిష్ట విధినాకృత్యా
నాశ్రమీచేత్కృచ్చి చతుష్టయం-అన్యస్తతస్తకృచ్చిం కృతోద్దగయ సేవకాద
శ్యాంద్వాదశ్యాంవాసాగ్ని రమావాస్యాయాం పౌణకమాస్యాం చతుష్క్యాంవా
యథాపద్వీ ప్రాజాపత్యాస్యాత్ - తత్రదేశకాతా స్మృత్యాసరమహంసాదిన
సన్నాన్యసంగ్రహణంకరిష్యథతి సంకల్ప్యగణేశం సంపూజ్యప్రణ్యాహంవాచనుత్వా
మౌత్యకాపూజాం వృద్ధిశ్రాద్ధంచకృత్వాస్తమయాత్పాగౌపాససగ సమిధ్యాహి
తాగ్నిస్తు గాహకపత్యంవిధురోగ్ని హోత్రీతుత్రికాండ మండనోస్తేదిశాకుశప
త్యాన్యసహ పవమానేష్ట్యంతం పూణాహుత్యంతంవాదానంకుర్యాత్ - బ్ర
హ్మచారిచ క్షాకికేవిధురశ్చేద్వాహృతీభిః ప్రణవేనచాగ్నిమాధాయా స్వగ్ని
గుషసామిత్వానీయ పుష్టోదివితినిధాయతేనైవ సమిధ్యతత్సనితుస్తాం సవిత
ర్విశ్వానిసదేవ ఇతి తిసృసమిధోభ్యాదద్యాత్ - ఏవమగ్నాసిద్ధకర్తృపథనజ్యః ||

సంసంకప్తావయో దధియతేషాంకావయో - సుఖం సుఖం సుఖం
త్పివితుర్వ శ్రీయ మితి ప్రాశస్త్యచక్రం సు - కృతానాం సుఖం సుఖం సుఖం
భిగో - దేవస్య కీమహా ద్విగో - యోగం సుఖం సుఖం సుఖం సుఖం
సాగ్రానోదయానితి స్మితీయం సుఖం సుఖం సుఖం సుఖం
విజయ, సత్సనియో - యాత్ ఇతి - సన్న్యాససత్సనియో - యాత్ ఇతి
సీతీ ద్విగో - యవిశ్వదసీతీతనీయం ప్రాశస్త్యం - యవిశ్వదా ప్రాశస్త్యం
- యి - తితితహావసయంవిశ్వదాప్ర - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
దశవాగ్మితీ - త్వా సమపహ్నాద్వాగ్మితీ - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
తతస్సాయం - హానా - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
దశవం - చనా - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
నంతరం ప్రాశస్త్యం - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
మధుపూజాం - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
జగత్సీతీ - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
వాగ్మితీ - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
తిజ్ఞాప్ర - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
యమం - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
తీర్థాప్ర - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
మం - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
నాదిభి - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
మాం - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
నిసం - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
కా - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
సగ్ - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
వ్యభూ - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
నరు - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
పుష్ట - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
హా - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
స్త్రీ - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
ధ్య - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
స్య - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
మే - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
ధ్య - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
స్య - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర
మే - యవిశ్వదావసయంవిశ్వదాప్ర

యన్యోన్యములకు మోక్షాత్మా-యస్వాహా || యన్యోన్యపాపావలంకేష్వన్య మలస్సానాశాయా
 న్యాయాః | అభూతిమనమృద్ధించనర్వాన్ని ఋణదమేనా స్మానగంస్వాహా - అస్సమ
 యప్రాణమయ మనోమయ విజ్ఞానమయానందమయ మూర్త్యామే సద్భవంతా
 స్త్యుతిరహా | తత్సద్విప్రకృతదాదిహుత్వా బ్రహ్మణైహిరణ్యవహుజ్యవాప్రతిం ధేనుం
 గవీత్వా గచ్ఛంసింశన్విత్ప్రపత్తిశ్చేతి - అత్ర కేదిననగ్నోస్సాక్షిప్త ప్రసంగభూత్వా
 యన్యోన్యములు - తతోయాతే అగ్నేయజ్ఞయాతనూతితి త్రిప్రస్థైశ్చైవంశుస్సా
 న్భ్యోన్యైః సమానోన్యగురతే సర్వస్వందిత్వా యోబ్రహ్మణగదిధానీ మూన్య
 సమాప్తేవేదాగంశచ స్రహింశ తత్స్వైతంహదేవమూన్యబుద్ధిప్రకాశం సుముచ్యతే
 తేనామహాప్రపంచే || ఇత్యుపస్థాయదక్షిణంజాన్యాచ్యపాచా పు. సంగృహ్య ధిమి
 త్తానా ప్రాప్యేతిచేత్ - తతోగురురాత్మానం బ్రహ్మహుంధ్యాత్వాశంభుచాన్యా
 వాప్రకాశంభుత్వేన శిష్యమభిషేచ్యశన్నోమిత్రభాగి శంభుచాన్యాశిష్య
 సమాప్తేందత్వా పురుషసూక్తంజప్తామమద్రతే హృదయంతేతథాచూరిచ జప్తే
 దక్షిణంజాన్యా ప్రణవాన్భిమచసంధదద్వతీచే కణేక ప్రణవముపదిశ్యతదక్షణాచ ఉచిత
 యానగోన్య లయనూత్తాబ్రంహతత్వమసిప్రజ్ఞానం బ్రహ్మత్వాద్యపదశ్చేత్ - తది
 త్తానానదేత తతోనామదద్యాత్ తతశ్శిష్యస్తేనోపదిశ్యోపాదిం స్మగనూన్య బా
 హు సగ్గుః దేవానాక్షిణాకృత్వా ఓంభూర్భునస్సస్సస్వస్త్రిమదేవేతి త్రీంపాగ
 త్త్రీంపాదై చస్త్రీరత్వైచ్చశోచీక్వా జలసమీపంగత్వాస్నాత్వాకథయంసగ్యహా
 శేభ్యోన్య ర్హస్వాహేతి త్రిరంజలింప్రప్తాయువాసవవానా ఇతికామాయా కంపిం
 వాసగ్గుః ధాయసభేమాంగోపాయేతిముఖ్యంనై నానంపాలాశంభు ల్వమూదూబరిం
 వాదండంగృష్ణీయాత్ - అత్రపుత్రకామోగృహస్థః శంభేనపురుషసూక్తేనదగడ
 మభిషేచ్య దద్యాదిత్యాచారః - తతశ్శిఖాముతాపట్వ ఓంభూస్సాన్వహేన్యగ్నజ
 తేనాహుత్వాతథై ప్రాపవీతంహుత్వా యేనదేవాఃపవిత్రేణేతిజలపవిత్రం యదన్యహ
 రితి శిష్యసావిత్యాకమండలుం సప్తవ్యాహృతిభిః భోజనపాత్రమిదం విష్ణురత్వా
 ససంబృసీంపాగృహేత్వా ఓంభూస్తర్పయామూతివ్యక్త సమస్తాభిర్పహర్షమ ఇతిత
 ద్వియత్వాభూస్సద్ధోంభువస్సద్ధోంస్వస్సద్ధోం భూర్భువస్సద్ధోంహర్షమస్సద్ధ
 ధోపిత్రంస్తర్పయిత్వాదుత్యం చిత్రంతచ్చతుమాంస శ్శుచిపన్నమోమిత్రస్యేతి
 న్నాత్వామరభి మతీభిరాహాహేతి హిరణ్యవణాభిః షావమాసిభిర్వాహృతిభి
 శ్చమాంజయిత్వాప్తోత్తరశతపారమఘమషణంప్రాణాయామాంశ్చకృత్వా ఓం
 భూర్భునస్సువరితచ పతిత్వానమస్సవిత్ర ఇతి సూర్యంహోపథాయ పునస్సాన్వత్వా
 జంఘేతాశయిత్వాఓమితి బ్రహ్మామితీదంసర్వమోమితిబ్రహ్మవా ఏషజ్యోతిర్యస
 మవేదోయ ఏషతపతివేద్యమేవైతద్యయేషవేదోయ దవనమస్తీతిజపిత్వాప్తసహ

[illegible]

నమ్ । కథన్వానిషడేతానిసర్వథాన్మపదండవత్ ॥ ముచకంశున్లవత్త్రుంచ స్త్రీన్
 ధాన్యైర్లక్ష్మణీనచ । నివాస్వాపంచయానంచయతీనాంపతనానిషట్ ॥ ఆసనంపాత్ర
 భోజనం దుశ్శుచ్యస్తాగ్రహాదివాస్వాపోషపూజలోపీయతేర్బంధకరాణిషట్ ॥
 దీప్తివాగ్ధేయస్యంశతప్తస్యగత్రోతస్యంశధంచన । యలిపాత్యాశిమ్మద్యేణదార్వ
 గాణుమహాశివశివదశురైర్లక్ష్మణిః । పత్రధంకల్పితగర్వామన్నదేవాదికానిషట్ ।
 ద్విజాశ్చైర్ద్యుత్యంభిశ్చింపరబాధాకరీంతథాబ్రహ్మహస్పతిః । సత్తీర్థనాసీనిత్యంస్యానోప
 నానహోయతిసదాధ్యయసశీలస్నాన్యన్నాభ్యాసపరోభవేత్ ॥ ఏతద్వేదార్థభిన్న
 చ ॥ ౧౧ ॥ స్త్రీలస్త్రాన సుత్రార్థసంధ్యాసంప్రాణాయామోబలిస్తుతిః । భిక్షాంసంజ్ఞస్తస్యం
 ధ్యాన్త్యాగోన్మిథుభవస్త్యచ ॥ ఏతేయదిధర్మాఇత్యంశః-అన్యేసిమాధనమితాషిగాతా
 స్థియా-యతిధిస్సమచ్యయే ॥ ససానమాచరేద్భిక్షాంపుత్రాదివిధనేస్రతే ॥ త్వి
 మోశ్చుచయశ్రుత్వా సాత్వాశుద్ధ్యతిసంబరః ॥ అథయతిస్సగ్నః స్మృత్యన్యథ
 నా ॥ (సంస్యసేచ్ఛ) హృదయాన్వా సంస్యసేచ్ఛగృహదపి । ననాద్యాప్రప్రచన్వి
 ద్యానాతురోవాధిహుతః ॥ ఆతురాణాంచ సంన్యాసేనవిధిరైవచక్రియాప్రేషమా
 ప్రాచ సంన్యాస ఆతురాణాంవిధియతే ॥ ఉత్పన్నే సంకటాః ఘోరే చైరవ్యాఘ్రా
 దిహంచ ॥ భవభీతస్యసంన్యాసమంగిరా మనురబ్రవితే ॥ యద్యాతురఃస్యాన్నచసా
 నాదానా సంస్యసేహ్విజః ॥ ఇతి జాబాలశ్రుతిః ॥ ఆతురాణాంచ సంన్యాసేనవిధి
 రైవచక్రియా । ప్రేషమాత్రం సముచ్చాయన్ సంన్యాసం తత్ర కాంక్షయేత్ ॥
 సంస్యస్థిం హమితి బ్రూయాత్సనసేషు త్రిషుక్రమాత్ । త్రివారంచ త్రిలోకాత్సా
 న్మభానుభవధాన్వవే ॥ యత్కించద్బాధకం శివన్ కృతమన్యోమహా ॥ ప్ర
 మాదాలస్యగోపాద్యత్తత్సంత్యక్తవానహం ॥ ఏవంసంత్యజ్యభూతేభ్యోదద్యాద
 భయదక్షిణం । పద్భ్యాం కరాభ్యాం విహరన్నాహం వాక్యాయమానస్యః ॥ క
 రిష్యే ప్రాణినాం హింసాం ప్రాణినః సంతునిభయాః ॥ ఇత్యాతురస్యస్వశక్త్యా
 వస్థానుసూపమంగలభూతప్రేషోచ్చరణాదియధాశాస్త్రం మనసా వాచానాకు
 ర్వితస్థివజ్జీవకృచ్ఛచాంద్రాయణనాందీశ్రాద్ధసఖకృంతనాదీని కృత్వా సంన్యా
 సపూతితి ప్రతీయతే । అంగిరాః-షష్ఠిః కులాస్యతీతాని షష్ఠీనామధికానిచ ।
 కులాన్యధిం తే ప్రాజ్ఞః సంస్యస్తమితి యోవదేత్ ॥ విష్ణుః-ఏకరాత్రోపితస్యాపి
 యతేనూగతిరుచ్యతే । నసాశక్త్యా గృహస్థేన ఆతురోపిచ సంస్యసేత్ ॥ సం
 స్య స్మితియో బ్రూయాప్రాణైః కంఠగతైరపి సతత్కృతుశ్చైః పుణ్యంప్రాప్నుం
 శక్నోతి మానవః ॥ మనుః-యోదత్వాసర్వభూతేభ్యఃప్రవ్రజత్యభయం గృహేత్ ।
 తస్య శ్రేణిమయాలోకా భవంతి బ్రహ్మవాదినః ॥ అథ శ్రౌత్యాతురస్య విధిః ॥

భూమి ప్రసాదమున నుత్పన్నములను పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 క్షేత్రమునందున్నవస్తువులను పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 సద్భావన ద్వారాను జగతిని పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 నా పరివర్తనమునకు నుత్పన్నములను పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 శ్రీకృష్ణుని గురించి నుత్పన్నములను పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 ముఖ్యముగా నుత్పన్నములను పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 కృష్ణుని ప్రభుత్వమును పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 స్యమితులను పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 ధుని పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 మునుమును ధుని పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 సమావేశమున ధుని పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 భూమి నుత్పన్నములను పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత
 భూమి నుత్పన్నములను పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత

కృష్ణుని ప్రభుత్వమును పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత

కృష్ణుని ప్రభుత్వమును పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత

కృష్ణుని ప్రభుత్వమును పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత

కృష్ణుని ప్రభుత్వమును పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత

కృష్ణుని ప్రభుత్వమును పరివర్తించునట్లుగా నున్నది. అందుచేత

